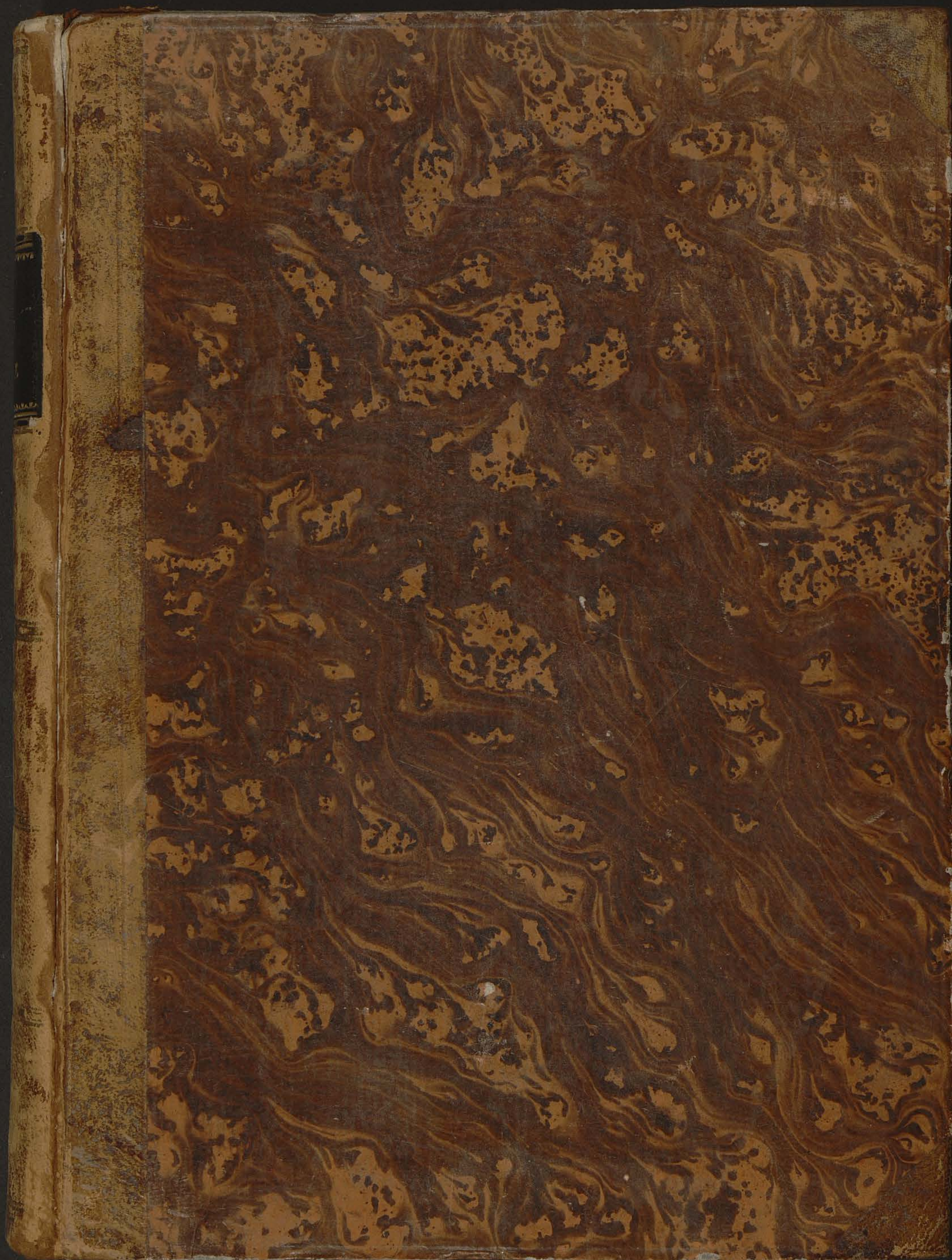

Inkunabuły

Nusquam otiosa.

Fama Superstes erit.

Ingeniosa proles.

1

Inkunabuły

ANTIQUAR
WIEN

Numerus ⁊ ordo epistolarū in hoc opere contentarum.

a

Dobre wino iako y… Z… Anna Sophia mena ich y ia

i Nie pomoże Doctor ani przemedzy wrzani lisia … prosteu

ty … Kuba do … fa … Dura …

Preconizatio Enee siluij poete laureati.

OMnibus ⁊ singulis humanitatis studio deditis. sequẽtesq; epl̃as inspecturis nicolaus de vuile sacri lateranensis palacij auleq; imperialis consistorij, comes. S.p.di. Eneas siluius de senis ex nobili sanguine cretus oratorieq; ac poetice scientie admodum doctus. In concilio basiliensi cuidam prelato seruiuit pauper. Ibiq; dñs Caspar schlick diui friderici tercij protũc romanoꝝ regis: ac austrie ⁊c. ducis: cancellarius. vir omniũ humanissimus ⁊ singulari prudentia pollens: hunc eneam in scribam ⁊ secretariũ romane cancellarie conduxit. Rexq; illũ ob eius scientiã ⁊ doctrinã excellentes: statim in poetaz laureatum creauit. Qui exinde cancellarie annis cõpluribus nõ sine labore maximo inseruiens: diuersas litteras ⁊ missiuas hincinde ad principes: p̄latos: magnates: amicos ⁊ fautores suos latine arauit: adeo comptas ornatas ⁊ elegantes: vt magnã inde laudem consequeret̃. Demuz ỽo post multos habitos labores: opera ⁊ adiumento regis predicti. Episcopatum tergestinensem nactus est ⁊ ex eo loco in episcopum senensis ecclesie postulatus. vnde per Nicolaum papam quintũ ad fastigiũ cardinalatus est assumptus. Ac deinde statim post defuncto nicolao in summũ pontificẽ canonice electus. ⁊ Pius secundus appellatus. Ita q̄ hic homo pauper breui tempore in ditissimũ: ⁊ scriba modice reputationis in omniũ dignissimum virum ⁊ in caput vniuersalis ecclesie propere creuit. Huius ego epistolas quas ipse (vt supra dixi) hincinde ad principes ac suos amicos ⁊ fautores obsignauit. in vnũ collegi ⁊ impressum iri fideliter ordinaui. Et potius illas q̃z alioꝝ oratoꝝ epistolas: quia etsi eorundẽ vt Tullij Petrarche: Leonardi aretini: Guarini: Pogij: Guilelffi: Casperini: ceterorũq; epistole: elegantes compte ⁊ ornate existant. He tamen epistole Enee in stili claritate ⁊ latini familiaritate videnẗ antecellere. Quare illas duxi amplectendas ⁊ hominibus huius artis studiosis cõmunicandas fore: vt ipsi his insudantes: ex earundem frequenti lectione habitũ in seipsis: huiusmodi latinitatis ⁊ ornatus adipisci queãt vt vestigia Enee imitari. Attento qd̃ Seneca dicit. Certis ingenijs immorari oportet si velis aliquid trahere quod fideliter sedeat. Si igiẗ quis stiluz huius hominis clarissimi imitatur: credo hunc citius euadere in virum ornatus stili scium q̄ si quibusuis aliorum ingenijs immoraretur aut sese traderet ducendum. Valete. valete

Martinus Bilenghi Sac. Mutoz Preb. ... port Eleb. Robiese ... posesor

Cōgratulaṫ amico de ꝓsperitate successus. **Epistola prima.**

T Ulianus cardinalis sancti
angeli apostolice sedis legatus. Doctissimo viro do
mino Enee siluio de senis amico charissimo regi ro
manoꝝ secretario. Salutē dicit. Amantissime enea
gaudeo te esse apud serenissimum dominum regem
in loco honorabili ꝛ te digno. Licet (vt animi mei
affectū fatear) mallē te esse in italia in loco etiā tua
virtute digno. Cōgratuloꝛ cancellarie imꝑiali que
talem virū sortita est: cuius ingenio nō parū flore-
bit. Jam locus ille latinā redolebit facundiā. Ego
te propediem videbo ꝛ amplexaboꝛ: simulqꝫ redar-
guā ꝙ iussisti me sub cōditione salutari. Si scires quantū te semꝑ dilexi ꝛ diligo:
quātūqꝫ tuis afficioꝛ virtutibꝰ: ꝑfecto misisses cōditionē illam. Et cū ꝑ officium
cui prees ad me comode venire nō poteras: scripsisses saltim more tuo lr̄as sua-
uissimas. Sed ignosco modestie tue: ꝛ quicq̄d facis ipse mecū in meliorē accipio
partem. Sed deinceps velim te mecū cōfidentius agere: ꝛ nō obliuisci eius: que
inter nos semꝑ fuit beniuolentie atqꝫ amicitie. Familiarē hunc meū vt celeriter
expediaṫ adiuua. Cupio ꝑmaxime mox eē apud cesarē vt aliquid ꝓ quiete huiꝰ
regni possim efficere quo meliꝰ faciliusqꝫ expeditio militaris cōtra thurcos: fidei
catholice seuissimos hostes instituta parari possit. Ad hec eniꝫ duo sanctissima
opa iuxta legationis aplice mihi iniūcte officiū: totꝰ anhelo ac ferueo qn̄eadmo-
dū in rebꝰ bohemicis olim me feruere cōspexisti. Vale.

Cilie comes imꝑatori recōciliatus est. **Epistola. ij.**

E Neas siluius. S. p. d. Reuerēdissimo in xp̄o patri dn̄o Juliano cardina-
li sancti angeli apostolice sedis legato. Nō cogit me necessitas: sed amoꝛ
scribere. Lr̄is iāqꝫ vestris quas ex buda ad me designastis ꝑ magnificum
cancellariū satis factū est. Nihil eīn ex me ille petebat nisi vt creationē cuiusdaꝫ
palatini comitis ꝓmouerē. Jn hoc quid factū sit: ꝛ q̄d nō: ex cācellario cognosce
tis. Ego illud adijcio fecisse mihi verba suꝑ hac re nicolaū castellanū cū hac trāsi-
ret: meqꝫ id respondisse quod nūc secutuꝫ est. Sic principes sunt fere oēs: cum
opinionē aliquā induerunt: magna opus est arte vt sniam mutent. Persuasum
est regi inutilem esse hanc comitū creationē. Nec omnino errat. Quis enim nō
vituperaret vsqꝫ ad mercatores sordidasqꝫ artes: hoc decus egregiū descendisse.
Rex tamen dum prohibere vult quod fieri non debet: id etiā vetat quod fuerat
faciendū. Seruādus est in oibus rebus modus: ꝛ quā phi ponunt mediocritas
quedā tenēda. Sed hoc magnis autoribꝰ ꝑsuaderi debet. Mihi nō plus fidei est
ꝙ pecunie. Jdqꝫ tolero pacienter: quādo ꝛ me maiores eodē haberi mō tracta-
riqꝫ video. Sed de his finē facio: nedū loqui ꝓpono videar oblocutus. Nouita-
tes quoqꝫ vix vlle sunt que ꝑ me scribi debeant: si q̄d erat cancellarius p̄occupa-
uit. Vnū tn̄ quod ille p̄terijt ex me notū habebitis. Comes eīn cilie q̄ diu ꝛ vien-
ne ꝛ hic fuit: petita erratoꝝ venia: gratiam regis meruit. omninoqꝫ in cōcordiaꝫ
redijt: Nec aliquid regia maiestas ex eo voluit: quod nō ex integro reportauerit
Senioꝛ comes nūc in greciā venire debet regiqꝫ se ꝓsternere ꝛ omnia filij facta
cōprobare. Debebat rex citius illuc proficisci: ꝫ plures eū occupationes detinue-
re. Nunc scio (si verā sunt que ipsius ab oꝛe cadunt) iturum ipsuꝫ ante septēdiū:
quia reuerti eū vienā ad res bohemicas infra mensem opoꝛtet. De cathclanis

mutatis gallicasq; variatis nihil scribam. qȝ ex aliis confluere ad vos noua non
ambigo. Deus nobis vnionem concedat qualiscūq; ea fuerit tandem: quoniā
si a deo erit: mala esse non poterit. Ex italia miror nullam insignē ꝑ hos dies no
uitatem missam. Frisingeñ. eps qui vester amicus non vulgaris fuit: preter opi
natū omniū vita excessit. Rex successorē optat germanū esse dñi cācellarii. Res
⁊ in capitulo ⁊ apud eugeniū ⁊ apud ɔciliū ꝑ diuersos ventilat. nec certū adhuc
nec verisimile habeo quis debeat voto potiri. Ego desideriis meis omnibus ger
mano cancellarii maxime faueo. Det deus illi vt secunda sint vniuersa. Ualete
optime diuq; cōmendatū habete.

Impator: p̄latos suos reuocauit ex ɔcilio basilieñ. ꝓpt
fedus eugenii pape cū rege aragonū ⁊ duce mediolaneñ.

Epistola. iii

Eneas siluius poeta. S. p. d. Reuerēdissimo in xp̄o patri dño iuliano car
dinali sancti angeli. Non opus est reuerēdissime pater ⁊ dñe mi colēdis
sime multis inpresentiarū agere: quia quod aliis litteris eutrusco sermo
ne: ⁊ mihi iam ob l̄rato scriptis optauerā: diligenti opera ꝑ vestrā reuerendam
paternitatē curatū est: sicut ⁊ maiestati regie ⁊ dño cancellario: Tum ꝑ vos: tū
per serenissimū dñm regem polonie scriptum vidi. Solū aliqua scitu digna vr̄e
reuerēdissime paternitati modo referam. Scio nāq; q̄ apud hungaros nō quē
admodū apud vos italice nouitates sciunt: ⁊ tamen naturale est de patria velle
ꝑcrebro sentire. Nec eñ aut alpes iulie: aut danubi⁹ sicut arbitror amorē patrie
ex vestro pectore ademerūt. Sed puto idem cōtingere vestre reuerendissime pa
ternitati qd̄ mihi: quia quāto longi⁹ a paternis recedo larib⁹: quātoq; diuti⁹ sua
uissimo ausonie celo priuor: tantomagis desidero natura le solū vidē. ibiq; viuē
⁊ mori. Scribā igit pauca de patria nr̄a ⁊ magna ⁊ vera: si vera sunt que magni
viri ad cesaris nr̄i deducūt noticiā. Primū est bononiā more suo q̄ sub mercurio
fundata est motū fecisse. Franciscūq; piceninū in vinculis cōiecisse. Antea q̄ȝ so
ror illi⁹ ianua ⁊ sub eodē astro ɔstructa: thomā vulgosiū ducē suū de tribunali in
carcerē traxerat eiq; raphaelē ad vrnū suffecerat. Sed hec paululū antiquora sūt
Credo recentiora cupitis nosse: nec ista desunt: vberē semꝑ materiā nouitatis hȝ
italia. Eugeniū senis eē nō ignorat. Is cū rege aragonū ⁊ duce mediolani. ac ni
colao piccinino: ⁊ cū tota factione illa fedus ꝑcussit. Cui⁹ rei vigore reuocatur⁹
est rex suos ex basiliēsi cōcilio p̄latos. Ea lege vt in eugeniana curia suis dignita
tib⁹ potiant: quis antea gallici minati fuerūt: vlteri⁹ se nō ꝑstaturos ob edietiā
eugenio: nisi is apto bello regē illū impeteret. Ueneti q̄ȝ florētini. Januēses ⁊ bo
noniēses nouā inter se ɔfederationē fecerūt. Jāq; florētinoꝝ ⁊ venetoꝝ copie
bononiā ingresse sunt. Nec spes ē illā posse ꝑ piccininū recuperari: tametsi adhuc
eius noie arx defendat. Marchio ferrariēsis: qm̄ filiā regis aragonū desponsa
tā habet: armigeros venetoꝝ ꝑ suū territoriū trāsire ꝓhibuit q̄ res eū suspectū
valde reddit. Illi aūt nauigio rauēnā applicuerūt atq; illinc in emiliā ꝓfecti sūt
bononiāq; ingressi. Circa quā soli aloysi⁹ de verme ⁊ dñs fauētie castrametabā
tur. Sȝ fauentin⁹ iā ad sua tutāda reuersus ē: ne se absente ꝑ florētinos q̄ agros
fauētinos populabant expugnari vrbs posset. Nicola⁹ piccinin⁹ circa castenellā
⁊ comes frācisc⁹ circa sctm̄ seuerinū castra tenēt: q̄si sortiti ꝓuincias deuastādas
caq; lex sit vt iste vnā ille aliā exhauriat ꝓuinciā. Et sic misera funditus italia la
cerat que vnica solū causa facit vt exiliū quod mihi ad tempus delegeram breue
diutius ꝓtraham: qm̄ minus grauia sunt aliquātulū que audiunt q̄ȝ que vident
mala. Hec scripsi ne scriberē nihil vestris humanissimis litteris ꝓuocatus. Nō
vt exinde mentē vestrā ꝑturbem: que in viro sapiente quietissima est: sed vt mi
bi poti⁹ leuamē aucupari narrando possem. Ualeat optime vestra reuerēda pa
ternitas meq; vt facit seruoꝝ suoꝝ in numero sꝑ habeat.

L̄ras studere suadet q̄ȝ maxie decorāt.

Epistola. iiii.

Eneas silui⁹ poeta. Nepoti suo anthonio salutē. Retulit mihi nānes pa-
tu⁹ te dū puer adhuc fores miro lr̄arū amore fuisse incensuȝ postq̄ vo ex
ephebis excessisti nemīnē eē q̄ tibi ampli⁹ vt studeas queat psuadere que
res nō mira tm̄ mihi:ꝫ stupēda fuit. Ceteri em̄ puericiā sil' ꝛ stulticiā deponūt: vi
rilē togā ꝛ prudētiā induētes. Tu ꝯ sapiēs puer: stultus vir cupis videri. Et bar
bam qⁱ vmbraculū ꝟtutis recipis. Doleo certe tui cā: nec q̄d de te factꝝ sit scio.
Jubet cicero vt quilibet in adolescētia viā eligat ꝛ gen⁹ vite honestū quo vti de-
beat. Idē hercules factitauit. Nā cū p quietē due sibi mulieres supra humanaȝ
formā venuste apparerēt: ꝛ altera sibi voluptatē: laborē altera pmitteret hāc se-
cutus est sciēs ꝙ post laborē p̄miū certaminis dat̄. Nec coronat̄ (vt inq̄t apl's)
nisi q̄ legitime certauerit. Tu vo vt audio vagari vis sp: nec aliqd gen⁹ vite saltē
hōestū aplecti studes. Lras q̄s puer amasti iā vir odio hēs. pudet me tui cā. Ne-
scio em̄ q̄d eē possis absq̄ lr̄is. nisi asin⁹ bipes. Quid em̄ hō ē absq̄ doctria quātū
uis diues quātūuis potes. Quid int̄ hoīeȝ illr̄atū ꝛ marmoreā statuā interest. Nō
dux nō rex nō ipator alicui⁹ p̄cij ē lrāꝝ ignar⁹. Videm⁹ nr̄i secli p̄ncipes: q̄m rudes
sūt: ꝛ nedū latinū: ꝫ maternū quodāmō igrātes ꝟmonē: quāto despectui sūt: quō
negligunt̄: quō vitupant̄ ꝙ siq̄s eoꝝ obediētiā in subdit̄ habet: nō amor ꝫ metus
id facit. Qui (vt cicero ait) Nō est diuturn⁹ mgr̄ officij. At vbi metus abest mox
deserunt̄. Interdū etiā neci dant̄. Quid ꝫ tu miser studia despicis lr̄arū: q̄ paup
es: q̄ nisi p magnā ꝟtutē euadere in virū clarū nō potes. Quid facis obsecro: q̄d
speras. Reris ne sp iuuētut̄ florē tibi durare: an nescis: q̄ tāq̄ flos agri iuuentus
est: q̄ mane nitet: vespe vo arescit. Nihil est veloci⁹ tpe: nihil qd̄ magis fugiat: vo
lat sp irremeabile tp̄s. Tu tibi pulcer videris: dū etas robusta: dū iuuētus flori-
da viret. Nō cogitas instare senectutē: nō vides q̄ dies q̄libet aliq̄d detrahit for
me tue. Aliq̄ forsitan formosa puella tuo capta nitore. te cepit: teq̄ q̄i cathenis li
gatū retinet. Tu ei⁹ delicias seq̄ris. beatūq̄ te putas dū in amplex⁹ venis illi⁹: ſȝ
lōge deceptus es. Nā duȝ formā istius miraris formosiorē deseris adolescentem
Nō em̄ lucifer aut hesperus tā pulcer ē: q̄ sapiētia que studijs acq̄rit̄ lr̄arū: vn̄ ꝛ
dicere plato solebat. ꝙ si videri ei⁹ forma posset: mirabiles sui amores excitaret.
Tu tn̄ hec oia deseruisti (vt tu⁹ genitor dixit) vicit te (vt opinor) impet⁹ iuuētut̄
Sed cogita mi anthoni: q̄ nō semp iuuenes sumus. Redi obsecro in viā ꝛ teipm
vēdica. Linque ineptias iuuētutis: ꝛ virū te esse memēto. Oia hec p̄teriūt quib⁹
modo letaris: etas: valitudo: forma: delicie: voluptates. Sola nos si semel rece-
pta fuerit. vsq̄ ad mortē sapiētia comitat̄: ꝛ post mortē vitā aliā beatissimā p̄bet
Hanc igit̄ rogo mi anthoni: vt oib⁹ reb⁹ alijs post tergū positis adipisci studeas
qd̄ tūc demū facies: si philosophie deueris opam ꝛ qd̄ assidua lectione didiceris
in opus deduxeris. Ad quā rē iaȝ tempus est vt te accingas: nec cū hodie possis
bene viuere: cras dicas incipiam. Vale.

Agricultura laudat̄. agricultura

Epistola. v.

Eneas siluius. S. p. d. Johanni ptholomeo patruo suo. Elegisti vt audio
senectuti tue cōuenientissimā vitā. Ortulis quidem rigandis ꝛ rei rustice
studes. Res est te digna ꝛ senio tuo dulce hoc ociū est: honestū negociuȝ
modesta voluptas. Jam nō armis aptus es: grauis galea eēt: molesta lorica. In
tolerabileq̄ scutū. Rursus q̄ȝ in rerū ciuiliū versari fluctib⁹. Carere somno: cibū
nō sumere in tpe: mortifera res ē senib⁹. At rusticatio vitā quietā: liberā: honestā
ꝛ frugalitati cōueniētē p̄bet. Nec tu prim⁹ ex sapiētib⁹ viris. In hoc viuēdi gen⁹
ex rebuspublicis cōuolasti. Nulla voluptas maior fuit horatio q̄ȝ rure sese reci-
pere: quo cū venisset: vix illinc poterat octauiani cesaris. ꝛ totius mūdi domini
iussibus euocari. Cū vo in vrbe foret. miro desiderio ruris assidue tenebat̄: hinc
ad mecenatem scribens. O rus inquit quādo ego te aspiciā. Perlege epistolas se
nece quid illic magis q̄ȝ agroꝝ cultus collaudat̄. Plātauit ille platanos sua ma-

nu piscinas fodit: aquas deduxit nullibi libentiꝰ ꝙ̄ in agris erat. Quid in catho-
ne maiore cicero scribit: q̄s vtilitates ex agricultura ꝑcipi oñdit ꝙ̄ vberrimos q̄
stus: quātā illic voluptatē ꝯsistere quātā mentꝭ q̄etē: quātā curarū remissionem
quātā nālē oblectationē. Hoc genꝰ vite solū nature boim vsuiꝗ ꝑcipue ē accō-
modatū: qđ oīa ad victū cultūꝗ nr̄m spectātia nobis suppeditat. Sapis eq̄dez
q̄ hāc vitā delegeris a tēpestatibꝰ ciuilis insanie remotissimā: hinc potes tāꝗ ex
altissimo speculo nos curialibꝰ negocijs implicitos q̄i naufragātes despicē h po
tes tibi soli vacare: te colē te frui. Diocleciānꝰ cui orbis parebat: depositis imꝑij
fastibꝰ. in villa salone agriculture studijs sese tradidit. Fecisset idē augustus vt q̄
dā scribit. nisi timuisset insidias. Cirus ꝑsarū rex glāri plimū solebat: cū veniētibꝰ
ad se ortū oñderet suis manibꝰ ꝯsertū ⁊ arbores i ordīuē positas. Sꝫ ne morta-
liū tm̄ exēpla seq̄mur. Deꝰ ipē cū hoiez primo creasset: vbi nā illū posuit: nisi i or̄
deliciarū. Et illū cū illinc expulit. quo nā obsecro nisi in agros misit. Facis ergo
mi iohānes qđ te decet: qđ ⁊ ego si potero aliq̄n faciā: Nā degentē rure hoiez cō
mēdo. Curā laudo rerū rusticaꝝ cōserēdi plantandiꝗ solertiā ꝓbo: Moneo tn̄
vt labor leuis sit: q̄ corpꝰ nō atterat: s exercitio quodā corroboret. Ibi modeste
viues: integritatē vite seruabis. Nō ibi curiositas supuacua ⁊ anxia te tenebit so
licitudo: vt q̄cq̄d vbiꝗ geraꝛ ꝑnoscas: nō tibi sōnū adimē poterūt cure: inuidie:
pestilentia: ⁊ edaci carebis liuore. Nulli fraudi locus erit. Nulli scelerū officine
patebit accessus. Sꝫ dulcis securitas: q̄es trāquilla: ociū frugi: vita officio plena
vrbanis honoribꝰ atꝗ diuitijs omnibꝰ anteferēda te habebit. Sequere eīn vt ce
pisti: ⁊ agrū simul ⁊ teipsum ita excultū redde: vt cū egredi e vita oporteat: ad or
tos illos ꝑuenias: q̄bꝰ nec pluuia nocet nec estus. Vale.

Epistola. vj.

Conuersationē suā notificat.

Gaspar nouariēsis. S. p. d. Enee siluio poete ꝑceptori suo. Nihil lr̄is meis
ꝑterꝗ singularē q̄ndā dilectionē quā i te hēo significare studeo. Intelle-
xisti tn̄ ꝑfecto vt opinor iādudū me tibi illā hr̄e tāetsi nullo effectu idica-
rim. Sꝫ q̄d res mea atꝗ ꝯditio vsꝗ hācin diē effici passa fuit: vt effectu ipō volū
tatē meā patefacerē: solū h mihi de te ꝑmissuz fuit: vt ad te nūꝗ irez q̄n doctior
abirē. Idcirco te accedē sepiꝰ sūmope conabar: ⁊ id mihi opepciū fuit: tuoꝗ frui
ꝯsilio vsꝗ oblectatꝰ suz ⁊ me (vt ita dixerim) te mgr̄o versificarē puto. Nec q̄dē
recessuz tuū vidē facile fuit: q̄ tā ⁊ ꝯsilio ⁊ re ipā ꝓderas: nēpe vt pn̄s mētis mee
suauiū eras absens tristicia ipiꝰ factꝰ es: atꝗ vt comici nr̄i ꝟbis fruar: haud vex ē
qđ vulgo dici solet: diē adimē egritudinē hoim. Nā mihi q̄tidie nō de filio vt ipē
ait: s de te mgr̄o ⁊ pr̄e integrescit dolor. Vnū tn̄ ē qđ mētē meā lenit: tui vicet sta
tus augmētū: qđ icōmodo meo infcdū eq̄paro: ⁊ ipē mee mētꝭ archano tibi statio
nē facio mecūꝗ talit̄ māducas ⁊ bibis. Et q̄m de tuis ꝟsibꝰ q̄s indies suauiores
facꝭ: nullꝰ ad me venit. Expedit me q̄nꝗ q̄s fecerꝭ fingē ⁊ inde tāꝗ tuipse eos fe-
ceris illis gaudē. Nouissime aūt vnā (⁊ ego illā eglogā voco) feci. In q̄ martinū
galliū felcianū ꝯsecretariū tuū tecū altricātē merito q̄dē introduxi. Illū q̄ppe pꝰ
te in mgr̄m meū decreuerā me hituꝝ: illoꝗ pauculos dies potitꝰ suz: s ꝯfesti cuz
felice nr̄o ab hac vrbe decessit. Stephanū deinde auūculū meū altricationis nr̄e
iudicē statui. Et id duas ob cās factū ē. Primū eq̄dē vt necipē arbitrareꝛ mēoris
eiꝰ apud me ꝓrsus ꝑssessiue vilez effectā eē. Altera ꝟo vt illos ꝟsiculos nō tāꝙ̄
a vob s a discipulo vr̄o editos ipē corrigeret: ꝑusꝗ i alienas ꝑtes diuulgāꝛ. Hēs
nūc oēm vsꝗ a ꝑncipio cām q̄re hec ꝯdita sit egloga i hūc modū. Vale vt opto ⁊
me ama vt soles: atꝗ age vt nō diu rn̄suz expectē. Si q̄d tibi qđ rei mee cōuenire
iudices euenerit: mei memineris q̄so: itidē ⁊ cesaris medico coitalico nr̄o quem
verbo meo saluere iubeas: velim supplico. Cupio quidē tecū eē. Iterū vale.

Epistola. vij.

Represalia dissuadet.

E Neas siluiꝰ poeta. S. p. d. Johāni orlādo viro magnifico. Reddidit mi-
bi familiaris tuꝰ: tū ex te: tū ex petro iuliani lr̄as in eū finē tēdētes: vt apd
magnificū cancellariū rē tuā curarē: feci id libenť: Sed minime opꝰ erat cur
renti equo calcar admouere: sua etenim spōte tātū ipe cācellariꝰ inclinatꝰ erat. vt
oēs apud eū pces supflue viderenť ꝛ essent. Diligit em̄ te sūmo corde: libenťq; se
in his exercet que tuum respiciūt cōmodū. Itaq; adhibita ē in tuo negocio sūma
diligētia. Factus est cū rege ꝛ cū cācellarijs de eo ꝟmo plixus. Quid aūt inde ha
beri potuerit: ex lr̄is cācellarij pcipies: puto bonū ꝯsiliū eē qd̄ de plūbino dať ꝛ tu
als aperuisti. Nā ex illo recupares debitū tuū: ꝛ maiestatꝭ regie grām ad maiora
nāsciscereris. quāq; putē regū ꝛ principū grās tibi iā eē fastidio: q̄ post martinum
nullū es nisi onerosum exptus dn̄m. Intelligo ex lr̄is tuis te ad ius repsaliarū vel
le recurrere. Id est incertū ꝛ piculosum remediū multūq; iniusticie secū defert: cū
bi sepissime luāt penā q̄ sūt exptes peccati. Tū ꝟo id incitamētū ē belloꝝ: qm̄ q̄
ledunť rursus se vlcisci volūt: totq; vndiq; repsalie fiūt donec aptū exardescit bel
lū. Tu tn̄ q̄d tibi cōueniat magis scis. Ego dicam sicut ad curionē scribit cicero.
Aut te in meā sniam ducā: aut certe testatū apud aim tuū relinquā q̄d senseri vt
si qn̄ displicē tibi tuū ꝯsiliū cepit: possis meū inmoueriꝰ cācellarij recordari. Atq; d
bis satis. Respōdissem petro iuliani: nisi nūciꝰ tuꝰ iterū illū ad regē aragonū ex pte
ducis mediolanēsis significasset. Ubicūq; tn̄ sit: grās sibi refero p suis humanissi
mis lr̄is: eiusq; filiū tibi efficio cōmēdatū. Uale optime mei memor.

Amicitiā ꝛ dilectionē notificat ꝛ
se excusat q̄ raro scripsit.

Epistola. viij.

E Neas siluius poeta. S. p. d. Nicolao amidano iurisconsulto. Si numeꝝ
eplarū vltro citroq; missarū pensamus: nihil est qd̄ tibi debeā. Quippe cū
lr̄is vnis dūtaxat vsitati fuerimus inuicē. Rursus ꝟo si verba cōputemꝰ
teneor tibi multa rescribere sicut multa significasti. Accedit huc q̄ amicitia non
est cōputatrix beneficioꝝ vt que non ad numerū vel qualitatem: sed ad effectum
retribuit. Scribā igiť siue obligatus sim siue solutus. Rn̄deboq; tuis lr̄is q̄ pote
ro breuiter ꝛ succincte: ne vel tibi lecturo: vel mihi scribēti sim molestus. Cōgau
deo primū q̄ domū grauissimi ꝛ oim doctissimi iuriscōsulti reuerēdissimi dn̄i car-
dinalis panormitanēsis intraueris. ibiq; ingratū susceperis. Nā id tibi admodū
pderit: q̄ ex illiꝰ vberātissimo sciaꝝ fonte dieti potās doctior euades ꝛ mihi vtiľ
eris grām quā in sua. R. p. repi cōfirmās ꝯtinuāsq;. Taceoq; q̄ sub eiꝰ vmbra ad
magnas tibi dignitates patebit accessus. Reliquū ē vt horter ad pseuerātiā quā
demū adipisceris: si multe patiētie te tradideris: qd̄ vnicū ē remediū ꝯ inuidiā va-
lentissimā. Uterer maiori cohortatiōe si tua ꝟtus mihi pspecta nō esset. Sed noui
q̄ sis aduersus q̄slibet fortune impetꝰ tuis dotibꝰ ꝛ phie institutꝭ armatꝰ. Qz ꝟo
ad archipsbyteratū electus fueris: id ita demū laudo si absq; desertione nr̄aꝝ ptium
potes eo ꝑuenire qd̄ nisi possis: melius est officio q̄ fide carere. Arbitror te senti
re de autoritate ecclie nō qd̄ multi s̄ qd̄ boni doctiq; sentiūt. Ita mihi dū basilee
fui de te cōcepta opinio est. ꝛ tū ꝑpter multas ꝟtutes. tū ꝑpter ꝯsortiū fidei: maxi
me te dilexi. ita q̄ nō puto epatum: ne dicā psbyteratū posse te nob auferre. Pla-
cet tamē qd̄ scripsisti te viā inuenisse p quā ꝛ fidem possis ꝛ dignitatē tenere. De
tuo in me amore. nihil est qd̄ te scribere oporteat. Illū em̄ nō solū vidi oculis. sed
palpaui ꝛ manibꝰ atq; hinc factū est vt te germani diligā loco qd̄ mihi q̄ tibi est
longe facilius. Ego em̄ fratribus careo: tu fulcitus es. Sed spero tuos meos fore
Nihil plus de amicitia dicā ea em̄ nō verba s̄ facta cupit. Aliud est i tuis lr̄is qd̄
ad me scriptū de glicerio magne voluptati fuit dum amoris pseuerātiā exprimis
mirāq; fidem. Ea em̄ hmōi sunt vt etiā si vera nō sint: titilationē tn̄ quondā pse
ferāt ꝛ pachos excitāt. Es tu quidē meo iudicio sapiēs qui tibi talia facile psua-
des libētiusq; in bonā q̄ in malā interptaris partem: nā quid ꝑdest seipm̄ affligē
Mea semp opinio fuit. his in rebus que multū fellis parūq; mellis habēt sapiē-

tissimi hois eẽ: qđ dulce est excerpere: ⁊ qđ malũ foret lippis oculis p̄terire. Atq̃ idcirco nũq̃ quesitũ ire placuit, qđ inuẽtũ molestiã afferret. Te q̃ exortatũ volo vt serues hãc ↄsuetudinẽ: placita dũtaxat queras. Acerba vo p̄termittas. Quibus obuiare nequirez ⁊ tristari possem. De glicerio ista quã tibi tue q̃ fidei q̃ animalã ⁊ corculũ meũ cõmẽdatũ scio. Si q̃n stephani aut frãcisci iuriscõsultoꝝ scenas igressa fuerit: finge te id nescire ⁊ totũ mihi claude: Naetsi scio nihil ab igvine illoꝝ eẽ tutũ. decipi tñ meipm volo ⁊ ignorãtia poti⁹ delectabili q̃ scia molesta frui. Ultimũ ẽ qđ de nouitatib⁹ tetigisti. Ille ⁊si auditu grate fuerit: nõ tñ faciẽt vt tibi grãs agã: qđ est int̃ amicos absonũ. Nihil em̃ amic⁹ amico facẽ p̃ot quod nõ sit debitũ: atq̃ idcirco expers grẽ. Rogo tñ vt sepe sic facias. Tu nũc audi ex nobis q̃d noui sit. Ladisla⁹ rex polonie cuius adolescẽs hũgariã hz: magnũq̃ conatũ belli aduersus thurcos xp̃iani nois ꝑpetuos hostes fieri ꝓcurat inde fauorẽ suarũ ꝑtiũ q̃rẽs. Nã cũ sciat se regnũ iniuste possidere: fauores hoim sub colore bonoꝝ opeꝝ q̃rit. Sortitus q̃ ẽ hãc ad rẽ optimũ instrm̃ cardinalẽ sancti angeli: virũ ⁊ fama ⁊ eloquẽtia potentẽ. qui sub colore passagij ꝑtes suas tueri studet Sz nõ ↄsueuit hic hõ fortunat⁹ eẽ in bellis: sicut bohemia ostẽdit. De⁹ tñ opus nõ finẽ spectet ⁊ xp̃ianitati poti⁹ q̃ cupiditate hoim. Reliq̃ ex pigallo nr̃o q̃re. Reuerẽdissimo dño cõi me dedi ⁊ amicoꝝ q̃cq̃d habeo meo noie saluũ dicito. Tu vale ⁊ amicitie nr̃e tanto tenatior esto quãto sumus remotiores.

Excusatoria cur nõ visitauerit amicũ. Epistola. ix.

Neas silui⁹ poeta. Reuerendissimo in xp̃o p̄ri dño leonardo patauiensi ep̃o. S. p. d. Qr me tuo cõspectui nõ sepi⁹ offero: q̃ q̃ tuas edes nõ visito: nec superbie nec negligẽtie mihi debes ascribere: quaꝝ alterã abhominor: alterã semꝑ fugi. Rursus q̃z nec occupationib⁹ impedior meis: cui multũ est ociũ Quid igit̃ est qđ me retrahit: dicã si scire vis. Nimiũ magni dñi locũ tenes: non cõuenit mihi cũ tãta dignitate. Ueniũt p̃ncipes: comites: barões: milites. Illis pz ianua tua. Nil mea toga inter tot aureas vestes momẽti hz. Pudet me illis admissis ante ostiũ stare ⁊ expectare. Et fateor iustũ eẽ illos p̄ferri. Quid ḡ superest nihil ne tecũ cõmunicabo. Nõ sic agã ꝫ qđ voce dicturus erã scriptis exprimaz. Audio abfuturã eẽ idq̃ breuiter paternitatẽ tuã reuerẽdã. Unũ dũtaxat ex illa expeto: vt si q̃d sit in absñtia tua: ei⁹ qđ mea cura possit absolui nec mihi nec meis laborib⁹ ignoscas: ꝫ vt mancipio tuo me vtaris. Hoc dicturus erã cũ hodie ad te venirẽ. Cũq̃ intrãtib⁹ alijs retrocederẽ. Sed nõ min⁹ ẽ scriptũ q̃ dictũ. Cũ illud fugiat ꝫ maneat. Illud negari: ꝫ ꝑpetuo possit ꝓbari. Suscipe igit̃ cirographũ hoc quasi me erga te fidei vadem. Et sicuti scribo: ita de mea mẽte meoq̃ aio cõfide: qr ⁊ sum ⁊ esse volo ꝑpetuo tuus. Uale.

Quales magistratus esse debeant. Epistola. x.

Neas silui⁹. S. p. d. dño lupo ď portugal legũ doctori fratri optĩo. Eximie doctor ⁊ amice charissime: lr̃is tuis q̃s basilee suscepi. iã ann⁹ est nõ potui tũc rñdere: qr mox cesarẽ sum secutus: ab eo in secretariũ recept⁹. Postea ꝑ quẽ scriberẽ nullus affuit tabellari⁹. Sed reuertit̃ nũc ad dñm suũ blasi⁹ alfansi in decretis baccalari⁹: q̃ apud regiã maiestatẽ: infantĩ petri ducis cornubie fuit orator. Is si valet hãc meã ep̃laz tibi reddet sibi em̃ cõmissa est. Nõ tñ nũc tãgẽda sunt q̃ dudũ scripsisti. Illa em̃ oia imutata sũt. Tñ volo scias. Me solide tua gaudia gaudere: magnãq̃ mihi leticiã attulisse nũciũ: quo te presidẽ olisboñ. significasti. Libuit em̃ id mihi vehementer. Tum q̃ amico bene cupio: tum q̃ in te viro ex omni parte probato quelibet dignitas optime sedet. Scio nanq̃ non te ꝓpter dignitatem: ꝫ illã abs te illustrari. laudoq̃ ex hoc regij gubernatoris circũspectionẽ: q̃ beneficia sua bene locare scit: ⁊ ad rẽpublicã gubernãdã viros aduocat sapientie studiosos. Utinã oib⁹ principib⁹ idẽ anim⁹ eẽt: qr nõ sic oẽs igno

rãtie plene forent ꝓuincie: nec sũmi magistratus ꝓpter iusticiã officialiũ deturparent. Sed de hoc satis. Cõsilij basiliensis q̃s status sit: iã te arbitror audisse. ¶Rex aragonũ q̃ more pncipũ nõ regnũ fidei: s fidẽ regno seruare vult: ꝑlatos suos ex basilea iussit abire. In oib⁹ reb⁹ ꝓclarus pnceps: in hac mirabilis. ¶Rursus gallici veneti ⁊ florẽtini q̃ põtificẽ suũ eugeniũ qĩ deũ venerant̃ excluso ex apulia renato rege: fidẽ aliã induerũt. Mira rerũ mutatio q̃ ante fauebãt cõcilio iã impugnãt. Et q̃ impugnabãt: nõ fauẽt. Lusus iã ecclia est. qualẽ de pila fieri videmus dũ huc atq̧ illuc impellit̃ lusoꝝ ictib⁹ ꝑcussa. Sed aspicit illa ex alto de⁹: ⁊ q̃uis raro in terris expẽdere hoies digna supplicia coget. nullũ tñ in supmo ei⁹ iudicio malũ impunitũ relinq̃t. Liberũ arbitriũ nobis dedit: viuere nos vt libet: sinit. laxas dimisit mortalib⁹ habenas: rõnẽ tñ rerũ oim duz iudicabit orbẽ exacturus ẽ tũc q̧ videbũt pncipes an ꝓpter eos regna fuerũt instituta an ipsi ꝓpter regna: qui suis oĩa seruire libidinib⁹ volũt. Spero tñ in hoc ecclie negocio ꝑ cesarẽ nostruz ⁊ electores imperij bonos terminos inueniri q̃ ad vnionẽ ⁊ pacẽ ecclīastici ordinis totis virib⁹ opas nauãt. Et puto in ꝓximo nurẽbergẽsi cõuẽtu: q̃ ad festum sancti martini indictus est: nouũ cõciliũ cõuocari noiariq̧ locũ. deus fatit vt euẽtus habeat res ecclie salutares. Tu scis vbi terrarũ suz ⁊ quãtũ ptãtis in me habeas nõ ignoras: nisi me vsus ꝓ arbitrio fueris: nõ mandatarij sed mandãtis culpe ascribẽdũ erit. Uale tam mei magis memor q̃ a me remotior. Ego ꝓ veteri familiaritate te colo obseruoq̧.

De supbia gallicoꝝ. **Epistola. xi.**

Neas silui⁹ poeta. S. p. d. Caspari nouariensi adolescenti primario. ¶Recipio libenter semꝑ tuas lrãs: ⁊ quia te amo. gaudeo q̄ indies limatior fias ⁊ doctior. Expurgationẽ quã de gallo fecisti ꝓno aio admitto: ⁊ vt scribis ita esse cõfido. Et q̃uis illũ tibi eẽ humaniorẽ vellẽ tue vtilitatis cã: letor tñ opinionẽ de illo meã apud te reprobatã fore. Cui⁹ supbiã nõ idcirco admiror qz paternũ viciũ est. Mihi eñ vt credas velim: nullã eẽ gentẽ q̃ galloꝝ supet ambitionem: nři pterea inimici sunt: nec vnq̧ nostri sanguinis hominẽ diligũt. Nam cũ sint ipsi pleni fastu: videriq̧ optimi velint potius q̃ esse: italos oderũt: maxie q̃ se pcellũt. Et qz eos virtute nequeunt imitari: inuidia ꝓsequunt̃. Et q̃bus ipsi potissimũ habundãt vicijs ea generi nřo ascribũt. Sed de his satis que nõ scribo vt publices. Nã hec scribere (q̃uis vera sunt) plenũ discriminis est nobis q̃ papã habem⁹ gallicũ: al's loqueremur liberi⁹. Nũc ista apud te sepulta sint: sufficiatq̧ tibi soli scripsisse: aut stephano viro ⁊ optimo ⁊ doctissimo tñ cui vt me cõmẽdes peto. Te aũt cõfidas mihi eẽ charissimũ: eãq̧ meã fore intentionẽ vt eo aio inter nos sim⁹ absentes quo pñtes fuim⁹: quod de te semꝑ sperare de me prestare possum vt ciceronis vtar verbis. Carmina habeo nulla nũc edenda: qz orationi solite opam his diebus prestiti. Uale ⁊ me reuerẽdissimo dño cardinali nostro effice cõmendatum.

De sicilia an sit duplex. **Epistola. xij.**

Neas siluius poeta. S. p. d. Alberto malecte papiẽsi comiti atq̧ doctori Magnifice comes ac doctor eximie. Serenissimi regis aragonũ cui⁹ preclaras virtutes nõ solũ hoies s ipsa facta loquũt̃: eplãz quãdã cesari nřo M. Marchionis tabellari⁹ reddidit: sicut ⁊ tu mihi futurũ significasti. In ea titulus erat q̃ vtriusq̧ sicilie mẽtionẽ efficiebat: quã rẽ satis suz demirat⁹. Legi nãq̧ satis multas hystorias. Cosmographiã qz ꝑscrutat⁹ suz: nec vnq̧ siciliã repperi nisi vnã q̃ tũ sicania tũ trinacria dicta ẽ quã nõnulli ex veterib⁹ ꝯiuctã oliz italie tradunt fuisse: s impulsu ꝯtinuo supi atq̧ inferi maris disiectã eẽ terrã q̃ regiũ pleroũq̧ ꝯiugebat morq̧ scille atq̧ caribdis int̃ abrupta mõtiũ ⁊ imania antra locũ monstris fabulose datũ. Qz vo ea italie portio que quõdã magna grecia dicebat̃: sici-

ſic nomē habuerit. nec legi vnq̄ꝫ nec audiui niſi nūc: qđ mihi abſurdū videt̄: nec
ſatꝫ mihi cāe ꝓbet ꝙ reges ſicilie q̄ neapoli tenuerūt duo regna fecerīt: alteꝝ vltra
farū: alterū citra. Nā h̄ regnū apulie illud ſicilie dicebat̄: nō vtrūqꝫ ſicilie. Hoc q̄
ad lr̄as regis. Nūc ad tuas venio. Scribis te velle mihi r̄ndere duabꝰ eplis meis
quas diuerſis tp̄ibꝰ ſuſcepiſti. Perlegi oīa q̄ ſcribis nihil inuenio ꝙ meis petitis
r̄ndeas. De rebꝰ nāqꝫ eccl'ie q̄s tibi cōmēdaui nullū facis verbū ſ̄ oīs ſ̄mo tuꝰ in
marchiōis cā verſat̄. Plꝰ amas vt video tuū p̄ncipē q̄ꝫ putarē. Cū em̄ ſua ingre
deris negocia: nihil ē qđ ampliꝰ recorderīs: vtinā ille ſciret tuā fidelitatē. Nā cum
ſit in oēs bonꝰ: in tē optimꝰ eēt. Suades mihi vt rē ſuā cordi habeā: nō loq̄r mu-
to: ſuꝫ tui ſilis: nō minꝰ q̄ꝫ tu cupio marchioni ꝯſultū eē. Tū ꝓpter mltas eiꝰ ꝟtu-
tes q̄bꝰ nr̄m ornat ſeculū. Tū q2 eū fauē ingenijs ⁊ ſcio ⁊ gaudeo. Curā meā ſtu-
diū ⁊ ſolicitudinē vniuerſaꝫ apud cācellariū ⁊ apud regē adhibui: ſi cām egiſſem
meā: nec tā ardēs fuiſſem nec tā facūdus. Cācellariꝰ nō indiguit ſtimulo: ipe ſibi
calcar erat. Qđ noui habitu ē: h̄ eſt vt mille aurei q̄ venire q̄t annis in cēſuꝫ pete
bant̄ in pānos aureos: vt argētea vaſa ꝯuertant̄: ne ſordida videat̄ pecūiaꝝ ꝓ-
ſtatio. Nihil plꝰ ē qđ p̄cibꝰ ſit ꝯceſſuꝫ: vos nūc ꝯſulite qđ in rē vr̄aꝫ ſit. Ego nō tā
tifacerē qđ mutari pōt. Or mea deuotio. N. dn̄o marchiōi ſit nota ꝓbaruꝫ eſt ſi
mō ⁊ ſua erga me charitas extēdat̄. Cupit em̄ oīs dilectio redamari qđ tūc i me
fieri ſciā: cū mihi ſcripſeris. Gaudēs ſilui: q2 ex munificētia mei p̄ncipis pingue
nactꝰ es bn̄ficiū. Uale ⁊ iocis vt iocis vtere. ſeria vti ſūt recipe. Dn̄m danielē ſi
qn̄ ad te venit: aut ſi qn̄ ei ſcribis meis verbis ſaluū facito.

Epiſtola. xiij.

De ladiſlao rege.

Neas ſiluiꝰ poeta. S. p. d. Reuerēdiſſimo i xp̄o p̄ri dyoniſio archiep̄o ſtri
goniēſi ſcē romane eccl'ie p̄ſb̄ro cardinali. Res noua pat̄ colēdiſſime ⁊ for
taſſe mira videbit̄ ꝙ ego tue pat̄nitati ſcribā. q̄ nihil habeā tecū negocij:
quicꝫ nec nomine nec corpe apud te ſuꝫ notus. Sꝫ poſt facio iſta dn̄ me ꝯplacitu
rū tue reuerēdiſſime p̄ınitati nō ambigo. Nācꝫ cū ꝑtes ſereniſſimi dn̄i regis ladi
ſlai int̄ primarios teneas defendaſqꝫ: q̄s dubitat gratū tibi fore illiꝰ audire ſoſpi
tatē: quē toto conatu defendis. Ego quidē certꝰ ſum. p. t. r. nihil i terris magis de-
ſiderare q̄ꝫ puerū illū bene optimeqꝫ valere. De q̄ re cū dubia mēs tua ex viēna
receſſerit: nō ē ab re meis lr̄is ſcribi: qđ oculis vidi meis: vt ꝯfundāt̄ q̄ paſſiōi cō
ſultātes ſue nō rei ꝟba ſ̄ ꝟbis rē aptare nitunt̄. Scribā igit̄ tue dignatiōi: q̄ nuꝑ
in ſtiria reſpexi. Qđ niſi verū fuerit: ſubijcio me cuiuſuis iudicio ēt inimici: meqꝫ
aſcribo pene quā falſi teſtes merent̄. Jāqꝫ rē ꝓſeq̄r. Stirie fluuiꝰ ē q̄ ex alpibꝰ p̄-
cipitatus drauū influit amnē: ac exinde ꝑ hyſtrū fert̄ in pontū: quē murā incole
vocitāt. Prope hāc ripā oppidū iacet gētile noīe gretꝫ dictū. Hic ex medio cāpoꝝ
equore ingēs cumulꝰ ſurgit: p̄ruptis vndiqꝫ ſcopulis liber. Cuiꝰ cacumē arx tenet
⁊ natura loci ⁊ opis humane p̄ſidio munita ad regiā q̄ꝫ faſtigiata magnificētiaꝫ
Hic ſpes auſtrie hūgarie deſideriū ⁊ bohemoꝝ cura nutritꝰ rex ladiſlaꝰ puer quē
idibꝰ ſeptēbris in aula regia corā friderico ceſare patruele ſuo magna baronū ſti-
pāte caterua ſuꝫ cōtēplatus. Adhibe obſecro aures tibiqꝫ ⁊ pueꝝ ⁊ mores deſcri
bā: nec ſine voluptate: (vt opinor) q̄ referā audies. Annos natꝰ tres erat puellꝰ
iāqꝫ attigerat q̄rtū: ſ̄ etatē maturiorē: tū ꝓceritas pueri: tū intellectꝰ mentiebat̄.
Tu eū aliqn̄ in vlnis habuiſti qn̄ coronā regio imponēs capiti. Nūc dimittis do
mine ſeruū tuū dixiſti: q2 viderūt oculi mei ſalutare tuū. Sed alia nūc pueri fa-
cies eſt. Aſpectus eius oēs qui aderant: incredibili voluptate repleuit. Incede-
bat nāqꝫ ꝑ aulā tāq̄ꝫ ſciret ſe regē eſſe: debericqꝫ ſibi ab oibus reuerentiā: oculoſqꝫ
nūc huc nūc illuc nō ſine maieſtate quadā deflectēs. Cādidulā manū porrigebat
aſtantibus: tantaqꝫ lucebat i eo puero grauitas: vt ſepe minorē grādeui reges p̄-
ſeferāt. Anteq̄ꝫ patruelis adeſſet nutricē ꝑcontatꝰ eſt ſepe vbi naꝫ eſſet. At vt ve
nientē vidicit: in honorātis modū ſuapte caput ſuū inflexit ⁊ tāq̄ꝫ ſciret ducalis

dignitas quātū ab impiali distaret. Aliter sigismūdo duci: aliť cesari se obuiā de-
dit. Dū hinc atqꝫ hinc in circulo interpelleretᷣ (ethiopē forte vidit) moxqꝫ in ce-
saris fugiēs sinū: heuqꝫ inqͣt deformis. Demiratus est cesar cōfugiētis ad se pue-
ri cōfidētiā: q̄ priori tpe nūqͣ in eū dirigere lumina voluisset: letusqꝫ nouitatē cir
cumstātibꝰ exponebat. Tū magnificꝰ cācellariꝰ caspar. Ne mirere inqͣt impator.
Numē in puero ē: nec regiꝰ sanguis diuini spūs tutela caret. Matrē habuit cuꝫ
te antea spreuit. Nūc illa defuncta: pter te hꝫ neminē. Ideoqꝫ tibi tāqͣ patri allu
dit. Tu illi pater: tu matᷣ tu auus es. In te illi spes: in te subsidiū: in te salꝰ ē. Scit
hoc puellꝰ. Et qꝛ pupillus ē orphanusqꝫ. auxiliū tuū implorat. Te sibi pronū pe
tit: tutorē: aduocatū: ptectorē. Ego desertus sum ait: huic poloni hūgariā occu
pāt: huic bohemi nouas res moliri studēt. Etas mea ptēnitᷣ. Et qꝛ ānos nō hēo
necius credor hꝛe. At si tu me cesar iuueris. maxia hec duo regna mihi obediunt
Nec pter te maiorē regē qͣ ego ero europa videbit. Sin deserᷣ. Ex rege coronato
puulꝰ fiā dux. Ex qͦbꝰ rebꝰ alta domū nr̄aꝫ tollet i altū: alta i pfundā merget. Sꝫ
obsecro vt curā mei hēas cesar vt familie nr̄e honori psulas ꝛ tuā hues digni-
tatē: ne ius meū alieni vsurpēt meaqꝫ abutantᷣ etate. Hoc vult puer o cesar: cū ad-
te veit: h̄ ille blādicie postulāt. Hoc ē qd ad te pfugit: nō sine aliq̄ diuinitatᷣ insti
gatiōe. Tu pueri: tu pupilli ꝛ orphani ꝛ sanguinis tui miserē. Mouerᷣt cesarē: tū
pupilli blādimēta: tū casparis v̄ba. At post morulā. Nō deserā inqͣt caspar san-
guinē meū: nec si romanū impiū: aut austria q̄cq̄d potit piclitari: iusticiā pueri su
stinebo. Sicqꝫ locutꝰ patruelē brachijs eleuās media frōte suauiatꝰ est. Erat pu-
er vltra qͣ dici possit formosus. nasus aui materni ꝛ frontē susceperat: oculꝰ ex pr̄e
mutuatꝰ fuerat pectꝰ ꝛ hūeros ex vtroqꝫ: cetera mr̄is erāt ore puo malis ad graꝫ
tumescētibꝰ succi plenꝰ: ꝛ plꝰ lactis hn̄s qͣ sanguinis. Capillis crispis ꝛ in auri ful
gorē nitētibꝰ. Risu cū verecūdia mixto Nihil i puero emēda dignū. Si nudū so
lūqꝫ in nemore q̄s repisset regiū genꝰ i puero cognouisset. Nec aut illi canis aut
lupa defuisset nutrix. sicut de ciro referūt atqꝫ romulo. O si puerū hūc viderēt hū
gari tui: qui tecū in fide māserūt. O si eū tangē aut audire possent: q̄s aios sume
rēt: q̄s acies ducerēt: q̄ bella gererēt: q̄s ederet hostiū strages. Stupebā oliꝫ ego
cū legerē macedonas cū illiriensibꝰ pliantes: qm̄ p̄ria pugna succubuissent: seque
ti die certamē instaurasse: infantēqꝫ ob cuius regnū certabant ad bellū iacenteꝫ
i cunis detulisse quo viso tātus ardor iuaserit milites qͣ hinc leones hinc pecudes
crediti fuerit pliātes.. Accendit nāqꝫ virtutē cōmiseratio pueri. qm̄ indigne pri-
uari regno cernebant. Versi ḡ in fugā illirij victoriā hostibꝰ reddiderūt. Reco-
gnoscentes pori certamine nō vires illis aut aios: s̄ regis auspicia defuisse. Que
cū mihi prius fabulosa viderenᷣ: ladislaꝰ puer auitis regnis spoliatꝰ credibilia p̄-
buit. Nā si ego alienigena sub impio natus romano: cōmoueri viscera ꝛ oēs mu
tari affectus ex aspectu pueri sensi. Quid inquā facturi sūt illi q̄bus hūc natura
dn̄m tradidit. q̄s patᷣ eiꝰ ꝛ mater ꝛ auꝰ rexerc: q̄ eū inter se nasci viderūt q̄ caput
eiꝰ adhuc infans dyademate cinxerūt. q̄ iureiurādo pmiserūt obediētiā. Nēpe si
verū mea snia fert. nō solū fideles pn̄tia pueri cōmoueret: sed ipsos etiā qui fidē
cū fortuna mutarūt ad cōmiseratione traheret: imo ꝛ ipsos hostium truces aios
frangeret. nec telū esset tā asperū cuiꝰ acies in puerū posset adeo generosum: nec
vilius oratio tantum momēti haberet in populos. quātū seipsuꝫ puer in medio
multitudinis erigens: siue is eēt quem admirabanᷣ athene siue quē vniuersi se-
quebanᷣ quirites. Habet eīm latentem quandā energiā regis facies. Nec vllus
est tamdurus: tamasper: tamferus aut inanis: qui regibꝰ indigna ferentibꝰ non
cōpatiatᷣ. Sed nūc precipue misericordia crescit: cum is qui patitᷣ: suā calamita
tē effari per etatē nescit. at vbi flendū eēt: risu diffunditᷣ vbi ridendum planctu.
qualē cernimus ladislaum qui etsi maximā habeat plorandi materiā: sepulto pa
tre orbatꝰ ꝛ mr̄e. ac regnis nudatꝰ alacritatē tn̄ ondit. equū ascēdit ligneū. totā-
qꝫ letabūdus obeq̄tat aulā. O generosuꝫ puerꝫ. q̄s est qui te spernit regē quis est

qui tibi nolit subesse. Que illi nobilitas satis erit: cui tua minor videt. Nemo est
orbe toto. q̄ te generis claritate ꝑcellat: nemo par ē: mltūq; distet necesse ē: q̄ tibi
secūdꝰ ponat. Fabulāt gallici troianā ꝓsapiā: ſ illa iā diu defecit: terq; pꝰ fracoꝝ
in galliā trāsitū regiā stirpē gallici variarūt. Aiūt anglici brutū quēdā euerso ili
co ad se venisse vñ reges eoꝝ trahūt originē: qd nullꝰ hystoricoꝝ tradit ꝑter an-
glicū quēdā paꝝ eruditū: q̄ volēs romano generi insularē eq̄re sanguinē: qd liuiꝰ
atq; salustiꝰ graues autores de enea narrāt: finxit de bruto: quāq; ⁊ postea saxōes
britaniā magna vi inuadētes pulsis priorib9 incolis: nouos cultores induxerūt:
ac reges ⁊ linguā mutarit. At tecū ladislae nihil oꝫ fingē: vtinā veritati satis facēt
calamꝰ: nr̄aq; posset orō fieri vero ꝯformis. Sꝫ supat oēm ſmonē tua nobilitas
Nāq; vt ꝑtereā nobilissime austral' domꝰ originē ad altū vsq; iulij sanguinē repe
tendā: genitorē tuū romani: hūgari atq; bohemi regē suū venerabant. Cuiꝰ opa
totū in orbē vulgata sunt ꝓ tutela fidei ⁊ augmēto nois xp̄iani gesta. Auus tuus
isdē ꝑfuit regnis: thurcos plīmos: plīmis ꝑlijs lacessiuit. Sirthas plurimos do-
muit: oibus infidelibus terrori fuit. Scissaꝫ eccliaꝫ tresq; colētē pōtifices in con-
stantiēsi cōcilio traxit ad vnionē. Gallos anglicosq; infensissimos hostes cōpo-
suit. Hispaniā pactauit. Italiā ter intrauit coronāq; cesareaꝫ suscepit. Cuiꝰ frēs
reges fuerūt. Pat illi karolus qrtꝰ fuit. Et illi auꝰ henricꝰ septimꝰ cesaruꝫ q̄ post
theodosiū regnauere. Tuꝫ sapiētissimꝰ: tū gloriosissimus. Sub q̄ germania ⁊ ita-
lia q̄i colūbe sub aq̄la tremebūde tulerūt impiū. Cuiꝰ maiores lōga serie romanā
rēpublicā gubernarūt: quā nūc ⁊ tuꝰ patruelis fredericꝰ administrat. O splēdidū
genus pueri. O gloriā ⁊ laudē: vbi nā sanguis illustrior. vbi nā series tāte nobili
tatis. Obscuritatē querūt q̄ post tātā generositatē aliū petūt regē. Mira res si tā
tū splēdorē hūgari fugiūt: quē nec macedones nec babylōi nec rōani ꝯtēnerēt: ſ
vltro sibi regē deposcerēt. Cuiꝰ egregia indoles ꝑsagiū facit paternā in eo fortitu
dinē: auitā prudētiā ⁊ vtriusq; liberalitatē renatā. Nec tātā de se spē vt ascaniꝰ
enee. aut hector priamo. aut alexāder philippo ꝑbuit: quātū i hac etate ladislaus
se visen tibꝰ exhibet. Nūc cesar ꝓpediē in austriā secū adducet hūgarieq; vicinuꝫ
ꝑbebit. vt videri ab his possit q̄ amāt: ⁊ timeri ab his q̄ odiūt. Faxit deꝰ vitā eius
vt illi lōgior sit: vt ⁊ nestoris equet annos: ⁊ augusti felicitatē supet. Hec habui q̄
de ladislao nūc scriberē: q̄ cū scirē tibi iocūda: silē nolui. Tu si visuꝫ fuerit ⁊ amicꝭ
⁊ inimicis hec cōicare poteris: illis ad gaudiū: istis ad penā: qrū tādē oculos di-
uina pietas adapiat: vt ad cor reuersi: dn̄m suū agnoscāt eiusq; potius veniā q̄
vltionē expectēt. Tu vale felicit: bonoq; aio puelli regis etatē tolera: q̄ virilē to-
gā sumēte: ⁊ tu ⁊ tui oēs plus inuenietis leticie q̄ sperare fas fuerit. Ex gretz.

Reph̄ēdit de mēdatio: fingēs se scripsisse

Epistola. xiiij.

Eneas siluiꝰ poeta impialisq; secretariꝰ. S. p. d. Frācisco de roma aduoca
to ꝯsistoriali. Quereris mi frācisce q̄ mihi pluries dederis lr̄as: ⁊ a me nul
las susceperis. Sed solet eē ista negligentiū cautela: q̄ q̄tiēs nihil scribūt. to
tiēs se iactāt multū scripsisse. Ego tuas lr̄as recepi nullas: vide an me vel te deci
pias. Nō credo tuis lr̄is magꝭ q̄ alijs clausuꝫ eē iter. Ceteroꝝ eñ lr̄e ad me oēs
deferunt: ſ mitte obsecro hāc q̄relā apud me: q̄ calleo has versutias. Cum alijs
hisce vtere: ⁊ me si vis scribere scribe ⁊ nūq̄ impune me visitabis. De re quā nūc
postulas h̄ habe: me velle ⁊ cōmodo ⁊ honori tuo sp ꝯsulere. Sꝫ cā nūc occur-
rit nulla pinguis: hec ꝓ qua nūc agit: nihil habet ꝑter onꝰ. Ideo te q̄ aliq̄d lucri
queris: nolui facere grauatū. qñ materia se offert nō ero imemor tui: q2 te amo ⁊
tibi cupio bene esse. Uale.

De filio suo.

Epistola. xv.

Eneas siluiꝰ poeta genitori suo siluio salutē. Letēr an doleas q̄ mihi sobo-
lē dn̄s dederit: incertū te scribis pater. At ego leticie cām video doloris nō
video. Quid eñ dulciꝰ in humanis est q̄ gignere sibi silēm tāq; extendere

sanguinē ⁊ hēc quē post te relinquas. Quid in terris beati⁹ ꝙ̄ natos videre natoꝝ
Mihi equidē ingens voluptas est ꝙ semē meū fetificauerit: q̄d̄ꝙ anq̄ moriar
aliq̄d de me supsit: grāsꝙ dño refero: q̄ partū feīe figurauit ī marē: vt apd̄ te prē
meāꝙ matrē aliq̄s paru⁹ ludat eneas ⁊ solacia p̄stet auis q̄ debebat pr̄ impēdē.
Qr si tibi genitor gaudio fuit me⁹ ort⁹: cur fili⁹ me⁹ mihi ñ sit leticie. An ne te q̄z
letificabit infantuli vult⁹: cū meā videbis ī illo effigiē. Nūq̄d tibi iocūdū erit: cū
puul⁹ pēdebit ex collo eneas: puerilesꝙ blādicias a gitabit. Sed ais fortasse dolē
meū crimē ꝙ ex pctō genueri filiū. Nescio quā d̄ me finxeris tibi opionē. Certe nec
lapideū nec ferreū genuisti filiū. cū eēs tu carne⁹. Scis q̄lis tu gall⁹ fueris. At nec
ego castrat⁹ sū: neꝙ ex frigidoꝝ nūero. Nec sū hypocrita vt videri bon⁹ ꝙ̄ eē
velim. Fateor igenue meū erratū qr nec sanctior sū dauid rege: nec salamōe sa-
piētior. Antiquū ⁊ vet⁹ ē h̄ delictū nec scio q̄s h̄ careat. Late pz h̄ pestis (si pestis
ē nālib⁹ vti) quāq̄ nō video cur tātope dānari coit⁹ debeat cū nā q̄ nihil operaꝝ
opat oīb⁹ ingenuerit aīantib⁹ hūc appetitū: vt gen⁹ ꝯtinueret hūanū. Sz dices vt
arbitror: certos eē limites: intra q̄s h̄ liceat: nec extra legitīos mr̄imonij faces p-
gredi dz hic appetit⁹. Ita ē sane ⁊ sepe int̄ ipa nuptiaꝝ claustra scel⁹ admittit. Et
bibēdi q̄z comedēdi ⁊ loquēdi certi sūt t̄mini: s̄ q̄s suat illos q̄s tā iust⁹ vt septies
ī die nō cadat: loq̄t hypocrita: seꝙ nulli⁹ clpe sciū dicat: ego nullū meritū h̄m nescio
solaꝙ mihi diuia pietas spē facit mīīcordie q̄ nos labiles scit: ⁊ ad lasciuiā p-
cliues. Nec nobis q̄ pz oīb⁹ fontē venie claudet. Sz de h̄ sat. Nūc qr ꝯiecturas
petis: ne ali⁹ nū p meo nutrias: quō res se habuerit paucis exponā. Nondū anni
duo effluxerūt ex eo tpe q̄ argētie gerebā oratoris mun⁹. Quinq̄gesima tūc currebat
q̄ añ priaꝫ p̄teritā fluxit. Ibi cū ociosus dieb⁹ eēm plib⁹: mlier ex britania veniēs
diuersoriū meū petēs in vnis edib⁹ mecū fuit: nō iuenusta: nec etate ꝯfecta. Hec
qr sermonē italicū egregie norat: me ꝟbis salutabat etruscis: q̄d illa ī regione tā-
to magis placuit quāto rari⁹ erat: oblectat⁹ sū facecijs femie: cui⁹ ī ore maxim⁹ le
por erat. Moxꝙ in mētē venit cleopatre facūdia q̄ ñ solū anthoniū s̄ iuliū q̄z ce
sarē eloquētia iescauit. Necūꝙ q̄s rephēdet inquā si ego homūcio faciā q̄d ma
ximi viri ñ sūt aspnati. Interdū moysen interdū arestotelē. nōnūq̄ xpianos in exē
plū sumebā. Quid plā: vicit cupido incalui: mulierē arsi: mltiꝙ blādimētis ador
sus sū. Sz vt aspis cātib⁹ vnda repellit freti. sic ꝟba mea hec ꝯtēpsit: triduoꝙ
suspēdit. Erat illi filiola ānoꝝ q̄nꝙ quā mīītb⁹ pr̄ hospiti nr̄o cōmēdauerat ve
rebatꝙ mulier ne q̄d hospes p̄ntiret: filiāꝙ posthac q̄ī moris mat̄ni abdicaret.
Instabat nox sequētiꝙ die mulier recessura erat timeo ne abeat p̄da. Rogo ī no
ctē ne ostio camere pessulū obdet: dico me ī tēpesta nocte vētuꝝ: negat nec spem
vllā facit. Insto sp idē rñsū est. Itur dormitū. Mecū ego q̄d scio: an illa vt iussi
fecerit. Recordor zime florētini forsitā illi⁹ amicā hec imitabit. Tēptādū ē iquā
Postꝙ̄ silentiū vndiꝙ sentio: thalamū mulieris accedo. Clausū ostiū ē: s̄ nō obfir
matū: apio: ingredior: mliere potior: hinc nat⁹ ē fili⁹. Mulier elizabet vocat. Ex
idib⁹ februarij vsꝙ ad alias idus nouēbris: mēses currūt q̄ partui dant. Hec mi
hi dixerat mulier dum basilee postea erat. Ego ꝯuis ipaꝫ nō pecunia vlla s̄ ma
ximis emissez p̄cib⁹ (vt ē ars feīaꝝ) credebā hec auri corrodēdi cā dici: nec ꝟbis
p̄bui fidē. Nūc qr eā h̄ asserē qñ nihil spare a me pōt qñ nomē ꝯuenit tempusꝙ
pueꝝ meū puto: teꝙ mi pr̄ rogo vt nepotē suscipias alesꝙ donec grādiusculus
factus ad me valeat p̄ficisci: meisꝙ imbui disciplinis: nec puta feminā diuitem
mētiri velle in filio. Nūc alia p̄sequar. Scribis te senio cū matre cōfectuz: hoc
mi pater tibi sibiꝙ iocūdū esse debet ꝙ eos annos attigisti: quos optabas iuue-
nis: iāꝙ libere ⁊ expedite potes deo seruire omnibus spoliatus passionibus que
mentes iuuenū a deo alienāt. Nec mihi dixeris: oīa fert etas aīmꝙ: vt ex hoc ani
mū perire putes q̄ diuinus est atꝙ immortalis: s̄ voluit poeta significare etatis
cursu vigorē illū animi tepescē. q̄ ē ī iuuenib⁹ ardēs: s̄ ille magis ad vicia ꝙ̄ ad vir
tutes iclinat. In senib⁹ purgat⁹ ē anim⁹ nihil p̄t hōestū cupiēs q̄lē tibi ⁊ matri mee

spero eē q̄uis illa nūq̄ȝ mūdanis desiderijs inheserit: sed heroycā quadā virtute
solū deo seruire beatū duxerit. hoc fit vt senio vr̄o minꝰ trister. Si enim iuuenes
essetꝭ: timerē de vobis magis. Qđ de filijs sororis landomie scribis: certū ē apud
me gratūq̄ȝ: tuū est curare vt lr̄as discāt: q̄ sole hoīes extollūt sup alios. Ego cū
statū meū firmiorē videro: alterꝝ mihi asciscā. Jacobꝰ ptholomeꝰ frater si ad me
scripserit respōso nō carebit. puocari lr̄is nō expectet: totiēs eñ necessario scribo
vt nihil ad libitū vacet. lectura eiꝰ ordinaria solarioq̄ȝ letatꝰ suꝫ: famāq̄ȝ suā indi-
es crescere cū leticia ꝑcipio. Bartholomeo cū p̄ntibꝰ lr̄as do: nec eius obliuiscor
vnq̄ȝ ꝓ suis erga te matrēq̄ȝ meritꝭ. Et qꝛ catherinā mr̄is mee sororē cōiugeꝫ suā
vnice amat: matrēq̄ȝ tibi cōmēdo tueq̄ȝ fidei: deūq̄ȝ rogo vt patriā petens supsti-
tes omnes inueniā. Cōuentū nāq̄ȝ cū leticia celebrabimꝰ. Et q̄m id qđ restat vi-
uamus spaciū ex tuo trāsigemꝰ arbitrio: nec mihi in te vlla erit cōtrouersia. Jo-
hannē ⁊ landomiā vxorē iube ex me saluas esse. Filiolū suscipe. ⁊ quicquid egeris
mihi rescribe vale.

Epistola. xvj.

Pena patienṫ ferenda est ꝓ culpa.

Eneas siluiꝰ poeta Caspari de fara adolescētuli primario salutē dicit. Ob-
lectant me semꝑ lr̄e tue q̄s ⁊ familiariṫ ⁊ ornate scribis. He vō nouissime
cū ornatu facecias q̄ȝ attulerūt atq̄ȝ idcirco magis placuere. Unū tñ in il-
lis sum demiratꝰ qđ triduanū ieiuniū: idq̄ȝ interpellatū tātopē exhorrueris: nec
ꝓfecto aliā cām interp̄tari possuꝫ nisi cardinalis nimiā facilitatē q̄ tibi iacoboq̄ȝ
nimis indulget: vosq̄ȝ muscipularū ex more quātomagis demulcimini tāto altiꝰ
caudā eleuatꝭ: loquor tecū libere: qꝛ tute vis: dū me magistrū vocitas: quo nomie
oneratū me sentio. Sȝ loq̄mur obsecro libere: recipiamꝰ staterā delictūq̄ȝ cū pena
trutinātes. An cardinalis magis: an tu erraueris videamꝰ. Duciṫ mulier clācu-
lū in edes vt amatori cōiaceat iacobo. Nequit exire vt introiuit: occulte pandiṫ ti-
bi scelus. Tu cām amici suscipiēs emittēdi mulierculā studio vacas reīq̄ȝ ꝑficis
Cardinalē celas. Scio te illiꝰ eē prudētie ne te ꝯsulēte adduci potuerit mulier.
Jdq̄ȝ eñ graue delictū erat ⁊ ꝓditio quedā in dn̄m cuiꝰ honori multū poterat de-
trahi. post scelꝰ cōmissuꝫ: amico ꝯsulē n̄ fuit erroris: nisi plꝰ dn̄o q̄ȝ amico debuisses
Amicitia eñ nullius iuri derogat. nec aliqđ admittit turpe: ħ dic te oīno decuisse
amici delictū tegere. Sit ita: nēpe vt tibi honor amici sic cardiali ꝓpriꝰ cure eē de-
bet. Tu cardinali iacobū p̄tulisti. cur nō te cardialꝭ sibi postponat: seq̄ȝ p̄ponat ti-
bi. Tu eiꝰ s̄uitor es eiꝰ panē comedis vinūq̄ȝ bibis. Cur si peccas i eū nō puniaris
Sȝ ais penā duriorē ⁊ iudicē asperꝝ eē. Uide q̄ȝ iniq̄ agis q̄ȝq̄ȝ sinistre cardialē in-
cusas. Sciuit pctm̄ e uestigio cardialꝭ: nō tñ stati cogn̄scē cāmq̄ȝ punire voluit. Cur
ħ nēpe nedū ira ferueret: rōnis tramitē iudicādo p̄teriret. Quid ħ: nūq̄d sororiū
est illi platōis facto: q̄ aduersus deditū vētri seruū ira partitꝰ vocato sororis filio
speusippo: abi inq̄t hūc verberato: nā ego nimia exagitor ira. Archytas tarētinus
sūmꝰ phs ex bello rediēs cū agrū incultū squalentēq̄ȝ offendisset: accito illiꝰ villi-
co: nisi iratꝰ forē lugeres ait: timebat q̄ppe vir sapiēs ne ira animū a cognitiōe ve-
ra reuocaret: vltionēq̄ȝ differendā in tp̄s duxit. Jdē cardinalis factitauit q̄ cōp-
to scelē noluit p̄us ad pūitionē ꝓcedē q̄ȝ ira triduo sedareṫ. virū certe quē prisca
etas. inṫ phos nūerasset vidimꝰ modūq̄ȝ ꝓcedēdi ad iudiciū. Sn̄iaȝ nūc videamꝰ
q̄d duꝝ: q̄d asperꝝ: q̄d acerbū ħ mādauit. Aliꝰ familiares suos hmōi ꝑpetrātes:
aut domo expulisset aut v̄gis cedi mādasset. Cardialꝭ sci eustachij sepe ob miores
reatꝰ cōpedes dedit. At ħ vir māsuetꝰ q̄ iuuētutꝭ vicia nouit: ⁊ q̄ȝ difficile sit acule-
os carnis cōprimē nō ignorat: nihil horꝝ. At tibi caspar triduanū ieiuniū indixit.
Tu ħ graue ⁊ insupportabile iugū rexi. Nēpe si ita ꝑgis caspar suadeo ne curias se-
q̄ris. Nā si ħ tāmite impl̄m ferre n̄ potes. nullū poteris ferre. Nō sūt (mihi crede)
duriora castra q̄ȝ curie p̄ncipū. vbi inuidie: simultates: detractiōes: odia: inimici-
tie: ꝯtumelie: iniurie: pene infinite. Que res nullo mō q̄ȝ ꝑ patiētiā vinci possūt

Hec res in curijs ꝑncipū eccłiasticoꝝ ꝓlatoꝝ tāto miores sūt: quāto q̄ in illis ꝯsi-
sant sūt doctiores: ingeniaq̄ȝ sua nō in bonū ſ; in malū plerūq̄ȝ vertūt ꝙ si tu ieiu-
nare nō potes: nec illa sufferre potes. Ego te scio tn̄ virū robustū eē: q̄ ⁊ inediā ⁊
siti tolerare q̄as. Sȝ nihil apꝺ te difficili⁹ ē q̄ȝ aīm domare. Nā cū sis iuuenis fac⁹
vt iuuenis: cui ꝓpriū ē sp̄ velle vincē: At iuuenes nō pn̄t ꝑueīre q̄ volūt: nisi iuue-
nes eē desināt: seq̄ȝ aliq̄n vinci patiāt. Iō ⁊ ego tibi suadeo mi caspar vt aīm fle-
ctas tuū: tibiq̄ȝ tuipē dn̄erī: ⁊ alios aliq̄n dn̄ari sinas: maxie viros ꝓstantes q̄lis ē
cardinal' ⁊ auūcul⁹ tu⁹: nec velis oīa ex tuo capite facē: ſ; ex alioꝝ sensu aliq̄n vi-
uas. Nos eñ maxie q̄n iuuenes sum⁹ parū nobis videm⁹: nihilq̄ȝ ē tuti⁹ q̄ȝ ex iu-
dicio amāciū viuē: nec tu mihi famē tuā allegas. q̄ si h̄ ꝑseuerabeꝛ agē: te dicā virū
n̄ eē. q̄ ex vino paneq̄ȝ neq̄as triduo viuē. Ego ea q̄ tu nūc etate es: dieb⁹ duodecī
ex pane aquaq̄ȝ vixi: ⁊ diuti⁹ vixissem nisi voti fuisset finis. Nec de⁹ ille opifex re-
rū nr̄icq̄ȝ sator ⁊ alitor: aliud ab initio nobis alimēti ꝓbuit: q̄ȝ glādes ⁊ aquā: qꝺ si
nr̄a postmodū luxuria alia īuenit cibaria: nō tn̄ nature bonitas ꝑterijt: q̄n adhuc
illis possim⁹ viuē cibis q̄ nr̄os aluerūt parētes. Tibi illud plus oblatū ē qꝺ añ vi-
neā noe nō erat: iō rogo vt q̄relā pones teq̄ȝ cardinal' subijcias snīe: quā tāto iu-
stiorē fatearꝛ: quāto durior tibi est visa: de alijs q̄ scribis al's agem⁹. Tabellarius
fugiēs scribere pl'a nō sinit. Cardinali me recōmēda: ⁊ iacobū saluū dicito. Uale.

Hortat amicum vt pro se
possessionē beneficij accipiat.

Epistola. xvij.

Neas silui⁹ poeta. S. p. d. Johāni anach canōico tridētino ⁊ ꝯfratri suo.
Qꝛ tibi nō scribo sepi⁹ cā ē tua in reb⁹ meis diligētia. Jta eñ res meas cu-
ras vt nihil sit op⁹ scribē: nisi velim gr̄as tibi agē: q̄ ꝓ factis nō ē digna re-
cōpensatio. Nec nūc aliq̄d scriberē: nisi nou⁹ casus submersisset: q̄ tuo indiget au-
xilio. Credo te scire plebē sarātane vallis ꝑ dn̄m decanū nr̄m meo noīe acceptatā
esse. Jn ei⁹ potiūdia possessione vis fit: nec absq̄ȝ timore sum: ꝙ ali⁹ illic se intruse-
rit. Tu ꝓcuratoris mei officiū geris ꝑzon⁹ me⁹ es: aduocat⁹: ꝓtector: sicut in ꝓbē-
da fecisti: ita ī eccłia facias rogo. Pat me⁹ dn̄s frācisc⁹ te admonebit: si q̄ in re op⁹
sit adminiculo tuo: illi obsecro ausculta: ⁊ in oī meo negocio ipm quasi me audi q̄
nō solū in reb⁹ meis: ſ; in corꝑe ⁊ aīa ius hȝ. Ego qꝛ nihil ꝓ te possum: nihil facio
animus adesset si facultas ꝓberet. Tu si scis emolimēto aliq̄ bonori: voluptati:
bn̄placito tibi me eē posse iniuriā feceris amico ni cōmonueris. Uale.

Exhortatoria ad vnionē ecclesie.

Epistola. xviij.

Neas silui⁹ poeta. S. p. d. dn̄o ade de muli anglico ap̄lice sedis ꝓthonota-
rio pr̄i ⁊ amico optīo. Quo ī statu sit respublica xp̄ianoꝝ vides: lacerata
eccłia ē: nec in ꝑp'lo nec ī clero pax ē: dolet sup̄ his iuictissim⁹ impator nr̄: ⁊
vt aduocatū decet eccłie opaȝ nouare cepit vt subortū scisma possit eradicari. Ad
h̄ null⁹ aptior videt mod⁹ q̄ȝ gnāle cogi ꝯciliū: huc ipe āplex⁹ ē ⁊ sup̄ eo ceterꝛ regī-
b⁹ ac ꝑncipib⁹ scribit. Jnt alios ꝯo ꝑcipuā spem hȝ ī serenissimo ꝑncipe dn̄o tuo
meoq̄ȝ rege anglie ⁊ frācie: eūq̄ȝ rogat vt secū ad vniēdā eccłiaȝ velit ꝯcurrē sicut
ex lr̄is ad eū missis ꝑspicies: qꝺ iō ad te scribo: vt cū sis vir bon⁹ ⁊ ꝓlat⁹ opti⁹ adiu-
uare dn̄i nr̄i impatorꝛ ꝓpositū vel' ⁊ pacē eccłie ꝓmouē: ad quā rē hortarer te pli-
bus v̄bis: nisi zel⁹ tu⁹ ad cōe bonū eēt mihi ꝑspect⁹. Scio nāq̄ȝ volūtatē optimaȝ
tibi neq̄ q̄ȝ deesse. Sȝ nec ꝑtās abest. Jntelligo eñ ex oīb⁹ q̄ ad nos veniūt ex an-
glia teq̄ȝ noscūt. ꝑmū te virū eē aut ꝑ ꝓximū ex his q̄ regie serenitati sūt chari qꝺ
tū ꝓpt ꝑuatā q̄ tibi afficior amicitiā: tū ꝓpt cōem vtilitatē tū mihi ꝓplacet q̄ȝ tuis
necessarijs dȝ placē. Minime nāq̄ȝ dubito q̄n eo loco sublimat⁹ scē mr̄i eccłie multū
ꝓsis: ⁊ nūc ꝑserti cū via apta ē ad ꝯciliū ꝓ pace xp̄iani ꝑp'li celebrādū. Qꝺ si apꝺ
maiestatē regiā sicut spero ꝓmouerꝛ: sūmā laudē ꝯseq̄ris: nec pl'a. Jn h̄ tātū hor-
tor vt ea pares mediterꝛ. Cogites q̄ cē ī eo ꝓlato debēt q̄ scit afflictā eccłiaȝ ⁊ op-
p̄ssaȝ miserijs tꝑib⁹ nr̄is ac ꝑditꝭ hoīm morib⁹: ⁊ cupit vt in pristinā dignitatem ⁊

libertatē vendicari possit. Ego apud cesarē nr̄m secretarij locū teneo: qđ tibi iō
significatū facio. vt si quid sit qđ me velis. Enea tuo ꝯfident̄ vtere. q̄ cū etiā plꝰ
ꝯtenderim q̄ꝫ possim. minꝰ tn̄ faciā q̄ꝫ debeā. Qꝛ te singulari numero cōpellaue-
rim: scio tibi nō eē molestū q̄ et italoꝝ morē ⁊ oīm veteꝝ n̄ ignoras ꝯsuetudinē
Vale ⁊ nullatenꝰ id omitte vt ꝑ latorē p̄ntiū de regia intētiōe mihi nō rescribas.

Epistola. xix.

Accusat locoꝝ mutationē ⁊ amicitie officiū aperit.

Eneas siluiꝰ poeta imꝑialisq̄ꝫ secretariꝰ. S. p. d. viro optīo ⁊ frī suo aman
tissimo richardo de valētia scriptori aplico. Ex ꝑlurimis lr̄is q̄s ad te misi
to vn e saltē ita felices erūt vt te cōueniāt. Nā q̄d est mi richarde vt cum
mediolani te q̄ro. Basilee sis. Cū rursus te basilee peto: mediolanū abisti. Cre-
do more hoīm te agere: q̄ ea q̄ assunt: nihili curāt: que absūt maxie: ⁊ nullibi minꝰ
eē volūt q̄ꝫ vbi sūt: italiā habēs: germaniā cupis. In germania ṽo italiā optas.
Et sic fit vt ⁊ tu nūq̄ q̄escas ⁊ ego te meis lr̄is reperiri nullibi possim. Sed faciet
forsitan deꝰ tui nūc copiā: qn̄ aliena negocia tue cure cōmissa: mediolani te tenēt
Id sperās hāc epl̄am dn̄o laurētio de rocella vtriusq̄ꝫ nr̄m amātissimo tibi obsi
gnatā ꝯmisi: duas ob causas alterā vt scias nō esse me tui oblitū. cuiꝰ mēoria mi-
hi sꝑ ē iocūdissima. Alterā vt i re mea p̄positure p̄sonū te facerē. Res ē tibi nota
iō illā nō repeto. Scribit ꝓ me regia maiestas neruoseq̄ꝫ rogat vt mihi ecclīa re
stituat̄: nescio q̄ntū ꝓdest regie p̄ces: illud aūt scio: nisi adiute fuerit nihil agerēt
Lr̄e semel tm̄ loquūt̄. aliq̄n etiā nūq̄. maxie i ducali curia vbi epl̄e vndicūq̄ꝫ veni
ant ꝑ secretarios aperiunt̄: etsi libet illis: duci ostendunt̄ sin ṽo aut cloacas inci-
dūt: aut tabernas aromatū piper aut crocū ꝯtēture. Ideo mihi opus ē auxilio-
tuo vt litteras iuues. quoꝝ copiā tibi ōn̄det dn̄s laurētiꝰ. Noti sūt tibi vniuersi
⁊ amici ⁊ inimici mei. Illis vtere his resiste. Et fac vt tui laboris sentiaꝫ fructum
Nisi scirē quātū me ames: efficatiꝰ scriberē. Sꝫ nolo videri amicitie nr̄e diffide-
re: quā tāti facio vt te mihi horestē ⁊ me tibi piladen arbitrer eē: nec cipiōis aut
lelij aut siculoꝝ amicoꝝ q̄s alij pictagoricos vocāt nr̄e beniuolētie p̄ferā amici-
tias. Satꝭ est tibi nosse qđ velim. In calce epl̄e illud subiūgēdū ē: vt alteꝝ te phi-
lippū meū; meis ṽbis saluū dicas. Et nouaricn̄. antistiti cōi dn̄o me cōmendes ⁊
cam meā: studiū meū i tuis obsequijs offerre ius nr̄e amicitie nō fert: qꝛ nec obla
tiones nec p̄ces amicitie cācellas ingrediūt̄: q̄bꝰ in rebꝰ vtilitati possim tibi esse.
Si scis ⁊ me nō vteris tua est culpa ⁊ meū eēt detestabile viciū nisi morē tue vo
lūtati gererē mihi note. Vale.

Epistola. xx.

Que sit homini patria ⁊ petit ꝓmotiōis auxiliū.

Eneas siluiꝰ poeta. S. p. d. dn̄o hieronymo ꝯciui suo ⁊ amico ꝑcharo. An-
tique sūt apud me hieronyme amātissime lr̄e tue q̄bꝰ hactenꝰ nō r̄n̄di. Nā
iturū te in apuliā sensi. Nūc qꝛ potes iā redisse: hec pauca ex me habe. ni-
hil dubito mi hieronyme te fortunā oēm meā ⁊ honores si q̄s habeo sꝑ oblecta-
re. Scio eīm qꝛ me amas: ⁊ amātis ē amati ꝓsperitatē dicē suā. Itidē ego erga te
facio q̄cq̄d boni de te audio (sepe aūt audio mirūimmodū me letificat qđ hor-
taris studio lr̄arū vt seduliꝰ incubā: facio quoad possuꝫ: dū ociū ꝑmittit. Sꝫ dis-
trahūt me: tū occupationes multe: tū cure diuerse: qđ supest totum lr̄is dedo: ne
poete titulū inanit̄ videar suscepisse. De patria qđ ais memorie teneo: ꝫ mihi cre
de: oē solū forti p̄ria est. Ego q̄dē malo extra patriā bn̄ viuerē. q̄ꝫ in p̄ria male: nec
nos in terra. ꝫ in celo p̄riaꝫ oportet inq̄rē. Socrates cū aliq̄n interrogatꝰ fuisset:
q̄d ⁊ vn̄ eēt. Mūdanū se dixit. Nos si meliꝰ r̄n̄dere velimꝰ celestes nos dicemus
eē: qꝛ illic originē ducimꝰ: ⁊ illuc si bn̄ vixerimꝰ reuertemur. Sꝫ nimiū ṽba exten
do. Vnū restat qđ ex te volo. Causa mee p̄positure tibi notissima ē. in illa scribit
ꝓ me regia maiestas. Solicitator erit laurētiꝰ de rotella: quē optime nosti. Ei p̄-
cor vt assis etsi forte idē p̄peditꝰ fuerit rē totā in te suscipias: ⁊ ad calcē deducas.
Pauca amico sufficiūt: sat est te nosse desideriū meū. Vale.

Regem aragonum laudat. **Epistola.xxi.**

Eneas silui⁹ poeta imperialisq̄ secretari⁹ dño iohanni campisio pbo pstan
ti.S.p.d. Reddiderunt me certum lr̄e tue.iaz te senas tutum ꝛ sospitem
aduenisse.qđ voluptati mihi fuit timēt ne viaꝝ discrimina incidisses.Cu
piunt lr̄e tue.de reb⁹ q̄s andree de merano ꝯmēdasti scire q̄d factum sit pcōtatus
sum ex matheo pisano sicut iussisti. Is refert illas iamdudum ligatas put reliq̄
ras itineri ꝯmissas:Iāq̄z se rerivenecias puenisse.ꝛ se tibi ꝯmēdat.q̄ apud insu
bres gessisti.oīa facta eē cum ꝯsilio n̄ ambigo q̄uis illa pte attigeris politicoꝝ li
bros ex aretini traductōe ꝯuersa inuenisse te gaudeo:coemereq̄z institui.Et si mi
nori p̄cio q̄ scp̄ser⁊ hr̄i nequnt:iubet id auri ꝯferre. Rogaui matheū apud sigbe
rium galleranū vel iohem hanc pecuniam ꝯsolui vt faceret q̄ mox lrās scripsit.
Caniteq̄z vt q̄primū illuc libꝝ miseris pecunia deē.etiam cum solutōne vecture.
Tuuz est ꝯ mi iohes.mercatorē aliquem in curia repire.q̄ onus mittēdi medio
lanū.hos libros suscipiat:ibiq̄z auꝝ recipiat. Scio te amicoꝝ tantū hr̄e vt facile
hoc sit tibi.qđ si iohes tolner vir p̄stans ꝛ summ⁹ amic⁹ magnifici concellarij on⁹
mittendi libꝝ suscipe vellet.p venecias mitterē sibi pecuniam cū omni onere ve
cturaꝝ.p p̄mū de q̄ ipse ꝯsideret mihiq̄z scriberet.iō si eū nosti ei⁹ animū tempta
idq̄z agito vt opa tua politicum assequar aresto.qm̄ id magnope suasisti ꝛ ne ti
mor pecunie te afficiat. potes si vis anteq̄z libꝝ mittas expectare lrās vni⁹ illoꝝ
mediolanēsium q̄ te certiorem reddat se tuo nomine auꝝ possidere.Scis nūc de
siderium meū ꝛ quō tue indēnitati possis ꝯsulere. cura te vt amicū q̄ es ōndas.
De petro nr̄o noretano nihil te scp̄sisse mōstri simile est. cū scias me auidum ei⁹
nosse fortunam. Rogo me instruas q̄d illi obtigerit. q̄ aio heri morte ferat. q̄ cū
viuat.q̄d officij gerat.q̄ spe sit ꝛ q̄ in me animo.qñ nihil ad me scp̄sit:etiam meis
lr̄is puocat⁹ regem aroganum tantū extēdisse alas suas.nescio an italie ꝯducat
quāq̄z illa tāfessa est vt respirare sub q̄cunq̄z desideret.Videant tñ nr̄i ne serpentē
in gremio nutriant.alta est dn̄andi cupido nec terminis claudit vllis. Hanibali
nō satis affrica fuit.q̄ ps orbis tercia credit.alexādro in modum carcer⁊ angusti
fines mūdi videbant. Nemo existimet generosum animum vni⁹ regni terminis
ꝯq̄escere.Ego tñ illi faueo q̄ fortune impetus:pseuerantie clipeo domuit.ꝯtinuā
doq̄z id fecit vt aduersam exptus secutissimam iam sit adeptus fortunam.Faxit
deus vita vt illi cornicis sit ꝛ q̄lem theofrastus moriens exoptauit.Tu vale:ꝛ re
scribe.nec ampli⁹ legez taciturnitatis int nos hua. **Epistola.xxij.**

Commendat salutez anime.

Eneas silui⁹ poeta reuerendo in xp̄o patri bartholomeo ep̄o nouariensi ꝛ
comiti.S.p.d. Magna ꝛ innumerabilia sunt bn̄ficia q̄ a te recepi. nec ego
illis ꝯdignam possem vicem rependere.etiam si mille annoꝝ mihi vita do
naret.q̄d tñ possum id facere nō obmittam. Nihil est anima p̄stantius.hanc co
lere.hanc curare p̄ ceteris debemus alia caduca sunt: fluxa: mortalia hec ineter
num manet.cui si bene studuerimus.eterna gaudia si mala vacauerim⁹.eternos
cruciatus p illam sentiemus.q̄ ꝯsideratione duct⁹.statui tibi copiam lrāꝝ desti
nare.q̄ nunc ad curiam regiam ex orientalib⁹ ptib⁹ misse sunt.q̄ꝝ tenorem velis
animaduertere ꝛ monitōes audire vt ea faciens que in illis suadent eterne vite
beatitudinem assequaris.Vale.

Quales scribe cancellarie. **Epistola.xxiij.**

Eneas siluius poeta bertholdo lunenburgeñ.viro liberali ꝛ semi pdigo.
scribe imperialis cancellarie.S.p.d. Accepim⁹ ep̄lam tuam q̄ nos cenatum
vocas. acceptam⁹ onus. ventresq̄z nr̄os paremus.tu videris ne vacuos
eos remittas. Hospitem abesse nihil cure est.si eius vicem p̄dices caponesq̄z im
plerint. Hospitam videbimus libenter amplexamurq̄z.si quid plus licuerit non
erimus inertes.q̄ semp malum habemus ꝛ q̄si muli ꝛ equi ferimur in libidinem.

Tu si qd iuris illic hẽs caue ne ꝯmunices. Quicqd eñ in mediũ venerit: ꝓpriũ
eẽ desinet. Scis michael man⁹ ꝙ̃ sunt aduñce. wolfgãgi liguã nosci. ꝙ̃ ꝑsuadere sci
atq wenceslai cauda nihil furiosius ẽ. Jacob⁹ fingit se puer. tu tñ lardũ ne ꝯmiserꝭ
muscipule etiam si q̃dragesima fuerit. ludouic⁹ nihil dicet. ſ; muris in moduʒ oĩa
foramina ꝯtẽptabit. si ḡ vis nos hr̃e. aut oĩa ꝯmunicatu fac. aut nihil vnũ tñ re-
mediũ est. si vini tantũ ꝓbuerꝭ vt somni magis ꝙ̃ veneris cupido sit. nos tñ venie
m⁹ etiam si deficiẽtibus reliq̃s te deuorare debeam⁹. Uale. **Epi. xxiiij.**

Hortat̃ vt snĩa impatoris eq̃ non ferat̃.

Eneas silui⁹ poeta. S. p. d. iohi frund inclite ciuitatꝭ colonieñ. secretario.
Tabellari⁹ tue insignis celebrisq; ciuitatꝭ. nõ sicut optabas. ſ; vt curie vi-
sum ẽ expedit⁹ ad te redit. meo tñ ꝑsidio non caruit. qꝛ libent̃ gero tibi in
oĩb⁹ morẽ. Uir q̃ʒ doct⁹ dñs bartũg⁹ auxilio fuit. ſ; nõ lʒ in republica plus hoĩes
ꝯtẽdere ꝙ̃ ꝓbare possint rõib⁹. Tuũ est qd̾ sup ẽ ita regere: ne q̃ indignatõe rubi
go. aut hinc aut illic oriat̃. qꝛ ñ facile extinguit̃ vt accẽdit̃ ignis. Cesaria ptãs nul
li in tꝑalib⁹ subest. q̃cq̃d ab ea manat. decʒ cũ reuerẽtia deuotiõeq; suscipi. etiaʒ si
dur videat̃. qñ calix in manu ei⁹ plen⁹ mixto põtq; illi dare. illi negare. nec oĩb⁹
ꝓbãs ẽ in pastorẽ erigẽ cornua. Tu te ista scis: iõ pedẽ r̃trabo. fac vt defensor cãʒ
ĩ curiate ꝙ̃ꝓmũ visaʒ. qꝛ ꝛ michael tu⁹ ꝛ ego tua suaui ꝯuersatõe iuiti carẽ⁹ nec te
vult⁹ vlli⁹ teneat. nã ꝛ austria ꝑt qd̾ placeat dare. Uale ꝛ veni. **Epi. xxv.**

Dissoluit argumenta ꝓ pte Eugenij facta.

Eneas silui⁹ poeta ĩꝑialisq; secretari⁹ S. p. d. r̃uerẽdo p̃ri dño iohi caruaia
oratori aplico atʒ iuriscõsulto. Erat anim⁹ me⁹ postq; ex basilea r̃cessi sup
reb⁹ eccl̃ie ꝑpetuo vti silẽtio cũ eas nõ diui spũs ductu regi. ſ; hoĩm guber
nari passiõibus viderẽ. Tu nũc me cogꝭ aliq̃ dicere. q̃ armatũ eneam imitari me
suades. vellẽ tacere poti⁹ ꝙ̃ loq̃ qm̃ nulli ꝑtiũ s̾mo me⁹ placitur⁹ ẽ. sic ꝛ nulla ꝑs
mihi placet. tu vis vt dicaʒ: parebo. ſ; vide ne audias qd̾ ñ vis. tu ꝑtꝭ vni⁹ tueris
ius. q̃d ego tibi placitũ dicã nullã ꝑtẽ laudãs obseq̃r tñ silẽtiũq; rũpã qm̃ id opta
re viderꝭ. Longũ mihi misisti cirogꝛphũ vt cãcellario legerẽ. facturus sum qñ illi ꝑ
ociũ licebit. Mihi tñ iã ꝑsperi totũ. rogas q̃ a te sꝑta sunt laudẽ tuearq;. faciã id
si mõ ver te dicere agnouero. vbi alit̃ videro. nõ faciã. parmenosum plenusq; ri
mar. nõ potero tacere si q̃d nõ ver audiã. tu mihi amic⁹ es: fateor hoc. ſ; veritas
ꝑferẽda ẽ. tu vera oĩa putas q̃ scribis h̾ ego de tua ꝓbitate credo. ñ tñ ita ẽ vt rerꝭ
qd̾ tibi paucꝭ oñdã. Dicꝭ basileã cepto ꝯcilio legatõʒ pape exposuisse. ñ eẽ spãdũ
de illi⁹ sinodi ꝓgressu ꝓpt̃ vicina bella ꝛ alias cãs. h̾ nunq; sinodus pape narrari
iussit. Dicꝭ pl⁹ papã germanie ꝑncipib⁹ ꝯcessisse ꝛ se hũiliasse: ꝙ̃ vnq; sit d̾ rõnis
põtificib⁹ auditũ. Rusticꝭ h̾ ꝛ historiaꝝ ignarꝭ narrãda sunt. Adrian⁹ papa ꝛ leo
rõnis impatoribus ius ordinãdi aplicaʒ sedẽ ꝛ epos ꝑ impiũ noiandi ꝯcesserũt.
Leo ille sanct⁹ quẽ tu ꝛ doctores euãgelij tubã appellatꝭ. cũ vellet in italia ꝯciliũ
hr̃e. in q̃ p̾les possent de occidẽtalib⁹ ꝑtib⁹ ꝯuenire. marciano cesari ꝯciliũ in oriẽ
ti postulãti: ãnuit. tũcq; sinodus calcidoneñ. hita ẽ. refers dñm sctẽ crucꝭ missum
eẽ vt papã purgaret. ꝯciliũq; germãis offerret. Nõ dicꝭ ptãtẽ habuisse cardialẽ il
lũ s̾feñdi snĩaʒ postq; ꝓbata fuissent crimia. Ais rõnos põtifices solitos eẽ dicẽ.
Si q̃d aliq̃ volũt. ad aplicã sedẽ veniãt. Petr⁹ ꝑm⁹ põtifex increpat⁹ ꝙ ad gẽtes
introisset vltro se purgauit. leo q̃rt⁹ scribit lodouico augusto. Nos si aliq̃d icõpe
tẽter egim⁹ ꝛ in subditꝭ iuste legꝭ tramitẽ ñ s̾uam⁹. vr̃o ac missoꝝ vr̃oꝝ cũcta volu
m⁹ emẽdare iudicio. hispanoꝝ legatõʒ hortatu pape basileã venisse ꝯtẽdis. ver⁹
poteras dicẽ p̾les ne illuc irẽt aplicꝭ l̃ris fuisse req̃sitos. Uniuersos reges ꝑ ꝯsili
ariũ statuũ ꝓhibuisse basileũ ne papã deponerẽt dũ asserꝭ: vide ne te decipias. Re
fers tres cãs eẽ q̃b⁹ ꝑs mior ꝑt iuita maiori ꝑte vniuersitatꝭ aliq̃d agẽ. ſ; facta ca
pituloꝝ ꝛ vniuersitatũ q̃ supiorẽ hñt ñ sunt eq̃nda gestis ꝯcilioꝝ vbi solũ deus ẽ
supior ꝛ a q̃b⁹ ñ appellat̃. Dicꝭ in ꝯstañ. ꝯcilio plenã ptãteʒ datã eẽ rõnis põtifici
bus locum eligendi. in q̃ aliud ꝯcilium celebrari dʒ. In casu nr̃o specialit̃ refer-

uata fuit electio loci ꝯcilio. sicut ꝯuētōes cū grecis habite manifestāt. Pretēdis
sancitū eē basilee. ne ꝓpt̄ locū oriri differētia possit. inane argumētū est. Narrat
decretū nō placere grecꝭ basileaꝫ. velleqꝫ aliū locū dicit sinodus nolle ꝓpt̄ locū. i.
ꝓpt̄ basileā tantū bonū omittē. q̄ alit̄ sentit a decreto recedit. tu vis me his ꝯsen-
tire nō possum. dicꝭ me ex ꝓposito errare. mihi aduersus te magis opitulabit̄ alle
gatio. nihil ad me q̄s obtineat. Impatori huic q̄ vnionē ꝓcurat. illā cupio. illā ꝓ
moueo. ꝓ hac magnis laboribus me exponerē. tu q̄ꝫ ⁊ ps tua vnionē velles. ſ mō
tuo. maneat papa tuꝰ pōtifex ⁊ vnio sit. Idē ēt ps altera cupit. nēo pacē. nēo vnio
nē aspnat̄. Nēo tn̄ pacē amplectit̄ q̄ sibi detrahit. oēs volūt vicere. nēo se flectit
dure ceruicꝭ hoīes. Est ne sbiecta eccl̄ia. vt ꝓpt̄ hūc vel illū hoīem tā varie vexari
debeat. si nō potes pascere. sine aliū esse pastorē. ſ nō est de pastu ouiū q̄ō. ſ de la-
na nō tm̄ litis erat dū paup eccl̄ia erat. scio te mihi iaꝫ irasci. q̄m dicta tua expello
q̄i videar aliā tueri ptē. Ne rere h̄. dixi tibi vtrinqꝫ mihi odiū esse. nō placꝫ mihi.
animo n̄. electio. abhorreo galloꝝ leuitatē. minime his ꝯsentio: dū sedē aplicam
volūt auferre romanis. n̄ ꝓbo cū decreta q̄ faciūt: ipi nō huāt. Cardinalis sancti
petri viri scti ⁊ ꝗuissimi snīa mihi placet: q̄ neqꝫ hos neqꝫ illos laudare solebat.
Uos ꝯciliū rome vult̄. ſ illa iam in angulo ēxpiani orb̄. Hi basilee manere volūt
at h̄ vrbs multis odiosa ē. Tu tn̄ deliberari illic putas. an numerosiꝰ debeat ꝯcili
um ꝯgregari sperāsqꝫ id obtineri ꝯplacereqꝫ cesari. aliĳ aliud sentiūt: viderisqꝫ pu
tare nō esse absqꝫ ꝯsensu regū alioꝝ ꝯciliū ꝯcedēdum q̄si cesarē parē facias ceterꝭ
q̄d parē. imo ⁊ minorē ondītis q̄n regi frācie offertꝭ ꝯciliū. cesari nō vultis ꝯcedē
Nolite h̄ secreta putare. oēs h̄ sciunt. sic ⁊ alterius ptis ꝯsilia nota sunt. ego oēs
ꝯmēdarē. si viderē pacē his atꝫ illis placere etiā cū incōmodo suo. q̄r nō nobis. ſ
reipublice nati sumꝰ. nec plus velle debemꝰ. q̄ꝫ sensus cōis nob̄ ꝑmittat. nō q̄ te-
mere dignitatē. ſ q̄ ponere vult magis laudat̄. Prisci viri sanctiqꝫ hoīes difficiliꝰ
ad pōtificatū vocabant̄ q̄ꝫ nūc ex alio amouent̄. bonꝰ animꝰ ingeniūqꝫ benignuꝫ
nō quō dimitteret. ſ q̄ꝫ cito dimitteret studiū hr̄ēt. h̄ volui tibi dixisse cū venia tua
Quia aut n̄ loq̄r. aut veꝝ loq̄r. h̄ ē armatꝰ eneas. hūc gerā. ille mihi anchises erit.
quē vniuersalis eccl̄ie ꝯsensus dederit. dū germania q̄ orbis xpiani maior ps ē he
ret. dubius sum parato tn̄ animo sum ꝯmuni snīe auscultare. nec mihi in rebus
fidei soli credam. Uale.

Epistola. xxvj.

De noua ciuitate ⁊ aliq̄d de amicitia.

Neas siluiꝰ poeta. S. p. d. magnifico dn̄o suo Caspari schlick impiali can
cellario. nihil noui post tuū recessum emersit q̄ō in eplaꝫ cadē dignuꝫ sit.
nisi q̄ō hodie vēturꝰ ē pāgratiꝰ tuꝰ quē aiūt eq̄tes secū q̄nq̄ginta ductuꝝ.
Rex tn̄ minime illū expectare voluit. ſ h̄ mane an̄q̄ꝫ dies elucesceret ad ortos he-
speridū deliciaꝝqꝫ ꝑadisuꝫ iter arripuit. ignorꝭ fortassis ꝟbis vtor. ortos nāqꝫ he-
spidū poete vltra atlātē in affrica sitos finxere. ſ hos nr̄a etas hꝫ i ciuitate noua
stirie vrbe. vbi ꝑpetuū ꝑhiatū autūnꝰ ē. ⁊ oē genꝰ pomi suapte gignit̄. iō rex hunc
vnū amat locū. Recte sane vbi tot aq̄ꝝ scaturigines. tot viridātia prata. q̄ verni
tp̄e floꝝ splēdore ridere videt̄. huc se nūc rex ꝯtulit. q̄n illic abiturꝰ sit. tā̄ certū ē q̄ꝫ
antixp̄i aduētꝰ. q̄ ꝑ hos dies oēs ꝑplo suo rumore detruit. opa tn̄ tua q̄ ꝓ ceribus
curie. ipiqꝫ regi rē fictā aut salti dubia ꝓ certa exposuisti. dū h̄ scribo allatū ē nūci
um regē balnea petĳsse. vbi ad dies octo māsurus sit. nec nos ibi diuersoriuꝫ hr̄e
possumꝰ. in nouā itaqꝫ vrbē recta via migrauimꝰ: si tn̄ pāgratiū ire ad balnea sē-
sero. me q̄ꝫ illuc ꝯferā vt de re tua possim curare. nec obmittā ex mādatꝭ tuis vnū
dū vires erūt. aiūt regē carniolā petituꝝ aut saltē carithiā. ptꝰ ꝟo athesim. exīde
spes sit nurēbergā peti debē. q̄ō tn̄ ex mgr̄o thoma pleniꝰ intelliges. ꝯsiliarĳ regū
adhuc sit h̄. ipos ꝯsulā q̄d facē nos opteat. ď frisingēsi eccl̄ia nl̄ ē q̄ō n̄ fuerit pꝰ ti
bi notū. nēo ex curia veīt. mgr̄m thomā ꝯmonui vt de pecunĳs nurēberge r̄cipiē
dis instructōeꝫ hr̄ēt. q̄ me p̄nte mgr̄m curie ꝓcōtatus ē. rn̄sumqꝫ hꝫ. Scripturas
sibi ꝯsignaꝫ oēs q̄s mihi dimisisti. Capitula veteꝝ regi extraxiqꝫ. Dn̄s auditor

ad nos iter facit. plenus querimoniaꝝ. ꝙ in recessu tuo te nō repit. Para aures
tuas vt q̄ hic auditur⁹ fuisti: illic audias. Homo tuus est ⁊ amicus vtilis. q̄ solet
plus honesto placere. h̄ eñ amicitia hodie viget cui vtilitas est ānexa. Stoicoꝝ
illa. sola v̄tute gaudens. iamdudū explosa est. Non puto has lr̄ās cito ad te vē
turas. q͛ nec tu ad eas festinabis. ipsi nurēbergam vsq̄ ꝑficiscent̄. ſ tu eo nō ve
niens vti opinor. nisi vxoris ꝑus aut licentia. aut sacietas int̄cesserit phisic⁹ regi⁹
Ego inq̄t si meam semel vxorem attigero qn̄ illinc abdicet nescio. vide ne itidem
tibi ꝯtingat. regis negocia curare habes. Non bn̄ ꝯueniūt: nec in vna sede mo-
rant̄ rerumpublicaꝝ cura ⁊ amor vxori⁹. Tu tn̄ illam ducere potes eo loci vbi
ꝓpinque sit curie sepeq̄ possit in amplex⁹ venire tuos. Ego ex his sum q̄ melius
scio p̄dicare q̄ȝ facere. si loco tuo essem aliter sentirem. Vale optime ⁊ disputatō
nes dn̄i auditoris ad mgr̄m thomā remitte vt equum sit vtrūq̄ certamen.

Regratiatoria ⁊ aliquid de studio humanitatis.

Epistola. xxvij.

Neas silui⁹ poeta. S. p. d. magnifico ⁊ generoso comiti Galeatio d̄ archo
Aggressus est me nudiusterci⁹ vir suauis ⁊ tui amantissim⁹ iacobus de la
drono miles. tuasq̄ ⁊ magnifici germani tui comit̄ francisci lr̄ās apuit. q̄
mihi magno testimonio fuerūt amoris erga me vr̄i. Cum in vtrisq̄ multa salute
iussus eēt me iacob⁹ imptiri. qđ ⁊ si ꝑsuasum antea mihi foret. q͛ nosco animi vr̄i
ꝯstantiam. iuuit me tn̄ cernere qđ meditabar. Sȝ ne plurib⁹ immorer: scire vos
volo n̄ truncum a vobis coli q̄ non sentit. neq̄ asinum q̄ nō intelligit. ſ hominē
q̄ȝuis pusillum. bn̄ficioꝝ tn̄ memorem ⁊ q̄ nunq̄ȝ animo est ingrato. Non est qđ
scribam nūc ampli⁹. ne pelagus ingrediar qđ non facile egrediar. Naȝ cū affece
ris me dudum desiderio tuo nimis multa essem scriptur⁹ si vellem animo satisfa
cere q̄ omnia meli⁹ coram exponam. Spero eñ cesarem ad vos ꝑpe diem migra
tuꝝ quem seq̄r vt soleo. Et si deus dabit. te ꝯueniam. rem tuam bene absolutam
esse. tum ex lr̄is iacobi. tū ipso facto intelliges. Plus eñ gr̄e in oculis reḡ habes
q̄ȝ reris. Comiti francisco postq̄ȝ me dederis. dicito ei⁹ musaȝ q̄ȝuis suaue. scrinia
regis incolere ibiq̄ delitescere. q͛ nō sapit h̄ seges nec scit toga barbara v̄sus. Se
pultum est q̄cq̄d hm̄oi huc porrigit̄. studia nāq̄ humanitat̄ eaꝝ hn̄t extra itali-
am domicilium scis q̄d appellem studia humanitat̄. Hoc eñ nomine volunt nr̄i
oratorias ⁊ poeticas lr̄ās designari q̄ latinum late patent. apud alios plerūq̄ ig-
te. ſ vale iam tādem. q̄ȝuis man⁹ nūc cesset ⁊ calam⁹ papiro hereat vt quem tecū
loqui delectat. at mihi nō suppetit ocium. Et regi magis q̄ȝ meo s̄uieudū est ani-
mo. q͛ non sum liber dum alienū comedo panē. Iteꝝ vale. ⁊ tu cessa man⁹ vt lin-
gue supsit q̄d dicat dum tridenti erim⁹.

Hortat̄ ad rescribendum.

Epistola. xxviij.

Neas silui⁹ poeta. S. p. d. Nicolao amidano canonico mantuano ⁊ amā
do fratri. Paꝝ tecū negocij habui nicolae amantissime dum basilee fui.
ſ nec plus habuisse voluerim. Nāq̄ si modice ꝯsuetudinis cā. tantū mo-
lestie fero te ꝑuat⁹ q̄d tandē facerem. si salis vt aiūt modium tecū ꝯsumpsissem.
Mirūimmodū grauis est mihi abn̄tia tua. atȝ iō longe ḡuior. q͛ int̄ exteros suȝ
meos mores meūq̄ viuēdi morē penit⁹ abhorrētes. Sȝ statui oīa ferre. dum spe
rem mihi bn̄ esse. vt tn̄ facili⁹ tolerare possim. obsecro ne tibi calam⁹ plumbe⁹ sit
neq̄ papir⁹ aurea quā dissipare formides. Multa sᷤ q̄ mihi dietim posses scribe
re valitudinem tuam pegaliq̄ nouitates passim illuc defluentes. Et q̄d in ꝯcilio
q̄due in curia fiat. Et si desint cetera. glicerium saltē materiam pōt dare. de q̄ nū-
q̄ȝ tantū scribis q̄ntū audiam libent̄. Effice igit̄ qđ cupio. ne aūt affectant̄ scptu
rum tibi extimes. qđ intelligere potes ex eo q͛ ꝑor do lr̄ās. Nec plura modo. nos
vlmam ꝓgim⁹. deinde isbruck. post carinthiaȝ petituri. Incertū est an nurēbergā
venturi sim⁹. Iam vela vent̄ solui. ⁊ in intimū mare deuoluor dietim a te ceteris
meis caris remotior. Vale.

Redit in beniuolentiam. **Epistola.xxix.**

Reuerendissimo in xp̄o patri dn̄o francisco
de picleo passis archipsuli mediolañ. Eneas silui⁹ poeta. p. d. S. si cui vn-
q̄ʒ libent̄ scripsi. amplitudini q̄dem tue libentissime. dum eēm basilee. naʒ
te dn̄i ꝛ pr̄is hēbam loco. meminerāꝗ plurium tuaꝝ in me meritoꝝ. q̄ sane men
te mea nunq̄ʒ excidet. At cuʒ viderim te lr̄is meis nō rn̄dere. arbitrat⁹ sum id qd̄
erat te. s. offensaʒ basiliēsib⁹ rebus. nauseamꝗ inde cape. destiti. igit̄ diuꝗ silui. tū
ne tibi imprudēs displicerē: tum ꝙ gue erat tot lr̄as rn̄so indignas mittere. Sed
q̄uis scribere obmiserim. amare tn̄ nō omisi. cupiens sp̄ in eum graduʒ res resti-
tui. ex q̄ vicissitudines lr̄āꝝ ꝯcurrere possent. Idꝗ nunc arbitror euenisse qn̄ me
neq̄ʒ q̄rentē neq̄ʒ somniantē q̄dā cesar nr̄ frideric⁹ augustus in suū secretariū ac-
cersiuit. cui iaʒ puio in statu graduꝗ minime in honerato. q̄ ex loco scribēti mihi
nō arbitror te rn̄siōʒ negatuꝝ. nāꝗ si recte intelligo. idem ē cesaris qd̄ tuū deside
rium. nulli ex ꝯtēdentib⁹ magis fauēs q̄ʒ alteri. cupit ei vnire ꝛ reintegrare lace
ratam ecclīaʒ atʒ ad id opaʒ dat. ꝛ spero ꝯfore vt voti ꝯpos existat. ꝛ lʒ his dieb⁹
basilee fuerit. ꝛ q̄ tuā dignitatē arbitror audiuisse fecerit. nihil tn̄ in hāc magis q̄ʒ
illaʒ pendet ptē. ꝛ id ip̄m florētie fecisset si taʒ illic fuisset ꝓpinqu⁹. Secutusꝗ est
sigismūdi exemplū. ꝛ seq̄t̄ in hac re vnionis vsꝗ ad calcem. tu ḡ pr̄ optime scribe
mihi: aliqn̄ cū vn⁹ ex indifferētib⁹ factus sim. nec q̄d animi hēaʒ q̄rito. dū v̄ba ꝛ
opa mea a voluntate p̄ncipis mei nō discordent. Ad c⁹ intentōeʒ captiuare volo
ingeniū meū. repetem⁹ igit̄ veterē ꝯsuetudinē. emācipatūꝗ filium iaʒ readopta
ꝛ vt solebas vtere p̄ tuo. ego iteꝝ ad p̄reʒ ꝛ dn̄m redeo q̄si ex post lumine. deinde
si vides me poetaʒ subsc̄ptum nō mirere: q̄m me talē cesar eē voluit. Et si archi-
p̄sbr papieñ. ꝛ ysidorus de rosate totaꝗ illa nebulonū turba iuriscōsulti nomen si
bi arrogāt auroꝗ cingunt̄. Cur ego poete tituluʒ verebor assumere. libet ꝛ mihi
int̄ alios insanire. quāꝗ ꝛ h̄ dignitas maioris ad studiū vigilātie cā erit. Nicola⁹
tuus frat̄ me⁹. libellū q̄ndam meū nō limatū neq̄ʒ vt optebat reuisuʒ. secū ad tuū
examē detulit. neq̄ʒ remisit vnq̄ʒ. opto illi⁹ custos sit fidusꝗ neq̄ʒ edat rē impfectā
Nouum eñ op⁹ vti scis: iubet orati⁹ in nouū p̄miamiū. vir matur⁹ ꝛ sensu ꝛ etate
mathe⁹ de vngrano si qn̄ ad te venit meo noīe salu⁹ esto. id q̄ʒ de cādido dixerim
eloq̄ntie fluuio. ganiforti ducali secretario apprime merito. Cui sup̄ re mee p̄po-
siture scribo. rogo vt me aliqn̄ ꝯmissum facias quā ꝓuinciaʒ nicolao delega uel
spero libent̄ faciat. Uale optime mei memor.

Commendat causam suam. **Epistola.xxx.**

Eneas silui⁹ poeta. S. p. d. dn̄o guiniforto vtriusꝗ iur̄ doctori ducaliꝗ se-
cretario amico p̄cipuo. Ea sublimatio stat⁹ tui vir amplissime quaʒ nup̄
mediolaneñ. p̄ncipē fecisse intellexi. tāto mihi iocūdior fuit. q̄nto illā vi-
deo tuis v̄tutib⁹ tuisꝗ studijs magis ꝯueniētē. Nāꝗ sicut mihi vr̄. neq̄ʒ ducal' cā
cellaria aptiorē rectorē hr̄e poterat. nec tibi palestra ꝯueniētior dari. quāꝗ n̄ du-
bitē pl⁹ illā ex te hiturā ornamēti. q̄ʒ te ex illa susceptuꝝ honorꝭ. veꝝ i hac tua ex
altatōe rogo ne idē facias ꝙ ex hūano igenio pleriꝗ faciūt oēs pt⁹ se dispiciētes
cū ipi sb̄limati sīt. hua mihi oro aliquē locū i amicitia tua vbi me ponas. n̄ postulo
in p̄mis aut scd̄is. ḡ saltē i vltimis. Nāꝗ si cetera desunt q̄ amicitiā int̄ nos ꝯfla
re dēant: illud sufficere dʒ offōꝝ. s. ꝓfessio eadē. qr ꝛ ego cesarꝭ nr̄i friderici secreta
ri⁹ suʒ. q̄uis lōge idign⁹. h̄ tn̄ res facit vt beniuolētiā tuā obtinere n̄ desperē. ḡ q̄si
iaʒ illā nact⁹ sim. statui amicoꝝ more absꝗ p̄fatōib⁹. qd̄ mihi neciuʒ sit tibi ape-
rire: tuūꝗ ꝯsiliū ꝛ auxiliū exposcere. vacauit alias i basilieñ. ꝯcilio p̄positura esti
laurētij mediolañ. eāꝗ mihi sctā sinod⁹. quā tūc oēs recognoscebāt illico ꝯtulit.
Princeps mediolañ. aliū ex domo lādrianoꝝ elegi fecit ꝛ dari ei possessiōʒ. euge
ni⁹ cuidā leonardo v̄telleñ. d̄ illa ꝓuidit. veni ḡ mox mediolanū fauoreꝗ amicoꝝ
ꝛ ex gr̄a p̄ncipis. excluso q̄ iā erat itrusus possessiōʒ obtinui. solutꝭ tn̄ ita vt fiebat
todeschino q̄nq̄ginta aureis: moxꝗ iussu ducali basileā repetij. Ab hinc triēniū

pestis magna ꝯcliuũ inuasit. dux suus reuocauit. Ego qꝛ bonũ offm̃ ibi hẽbaȝ rece
dere nõ potui. morbũ icidi. subitoqꝫ orta fama ẽ me mortẽ obijsse. Scitũ ẽ id me-
diolani. leõard⁹ cui eugeni⁹ ꝓuiderat. sblatũ me ꝺ medio gaudẽs: possessiõȝ ꝑpo
siture postulat obtinetqꝫ. Ego postmodũ ꝯualescẽs ⁊ audiẽs me ıspoliatũ scribo
lrãs ad amicos. facio fidẽ me viuũ eẽ: peto restitui. ꝫ qꝛ basilee erã nũqꝫ obtinere
potui. Credoqꝫ nũqꝫ ꝑncipi fuisse rẽ expositã. q̃re cum tu eo in loco sis q̃ te cupio
⁊ gaudeo. rogo obsecroqꝫ vt apire ista ꝑncipi velis supplicareqꝫ vt eccliaȝ meam
mihi r̃stitui faciat. ⁊ si aduersari⁹ dicat se ius h̃re. nõ fugio iudicẽ mediolañ. archi
epm̃ viꝝ sanctissimuȝ. aut nouarieñ. põtificẽ integerrimũ p̃rem dũmmõ q̃d iur̃
est añ oĩa restituat i statũ ꝑstinũ. iaȝ ãt nõ p̃t dici qꝛ de obediẽtia alia sum. qꝛ regi
ſuio q̃ est diuo indifferẽs. plura scriberẽ si mihi cũ hoĩe min⁹ ꝑito res eẽt. tibi aũt
oẽ paꝝ sufficit. me iaȝ hẽs. Fecissem regẽ scribere. nisi rẽ paruã putarẽ. si tñ ita cõ
sulis neqꝫ alit̃ fieri p̃t nõ vnas ꝫ cẽtũ hẽo lrãs. Tu obsecro mihi q̃d speres ⁊ q̃d
facto sit op⁹ rescribe ⁊ iuua vt potes. Sciẽs qꝛ neqꝫ ingratũ ꝓmouebis amicum
Vale: ⁊ me sic fruere vt strẽnuo milite ⁊ doctore eximio dño iacobo ꝺ castro rõno
vteris. tanto tñ min⁹ q̃nto ⁊ scio ⁊ possum minus. ⁊ tanto plus q̃nto plura mihi
q̃ȝ illi licent. Iteꝝ vale.

Epistola. xxxj.

Gratulat̃ beniuolẽtiaȝ magni viri se nactũ esse.

Reuerẽdissimo in xp̃o p̃ri dño. Ꝟ. cardinali cracouieñ. Eneas silui⁹ poeta.
S. p. d. Eplaȝ meam reuerẽdissime p̃r ⁊ dñe colẽdissime quã ex franckfor-
dia. p. v. transmisi. libent̃ audio in v̾ris oculis grãm inuenisse. si tñ ita ẽ vt
spectat⁹ miles iacob⁹ aplic⁹ nũcius mihi retulit. q̃ nõ solum placuisse lrãs meas.
ꝫ ⁊ me iam int̃ familiares viros admodũ charos eẽ ꝯfirmauit annumeratũ. q̃d
magni muner̃ recepi loco. multũqꝫ illinc letat⁹ sum. Mea nãqꝫ snĩa ẽ. vt mihi int̃
mõrles felitius sit. q̃ȝ ꝑclaroꝝ hoĩm familiaritate potiri. ab hisqꝫ diligi ⁊ obſuari
q̃d cũ mihi itelligã apud. v. p. r. ꝯtigisse gaudeo mecũ ꝑsepe. ⁊ q̃i thesauꝝ magnũ
recepim voluptate fruor ingẽti. Nec ab re hac vtor ꝯparatõe. naȝ q̃ thesauꝝ iuenit
nisi potẽs sit. illũ custodire sepe defraudat̃. ⁊ aut ꝑncipis rapaces man⁹ aut acu-
tos furis vngues sꝑ timet. Itidẽ mihi accidit. q̃ nãqꝫ pacto v̾raȝ ſuare beniuolẽ
tiaȝ possim. nõ plane video. Conciliatrix nãqꝫ beniuolẽtie v̾tus est ⁊ custos. neqꝫ
absqꝫ hac põt vllũ amicitie vinculũ ꝑpetuũ eẽ. At h̃ in me aut nulla ẽ aut minima.
q̃d igit̃ faciã vt v̾ra erga me volũtas maneat. q̃: v̾ia in hac gr̃a ꝑseuerabo. q̃ mõ h̃
charitas alligabit̃. ꝑitura ẽ breui vt video h̃ mea voluptas si ad me tm̃ respicio.
At si v̾raȝ. R. p. intuear. spes ẽ mãsuꝝ diu ⁊ solidũ ac firmũ eẽ hmõi gaudiũ. beni
gnitas em̃ v̾ra q̃ amare (vt audio) accepit mãsura est q̃ȝdiu vixerit. Faxit ãt de⁹
vt lõgissimo ac nestoris euo fruamini. ego v̾o curabo eũdẽ me sꝑ exhibere q̃lis eraȝ
dum h̃ orta beniuolẽtia est. ⁊ si q̃d potero ampli⁹ ꝑstare. ñ subt̃fugiaȝ. asseruit ãt
idẽ iacob⁹ auidã eẽ. v. r. p. vt q̃s nosseȝ nouitates sibi rescriberem. parebo libẽs. ⁊
q̃cunqꝫ emerserit nouit̃ his in ꝑtib⁹ sc̃ptu digna. eplari claudaȝ breuitate. ne vel
legẽti tediũ vel scribẽti laborẽ nimiũ pareat. narratõis caput redit⁹ regis dabit q̃
ex reni ꝑtib⁹ februario mẽse in austriã r̃meauit. ei⁹ aduẽtũ oẽs accole admirati sũt.
nec ei arbitrabãt̃ fieri posse. vt regiũ diadema tãfacile ꝯseq̃ret̃. ꝫ admiratio h̃ re
uerẽtiaȝ pepit. more em̃ hũano accidit vt illos magis veneremur. q̃ꝝ opa demi-
ramur. haud alit̃ nũc actũ est. albert⁹ dux austrie quãqꝫ diu ifensus fr̃i suo regi fu
isset. bellũqꝫ secũ a ꝑte gessisset. vt eũ audiuit adeẽ. ad sextũ (vt rõni dicebãt) lapi
dẽ obuiã ꝓcessit. vnaqꝫ secũ wiẽnaȝ igressus ẽ vrbẽ. paucꝭ dieb⁹ iteꝝ regẽ adiens
cũ in noua ciuitate foret. refectꝭ oĩb⁹ ꝯtrouersijs. i fr̃atnã recept⁹ ẽ societatẽ. h̃ sũt
q̃ mihi scribẽda ꝺ nouo occurrũt. omissis nugꝭ ⁊ alijs leuib⁹ reb⁹. ꝺ q̃b⁹ i vulgo sꝑ
ẽ rumor. Affert dñs iacob⁹ eplaȝ q̃ndã ex meis. q̃s his dieb⁹ edidi. eã rogo vt vi-
deat iudicetisqꝫ q̃m̃ cũ tiore ꝺ reb⁹ fidei scribo. Librari⁹ q̃ trãsc̃psit nõ erat valde
ꝑitus. itaqꝫ pl̃a vicia p̃nt in ea esse q̃ȝ ego posuerim. Jõ velit. v. r. p. reꝑhensiones
mihi ꝑstandas cum eodẽ diuidere meqꝫ sꝑ h̃re chaꝝ ⁊ in memoria.

Vocat cum desiderio amicum. **Epistola.xxxij.**

Eneas siluiꝰ poeta Johi campisio. S.p.d.

Ex lr̄is pluribꝰ reuerēdissimi dn̄i cardinalis sancti angeli ad regiam maiestatem directis: ꝑcepi te fore apud ipiꝰ reuerēdissimā ꝑnitatē. Naꝫ ⁊ tua manu scpte erāt. ⁊ tuam dicēdi suauitatē redolebāt. Id qꝫ ⁊ postmodū vir suauis ⁊ tui amātissimus nicolaꝰ de ciuitate castellis ꝯfirmauit. q̄ res mihi maxime voluptati fuit. sꝑanti te ꝓpediem videre deosculari atꝫ amplecti. qd̄qꝫ dulcissimū int̄ nos esse solebat. offm̄ instaurare ac ꝯ medicina nō nihil ꝯferre. cuiꝰ te arbitror plr̄es dietim lectōes audire. cū vbiqꝫ medicoꝝ sit copia. Expecto itaqꝫ te mi cāpisi magna cū animi alacritate ⁊ gaudio. ⁊ q̄uis te pluribꝰ ānis ꝑuatꝰ fuerī ⁊ absqꝫ te viuere didiceri. Nūc tn̄ nescio q̄d factū sit. vt postq̄ꝫ te vētuꝝ sensi. miserā mihi existimē vitā dum tuus differt aduētꝰ. q̄ꝓpt̄ si me amas vt soles cura vt venias. ego te veteri ex amore ob tuo coloqꝫ. nec ꝓpt̄ silētium qd̄ int̄ nos diutinum fuit amori meo detractū est aliq̄d. Seruaui nāqꝫ legē int̄ nos dictam vt amicitiā nr̄aꝫ: quā aīoꝝ ꝯformitas ⁊ moꝝ silitudo ꝯflauerat. lrāꝝ omissio nō aboleret. qd̄ ita a me factū ē vt putē auctā potiꝰ q̄ꝫ diminutā eē beniuolētiā meā. nec alit̄ opinor de tua charitate q̄ amicitiā n̄ more pueruloꝝ variādā existiare solebas. ꝫ ꝓ horuꝫ legibꝰ imutabilē. Qr āt in his ꝑtibꝰ eē me audis: nolo vt admireri. vocatꝰ ei ꝑ regiā maiestatē fui. i secretariūqꝫ r̄ceptꝰ. ⁊ qd̄ mihi ꝗuissimo ē oneri: lauriati poete titulis adornatꝰ. qd̄ nomē lꝫ mihi sit lōge ipar. n̄ tn̄ a rege datū debuit refutari. Apud hūc igr̄ ꝑncipē me repies. ad quē cū in hac tēpestate eccl'e accersirer. tanq̄ꝫ in tutissimū portū libent̄ me ꝯtuli. vt ꝓcul ab hmōi ꝑlatoꝝ dissensionibus agam vitam. ⁊ meipso fruar. Vale.

Dolet de amici ⁊ patris absentia. **Epistola.xxxiij.**

Eneas siluiꝰ poeta. S.p.d. georio andrētio senēsi amico ꝓbo ⁊ ꝓstāti. Lr̄is tuis q̄s plurimū accepi. vtor iocūdissime. q̄s lectitasse millies ne q̄cq̄ꝫ sat est. scis em̄ cū ꝑn̄tes eēmꝰ nullā potuisse die ꝑterire sine colloq̄o nr̄o. nāqꝫ aut ego te vel tu meipm̄ q̄ritabas. q̄ magis tecū me viuere fiebat q̄ꝫ cuꝫ aliis oībꝰ. In ꝑn̄tia vo lr̄e tue illo offō fungūt̄ q̄ tu olim vtebare. cū eis vitaꝫ duco. he mihi georiū: he mihi te ꝑmū int̄ oēs affert. his fruor. has āplector deosculorqꝫ. ex illis solaciū si qd̄ hēo ad me ꝓuenit. Cū legi (deū testor) n̄ valui lacrimas ꝯtinere. fleui fateor. iteꝝ atꝫ iteꝝ fleui. En inquaꝫ vbi amicꝰ ille meꝰ dulcissimꝰ. dimisisse ipm̄ certo scio: si q̄n̄ reuisā nescio. Vrgebat nāqꝫ ad lacrimādū ꝑcipue qd̄ de genitore meo siluio narrabas. tūc ei visū ē ignaro q̄d aculei corculū meū tetigisse. memie rā ꝑ̄ni amorꝫ. ꝑticipabāqꝫ cū p̄re amaritudinē. ꝫ de his omittamꝰ. nā cū incido i hāc rem videor ꝓrsus emori. te āt p̄ri meo adoptatū ꝗtissime tuli vn̄ intelligo vt illiꝰ furorē diminutū ⁊ te germanū acq̄siuisse. q̄bꝰ rebꝰ n̄ potui r̄n̄dere plurimuꝫ. Aliī nāqꝫ ilico receptis lr̄is. nūc mediolani me scias ꝯmorari. ꝑstoqꝫ germaniam postulabo. itaqꝫ si q̄s lrās ad me vis dare. iubebis exponi basilee. cetera nō hēo q̄ scribā. Andreocio petrucio nr̄o lrās dedo āplissimas. genuā eiusqꝫ cūctos mores ꝓ igenio ꝯꝑhēdo. q̄s tibi ostēdi meo noīe exorab. Vale atꝫ iteꝝ vale oēsqꝫ amicos nr̄os iubeto saluere. ⁊ si q̄n̄ genitorē meū offendā v̄bis tuis solabere q̄ad potes.

Magnificat beniuolentiam. **Epistola.xxxiiij.**

Eneas siluiꝰ poeta. S.p.d. Johi aurispe sicl'o. Nescio q̄d cause sit iohes mi dulcissime. q̄ neq̄aꝫ etiam paruo tp̄e imo breuissimo momento imemor esse tui. esqꝫ in memoria sp̄ mea. Et ip̄a recordatio gratissima est. q̄ te abn̄te nihil habeo dulciꝰ. Hoc dū sepiꝰ ꝯsidero vn̄ ꝓcedat. multa cū enumerare possim: humanitatē tn̄ tuam potissime ratꝰ sum de disse cāꝫ. Naꝫ cū he patauo redirē senas. subsisterēqꝫ ferrarie nō nullis diebus. tantū in te vrbanitatꝫ eē cognoui tantū charitatꝫ ac beniuolētie in oēs etiā in infiros. vt opiner te nullū fore benigniorē faciliorēqꝫ. naꝫ ⁊ me voluisti int̄ amicos tuos ꝯnūerare. hac de re tāto amore tibi afficior. vt si q̄s ad te ꝓfecturos ꝯperiaꝫ

sine lr̄is meis vacuos nō possum dimittere. In p̄ntia vō cum repissem. Nicolaum illustris marchionis nunciū de te diligent̄ introgaui. ꝛ cum iocūda oīa retulisset. longe gauisus sum letorq̄ꝫ vehement̄. Si q̄d ē tibi cordi ac iocūditati. nihil est eñ qd̄ magis affectem q̄ꝫ te sanū hilarēq̄ꝫ esse. ꝛ me tibi charꝝ fore vt ex ꝯiectura capio. imo exp̄sse intelligo. vnum itaq̄ꝫ oratū volo. vt ꝯ̄ñdas. s. tuam erga me beniuolētiaꝫ extinctaꝫ nō esse. quā rem scribēdo sepius efficies. Uale ꝛ mgr̄o hugoni ꝛ natis suis me ꝯmēdatum facito.

Nimphiplexim libellum se effecisse significat. **Epistola. xxxv.**

Eneas silui⁹ poeta. S. p. d. Sozimo medico p̄stanti ꝛ amico optimo. q̄tuor iaꝫ mēsibus ad te lr̄as dedi. q̄s nō habuerꝭ. certi nihil hēo. Snia tñ eaꝝ fuit vt opusculum eē p̄fectum scires. q̄ me de baptista sepi⁹ rogaueras editurꝝ. qd̄ iō feci. nō vt idoneū me fore existimarē ꝯdendis opibus autorem. s; vt intelligeres amoris erga te mei. tantaꝫ esse vim. ne q̄d tibi negare valeam. Absolui ḡ libellum hūc tuo nomi dedicatū v̄suum vltra duo milia. quē appellaui nimphiplexim de laudibus baptiste tue. ꝓfuse loq̄ntē. Eum vidit nicolaus nr̄aꝝ lr̄aꝝ lator. cui vidēdum tribui. q̄ testis eēt idone⁹ q̄ de visu referre possit vt nr̄e leges impitār. Libri aūt memet latorē spero. qm̄ istuc breui ꝓficiscar. hēo eñ multa de baptista tua tibi recēsere. q̄ nō erant lr̄is inserēda. Uale ꝛ genitori tuo ꝛ iohi me cōmendato. v̄bisq̄ꝫ meis germanum tuum iubeto saluere. Iteꝝ vale.

Excusat yronice nō scribentem. **Epistola. xxxvj.**

Eneas silui⁹ poeta. S. p. d. petro d̄ noxeto amico p̄mario. Mirabar dudum q̄d rei eēt q̄ ad me nihil scriberes. s; herentē me iacturꝭ atꝫ ancipitem vir suauis ꝛ vtriusq̄ꝫ nr̄m amātissim⁹ nicolaus ꝛc. ex dubio mouit. q̄ te diuitē factum retulit. q̄ audito. Atat inquā subito. hinc illa intermissio lr̄aꝝ hinc illa mei obliuio longissima Mos eñ hoim euenit vt ditiores effecti pauperiores negligant. s; nō est mihi molesta h̄ taciturnitas tua qm̄ ex cā tua vtili ꝓuenit longe nāq̄ꝫ dulci⁹ mihi est te locupletem esse tacēdo q̄ꝫ scribendo inopē. Oro tñ si facultates tue ocium aliqd̄ p̄stent. mei vt memor sis. Nā etsi diuitie occupatōes dant maximas. tp̄usq̄ꝫ auferāt. paupi tñ copiā sbministrāt Cui⁹ si q̄libet mēse paginam vnā ad me tinxerꝭ. magnaꝫ grām facies amico tuo. ꝛ duplum recipies. Scriberē tibi haꝝ ptium nouitates. nisi nicolaus instructus veniret oīm. quē libētius audias q̄ꝫ meas lr̄as leges. Accepi te vl' patrē factum vel breui facturꝝ esse. qd̄ mihi voluptati ē. miror q̄ꝫ noluisse te hui⁹ gaudij me fore pticipē. q̄ nihil significauerꝭ tuo enee. Ego tñ cum filioluꝫ in scocia suscepi. mox te reddidi certiorē. s; ille iaꝫ e vita decessit. deū oro vt tuū viuere sinat. p̄ris silem. Uerum ne oīno existimes te meis carpi s̄monib⁹. Illud etiam te scire volo. q᷑ tuaꝝ lr̄aꝝ vnas suscepi. p oratores regios q̄ florētie fuerīt. q̄s ꝓ magno munere habui tāetsi pluriūꝭ annoꝝ paꝝ sit vna ep̄la ꝯpēsare silētium. Ualeꝭ ꝛ me reuerēdissimo dn̄o cōi ꝛ viro singularis doctrine mgr̄o thome ꝛ ceterꝭ amic⁹ effice ꝯmendatum.

Preceptum bene viuendi. **Epistola. xxxvij.**

Eneas silui⁹ poeta iohi perigallo scriptori ap̄lico. S. p. d. Rem lōge maiorē q̄ꝫ polum p̄stare. q̄ttidiano conitio ex me petis. breuē vt tibi beneuiuēdi p̄ceptoꝫ ꝯscribam. Temptatio illa non ꝯsultatio est. q̄d eñ fieri pōt vt meis monitis tu indigeas. q̄ studiosus p̄hie sp fuisti. Cui si aliq̄d deest. p̄sto assunt diuini atꝫ humani iuris doctores. q̄ basileam q̄si athenas ornatū reddunt. illos ꝯsulere ꝛ facili⁹ erat ꝛ vtili⁹. in austria aūt demēt' est q̄rere romam. aut platonē apud hungariā inuestigare. Non tñ ꝓptea tibi nō r̄ndebo. Tanta ē eñ tuoꝝ erga me magnitudo meritoꝝ. vt nō solū petitōib⁹ tuis q̄s serio. s; etiam q̄s ioco facis tēptatōib⁹ parere obnoxiū me existimē. Sat' faciam igit̄ breuit̄ peticiūcule tue. nec p̄hoꝝ more p̄cepta dabo. s; vt p̄rfamilias cum filijs solēt: agā tecū. Norma ē succincta quā si s̄uauerꝭ recta in celū via transibis. Nescio si vnq̄ꝫ ingressus es mare. illic si vnq̄ꝫ fuisti. scio te cū ꝓcell' inflari pelag⁹ ꝛ

Aurea Epistola

nauigiuꝫ impeti ꝯrarijs vētis cernebas. multa deo vouisse. Si ḡ vis fieri saluus.re
cteq̄ꝫ viuere.q̄ ꝓmisisti dum tempestas in mari fuit:ea ſuato. Qꝫ si fretū nunq̄ꝫ
ascēdisti.carcereq̄ꝫ aliqn̄ ptulisti:cura vt egressus talis sis.qlem te futuꝝ si exires
spōdebas in carcere. At si neq̄ꝫ h̄ neq̄ꝫ illud exptus es.remediū terciū supest. Nō
dubito qn̄ aliqn̄ egrotus fuerꝭ. Quis em̄ est:q̄ tricesimū annū absq̄ꝫ graui aliq̄ va
litudine attigerit.multe pestes humano iminēt corpi.minimaq̄ꝫ res est q̄ nos vl'
tollit e vita vel morbꝭ detrimis afficit. Memēto igit̄ mi iohes cum lectulo resu-
pinus iaceres.cum renes arderēt.cū ilia rūperent̄.cū fauces arescerēt. dum te sitꝭ
incēderet.dolor pulsaret.sacietas cibi offenderet.q̄d tecū ipe diceres. q̄d deo ꝓ-
mitteres.si tibi sanitas restitueret̄. Certus sum qꝛ de mō viuēdi sepiꝰ cogitasti.ꝛ
vicia dimittere.ꝟtutes ꝟo āplecti spopōdisti. Nunc igit̄ qꝛ dino munere sospes
es.stude vt impleas q̄ ꝓmisisti egrotus.h̄ regula ē bn̄ viuēdi breuis ꝛ certa hanc
ſuato. Sꝫ accipe etiā aliam breuiorē.si vis recte agere vitam.nihil facias qꝺ deū
videre nō putes.nihil secreto exoptes qꝺ pn̄te pplō optare n̄ audeas.iuuenalisq̄ꝫ
nr̄i meminerꝭ q̄ ait. Optādum ē vt sit mēs sana in corpe sano. Ectere ex alijs q̄re.
Ego q̄d dicere possem breuius non habui. Uale ꝛ me qn̄ id reciprocum est ama.

Significatio huius dictōis turpis ꝑ antifrasim.

Episto. xxxviij.

Neas siluius poeta. S.p.d.iohi campisio
pbo p̄stanti ꝛ ornatissimo. Demiratus es iohes mi amātissime.ꝟsus me-
os cū legeres.mulierē turpem ꝓ deformi positam eē. Cuꝫ vsurpatissimū
apud oēs autores pecq̄ sit vt anime viriū potiꝰ q̄ꝫ corpis turpitudo demōstret. sic
est illud iuuenalis filiolā turpi vetule ꝓducere turpē.ꝛ alibi. Breue sit qꝺ turpit̄
audes.ꝛ iteꝝ. Nec fedam alij nec turpe putarēt.ꝛ hoꝝ exēploꝝ mille. Cicero q̄ꝫ
in officioꝝ libris de turpi sic loq̄t̄ vt de re q̄ honesto opponit̄. Honestatē aūt n̄ in
corpe s̄ in aīa locauit.vn̄ ꝛ eiꝰ ꝯrium qꝺ est turpitudo aīm intuet̄.at ego nec rōne
nec autoritate careo. Licere mihi vr̄ vt quēadmodū ꝓ pulcro honestū ponit̄.ita
ꝛ turpe ꝓ deformi nōnunq̄ꝫ recipiat̄. Uirgiliꝰ em̄ ꝛ corpe honesto inq̄t.qꝺ s̄uius
.i.pulcro exponit. Rursus apud ciceronē in ijsdē officioꝝ libris.q̄d significet de-
coꝝ scis. Iuuenalis tn̄ id ad corpꝰ retulit.tanti est q̄rēda cura decoris.ꝗ si decoꝝ
ad corpus aīmq̄ꝫ ꝓducimꝰ.cur nō ē eadē de turpi lnīa.s̄ ne te mult̄ morer.autori
tatē subijcio int̄ eximios poetas Ouidiꝰ n̄ inferiori ē loco.quē lactātiꝰ ingeniosuꝫ
vocat.is in eo q̄ de fastis libro inscribit̄.hos ꝟsus ponit. Atq̄ꝫ fere videt turpes
i pelice vultꝰ.hꝰ in amplexꝰ iupit̄ inq̄t eat.loq̄t̄ āt de calistone q̄ in vrsaꝫ ꝯuersa ē
cꝰ vultus turpes dicēs nihil aliud significare voluit q̄ꝫ deformes. Nec ꝟgilij nob
autoritas abest.q̄ de apibus loq̄ns in georgicis.ꝛ puluere turpes dixit. nec tunc
aīm s̄ corpusculū denotauit. Hos ego secutus suꝫ.ꝗ si aresto.inimicus culparet
imitari potius vellē nasonis atq̄ꝫ maronis doctaꝫ negligētiam q̄ illius obscuram
diligentiam. Uale.

Damnat verbosa volumina.

Epistola. xxxix.

Neas siluiꝰ poeta. S.p.d.mariano sozino senensi. Attulit mihi vir canus
ꝛ pbenignus ludouicus tuas lr̄as.ꝛ q̄ sibi ꝯmisisti seriose retulit. Uidi li-
bēter ipm tui cā.ꝛ tuas lr̄as q̄ vnice post meū ex te recessuꝫ apud me sunt
auide legi.qꝺ mihi mādasti nō potui absoluere vt forsitan cito voluisses.ꝓpt̄ re-
cessum regis festinū.q̄ raro vno in loco morat̄.indies tn̄ ero tui mēor ꝛ q̄d facere
oporteat alijs lr̄is tibi significabo.res em̄ hmōi lōgum hn̄t tractū.s̄ postq̄ꝫ cepte
sunt.nō facile dimittunt̄.nec tantā hn̄t variatōꝫ vt nr̄e. Tu tibi ꝑsuadere debes
me tuum sp̄ esse cupeq̄ꝫ morē tibi in oībus gerere.ꝛ vtinam in loco eēs.q̄ te ꝛ tui
doctrina vti sepius posseꝫ. Gaudeo te patrēfamilias factū.ꝛ rogo dinaꝫ maiesta
tē vt soboles ex tuis lumbis orta.silis sit tibi. Cōmētarios tuos sup̄ decretalibus
ꝛ si facundos arbitror miráq̄ꝫ sciaꝫ p̄seferentes. Uidere tn̄ non cupio qꝛ terruit
me laboꝝ numerus cū eos in q̄tuor ꝛ viginti volumina distictos scp̄serꝭ.mos ē le
gistaꝝ vt lōgi sint.hinc ouidius ꝟbosas dicit leges. Et iuuenalis de causidicꝭ scri-

Verba hec quisq[ue]
scribat in corde su[o]
stylo adamantino

bens libellos inꝗt eos infaste seꝗ. Tu tñ ⁊ oratoris ⁊ poete ⁊ iurisconsulti locum
imples deberes ista metiri ⁊ modũ pagine facere. ne scriberes in imẽsum. qꝛ ⁊ scri
bẽti labor ẽ. ⁊ legẽti fastidiũ. tuas sortes si qñ ad me miseris auide videbo. qꝛ illoꝝ
codices nõ dixisti admodũ eẽ numerosos. De rege aragonũ q̃ scꝑsisti ex aliȷs q̃z
audiui. deus illi iter faciat ad suum desideriuȝ. qꝛ vir ẽ victoria dign⁹. nec q̃ dñet
par est in orbe sibi. Ego illi afficior ꝓpt̃ suas ꝟtutes. nunq̃z tñ vidi eum. Si posset
italia suo pacari sub dominio. magis ꝓbarẽ q̃z sub cõitatib⁹. qꝛ cor nobile regium
ꝟtutes ꝑmiat. Tu vale ⁊ andream iuris int̃pretẽ hugonis filium. quẽ apud te eẽ
audio meo noĩe saluum dicito. **Epistola. xl.**

Promouet ꝓducendum in officium.

Eneas silui⁹ poeta. S. p. d. dño iohi mayers cancellario austrie benefacto
ri suo honorãdo. Alloꝗt̃ te vir bonus ⁊ honorãdus lodouicus lator pñti
um. in re q̃dam dñi mariani sozini seneñ. vtriusq̃z iuris doctoris excellẽtissi
mi: q̃ libenter in hac tp̃is tribulatõe ad germanie ꝯtes se trãsferret. ⁊ ius wienne
legeret. q̃re si vides ad eam rẽ eẽ modũ. supplico vt me instructũ facias ⁊ ego regi
referam. Mihi eñ res vr̃ vtilis ⁊ vniuersitati ⁊ patrie ⁊ regi. Naȝ cum ille sit ex
ꝑmis italie doctoribus. multi remanebũt wiẽne. q̃ nunc haduaȝ studiȷ cã vel pa
piam ꝑgunt. Et oĩs bauaria sueuia frãconia ⁊ bohemia ac etiã hungaria iuris edi
scendi cã wiẽnaȝ petẽt. Rex ꝟo in his q̃ iuris sunt ꝯsulere ip̃m poterit. ⁊ si qñ opus
fuerit: ducet eum q̃cunq̃z voluerit. iõ si vides viam ad h̃ patere. fac me certiorẽ.
⁊ ꝯfide qꝛ hoĩem ꝓliberalẽ ꝓmouebis: nõ doctuȝ in iure solũ ꝟ oĩs doctrine ꝑitũ.
Eius virtutes ex lodouico ꝓfato planius ꝯnosces. me plura dicere cõis pr̃ia ve
tat ⁊ amicitia q̃ illi suȝ iunctus. ne has res ꝓferre veritati videar. ꝟ ꝯfido multos
esse in germania q̃ viꝝ noscũt. q̃ eius discipuli fuer̃t q̃ me succumbere nõ sinent.
Tu cõis boni amator ⁊ regal̃ honor̃ ꝓmotor es. qd̃ in hac re potes oñde. Uale.

Dat fidem scriptis. **Epistola. xlj.**

Eneas silui⁹ poeta. Strẽnuo militi dño ꝓcopio
bohemo. S. p. d. sunt mihi certa q̃ scribis. nec vnq̃z aliter rat⁹ sum. Nosco
eñ mores militum int̃ q̃s magni fit fides. q̃ ex ẽa est dicta vt cicero vult.
q̃ñ fiat vt dĩ. Tu ꝟo vltra militiaȝ etiaȝ lr̃as es sortit⁹. q̃ꝝ magna ꝑs fidẽ ꝯmẽ
dat: decipe aũt int̃ vicia ponit. Scio igit̃ te retento esse cũ ꝑares ꝓficisci. nec ego
aliud ratus sum. ꝟ ꝯmendo te q̃ rescripsisti cãm remissionis ⁊ felicem te puto. q̃
neq̃z mõtes neq̃z lutum neq̃z glaciem aut niues expiri voluisti. quã q̃z h̃ omnia to
lerabilia existimarem. si bach⁹ apud has gẽtes tractabilis eẽt. q̃ rudis est. asper.
indomitus. amarus. nihil hñs in se suauitat̃. Uetustas bachum q̃ dulcis eẽt ⁊
hoĩem affabilem redderet: in numero deoꝝ collocauit. Hic ꝟo int̃ eumenides cũ
cerbero ⁊ ydra locãdus eẽt. Quid tibi de mulierib⁹ dicam. ꝯp̃mo me ne fiaȝ odio
sus. ne aliq̃ ex nr̃is socȷs q̃ rutilam credunt lucretiam. me molestam arguant q̃si
eoꝝ amori derogauerim. ꝟ amor cec⁹ est. iõ papi florẽtin⁹ lucernam q̃ndam ada
mauit vt pendẽtem ex cingulo q̃cunq̃z iret ferret secum. ⁊ obuiantib⁹ q̃buscunq̃z
ostentans. nunq̃d pulcra lucerna eẽt ꝑcunctabat̃. Sic iuuent⁹ vr̃a ethiopem q̃si
niue sit candidior colit. Facit h̃ inopia. nam ⁊ monoculus rex est int̃ cecos. satis
dixi. tu wiẽne degis vbi veneris chor⁹ late ptȝ. Sȝ caue ne vincaris ꝟbo aut blã
dicȷs alic⁹. qꝛ postq̃z inescat⁹ est homo. derelinq̃t̃ estq̃z derisui. nullaȝ ames ꝑusq̃
ꝓbaueris. De pecuniola mea mea laudo. illam apud cancellariȷ frẽm deponas.
Regi ero tuus fidelis nunci⁹. ⁊ hodie vt puto. nec mihi h̃ erit ꝓ te facere arduuȝ
Utinam ꝟuire tibi ampli⁹ possem. naȝ merit⁹ es vt te omnes ꝓmoueant. Uale
⁊ intra bohemiaȝ noli tãdiu eẽ vt obliuiscaris nr̃i. Qd̃ rñsum rex dederit ꝑ alias
lr̃as efficiam tibi notum. Iteꝝ vale. **Epistola. xlij.**

De incerto curialium statu.

Eneas silui⁹ dño Caspari schlick cancellario im̃piali. S. p. d. In lr̃is aliȷs
q̃s cum pñtib⁹ mitto significaui tibi maiestatẽ regiam diem sancti georȷ

delegisse. in quo vellet petere nurẽbergã. ⁊ sic in ꝯsilio ꝯclusum est. Sȝ nõ est si-
bille folium. aut imutabile fatũ. qđ in ꝯsilio decernit. Viuimꝰ nos indies qđ he-
ri placuit hodie displicet. ita gestum nũc est. Terminꝰ eñi q̄ erat ad sctm̄ georium
receptus. nunc in ascẽsionis diem ꝯmutatꝰ est. mihi h̄ mutatio suspecta est vere-
orqꝫ ne derisui sit p̄ncipibꝰ. q̄ dietas almanoꝝ infinitas aiunt. Puto aũt regem
idcirco terminũ hunc amplexũ. q꞉ mox instet alius cũ bohemis receptꝰ ad nati-
uitatẽ beati iohis. q̄ꝗ p hunc modũ intendat rex vnũ mẽsem nurẽberge morari.
imperiũ ⁊ ecclie facta terminare. atȝ exinde pragã ire. nescio tñ an bñ metiti sunt
terminũ. q̄ hunc excogitarũt. Ego reor neqꝫ regẽ ad diem vẽturꝫ. neqꝫ mẽsem ad
tot negocia sufficere posse vereorqꝫ nedũ vno itinere duo negocia volumꝰ absol-
uere. negligamꝰ vtrũqꝫ. s̄ faciat me deꝰ falsum vatẽ potiꝰ q̄ veꝝ cũ tanto dãno.
Et his video diete ꝯtinuatõȝ nõ hiturã locũ. sic apud vos erat statutũ. q꞉ nimis
duꝝ eẽt tãdiu expectare. exinde intelligo chimeñ. epm huc vocari ⁊ te etiã accer-
siri. ⁊ q꞉ eps huc ꝯcito vẽturꝰ est. suadeo vt ⁊ tu nihil tardes. scis q̄d expediat ꝑtẽ
eccliaȝ frisingeñ. tu potuisti sentire q̄d sit aniꝰ chimẽsis i hac re puto vtile fore vt
nõ sit tardiꝰ tuus q̄ suus accessus. credo me sane ꝯphendis. Comes goricie iam
triduo h̄ est. eiusqꝫ ꝯsors. dispar ꝯiugiũ vna ingressi sunt. vnas edes incolũt. vna
p opidũ pgunt. si sic se amãt vt foris significãt beata societas ẽ mirãdũqꝫ specta-
culũ. nup viꝝ vxor captiuũ hũit in vinclaqꝫ ꝯiecit. ac horrẽdi criminis reũ dixit.
Nũc vnꝰ lectꝰ vtrũqꝫ recipit ⁊ vna pascit mẽsa. mira res si tantũ odiũ tãcito po
ni pt. int alios si h̄ accidisset. nec vir vxori fidẽ recõciliãte daret. nec vxor viro in-
iuriaꝝ vltõȝ verita. s̄ h̄ fortasse nõ vt volumꝰ s̄ vt q̄mus agẽdũ est. Exitus q̄ sit
vtriusqꝫ mẽs patefaciet. albertꝰ regꝭ frat tardiꝰ spato veit. is ei nescio quã ob cãȝ
petꝝ cottraȝ suũ cancellariũ apprehẽdit ⁊ ꝯiectũ in viculis ꝯpedibꝰ ferreis alliga
uit. sic vir ifelix multoꝝ laboꝝ fert p̄miũ. nemo est q̄ speret ip̄m liberãduȝ. Prin
cipes nãqꝫ hmõi fere oẽs sunt vt q̄s capiũt. nũq̄ dimittãt. aut eñi reꝰ est. q̄ captꝰ
est ⁊ luere penã dȝ. aut innocẽs. ⁊ vt videat nocẽs tenet ne p̄ncipis crimẽ pate-
at. ne vel ille dimissus iniurias q̄stuȝ eat ⁊ vlcisci studeat. Beati q̄ ꝓcul a curiaꝝ
tumultibꝰ degũt. ⁊ ꝯtẽti sunt q̄ adest fortuna. nos aioꝝ ipulsũ cecaqꝫ cupidie du-
cti. regũ atria petimꝰ p̄ncipũ in oculis ꝟsari volumꝰ. q̄bꝰ si milies cũ piculo capitꝭ
suiert. modicũ ꝟo oberrauerꝭ mox ꝑisti. nihil eñi violẽtiꝰ ẽ aure tyrãni. suspiciosi
oẽs sunt. tum curiales inuidi ꝓmptiqꝫ nedũ si assit. s̄ si absit q̄ȝ criminari delictũ
Perierũt oia suitia si semel nõ recte spuerꝭ. ⁊ sunt nõnulli. q̄ tũc citius suũ pdũt:
cũ maiora sunt obseq̄a. naȝ cũ videãt se multa illi debere. potius delictũ cupiũt q̄
obsequim p̄miare. Sunt tñ plures q̄ ducꝭ alberti factũ ꝓbãt: ⁊ mihi q̄ȝ ita ꝑsua-
sum ẽ. naȝ p̄nceps ille. tũ sapiẽs est. tũ mitis. nec absqꝫ magna cã in tantũ viꝝ in-
iecisset manꝰ. s̄ cottre vtilius fuisse plebẽ suam curasse. Nũc q̄rit q̄ pacto sibi il-
la auferat. ⁊ aiunt q̄dam irregularẽ esse hoiem p̄uandũqꝫ ecclia in q̄ vellet nunc
(vt existimo) petrus deo suire. s̄ q꞉ dum facultas fuit voluntas defuit. nũc volũ
tatem facultas deserit. Nemo ꝯtentꝰ viuit sorte. q̄ plus habemꝰ. plus volumus.
Ille beatus ẽ q̄ cupiditati terminũ ponit. q̄ ꝟo nimios optat honores ⁊ nimias
poscit opes. is sibi excelse turris tabulatũ erigit vñ altius cadat. maioreqꝫ det rui
nam q̄ opinionẽ. Faxit deus vt sicut nunc nõ hẽo. sic ꝑpetuo fugam. Tu vale ⁊
q̄uis h̄ reditum tuum videant disuadere. q̄primũ redi. q꞉ rex nr̄ nihil tyrãni hȝ.
Et tu nõ cum eo s̄ cum alio creuisti. nec nũc augere s̄ ꝯseruare statũ queris.

Rex aragonum se cingit in auxilium rhodis contra thurcum.

Epistola. xliij.

Eneas siluiꝰ dño Caspari schlick cancellario imꝑiali. S. p. d. Aduenerunt
deniqꝫ lr̄e aplice p guidonẽ allate. sicut ex curia scp̄tum erat has apud me
habeo. nouẽ numero. Sunt in forma plena ⁊ sufficiẽti. nũc opus ẽ vt q̄totiꝰ re-
uertami q꞉ vt spero possessiõȝ assequi ꝯcupitã. nũciꝰ q̄ attulit lrãs refert thadeũ
marchiõȝ hesteñ. p nicolaũ piceninũ cũ mille eq̄tibꝰ iceptũ missũqꝫ r̄gi aragonũ

Qui rex venetis scripserit pacē. aut belli poscēs inducias. naz duas ꝛ q̄draginta
galeas armauit. intēdens saracenoꝝ q̄ ꝯ rboduz venerant insultantibꝰ obuiare.
nihil adhuc de rn̄so scitum ē. Athesini legatos hn̄t veneciis auxiliuz postulantes.
qđ ne fiat timor ē. Libent̄ nāqꝫ veneti aliq̄d illis in mōtibus piscarent̄. ne venari
cesar in mari coꝝ posset. Debitis ꝛ vos lr̄as de veneciis ꝑ q̄s cognosceť sōnium
eē de pecuniis. nisi alia incedatis via comes goricie hic abcessit. abnegatꝫ sibi feu
dis. Dicūt em̄ austrie duces id ꝓuilegiū hr̄e. ne q̄s in t̄ritoriis suis ꝑnceps degat
vexillo inuestiēdus. vxor eiꝰ adhuc est h̄. Manēt vetera pacta q̄ comes cilie ꝑcus
sit. oīa vir tenet. vxor vnū castꝝ hꝫ ꝛ ibi libras cētuz. ꝛ rursus tricētas annuas ex
viri camera susceptura ē. ꝫ ꝯplacere illi nō tenet̄. hoc viꝝ male hꝫ. vxorē ꝑua ꝓui
sio grauat. Comes cilie ꝛ dux albertꝰ ambo in ꝯsiliū regꝫ sunt recepti. ꝛ his diebꝰ
iurarūt. itaqꝫ nō oīno h̄ nihil ē actuz. Reliq̄ ex lr̄is dn̄i heinrici sencieť. ego maxi-
mope cupio titum liuium vr̄i itineris eē comitez vt meꝰ sit in curia aliq̄n socius.
Valete ꝛ me vr̄o ex amore ꝯmissum habeatis.

Epistola. xliiij.

Nouitates de turcis.

Eneas siluiꝰ poeta. S. p. d. sūmo ph̄o iohi campisio. Alioꝝ lr̄as q̄ ad me
scribunt̄ semel dūtaxat lego. idqꝫ cursim. Tuas cum recipio nunq̄ꝫ satis
legisse videor. Redeo iteꝝ atꝫ iteꝝ nunc istā nunc illam ꝑticulaz attingo.
Egre illas e meis manibꝰ abire sino. facit hoc ornatꝰ scribēdi ꝛ charitas tū qꝛ cuz
illis tanq̄ꝫ cuz teipso loq̄r. q̄ nemo mihi suauior ē. Nunc cū guidio tabellariꝰ tuas
mihi lr̄as redderet: q̄ntū voluptatꝫ accepim nō possum ꝯiūctim exprom ere. ꝫ ꝑ-
tes ep̄le tue singulas referētē me magꝫ intelligas. ꝛ q̄ntū attulerī gaudii intueberī
meliꝰ. ꝑtereo res in subres. nec em̄ mihi suasum ē. te q̄cq̄ꝫ absqꝫ ꝯsilio facere. tāetsi
iocās magisq̄ꝫ arguens de ꝑcitate fecerim v̄bum. qđ de politicꝫ scribis. admoduz
placꝫ nec te mirari optꝫ si tibi libꝝ empturo ꝓspicere volui. nō ei diffidere ē ami
citie ꝫ ꝯsulere. q̄n viaz oñdimꝰ ꝑuādi argētuz. qđ v̄o ad nūmos me paulo post ni
mis affectū dicis q̄ꝫ oporteat. facis amice. q̄ me admōes ne q̄d auaritie in me sit
te q̄ꝫ in hoc ph̄m ꝑbes: cꝰ est aīm viciis purgare. ꝫ scis oēs nos cuz senescimꝰ (vt
terentii snīa est) ad rē fieri attētiores: q̄ꝫuis ab re sit. q̄ minꝰ restat itinerī: eo plus
(sicut cicero ait) q̄rit̄ viatici parare. Credo id accidere. qꝛ multas ꝑpessi calami
tates in iuuētute. illaꝝ meminerimꝰ timemusqꝫ vt reuertamur i eas. animꝰ iuue
nis sāguie feruēs. ebulit. furit. isanit. nil ꝑēsi hꝫ. n̄ pecuniā ꝑēdit q̄m se facile lucra
tuꝝ spat. nūc bella metit̄. nūc mercaturā cogitat. nūc regales curias meditat̄. cre
dit amari. credit sibi ab oībꝰ subueniri si opꝰ fuerit. Vetulus sp̄us scit. q̄ꝫ rare sunt
amicitie. q̄ꝫ fallaces amores q̄ꝫ difficilia lucra. Scit tꝑalia bona (sine q̄bus negat
aresto. plenaz felicitatē) in manu eē fortune. q̄ si amiserit. illa inuita recuꝑare nō
pōt. ego mi iohes satis multa ꝓbaui: pecunias q̄si fimū ꝯtēpsi. nunc cū illas vel
lem. nusq̄ꝫ apparēt. Video veꝝ eē qđ iuuenalis inq̄t. haud facile emergūt q̄ꝝ v̄tu
tibꝰ obstat res angusta domi. si mihi puer vt v̄gilio ꝛ tolerabile fuisset hospiciū
potuissem ꝛ ego cātare sꝫ antropierio. qđ nūc pōt sane pauꝑtas facere. mihi cu-
randū est vt viuā atꝫ auro nō careā. q̄ nocte dieqꝫ corpꝰ eget. da igit̄ veniā si em-
ptor q̄ꝫ minimū dare cupiā. Naz ꝛ q̄ vēdit q̄ꝫ maxim optat vēdere. age tn̄ vt vis
fiat. nullibi ero tibi aduersus: tāetsi disputare inq̄dum placeat. Tuū est curare vt
aresto. veniat. quis ꝑcio emptꝰ. nec doleat h̄ ph̄s vēdi. naz ꝛ platonē venūdatuz
legimꝰ. quāq̄ꝫ vēditio h̄ quā peto: etiaz ciceroni ꝛ v̄gilio sit accepta. nā q̄ scribūt
nil aliud volūt nisi vt post obitū q̄ꝫ sepissime vēdant̄. tu tn̄ aliis lr̄is iuenisse te aie
bas. venalē ph̄m. nunc te inuētuꝝ dicis. ꝫ ille forsitan senis māsit. iō alium q̄ris.
Qꝛ mihi scribis te v̄ba ex summo pōtifice audisse q̄bus spem ꝯcipis fortune me-
lioris. magna leticia intellexi. scio em̄ honore atꝫ bono q̄uis te dignū. Tu tn̄ scis
diuitias plerūqꝫ indignos comitari easqꝫ (vt ph̄i volūt) q̄ minꝰ sunt digni possi-
dent. iō tibi minꝰ spero. ꝫ pt summꝰ pōtifex tatū dicere. ꝛ ꝑ̄ptim si vt scribis adiutor
tibi sit reuerēdissimus dn̄s tuꝰ meusqꝫ. dico meꝰ qꝛ vetꝰ mihi apud illū noticia ē ꝛ

putaui me aliqñ ab eo diligi.ideq̃ nũc puto.nisi vel su⁹ mutat⁹ sit anim⁹. vel que
intercederũt negocia me sibi alienarũt. Credo te meũ s̃monẽ cape. ego tñ q̃cq̃d sit
illi afficior v̾tutemq̃ suã ꝛ miror ꝛ colo. nec ex eo aliud peto. nisi vt tuum bonuꝫ
q̃rat:q̃ vno v̾bo statũ tuum põt mutare. Ipse ph̃us est nisi ph̃m amat desinit ẽe
qd̾ est. nec ego tanti eũ faciã. optꝫ nõnunq̃ fortunaꝫ vincere eiq̃ resistere ꝑ virt̃
clar̃. De noxetano sat̃ fecisti desiderio meo. nõ solũ em̃ q̃d officioꝝ gereret mihi
exposuisti. s̃ ip̃m q̃ꝫ ad me scribere ꝯpulisti. Ago tibi ꝓptea gr̃as ingẽtes. Video
tñ nõ ꝯcordare q̃ scribis. his q̃ ab ipso accepi. Is se inopem scribit. cũ eum diui-
tem dic̃. s̃ credo te ad veritatẽ loq̃: ip̃m ad opinionẽ. Nemo em̃ diues est cui⁹ cu
piditati nõ est sat̃. tu qd̾ sufficere homini rer̃. id diuicias ais. Is q̃ non hꝫ auri
mõtes: paupem se putat. Ego plus tuis lr̃is de eo. q̃ꝫ suis sum gauisus. Naꝫ si te
nõ audiuissem p̃us. moleste tulissem eius scripta. Diligo nãq̃ ip̃m ꝛ omnis acer-
bitat̃ sue sum ꝑticeps: s̃ tu leuas me magnis angustijs. qñ bñ esse illi dicis. Nõ
dicam plura in h̃ q̃ sibi scribo. ꝛ puto eum apud te risuꝝ. qñ expuentes miseriaꝫ
deambulatũ itis meiq̃ memores estis. siue coliseum pietat̃ siue pontem emiluꝫ
vel cũ termas visitat̃ dioclecianas aut illa sanctoꝝ templa. iacobũ caluum resa-
luto ꝛ bñ illi esse cupio. Nã mei aliqñ amic⁹ fuit. ꝛ nũc est nisi amicitia possit frã
gi. multa mihi de Cõte nr̃o senensi venerabili cubiculario ap̃lico scp̃sisti. q̃ om̃ia
iamdudũ mihi wienne retuleras. ꝛ ego vera esse scribam. q̃ viꝝ illũ nobilẽ ꝯterra
neum meũ a tener̃ annis noui. Puto tñ te illa p̃nte ipso scp̃sisse q̃ tam efficax fu
isti. s̃ q̃d dixi puto certa res est. Nam tuipse in duob⁹ corp̃ib⁹ vnam esse animaꝫ
dixisti. qd̾ igit̃ scribis nedum illo p̃nte scribis: s̃ ipse scribit. Non dicam g̃ tibi vt
aliud significes. Nam qd̾ de te dico. de ipso dico: si tu me habes. ꝛ ip̃e hꝫ. Aristo-
phanes tu⁹. regium mihi salutes dicere voluptati est. nã ꝛ illi⁹ mẽor sum. s̃ optas
sem q̃ fortuna sit ei⁹ sicut de petro scire. timeo nãq̃ sibi. naꝫ oẽs poete iacent. sur
gũtq̃ theologi. q̃ꝝ iusticia summa putat̃ scia. Poeta v̾o exurit intactam paridi
ni vẽdat aganẽ. Arbitror tñ q̃ pius est vir. deũ illũ respicere ꝛ aliq̃d iaꝫ tribuisse
q̃ sit sibi tuta senect⁹ a tegete ꝛ baculo. Nihil mõ plus ẽẽt scribẽdum nisi q̃ te sci-
re volo reuerẽdissimũ dñm cardinalem sancti angeli cũ rege polonie atꝫ dispoto
iam intrasse hungariaꝫ. q̃ in loco bassa thurcoꝝ cũ viginti milib⁹ eq̃tum obuiam
venit. Premissisq̃ leuis armature militib⁹ xp̃ianoꝝ exercitũ infestabãt. tũ iohã
nes trãsiluatoꝝ dux. q̃ vngarica lingua dr̃ vainoda receptis decẽ militib⁹ eq̃tum.
Morauam flumẽ traiecit. relictisq̃ impedimẽt̃ bassam petebat p̃lium initur⁹.
Timuit bassa recessitq̃. iohẽs v̾o vrbẽ nisaꝫ ꝓfect⁹ est eamq̃ militib⁹ cinxit. nec
magno negocio expugnauit. Exinde relatũ est bassam cũ exercitu reuersum bel-
lum poscere. q̃ accepto: obuiam iohẽs prexit. atꝫ vt in ꝓpinquo fuit struct̃ acie-
bus certamẽ inijt. Mira res: ex thurc̃ duo milia cesa dicunt̃: capta q̃tuor milia.
Ex xp̃ianis solum decẽ cecidere. q̃b⁹ ꝓ xp̃i noie certãtib⁹ bñ putandũ est obuenis-
se. Signa militaria nouẽ intercepta sunt. multa p̃da asportata ꝛ spolia ditissima. re
liq̃ q̃t fuga morti eripuerat incolaꝝ insultu perijsse dicunt̃. Hec acta sunt ad diẽ
terciũ nouẽbris sicut regi nr̃o ꝑ ip̃m cardinalẽ ꝛ regũs lr̃is scp̃tũ est. Aiunt h̃ ma
gnũ esse initiũ. ꝛ spem hinc suscepi. q̃ thurci ex europa pellant̃. qd̾ faxit de⁹. tũ ꝓp̃
xp̃iani religionis augmẽtum. tũ ꝓpt nomẽ ꝛ gl̃iaꝫ cardinalis ip̃i⁹. quẽ dignũ ho-
nore q̃uis deputo. cũ fidem catholicaꝫ defensuꝝ tant̃ se discriminib⁹ obiecta. Va
le ꝛ amicoꝝ q̃cq̃d habeo saluum dicito.

Quõ vxor ducenda ꝛ p̃ncipib⁹ s̃uiendum sit.

Epistola. xlv.

Eneas silui⁹ poeta viro p̃stanti fratriq̃ colẽdo petro noxetano. S.p.d. ma
gnas habeo gr̃as campisio nr̃o. q̃ te mihi scribere ꝯpulit. s̃ maiores tu illi
hr̃e debes. q̃ eius opa ad te reuersus es. Nanq̃ cum soleres oim esse hu-
manissim⁹. diu extra te fueras nihil mihi scribẽs. Qua re nescio q̃ potuerit imma
nior esse. Sꝫ viuat felix campisi⁹ q̃ te hũanitati reddens me vita donauit. Erã n.

iam exanguis mortiq; primus: nihil tuaꝝ suscipiēs lrāꝝ. ſ iaz rediuiu⁹ sum fa-
ctus scptꝭ tuis. tāetsi nulla scribas rācida. nā q̄cq̄d tibi molestū ē. id mihi q̄z acer
buz eē dz. ſ credo plus alijs q̄ȝ tibi de te. Facꝭ em̄ vt viꝝ prudētē decz. q̄ de se par
ce loq̄t̄ ⁊ oia sua iminuit. vt n̄ miles traso auget. tu te paupem dicꝭ. Cāpisius te di
uitē asserit. nec castellanus negat. In h̄ tñ duplex rō eē pt. aut em̄ nimis appetis.
aut iactātiaz vitas. ne te diuitē scribēs venari gliaz videarꝭ. ego siue paup siue di
ues sis tantūdē te facio. nō em̄ vnq̄ȝ fortunas tuas ſ te amaui. ⁊ illā quā in te sitā
ꝟtutē cognoui. Si diues es petrus es ⁊ ꝟtus tua ē eadē. nec ista imutata sꝭ si pau
per es. q̄z nulla ex ꝟtute spolia casus ducit. qd̄ ꝟo prēm tibi eē atz sobolē dicꝭ. cre-
do vt scribis. ⁊ pietatē ē his venire. q̄ hoc nō facit is iaz nec pius ē nec bonus nec
hō. ſ imanis belua. Quid em̄ imanius dici pt q̄ȝ illi opē negare a q̄ suscepis vitā.
O mi petre nimis ē arctū prī q̄ sumus obnoxij vinculū. Quis aliq̄ꝝ vesania eo pce
dat vt nō solū negare pentibus victū audeāt. ſ eos ēt vinciāt. cedāt atz trucidēt
ſ h̄ ptereo. Illud āt mihi risuz excussit. qd̄ de philorcio scpsisti. siue hāc volumus
antipholā dicere. Uisus sum cū terētio loq̄: dū tuas plegi lrās. nunc mihi pāphi-
lus nūc eschinus nūc cilnia videbarꝭ. ſ accidit tibi credo nō sinistre. q̄ñ bñ moratā
ꝟginē sortitus es. q̄ tuis ꝯuenit moribus. q̄ nō ad suā ſ ad tuā sit victura ꝯsuetu
dinē. nec tu mihi de pauptate dixerꝭ: vxorē. nāq̄ȝ ducturus nō auꝝ ſ feminaz sibi
maritat. vxorē castā. formosaz ⁊ fecūdaz volo. h̄ si assint nl pl⁹ exigo. Sūt (crede
mihi) mi petre. multa cū diuitijs vicia. alie temulēte sꝭ. alie supbe. ꝯtumaces. ad-
ultere maliloq̄. nunq̄ȝ virꝭ pacē dāt. alie deformes. egrote. steriles. h̄ tua nō hz ma
la. Quid minimū q̄ris vbi sꝭ maxia. tute illaz pbas. ⁊ solū accusas inopiā. supis
sit laus q̄ tibi satꝭ ē. q̄q̄ȝ officijs lucrosis pes. Marchio saluciaꝝ vt nobiliū ⁊ po
tētū fastidia fugeret. porcariā puellā. quā in nemoribus venatōi dās opaz repit.
mrimonio sibi ꝯiūxit. cuius vita oēs illustres feias iferiores se fore mōstrauit. q̄d
tu dicas. aut agas. q̄ñ pncipes n̄ verēt̄ paupis domus āplecti ꝯnubia. ego tibi mi
petre. si sic ē vt dicꝭ. si tibi morigera ē puella ⁊ tuo gustui ꝯueniēs. n̄ suadeo vt nu
ptias ꝯtrahas. tibi melius q̄ȝ alijs eueit. q̄ piculū fecisti anq̄ȝ nubēs. Alij sepe de-
cepti sꝭ. vxores ducūt anq̄ȝ pbēt. ⁊ esto viderit. ⁊ faciē laudet. multi sꝭ occulti de-
fectus q̄ post pmos himeneos i lucē veniētes. ppetuis cruciatibus viros affligūt
ego de me facio ꝯiecturā. plēs vidi amauiq̄ȝ feias. q̄ꝝ exīde potitus tediū magnū
suscepi. nec si maritādus siez vxori me iūgā cuius ꝯsuetudinē nesciā. Loq̄r tecuz
apte. scio q̄z ai tui ptē. q̄ sepe mihi dixisti. eaz te velle ꝯiugē ducere. q̄ se tibi debere
pluria fateret̄. ecce iā habes totū qd̄ mēte petisti. vide vt tibi sis ꝯformis. Ego si
q̄ñ dulces ruisaz lares ⁊ amenā italiā rpetā. qd̄ mihi dubio ē. nl me fecisse puta
bo. nisi ⁊ te ꝯueniā ⁊ vxorē ⁊ liberos ⁊ pueros ⁊ domū ⁊ eq̄s tuāq̄ȝ oēm suppelle-
ctilē videā panisq̄ȝ tui aliq̄d edaz. Nec te t̄reat meus honorificus aduētus. non
ei is sum q̄ pōpā ducē possim. n̄ arridet tātū mihi hera fortuna vt cū fastu ⁊ glīs
sperē me patriā posse rmeare. satꝭ mihi fuerit nisi mēdicus redeā. Sat erit si mea
pecunia viaticū coemero. qd̄ mihi sperē nihil ē. ⁊ in h̄ hēo supis graz. suasisti exi-
de vt pti tue faueā si nō alia ex cā saltē ꝓpt te. h̄ est adiuratio q̄daz. q̄ n̄ suadet tm̄.
ſ ēt cogit. Tu tñ nosti me pncipi ꝟuire. q̄ nullaꝝ ē ptiū. q̄q̄ȝ mediū tenēs vnioni
studet. nec fas ē ꝟuos aliō velle q̄ȝ dn̄i cupiāt. mihi sctm̄ vi regis ꝓpositū. cui vt fa
ueat d̄s supplex oro. nec si mēs regia locū habuerit. sors tua deterior erit. ſ quēad
modū puto lōge melior. q̄z tūc diues ē curia ⁊ officiales opulēti. q̄ñ ē vnio quā si
d̄s daret. posses ⁊ me ⁊ te vocatū facere. ſ nescio q̄ñ h̄ erit iteri me regi isinuabo
regi parebo regē seq̄r. qd̄ is volet ⁊ ego volā. nulla i re aduersus ero. nec attigam
aliq̄d qd̄ statū meū n̄ respiciat. q̄z piculosū ē de aliēa repu. curā gerē. ego pegrinus
sum. ꝯsultū mihi ē gnātoꝭ offm̄ suscipe. aiūt. aio. negāt nego. ipi si fuerit sapiētes
laudē ferēt. si stulti eoꝝ q̄z dedecus erit. nullius iuideo gliaz ⁊ nulli⁹ dolere ifamia
volo. qd̄ mādatū fuerit scribā. n̄ addā q̄cq̄ȝ. nec videri volo prudēs nez stult⁹. ta
cebo ⁊ pebo libēs. si secus agerē n̄ eēt mihi ex vsu. nec te velle scio. aliq̄d me agere

qꝺ possit obesse statui meo ne q̄ est puus fiat nullus. nō dicā plura nisi ꝙ te roge
de mgr̄o thoma aliq̄d mihi scribas. ⁊ q̄d de nuptijs sequat᷑. Uale.

De monte veneris. **Epistola. xlvj.**

Eneas siluius poeta. S. p. d. Geozio iurisconsulto fratri suo. Uenit ad me
hac hoza latoz p̄ntium ex me q̄situ̅. an veneris montē apud italiā scirem
nā ibi magicas artes tradi dicebat. cuius auidus eēt heres suus q̄ saxo ē
sūmus astronimus. Dixi me scire poztu̅ veneris q̄ ē ꝑpe lunā int᷑ ligusticos mōtes
q̄ in loco tres noctes egi du̅ basileā peterē inueni et apud siculos mōtē foze. q̄ he/
rix appellat᷑ veneri sacer. s; in his loc̄ nihil accepi magicu̅ tradi. Int᷑ ꝯferēdu̅ aut̄
venit in mētē lacu̅ esse. in vmbza q̄ ꝓuicia ducatus dr̄. nō lōge ab vrbe nursia vbi
ꝑruptus mōs ingētē speluncā facit p̄ quā aq̄ fluu̅t. illic memini audisse me striges eē
⁊ demōes: ac nocturnas vmbzas vbi q̄ audaces aio s̄t. spūs vident allocunt᷑q; ⁊
artes ediscu̅t magicas. h̄ nō vidi nec vidisse curaui. nam q̄d pctō discit᷑ melius ē
ignozasse. s; sauinus iuris ciuil' ꝑitus q̄ apud camillā int᷑ publica diuersozia domū
huit. h̄ mihi vera eē asseuerauit. locu̅ noiauit ⁊ locu̅ descꝑsit. s; ista ex mēozia fuge
ru̅t q̄ labilioz ē anguillis. iō te rogo. si sauinus viuat. hu̅c vir ꝓ vt ad se ducas sibiq;
cu̅ ꝯmēdes. Nā ⁊ mihi ip̄e ⁊ tu in h̄ rē gratissimā faciet᷑. is em̄ q̄ nu̅ciu̅ hu̅c mittit
medicus ē duc̄ saxonie: hō tu̅ diues tu̅ potēs. post h̄ opus eēt me nō nihil scribe/
re p̄ri ceterisq; ꝯsanguineis. s; tp̄us nō patit᷑ ⁊ occupatōes ipediu̅t. Tu tn̄ mea er'
lr̄a: dicesq; oibus mihi bn̄ esse ⁊ sospitē me ducere vitā. Rogabis etiā patrē me
um vt filiolu̅ mihi flozētie natu̅. de q̄ mihi scꝑsit tollat alatq;. nā multa ꝯcurru̅t
ex q̄bus meu̅ puto. sicut p̄ri scꝑsi. nescio an lr̄as meas suscepit. iō h̄ tibi scꝑsisse vo
lui vt meu̅ aim̄ sentiat ille p̄ te. Nouitates. q̄s mihi scꝑsisti intellexi ad su̅mu̅. qꝺ
dicis papā fuisse senis du̅ scp̄tu̅ est cesari in rebus eccie. scio q̄d significet. s; id nō
sat̄ facit. qz nihil ꝑgerēdu̅ est qꝺ postea sit excusandu̅. Me puto plane hēs. genitri
ci tue ⁊ p̄ri scis q̄d velim meo noie dici. tibi arbitriu̅ do. idq; de oib⁹. matn⁹ amoz
⁊ sozozia dilectio q̄d petāt vti ego nosti. finge te eē me. ⁊ q̄d tu̅c velles id facito.
Uale.

Refert grates qz ꝯmēdatu̅ habet᷑ negociu̅ suum. **Epistola. xlvij.**

Eneas silui⁹ poeta. S. p. d. nicolao de arzimboldis doctori p̄stāti ac ducali
ꝯsiliario. Suscepi (non sunt multi dies) lr̄as tuas quibus mihi sp̄ē facis
velle te curā suscipe vt ꝑpositura mea mihi restituat᷑. q̄ ꝯficta morte spo/
liat⁹ sum. id mihi charissimu̅ fuit. nec alit᷑ de tua erga me charitate putabā mēoz
noticie nr̄e flozētie ⁊ alteri⁹ ꝯsuetudis quā habui mediolani tecu̅. ꝓide cu̅ sis ma
gnifico cācellario fr̄is loco. ⁊ ego illi n̄ nihil accept⁹ sim. credidi h̄ q̄; mihi ꝓdes/
se. Accedit illustrissimi p̄ncipis duc̄ mediolani honoz. cui n̄ pōt ad laudē cedere
me s̄uulu̅ suu̅ q̄ sibi nō vulgat᷑ in mult̄ reb⁹ officiosus fui tā impie spoliari. ⁊ tu̅c
p̄s̄tim qn̄ tāto p̄ncipi s̄uio q̄nt⁹ ē impatoz: apud quē possum nōnu̅q; eidē duci
vtil' eē si passeris ē aliqꝺ offm̄ apud aq̄las. h̄ credidi ⁊ te aiaduertē. nec decepr⁹ su̅
q̄ntu̅ video ⁊ q̄ntu̅ mihi scrib. q̄ velle curare rē meā dic̄. Ego magnā sp̄ē hēo in
te. vt qꝺ fctō ē op⁹ ꝓ tua su̅ma prudētia ꝓseq̄ris. vtq; oino studeas vt ꝑpositura
mea ad me redeat. qꝺ nisi oꝑa tua fiat nulli⁹ alteri⁹ auxiliu̅ sp̄o. Scribit maiestas
regia i fauozē meu̅ iuxta copiā quā his icluso mitto. cu̅ hac poteris audati⁹ meu̅ ne/
gociu̅ aggredi. Scriberet tibi mei cā ip̄e cācellari⁹ si adesset. s; iā mēsib⁹ trib⁹ ab/
est missus ad dietā nurēbergen̄. meq; h̄ suo loco dimisit. Is āt infra mēsē r̄uer/
tet᷑. nā dieta illa ꝓrogata ē ad diē ascēsiō̄. ad rursus ꝯuocati s̄t p̄ncipes ꝓmittit/
q; rex oi remota exceptōe i eā diē ꝑsonalē accessu̅. Noua āt q̄ libent᷑ cupis audire
nō hēo multa. nisi ꝙ reuerēdissim⁹ dn̄s cardinalis sancti angeli q̄ apud hu̅garos
militat. lr̄as p̄ hos dies maiestati regie misit. q̄ꝝ tibi copiam facio vt eas illustri
p̄ncipi ꝯmunices meq; sibi ꝯmēdes. Si q̄d vlteri⁹ emerserit n̄ negligā tibi signi/
ficare. ⁊ maxie vbi sciuerim vel ip̄i p̄ncipi vel tibi me ꝯplacituꝝ. Uale.

De rebus tridentinis. **Epistola.xlviij.**

Meas silui⁹.d.Francisco bossio doctori
eximio.S.p.d.Accepi te mediolanū petisse:qm̄ tridenti nō erat tutum eē
Probo ꝯsilium tuum.lꝫ mihi damno sit.ꝗ maius fuisset ꝯmodum meuꝫ
si q̄d illic tibi detrimēti ꝯtigisset.fugiendi rumores sunt ⁊ maxime ciuitatis illius
q̄ tot hꝫ volūtates q̄t homines.Nihil iam illic erat qḋ ꝑ te geri posset.q2 nō exau
diunt leges inter arma.nec vox aduocati int̄ tubaꝝ ꝯcetus resonat.iaꝫ ibi classi-
cum intonuit.Venerūt athesini ad tria milia hominum.⁊ agros vastare triden-
tinos ceperūt.n̄ tn̄ absq̄ cruore iniuriati sunt.Ceciderunt ex athesinis q̄ꝫplures
captiq̄ꝫ ⁊ vulnerati nōnulli dicunt̄.Rex auxilium tridētinis mittit.spesq̄ꝫ hꝫ ne-
pharios emuloꝝ conat⁹ nō transituros absq̄ꝫ pena.q2 nulla temeritas tuta est.⁊
nulla iniuria stabilis.Sꝫ de his satis.Ego velleꝫ instrui lr̄is tuis quō res meas
dimiseris.tum de plebe tum de ꝓbenda.⁊ quō hui⁹ anni redditus sint expositi.vt
sciaꝫ.vxor dn̄i Jaco.an debitum habuerit.vellem q̄ꝫ certiorari q̄d ꝑ me vlterius
sit gerēdum dum habes.Exinde scribit rex illustri ꝓncipi duci mediolani in fauo
rem meum:petitq̄ꝫ ꝓposituraꝫ mihi restitui.peto velis ꝓmotor rei esse.scribo.d.
nicolao de.M.q̄ sua gr̄a me adiutuꝝ se spopondit.hunc adire velis.⁊ in meam
cāꝫ hortari.sic ⁊.d.gonifortū secretarium.cui al's scripsi.vt vel vna vel alia via fi
nis det̄.Ego tn̄ tibi ꝯmitto.q̄cq̄d feceris ratum apud me erit.Laurēti⁹ de rotel-
la multa ꝓmisit.ꝗ nunq̄ꝫ rescripsit.Credo eum plus ṽboꝝ hr̄e q̄ꝫ factoꝝ.Tua ē
alia ꝯsuetudo.plus facis ⁊ min⁹ dicis.iō mihi satis est significasse q̄d velim ꝑsua-
dere nō est opus ꝑsuaso.Reuerēdum patrē.d.nouariensem spero mihi auxilio fu
tuꝝ.Ipsi vt me ꝯmendes in spe habeo.Vale.

Leges dicit esse variabiles. **Epistola.xlix.**

Meas silui⁹ poeta.S.p.d.Johanni campisio pho.Meas lr̄as ad te iam
arbitror venisse.q̄s ꝑ venetias(mēsis est)ad te misi.In illis te rogatum
feci politicū aresto.vt mihi coemeres sicut wiēne insimul locuti fueram⁹ credo
id tibi mente esse.iō breuior sum:tantū exspecto cupide vt volumē veniat.Vidi
bullas eccle.frisingen̄ cancellario missas.q̄ illo ab̄nte mihi reddite sunt.ea res
multum ꝓderit ꝑti vr̄e.Nam liberalitas int̄ ceteras ṽtutes maxime hoīes alli-
cit.nō erit imemor cancellari⁹ hui⁹ rei.Ita dicito reuerēdissimo.d.cardinali tarē
tino.cui etiaꝫ me ꝯmissum facito.Debit pontifex maximas.⁊ ipse cardinalis in
reditu cancellarij lr̄as regratiatorias.quanq̄ꝫ magis sint facta q̄ꝫ ṽba spectanda
ꝗ nec facta deerūt.Obligat⁹ est cancellari⁹ manib⁹ pedibusq̄ꝫ recognoscere h̄ bn̄-
ficium.⁊ nisi fallor id faciet.Ita velis tu suadere cardinalib⁹ ⁊ pape.exinde meis
ṽbis poetam vegium saluum dicito:⁊ petꝝ noxetū cui do lr̄as.ac amicoꝝ q̄cq̄d
me hr̄e scis.tum ꝓtim ꝯtraneū meum ꝯtē.Et caue ne ampli⁹ legem taciturnita
tis obṽues.q2 ipsi leges ṽuiūt ⁊ iuxta oportunitatē mutant̄.Ego nolo legem me
am maioris esse roboris q̄ꝫ sinodales sunt sanctiones.q̄ dietim infringunt̄.Nul
la ciuitas municipalia iura imꝑpetuuꝫ ṽuat.Et spartani ⁊ athenīēses ⁊ romani
indies ꝯrias ediderūt leges.qḋ int̄ oēs variat̄ int̄ nos non decet imutabile vt sit
Vale ⁊ q̄ntum tacendo ꝓtermissum est ṽmonis.tantū scribendo restitue.

Relegat ꝯtinentiam ad phos. **Epistola.l.**

Meas silui⁹ poeta.S.p.d.Petro de noxeto scriptori aplico ⁊ fratri aman
tissimo.Satis ad te supiorib⁹ diebus scripsi.tum de mea erga te volunta
te.tum vxore quam eras ducturus.Nunc addēdum nihil est nisi ꝙ te ro
go vt rescribas successum reꝝ.⁊ an adhuc vir sies.Nam si sic est.dabo tibi onus
vt me q̄ꝫ viꝝ aliq̄n facias.si q̄d inueneris mee opinioni ꝯueniens.ego non inten
do vitaꝫ oēm extra italiaꝫ degere.Et adhuc caui ne me sacer ordo inuolueret.Ti
meo eīn ꝯtinentiam q̄ licet laudanda sit.verbis tamen q̄ꝫ factis ꝓbabilior est.⁊

philosophis magis q̄ poetis conueniēs:q̄cq̄d sit rescribe petitionib⁹ meis:⁊ me tui status sciū facito. Et ꝯsidera me nō tm̄ mei q̄ tui boni cupidum esse ⁊ gaude re oi tua fortuna. Postremo inuestiga oēs vias si que inueniri possint vt aliquā-do theutonicus eneas fiat italicus. Vale.

Laudat cōstantiā amicoꝝ ⁊ aretinū defunctū. **Epistola. li.**

Eneas silui⁹ poeta iohi cāpisio isigni pho ⁊ amico singulari. S.p.d. Vellē tibi p singulos dies aliq̄d scribē:nec mihi vel stilus grauis vel ꝓciosa vide tur papir⁹. Iā em̄ penitet me legē taciturnitatis ꝓmulgasse vt sit q2 nihil mūdanū ꝑpetuo placet:s cogit me vti silentio raritas nuncioꝝ. Perpauci sunt q̄ ex his oris ad te veniāt:aut si veniūt ignoti sunt mihi. Vix quater in anno q̄ ad te ꝓficiscant̄ inuenio:hac re factū est:vt lr̄is tuis inuit⁹ distulerim rn̄dere. nūc iaȝ q2 tabellarius certus romā petet:habebis ex me rn̄sum:eneāq̄ tuū loqui tecum accipies. Scribis te meis lr̄is recreatū:quas apud basilicā sancti petri noxetan⁹ noster tibi restituit. Placet te cōsolationē recepisse:s indiguisse cōsolationis non placet. Nollē em̄ aliq̄d tibi accidere qđ molestū foret:egeretq̄ medico. Qđ amicitiā meā cōmēdas solidāq̄ dicis nō audeo inuit⁹. Nā ⁊ si me noliȝ alit̄ laudari q2 nō sū laude dign⁹:hoc certe sine rubore dicere possuȝ. me postq̄ amare accepi ꝑtinaciter ꝯtinuare. Nō suȝ in capiēdis amicitiis facilis:nec quēcūq̄ dignoꝛ accipere in amicū. Supb⁹ suȝ fastidiosiq̄ stomachi:nisi melioꝛ me sit nēo me habebit amicū. Sȝ vt tarde in amicitiā venio:sic recedo sero:tenax sum amicoꝝ. Neminē adhuc amaui quē nūc habeā odio. Sētio itaq̄ tecū dū me stabilē dicis amicū:teq̄ certū facio nunq̄ me tuā beniuolētiā exiturū vel noxetani:quos mihi piladis ⁊ horrestis loco delegi. Scio tn̄ tecū vētuꝝ eē contē q̄ ꝑs est altera tui. Sȝ neq̄ hūc vito:q2 ⁊ ꝯterrane⁹ me⁹ est ⁊ v̄tute plen⁹ ⁊ alter tu. Qđ mea scripta probas extollasq̄ facis amice. Ego qui oia dico ⁊ scribo q̄ vel in animū vel in buccā veniūt nō arrogo mihi tantū:⁊ q̄ppe si alteri scriberē nō esseȝ adeo verbosus. Tibi cū scribo nihil vereoꝛ:q2 tu lima es ⁊ qđ erratū est:aut emēdas aut tegis. Amicis oia nuda sunt. Cū de ꝓhetia legerē q̄ scribis cepi dolere ⁊ irasci fortune: que sp̄ cecis ābulat oculis ⁊ eos potissime facit locupletes: q̄ min⁹ sūt digni dicebāq̄ mecū. En ꝑfida:cur nō aliqn̄ apis oculos:virosq̄ bonos ꝓuehis. Cāpisius iā annis quatuoꝛdecim curias sequit̄:vir ꝓstans tū lr̄aꝝ peritia tuȝ virtutis opibus: q̄d tu hūc ꝓteris negligisq̄. An tibi dign⁹ videt̄ quē sp̄ paupꝛtatē ꝓmas:⁊ vbi oro meli⁹ q̄ in hoc viro collocabis diuitias. Nō hic aurū claudet:s vtet̄ in vsusq̄ tū necessarios tū vtilesq̄ exponet. Ad hec audiui vocē mihi respondētē. Ne mirere silui:nō fortuna est:q̄ viros bonos pecuniis priuat:s habent ipsi nūmi nescio q̄d sensus. Sūt em̄ ambitiosi ⁊ honoꝛis cupidi:nō teneri s tenere volūt. Hic tu⁹ cāpisius nō vellet auro subesse: neq̄ argentū veneraret̄:s eēnt apud eū pecunie q̄ ancille. nūc huic rei nūc illi seruiētes. At ipse quietē amāt:libent̄q̄ apud auaros sunt. q̄ eos scrinio claudētes:singulis horis visitāt ⁊ honoꝛāt:nec alibi coꝛ habēt q̄ cū eis. Displicuit mihi vox q̄uis vera caneret. Sȝ vbi eplāȝ tuā interi⁹ legi meliorē spem recepi. quā impleri nō min⁹ q̄ tu cupio. Timoꝛ tn̄ nūq̄ aberit nisi postq̄ mihi scripseris. Gaude mi enea:q2 iam sum ex numero beatoꝝ. Arestotelē vt habeā q̄ celerrime cura. Cognoui te librariū cōduxisse iāq̄ illum ad mediū scriptuȝ esse:qui vt in calcē finitus erit ex iudicio iohānis tolner viri boni ⁊ amicissimi nostri ad me mittet̄. Non laudabo diligentiā tuā:q̄ ⁊ si maxima est. nō tn̄ maioꝛ est q̄ postulat amicia:librū auide maneo. Si mitti wiennā pōt id erit mihi accepti⁹ vt ex nurēberga reuersus hic reperiā qđ diu q̄situ est. Quāt⁹ sit noxetan⁹ ⁊ nūc cognosco ⁊ al's audiui:Vellē tuā manere prioꝛē sniam. q2 nullo bono indign⁹ ē. Ipe me rogauit vt eū vt fauerē parti. si n̄ alia ex cā sua saltē qui ex officiis curie viuit. Sȝ miroꝛ illū iā dec oblitū eē fortune. Nā q̄ vobiscū nō sum vr̄i cā facio vt secūdioꝛ sit vobis fortuna:dū ꝑtē sequoꝛ aduersam nihil aduersi tulistis. Si ad vos deficiā

mox fortune ipetū sentiet. qꝛ non vult eē vbi ego sū. Suade igit̄ petro ne petat
qđ sibi nociuū sit. Ego pcijs meis eē m rogād⁹ inimicitias tenē. Nouit h petrus
dn̄ basilee sil' essem⁹. Gegiū iuenisse pōtificē sūmi grāz gaudeo ne cogat agane pa
ridi vēdere q̄uis sua clio sicut ⁊ mea caliope deserēt aganippe fontib⁹ iā migrarit
i atria. Sꝫ respiciat illū oꝛo mitioꝛi lumīe si nō fortuna his q̄ fortūe imꝑat de⁹. Si
q̄s gall⁹ datari⁹ eēt: neqꝫ ꝑcussaꝫ leuā gereret nec auro gēmisqꝫ careret. Que d̄ car
dinali sci angeli scripsisti ⁊ andrinopolis capta: cogui nō fuisse apud vos certa: sic
eñ dicebas. s illa apud nos somnia reputat̄. naꝫ ⁊ si magna fuerit nr̄oꝝ victoria
nūqꝫ tn̄ andrinopolim ꝑuentū est: nec tn̄ insignis tūc triūphus fuit qꝫ nūc est me
tus ingēs. Aiūt eñ thurcos magna vi reuerti nec mō expectare s iferre bellū de
creuisse. Qua re factū ē: vt hūgari q̄ pri⁹ supbissimi erāt: nūc paululū hūilitati idu
cias wiēnales cū cesare fecerūt: q̄ ⁊ illis vtiles sūt: nedū thurcis resistūt a tergo ti
meāt: ⁊ nobis accōmode: nedū petim⁹ nurēbergā tumultibus patrie reuocemur
In nurēberga q̄d futuꝝ sit neqꝫ dicere neqꝫ cōiectari possuꝫ: qꝛ q̄t hoies tot snie
Rex infra decendiū itur⁹ putat̄. Albert⁹ ⁊ sigismūd⁹ austrie duces comes ciliacus
⁊ dn̄s de walse ꝑter familiā solitā regē sequent̄. Oīs germania illuc cōueniet: ve
lint supi vt bonū sit qđ tanto conatu q̄rit̄. Soroꝛ regia hodie huc venit mansura
apud wiēnēses dū rex abest. Res athesis ex placito partiū nurēberge cōponi dꝫ
idē ⁊ suitēses. Leonardū aretinū ex te ꝑmū sensi obijsse: dent ei⁹ vmbre tenuē ⁊ si
ne pudoꝛe terrā supi: spirātesqꝫ crocos ⁊ i vrna ꝑpetuū ver: q̄ latinū ornauit lr̄is
q̄ nemo post lactātiū ciceroni ꝓximioꝛ fuit. Gaudeo pogiū ei⁹ locū apud floꝛenti
nos tenere. Sꝫ maluissēꝫ poti⁹ locū nō vacasse ne tāto splēdoꝛe caruisset hetruria
Multos adhuc grecos nobis dare latinos potuisset. Sꝫ instat oib⁹ su⁹ dies nec
doctū nec indoctū mors ꝑterit. felix q̄ sic viuit vt nihil timeat mori: vētus ē hec vi
ta mi iohes. Iā me tedet mūdi hui⁹. Nec aliđ opto nisi vt me mihi vidicē tecūqꝫ
sim vt philosophemur inuicē q̄uis te neges phm. Credo si sil' fuerim⁹ aliq̄n stoi
cos ꝑceteris imitari studerem⁹: q̄ sūt euāgelio ꝓpinquioꝛes. Sꝫ timeo ne ꝓ q̄ete
laboꝛantes sꝑ laboꝛi subijciamur. Reuerēdissimū herū tuū cardinalē tarētinum
me amare mihiqꝫ bn̄ cuꝑe maximi facio: illiqꝫ vt me dedas peto sibiqꝫ dicito me
tūc ab illo diligi cognituꝝ: cū te suis fauoꝛibus vl' ditatū vel extra miserias posi
tū sensero: qꝛ qđ tibi ꝓstiterit ⁊ mihi datū putabo. Conti ⁊ iacobo caluo etiā si ta
cuero salutes vt dicas volo: qꝛ i medio coꝛdis mei sedēt. Tu vale ⁊ arestotelē cū
tēpus fuerit mittito nulla pecuniaꝝ anxietate ꝑturbat⁹.

Bello thurcoꝝ ⁊ hungaroꝝ rex po
lonie ⁊ cardinalis. s. angeli ceciderūt.

Epistola. lij.

Illustrissimo ꝑncipi ac excellētissimo dn̄o. d. philippo marieanglo duci me
diolanēsi papie anglarieqꝫ comiti ac ianue dn̄o. d. suo ꝑcipuo. Eneas silui⁹
poeta impialisqꝫ secretari⁹ humillime se cōmēdatū facit. Et si fauoꝝ mihi
nō multū hacten⁹ tua celsitudo impēderit q̄ post traditā mihi eccl'ie sci laurentij
maioꝛis mediolanen̄. possessionē spoliatoꝛē meū ꝑter ius ⁊ cōtra lr̄as regias in
meū fauoꝛē sepi⁹ scriptas tuet̄: intātū tn̄ illustri celsitudini tue sum dedit⁹ vt ꝑter
mittē nullaten⁹ possim q̄n nouitates ad nos delatas eidē significē. Que tametsi
nō hmōi sint: vt audiri libent̄ debeāt: expedit tn̄ ⁊ secūda ⁊ aduersa cog̃scē. Acci
pe igr̄ ex seruulo tuo. nō tn̄ apud tuā illustrē dn̄ationē ꝓ seruulo reputat o que
apud nos noua referunt̄. Quidecī aut eo plures sūt dies q̄b⁹ huc fama delata ē.
Fama malū inq̄ q̄ n̄ aliđ veloci⁹ vllū mobilitate viget: ⁊ q̄ vires (vt v̄gilius ait)
acq̄rit eūdo. Hec igr̄ ladislaū polonie regē: q̄ regnū hūgarie occupauerat ac sere
nissimū ꝑncipē ladislaū hūgarie ac bohemie regē. patrio ⁊ auito regno spoliaue
rat. in bello cū toto exercitu ꝓstratū vulgauit. Quia cū mille venerāt lr̄e nullusqꝫ
cert⁹ autoꝛ hēbat̄ ficta res credita est. Nec multo post ep'le ex hūgaria misse sunt.
Regē polonie supatis ꝯflictisqꝫ thurcis victoꝛē reuerti. Eratqꝫ nō ꝑua trepidatio ne
sicut ē victoꝛia sui nāq̄ insolēs ⁊ supba. Rex idē cū hūgaris aduersus austriā ⁊ sti

riā castra moueret. Jāqꝫ vir magni noīs dionysi⁹ archieps strigonien̄. ⁊ aliȷ̄ q̄ la-
dislai reḡ ptib⁹ fauēt: auxilia rōanoꝝ reḡ afflagitabāt. Studuerāt. n. q̄ regē po-
lonie apud hūgaros māutenebāt: ɔflictū ei⁹ tegē. Siue ꝙ redimiti ex bello regi
cuius fugato ɔsulē volebāt: siue ꝙ statū suū eo meli⁹ interi putabāt posse dirigē.
Nihil ē mēdatio istabili⁹ nihilqꝫ vitate ɔstāti⁹. Aduenert em̄ hodie(mirabile di
ctu ē)ex diuersissimis remotissimisqꝫ regiōib⁹ vna i hora diuersi nūcij: nō tn̄ diuer
sa ſ eadē noua portātes. Scripsit illustris cilie comes. Scripsert ex ptib⁹ trāsil-
uanis aliȷ̄ ⁊ rursus aliȷ̄ ex hūgaria barones nouitates istas regie maiestati: q̄ licꝫ
xpiano pplo lugubres sint ⁊ admodū nociue: nō tn̄ taceri debet. Sꝫ tāto diligēti⁹
int̄ xpicolas diuulgari: quāto catholice fidei mai⁹ iminet piculū: nisi religiosissimi
pncipes i vnū ɔuenientes de medio resistēdi scē cruc̄ inimicis ⁊ hostib⁹ xpi cogi
tauerit. Noua igr̄ ista sūt. Aiūt oēs nūcij vno ore regē polonie cū cardiale sci an-
geli militisqꝫ hūgari ⁊ plib⁹ walachis ⁊ bulgari atqꝫ ruthēis i rumaniā vsqꝫ pfectos
tot bellādo successus habuisse vt nō lōge ab andrinopoli castra posuerit. qd p⁹ꝙ
thurcoꝝ impator accepit collecto i asia exēcitu q̄dragita milia pugtoꝝ mare tra
iecit. Classis nāqꝫ i elespōtū ad phibēdū ex asia i europā trāsitū: hac estate pteri-
ta missa vt isti referūt iā retrocesserat: patronis ei⁹ pecūia ⁊ asiatica gaza corrupt̄
qd mihi n̄ ē visile: nec psuaderi mihi potuerit: tāta pfidia vsus illos fuisse vt xpia
nū sanguinē machometistis auro vēdiderit. Illd aūt credibili⁹ ē deficiēte ɔmeatu
classez vlteri⁹ n̄ potuisse pcedē: sicut iā suis lr̄is timē se iulian⁹ cardial̄ significaue
rat vtcūqꝫ sit liberꝝ mare thurc̄ patuit: q̄ trāseūtes in greciā inctisqꝫ suis cis mare
manētib⁹ cū mag̃ exercitu xpianos aggressi sūt. Nec nr̄i detractauē certamē: ſ in
ipa sci martini festiuitate bellū ɔmissū ē: qd tāatrox ⁊ aspeꝝ fuit: vt raro int̄ mor-
tales tale fuisse puteṫ: diu pliū anceps extitit: diuqꝫ virib⁹ vtriqꝫ parib⁹ ē pugtum
Atqꝫ dū nr̄i p xpo ⁊ illi p machometo ɔtēdūt: tati acies vtriusqꝫ ipi ai fuerṫ: vt
cesis int̄ vtrūqꝫ exercitū circiṫ. xv. milib⁹ hoim cū pugna par eēt adhuc cessare no
luerṫ: ſ q̄ pl⁹ sanguis fundebaṫ: eo ferotiores vtriqꝫ acies turmeqꝫ plizbanṫ: defe
ceṫ tn̄ vtrisqꝫ vires: fessisqꝫ brachijs nec vsari gladios āpli⁹ nec arc⁹ tēdē valebāt
Que res q̄escē ābas ptes ad magnā horā coegit: donec resūpt̄ virib⁹ ac spiritib⁹ re
deūtib⁹ instauratū ē pliū. In q̄ vicit ad extremū thurcoꝝ exercit⁹ siue vtus fueit
siue fatū siue ꝙ nūero ples erāt. Affirmātqꝫ q̄ ex bello fugerṫ patꝝ nr̄oꝝ mēoria:
nullū tota i europa tācruētū bellū eē ɔmissuꝫ. Nec pauciores ex thurc̄ q̄ꝫ ex xpia
nis cecidisse. Et rūor ē. lxxx. milia viroꝝ i hac pugna eē cesa. De rege polonie in-
certa vox ē. Quidā occubuisse eū ferṫ: q̄dā captū putāt. Illud tn̄ int̄ oēs ɔstat re
gē polonie ad hūgaros nō eē reuersū. Nec desūt q̄ eū in facie vuln⁹ suscepisse int̄
pliādū afferāt: q̄ fit vt adolescēti tā nobili tātiqꝫ ai admodū ɔdolendū sit q̄ n̄ suo
iudicio. (Nō. n. ꝓpt̄ etatē aliena regna cupiebat)ſ suoꝝ suasu: ex pacifico regno
i alienū: n̄ ad pacē ſ ad bellū: n̄ ad opes possidēdas: ſ ad mortē vel captiuitatē ē
tractus. Murmur ēt in h̄ plio viꝝ nr̄i tpis tū eloquētissimū tū prudētissimū iu-
lianū cardinalē sci angeli cecidisse: ac illū suū nobilissimū spm̄ ad oia q̄cūqꝫ ageret
diuinitus ap̄tū exalasse. Quidā astruūt eū cū iohe vainoda trāsiluano: ⁊ nisi timi
ditate victus aufugerit aiosissimo cū paucis euasisse: qd mag̃ optauerim. ſ mors
sua mihi pbabilior est: quia nō fuit in bello fortunatus. nā ⁊ aduersus bohemos
cū exercitu pfectus: fugatus est: nisi forsitan ⁊ idē sibi nunc accessisse arbitrari ve
limus. Sed assueuit fortuna quos vno ex bello fugatos fecit in alio interemptos
reddē. Quecūqꝫ sors ei⁹ fuerit: nō puto male actū cū eo: q̄ p xpi fide pugnauit p
q̄ si mortu⁹ est(vt isti ferūt)nulli dubiū eē dꝫ q̄n ad eū trāsierit cui⁹ cām tutabaṫ
occisi cū eo sunt agrien̄. ⁊ waridien̄. epi. Stephan⁹ de vader: iohannes de lasimet
nicolaus de per in: hainricus de thamasij. Multiqꝫ aliȷ̄ barones: quorū nondum
noia sunt transscripta. Plures in hoc prelio illustres aic vel in celum vel ad infe
ros trāsierūt. Insignis est hic annus mult̄ cladib⁹. nā ⁊ suitēses apud basileā ce-
si sūt. Et delphin⁹ q̄ꝫ plures alamanie ciuitates occupauit. Et rex frācie nullū ver-

dunĝq; cepit. Nicolaus picenin⁹ vita functus ē. Et alij q̄ plures magni viri mor-
tui sūt. Qui vře illustri dn̄ationi q̄z mihi sūt notiores. Hūgari iā incipiūt ladislau
regē repetē: res noua est ⁊ recēs: nec magis explicāda q̄z tradita sit. Noua certio
ra indies mittent̄ q̄ nō omittā scribere. si sciuero meas lr̄as i ꝯspectu celsitudinis
tue acceptas eē. Et nō magl̄ aduersariū meū q̄z me i eccl'ia sci laurētij: q̄ mea ē ꝯso
uere. Ex noua ciuitate die tredecima decēbris. Anno dn̄i. M.cccc.xliij.

Lamentat̄ ecclesiā suā alteri col-
latā ꝑpter fictā sui mortē.

Epistola. liij.

Illustrissimo principi ⁊ dn̄o dn̄o philippo marie anglo duci mediolanensi
papie ⁊c. dn̄o suo p̄cipuo. Eneas silui⁹ poeta imꝑialisq; secretarius humi
lime sese cōmēdatū facit. Si eēm mortu⁹ sicut de me aduersarij mei tuam
celsitudinē instruxerūt mime has lr̄as mō scriberē: nisi ⁊ mortui ēt scribāt. Ego
tn̄ ex diuino munē adhuc aura fruor: sumq; serenissimi dn̄i nr̄i regl̄ rōanoꝝ secre
tari⁹: q̄ in loco si nō cōmodo honori certe magno eē possim tue claritat̄: meq; to-
ta fere xp̄ianitas in basilien̄. ꝯcilio laudes tuas cōmemorantē audiuit. Nūc mor
tu⁹ fingor: q̄ ēt mortu⁹ magis viuerē q̄z ille viuēs. ⁊ honori essem tue sublimitati.
Quo fit vt siue iusticiā siue expediētiā seq̄mini melior eē debeat ꝯditio mea: q̄z ⁊
ius habeo lucidū ⁊ ꝑdesse magis possum. Qua res supplico vt tua clemētia velit
cōsiderare: mihiq; eccl'iaz meā sci laurētij mādare restitui. vt obnoxi⁹ sim manib⁹
⁊ pedib⁹ ꝓ tuo honore ⁊ statu sicut cor meū desiderat laborare. Qd̄ faciēs nō so-
lū me emptū habebis. s̄ regi etiā nr̄o q̄ ꝓ me scribit cōplacebis. Ego siue p̄positu
rā habeā meā siue nō: sp̄ tu⁹ ero: s̄ tanto magis si habeā quāto celsitudinē tuaz ⁊
iustiorē ⁊ mihi videro benigniorē. Datū ⁊c.

Pacē eccl'ie ꝯciliū ⁊ nouitates exponit.

Epistola. liiij.

Neas silui⁹ poeta. S.p.d. magnifico dn̄o caspari schlick cācellario imꝑia
li. Sex ⁊ decē dies apud nos ē caspar: quē tu ⁊ college tui sup̱ reb⁹ eccl'ie ad
regiū culmē destinastis. Is regē in oppido gretz ꝯuenit: ⁊ q̄z illic absolui
negociū suū nequerat: vsq; huc secut⁹ est curiā: neq; adhuc finem h̄z vllū. Grauia
nāq; negocia magnū h̄nt tractū ⁊ in vltimis reseruant̄. Ego p̱ ip̄m casparē ep̄las
tuas recepi: q̄bus nūc r̄n̄surus breuis eē nō possuz. Nā ⁊ referenda sūt gesta plu
ra: ⁊ tu de mltis instrui cupis: q̄ paucis v̄bis cōplecti nō queo. Nec eēm ego ille suz
cuius hodie festū colim⁹ qui apocalipsim scribēs tot v̄ba posuit quot snīas. Sed
accidit mihi q̄ꝑ oro q̄ dū breuis eē laboro obscur⁹ fio: atq; idcirco ꝓlixitatē in me
rep̄hendit potius q̄z obscuritatē cupio. Scribo. n. vt intelligar: nec mihi solū scri
bo: s̄ his q̄ legūt. Et q̄z plures sūt daui q̄z edippi sermonē aptū habeo q̄z uis lōguz
s̄ iā veniēdū ē q̄ volum⁹: Binas lr̄as in re frisingen̄. eccl'ie scripsisti regie maiesta-
ti easq; ambas sibi reddidi r̄n̄suz exigēs. In p̄mis q̄d accesserit rescripsi. Secun-
das p̄nte mg̃ro vlrico i regias man⁹ dedi: q̄ mox legēde vlrico dedite fuerūt ⁊ vidi
regē i eaꝝ lectiōe sat̄ attentū q̄ ⁊ hec v̄ba subiūxit. Cōsiliarij mei dicūt piculosū eē
i h̄ negocio q̄cq; agē: s̄ oz nōnūq̄ etiā cū piculo res aggredi: qd̄ dictū spem mihi
fecit possessiōis h̄nde. Vlric⁹ q̄z admodū letat⁹ est. sperās opa sua rē hāc ꝯcludi.
Vltio dixit rex velle se ad ꝯciliū h̄ deducē: Sz q̄z i crastinū abitur⁹ erat. nihil illic
factū ē. Scis p̱ hos mōtes n̄ eē diuersoria vt i vrbib⁹ isignib⁹: nec escaꝝ h̄ri copiā
cācellarieq; nr̄e malū iter patē int̄ milites: Hoc fecit vt nr̄e p̱ diē p⁹ regē ꝓficisci
vellēt. Ego v̄o timēs ne interdum res frisingēs tractaret̄: putāsq; bonū eē p̄ntiā
meā: vt abirē ꝯsiliarios ⁊ amicitie tue mēoriā facerē: accersito iacobo ⁊ vno fami
liari: regia castra secut⁹ sum. Sz nihil i via gestū ē: q̄m nusq; rex q̄euit. At cū esse-
mus i burgo iudeoꝝ vidēs q̄z ꝯsiliū tenebat̄: ꝯmōui regē tui vt mēor eēt q̄ postq̄z
inq̄t q̄eti erim⁹ me ꝯmonefacito. Hoc aūt īfra triduū erit: ⁊ sic vsq; huc ꝓducti su
mus re infecta. Ego interiz auisamēta nōnulla ꝯfeci: q̄ michael ex latino vertit in
theutonicū: heriq; regi sobtuli petēs vt i ꝯsilio legi iuberet. rēq; frisingen̄. expedi-

tioni daret. Couenerā antea ꝯsiliarios q̄sqꝫ singulatī ⁊ vobis q̄ mihi idonea vide
bāt͛ suꝫ allocutꝰ. Sꝫ veꝝ ē qꝺ dici solet: bonos ꝯsulares, malū collegiū. Oēs vno
se ore ⁊ tuos eē ⁊ cās tuas cordi hr̄e dixert. Cōsiliarij vo p̄n̄tes hi sūt. Mgr̄ came
re: iohēs de eberstorff: waltherꝰ zebinger: leupoldus aspach. Ceteri absūt. Inter
hos res gesta ē: legitqꝫ mgr̄ vlricꝰ instructiōes q̄s feci ⁊ q̄rū copiā cū p̄n̄tibꝰ ma-
gnificētie tue trāsmitto. Relatꝰ fuit etiā lr̄aꝝ tuaꝝ tenor: ſ; oīa in vanū trāsierunt
Hoc. n. mihi demū rn̄sum est. Regē in p̄n̄tiaꝝ certꝭ ex causis velle supsedē: roga
reqꝫ tuā magnificētiā ne egreferet: qꝛ boni respectꝰ eēt: mādatūqꝫ ē vlrico vt lr̄is
regijs te ad curiā aduocet. Haci cā frisingeñ. ꝑsuadeo mihi tuā abn̄tiā his i rebꝰ
admoduꝫ nocuisse: qꝛ p̄n̄ti dat͛: abn̄ti detrahit͛. Et veꝝ ē tritū sermone ꝓuerbiū.
Facies hoīs facies leonis. Oēs hodie simulati sumꝰ amici: amare fingimus non
amamꝰ. Atqꝫ idcirco vbi ades: subseruio tibi: obseq̊r: q̄cq̄d iubes facio vt videar
te diligē: vbi absis nihil te pendo: qꝛ vel nō redibis vel si remeaueris: dicā me fe-
cisse oēm diligentiā ⁊ alios in culpa fuisse: ꝙ res ex tua non sit expedita sn̄ia. Ita
ē certe adulatores sumꝰ nō amatores: nec fictꝰ amor int͛ abn̄tes aliq̄d hꝫ vigoris.
Credo me plane intelligas. Sꝫ fingēdū est postqꝫ oēs fingūt. Naꝫ ⁊ ihs finxit se
lōgiꝰ ire: vt hoīes sunt ita vtamur. Extrahēdū ē ex petra mel ⁊ oleū ex saxo duris
simo. Existimo i tuo reditu cūcta resarciri. Cū. n. regiꝰ animꝰ bonꝰ sit necesse est vt
reliqui subsequant͛: qꝛ qꝺ illū velle sciūt: nō audent dissuadē. Que aūt cā sit ꝓpter
quā rex dicat se nūc supsedere nō scio nisi ꝓpter mutatione athesis. forsitan inten
dit bauaros duces aduersus plebē illā in sui fauorē trahere: ⁊ ob eā rem nō vult
nūc ipis displicē si tibi possessionē ꝓbuerit ⁊c. De bullis aplicis quas putabas iā
eē in austria nihil subodoro. qꝺ si veꝝ eēt iā henricus me cōmonuisset. Sꝫ videt͛
mihi rursus instādūꝫ apꝺ dn̄m iohēm caruaial vt lr̄e veniāt. Ego feci vt rursus
rex scp̄sit ꝯcilio vt circa ꝯfirmationē ꝑtis aduerse supsederet. Idqꝫ ad ꝓpositū ve
nit. Obijt eni̅ ꝑ hos dies gregoriꝰ brixinēsis eps: ⁊ qui mane sospes erat in sero se
pultus ē. Genus mortis felicissimū si bene illi cū deo fuerit. Si minꝰ miserrimꝰ trā
situs. Sꝫ q̊s tā iustus est vt ꝯfessione nō egeat. q̊s mūdus a peccato ē. Nihil mi-
hi cōscius sum apl's inq̇t nō tn̄ in hoc iustificatus sum. Quid nos dicamꝰ absit a
nobis mortis subitanee casus: deturqꝫ spaciū pn̄ie tātomagis quātoplus delinq̄-
mus. Ob hāc necem scriptū est ⁊ ꝯcilio ⁊ pape metropolitanoqꝫ: ne circa ꝓuisio-
nē brixineñ. huius eccl'ie q̄cq̄d agāt: ꝑusqꝫ cognouerint in quē ꝓlatū regiꝰ animꝰ
incline͛t. Neue electū aut postulatū ꝯfirmēt aliquē. Ego puto eccl'iam illaꝫ duos
habiturā sponsos: nec tercius forsitan aberit. Illi. n. canonici eligēt: nec papa ca
rere suo iure volet. Et in eius inuidiā ꝯciliū dabit tercium. felix vxor tot maritos
habitura. Si mō id pōt fieri vt nō sint adulteri. Hoc malū facit eccl'iastica diui-
sio: ad quā tollendā nimis sumꝰ torpentes. Uidi q̇d reges scribūt ex copijs lr̄aꝝ
nec despero rē posse bn̄ ꝯduci si aggredi velimꝰ negociū. Oibꝰ. n. vt vides displi-
cet scisma: oēs abhorrēt. Uiā aūt sopiēdi ħ malū carolꝰ rex francie nisi fallor ⁊ tu
tā ⁊ breuē ondit vt fiat ꝯuētꝰ principū vl' eoꝝ oratoꝝ in cōi aliq̇ loco ibiqꝫ vna re
cipiat͛ ꝯclusio ꝑ oēs. Ad ħ aūt ꝑagendū opꝰ eēt rursus scribē cūctis regibꝰ ꝑnci-
pibusqꝫ vt oratores suos argētinam vel cōstantiā mitterent pleno mādato suf-
fultos ad pacē eccl'ie ꝯtractādā. Fienda eēt rursus expēsa: q̄ anno p̄terito facta ē
vix trīcētoꝝ aureoꝝ. Paulo plꝰ cōstātinꝰ i cōgregatiōe niceni ꝯcilij exposuit. Hec
via nō posset impediri: nec papa vel ꝯsiliū reniti possent: tāqꝫ ħ absqꝫ ipis fieri ne
q̇ret. Lꝫ. n. ꝑncipibꝰ secularibꝰ ꝯuenire inuito clero: ⁊ tn̄ illic vnio fieri posset. Naꝫ
ille papa indubitatꝰ eēt cui oēs ꝑncipes obedirēt. Nō video clericos q̇ velint pro
ista vl' illa ꝑte martyriū ferre. Oēs hāc fidē hēmꝰ quā nr̄i ꝑncipes: q̇ si colerēt ido
la ⁊ nos etiā coleremꝰ. Et nō solū papā ſ; xp̄m etiā negaremus seculari ꝑtāte vr-
gente. Quia refriguit charitas ⁊ oīs interijt fides: vtcūqꝫ sit pacē desideraremus
que siue ꝑ aliud cōciliū vel ꝑ cōuentū principū det͛ nihilipendo. Nō. n. de nomie

ſ; de re ꝯtendēdū eſt: voca panē ſi placet lapidē ⁊ da mihi dū ʒ fameſco. Non vo-
caṫ ꝯciliū vocet̃ cōuētus vocet̃ cōciliabulū ꝯgregatio ſynagoga nihil intereſt dū
ſciſma depellat. Ideo mihi admodū placet qđ rex francie ſcribit eiuſq; ſnīe inhē-
rem. Nā videt̃ regi nr̄o ꝑmittere hui⁹ cōgregationis vocationē: nobilis ille q̄ ſe-
cū fuit: cui ⁊ inſtructiones dediſti reuerſus eſt: ſ; nullas attulit lr̄as. Nunc ad res
athesis reuertor q̄ turbulētiſſime ſūt: ⁊ neſcio an regē moueāt. Nā ſꝑ vni⁹ eſt vul
tus: lʒ res ſua geraṫ incerte cui⁹ minimū intereſt imo nihil: niſi regis cā maxie cō
turbāt. Oratores ex athesi gretziū venerūt. Eoꝝ petitio fuit vt ſigiſmūd⁹ ⁊ the
ſaurus remitterent̃: q2 iam ꝑteriiſſet inſcriptionis tēp⁹: poſtq; in athesim veniſ-
ſet ſigiſmūdus ꝯſiliarios dare ſibi patria vellet ⁊ iureiurādo aſtringere. Tūq; ſi
cū eoꝝ ꝯſilio ſigiſmundus vellet patriā ſuā regi cōmittere: vel duci alberto: pari
turi eſſent: hec legatio eoꝝ fuit. His rn̄ſum eſt. Regē non teneri ad hec: ſecūq; ſi-
giſmūdū vnanimē fore: miſſos eē oratores in athesim hac de cā quoꝝ rn̄ſuʒ expe
ctaret̃. Cupe tn̄ regē vt athesim mitteret aliq̄s cū ꝑtāte tractādi cōcordiā ne res
in tali diſturbio ꝑſeuerātes magni alicui⁹ mali forēt origo. Cūq; his remiſſi ſunt
oratores: ꝑuenerat eos cōſtañ. epı̄s. qui ſe mediatorē interponē cupiebat. Huic lʒ
nō magna fides ſit ꝓbita ꝓpter fratrē q̄ nouādis reb⁹ cām dedit. Multa tn̄ ſunt
cōmiſſa eiq; mādata ē cōcordie practica. Iāq; in athesim ſe recepit: q̄d egerit n̄
pōt ſciri. Oratores regū nō ſunt admiſſi: ſed expectāt i rubeoburgo vbi clauſura
eſt. Wilhelmus illic numerat piſces qui ꝑ flumē trāſeūt. Multū. n. ociū hʒ. Id-
ipm ⁊ college faciūt: q̄q; ⁊ aliqñ ludiṫ alea ꝑ noctē. Ruſtica illic plebs in armis ē
Et aditū q̄ſi ſepulchrū dn̄i cuſtodit: nō tn̄ dormit vt pilati ſatellites: ſ; die noctuq;
bibit. Receperūt. n. athesim ducales reddit⁹ ⁊ cū his plebē in armis alūt: nulluſq;
aditus caret cuſtode. Snīa oībus vna eſt aut ſigiſmūdū recuꝑare: aut in liberta-
tē ſe vendicare: qui ſi nō ſatis ſua ſponte inſaniūt ſuitenſes inſtigatores habēt q̄
ſe adiutores nefandi ꝓpoſiti repromittūt. Tridētini adhuc in fide manent: q̄uis
ꝑ alios dietim ſtimulent̃: dicunt ſe id acturos quod epı̄s eoꝝ iuſſerit. Ex cuius iuſ
ſu adhuc regi vſq; ad mēſes quatuor ſunt obnoxii. Rex tn̄ ad eos nō hʒ aditū ni-
ſi ꝑ dominia venetoꝝ: ⁊ ꝑ viā hāc mitteṫ nūc oratores illuc. Dicūt aliq̄ comitē
galeazeū cū peditib⁹ q̄dringētis tridenti fore ⁊ ꝑtes regis tueri: qđ tn̄ mihi nō eſt
lucidū. Sūt q̄ putāt obitū brixinēſis epı̄ accōmodū eē: q̄m is occulte mala hec fu-
erit exorſus. Me alia ſnīa tenet. Arbitror. n. e veſtigio principes factionis accur-
riſſe brixinā. Ibiq; opam dediſſe vt eoꝝ ſnīa fiat epı̄s interea ꝓ iam arces cuſtodi
ri ꝑ eos. Sʒ lʒ cuilibet opinari: vaticinari paucis: q̄m futuroꝝ euentū ſolus deus
nouit: humane mētes in tenebris degūt: nec videre ſ; argumētari pn̄t ex ꝑteritis
⁊ inſtātib⁹ quid ſit futuꝝ i eo q̄ ſepe fallunt̃: vt q̄ ꝑ vitrū vltra inſpiciūt: aut ſ'ſacis
iactāt viſuʒ. Hec ſcripſi ad. v. kalēdas ianuarii putās me ſtatiʒ miſſuꝝ lr̄as. Nūc
q2 ſupeſt ſpaciū adiiciā reliqua. Iunior comes cilie huc heri aduenit: dux albert⁹
horatim expectat̃. Similit̃ ⁊ comes goricie cū eius vxore. Accepi goricie comitē
feuda ſuſceptuꝝ: qđ ſi ſic erit: nōnihil ad cācellariā veniet: cuʒ his vt cōiecto vtq;
ꝑcepi tractabit̃ de modo intrādi athesim. Aiunt em̄ quidā ꝑ terras goricie acceſ-
ſum patere athesinoſq; timere comitē cilie. Aget̃ quoq; vt ſubodoro q̄ hic cilien
ſis in curia ꝑſeueret. Sed his in reb⁹ nemo vtilior eēt tua magnificētia. Nemo ſ;
eſt q̄ ſciat quales ſint habiti tractatus cū comite ipſo ⁊ ad regiſtrū recurriṫ. Co-
mitis goricie vxor: q̄re huc adueniat neſcio: niſi queſtura iniurias viri: quē aiūt vl
tra q̄ dici poſſit iniuriū. Q2 ſi eo nimis licet q2 vir etate ꝯfect⁹ ⁊ forma inept⁹ con
ſorte pene diuinā ſortitus fuerat. Qua ſi bene vſus fuiſſet nemo eſſet beatior eo.
Inter humanas nāq; felicitates hec vel maxima eſt vt cōiugē q̄s pulchrā ſortia
tur ⁊ bonā. Tum quod eſt tritū fecundā ſicut hāc eē referunt. Quidā reutur eaʒ
oīno diuortiū petiturā: q2 vite ſue timeat: q̄uis cōiunx mirū imodū ſibi blandiat̃
dum ambo hic erūt altius rem inueſtigabo. Hec ſatis ad res carinthianas. Nūc
in hūgariā pergo. Scripſi dudū tibi dietā certā indictā fuiſſe ꝑ hūgaros vt ambe

partes budē cōuenirent ac de regni cōmodo trāsigerēt: quod mihi admodū dis-
plicebat: ꝓpter locū quo nil agi posse cernebā nisi ex arbitrio regis polonie: time-
bamq₃ nr̄m infantulū iure priuari suo. Sed respicit illum deus: ⁊ quia humana
destitutus est ope: ex alto reperit auxiliū nondū perdita spes est. Nec tam felix ē
aduersarius ꝙ fama predixit. Cum essemus nuper in via huc venientes: obuios
oratores hungaros apud pruggam habuimꝰ: qui vsq₃ in luben regiam secuti sūt
maiestatē. Hi attulerūt litteras ex parte cōitatum quas optime nosti. Ac ex pte
strigoniensis archiepiscopi giste ⁊ ladislai bani. Hi fuerunt etiā hoc anno apud
wiennā: vnus est quem gischa tunc misit. Alter missus fuit per cōmunitates ca-
schonie quē nomine philippū dicunt. Hi retulerūt partem regni que obedit la-
dislao nullatenus consentire voluisse in dieta budensi. Sed contenti sunt omēs
vt duo conuētus fiant. Pars quidem polonoꝝ bude conueniat: ⁊ pars ladislai
apud strigoniū. Idq₃ in purificationis festo proximo. Petūt quoq₃ ladislai te vt
rex ad strigoniū oratores in prefixa die transmittat nec velit res tantas negligere
Postularūt etiā regē suū ad cōtermina regni deduci sicut eis ꝓmissuz esset. Ora-
tor giste retulit dominum suum ꝙuis vxorem alterius haberet stabili mente la-
dislai partem tueri: nec timere aliquē nec debere illum sic esse vxorium vt ꝓpter fe-
minaz regem deserat. Sed viā sibi per hoc patere qua sibi attrahat alienos. Mu-
lieremq₃ viro subesse non virum mulieri. Et hoc coniugiū nō parū conducere la-
dislao. Hoc responsum est regis. ladislaum nondū missum: qr egrotus fuisset sed
mittendū esse ꝙ primū rex in austriā reuerteret. Oratores futuros in dieta vt pe-
titum esset: ⁊ super hoc rectoribus austrie scriptū est vt oratores ipsi mittāt. Gra-
tie acte sunt ꝙ in budensi dieta non sit consensus prestitus. Scriptūq₃ est castel-
lano gretzensi vt puerum his oratoribus ostendat: ⁊ hoc modo dimissi sunt hun-
gari in wienna. Cōuentus habet patrie: eoq₃ iohannes niperg missus est qui nō-
dum rediīt: nec quid sit gestū scitur. Nunc tēpus esset res italas ingredi: sed nihil
habeo illinc scriptura dignū. Fama est comitē franciscū mille quingentos equi-
tes amisisse quos picēninus bello suscepit. Id tamen dubium est. Eugenius ro-
me manet. Partes ille sic se habent vt nosti. Nihil innouatū audio. Nemo huc
oratores mittit: ⁊ nos illuc neminē destinamꝰ. Montes niuosi ⁊ nimis alti inter-
secant aditus: nec tu me pendis nec ego te magnifacio vt volūt principes sic ex-
istimant. Vigilare laborare currere plurima oportet: si ꝗs velit haberi magnꝰ: ꝗ-
dā modico sūt cōtenti ⁊ recte sane: si ad naturā viuētes deū respiciāt ⁊ quieti sūt
animi. Ille nō est laudandus qui multa cupit ⁊ aggredit pauca. Oportet nāq₃ ⁊
aīm ⁊ opa cōuenire si quis cōmēdari debeat. Miror venetos hic ꝓpinquos nullū
misisse. Aut nos cōtēnūt: aut maioribꝰ sunt occupati negocijs. Ego nr̄i cā optas-
sem maxie illoꝝ aduentū. Sed transeo hec vt ad res eccl'ie reuertar q̄ hucusq₃ di-
late finē hodie susceperunt. Res in cōcilio hec gesta est: lr̄e in primis tue perlecte
sūt: tū oratoꝝ: tū regū. Post alia scripta ordinē habitū apd̄ vos referētia nihil ali-
ud disceptatū est nisi an veniēdū esset nurembergā. Sed postq₃ discrimē iminere
ostensuz est nisi veniret: placuit aduentū polliceri: totaq₃ disputatio de tpe man-
sit. Alijs purificationis diē: alijs mediū quadragesime: alijs festū martini: alijs
sancti georij placebat eligere: obtinuitq₃ tandē vltia sn̄ia. Scribitq₃ rex tibi ⁊ pn̄-
cipibꝰ quibꝰ al's scriptū est: velle se oīno in die sancti georij apud nurēbergā vide-
ri: sicut ex eis lr̄is cognosces. Rogant q₃ principes vt interiz maneāt indeclarati
de cōtinuatione diete vsq₃ in tp̄s illud nihil est dictū. Sz apparet ex taciturnitate
totū remitti ad vos q̄ dietā tenet. Multa visa sunt placere tum regi tum cōsilia-
rijs via quā rex frācie aperuit. ⁊ chimensis ep̄s illā in quadā sua cedula plurimū
ꝯmēdauit. Mihi etiā vt supra dixi si quid video plibens est ex quo principes ger-
manie nō sunt vniꝰ voti. Tibi aūt seorsum scribit vt oīno reuertaris: qd̄ mihi his
rōnibꝰ ꝑsuasum est. Primū ꝓpter ecclesiam frisingensem vt interim ꝓuideas pos-
sessionem habere: quia sequat postea quicq̄d velit: res tua in vado erit ꝙq₃ non

video ꝙ hec eccl̃ia manus possit effugere tuas si velis instare. Nã vt lr̃e regũ ca
nũt: oẽs eugenio parẽt: illũqꝫ venerant ⁊ colũt. Et ĩpossibile ẽ declaratioñe aduer
sus eũ fieri nisi maiꝰ scisma suboriat̃. Idcirco ꝑseuerare in sñia debes: ⁊ hãc eccle
siã ꝓsequi q̃ tua ẽ: vel rex vt puto aduersus erit dictis suis. Solet. n. qđ ꝓmittit
ratũ eẽ: nec verbũ regiũ facit irritũ. Et ob hãc rẽ venire oĩno debes: ne ꝓpt̃ absen
tiã tuã aliq̃d innouet̃ ꝑ aliquos q̃ huc dietim veniũt ex bauaria. Rex p̃terea mul
tũ tui est nũc indigens. Et tũc bonũ est ẽuire ꝑncipibꝰ cũ res p̃ter sñiam eunt. Te
res athesis: cilie: hũgarie: bohemieqꝫ: deposcũt. Nõ dico italas: qꝛ illaꝝ nõ est cu
ra. Sũt tñ ⁊ sueuica negocia siue alsacie vnde legatio huc venit auxiliũ aduersus
suitenses postulãs: alioq̃n tacite interminant̃ ducẽ burgũdie fore accersiendum
vides qꝛ necessarius est tuꝰ aduẽtꝰ: vetere occasiõe data: qꝛ rebus tuis admodũ
ꝯducit. Exinde cũ sicut scribis necessariũ sit regẽ ascendere nurẽbergãqꝫ petere:
ꝑnecessariũ est te penes regẽ esse: vt instes cõmoneas ꝑicula demonstres ⁊ ꝑsua-
deas. Nãqꝫ si tu ades: poterit rex illuc trahi: aliter vͦ timeo: ne qđ nũc scribitur
euanescat: ⁊ sit error nouissimꝰ peior priori: Scio nõ nullos eẽ qui libenter vide-
rẽt te semꝑ abesse: ꝫ tuũ est desideriũ potius regiũ intueri ⁊ tuũ cõmodũ q̃ʒ illoꝝ
volũtatẽ. Nõ scripsi adhuc tibi q̃ʒ exaltatus sit magister vlricus qui assecutus ẽ
plebẽ illã q̃ ꝑtinebat ad vniuersitatẽ wiẽnensem q̃ q̃ngentos aureos annuatim
ꝓbet: ꝫ dignus est h̃ bono: vtinã nulli minꝰ incõuenient̃ beneficia cõmitterentur
Ego q̃ʒuis indignꝰ sum bono: auidus suꝫ tñ boni ita vt fit. Nã q̃ pauciora meret̃
plura cupit: qꝛ nemo se vt est extimat. Hoc facit vt scribã q̃d mihi obtigerit in ple
be sarantane vallis: quã tuo beneficio rex mihi ꝯcessit: vt si possibile sit ⁊ ꝯsilium
offeras ⁊ opem. Vicariꝰ tridẽtinus receptis lr̃is quas a rege obtinuimus mei cã
(nã me mutuo diligit) in vallẽ saratane se ꝯtulit possessioneꝫ petijt tñ apud pa-
rochianos egit vt possessio sibi meo noĩe tradita sit. Sꝫ oportuit eũ ꝓmittẽ con-
sensuꝫ ducis sigismũdi subsecutuꝝ fore: alioq̃n possessio vim amitteret. Ita scri-
bit mihi vicariꝰ p̃fatus ꝑ tres lr̃as: suadetqꝫ vt habeã lr̃as principis dñi ducis ꝑ
q̃s appareat eũ fore ꝯtentũ de his q̃ rex fecit. Interim vͦ possessionẽ hꝫ. Mihi
res visa est impetratu grauis in hac reꝝ turbine. Sꝫ expectabã reditũ tuũ. Inte
rea mgr̃ vlricus q̃ suã saratanã nimis tuet̃: meqꝫ sui cã spernit: verbũ ex ꝑte regꝭ
hoc ad me habuit. Inquit. n. regẽ cuꝑe me saratane fratrẽ siue is nepos est q̃etũ
dimittẽ: mihiqꝫ ꝓmittere eccl̃iam primã q̃ vel in austria vel in sueuia vel in athe
si vacaret. Stiriã: carinthiã ⁊ carniolã excepit. Mihi res visa ẽ admodũ suspecta
Tum ꝓpter hanc exceptionẽ. Tum ꝙ ego possessor sum habẽs ius reseruatiõis
ius ordinarij ⁊ ius patronatꝰ. Alter nullũ ius nisi primariaꝝ precũ presefert. Du
rũ itaqꝫ putabã dimittere: ⁊ nõ parere regi duriꝰ. Tandẽ ꝯsiderãs ꝙ ꝑ medium
tuũ ius patronatꝰ habuerã indignũ putaui aliq̃d agẽ: nisi te priꝰ cõsulerẽ. Respõ
di ꝫ me velle reditũ tuũ manere: q̃ me ꝓmouisses: ⁊ quicq̃d tu cõsuleres id agerẽ
Sic res se habet. Nunc ꝓcor vt velis regi suadere ne me destituat. ne velit alteri
plus q̃ʒ mihi affici: ne iusticiã meã illius iniusticie preferat. Nam ⁊ sua interest vt
iuspatronatus in illa ecclesia maneat: nec decet beneficiũ principis mutari. Ego
vͦ etsi parui redditus illa eccl̃ia sit: tñ cõtẽtus suꝫ canonicatũqꝫ illic habeo ⁊ vel
lem aliq̃n me sequestrare ab huius mũdi turbinibꝰ deoqꝫ seruire ⁊ mihi viuere:
haberẽ illic ducatos ducentos cũ canonicatu annuatim possemqꝫ honeste viuẽ:
Ego iã sum vespeꝝ p̃tergressus ⁊ non semꝑ potero huc atqꝫ illuc discurrere: si fa
ciaꝫ hoc per sex annos satis est: postea quiescere me oportet: ⁊ vtinã locũ habeã
vbi quiescã honestũ. Sum animi tui: plus mihi placet hodiernũ ouuꝫ q̃ʒ gallina
crastina. Nescio quid vesper vehat. quod habemus tenendũ est. Ideo tibi suppli
co ĩ hac re vt me iuues vel scriptis vel verbis si redieris qđ omnino curare debes
Nõ mei cã hoc dico. Ego eñ parui momẽti sum: ꝫ ꝓpter rõnes p̃dictas. ⁊ vt tri-
stes sint qui te abesse sunt leti. Nõ potui adhuc scire ꝑ quã viam tibi redeũdũ sit.
ꝫ sciens mox scribam. Nã si rex rediret in austriã aliud iter est: aliud si se superius

transferret. De lr̄is arelateñ. alias tibi scripsi cū illaꝝ videbis copiaz. Credo me
nō magnopē dices errasse: aut si error est veniā mereť. Tu vale optime cum libe
ris ⁊ coniuge quibus relictis ad nos reuerti cura.

Epistola. lv.

Remediū ad resarciendā ecclesie pacē.

Reuerendo in xp̄o patri dn̄o siluestro ep̄o chimensi dn̄o suo p̄cipuo eneas
siluius poeta. S. p. d. Nō miror ꝙ ad me nihil scribis. q2 nihil me indiges
Illud mirandū esset si ego ad te nō scriberē q2 ⁊ gratia tua semꝑ egeo ⁊ be
neficia plura ex te accepi. Una res tn̄ me reddit excusatū: q2 inaniter scribere ho
minis est abutētis ocio ⁊ lr̄is: hac de cā tacui hactenus. Nunc ꝟo res se obtulit q̄
mihi scribendi materiā p̄buit. vidi nuper lr̄arū copias quas reges impatori nr̄o
scribūt in rebus ecclesie: ꝓpendiq3 oēs egreferre scisma: quo xp̄ianus popul⁹ imꝑ
sentiarū cōturbať: multūq3 demiratus sum regis frācie iudiciū qđ cū tuo cōcur
rere cognoui. Memini eñ cū al's simul essem⁹: deq3 hac ipsa re sererem⁹ sermonē
quo nā pacto pacari eccl'ia quiret dixisse te. Ego si cesaris essem loco: vellē cūctos
rogare p̄ncipes. vnū vt in locū mitterēt oratores q̄ plenā ptātem haberēt res ec
clesie cōponēdi. Nā qđ principes facerēt ⁊ popul⁹ sequereť ⁊ clerus. Ecce q2 rex
francie viam hmōi recipit quis dubitet reliq̄s oēs assensuros si natio germanica
cōsentiat. Iā ꝓmittit rex francie cesari nr̄o cōgregationis hmōi vocationē vos q̄
habetis rem in manibus amplecti hoc debetis. Regiq3 nr̄o ⁊ electorib⁹ suadē ne
oblatā negligant viā: q2 salus hinc pendet maxima. Nec hic oportet vel papā re
quirere vel cōciliū: nolint velintq3 illi cōuenire principes possūt seq3 in hāc vel in
illam ꝑtē declinare. At nō erit hoc cōciliū nō sit q̄d ad nos: nō de noīe sed de re q̄
stio est. Satis est si scisma de medio auferať: voceť quocūq3 noīe q̄ aufert scisma.
Stultus q̄dē senis debitorē in iudiciū traxit tā q̄ is negaret debitū qui solidū se
suscepisse fatebať. Cū stultus duodecim denarios peteret apud seneñ. tum idē est
solidus qđ ⁊ denarij duodecim. Sic in re nr̄a stultus erit q̄ tolli scisma ꝑ conuētū
principū negauerit q2 cōciliū nō vociteť illa cōgregatio: voceť sinagoga vel con
uenticulū nō curo dum pacis exinde sequať effect⁹. Sed tu ⁊ collegę tui in cam
po estis vbi hoc geriť bellū: ⁊ in hac area vbi hec palea teriť: videte vt fabā bene
cudatis nedū scisma ecclesie tollere curatis diuisionē in imperio inducatis. Hoc
nō dico vestri cā. q2 rectū scio ꝓpositū vr̄m s3 vt elaboretis ꝙ germania vni⁹ animi
sit: vnūq3 papā colat ⁊ in vni⁹ fidei sinceritate gradiať. Hec volui scripsisse q2 ga
uisus sum regis francie sniam cōuenire cū tua: tu tamē stude vt illi sit locus: nisi
quid melius interim cogitasti. Uale optime ⁊ me extra memorie sinū noli abijcē
q2 tuus sum quātuluscūq3 sum.

Epistola. lvj.

Prohibet ne de ep̄atu frisingeñ. siue
ꝯsensu impatoris cuiq̄ ꝓuideať.

Eneas silui⁹ poeta iohi tolner i romana curia ꝓcuratori viroq3 bono. S.
p. d. Ueniet ad curiā vr̄am lator p̄ntiū quē regia maiestas i factꝭ eccl'ie bri
xieneñ. destiat. Rogo te sicut soles regio desiderio vt faueas ne q̄s ad illā
eccl'iam ꝓmoueať an̄q3 rex noīauerit quē voluerit: nec graueris quō res trāseat
me instruē. Scribo tibi ꝯfident sciēs amicitiā q̄ inť dn̄m cācellariū ⁊ te viget. Et
cū ego illi⁹ seruitor existā: nō puto meas p̄ces apđ te incassū ire. Post hꝭ scire te
volo eundē cācellariū abesse: q2 ꝑ regē destinat⁹ ē nurēbergā. s3 mox reuerteť q2 iā
sibi vt redeat scriptū ē. Is si nūc adesset scriberet tibi q̄d op⁹ sit in facto frisingeñ.
ecclesie: s3 qm̄ ipse abest opus est me oia significare. Nā ille me in suo loco dimisit
⁊ harū rerꝝ cōmisit curā. Res ergo sic se habet. Aduersarius qui fuit ꝑ capitulum
electus. Iam adeptus est possessionē oim eoꝝ que apud bauaros sunt. ⁊ dietim
instat vt castra que rex tenet sibi deňť: ⁊ omnes bauarie duces eius causam tueňť
regiq3 molestissimi sunt. Rex aūt dedisset iā castra dn̄o henrico si bulle venissent
ap̄lice: s3 q2 nō veniūt supsedet. Et timendū est ne bauaroꝝ p̄cibus in alteri⁹ ꝑtis

fauorē mutet. Ideo admodū miror has lr̄as nō eē ex curia missas: qꝛ nō minus
intest pape ⁊ curie vr̄e dn̄m henricū hāc sortiri eccliaꝫ ꝙ dn̄i cācellarij. Ipse em̄
reperit honorificā ꝯcordiā ⁊ ꝓmittit sibi aliꝰ epatꝰ ꝑ fratre. Sꝫ oīa refutat intui
tu pape ꝗ sibi tā benignꝰ fuit. Ego tn̄ timeo ne cogat necessario exquo bulle non
mittunt: qꝛ tātū impetū sustinē nō pōt. Rex vero sibi ꝓmiserat possessionē castroꝝ
q̄ hꝫ visis bullis. Nūc oīa ꝓpter bullas deperēūt. Ideo velis supplicare cardialibꝰ
(Nā ipi sūt ipedimēto sicut accepi) ne ꝓpter vnā annatā centū ꝑdāt ⁊ illā n̄ ha/
beāt. Et rogo dicas tarētino ꝗ cācellariū diligit ꝙ prudētis ē aliqn̄ scire ꝑdē: nec
dicat spem p̄cio nō eē emēdā qꝛ inescādi sūt nōnūꝗ hoīes sicut pisces ⁊ aues ⁊ fe
rarū genꝰ: nec tm̄ qđ ante pedes est respicē debemꝰ ſ futura etiā intueri. Te etiā
hec cā tangit ꝗ ꝓpter hanc ꝓmotionē insignē eccliaꝫ pruckeñ. cōseqris: iō labora
vt bulle mittant q̄s potes ꝑ hūc nūciū mittē: ꝗ est capellanꝰ regis ⁊ fidus: nō di/
co plura. tu me plane habes: hic rē amici: rē tuā: ⁊ reꝫ geres cōem. Rescribe mihi
q̄d in re sit que spes habeat: vt cācellariū ⁊ fratrē ꝗ tui sūt cūctoꝝ certiores effi/
ciā ac vale optime.

Laudat legatū ꝙ pecuniā renuit.

Epistola. lvij.

Eneas siluius poeta dn̄o thome haselbach sacre theologie mgr̄o. S. p. d.
Lr̄as q̄s ad me nuꝑ misisti: regie maiestati ostēsas feci vt ꝗ foret erga te
mens illiꝰ ꝑsentireꝫ. Placuit regi diligētia tua dixitꝗ te meliꝰ fecisse ꝙ hi
ꝗ dationē pecunie suspenderūt. Is vt nosti pauca loquit. ſ ex his paucis plura
colligi queunt. Naturā eiꝰ nosti ⁊ mores cogites q̄d hec verba importent. Tu tn̄
nullatenꝰ hesitare debes: q̄n bene agēdo gratꝰ p̄ncipi sis. Fecisti em̄ vt viꝝ decet
bonū ⁊ cōis cōmodi zelatorē ꝗ rēpublicā sue p̄fert. Potuisset scādalū grande cō
tingere si remāsisses pecuniā expectādo. Cū oīa munimēta apud te forēt q̄bus
in cōuentu agēdū erat. Nūc res bene directa est: ⁊ iā pecunie tibi misse sūt: ⁊ am/
pliores mittent. Quō aūt in reliquū sit ꝓcedendū ex apicibus regijs cognosces.
Vale ⁊ me tui amoris participē facito: ꝙꝗ nō putē me fore illius expertem.

Laudat amicū quia diligenter
rē cōmissam curauit.

Epistola. lviij.

Eneas siluiꝰ poeta frācisco bossio iuriscōsulto. S. p. d. Accepi tres lr̄aruꝫ
tuaꝝ viniꝰ s̄nie. Exponebāt em̄ oēs rē gestā apud saratanos. Deinde sua/
debāt vt cōsensū illustris p̄ncipis dn̄i sigismūdi circa ius patronatus im/
petrarē: qꝛ sic res mea in vado foret. Ego tuū erga me animū qualis esset iamdu/
dū habebā ꝑspectū: ſ tu dietim supas opinionē meā: ⁊ nedū q̄rele mihi locū eri/
pis ſ facultatē q̄ꝫ referēdi gr̄as aufers. Gaudeo tn̄ ego me talē amicū eē sortitū
cuiꝰ plura sūt erga me bn̄ficia ꝙ nedū p̄miare possuꝫ: ſ etiā numerare. Tu aūt cō
sciētia tua letari debes q̄n sic amici negociū geris vt tuū putet. Rata sūt apđ me
oīa ꝑ te gesta: nec vllus ꝗuat me sūptꝰ. Miororꝗ te nō plura exposuisse. Volui qđ
suadebas a sigismūdo impetrare ſ terruit me nouitas apud athesinos orta. Ti/
muiꝗ ne rex egreferret tanꝗ qđ eēt a se gestū rueret: putauiꝗ differendū donec
cācellariꝰ reuerteret. Interiꝫ ex ꝑte regis rogatꝰ suꝫ hāc plebē vt aduersario di/
mitterē: qꝛ de meliori vellet sua maiestas mihi ꝓuidere. Hoc rex ad p̄ces aliq̄rū
fecit. Respōdi me velle cācellariū expectare ꝗ me ꝓmouerat ⁊ facturū qđ ille iu/
beret. Sic nūc se res hꝫ. Sꝫ hoc sepultū eē oportet ne q̄d parochiani ꝑsentiant:
qđ stude in deuotiōe ꝯuare. Ego aduenīēte cācellario q̄d successerit tibi scribam
Miserā lr̄as ad te ⁊ ad parochianes ac alios vt suasisti: ſ audio nūcios regios ꝗ
illos deferebāt nō esse admissos. Arbitrorꝗ lr̄is meis trāsitū nō patē. Ideo has
ꝯfeci vt scires me tuas suscepisse ⁊ ꝗ in statu apud nos eēt negociū. Quid vero vlte
riꝰ expediat nihil dicā qꝛ suis nō est mineruā docē: vnū tibi notū volo vt scias res
capitulares: meliꝰ dirigē dictā scꝫ nurēbergenseꝫ ad festū ascēsionis ꝓrogatū eē
quo tꝑe ituꝝ se ꝑsonalit rex ꝑ suas lr̄as significat. Vltra nō dicā plus: nec hoc di/
cerē nisi iam hic publicatū esset. Vale ⁊ me concanonicis cōmissum effice. Cum

deus volet erimꝰ simul ⁊ vitã ducemꝰ beatã extra curie clamores atqꝫ miserias.

Diuitibus nõ expedit cõdicere bellũ. **Epistola.lix.**

Aeneas siluius poeta nicolao veneto canonico tridentino. S.p.d. Scribo dño francisco bossio lr̃as quas cũ his mitto. Sed accepi virũ terrore perculsum tridento abijsse patauiũqꝫ petisse. qz non placet sibi vrbem incolere plenã tumultibꝰ sicut nũc tua ciuitas est: que obsidionez expectat. Laudo ego ɔsiliũ suũ. Nã qui põt in pace viuere: is dãnandus est si se ingerat bellis. Nemini bellũ est vtile: nisi cui status pñs est grauis. franciscus vir diues est: ⁊ sua fortuna contentꝰ: sapit certe rumores fugiẽs ⁊ lites fugit. ex quibꝰ nihil lucrari põt. Scit aliud esse hoc iudiciũ ꝙ̃ illud ex quo ditatus est rote. Nã hic manibus cã defendit̃: ibidẽ lingua. Tu scis vbi est: ideo rogo meas lr̃as sibi vt destines ⁊ in eius absentia me tuearis ne quid innouet̃ in canonicatu quẽ illic habeo: ⁊ sic te in re mea habe sicut de tua ꝓbitate ⁊ amicitia spero. Nõ puto has tribulationes diu mansuras qz intẽdit rex nobis auxilio eẽ atqꝫ fauori. Uale ⁊ me tuũ puta vbicũqꝫ sim

Cõmendat pugnãtẽ ꝓ sanguine claro ⁊ ꝓ iusticia. **Epistola.lx.**

Aeneas siluiꝰ poeta magnifico galiazio comiti de archo. S.p.d. Accipio te venisse tridentũ militariqꝫ manu regis ꝑtes tueri. Id q̃z rex accepit ac ꝓpterea te amat colitqꝫ maxime. Res hmõi tibi ⁊ domui tue honori erit ⁊ vtilitati quãtũ sentio. Perge igit̃ ⁊ dũ occasio adest virꝫ q̃ es te demõstra. Multorꝫ virtus iacet: qz campus deest vbi se ostentẽt. Tibi facultas est qua tũ animũ tũ ingeniũ patefacias tuũ. Res quã tueris iusta est ⁊ ꝓ sanguine claro aduersus plebẽ ⁊ incertũ vulgus pugnã habes: vide vt ꝑiculũ facias nõ tui: mõstresqꝫ sanguis illustris quãtũ obscuro p̃stet. Si is qui crediderís. Rex de te bene sperat: opinionẽ suã imple ⁊ oĩm qui apud se sunt. Sic cum sis magnꝰ poteris fieri maximꝰ Hec scripsi qz te amo: ⁊ vidẽs bonũ tibi nomẽ esse. Cupio vt illud maneat: augeaturqꝫ. Fratri tuo me dede ⁊ mihi vt soles amorẽ tuũ cõicatũ fac. Uale.

Secretariꝰ appellat̃, ideo multa scribẽda obticet. **Epistola.lxi.**

Aeneas siluiꝰ iohãni peregallo scriptori aplico fratriqꝫ amãtissimo. S.p.d. Ueteres sunt apud me lr̃e tue: quibꝰ nõ respondi: qm̃ nũc in stiria: nunc in carinthia: nunc in carniola inter medios barbaros seuasqꝫ nationes constitutus. Nũc apud histriã ⁊ sup oras superi maris cum tergescinis versatus nullũ habui cui cõmittere lr̃as possem ad te perferendas. Nunc quia nuncius dat̃ basileã petiturus: statui nõnihil ad te scribere vt ⁊ me viuũ scias ⁊ sospitẽ ac tui memorẽ. Nec eñ possem obliuisci tui: semꝑqꝫ tua dulcis imago menti heret mee Habe igit̃ has ex me lr̃as: ⁊ illũ timorez quẽ de aduentu familiaris tui indueras abijce. Nihil ẽ eñ qđ ampliꝰ illinc vereare: vidiqꝫ eũ ⁊ sanum esse cognoui apud quẽ tui cã visus amice sum. Uult eius sociꝰ quãtũ intelligo vos reuisere: ipe manere decreuit. Ego vtriqꝫ abitũ ꝑsuasi: ac vbi ñ ꝓfeci: liberꝫ dimisi arbitriũ. Quia nihil iuuat calcibꝰ murũ tundere aut eos ventis dare. fiat qđ eis placet nihil ẽ qđ in dãnũ vergat. Tuꝰ ille frat̃ cautꝰ ẽ: sibiqꝫ magꝭ ꝙ̃ voluptati viuit nec breue gaudiũ lõge p̄ponit vtilitati. Tu te mirare si hoiez cerneres. Si qñ cõbibit nihil ꝑiculi ẽ. Nemꝰ magnũ est wiẽne multeqꝫ int̃ diuersas querc̃ꝰ ad fontẽ sũt vie: obloqui põt aliqs eloq nõ põt. Hec tuis dicqꝫ amicitie ⁊ monitorꝫ plenis dicta eẽ volo: qntũ famulo cõueniũt. De me aũt tibi vt bñ ꝑsuadeas cupio. Nec eñ aut gr̃a mior aut spes deterior est solito. qđ mihi scripsisti de absolutione cuiusdã homicidij sicẽ philippꝰ nr̃ optabat: nõ põt nũc impleri. Ueniat hõ nurẽbergã: illic ꝑfici res potit Neciã hic dubiũ fit q̃n rex vadat. Quo i loco spero res vniuersalis eccl'ie sic dirigi vt ⁊ tu ⁊ oẽs qui bonũ cõmune cupitis: ex sñia vos iudicetis exauditos. Idqꝫ mei nomine dici cupio. Reuerendissimo dño meo cardinali sancti calixti viro

bono ⁊ veri amātissimo: cui vt me cōmendas peto ⁊ vna viris theologie plenis
frācisco ⁊ andree minoris ordis pfessorib⁹. Quib⁹ si nō lati⁹ scribo: vt veniā dent
ora q2 officio meo parere me ꝯuenit. Nec em̄ alia de cā secretarius vocor nisi vt q̄
audio queq3 video digna silentio in abditꝭ mei pectoris claudā. Satis eis est q bo
nā spem facio. Scriptorie officiū qd illic habeo si emptorē repit: pciū mihi rescri
be vt si fieri pōt vtiliter illo me leuē: q2 nō suz eius animi vt ad vos redeā. De tri
dento arbitror te audisse. Nō nihil hic fama ē athesinos obtinuisse tridentū. Ve
ritas adhuc nubilosa est. Frācisc⁹ nr̄ decan⁹ illinc abijt: qm̄ postq3 vidit sapienti
sue snie locū nō esse: recedere poti⁹ irrisus voluit q3 manere dānificatus. Ego nō
spero illā rem mihi vtilē esse nec vsq3 in rebus ecclesiasticis sum fortunat⁹. Lau-
rentius de rotella nihil mei cā mediolani obtinuit: nō sua culpa: meā em̄ causam
exacte pmouit. Sz nosti patrie mores: nolo in illū dicere q̄ pōt pscribere: lōge sūt
manus pncipū atq3 timēde. Sz etiā principes priuatoꝝ hoim̄ sunt indigni. Ego
nullū faciā plurisq3 me putem teneri. Tu vale ⁊ mihi sepe scribe meq3 sepe visita
q2 nihil est qd tuis scriptis in oculis meis extet acceptius. Andreā de pauigallis
⁊ iacobū de cerue tijs. Ac omne bonū nr̄m tā affectuose meo noie iube saluere q3
me scis illos amare. Casparē nauarien̄. arbitror cū auūculo repatriasse: si tū istic
sit: ne mee salutationis expers maneat facito. Iterū vale.

Suadet moribus coaptare non
iuris subtilitate vtendum esse.

Epistola. lxij.

Eneas silui⁹ poeta dn̄o stephano cacienauarien̄. iuriscōsulto. S. p. d. Re-
uersus ex vindelicis inueni mūera q̄ i wienā barbatus ex te detulerat: taz
pciosa vt mittēte magis q3 recipiēte sint digna. Mos hic alexandri fuit q̄
dona semp ex se metiebat. Ago itaq3 tibi grās q3q3 ferre tale ornamētū vbi mos
nō est mīm e deceat. Scis q2 nō regiones nobis aptāde sūt: s nosipsos regiōib⁹
ꝯformare debem⁹. Ego tibi ad h versus mediolanū scripserā: q2 te reliqsse ꝯciliū
rumor erat. Nūc vo admonit⁹ peregalli lr̄is: basilee te fore pcepi: qd mihi eo gra-
ti⁹ est: quo te possum meis scriptꝭ sepi⁹ visitare q3 id tibi ⁊ honorabili⁹ ⁊ vtili⁹ pu-
to q2 frugifer illic cāpus ē ⁊ pauci messores. Et q3q3 plures essent: tibi tū priores
semp debent partes. Obtuli me al's curaturū vt regis aduocatus fieres si res fri
singen̄. apud vīam dimocratiā bene trāsiret: quā ꝯditionē scis nō esse cōpletā: te
quoq3 fuisse patronū ptis aduerse. Quo fit vt solutos pmisso sienisi iuris apice
velim frui. Sed scio q2 summū ius sūma est iniuria. Ego pterea tibi nō verbis s
animis sum ligat⁹. Scioq3 me nunq3 tantū conari tui cā posse qn vltra sim debi-
tor. Quapropter etsi durū sit obtinere qd spopōdi: spero tū me voti cōpotē fieri
vt tibi gerat mos. Sz ē moderator ⁊ arbiter oim̄ tps. Rogo itaq3 te vt parūper
expectes mihiq3 fidē habeas: q2 aut eneas eē desinaz aut tue cupiditati parebo:
Nec me gallico more loqui censeas: q̄ paruā morā q̄tuor ⁊ decē annos cōputāt.
Credo pphetas imitari cupiūt: q̄ cito venturꝰ dicebāt qui annis post q̄ngētis ve
nit. Ego nō annū sed paucos menses petam vt rem tibi confectā donem. Vale ⁊
amicis salutes dicito: dn̄is vo me cōmenda.

Nouitates hūgarie ⁊ de cōuentu nurēbergen̄.

Epistola. lxiij.

Eneas silui⁹ poeta dn̄o iohi frund agrippinē ciuitatꝭ secretario. S. p. d. Nō
habeo q̄d tibi scribā ⁊ cupio scribē: vt inter meas eplas tuū quoq3 nomē
inueniat. Mēdicabo g materiā ⁊ nouitates q̄ apud nos sūt tibi significa
bo: q̄s tū vti reor: n̄ iuit⁹ audies. Cōducūt em̄ ad res nurēberge tractādas. Scis
te sepe veritū eē nō pestē aliquā hūgaria pareret q̄ regē i his ptib⁹ detineret. Hic
iā timor abest. Inducias nāq3 biēnales habem⁹ q̄s quō sum⁹ venati paucis ad-
uerte docebo. Miserat rex polonie lr̄as q̄sdā cesari nr̄o formameq3 dederat iuxta
quā pacē deposcēt. nō libuit cesari qd petebat: formāq3 aliā dictauit p quā n̄ solū
austria stiria atq3 carinthia cū carniola s ois ēt obedictia reg ladislai cōphēdeba-

tur: oratoresq; cū eadē misit: qbꝰ regē polonie petētibꝰ post expositionē legatiōis certi deputati sūt viri cū qbꝰ ꝯferret. Int̄ q̄s iulianꝰ cardinal: nicolaꝰ decanꝰ cracouiēsis ⁊ laurētiꝰ palatinꝰ hūgarie fuere. Int̄ hos cū lecta eēt forma ꝑ cesarē data magnꝰ rumor exortus est: qm̄ ladislaus rex hūgarie vocitabat̄. Ex hoc inq̄t decanus. Iam se cesar partialē facit: qui regnū hungarie attribuit ladislao. Nos ḡ nihil ampliꝰ tractabimꝰ secū: q̄d cesar in hungarie regno manū extendit. Ad hec oratores vos inquint nodū in sirpo q̄ritis. Quid v̄ra interest si cesar suū patruelē regalibꝰ ornat titulis. Dn̄s vester se hūgarie regē scribit: nec cesar suas respuit litteras: qm̄ nec v̄ra scripta ius auferūt ladislao: nec apices regij si q̄d habet vobis ius adimūt. Ad hoc retulit palatinꝰ. At ladislaus verꝰ est hūgaroꝝ rex nō par rō est. Tū oratores haud hic locus est de iure disputādi. Postq; vnita fuerit eccl̄ia: ius poterit in hac cā discuti. At ego palatinꝰ inq̄t ⁊ corā sūmo pōtifice ⁊ corā cardinalibꝰ nihil negocij haberē hanc tueri cām: q2 plana ⁊ ꝑspicua res est. Nec tam inops sensus est q̄spiā q̄ regnicolis auferat eligēdi regis ꝑtātem. Nō disputaturi venimꝰ inquint oratores s̄ de pace acturi. Si pacē vultis pacē damꝰ si bellū plꝰ placet nō detrectemꝰ certamē. Vestrū est eligere q̄d hoꝝ malitis. Hinc decanꝰ nō sic exhausti sumꝰ inquit neq; tā vecordes vt tā ignominiosaz pacē velimꝰ amplecti. Vires adhuc sūt nobis ⁊ aī nec queq; timemꝰ. Tū oratores nec nos aiūt aut inopes sumꝰ aut exangues. Si aliena inuadē nō possumꝰ at tueri n̄ra cōmode valemꝰ. Idq; bonis viris sat est. Nobis a tergo tuta sūt oīa. In frōte vos habemꝰ q̄bus potētes sumꝰ resistere si malignari volueritis. Vos int̄ nos ⁊ thurcos estis medij: videte ne retro ⁊ an̄ feriamini. Tū palatinꝰ. Scimꝰ cesarē v̄rm opulentū eē: s̄ regnū etiā hoc plenū est. Nobis nemo terrori est: pacē v̄raz vobiscū referte. Referimꝰ inquiūt oratores ab inuicēq; discedē volūt. Exinde iulianꝰ cardinalis ꝑ deū oro viri magnifici cōplectimini pacē: si ꝓgredi aduersus thurcos volumus pax necessaria est. Sinite vt hoc pauꝑ regnū respiret. Nolite campos xp̄iani sanguinis vnda cōmaculari. S3 frustra vociferatio eius fuit. Abitū est re īfecta. In crastinū tn̄ nūciatū est oratoribꝰ ne discederēt q2 nō regis noīe r̄nsum eiꝰ fuisset. Expectatū ē iterq; disputatū. Postea res in camera regis trutinata ē. Tandem venit in publicū vox: ⁊ in hūc modū hūgarica lingua locutꝰ est. Reuertimini oratores ad cesarē: salutēq; sibi meo noīe dicite. Post referte. Nos pacē ꝑ eū missaz q̄uis nō indigeamꝰ illa sui cā vt sibi cōplaceamꝰ libenter acceptasse. Et in oībus eius articulis sicuti iacēt esse cōplexos. Suꝑ qua rel l̄ras n̄ras infra octendiū posonij recipietis. vbi ⁊ cesarios apices eē curabitis vobis eē tradēdos: sic ḡ cōclusares est. Et agūt hūgari iam inter se quo pacto formidabiliores in thurcos ꝓficiscant̄. Venetij q̄nq; ⁊ viginti triremes armant̄ q̄ ꝑ mensez iunij in elespontū traijci debēt. Cesari nulla est alia cura nisi vt q̄ festinanter ⁊ q̄ honorifice nurenbergā petat. Puto abhinc dies q̄ndecim eꝰ erit recessus. Albertꝰ ⁊ sigismūdꝰ duces sequēt̄: ⁊ vti submurmurari sentio. Comes cilie iunior ⁊ dn̄s de walse vtcūq; sic bene actū putabo si eius tn̄ ꝑsona illuc venerit: q̄d iā mihi nō est magni dubij nisi q2 futuri nulla est certitudo. In cā tua multū verboꝝ ꝑdidi nil video q̄d fieri queat: nisi postq; nurēberge fuerimꝰ vbi artibꝰ erit vtēdū ⁊ nouis ⁊ maioribus. Aduersariꝰ tuꝰ an̄ diē obijt filiosq; nullā hēditatē ꝑter lites reliq̄t: deꝰ illi misertꝰ sit siue iusta fuit eius cā siue iniusta. Philorciū quā hic amasti tumidū vētrē gerit siue is ventus est siue cibus nimius. Iohānes secretariꝰ nurēbergen̄. vtrē putauit illiꝰ ventrē vino plenū. Ascenditq; suꝑ calcauit ꝓssit ouūq; nixus est vt vinum deprimeret: s̄ nihil ꝑter ventū exiuit. O si lacrimas cerneres ⁊ planctꝰ audires q̄bus misera pꝰ tuū abitū se macerauit. Certe nisi iohēs opē tulisset aīaz exalasset misella: q2 nesciūt mulierculę vt viri flāmas amoris ferre. S3 abijt nūc q3 iohēs nescio q̄d actura sit infelix: mihi si eēt theutonicus sermo: adirez feiam solarer ⁊ blādis v̄bis recrearē. Sed nihil mihi cū viris almanis ꝑter tactū est. Ipse insipidus ē nisi ⁊ v̄ba sint. Subdelegabo igit̄ michaelē n̄rm q̄ ⁊ v̄bis vlixes est ⁊ factis

achilles. Tu vale ⁊ mei memoriā gesta.

Laudat eloquētiā: eāqꝫ
ad britanos vsqꝫ profectā.

Epistola. lxiiij.

Eneas silui⁹ poeta reuerēdo patri dn̄o adā de molin anglico ⁊ aplice sedis
ꝓthonotario. S.p.d. Regius tabellari⁹ ex anglia dudū reuersus tuā mi-
hi epl̄am reddidit: cuius tot sn̄ie fuerūt ꝗt ꝟba. Legi cupide que scripsisti
miratusqꝫ suꝫ romanā facūdiā in britaniā vsqꝫ ꝓfectā eē. Sꝫ fuerūt ⁊ alij apud
anglos tuliane cultores eloquētie. Int̄ q̊s venerabilē bedā nemo nō ponit. Pe-
trus blesensis lōge inferior fuit: cui⁹ eplis hāc tuā ꝓbreuē anpono. Cōgratulor ti
bi ⁊ anglie: q2 iā veꝝ dicēdi ornatū suscepistis. Sꝫ magne ob hāc cām referende
sūt grates clarissimo illi ⁊ doctissimo ꝑncipi clocestrie duci q̄ studia humanitatis
sūmo studio in regnū vr̄m recepit. Qui sicuti mihi relatū ē ⁊ poetas mirifice co-
lit: ⁊ oratores magnoꝑe venerat̄. Hoc nimiꝝ fit vt plures angloꝝ eloquētes eua
dāt. Quia q̄les sūt ꝑncipes tales ⁊ ciues esse ꝯsueuerūt ⁊ mutat̄ hui studio dn̄oꝝ.
Perge igit̄ mi adam mi here. Eloquētiā quā habes tene atqꝫ āplifica: tibiqꝫ ho
norificētissimū puta in ea re ꝑstare hoībus in q̄ ceteros animātes hoīes ipi ꝓcel-
lūt. Magna res ē facūdia ⁊ si veꝝ fateri velim⁹. Nihil est qd̄ tā regat orbē ꝙ̄ elo
quētia. Nā q̄cq̄d agim⁹ in republica ꝑsuasi ꝟbis agim⁹: ⁊ illius i populi sn̄ia ma-
net q̄ melius nouit ꝑsuadē. Tute ista scis iō missa facio. In rebus ecclie q̄lis sit
animus tu⁹ ⁊ tabellarius idē vt voluisti mihi retulit. ⁊ ego franckfurdie pri⁹ sen-
serā. Laudo te q̄ pacē ꝑponis bello ⁊ pacatā videre cupis ecclīam. Audio te nu-
rebergā pet tuꝝ. ibi latius inuicē colloq̄mur. Cesar iā itineri se accīgit. Infra fu-
turū mēsē illic vt spes est inueniemur. Dux albert⁹ frat̄ ⁊ sigismūdus patruel eo
ꝙ̄ se ꝯferēt. Utinā pax vt optam⁹ fiat finisqꝫ tādē neutralitati det̄: vt sciam⁹ vbi
agnū comedē debeamus. Mun⁹ tuū ꝙ̄ mihi gratissimū fuerit. nec scribē nec dicē
possem. q2 nec os nec calamus sat animi pōt explicare ꝯceptū. Faxit deus vt bn̄
sit illi virgini nepti tui ꝑnobili q̄ talis est opis opifex cui nec penolpe nec aragne
fuerit cōparādū. Eueniat illi vir dign⁹ tanta ꝟtute et sobolē ilia ꝓgeneret matri
imitatricē. Oblationibus tuis vterer quotiēs res exposceret: nec minus in opē
ꝙ̄ i ꝟbis apud te inuenire putarē. Idē tibi vt de me ꝑsuadeas cupio. Uale digni
tate parēs etate frater dilectioneqꝫ socie: ⁊ me vt facis ama: ꝫ nō vt facis vtere.

Taciturnitatē excusat ⁊ neutra-
litatē difficulter tollendā dicit.

Epistola. lxv.

Iuliano cardinali sancti angeli patri reuerendissimo Eneas siluius poeta
S.p.d. Nūqꝫ veniret ad te nūcius meis lr̄is nō onustus: nisi magnificus
cācellarius me ꝑueniret: q̄ tā seriose ⁊ accurate tibi oīa refert vt nihil mi-
hi relinq̄t scribēdū. Quo fit vt tacere poti⁹ ꝙ̄ scribere malim. Nā res notas ite-
rū significare obtūdentis ē. Inania ꝟo attingē ⁊ nihil nisi ꝟba dare demētis. Hoc
oro vt ⁊ tua. R.p. aīaduertat mihiqꝫ veniā det tacēti poti⁹ ꝙ̄ inutilit̄ scribēti. Sa
tis est si me tuū eē scis mācipiū: si me habes ad oīa mādata voluntariū ⁊ ꝓmptuꝫ
Scribe m̄ qn̄ res exposcit ⁊ iube parato par̄e. Noui nil ē qd̄ scriptu arbitrer di-
gnū. Nr̄a italia parūꝑ respirat: ꝫ nescio q̄d paritura sit illa ꝯtētio senis habita
q̄ nōdū dissoluta: vtinā martini aliqn̄ ne dicā saturni redirēt secula vellē ⁊ ego re
uisere patriā ⁊ ossa parēti reddere. Nihil pl⁹ timeo ꝙ̄ in ꝑegrina terra iacē q̄uis
vndiqꝫ tantūdē est ⁊ ad inferos ⁊ ad supos vie. Sꝫ hꝫ minus nescio quō doloris
inter vlnas fratrū soroꝝ filioꝝ atqꝫ nepotū mori: ⁊ lꝫ ibiqꝫ amici ꝯparari possint
nulle tn̄ familiaritates tā dulces aut stabiles sūt ꝙ̄ in patria. Si pacē haberet ec-
clesia de pace italie magis sperarē. Nescio q̄d allatura sit nurēbergeñ. dieta: q2 di
uisi animi sunt. Neutralitas difficulter aboleri poterit q2 plurib⁹ vtilis est. Pau-
ci sūt q̄ verū sequant̄ oēs fere qd̄ suū est querūt. Placet hoc nouū neutralitatis au
cupiū: q2 seu iuste seu iniuste q̄s teneat repelli nō pōt. Et ordinariū ꝓ suo arbitrio
ꝯferūt bn̄ficia. Non ē facile (crede mihi) ex ore lupi ꝑdā eripe. Sꝫ quātū sentio

tota xp̄ianitas eugeniū sequit̄ partes. Germania tm̄ diuisa est quā ego se vnitam
videre vellē neq̄ʒ illi cōformare q2 multū tribuo nationi huic: q̄ nō metu sed suo
libito suoq̄ʒ iudicio ducit̄ quocūq̄ʒ rex cū electoribꝰ se inflexerit eo ꝛ animalia mea
sequet̄: nec mihi plus q̄ʒ alijs credā: hec volui scripsisse ne oīno nihil scriberē: ꝛ vt
in futurū excusatior sim taciturus. Uale feliciter ꝛ me ꝓ tuo placito vtere.

Suadet seruari aurum ꝛ
priuata negocia cōmendat.

Epistola. lxvj.

Eneas siluius poeta Johāni peregallo fratri amātissimo. S. p. d. Recepi
duplices tuas ep̄las quas martinus regie cācellarie notarius attulit: co-
gnouiq̄ʒ te bene valere: q̄uis inani marsupio: s; illud q̄ʒ aliq̄n implebit̄ si
sperata vnio det̄. Cupis scire anthoniꝰ luscus in meas ne manus venerit̄ venit ꝛ
apud me est mihi charissimus. Tu rogo grās meo noīe p̄stāti ꝛ facūdissimo theo
logo francisco de fuste dicas meq̄ʒ sibi offeras: q2 nō ero deses in oībus q̄bus pos-
sim morē sibi gerere: magniq̄ʒ muneris loco recipiā si q̄d me posse conari sciā eius
desiderio gratū. Munus q̄ʒ stephani mihi redditū est: sicut eidē rescribo. Aure-
os illos q̄tuor quos velle ꝑ barbatuʒ mittere scribis: suadeo vt apud te habeas.
q̄m multa possunt accurrere ꝓpter que illis in mea cā opus sit. Scis q2 tridenti-
na p̄bēda impetit̄: tuq̄ʒ defensor es cause: nihil est q̄d absq̄ʒ argēto romana curia
dedat. Nā etsi ipse manus impositiones ꝛ sp̄ūssancti dona vēdunt̄. Nec peccato-
rū venia nisi nūmatis impēdit̄. Serua igr̄ aurū vt cū opus sit p̄sto repias. De offi-
cio scriptorie cognoui tuū ꝯsiliū. Mitto ꝓcuratoriū tibi vt illud quāti pluris po
tes vēdas. Tu tn̄ id cautele habeas vt exitū nurēbergenꝰ dicte maneas. Si pti
nr̄e bene succedit vt spero: noli alienare officiū q̄d vel mihi vel meis possit aliq̄n
frugi ferꝛ eē. Si alit̄ euenit ꝛ placitū supis sit ptē aduersaʒ obtinere: vende vt tibi
videt̄. Circa p̄positurā mediolanen̄. q̄d suadeas plane ꝑcepi laudoq̄ʒ sniam tuā.
Sed nescio an fieri possit: q2 nō habeo ꝓmotores. Si obediētia restitueret̄ cōci-
lio: vellē te cām incohare: q2 tua res erit si poterit obtineri. De reseruationē expe
dieris suꝑ beneficijs eccl̄ie tridentin̄. admodū ꝓbo. Cupio em̄ vt illic sis vt cum
quiescere velimꝰ vna illic seniū pagamus cum frācisco nr̄o: q̄ʒ illius ꝓpositū mu
tatū verear. q̄ bellū timēs illinc abijt nec postea reuersus est. Et forsitan cū vxore
potus q̄ʒ cū eccl̄ia viuē cupit. Q̄d si sic sit: vellē suuʒ ꝑsentires aīm. vt de suo deca
natu aliq̄d inuicē ꝯsultaremꝰ: si q̄d tibi ꝛ mihi posset ꝯducere. Laurentiꝰ de rotel
lahīr p̄positurā pinguē in administrationē recepit in patriarchatu aq̄legien̄. In-
tēditq̄ʒ illic religionē ꝓfiteri si possessionē nācisci possit. Ego q2 sibi fauore sum ꝑ-
suasi sibi vt ante canonicatū tridentū tibi resignet. Mihi v̄o ipse suapte vult ec-
clesiā parochiālē resignare. Si res athesis in nurēberga sicuti credimꝰ cōponāt̄
aliq̄d boni poterit nobis euenire: Ego nō desinā sic te ꝓmouere vt meipsum: q2
meritꝰ es. Reuerēdissimꝰ dn̄s aq̄legien̄. in extremis laborat: praua vite sue spes
est minor sanitat̄ exanguis est: sp̄ūs sīā nō corpꝰ videt̄. Cogitare patres debēt quē
sibi in patriarchatu sufficiāt ꝛ in oībus regiū desideriū exequi ne frisingen̄. iniuriā
innouent. In ecclesia brixinen̄. quid optet rex scitis oēs. Rogo consulo supplico
ne plus athesinis q̄ʒ maiestati regie auscultet̄: q2 in nurēberga nulla vox est athe
sinorū. Regis autem nutu omnia fient. Hec vt reuerēdissimis dominis arelaten̄.
ꝛ sancti calixti dicas posco me his facias commendatū. Nollem aliquid fieri q̄d
mentem regiam perturbaret. Nos in breui ascendemus quia iam inducias bien
nales cum rege polonie ꝛ hungaris sibi obedientibus nacti sumus. nec aliud in
presentiarum agimus q̄ʒ nos vie accingere. Mihi iohannes amantissime bene ē
bene habeo bene spero: quod mihi non tam mei causa iocundum est: quia pau-
cis essem contentus q̄ʒ vt tibi ꝛ amicis ac necessarijs ceteris possiʒ aliquando ꝓ-
desse. Andream de pauigalijs ꝛ ceteros amicos meo nomine saluos dicito. Ua-
le optime.

Dolet de amici captura ⁊
morte cardinalis aq̃legiẽnsis.

Epistola.lxvij.

Eneas siluius poeta. Iohi peregallo. S.p.d. Obsignauerã tibi has lr̃as
nũcioq3 in crastinũ cõmittere animꝰ erat. S3 accidit inopinatꝰ ⁊ acerbꝰ ca-
sus q̃ ⁊ eplãm retinuit ⁊ mẽtẽ affecit dolore. Laurẽtiꝰ nãq3 nr̃ quẽ velle re
ligionẽ ingredi scripserã nõ claustrũ ſ carcerẽ ingressus ẽ. Poloni eñ vt cardina
lẽ moriturꝫ viderũt manꝰ in laurẽtiũ iniecerũt nulla penitꝰ auctoritate freti. Tu in-
q̃unt argẽtũ heri impignorasti. nõ exibis nisi luat̃ septuagita ⁊ ducẽtarꝫ marcarꝫ
argẽtũ ẽ qđ alberti hñt basilee: ſ volũt vt laurẽtiꝰ redimat obligatũ est ꝑ septin-
gẽtis aureis q̊s cardinalis accepit: indigna res est vt seruꝰ es alienũ exoluat. Sic
lex barbara iubet. Ego nitor hoiem iuuare q2 cõpatior viro in aliena terra capto
⁊ amico. S3 q̃d tu facias vbi nulla vox audit̃ nisi auri cũ tu sis iops. Ille adhuc
dep̄hensus ẽ nescio q̃d futurꝫ sit: nulla excõicatio ꝓdest nulla fideiussio duz res sic
stat. Aïa illa q̃ in cardinalis aq̃legiensis corpore diu alligata filo vel cera detine-
bat̃ abruptis retinaculis carcere euasit. Obijt ille quarto nonas iunij hora post
meridiẽ q̃rta. Nullas extorsiones passus ẽ nullꝰ cruciatꝰ ſ tãq3 dormiturus aïaz
exalauit. Viderat medicꝰ mortẽ instare: suasitq3 testamẽtũ fieri: sic ⁊ amici astan-
tes. Ille vos me deficere censet inq̃t: at ego robustus sum nec in me q̃cq̃d sentio
deficere nec post hec ṽba mediã vixit horã. Eius corpꝰ ꝑ alterã diẽ seruatũ ẽ ostẽ
sumq3 oibꝰ. Tercia ṽo luce apud sanctũ stephanũ ⁊ ad dexterã altaris dextri se-
pultũ ẽ funꝰ iuxta morẽ germanie magnum ⁊ honorificũ fuit. Apud italos non
fuissent tãto viro exeq̃e digne. Pileꝰ rubeꝰ ob neutralitatẽ ñ ẽ ꝑmissus mortuo q̃
viuo nõ negabat̃. Sermo añ funꝰ habitꝰ est: nescio q̃ vir fuit ṽba hoïs laudo. Est
ſ ãno bis i regiõibꝰ maxĩa siccitas: nescio an iterꝫ feton currꝰ phebi ducẽ ceperit.
Frumẽta oïa sũt exusta magna caristia timet̃: nulle pluuie sũt: calores ꝑter solitũ
admirãdi: dicebãt plebei nõ pluit q2 excõicatꝰ ẽ cardinalis. Orator igit̃ q̃ ante fu
nus verbũ fecit. Vos inq̃t iudeis siles estis: q̃ cũ xp̃m honorificẽtissime recepissẽt
aduenietẽ postea ꝑsecuti sũt: ⁊ crucẽ subire coegerũt. Vos hũc legatũ cupide rece
pistis ⁊ mirifice honorastis ingredientẽ: nũc q2 peccatis vr̃is iratus deꝰ nõ pluit:
cãm in ip̃m ṽtebat. Ecce iã triduũ mortuus ẽ cardinalis: cur nobis pluuia nõ p̃-
bet̃ sceleribꝰ vr̃is denegat̃ humor nõ illi: ⁊ in hũc modũ plura locutꝰ ẽ. Ego cardi
nali epitaphiũ feci qđ tibi cũ p̄sentibꝰ destino. Iterũ atq3 iterꝫ vale.

De morte cardinalis aquile-
giensis ⁊ de rebus concilij.

Epistola.lxviij.

Euerẽdissimo i xp̃o p̃ri dñõ iohi cardinali sancti sixti Eneas siluiꝰ. S.p.d.
Pauci dies sunt q̃bꝰ lr̃e tue mihi fuerũt reddite: q̃ annũ in via ꝯsũpserunt
vel minus paulo. Illis ergo nihil respõdebo: q2 nil est iam in eo statu quo
tũc fuit. Solũ attingã nouitates aliq̃s ex q̃bꝰ posset ad res ꝯsiliares vigilãtius ⁊
vtiliꝰ intẽdere. Regia maiestas sedulo operã dat vt q̃ꝫ celerit̃ nurẽbergam petat:
nec puto his in partibꝰ diu manebit. Res ecclesie aliquẽ finẽ nũc suscipiet. Deus
illũ det: nec sinat amplius tenebrarꝫ ꝑncipẽ dñari. Cardinal' aq̃legieñ. die secũda
iunij migrauit ex hac vita. Nullũ testamẽtũ cõdidit. Verũ est q̃ dici solet: Sicut
viuis ita morieris. Qualis vita talis mors: funus eius nõ tã dignitate q̃ꝫ vita di-
gnũ fuit. Nõ eñ puto magno detrimẽto esse cõcilio mortẽ eius: quia nõ multum
vtilis vita fuit. Sui nãq3 legatiõe abutebant̃. Nec papa id agit qđ hic faciebat:
oïa eñ plana erant. Itaq3 murmur erat aduersus conciliũ qualevix queam dice
re. Tu scis q̃ꝫ mũdas manꝰ habere oporteat qui aduersarios h3. Si aliq̃d deerat
Superuenit marcus boni filij ꝓuidus dispensator: quẽ famosa legatio apud polo
niã gesta recõmẽdat. Is nũc lr̃as añ obitũ cardinalis obtinuerat cũ oï ꝑtãte quã
cardinalis hẽbat. Itaq3 legatꝰ legatũ creabat. Ego vidi ⁊ legi has lr̃as rep̄hẽdiq3
q2 nõ põt de latere facultates suas sp̃ũales sup quibꝰ industrie ꝑsona electa est al
teri delegare. Sed frustra clamaui quia nullũ est apud fatuos consilium. Nescio

q̄d nunc factur⁹ sit marcus. Aiunt eñi adhuc velle poloniaꝫ petere. Forsitan facul tatib⁹ vti vult etiã post mortẽ mãdãtꝫ. Is laurẽtiũ ꝑdidit captureqꝫ sue structor fuit. Me nũc ꝓ liberatõe studere oportꝫ. Nihil formidabili⁹ est q̄ȝ hõ bilinguis nihil terribili⁹ q̄ȝ hostis familiaris. At h̃ bñficia ex laurentio plura susceperat. neqꝫ huc venisset nisi expensas ille fecisset. digne patiꝛ laurenti⁹: qꝛ benefacere malis malefacere est. Verũ est cogitare ne apud polonos marci loq̄citas atꝫ cupiditas fauorẽ ꝯciliũ obnubilet. Venerabili ꝛ doctissimo viro theologo francisco de fuste refero grãs: q̄ anthoniũ luscũ ad me misit. Andreaꝫ ꝯtheologum ꝛ ꝯfrẽm ei⁹ sal uum dicito. Neutꝛ eoꝝ mereꝛ si nõ voco dños qꝛ nemo dñs absqꝫ dominio. Me dicantib⁹ aũt nedum dominium ß omnis ꝓprietas est interdicta. Valeant igiꝛ ipsi ꝛ me ꝯpaupẽ amẽt. Tu q̄ȝ me vt soles dilige ꝛ int̃ famulos habe fidos. Ex wieñ.

Promotoriales litere. Epistola. lxix.

Eneas silui⁹ poeta magnifico dño Caspari schlick cancellario. S. p. d. Cũ recederes herẽ ex wienna putaui me hodie tuũ iter secutuꝝ: qꝛ in balneis me velle opiri dixeras. Hoc mihi voluptati erat. tũ q̄ in balneis recreor: tum q̄ tecũ libẽti⁹ q̄ȝ vsqꝫ gentiũ sum. Sꝫ aduenit heri circa meridiem hartũgus nr̃ q̄ ait te hodie nouã ciuitatẽ petituꝝ: sicut chiemenꝰ epũs sibi dixerat. Naꝫ re gia maiestas oĩno te visere cupiebat. deqꝫ nõnullis ꝯferre tecũ. Qđ vt audiui ra tus sum nõ expedire me balnea petere. qꝛ sine te iutiles sumpt⁹ facerẽ. Reddidit eñi me certũ idem hartũg⁹ me nõ inuẽtuꝝ tuã ibi magnificẽtiaꝫ. Deliberaui igiꝛ h̃ manere donec aliud mihi significares. Interi venit vlc⁹ nescio qđ. in sinistram tibiã q̄ maxie crucior ꝛ ab heri vsqꝫ hodie mirũimmodũ creuit. Crus ip̃m sinistꝝ a genu in femur rubeũ est ꝛ sanie plenũ. Opꝫ me vti emplastris. nescio an infra triduũ possum fieri robust⁹ eq̄tandiqꝫ potẽs. nũc nullaten⁹ possum nisi supra dex trũ pedẽ ꝯsistere. Mira res q̄ȝ celerior egritudo venit quaqꝫ tarde recedit. Qui nũc san⁹ erat: in hora egrotabit. Nihil sub celo stabile nihil securꝫ. Spero tñ me h̃ esse nũc ex his q̄ diu iacẽt. Et q̄ppe si meũ ad te iter taꝫ necẽium q̄ȝ voluntariũ puta uissem: mox equũ ascẽdissem. etiam si vna ꝑuatus tibia veniẽdum fuisset: qꝛ libẽ ti⁹ tecũ cũ vno pede forẽ q̄ȝ cum duob⁹ sine te. Si ĝ mea pñtia vlla in te opus est rescribe: qꝛ omni dubitatione posthabita curabo ad te ꝓficisci. Iteꝝ sicut tibi di xi de simone p̄sbro misneñ. vicario apud sctm̃ michaelẽ. supplico. vt cãꝫ eius recõ missaꝫ hẽas. ꝓ hũcqꝫ regi facias vt is possit illic ꝑseuerare qđ esset illi ecclie admo dũ vtile. Naꝫ edes ruinã minanꝛ vinee inculte sunt: qꝛ cũ rector non arbitraꝛ se mãsuꝝ rapit qđ põt ꝛ cetera negligit. Hic vult domum reparare iãqꝫ ex amicoꝝ subsidio in h̃ op⁹ pecuniam ꝯpauit. Vult etiaꝫ vineas colere ꝛ agros reformare sicuti iam cepit. Itaqꝫ multũ expediret illi ecclie h⁹ hois ꝯfirmatio. Prepositus sancti stephani hꝫ annuatim ex sctõ michaele libras octo. ꝛ q̄draginta danꝛ aliq̄s q̄busdã ꝓ vicario. Supsꝛ libre sexagita vel circa. ex q̄b⁹ teneꝛ q̄tuor capellanos: vnũ coralẽ: vnũ clericũ vnũ ꝓcuratorẽ. ꝛ se nutrire. Itaqꝫ maiores sunt expẽse q̄ȝ reddit⁹. Sꝫ h̃ hõ si ꝯtinueꝛ intẽdit vineas sic meliorare vt fructus maiores sint Nec hoc bonũ est q̄ aliq̄s illic nõ ꝑpetueꝛ. Naꝫ rex albert⁹ antecessorẽ illi⁹ vica riũ ꝑpetuũ esse voluerat. rogo igiꝛ ꝛ supplico vt taꝫ ꝓ bono illi⁹ ecclie q̄ȝ meo intu itu: qꝛ viꝝ illum diligo: velis efficaciꝛ regem orare vt hũc ꝑpetuet. Qđ si hoc ne queat obtineri saltẽ trienniũ aut biennium sibi impetres ne homo expensas q̄s ꝓ vineaꝝ repatione fecit oĩno ꝑdat: in hoc mihi grãm q̄ȝ maximam facis. Vale.

Fama non est contemnenda. Epistola. lxx.

Eneas silui⁹ poeta Johi tuskon secretario ciuitatis pragensis amico pri mario. S. p. d. Eplãm tuaꝫ dũ legi atꝫ relegi: modestiã cũ doctrina pugnã tẽ vidi. Naqꝫ cũ ornatissime scribas vereri te tñ ais ad me lr̃as dare min⁹ ꝯptas. Sꝫ obsecro te ne deinceps tali vtaris ꝓhemio: qꝛ nihil ad me potes non

elegāter scribere: etiā si ornatus q̄ tuis in scriptis elucet maximꝰ nullus foret
Amicitia nāq; nō eloq̄ntiā ſ; rē expetit. Tu ṽo ⁊ mihi amicꝰ es ⁊ ego te in paucꝭ
amo. Itaq; supplet amor q̄cq̄d facūdia negat. Que excusatio nō minꝰ mihi q̄ ti-
bi ꝯuenit. Tu nāq; dū imꝑitꝰ videri vis: doctissimū te oñdis. Ego dū aliq̄d ſaꝑe
me iactito: imꝑitiā ꝓdo meā. Quo fit vt meis in lr̄is arrogātia cū iusticia certet
Non tā honeste q̄ in tuis certare viri cū doctrina modestiā. ſ; ꝑtereo iā h̄: tuisq;
optatꝭ r̄ndebo. Ais te cuꝑe si q̄d noui ederim tibi vt ꝯmunicē. Gererē tuo deside
rio morem si tam libēter rescriberē q̄ scribo. mihi tñ id viciū est vt plus q̄ semel
nihil scribā. Plura post tuū abitū ꝯpilaui. sigismūdo duci patrueliq; regis nr̄i: n̄
paruā eplā destinaui: plurima illic bn̄ viuendi p̄cepta tradēdo. De passione dn̄i
ymnū ꝯfeci regiq; dono dedi. lr̄as nūc ad istum nūc ad illū misi. Copias oim wē-
ceslaꝰ nr̄ h̄. Is te pōt ꝑticipem facere. Sibi plumeus mihi plumbeꝰ est calamus
Manꝰ illi velox mihi tardior. qd̄ ex me cupis ex illo pete. Nihil noui ex mea ma
nat officina: qd̄ ipse nō antea exemplatim retineat. Si ṽ ignorantias meas tan-
toꝑe cupis: satis habeto ex me doceri quō voti ꝯpos fias. Notū in bohemia ene-
am nō inuitus audio: q2 meliꝰ est nomen bonum q̄ diuitie multe. S; vtinā sta-
bilis sit quam de me famā p̄dicas. qd̄ ita demū erit: si fundamentū bene iactū est
sub petra veritatis. Ego mihi ꝯscius sum nō me talem esse q̄lis p̄dicor. vtcūq; ē:
laudari potiꝰ indigne q̄ vituꝑari digne cupio. Est eñ laus ṽtutꝭ excitamentum.
Quis eñ tā malus est q̄ ṽtutē illā nō asseq̄ studeat de q̄ se ꝑcipit laudari. mihi
sane magnos stimulos ad eloq̄ntiā capescēdam adhibet is quē de me dicis int̄
bohemos esse rumor. Et vtinā aliq̄n possim talis euadere q̄lis credor. Tu tñ vi
de ne vanꝰ laudator inueniarꝭ. Siq̄s me casus pragam detulerit vbi mea p̄ntia
nomē obūbret in armoꝝ tuoꝝ descriptōe p̄hebo quam optas oꝑam wēceslaoq;
ꝓuinciā demādabo. Cui nihil est tui cā duꝝ facere. Frācisc̄ꝰ regie cācellarie ve-
tus mācipium multa mihi de te cum laude retulit q̄ non abs volūtate cognoui.
Faxit deꝰ vt secundi ora sint q̄diu vixeris: tua tuoꝝq; fata: tibiq; nunq̄ medo ⁊
francisco nunq̄ deficiat meꝝ. wēceslaꝰ ⁊ ego colmū bibemus vbertim. Vale.

Epistola. lxxi.

Promotoriales litere.

Eneas siluiꝰ poeta ⁊ michael de pfullendorff. S. p. d. ⁊ sese dedunt. Reue-
rendo in xp̄o p̄ri ⁊ illustri p̄ncipi dn̄o heinrico epō ꝯstantiensi. Viros bo-
nos ⁊ lr̄aꝝ amatores tue dilectioni dilectos esse nequaq̄ ambigimꝰ: q2 si-
milis est amare similē: ⁊ omnis ꝓbus afficit̄ ꝓbis. Nec ṽtus pōt nō placere ṽtu
ti. Hoc facit vt iohē; cilium q̄ tuo indiget auxilio: n̄ multꝭ tibi ṽbis recōmēdemꝰ
Nam cū sit ille ꝓbitate plenꝰ ⁊ omni ex ꝑte laudandus. Satis in se p̄sidij h̄; ad
tuum fauorem nācīscendū. nec recōmendatōe nr̄a magnoꝑe indiget. Ne tñ in su
is necessitatibꝰ ṽba tibi nr̄a defuisse arbitret̄. Scire te volumꝰ magni bn̄ficij loco
nos suscepturos q̄cq̄d in eum te boni ꝯtulisse ꝑcepimꝰ. amamꝰ eñ huc: ⁊ in ami-
citia nr̄a tercium habemꝰ. nec sibi q̄sq; ꝓdesse pōt quin ⁊ is nobis g̃tificet̄. Non
tam pilades horestē. aut perithoum thesus dilexit quā nos i alterutꝝ ṽuamꝰ amo
rem. Hinc regia munificentia p̄mariaꝝ p̄cum ius p̄buit. Capitulūq; zouingen̄.
tue diocesis ꝓ eo rogatum fecit. Iāq; in canonicum est receptus. Prebēdā aūt
asseq̄ non pōt: qm̄ alius sibi impedimēto est. Habet igit̄ honorem absq; ꝯmodo.
Alius forsitan libentiꝰ ꝯmodum absq; honore suscepisset: q2 vulgus vtilitatem
p̄fert honori. Vera tñ p̄hia nil vtile censet qd̄ non sit honorificum. Vtcūq; sit nr̄
iohannes optat honori suo misceri ꝯmodum: q2 caduca res est mūdialis honor
nisi pecunia substētet̄. Tu ṽ q̄ illic epūs es: in cꝰ manu calix est musto plenus: q̄cq;
potes ex hoc in hoc miscere. Iuua hunc amicum nr̄m ⁊ fac vt nr̄as p̄ces illi sen-
tiamꝰ fuisse ꝓficuas. Quod si feceris vt de tua humanitate ꝯfidimꝰ: nō solum il-
lum ⁊ nos tibi obligabis: ſ; imꝑialis etiam vastigij erga te grām efficies ꝓmere-
ri. Vale.

Iucundum

Epistola.lxxij.

Eneas siluius poeta.S.p.d.Reuerendo patri dn̄o iohanni caruaial iuris-
consulto ꝛ aplici palacij causaꝝ auditori.Accepi cupide te germaniam re
petisse:q꞉ ꝛ te reuisere spero cum quo loquor ꝛ ꝯuiuo libenter:q̄uis inter
nos sepe de rebus ecclesie ꝯcertatio sit.Illa nāqꝫ non ꝑtinax aut rācida est: ſ q̄-
lis int̄ ph̄os esse ꝯsueuit.q̄ non vt appareant ſꝫ vt inueniant veꝝ disputant.Nec
rursus ego is sum q̄ me velim huiusce diuisionis participem facere. theologoꝝ ē
hec disputatio:mihi satis sentire fuerit qd̄ plures senserint.Petis ex me de cursu
diete vt q̄d sperem tibi renūciem.Satis facit desiderio tuo q̄ntum pōt cancella-
rius.Me nec scire neqꝫ significare plus eo ꝓhas est.Si me tn̄ diuinare vis:quia
poetaꝝ est p̄sagia scribere:pauca subiūgam.Ego vt tibi veꝝ fatear:nō puto dietā
hanc alijs esse steriliorem.scis q̄d hoc v̄bo sentiam.Fecunde sunt om̄es diete q̄-
libet in ventre alteram hꝫ.Apud arabes auis est fenix:carminibꝰ poetaꝝ illustris.
Hec dum fatū sibi instare sentit:q̄ngentis em̄ ꝛ.xl.annis viuit rogos suos instru
it cimiamis.Ex cuiꝰ cineribꝰ mox altera surgit ꝛ ſp vnica fenix est.Tu hoc vt vis
accipe.annis iam pluribꝰ dietas habemus nec statim finis: res turbulente sunt:
diuisi animi.q̄sdam dilectat neutralitatem vigere: q꞉ nouum est aucupium.pos-
sessores vnionis sunt hostes:q꞉ nulli ius reddi vellent.Serpētem q̄ tibi suspectꝰ
erat vidi audiuiqꝫ nec alius fuit q̄ꝫ rebar:tu si morsus eiꝰ p̄senties ꝑisti nisi anti-
dotum habeas Uix mitridates aduersus hoc attonitū tutus iret.Habes q̄d spe
rem quodqꝫ possum p̄ter iniuriam mei officij dicere.Tu vale ꝛ si quem tibi non
in omnibus ꝯsonantem amas me etiam ama.

Epistola.lxxiij.

Promotoriales litere.

Eneas siluiꝰ poeta.S.p.d.magnifico dn̄o Caspari schlick cancellario im-
periali.Attulit tibi sicut opinor hartungus lr̄as meas q̄bꝰ magnopē po
stulabam vt amicū meum simonē misneñ.regie maiestati recōmendares
peciunculam suam sup̱ vicariatu sancti michaelis ꝓmouēdo.Nihil exinde mihi
r̄ndisti puto q꞉ nō suppeditabit tp̄us.Ueꝝ cū amici cā non sit deserēda nisi ad fi-
nem vsqꝫ ꝑducat̄.Iteꝝ atꝫ iteꝝ p̄cor vt mei desiderij mēoriaꝫ hēas. ꝛ hāc vnaꝫ
mihi grām impetres:q꞉ ꝓ magno munere suscipiaꝫ.Ego nūc orōem vnaꝫ edidi
q̄ nouā papiri implet.quā cū videris dices me tū tibi tū tuo germano officiosum
esse.Itaqꝫ rogo vt ꝓ mercede illiꝰ mihi simonē ꝓmotuꝫ reddas: q꞉ digna est orō
sic p̄miari.Meqꝫ iudice multo mag̃.Ideo velis hanc postulatōꝫ mihi impetra-
tam reddere:meqꝫ sup̱ hoc certiorare.De me v̄o q̄cq̄d fieri iusser̃ id fiet.Intel-
lexi tūc apud te oīa esse p̄cij ꝯuiuoris:iō hic manebo q̄ꝫdiu nō vocabor: q꞉ ſp mea
snīa fuit noue ciuitati wiēnaꝫ esse p̄ponēdaꝫ quāq̄ꝫ apud vos iudeoꝝ ꝛ monacho
rū plus sit:nec me nouꝰ bn̄dictinoꝝ habitꝰ siue bernardini sc̄ oblectaret: q̄uis
fama est crucem auream fore adiunctaꝫ q̄ de collo cuiusqꝫ monachi pēdet.Uale
optime ꝛ nisi nurēbergeñ.cura diete nimiū regē teqꝫ grauat ñ nihil mihi rescribe.

Epistola.lxxiiij.

Aduocatum nouum denunciat.

Eneas siluiꝰ poeta imꝑialisqꝫ secretarius.S.p.d.stephano de cazijs noua-
rieñ.iur̃ vtriusqꝫ doctori amico p̄mario.Laurentiꝰ de rotella vir ꝓbus ꝛ
tibi notus vt fert hera fortuna ꝑ familiaꝫ p̄triarche aq̄legieñ. dū ille in vlti
mis ageret apprehēsus incarceratusqꝫ fuit.Ego tum ꝓpt̄ amicitiam tum ꝓpt̄ pa
triam tum qd̄ iniuste detineri eum vidi ꝓ sua liberatōe laboraui obtinuiqꝫ.Can-
cellario tn̄ ꝛ me ꝓ ip̄o fideiubēte.Hac de cā oportuit me ire ad regem q̄ est in no
ua ciuitate abhinc ꝑ dietam semotus. Postq̄ꝫ illic fui.acta re laurentij:tuam ag-
gressus sum.Iāqꝫ impetraui te regium aduocatuꝫ fieri.nec aliud restat nisi lr̄as
ꝯfici:quod faciam vt p̄mū curia insimul erit, Nunc nequeo quia sigillo caremꝰ.

Tu te tñ scias aduocatum esse: ⁊ p̱ regem libenti animo receptum. Nã𝔮ꝫ vt is
de tuis v̄tutibꝰ certior factꝰ est. Stephanꝰ inq̄t me rogat q̄ eum rogari a me par
fuerat. Cognosce ḡ regis animũ: ⁊ q̄ iam suus es: cãs eius suscipe ꝯmendatas.
Nunc de aq̄legiñ. ⁊ tridentineñ. agek eccl̄ijs. vide ne q̄d fiat q̄ p̄ter regis sit mē-
tem. Reuerendissimꝰ dn̄s arelateñ cui rex scribit tibi apperiet q̄d sit opus. Ego
tuas lr̄as curabo quãtotius expeditas ad te mittere. Uale.

Epistola. lxxv.

Promotoriales litere.

Eneas siluiꝰ poeta. S. p. d. magnifico Caspari schlick im̄piali cancellario.
Insignem lr̄aꝝ militem ꝓcopiũ de rabenstein q̄nti faciam quã𝔮ꝫ amem
multis signis potuisti intelligere. His nũc ecclesiam budonicẽsem germa
no suo ꝯferri petit. Epus alius bohemꝰ dicit eam sibi ꝓmissam. Mihi ꝯstat hũc
ep̄m non vacantem ꝫ vacatuꝝ impetrasse. Et q̄ tunc nõ vacauit vana fuit eius
impetratio. Potest𝔮ꝫ regia maiestas vt vult disponere. Mihi ꝯsultiꝰ videk ꝓco
pij frēm q̄ illum ep̄m ꝓmoueri. Multa sentio q̄ scriptis nolo committere. Tu
amas ꝓcopium ⁊ ab eo amaris: ideo nõ expedit me multa dicere: si q̄d tñ p̄ces
mee valere ꝓ eo pñt. scito me omni conatu ⁊ integro corde ipiꝰ ꝯmodũ cup̱e. Ho
spes nr̄ vellet ad te ꝓficisci tuo𝔮ꝫ auxilio pn̄tiam regis h̄re si saltem triduo in no
ua ciuitate rex sit mansurꝰ. Quod si huc venturus sit expectabik eius aduentus.
Tu velis me q̄d fieri debeat instructũ facere. Dum tergesti p̄terita hyeme forem
exposui potestati regie inanos fuisse: q̄s p̱ mediũ tuum ꝓ meis familiaribꝰ regi-
as p̄ces impetraueram. Quia nõ erant vere collatiões. peci𝔮ꝫ alias p̄ces si locꝰ
vacans rep̱ irek. Annuit rex pn̄ti wilhelmo tatz ꝓthonotario. Nunc dicit mihi
iacobꝰ locũ esse vacuũ quem in cedula tibi significo. peto vt p̱mitas ꝓ iohi fami-
liari meo ad collatõꝫ istam p̄ces expediri: q̄ ex hoc magnum me bñficium rece-
pisse putabo: q̄uis tot sunt tua erga me merita vt silere potiꝰ q̄ ampliꝰ petere de
beã. Sꝫ facio sic̄ rustici q̄ post𝔮ꝫ vidēt se nõ posse obligatiõibꝰ satisfacere. curãt
vt obligationes ipse q̄ maxime sint. dn̄i qꝫ id solent q̄rere vt suos suos q̄ obli-
gatissimos habeant. Uale ⁊ me tuũ tuissimum facito.

Epistola. lxxvi.

Litere ꝓmotoriales.

Eneas siluiꝰ poeta. S. p. d. magnifico dn̄o Caspari schlick cancellario im-
periali. Guido tabellariꝰ aplicꝰ ad me hodie venit: lr̄as𝔮ꝫ mihi ex roma red
didit iohis campisij ⁊ petri noxetani. q̄ mihi ex tota humani generis socie
tate sunt amicissimi. Hi venerabilē ⁊ ornatissimũ viꝝ bartholomeũ rattarell' se-
cretariũ ⁊ cubiculariũ aplicũ magnop̱e ꝯmēdant vt𝔮ꝫ res suas iuueni nõ suadēt
tm̄ ꝫ cogũt: q̄le negociũ sit nõ scio. Sꝫ id magnificẽtie scribik tũ p̱ eũdē bartholo
meũ tũ p̱ alios. Audio illum tui germani cãꝫ toto conatu ꝓmouisse: dn̄ res eccle
frisingeñ rome tractabak. Aiũt p̄terea hũc eē apud sũmũ põtificē magno loco: vi
rũ𝔮ꝫ fore ⁊ lr̄is ⁊ v̄tutibꝰ ornatũ: q̄bꝰ ex rebꝰ si q̄d apud te roborꝫ meis inest p̄cibꝰ
peto supplex oro vt rē hꝰ viri expeditã reddas. si modus ē q̄ possit impetrari. Nã
⁊ grãm hoi reddes bñ merito ⁊ amicꝫ meis: q̄ tui sunt hui plus ꝯplaceb q̄ si mon
tes auri tradiderꝫ. Sic eos in hãc rē affectos video. tuũ est morē suare vetustũ q̄
felicitatē tuaꝫ soles in acq̄rēdis amiciciꝫ collocare. Recessum regꝫ suũ𝔮ꝫ trãsitũ
sicut iussisti. Et haustumij ⁊ ceterꝫ socijs significaui. Sebaldus in balneis ē. Ho-
spes dubiꝰ est. vēturꝰ ne a te sit. Ego disuasi q̄ ⁊ tu venire intēdis. Uale optime.

Epistola. lxxvii.

Probat veram scientiam discere mori.

Eneas siluiꝰ poeta im̄pialis secretariꝰ viro ⁊ amico ꝯstanti Friderico ter-
gestino ꝓ cancellario. S. p. d. Questus es me tibi non scribere q̄uis mihi
scripseris aliquando: dicis𝔮ꝫ id esse signi nec constantis nec veri amici me
fungi officio. Sic eñi referunt q̄ ex te huc ꝓficiscunk. Facis sicut mancipia solēt:

que vbi peccarunt prius clamare ⁊ vociferari incipiunt: ꝙ dn̄i. crimenq̄ aliquod
excogitant qđ heris ascribētes obliuionē pctōꝝ suoꝝ inducāt. ſ erras: nō patiar:
tuam negligētiam inultā. nec ꝓpterea excusatus eris q₂ pus ꝯgrarl. Scio ego has
artes. noui has ꝟsucias. calleo has tegnas. Nihil agis mi friderice dū me accu
sas q̄ nūq̄ ad me scp̄sisti postq̄ abs te recessi nisi paucula ꝟba q̄bus amici tui cāz
ꝯmēdabas. Ego ꝟo ad te sepius scp̄si ⁊ anteq̄ irem romā ⁊ postq̄ reuersus sum.
Si ḡ me vincere vis. nō q̄rendo ſ scribēdo id facies meli⁹. Nunc tn̄ missa ħ facio
veniāq̄ do. si mō in futuꝝ alit̄ agas. Ego nūc qđ ad te scribam nō habeo aliud ni
si me tuū dixerim. tibiq̄ velle ꝯplacere: te colere. te amare ⁊ obſuare vnice. tuū-
q̄ bonū statū. valitudinē optimam. ⁊ tuoꝝ felicē successum optare. ſ ista vetera
sunt ⁊ tibi notissima ⁊ int̄ amicos minime repetēda: q̄ magis factl ꝙ ꝟbis cogno
scunt̄. cā tuoꝝ ciuiū nōduꝫ ē terminata. Ego libēter viderē haꝝ litiū finē q̄ vrbi
tergestine ac ciuib⁹ oīb⁹ sum affect⁹. Nec placet mihi videre bonos illos viros
ac sui reipublice amatores totiēs huc trahi. nec rursus libent̄ audio postponi ne
gociariq̄ nr̄o pncipi q̄ debent̄. qđ si eēnt mediatores q̄ studio pacl intenti eēnt q̄
sunt pacl ꝯsulerēt: nō tādiu res ista penderet. Meli⁹ est (crede mihi) de suo iure
aliq̄d tradere cū pace. ꝙ totū litigādo ꝯseq̄. At ista viderit q̄ plus sapiūt. Ego mi
hi viuere volo nō sp alijs. iam regia maiestas bn̄ficia mihi largita est q̄b⁹ possuꝫ
honeste viuere: seq̄strabo me tandē ab his curiaꝝ miserijs. Et q₂ senect⁹ adest vr
getq₃ mors: cogitabo quō bene moriar. Id cm̄ est deniq̄ recte pbari. i. scire. i. eē
sapiētē. Nā q̄ iura nouit ⁊ astroꝝ cursus ⁊ pluuiaꝝ vētoꝝq̄ cās ⁊ argumētandi
rōnes ⁊ mēsurā terre ⁊ carmis ⁊ orōis vires ⁊ oēm armoniaꝫ. is tn̄ nihil scit: nisi
mori sciat. Ultim⁹ humanoꝝ actuū mors ē. Qui oīa recte fecit ⁊ in fine deficit. is
frustra opat⁹ ē. Insulsus poeta ē q̄ actū q̄ntū negligit. sic q̄ mortē nescit bn̄ ꝯclu-
dere: demēs est. Curādum est ḡ mihi vt finē bonū faciam. satis lusi: satl puer ⁊ iu-
uenis fui. satis mūdo ſuiui: imo nimis. Iam hora me admonet: redeundum ē in
viam: faciam nisi fallor. Idē ⁊ tibi cēses faciēdum. Quis in eaꝫ rē iamdudū accin
ctus fuerl ſ pseuera. Coniugē tuā pbam mulierē ⁊ honestissimas filias tuas atq̄
filiū tuū adhuc adolescētem ⁊ q̄ inuētus impitat faciētem iubeo saluere ⁊ incolu
mes eē cupio. Idem iacob⁹ facit: q̄ est iā pleban⁹ insignis ecclie. N. seq̄ tibi cō-
mendat. Uale ⁊ bononium vr̄m appium vr̄i senat⁹ pncipem meis ꝟbis salutato.

Hortat̄ legatos regni hungarie vt la-
dislaum absq̄ ꝯditione regem recipiant.

Epistola. lxxviij.

Dionisio sancte romane ecclie cardinali archiepō strigonien̄. pr̄i ⁊ dn̄o co-
lendissimo. Eneas silui⁹ poeta. S. p. d. Siq̄s me roget pstātissime pr̄. Cur
ego nat⁹ in hetruria de statu regni hūgarie loq̄ psumam. Rn̄debo me ho
minē esse ⁊ vt terentian⁹ ille cremes dicebat. Humani nihil a me alienū putare.
Dicaꝫ me italū scire plures mei generl hoīes in regno vr̄o ⁊ opib⁹ ⁊ honorib⁹ au
ctos: ad magnaꝫ gl̄iaꝫ euasisse. Dicam me legisse hystorias vr̄as: inuenisseq̄ hū-
garos multl victorijs claros nomē ad astra tulisse. Atq̄ idcirco sicut nā iubet eo
rū me ꝟtutib⁹ affici. Quid plura xp̄ianū me dicam: solicitudineq̄ hr̄e vt xp̄iana
religio in tuto collocet̄. qđ sane fieri nō pōt nisi ⁊ mur⁹ eius q̄ est hūgaria sit ico-
lumis. sum igit̄ anxi⁹ nec aliud ħ tpe opto: ꝙ vr̄e largitōi bonū finē imponi. Uerꝝ
dum ħ mecū sepi⁹ aīo reuoluo: multū ħ ex tua ⁊ collegaꝝ tuaꝝ volūtate disposi-
tōeq̄ pēdere repio. Naꝫ cū vbiq̄ id eueniat vt tūc res bū ꝯcludāt̄. cū nūq̄ q̄ eas
tractāt volūtarij pniq̄ sunt: q̄nto ħ magl nūc sperādum ē. si vos inclinati ⁊ affe-
cti sitis q̄ nō solū legati estis regni: ſ ipm̄ q̄daꝫ mō regnū in ptāte habetl. q₂ qđ p
vos fieri ꝯtigerit. nemo dubitat apud alios q̄ꝝ noīe venistl hr̄e ratum. Sūt igit̄
he cause q̄ me tue. R. p. nōnulla scribere ꝯpulerūt: q̄ ⁊ in bonaꝫ ptem recipi pcor ⁊
alijs collegl tuis ꝯmunicari. q₂ ⁊ si vr̄m acre iudiciū q̄ regno vr̄o ꝯducāt optime
videat: nō tn̄ qđ exteri sentiūt negligendū est. Loq̄r aūt cum tua dignatōe tanq̄
ceteri ex collegis audiant. In pncipioq̄ meoꝝ verboꝝ illud fundamēti loco re-

cipiam. Quicq̄d homines ex suo arbitrio faciant: id sibi vtile iudicare. Nam qđ
sibi dāno sit: nemo sciēs volēsq̄ facit. Uos igit̄ hūgari viri clarissimi. q̄ huc veni
stis. in ꝯuētu pesticēsi p⁹ fuist ꝉ. ac cū ceteris regni baronib⁹ ⁊ accolis ladislaum re
gem expetere decreuistis. nunc legatoꝝ explētes. dari vobis regē cum sancta co-
rona deposcitis. Coronari deniq̄ regem vultis homagia sibi pberi: ⁊ ipm exinde
in aliq̄ regni loco sub tutela friderici cesaris sui patruelis ꝯstitui. Hec ē si recte te
neo summa vr̄e petitōis. qđ minime ꝯclusissetis. nisi ⁊ regno ⁊ vobis singulis id
pūtaueritis expedire. Quid ad h̄ rn̄sur⁹ sit cesar nō scio. Illud aūt scio qꝛ ⁊ suam
q̄z vtilitatem ⁊ patruelis ꝯmodum cesaria maiestas intuebit̄. Nec scient̄ aliq̄d
ꝑmittet. qđ suo ac patruelis statui possit obesse. Siq̄s ḡ vult int̄ cesarem ⁊ vos
plenam fieri ꝯcordiam: is ea media offerat q̄ sint vtriq̄ pti accommoda. Nemo
eēm s̄monis ornatu ac v̄boꝝ lenocinio plus suadet q̄z vtilitas. Cum ḡ his in re-
bus q̄ nunc agunt̄. ⁊ vos hungari vr̄m ꝯmodum seq̄mini ⁊ australes suum. lib3
mihi pauca de statu ꝯditioneq̄ vr̄i regni in medium referre. Sic eēm q̄ sint vobis
vtilia meli⁹ intuebimur. Nam ⁊ apud australes in eandē sniaz sepe ratiocinat⁹
sum. Uos q̄đ ex pura mēte sinceroq̄ corde ꝑmit̄. benigna fronte ⁊ letis animis
audite. ⁊ q̄ vobis sint vtilia (quis lōge meli⁹ q̄z ego ꝓspicitis) me referēte notare
nō pigeat. Stat⁹ regni hungarie ꝓ dolor nō sine gūl damno toti⁹ xp̄ianitatis
ꝯfractus. q̄ssatus. lacerat⁹. ⁊ omni splendore nitoreq̄ p̄stino denudat⁹ est. tātaq̄
mutatio in regno vr̄o a paucis annis citra facta est. vt siq̄s ꝓcer̄ antiq̄ꝝ iam ab
inferis resurgeret. hūgariamq̄ intraret: nullatenus suaz patriam recognosceret.
Apud hystoriacos veteres reperi vr̄m regnum florentissimū q̄ndam fuisse ⁊ ho
minib⁹ ⁊ opibus beatum. Cui⁹ tanta latitudo lōgitudoq̄ fuit. vt ⁊ a ꝯstātinopoli
mariq̄ pontico vsq̄ ad austriaz ⁊ a polonia vsq̄ ad sinum adriaticum ꝓtēderet̄.
In cui⁹ ventre septem amplissima regna claudebant̄: q̄ a corona hungarie tanq̄z
feuda depēdebant. vt merito q̄dam non tm̄ regem s̄ archiregem hungariam hr̄e
dixerint. Nec sat fuit tot gentibus hūgaros imperare: s̄ ex se q̄z ip̄os emiserunt. q̄
omnem illam italie ptem q̄ olim gallia transalpina vocata est: hodie v̄o ab ipsis
hungar ꝉ longas barbas ferentibus lombardia dr̄ occupare. Ex vobis insup du
ces exierunt q̄ ⁊ almaniam ⁊ galliam ⁊ hispaniaz inuaserūt. Nec gens fuit orbe
toto. q̄ vr̄m tunc regnum lacessere auderet. tam venerabile ⁊ claꝝ erat vbiq̄ ter
raꝝ hungaroꝝ nomen. At nūc q̄z laceꝝ sit vr̄m regnum ipsi scitis: circūspicite to
tum. Ueneti q̄ q̄ndam ꝓ fundo ciuitatis sue tributa pendebant. iam dalmaciaz
magna ex pte tenēt. thurci q̄ trās elespontū formidare vr̄os arc⁹ solebant. in ipsis
hungarie visceribus crassant̄. Poloni q̄dammodo regni vr̄i censebant̄. molda-
niaz sui iuris fecerunt. nec thurci sine portione vr̄oꝝ dominioꝝ sunt. nec bohemi
nec theutonici. Quid scismaticos ⁊ hereticos referam. ꝑ hungariam debachan-
tes. q̄d tristia bella: ꝑ vos cum thurcis gesta. q̄d animas pene infinitas ex regno
vr̄o q̄tannis exportari. Quid abigeri pecora ⁊ omnia in p̄dam duci. q̄d monaste
ria magniq̄ dei templa vbiq̄ apud vos ruere. O regnum olim opulentissimum.
o aureaz ꝓuinciā. o terraꝝ dec⁹. quō sic ex te nitor omnis abscessit. quō sic abijt
color optim⁹. Ubi rigor ille tuoꝝ hominū. vbi reuerētia. quam tibi omnes gētes
impendebant. vbi maiestas regis. vbi gloria. Quid tibi tot victorie ꝓfuerunt si
tamcito in triumphum duci debebas. Quid romanoꝝ ducū restitisse potētie si
nūc illoꝝ vicinoꝝ ineptos incpt⁹ ferre potes. Heu fortuna. heu reꝝ vicissi-
tudo. q̄z cito impia variant̄. q̄z cito mutant̄ regna. q̄z repēte dilabunt̄ ptātes. Re-
gnum hungarie cui vix simile vidit sol. sic dissipatū est vt vix int̄ se ptes vlle cohe
reant. Que aūt sit tante mutatōis ac ruine cā. nō est intueri facile: qꝛ occulta sunt
iudicia dei. nō min⁹ hodie q̄z olim fertiles agri sunt. nō minus fecunda pecora as-
sunt vineaꝝ ꝓuentus: reddunt vsuram effose auri ⁊ argenti minere. Sensati ho
mines sunt industrij. magnanimes. multaꝝ reꝝ expti: lr̄e taz vigent q̄z vnq̄z. Nō
possum ego de ceter ꝉ loq̄ q̄s nō vidi. de vobis q̄ h̄ estis. illud possum dicere qđ de

q̄uis hominum genere dici pōt. Video em̄ vos forma ꝓceros. corpe decoros. vi-
ribus robustos. ꝭmone grātos ⁊ in om̄i ope acceptos. Quid igit̄ est qđ regnū vr̄m
tantope depꝛessit. cum nec vires vr̄is hoib⁹ desint nec ingenia: sicut ex oib⁹ audio q̄
vr̄az regionem ꝑagrarunt. sunt fortasse nōnulla pctā q̄ deus punire vult: quēad-
modum in veteri testamento factum nōnunq̄ legim⁹. Ob quam rē ꝯsiderādum
est diligent̄. vt si q̄d erratum est emēdet̄. vt ꝑ opa pietat̄ dīna maiestas mitiget̄
quam ꝓpt̄ iniq̄tatem aliquaz ꝯstat iratam eē. nec miremur si dixerim int̄ vos ali
q̄d iniq̄tat̄ esse. Naz nulla est oīno ꝓuincia iniq̄tat̄ expers. Cetez̄ cum his pie
ac misc̄diter deus agit q̄z delicta in h̄ mōdo punit. Deus em̄ homīes ꝓ filijs hz ⁊
q̄s diligit arguit ac castigat vt ꝑ multas aduersitates ad opa v̄tut̄ inducat q̄s āt
nihili facit. delicate ⁊ deliciose patit̄ viuere. qꝛ nō illos emēdatōe sua dignos. Cū
gīt regnum vr̄m deus multis plagis afflixerit signū est qꝛ vos amat ⁊ saluos eē
desiderat. Nunc vr̄m est vt emēdetis in q̄b⁹ cogitare potestis offensaz eē maiesta
tem dīnaz. int̄ alia v̄o q̄ deus egretulit. forsitan illud est. qđ est regi ladislao infan
ti orphano sine crimine nō vti par fuerat fauorabiles extitist̄. Naz q̄uis pleriq̄
vr̄m ex magna cā ipm reliq̄runt. qm̄ sibi q̄sq̄ ꝯsulere dz. regnum tn̄ totuz excusa
ri nō pōt. qđ si vnitum ꝓ iusticia pueri fuisset: nunq̄ polon⁹ ex aduerso intrasset.
vtcūq̄ sit. vidēdum est vt deus placet̄ vbi offensus est. vt inde medela ꝓdeat vn̄
vulnus fuit illatum. Nempe q̄ntum ego imaginari possum. ex deo datum est vt
regnū hungarie qđ sub adulterino rege ꝑiclitatum ē. iaz ad suum vez̄ ⁊ legitimū
regē ladislaum reuertat̄. sub cui⁹ auspicijs reintegrari possit ⁊ ad ꝑstinum reduci
nitorē. Bona est eq̄dem vr̄a deliberatio. ꝓbāda. recta. salutifera. Vez̄ qꝛ ⁊ an̄ de-
sertum ladislaum imo ⁊ diu an̄ sigismūdi ꝑtātem regnū vr̄m declinare cepit. nul
lam ꝑ cām vr̄e ruine maiorē fuisse arbitror q̄z discordias vr̄as. Namq̄ sicut res
vr̄e ꝑ ꝯcordiam creuerūt. sic ꝑ discordiam sunt diminute. qm̄ nulla durare ptās
valet vbi dissentio regnat. Romani tādiu magni ⁊ rez̄ dn̄i fuerunt. q̄zdiu in cha
ritate vixerūt: vbi v̄o ciuilia ⁊ intestina bella suborta sunt. mox ⁊ maiestas roma
na defecit. Sic ⁊ athenas ⁊ spartam ⁊ carthaginē domestica deleuerūt odia. Ciui
les aūt dissensiōes inuidia ⁊ ambitio alunt. q̄ pestes in regno vr̄o crassantes. oīm
intentionū vr̄az maloz̄ ⁊ oīm cā fuere. Et vtinā etiam nō hodie int̄ vos hi eēnt
morbi. nāq̄z si deposit̄ simultatib⁹ itestinisq̄ odijs ꝯcordes eētis ⁊ vnanimi voto
ad cōe regni bonū intēdēt̄. nihil est qđ vr̄i vicini ꝯ vos auderēt. nec em̄ ꝓuincia
vlla ē. q̄ si viros hz ⁊ hi sunt vniti. suū nō tueri possit statum. Difficile monumē-
tum ē amor ciuium. inexpugnabilis ē ciuitas quaz vnitas ip̄i tuet̄. Qꝛ si ꝑua re-
gna. sterilia. pauꝑcula. ꝑ ꝯcordiaz sese tuent̄. nec vicinoz̄ impet⁹ timēt. q̄nto ma
gis gloriosuz regnū vr̄m amplissimū. ditissimū. ⁊ oīm rez̄ copia habundās. insul
tantib⁹ resisteret hostib⁹ si oēs in vnū barones regnicoleq̄ ꝯcurrerēt. h̄ sēt ꝯnexe
inuicē nescio quō iusticia atq̄ ꝯcordia. nec vsq̄ altera sine altera repit̄. nisi forsan
ad modicū tp̄us etiam in malo q̄dam ꝯspirauerit. Sz hi nō pn̄t esse diuturni. qꝛ
nulli⁹ criminis est longeua societas. q̄ diu ꝯcordiaz appetūt. hos necesse ē in v̄tu-
te iacere fundamentuz. Dicam plane qđ sentio. nec vos egrelaturos puto. qđ in
bonum finem eloq̄r. Liq̄dum ē apud me. idcirco vr̄m regnū in magna ꝑte vasta
tum esse. qꝛ ꝯcordia caruistis. Concordia v̄o ꝓptea vos deseruit. qꝛ iusticiam non
amastis. Vosipsi potestis reminisci multis in loc̄ apud maiores vr̄os iusticiam
fuisse neglectaz. Nr̄is v̄o tp̄ib⁹ magnū illud fuit. qđ ladislaum deseruistis infantē
⁊ nullū hn̄tem q̄ suum ius tueret̄ nisi deū. q̄zuis nōnulli vr̄m necessitate magis q̄z
volūtate ab eo defecerint. q̄bus nihil est imputādum si metu graui ꝑculsi vite sue
ꝯsulere voluerīt. Nec em̄ hi hodie sum⁹ q̄ ꝓ iusticia capita nr̄a ponam⁹. Dixim⁹
iam cāz̄ aliq̄s. regno que vr̄o obfuerunt quantum nos opinari valemus. Apud
deum fortasse motorē oīm in cui⁹ manu sunt omnia regna mūdi. alie sunt q̄s igno
ramus. Nunc de remedijs trāsigēdum est. vt eaz inueniam⁹ quaz q̄rim⁹ vtilitatē
Nempe viri ꝓstantissimi si regnū vr̄m vult̄ instaurare (vultis em̄ n̄ ambigo) h-

rūs artibus euitādum est: querēda iusticia est. habenda ꝯcordia. iungēdus amor
ladislao. q̄ verus rex est repetēdus. iuuādus. fouēdus. vt violata in eo iusticia re-
sartiat̄. Dicit̄ forsan frustra sic loq̄ris cum iaȝ ob eam cāȝ h̄ sim⁹. ſ h̄ haud satis
est. Naȝ ⁊ legatio v̄ra ꝯditiōes q̄sdam h̄ȝ. q̄s possibile est cesarem nō admittere.
Quid tūc facietis. q̄d si non det̄ puer ad albam regalem. qꝛ n̄ videt̄ cesari faciun
dum. Quid si neget̄ coronatio noua. an in fecto negotio recedetis. Hic h̄ delibe
randum ē. h̄ ꝯsulēdum. h̄ videndum ē. ne iusticia deserat̄. ⁊ ne q̄ꝺ expedit regno
v̄ro negligat̄. Scit̄ qꝛ iusgētiuȝ ē. neqȝ electōȝ neqȝ coronatōȝ regnū dare ſ suc
cessionē. q̄ꝺ si q̄busdaȝ in regnis electō regem facit. id certe apud vos nō est. Nā
⁊ ap̄lice sedis sn̄ia est successionem in regno v̄ro locum h̄re. sicut ⁊ bonifaci⁹ diffi-
niuit ⁊ vetus obſuatio docet. Est igit̄ vobis ad iusticiaȝ ꝯſuandam ladislaum in
regem h̄n̄dus. q̄ sigismundi nepos. alberti ⁊ elizabeth filius. auito patn̄o ⁊ mat-
no iure regnum vendicat. Ninus p̄ri viuo successit apud assirios: apud macedo-
nes philippi successor allexander extitit. Apud hebreos salomon p̄ris dauid soliū
tenuit. Apud rōnos cū ꝑle careret iulius. adoptiuū filiū augustū successorē h̄uit
Apud troyanos laomedontam p̄reȝ secut⁹ est p̄am⁹. Apud francos pippini sedē
post obitum karolus magnus accepit. Apud gothos aūt q̄ ⁊ ipsi v̄ri generis fue
re almal p̄ri suo gapt successit. Sic ⁊ alberto regi v̄ro par est ladislaum successorē
filium succedere. nisi ⁊ pietatem ⁊ humanitatem oīm ꝑꝑloꝝ gentium nationūqȝ
iura velim⁹ ꝑuertere. Ver ne ꝓpositi n̄ri metas egrediamur. cum iustum sit ladis
laum apud vos regnare. videam⁹ an etiā vtile existat. Stoicoꝝ sn̄ia est nihil vti-
le fore q̄ꝺ non sit idem honestum. nec vt mihi videt̄ false arbitrant̄ stoici: qꝛ nihil
est vtile q̄ꝺ turpe sit. videri pōt vtile. esse aūt non pōt. Nam turpia ⁊ viciosa ca-
duca sunt. mutabilia. fluxa. curas sꝑ atȝ molestias afferētia. Que iusta sunt ⁊ ho
nesta ea manent nec vnq̄ȝ mētem turbant. ſ differam⁹ h̄ alio modo. Sunt vt ac-
cepi nōnulli: q̄ nec vocādum ladislaum rent̄. nec cum cesare q̄cq̄ȝ practicandum
Quidam ꝟo honestum aiunt (vti iaȝ factum est) vocari ladislaum. q̄ꝺ si nō det̄
ꝑ alium modū regno ꝯsulēdum cēsent. Apud hosce hoīes minima est de iusticia
mentio vtilitatem solūmodo sectant̄. ſ nesciunt qꝛ nulla est sine ꝟtute vtilitatis
possessio. Discutiam⁹ ḡ istoꝝ opiniones r̄n̄deamusqȝ ꝯ̄rariantibus. Ego q̄dem tūc
vtile putarem regno v̄ro negligi ladislaum. si sine ipso ⁊ ꝯcordes esse posset̄ ⁊ ab
hostibus regnum tueri. Qꝛ si h̄ absint. q̄d vobis vtile esse q̄at. Examinemus ista
Si pacem in regno ⁊ ꝯcordiam vult̄ h̄re aut populare regimē aut regale habē-
dum est. Dimitto nūc illam aristotel̄ quam in politic̄ de mō regendi ꝯsideratōeȝ
habuit. Naȝ ad h̄ duo pn̄t omnia referri. q̄d vos obsecro int̄ h̄ eligetis. q̄s v̄rm
est q̄ populare regimen audeat suadere. Omnes vos q̄ hic estis nobilis estis. at
in regimine populari omnis nobitas suspecta. Surgunt plebei ⁊ eq̄to iure rem
publicam administrant q̄cq̄d excellit amputāt. Respicite ciuitates q̄ in ꝯmuni
gubernant̄. nullus in atrio nobilis est. mercatoꝝ sunt omnia. Ego nō puto quē-
q̄ȝ v̄rm sub artificibus potius esse q̄ȝ sub regibus. Ad hoc est q̄ v̄rm regimen vsqȝ
in hoc cui sꝑ sub auspicio regum gubernatum est. Nec reor nouitatem vos velle
nunc agere. q̄ m̄r erroris esse ꝯsueuit. Exinde cum regnum v̄rm vndiqȝ bellis fla
gret: necessarium est regem h̄re ad quem omnia referunt̄. Ubi par est multitudo
regnare pōt. vbi sunt bella nisi vnus sit q̄ dirigat: omnia corruūt. Cum cimbri cū
tricentis milibus armatoꝝ italiam peterent. vrbes italie q̄ tunc erant libere. spō
te sua romanum sibi ꝑplm̄ ꝑfecerunt. Romani autem marium ducem oīm ꝯstitu
ere. Nec eīn sine ꝑncipe frementibus armis pn̄t ꝓuincie defendi. Vos ḡ q̄ cum
thurcis assidue bella geritis. necessariū est regem h̄re. Sȝ hic q̄ȝ de rege deliberā-
dum est. Aiunt nōnulli multos esse in regno ex sanguine claros ⁊ ꝟtutibus ꝑdi-
tos. quos reges esse nequaq̄ȝ dedeceat. q̄ꝺ ego non negauerim. Nam ⁊ ex vobis
q̄ hic estis nō irem inficias. corona dignum aliquē fore. siue claritas generis. siue
forme decus. siue animi magnitudo ⁊ ꝓbitas req̄rat̄. Ver cum nō possit nisi vn⁹

rex fieri. Inter vos autem plures sint dyademate digni. sitq3 magna eq̃litas in-
ter vos. q̃s nō videat magnam inuidiam nasci. siq̃s vr̃m in regem sublimet. int
pares nunq̃ȝ inuidia deest. nec eq̃ animo sui similez sibi ꝑferri sinit. Sunt int vos
diuerse voluntates. Et vt comicus ait. q̃t capita tot snie. Quis vnq̃ȝ sibi suadeat
tot ꝑlatos. tot ꝓceres. tot ciuitates. tot incolas in vnum ꝯsentire. q̃ ex hungaria
ꝑficiat in regem. Addite ꝙ inimici vr̃i circūstantes thurci. vires mox vr̃as ꝯtem
nerent audientes ex vobis esse creatum regem. Cum ꝓpt̃ea scirent vos ab omi-
bus xp̄icolis destitutos ꝛ a germanis ꝑ̃tim. q̃ꝝ sanguinē iniuriam reliq̃sset. q̃d
vltra. an putādum ē regem bossine dispotumq3 rassie ꝛ alios hungarie magna-
tes. q̃ vix sigismundum ludouicumq3 regem supra se ferebāt. iam vnum ex vob
eq̃ animo sibi dn̄āntez pati. Taceo domū austrie ꝛ comitē cilie q̃ nunq̃ȝ ab obe-
dientia pueri recederet. Quo circa nō video quō ex vobis eligi rex possit. q̃ ꝛ ho-
stes repellat ꝛ regnicol' pacez ꝑbeat. Venio extra regnum nec q̃ pacto ex alijs gē-
tibus regem hr̃e possit video. nec em̄ adeo deductos vos arbitror. vt ex infideli-
bus reges accipiat. q̃ multis nō iā tricam annis ꝫ seculis fidem xp̄i ꝓprio sanguine
ꝯ infidelium impetus defendistis. Polonia q̃ vobis regem dare voluit. in eo iaz
statu est. vt vix sibi regez inueniat. In almania q̃cunq3 sunt ꝑ̄ncipes regio digni
fastigio ladislao regi arctissima iuncti sunt ꝯsanguinitate. nec q̃sq̃ȝ est tā regendi
cupidus. vt ꝓprium sanguinē ledat. Bohemia ladislaum respicit. Cetere natōes
remotissime sunt. ex q̃bus si regem velletꝭ vocare. ꝛ si ꝑsonaz hr̃etꝭ. auxilium tn̄
ꝑ tot regiones tot gētes tot terrarꝫ marisq̃ȝ spacia nō possetꝭ hr̃e. ꝫ ꝓcedamꝰ eē ali-
quem vel in germania vel alibi q̃ vr̄o vocatu regnum accipiat. vt sit verꝫ qđ vsur
pare cesar solebat ex euripide. si violādum ius est. regnādi cā violādum est. in ce-
terꝭ rebus pietatē colas. An ꝓpt̃ea pacē hr̃eatꝭ. an thurcꝭ resistēre poteritꝭ. an vtili
tatē quam vultis ꝯseq̃mini. Nūc hic australes inde thurci regnū vr̃m infestabūt
Nūc ꝑtes in regno erūt q̃ nihil ociose fieri ꝑmittēt. Sane viri prudētissimi ꝛ alto
sanguine nati. si pacē in regno vultꝭ hr̃e inimicosq3 thurcos ꝓcul arcē. nec ꝓplare
hn̄dum ē regimē. nec ex vob rex assumēdus. nec in alia gēte q̃rendus. Qm̄ in au-
stria h est de q̃ locutꝰ sum ꝛ quem vos accersitis ladislaus alberti filius. in q̃ si no Ladislaus Alberti filius
bilitatem q̃ritis. nemo ē eo in orbe toto nobilior. Cuius patnū genus ab ipsa iu-
lij cesaris stirpe diriuat. Sic em̄ domus austrie initiū hȝ. in q̃ plurimi romanoꝝ
reges fuere. q̃ ꝛ bohemie ꝛ polonie ꝛ alijs regnis ꝑsepe reges dedit. Matnuz ge
nus ex regibus vr̃is ꝓdit. mr̃ illa regina vr̃a elizabeth fuit. auus sigismundus im
pator. ꝓauus karolus q̃rtus. Exinde iohes rex bohemie ac hainricus septimus
cesarꝫ. q̃ post trāslatōz imperij apud germanos excellētissimi fuere. vbi nā tanta
nobilitas tātaq̃ȝ sanguis claritudo. Certe h potissime ex oī xp̄ianitate dignus est.
q̃ vob generꝭ claritate pollētibus eē rex dēat. Hic int vos natus ē ꝛ in ipsa infan
cia coronā vr̃az adeptus. nemo in regno vr̄o ius hȝ nisi puerulus iste. Hic vobis
theutonicos oēs amicos reddere pōt. atq3 bohemos ꝯiungere. h pacē vobis in-
trinsecā reddet. h dispotum ꝛ comitē cilie in vnum vobiscum ꝯiunget. h vob fri
dericum cesarē patruelē suum affectissimum faciet. Hic oīa dn̄ia austrie. h ducez
burgundie ꝯsanguineum suum ꝛ francie dn̄m sibi ꝯiunctuz in vr̃m auxilium cuz
opus fuerit aduocabit. In h puero regia maiestas relucet. iā in puerili etate libe
ralitatē on̄dit ac prudētiaz ꝑ se fert singularem. Forma illi egregia ꝛ plus q̃ȝ dici
possit decora. iā patnaz magnanimitatē ꝛ auitā sagacitatē indicat. breui tpe grā-
diusculus erit ac ꝑ seipm̄ loq̃ eq̃tare ꝛ gubernare poterit. Cuz h extirpare scisma
ticos de regno poteritꝭ. cum h thurcos repellere. dalmaciā vēdicare. ꝛ q̃cq̃d alie
natum ē ad coronā reducē. paceq̃ȝ sancta ꝛ optima frui. Quocirca cum tāta ꝛ tā
euidēs vtilitas appareat. si ꝑseuerare cum ladisl' vo rege volueritis. q̃uis nō vtpu
to vos vllo pacto absq̃ȝ desiderata cōclusione recessuros. vt tn̄ oratiuncule mee
destinatum finē imponā. circumspectōes vr̃as oro. ꝓcor. obsecro. ꝛ obtestor. vt h
tot tātaq̃ȝ regni ꝯmoda ꝯsiderātes. cum cesare nr̄o oīo ꝯueniatis. nec in eo vr̃m

faciatis.si q̄d est q̈ vestris petitionibus diminuat᷑:dummodo rex in regni vestri aliq̄ loco sit.maiestati cesarie accepto. Nam nec cesar ipse q̈ iustum fuerit dene gabit qꝛ etiam de sua vtilitate agit᷑.cum regnum vr̄m amicum hꝫ. Nec moueāt vos instructōes in peste facte. Naꝫ ⁊ vosipsi potissimi autores eaꝝ fuistis. Nemo moleste accipiet siq̄d ꝑ vos ꝓ regni pace fuerit imutatum. Palatinus aūt ⁊ q̄ cū eo sentiunt allegare pestienses ordinatiōes nullo modo pn̄t.q̄ ab eisdem multis iam modis recesserunt. Sumite igit᷑ animuꝫ viri p̄stantes.ↄcludite cum rege q̄cunqꝫ potestis.dicite demum.nulli⁹ vos regis nisi ladislai dn̄atum passuros. Amplectimini iusticiam pueri.recipite q̄ vobis vtilia esse ondim⁹. Efficite vt ⁊ hūgaria tota ꝑ vr̄ām opam se q̄etam ⁊ pacificam intelligat redditaꝫ.⁊ puer ipse ladislaus vr̄ hungarus.suum regnum ꝑ man⁹ vr̄as:vr̄aqꝫ studia recupasse cognoscat ⁊ cum virilem togaꝫ accepit.te cardinalem q̄ eum baptizasti.te vesprinen̄. ep̄m q̄ patri suo seruiuisti.te nicolaum vainodam q̄ militem eum fecisti. te ladislaum banum q̄ sanguine sibi ↄiungeris.te griskona q̄ eius ꝑtes indefesso animo sꝑ defendisti.te emericum q̄ auo suo charissim⁹ fuisti.⁊ vos omnes legatos pn̄tes tanq̄ꝫ suos tutores suos defensores suos ꝑentes veneret᷑.ac honoribus dignitatib⁹ opibus ⁊ omnibus officiis ⁊ beneficiis suꝑ ceteros regni ꝓceres singulari q̄dam affectione ⁊ animi iocunditate ꝓsequat᷑.

Congratulat᷑ ꝓmoto in ep̄m ⁊ qualiter viuat admonet.

Epistola.lxxix.

Reuerendo patri ⁊ claro p̄ncipi dn̄o iohanni de aich.electo eystettensi dn̄o suo p̄cipuo eneas silui⁹ impialis cancellarius. S.p.d.seqꝫ ip̄m totum exhibet. Fecisti benigne pꝛ optime. ꝙ in lr̄is tuis q̄s huc ad amicos misisti de tuo successu mei q̄ꝫ mēoriaꝫ habuisti. Nec em̄ eneam tuum q̄ tibi obuenerant bona ignorare noluisti.quem sciebas tua gaudia solide gauisuꝝ. Ego igit᷑ vir p̄stantissime grās in p̄mis optimo ⁊ maximo deo refero.q̄ te dignis honoribus extulit. Post hoc laudo magnope capitulum tuum singulosqꝫ canonicos q̄sue ꝓui suri eccl'ie.n̄ vt plerıqꝫ faciunt indoctos impitos inexꝑtos inertesqꝫ sibi assumūt ꝫ te viꝝ scientia iuris ⁊ oīm lrāꝝ peritia claꝝ.in rebus agēdis diu v̄satum apud p̄ncipes ⁊ singulari solertia p̄ditum elegerunt.vtinam hoꝝ exemplum ⁊ alij seq̄rent᷑. Nempe non sic laycoꝝ imp̄ssionibus eccl'ie tererent᷑:si eoꝝ gubernacula apud eos essent q̄s studere sapientie ↄtigisset. Postremo tibi admodum regratior q̄ factus maior nō despicis me minorem vt plerūqꝫ fieri solet. Mos em̄ hominum est vt q̄ infra se sunt semꝑ ↄtemnant. Hinc vulgo ꝓuerbium est. Societatē hominum dirimi. q̄tiens alius alium dignitate vel opibus excedere cepit. ꝫ ista inter plebeos ↄtingunt.q̄ non in v̄tute ꝫ in vtilitate omnem vite rōem ponunt. viri aūt boni ⁊ v̄tutis amatores vt magis eleuant᷑ eo magis amicoꝝ meminert Nec em̄ affricanus iunior lelij vnq̄ꝫ oblitus est.aut eum ꝑuifecit. q̄uis ⁊ ipse duos ↄsulatus cum summo ꝑpli desiderio suscepisset Ille v̄o candidatus ex petitōe deiectus fuerit. Nec perithous architam neglexit.q̄uis ipse fortunatus. Ille v̄o captiuus esset ꝫ libertatem amico impetrauit. Amicitia nāqꝫ q̄ int᷑ v̄tuosos ē nec varietate fortune.nec tꝑe diminuit᷑. Ita ⁊ int᷑esse video bonitate tua. q̄ lꝫ iaꝫ int᷑ antistites ecclesiaꝝ ⁊ seculi p̄ncipes sublimatus sis.q̄ modo p̄uatus fuisti non tn̄ mēoriaꝫ ponis.ꝫ int᷑ varias occupatōes q̄ in p̄ncipiis dignitatum adeptaꝝ euenire solent.int᷑ magnas curas.int᷑qꝫ diuersos strepitus de me scribere nō neglexisti. Judicium est hoc mihi maximū firmaꝫ esse stabilē ꝑpetuam ⁊ imortalē beniuolētiam tuam. Ueꝝ p̄sul amātissime q̄uis ego mihi ↄgaudeo ꝙ amicū honoribus auctum ⁊ in sublimi positū video.tibi tn̄ an ↄgaudere debeam hereo. Nam tuam dignitatē tuasqꝫ diuicias multe cure multe anxietates multi met⁹ seq̄ntur Nec em̄ augeri opes pn̄t:q̄n ⁊ labores crescant.omnis potētia subiecta est inuidie. Qui ep̄us est in specula sedet:oīmqꝫ oculos in se ↄuersos hꝫ. Si bn̄ facit.fecisse debitū dꝫ.si male liguis oīm carpit᷑. Adde ꝙ nemo tam sancte viuere pōt quin

aliqui se offensos reputēt. Nibil est mibi crede in bac vita mortali durius q̄ pon
tificatum gerere: in q̄ si deo places bominibus displices. Fuare medium arduū est
Atcūq̄ sit nauigādum est boc pelagus. p salute cōmuni Fuiendum est reipublice
Nec enī nobis nati sumus vt plato dicebat. S ortus nr̄i ptem amici ptem patria
vēdicat. Ego aūt addo ptē q̄z deberi ecclesie: ꝛ si nos totos obligatos sibi dixeri.
q̄ nos xp̄o regenerauit: nō errauerim. exinde cum te intus ꝛ in cute norim: mode
rationemq̄ tui animi sciam. Nullum mibi dubium est. q̄n tuus bonor ppetuus
sit. cum tua sit v̄tus etna. Et q̄r magistratus viꝝ ondit: vt bias ait. in boc benefi-
cio tuo p̄stantes animi dotes q̄ latebant manifestabis. Sz omnia bec cum labo-
re multo diuersisq̄ anxietatibus facies. In omnibus bis tn̄ moneo te. p̄cor. ob-
testorq̄. ne magis p̄plo q̄ tibi viuere studeas. metire tp̄us tuum. ꝛ aliud reipubli
ce tribue. aliud tibi retine. Relaxa nōnunq̄ curas animūq̄ oblecta. Scipio leli-
usq̄ de q̄bus supra memini q̄uis magni essent viri. ꝛ rempublicam suis ingenijs
ac studijs sustinerēt. nonnunq̄ tn̄ in laurētem agꝛ exeuntes sic se ocio q̄etiq̄ da-
bant. vt conchas vmbilicosq̄ legentes ad magnam diei ptem iactu lapillaꝝ ob-
lecterent. Oportz sic agere (mibi crede) p̄sul insignis. Naz q̄ sp seria tractat q̄-
uis nō est mortu⁹. tn̄ viuens moriť. Tu ergo q̄ iam maximam dignitatē adept⁹
es. effice ne te magis dignitas. q̄ tu illaz in ptāte babeas. Multi sunt modi q̄b⁹
animus relaxať. Interdum venatibus ac piscatōibus. multi sunt mētis secessus
Cura vt fideles comites babeas. cum q̄bus nō aliter q̄ tecum loq̄ris. Inter om
nia bominum oblectamenta nulla maior voluptas est. nulla iocundior nulla se-
curior q̄ cum fideles amici inuicem cobeunt. deniq̄ ita est nullius boni (vt sene-
ca dicit) sine socio iocunda possessio. Quāto q̄sq̄ maior est. q̄nto ditior. q̄nto po
tentior: tanto fideli amico magis indiget. Tibi bec pluribus v̄bis dico q̄ op⁹ sit
Tu boc partim legendo ptim inť bomines viuēdo didicisti. Facq̄ vti facto opus
scis. Ego mibipsi cōgratulor q̄ te sic sublimatum audio. Scripseram tibi nup de
miserijs curialium longam ep̄lam. S tu iam eo in statu es vt bis scriptis nō indi-
geas. Curabo tn̄ vt ep̄lam videas. Nam q̄tomaiores sunt illoꝝ anxietates qui
p̄ncipibus Fuientes tedia subeunt curiaꝝ: tantomagis letaberis cum te is libe-
ratum videbis. Apud italos antonius massetanus ex ordine minoꝝ magnus v̄-
bi dei p̄dicator fuit. cui⁹ s̄mo tam p̄plo acceptus erat vt ad magnam diei partem
absq̄ cibo audireť. Callebatq̄ bomo ꝛ in grecis ꝛ in latinis lr̄is. Hunc sua v̄tus
generalem ordinis magistrum fecit. post ep̄m massetanum. non tamen tot digni
tatibus auctus: s̄mones deseruit. De p̄nte senis p̄dicare de pauptate cepit mul
taq̄z incommoda paupeꝝ multasq̄z miserias in medium adduxit. Exinde quid
dicam inq̄t: tot sunt pauptatis tedia vt nibil supra. Ego q̄dam grās deo refero q̄
p episcopatum bis liberatus sum. Sic ergo ꝛ tu dicere potes. Nam ep̄atus ex
miserijs curialium te extraxit quod tam mibi iocundum est q̄ tibi vtile. Tu vide
vt diues factus non sis paup. Iam tibi facultas est. quia potes q̄ multos ditare
Cura vt bomines dignos p̄moueas. Non tn̄ sic te bac lege astrinxeris. quin eti-
am p tuo libito aliquibus beneficias. Is cui scripsisti de tua p̄motione multum
in te sperat. vir bonus est ꝛ tui amantissimus. Fac vt eius noticia nō sit apud te
infructuosa. Inter alios aūt quos dignos ꝛ virtute p̄stantes ad beneficia eccle-
siastica p̄moueris. Si vnum vel alteꝝ indignum aliquando aliquo beneficio s̄b
leuaueris non erit rep̄bendendum. q̄r non vitupať q̄ semel errat S qui magis er-
rat q̄ benefacit. Concedendum est aliq̄d amicitie atz cōsuetudini. non tamen cuꝫ
p̄iudicio veritatis: q̄uis aristoteles platoni veritatem p̄tulerit. meo iudicio ma-
gis fame q̄ veritatis amore. Vale ꝛ mibi aliq̄n scribe.

Peti insigne regis anglie ꝓ amico. **Epistola.lxxx.**

Eneas silui⁹ poeta. reuerendo pñi adam de
mulin aplice sedis ꝓthonotario ⁊ serenissimi reg꞉ anglie secretario. S.p.
d. Tantū est int̃ nos terrarū maris montiū fluminūq́ꝫ. vt raro inueniā ꝗ
vel ad te vel abs te veniāt. Sic fit vt nec tu meas lr̃as vt vellez crebras accipias
nec ego tuas videre possum ē mihi h̃ graue. Naz sūmope ꝗd rerū agas: ꝗdue for/
tunarū habeas scire cupio. Nūc cū lator pñtiū vir ꝓb⁹ ad te vētur̄ se diceret. sta/
tui hāc breuē eplaz ad te destinarē. Ex ꝗ si nō multa intelligeres tuū saltē eneam
bñ valere cognosceres. Verū q꞉ nulla petitio amici cā refutāda ē. Cū vir lr̃at⁹ ma
gnaq́ꝫ ꝟtute p̄dit⁹. M. secretari⁹ impialis mihi amātissim⁹ diuisiā serenissimi pn̄
cipis regis tui deferre cupiat. sitq́ꝫ h̃ muuē dignissim⁹. Te p̄cor hortor obtestorq́ꝫ
vt h̃ sibi apud regiaz maiestatē impetratū reddas: lr̃asq́ꝫ mihi trāsmittes regias
p ꝗs ei talē diuisiā ferre liceat. qđ si feceris mihi singularē ꝯplacētiam grām q́ꝫ cō
feres ⁊ hoiem dignissimū ꝓmouebis ꝗ diuisie regie ñ min⁹ honori p̄stabit. ꝗ ipa
sibi diuisia dec⁹ p̄beat. scis em̄ tales res illis ꝯmitti deberi ꝗ tueri earū honorificē
tiaz possint: sicut is ē ꝓ ꝗ tibi scribo. Tu fac vt p̄ces mee sicuti ꝯsueuerāt apud te
bñ recepte efficacesq́ꝫ sint. Vale mihiq́ꝫ oīno r̃scribe. In reb⁹ eccl'e breui p̄cipies
ꝗ maiestatis impatorie mens existat.

Hungari spreto ladislao regni herede ꝟo. **Epistola.lxxxi.**
regis polonie filium intruserunt.

Reuerēdissimo in xp̄o pñi ⁊ illustri pn̄cipi dño leonardo ep̄o patauieñ. dño
suo colentissimo. Eneas silui⁹ secretarius impialis seip̄m recōmendat ac.
S.p.d. Quis res hūgaricas post obitum diui sigismūdi ptim vider꞉ ptim audi
ueris vsq́ꝫ in hanc diē ꝗ pacto sint geste. Scriptur⁹ tñ ego nūc aliꝗ de hūgaris cui
magis ꝗ tue dignatōi talia dirigaz nō scio. Nā ⁊ si vera scp̄sero autoritatē ep̄le
dabis: ⁊ si falsum aliꝗd intercederit lima tua eradet̃. Referam ḡ breuissime qđ mē
ti sedet. vt sciant posteri ⁊ a ꝗbus impugnatū ladislai regis hūgarie ius fuerit ⁊ a
ꝗbus defensum. ac ip̄e postea cū grādiusculus fuerit nr̃a legēs scripta si qñ illa i
manus suas deuenerit. ꝗ de se bñ ⁊ ꝗ male sint meriti sciat. vt illis p̄mia ⁊ istis si
se humiliauerint veniā tribuat. ptinaces aūt in penā rapiat. Est em̄ pn̄cipis offim̄
pcere subiect꞉ ⁊ debellare sup̄bos. S3 ne modū ꝓposite breuitat꞉ excedam: narratō
nis h̃ pn̄cipiū erit. In hungaria mortuo sigismūdo gener ei⁹ albert⁹ dux austrie
regnum suscepit. ꝗ dum varijs bellorū strepitib⁹ fatigat̃. dūq́ꝫ calorib⁹ insuetis se
miscet. Jcto morbo relicta elizabeth vxore p̄gnante breui tp̄e extinct⁹ est. Hūga
ri more hoim ꝗ nouitatib⁹ oblectant̃ reginā adeūt. regnum amplissimū multisq́ꝫ
hostib⁹ circūdatuz rege carere ñ posse dicūt. Viduam ꝗz nubere admonēt. Extor
ꝗnt deniqz wladislaū polonie regē adhuc ephebū vocari. Illa ⁊ si ptū expectare
cupet: vbi tñ p̄cib⁹ locū furor negat. oratores mitti annuit. ꝗ wladislaū accersant
Eaqz legē adijcit vt si marē infea pareat: nulla legatōi vis insit. Dū legati viā fa
ciūt dūsq́ꝫ wladislaū ꝯueniāt: piente regina ladisla⁹ alberti fili⁹ nascit̃. Scitulus
infans ⁊ in orbe toto nobilissima ꝓgenies. Scribit̃ legat꞉ ne ꝗd vlteri⁹ attingāt.
ladisla⁹ apud albam regalē ex dyonisij strigonieñ. archiepi manib⁹ coronā quam
beati stephani fuisse sacrāq́ꝫ putāt inūct⁹ recepit. Nicola⁹ aūt vainoda trāsilua
n⁹ militiā illi ꝯtulit eūqz gladio cixit. Legati in poloniā missi spret꞉ regine iussib⁹
siue corrupti auro (ꝗs em̄ ñ munere vincit̃) siue theutonici nois odio) Nā rara
int̃ vicios ꝯcordia ē) tāq́ꝫ nihil d̃ puero scirēt wladislaū accedūt. ꝓmissoqz regno
secū in hūgariā ducūt. sibiqz budā in aduētu tradūt. scidit̃ evestigio regnū. ⁊ hic
regina puerū defendēte inde polonis impugnātib⁹ infinite rapine cedesqz fiunt.
nicola⁹ vainoda trāsiluan⁹ siue nouarū cupidus rerū: siue regine lacessit⁹ iniurijs
quā em̄ nō fidē ꝯtēpt⁹ frāgit ad polonū deficit. Et q꞉ vbi fortuna fauet. illic ⁊ fa/
uor hoim se inclinat. Intra paucos dies maior ꝓcerū ps wladislaum seq̃t̃. Erat
wladislaus adolescens ꝗuis facie ⁊ corp̄e deformis, liberalitate tamen ⁊ animi

Sigismundi Ro: Hu[n]
Gener eius Albertus
Dux austrie

magnitudine dignus laudē. Alloq̄bat̄ ꝑplures absq̄ interp̄te: quos virtute p̄stan-
tes viros nouit. munerib⁹ sibi ꝯciliauit. Plura donauit q̄ sibi retinuit. Itaq̄ di-
ues in modū regis videri tn̄ paup̄ poterat. Nulli rei difficili atq̄ p̄iculose seip̄m
negauit: q̄bus artib⁹ ꝛ vulgi ꝛ nobilium animos ꝯciliauit. Fit ḡ ꝯuentus regni-
colar̄ apud budam: vocant̄ vtriusq̄ p̄tis p̄lati atq̄ barones. tanq̄ de ꝯmuni toti
us regni vtilitate sit trāsigendum. Et ne q̄s venire formidet: l̄re salui conductus
q̄bus libet accedentib⁹ exbibent̄: sub q̄r̄ fiducia ꝛ dyonisi⁹ archiep̄us ꝛ ladislaus
banus de gara budam ꝓficiscunt̄. Sȝ nulla est regni societas (vt ennius inquit)
nulla pietas fidesq̄ locum h̄ȝ vbi dominiū querit̄. Capiunt̄ igit̄ archiep̄us ba-
nusq̄: lȝ centum ꝛ ampli⁹ sigillis sese tutos arbitrarent̄. Et nisi mortem subire ve
lint: alt̄ coronare nouū regem: alt̄ iurare ꝛ fidelitatem polono ꝓmittere cogitur
Quod si neq̄ catho fecisset neq̄ regulus q̄ vitam submittebāt honori: nō tn̄ im-
propandū hoc est nr̄o t̄pe si ꝓpt̄ vitam facim⁹ q̄ nō vident̄ facienda. Nec eīm hi
hodie sum⁹ qui ꝓ iusticia capita nr̄a ponam⁹: q̄uis ꝛ stultum est ꝓpt̄ iusticiā mo
ri si nullum iusticie ꝯmodum nullūq̄ iuuamen iuuamē mors ipsa ꝯtulerit. In re
gine p̄tib⁹ albertus dux austrie: vlric⁹ cilie comes ꝯsilio maturus. gis kra bohem⁹
inc̄ocusse vir fidei cū nonnullis ciuitatib⁹ ꝛ aliq̄bus baronibus ꝑmanserūt. Sed
regina cum se debiliorē vidit imparēq̄ polono: filium paruulum cū corona ad fri
dericum cesarem trāsmittit: sibiq̄ patruelem ꝯmēdat. Archiep̄us aūt banusq̄ vt
ꝑmū libertati redditi sunt ad reginā redeūt (qȝ non pōt esse diuturnū qd̄ vio-
lentum est: nec stabile fieri pōt qd̄ animis ꝓmittit̄ inuitis) Infiecto deinde t̄pe
cum regina ad colloquium cū polono venisset: nōnullaq̄ pacis federa ꝑcussisset. ex
matric[e] dolore q̄ sibi familiar[is] erat vitam ꝛ regnum amisit. Quidam eā veneno
extinctā putauere (vt sunt hoīes in malas suspitōes ꝓnpti ꝛ ad criminādū ma
gis q̄ laudādum nati) Post h̄ cum iā frideric⁹ ex remi p̄tib⁹ (accepto dyadema
te) remeasset. Julian⁹ sancti angeli cardinalis vir ꝛ ingenij ꝛ animi dotibus sin-
gularis: q̄ tunc ap̄lice sedis legat⁹ pacem in regno ꝯponere. ac exercitum ꝯ thur-
cos excitare iussus erat: maiestatē cesareā apud wiennā ꝯuenit: quē secuti sunt
vuariens̄ ep̄us ꝛ decanus cracouiens̄ regis polonie oratores. alt̄ humilitate p̄ci-
pua: alt̄ fastu maximo mēorabilis. hortatiq̄ cesarem sunt vt ꝛ ꝯ thurcos auxilia
mitteret ꝛ vt de pace cū regē polonie ꝯueniret: quem regē hungarie appellabant
Sȝ q̄ȝ nec leges pacis offerebant̄ q̄ ladislao regi ꝯducerēt: nec tutū erat id bellū
iuuare in q̄ rex polonie p̄ncipatū teneret: q̄ post triumphū sicut insolentes hoīes
victoria facit. aduersus austriam signa ꝯteret. infect[is] rebus iulianus atq̄ college
remissi sunt. Facte fuerūt tn̄ paulopost ad bienniū inducie. q̄bus cautū est nec ꝑ-
tibus ladislai regis ꝑ wladislaum suosq̄ dari nocumētum: nec rursus turbari de
bere q̄ polonū seq̄rent̄. Siq̄s violator feder[is] eēt hūc ambe p̄tes ꝯpescerent. Rex
aūt polonie iuliani suasu ꝛ instigatōe regnicolar̄. cū exercitu in thurcos traijcit.
Cūq̄ ad flumen venisset qd̄ morauam incole vocitant: auditum est in ꝓpinquo
exercitus hostium delitescere. Itū est igit̄ in p̄lium ac cū basso ꝯflictatum. Quo
victo duo milia hominū cesa sunt. q̄tuormilia capta: int̄ quos ductores tredecim
fuere. signa militaria nouē. Sic eīm iulianus suis l̄ris cesari q̄ tūc in carinthia fuit
significauit. q̄uis wladisla⁹ more polonor̄ q̄ de magnis maiora loquunt̄ trigin
tamilia hominū cecidisse suis ep̄lis annotauerit. Tū q̄ȝ ꝛ sophia vrbs bulgaror̄
nōnulla opida ꝛ castella hostium in deditōnē recepta sunt. Exinde cū fame labo
raret exercitus. nec angustias romanie trāsire liceret. Nā thurco milite[s] custodi
ebant̄: dimissis copijs budā reuētum ē: quam wladislaus cū magna toti⁹ ꝑpl̄i le
ticia q̄si triūphator intrauit. Sȝ h⁹ victorie p̄ter auspiciū nihil ad eū ꝑtinuit. Nā
solus iohes vaiuoda trāsiluan⁹ rei militar[is] exꝑtissim⁹. cū decē milib⁹ expeditor̄
militū h̄ bellū ꝯfecit. Fracti hac pugna thurci: nā ꝛ in asia ꝯfligere cogebant̄.
Inducias petunt q̄s traditis q̄busdam artibus iureiurādo firmatas obtinuert̄.
Sȝ audito paulopost classis aduentu quam pontifex maxim⁹ eugeni⁹ ac philip

Sophia urbs Bulgar[orum]
sunt

Joa. Woiwoda

pus burgundoꝝ dux in elespontū trāsmiserat. tanq̄ ex asia in europam transire
thurcos ꝓhibitura foret. Elati p̄oris victorie successib⁹ hūgari: suadēteq̄ iulia-
no q̄ treugas nulli⁹ momēti fore dicebat in iussu sedis aplice: cum hostib⁹ xp̄iani
nois factas: pacē rupert. Collectoq̄ grādi exercitu t̄ras hostiū ingrediunt̄ vastā
tesq̄ ferro ꝛ igne q̄cūq̄ obuiā fiūt. Nō lōge ab andrinopoli castra locāt: q̄bus
cognit ꝛ ip̄e magn⁹ thurc⁹ ingētes copias ꝯgregat. At si vera ē fama centūmilia
viroꝝ exercitū ꝯflauit: traiectoq̄ mari vt q̄daꝫ volūt circa bossoꝝ tracie (n̄ sine
magna ianuēsiū infamia) in europā venit. nā ꝛ q̄dā ianuēsiū naues p̄buisse trāsi-
tū illis referebant̄. Cui⁹ tn̄ veri piculū ad me n̄ recipio. nec mihi p̄suasum ē tanta
quēq̄ auaricia fore vt xp̄ianū sanguinē pecunia vēdat nisi quē dyabol⁹ in modū
iude sibi subiecerit. Aduēt⁹ thurcoꝝ tā subit⁹ fuit: vt p̄us venisse visi sint hostes
q̄ȝ auditi venire. Vbi ꝙ in ꝯspectu fuere visaq̄ mltitudo ē pugnatoꝝ lōge maior
q̄ȝ putaret̄. Ingēs t̄ror xp̄ianos inuasit (vt fit qn̄ ex inopinato pugnādū est) nō
tn̄ detrectauere certamē hūgari: nec regio sanguini defuit anim⁹. ꝯstruct ordini-
b⁹ aciē educūt: ꝯmittit̄q̄ duꝝ ꝛ atrox p̄liū. At dū nr̄i ꝓ fide ꝛ illi ꝓ ꝑfidia pugnāt
tantū sanguis vtriq̄ effundit̄ (vt in modū lac⁹ campi stagnarēt) Diu certatū est
eq̄s viribus: dū xp̄iani suas aciēs ꝟtute sustētant: thurci ꝟo nūero supplēt. Cūq̄
ꝑ p̄les horas nūc illi nūc isti cederēt: ad extremū inclinata xp̄ianoꝝ acie victores
euadūt thurci. Iuramētaq̄ n̄ solū domestic fidei ꝙ ēt hostib⁹ frāgēda demōstrāt.
In h̄ p̄lio clarus adolescēs aut capt⁹ ē aut occisus rex polonie. nec em̄ adhuc eq̄
ta ē noticia veritati. Penas tn̄ certū est eū dedisse vsurpati alieni regni: q̄ dū spoli
are p̄prio regno ladislaū q̄rit. suū amittit. Ceca ē nimiꝝ cupiditas hoim q̄ nō ꝯtē
ti ciuitatibus dn̄ari: ꝓuicias q̄runt post regnū. nec sic expleti etiaꝫ regnis: r̄gna
cumulare nitunt̄. Nesciētes q̄r p̄ua res ē q̄ vitaꝫ eripit hoi ꝛ oib⁹ pōpis ac dn̄ijs
nudū in mom̄to reddit. Corpuscula nr̄a vbi sp̄us euolauit modico sartofago cō
tentant̄. Et tā leta sunt int̄ auꝝ gēmasq̄ recōdita q̄ȝ int̄ feces hoim feraꝝq̄ col-
locata. Qd̄ si wladislaus aīaduertisset: q̄etus i regno suo (naꝫ sat diuitiaꝝ possi
debat) nūq̄ȝ hūgariā attigisset. Sꝫ secuti sunt eū varadien̄. ꝛ agrien̄. epi q̄ r̄gnū i
diuisionē adduxerāt: pluresq̄ alij ꝓceres dn̄iq̄ potētes: q̄ dū incōsulti⁹ q̄ȝ auda
cit̄ p̄liant̄ hostiū gladijs occubuert̄. Cesa ex ambabus ꝑtibus circit̄ q̄dragita mi-
lia referunt̄. Naꝫ ꝛ cruēta lugubrisq̄ victoria hostibus fuit: q̄ vt erāt nūero p̄les
sic ēt ex suis plures ceciderūt. Iulianus cardinalis in bello vulneratus ē: ac dū fu
git amisso sanguie deficiēs apud paludē q̄ndā impijs hūgaroꝝ manibus n̄ ex vo
lūtate nobilitat ꝙ ex furore pleb̄ occisus ē. Claꝝq̄ illū sp̄m emisit q̄ q̄ndaꝫ suaui
oroe generale ꝯciliū cūctosq̄ p̄res basilee ꝯgregatos ex arbitrio suo gubernauit.
Paucissimi ex tāto exercitu sup̄fuerūt: eosq̄ n̄ tātū fuga liberauit q̄ntū hostiū ti-
mor. q̄ dū se victos arbitrāt̄ ꝑseq̄ fugiētes negligūt. Diu p⁹ mors wladislai ꝛ iu-
liani incredita fuerat. q̄dam nāq̄ vt inuicte ꝟtut illos sciebāt: sic ꝛ imortales eē
rebāt̄: q̄ res ꝑ plures mēses absq̄ nouitate regnū suspēdit. Laurētius p̄terea pa
latinus hūgarie: acri vir ingenio: nouas indies lr̄ās ꝯfingebat: q̄bus ꝑpli mentes
pasceret. Nūc wladislaū in polonia sospitē esse: nūc intra dies paucos vēturꝝ as-
serens. At vbi demū ꝯpta mēdacia auctori obrogarūt fidē (sic em̄ plectit̄ mēdax
vt dū credi sibi falsa vult etiaꝫ in ver repellat̄) ꝯuentū regni hr̄e placuit. Et q̄r pa
latinus budā clauserat in peste q̄ locus ꝑs bude trās danubiū censet̄ ꝯgregatio
facta ē. qd̄ vt accepi loci noīe sum extritus. Sic ꝛ pōpeiū cū in cipꝝ venisset cha-
to basilēs destruit qd̄ mala regina interp̄tat̄. Mihi q̄dem in peste qd̄ in malū so-
nat nihil boni videbat̄ posse ꝯcludi. nec adhuc meliorē speꝫ hēo. Illic ꝑlati baro-
nesq̄ regni ꝯueniētes vnanimi voto ladislaū alberti filiū in regē eligūt: vicarios
regni ordināt. decreta ꝓ cōi pace faciūt: ꝛ oratores noiant. q̄ ad cesarē petituri pu
erꝝ destinent̄. Placet tn̄ in poloniaꝫ mitti inuestigariq̄ regē ac certo t̄pe noticiā
expectari. Nūcius in poloniā missus mr̄eꝫ regis allocutus nihil certi rep̄it. La-
bit̄ expectatōis terminus. Tū oratores it̄ arripiūt: ꝙ interim giinzenses hūgari

qui plura latrocinia in dominijs austrie ꝯmiserāt. crudeliores sese dietim ondē-
tes: mansuetudinem cesaris ad iracūdiam ꝓuocarunt qui p̄parato exercitu intra
paucos dies eos in mur℥ clausit: obsidione cinxit: ⁊ ad deditōnez ꝯpulit. Quo co-
gnito. maturat oratoꝝ aduētus. Jnsuenientibusq́ȝ tractatibꝰ cesar q̄ budam vſ-
q́ȝ cum exercitu ꝓfecturus fuerat: audituros hūgaros dimissa militi a wiēnam
rediit. Iaȝ giscra bohemus rex oim̄ gnarus: anteq̄ȝ cesar in campo foret: nouaȝ
ciuitatē intrauerat ⁊ q̄ facturi eēnt hūgari p̄dixerat. Js p̄ntiaȝ regis ladislai desi-
derauit: ad quem cū venisset puerulūq́ȝ ꝯspexisset ꝯlacrimatus est. Et heu q̄ntos
inq̄t ꝓ te labores subij: q̄t adiui p̄icula: q̄ntū sanguinis ꝑdidi. Sȝ tu h̄ ꝑ etatem
nō intelligis: vtinam tantū mihi vite det q̄ tu sensate loq̄ possis ⁊ q̄ tibi cum fide
seruierūt cognoscere. Nōnullaq́ȝ munera puero ꝯtulit. Cum iohēs mgr̄ camere
impialis q̄ tunc forte aderat: h̄ inq̄t. Serenissime p̄nceps diu tuas ptes in hūga-
ria tutatus est. h̄ tuus dux tuus tutor tuus defensor tuusq́ȝ rector est. Cur nō sibi
stipendium p̄bes. Ad h̄ puellus diuino q̄dam sp̄ū ductus aptis loculis q̄ iuxta fe-
lacterias iohis pendebāt sex nūmos recepit giscreq́ȝ tradidit: q̄s ille filo aureo
ad collū suspendit: ⁊ vsq́ȝ in hanc diem ob mēoriaȝ puerilis liberalitat℥ secum de-
fert. Sȝ remeante ab obsidione cesare: ex his q̄ regni legati fuerāt deputati. Dyo-
nisius cardinalis archiep̄us strigonieñ. venit magne prudētie ⁊ integritat℥ pr: cū
eo ⁊ ladislaus bānus ꝓfectus est magni gener℥ vir. Nicolaus aūt vainoda pala-
tini v̄bo retentus q̄tuor ex amicis suis transmisit. Cum istis ⁊ giscra tanq̄ȝ regni-
colam se ꝯiunxit. Jnterea comes georius. comes croaceñ. oswaldus de rosgen ad
cesarem ꝓfecti sunt scituri res hungarie quem exitum sortirent. Petitio legatoꝝ
fuit: q2 regnū in peste ꝯueniēs ladislaum alberti filium in regē delegit. Oramus
te cesar hūc ad albam regalē cum sancta corona nob̄ assignes. Naȝ ⁊ ibi coronā-
re eum volumus ⁊ sibi vt par est homagia p̄stare. post h̄ satis erit si euȝ in regno
coronamq́ȝ habuerimus. v̄ba alia fuerūt sn̄ia tn̄ ista. Rn̄sum est. q̄ coronatus sit.
eum nō amplius coronādum esse: ladislao ⁊ patno ⁊ auito ⁊ matno iure regnum
deberi hungarie. Bene tn̄ fecisse hūgaros q̄ regē suum heredē nō alium elegerāt.
Qd̄ in regno puer teneat nō esse inuitum cesari: q̄uis ⁊ alia regna eum respici-
ant ⁊ alia dominia. Pluraq́ȝ alia dicta sunt vt est in curijs p̄ncipum mos. ad ornā-
tatōȝ magi℥ q̄ȝ ad veritatē. Cum pluribus vtrinq́ȝ tractatibus habit℥: nulla ꝯcor-
dia inueniri posset, Nicolaū vainodaȝ accersiri placuit. Ad quem ladislaus bā-
nus ⁊ nōnulli alij missi sunt. Sȝ is nescio q̄ diffidentia motus venire noluit nisi
⁊ aliq̄ ex ꝯsilio cesaris ad eum mitterent. ob quam cām vlricus comes de schau-
enburgk adolescens supra etatē prudens. cuius pr ob singularem sapiaȝ alberto
regi acceptissimus fuit. ⁊ modo apud fridericum cesarem ꝑcarus est. Jn q̄uis ma-
gno negocio ꝯsultus habet. Cum ⁊ caspar schlick cācellarius ingenio celeri. ꝯsi-
lio graui. ⁊ in hūgaria notissimus cū plerisq́ȝ alijs destinati sunt. Ibi apud sopro-
nium ꝯueniētes. nicolaum in q̄dam villa ꝯmorātem accesserūt. multis v̄bis ac ꝓ-
missionibus vt wiēnaȝ peteret induxerūt. Nullius tn̄ v̄ba magi℥ eū mouere q̄ȝ ca-
sparis quē ipse cū sigismūdo ⁊ alberto cesaribus potētem viderat ⁊ in p̄mis acce-
ptum. Js ḡ in celebritate diui hieronimi wiēnaȝ ingressus ē. Comites illi erant
Mathias ep̄us vespruneñ. antiquus regni cancellarius vir corp̄e breuis. s; ho-
nesta facie atȝ canitie venerabilis. Aderat ⁊ emericus de marcellis. curie q̄ndaȝ
regie mgr̄. antiq̄sq́ȝ regibus carus. plures etiaȝ alij venerāt domi nobiles eq̄ta-
tus circit q̄ngentaꝝ ꝑsonaꝝ. Fuerūt loricati ducēti. q̄drige q̄tuor atȝ viginti. Ce-
sar illi cū omni militia sigismūdoq́ȝ duci viuaci ⁊ animoso iuueni extra portas ob-
uiā iuit. Jn p̄missis q̄ vainodaȝ moueret ne i ꝯspectu suo equū descēderet nescit.
Sic em̄ hodie imperij dignitas attenuata ē. vt vix illi comites caput inclinent.
cui maximi reges sese solebāt ad terram ꝓsternere. Sȝ est oim̄ potestatuȝ finis.
Nec romanū imperium vt virgilius credidit sine fine datū est. qd̄ sic iam videt
egrotum vt de sepultura magis q̄ȝ de medico sit cogitandum. Pomposus ḡ ni-

colai aduētꝰ fuit. Cui ⁊ cesar obuiā ꝓcessit ⁊ omnis ciuitas q̄si ad spectaculum
effusa est. Hūgaroꝝ q̄ȝ intuitu ladislaꝰ puer q̄ tūc in arce schadwien̄. vbi stiriam
austria terminat. tanq̄ȝ in munitissimo loco tenebatꝛ vsq̄ȝ in lachsēburg deductꝰ ē.
Postq̄ȝ finitis solēnitatibꝰ ad tractatus reuentū est. Nicolaꝰ eadem postulauit q̄
cardinalis atq̄ȝ collegę ꝑus petierāt. Dū varie locutōes hn̄tꝛ: hūgari q̄ ꝯsilium re
gis intrabāt cū alijs hungarꝭ vsq̄ȝ ad ꝓbꝝ ꝯtenderūt. Giscra q̄ȝ nicolauȝ iurgio
aggressus ē: q̄ꝛ is noua q̄dam coronatōe: se q̄ fidē mutauerat iustū ostēdere vellet
⁊ alios q̄ fidē incōcussaȝ tenuerāt reprobare. Dolebat ei giscra q̄ꝛ ampliꝰ i ꝯsilio
hūgaroꝝ n̄ recipetꝛ ꝰ clā eo singula fierēt. Itaq̄ȝ postea in cesario ꝯsilio receptꝰ ē.
Et q̄uis industria casparꝭ cācellarij ⁊ alioꝝ amicoꝝ recōciliatꝰ. Nicolao fuerit.
hungaroꝝ tn̄ ꝯsilijs noluit interesse. Post h̄ cū iam hungari in ꝯuiuio cū cesare fu-
issent: pluraq̄ȝ tractata inuanū viderentꝛ. Ultimū r̄n̄sum postulatū est. q̄d in hāc
fere sn̄iaȝ cesar dedit. Coronatōȝ nouam q̄uis nccīa nō esset vnctōe omissa ꝓ pa
ce ⁊ vnione regni ꝑmissuꝝ se fore. Uelle tn̄ publicis regni lr̄is caueri. ꝑmā ꝓptea
nullatenꝰ violari coronatōeȝ. Securitatē q̄ȝ dari ⁊ pueꝝ ⁊ coronaȝ post h̄ sibi re-
stitui: q̄s in posonio q̄ est regni locꝰ insignis nutrire vellet. si noīe pueri cuiꝰ ē arx
sibi ꝯsignaretꝛ. Obligatōȝ quam hungari petebāt: absq̄ȝ volūtate vicarioꝝ regni
pueꝝ nō abduci fieri nō decere. Quia cesari solum tanq̄ȝ ꝓximo ꝯsanguineo ⁊ ꝑ
m̄rem ⁊ alios ꝯmēdatꝰ ille fuisset. Promittebat tn̄ lr̄isq̄ȝ firmatuꝝ cesar dicebat
deficiente puero nec coronam nec castꝝ posonij alienari a regno. videriq̄ȝ sibi bo
nū dicebat p̄latos ac barones regni apud posoniū ꝯuenire vbi de mō celebrādę
coronatōis cū securitate. deq̄ȝ regno gubernādo ꝯcluderēt. Sup q̄bꝰ rebꝰ si ꝑtātē
hungari hr̄ēnt regni noīe statim se cū eis determinatōȝ factuꝝ aiebat. Sin aūt hor-
tatꝰ est talia ad ꝯmunitatē regni deduci: r̄n̄sumq̄ȝ mitti. Nouitates aūt fieri ma-
gnopę disuasit: ꝑdicens eis veꝝ hūgarie regē esse ladislaum: nec sine ip̄o pacē in-
uenire posse: cꝰ fundamētum ē iusticia. Quo r̄n̄so ꝯturbati hūgari mox se recessu
ros aiebāt. Sȝ q̄ꝛ p̄rimū ad diuersoria redierīt. vocato vlrico cilie comite viro cor
dato atq̄ȝ sagaci: q̄ ꝑpt hmōi tractatꝰ aduenerat. Casparꝝ q̄ȝ cancellarium appella
uere (nam ⁊ sibi magnaȝ fidē hēbat) Tum q̄ꝛ industrium viꝝ cognoscebāt: tū q̄ꝛ
eum cesari acceptū putabāt. Ex r̄n̄sionibꝰ q̄ ferri omnes ex ipiꝰ ore ꝓnūciebantꝛ.
His aūt hūgari r̄n̄sum cesarꝭ iniustū esse: futuꝝq̄ȝ regno ingratū. Contra caspar
atq̄ȝ vlricꝰ omnia eq̄ dicūt q̄ cesar r̄n̄derit mirariq̄ȝ se hungaros tam aridos steriles
q̄ȝ venisse vt neq̄ȝ vnā regni arcē assignari ladislao possent. in q̄ post coronatōeȝ
iuxta decꝰ regiū hitaret. Quid multa. Nolumꝰ inq̄unt hungari sic nudi recedere.
Sunt etiam alia si vultꝭ in q̄bꝰ ꝯueniri pōt. Arx posonij in ꝑtāte nr̄a non est. Sȝ
albaȝ regalē cesari trademꝰ q̄ eam dum coronatio celebratꝛ suo arbitrio muniat:
nec plures itroire ꝑmittat q̄ȝ velit. Nos q̄ sumꝰ h̄ ex hūgaria ⁊ tu comes cilie cū
giscra fidem cesari demꝰ pueꝝ celebrata coronatōe ad hamburgaȝ q̄d est austrie
oppidum restituere. Coronaȝ in manibꝰ vicarioꝝ regni ꝯuari volumꝰ. Aut si hoc
nō placȝ sub tua custodia ponetꝛ vlrice. Tum q̄ȝ ⁊ alba regalis. Nicolao vaino-
da reddenda erit. Referuntꝛ hec cesari. Quidam laudant: q̄dam improbant. Co
mites croacie ⁊ hi quoꝝ longe diuersa sn̄ia fuit: aiunt hungaros humiles factos
non nulla iusta ꝓmittere: multa tn̄ plura ꝓmissuros si ꝓpositum teneatꝛ. Exinde
quod semel r̄n̄sum est minime placet mutari. Nam quod reges dicant fixum ⁊ so
lidum esse debere ꝯtenditur inconstantiam cum in priuatis hominibus vitanda
sit. in regibus detestabilem esse quoꝝ verba ꝓ legibus recipiuntꝛ. Rursus hun-
gari que supra retulimus offerunt adijciuntq̄ȝ. Coronam quoq̄ȝ in manꝰ cesaris
se reddituros. Caueri tn̄ volunt ne vel pueri vel cesaris morte a regno possit alie
nari. Cesar in ꝯsilio postq̄ȝ hoc audiuit. Graue est inq̄t viri ꝯsulares. Si hungarꝭ
nō ꝯfidimꝰ regnum puero ꝑdere. Sȝ grauius est ꝯfidendo regno pueꝝ amittere
Consulite in medium mihi iurati fidelesq̄ȝ estis. Nam defuerūt q̄ dicerēt regnuȝ
manifeste ꝑdendum esse nisi fides habeatꝛ. de puero dubiū esse nec videri cāȝ cur

puerū regnicole ꝓdituri crederent.. Nihil tñ i ꝯsilio plus reꝑiri potuit ꝙ̄ prius.
Sic re īfecta hūgari recesserūt. q̄s cesar extra vrbē comitat⁹ ē. Cū rogaret nicola⁹
regē suū visere q̄ suo ꝓxim⁹ erat itineri. Nescio adhuc inq̄t quē regē sim habitu-
rus. Nec puerū hūc venerabor. nisi pri⁹ sciuero meū eē dn̄m. Quidā ex hūgaris
aiebāt ladislaū se regē hr̄e nec sibi q̄cq̄ imputādū q̄ ꝑ etatē loq̄ nō posset. Ac ꝓ-
pterea cōplures eoꝝ suū regē adiuerūt. Muneraq̄ puero tradiderūt ⁊ q̄i diuinū
aliq̄d numē intuerent: genib⁹ flexis mltas lacrimas an̄ ip̄m effunderūt. Vesprimien.
antistes. O inq̄t generosissime puer: dabit ne vnq̄ de⁹ vt pri⁹ te in regno vi-
deā q̄ hec senect⁹ deficiat. Cresce puer cresce. Nemo te viuo regnū hūgarie tibi
surripiet. Dionysi⁹ aūt cardinalis magnā auri copiā i man⁹ regis dedit. Oscula-
tusq̄ pueꝝ heu q̄t inq̄t labores ꝓ te subiui: q̄t dāna sustinui: q̄t me ꝑicul' subieci:
ꝫ oīa mihi dulcia forēt si te semel i regno viderē. Māsitq̄ triduo p⁹ apd̄ cesarem.
Sic res cū hūgaris acta ē. Accepi exinde ꝯuētū regni apud albā regalē breui ha-
bendū eē: vbi rn̄suz cesari ad noticiā regnicularū deducat. Faxit de⁹ vt qd̄ pestis
reliq̄t infectū: alba ip̄a ꝑficiat: ⁊ ꝓ regni salute ⁊ ꝓ iure pueri de q̄ re nō despero:
cū dispotus rescie: Comes cilie: giskra: archieps strigonien. comes georius rosgo
nien. tāfirmit pueri ꝑtes teneāt: vt nulla regnicolarū possint suasione nullaq̄ vio
lētia mutari. Nec video quē possint hūgari regē hr̄e nisi ladislaū puerū: q̄ ⁊ auito
⁊ paterno atq̄ mr̄no iure hūgaris imꝑare dz. Ex hūgaria p⁹ hec nouitates allate
sunt iohem vaiuodā trāsiluanū aduersus thurcos ꝯflictasse ⁊ q̄uis felici bello q̄
dā castella pri⁹ obtinuisset ad extremū tñ mutata fortuna q̄ nulli ꝑpetuo bona ē
ingentē gloriā quā ꝑorib⁹ annis adept⁹ pugnādo fuerat: victū occisūq̄ maculasse
Veritas tñ rei adhuc i obscuro ē. Classis eugeniana quā i pōto fuisse diximus: ꝑ hi
strū ꝯ flumis impetū nauigādo xp̄ianis dū hec fiebāt opitulabat. Nūc q̄d rerū
agat incertū ē. In bohemia ꝑ eos q̄ parū fidei hn̄t noue res parant: q̄ nisi ꝑpedi-
ant i earū ortu postq̄ creuerint difficile poterint emēdari: Malū cū nascit cūq̄
recēs ē absq̄ negocio radit: cū adultū ē difficile extinguit. In italia ꝯ franciscū
comitē Eugeni⁹ armis regis aragonū pugnat estq̄ supior: ꝫ oīs euēt⁹ belli dubi⁹
est. Sepe q̄ vict⁹ videt victor exurgit. Nemo vere vicit nisi q̄ domū reuersus sibi
suisq̄ subditꝭ pacē fecit. Bononien. p⁹ occisionē hanibalis bentinolij ⁊ baptiste ꝑ
ducē multi obsidione cincti sūt veneti ⁊ florētini eos iuuāt. Si cesar cū aliq̄ exer-
citu italiā peteret: oīm haꝝ reꝝ moderator existēt: ꝫ nō sapiūt hec nobis: nec nos
aliqs sapim⁹ vt hoīes imꝑare sciūt: sic subditos hn̄t obediētes. Nisi vos germani
ad q̄s impiū trāslatū ē maiorē reipublice curā habuerit: timeo ne diues illa ⁊ in-
signis italoꝝ tellus: q̄ quōdā impij caput fuit ⁊ adhuc sub impio se fore fatet: in
alias deducta man⁹ ⁊ nomē mutat ⁊ iugū. Hec fuerūt q̄ nūc tue. R. p. scribenda
putabā. Cetera q̄ apud nos agunt ex ꝯsiliarijs regijs q̄ nūc in sueuia mittunt au
dire poteris. Nā ⁊ ꝑ patauiā vt arbitror viā faciēt. Ego me tue. R. p. cōmissū do

Cui sum assidue parere pronus.

Epistola. lxxxij.

Fortune q̄litas cur nō oībus est equalis.

Eneas silui⁹ poeta iohāni cāpisio ꝑstanti pho. S. p. d. Attulit mihi tandē
lr̄as tuas guido tabellari⁹: sed illas prius secū coloniā detulit totāq̄ bel-
gitā regionē illis ostendit. Itaq̄ si viarū lōgitudinē penses miraberis tā-
cito mihi restitutas fuisse. si ꝑicula itineris cogites monstri sīle est: eas me potuis
se cōuenire. In altero igit guidonis diligētia. In altero celeritas ꝯmēdāda est:
In vtroq̄ fides. Sz credo eloquētiā q̄z hoīs adiumēto fuisse: q̄ mollire latronū
feroces aīos potuerit. multū q̄z sue vestes iuuerit inopiā ꝑseferentes. Cātat eniz
vacu⁹ corā latrone viator: vtcūq̄ sit grās illi habeo q̄ tua mihi scripta reddidit:
q̄cq̄ oīa q̄ i italia gerebant retulit. Idē faciet ad te reuersus q̄cq̄d renēses agant.
q̄cq̄d bauari: q̄cq̄d australes: bohemi: saxones: poloni ex eo scies: imo ⁊ pruteno
rū ⁊ lituanoꝝ act⁹ tibi exponet. Or si daciā norbegiā ⁊ ip̄az barbaraꝝ gentiū ma-
trē. Scāciā insulā ex q̄ gothi digressi vniuersā terrā inuasere: volueris nosce ⁊ q̄d
illinc agat scire guidonē ꝑcōtare. Nō maior illi rn̄dēdi q̄ tibi querēdi labor erit.

Ad puerū Regē Vesprimien. Epi.

Quis eñi facūdus ⁊ sciēs dicēdo laborat. Magna huiꝰ est eloquētia: sciā maioꝛ
Nihil interogabis ex eo frustra sic ē imbutꝰ peritusqꝫ oim. Sūt ꝑterea multe i eo ri-
me. Itaqꝫ fluūt ex eo nouitates passī ⁊ nō q̄rētibꝰ q̄ꝫ vltro se igerit: h̄ de guidōe
satis quē cū audies vel āpliꝰ ex meis lrīs desiderab. Uideo ex tuis lrīs meas eplās
in q̄bꝰ de sūmo pniariatꝰ officio reuerēdissimo cōi hero nr̄o collato ꝯgaudebā ad
te minime ꝑuenisse. Nā pl'a i illis tetigi ad q̄ nō r̄ndes: silr̄ ⁊ tuas aliq̄s mihi sc̄ptas
arbitror q̄ manꝰ meas nō attigerit: q2 nō sūt oēs tabellarij guidoni siles. Agnoui
te senas iturꝝ visurꝝqꝫ ꝑhandi domū vtinā potuissē illic eē tecū dulcēqꝫ patriā vi
sere ⁊ amicos veteres. O q̄les āplexꝰ ⁊ q̄ ꝟba int̄ nos fuissent duꝫ veterꝭ amicitie
mētio icidisset: s̄ nō sūt hec fata nr̄a vt silr̄ possimꝰ viuere. Tu rānisiā arguis q̄ ti
bi nō multa largit̄ tibiqꝫ nō arridet vti plerisqꝫ indoctꝭ ignauisqꝫ viris: s̄ vide an
bn̄ facias. Mihiqꝫ sepiꝰ huiꝰ dee quā fortunā dicimꝰ acta ꝯsiderāti altioꝛ q̄dā co-
gitatio nata ē. vt illā nō cecā sicut poete finxerit eē cēseā: s̄ admodū oculatā. Nā
q̄ aiūt eā iniquā rerꝝ huiꝰ seculi dispēsatricē: nō video verꝝ eē: dicūt eī industrios
hoies pauꝑtate ꝯflictari: ignaros aūt fortōe bn̄ficio maxias opes possidē. Sꝫ mi-
hi nō sic videt̄: ponāqꝫ i te exēplū. Ego te ditiorē puto: nō dicā cosmo medico: sed
pluribꝰ regibꝰ. Diuitie nāqꝫ maxie sūt lege nature ꝯposita pauꝑtas. Ego scio mi
iohēs: mlt̄o tibi plꝰ videri. xxx. aureos q̄ aliis q̄busdā. xxx. milia. Fortuna igr̄ nō
ignara ꝯditionis hūane: q̄s videt aptos modico viuē: nō curat in eos multa con
gerere: q2 nō idigēt. At ignaui nisi pecuniis habūdēt: despectui sūt: abiecti: mise-
ri: q̄bꝰ cur vituꝑet fortunā subsidia ꝑbēs haud scio: s̄ cui hec ꝑcipe dicā. Nepe q̄ ea
meliꝰ multo me norit: q̄ nō pmutaret cū opibꝰ cresi sciāꝫ suā. Unū h̄ addā tuūqꝫ
iudiciū expetā. Cōis ꝑhoꝝ ni falloꝛ opinio ē: aī bona extra fortune ꝑtātē existere
Quero ego an h̄ elidi q̄piā rōe q̄at: si tuū acumē admoueri: scio dices nō eē absqꝫ
fortūe benignitate q̄sdā magna itellectꝰ luce vigere. Nā nisi talia sibi oꝛgana for-
tuna mistrasset ⁊ nisi bn̄ alitꝰ fuissꝫ illis: qꝫuis postea sepe iuuerit nūqꝫ talis euasis
set. Sint ḡ ꝯtēti hoies docti si absqꝫ magnis opibꝰ magnā sciāꝫ sūt adepti. Nāqꝫ
si eꝰ duobꝰ alterꝝ dūtaxat hn̄dū sit: nemo sapiēs doctrine diuitias āꝑponet. Locꝰ ē
h̄ altioꝛ q̄ꝫ epl'aris breuitas q̄at āplecti: atqꝫ idcirco taceo qꝫuis tecū pol paucissi
mis opꝰ sit. Nēo ꝯtētꝰ ē mi iohēs nisi q̄ deo se dedit: ⁊ i illo iactauit cogitatꝰ suos q̄
mūdo fruiuit: quāti suis diuitiis honoꝛibꝰ potētiisqꝫ fruāt̄: sp̄ tn̄ pauꝑes sūt anxii:
timidi: miseriisqꝫ ifinitꝭ expositi. Delatorē illū si fugitas ꝓbo laudoqꝫ. Nā q̄d det̄
tibi aut q̄d opponat̄ tibi ad liguā dolosāꝫ: venenū aspidū sub labiis eoꝝ q̄ ꝑnt oim
bn̄ficioꝝ merita vno momēto extinguē. Inueniet ille tn̄ aliq̄n q̄ vicē reddat nec
scio an mitridatꝭ antidoto posit vti: q̄ n̄ solū ꝑuata negocia s̄ etiā publica labefa
ctat. De pollicitꝭ arestotel'i adiu tibi sc̄pserā: s̄ q2 n̄ hūisti lrās. Sic res se hꝫ. Uolu
mē ē vsqꝫ ad octauū librꝝ ꝯpletū. Itaqꝫ magnū mihi munꝰ erit si finē mihi trāsmi
seri. Petrꝝ noretanū laudo q̄ rōanos caloꝛes ⁊ vxoris ignes fugiēs florētiā ꝑrexit:
qꝫuis ⁊ vxor secuta fuerit. Res ei letifera ē i augusto si rome sis vxori operāꝫ dare.
At ꝑptea bn̄ fecerit veteres q̄ sacerdotū curiā illic collocarit vxoribꝰ ei caret. Curiā
cesaris quā vxorati sequūt̄ i septētrionē trāsferri par fuit. Caluū tā ꝯmēdo q̄ꝫ iuue-
nal'r ꝟsidiū si mechoꝝ notissimꝰ oli stulta maritali iā poꝛrigit oꝛa capistro. Sapiē
tiꝰ reuerēdꝰ pr̄ cōtes nr̄ q̄ se religiōi dedit: vbi ⁊ sibi ⁊ deo viuat (Nā cetera vana
sūt flura caduca) huic me cōmēdes volo: silr̄qꝫ richardo nr̄o: cꝰ ni falloꝛ manu tua
epl'a sc̄pta fuit. De nouitatibꝰ harꝝ ꝑtiū nl'ē q̄d scribā nisi dux ludouicꝰ bauarie se-
nioꝛ quē filꝰ i carcerē ꝯiecit moꝛtuo crudeli nato sꝑauit se liberꝝ eē: s̄ icidit manꝰ
marchiōis alberti q̄ eū duriꝰ tenet. Nūc de sua liberatiōe tractat̄: docēt nos hec ⁊
armāt ad patiāꝫ: q̄n tā insignes ꝑncipes ruere videmꝰ ⁊ nūc exiliū nūc carcēs exi-
lio peioꝛes pati. Nullꝰ hoiꝫ statꝰ firmꝰ ē: nēo sibi crastinū r̄pꝛomittē pt. Quid nos
moꝛtē accusamꝰ q̄ nos mille ꝑicl'a subituros libat. Lōga dies lōgas miserias ꝑit.
Age igētes ḡtes reuerēdissimo dn̄o meo adriēsi q̄ vt ais ob mei memoꝛiā te ꝯuiuio
excepit nā qꝫuis sibi ex teipō charissimꝰ sis: facile tn̄ tibi do fidē meā ob cāꝫ q̄ꝫ plꝰ
sculū te amari. Sic ei ꝯ sua erga me hūanitatē ꝑcepi dū rome forē. Ex eo ꝑcoꝛ sei-

scitez an suas lr̄as ꝑcepit ⁊ an g̃te fuerit. Nā si aliq̄d mutādū ē id ꝓpere fiet neq̧ difficultas erit nec moza i me: ẜ i cesari minoz q̄ libent̄ tāto pr̄i moze gerit. Cōmēda me sibi ⁊ vede quantulus suz. Reuerēdissimis dn̄is meis tarētino ⁊ cumano. Credo ēt si taceā me cōmēdabis ⁊ q̄ noua scribo cōicabis. q̄uis ꝑui momēti sint apud vos q̄ moze hoim solū q̄ ꝓpe sūt ⁊ q̄ vel ꝓdesse vl' obesse pn̄t magnifacitꝭ. Uergio salutes dicito q̄s nosti opoztere: nā vetꝰ amicitia exticta nō ē: nec pōt extigui dū viuimꝰ. Nouarieñ. antistitē puto repatriasse ⁊ eā ob rē nō sibi lr̄as hozestem quē misit nō accepi. Nec latozē mōachū vsq̧ vidi: q̄uis i curia sꝑ fueri. Medicū illū nr̄m credo dietim fieri medicioze donec vena incidat̄. Mira ē hec vinea q̄ tot flozes facit ⁊ nūq̧ vuas. Julianū ne p̄tereas quē in calce ep̄le pono vt magis me mozie incideat. Uale ⁊ scribe vt soles

Epistola. lxxxiij.

Cōsolat̄ amicū suꝑ fuga amasie.

Eneas siluiꝰ poeta dn̄o Johāni frund secretario insignis ciuitatis colonie S.p.d. Plura tibi ꝑ hos dies scripsi: si lr̄as meas suscepisti letꝰ sum ꝙ si secus accidit egrefero. Multa em̄ ferunt q̄ alienas manꝰ incidere noluissez vtcūq̧ sit pauca mō vt me recipias velim amicoꝝ moze q̄ tristia dolēt ⁊ leta gaudēt q̄ amicis accidūt. Johes secretariꝰ nurēbergeñ. vir bonꝰ doctusq̧ ⁊ tui amātissimꝰ ad nos iā reuersus ē: aitq̧ te mestū reliq̄sse. Nā ⁊ capitolina clades te quedā affecerat. Nescio q̄d ex capitolio fugerit qđ aīm cōturbarit tuū. His retulit suo i recessu te adeo dolētē fuisse vt ne verbū effari posses. Nō intellexi ego viruz Dicebat em̄ i capitolio fuit. Illuc ibat iohes sepe delitias ibi habuit. Aufugerūt voluit: nō iueniunt̄. nimis ꝑplexe locutꝰ est. Nō potui q̄d reꝝ eēt agnoscere solū te mestū ꝑcepi nec ꝯsolationē recipe velle. Mi iohes ego te viꝝ eē noui vbi iam mutatꝰ es: q̄d ē qđ te q̄at sic alienare. Uiri ē sic suas rōnes ꝯstituere vt nihil noui possit accide. Aīaduertēda sūt oīa futura ⁊ p̄paradꝰ est animꝰ ad ea ferēda si accidāt mala. Nā q̄ p̄uisa sunt minꝰ ferūt iacula. Si amicus moztuꝰ est morituꝝ scire debebas. Si ꝑdite opes sūt: sciēdū erat ẜ fortune bona ad nutū fortune ponēda foze. Si amica recessit: ꝯsiderāda fuit instabilitas mulieꝝ q̄rū volūtas i horas mutat̄. Nihil incertiꝰ aīo femieo. Nullꝰ amoz femie diu durat. Fallax ē aīal mulier: variū: crudele: absq̧ fide: plenū dolis. Uerū cū oībꝰ infideles sūt femine: senibus q̄dē infidelissime sūt. Tu mi iohānes in vespeꝝ mecū ꝑgis: nihil est qđ vel tibi vel mihi cū feminis cōueniat. derisui sumꝰ ⁊ fabule Nulla nos sequit̄ nisi q̄stus cā absit hoc maledictū a nobis genꝰ qđ ⁊ bursaz exhaurit ⁊ aīaz occidit. Nēpe mihi iohānes si abijt femia nō te lesit ẜ aliū lesura recessit. Gaude qz fugit. Ego hec dico qz mihi sic videt̄ dictū iohis nurēberḡ iudicare. nescio an veꝝ sit: si sit aliud teipm̄ cura. Nihil ē tam acerbū qđ tēpus nō minuat. Cōsule tibi mi iohes ⁊ merorē pone. Nā q̄ tristat̄ ob rē ꝑditā seipm̄ cruciat: ⁊ tn̄ qđ ꝑdidit nō recupat: ⁊ vt tusti dicūt. Centū libre mesticie vnciā debiti nō exoluūt. Uale.

Epistola. lxxxiiij.

Et si se indignū laudis dicat ꝓfitet̄ tn̄ ex laude iocundari.

Eneas siluiꝰ poeta dn̄o iohāni scindel singulari astronomo viroq̧ ꝓbatissimo. S.p.d. Reuersus nunc ad cesarē insignis miles ꝓcopiꝰ de rabenstein tui meiq̧ amātissimꝰ retulit qđ mihi sūme voluptati fuit me tibi dilectū eē measq̧ lr̄as quas sepe ad amicos scribo tuo iudicio admodū cōmēdari; vtrunq̧ apud me mirū est. Quid em̄ in me est quod a te viro laudatissimo diligi debeat, Quid rursuz ep̄le mee in se habēt qđ laude dignū videat̄. Nihil ego vnq̧ erga tē boni oꝑatus suz. Mores mei cōes sunt: viuo vt vulgus hoim facit: nulla singularitas i me est: nulla p̄stantia: nulla v̄tus q̄ nō alijs cōis sit. Ep̄le mee plane sunt aptū stilū hn̄t: currenti calamo picti sūt. nihil his cōmissū est qđ in s̄mone vulgari non cadat. Non est in illis oznatus non lepos: non grauitas. Nude sunt ⁊ soluz animi mei indices. Cur ergo vel me colas vel illas magnifacias non scio: nisi ꝙ homines sūt quidā tanta bonitate p̄diti vt omnia cōmēdent. E cōtra q̄z malicia

tanta quorundã est: vt oia q̃ vident queq̨ audiũt vituperẽt. Tu inter primos nu
merari vis ꝛ sapis certe: q̃ laudãdo poti⁹ q̨ vituperãdo vis excedere. Verũ tua
laus quã mihi ascribis ꝛ si meritũ excedit meũ: mihi tñ iocũda est. Quis eñ non
poti⁹ indignã laudẽ q̨ indignũ vituperiũ ferat. At q2 laus ea demũ dulcis ẽ que a
laudato viro ꝓcedit magno me munẽ donatũ arbitror dum tuis me ṽbis extolli
audio. Sum⁹ eñ oẽs cupidi laudis ꝛ vt cicero dicit: optim⁹ q̃sq̨ cupiditate glorie
tãgit. Lenicul⁹ ille demoscenes etiã susurro muliercule aquã ferent̃ oblectari se
dicebat dũ audirẽt se trãseũte hic est ille demoscenes q̃ ꝛ senatũ ꝛ theatrũ sue oro
nis vi moderat. Oblector ĝ ꝛ ego dũ me tuis ṽbis ꝯmẽdari pcipio. q̨uis nõ suz
is quẽ tu iudicas. Plerisq̨ ħ vituparẽat velletq̨ poti⁹ ꝯtẽni q̨ laudari. Verũ ego
has laudes tuas nõ ad iactãtiã q2 mihi suz ꝯscius: ħ ad incitamẽta ṽtutis recipio
daturus opaz vt talis sim q̃lẽ me p̃dicas: ne fama quã de me vulgo p̃bes omnino
sit irrita. Plura in hãc sniam dicere possez: ħ absit ħ loco disputatio: facessant ar-
gumẽta. Agam⁹ inuicẽ vt amicoꝝ ẽ. Nũq̨ ego te vidi neq̨ tu me vti arbitror vi-
disti: ħ tua fama facit vt te vnice obseruẽ. Ña seculi nr̃i p̃cipuũ decus cẽseri: q̃ ꝛ sy
derũ cursus ꝛ futuras tẽpestates ꝛ pestes ꝛ steriles ꝛ fertiles annos vnic⁹ vere p̃
dicere noris. Hinc te amo colo obseruo sumq̨ tu⁹. Ñã virt⁹ hmõi ẽ vt ꝛ q̃s nũq̨
vidim⁹ amare nos faciat. Hinc veteres illos fabios scipiões fabricios coꝛ canos
ceterosq̨ ṽtute p̃stãtes q̃ multi añ nos seculis vitã exuerũt etiã mortuos diligim⁹
Sicut fundatores nr̃e fidei vel aplos vel martyres singulari deuotione ꝛ affectu
veneramur. Virtus nãq̨ sui natura amabilis ẽ. viciũ ṽo odibile. Tu ĝ vir p̃stan
tissime iure a me ameris: q̃ tua singulari ac p̃stanti ṽtute nr̃m ornas seculuz. Me
cur tu diligas nõ scio: vt tñ diligẽ nõ cesses oro ꝛ obsecro. Magnifacio nãq̨ tuuz
amorẽ ꝛ ornari me tua dilectione nõ ambigo. Perseuera igit̃ nã etsi nõ suz quem
reris is tñ sum q̃ diligentes me reciproce diligo totisq̨ virib⁹ amo. Vale.

Epistola. lxxxv.

Refert grates de biblia cõparata.

Eneas silui⁹ poeta: Imp̃ialisq̨ secretari⁹ dño Iohãni tuskoni viro p̃stanti
S. p. d. Procopius eques bohemus cui de rabenstain cognomen est: vir
singularis modestie bibliã quã ex te cõcupiui ad me detulit. Ago tibi gr̃as
ingentes; volumen nãq̨ id est qd circũferri cõmode possit. Preciuz ṽo min⁹ fuit
q̨ tanta scripta mererent̃. Fecisti vt amicũ decet. Rem meã quasi tuam curasti.
Pecuniã ego statim procopio numeraui qui eã tibi restituet. Nihil plus quod i
hac re dicere sit necessariũ. Inter amicos nãq̨ ꝓhibita est ṽbositas. Tu scis qui
sim. Si quid est qd me velis iubere potes: nũq̨ tuis optatib⁹ me repugnantẽ in-
uenies. Vidi quã scripsisti cãcellario cedulã in rebuspublicis. Is nũc abest i sue-
uiam missus. Sũmã scriptoꝝ tuoꝝ quatenus opus fuit regie maiestati exposui.
Sed nihil ad rem qd mihi placeat r̃nsum est. Ego suadeo vt sibi q̃sq̨ cõsulat. Ne
minem tñ ꝑsecutio q̨uis maxima ex recto fidei tramite depellat. Venceslaũ nr̃m
si qñ vides meis verbis saluũ iubeto: dicitoq̨ nullũ sacerdotiũ tanti eẽ vt calamũ
sumere dedignet̃. Vale ꝛ me vt soles ama.

Epistola. lxxxvi.

Suadet pacẽ particularẽ vbi vniuersalis
hñi nõ põt ꝛ ꝓhibet mendacijs vti.

Eneas siluius poeta magnifico ꝛ generoso viro caspari schlick imp̃iali cã
cellario. S. p. d. Leonardo eq̃ti nobili q̃ in saxoniã missus est verbosas lit
teras cõmendaui: ex itinere vt tue magnificẽtie trãsmitteret: tuncq̨ singu
la scripta digna recẽsui: siue rẽpublicã siue p̃uatã tuã ꝯcernerẽt. Spero illas i ma
nus tuas delatum iri nisi iam delate fuerint. Nõ igit̃ que tũc scripsi hoc loco repe
tã ne sim verbosior: ne dicã tediosior. Post hec duz essez i aula regia casu: cõperi
franciscum strasoldiũ insignẽ equitẽ tuiq̨ obseruantissimuz. Percõtatus sum ex
eo quid cũ pancratio gestũ esset. Is ait venturũ se ad me relaturũq̨ oia ex ordine

Sic actū est. Cōuenit me bomo in cācellaria legationēꝫ suā ⁊ pancratij rn̄sionē
exposuit: nec cōtentus bis vt est vir diligēs ⁊ amicꝰ amici suscepto calamo lrāruꝫ
oim rerū indices ad te deferendas dictauit: mihiꝫ tradidit: quas cū p̄ntibus trāſ
mitto. Nec plura in boc dico: q2 ex frācisco plenissimā instructionē recipies. So
lū cōsulo vt q̄ pacis sūt amplectaris ⁊ cōsideres neq̄tiā tp̄is. Nō eñ vt volumꝰ
ſ vt possumꝰ viuēdū ē. Coaptāda est tp̄i vita nr̄a. Mihi ex integro nō videt̄ hū-
garia nr̄is tp̄ibꝰ pacē habitura. Qz si q̄ via est vt priuatim sit pax in bonis tuis id
ꝓbo: ꝑmēdo: suadeo. Tabellariꝰ q̄ ex hūgaria venit ait. In festo diui nicolai ꝯuē
tū regni apud albā regalē esse habendū venturūꝫ illuc polonie regē vt est hoim
audacia confirmauit. Mira res si tanto tp̄e vel mors vel vita vniꝰ hoīs ignorari
pōt. Quibusdā mentiri vtile est dū se sic exaltāt. Florētinoꝝ ꝓuerbiū est dū bel-
la vigent vtendū esse mēdacijs. Qđ palatinꝰ noster nō negligit. Sz sūt oēs pusil
lanimes viciosi ꝑfidi scelesti q̄ mēdacio se potiꝰ q̄ꝫ veritate defendūt. Socrates in
iudicio reꝰ mori potiꝰ voluit q̄ꝫ falsitat̄ plena eschinis orōne liberari. Abiecte cō
ditionis est hō q̄ ne q̄d dignitatis vel fortunarū amittat ad mēdatia ꝯfugit. Vir
fortꝭ ⁊ bonꝰ nūq̄ꝫ timet dicē faterīꝫ verū. Sz mitto ista. Viuiana nr̄a in iudicio ē
cōtra bartholomeū veroñ. cuiꝰ cā plurimū vocillat. Et si refutato imꝑiali iudicio
austrie tribunal nacta sit: qđ forsitan sibi in dānū verget. Cōfessa iā est bona se pli
ma q̄ fuerūt dn̄i. H. obtinuisse. q̄ꝫuis illa ex mariti successione ad se venisse cōten-
derit. Ego sibi cōpatior quā video vndiꝫ spoliari. Sz magr̄ bartholomeo faueo
quē suā amittere pecuniā iniquū esset: cuiꝫ nihil omnino est ⁊ sororē habet annis nubilē: ⁊ forma pulchrā. Judiciū crastina die habendū est. Ego multū horta
tus sum ad cōcordiā vt femina inclinaret̄ ſ durior est adamāte. Credo spem vi-
ctorie sibi datū esse. ſ faciat coacta qđ volūtarie recusauit. Alia nūc scribenda nō
occurrūt. Recōmēdo me tue magnificentie tuisꝫ collegis. Jussibꝰ tuis obedire
paratus. Ex wienna.

Delphin regis frācie filiꝰ alsatiā obsedit sui-
tenses apud basileā miserabili clade ꝓstrauit.

Epistola. lxxxvij.

Eneas siluiꝰ poeta. S. p. d. dn̄o iohi gers regio ꝓthonotario viro p̄stanti
⁊ amici amico. Scio te optare lrās meas: vt q̄d rerū agamꝰ noscas. Est eī
humanꝰ aīus sp̄ nouitatū cupidus. Ego aūt scripsissez tib i iā diu si certos
habuissem nūcios. Sz cū aliq̄ a te veniūt q̄i de industria me fugiunt ne fasciculis
lrāꝝ onerent̄ meaꝝ: vt sūt hodie hoīes ad cōplacēdū tardiusculi. Sz decreui has
lrās fortune cōmittē: vt si possint te adeāt: teꝫ nouarū q̄ nūc maxime sūt efficiāt
certiorē. Credo te volucri fama ꝑcepisse gallicoꝝ aduentū. Sz accipe nunc ex me
certitudinē ⁊ qđ tibi scribo tāq̄ꝫ euāgeliū potes referre. Si nō id affirmatū i mea
inuenies ep̄la. Venit ꝑ hos dies ludouicꝰ delphinꝰ wiēneñ. ac p̄mogenitꝰ regꝭ frā-
cie cū magno exercitu infra limites imperij: Opidūꝫ obsidione cinxit: cui nomē
est mons belligardi: qđ ab imperio comites de wirtenberg habent in feudū. Ibi
cū aliq̄ꝫdiu delphinꝰ maneret: cū castellanis tandē cōuenit: vt sibi ad certū tēpus
opidū traderet̄: quo lapso id libere restitueret. Naz alit̄ vi decreuerat expugnare
vt locū hr̄et in q̄ morari posset, q2 nō decebat regis filiū i cāpis degere abiꝫ tecto
Postq̄ꝫ delphinꝰ biligardi potitꝰ est famā vndiꝫ sui aduētus publicauit: ſ ñ vno
mō apud oēs. Apud aliq̄s nāꝫ se in auxiliū nobilitatꝭ venisse p̄dicabat tāq̄ꝫ i ger-
mania ꝑ cōitates eēt oppressa. Apud alios v̄o vocatū se dicebat ꝑ romanoꝝ regē
ꝯ suitēses. Nōnullis aūt se velle vēdicare iura domꝰ frācie asseuerabat: q̄ vsq̄ꝫ ad
rhenū ꝓtendi dicebat. Ex hac cā vrbē argentinā obsessuꝝ se affirmabat. Dicebat
eñ etiā ⁊ ꝓpt̄ ducē sigismūdum se venisse. Et has rumores vbiꝫ publicari stude
bat nō q̄ꝛ ita eēt: sed q̄ꝛ fauorē ob eā cām sese putabat habiturū. Duz hec fama sic
ꝑcurrit: Nobiles alsatie q̄bꝰ grauior videt̄ suitensiū dn̄atus: oratores ad delphi-
nū mittunt: eūꝫ rogant vt p̄sidia cōtra suitēses p̄beat. De delphini exercitu va-
ria dicta sunt. qui maiora sequunt̄. lx. milia hoim in eius comitatu fantur haberi.

Qui minora probāt. v. ⁊. xx. milia. Mediū vel. xxx. vel. vi. ⁊. xxx. milia censent eē.
Concordatū inter delphinū ⁊ alsatieñ. v. ⁊. xx. milia hoīm ex suo exercitu p hanc
hyemē in opidis alsatie recipi debere. Ipseq̄ʒ delphin⁹ ⁊ thuriceñ. ⁊ aliȷs obsessis
ferre opē ꝓmittūt. Ueniebāt iam delphini gentes q̄ vulgo vocant̄ armeniaci in
subsidiū cuiusdā castelli qd̄ suitenses ꝓpe basileā obsidebāt. Suitenses vt hoc sen
serūt: nō expectatis hostib⁹ ad viā ꝑgunt p̄masq̄ʒ armeniacoꝝ turmas inuadunt
stragem dant plurimosq̄ʒ neci p̄bent armeniaci retro pedetentim fugientes ad
maiorē exercitū se recipiunt. Illi sanguinis cupidi ⁊ auidi victorie: dum gloriam
q̄rūt ꝓpriā: salutē amittūt. Uentū erat ad hospitale sancti iacobi qd̄ vix quatuor
stadiȷs a basilea distat. Ibi vniuersa multitudo armeniacoꝝ in suiteñ. irruit non
nullis añ portas basilieñ. positis: q̄ exītes obseruarēt cederētq̄ʒ. Cōmittit̄ atrox
⁊ miserabile p̄liū: cedunt̄q̄ʒ ex vtraq̄ʒ p̄te q̄ꝫplimi. Horrēdū auditu est. Euellebāt
sanguinolentos ex corporib⁹ suis sagittas suiteñ. ac trūcatis manib⁹ in hostes ir-
ruerūt: nec prius aīam exalabāt q̄ꝫ occisorē ipsi occidissent. Quidā hastis cōfossi
⁊ onusti telis int̄ armeniacos currētes necē suā vindicabāt. Erāt quatuor arme
niaci q̄ suiteñ. vnū insequebant̄. Iāq̄ʒ illi telū ꝯfossum strauerāt ⁊ supra corpus
crassabant̄: tū eius comes arrepta bipēnī i q̄tuor illos fert̄. Ex q̄b⁹ duos obtrū
cauit. Alios ꝟo in fugā dedit ac deinde semianimū corp⁹ sup hūeris recepit ⁊ inui
tis hostib⁹ portauit ad suos. Erat retro suiteñ. murus q̄dā orti sancti iacobi q̄ illi
se tutos ab vna p̄te rebant̄ soiūq̄ʒ in fronte pugnabāt. Sꝫ theutonici q̄ cū arme-
nicis erāt intrātes ortū: muꝝ ꝑfodiūt: suiteñ. q̄ʒ a tergo ferīut q̄ res magna cā rui
ne suitensiū fuit. Pugnat̄ tum ante tū retro. Iā viro vir iminet nec iam emin⁹ ſꝫ
cominus ferrū stringit̄. Suiteñ. quasi leones p oēm exercitū inuictores vagant̄
cedunt sternūtq̄ʒ oia: vt qui iā nō in spem victorie: ſꝫ in morꝫ vltionē se pugnare
sciunt. p̄liū a principio diei vsq̄ʒ in finē tractū est. Ad extremū nō victi suiteñ. sed
vincendo fatigati inter ingētes hostiū cateruas ceciderūt. Uictoria lugubris atq̄ʒ
cruentissima armeniacoꝝ fuit: cāpusq̄ʒ liber eis māsit nō virtute sed multitudine
supantib⁹. Ex suitensib⁹ q̄ plures occidisse iurāt q̄tuor milia; q̄ min⁹ mille ⁊ q̄ngē-
tos viros cecidisse aiunt. Ex armeniacis dicūt aliq̄ plures desideratos esse q̄ʒ ex
suitensib⁹ magna cedes equoꝝ fuit. Plures theutones dū vlcisci suiteñ. volūt vi
tā amiserūt. Suiteñ. aūt nulla res mag̃ extinxit q̄ʒ magnanimitas siue illa teme
ritas fuit. Nā dū hostes paruipendūt eo deducti sūt vñ exire nō potuere. Qui sa
pit nec nimis timet hostes nec cōtēnit nimis. Dū hec agunt̄ rex romanoꝝ orato
res ad delphinū mittit epm̄ augustensem ⁊ iohēm de aich doctorē: nōnullosq̄ʒ mi
lites ꝑscrutatū: q̄d cause sit q̄ imperiū cū exercitu sit ingressus. Redeūt oratores
⁊ cū his delphin⁹ suos ad regē destinat q̄nq̄ʒ viros p̄stātes. Interim ex p̄te cōciliȷ
basiliēsis cardinales duo arelatensis ⁊ sci calixti pluresq̄ʒ aliȷ doctores delphinū
adeūt. ⁊ cū his ciues basilieñ. dep̄cant̄q̄ʒ ne vel ꝯcilio vel ciuitati noceat. Is rur-
sus suos basileā cū his nūcios mittit: q̄ adhuc ibi sūt: hn̄tq̄ʒ diuersos ꝯcordie tra-
ctatus. Nā ⁊ oratores pape felicis ac ducis sabaudie totiusq̄ʒ suitēsiū factionis il
lic ꝯuenerūt. Rumor ē potissime vrbē basilieñ. tāq̄ʒ regni frācie sibi restitui. quod
si fiat magna p̄uilegia illi ciuitati pollicet̄. Oratores aūt delphini q̄ h̄ sunt: aiunt
delphinū vocatu regis ꝯ suiteñ. venisse: dicūtq̄ʒ se iā strauisse magnā inimicoꝝ ma
nū suaq̄ʒ ope remotā ex thurego obsidionē. Petūtq̄ʒ firmari pacta cū nobilib⁹ al
satie ꝑcussa: stationesq̄ʒ in hāc hyemē exigūt. q̄ sibi si negēt: nō posse se dicūt absti-
nere q̄n noceāt. Habet iā lauffenburg secgingen ⁊ alia q̄dā opida: ſꝫ illa nō suffi-
cere p̄dicāt. Brisacū ⁊ friburgū volunt adiungi. Exinde sigismundū austrie ducē
ad cōsūmandū matrimoniū cū filia regis frācie delphiniq̄ʒ sorore trāsmitti q̄rūt
Nihil adhuc rn̄si ē datū. Ciuitates ⁊ p̄ncipes nō ꝯsultādi sunt. Faxit de⁹ vt finis
sit bon⁹. Nā murē in pera nutrire q̄ʒ tutū sit ꝓuerbiū docet. Anguis torpētē fri-
gore hermaciū domi suscepit: q̄ calefact⁹ extēsis pēnis anguē domo pepulit. Ui-
deāt nr̄i p̄ncipes vt ꝯsulti faciāt: ne post factū dicē habeāt: nō putauim⁹. Habes

ex me vir ꝓbatissime q̄d i reb⁹ armeniacoꝝ gerat̄. In factis ecclie nulla adhuc ē recepta ꝯclusio. Sūt h̄ q̄tuor electores: moguntin⁹: triuerēsis: dux saxonie ⁊ marchio brādeburgensis. Palatin⁹ ꝓpter armeniacos indultū h̄ʒ ne veniat tueat̄ qꝫ patriā. Coloniensis archieps̄ in obsidione susatēsiū occupat⁹ venire hucusqꝫ nō potuit: sed nunc ꝑ oratores regis factis indutijs vēturus dr̄. Sūt h̄ ambaꝝ ꝑtiuʒ oratores ⁊ q̄sqꝫ suaʒ rē tuet̄. Eps̄ virdun̄. ex ꝑte ducis burgundie huc venit: magnopeqꝫ suadē nitit̄ vt maiestas regia cū tota natiōe ꝓ papa eugenio se declaret q̄ hodie corā toto cetu magnā orōnē habuit. Hec sūt q̄ nūc scribere possuʒ. Tu vale cū cōsorte tua magis bona q̄ȝ fortasse prudente: qꝛ int̄ feminas nō solet regnare prudentia. Iteꝝ vale ⁊ me ama. Ex nurēberga anno. M.cccc.xliiij.

Mori ⁊ si oībus formidabile sit omnibus tamen necesse est.

Epistola. lxxxviij.

Eneas silui⁹ poeta. S.p.d. dn̄o iohāni gers regio ꝓthonotario. Dedi ad te lr̄as ex nurēberga scripsiqꝫ tibi armeniacoꝝ aduentū credēs tibi cōplacuisse. Nā ⁊ sic mihi abs te dum descēdisti ꝑcepas. Nunc autē rursus hoc inueni nescio quare moleste tulisti q̄ in epl̄a calce scriptū erat: cōthoralē tuaʒ vt iuberes saluere: adiunctis verbis q̄bus eā ꝓbiorem q̄ȝ sapientē videbar sensisse. Hoc vt accepi tu egretulisti: nescio an credā is qui mihi hec insinuarūt. Nā hoc nō wiēne sed int̄ wiennā ⁊ nouāciuitatē at int̄ equitandū mihi relatū ē. qđ si wiēne id cōtigisset: verbis poti⁹ q̄ lr̄is apud te purgassem. Utcūqꝫ est mihi nō fit verisimile te viꝝ etate matuꝝ ⁊ moribus cōprobatū: ꝟba q̄ nunc attigi nō bono aīo tulisse. Nā q̄d ego dixi: laudaui ꝓbitatē diminui sapiam. Scio qꝛ nō ignoras ecclesiasticis ꝟba. Uiꝝ de mille vnū repi mulierē ex oībus nō inueni. Sed quid ego de mulierib⁹ cū ⁊ i viris laus sit ꝓbiorē esse q̄ȝ sapiētē. nāqꝫ sicut ad chorinthios inq̄t paulus. Stultā facit deus sapiam hui⁹ mūdi. Ac iō in euāgelio dn̄s. Nisi cōuersi fueritis inq̄t ⁊ efficiamini sicut puuli nō intrabitꝭ regnū celoꝝ. Nō em̄ sapiētiā hui⁹ mūdi ſ3 cor simplex ⁊ mentē purā diligit dn̄s. Et his dotib⁹ pollere cōiugē tuā scripsi: Nō em̄ eā corneliā graccoꝝ matrē oratricē dixi: aut calphurniā i causis patrocinantē sed talē ꝑdicaui quā deus ipse nō aspnaret̄: ⁊ q̄ stulta hui⁹ mūdi delegit ⁊ sapientiā ꝑdidit sapientū. Sed dixerit aliq̄s fortasse de vxorib⁹ q̄lescūqꝫ fuerint tacendū eē: Hoc si apud vos moris est: fateor me vr̄e ꝯsuetudinis insciuʒ peccasse: dandāqꝫ erranti veniā eē. Nā ⁊ paul⁹ veniā meruit eccliam dei ꝑseq̄ns q̄ se benefacē credidit. Prisci aūt quos legi plures solēt ad amicos scribētes multa de cōiugib⁹ scribere: lege hieronymū: ciceronē: senecā: ouidiū de tristib⁹. Multa ibi de alienis vxorib⁹ etiā cū gr̄a maritoꝝ scripta repies. Adducerem plura in hūc effectū. Sed nequeo arbitrari te virū: tum doctū tum prudentē animū induxisse vt ista pensites: silqꝫ pestis q̄ apud nos acerbe crassat̄ facit: vt magis de mōriēdi cogitē q̄ȝ vt epl̄as dictare curē. Nāqꝫ cum audio nunc illū nūc istū efferri tradiqꝫ sacerdotibus. Heus tu inq̄ȝ enea nec tu scis qn̄ certator assit q̄ te ad tribunal vocet. vbi nec aduocato nec ꝓcuratore tueri te possis ſ3 tua te opa iudicabūt. Terribilis est equidē mi iohes huiusce rei recordatio. Debem⁹ tn̄ gr̄as agē creatori qui nos vocatis pluribus alijs p̄monet: nec erga nos facit vt ad tessalonicen̄. scribit paulus q̄ ventuꝝ dn̄m sicut fur in nocte affirmat. Sʒ vtit̄ nobiscū illa clemētia de qua in apocalipsi meminit iohannes. Ecce ego sto ante ostium ⁊ pulso: si q̄s audierit vocē meaʒ ⁊ aperuerit ianuas introibo ad illuʒ ⁊ cenabo cū eo ⁊ ille mecuʒ: vtinaʒ deus adapiat oculos nr̄os ⁊ det nobis huius seculi blādimēta: illecebrasqꝫ cōtemnere ⁊ ad ꝑhiam ꝑuenire ꝑ quaʒ dicamus cuʒ paulo cupio dissolui ⁊ eē cuʒ xp̄o. Mira res vt hoīes pcius in hac vita hn̄t eo difficilius egrediunt̄. Durus forsitan h̄ sermo videbit̄: ſ3 audi ⁊ cognosce me vera dixisse. Quis est obsecro q̄ misere viuit nisi q̄ peccatꝭ est deditus. Hec sn̄ia est theologoꝝ ⁊ ꝑhoꝝ. Nā cicero in paradoxis hoc ait: oēm malū seruū: ⁊ apl̄s quoqꝫ peccati seruis peccatorum ac serui peccati. Hi sunt qui egerrime moriuntur. Nam sem-

ꝑ in peccatꝭ vellēt ꝓuolui. Et hi nō pctā dimittūt: ſ a peccatꝭ dimittunt̄ qn̄ mors
adeſt. Nos igr̄ ſi ſapem⁹ recōciliarem⁹ nos creatori nr̄o q̄ nob̄ vitā dedit: illāq; ſi
bi qn̄cūq; repoſcēt libēti aīo reddēm⁹: ſ tenet nos cecitas pctōꝝ q̄ obuclauit ocu
los mentꝭ nr̄e. De⁹ nr̄i miſereat̄ ⁊ extēdat erga nos pietatē ſuā detq; nobis aīm vt
qn̄cūq; nos vocet ꝓmpti ſim⁹ ⁊ hilares. Nāq; ſiue ſpōte ſiue inuite: moriendū eſt
tn̄. Nec nos mors ꝑteribit q̄ priſcos reges atq; ceſares nō ꝑterijt q̄ nec ipi crea-
tori oīm deo poſtq; humanitatē induit parcē voluit. Oīa nata occidūt ⁊ orta ſe-
neſcūt: ſtat ſua cuiq; dies breue ⁊ irrecupabile tp̄s. Nemo nat⁹ ē cui nō ſit moriē-
dū. Nos igr̄ ad hāc accingam⁹ mortē vt cū venerit tāta min⁹ acerba ſit q̄nto ma
gis ꝑcogitata. Mors q̄dē nō mala eſt: ſ finis poti⁹ teterrimi carceris. his q̄ bene
moriūt̄: hinc celeſtis vox audita iohi. Beati mortui q̄ in dn̄o moriūt̄. Utinā de⁹
q̄ quos vult eligit ⁊ q̄s vult reprobat: his nos iūgat cū fati dies affuerit vtinā cor
meū ad hec q̄ ſcribo ſeſe diſponat: vtinā nō alia īueniat̄ mētis cogitatio quam ſi-
gnat harūdo. Fateor me multa ſcribere ī bonū q̄ nō operor: ſ in oībus miſereat̄
mihi dn̄s q̄ mūdū pōt de imūdo facere. Tu vale mei memor ⁊ amator vt ſolebas

Spōdet ꝓmouere cām quoad
ſe vires ſue extendunt.

Epiſtola. lxxxix.

Eneas ſilui⁹ poeta. S. p. d. iohi frund ſecretario ciuitatꝭ colonienſis. Fuit
apud me tuus familiaris q̄ hollādrinoꝝ negociū multꝭ mihi verbis cōmē
dauit. Ego vt ſuꝫ tuus cupioq; tibi reb⁹ in oībus morē gerē cepi curas ad-
mouere nitiq; vt ad metā qđ optabas ducerent̄. Sꝫ inueni ꝑmo in limie magnas
difficultates: q̄s cū vellē amouē pluriores offendi. Nō poſſuꝫ ſcribere q̄d impedi
mēti fuerit. ſi vnq̄ te videro plani⁹ oīa dicā. Satꝭ ē tibi qđ ī mediatoris locū vl̄ tra
ctatoris nō ſuꝫ viſus ydone⁹. Nūcius ipe tibi pl̄a dicet. Ego nihil magis cupio q̄
tuis optatib⁹ ſatiſfacē. Sꝫ tua humanitas nō exigat pluſq; ꝑſtare queā. Re mini
mā de cōmiſſione cauſe tuoꝝ amicoꝝ impetraui facile: ſum em̄ hō ad pauca nat⁹
⁊ ī minimis reb⁹ benignos ꝑncipes inuenio: ſi q̄d pōderis hr̄e videt̄ ī alias man⁹
trāſfert̄. De rebus hūgarie puto te iā audiuiſſe ladiſlaū regē cum voto totius re
gni poſtulari. Credo te etiā audiuiſſe me romā ꝓfectū: mirariq; idcirco. Sꝫ ſcis
parēdū eē ꝑncipibus aut cedēdū curie. Nemo vt vult apud pricipes viuit. Mā
cipia ſum⁹ ⁊ fortaſſe iumēta: q̄ alienū panē mordem⁹. Uiuūt oēs infelicit̄ q̄ orbē
incolūt: nulli⁹ tn̄ vita miſerior eſt: q̄ eoꝝ q̄ ad alienū comedūt appetitū ad alienā
ſitim bibūt ⁊ ad alienū ſomnū dormiūt. Hac de re ſcripſi nuꝑ ep̄laꝫ admodū lon
gā. Ideo nūc h̄ ꝑtereo. Meus itus ad vrbē honeſtā ob cām fuit. ꝓpt̄ vnionē. M.
⁊ ꝓpt̄ illa q̄ nurēberge ꝯcluſa fuert̄. Quid aūt reportauerim frāckfurdie videbit̄:
q̄uis ⁊ ipa taciturnitas indicat q̄d allatū ſit. Nūc in franckfurdia res tranſigent̄
Ego nihil magis vereor q̄ nationis diuiſionē. Ualde nāq; turpe eſt ne dicā inuti
le germanos q̄ diuiſaꝫ eccliam iā q̄nq; annis vnire ſatagebāt: in ſe tandē reddi di
uiſos. Mea opinio fert tanti pōderis tantiq; nois eē germaniā: vt in quācūq; ꝑ-
tem reliquā xp̄ianitatis portionē ad ſe trahat: dūmodo integra ſit. Nō dicā plu
ra tu me cōmendatū fac reuerēdiſſimo dn̄o meo archipſuli colonieñ. eiuſq; ger-
mano dn̄o traiectēſi antiſtiti. Et q̄r te audiunt vnū ex me dicito: mihi adhuc nihil
videri vtilius ad pacē ecclie reſartiendam ⁊ auctoritatē ecclie cōſeruandā. ſq; viā
illā tueri q̄ nurēberge fuit apta: ſi modo iteꝝ poſſit haberi: firmarē h̄ multis rōni
bus ſi corā eēm: ſ abſentē me nō decet nec expedit oīa cōmittē calamo. Uale.

Epiſtola. xc.

Refert grates de munerib⁹ oblatis.

Eneas ſilui⁹ poeta dn̄o iohi tuſchoni ciui prageñ. ⁊ amico ꝓbato. S. p. d.
Munera tua q̄ nuꝑ ad me trāſmiſiſti: ſuſcepi libent̄. tum ꝓpter rē q̄ mihi
iocūda fuit: tum ꝓpter mittentē cuius memoria ſꝑ heret mēti mee: non ſi
ne leticia ſingulari. Tum deniq; q̄ illoꝝ portator honeſtus adoleſcens maior cor
pore q̄ etate ꝑliberalis mihi viſus eſt ⁊ dign⁹ q̄ regi ſeruiret quēadmodū poſtea

factū est. Nā ꝛ ad regiā cācellariā susceptus ē. In quo loco si pseuerauerit vti spe
ro: clarꝫ in virū surget. Ego illi qꝛ virtute pditus ē: ꝛ tu eū mihi cōmēdasti nūqꝫ de
ero vita comite: ſ in me si qd est artis: si qd eloquij: si qd industrie totū sibi coica
bo: qꝛ nō suz auarus hmōi rerꝫ. Nec vt pecunie/sic ꝛ scie cōseruatrix ē auaricia: ſ q
lr̄as suas magis abscondit: is eas magis adnihilat: q vicio studui sp carere. Nec
plus in secreto tenui qꝫ in publico. Idqꝫ faciā qad spūs hos reget artus. Atqꝫ de
hoc satꝫ frācisꝯ vir mitis nulliqꝫ noxius sꝫ oibus qad pōt frugi bohemiā repetit
Credo in patria ꝯtētari modico: qꝫ multo inter gētes exteras vult: ꝛ fortasse plꝰ
sibi pragēsis ceruisia placet qꝫ vinū wiēnēse. Habet eīm magnā vim ad retinēdos
hoīes natale solū. Verū cū mōtiū accole lacte tm̄ nutriti ꝛ aqua: nesciāt alibi vi
uere qꝫ inter oues ꝛ boues cū qbus sūt nati. Frācisců mirari nō debemꝰ: si natus
in patria nobili bohemorꝫ solo feraci ꝛ oim bonorꝫ copiā suppeditanti ad suos re
uerti vult: ꝛ illi terre q dedit corpꝰ reddē. Quis eīm nō mollius atqꝫ suauiꝰ iacere
hoīm corpa pꝰ mortē arbitret in humo natiua qꝫ in aliena. Laudo ego franciscuꝫ
ꝛ mihi si par cōditio foret: esset nō impar voluntas. Is ad te venit bonitatez virī
tibi cōmēdo: hūanū ē hoiez hōi auxilio eē. De biblia emēda hoc est desideriū meū
Si papiria est octo florenos dabo. Si est i pgameno duplū videto tm̄ vt correcta
sit ꝛ digna pcio. De libris alijs alio tpe tibi scribam. wencezlaū nr̄m si vnqꝫ vides
meis verbis saluū dicito: cui facilius erat in ocio qtuor mihi vba scripsisse qꝫ me
in negocio verbosas eplas destinare. Sꝫ do veniā homini si scripturā iā odit in q
vitā ꝯsūpsit. Vellē ipm mei causa repetere curiā vt esset mihi cū quo nōnūqꝫ mi
serias spuere: sibi tm̄ nō audeo psuadē: sꝫ puto eū viā optimā delegisse. q nō possit
ab eo ineternū auferri. Vale meqꝫ vti ꝯsueuisti dilige qd mutuū est. Ex wiena.

Epistola. xci.

Cōmēdat vitā aggrestem ꝛ cōmoda ruris.

Eneas siluius poeta. S. p. d. Iohi luterbach sacerdoti ꝛ viro probissimo
amicoqꝫ optimo. Credo te qd agā ꝛ vbi sum ex multꝭ pcontari cū me apd
regē nō esse cognoscis. Sed nemo tibi hoc melius exponet qꝫ meꝰ calamꝰ
q libent desiderio tuo morē geret: sciens qꝛ me amas. Audi ḡ qd acciderit nobis i
noua ciuitate p prius: deinde qd faciā ꝛ vbi sim breuiter edoceberis. Eramꝰ nup
in curia cesaris apud viduā quandā sermonis gnaram italici: Nā ꝛ in domo illo
rū de scala seruiuerat duz ꝟguncula fuit. Hic primū mango q ministrabat equis
egrotare cepit ac septima die decessit e vita. Morqꝫ alius ex familia vir robustꝰ
epedimiā ꝯfessus est se ppeti. cuius morbi tāta vis fuit vt eū triduo interfecerit
Exinde mox hospita dolere caput ꝛ ancilla febricitare ceperūt. Germanꝰ qꝫ ma
gnifici dn̄i casparꝭ cācellarij ꝟtiginē patiebat pauē atqꝫ de fuga oēs cogitare cepi
mus. Accessit cācellarius regē licentiāqꝫ fugiēdi mortiferā luem suscepit. Atqꝫ
sicut hodie sunt octo dies huc puenimus: sumus hic in plebe reuerēdi patris dn̄i
electi frisingeñ. opidū notū tibi arbitror prug nomine: inter duas aquas muram
atqꝫ murzam que hic ante opidū copulant ꝛ vnū facientes flumen: in sauum fe
runt. Hic nundine sunt que per octauā diui martini solent perdurare. Ego remis
sis oibus curis: nunc merces que vndiqꝫ huc afferunt contēplor: nunc in agros
egredior montesqꝫ apricos ꝛ siluarū latibula ac lucidas fluminis limphas: non
absqꝫ singulari mentis oblectatione intueor. Habes nunc ꝛ vbi locorꝫ degam ꝛ
quid rerū agam. Nunc illud te volo scire: beatum mihi videri qui vitam ab nego
cijs pcul publicis sibi delegit: sicut prisca gens mortaliū consueuit. Quis ēm non
felicē illum dicat: qui nullo fenore/aut ere alieno obligatus paterna rura suis bo
bus exercet. Audi qꝫ beatus sit. Nempe non truci excitat classico quo bellum pe
tere ac pugnā iubeat inire. Non horret iratū mare forūz vitat ꝛ litigantiū iurgia
Non visitat superbia diuitū atria. Non fastidiosis curialibus est supplex. Sꝫ aut
altas populos adultis viciū ꝓpaginibus maritat aut in secreta reductaqꝫ valle
errantes boues ꝛ armenta pascentia ꝯspectat. Interdū ramos inutiles falce re

Dobre piwo iako Ž

secat:at feliciores inserit: Interdū mella que p̄ssit: puris recondit amphoris:aut
oues tondet lanasq̀ recipit. At cū autūnus decoꝝ caput mitib⁹ pomis p̄ agros
extulit:magno afficit̄ gaudio:pira ex arborib⁹ decerpēs quas sua manu inseruit.
Interdū ⁊ purpureas vuas colligit ⁊ aut suspendit in vsū hyemis aut mustū
exprimit. Libet illi iacē mō sub antiq̄ ilice:mō ī tenace gramine: Labunt̄ aq̄ ex al
tis rupib⁹. Querunt̄ aues in siluis. Obstrepūt fontes manātib⁹ limphis : som-
nosq̀ leues īuitāt. Et ꝟo hibern⁹ aduenit ān⁹ ⁊ imbres niuesq̀ d̄nant̄. Aut apros
multo cane inobstantes detrudit plagas. Aut rara rhetia leni amitte seu furca ꝯ
edaces turdos suspēdit:aut pauidū leporē ⁊ aduenā gruē laq̄o captat. Qꝫ si pu-
dica mulier illi fuerit q̄les oliꝫ fuer̄t sabine:seu de q̄b⁹ sacra script̄a meminit. sara
rebecca:vel rachel q̄ solib⁹ p̄usta domū seruet: ⁊ dulces nutriat liberos:multo be
atior fiat cū illa in aduētū lassi viri vetustis lignis sacrū extruat focū:claudēsq̀ te
xtis cratib⁹ letū pecus distēta siccabit vbera: ⁊ dulcia vina dolio ꝓmens dapes
ineptas apparebit. Quis hāc nō laudet ac desideret vitā. Nō me ampli⁹ lucrina
cōchilia aut rambi vel stari ex q̊uis mari vel flumie q̄siti pisces iuenerīt q̄ꝫ leta de
pinguissimis ramis arboꝝ oliua decerpta aut agna quā pascalib⁹ festis rustici ma
ctāt:vel hedus ab ore p̄ruptus lupi. Nā quātū iuuat int̄ rusticales epulas mitia
poma ⁊ castaneas molles ac p̄nas ⁊ caseū. pastas oues videre cū domū ꝓperant
intueriq̀ fessos boues inuersū vomerē collo trahētes lāguido. Multa sūt rur̄
gaudia q̄ nūc singula ꝓseq̄ nō est ep̄l'aris angustie. Ideo vale ⁊ hec multa ex pau
cis notās amorē ruris aliq̄n indue. Iteꝝ vale mei vt soles memor.

Increpat eū q̄ nō bone ꝓposito amicā
nuptui dedit ⁊ suadet castitatē.

Epistola. xcii.

Eneas silui⁹ poeta imp̄ialisq̀ secretari⁹. S. p. d. dn̄o ioh̄i freund insignis
ciuitatis agrippine ꝓthonotario ⁊ amico suo p̄caro. Pauci dies sunt q̄b⁹
tuas recepi lr̄as:ornatas quidē ⁊ multa cōtinētes. Quib⁹ r̄n̄surus nescio
q̄d primū attingā:sed tuū seruabo morē. De puella tua primo dica quā viro tra-
didisti laudo in ea re factū tuum. Quid em̄ melius est q̄ꝫ nuptias ꝯiungē ex q̄bus
soboles fiūt ⁊ replent̄ liberis ciuitates. Qꝫ aūt post factū doleas ꝯ naturā ē. Nec
em̄ solet alicui⁹ op̄atio virtutis p̄niam habere q̄ virtuose agit letus ē: dolet qui cri
mē cōmisit. Quō ḡ fit vt tu doleas q̄ actū fecisti virtutis. Nēpe arbitror q̄ꝛ bonū
fecisti:sed nō bene fecisti. Aduerbia sunt mi iohannes q̄ nos beant. nō verba no
mina vel participia. Nō q̄d hō faciat sed quō faciat querendū est: ⁊ in oibus re-
bus finis expectat̄. Si iō puellā manifestasti vt ꝓbro leuauer̄ bene fecisti. Si ēt
ad rē illam timor accessit dei. at si solū q̄d hoīes loquerent̄ ꝯsiderasti nō satis est.
Nō em̄ hoībus tm̄ ſ₃ deo placere debem⁹. Queris remedia nec poeticum vis an-
thidotū. Recipe euāgeliū. Quid est fornicatio aliud q̄ꝫ mors. Tu beat⁹ es si te
cognoscis q̄ materiā delinquendi a te abiecisti. Quiesce obsecro neq̀ vltra memi
neris tue iuuentut̄ delicta. Scio dices ecce q̄ꝫ seuerus est eneas: nūc mihi castita-
tē p̄dicat:in wienna ⁊ in nouaciuitate aliter mecū loquebat̄. Nō nego iohannes
mi amātissime: ſ₃ labit̄ tp̄s dietim: seniores sum⁹ appropinquat mortis dies cogi
tandū est iam nō quō viuam⁹ ſ₃ quō moriamur. Miser homo est ⁊ gr̄e dei expers
q̄ nō aliq̄n ad cor reuertit̄: q̄ nō se recognoscit: q̄ vitā nō emēdet suā: q̄ nō cogitat
post hoc seculū q̄d in alio sit. Ego mi ioh̄es satis erraui ⁊ nimiū satis. Iā me reco
gnosco ⁊ vtinā non sit tarde. Nūc q̄dragesimale adest tp̄s: nūc dies salutis : nūc
tp̄s misericordie. Pone extra mentē tuā puellā. Finge mortuā esse nūq̄d velles
viuere. Quid est q̄ cū ea possis habere solaciū q̄ꝫ breuis est voluptas q̄ cū mulie-
rib⁹ haurit̄: q̄ꝫ momētaneū gaudiū. An nō satis stultus est qui ꝓpter tp̄alia ⁊ mo
mētanea p̄dit et̄na. Hec dico ſm theologos: q̄ꝛ nō vis q̄ poete dicūt audire. Hoc
est remediū q̄ hic in apothecis inuenit̄ wienne. Tu obsecro vendica te tibi: nec
vna te puella vincat quē vix imp̄ator superet. Turpe est in p̄uis succūbere qui in
magnis victor fuit. Nec tu mihi de successore nouo ꝟbū facias q̄ fuit ouidij re-

mediū. Nā quid est vna muliere relicta amare aliā: nisi ex igne in ignē saltare. Fu-
ge absecro omne femineū genꝰ relinque hmōi pestē: cū feminā vides diabolū esse
credito. Sꝫ q̄d ego tecū hec serio scio frustra me fari verbis meis abesse fidē. Nā
tu me pleno stomacho reris ieiuniū cōmēdare. Fateor amātissime frater. Plenꝰ
suꝫ stomachatꝰ suꝫ. Nauseā mihi venꝰ fecit. Tu q̄ꝫ ⁊ illud veꝝ ē languescē vires
meas canis aspersus sum: aridi nerui sūt: ossa cariosa: rugis corpus aratū ē. Nec
vlli ego feie possuꝫ eē voluptati: nec voluptatē mihi afferre feia pōt. Bacho mag
ꝙ veneri parebo. vinū me alit me iuuat me oblectat me beat. hic loqr suauis mi-
hi erit vsqꝫ ad mortē. Sꝫ hic q̄ꝫ peccatū ē si ad iocūditatē magisqꝫ ad necessitatē
biberim. Tu mi iohes si fortis es si sanguine succoqꝫ plenus: si neruis vales: nō
miror te amare: q̄uis pluriū te vboꝝ eē credā ꝙ opuꝫ: si vel etates vel occupatio
nes vires demūt. Sꝫ esto vt ais robustꝰ calidus ꝓmptꝰ intrepidꝰ: tūc bonū ē cri-
mē abijcē cū tu illud relinq̄s: nō teipm fugit. Mihi hercule paꝝ meriti ē in casti-
tate. Nāqꝫ vt veꝝ fatear magis me venꝰ fugitat ꝙ ego illam horreo. Sꝫ ago deo
grās q2 nō ē maior appetitus ꝙ ptās. Dicis tū de te nō eē ante pliū deserendū ꝙ
hosti victoria cedat. Qd veꝝ nō ē in eis bellis in q̄ vincit victor. Veneris plia q̄
plura cōfecit is sese pluribꝰ affecit cladibꝰ. Sꝫ q̄d ego tam seuerꝰ sum. Oēs quidē
cū valemꝰ recta cōsilia egrotis damꝰ. Sic mihi replicare potes: ⁊ illud terētianū
obijcē. Tu si hic sis aliter sentias. Sensi aliqñ qd nūc sentis. Sꝫ ⁊ tu aliqñ senties
qd ego sentio qñ huc eui venies. Qd si nūc facēs tāto laudabilior esses quāto dif
ficiliꝰ nitereris: ciceronisqꝫ tibi verbū illd cōueniret. Quo difficiliꝰ eo clariꝰ. Pos
sem plura in hāc sniam dicē. Sꝫ neqꝫ tu ista vis audire. Nec iohes noster nurē-
geñ. ꝑmittat scribē seria: q̄ vulturis in modū cadaueribꝰ nutritꝰ i capitolino cam
po venari vellet: nec iā pip emere formidaret dū feras hēret q̄s posset ꝯdire. Is te
amat vnice tuiqꝫ sepe nō sine laude mētionē habꝫ: cupitqꝫ vt huc venias. Qd mi
chael ⁊ ego maxie desideramꝰ vt loq̄mur aliqñ sil' rideamꝰ bibemꝰ canemꝰ. Et qd
lr̄e nō ꝓstant solamē inuicē recipiamꝰ. Nimis remote a nobis vitaꝫ ducis. Raro
exinde nūcij veniūt q̄bꝰ lr̄as demꝰ. Neqꝫ oia cōmitti pñt. De cōuentibꝰ q̄ sup re-
bus eccle fiunt tuā sniaꝫ ꝓbo. Nec em̄ dieta fit q̄ dietā nō pariat. Credo q2 femi
neū ē nomē libent impḡnari dietas ac pturire. Sꝫ ne hec ꝯsuctudo ꝑiret: ꝯciliuꝫ
nurēbergeñ. qd erat inditū neutri generis qd nō poterat ꝯcipe q2 fortasse finē de
disset in rebꝰ eccle sublatū ē. Et ad dietas reuētū ꝓlificātes vt in eternū fiāt ꝯuē-
tiōes maneatqꝫ neutralitas: dulce ac nō nulloꝝ aucupiū. Miꝝ est tā parue cure
teneri eccliaꝫ. Forsitan sic deo placitū est cuiꝰ ꝯsilia humano neq̄unt ingenio dep
hēdi. Ille hinc aliquā venat' vtilitatē nobis incognitā. Res grādes ⁊ totiꝰ reipu
blice statū cōcernētes: desursuꝫ ordinat'. Nec q̄sq̄ ē q̄ futura sciat. Cogitāt hoies
deꝰ autē disponit. Vnū scimꝰ beati petri nauiculā quā eccliaꝫ nūcupamꝰ: ⁊ si flu-
ctibꝰ agitet': quatiat' ventis innumeris: vexet' ꝓcellis: submergi tū nō posse: q2 fu
turā secum eā saluator noster ihs xp̄s vsqꝫ ad cōsummationē seculi repromisit.
Qr de regis coronatione apud te ꝓdicari dicis: minime veꝝ est neqꝫ adhuc vbuꝫ
fieri audiui in loco autētico de tali coronatione: qd tū me nō fugeret. q̄uis ⁊ hic
ēt mlti multa loquant' ex opiniōe magis ꝙ ex snia. Noua halia nō sūt nisi ꝙ vl-
ricus cilie comes post diutinā obsidionē castri attilie qd est in hungaria: ac ꝑ frā-
conē germanū marchionis bani tenebat': tandē victoria potitus est: vnoqꝫ illius
occiso filio aliū cuꝫ vxore ⁊ omni gaza secū in captiuitatē abduxit. Giskra in cam
po est cū magno exercitu ꝯ pancratiū. Itaqꝫ tota hungaria trepidat. Conuētūqꝫ
habet apud albā regalē: spesqꝫ optima est hungaros omnes ad obedientiam la-
dislai reuersuros. Cum michaele cōueni de modo quo res de qua scribis expedi-
re pōt. Is ad te latiꝰ scribit. Meā curā ⁊ diligentiā nulla in re vnq̄ꝫ tua denega-
bo. Tu me vtere vt tuo vale optime. ⁊ si qñ facultas dat' reuerēdissimo ⁊. L. pn̄
cipi dn̄o meo dn̄o coloniensi eiusqꝫ germani dn̄o traiectēsi cōmendatū me facito
mihiqꝫ scribe sepiꝰ, nā tuis lr̄is iocūdissime fruor iteꝝ vale.

Eneas siluiꝰ dño iohi cāpisio ꝑspicaci pho. S.p.d. Urgēt me res hūgare tibi vt sepiꝰ scribā. Nā ⁊ tu illas nosse desideras ꝙ ladislao regi bene cupis ⁊ ego libent̄ illa ꝯscribo ꝙ scio eē vt sciant̄ vtilia. In meis aūt scriptis plurimū interest cū vel affirmo aliqd factū vel refero qd audiui. In altero nāqȝ veri periculū ad me recipio. In altero fidē requiri apud autores volo. H aūt id dixi: qr rumorē hic fuisse tibi significaui regē bossine ꝑ quosdā vocatū eē vt hūgarie potiret̄ regno. Que res mīme secuta ē. Nec famā veritas adequit. Sȝ nūc ꝗ pacto int̄ hūgaros cōuentū sit ex me audi. Nā certū est qd nūc scribo. Tu hec reuerēdissimo dño nr̄o cardinali tarētino cōicata facito: vt ꝑ eū nō solū sacri collegij aures s ipiꝰ qȝ scissimi sūmiqȝ sacerdotis adire pn̄tiā queat. Nā ⁊ sacerrimi illius senatus interest: qd in regno gerat̄ hūgarie ꝓnoscē: cū murꝰ sit illa regio xp̄iane religionis ⁊ nr̄e fidei solidus paries. Credo igit̄ te accepisse ꝓceres illos hūgarie: ꝗ esta te decursa cū cardinali strigoniēn̄ h fuerēt rebꝰ infect̄ recessisse. Nā neqȝ regi eoꝝ oblatiōes satisfecerēt nec eis rursus regis rn̄sum placuit. Significaui tūc oīa tibi. Pꝰ h cū i hūgariā redisset nicolaꝰ vainoda trāsiluanꝰ ꝑlīma ꝑtēptauit. Sȝ regnicol̄ nulla via ꝑsuaderi potuit ꝗ ladislaū excluderēt. Cōuenit igit̄ alteꝝ vainodā iohānē: ladislaiqȝ ius tueri insil̄ ꝑpegerēt missisqȝ clāculū ad cesarē nr̄m nūcijs cōfirmationēqȝ suoꝝ officioꝝ obtinuerēt: ac rursus facultatē q̄ndā cuiꝰ vigore ceteros regnicolas ad obediētiā ladislai reducētes officia dignitatesqȝ possent illis ꝯfirmare. Cōuētūqȝ regni apud albā regalē i h tp̄s induxerēt. Iāqȝ plēs illic sunt reliqs expectātes. Sȝ laurētiꝰ palatinꝰ nō imemor suaꝝ artiū: vbi iā sibi figmētū polonicū mīme ampliꝰ ꝓdesse ꝑpēdit. Nā mors wladislai polonie regis oībꝰ ꝑsuasa est: qr nō pōt diu latere: nouū deceptiōis genꝰ excogitauit. Rumorē nāqȝ i populos diuulgat sciā cū duce burgūdie cōuenisse vt eiꝰ filiū in hūgariā nauigio trāsmittat: eiusqȝ rei mediatorē quēdā hispanū fuisse asserit: ꝗ classi pōtice noīe philippi ducis ꝑerat ⁊ nuꝑ hac trāsiuit romā petiturꝰ: Sȝ nemo ē ꝗ palatino fidē habeat. Nec eī pꝰ tot mēdacia dignꝰ cui credat̄ est. Sciūt insuꝑ oēs ducē burgūdorū vnicū dūtaxat hēe filiū quē mīme ire ꝑditū vellet: cū sit diues ac potētissimus ⁊ regi ladislao sanguīe iunctꝰ. Cui nō ē putādū nobilē ꝓncipē iniuriari ⁊ maxime cū eiꝰ dñia ab hūgaria remotissima sint: nulloqȝ possint vsui eē hungaris ꝗ res palatinū nedū mendacē s deliꝝ reddūt. hinc ipse cū suos conatꝰ incassuȝ ire ꝑpenderet: cōuentūqȝ apud albā teneri. Iāqȝ vainodā iohēm illic ꝑgere ⁊ ad vicesimuȝ apidē esse in vicinia: missis lr̄is ac nūcijs iohi indicat insidias sibi apud albā structas esse nicolaūqȝ velle in eū manꝰ inijcere. ꝙ si velit captiuitatē euadē aut mortē: albā ne petat instruit. Iohēs territꝰ hoc nūcio. mīme vlteriꝰ ꝓgit. Accipit h nicolaꝰ vocatisqȝ ꝓceribꝰ nimis mult̄ inq̄t fraudibꝰ vtit̄ palatinꝰ sua ē hec tegna ꝙ ad nos iohēs venire timet. Sȝ adibo ego eū nec timebo eū ꝗ me timet. Expurgabo qd mihi ingerit̄ crimē: nec de alijs cogitabo qd ipe in alios nō cogito: neqȝ saluū ꝯductū nec fidē peto vllā. Satis tuta inocētia ē. Si qd tn̄ ꝑter spē euenerit viros vos eē ꝯmoneo: meā vt vidicet̄ iniuriā atqȝ sic nicolaꝰ cū pauc̄ iohēȝ accessit Intea giscra vir magnificꝰ nr̄iqȝ seculi nō ꝑuū decꝰ: ꝗ ꝑtes ladislai apd bungaros aut solꝰ aut certe cū pauc̄ vsqȝ i hāc diē tutatꝰ ē. Cū pācratiꝰ frātibꝰ iducijs qddā sibi castellū ꝑ isidias eripuisset: vlturꝰ iniurias exēcitū coegit: atqȝ cū octo milibꝰ pugnatoꝝ igressi pācratij tritoriū qddāqȝ muītissimū eiꝰ opidū obsidiōe cinxit. Accersito cōite georio vt sibi auxilio foret: Nā his qȝ pācratij vicinꝰ atqȝ iimicꝰ fuit Georiꝰ ꝯo mox wienā venit. auxiliūqȝ reḡ rōanoꝝ petijt: mil̄tqȝ ꝯbis rogauit vt sn̄ calexiū qd ē opidū magr̄ci caspar̄ cācellarij opidū ad nouū castrū ꝑtinens s a pācti o occupat̄ obsidiōȝ ponerēt australes. Que dū sic agūt̄ pāctiꝰ ꝗ ātea dudū cū lr̄is securitatī accērsitꝰ ꝯuētū hūgaroꝝ accedē recusauēat nec ꝯcētū sigillis credē voluēat timore postposito hūgaroꝝ. Nā maior giscre istabat metꝰ cū .vij. cōitibꝰ

albā prexit in manusq; ꝓcerū se tradēs. Querit̃ se giscre conatib⁹ opprimi petitq; auxiliū. Nā se regi ladislao fidē dare ꝓmittit: nec se aliū velle hic testat̃ q̄ ladislau postq̄ mortuus ē rex polonie cui sese astrinxerat. Silr̃ ꝛ oratores ad regē romāorū destinat se pacē cū austria ꝑpetuā habiturū nulliq; alteri q̄ ladislao in hūgaria tāq; regi paritur͛ asserit. Rogatq; scribi giscre ne se īfestet. Barones hūgarie audito pancratio: sub tutela sua eū recipiūt. ꝓ͛tim nicola⁹ vaiuoda ꝛ dionysi⁹ cardinalis strigonieñ. scribūtq; cesari ne deinceps giscrā insultare ꝑmittat pācraciūq; vexare: quē vigore mādati sui cū omnib⁹ ei⁹ bonis ad gratiaȝ ꝛ obedīetiā ladislai suscepissent. Hic apud cesarē rn̄suȝ est comiti georio australes nō posse ante dieȝ sancti georij castrametari: tū ꝓpter impedimēta pluuiarū: tū q̄ in cāpis nulle sūt herbe. Sȝ adueniēte vere nisi interim qđ debitum est pancrati⁹ fecerit. paratos esse austrie ꝓceres in cāpū exire temeritatēq; pācratij ꝯpescē. Interi v͛o tricētos eq̄tes sibi ex austria ī solatiū vēturos. Exinde rogati sunt oratores pācracij. Nūq̄d ī mādatꝭ hr̄ent cū cācellario giscraq; rē cōponē: q̄rū bona pācrati⁹ īuasisset. Cūq; negassent dictū ē eis ad herū suū vt redirēt: cui si op⁹ eēt maiestas regia ꝑ suos nūcios rn̄deret. Procerib⁹ aūt hūgarie rn̄suȝ ē placē cesari qđ ad ladislai obediētiaȝ pācrati⁹ venisset: q̄q; sibi venia sit data. Nō tn̄ sic ei ignosci dȝ vt aliena cū iiuria teneat oppida bonaq; ꝑlima: nec eā eē vnq̄; facultate cōcessam: missur͛ tn̄ cesareȝ oratores suos ad eo͛ ꝯuētū. actā sup̱ h̄ q̄ sup̱ alijs regni negocijs rn̄sur͛. Sic res hūgarie vsq; ī hūc diē acte sunt: q̄s ꝓcor vt singlari dn̄o meo ep̄o adrieñ. quē iā in rauēna assūptū eē audio ꝛ gaudeo cōicatas facias: sibiq; me ꝯmēdes q̄ sū ꝑpetuo su⁹. In reb⁹ ecclie h̄ sūt chiemeñ. ep̄s ī rhenū iuit: electoresq; ꝯueit. Iāq; hac die cū eis habitur⁹ est in frāckfordia ꝯuētū. bonāq; fidē facit ad vnionē ꝛ pacē ecclie Nescio q̄d sequat̃. Hic magna est admiratio de tarditate legati v͛ri. Nā h̄in conuēta iā plib⁹ dieb⁹ in hac cura se debebat oñdere. de q̄ nihil hic sentire mōstruȝ est. Ingeritq; magna suspitio q̄ possit aliq̄d mali parē vt scire pn̄t q̄ ꝯuētiōes norūt hic habitas. Ex basilea fuerīt apud nos oratores q̄rū petitio fuit q̄ cesar auctoritatē ecclie iuxta declarationē ꝯstātic factā ꝛ basilee renouatā tueret̃ ꝛ māuteneret vtq; dietā nurēbergeñ. mādaret teneri: ad quā suos oratores basilieñ. ꝯcilio cum plena p̄tāte mitteret sup̱ oībusq; ad pacē ecclie ꝑtierēt. Petiuerīt ꝛ saluū ꝯductū cui⁹ vigore dietā illā mittēdi oratores tute possent accedere sibi etiā redeūdi securitatē postularūt. Ad p̄mā petitionē data rn̄sio ē cesari sp̱ curā fuisse ꝛ adhuc eē. vt auctoritas ecclie cuȝ pace ppl̄i xp̄iani sicut declarata reꝑit̃ in sacris lr̄is ꝑ scōs doctores ꝛ ꝯcilia gn̄alia vna cū p̄tāte scē sedis ap̄lice in suo vigore ꝑmaneat. Ad scōm dictū ē vrgētib⁹ causis dietā nurbergeñ. eē postpositā: sicut p̄ncipib⁹ electorib⁹ chiemeñ. ep̄s intimatur⁹ erat. ac sic de saluo cōductu illuc eūdi nō eēt op⁹ v͛ba facere: h̄ eis cū quo recederēt nullaten⁹ eē negādū. Sic in effectu respōsuȝ ē q̄uis ꝛ ornati⁹ ꝛ verbosi⁹. Tantū ē qđ ex his p̄tib⁹ tibi possū scribere. Vnū addo qđ mirabere. Iā ego subdiacon⁹ sum quod oliȝ valde horrebaȝ. Sed recessit a me illa aī leuitas qua int̃ laicos crescere cupiebat. Iāq; nihil magis amo q̄ sacerdotiuȝ fiāq; deo dāte infra octēdiū diacon⁹ ꝛ suo tp̄e sacerdotalē recipiā dignitatē. Hoc si noxetano nr̄o ꝛ iacobo caluo dixeris scio tecū mirabunt̃. Sȝ eligēdū ē aliq̄n viuēdi gen⁹ qđ int̃ xp̄icolas duplex est laico͛ ꝛ clerico͛ ꝛ illa rursus vt nosti distinguunt̃. Mihi in ordine beati petri manere decretū ē. In q̄ gr̄a mihi de⁹ elargiat̃ vtq; sibi placēt solū cupiā faciāq; Vale.

Suitēses sup̱bi nōsse iusticie coaptant
h̄ ip̄am iusticiā sibi famulari volūt.

Epistola. xciiij.

Neas silui⁹ poeta dn̄o iohi de caruaial iuris interp̄ti ꝛ oratori ap̄lico viro p̄stāti. S. p. d. Scripsisti mihi bis ex via h̄ qđ scripsisti ꝛ tacuisse meli⁹ fuisset nā nihil mihi significasti nisi te vento similē germaniā fugere. Vltie lr̄e tue ex teruisio misse fuerūt. De te postea nihil accepi: vtinā q̄ tibi icūbebat plene absolueris. Iā eñ tp̄s ē viā retrometere. Nā te oēs expectam⁹. ve͛ qȝ hirundo

recessisti reuerterisq₃ b̄n tardioꝛ. Scribā tibi aliq̄ q̄ post tuū recessum ꝯtigē nec tāparcus verboꝝ ero tecū q̄₃ tuipse me cū. Audi g̃ q̄ secuta sunt. Chiemen̄. antistes iter suū absq₃ moꝛa ꝯtinuauit. Jāq₃ nūcios hēmꝰ q̄ eū ex magūcia recedentē īre coloniā viderit. Itaq₃ puto eū iā eē in reditu. Cācellariꝰ scribit mihi ex ꝯstañ. nullā spe₃ eē ꝯcoꝛdie cū suitēsibꝰ: Nā supbi natura hoīes nō se iusticie coaptāt: ſ ip̄am sibi iusticiā famlari volūt. Justūq₃ id putāt qꝺ eoꝝ fantastic̄ ē ꝯfoꝛme capitibꝰ. Beneq₃ inq̄t comicꝰ hoīe imperito nihil quicq₃ iniustiꝰ ē: q̄ nihil rectū sputat nisi qꝺ ipse facit. Hūgari int̄ se dietā habuerūt nihil tn̄ ꝯ ladislaū ꝯcludere potuerūt. Discoꝛdant inter se admodū: atq₃ vt magis diuisi sūt sic ⁊ paupioꝛes ⁊ miserioꝛes ī diē reddunt̄: q̄uis ex iudeoꝝ moꝛe messiā expectēt. De basilea lr̄as vidi q̄rū hic effectꝰ est. Sperāt p̄res illi tribꝰ ī rebꝰ. Nā p ⁊ sp̄m sctm̄ q̄ p̄sidet in ecclesia nō relinq̄ eā cū se futuꝝ dn̄s dixit cū ea vsq₃ ad ꝯsūmationē seculi. Tū rex romanoꝝ q̄ ꝓtectoꝛ ⁊ aduocatus ē ecclie: recoꝛdatꝰ tādē officij sui accipiet arma ⁊ scutū ⁊ veniet in auxiliū mr̄i sue q̄ est ecclia. Post hec in ꝯuētione nurēbergēsi erūt viri ⁊ sci ⁊ lr̄ati qui iusticiā ⁊ auctoꝛitatē ecclie tāq₃ meridiē elucidabunt: nec ampliꝰ sinēt caliginibꝰ esse locū. Tu vide si q̄d habes aduersu₃. Nā te vocat iste laboꝛ. Hec habui q̄ tibi nūc scriberē q̄ vt reuerendissimis dn̄is meis camerario ⁊ moꝛien̄. cōices: peto si eos oblectat qꝺ meū fuit legē: q̄uis nihil sit qꝺ gallic̄ atq₃ italicis ex me theutonice posset placē. Si possem ita vt serenas ep̄las ad vos mittere foꝛsitan res almanicas nō dedignaremini. S₃ qꝺ mitti nō pōt iocūde tn̄ retinet̄. Uale ⁊ hūc viꝝ egregiū doctoꝛē q̄ has defert lr̄as recipe int̄ tuos. Juuaq₃ qꝺ scis me cupe nō neglexeris q̄d actū sit in eo scribe.

Hūgari ladislaū quāto rēnuūt tanto inter se discoꝛdāt vt eligāt aliū.

Epistola. xcv.

Eneas siluiꝰ poeta. S. p. d. ꝓstāti p̄ho dn̄o Iohī cāpisio amicoq₃ optīo. Accepi ex tuis lr̄is cardinalē viꝝ excellētissimū cumanum. q̄ ⁊ tibi ⁊ ni falloꝛ mihi erat affectꝰ: q̄uibꝰ febribꝰ exhaustū eē: plibusq₃ tioꝛē moꝛt̄ iniecisse: ſ ꝯualuisse tandē singulos amicos eē solatū. Mihi postea ex basilea scriptū est iā eū obijsse moꝛtē: siliq₃ cardinales alios tres qꝺ mihi sūme eēt molestie. Nā cumanū q̄ patrē dn̄mq₃ dilexi. Jdeo p̄coꝛ te vt quātotiꝰ veritatē rescribas q̄uis puto magnā valitudinē rumoꝛē moꝛt̄ fecisse: sicut de me quondā basilee factū ē: qn̄ cōicatus atq₃ inunctus p̄ter spe₃ oīm ꝯualui. Jāq₃ in annos octo vitā duco vtina₃ saluti mee ꝯducat vt spaciū vite ad melioꝛē degendā vitā susceperim. De tuo beneficio ⁊ heri nr̄i cōis amplioꝛi dignitate sat̄ gratulatꝰ sum. Alijs lr̄is de politicis scripsi tibi defectū notauiq₃ locū si nō h̄uisti lr̄as iteꝝ scribā. Jn rethoꝛica arestotelis p trapesondā trāslata. Jnuenio ī exēplis ciceronē noīari. Nescio cur id egerit trapesonda. Nā cū ad v̄bū fieri trāslatiōes soleāt vt si s̄nie trāsferāt danda ē opa vt ad v̄bū facte videant̄. Nescio cur cicero noīet̄ in arestotelis opibꝰ q̄ nōdū natus erat dū volumē editū est nisi cicerones etiā an̄ arestotelē fuerit. Quid rei hic sit ex te scire cupio. Noua apud nos nō sunt hūgari sicut nō ꝯcoꝛdarūt cū cesare nr̄o ita int̄ se ꝯcoꝛdes nō sūt: nec aliq̄d possūt ꝯcludē qꝺ ladislao p̄iudicet. Sic eī infantulꝰ ab hoībꝰ desertꝰ a deo iuuamē h₃. Polonꝰ adhuc spem sui reditus facit q̄uis est moꝛtuꝰ. Foꝛsitan aliq̄s polonoꝝ in modu₃ oꝛphei imites poterit flectē cātibꝰ vmbraꝝ dn̄os ⁊ p̄ces supplici vt wladislaū reddāt. S₃ videāt nedū reducendū cernere ꝓperat illū impꝑetuū ꝑdat. Nūcius ad inferos missus ē q̄ herculē reuocet. Audiemꝰ an noctis eterne chaos apiat̄ receptasq₃ semel vmbras remittat. Cū suitēsibꝰ albertꝰ dux austrie bella gerit magnisq₃ eos viribꝰ p̄mit: nō tn̄ eorū ꝑtinacia vinci pōt vt iusticie viā amplectant̄. Cū athesinis magna spes ē cōcoꝛdie. Dux sabaudie ī apto bello ē ꝯ domū austrie. Juuatq₃ suitēses qꝺ patri nō ꝓderit q̄ has lr̄as defert. Alia noua tibi q̄ ſb̄ticeo referet. Jp̄m velis dn̄o nr̄o cōi ⁊ me cōmēdare. Richardū valere iubeo dn̄o comiti me dede. Julianū saluū cupio. Petro de noxetano ⁊ iacobo coluo salutes ex me dicito. Dicerē vt. R. p. dn̄o

adrieñ. me ꝯmēdares nisi timerē mulctare illū cetiā cui⁹ nō possū ꝑticeps eē. Sꝫ vale cū eo ac dño francisco suo ⁊ frācia librarioꝝ ꝓncipe. Ex wiēna.

Persuadet legationis fungi officio. **Epistola. xcvj.**

Euerēdissimo in xp̄o p̄ri ac dño dño iohi sc̄i angeli cardinali dño suo colēdissimo: Eneas silui⁹ poeta imperialisq̄ȝ secretarius. S. p. d. Grauis mihi calam⁹ est grauior charoꝝ abñtia dñoꝝ: grauissimū est nihil scribere p̄cipuis patribus cū est ociū. Cū ꝙ venissem in affricā quā vos seuā potestis interp̄tari remoratus suꝫ plusculos dies. Nec eñ sanctis dieb⁹ homini p̄sertim rome sanctificato videbat̄ faciundū iter. Remāsi ꝙ ꝓcopio florētiā misso duꝫ hic sum. Quid inquā: nihil hero tuo cardinali tuo legato tuo scribes: victus suꝫ scribere. Sꝫ q̄d scribā nisi iocer: nihil ē scriptu dignū: ⁊ iocari vel grauitas cui scribit̄ eius vl̄ tp̄s vetat. Quid igit̄ faciā data ē int̄ equitādū mihi scribēdi materia. Obui⁹ fuit nobis apud sc̄m̄. M. ex familia grunewaldi quidā. En ecce materiā. Cū noīo grunewaldū magnū aliq̄d suspicamini: magnū ē hercle. Is obuoluto capite facieq̄ȝ more gentis cōtecta: interrogat⁹ est ꝑ iohēm meū cui⁹ eēt ⁊ vñ veniret. Frisingeñ. sum inq̄t ⁊ ab ep̄o meo frisingeñ. venio paulopost a me reptus iterūq̄ȝ interrogat⁹: vbi me nouit: ex venetijs inq̄t venio: ⁊ si vlteri⁹ q̄ris ex nurēberga nec q̄cq̄ȝ vlteri⁹ respōdēs vexato calcarib⁹ equo: festino euasit. Ingessit hō suspitionē cū aliud mihi aliud iohāni retulisset nec libent̄ mihi r̄ñderet. Audiuerā in via fratrē cācellarij mortē obijsse atq̄ȝ hinc ꝯiectatus suꝫ venire hoīem sui heri cām ꝓmoturū. Dicet hic aliq̄s q̄d tua interest illo mortuo sup̄ eccl̄ia frisingeñ. Mea nihil ꝙ regis interest. Ob quā cām rogo p̄cor obsecro ne q̄d innouari ꝑmittatis sine l̄ris regijs: nolite ꝓncipē offendē: nolite etiā hoī inimico v̄ro pl⁹ credē q̄ȝ expediat. Veteres amici sp̄ nouis sūt p̄ponēdi. Vana ē amicitia quā met⁹ facit ñ amor. Nescio si vera ē mors frisingeñ. q̄ d̄r cōfingi pōt. Si vera est in oculis regē hīe oꝫ. Sin ꝯficta ⁊ regē ⁊ cācellariū. Hos ego. v. p. r. quoad possū facio recōmissos. Si adest cardinalis bononieñ. sibi q̄ȝ rē hāc comēdare q̄ regē venerabat̄: cācellariū amabat: ⁊ me q̄ȝ charū habebat ꝙ nescio quō in assūptiōe pape illū amisim⁹: multū sup̄bi ⁊ insolētes eram⁹. cū duos i curia cardinales q̄ nos diligebāt haberem⁹. Nec eñ q̄cq̄ȝ erat qđ impetrare tātis ꝓmotorib⁹ nō possem⁹. Nā qđ v̄ra prudētia obmittebat: supplebat bononieñ. diligētia. Nūc sola ē. v. r. p. vbi non ꝓficitis vos: nihil est qđ ampli⁹ sp̄are possum⁹. Ob quā rem vexabim⁹ ampli⁹ nos nec q̄escere vnq̄ȝ sinem⁹. Si vultis apud nos apud gerse n̄ramq̄ȝ wiēnā bñ recipi. curate ne q̄d rome ꝯ nos fiat: ⁊ oīa q̄ petimus fiāt: ac deficiētis bononieñ. vices supplete. Sꝫ intelligo vos cauebim⁹ dicitis nec almaniā reuidebimus. Nā ꝙ legati fuerim⁹ in germaniā designati: nō eo tendit vt veniamus illuc: ꝙ vt pascam⁹ vos. ꝯbis vtq̄ȝ vos hinc expellerem⁹ q̄ añ ꝓnūciationē legati nolebat̄ abire. Quis velit in almaniā venire dietas inumeras adire: p̄dones timere: sp̄ pacē inter hoīes tractare qui saxo duriores sunt: ⁊ ab alijs iura ecclesie romane petē: q̄s saciare impossibile est apud qđ nulla honestatis sed dehonestat̄ maxia rō est. Bñ atq̄ȝ optime reuerēdissim⁹ ille p̄r morineñ. deliberauit q̄ ꝓuinciā renuit nec agrū ille sterilē colē vult neq̄ȝ illuc ire. Añ rar⁹ ē cū honore redit⁹. Sꝫ ille ꝓnūciare uoluit cautus ⁊ sapiētissim⁹ p̄r. Nos etsi noīati sum⁹. nō ibim⁹ tñ. Prim⁹ sapie grad⁹ fuerat nolle nominari illū: q̄r nō tenuim⁹: a secūdo nō excedim⁹ q̄ ē non ire. Sic arbitror dicē. p. v. reuerēdissimā. Sꝫ nihil facitis: nā hoc ē qđ volūt almani. Nō eñ daturus ꝙ receptur⁹ ē legati aduēt⁹. Ideoq̄ȝ ⁊ si nūq̄ȝ fiat nō dolebūt. Ipsis ꝓuisū ē: tuti sūt in securo sūt. Vos si vēdicare iura vult̄ ap̄lice sedis vt veniatis oportet. Qr̄ si labores fugit̄ nihil est qđ iuuet nō venire. Nā l̄ris ⁊ petitionib⁹ n̄ris plus rome. p. v. raꝫ obtūdem⁹ q̄ȝ i germania. Nulla die nulla hora nullo momēto sinem⁹ q̄escē. p. v. r̄am. Semꝑ cause theutonice vos occupabūt. His accedēt hispani quibus vt morē geratis oportebit: atq̄ȝ hi nō precibus ꝙ minis vrgebunt. Nec veneti nec

florentini nec genꝰ vllū italoꝝ impulsatā relinquent .d. v̄rām. Ibiqꝫ papā rogatū
ꝛ nihil obtinebitis. Hoc tormētū est q̄ nullū sicilie tyrāni duriꝰ inuenerūt. In te-
nebrosis aulis cubiculisqꝫ vitā incertā felicē ducetꝭ. Oꝫ si germaniā cito peteritis
nosco naturā vestrā: ipsi vos agri saltusqꝫ ferarū intereūdū flāmā lacꝰ mōtes ob
lectarēt ꝛ saluberrimꝰ aer: Sꝫ nolo plura dicere ne cupiditatē nimiā veniēdi ob-
iectem q̄ ꝓ meo cōmodo nescio vbi magis. R. p. v̄rām esse cupiā rome an i germa
nia. Valete ꝛ me vt sum recognoscite vestrū. Ex sena.

Epistola .xcvij.

Amicitie dissolute cām exponit.

Eneas siluiꝰ poeta. S. p. d. michaeli de pfullēdorff regie cācellarie ꝓthono-
notario. Sequebar magnificū virū dn̄m casparē cācellariū ex nurēberga
recedentē: cuꝫ inter equitādū rogasti me vt tibi patriā tuā reuisuro aliq̄d
scriberē. Nā sic potissime recōciliatū me tibi cēseres. Ego tūc nō r̄ndi me scriptu
rū nisi tue ad me lr̄e prius deuenissent. Nūc cuꝫ diu expectarim scripta tua iāqꝫ
mihi satis ꝑsuadeā: inuanū me manere vt scribas. Deliberaui tuo desiderio mo-
rē gerere prioresqꝫ meas lr̄as ad te dare ꝙ si verū audire vis (debes aūt velle) nō
tantū tui cā faciā quātū mea. Venūt ad me plures querūtqꝫ diligent̄ ex me cū
int̄ te meqꝫ turba fuerit. Nota eīm oībus erat amicitia nr̄a ꝛ qui pictagoreos ami-
cos nos oēs arbitrabāt̄: cū ꝛ liberi ꝛ bona oīa inter nos cōīa viderent. At cū po-
stea seorsum inceperimꝰ viuere: sciscitant̄ oēs: cur h̄ discidiū intercesserit: aliqui te
aliq̄ me incusant: nōnulli vtrūqꝫ. Ac ego cū mihi de re hac verbū fit: expurgo me
ipꝫ ꝛ cāꝫ meā sine aduocato defendo. sic vt ꝛ te facē nō ābigo. Nā ꝛ ꝑcopiꝰ bohe
mus vir ꝑstās nr̄iqꝫ amātissimꝰ ita tuis v̄bis ꝑsuasus erat: vt oꝛone magna opꝰ
fuerit an̄ꝙ eiꝰ opinionē mutare potuerim: qꝛ tu cū imbueras. Existiabat eīm bō me
potiꝰ ꝙ̄ te peccauisse. Sꝫ audiqꝫ tādē rōnibꝰ meis sn̄iam variauit. Iāqꝫ vt ē nō me
amicitie ius violasse ſ̄ te sicut ē putat. Sꝫ ē mihi ꝑmolestū vnicuiqꝫ poscēti reddē
rōnē. Nāqꝫ vt diuturnior nr̄a qꝫ bēiuolētia fuit eo notior oībꝰ fuit. Sꝫ venit i mē
tē qꝺ papiꝰ florētinas fecit. Is cū palliū olei pauxilio maculasset. qꝛ se p v̄bē cun
tē singuli ꝑcōtabant̄ q̄dnā eēt ꝙ palliū deturpasset. Cū grauit̄ oībꝰ r̄nderet: cedu
lā ꝑgameni pallio ꝯsuit in q̄ scriptū erat oleū. Nec post hac voce cuiusqꝫ vexatꝰ ē
Occurrebat eīm interrogationi cuilibet cedula. Ita ꝛ mihi faciendū est. Scribā
ad te cās cur ex tua me subtraxeri amicitia. Si q̄s deīde scrutatꝰ me fuerit ad epi-
stolā hāc remittā: ex q̄ poterit q̄sqꝫ ꝛ cās dissolutiōis amicitie nosse ꝛ nō me cul-
pādū ſ̄ te potiꝰ fuisse. Et satisfaciā tibi q̄ meas lr̄as te cupe significasti. Fateor ei
me priorē fuisse i amicitia dirimēda: cū viderē nō elegisse me virū q̄ posset i amici
tia mea eē diuturnꝰ. Nec ꝓpterea mirari quisqꝫ dꝫ ꝙ beniuolētia nr̄a biēnalis fue
rit. Nec eīm anni duo verā amicitiā ōn̄dūt: ſ̄ vix etas hoīs satꝭ cōprobat amicitiā
Plures sūt q̄ nobis ab initio placidi ꝛ humiles videt̄. ſ̄ hi successu tp̄is q̄lēs sint
appareāt. Possunt eīm aliq̄ nature vicia ad tp̄s tegere imꝑpetuū tegere nō p̄nt.
Necesse est eīm vt sese aliq̄n quales sint demonstrent. quod cū fit soluit̄ amicitia.
quia perditū est qꝺ amabat̄. Iam te arbitror quo pergā intelligere. Nō insimu-
lo te alicuius vicij: sed aio te aliū esse ꝙ̄ rebar. Putarā te meoꝝ esse cōformē mo
rū: ideoqꝫ te amaui. Et certe finxisti te nature mee admodū similē. Nūc quia nō
continuas nec ille es qui antea fuisti: nec amor meꝰ erga te ille est. ego vt vixi ab
initio tecū sic ꝑseueraui semꝑ. Itaqꝫ si nunc nō sum amandus nec in principio di
ligēdus fui. Nec ista dico ꝙ me bonū te malū arguā: aut mores meos sinceros di
cā ꝛ tuos impuros. Potest esse vt tu bonꝰ sis ego malus. vtcūqꝫ est: nō pōt amici
tia ꝑdurare vbi mores dissiles sūt. Sꝫ ne rē illā faciamꝰ lōgiusculā dicā tibi q̄d est
qꝺ me nō sinit esse amicū tuū. Et quibꝰ in rebꝰ iniuriatus sis mihi exponā. Moꝝ
diuersitas ē in hoc ꝙ tu multoꝝ es ego paucoꝝ: tu pecunijs studes: ego eas pui
facio: tu lr̄is aliq̄n ad lucrū vacas: ego ad quietē aī sequor eas. Tu rigidꝰ ꝛ atrox
ego lenis. ꝛ facilis: tu cibis plusꝙ̄ venere oblectaris: ego plꝰ venerē amo ꝙ̄ cibos:

Tu nocte adueniēte nūꝙ̄ dormire ⁊ nūꝙ̄ mane surgere vis. Ego post cenā paulu
lū postꝙ̄ quieui dormire vellē: ⁊ ante lucis aduentū surgē: tu clarꝰ: ego humilis.
Sūt he int̄ te meqꝫ differētie. qḋ si fateri nolis coꝝ iudicio: stabo q̄ te meqꝫ vsu co
gnoscūt. At certe cū primū int̄ nos sunt iacta amicitie fundamēta: q̄ certe male ia
cta fuerūt. tu haud talē te mōstrabas. s; eras mihi admodū morigerꝰ. ita vt q̄cq̄d
mihi placeret: idē ⁊ tibi videret̄ cordi. taliqꝫ arte me inuasisti. Sꝫ mutasti postea
modū viuēdi ⁊ ad priorē naturā tuā redisti. Qḋ si tu vitā mutas decet ⁊ me amo
rē mutare. Dicis q̄d est: qḋ tibi obfuerit. Multa sūt michael ne vereare lacessisti
me lingua: dixisti pluries inter cōmēsales me leuē multisqꝫ vicijs me insimulasti.
Que si fortasse vera fuerit. (Scio eñ me miserijs inuolutū) decebat te nō int̄ ali
os. s; int̄ te meqꝫ corripe ⁊ si me non emēdassem sicut euāgeliū lex iubet. adhibere
vnū poterꝭ vl' duos ac postmodū ecc̄lie dicē. At tu me corā sp̄ laudasti blāditusqꝫ
mihi magnope fuisti. pꝰ tergū vo mōstrasti me digito atqꝫ subsanasti. Sūt noti tui
meiqꝫ ex q̄bꝰ sepe audiui hec. Nec tu negare potes q̄n comediā meā carpserꝭ quā
de criside feci nurēberge. n̄ ē mihi cura ꝙ mea scripta tuo iudicio reprobēt̄ ꝙ̄uis
magnū ē. Nec ego laudari musaꝫ meā ex te volui: qꝛ nō ē digna laus q̄ ab hoīe ac
rei imꝑito venit. s; noto aim tuū. Preterea si q̄d vicij inerat decebat te me admo
nere vt limassēꝫ at tu nedū carmē s; autorē q̄ꝫ irridebas me leuē accusabas q̄ co
mediā scripsissēꝫ tāꝙ̄ nō laudi terētiꝰ ⁊ plautꝰ habiti sint q̄ comedias scripserunt.
Sꝫ mitto hec. Alia sūt q̄ fame mee plꝰ obfuerūt. Quinqꝫ ⁊ vigīti aureos mutuo
mihi dedisti: magnū officiū ⁊ amico dignū. Nā cuiꝰ tu fidē i pecunia cogūerꝭ tuto
illi oīa credas: argētū ē alt̄ sanguis. Subuenisti mihi fateor i re necessaria nec ego
vnꝙ̄ inficias ibo me tibi ꝓpterea obligatū fore. Repetisti ex me mutuū nō ꝯmuta
ui vbū. Sꝫ cū ip̄e pecūia vacuꝰ essēꝫ ex alio mutuatꝰ suꝫ ꝙ tibi restituerē. Hn̄ huc
usqꝫ actū ē pꝰ dies exinde aliq̄s cū ex me nō nihil petēs qḋ p̄stare nō poterā: dixti
me tibi succēsere: ac ꝓpterea succēsere ꝙ tuū es repetisses. Magna ꝑfecto hec in
iuria fuit. Nā q̄s pꝰ h̄ mihi numos credat: si repetēti irascar magno me crimine
insimulasti tātoqꝫ meū aim offendisti mag̃: quāto ab ea intētiōe eoqꝫ vitio magis
abfuerā. veriꝰ dicē poteras. Jō erga me aliꝰ ē eneas qꝛ nō nihil sibi detraxi. Aut qꝛ
nō affui sibi in ꝓsecutiōe hibaliū. Aut qꝛ sibi detrahētes nō redargui. Hoc me mi
hael mirūimmodū turbauit. Qꝛ si dicis antea q̄ꝫ me tibi fuisse solito g̃uiorē nō ne
gabo. Sciebā nāqꝫ me tuis morsibꝰ lacessitū. Sꝫ erāt illa vulnera q̄ nō egre cura
ri poterāt: si alia nō supuēissent. Et q̄ꝑpe ꝙ tu dicebas me ꝓpt̄ repetitionē pecūie
ꝯmotū: facile pōt refutari. Nā ⁊ anꝙ̄ pecuniā repeteres cognitū q̄ de me dixeras
clāculo. nō erā tibi ex ꝯsuetudine p̄sca ꝯiūctus: paulatimqꝫ studebā me disiūgere
memorqꝫ ciceronis s̄nie nō rūpere beniuolētie vinculū s; soluere nitebar. Qꝛ aūt
postea trūcaui amoris funē tua culpa fuit. Cū me corā alijs ꝓpt̄ pecuniā tibi mo
lestū assereres. Feci g̃ tūc vt naute faciūt. q̄ adueniēte ꝑiculo nō soluūt nauē s; re
tinacula incidūt. Hec credo satis fuisse ad amicitiā dirimēdā. Nā ꝙ cistā mihi cō
modatā vēdideris iacobo nr̄o. ꝙqꝫ tuos libros repetieris ⁊ meos retinueris nō
vitio do s; idignatiōi iā suborte tribuo. Si q̄d me hic mētitū putas redarguere po
tes mihiqꝫ rescribere. Ego alienū potiꝰ q̄ꝫ meū iudiciū seq̄r. Et hāc ep̄laꝫ honoris
mei tutricē oībꝰ dabo q̄ de nr̄a sepatiōe q̄siuerit. Int̄ me aūt ⁊ te p̄mꝰ amor parqꝫ
charitas reuiuē nō poterit nec amicitia eē q̄ fuit. nisi ⁊ mores ⁊ cōuictꝰ redeāt qui
añ fuert̄. Famāqꝫ meā videā restitutā. Vale ⁊ si duriꝰ scribo q̄ꝫ ferre queas me
mēto ⁊ te de me locutū fuisse acerbiꝰ q̄ꝫ int̄ amicos deceat. Ego tepotiꝰ solū solusqꝫ
arguē volo q̄ꝫ int̄ alios de te aliq̄d dicē qḋ tuo possit honori vel vtilitati detrahē
Nā ⁊ si soluta ē amicitia. nō tñ q̄ inter hoīes eē debꝫ cū honestate societas est ex
tincta. Iterū vale. Ex wienna.

Grates refert de plimis bñficijs susceptis. **Epistola. xcviij.**

Reuerēdissimo p̄ri dn̄o leonardo ep̄o patauien̄. Eneas siluiꝰ ⁊c. Reuerēdis
sime pater post humilē recōmēdationē ⁊ obsequioꝝ meoꝝ ꝑ promptam

pigkrie

exhibitionē. Speraui meos in reditu. P.v.r. apud wiennā cōperisse qđ mihi iocū-
dissimū fuisset vt de rebꝰ eccl'ie nōnullisq́ȝ alijs cōtulissez. Propterea familiari meo
iohi quē ad eccliā destinaui meā nihil lr̃arū cōmisi. v.r.p. ꝯsignandarū. At nunc
cū oratores regij patauiā sint petituri: dignationēq́ȝ vr̃am allocuturi: statui pau-
ca scribere. q̇bꝰ memoriā vr̃i ex me nō posse deleri sciatis. Nec eīm is suȝ q̇ bñficio-
rū acceptoꝝ vllo tp̄e valeā obliuisci. Scio nāq́ȝ nō eē viros nec etiā hoies: ſȝ atro-
ces imanesq́ȝ feras q̇ nō his sp̄ afficiunt̄ a q̇bꝰ bñficia receperūt. Stulti q̇dam fu-
giūt eos q̇ de se benemeriti sūt eoꝝq́ȝ ꝯspectū horrēt q̇bꝰ repēdere vices nequeūt
Quidā vero plus humanitatis habētes benefactores suos assidue comitant̄ ⁊ gra-
titudinē quā in factis p̄stare nequeūt verbis ostēdūt nec absurde. Nemo ē eīm tam
paup vt benefactori suo gratꝰ eē nō possit: q2 nec auro nec argento ceterisq́ȝ rebꝰ
p̄ciosis gratitudo p̄stat̄ ſȝ aio. Animus aūt taȝ mendico q̄ȝ opulēto bonꝰ eē pōt:
hūc vt ex me suscipiat. v.r.p. supplex oro. Scio me plus debere q̄ȝ possim ꝑsolue-
re. Sed hoc me scire spes est q̇dā solutionis mee. Facultates corpꝰ meū vita ac
postremo animꝰ in vr̃a ptāte sunt. Nihil in his ampliꝰ iuris habeo sic me vr̃is be-
neficijs deuinctū teneo. Sȝ de his al's. nūc pauca dicēda sūt de statu romane curie
Caput illiꝰ eugeniꝰ fuit dū ad eū veni satis sospes si possūt senes esse sospites. In
meo recessu podogra: ciragraq́ȝ debilior factꝰ ē: petitioni regie nō annuit. Cōciliuȝ
nāq́ȝ in almaniā nec dedit nec daturꝰ ē. Si q̇d aliō regia maiestas cupiuisset opta-
ta retulisset: ſȝ nihil postulatū ē nisi q̄ȝ pacē eccl'ie ꝯcernebat. Quis ille nō pacē sed
maiorē q̇ri seditionē diceret. Rex aragonū simultates p̄mo post aptū odiū cū eu-
genio habuit: ⁊ ne q̇d ex regno in vrbē veheret̄ ꝓhibuit. At hec an̄ meuȝ ex curia
recessū ꝯposita sūt. Et in grām vtriq́ȝ rursus vētū ē. Panormitanꝰ apđ eccliā suā
cū tedio vitā expuit. Cardinales i curia plēs sūt: ſȝ nō vt solebāt diuites. Nā ⁊ oia
officia diminuta sunt ⁊ aduocatoꝝ p̄sertiȝ. Acpp̄tea ex his q̇dā alijs se rebꝰ exer-
cēt. Genesiꝰ de la porta iā in legationibꝰ q̄stū facit. Nec eīm nūc rome fuit: q2 tridē-
tū missus erat. Forsitan nō sic ei succedit: mortua cōiuge sicut antea duȝ illa viuit
Multi eīm hūc in aduocatū patronūq́ȝ habere vt ip̄m domi cōuenirēt ⁊ mulierē
honesta facie ac sermone blādo possent alloqui. Fuit nāq́ȝ magni ingenij femina
q̇ nūc modesta nūc molli nūc ꝓcaci vtebat̄ orone. In cuiꝰ facecijs atq́ȝ salibꝰ plu-
rimis lepos inerat. Sȝ hec dū ex nouria romā petē festinat priꝰ morbo absūpta ē
q̄ȝ itineri se cōmitteret. Vir eiꝰ ⁊ ꝯiugē sil' ⁊ amicitias ⁊ eloq̄ntiā ꝑdidit. Nec ex ro-
ma plꝰ ē qđ queā scribē de filio ducis venetiaꝝ noui ābigo viaȝ. r.p. aliq̇d audiuis-
se: q̇ venetias fugiēs. tergestū venit. fama ē eī reipublice ꝯsilia mediolan̄. duci re-
uelasse ac ꝓpterea lese maiestatꝭ crimine dānatꝰ ē. Reliq̄ i aduētū. p.v. reseruo cui
nō minꝰ auide parerē req̄situs q̄ȝ qui eidē. r.p. assidue astāt. Valete.

wira u. Totocha

Vxorē ꝓstitutā viro suo cōciliare cona-
tur p mediā personā modo congruo.

Epistola. xcix.

Eneas siluiꝰ poeta impialisq́ȝ secretariꝰ dn̄o henrico scoter plebano i plet-
tenberg. S.p.d. Int̄ alia pietatꝭ opa maximū est vxorē viro suo ꝯiūgere ne
sepate viuāt. q̇ duo eē debēt i carne vna. Qui vero disiūgit mr̄imōio iūctos
is dei aduersat̄ p̄ceptis. Scriptū est eīm: q̄s deꝰ cōiūxit hō nō separet. Verū mariti
q̇dā adeo duri asperi crudeles feriq́ȝ reperiunt̄ vt nō sociā diuine ⁊ humane do-
mus vxorē suā putēt: ſȝ etiā tāq̄ȝ seruā ⁊ vile quoddā mācipiū teneāt. nūc iniuriā-
tes verbis nūc factꝭ. Cedūt paupculas feias lacerāt cruciāt mortēq́ȝ minant̄. Hinc
plures suos viros deserūt. Cūq́ȝ victu careāt: alioꝝ viroꝝ a q̇bꝰ alant̄ cōmercia
suscipiūt. Que res nō tm̄ ipsis mulieribꝰ (Nā leues sūt fragiles timide) quātum
ipsis viris imputādū ē: q̄s oportet esse ꝯstātiores ⁊ in re qualibet meliores. Nūc
cur hec scribā paucis absoluā. Accepi nup sociū meū quē habeo i frāconia. Cūq́ȝ
in oppido quodā p aliq̄s dies fuissez occurrit mihi mulier q̇dā forma egregia sta-
tura tn̄ breui. Hāc basilee viderā sepiusq́ȝ fuerā allocutꝰ. Nā cōtribulus quidaȝ
meꝰ eā maxie dilexit. Interrogo quid faciat vti valeāt quē habeat amatorē. Ait

se artificio sericeo vitã ducere. bene sibi esse: amatorẽ nullũ hr̃e. Ducit me domuz
ostẽdit vestes ⁊ opa q̃ fecit: vnicãq; hz ancillã. Et quãtũ suspicari possuz vita est
vtriq; pudica. Cũ ego num tu inquã virũ habes vtinã nõ haberẽ respondit. Nã
sic ⁊ ego aiam ⁊ ille pdimus. Cuz interrogassez vbi nã esset vir suus: dixit in basi-
lea vocariq; hermãnus aspel. cũ quo iã plurib⁹ annis nõ fuerit. Nã vir seu⁹ ẽ in-
q̃t: q̃ me die noctuq; hũc pugnis nũc fuste cedebat. Ad extremũ etiã aũt mihi mor-
tẽ minabat̃ quã ego fuga euasi. Tũc ego en bona mulier. Si iã te ille recipe vellet
tecũq; viuere vt virũ cũ vxore decet: an ad eũ reuerti velles: vtinã inq̃t mulier: sz
noui hoiem q2 nõ faciet. Amat eñ aliã feiaz. eãq; domi cõcubinã hz: cui sũt' ex illa
plures filij. Quid tu scis inquã ego: forsitan eũ iã pcti penitet. ⁊ si te repiret alacri
suscipet aio vitãq; suã emẽdatã ageret tecũ. Vis ne vt suscitem ei⁹ aim. Tũ illa.
Hic sepe ad me venit postq̃ ab eo fugi: nec me q̃rebat s̃ res meas itidem nũc ti-
meo. Veniret eñ vt puto: ⁊ q̃ nũc habeo secũ asportaret: mihi autẽ sola verbera
⁊ cicatrices aut liuores relinqueret. Nõ sic faciet inquã ego. Naz p mediã fidẽq;
psonã scrutabor aim suũ: ⁊ si bon⁹ erit suadebo vt ad te veniat vtq; te recipiat ⁊
finẽ peccatis ponat. Ad hec mulier p̃cor te inq̃t l' expiaris. Nã meo cũ viro libent̃
viuerẽ vt aiam lucrifacerẽ suã meãq;. Hec ptim p me ptim p interptẽ suz locut⁹
Nũc g̃ reuerende pr̃. In hoc ope pietatis vt ptes vr̃as interponẽ velitis p̃cor: vt si
fieri põt viro suo restituat̃ mulier. Velitis g̃ informari q̃s sit ipe hermãn⁹: an vi-
uat. an cõcubinã habeat: an morate viuat an crimiose. qd̃ si adhuc i pctõ ẽ ⁊ adul-
terã domi hz. Ingerite sibi ɔsciaz incutite timorẽ. Exponite q̃ breuis sit humana
vita q̃ fallax q̃ incerta: q̃ certa mors instat: q̃ incerta mortis hora. vt bñ viuẽtib⁹ p-
missa sit eterna felicitas. male aũt opantib⁹ suppliciũ sempitnũ. Ignis edax pena
sine fine. Exhortamini vt ad seipm reuertat̃ ⁊ ad creatorẽ suũ deũ q̃ eũ ꝓprio san-
guie redemit suadete sibi vt dũ viuit memor sit dei. vt cũ moriat̃ memoriã sui ha-
beat de⁹. Inducite vt exclusa cõcubina quã cũ pctõ tenet: legitimã ɔiugẽ recipiat
domiq; teneat quã cũ mercede hr̃e poterit ⁊ de⁹ illi benefaciet nec relinquet eũ in
tpe oportuno. Hũana res ẽ peccare: angelica emẽdare: dyabolica pseuerare. Re-
cognoscat se tandẽ ⁊ ad deũ reuersus dicat. Erraui sicut ouis q̃ perijt: require seruũ
tuũ: q2 mãdata tua nõ sum oblitus. Misereat̃ ipius misereat̃ cõiugis exulantis.
Parcat ɔiugi peccata sua vt cõiunx q̃z sibi ignoscat: sciat se ita obligatũ vxori si-
cut ⁊ viro est vxor. Nõ supbiat ⁊ dicat ego vir sum. Nã ambo creature sunt dei tã
vir q̃ femina. Apud deũ nõ est distinctio sexus: tã ꝓ femina q̃ ꝓ mare nat⁹ ẽ pas-
sus crucifix⁹ ⁊ mortuus dñs. Si prudentior est vxori dignũ est eos q̃ plus sapiũt
impfectũ tolerare minus sapiẽtis. Nã ⁊ aplus paul⁹ iubet alterũ alterius onera
portare ⁊ oẽs vnũ esse in xp̃o. Qr si hermãnus ipse acquiescere vult vestris moni-
tis vxorẽq; ꝓpriã recipere: ac cũ ea caste pie ⁊ sancte viuere: dimissis pristinis in-
iurijs atq; odijs: scribite mihi statiz. ⁊ ego tunc significabo locũ in quo est mulier
cui nomẽ est katherina: ⁊ faciã q̃ ipsa veniet ad virũ suũ: aut si vir voluerit pote-
rit ⁊ ad eã venire ⁊ cũ ea manere. Nã ipsa mltũ lucrat̃ arte sua manuali ⁊ sericea
⁊ si ambo erunt simul poterũt vitã honestã ⁊ hilarẽ ducere: ⁊ aias cuz corporib⁹
saluas facere. In oẽm aũt euẽtum scribite mihi q̃ primũ quid sit de ipso herman-
no quid agat ⁊ quid intendat facere. quod ego ꝓ singulari munere recipiam qui
libenter vellem hoc apud deũ ꝓmereri vt dissoluti matrimonij reintegrator fo-
rem vtq; duas psonas in peccato viuentes ad frugem vite laudabilis reduxeriz
Nec eñ ambigo rem fore deo acceptã magnũq; sequi exinde p̃miũ. Cuius ⁊ vos
participabitis si diligenter ꝓinde libenter ⁊ accurate rem hãc aggrediamini. Et
q2 lr̃e semp suũ nõ habent cursum postq̃ semel mihi scripseritis nõ pigeat iterum
atq; iterũ rescribẽ. vt p̃stet diligẽtie sedulitas qd̃ viarũ insecuritas auertit. Si eñ
vna tandẽ ex vr̃is eplis ad me ꝓueniet: exinde possum qd̃ volo pdiscere. Valete
optie amate me vt soletis ⁊ cãm istã totis virib⁹ pficiẽdã suscipite. Cũ aũt ad me
scribitis in curia regia reddi mihi lr̃as iubete: nã illuc reuertor.

Grates refert defendenti honores suos. **Epistola.c.**

Neas silui⁹ poeta secretari⁹ regi⁹. S.p.d. ornato doctoq₃ viro iohāni tus-
koni ꝓthonotario indyte ciuitatꝭ pragen̄. Video sp legoq₃ volupte tuas
lr̄as. Nā ꝛ amicitiā ꝯfirmāt nr̄am ꝛ prudentiā testant̄ tuā. Accepi nup q̄
mihi scripsisti de iohāne notario phuen̄. q̄ me mōstris cōpauit. vidc q̄ sibi respon
disti grauit̄ amici cām defendisti: ineptias increpasti: veritatē iuuisti. viri boni fū
ctus officij es. Nā ꝛ abn̄ti ꝯsuluisti: nec amicū in vltimis terraꝝ agentē indefen
sum reliq̄sti. Amicitia vera non magis pn̄ti q̄₃ abn̄ti fauet: qui amicus ē etiā mor
tuū diligit: nō corp⁹ amici: nō res: nō famā ledi patit̄. Hoc abs te factū eē amice
gaudeo: tātoq₃ tibi obnoxiorē me sentio q̄nto id tp̄is abs te erā remotior. Rome
vt opinor tūc fui cū meo noī detractū ē. Sed q̄₃q̄ tibi refero gr̄as: illi tn̄ n̄ irascor
q̄ me carpit. Scio imꝑfectū meū: ignorātie mee suȝ ꝯsci⁹. Sapiētissim⁹ socrates
ꝛ oraculo ꝓbat⁹ delphico: vnū se scire aiebat qm̄ sciret nihil: q̄d ꝯ inquā. Sentio
cū tuo iohe nescio q̄cq̄₃: nec noīe sum aliq̄ dign⁹. Scribā tn̄ illi pauca ne se scire
petet: q̄ tu atq₃ ego nescim⁹: lr̄as his adiūctas hēbis q̄s sibi dirigo. sil' q̄₃ interp̄ta
tionē ep̄le quā lōgo desiderasti tp̄e: paruissē₃ antea tue cupidini nisi absens fuisse₃
Anni iā duo sūt q̄b⁹ assidue obeq̄to. nūc rome inuenior nūc frāckfurdie: nūc wiē-
ne: nulla mihi quies dat̄. Nūc etiā ad electores imperij deleger ifra trimestre mi-
nime hic reperiar. Vale ꝛ me vt soles ama atq₃ obserua.

Persuadet polonos ꝛ austra-
les concordari tali medio. **Epistola.cj.**

Euerēdissimo i xp̄o p̄ri ꝛ dn̄o dn̄o sbigneo ep̄o cracouien̄. scē rōane eccl'ie
cardinali electo Eneas silui⁹ poeta. S.p.d. Q̄uis ego reuerēdissime pat̄ ꝛ
dn̄e p̄stātissime iā dudū v̄r̄e dignationi affect⁹ fuerim eiusq₃ statū felicē ac
successus ꝓsperos sedulo ꝯcupiueri. Quia tn̄ indies ꝟtutū v̄raꝝ maiores laudes
maioraq₃ p̄conia i meis aurib⁹ p̄strepūt. Cogor ꝛ ip̄e dietiȝ magis ac magl' venera
ri nomē v̄r̄m ac deuotionē: qua v̄ram p̄initatē reuerēdissimā ꝓseq̄r augere. Sic
eīn virt⁹ exigit. Cui⁹ ea vis est vt q̄s nūq̄₃ vidim⁹ hoīes amare nos vrgeat. Veruȝ
q̄d ego de me loq̄r q̄ nō sum dign⁹ int̄ hoīes cōputari qn̄ maximi viri imo ꝛ regia
sublimitas p̄stātā v̄r̄am ꝛ venerēt̄ ꝛ amēt. Est eq̄dē in hac regali curia ꝯcelebris
fama v̄rarū ꝟtutū: nec vnq̄₃ sine singl'ari laude v̄r̄m nomē audit̄. ꝓcipue tn̄ int̄ ali-
os magnific⁹ dn̄s cācellari⁹ ꝓbitatē v̄raȝ extollit ꝛ p̄dicat q̄ nūc ꝯsiliū nūc libera
litatē nūc vite mūdiciā nūc magnamitatē q̄b⁹ p̄dita ē. v. r. p. enarrat. Nup ꝟo cū
i ꝯspectu regie maiestatꝭ magna baronū ac nobiliū stipāte caterua de p̄latis ac ma
gnatib⁹ regni v̄r̄i mētio ꝛ ali⁹ aliū laudaret assurgēs cācellari⁹. Clari sūt inq̄t viri
q̄rū meministis: nec ego eoꝝ ꝟtuti detraxerim. Nemo tn̄ adhuc v̄r̄m q̄ sint oculi
regni polōie mōstrauit: nec oīa illoꝝ attigit q̄ p̄stat oīb⁹. Nā etsi p̄stātes sūt hi q̄s
ꝯmēdatꝭ. Vbi tn̄ cracouien̄. antistitē reliq̄stis cui⁹ tāta ē ꝓbitatꝭ fama vt nec lauda
dādo crescere nec vitupando minui possit. Ego p̄latū hūc noui aliq̄n allocut⁹ suȝ
ꝛ in plurib⁹ tractatib⁹ suȝ exptus. Nihil tā graue ē tāq₃ arduū qd̄ is nō statiȝ itel-
ligat videatq₃ finē. Anim⁹ illi magn⁹ ē ꝯ rect⁹: nō solū q̄ pn̄tia sūt disponē nouit. ꝯ
futura lōge p̄meditat̄. Neq₃ ꝓdig⁹ ē vt indignis largiēdo facultates eccl'ie dissi-
pet: neq₃ auar⁹ vt idigētib⁹ n̄ porrigat manū. S₃ ē elemosyne dispēsator domusq₃
sua claris hospitib⁹ sp̄ patet. Quicūq₃ poloniā igrediūt̄ oratores aut viri p̄stātes
hūc adeūt hūc patronū h̄nt. Ab hoc honorāt̄ donant̄q₃. In q̄b⁹ reb⁹ vera liberali
tas recoḡscit̄. Est i eo clara facūdia multe i ore ei⁹ facecie. multusq₃ lepos nō ela-
tus ē: nō iracūdus: nō exactor pecūiarū: nō vindicte cupid⁹. S₃ benign⁹ māsuet⁹
p̄iculi decliator atq₃ ꝯtēptor: amator patrie sue ꝛ aliene nō inimic⁹. Nihil ē qd̄ illi
melius pace cōi videat̄. oīa ei⁹ ꝯsilia quietis sunt. Nō tn̄ bellū dissuadet cum pro
tutela regni suscipiendū est. Sed arma non propter victoriam neq₃ propter iniu
riam vindicandā sumenda dicit: sed propter pacem obtinendā. Finem belli nō

wno hę Mem com
olahami che pohim

rapinā vel gloriā: ſ q̄etē eē debere. Scit p̄terea q̄b⁹ artib⁹ curia regēda eſt q̄buſq̧ modis gubernādus exercit⁹. Et q̄uis p̄latus ſit ſacrarū religionū gnariſſim⁹: nō min⁹ militie q̄ꝫ i ſenatu ē vtilis: nec egreferas caſpar ſi hūc vnū tantifacio. Nāq̧ ſi ei⁹ ſp̄ ꝯſilia apud reges polonie valuiſſent: aut pax op̄tia int̄ auſtriā poloniāq̧ viguiſſet: aut i bellis q̄ poſtea fuerūt maior polonoꝝ īpet⁹ fuiſſet audit⁹. Que cū magnific⁹ caſpar finiuiſſet ſmonis finē oīm circūſtantiū aſſenſus cōprobauit. Caſpar xo his auditis vtinā inq̄t talis dn̄s i ꝯſilio meo ꝑſiſteret. At ſic vario circūſtātiū ſmone. v.p.r. eas cōmēdatiōes accepit q̄s me audiuiſſe antea n̄ memini gauiſus ſuꝫ dū talia ꝑcepi: moxq̧ i aīm venit: hec vt ſignificarē vr̄e dignatiōi. nō vt ꝓpterea gloriemini. Scio em̄ moderationē aī vr̄i: q2 n̄ patefacit aures adolātib⁹ ſ vt nomē bonū teneat custodiatiſq̧ ꝛ ſi poſſibile ē augeat. Nūc em̄ cū diuitijs cōmutāda ē fama celebris. Diuitie cū corꝑe ſil' ꝑdunt̄. fama comes aīe p⁹ obitū durat quā q̄ negligit crudelis ē. Et fortaſſe cū has l'ras audiet̄ q̄d ē dicitis in q̄ velit eneas meū nomē augeri. Dicā breuit̄ q̄uis n̄ ābigo id vr̄aꝫ prudētiā ꝑ ſe meli⁹ intueri. Sꝫ dōm ē ne fruſtra videar calamū recepiſſe. Int̄ auſtriā ꝛ poloniā. R.p. mlt̄e hacten⁹ ſimultates: multa odia ꝛ apta bella viguer̄t q̄ res ꝛ auſtrali dn̄io nocuer̄t ꝛ polonie n̄ ꝓfuer̄t. Jā tp̄s eēt his diſcidijs imponi finē: ꝛ aliq̄n i amicitiā gr̄aꝫq̧ reuerti. Nā q̄d pei⁹ eſt q̄ꝫ regnū aduerſus regna inſurgē ꝛ regiū ſangn̄ē iſidiari regio ſanguini. Cūq̧ vſus hēat reges int̄ ſe fr̄es vocari. Quid abſurdi⁹ eſt q̄ꝫ fr̄ēm iſectari fr̄eꝫ ciuile bellū ſtruē ac ꝑicidiū meditari. Fctā ſūt hec iādudū ſ cum dāno ābaꝝ ꝑtiū. Jtaq̧ iā tp̄s eēt vt admōite cladiū ſuaꝝ ꝑtes inimicitijs mod̄ īponerēt. Sꝫ iſta moueri neq̄unt niſi magni viri manū apponāt: ꝛ q̄ꝑpe dū ego h̄ aīo reuoluo: nō poſſuꝫ arbitrari q̄s ali⁹ ſit iueniēd⁹ huic rei idone⁹ q̄ꝫ. v.r.p. Jtaq̧ loq̄r apte dicāq̧ q̄d ſentiā. Due ſūt vie q̄b⁹ finiri diſcidia inter auſtriā poloniāq̧ pn̄t. Una ē ſi vl' auſtriā poloni deleāt ferroq̧ ſibi ſubijciāt vl' eꝯ poloniā bello ſuparēt auſtrales. Altera ē ſi reuentū fuerit in gr̄am ꝛ vtriq̧ renouata ſit amicitia. Prior via admodū difficilis ē. Et lꝫ i ea mult̄ iā annis elaboratū ſit. Adhuc tn̄ ꝛ auſtrales ſnū ꝛ poloni ſuū imperiū tenēt: ꝛ alt̄ alterius inſidias conatuſq̧ timet. Nec video q̊ pacto euo nr̄o altera ꝑs alterā poſſit extmiare: q2 vtriq̧ magne ſūt vires: ꝛ multū ſanguis effūdēdū eēt. mlt̄aq̧ hoīꝫ cētena milia neci dāda: multe ciuitates delēde multi agri cremādi ꝛ infinita mala faciēda eſſent: añq̧ vna ꝑtiū in ꝑtātem alteri⁹ veniret. At via ꝯcordie vt ſalubrior ē ſic etiā facilior. Querit̄ q̄ modi ꝯcordie ſint. Nēpe facili⁹ bn̄ficio q̄ꝫ gladio vicit̄ inimic⁹. Nō iniurie adijciēde ſunt iniurijs neq̧ mala malis cumulāda: ſ purgāda primo ꝯtumacia ē: p⁹ dāna reſarciēda: exīde bn̄ficia ſubiūgenda. Qui h̄ egerit is iā non inimicū ſibi placabit ſolū: ſ recōciliabit incorꝑabitq̧ ſibi ꝛ ſociū ex aduerſario amicū ex inimico fratrē ex hoſte faciet. Jn hac igr̄ re vidēdū ē vn̄ prior iniuria ꝓꝑit: ꝛ illinc medela veniat vn̄ vuln⁹ illatū ē. Nō em̄ qui fert ſ q̄ ifert iīuriā emēdare dꝫ. Hic ḡ vidēdū ē q̄ pacto iuicē cōueniam⁹ nedū ego leſas auſtrales ꝯtēderi. v.r.p. inficiet̄. Libet igr̄ mihi ſcribere q̄d ſentiā vt corrigatis ſi falſuꝫ fuerū. Loq̄r ingenue clare apte vt inter amicos fieri dꝫ. n̄ vt regno vr̄o qd̄ ē nobiliſſimū detrahā: ſ vt eo meli⁹ inueniri cā poſſit q̊ vulnera mag̃ detecta fuerit. Ur̄a xo. r.p. libtati mee veniā dabit. ſi q̄d eſt qd̄ offēdat: q2 i bonū loq̄r: nolo alti⁹ exordiri. Sꝫ rei ṗncipiū wilhelm⁹ dux auſtrie dedit huic filiā reg̃ ludouici q̄ hūgariā poloniāq̧ poſſidebat i mr̄imoniū cōiūcta fuit. Regnūq̧ polonie i dotē datū. nec diu poſt poloni nulla iīuria laceſſiti: niſi q̧ impiuꝫ theutonicoꝝ ferre nolebāt: wilhelmū regno expulerūt: ac nō ſolū regnū ſ nuptā q̄ꝫ ſibi abſtulerūt. Nec ꝯtenti h̄ abhominandū aggreſſi facin⁹: memoriaq̧ nr̄a inauditū ſcel⁹ adorſi: reginā q̄ alteri nupſerat. nouo regi ꝯiūxere q̄uis illa ꝑoris mariti mēor: nūq̧ volēs nouo nupto ꝯiacuerit. Jn h̄ nō ſolū leſi ſūt auſtrales regno priuati qd̄ ex dote veniebat: ſ in honore q̄ꝫ vexati ſūt: dū nupta coꝝ in ꝯcubinatu tenet̄. P⁹ hec tā q̄ꝫ parū fuiſſet wilhelmū abieciſſe. cū albert⁹ dux auſtrie bohemieq̧ ꝛ hūgarie rex ꝛ imꝑator romāoꝝ ſigiſmūdi regnū qd̄ ſibi atq̧ vxori i

bohemia obuenerat armis vēdicaret: poloni ꝑ̄ocinīū taboritaꝝ ⁊ sequaciū susce
perūt iūctiqꝫ ipsis alberto bellū intulerūt. Et q̄uis ꝑ̄sidiū illoꝝ induerit magno
tn̄ se crimie polluerit: dū aduersus iusticiā auxilia talib⁹ ꝓbuerit. Polonoꝝ ḡ opa
factū ē vt regnū suū albert⁹ ꝯseq̄ totū nō potuerit: neqꝫ cōpesci taboritaꝝ furor q̄
ob tutelā polonoꝝ vsqꝫ i hāc diē in ꝑtinacia manēt. Aliq̄n ꝟo aut iā reducti eēnt
aut extermiati: q̄uis ⁊ antea sigismūdo imꝑante cū bohemis nōdū ecc̄lie vnitꝫ fe
dus ꝑ vīos bohemos ꝑcussū fuerit missusqꝫ ꝯ̄ sigismūdū vex bohemie regē alr̄ si-
gismūd⁹ koributi. In q̄ re nō solū austrie nocumēta illata sūt q̄ sigismūdo succes-
sura noscebat̄: ꝭ autoritas q̄z ecc̄lie ⁊ ipsa fides catholica lesa ē: totaqꝫ respublica
xp̄ianoꝝ: ꝑcite sic loquēti, Sic expōi cm̄ res ꝺꝫ vt gesta ē. mihiqꝫ sic relatū ē. P⁹ ħ
cū iā de medio sblat⁹ eēt albert⁹ i ei⁹ filiū crassati sūt debachatiqꝫ vr̄i poloni. Nāqꝫ
lꝫ elizabet regīa filiū ladislaū ex alberto pepisset ac vti moris ē dyademate apō al
bā regalē decorasset. poloni vr̄i ꝑ q̄sdā hūgaros icitati rursus noua bella suscitarīt
mittētesqꝫ wladislaū regē suū admodū iuuenē ⁊ inocētē: regnū hūgarie vsurpare
conati sūt: c⁹ magnā ꝑte iuaserīt: veri regl̄ infātꝫ pupilli ⁊ orphani iurib⁹ isultātes.
Nesciētes tn̄ q̄ꝺ dū alienū regnū q̄rūt suū negligūt; ac gētib⁹ ⁊ pecūia exhauriūt.
Hic secutū ē q̄ꝑ dū regno hūgarie volūt diuti⁹ potiri. Adolescētē regē ꝯ̄ thurcos
armāt q̄uis federa eēnt iduciaꝝ iuramēto firmate. Itur ad bellū ꝯmittit̄ ꝑ̄lium
Ibi seu capt⁹ ē seu occisus wladisla⁹ penasqꝫ n̄ sui crimis(Nā ipe ꝑ etatē n̄ erat
accusād⁹)ꝭ suoꝝ ꝯsiliarioꝝ delicti dat. Sic nobilissim⁹ iuuenis regalisqꝫ sanguis
pl⁹ mali icidit ex suoꝝ suasu q̄ꝫ australes sibi vnq̄ꝫ optauerit. Sic res acte sūt nisi
fallor: q̄ ꝓpt̄ nō australes ꝭ poloni poti⁹ factū suū emēdare debēt. Querit̄ forsitan
q̄ possit mēda repiri. Nā tot illata sūt ꝑ polonos australib⁹ dāna vt nec ipa polo-
nia recōpēsare q̄at. Ita ē: nā ⁊ bohemiā ⁊ hūgariā vsqꝫ i hāc diē adipisci austra-
les nō poterāt ꝓpt̄ ipedimēta polonoꝝ: imo ⁊ ipa polonia ꝑuati sūt iuria. Quid
igit̄ fiet nēpe sat erit australib⁹ si finis tādē nocēdi fiat: quātū sentio quātū capio
quātū viri hui⁹ curie magni me instruūt: n̄ petūt australes magnū aliq̄d ex polo-
nis: ꝭ vt nocē desināt. Sic ei reitegrari beniuolētia sepositꝫ posset odijs. At h. r. p.
n̄ min⁹ polonie ꝯducēt q̄ꝫ austrie. Scio q̄ꝛ ex vetustꝭ bellis paꝝ lucri polonia sen-
sit. Nāqꝫ ex hūgaria nec ex bohemia q̄cq̄ꝫ auri vl̄ argēti i poloniā delatū ē. Sꝫ ipa
polonia vltro ⁊ pecūia ⁊ hoies(q̄ sūt ei thesauro nobiliores)trāsmisit: ⁊ i hūga-
ria nuꝑ suū regē ꝑdidit. Accepi ꝑterea itroit⁹ regni vr̄i ꝑ maiore ꝑte ipignoratos
eē: intātūqꝫ ꝯn̄e erariū defecisse vt vix repiri possit q̄ regnū vr̄m suscipe velit. Tā
taqꝫ nūc reꝝ mutatio facta ē: vt q̄ regnis alijs dare reges volebātꝫ iā nō facile pos
sitꝫ iuenire; q̄ rex int̄ vos eē cupiat. Eēnt igr̄ ista ꝯsiderāda q̄ꝛ nō sūt absqꝫ iudicio
dei q̄ supbis resistit ⁊ hūiles extollit. Q̄ꝛ si vr̄i poloni antiq̄s odijs p⁹tergat̄. salutē
sui regni solūmō q̄rerēt: die noctuqꝫ cogitarēt: q̄ pacto i australiū amicitiā fratni
tatēqꝫ reuerterēt̄. Eaqꝫ sibi via n̄ min⁹ q̄ꝫ austrie ꝯsulerēt. Scriberēt bohemis vt
suū regē peterēt: illiqꝫ soli ꝑuirēt ladislao alberti filio. Scriberēt hūgaris ne am-
pli⁹ cū australib⁹ dissentirēt ꝭ regē suū repeterēt: q̄ ius hꝫ successionis nec de wla
dislao curarēt. q̄ vl̄ mortu⁹ ē: vel si viuitꝫ satꝫ hēat i polonia vbi regnare possit. Ex-
inde significarēt regi rōano ꝯ̄ se hacten⁹ i bohemia ⁊ hūgaria restitisse australib⁹
nō odij cā ꝭ vt suo regno cōsulerēt. Nūc ꝟo intueri se: q̄ꝛ nō bene fecerūt: velleqꝫ
factū corrigere ꝑ̄stando auxilia si opus sit: q̄b⁹ ladislaus ⁊ hūgariā possit ⁊ bohe-
miā vēdicare. Sic posset optima pax iueniri. sic regnū vr̄m tutissimū redderet̄.
q̄ꝛ his artib⁹ extiguit̄ furor ira vincit̄: inimici placāt̄ ⁊ hostes reddūt̄ amici. Hec
dixi lati⁹ fortasse q̄ꝫ expediret apud. v. r. p. q̄ oia meli⁹ nouit. Ceteꝝ nō ambigo q̄n
ꝑ defensione vr̄i iuris vr̄iqꝫ honoris m̄lta possitꝫ dicere. Hec q̄ facta dixi non tāq̄
interfuerim retuli: ꝭ tāq̄ꝫ audita recēsui. Vr̄a insignis ⁊ reuerēda. p. scit quō res se
hēat vtcūqꝫ sit: certū illud est regna meli⁹ defendi beniuolētia ⁊ amore q̄ꝫ viribus
Mihi cōsultū videt̄: cū poloni aliq̄n cū australib⁹ amici poti⁹ eē velint q̄ꝫ inimici
q̄ꝛ vbi est odiū ibi metus est: vbi met⁹ nulla trāq̄llitas nullaqꝫ pax esse pot. Sine

Wladislaus occisus

...nie stwoią prawdą ... metnjska co przed ... mowili: ćoby radzi widzieli ... ono się tym unflotem ... meon Polski chce ... ich nierazs odpadła ...ha, gdy ich wszytkie ... wybierali Polacy ... nas pomoc nie ... praktikami narabiaią, ktore się im nie nadaią za pomocą Bożą.

pace νõ nullius regni status põt esse diuturnus. Nũc ergo temp⁹ est vt sup his habeat̃ cogitatio. Verũ nisi vestra. r. p. ista curet: q̃ alius mentẽ adhibeat scio neminẽ. Vestrũ est igit̃ hec aggredi tum ꝓ salute cõi: qꝛ nõ pñt he due dom⁹ sine damno totius xp̃ianitatis inuicẽ dissidere. Tum ꝓpter pacẽ ⁊ boni regni vestri: tum deniq̃ ꝓpter augmẽtũ nõis famecꝫ vr̃e: q̃ me pri⁹ ad scribẽdũ impulit. Potissime aũt vt ex hoc magis ac magis auctori pacis placeatis: dũ pacis studio intendit̃. Plura possem dicere. sed essent in cassũ oĩa apud v̄rã. d. q̃ peritissima ẽ. Ego me recõmendatũ do illi cupientẽ sibi in aliq̃ re morẽ gerere. Hieronym⁹ canonicus wratislauen̄. vir prudẽs v̄riq̃ amãtissim⁹ hic fuit nec v̄ram famã neglexit. His si illuc reuerteret̃: q̃le sit apud nos v̄m nomẽ multo meli⁹ referret q̃ ego scribere queã. Noui q̃d hic sit nõ est scribendũ. qꝛ incertũ est multa dicunt̃ sine auctoritate veraci. Hungari hic sũt ⁊ tractãt de regno cũ maiestate impiali noie ladislai regis. Bohemi quoq̃ conuentũ in breui sunt habituri. Res feliciter dirigunt̃. Nec ad ladislai ⁊ cesaris statũ ⁊ gloriã. Valeat optime v̄ra. r. p. cui me humiliter facio cõmendatũ. Ex wienna.

Epistola. cij.

Hoĩes varijs vsibus delectant̃ differẽti mõ.

Eneas silui⁹ poeta impialisq̃ secretari⁹. S. p. d. magnifico viro dñõ caspari schlick impialis aule cãcellario. Diuersa hoim studia sunt quib⁹ ⁊ se pñcipibus insinuãt ⁊ vitã agãt. Quosdã iuuat in stadio currere ⁊ olimpicuꝫ colligere puluerẽ ac feruidis rotis curruũ palmã nancisci nobilẽ. Qui semel ⁊ in theatro clamore vulgi sublat⁹. qui vel luctãdo vl' hasta feriẽdo vicit emulũ: haud ꝑduci põt aliã vt vitã sumat. Attalus rex ꝑgamenoꝝ qui romanũ populũ sibi fecit humilẽ: de agricultura diligenter scripsit. Si quis eũ secutus multũ frumenti cõdidit horreo ac semel gauisus est findere sarculo paternos agros: nũq̃ dimoueri põt nec ꝑsuaderi vt nauta fiat ⁊ trabe ciprica mirtoũ secet pelagus. Verum cũ aduersi aliquid suo in studio quisq̃ ꝑpessus est. mox alteri⁹ vitã laudat: nec tñ accipit illã. Mercator postq̃ luctãtes ventos ĩ medio mari expertus est ⁊ instãtẽ ꝓcellã timet: ociũ laudat ⁊ opidi rura sui venturũq̃ se in patriã nusq̃ se exiturum deiurat. At vbi cessauit tẽpestas mox quassas reficit naues ⁊ indocilis pauperiẽ pati rursus se mari credit. Sũt qui diem totã bibẽdo assumunt ⁊ nunc membra sternũt sub viridi arbuto: nunc ad fluentẽ leniter aquã caput collocant. Quosdã castra iuuant ⁊ tube sonitus ꝑmixtus lituo siue cornu recuruo ac bella detestabilia matribus venator cuius fideles catuli ceruã viderũt. Aut cuius teretes plagas validus aper vt est apud marsos rupit nocte tota sub ioue frigido quẽ nos aerem dicere possumus manet imemor domus ⁊ tenere cõiugis. Quid singula referã. Me nihil magis delectat q̃ hedera quod p̃miũ est doctaꝝ frontiũ. Me gelidũ nemus oblectat cũ musis eẽ nõ cũ populo placet mihi. Exhibeat mihi tibias euterpe quã bene delectãtẽ interp̃tamur ⁊ organũ suũ in modũ lire cõpositum qd barbiton appellãt polimia mihi tradat que vel multe laudis vel multe memorie dicit̃ musa nõ erit in posteris meũ nomen obscurũ. Et potissime si tu mihi caspar fauebis vite p̄sidium ⁊ dulce decus meum. Vale.

Epistola. ciij.

Inundatio danubij ⁊ grando in quãtitate oui.

Eneas silui⁹ poeta. S. p. d. Leonardo filsecher p̄stãti militi amicoq̃ optio Annis plurib⁹ iauditũ ẽ tot aq̃s iundauisse quot his dieb⁹ nosipsi vidim⁹ apud nouã ciuitatẽ excreuisse. Tu res bellicas cõparabas wienne q̃b⁹ maiestas regia vsura erit in castris: nos tuũ reditũ operiebamur vix duarũ horarum tẽpestas icubuit: ſʒ adeo igẽs fuit vt intra menia vrb excurrẽ danubi⁹ credeͣt. Nã neq̃ vici⁹ domũ accedẽ vicini audebat. Grãdo e celo ĩ modũ oui cecidit vbiq̃ choruscatões vidẽbãt. Audiebãt̃q̃ tõitrua. ꝓ id tp̄s pu⁹ torrẽs q̃ wiẽna mẽia p̄labit̃ itãtũ excreuit vt plerasq̃ domos cũ p̄ib⁹ ⁊ failijs asportauerit. i bauaria c̃ca straubing ⁊ armẽta virosq̃ tẽpestas occidit. Agri ꝑples q̃ flumib⁹ ꝓ̃ximi fuerãt fru-

gib⁹ atq̃ sup̱ficie iuelati sũt. Plurimũ de⁹ niuis ⁊ dire grãdinis ẽ celo misit. Ac ru
bẽte dextera iaculat⁹ sũmas tẽploꝝ arces ꝓ̃pos ⁊ vrbes terruit. Veriteq̃ sũt gẽ-
tes ne redirẽt graue seculũ pirre atq̃ dentalionis. Siue ⁊ nr̃i volũt noue qñ super
oẽs mõtes diluuiũ inũdauit: qñ noua maris mõstra visa sũt i terris ⁊ qñ ꝓtheus
de⁹ pelagi vti gẽtiles voluere oẽs pec⁹ pisciũ altos egit montes visere: qñ in sũma
vlmo cethe stetit vbi nota fuerat colũbarũ sedes: ac qñ pauide dame in equore na
tabãt sup̱ terras effuso imperãte quodã augusto retort⁹ flãmis tiber vndis supra
littus etruscũ creuit: atq̃ vsq̃ ad monumẽta numẽ põpilij regis tẽplaq̃ veste ꝓ-
fectus ẽ: sicut ⁊ postea sepi⁹ fecit. Sicut adhuc inscripti lapides apud frẽs miner-
ue rome ostẽdũt. Tũc arbitrabant̃ romani fluuiũ q̃si numẽ h̃ret vlcisci velle iuliũ
mortẽ i ꝯsolationẽ ilie romuli atq̃ remi matris. ex quoꝝ genere cesar descẽdebat
Nec deerãt q̃ putarẽt iliã siue reã vescalẽ virginẽ ex cõpressu tiberis pep̱isse q̃uis
de marte vulgatior eẽt fama. Itaq̃ putabat̃ amnis vxoris iniuriaꝫ vlcisci velle.
Quidã v̾o excrementũ ciuilia q̃ post fuerũt bella ꝓtendẽ opinabant̃. Int̃ antho
niũ nãq̃ ⁊ augustũ apud acciũ pugnatũ est. cũ bruto ⁊ cassio in grecia. cũ sexto põ
peio in sicilia. Nos aũt leonarde futuri speculator quidnã dicem⁹ hec diluuia si-
bi velle: nũq̃ rẽ insolite absq̃ magni alicui⁹ mali significatione ꝓueniũt. Sꝫ nũq̃
rursus malũ est vniuersale. Nã qđ vni nocet alteri ꝓdest. Fridericus cesar iã ꝓ-
fect⁹ est cũ exercitu aduersus hũgaros. Iã territi hostes pacẽ petunt. Iã trãsigit̃
nisi cõueniat inter p̱tes ⁊ hoc tecũ arbitror tẽpestas illa designasse. Vale ⁊ me vt
soles ama.

Epistola.ciiij.

Triplicis ꝓbleumatis resolutio.

Derat nup̱ cesarea maiestas multoꝝ baronũ ac nobiliũ stipata cateruis
dum mihi hoc in loco vir p̄stantissime disputator vehemens atq̃ subtilis:
inter alios tria si recte memini obtulistis ꝓbleumata. Fuitq̃ tũc audito-
riũ istud taꝫ doctorib⁹ q̃ discipulis frequẽtissimũ. Ex illis primũ fuit. Vtrũ prudẽ
tia sit idẽ habitus cũ scientia morali tradita in libro ethicoꝝ: politicoꝝ ⁊ iconomi
coꝝ ⁊ in libris canonũ ⁊ legũ. Secũdũ. Cur poete nostris tẽporib⁹ sint adeo pau-
ci cũ videant̃ multũ vtiles ⁊ necessarij. Terciũ qđ in cãcellaria fortasse notã ex-
cogitatũ est aut risus causa ꝓpositũ. Cur viles cutes cadauerũ ⁊ antique camisie
cũ cera in cancellarijs vendunt̃ ꝓ optimis munerib⁹. Hec sũt nisi fallor q̃ vestra
singularis prudentia magister ⁊ disputator insignis ex me p̱contata est. Quesie-
rũt ⁊ alij duo q̃ illic assident q̄dã alia vt moris est in disputatiõe q̃ de re q̄libet h̃ꝫ:
illa ego memorie nõ teneo. Neq̃ eñ cineas sum ille pirrhi legat⁹: qui altera die q̃
romã intrauerat vniuersum senatũ ⁊ equestrẽ ordinẽ ꝓprijs noibus salutauit: tã-
ta eũ fuisse memoria tradũt historie. Respõdebo igit̃ his tñ trib⁹ q̃ retuli ꝓbleu-
matib⁹. Nec verebor me dicere impatũ fuisse cũ illa q̄rerent̃. Nã ⁊ demostenes
qui oium grecoꝝ p̄cipuus orator fuit: interrogat⁹ iussusq̃ sñiam in senatu dicere
nõ erubuit imp̱atũ venisse respõdere. Quidã adeo cupidi glorie sunt vt ex tem
pore velint cuilibet interrogatiuncule satisfacere. Sed his sepe duꝫ gloria q̄rit̃:
ingens ignominia crescit. Nec eñ humanũ ẽ cuilibet interroganti bñ rñdere: s̄ ẽ
hui⁹ auditorij tãta modestia vt data sit vnicuiq̃ ad cogitandũ mora qua nũc ipse
vsus paratus adueni vr̃is petitionib⁹ magister ornatissime ac hui⁹ vniuersitatis
clarissimũ iubar nõ solũ respõdere sed etiã vt opinor satisfacere. Nihil tñ dicam
quasi vestrã doctrinã instruẽs: sed tãq̃ meã ignorãtiã erudiẽs: verbũ habeo da-
boq̃ locũ responsis vestris quibus me melius ⁊ rectius admonueritis. Cũ igit̃
queritis vtrũ prudẽtia sit idẽ habitus sicut ante dixi. Negatiuã partẽ amplector
quã ⁊ vr̃m argumentũ tuet̃. quod secũdo loco posuistis. Prudẽtia nãq̃ viros bo
nos facit: Sciẽtia v̾o illoꝝ libroꝝ etiã malos comitatus: ergo nõ est idẽ habitus.
Aggrediamur tñ hoc altius diffiniamusq̃ sciam atq̃ prudẽtiã. Omnes eñ vt ci
cero in libris officioꝝ dicit que rõne suscipit̃ de aliq̃ re institutio: dꝫ a diffinitione
ꝓficisci: vt intelligat̃ quid sit id de quo disputet̃. Sciẽtia igit̃ vt Isidorus tradit

est cū res aliquā certa rōne ꝑcipit̄. Prudētia est cū discernunt̄ a bonis mala. Id
si sic se hꝫ laudabilioꝛ ē scia q̄ꝫ prudētia. Plura em̄ cōplectit̄. Nec cicero ob hoc
dissentit dū in rhetoricis ait prudētiā eē rerū bonarū ꝛ malarū ac vtraqꝫ scientiā
Sꝫ aliter augꝰ. in li. de moribꝰ ecclīe diffinit. Sic em̄ ait. Prudētia est amoꝛ eoꝛū
quibus adiuuat̄ in deū ab his quibꝰ impedit̄ sagacit̄ eligēs. Et alibi sic diffinitur.
Prudētia ē rerū bonarū malaꝝqꝫ cū alteraꝝ dilectione ꝛ reliquarū detestatione
scia: ſm has diffinitiones ꝙ prudēs est. Idē quoqꝫ vir bonꝰ est cum bona diligat
malaqꝫ detestet̄. At scia libroꝝ arestoteles ꝛ iuris q̄uis bona malaqꝫ noscat: non
tm̄ hec odire ꝛ illa diligere cogit. Plures em̄ peritiā illiꝰ habent qui sūt ꝛ auariciae
ꝛ alioꝝ vicioꝝ serui: qꝛ non mutat affectū cognitio sꝫ q̄uis instruat intellectum.
Nā ꝛ salomon ꝙ sapiētissimꝰ fuit ac bonū ꝛ malū nouit: tā q̄ꝫ vilissimū pecus luxu
rie sese tradidit. inter vxores trecentas cōcubinasqꝫ septuaginta marescens. Est
em̄ scia cognitio reꝝ mortuaqꝫ volūtatē mutare nō pōt vt vel bonū cognitū am-
plectat̄ vel malū fugiat. At prudētia radiꝰ vnus est a vero sole ꝓcedēs: que non
illuminat intellectū sed etiā calefacit affectum. Quod si quis neget probari pōt
Certū est em̄ arestotelem tuliū senecāqꝫ ceterosqꝫ phos inter virtutes numerari
prudentiā. Si virtus est que sunt virtutis facit. Virtus aūt virū bonū reddit: er
go ꝛ prudentia virū bonū reddit. Oꝛ aūt virtꝰ hoiem bonū efficiat ex diffinitione
liquet. Sic em̄ augꝰ. eam in li. de quātitate aie diffinit. Virtus est eq̄litas quedaꝫ
vite vndiqꝫ cōsonās rōni. Senece qꝫ sñia est beatos virtute fieri hoies ꝙ si virtꝰ
beatos efficit hoies ꝛ prudētiā que virtꝰ est idē facere necessariū est. Scientia ꝟo
iuris totiusqꝫ moralis phie minime opat̄: ꝗ virtus nō ē. Si nō est virtus nec pru-
dētia est quā cōstat esse virtutē. Querit fortassis aliq̄s quō fieri pōt vt sciens bo
nū nō paret̄. Facilis responsio est. Plurimi sunt ꝙ in gimnasijs musicā docent: ꝙ
cātare vel minimū versiculū in ecclesijs ignorarēt: sicut apud atheniēses temisto
cles qui ī cōuiuio recusasset lirā habitꝰ est indoctioꝛ. Nec oēs medici qui practicā
legūt mederi sciunt. At vsus cōmunis apud quē vt flaccus ait arbitriū est ꝛ vis ꝛ
norma loquēdi. Prudentes ꝟo nō qui bonū a malo discernūt. sed qui bonū ope-
rant̄ appellat. Erit igit̄ prudēs qui scit vult ꝛ agit que bona sunt. Scioli autē mo-
ralis phie iurisqꝫ periti cū aliquādo sceleratissimi sint: non possunt appellari pru
dentes. Plus inqꝫ: nā ꝛ si operent̄ q̄ ī coꝝ libris vidicere: nihil vltra q̄rētes. extra
tm̄ prudentiā numerū remanebūt. Prudētes nāqꝫ nūq̄ꝫ errāt: sꝫ em̄ que bona sūt
opant̄. Qui ꝟo ꝑ oia sequit̄ arestotelē: cū is sꝫ deos nominet in erroꝛe manebit.
In iure ciuili nō desunt ineptie: nā ꝛ eoꝝ libri aiūt legē quāq̄ꝫ durā esse seruandā
In iure pōtifico dietim mutationes fiunt: vt sepe qꝺ iustū est hodie cras fiat in-
iustū. Nec possibile est vt iura ꝛ arestotelis scripta ꝑcipiāt simul viuere: que sunt
īnuicem sepe cōtraria. Si q̄s igit̄ prudent̄ viuere vult: eū pl̄a scire optet q̄ꝫ libris
hmōi ꝯtineat̄. Et ꝙ liquet ꝑiciā illoꝝ q̄s dixi libroꝝ nedū prudētē hoieꝫ mime fa
cere: ſꝫ nec oia docere q̄ sūt prudētie necessaria. Aliud igit̄ est prudētia ꝛ aliud rur
sus moralis scia. Nec obstat argumētū vr̄m loco priori positū. q̄uis em̄ prudētia
circa ea versēt̄ que sūt ad vitā humanā bona: ac circa eadē scia moralis cōsistat.
nō tm̄ idēptitas sequit̄: nā modis inuicē diuersis se habēt. Scia em̄ solū intelligit
qꝺ est bonū: prudentia ꝟo postq̄ꝫ nouit etiā opat̄ vt añ dixi. Astronomia de celi
ꝯuersione stellarūqꝫ cursibꝰ noticiā ꝓbet. Idē facit astrologia. qꝛ h̄ tm̄ supstitiosū
ꝙ dhꝫ dū sydera cursu necessitates hoim ꝛ mores p̄dicare conat̄: aliud astrono-
miā eē ꝛ aliꝺ astrologiā dicimꝰ. Et hec ad ꝑmā positionē. Trāseo aūt quātū ad
interrogationē secūdā. Cur tā pauci sūt nr̄is tpibꝰ poete cū videant̄ multū vtiles
ꝛ necessarij. In q̄ re vir doctissime ago vr̄e prudētie ingētes grās ꝙ mihi occasio-
nē dedit de poesi publice loq̄. Sūt em̄ pleriqꝫ hoies ꝙ poeticā ignorātes inuidoꝝ
more poetas contēnūt: atqꝫ vt soli oim lr̄atissimi reputent̄ ea solū ꝓbant que ip̄i
sciunt. Quod viciū late patet vbiqꝫ terrarū. Istorum ergo iusticiam atqꝫ impu-
dentiā cōtundere mēti erat mee: sed nō ingerebat se tempus cōmodum qꝺ nunc

[Marginal manuscript notes:]
inepti illi...
Ad perfectionem v[ir]tutis tria requiru[ntur]: scire, velle, et oper[ari]
aliud Astronom[ia] et aliud Astrolog[ia]

mihi datũ esse admodũ letoꝛ. Ueruꝫ ego magister clarissime paucos esse nostris
tẽpoꝛibꝰ poetas nõ miroꝛ. Sp em̃ pauci rarissimiqꝫ fuerũt. Quia nõ daꝛ passim
cuilibet diuina poesis. sed eos despici atqꝫ cõtẽni nedũ miroꝛ: sed indignoꝛ stimu
loꝛ turboꝛ etatiqꝫ nr̃e cõdoleo q̃ tãsplendidũ iubar tantũqꝫ decus humane atqꝫ
diuine scie tãnecessariũ munꝰ a deo datũ nihili faciat. Nã priscis tpibꝰ cũ sapien
tia virtusqꝫ viguit: tantꝰ honoꝛ huic doctrine impẽdebaꝛ: vt sicut post victoꝛiam
impatoꝛ: sic ⁊ post ꝯsũmatũ studiũ poeta laureatꝰ ꝑ vꝛbẽ triũphali curru sequẽti
bus ciuilibꝰ ac festũ agẽtibꝰ duceretꝛ. Hinc ⁊ iuliꝰ cesar romani fũdatoꝛ imperij ⁊
augustꝰ successoꝛ eiꝰ ad magnã sibi laudẽ reputarũt i collegio recipi poetaꝝ. Nec
egretulit iuliꝰ cũ sibi collegiũ intrãti nõ assurgeret acciꝰ quẽ poetã noꝛat se esse ꝑ-
stantioꝛẽ. Scipio affricanꝰ maioꝛ: poetã enniũ adeo dilexit vt eũ viarũ suaꝝ oim
comitẽ hꝛe voluit: eiusqꝫ statuã i suo sepulcro collocari mãdauit. lisander lacedo
monioꝝ impatoꝛ dũ obsideret athenas qꝛ cõperijt poetã sophoclẽ interisse coꝛ-
pusqꝫ suũ adhuc inhumatũ ẽẽ inducias dedit vt poete magno cõgrue fierẽt exeq̃e
Alexãder amice filiꝰ rex macedonũ pindaꝝ poetã appme dilexit. Archilaꝰ qui ei
successit. Euripidi tragico ꝯsilioꝝ sũmã credidit. Alexander magnꝰ cũ trãsisset i
asiã vidissetqꝫ tumulũ hectoꝛis. O foꝛtunate inquit adolescẽs quẽ talis tuba de
cãtauit. Uoluisset nẽpe ⁊ ipe homerũ alteꝝ habuisse q̃ suas laudes cecinisset: sed
nõ fuit adeo felix. Cherillũ tñ poetã mult̃ donauit muneribꝰ ⁊ si fuit ineptꝰ vt flac
cus inq̃t: cũ ḡ tales tãtiqꝫ viri poetas amarint ⁊ honoꝛi habuerit eosdẽ nr̃is tpi-
bus cõtẽni nõ indigne miroꝛ. Ueꝝ qꝛ dicitis in q̃one vr̃a mgr̃ grauissime poetas
videri vtiles ⁊ necessarios ꝯstat ex h̃ vr̃am prudẽtiã nõ nihil detraxisse dignitati
poetice. Nõ em̃ vt sunt poetas vtiles dicit̃: ſ videri vtiles. Plura naqꝫ videt̃ vti
lia q̃ nõ sũt. Est igiꝛ huic pti obuiãdũ. mõstrãdũqꝫ poetas ⁊ vtiles ⁊ necessarios
foꝛe. Quod paucis agã. Nẽpe oĩs doctrina q̃ vitã erudit humanã vtilis ẽ: hm̃õi
est poetica: ḡ vtilis. Dubitabitis foꝛtasse queritisqꝫ quonã pacto erudiat hoĩes
poesis. Sꝫ audite obsecro patrẽ scissimũ ⁊ dĩ reuerẽtia dignũ basiliũ. Ego inquit
ille a quodã viro q̃ ad vestigãdas poetaꝝ mẽtes acutissimꝰ habebaꝛ audiui. Cũ
diceret totã homeri poesim laudẽ ẽẽ virtutis ⁊ eo potissimũ loco dũ naufragum
⁊ nudũ vlixẽ refert quãdoquidẽ ꝓ vestibꝰ virtute illũ dixit esse oꝛnatũ. Quid em̃
tunc aliud clamat homerꝰ q̃ꝫ o hoĩes sit vobis cura virtutis que etiã cũ naufragio
simul enatat. Quid sibi vult alius virgiliꝰ dum ait ascanio eneas. Disce puer vir
tutẽ ex me foꝛtunã ex alijs. Et iteꝝ: macte noua virtute puer: sic itur ad astra. Est
igiꝛ vtilis poetica que laudãdo virtutes in earũ amoꝛẽ allicit hoĩes: hinc illud iu
uenalis. Nobilitas sola est atqꝫ vnica virtus. Est ⁊ iterũ vtilis qꝛ vicia detestaꝛ:
arcetqꝫ ab his hoĩes. Quod tribus verbis iuuenalis pulcerrime facit dũ ait. Ne-
mo malus felix. Est ⁊ aliter vtilis poetica. Nã dei nostri laudes nullo pacto sua-
uius aut melius decantari possunt q̃ꝫ versibꝰ poetaruꝫ. Hinc oẽs apud hebꝛeos
psalmi vt inquit Isidoꝛus metrico carmine cõstant atqꝫ in moꝛẽ flacci romani ⁊
greci pindari. nũc iambici sunt versus: nũc alcaici: nũc saphici. ob quã cãm ⁊ da-
uid regem sacrũ poetã appellamus. Salomon quoqꝫ cuiꝰ sapientiã tam nr̃i q̃ꝫ iu-
dei magnopere dimiranꝛ in numero poetarũ fuit. Tres em̃ quos lingua sua cõ-
posuit libꝛos parabolas ecclesiasten et cantica canticoꝝ: exametris atqꝫ pentha
metris versibus currere voluit: sicut iosephus hieronymusqꝫ testanꝛ. ysaias q̊ꝫ
cãticũ suũ eadẽ metroꝝ quãtitate cõscripsit. Nec hieremias poete nomẽ abhoꝛ-
ruit qui sic isidoꝛus ait: pleraqꝫ ex suis opibus diuerso metro cõposuit. Que idcir
co retuli: vt videat is etiã domesticos fidei. poetice nauasse operas: quos et xp̃ia
ni secuti sunt vti damasus: ambꝛosius: gregoꝛius: ⁊ alij qui postea diuersis poeta
rũ mensuris hymnos scripsere. Nã q̃ de iohãne baptista caniꝛ hymnus saphicuꝫ
carmẽ habet. Ut queant laxis resonare fibꝛis. Trãseo boetiũ seuerinũ qui lꝫ phi
losophus sanctus fuerit: nullũ tamẽ genꝰ carminis neglexit. Quoqꝫ tantũmodo
referã exempla q̃bus vtilẽ cõstat esse poeticã. Inter atheniẽses ⁊ megarenses de

ꝓprietate salamine insule ꝓpe v ſcꝫ interitū armis dimicatū fuerat. Poſt multas
clades capitalis eē apud athenieſes cepit. Si qs de iudicāda inſula legē tuliſſet:
quā rē ſolon cū aliter non poſſet inſuetis ſibi verſibꝰ ꝑturbauit atqꝫ animos ciuiū
arte poetica ſic cepit: vt exemplo bellū aduerſus megareſes decerneret: inſulaqꝫ
deuictis hoſtibus athenienſiū fieret. Refero aliud. Inter meſſenios atqꝫ lacede
monios bellum erat: dux lacedemonioꝝ thirtheꝰ. poeta athenieñ. claudus fuit.
Cūqꝫ multa ſiniſtre ꝑpeſſi eſſent lacedemonij ne cōtra fortunā pugnādo maiorā
detrimēta ciuitati inferrēt reducē exercitū voluerūt. ſ interuenit thirtheꝰ q̄ cōpo
ſita carmina exercitui ꝓ contione recitauit. In qbꝰ hortamēta virtutis dānorꝫ
ſolatia belli ꝯſilia ſcripſit. Itaqꝫ tātū ardorē militibꝰ iniecit vt cōmiſſo ꝓlio mox
victoriā obtinuerint. Sic due clariſſime ciuitates ſparta ꝛ athene q̄ duo totius
grecie oculi putabant: ꝯſilio ꝛ ingenio poetaꝝ releuate ſunt. Nunc an ſint poete
neceſſarij videamꝰ. Nepe dici neceſſariū dꝫ illud ſine quo bn̄ nō poſſumꝰ viuere
ſ abſqꝫ poetica nulla reſpublica bn̄ viuit. ḡ neceſſaria eſt. Dicūt aliqui ꝛ ſine poe-
tica pl'es bn̄ vixiſſe fuiſſeqꝫ ſanctos. Sꝫ ego nō vnicuiqꝫ neceſſariā poeſim dico: ſ
in cōi reipublice: qꝛ nō bene viuūt ciuitates niſi ſint q̄ bene mores ſuadeant ꝛ vi-
cia ꝯfutēt: qđ ꝓpriū poetarū eſt: q̄ mille modis milleqꝫ artibꝰ ſciūt h̄ ꝓbare ꝛ illđ
redarguere. Inſtabit rurſus diceťqꝫ meliꝰ hoc oratorē facere: cui vboꝝ milia ſup
peditabūt. Nō nego. Nā q̄ ſermones hn̄t ad populū q̄uis theologi ſint: in ea tn̄
parte oratoris funguntur officio. Et niſi p̄ceptis vtanť oratorijs q̄ quibuſdā vel ſi
ne arte natura miſtrat: parū ꝓficiūt. Sꝫ oratoris dicta nō herent menti. Et qꝛ ſo
luta ſunt facile dilabunť. Poetice ſnie breues ſūt. ligateqꝫ pedibꝰ: abſqꝫ negocio
retinēť. Hinc eſt qđ in oi gēte quātūcūqꝫ barbara inhumana fera poete repiunť
ſi nō latini ſaltē vulgares q̄ verſibꝰ ſnioſis graues materias ſub breuitate conclu
dūt. Qui ꝛ ſi nomē poetarū illuſtre tantāqꝫ dignitatē ferre nō valeāt: poetica tn̄
vtunť. Addite ꝙ elegātia ſermonis lux expolitio: breuitas. grauitas: hře nō pōt
niſi ex poetarū fontibꝰ hauriať. Hinc hiero. lactanciꝰ: augꝰ. ambroſius: ciprianꝰ:
leo: ꝛ ceteri q̄ lr̄as ſacras ornatiſſime ꝯmentati ſunt. ſtudio ſi fuerūt poetice: ſicut
eoꝝ ſcripta demōſtrāt poetaꝝ dictis vbiqꝫ referta. In areſtotelis voluminibus
oēs ſcitis q̄ crebra ꝛ inculcata ſint teſtimonia poetarū. Quis moderni doctores
nō ſine graui dāno catholice fidei poeticā ſpnāt: q̄ ꝓculdubio neceſſaria ē. Sed
tibi ferre gr̄as deo ſuaſqꝫ laudes pulchre cātare debemꝰ. Nec eīn alij ſunt q̄ pſal-
modiā dulceſqꝫ hymnos ac ſuauiſſima de deo ſuiſqꝫ ſanctis carmina recte cōponē
norint niſi poete quos tāutiles ꝛ vt mōſtratū eſt neceſſarios mirādū ē dignis ho
noribꝰ nō efferri. Et maxie cū eoꝝ doctrina (ſicut cicero tradit) ꝛ phiam ꝛ alias
ſcias vetuſtate p̄cedat. Cuiꝰ reptores muſeꝰ atqꝫ orpheꝰ reputāť: qui vicini fuerūt
ſaturni tpibꝰ. Nūc tēpus ē vt eoꝝ argumēta diſſoluā: qui poetice ſolēt detrahere
poetaſqꝫ carpere. Sic eīn aiūt poetaꝝ libri deos eſſe plures affirmāt eoſqꝫ diſcor
des. Plura quoqꝫ in his adulteria ꝛ nephāda crimina cōtinētur ac nūc amorem
ſuadent illicitū: nūc alia vicia ꝓbāt. Qđ ſi beatus hierony. idcirco ſe ceſuꝫ ab an-
gelo narrat: qꝛ ciceranꝰ eſſet cū tn̄ cicero totus moralis exiſtat. quibꝰ tandē verbe
ribꝰ afficiendus erit qui poetarū lenocinijs oblectať. Plato qꝫ in his q̄s edidit
de repu. libris: poetas cenſuit ex ſua quā ordiuit ciuitate pellendos ꝛ blādis ora
tionibꝰ viribꝰ aīos demollirēt: ſicut cicero in tuſculis refert ꝛ ꝓbat. Hec ſūt que
aduerſus poeſim cōiter dici ſolēt. Quibꝰ nō erit mihi arduū rn̄dere: ſi vobis faci-
le fuerit audire. Nā ꝙ in poematibꝰ de dijs mētio fiat nō poetarū culpa ſed tem
pore fuit quibꝰ idola colebanť. Nec eīn ſoli poete de dijs loquunť ſ phi ꝛ oēs ſcri
ptores illi ſeculi p̄ter iudeos deos nūcupāt ꝛ illos ſe venerari fatenť. Qꝛ aūt cri
mina referāt nō eſt reꝑhēſibile: qn̄ id agunt vt hoies ab his deterreāt. Nā ꝛ theo
logi idem factitāt. Qui vo vicia probāt rariſſimi ſunt: nec quod duo treſue faciūt
in cōmuni trahendum eſt. Nec idcirco vituperanda eſt poeſis. quia quidaꝫ poe-
tarum errores tuenť. Nam ſi ſic pergimus nullam doctrinam ſequemur ſ ipam

ſcientiaꝝ matrē pħiam cōtemnemꝰ. Nam ⁊ ipſos cōſtat erraſſe pħos. Quid eñ
mollius aut languidius dici pōt epicuri ſententia ꝗ oēm felicitatē in voluptatibꝰ
collocauit ⁊ animas negauit imortales exiſtere. Pithagoras inferos eſſe negauit
⁊ aīas hominū poſt mortē in alia putat animantia ꝑtrāſire. Auerrois vnā in om
nibus corporibus aīam eſſe rebat̄. Quid theologi quos hodie pre ceteris vene-
ramur. nunquid plures errauere. Quid arrius: quid eutides: quid neſtorius: q̄d
quid alij pene infiniti vnitatis eccleſie diuiſores. Quid euo noſtro iohānes huꝰ
atqꝫ hieronymꝰ ꝗ cōſtantie cremati ſunt. Nec eñ vnqꝫ tot hereſes ſeminare po-
tuiſſent: niſi theologoꝝ titulis ſe ornauiſſent. Verū ſicut irreprehēſibilis eſt theo
logia: q̄uis multi theologoꝝ oberrēt: ſic incorrupta eſt poeſis: lꝫ poete nōnulli vi
cia tueant̄. Nec eñ malū dici pōt quo poſſemꝰ vti bene. Alioq̄n nec liberales ar-
tes nec mechanice ꝓbande viderent̄: cū his vti male poſſimꝰ. Qꝛ aūt de hierony
mi ꝑcuſſionibꝰ obijcit̄. Si q̄s hieronymū attēte ꝑuoluerit nō ꝓpt̄ ciceronis lectio
nē accidiſſe cōparet: ſꝫ qꝛ ſic hieronymꝰ eū legebat vt ſacras lr̄as faſtidiret quod
ego nec laudo nec ꝓbo. Sed ita legēdos poetas dico vt eoꝝ imbuti coloribꝰ ſcri
pturā ſacrā ornatiſſime ſciamꝰ ꝓferre. Nec eñ ſequēdi ſunt aliqui qui ex floribꝰ
nihil ſumūt ꝑter odorē atqꝫ colorē: ſꝫ imitāde ſūt apes que mel etiā exinde norūt
excerpe. Ad ciceronē venio qui ſciam platonis de poetarū excluſione cōmendat
Quid hic dicemꝰ: quibuſue armis tuebimur. Magnus eſt teſtis cicero: ſed is nō
ex ꝓpoſito locutus eſt: ſed quaſi ꝑ trāſitum irritatus. Naꝫ mox poetas excuſauit
dicēs ad ip̄m philoſophos facere de quo fuerat poetas inſimulatus. Is alibi ex-
tenſius loquit̄ multiſqꝫ verbis nitit̄ vt architā poetā ciuitate donent: magnā cos
ꝓpterea ⁊ laudē ⁊ vtilitatē cōſecuturos affirmās: vt extat eiꝰ oratio pulcerrima.
Plato vero cū poetas excluſit: etiā ſeip̄m excludendū aſſeruit. Nā ⁊ ipſe inter poe
tas locū habuit: cuiꝰ apud macrobiū verſus extant. Dū ſemibulcoſamo meū pu-
ellū ſanior ⁊ alij plures. Atqꝫ vt dicā q̄d ſentio poetarū maxia laus eſt ex ciuitate
platonis excludi. Quis eñ vir bonꝰ in ciuitate platonis domiciliū velit: vbi ſicut
areſtoteles in politicis tradit. Oēs femie in cōi habent̄: promiſcui more beſtiarū
cōcubitus: incerti filij ignorati parentes. Atqꝫ iſta platoni ſufficiāt reſpōdiſſe. Ve
rū vt de poetarū lectione in cōi aliquid dicat̄. Beati hieronymi i epiſtola: ad ora-
torē verbis inſtructio ſeruanda eſt qui de litteris ſecularibus figuram eſſe in deu-
tronomio dicit: dum captiue duci in matrimoniū per hebreos prohibent̄ niſi ca-
pite raſo ⁊ vnguibus amputatis que de dijs verba fiunt: ⁊ abraſis amatorijs blā
dimētis vbi laudant̄ virtutes ſublimant̄qꝫ: vicia ſine ſcrupulo recipiant̄. Cui ⁊
magnus baſilius aſtipulat̄ qui ſilitudinē de apibus poſita. Nec eñ inquit ille pa
riter omnes flores adeunt. nec ſi quos adeūt totos abſumunt. ſed eo ablato quod
operi ſuo ſit aptū: reliquum omne valere ſinūt: Et nos quoqꝫ ſi ſapimus in poeta
rum libris cum receperimus quod veritati amicum conſentaneūqꝫ ſit cetera oīa
tranſgrediamur. Cum igit̄ ex teſtimonio magni baſilij ſanctiſſimiqꝫ hieronymi
etiā veteres gentileſqꝫ poete recipiendi ſint. Cum antiquiſſima diſciplinarum ſit
poetica. Cū magni ex ea ⁊ neceſſarij fructus reſultent. Cum pħi ſanctiqꝫ docto-
res pleni ſint auctoritatibus poetarū. Cum ceſares atqꝫ reges oēſqꝫ maximi viri
poetas ſuis tp̄ibus honorifice ſuſceperunt. Cuꝫ diuine laudes a nullis melius q̄ꝫ
a poetis decantari. Nō immerito ſicut ab initio dixi mirandum eſt nr̄o tp̄e vilipē
di poetas. q̄uis in italia iam reſurgere ceperint ⁊ pariter cum theologis honora
ri. Nunc abſoluenda eſt queſtiuncula. Cur tā pauci ſint noſtris tp̄ibus poete q̄d
non ſolum etate noſtra ſed omnibus priſcis temporibus cōtigit: plus tamen ho
die q̄ꝫ vnqꝫ. Idqꝫ cur ſit nunc abſoluam: Quatuor mihi huius rei vident̄ cauſe: ſi
plures ſunt nihil eſt cur mouear. Prima cauſa eſt quia multa ⁊ vria ſcire oportet
eum qui ſit poeta. Nanqꝫ cum bella geſta ſuum ſit ſcribere: cum tempeſtates: cuꝫ
tempora cum locorum ſitus: cum perſonarum conditiones: cum maris ſtratus
ante oculos hominū ponere habeat cum virtutes laudare viciaqꝫ reprehendere

debeat. Quis nō videt ad hec bñ tractāda multis artibꝰ opus eē. multas aūt ar-
tes pauci sūt q̄ assequant: idcirco ꝛ pauci sūt poete. Secūda cā est qꝛ nemo poe-
ta est. nisi cui hoc singulare munꝰ ex alto traditū ē. vt cautꝰ ꝛ sniosis versibꝰ huma
nos actꝰ ꝯscribat. Singularia aūt mūera excellētia paucis dant: iō pauci sūt poe
te. Poesis nāqꝫ vt cicero i orone ꝓ archita dicit. Munꝰ ē dei nec arte vl' imitatio
ne pōt hñi nisi vera dicēdi regula det ex alto. Ex q̄ fit sicut idē cicero asserit. vt nō
solū nr̄is s; oībꝰ tpibꝰ rarissimi poete fuerunt. Tertia raritat cā ē: qꝛ successu tpis
crescētibꝰ hoim vicijs virtutibusqꝫ ꝑeūtibꝰ: sicut alie discipline diminute sūt: sic ꝛ
poesis ad nihilū videt redacta. Nā sicut nemo mihi vl' augustinū vl' hieronymū
dabit sic vel virgiliū vel ouidiū dabit nemo. Quarta cā ē ꝛ in s; vltimo loco: qꝛ nō
reddit poesi suus honor: iō pauci sūt poete. Nāqꝫ vt cicero dicit honor alit artes
oēsqꝫ incēdimur ad studia glie. Ubi vo deest honor ibi ꝛ studiuꝫ deficit. Ac sic fit
vt pauci nr̄is tpibꝰ poeticā assequāt. qꝛ nō putāt hoies honorari ex ea: atqꝫ idcir
co negligūt illā. Absolutꝫ duabꝰ priorībꝰ q̄stionibꝰ. Instant ridicula: tertia inq̄si-
tio cur viles cutes cadauerū atqꝫ antiq̄ camisie cū cera i cācellarijs vēdūt ꝓ opti
mis muneribꝰ. Tāgit me hercle ista q̄stio q̄ vnꝰ suꝫ ex cācellaria. postq̄ diuꝰ fride
ricꝰ cesar in secretariū suū me recepit. Soluā igit q̄ōneꝫ ex meo igeniolo q̄ in loco
vnū dicendū ē iocosuꝫ. Uiā solus asinꝰ ibat: suasqꝫ secū miserias q̄rebat qui vi-
nū portās aquā biberet: frumētūqꝫ in horreis poneus fenū manderet. s; hec leuia
reputasset nisi q̄ etiā post mortē ex eius coreo cribri fierent atqꝫ timpana. Quem
sic querulosum audiēs varius pariū aial. Tace inquit asine: opꝰ est post mortē la-
bori. Nā isti qui dicunt hoies cū aliquē volūt sapiētē facere: coreū meū adhuc pi
losuꝫ recipiūt. frontēqꝫ illiꝰ adornāt quē volūt esse sapiētē. Doctores eñ creātes
meis eos pellibꝰ vestiūt: meqꝫ qđ ē rerū oim difficilimū ex magnis bestijs viros
optet sapiētes efficere. Sic eñ coreū meū fata disposuerūt. qđ ē mihi grauissimū
ꝛ molestissimū. Audiuerūt hec rectores cācellarie vidētesqꝫ in corijs cadauerꝫ
magnas esse vtutes: nō cēsuerūt illa puo p̄cio dāda. S; ea atqꝫ camisias cū cera
sicut equū erat magno p̄cio ceperūt vendere. Imitatiqꝫ sacerdotes q̄ sonū cāpa
narū ꝛ fumū ꝛ aquā ꝛ verba dātes magnis vtunt emolimētis: coria sua nō puta
tauerūt gratis dādis: ac vt omissis iocis ad seria redeamꝰ. Añ charte ꝛ mēbrana
rū vsuꝫ: idolatis ex ligno codicillis epl'aꝝ alloq̄a scribebant: sicut ꝛ cicero ꝛ dama
sus ꝛ ysidorꝰ attestāt. Exinde tā greci q̄ꝫ tusci supinducere ceras iceperūt. Illasqꝫ
graphio ferreo inscripserūt. Post hec cartharū vsus apđ egyptū cepit q̄ ex decer-
pto papiri tegmie ꝯficiebant: ac postmodū ex lineis pānis iā ineptꝫ alijs vsibꝰ. Ex
inde reges ꝑgami mēbranarū vsuꝫ excogitarūt q̄ ex mēbris pecudū detrahāt: ꝛ
adhuc ꝓpt meoriā loci ꝑgamena dicūt. Quia igr i chartꝫ q̄ ex vetustis fiebāt cami
sijs ꝛ in cutibꝰ pecoꝝ ad vsū scribēdi paratis res magne maxieqꝫ notāt: nō est in
iuria hoc si magno p̄cio vēdūt. Nō eñ res q̄ cōtinet s; q̄ cōtenta ē in extimationē
venit. At sic tribꝰ q̄ōnibꝰ vr̄is excellētissime mgr hec r̄ndisse sufficiāt. Uestro gra-
ui ꝛ optimo iudicio nihilominꝰ saluo.

Tibizādo poete scribūt ex rōne etiā ꝑncipibꝰ. **Epistola. cv.**

Illustrissimo principi ex sanguie cesarū sato dn̄o sigismūdo austrie ꝛc duci
Tirolisqꝫ comiti dn̄o suo secūdario. Eneas siluiꝰ poeta regalisqꝫ secretariꝰ
S. p. d. In cesaris curiā q̄ꝫ primuꝫ migraui magna me cupido incessit tibi
vt aliq̄d scriberē. Sed veritus suꝫ moderni seculi morē: cui nihil placet nisi quod
est sui simillimū. Oēs hodie fere qui scribūt q̄uis vnū alloquant nnmero vtunt
plurali tāq̄ꝫ multiplicando personas plus honoris adijciant reuerentioresqꝫ vi-
deantur. Que consuetudo late in germania patet. Et apud italos aliq̄ꝫdiu viguit
At postq̄ꝫ franciscus petrarcha omisso temporis sui squalore. priscam cepit elo-
quentiā imitari. plerisqꝫ sic loqui placuit vt castior etas locuta est veterū. Uenit
ex grecia post hec iohaunes chrisolaras qui constantie sepultus est vir plurimum
litterarum. cuius maiores orti rome constantinū magnum post translatiouē im-

perij bizantiū que nunc cōstantinopolis dicit̄ secuti fuerant. Hic italos iaꝫ sca-
brosi ⁊ obuoluti sermonis penitētes: nō tñ plus habētes luminis ꝗ̃ frāciscus at
tulerat: ad verā eloquētiā reduxit: ita vt similis videat̄ hodie italoꝝ facūdia illi
que octauiani tpibus viguit. Si quis leonardū arentinū: guarinū veronēseꝫ. pog
giū florentinū: aurispā siculū: anthoniū vicentinū ⁊ alios legeret: qui nūc viuētes
apud italos florēt: in quibus ⁊ tuliane fluuius eloquētie ⁊ lacteus titiliuij pata-
uini riuus elucet. Hi nunc eos ad quos scribunt singulari cōpellūt numero: qꝛ tā
grecos ꝗ̃ latinos sic locutos fuisse cōmemorant. sicut socratis ⁊ demoscenis ac ci
ceronis ⁊ macenatis epistole ad maximos viros scripte testant̄. Nec gentiles so
lum sed eos quos colimus quos veneramur sanctos viros imitari se dicūt. hie-
ronymū: augustinū: ambrosiū: gregoriū. qui nō solū hoies sed ipsam diuinā que
oīa nutu suo regit maiestatē adorsi sermonibus. p̄sta inquiūt: da: fac: cōcede: mi-
serere: largire. Qui tñ multo ornatiꝰ pluralitate vti nouissent ꝗ̃ nos: Sed visum
est illis recte loquendi ducibꝰ ornatū oēm atq̧ leporē cōfundi: si vt modo fit locu
ti fuissent. His ego q̊ꝫ ꝯsentio nec meo noīe scribēs aliter quēpiaꝫ cōpello. Ad te
tñ daturus lr̄as quid agitā subdubito: veritus ne tuoꝝ hoīm plus ꝯsuetudini tri
buas ꝗ̃ meo iudicio: ⁊ arbitraris forsitan regibꝰ atq̧ principibꝰ nō aliter scribē-
dū esse ꝗ̃ ipsi scripserūt. Quibus mos est vti pluralitate. Mandamus inquiunt
volumꝰ facimꝰ. Sed hoc quod ab humilitate traxit originē nephas est ad iactā-
tiā ducere. Reges nāq̧ cū scribunt ⁊ si dn̄atū habeant vt quicq̄d eis placet legis
vigorē habeat. Ea tñ moderatione vtunt̄ cū scribunt vt precipiētes aliquid non
se solos videri velint fecisse sed cū alioꝝ ꝯsilio. Nec te moueat ꝙ principes infe-
riores scribētes supioribꝰ plēꝫ numerū tāq̧ supbie fomitē abijciant: sicut ad cesa
rē imperij principeꝫ misse lr̄e manifestant. Scribit eñ dux mediolani. Supplico
peto rogo me vr̄e maiestati cōmissuꝫ facio. Nā ⁊ hoc rōnē hꝫ aliā ꝗ̃ arbitrere. Et
qꝛ inferiores ptātes a supioribꝰ diriuant̄: nō ab re est pluralitatē deponi cum in-
ferior scribit. tāq̧ dicat inferior ad te loquēs. O supior alioꝝ vice vti nō possum
qꝛ tu illos mihi cōmisisti. quos erga alios represento: erga te minime: qꝛ tu illos
⁊ me rep̄sentas. Qꝛ ṽo regibꝰ ac magistratibꝰ cōsuetudo sit pluralitatē offerre ni
hil te vrgeat. Nā id est quod stomachabar mō. Quis eñ idcirco pluralitatē prin-
cipibus dedat ꝙ ipsi eapropter moderationem vtant̄. Nō honorare hoc est. sed
deprimere atq̧ contēnere tanq̧ nil ipsi sine subditis queant. Quibus si vellemus
reuerentiā impartiri ꝙ ipsi modeste faciunt nos honorifice fugeremꝰ. Nec eñ
qꝛ romanus pontifex seruoꝝ dei se seruū appellat: idcirco nos sibi scribentes eun-
dem sibi reddimus titulū: sed pro seruo seruoꝝ patrem dicimus patrum. Hec for
tasse nimiū longe sunt repetita principio que me a proposito remotius abduxe-
runt. Spero tamen his factū esse vt vel mecum sentias vel sequenti magnos au
tores mihi des veniam te singulariter alloquenti. Quod si alia rōne non facies:
tua saltē singularis benignitas ⁊ innata te monebit humanitas. Nūc quid sit qd̄
maluerim scribere absoluendū est. Nāq̧ cum in hanc patruelis tui cesaris curiaꝫ
veni: multa mihi de tua prestāte virtute sunt dicta. Alius benignitatē p̄cipuā refe
rebat. Aliꝰ mirificā honestatē atq̧ modestiā. Alius prudentē vltra ꝗ̃ etas ferret
te predicabat. Alius te liberalē ⁊ iusti amantissimū affirmat. Alius quod raro in-
ter huius etatis principes repit̄. te latini sermonis obseruantissimū cōmemora-
bat. Quibus ex rebus ⁊ mirari te simul ⁊ amare accepi ⁊ tāq̧ monstrū putabam
adolescentē principem tot virtutibus elucescere. Non tamē statim credulus fui
nec omni voci p̄bui fidem accessi alios percontatus sum vniuersos. Reperi oēs
vno ore loquentes. Nec ista apud me satis adhesi lateri tuo ⁊ inter coronas no-
bilium tāq̧ explorator ingressus: mores tuos dum adhuc me ignorares sum spe-
culatus: attendi gestus: sermonē: vultū: nihil nō plustraui vidi modestū incessuꝫ
latinū incorruptū. Notaui famam res ipsa vicit: non potui mihi non credere: sed
oculos meos ⁊ aures tuarum virtutū testes admisi. ⁊ caruꝫ factus sum p̄dicator

quarū antea fueram inquisitor. Nec me ista in assentoris modū referre censeas.
Ante oīa enim tibi suadeo vt omne genus adulatoꝝ quasi pestem teterrimā fu-
gias. vt nullos homines magis detesteris ꝙ eos qui tibi blandiunt̄ qui te coram
laudāt. qui omnia que facis ꝓbant qui vbi negas negāt ⁊ vbi affirmas affirmāt.
Aiunt aio apud terentiū inquit gnato: ⁊ iuuenalis si dixerit estuo sudat. Nā hoc
est genus hominū pessimū: quod principes maxime deijcit ⁊ ꝓcipitat. Timendū
nō solū adolescentie sed etiā senectuti. Cur tamen te palam cōmendauerim non
tacebo. Elucēt sane in te quas cōmēdaui virtutes: sed illas nō retuli vt glorieris
non vt te iactes supbias vel infleris. Solū hec scribo vt custodias tantū bonū vt
serues ⁊ amplifices hunc thezaurū: vt sic te habeas ꝙ virtutes tue cū etate cre-
scant: ⁊ fias indies virtuosior: ne ī viciū aliquoꝝ incidas qui boni fuerūt iuuenes
⁊ pessimi senes. Et vt est in ꝓuerbio bonus pullus mala gallina. Ego enī cupio vt
ex bono adolescente fias vir optim⁹. Quod eo tibi facilius erit quo meli⁹ es nu-
tritus. Et sane debes ante oīa genitori tuo clarissimo principi grates referre. qui
tuū animū excolēdū putauit: qui te sub disciplina tenuit ⁊ ꝓceptores tradidit eru
ditos. Hec enī amplissima est supellex ⁊ hereditas ꝙ principatus melior. Opes
enī ⁊ potētatus ⁊ hui⁹ honores seculi bona fortune sunt: fluxa: mutabilia: caduca
Que vt fortuna vult huc atq3 illuc ferunt̄. Illa enī mortale gen⁹ quasi in ludo ha
bet ⁊ hūc deprimit hominē hūc extollit. Nec enī magnū est ex figulo regē ⁊ rursus
ex rege figulū facere. Hinc est iuuenalis versus. Si fortuna volet fies de cōsule re Magnus Alexander
thor. Magn⁹ alexander subiecta india vt quātū poss3 ondēt ortulanū quēdā ad
regni fastidiū erexit. Dyocletian⁹ vo cū orbis haberet imperiū deposita purpura
⁊ fastib⁹: rigandis ortoꝝ oleribus ⁊ plantādis arborib⁹ operam ꝓbuit. At animi Dioclitianus
bona que sunt: cōtinentia: castitas: fortitudo. iusticia: moderatio: intellectus: in-
geniū: memoria: stabili quodam nexu adherent homini: nec auferri a nobis nisi
cū vita possunt: hec vere nostra sunt bona: hec dum luce inter mortales fruimur
vitā ꝓstant suauiorem. postq3 migram⁹ ex hoc seculo spem dant felicitatis eterne.
Cū ḡ has dotes natura tibi cōcesserit ⁊ parentes cura in te illas auxerit. monitū
te esse volo vt serues bonū qḋ est in te. Ad quā rē maxime necessariū censeo lr̄aꝝ
studiū quo iam iniciatus existis. Quia tamen iam illas videris quasi aliqḋ iugū
abiecisse. Nō erit ab re si te ad eas coner reducere. Non enī vt aliqui arbitrant̄.
idcirco principes discunt litteras vt latinū scientes participare cum alienigenis
queant. Nā etsi hoc frugi est alia tn̄ nobilior rō est. Quoniā enī ois bene viuendi
norma litteraꝝ studio cōtinet̄: ideo illas expedit nosse. Nec sat est imbuisse prin
cipia nisi ⁊ vltra progressus fiat. Seculi tamen principes nostri plerūq3 illas ad
ph̄os relegant aut iuris interpretes tāq3 principes non deceat bene viuere. Oro
igit̄ te ne his ausculte s quoniā nemo in clarū virū aut famosū principē pōt eua-
dere nisi cū nature dotibus adiunctā habeat doctrinā. Oēs sane qui superiorib⁹
seculis claruerūt principes: studiosi lr̄arū fuerūt. Philippus macedo alexandro
nato gauisus est ꝙ eo tpe filium habuisset quo florebat arestoteles. Nec aleāder
hac qua tu nūc es etate litteras a se relegauit. Sed profectus in asiā arestotele3
⁊ calistenē magistros secū duxit: nec audire ph̄iam inter armoꝝ strepitus ac tu-
multus cessauit. Felix nimirū si vicio vinolentie caruisset. Alcibiades ⁊ temisto-
des q̄ apud grecos illustres habent̄ studiosi fuerūt ph̄ie. Epaminūdas theban⁹
qui grecie princeps est habitus: nō miorē lr̄is q3 armis operā tribuit. Trāseo ad
romanos. Quid limati⁹ quid eloquētius scribi pōt ꝙ ea cōmentaria que iuli⁹ ce-
sar de se cōdidit. Is enim cum in gallia bellū gereret diem armis. nocte3 lr̄is de-
dit. Heres eius augustus ⁊ orationē solutā ⁊ carmen optime dictauit. Extātq3
ab hoc eius elegantissime versus in eneyden laudem. Quid fabios cornelios aut
cathones referā. Quid de pompeio dicam qui tam affectus lr̄is fuit vt egrotātē
possidoniū ph̄m q3uis cōsul ipe foret nō omiserit in chado visitare. Catho cū eēt
latina plenus doctrina lr̄as grecas diu cōtempsit: postea propositi penitens grē

iuuenis sprevit senes cõcupiuit. Nec dubitauit seniũ suũ lr̃is pegrinis imbuere ꝛ
ad greca volubilitatẽ os cõtorquere. Recte hi quidẽ qui ꝛ si principatũ haberẽt
dñarent ꝗ populis: seruire tñ lr̃is voluerũt. Sȝ norant illi platonis vocẽ ꝙ dicta
diuinitus: tum a cicerone tuȝ a boetio refert. Beatas scȝ fore respublicas si recto
res earũ studere sapientie cõtigisset: que sapiẽtia haud dubiũ ex ph̃ie fontib⁹ hau-
rit. Tu tñ fortasse fabulosa reris que de antiquis sũt scripta: qui ꝛ in ocio negociũ
ꝛ in negocio ociũ diligenter referunt curasse. Sed hãc opinionẽ pñt tibi auferre
nõnulli viuentes: qui etsi reipublice presint ꝛ munera rogãt arduissima. discipli-
nas tamẽ nõ negligũt. Leonellus marchio esteñ. tã eleganter scribit vt nihil inter
eius ꝛ ciceronis lr̃as putes distare. Sororia de marchione saluciarũ dicunt mar-
chionis mantue filij ꝛ arma tractãt ꝛ lr̃as colũt. Alfonsus rex aragonũ: cui ꝛ cilia
paret: ꝛ illa italie pars obedit que olim magna grecia dicebat: qui totiẽs victus
tandẽ vicit: ꝛ aduersam fortunã in fauorẽ sui puertit: nũꝗ in castris est sine libris
quocũꝗ it: illuc ꝛ bibliotheca sequit. Siue in tectis est siue in tẽtorijs manet. sin
gulis diebus aut legit aliq̃d aut audit. Egredior italiã ꝛ penitus toto diuisus or-
be britanos petã vbi dux est cleocestrie. qui regnũ q̃d modo anglicũ dicim⁹ pluri-
bus annis gubernauit. huic tanta lr̃arum est cura vt ex italia magistros asciuerit
poetarũ ꝛ oratoꝝ interp̃tes. Uides ne qꝛ ꝛ hoc seculũ principes lr̃atos admittit.
Inter hos ꝛ tu poteris numerari si q̃d cepisti studiũ fueris ꝓsecut⁹. Nec eñ ideo
lr̃atũ te dicã ꝙ latinũ ꝓnũcies. Naetsi hoc pulchrũ ẽ: coruis ꝛ picis dat. Uicto
anthonio cũ rediret octauian⁹: edoct⁹ latinũ coru⁹. salue inq̃t auguste cesar impa
tor huic persianũ illud. Qui expediuit psitaco suũ chere picasꝗ docuit nr̃a verba
conari ꝛ addit cã magister artis ingeniũꝗ largitor neutri. Quid tñ tibi videtur
cũ venit hũgar⁹ aut ital⁹ aut gallic⁹ latineꝗ fat: cuȝ tu adolescens illos intelligas
alij senes tãꝙ surdi audiãt. Pulch⁹ tñ erit ꝛ tunc te lr̃atũ vocitabo: cũ oratores
intelliges cũ ph̃os nosces cũ poetas tuapte pcurres. Hoc tibi fortasse grande vi
det ꝛ arduũ nimis haud sic ẽ. Nolo te noctes diesꝗ libros voluere. Sȝ vnã dũ-
taxat cuiuslibet diei horã exposco quã lr̃is ph̃eas. Illud aũt cure tibi eẽ volo: vt
doctus sit quẽ audias ꝛ prudens quẽ sumas mgr̃m: nec te vana tituloꝝ ambitio
fallat. Nõ eñ ꝓpterea doctior ẽ aliq̃s ꝙ magisteriũ nomẽ aut parisi⁹ ẽ aut athenis
sortitus. Ille aũt peritus est qui naturali predit⁹ ingenio vigili cura perscrutat⁹
est mgr̃os artiũ autores: qui cũ multa viderit atꝗ legerit libroꝝ volumia. tũ me-
morie plurima cõmẽdauerit. qui ñ solũ diuinis lr̃is sed etiã secularib⁹ sit imbut⁹
Ex his vnũ apud te vellẽ degere. quo cũ ꝓ tuo loquerer arbitrio ꝙ tẽp⁹ docẽdi nõ
ex se sumeret ꝫ tua ex volũtate ꝙ cũ velis legat cũ nolis taceat. Sȝ tuũ erit quot
dieb⁹ velle aliq̃d. Nãꝗ postꝗ biennio hũc modũ seruaueris. nimiruȝ plus te lucri
ex lectione corrosisse putabis ꝗ si puinciã aliquã sis adept⁹. Ego quidem laudo
edes tuas militib⁹ plenas esse. Hi eñ sũt qui tutant patriã ꝛ decoꝝ est armorum
gloria principẽ enitere: sed nullũ apud te fore virũ doctũ nec laudo nec probo. Si
cut eñ milites pascis ita ꝛ doctrinarũ institutores nutrire posses qui te iusti ꝛ in-
iusti differẽtias ꝛ limites edocerẽt: viruꝗ redderẽt ex oĩ pte pfectũ. Nõ decet te il
los sequi ꝙ vt sumpt⁹ minuãt doctores excludũt leones tñ pascũt. sicut ẽ illud iu-
uenalis. Nõ hȝ infelix munitor q̃d mittit amico. Quitilie q̃d donet hȝ nec defuit
illi vnde emeret multa pascẽdũ carne leonẽ iam domitũ. Et ironice subiũgit. Cõ
stat leuiora belua sumptu. Nimirũ ꝛ capiũt plus intestina poete. Sume igit tibi
grãdis doctrine aliquẽ virũ nec parcas expẽsis vbi ingẽs redũdat emolimentuȝ
Queris fortasse q̃d emolimẽtũ. Edicã paucis ne lr̃arũ vtilitatẽ ptẽnas. Postꝗ
eñ viriles attigeris annos ꝫ tibi honoris ꝛ pmodi erit. vt te i ꝯsilio loquẽte cete-
ri sileãt: cũ tu vn⁹ plus oĩb⁹ sapias: Nemo te decipe poterit: nemo dicere audebit
ꝫ equũ ꝛ hoc iniquũ nisi vex id esse manifeste cognouerit. Si q̃s ꝯsũpserit inho-
nesti aliq̃d suadẽ ꝓsto eris rõnib⁹ ꝯfutare. Si affari volueris ꝓplm ꝙ pacto loquẽ
dũ sit lr̃e te instituẽt. Si aũt laudare aliquẽ aut vituprare volueris ꝛ quintilianus

⁊ cicero te docebit. Si bellū suscipiendū erit ⁊ armis opa danda vegetius modū
ostēdit ⁊ liuius ⁊ quintus curcius ⁊ iustinus ⁊ luciꝰ floriꝰ ⁊ suctoniꝰ ⁊ salustius cri-
spus. ⁊ bistoricoꝝ cunius. In quibꝰ ⁊ alexādri magni fortitudinē ⁊ hanibalis cal
liditatē ⁊ fabij versucias. ⁊ scipionis prudētiā ⁊ iulij cesaris disciplinā militarem
⁊ sertorij ac marcelli audaciā. ⁊ iugurte sagacitatē ⁊ oīm qui res bellicas gesserūt
artes inuenies. Nūꝙ tam multa experiundo videbis ꝙ multa legēdo perdisces
Si quō rempublicā gubernes scire volueris. legēdi erūt tibi politicoꝝ libri quos
arestoteles composuit ⁊ leonardus arentinus latinos fecit. Veterē aūt trāslatio
nē tibi nequaꝙ assumes. qꝛ ⁊ eloquentiā viciat ⁊ intellectū minus vexat. Ad re-
gendā familiā ⁊ teipm: vtilis erit iconomica ethicaqꝫ arestoteles: tum de officijs
cicero ⁊ eple senece omnesqꝫ libri ipsius. Quomodo regenda sit vxor scripsit frā-
ciscus barbarus venetus. Quomodo liberi educandi plutarchus. Quomodo te
cū amicis habere debeas ⁊ quō in senectute arpinas cicero. Idem quoqꝫ de mor-
tis contēptu ⁊ aliarū passionuꝫ scripsit in tusculanis. Morales v̄tutes quō am-
plectende sint ⁊ hi quos modo retuli autores: ⁊ post eos macrobius facūde tra-
diderūt. Vis agriculturā cognoscere: virgilius georgicoꝝ te admonebit. Vis or-
bis sitū mētis oculis ꝑlustrari ⁊ diuersarū prouinciarū situs ac mores intueri. ⁊
quid queqꝫ regio ferat ⁊ quid queqꝫ recuset: assit plinius de naturali historia: assit
ptolomeus: solinus: ysidorus hispaleñ. Vis celi sydera ⁊ planetarū cursus ⁊ grā
dinis ⁊ pluuiarū ⁊ fulminis causas scire: ad arestotelē redito: senecā virgiliū. Vis
regū mores ⁊ fastidia principātiū ꝑscrutari ꝭm senecā in tragedijs legito. Vis ple
beos hoīes ⁊ milites gloriosos ⁊ lenonū insidias ⁊ seruoꝝ deceptiones vt euitare
illas possis intelligere. plautū tibi ⁊ therentiū assumito. Vis quō fulminādа sint
vicia edoceri oracius iuuenalis ⁊ persius in ꝓmptu sint. Vis pastoꝝ cōsuetudi-
nem cernere bucolicon virgiliū habeto. Vis fabulas gentiū ⁊ fastos ⁊ tristiū mi
serias ⁊ amantiū eplas ⁊ amoris remedia nosse. Naso te versibꝰ erudiet. nec sta-
cius thebaidos vel achileidos inutilis erit sententijs grauibus vbiqꝫ refertus.
Post hec v̄o vt fias ꝑfectior ⁊ cū de religione cogites: tum de salute aīe hierony-
mi libros euolues: augustini: ambrosij: gregorij: lactātij: cipriani: leonis. Scriptu
rā sacrā semꝑ domi habebis: ⁊ nūc vetus nunc nouū intueberis testamētū. Hec
que nūc scribo: si ꝗs doctus extra italiā legeret me maxime argueret ꝙ inter auto
res legēdos nō numerauerim hugonē de sancto victore: aut alexandrū de ales vł
magnū albertū vel petrū blesensem ⁊ nicolaū de lira ⁊ alanū. ⁊ hanc nouarū tur-
bam. Sed tu caue ne istos audias. Nāetsi docti sunt: docere tū alios nequeunt.
Ego tibi id suadeo quod per me rectū puto: nec somnio. Sed viros totius italie
ꝑitissimos in hāc sniam habeo cōcurrētes. Crede mihi nihil discendū est quod de
discere oporteat: sed illis in autoribus te exerce ꝗ sunt ꝓbatiores. Suscipe nāqꝫ
semꝑ optima debemꝰ ad imitandū. Tu ergo hos sequeris hos audies hosqꝫ leges
quos tibi p̄nominaui. Si vis ⁊ multarū rerū scius ⁊ princeps toto in orbe secula
ris ⁊ mirandꝰ haberi. Interueniēdū tamē nō suadeo vt cōiunctꝰ hominū fugias
Nec te solitariū eē volo: nisi cū meditari aliquid volueris ⁊ in secessuꝫ mentis ꝓ-
gredi ad aliqđ tempꝰ: imo suadeo vt sis affabilis vt cōis oibus vt te videndū p̄-
beas. vt nūc hos nūc illos alloquaris: vt cōsilia ingrediaris vt cōciones adeas:
vt populo te exhibeas ⁊ ꝓ te loquaris. Scio nāqꝫ frugi eē ꝗ hoīes lr̄is didicerūt
experimēto cōprobari. Nec ego hos hoīes laudo qui sic se lr̄is dedunt vt res cete
ras paruifaciāt qualē fuisse democritū diogenēqꝫ cōstat: qui sibi dūtaxat vixerunt
Illi sunt omni laude ⁊ p̄conio digni qui ⁊ reipublice seruierūt ⁊ lr̄arū studia non
omiserīt. vt ⁊ platonē ⁊ arestotelē ⁊ demostenē ⁊ iuliū ⁊ ciceronē ⁊ pliniū ⁊ mace-
natē ⁊ augustinū fecisse cōperimus. Hi nāqꝫ quod ex lr̄is hauserant in admini-
strāda republica exercebāt. Idem ⁊ tu facies si vir ⁊ princeps optimꝰ esse volue
ris: lr̄is suum tēpus ⁊ suū reipublice dabis. Nūc iudiciū facies nūc tenebis consi
liū nūc arma tractabis. nūc reꝫ familiarē respicies: ⁊ in his omnibus quid littere

valeāt experieris ⁊ ocij vtilitatē cū negocij cōmodo diūgēs: mirā oībꝰ de te spem
facies ⁊ vel solus vel cū paucis orbe toto mirandus habeberis princeps. Nec tā
splēdor forme tue qui est egregiꝰ: nec vestes auree aut ornatus criniū ⁊ equorum
pōpa tantū te honestabit quātū ip̄arū decor lr̄arū ⁊ v̄tutū fama. Quoꝝ facies si
videri posset (vt arestoteles inq̄t) pulcrior est ꝙ̄ lucifer aut hesperus: ad hec aūt
sicuti mihi videt̄ iam tuapte incēsus es. Cū eīm subditi tui nuper ex athesi veniē-
tes maiestati regie supplicarūt vt te ad regendā ꝓuinciā mitteret. Nō sum dixti
adhuc adeo maturus vt gubernare patriā possim. Digna vox que tuo ꝓgredit̄
ex ore ⁊ quā oīs laudatura sit etas. Cōuenit eīm quid ferre recusent ⁊ quid valeāt
humeri quēlibet meditari cū aliquid est gerenduꝫ: quia cui leta potenter erit res
sic demū recte se habebit. Nā q̄d bias ait. Magistratus viruꝫ ostendit. Nos re-
ctissime de principatu dicemus. In quo qui moderationē seruat dijs est ꝙ̄ homī
nibꝰ similior. Nec eīm arduū est in paupertate seruare cōtinētiā: sed vt marcialis
ait. difficile est opibus nō tradere mores. Magna peccandi facultas sequit̄ prin
cipatū: adest irritamen gule: copia vini ⁊ quesitoꝝ vndiqꝫ cibarioꝝ ⁊ laute gloria
mense: vt verbis vtamur lucani. Sunt mulieres formose que tuꝫ oculis tuꝫ ver-
bis tum osculis tum amplexibus adolescentuloꝝ mētes ⁊ oculos fastinant. assūt
corruptores adulatores ioculatores histriones qui arcē adolescētie vndiqꝫ nitū-
tur expugnare. Ille auaricie cultor venalē iusticiā facit. Suscipe inquit hoc ⁊ cō
mendatū habe. Qui dat pliberalis est homo ⁊ habet multū q̄d det: aliꝰ ad irā ꝓ-
uocat in te inquit peccauit: suscipe gladiū vindica scelus. Tu princeps iniuriam
feres quā nec priuatus impunitam relinqueret. Mulier alius inquit formosa te
amat ⁊ amore tuo morit̄ cur nō cōpateris ⁊ misereris adolescentule ⁊ gaudes cū
ea. Eamꝰ venatū ait vir robustus q̄d torpes ceruoꝝ greges ⁊ aproꝝ clausi sunt.
Spectaculū tibi pulcrū p̄hebo. Veni mitte hos senes respublicas tueri. Tu letꝰ
esto dum tēpus fert. At hi quibꝰ in palatio viuēdi est cā. q̄d stas inq̄unt p̄nceps:
iam epule allate sunt ⁊ frigescūt: veni duꝫ accipenser calidus est ⁊ anq̄ꝫ fumare le-
pus desinat. Squilla est optima ⁊ aper ⁊ poletus in mensa. quid stas ⁊ voluptat
tantū amittis. Multi vicia suadent pauci v̄tutes. Quid faciat adolescēs: cuius
etas parū per se roboris habet ⁊ cuiꝰ animus a natura ꝓcliuis est in libidinē. Vix
grandeui homines resistere tot blādicijs potuerint ne dicā adolescētes. Sꝫ aiūt
aliqui. Consiliū habebit princeps: maiores natu astabūt: q̄d sit agenduꝫ. Primo
res patrie censebūt: scitū ē: sed oēs qui principē coronant facere illū amicū studēt
⁊ nō que sunt apta sed que iocūda putāt in cōsilio dicunt. ⁊ nitit̄ ꝑ se quisqꝫ vt ca-
rior sit. nec est qui libera ꝓferat animi verba. Et ꝙ̄uis pars bene consulat: liberū
est adolescenti quos vult sequi. Et q̄r inexpertus est: parūqꝫ pensi habet: non q̄d
expedit sed q̄d libet plerūqꝫ amplectit̄. Et quippe quēadmodum mea fert opinio
Aut maturū esse principē oportet ⁊ suo cōsilio fretū. Aut adeo rudē vt in modū
trunci nihil ꝑ se disponat. ſ q̄d maior ꝑs suadet executioni mandet̄. Nā qui ali-
quid scit minus tū ꝙ̄ satis est: periculosus est reipublice ⁊ imperia sepe subuertit.
cū non ad rōnem sed ad libidinē regat. Hinc est quod in libris regū puellum octo
annoꝝ bene rexisse cōperimus siue is septē annoꝝ fuit ioas filius ochozie. Non
eīm is rexit: sed eius satrape regnū administrarūt. Est aūt principatus irritamētū
q̄dā vicioꝝ: ⁊ admodū pauci reperiunt̄ q̄ nō aberrent. Cū frenis oībus sunt so-
luti a saul vsqꝫ ad sedechiā nouē ⁊ triginta reges in iuda ⁊ isrl̄ fuerūt. inter quos
solū octo boni cōnumerant̄. reliq̄ v̄o ignari: impiti: indocti: impotētes: auari: su-
perbi: iracūdi crudeles: libidinosi: adulatoꝝ ⁊ stulticie serui. q̄ ambitione nescio
q̄ effrenata tāqꝫ ad pestē mortaliū nati idolis seruiētes. bellis semꝑ indulserunt:
pacis atqꝫ ocij hostes fuerūt. Et hi tū i populo dei regnabāt: ⁊ hoꝝ pleriqꝫ ꝑ ser-
uos dn̄i ꝓphetas fuerūt vncti. Nec salomon ꝙ̄uis sciam ⁊ sapiam a deo fuisset as
secutꝰ ꝑseuerare potuit. ſ adamauit mulieres alienigenas. ⁊ his copulatꝰ est ardē
tissimo amore. Fuerūtqꝫ ei vxores quasi regine septuaginte ⁊ cōcubine trecēte: ⁊

auerterunt mulieres cor eius vt sequeret deos alienos. Nec dauid q̃uis esset ele
ctus a deo vicijs caruit. siquidẽ ꝛ homicidiũ simul ꝛ adulteriũ ꝑpetrauit: qđ nõ fe
cisset dum pastor erat: ſ eũ licentia regni ꝓuocauit. Quid alius faciat cui min⁹ sit
roboris: quid iuuenis quid adolescens. an est aliquis q̃ annis teneris dñium cen-
seat cõmittendũ: cũ sepe robustior etas sub illo deficiat. Prudenter tu quidẽ qui
patrueli ꝛ sanguini tuo poti⁹ q̃ alijs credidisti: nec dñatum pri⁹ suscipere q̃ peri-
tiã voluisti. Alius fortasse aliter fecisset qui opinione inflatus sui: q̃d ad me dixis-
set obediẽtia ista: ego iã liber esse volo: iã scio bonũ ꝛ malũ: q̃d meli⁹ est q̃ imparare
dicaz illi fac ꝛ faciet. Jã vt euolẽ temp⁹ est. Sic dedali fili⁹ vt est in fabulis. Nãq̃
cũ pater alarũ remigiũ sibi ꝛ filio cera ꝛ pice coaptasset vt laborinthi carcerẽ fuge
ret: liquidũ petijt aerem ꝛ sequere me inquit icare: nec a me quoq̃ recedas. Pa-
ruit ille tamdiu quoad timor artis mãsit ignote: vbi vo iam se volãdi scium puta-
uit. nec se ampli⁹ rectore credidit indigere: iussuz patris egressus: ꝑcussis ampli⁹
alis vagari cepit: ꝛ modo huc modo illuc discurrẽs: ac cõtinuo altius euolãs: re-
gionẽ igniferã attigit vbi dissolutis alarũ compaginib⁹ ꝛ omni pẽna solis ardore
perusta ruinã fecit ꝛ nudus in mari cecidit: quod adhuc eius ex noĩe vocat̃ icariũ
Prosequor iteꝝ fabulas. Pheton fili⁹ phebi patrẽ rogauit sibi vt quã peteret rẽ
ꝯcederet. Jurauit per stigem pater nihil se negaturũ. Filius currũ solis sibi regẽ
dũ cõmitti postulauit: penituit phebum ꝓmissi: scientẽ tanti regiminis impotẽtẽ
natũ: sed q2 iurarat negare nõ potuit. (Quis cicero in officijs hoc iuramentum
potius rescindendũ putasset) Ascẽdit currũ pheton. gloriabundusq̃ lora recepit
tũq̃ ꝛ se regem ꝛ deo similẽ arbitratus est: vbi vo ad mediũ celi est ventũ cũ solis
equos inhibere nõ posset: illiq̃ vagarent̃ ꝛ mundũ omnẽ ignibus conflagrarent
iouis fulmĩe ictus est ꝛ in heridanũ ꝓcipitatus. Hisce figmentis admonẽt queli-
bet poete: vt anteq̃ presit ꝛ dominet̃: vires suas regide menciat̃ ne sub pondere
ruat. q̃m onus est nõ voluptas alijs imperare. Si mõ id volum⁹ cũ rõne efficere
ꝛ eũ finẽ regere ꝓpter quem reges sunt instituti. Leges romane que ab atheniensi
bus ꝛ spartanis quas tradiderũt liburgijs ꝛ solon sũt orte pueros vsq̃ in annũ
quartũdecimũ sub tutela esse voluerũt. Post hãc etatẽ in annũ. xxiiij. curatores
adolescentibus dabãt. Nã ante hoc euũ infirmã censebãt etatẽ. Eã ob cãm cuz
duo scipiones a carthaginẽsib⁹ in hispania fuerũt occisi: ꝛ hanibal armis italiam
ꝓmeret: iterũ secũ exercitũ in hispaniã patrẽ et patruũ vlturuz. Scipio affrican⁹
maior repromittẽs diu ꝑ senatũ reiectus est q quartũ ꝛ vigesimũ dũtaxat annũ
esset natus. Tandẽ cum esset alius nemo qui se diceret ꝓfecturũ ꝓuinciã: neces
sitate magisq̃ volũtate senatus obtinuit. Carthaginẽses eoꝝ impatore defuncto
amiltare imperiũ filio qui iuuenis erat cõmittere recusarunt. Nec hanibal prius
dux penoꝝ creatus est q̃ anno eẽt occisus q̃ patri successerat. Rex numidie massi
nissa filios suos moriẽs q2 iuuenes erant romano ꝓplo et ꝓseram cornelie familie
cõmendauit. Quid tibi gentiliũ gesta cõmemoro. Prohibẽt sacri canones ante
xxiiij. annũ fieri queq̃ ꝓsbyterũ aut põtificẽ añ trigesimũ. Referam⁹ aliq̃d ex ve-
teri testamẽto. Nã et ibi q̃z ꝯsilia iuuenũ ad regimẽ patrie imatura vident̃. Mor
tuo salomone qui sup duodecim trib⁹ regnabat: venit fili⁹ eius roboam in sichem
vbi cõgregatus erat omnis israhel ad cõstituendũ eũ regẽ. Et dixit multitudo pa
ter tuus durissimũ iugũ imposuit nobis. Tu itaq̃ nunc iminue paululũ de impe
rio patris tui et de iugo durissimo et seruiem⁹ tibi. Qui ait ite ad tercium diem ꝛ
reuertimini ad me. Cũq̃ abijsset popul⁹ inijt cõsiliũ rex cũ seniorib⁹ qui respõde-
runt. Si obedieris hodie populo huic: et petitioni eoꝝ cesseris: locutusq̃ fueris
ad eos leuia erũt tibi serui cũct s dieb⁹. At ille reliquit ꝯsiliũ senũ ꝛ adhibuit ado
lescẽtes qui nutriti fuerũt cũ eo: qui dixerũt ei. Sic loqueris populo huic minim⁹
digitus me⁹ grossior ẽ dorso patris mei: ꝛ nũc pater me⁹ posuit sup vos iugũ: ego
aũt addã sup iugũ vestrũ: pat̃ me⁹ cecidit vos flagellis: ego aũt cedã vos scorpio
nib⁹. Fecitq̃ sicet irritato populo recesserũt ab eo decẽ trib⁹: q̃ ꝯstituert̃ sibi regẽ

Ieroboā filiū nabath. Scissusq̃ ē israhel ī ꝑpetuū: qr ineptus rex cōsilia iuuenū
recepit. Melius fuerat illū iuuenē infantē fuisse. Nā tūc ochozias fili⁹ ioram duos
⁊ viginti natus annos regnū accepit in israhel ⁊ afflixit populū dn̄i ⁊ fecit qđ ma
lū erat corā deo. Nec aliter se habuit achaz fili⁹ ioathan q̄ viginti annoꝝ erat cū
regnare cepit in iuda. Nemo peior q̄ꝫ manasses int̄ reges fuit qui .xij. etatis anno
suscepit imperiū. Similis ei filius amon fuit qui regnū .xxij. etatis anno inchoa-
uit ⁊ a seruis suis ꝓpter scelera quib⁹ implicatus erat occisus fuit. Quid ioachim
referā ⁊ duos ioachim patrē ⁊ filiū. aut sedechiā nomine qui perdita ierosolyma
captus a caldeis prius an̄ se natos suos occidi vidit: postea ꝓuat⁹ est oculis. Hi oēs
infra .iij. ⁊ .xx. annū regnare ceperūt: ⁊ qm̄ inexpti erāt. malū corā deo gerētes: ⁊ se
⁊ suos populos pessundarūt. Quoꝝ stulticie cōtraria est adolescentia tua. que lꝫ
quātū in hac etate pōt esse multū prudētie sortita sit. spemq̃ꝫ maximā de sua sapi
entia ꝓbeat: nō tn̄ prius ad regendā ꝓuinciā mitti voluit q̄ꝫ ⁊ robur etatis ⁊ rerū
assequeref experientiā. Sciebas nāq̃ꝫ tuapte ingenio qm̄ nō recturus sed regen-
dus ires. quod sub patruele tuo cesare nr̄o sapiētissimo potius q̄ꝫ sub alijs tolera
re voluisti: vt interim dum etas crescit regiā maiestatē secutus intersis cōsilijs: iu
dicia noscas: res arduas videas: viros sapiētes audias: dietim fias rerū experien
tia doctior. At cū his seruandū est quod supra dixi vt temporis aliquod spacium
cōcedas lr̄is: que reliquas virtutes tuas condiant ⁊ illustrent: quibus si fueris vt
te spero futurū rite imbut⁹: cū ad regendū venies nō par alijs sed oīm principum
eris speculū: teq̃ꝫ vicini oēs suarū litiū moderatorē ⁊ arbitrū facient. Et quēad-
modū ad visendā sapientiā salomonis regina saba ⁊ alij orientales cōcurrerunt
sic te totus occidēs venerabit̄ ⁊ septentrio: ⁊ ad famā tue prudentie infiniti visu
ri te venient. Eris enim quasi iosias ali⁹ filius amon. populū tuū recte gubernās
nec ad dexterā neq̃ꝫ ad sinistrā declinans. Age igit̄ princeps optime ⁊ adolescēs
clarissime dum tempus habes incumbe lr̄is: edisce sapientiam ⁊ studio te prebe
Nec sit tibi cure si res alique in athesi sunt innouate: illas eīn patruelis tu⁹ cōpo
net ⁊ pro sua eximia tum sapientia tū bonitate pacabit: teq̃ꝫ cum tempus aderit
⁊ dominio ⁊ virtutib⁹ actū remittet in patriā. Interea regimen recte illi cōmissuꝫ
est: quia indiget athesis regio fauore ꝓpter finitimos plures qui tuis inhiant ter-
ris ⁊ apertis faucibus expectāt quō tuū possint patrimoniū deuorare. nec aliud
verent̄ q̄ nomen regium imperialēq̃ꝫ dignitatē. Et licet nōnulli aliqua impsen-
tiarū temptent: melius tn̄ regio q̄ꝫ ducali nomine compescentur: qui si tu regeres
adolescentiā contemnentes tuā acerbius affligerent terrā. Sed mitto hec quia
tu te scisti quid esset agendum ⁊ te regi cōmendasti. Meū est te hortari vt lr̄aruꝫ
quanta sit vtilitas quantusq̃ꝫ fructus nosceris. Non nihil horarū studio tribuas
quod iam tibi satis arbitror persuasum. Non eloquentia mea que nulla est sꝫ bo
nitate tua qui ab ipsa natura sitire videris amorē scientie. Sed facio iam finem.
quia rumor vociferatio ⁊ strepitus in quo sum non fert vt plura dicā. Uenio eīn
inter clamores qui rumperent somnū druso vitulisq̃ꝫ marinis. Unicū est toti cā-
cellarie receptaculū. Complures sumus vnis in edibus cōmensantes ⁊ combibē-
tes. Nec formice tam presse in suis antris q̄ nos vna in auleola degim⁹. Apes di
stincte cellulis ī aluearib⁹ delitescūt: nos vno in cōclaui velut oues in septis alter
alterū premimus. nec spuere quisq̃ꝫ pōt nisi alterius cōmaculet vestē. Tantumq̃ꝫ
inter nos seruamus silentiū vt picas in nemoribus vel cornices aut in paludib⁹
ranas audire censeas te. Miror mei qui tantū exprimere tibi potuerim. Sꝫ hoc
forsitan nimis est tibi. qui iam lr̄as quasi iugum aliqđ abiecisti ⁊ nūc magis vocā
dus es ad studium q̄ꝫ trahendus. Illud mihi molestum est q̄ ad te scribens inter
vexationes plurimas perpolire non potui quod te legere speraui. At tu veniam
dabis ⁊ loco ⁊ ingeniolo meo. quod tam hebes est vt nedum in tumultu sed vix ī
quiete ornare queat quod scribit. Uale iam tandem ⁊ me quātum cesar ꝑmittit
tuū habeto. Ex gretz.

Neas silui⁹ poeta nicolao wartenburgēsi. S.p.d. Querebaris mecū no-
cte pterita ꝙ amori operā dares: ne delibutū ac vincitū aīm soluere posses
Dixisti te nec virginē nec nuptā nec viduā amare: sed mulierē quāuis pul-
chrā meretricē tñ qbuslibet viris pcij cā sese substernētē. Id tibi molestū esse aie
bas libenterqꝫ amorē hūc velle te postergare: sꝫ viā modūqꝫ nescire quo fieri liber ⁊
amore vacu⁹ posses. Nā ⁊si plures sacerdotes ꝯsulueris. neminē tñ remedia q̄ ti
bi viderent efficatia ptulisse dicebas. Rogasti igit me magnisqꝫ pcib⁹ efflagitasti
egritudini tue vt aliquā efferrē medelā ac iter ostēderē tibi quo posses ardentis
amoris flāmas effugere. Parebo desiderio tuo. Salubria pbebo tibi remedia si
ea amplecti volueris. Nec verebor medici culpā mihi ascribi: si tu obediētis egro
ti ꝑsonā suscepis: quāuis arbitror q̄s cōsuluisti sacerdotes satis tibi fecisse si pcepta
tenuisses que illi dederūt. Sed tibi visa fuerūt fortasse grauia. Nā cū dicerent fu
ge illā: nihil sibi loquaris: nihil de illa audias: durū verbū visuꝫ est. Ac febricitās
quoqꝫ inuitus audit frigida pocula sibi negari. Si tñ sanari vult qđ medicus mā
dat diligenter obseruabit. Tu ꝫ mi nicolae si vis amorē euadere liberqꝫ fieri: pre
para te vt que precipiā facias. Noscito egrotū te fore maximaqꝫ infirmitate de-
tentū: ⁊ ꝓpter sanitatē dura ⁊ aspera esse plura subeunda. Nēpe egrotus est mi ni
colae omnis eni qui amat. Ac ne dum egrotus sed seruitute etiā captus atqꝫ in-
sanus ⁊ amens. De amore inquā illicito. Nā deū colere ⁊ amare parentes vxorē
⁊ liberos virtutis est nō vicij: sanitatisqꝫ nō egritudinis. Ac tu amorē illicitū seq-
ris. Quid tu esse amorē illicitū de quo iam loqmur credis. Veteres putarūt illum
ex venere vulcanoqꝫ natū puerū cecū alatū sagittā in manibus habentē. quibus
viros ac mulieres feriens ardorē dilectionis infunderet. Apud virgiliū legimus
Nunc scio quid sit amor duris in cantibus illum ismarus aut rodope aut extremi
garamantes nec generis nostri puerū: nec sanguinis edunt. Sed error hic morta
lis populis fuit: qui veritatē attingere non potuit amor. vt in tragedijs inquit se-
neca. Nihil aliud est nisi vis quedā magna mētis: blandusqꝫ animi calor iuuenta
gignit luxu ocio ⁊ inter leta fortune bona nutrit. Hic mentē hominis eripit: iudi
cium omne peruertit: sensum ebetat: animū extinguit. Nāqꝫ cuꝫ mulierē diligis
nō in te sed in illa viuis. Quid igit peius est quā viuentē non vincere quā sensum ha
bentē non sentire: quā oculis preditū nō videre. Equidē qui amat in alium mutat
virū: nec loquit nec facit que ante solebat. Hinc pmeno apud therentiū. Dij bo-
ni quid hoc morbi est adeon homines mutarier ex amore nō cognoscas eundem
esse. Putat comicus morbū eē amorē: nec male putat: nam ⁊ apud macrobium:
luxuriā que vel mater amoris est: vel filia teterrimi morbi parteꝫ ypocras esse di
cit. Hic morbus plerūqꝫ iuuenes aggredit: sed viros quoqꝫ senesqꝫ vexat. tātoqꝫ
periculosior ⁊ risu dignior est: quanto ꝑsona que capta est etate aut scientia cen-
set prestātior. Cuꝫ ergo ꝓpolite captus sis amoriqꝫ seruias: scias te morbosuꝫ eē.
Si morbosus es liberari stude. Nam quis morbū patit qui curari non velit. Sa
ne vt morbus grauior est acerbior periculosior eo morbosi maior ē de sanitate cu
ra. Tua infirmitas magna est: sit ⁊ cure diligentia magna. Cogita mi nicolae quo
in statu es. Tu nihil te extimas: quicquid tibi eueniat leue est. Solū super amicā
anxius est. Non parentes nō necessarios non benefactores magnifacis. Solus
tuus animus in amica est. Illam amas illam promoues illam somnias de illa co
gitas de illa loqueris de illa suspiras: nihil agis quin memoriam eius habeas. En
stulticiā amentiā morbūqꝫ teterrimū. An non est petenda cura. Quis non hoc
morbo sanari velit. Ceterum ad salutē tuā hec sunt necessaria nicolae que si fece
ris sanus eris si neglexeris sepelieris in morbo tuo: nec te quisqꝫ iuuari poterit.
Cogita primū ꝙ remote a preceptis dei recessisti. qui cū debeas deum ex toto cor-
de diligere creaturā amasti: ⁊ in ea omnē tuam delectationem ⁊ oblectationē po-

fuisti: sic em̄ fact⁹ es idoloꝝ cultor. Nā q̄ creaturā deo ꝑponit idolatra est. Nega
bis te idolatrā eē q̄ nō ꝑponas creatori creatū. At si verū fateri vis plus tuam
amicā diligis quā deū. Nā q̄ de⁹ mādat negligis: postergas: contēnis. Que vult
amica sūma cū diligentia curas adimplere. ⁊ h̄ nēpe est ꝑferre mulierē deo. Heu
q̄ʒ magnū ē maiū q̄ʒ ꝑiculosum q̄ʒ detestabile creaturā sic amare vt deū postfacias.
De⁹ cū esses nihil te aliquid eē fecit vt posses scire diuina sacra ⁊ viā qua itur in ce
lū. Ipse q̄ʒ deus cū ob culpā primi parētis tu ⁊ ceteri hoīes paradisuʒ amiseritis
nasci ꝓ te voluit fieri hō: capi: cedi: vituperari: crucifigi: mori: ac suo te p̄cioso redi
mere sanguine. En q̄ʒ magna ingratitudo est iniq̄tas: inhumanitas: feritas: hunc
q̄ tāta ꝓ te fecerit ꝓpter vilē relinq̄re mulierculā. H̄ satis te ceterosq̄ʒ xp̄ianos mo
uere dʒ ab amorib⁹ illicitꝭ deo soli seruire. Sʒ cogita vlteri⁹ q̄d agis nicolae. Pul
cra tibi videt̄ amica tua: credis ne sic sp̄ pulcra erit. Res ē forma fugax vt inquit
tragedi⁹: mulier q̄ hodie formosa est cras deformis erit. Quid tua bona ꝑpetua ⁊
īmutabilia ꝓ caducis mutabilibusq̄ʒ ꝑmutas. Sit vt putas spectabili forma mu
lier: leue h̄ bonū est. Nihil forma mulieris ē nisi morib⁹ adiuta. Castitas ē que fe
minā laudat nō forma. Tu nō castitatē seq̄ris: formā solū amas. Forma hec vti
vt flos agri decidit. Rosa mane rubet: sero lāguescit. Nihil formosi⁹ ē v̄tute atq̄ʒ
honestate: si hāc intuereris multo tibi formosior videret̄ q̄ʒ tua sit amica. Etenī nec
lucifer nec hesper⁹ tā decor⁹ ē q̄ʒ ipsa facies honestatꝭ: quā q̄ relinq̄t ꝓpter muliereʒ
extima oro q̄ʒ sit delir⁹ ⁊ amēs. Ceteꝝ nicolae vt tecū n̄ mult̄ vtar. Hec quā amas
mulier nō tua sola ē: ſ cōplures eā habēt. Nec ipsa te solū amat: ſ alios q̄ʒ diligit
Quid tu in turba vis facere. Cogita te iam eē in vespo iā senē iā meriti ꝓ primum
Vis ne cū iuuenib⁹ ꝯtēdere: vis cū robustis pugnare. Quid tibi in eo ꝓlio queris
in quo victor succūbes. Magna res ē virū senē a iuuenib⁹ extorq̄re mulierē. Sis
tn̄ potēs vt extorqueas q̄d vicisti cū ꝓliū hm̄oi sit vt vincēs succūbat. Quid ē oro
mulier: nisi iuuētutis expilatrix viroꝝ rapina. senū mors patrimonij deuoratrix
honoris ꝑnicies: pabulū diaboli. ianua mortis. inferni supplementū. Cogita nico
lae quot mala ꝑ mulierē obuenerit: cū salomō: cū holofernes: cū sampson ꝑ mu
liere decepti fuerint. Nō te credas sic fortē esse vt nō illudaris. Sed quāto viris
illis debilior es: incautior: imprudētior: tanto te ab eo loco semoue in quo potes
decipi. Nihil est mulieris amor q̄ cū peccato sit. Nō est in muliere stabilitas q̄ nūc
te amat cras aliū amabit. Quid tu hūc amorē extimes qui in plures diuisus est.
Nulla mulier tā fixe aliquē amauit. que veniente nouo ꝓco nouisq̄ʒ precibus vel
munerib⁹: non mutarit amorē. Mulier est animal imꝑfectū: variū: fallax multis
morbis passionibusq̄ʒ subiectū: sine fide: sine timore: sine cōstātia: sine pietate. De
his loquor mulierib⁹ q̄ turpes admittūt amores. Nūq̄ʒ he stabiles sunt. Nāq̄ʒ vt
semel a recto tramite recesserūt: iā se liberas arbitrant̄. vt quocūq̄ʒ velint vagent̄
nec ampli⁹ vel mariti vel amici timorē habēt. Credo equidē illā coeundi fetidam
voluptatē tibi qui iā senio exhaustus es parū placere. Nā q̄d nedū tibi antiquo
⁊ arido: ſ iuueni humecto illa inepta ⁊ spurcida voluptas cōferre pōt: quā mox
penitudo ꝯsequit̄. an nō magna res est ammonitio illa ꝯcitatio siue cōmutatio
quedā que post peccatū euestigio mentē hominis cruciat: q̄ʒ iniqu⁹ est hō qui to
ciens ammonitus nō quiescit qui punitus non emendat̄. qui correctus non effi
cit̄ melior. Quid ille actus carnalis operat̄ nisi carnis interituʒ vtinā solā carnē
interimeret ⁊ nō occideret animā. At duo cum inuicē coeūt vir atq̄ʒ femina: qua
si duo vasa testea mihi videnṫ: que inter se confricent̄ donec rumpant̄ ⁊ ad nihi
lum redigant̄. Tu tamen non in coitu sed in visu sermoneq̄ʒ forsitan oblectaris
Quid obsecro in visu est tam pulchri vt non inuenias aliquid pulchri⁹. Pulchri
tudo quā debemus querere in celo est: cui nulla pōt res mūdana comparari. In
illa omnis ꝑfectio est: mundana semper diminuta sunt. Illa ꝑpetua. hec caduca.
Illa fixa. hec fluxa. hanc quā tu miraris formam paulū quid febris eripiet. aut si
morbus abfuerit: senectus nō deerit que illam teretē succi plenāq̄ʒ facieʒ rugosaʒ
crispāq̄ʒ reddat. Sicut illa que nūc mirarꝭ mēbra de cursu tp̄is arida nigra squa

lida fetore ac spurcitia plena. Nō oculi splendorē vndiqꝫ seruabunt. Fetebit os: collū incuruabit. Corp⁹ vndiqꝫ sicco ꝛ arido trunco fiet simile. Cogita hec ꝛ auerte spem priusqꝫ fuge qꝫ priueris. Multo eñ meli⁹ est rem ꝯtēnere qꝫ ꝑdere. Jam ṽo de sermone sua dulci placido ꝛ mellifluo quo te dicis oblectari admoduꝫ miror. Quid eñ sermo muliebris in se dulce habet. Quid dicit tibi amica. Nempe aut queritur aut plorat aut minat̄: aut tibi inanes refert fabulas. Dicit quid cum vicina fecerit: q̄d somniauerit. quot oua gallina pepit. quibus florib⁹ serta cōponant̄. Omnis sermo mulieris de re vana leuiqꝫ est. In quo qui oblectat̄: ꝛ ip̄m leuē esse oportet. Narrat tibi nōnūqꝫ ꝛ cū alio amatore ꝛ quo pacto iacuerit. q̄d doni recepit: quā cenā habuerit: quibus voluptatib⁹ fuerit vsa. Que res nō gaudiū tibi: sed cruciatū afferūt. Sꝫ accipe q̄ velis gaudia i sermone amice. eris ne amēs rōnisqꝫ inops vt nō magis in alicui⁹ docti viri verbis sermonibusqꝫ leteris. Resume oīa simul que in amore sunt gaudia. rursuqꝫ tedia: multa ista: pauca illa reperies. Ueráqꝫ illius sn̄iam dices qui parū mellis in multo fello mersum inq̄t amorē esse. Cum ḡ nicolae totus amor de quo loquimur vanus asper amarus dānosusqꝫ sit: ꝛ hominē morbo grauissimo teneat: curandū est vt ab eo libereris. Cura aūt ea est vt menti tue ꝑsuadeas malū esse amorē. Post hec, dedines amice sermonē: ociū fugias in negocio semꝑ sis: viros bonos qui te instruant sequaris. nulli ludo, nulli cōuiuio intersis. Si quid largita est amica abs te abijcias. Nihil penes te sit q̄d illius fuerit. puta illā esse nunciū dyaboli qui te perdere velit. Sint in memoria xp̄i beneficia q̄ tibi impēdit. Cogita quot benefaciēti p̄mia in celestibus sedib⁹. ꝛ q̄t malefaciēti supplicia apud inferos p̄ꝑata sūt. Cogita dies tuos assidue fieri breuiores. instareqꝫ semꝑ vltimū. Cogita q2 irrisui est qui amat ꝛ p̄sertim vir euo maturus. Cogita instabilē mulieris aīm: cogita ꝑditionē temporis q̄ nihil est p̄ciosius. Cogita dissipationē bonoꝝ. Cogita vitā quā viuim⁹ breuissimā in hoc seculo q̄uis voluptatib⁹ sit dedita ꝛ in alio mundo quē inq̄rim⁹ nullū eē finē. Hec si tecū sedulo cogitaueris p̄ceptaqꝫ ista tenueris amorē quo cruciaris a te breui tp̄e relegabis viruqꝫ te p̄stabis deo gratū celoqꝫ dignum. Uale.

Frisingen̄. episcopatus desponsat̄ henrico schlick.

Epistola. cvij.

Eneas siluius poeta Reuerendo patri. d. henrico schlick electo frisingen. S. p. d. Heri dum casus nescio q̄s in curiā me duxisset. Johēs nieperg litteras quasdam ducis bauarie alberti. sibi ꝛ walthero zebinger destinatos produxit. wolfgāgoqꝫ nostro legēdas dedit. In his scriptū erat iohānē cardinalē sancti martini in ep̄m frisingen̄. electū ac rite cōfirmatū fuisse nec aliud sibi obre ad possessionē adipiscendā nisi regem ꝛ casparem schlick quod sibi iniustū tūtum inhumanū videret̄. cum ille ius haberet caspar nihil tituli posset ostendere. Rogabant̄ ergo illi duo magnisqꝫ precibus orabant̄ vt cardinali essent auxilio. regemqꝫ hac infamia liberarent queꝫ totus orbis iniuriari ꝛ vim facere iohanni cardinali cognosceret. Cardinalē ṽo iam eē ꝓpositi regem visere. Sed cū hi duo quasi regij currus aurige forent. rotas voluere deberent: ꝛ obuiare ne cardinaleꝫ oporteret venire iniurias questuꝫ. Hec ergo ꝑtim intellexi duꝫ legerent̄. Nā arrigo aures cū frisingen̄. eccl̄iam audio nominari. Partim ṽo exposuit mihi wolfgang⁹. Nihil illi ad hec respōderūt. Sed id bonā in partē suꝫ interp̄tat⁹ q̄n lectura commissa est nostro. Si q̄d eñ male mētis illi habuissent nō ꝑmisissent nos hec scire. Nā qui nocere vult eos fugitat q̄ possunt obsistere: hc ṽo l̄re cur scripte sint ꝛ cui⁹ suasu tāto magis existimare potestis qꝫ ego: quāto iudiciū vestrū est ad cōiecturā q̄ meū sagaci⁹. Mihi nō est verisimile h̄ fuisse scriptū nisi ex hec curia cōmonitio ꝓcessisset. Oportuit nāqꝫ pri⁹ scitū eē q̄ forēt ꝛ apud regē auditi ꝛ vestre ꝑtis defensores. Ac mira res vt eadē dies res cōtrarias tulerit ꝛ nūc mesticiā nūc leticiā dederit. Uerū est q̄d dici solet. Multa dies variusqꝫ labor mutabilis eui. Retulit in melius nemo diē laudet aut damnet nisi adueniente sero. Hec mane

cõtigerunt. Sero aũt ad me venit tabellariꝰ aplicus q̃ te q̃ritãs afferre lr̃as tue
ꝓmissionis se dixit. Suscepimꝰ eũ oẽs gaudio pleni. Et in cena nobiscũ habuimꝰ
Is q2 nõ reperit te statuerat se wiennã venturũ laturũqꝫ lr̃as. Sed amonui sibi
hãc mentẽ retinuiqꝫ apud me lr̃as ꝓuisionis que sunt numero nouẽ, duas clau-
sas ad te remitto ⁊ missiuas oẽs que tuꝫ tibi tuꝫ cancellario dirigunt. Nõ visum
est mihi tutũ principales lr̃as maiori dimitti ꝑiculo. Scitis q2 insidie sunt: ⁊ iã no
tum erat pluribꝰ in hac curia hũc aduenisse nũciũ. Satis est tibi has lr̃as in cãcel-
laria fore. Nã ⁊ huc rediture essent cũ petenda possessio sit. Littere pleni sũt pro
uidenturqꝫ tibi ꝑ reseruationẽ. Et date sũt oẽs senis ex die tibi noto. Ego h̃ mane
id regi dicã nõ petẽs possessionẽ. q2 nihil ꝓficerẽ ⁊ stultũ ẽ petere quod impetra-
ri nõ põt. Scio hoc reseruari in aduẽtũ cãcellarij. Sꝫ volo regeꝫ sciri nihil falsi ꝑ
cãcellariũ sibi scriptũ fuisse de lr̃is. Nũc mihi ꝯsultũ videt vt cãcellario mox scri-
bã: ⁊ vt hãc meã ep̃lam sibi destines ne q̃d ignoret ne vel aliũ in curiã mittat nũ-
ciũ: ⁊ vt q̃ꝫfestinant veniat puto possessionẽ haberi posse. Ego lr̃as diligent asser
uabo. Nõ ẽet forsitan absqꝫ vsu certũ nũciuꝫ illi rursus mittere: tu tñ fac vt libet
Et me si q̃d ampliꝰ actuꝝ vis scribe q2 ꝓna est obediẽtia mea. Uale optime.

Epistola. cviij.

Somnium de fortuna.

Eneas siluiꝰ poeta S. p. d. dño procopio de rabenstain militi lr̃ato ⁊ ꝑstãti
Noctu ꝑterita priꝰq̃ꝫ me q̃eti cõmitterẽ: multa mecũ de te locutꝰ suꝫ. Mi-
rabar tuis virtutibꝰ nõ pari locũ cõueniẽtẽ: q2 lꝫ acceptus sis cesari, nõ tñ
vt par esset efferri te video. Nã cũ reluceat in te nobilitas ⁊ ꝓbitas: nõ video cur
int primores poni nõ debeas. Accusaui ḡ fortunã q̃ tũ honoris tuꝫ diuitiarũ cre-
dit dispẽsatrix: pluraqꝫ mecũ stomachatus dixi vt q̃ viros ꝓmeret bonos: extolle
ret malos: nec finẽ feci donec altꝰ me somnꝰ oppressit. Inter dormiendũ vo mira
ꝑ quietẽ sum cõtẽplatus q̃ tibi nũc referre decreui. Tu arrige aures resqꝫ tuꝫ mi-
ras tũ stupẽdas agnosce. Iaꝫ noctis decurso spacio syderibꝰ dubijs postq̃ꝫ pigri
boete frigida sarrata circũegerãt visionẽ hãc habui. In locos letos ⁊ amena vi-
reta deueni. gramineꝰ campꝰ in medio fortunati nemoris erat riuo cinctꝰ ⁊ muro
due illic porte: altera cornea: altera cãdẽti nitẽs elephãte. Muri altissimi ex ada
mãte cõstructi. Riuꝰ imense ꝓfũditat. Nulli accessus ad portas nisi ꝑ põtes: qui
tñ cathenis eleuati pauci aduenietibꝰ dimittebant. In ripis e regione portaꝝ ex
istentibꝰ: ingẽs viroꝝ ac feiarũ turba ꝯsedebãt. tẽdẽtesqꝫ manꝰ orabãt trãsmitti.
Territꝰ hac nouitate dũ hac ⁊ illac circũcurso. Plures mihi obuij dant q̃ꝝ facies
agnoscebã. nescio tñ q̃re factũ sic vt nẽo mihi s̃mõis copiã facẽt. Ueni ad corneã
portã: i cuiꝰ sũmo h̃ v̓ba lr̃is antiq̃s iscripta ꝯspexi. paucos admitto. huo paucio-
res. Quidꝰ nosse q̃d foret iterꝰ. Iuuenẽ q̃ supra turriꝫ erat magnis p̃cibꝰ obsecra
ui (icassuꝫ tñ) mihi vt fores pãderet. Tũ forte adolescẽs venit mag̃ comitãte ca-
terua. Cog̃sco habitũ ex rheni ꝑtibꝰ erat. Quisnã hic ẽ inq̃ꝫ accedit me vir togatꝰ
credo me italũ nouit italꝰ: ⁊ ludouicꝰ ẽ h̃ ait dux bauarie. princeps elector q̃ trãs
illũ murũ nos ducet: at ego mi vir ipetra ⁊ mihi trãsituꝫ; si q̃d iurꝫ hꝫ cõis int nos
ꝑria. Faciã inq̃t ille vir qꝫ locuti eramꝰ cũ põtibꝰ dimissis ludouicꝰ igressꝰ ẽ ⁊ vna
secũ q̃ꝫples alij q̃s ianitor noiatiꝫ appellauit. Ego vt explorator sub palio p̃ncipis
q̃ ludouico hẽbat ⁊ vnꝰ ex brãdẽburgeñ. marchionibꝰ visus ẽ latitãs itraui. Illic
florea prata riui tũ lacte tũ vio currẽtes: frigidi fõtes. lacꝰ piscibꝰ pleni; balnea sua
uissima: dẽsi luci: vineta sꝑ vuis onusta: arbores ꝑpetui autũni: q̃les ortꝰ hesperi-
dũ vl' ꝑbeates habuisse credũt. Põa q̃rũ solo pastari odore ꝑ siluas. fere mẽsuete
captu faciles. Uolucres ⁊ esui ⁊ cãtui nate. vnicꝰ ẽ apd̓ ethiopes locꝰ eliotrapeza
nũcupatꝰ: opipari epul' sꝑ refertꝰ q̃bꝰ idiscretim oẽs vescũt. apd̓ quẽ lacꝰ tenuis la
ticis haustu saluberrimꝰ. Hic ꝑlima sunt hmõi loca. mẽse sub arboribꝰ ꝑate gẽma
tis vascul' paterisqꝫ aureis onerate. Nullũ valernũ cõparari vino põt qd̓ ex viuo
saxo illic manat. Mella passiꝫ fluũt: arũdineta succaro plena. Omne genꝰ aroma
tũ ex arbore cadit. Auri ⁊ argẽti inexhauste minere. Lapilli p̃ciosi tãq̃ꝫ cerusa i ne-

moribꝰ pēdēt venuste puelle: elegātesꝫ iuuenes ꝑpetuas ducūt coreas. Quicqd musicū ē illic resonat. Nō tā voluptuosam suis sequacibꝰ paradisuꝫ machometꝰ repromisit. ꝙ̄ hic vidisses. Dispēsatores huc ⁊ illuc discurrebāt bachꝰ ceres ⁊ venus. Silua mirthea cōcubitꝰ admittebat. Jā ego ex palio prodierā cupidusꝫ vidēdi ꝑ medias letātiū turbas ibā securus. Tuꝫ vegius poeta laudēsis me aggredit. Et o inqt enea quo huc pacto venisti. amplexus amicū exposui casuꝫ. Tū ille voluissem te vocatū fuisse. Nā hic ꝓter iussuꝫ here nemo manere pōt. Illa si te viderit mox iubebit expelli. Tū ego quenā ē hec dn̄a cuiꝰ expectat vocatio. Hera fortuna rn̄dit vegiꝰ cuiꝰ munē oēs q̄ sumꝰ ħ feliciť viuimꝰ illi totꝰ obedit orbis q̄cq̄d hec iussit factū ē. Tū ego ꝗ tu ex felicibꝰ vnꝰ es q̄ solebas eē ꝙ̄ miser. Suꝫ inqt vegiꝰ: dilexit me tandē hec dn̄a. sūmiꝫ pōtificis mihi graꝫ cōciliauit canonicūꝫ basilice. s. petri fecit. Ha inquā ego iā incipiā colere tuā dn̄am si q̄s bonos euehit Ego sepe eā inuectꝰ suꝫ ꝙ malis bonā ⁊ malā bonis eā videbā. Scis ꝙ̄ bonꝰ fuerit socrates nūꝙ̄ illi arrisit. Platonē q̄ fuit phoꝝ maximꝰ in ꝓuitutē redegit. Pitagorā sp̄ vagari cōpulit. Ciceronē ꝙ̄uis ex rethore ꝯsulē fecerit. in manus tamē postmodū inimicoꝝ dedit ⁊ anthonij gladiꝰ interemit. Scipioneꝫ in exiliū misit. Fabriciū in catino terreo seu ligneo comedere fecit. Primū cathonē paupertate grauauit: sibi vt manus cōsciret alterū iussit. Aspice viuentes. Quid iuliano cardinali sc̄i angeli tot ꝟtutibꝰ ornato repensuꝫ vides. Quid ioħi sc̄i petri. Joħi sc̄i calixti: ac ioħāni tarētino eiusdē ordinis viris. Quid est his qđ vel ꝓbitati vl' sciē correspōdeat. Quis dicere pōt. Casparē cācellariū ꝙ̄uis ducē sibi coniugē copularit. dignas laboꝝ retributiones tulisse q̄ iā triū cesarū cācellariꝰ fuit: wilhelmꝰ de lapide miles insignis: nō minus lr̄aꝝ ꝙ̄ armoꝝ scius: qui mundū virtuť agnoscēde cupidus peragrauit: quid suis meritis dignū est assecutus. Campisius noster ph̄ia plenꝰ. q̄ sedis ap̄lice seruitijs etatē suā consecrauit pauperior codro est. Vnicus miles est aut si comites habet vix quatuor sunt. Procopiꝰ bohemꝰ in curia cesaris qui licet lr̄as amet colatꝫ indocti tamen atꝫ hebetes sibi ꝑferūť. Nolo referre quos asinos viderim exaltatos suꝑ cedros libani: qui etiā hodie florēt homines sine lr̄is: elingues sine sensu: vix manꝰ dextra quot habeat digitos norūt Securiꝰ est mortuos ꝙ̄ viuētes carpere. Quid deteriꝰ aut horribiliꝰ monstrū nerone fuit. Quid tyberio sceleratiꝰ. his tamen imperia ꝙ̄ vespasiano ⁊ tito pijs cesaribus diuturni ora fuerūt. Quid domiciano turpiꝰ. bestiā tn̄ illā mundi ceruicibus imminentē pluribꝰ annis ꝑtulit orbis. Jouinianum qr religiosus clemensꝫ fuit oppressum fumo carbonū mox amisit. Quot crispinus villas erexit mōstruꝫ a vicijs nulla virtute redemptū. Spado claudij neronis pophides tot diuitias possedit: vt edes suas ornatiores ⁊ ampliores capitolio construeret. Gabrinꝰ cremonen̄. vij. dn̄os suos interemit quibus in fetida sepultis cloaca dn̄atum suscepit. Non possum viuentē aliquē nō tangere patrē philippi ducis q̄ nūc burgūdiā tenet: in presentia regis francie prepositꝰ parisien̄. securi ꝑcussit. Js nūc in prouincia quietissimā habet vitā: pinguibꝰ agris donatus. Hic tn̄ ⁊ homicidiū fecit ⁊ publicā fidē fregit: qui miser ille secutus fuerat. Hec mihi bilē sepiꝰ cōmouerunt. At postꝙ̄ te virū ꝓbū ⁊ doctū iā fortune blādimētis video delinitū: fio mitior illi: putoꝫ te nō solū ex bonoꝝ numero gratū esse huic matrone: sed duc me oro vt illaꝫ intuear. Jta est inqt vegiꝰ plures boni sūt i hoc ꝯuētu ꝙ̄uis mihi non arrogo qđ tu nomē das. Scio me peccati reū eē: indignūꝫ gradu meo: ꝫ ita placitū est tuꝫ fortune tū meo pōtifici: atꝫ vt agnoscas bonos q̄ꝫ huic dn̄e gratos eē. Audi me parūper nolo cōstātino magno nerue troiano duobusꝫ theodosijs ipsiꝫ primo augusto quāta felicitas arriserit qr probi fuerūt nūc disputare. Ad viuos venio. Quid tuo cesari religiosissimo. Quid meo pōtifici sanctissimo. Num blandā fortuna ōn̄dit. Regē aragonū q̄s eleuauit nisi fortuna. Quis ducē clocestrie magnū fecit. Quis colonien̄. ⁊ treueren̄. antistites. magna est hoꝝ virtꝰ: ⁊ tn̄ fortune flatu sunt sublimati. Diceret moguntinus: meum genus erexit me. Sic ⁊ saxones ⁊

bauarie duces dicere possent tamqꝫ nihil in eis fortuna fuerit ꝯpata. Sꝫ q̄s eos tā
alte nasci fecit nisi fortuna. Poterat hec si voluisset regis hispanie vl' anglie melo
co supponere. nulla virtute nr̄a ſ; casu generis nanciscimur claritatē. Qꝛ si plures
sunt virtuosi quos fortuna preterit nemo irasci dꝫ. Pōt em̄ hec dn̄a q̄ sua sūt bo
na cui vult elargiri. Hoies ī mūdū nō ad opes possidēdas aut pfruēdas delicias
sed ad labores nascunt̄. viuere in terris nō tamqꝫ incole ſ; vt aduene peregriniqꝫ de-
bēt. futuramqꝫ patriā p opa virtutis inq̄rere: in magna ꝩo fortuna nō facile virtus
repit̄: qđ aiaduertēs thebanꝰ ille phs ingēs auri pōdus in mari cōiecit vt expedi-
tiorē se traderet phie. Xp̄s saluator deusqꝫ noster diuitias tamqꝫ spinas ⁊ tribulos
docuit fugiēdas: eius discipuli paupertatis amatores fuerūt victū ⁊ vestitū haben-
tes his cōtēti erāt. Nec hiero. quis doctissimꝰ in tenui gaza fortunā accusauit. qꝛ
nō illā dn̄am: sed xp̄m dn̄m sequebat̄ trāsitoria p ꝑpetuis spernēs. Anthoniꝰ ab-
bas qđ fortuna dederat spōte reiecit. Qꝛ si sane mētis essemꝰ odiū potiꝰ q̄ fauorē
appeteremꝰ fortune. cuiꝰ blādicie maximū p̄stāt impedimentū ad eterne vite con
secutionē. Rarusqꝫ est ⁊ coruo rarior albo: qui ⁊ fortunā simul ⁊ iter in celū sequi
valeat. Sed cōprimo me ne huic dn̄e videar detraxisse cuiꝰ amplexibꝰ iā delector
Tu tn̄ caue ne pcopiū vel alios quos noiasti virtutis amatores: dicas expertes
fortune. Nec em̄ vel carnales vel milites eēnt vel generosi nisi fortuna iuuisset.
Solꝰ cāpisiꝰ ē ex quo nihil suū pōt fortuna repetere. Sꝫ eamꝰ si stat sn̄ia propius.
Videamusqꝫ dn̄am istā regnoꝝ atqꝫ imperij motricē. Eamꝰ inq̄ ego ⁊ si forsitan
hospes inuisus ero: vix quātū velox ex arcu sagitta volitās currit vie ꝯfeceramꝰ.
Tū apphēdēs vegiꝰ dextrā meā: respice inq̄t dextrorsum enea. ibi mirsia est do-
mina. Tētoria illic purpurea erāt margaritis ornata: q̄ centū iugera cooperiebāt
In medio soliū erat paltū: lucēs claris smaragdis: miri p̄terea lapides ebur solij
vestiebāt. Sagada gēma q̄ in pfundo eufratis carine nauis se solet adnectere io
cūdissime virēs. Mirthites coloris mirre q̄ p ad colorē attritꝰ nardi odorē spirat
Mitridas q̄ sole pcussa varijs emicat coloribꝰ. Tū pirites qui se teneri nō sinit
vehemētiꝰ chalachias grādinis cādorē p̄ferēs ethites vipereas habēs maculas
dyonisias: q̄ sui natura fustus est q̄ mixtus aqua si cōterat̄ vinū flagrat. Solis gē
ma pcādida ⁊ speciē fulgidi syderis veneris crinis q̄ rufoꝝ criniū faciē p̄fert. Se
lenites fulgore candido trāslucēs piropꝰ q̄ flāmas imitat̄. Mecenites papauera
exprimēs: Mirmites reptātē formicā. Calcoptōgos vt era pulsata resonās. Si-
derites certē maleficijs incātatus discordias excitans filiis ferro. Flogites q̄ intra
se q̄si flāmas extuātes ostentāt. Antracias vt stella coruscās. Enchidros exudās
vt clausā ī eo putes fontaneā scaturiginē: Melochites arabicꝰ crassiꝰ smaragdo
virēs infantū piculis resistēs. Iris ī mari rubro repta que aeris repcussa celestis
arcus ex se speciē iacit. Adradamas nitoris argētei aioꝝ talentū ipetus molliēs
⁊ tumētes refrenās iras ⁊ cōtra molestias neruoꝝ: vtilis pederos aspectu ebur-
neo ⁊ graꝝ ꝯciliator achates. Incredibile ē gēmaꝝ q̄ illic plucēt si q̄s referat mul
titudinē. Ipsa fortuna grādis matrona duplices aspectꝰ blādo vultu nūc terrifi
co. Vestibꝰ auratis gēmatisqꝫ altiorē choꝝ tenebat oculis grādioribꝰ. Sed plerūqꝫ
clausis in auribꝰ ceras vidi illa de naui petitas q̄siculos cautꝰ effugit remige sur-
do. Cadeceū in manu tenebat. In dextera eiꝰ ornatus sedebat honor: fauor: splen
dor: gaudiū: officiū: festus: risus: amor: ꝯiugū: vigor: robur: decꝰ: cātus. potꝰ. Nec
minori loco: fama: gloria: victoria: nobilitas: reuerētia: pax: leticia: potētia: forma
laus. grā: suauitas: iocūditas: hilaritas: dignitas: elatio: pōpa: p̄stātia: familiari-
tas: clientela: rapina: vltio: supbia: libido: arrogātia: obliuio: nuptie: consultatio.
Ad pedes eiꝰ q̄i ancille siue pedisseque: diuitie: pecunie. delicie: blāditie: volupta-
tesqꝫ stabāt arrect' auribꝰ si q̄d iussisset here auditure factureqꝫ. In gramie ꝩo lo-
coqꝫ decliui selle plurime cernebant̄ orchestra tecte: vbi plurimas vmbras sedere
cōspexi. Perlucebāt em̄ corpa sedētiū q̄uis palida erāt: versusqꝫ ad vegiū. Qui
sūt hi obsecro sedētes viri reuerētia digni subtristesqꝫ. Hi sūt inq̄t vegiꝰ quos hec
dn̄a ab initio nascētis mūdi dignata ē magnos facere. Sed iā satis functi huc ve-

nerunt. ⁊ vt quisqꝫ maior fuit: sic fortunē ꝓximior est. Nec hic est virtutibꝰ locus
dat̄ ſ ex felicitate. Primus hic est augustus cesar diuini genus: qꝛ aurea cōdidit
secula: quiqꝫ super garamantas ⁊ indos ꝓtulit imperiū. Alexander secundus est
Tum iulius cesar. Post scipiones duo. Inde pompeiꝰ. Alius quē luscum vides
hanibal est. Tum fabius maximus: emilius: paulus marcellus: alcibiades: pria-
mus: hector: agomenon: achilles: vlixes: Darius: xerses: ninus: pretereo multos
Ille quem vides signo crucis munitū constantinus est. hunc sequit̄ constantius:
constans: constantinus: valentinianus: theodosius. Sunt ⁊ iuniores: carolꝰ ma-
gnus: pippinus: arturus: mitto vetustiores. Sigismundū tuipse nosti ⁊ albertum
generū. qui post socerum non diu regnauit: fortunam tum secundam tum aduer
sam expertus est. Hic albertus ex duce rex factus hungariā bohemiāqꝫ recepit.
Nec diu post imperium est assecutus: vt tamen cito creuit ita cecidit repēte. vix
annis tribus regnauerat cum morbo absumptus spiritū deo reddidit. Tum ego
quo nam modo inquam felicitatē recipis. Ego apud iuuenalem legi. neminē ma
lum esse felicem. ex his quos nominasti pessimi plures fuerunt. Scis ꝙ hanibal
seuus ꝙ fallax ꝙ cupidus fuerit: tu tamen hunc felicem dixti. Ad hec vegius: nō
vt sapientes nomen felicitatis suscepi: sed vulgi morem sum secutus: apud quos
felix dicitur cui plurima ex sententia veniunt siue bonū est siue malū quod optāt
Iterum ego. Non est mihi vegi de mortuis cura: viuos rogo mihi ostende. Re-
spice inquit vegius illam plagā: vides ne iuuenem albis comis planisqꝫ nonduꝫ
annos triginta natus est: rarus in ore risus: grauis incessus: viro verba pauca: pu
dor ante faciem: longo vultu: statura plusqꝫ mediocri: lato pectore. Video inquā
sed quis est. herus tuus fridericus cesar inquit vegius. Tum ego agnosco domi
num: sed cur is fortune refugit vultum. Que nā verba loquit̄ domina: audio vo-
cem verba nō teneo. Dicam tibi enea refert vegius. Non tam venus odonem di
lexit ꝙ mea domina tuum herum. Is tamen refugit nec aspiranti annuit. Vultꝰ
fortune vt cernis blandus est. friderici torui sunt oculi: vixqꝫ fortunā intuentur.
Nescio quid sibi sit menti: verba fortune hec sunt. Maue friderice ⁊ te mihi cre-
de. Nemo regum te felitior erit. si mihi auscultaueris. Or si tu fugeris ego etiā fu
giā. Vides ne silui vt manū ad scapulas cesaris fortuna posuit: colliriumqꝫ vult
prendere. Nescio an se capi sinat cesar quod superi faxint: si fauentē fortunā spre
uerit fugeritqꝫ. Scio morē dn̄e nūqꝫ sibi blandior erit. Superba est: rogari potiꝰ
vult ꝙ rogare. Nunqꝫ vidi hanc heram tam se alicui blandā prestitisse ꝙ nunc ē
tuo dn̄o. Felix ille si fortunā sequat̄ miser si fugiat. Tum ego quis ille ꝓximꝰ fri-
derico qui eleuata ceruice gradit̄: passumqꝫ maiorē facit: paululum fuscus. Ger-
manꝰ eiꝰ inquit. vegius albertus dux liberalis: vastiqꝫ animi eū sequit̄ patruelis
sigismundus incessu celer: ingenio ꝓmptus ⁊ manu. Post hos vlricus ciliaceus
comes mortalis pugne magister: amator nō tā fidelis ꝙ felix. Ille maturus euo
grādiqꝫ corpe: si q̄s sit q̄ris vide ad pedes ibi calceus dicit: dn̄s de walse ego suꝫ.
Hos sequūt̄ viri pstātes chiemeñ: ⁊ gurceñ. epi. Cācellariꝰ herꝰ tuꝰ caspar. q̄ vt di
cis minꝰ hꝫ ꝙ mereat̄. Mgr̄ camere zebinger marescalcꝰ hi directe sūt nurēber-
gā petere. si petierint in patria remanebūt. Leonardus patauieñ. eps̄ comes de
schaunburg. Mgr̄ curie nitperg. Et alij plures q̄ oēs fortune sūt filij ꝙuis singu
li suā querant̄ sortē. Rursus ego q̄ nā boꝝ fortuna est oim bona: inq̄t vegius. Si
tuus herus fortune vocibꝰ auscultauerit varia si obaudierit. Dū sic famur video
parua statura virū nigro vultu letis oculis q̄ manꝰ in capillos fortune cōiecerat:
arreptaqꝫ coma. Sta tandē dn̄a meqꝫ respice dicebat. q̄ me fugis iam annis duo-
decim capta es siue velis siue nolis vt me respicias optet: satis mihi aduersa fui-
sti. Nūc aliū vultū ꝓbebis reor. aut mihi blanda eris aut oēs tibi crines euellam.
Cur me fugis pusillanimesqꝫ sectaris. Fortune qꝫ i eū vox erat: vicisti fateor. nec
me amplius experieris aduersaꝫ. Tū ego q̄s hic est inquā vegi. qui fortune vim facit
Alfonsius refert ille rex aragonū qui cū fratribꝰ apud stantiam captus. Phillip-

poqꝫ ducis mediolañ. datus dimissus deniqꝫ nouis se plꝰis imiscuit. Aduersamqꝫ
dñam insecutus: tantũ instando ꝑseuerandoqꝫ fecit: vt victã pudore fortunã iaꝫ
in suũ fauorẽ reuocauerit. Alius quẽ vix tribꝰ a fortuna distãte passibꝰ cernis bur
gũdionũ dux est. ⁊ cũ eo ꝯiũx cordata. Lõgus ille ⁊ abdomine tardus qui vix vo
cem exprimit in subribꝰ preest huic hera sepius arrisit. Sꝫ nõ audiuit vt par erat
domine vocẽ. ideo minus agri possidet minusqꝫ possideret nisi minas fortune na
ture liberalitas cõfregisset. Ille in armis letus iohãnes est vainoda trãsiluano-
rũ cuiꝰ virtute fracti turci hũgariã reliquerũt. Hic niger giskra est cuius armis de
fense sunt ladislai partes. Hic caluus bohemꝰ sisco est. vir sensatꝰ volũtate varia.
Ante hũc piceninũ videre potes cuius virtutẽ mirari magis ꝙ referre possumꝰ
Apud eũ franciscus cotunala stat magis fortune fauore ꝙ suis virtutibꝰ in hanc
diẽ magnificatus. Inter hos ego matrimonialẽ habitũ cernẽs. Et quenã inquã
illa est femina que ante alias tribꝰ passibꝰ ꝑgens tam fastuosa videt̃. Hec inquit
vegius venetia est que pecuniarum fortune claues hꝫ: tarpeiãqꝫ custodit. Alia ẽ
burgensis ciuitas. Tertia colonieñ. ciuitas. Nuremberga subinde. Argentina se
quit̃. wienna ꝗꝫ inter has est nõ vltima. Florẽtia venetijs ꝓximat. Sed timeo il
li qui pluribꝰ iam annis fauorẽ fortune minorẽ sentit: tua senas floret nũc. sed mi
nas nescio ꝗs audio. Hachinoua ⁊ valẽtia florẽt. lũdonie ꝗꝫ splẽdide sunt vt vi-
des. Tuꝫ ego video togatus quosdã. qui nã sunt hi. Primꝰ est meus põtifex inqͭ
vegiꝰ. Num eugeniũ nosti. Proch inquã ego etiã res eccl'iasticas fortuna versat.
Nõ minꝰ ꝙ tꝑales inquit vegiꝰ. Ex quo nostri sacerdotes dñari ceperũt ⁊ mũda
lia potius ꝙ spiritualia curare. Felix post eum sex gradibꝰ sedet imus: quia prin-
cipes non sequunt̃ eum. Illi cardinales sunt: tu omnes nosces si vultũ intueberis
Tres electores altiores accũbunt choris. patriarche paupes sũt taꝫ latini ꝙ gre
ci ideo retro. Ille vidue pullatis indute vestibus que post alexandruꝫ herculeqꝫ
iacent vrbes sunt que quondã splendide nũc solo equate sicut iussit fortuna cer-
nunt̃. Illa in montibꝰ sita carthago altera sup eufratẽ babilon troia columẽ asie
inter xantũ ⁊ simeontẽ diruta. Ille amphionis thebe. Tum mater musarũ cetro
pis ⁊ armis quõdã potens lacedemonia. Post ego qui nã obsecro illi sunt qui se
nostris horrent miscere. Prior ille soldanꝰ est inquit vegiꝰ cui paret egyptus. Aliꝰ
thurcis impat. Terciꝰ parthis. Quartꝰ afris: Ille nudus brachijs tm̃ indutꝰ ⁊ ar
millis cui diues ex collo torques pendet indoꝝ habet dñatũ. Post hec ad sinistrã
me verti. Ibi pauꝑtas sedebat ignominia: derisus: iniurie: morbi: senectus: tor-
menta: carceres: fames: dolor: stridor: timor: pudor: odiũ: inuidia: desperatio: cha
ritas: bellũ: pestis: solitudo: verbera: cure: ⁊ mille maloꝝ noĩa campi sitiẽtes nudi
ac lapidibꝰ tecti. Et quid nã rogo sibi vult hec vastitas vegi. Hic habitãt inquit
ille ꝗ ex alto gradu ceciderũt postꝙ fortune fauorẽ amiserũt. Vides ne sublimẽ
illã matronã septẽ callibꝰ ꝗ̃ pedibꝰ subsistẽtẽ. Hec aurea quõdã roma iam lutea
Capua eã sequit̃ siracuse ꝓxime. Tuꝫ genua: lune pisa: luca: parisiꝰ. Inter germa
nos florẽt adhuc vrbes: sola praga splẽdor terre declinat. Cõstãtinopolis tracum
caput morti ꝓpinꝗ̃t. Oĩa tꝑs dominat: nec vlli fortuna ꝑpetuo bona ẽ. Hic mestus
submisso capite renatꝰ est: quẽ fortuna ex apulie finibꝰ pepulit. Ille thomas fulgo
siꝰ est ꝗ ex ducali solio tractꝰ: in carceris iacet pedore. Hic pancratiꝰ vnco tenet̃
ꝗ solebat cũ oĩbꝰ tũ marie cancellario tuo infestissimꝰ eẽ. Borbonij dux ibi est qui
regno francie dicebat leges: nũc dominij ꝑtes mulctatꝰ extra regiã esse iubet̃. Vi-
des ne senẽ ꝓceꝝ cana ⁊ dimissa barba. hic ludouicꝰ dux bauarie queꝫ filiꝰ dñatu
priuatũ domi clausuꝫ seruat. Dũ sic loquit̃ vegiꝰ rursus in dextrã feror. Video cã
pũ nube candida tectũ: dũqꝫ introspicio seu vera figura fuit se ficta. Ladislai pu-
ellũ diademate ⁊ vestibꝰ ornatũ regijs visus sum videre: pluresqꝫ secũ infantes lu
dere: petoqꝫ vegiũ. Qui nã sunt hi nube cana circũuoluti. Hi sunt inqͭ vegiꝰ ꝗbꝰ
fortuna fauorẽ spõdet: si fatoꝝ munere vixerint. Vix ista locutꝰ erat vegiꝰ: cũ dea
in me oculos ꝯtorsit: contractisqꝫ supcilijs: ꝗs te huc accersiuit inqͭ eu ea. Nemo

siquā ego: sed auidus te visendi introgressus sum: noli mihi succensere. Vidi re
gnū tuū iā abibo. Vnū tn̄ ex te peto supplex mihi vt paucis rogatibꝰ respondeas.
Faciā inqt illa ꝓpone. Tū ego quādiu es hoib' blanda. Nulli diu rn̄dit. Iterū ego
Quibꝰ artibꝰ pōt tuus fauor acquiri. Nullis inquit illa: nisi solius importunitatꝭ
remedio. Quis te plꝰ alijs retinet. Qui meū imperiū maiori sustinet aio. Quis
tibi odiosior. Pusillanimus. Quis te tute spnere pōt. Sapiēs. Qn̄ mihi blādior
eris. Cū te vocabo. Suꝫ ne vocādus. Scies postea. Quis tibi ex oibus viuētibꝰ
est acceptior. Qui me fugat non q̄ fugit. Satis habeo vale. Et tu vale nec te mei
gregis eē negaueris inqt fortuna. Quis tibi nō dederim auri mōtes. Nā q̄ te ple
riqꝫ amāt tibiqꝫ benefaciūt meū est. Retuli grās atqꝫ abij. Vegiꝰ eñ portā me di-
misit. Ibi inter porrigentiū manꝰ turbā ꝑegallū inueni amiciorē amico ⁊ parē si
bi michaelē sueuū tum wenceslaū ⁊ iacobū cācellarie glebis ascriptos. q̄ vt me vi
derūt circūfusi ꝑcontabant̄ q̄d vidissem. Sꝫ dum illis refero visum: mox somno
solutus sum. Tu vale ⁊ quid hec sibi velint sagaci tuo ingenio discute mihiqꝫ api
Iterū vale mel meū: olus epicuri ac pictagore legumē. Ex wienna. vj. kalendas
Iulij. Anno. M.ccccxliij.

Prosperitatē sui status denūciat
cū desiderio eiusmōi successus.

Epistola. cix.

Eneas siluiꝰ poeta impialisqꝫ secretariꝰ Caspari nouarieñ. amico fido ⁊ do
cto. S.p.d. Accepi volupe tuas lr̄as quibꝰ te sospitē cognoui ⁊ mei me-
morē. Nō possuꝫ vt vellē q̄ mihi obtigerunt postqꝫ te dimisi offerre scires
me multas passuꝫ miserias. vtcūqꝫ sit eo iā in loco suꝫ de q̄ deo grās ago. scio id ti
bi iocundū esse. Nā que mea fortuna est ⁊ amici est. Noui q̄ me amas: neqꝫ im-
pune amas. Vt tuus erā basilee sic hodie sum. Vellē te opibꝰ atqꝫ honoribꝰ auctū
audire. Sed nō oia vno tpe veniunt. Da opam vt facis virtuti. dilige lr̄as: iunge
te bonis: non deerit auxiliū dei. Et cū minime putabis tunc maxime exalteris. Ia
cta cogitatū tuuꝫ in dn̄o ⁊ ipse te enutriet. Qr si neqꝫ diuitie neqꝫ honores assint:
nō tn̄ desperandū est. Nec eñ ista sunt que beare hoies possunt. Virtus sola in ce
lo ꝓbet aditū. q̄ si eo anhelamꝰ. hec astruēda est scala. Breue est quo in terris viui
mus tēpus: siue diuites sumꝰ siue paupes spernendū est. Si mō in celū domiciliū
ꝑparamꝰ: qd̄ te facē q̄ virtutē colis nō ambigo. Hec nūc scribēda fuerūt. Clarissi
mū virū patruū tuū siue is auūculus ē. Stephanū nouorienseꝫ vt meis vbis sal-
uere iubeas opto. Vale ⁊ vt facis ꝑge me amare

Cōsolat̄ amicū merentē ex morte ꝯiugis sue.

Epistola. cx.

Eneas siluiꝰ epūs tergestinꝰ dn̄o caspari schlick impiali cancellario. S.p.d.
Eger ē aiꝰ tuꝰ ⁊ cor tuū vulnē grādi vulneratū nec abs re. Letissimo nāqꝫ
⁊ iocūdissimo ꝯiugio ꝑuatꝰ es: nec scio an opam medicātis expectes. Nā
⁊ ego q̄ꝫ q̄ medicinā ꝑparo medico suꝫ indignꝰ. Egroto te ⁊ tue suꝫ ꝑticeps cala
mitatꝭ: nec sine me lꝫ te miserū eē. Scribūt mihi amici tui ex austria feiarū decus il
lustrē cōthoralē tuā dū partū vult i lucē edere: cū partu diē obijsse. O gnē iacturā
O inextiabile dānū. O dolorē acerbissimū. Expostulāt q̄ te diligūt meis vt te lr̄is
soler. Sic apud veteres vsurpatū ē: funebres epl̄e scribebāt̄: mltūqꝫ ꝓfuit amici
scriptū amico turbato. In euāgelio q̄ꝫ legimꝰ ex hierosolymis ꝯples venisse iu-
deorū q̄ marthā atqꝫ mariā bethania sup mortē lazari ꝯsolarēt̄. Cōturbant̄ sepe
hoies ex ꝯiugū filiorū parētū ceterorūqꝫ necessariorū mortibꝰ ⁊ nisi vl' vbis vl' lr̄is
recreent̄ amicorū: plīmi sepe tabescētes doloribꝰ interirēt. Arbitrant̄ igit̄ q̄ te sal-
uū cupiūt epl̄as meas vtiles tibi fore vtqꝫ te mestū ⁊ acerbo casu ꝯsternatū vbis
soler hortant̄. At ego tecū patior: tecū excrutior: tecūqꝫ cōsolatore indigeo. Nec
eñ tibi q̄cq̄ molestū ē qd̄ nō sit idē mihi. Eq̄ tuo vulnere vulneror: ⁊ q̄cūqꝫ doles
ꝑit̄ doleo. Nec q̄sq̄ ē q̄ tua dāna q̄ꝫ ego meliꝰ norit. Sciebā ꝯiugē tuā int̄ castas
esse castissimā int̄ prudētes prudētissimā: ⁊ q̄uis alto sanguie natā: int̄ humiles
humilimā. Fuit i illa delectatio: fuit vtilitas: fuit honestas vna tibi cū ea mensa:

vnū marsupiū: vnꝰ lectꝰ. Quicq̄d tibi placuit illi corde fuit: ex tuo vultu risum fle
tūqꝫ sūpsit. Notū ē mihi ꝑ multis: quāta tibi ex eiꝰ obitu calamitas acciderit ⁊ qꝛ
tibi afficior maxīe: nō possū tecū nō dolere. Ceterū dū me aīo magis magisqꝫ re-
colligo: inuenio ⁊ huiꝰ qꝫ doloris solamina: q̄ tibi mihiqꝫ simul coīcabo. Frustra
sane ꝓseq̄mur lacrimis qđ amissū recuperari nō pōt: q̄ ventura oīno mors ē incassū
timet̄. Lex nature ē certa atqꝫ ineuitabilis mori oēs qui nati sūt. Potuisset coiu-
gis tue lōgiꝰ vita trahi: si plꝰ staminis dedisset lachis. Mortalis tn̄ erat: nec illi for
tasse ampliꝰ viuē cōducebat. Inspicit ex alto deꝰ hoīm vitas: ⁊ nō q̄ iocūda sed q̄
sūt vtilia hoībꝰ impertit̄. Stulti sumꝰ turba mortalis q̄ rē dictim pariturā sic pos
sideri posse q̄ ꝑpetua sit arbitramur. Sapiētissimꝰ ille q̄ nūciata filij morte nō la
crimas nō eiulatus emisit: ſ sciebā inq̄t me genuisse mortalē. Aliꝰ cū dilectissimā
sibi mors coiugē eripuisset. hac ait cōditione accepi vt perderē. Multis modis
amittit̄ vxor: ſ nullo meliꝰ q̄ morte. Vniꝰ coiugē sic lōga valitudo deturpat vt pe
risse potiꝰ sit expetendū. Alteri nuptā subtraxit adulter. Per has nouissime dies
vxorē amātissimā illustri croacie comiti scuissima barbarorū manꝰ abduxit. Quis
numerare queat varios fortune casus. quibꝰ ludēs humanū effligit fortuna genꝰ
O beatū cui nullo coiūx exilio: nulla fraude nullaqꝫ manu hoīz: ſ diuino dūtaxat
impio subripit̄. Beatior quē vsqꝫ in seniū casta fecūda ⁊ placida ꝓsequit̄ vxor.
sed pauci quos equus amauit iupiter huiꝰ sortis existūt. Tecū tn̄ actū est caspar
qui etsi nō es beatissimꝰ: felicē tn̄ cōpellare te possumꝰ. Tibi nobilissima coniunx
nupsit ex generoso ducū slesie sanguine: formosa erat ⁊ honestatis specimē prese
tulit tuo fuit aīo semꝑ morigera: ꝓlem tibi vtriusqꝫ sexus pulcherrimā pepit. Sz
abscessit ais nempe: decē aut viginti annis ante opinatū tempus esto ita. Moriē
dū tn̄ illi erat ⁊ multe poterant incidere calamitates que obitū eius optabilē red
didissent: non que optat̄ sed que timet̄ felicius mors venit. At vxorē dicis amisi
Nō amisisti caspar sed premisisti. sequeris eā cū tempus aderit. Tria sunt oībꝰ
cōsignata hoibus loca: vnū patrie: alterū ꝑegrinationis. exilij terciū. Patria ce-
lū est: Peregrinationē in terris agimꝰ. Exiliū qꝛ duplex est. alterū ꝑpetuū tempo
raneū alterū. Hoc purgatorio illud inferno cedit: Insulsi est animi manentem in
terris exquirere ciuitatē. Si paulū sequi volumus. si xp̄o credere saluatori patriā
in celo queramꝰ. Vita breuis est homini quasi somniū fugax. Nulli crastina dies
certa est. Quid nos sumꝰ nisi ventus ⁊ vmbra. Vbi nūc inclyti reges. Quere nūc
priamū ⁊ agamenonē: quere iulium: quere pompeiū: apud inferos cruciant̄. Vi-
di impium superexaltatū super cedros libani ⁊ transiui: ⁊ ecce non erat quanta
nuper gloria pollebat philippus maria mediolanēsiū dux. quē captis hispanie re
gibus terra mareqꝫ formidabāt. Is vbi mortē obijt vix habuit qui corpus tumu
landū ferrent: funebres abfuerunt pompe. Et q̄uis in mediū idoli aut sancti ali-
cuius corporis in sublimi loco maiori iminens are tumulet̄. fetidus tamē paulo-
post deponit̄ atqꝫ inf illos collocat̄ quorū ad effigiē nō tm̄ merere fas est. At cha-
rissima tua coniūx caspar: qꝛ nō in terra vbi fures effodiūt: ſ i celo vbi neqꝫ tinea
est neqꝫ rubigo suū thesaurū collocauit: ꝑegrinatione finita nō exilio dānata: ſ ce
lesti patria donata est: vbi te expectans multo lucidior: multoqꝫ formosior q̄ hic
fuit: iā est imortalitate vestita ⁊ cum beatissimis spiritibꝰ glorie cōditoris assistit.
Iāqꝫ deo grās agit. qꝛ nō ē diutiꝰ ꝑegrinari ꝑmissa. Quid tu reris caspar. an non
est magna pars beneficij cui ꝑegrinatio ē centū annorū si medio tp̄e reuocet̄. Sic
actū est cum tua coniuge. Nā cum corpore in humano vitā duceret angelicā. iaz
eo vocata est eius anima: vbi semper animus fuit. Illic omnia suo desiderio con-
sonant. quicquid optat presto est. At tu desiderio eius tabescis. Inique agis con
gaudere illi debes que omnia que vult habet. Beatitudinē suam tu solus minuis
Ad plenā felicitatē vno te caret: nec te semper carebit. Orat enim altissimū dies
noctesqꝫ tuos vt gressus dirigat: teqꝫ in celū aduocet vbi secum perpetua leteris
beatitudine: iam impetrauit vt opinor. Hinc enim sunt aduersitates tue: vix isti

hactenus vbi noſti voluptati deditus. totus fuiſti carneus: totus terreſtris: nihil
habuiſti celeſte. Tolerauit hoc equus ⁊ miſericors deus. Nūc te ſiniſtris admo-
net caſibꝰ. Unde vrtica hec. niſi vt cōuertaris. Saluū te deus cupit. Hinc eccleſie
friſingeñ. diu cōtinuata cōflectatio. hinc manus leſio: hinc impoſite calūnie. hinc
ad extremū dulciſſima coniunx mortua vt te viuū faciat. Preceſſit illa ſequemur
oēs atqꝫ vtinā bene ſequamur. Tedere iam te opinor vite huius quam tot mole
ſtijs plenā cernis. Inuidere eſt nō amare ſi vxorē in terris potiꝰ viuentē q̄ꝫ in celo
regnantē cupis. Filiorꝫ fortaſſe curā geris. Ne dubita celi aues ⁊ beſtie terre ali-
torē habent. Iacta cogitatū tuum in dño ⁊ ipſe te atqꝫ illos enutriet. Filij regū
ſine parentibus ſepe exteres fuerunt. Ciro canē. conditoribꝰ vrbis lupā referunt
vbera prebuiſſe. Antiquis aliquādo fuit matribus caruiſſe: humana mens ſibi ſe
pe noxia querit. Deo maior eſt noſtri cura q̄ꝫ nobis a gadibus herculis vſqꝫ au-
rorā ⁊ gangen quid ſibi ſit vtile nouit nemo. niſi qui voluntatē ſuam dei volunta
ti ſubmittit. Ne cupiamus obſecro plurima. mentē ſanam dūtaxat optemus in
corpore ſano. Forſitan ⁊ hoc ambitioſum eſt quod de corpore diximus. Nam ⁊
filiolam beati petri in egritudine ſedentem legimus: quoniā ſanitati mentis ad-
uerſa erat corporis ſanitas. Fac mi caſpar quod tuū eſt de filijs enutri cos ⁊ bo
nis imbue moribus. cetera deo cōmitte. In omnibus que agimus queqꝫ optamꝰ
nullū eſt cōſilium ſanius q̄ꝫ dei ordinationi beneplacitoqꝫ quieſcere. Is filiorum
loco nos habet: ⁊ vt filios corripit atqꝫ caſtigat. Ille inuiſus ē deo q̄ delicate atqꝫ
deſidioſe ſinit᷑ viuere. q̄r non putat hunc deus ſua correctione dignū: veniet eius
dies exactiſqꝫ voluptatibus ꝑpetuo cruciādus apud inferos ſepelie᷑. Qui vero in
anxietate viuūt in terris: ⁊ nūc hac nūc illac decoquunt᷑ aduerſitate. ꝑ patientiā
ſanāqꝫ tolerātiā celum acquirūt. vbi cū angelis cūqꝫ ipſo deo felices euo fruentur
ſempiterno. Tu ergo mi caſpar in tot tantiſqꝫ rebus aduerſis. In iactura fortu-
narū in honoris damno in leſione corporis: inqꝫ morte coniugis vt boni cōſulas
rogo. Nā ⁊ ego in bonā recipio partem tuarū particeps miſeriarum q̄ in me bel-
li impetum labi video quo mulctatus ſum agro ⁊ omni priuandus ere. Idqꝫ nec
hactenus potui nec modo poſſum vitare. At ſic tibi ⁊ mihi ſuperintendere diui-
nā cenſeo pietatē noſtre ſalutis cupidā ⁊ vires noſtras in aduerſitate probantē.
Hec habui modo que repēte ad te conſolatorie ſcriberē. Cetera ex teipſo collige:
qui vt es ſapiētiſſimus: ſic humanos ferre caſus ſapiētiſſime noſti. Uale optime.
Ex piſino hiſtrie oppido idibꝰ ſeptēbris. M.cccc.xlviij.

Epiſtola. cxj.

Poeſim laudat ⁊ iuris ſcientie ꝓfert.

Neas ſiluius poeta dño wilhelmo de lapide militi litterato ⁊ ſtrēnuo. S.
p. d. Uenit ad me hodie tuus michael meuſqꝫ immo noſter. Et heus inq̄t
enea: vir abhinc hora me aggreſſus eſt: qui ſe tantā iuris peritiam iactat
habēre. vt nullius italici diſputationē formidet. nec panormitano. nec ludouico
romano ſi viuerent palmam daret. Cinum: Bartholum: Baldū: Iohannem an
dree: Imolenſem: Butrium: Fulgoſium: omneſqꝫ nouos legū interpretes poſt
ſe facit. Et inter ſceuolam vulpianum neruam pompeium paulum ſeruiumqꝫ ſe
locat: multorum verborum eſt: ſed quantum ſalis habeat non ſcio. Qui eum ſe-
quuntur audire magis q̄ꝫ loqui poſſunt. Horis plus quatuor ſecum fui: nūq̄ꝫ mi
hi vacuum tempus prebuit quo aliquid dicerem. Cicada eſt que vt tacta fuerit ſe
mel nunq̄ꝫ ſilet. Scis qualem cicadam. non vt in regnis ſunt que iuſſu herculis
tacent. Sed vt locrenſes ſunt que vltra ceteras ſtrepunt. Is poeticam contem-
nit: nec ſi dij muſas ei omnes infunderēt gratias ageret. quia preter ius ciuile nul-
la ſcientia eſt nulla doctrina: oēs artes mancas preter legū peritiā ꝑdicat. Poeti
cā vero ꝓrſus inutilē eſſe cōtendit. q̄ nec panē lucra᷑ nec veſtitū. Solꝰ iuſtinianus
⁊ ypocrates marſupiū implēt. Ieiunꝰ cātat lucanꝰ morꝫ ⁊ ſat ē cū dicit oratiꝰ de-
ſtomachatꝰ ſum. Dum hec audio wilhelme militū decꝰ nec me cōprimē poſſū q̄n

sequendū sit agnoscat: edite leges sūt ⁊ añ hoīm oculos posite tanq̄z cancelli quidā
vltra que trāsgredi nullꝰ audeat. Legibꝰ tñ nemo ꝑfectꝰ fiet nisi ꝑhie studijs incu
buerit: qꝛ nō possunt oēm casum cōplecti leges. Ideo princeps moderator est le
gis epichaiamq̄z hȝ vt durā mollificet: laxā ꝟo sanctionē restringet. Qđ nunq̄z re
cte princeps ageret nisi magistrā vite expultricē viciorꝝ secutus fuerit ꝑhiaȝ. Sȝ
hic noster monarcha vel bipes asellus potius inflatus opinione sui ciuilē scientiā
oībus ꝓfert: matrē filie postponit ⁊ fluminibus mare. Is est ex illis cecis ⁊ obtu-
sis hoībus q̄ postq̄z leges quatuor aut decē memorie cōmēdarūt. iā nō ampliꝰ ho
mines ſ deos se putant: legesq̄z diuina cēsent oracula que vel appollo vel appolli-
ne maior deus ipse ꝑ moysen tradiderit. aut qualia sunt xp̄i respōsa que nos euā-
gelia nūcupamus. Ac ꝓterea si quid egisse cesarem audiūt quod iuri scripto con-
trarietᷣ id irritū garriūt nulliusq̄z esse momēti. q̄i obnoxiꝰ sit ꝑnceps terminos cu
rie ⁊ stilū seruare ligatusq̄z legibꝰ sit: qđ nec ipē leges volūt: q̄ legꝭ vigorē dicūt hr̄e
q̄cq̄d principi placuit. Sȝ nesciūt hi stulti atq̄z demētes eq̄tatē plꝰ in ꝑncipe locū
habere q̄z rigorē. Qꝛ si nō iuri scripto cesar nonūq̄z obtemꝑat satꝭ est qꝛ sequitᷣ eq̄-
tatē apud ꝑhos late descriptā. quam nulli iuriste discernere possūt nisi ad fonteȝ
veniāt vbi leges scaturiūt: imitentᷣq̄z peritissimos illos iuriscōsultos: quorꝝ scri-
pta ⁊ ꝑhiam ⁊ oratoriā redolēt. Sȝ nr̄i panis q̄stores ⁊ auri corrosores vix intel
ligūt ornatū iuriscōsultorꝝ sermonē: neq̄z q̄d illi vellent quouis pacto scirent nisi
cōmentatores sn̄iam textuū exponerēt hoc dicit ista lex hoc illa. q̄s isti sequūtᷣ vt
ceci ductorē suū. Dicerē plura i hāc ꝑtē ſ vocat me defensio poesis quā noster ra-
bulus nō desiderat. Credo equidē: nā nec sues margaritas curāt. Gallus esopi ia-
spidem contēpsit: escāq̄z magis q̄z iacinctū iuenire voluisset. Cōtēnis asine poesiȝ
spernis musas bos: fugis humanitatꝭ studia caper. Contemnit ⁊ poesis te: nec te
choros suos intrare ꝑmittet. In oībus cū sis fatuꝰ: miror in hoc vno te eē sapien
tē: q̄ cū videas obseratā tibi atq̄z abditā poesim: nolle te suū cōmerciū dicis sape
re hoc est. Nūc teipm̄ ꝑhm̄ video: qꝛ nō cupis qđ nō potes habere. Stultū est de
siderare quod asseq̄ nequēas. Tu tamen vltra ꝓgrederis sciētiarumq̄z omnium
splendorem vocas ineptias. Uidit pendētes aselli testiculos vulpecula ⁊ prope
casuros credidit: secuta est ꝑdā sperās: at postq̄z diu frustrata est. qꝛ nō cadebāt
testes: o q̄z inquit nigri sūt: nūq̄z illos eē potuisseȝ. Nigra est tibi poesis stulte: qꝛ
cādorē eius obnubilatis oculis nō vides. Nō sapit egroto vinū: qꝛ lesus est gu-
stus. Non est de pane lucrando dicis. Tibi nunq̄z panem lucrari poesis posset:
qꝛ crassis ingenijs nubilosisq̄z mentibꝰ nō pōt fructū prestare. At virgilio frugifer
fuit. Oratio admodū pinguis qui frui partis optabat. Opianus qui nomina pi-
sciū naturasq̄z descripsit magnas opes sest assecutus. Quid nouis leonardus arē-
tinus: aurispa: panormitanus: anthoniꝰ luscus: guarinus: pluresq̄z alij: his ⁊ pa-
trimonia sunt ampliata ⁊ opes accumulate q̄z plures: quia poesim ⁊ oratoriam
sunt secuti. Nec tibi vnq̄z tantū auri speculator prebebit quantum quintilianus
arentino tribuit. Qꝛ si apud hanc tuam germaniā non sunt in precio vates: non
poesim sed principes potius argue: quibus leuissimarū rerum maior est cura q̄z
litterarū. Apud italos autē florent huiusmodi facultates: nec erubescunt princi-
pes ⁊ audire ⁊ nosse poetriā. Ideo spero quāq̄z tu nolles ⁊ in germania futurum
aliquādo. qꝛ ⁊ olim viros doctos hec terra tulit: ⁊ iam plerosq̄z noui dicendi peri
tos qui te inuito. etiā si tibi rumpantᷣ ilia eloquentiā inter germanos seminabūt.
Nec enim inutilem rentur vt tu asseris poesim. Sciunt ex hac maximum gigni
fructū. Quomodo enim pacari prouincie ⁊ amicitie vel cōflari vel integrari pos-
sent nisi facundia foret: quā poesis alit. An nescis quātus ē epistolarū vsus: quā-
tus historiarꝝ: quātus orationū. Rex regi ꝑ lr̄as cōciliatᷣ ciuitates federa ꝑcutiūt
absentes cū absentibꝰ fabulantᷣ. historia nobis res gestas refert: q̄ testis est tp̄um
lux veritatꝭ est vite mgr̄a oratores senatū regūt populos ducūt leges suadēt. Sȝ
q̄s hec bn̄ agat nisi poeticis ⁊ oratorijs imbutꝰ disciplinis. Quas ꝓterea gētes re-

ferre homero debēt greci atq; troiani: q̄ iā duob⁹ annoꝝ milib⁹ mortui adhuc vi-
uunt. Nouit quāta sit vtilitas poetaꝝ alexander magn⁹. Cui ꝑ asiā iter faciēti
cū obuiā cumulus achillis fieret. O fortunate inquit adolescens quē tanta decan
tauit tuba homeri scȝ musaȝ designās. Alexander ammite filius. Rex macedonū
pindarū poetā lirīn apprime dilexit. Archila⁹ ei⁹ successor intātū poetas amauit
vt euripidi tragico ꝯsilioꝝ sūmā traderet cui⁹ supma nō cōtent⁹ ꝓsequi sūptu fu-
neris crines tonsus est ⁊ merorē quē aīo conceꝑat: vultu indicauit. African⁹ por
quinti ennij statuā sepulchro suo iussit imponi. Lisander lacedomoꝝ dux cū obse
deret athenas qꝛ sophoclis inhumatū corp⁹ iacebat: inducias dedit vt congrue ⁊
digne poete exequie fierēt. Juli⁹ ille cesar q̄ nobis romanū imperiū peꝑit nō solū
poetas amauit ſ; fieri etiā ⁊ dici poeta voluit. Idē ⁊ august⁹ ⁊ octauian⁹. Ac ꝑte-
rea mortui viuūt: nec vlla istoꝝ etas immemor erit. Qꝛ si nōnulli ꝑncipes equos
potius ⁊ canes alere q̄ȝ poetas volūt ⁊ multa carne leones vrsosq; pascūt intesti-
nis poetaꝝ nihil ꝓbentes: talis erit eoꝝ obitus qualis equoꝝ ⁊ canū: nec p⁹ mor-
tē maius erit istoꝝ nomē q̄ȝ vrsi atq; leonis. Integri morient̄ nec beneficia musa
rū famā sibi vendicabūt: quos tuo ex more nihil curauerunt. Antiquitas ꝓuida
tanti poeticā fecit vt tam poetas p⁹ editū opus q̄ȝ imꝑatores post victoriā triū-
phare ⁊ curro magnifico duci ꝑ vrbes voluit. Cōmuneq; illis dignitatis insigne
ꝓbuit laureā: qm̄ sicut ab hostib⁹ imꝑatores liberant ciues sic vicia fulminantes
⁊ virtutes excellētes poete ciuitates custodiūt ⁊ amplificāt. At tu, maior ale xan
dro magno. Lisandro victoriosior melior scipione prudētior iulio. augusto fortu
natior. ⁊ omni antiquitate sapiētior: inutilē poeticā dicis: quia nihil panis affert
nil auri nil diuitiarū. Esto qd̕ ais nō tn̄ idcirco legib⁹ tuis poetica cedet. Nāq; dū
tu aurū petis auare fecis amator mūdi cultor: poeta honorē famamq; q̄ritat. Et
cantās superū laudes virtutisq; excitās amorē iter sibi faciat in celū: tu cū auro ⁊
diuitijs q̄s sequeris q̄sq; solas dare beatitudinē putas in terra manebis ⁊ aīaȝ si-
mul ⁊ vitā ꝑdes. Nō est (mihi crede) noscere leges q̄ȝ poeticā mai⁹. Scio qꝛ non
credis: sed stulti credulitas nec dat verū nec aufert. Cicero qui fuit lingue latine
ꝑnceps sꝑ poetas fuisse raros testat̄: qm̄ hec facultas donū dei est: quod nō oīb⁹
dat̄. Artes cetere studio diligētia ꝓceptionibusq; possunt apꝓhēdi. hāc nemo as-
sequit̄ nisi diuino muere ꝓditus. Tu te vides iuristarū greges inter quos plures
excellūt: habent̄q; doctores ⁊ legū interp̄tes. q̄rū mores nihil a brutis distāt qui
res humanas min⁹ q̄ȝ capre norūt. tu nō fateberi hoc qꝛ fortasse caprior es capris
Ego poliuū noui mediolaneñ. q̄ lumē habitus est iuris ciuilis. Is facturus edifi
ciū: ingros ꝯduxerat trabes in ediū medio erāt q̄b⁹ laq̄ar aule construi debebat:
tp̄s cenādi fuit. Ite inq̄t poliu⁹ comedite: ego interiȝ aliq̄d opis faciā. Illis amo
tis trabes metit̄ q̄ȝ longas vult ex ꝑiete in ꝑietē mēsura recepta: nec qd̕ intra mu
rū ligni pars esse deberet aīaduertit: sciditq; trabes ⁊ ꝑdidit edificiū. Is tn̄ iur̄
ꝓceptor erat: multisq; annis cathedrā rexerat. Quid tu mihi hāc disciplinā iuris
tant oꝑe laudas ⁊ oīb⁹ ꝓfers. cui⁹ asini ꝑnt eē ꝓceptores. Orator atq; poeta si cice
roni plusq; tibi credere volum⁹ nullus erit nisi ⁊ prudēs ⁊ bon⁹ multaꝝ sciarū ꝑi-
tiā fuerit assecutus. Atq; idcirco rari sꝑ poete rariq; oratores fuere: in q̄rū nume
ro facis sapient̄ si nō desideras eē: qꝛ nō potes. Stulte si cōtēnis qd̕ tanti viri cō-
mēdauerūt. Hec ad nr̄m asellū sint dicta. Tu wilhelme disciplinarum amator: si
vnq̄ȝ hosce hoīes audiueris: suscipe potice partes: ⁊ ostēde te huius diuini mune
ris cultorē: vides q̄ȝ facile sit has picas cōuincere: hos tanq̄ȝ pulices inter vngues
cōprime: nec sine vt diuinā poeticā q̄ (vt cicero tradit) oīm doctrinarū est prior
inuenta. pollutis arguūt labijs. Defende hāc pulcerrimā dn̄am. Cui si ꝓsidio fue
ris nomē habebis eternū: ⁊ nō solū inter meas ep̄las: q̄ tamē nō sunt cito casure:
sed inter scripta potioꝝ vatum inueneris legendus. Vale ⁊ illustrissimo principi
dn̄o duci alberto me cōmendatū facito. Et quia cōsiliarius eius es. admone illuȝ
ne l̄rarū studia contēnat. Iterū atq; iterū vale.

Sozini excellētissimis nature dotib⁹ p̄diti roga-
tu tractatū de duob⁹ se amātibus cōposuit.

Epistola.cxij.

Magnifico ac generoso militi dño caspari schlick dño noui castri cesareo cā
cellario ac terrarū egre cubitiqꝫ capitaneo dño suo p̄cipuo Eneas siluius
poeta imperialisqꝫ secretarius. S.p.d. Marianus sozinus senensis con-
terraneus meus vir tum mitis ingenij: tum lr̄arum multarū cuius adhuc similē
visurus ne sim hereo. Duos amantes vt sibi describerē: rogatū me bis dieb⁹ effe-
cit. Nec referre dixit. rē verā agerem an more poetico fingerē. Scis quia vir siet.
Mirabere si tibi hoiem expendam nihil ei preter formā natura inuidit. Homun-
tio est: nasci ex mea familia debuit cui paruorū hominum est cognomen. Vir est
eloquens: Juris vtriusqꝫ consultus. Historias omnes nouit. poetice peritus est.
Carmen facit ꝛ latinū ꝛ tuscum. Phic tam scius q̄ꝫ plato Geometer quasi boeti⁹
In numeris macrobio similis. Nullum instrumentū ignorat musicū. Agricultu
ram quasi virgilius nouit. Nihil ciuile ignotū viro; dum iuueniles adhuc stabāt
in corpore vires: alter satelles erat luctandi magister: non cursu non saltu: nō ce-
stu poterat superari. Preciosiora sunt interdum parui corporis vascula vt gemme
lapilliqꝫ testant̄. Nec ab re fuerit illud in hunc referri: quod de thideo scribit sta-
tius. Maior in exiguo regnabat corpore virtus. Dū formā huic homini ꝛ immor-
talitatē si dedissent: is etiā erat deus. sed nemo sortitus est omnia inter mortales
Nullum adhuc noui cui pauciora q̄ꝫ huic defuerint. Quid ꝙ minutissima etiam
vidicit quasi alter appelles sic pingit. Nihil emendatius est: nihil lucidius q̄ꝫ sua
manu scripti codices. Sculpit vt praxiteles: nec medicine ignarus est. Adde vir
tutes morales que alios regūt ducūtqꝫ. Noui meis diebus plerosqꝫ studijs lr̄arū
deditos disciplinis: qui admodū habūdabāt: sed hi nihil ciuilitatis habebāt nec
rempublicā nec domesticā regere norant. Stupuit paglarensis ꝛ furti villicū ac-
cusauit: qui suem fetā vndecim porcellos: asinā vnum dūtaxat enixam pullū retu
lerat. Gomicius mediolanen̄: grauidū se putauit: diuqꝫ partū veritus est. quia se
vxor ascendit. hi tamen iuris maximū lumē habiti sunt. In alijs p̄terea vel fastū
vel auariciā inuenies. hic perliberalis est. plena illi semp dom⁹ est honestis hospi
tibus. Nulli aduersus est: populos tuet̄: egros solat̄: pauperib⁹ subuenit: viduas
iuuat: nulli indigenti deest. Vultus eius quasi socraticus: semp est idē. In aduer
sis fortem animū prebet. Nulla fortuna inflat̄ versucias non vt exerceat: sed vt
caueat quaslibet nouit. Ciuibus dilectus est: peregrinis amatus. Nulli odiosus
est nulli grauis. At homo tantarū virtutū cur nunc rem leuiusculam exigit non
scio. Hoc scio nihil me illi negare phas est. Eum nāqꝫ dum senis essem vnice dile-
xi: nec diminutus est amor: q̄uis separatus sit. Is quoqꝫ dum esset ceteris natu-
re dotibus preditus cū hoc maxime bono pollebat vt nullius erga se sterilem esse
amorē sineret. Huius ergo rogatus non censui respuendos. Scripsiqꝫ duorum
amantiū casus nec finxi. Res acta senis est; dum sigismundus imꝑator illic dege-
ret: tu etiā aderas: ꝛ si verū his auribus hausi; operā amori dedisti. Ciuitas vene
ris est. Aiunt qui te norāt vehemēter ꝙ arseris: q̄ꝙ nemo te gallior fuerit. Nihil
ibi amatorie gestū te inscio putant. Ideo historiā hanc vt legas precor: ꝛ an vera
scripserim videas: nec reminisci te pudeat si q̄d hmōi nonnūqꝫ euenit tibi homo
eñ fueras. Qui nūq̄ꝫ sensit amoris ignē; aut lapis est: aut bestia. Ille vtiqꝫ vel per
deorū medullas nō lateat igneā fauillā. Vale.

Epistola.cxiij.

Prologus in eundē tractatū.

Neas siluius poeta imꝑialisqꝫ secretarius. S.p.d. Mariano sozino vtri-
usqꝫ iuris interpreti ꝛ conciui suo. Rem petis haud cōuenientē etati mee:
tue vo ꝛ aduersaȝ ꝛ repugnantē. Quid est eñ quod vel me iam pene qua-
drigenariū scribere: vel te quinquagenariū de amore conueniat audire. Juuenes
animos res ista delectat ꝛ tenera corda depascit. Senes aūt tam idonei sūt amorū

auditores q̄ȝ prudentie iuuenes. Nec quicq̄ȝ est senectute deformius que venereȝ affectat sine viribus. Inuenies tamen ⁊ aliquos amantes senes: amatū nullum. Nam ⁊ matrimonijs est ⁊ puellis despectū seniū. Nullius amore tenetur mulier nisi quem viderit etate florentem. Si quid aliter audis deceptio subest. Ego ꝟo cognosco amatoriū scriptum mihi non conuenire qui iam meridiem pretergressus in vesperam feror. Sed nō minus me scribere q̄ȝ te poscere dedecet. Ego tibi debeo morigerus esse: tu vide quid postules. Nā quāto est natu maturior tanto equius est parere amicitie legibus: quas si tua iusticia non veret̄ mandando infringere: nec stulticia mea transgredi timebit obediēdo. Tua in me sunt tot beneficia vt nihil negare petitionū tuarū queam: etiā si admixtū sit aliquid turpitudinis. Parebo igit̄ petitioni tue iaȝ decies multiplicate: nec amplius negabo quod tanto conitio postulas. Non tamen vt ipse flagitas fictor ero: nec poete vtemur tuba: dū licet vera referre. Quis eñ tānequā est: vt mētiri velit cū ꝟo se pōt tueri: q2 tu sepe amator fuisti: nec adhuc igne cares. Uis tibi duorū amantū vt historiā texam. Nequitia est que te nō sinit esse senem. Ero morigerus cupiditati tue: ⁊ hāc iguinis egri canicie prurire faciā: nec fingā qn̄ tāta est copia veri. Quid eñ est toto terrarū orbe amore cōmuni⁹: que ciuitas qd̄ opidulū: q̄ familia vacat exemplis. Quis trigesimū natus annū: amoris cā nullū peregit facinus. Ego de me facio cōiecturā quē amor in mille pericula misit. Ago superis grās q̄ structas insidias millies fugi: felitior astro martis que vulcanus cū venere iacentē ferreo illaqueauit ridiculo: deridendūq̄ȝ dijs ceteris ostentauit: Sȝ alienos q̄ȝ meos amores attingā nedū vetusti ignis cinerē euoluo: scintillam adhuc viuentē reperiam. Referā aūt mirū amorē peneq̄ȝ incredibilē: quo duo amātes: ne dicā amētes inuiceȝ exarsere. Nec vetustis aut oblitteratis vtar exemplis. sed nr̄i temporis ardentes faces exponam. Nec troianos aut babylonios. sed nostre vrbis amores audies: Quis ex amātib⁹ alter sub arthoo natus fuerit celo. forsitan ⁊ hinc sugere aliq̄d vtilitatis licebit. Nā cū puella q̄ in argumentū venit: amatore ꝑdito interplorandū mestā ⁊ indignātē exalauerit aīam: alter ꝟo nūq̄ȝ post vere leticie particeps fuerit. Cōmonitio quedā iuuenib⁹ erit: his vt abstineāt nugis. Audiant igit̄ adolescentule: ⁊ hoc edocte casu: videāt ne post amores iuuenū se eant perdituȝ. Instruit hec hystoria iuuenes ne militie se accingāt que plus fellis habet q̄ȝ mellis: ſ3 obmissa lasciuia q̄ hoīes reddit insanos: ꝟtutis incūbāt studijs. q̄ possessorē sui sola beare pōt. In amore aūt quot lateāt mala: si q̄s aliūde nescit hinc poterit scire. Tu vale ⁊ historie quā me scribere cogis attentus auditor esto.

Epistola. cxiiij.

Hystoria de eurialo ⁊ lucretia se amātib⁹.

Urbem senas vnde tibi ⁊ mihi origo est: intranti sigismūdo cesari quot honores impensi fuerint iam vbiq̄ȝ vulgatum est. Palatium illi apud sacellum sancte marthe: super vicum qui ad chophorū ducit portam structum fuit. Huc postq̄ȝ ceremonie peracte sunt: cū venisset sigismundus quatuor maritatas obuiam habuit: nobilitate: forma: etate: ornatuq̄ȝ pene pares: nō mortales sed deas quisq̄ȝ putauit. Si tres dūtaxat fuissent illi videri poterant quas referunt paridem per quietem vidisse. Erat sigismundus licet grandeuus in libidinē pronus: matronarū alloquijs admodū oblectabat̄ ⁊ femineis blandimentis gaudebat: nec suaui⁹ illi q̄cq̄ȝ fuit illustratarū aspectu mulierū. Ut ergo has vidit desiliēs eq̄: int̄ man⁹ earū excep⁹ est: ⁊ ad comites ꝟsus. Siles ne his feīas vidistis. Ego dubi⁹ sum an facies humane sint: angelici vult⁹ sunt: celestes certe. Ille oculos humi deijciētes vt verecūdiores fiant. sic pulchriores reddunt̄. Sparso nāq̄ȝ inter genas rubore: tales dabant ore colores. quales indicū ebur ostro violatum aut q̄les reddūt alba immixtis purpureis rosis lilia. Precipuo tn̄ inter eas nitore lucretia fulsit adolescētula nō duȝ annos. xx. nata: in familia camilloꝝ. Menelao ꝑdiuiti viro nupta: indigno tn̄: cui tātū decus domi seruiret: ſ3 digno quē vxor de-

ciperet. Et sicut nos dicimꝰ cornutū q̄ ceruū redderet. Statura mulieris eminē-
tior reliq̄s. Come illi copiose ⁊ aureis lamenis siles: q̄s nō more virginū retrofu-
sas miserat: ẜ auro gēmisq̄ incluserat. Frōs alta spacijq̄ decētis: nulla infecta ru-
ga. Supcilia in arcū tensa pilis paucis nigrisq̄ debito intuallo disiūcta. Oculi tā-
to splēdore nitentes vt in solis modū respicientiū intuitꝰ ebetaret. His illa ⁊ occi-
dere q̄s voluit poterat: ⁊ mortuos cū libuisset in vitā resumere. Nasus in filū di-
rectus: roseas genas eq̄li mēsura discriminabat: nihil his genis amabiliꝰ: nihilq̄
delectabiliꝰ visu. Que cū mulier risit ī paruā vtrinq̄ dehiscebāt foueā. Nemo has
vidit q̄ nō cupet osculari. Os puū decēsq̄ labia corallini coloris ad morsuz aptis-
sima. dentes puuli ⁊ in ordinē positi ex cristallo videbant: q̄s tremula lingua dis-
currēs nō sermonē ẜ armoniā suauissimā mouebat. Quid dicā mēti spēm aut gu-
le candorē: nihil illo in corpe nō laudabile. Interioris forme iudiciū faciebat exte-
rior. Nemo hāc aspexit q̄ viro nō inuideret. Erāt insup eiꝰ ī ore mlte facecie. Ser-
mo is fuit q̄lē rumor ē ꝯcorꝝ: matrē habuisse corneliā siue ortesij filiā nec suauiꝰ ali-
q̄d eiꝰ orone nec modestiꝰ fuit. Nō vt plereq̄ tristi facie honestatē ondebat ẜ ala-
cri vultu modestiā. Nō timida nō audax ẜ tpatū verecūdie metū. virilē aīm femi-
neo in corde gerebat. Vestes illi mltiplices erāt. nō monilia: nō fibule: nō balthei
nō armille deerāt. Redimicula capitis mirifica: multe vniones adamātesq̄: tum
in digitis: tuz in serto fuere. Nō helenā pulchriorē fuisse crediderim: quo die pa-
ridē in cōnubiū menolaꝰ excepit: nec ornatiorē andromachē cū sacris hectoris ini-
tiata est nuptijs. Int̄ has ⁊ katherina petrusici fuit: q̄ paulopost die fūcta cesarez
in funeribꝰ hūit: q̄ ⁊ natū eiꝰ militia añ sepulcrū donauit ꝗuis infantē. Huiꝰ q̄z mi-
rabiles forme decꝰ elucebat. inferior tñ lucretie erat. ois de lucretia ſmo audiebat.
Hāc cesar hāc ceteri cōmendabāt intuebantq̄. Quocūq̄ illa vertebat eo ⁊ ocu-
li sequebant astantiū. Et sicut orpheꝰ sono citgare siluas ac saxa secū fert traxisse
sic ista hoies suo q̄cūq̄ videbat intuitu ducebat. Vnꝰ tñ int̄ oēs plus eq̄ in illā fe-
rebat eurialꝰ franço: quē nec amori forma nec diuitie reddebāt ineptū. Duorū ⁊
xxx. annorꝝ erat nō eminent̄ stature: ẜ lete ꝯtecq̄ habitudinis: illustribꝰ oculis ma-
gis ad graz tumescētibꝰ ceteri mēbris nō sine q̄dā maiestate decoris nature corre-
spōdētibꝰ: reliq̄ curiales ꝓpter lōginquā militiā oēs auro excussi erāt. Hic q2 domi
habūdabat ⁊ ꝓpt̄ amicitiā cesaris magna mūera recipiebat: indies ornatior ꝯspecti-
bus hoim reddebat: lōgū famulorꝝ ordiuē pene ducebat. Nūc auro illitis nūc mu-
ricis tiri sanguie tinctis: nūc filis q̄ vltimi legūt seres textis vestibꝰ vtebat. Cū eq̄
tales illi erāt: q̄les ī fabulis ē ad troiā venisse mēnonis. Nihil huic ad excitādū il-
lū blandū animi calorē: magnāq̄ mētis vim quē vocant amorē p̄ter ociū deerat.
Sz vicit iuuēta ⁊ luxꝰ tā leta fortune bona q̄bꝰ ille nutrit. Nec potēs eurialus sui
vt lucretiā vidit: ardere puellā cepit: herēsq̄ vultu nihil satis vidisse putabat: nec
impune dilexit. Mira res multi egregia forma iuuenes: ẜ vnū hunc lucretia plēs
honeste corpis mlieres: ẜ hāc vnā eurialꝰ sibi delegit. Nō tñ hac ipsa die vel in se
flāmā lucretia cognouit euriali vl' ille lucretie: ẜ amare se frustra vtq̄ putauit. Vt
igit̄ ceremonijs sacro cesaris capiti patis modꝰ fuit: ⁊ illa domū reuersa ī eurialū
tota: ⁊ ī lucretiā totꝰ eurialꝰ ferebat. Quis nūc tisbes ⁊ pirami fabulā demiret int̄
q̄s noticiā p̄mosq̄ ꝯ̄dꝰ vicinia fecit: ⁊ q2 domos habuere cōtiguas tpe creu it amor
hi nūq̄ se priꝰ viderāt: nec fama cognouerāt. Hic frāco: illa etrusca fuit: nec ligue
cōmerciū intcessit: ẜ ocul'tm̄ res acta ē: cū alt̄ alteri placuisset: saucia ꝯ̄ ꝗui cura lu-
cretia ⁊ igne capta ceco. iā se maritatā obliuiscit: virū odit ⁊ alēs venereū vulnꝰ
infixos pectore tenet euriali vultꝰ: nec vllā mēbris suis q̄etē p̄bet: secū (nescio q̄d
obstat) ait vt āpliꝰ herere viro neq̄am. nil me iuuāt eiꝰ amplexꝰ nil oblectāt oscula
fastidiū verba ingerūt. Peregrini semp ante oculos est imago q̄ hodie ꝓpior erat
cesari. Excute cōceptas e casto flāmas pectore si potes. Infelix si possem nō eēm
egra vt sum. Noua me vis in vitā trahit. Aliud cupido suadet aliud mens. Scio
q̄d sit meliꝰ q̄d deteriꝰ est sequor. O ciuis egregia ac nobilis q̄d tibi cū pegrino ē:

q̃d in extraneo vreris:q̃d thalamos alieni cōcupiscis orbis. Si virū fastidis: hec
etiā dare pōt terra quē ames. Sed heu mihi q̄ nō illi⁹ est facies quā nō moueat
eius forma:etas:genus:virtus: Certe mea pectora mouet. Et nisi fert opē despe/
ro. Dij meliora dent. Vach ꝑdam ego castos himeneos meq; aduene:nescio cui
credā q̄ vbi abusus me fuerit abeat virq; sit alteri⁹ ⁊ me pene relinq̄t. Sȝ nō his
ē eius vultus:nō ea nobilitas animi videt̃:nec grā forme illa ē vt timeā fraudes
⁊ amoris obliuia nr̄i ⁊ dabit añ fidē. Cur tuta timeā accingar, ⁊ oēm timorē pel/
lē. Ego q̄ȝ ita sum pulcra vt nō me min⁹ ille velit q̄ȝ ego ip̄m cupiā. Semꝑ se mi/
hi debebit. si semel ad oscula recept⁹ fuerit mea. Quot me ambiūt ꝓci quoq̄ ꝑgo
quot rurales ante fores excubāt meas:dabo amori operā. aut h̄ manebit aut me
secū abitur⁹ abducet. Ergo ego ⁊ matrē ⁊ virū ⁊ patriā relinquā. Seua est mater
⁊ meis semꝑ infesta gaudijs viro carere q̄ȝ potiri malo. Patria illic ē vbi delectat
viuere. At famā ꝑdā q̃d mihi rumores hoim quos ipsa nō audiā. Nihil audet q̄
fame nimis studet:multe hoc fecer̃t alie. Rapi voluit helena nō eā inuitā aspor/
tauit paris. Quid adrianā referā vel medeā. Nemo errantē arguit q̄ cū multis
errat. Sic lucretia nec intra pectus minora incēdia nutriebat eurialus: medias
inter cesaris curiā ⁊ domū lucretie edes habuit. Nec palaciū petere eurial⁹ pote/
rat q̄n illā ex altis sese ostentationē fenestris haberet in oculis: ħ erubuit semper
lucretia cū curialū vidit. q̄ res cesarē dedit amoris cōsciuȝ. Nā cū ex sua ꝯsuetudi
ne nūc huc nūc illuc equitaret ⁊ hac sepe trāsiret aīaduertit mutari feminā euria
li aduentu. qui sibi quasi octauiano macenerates astabat. Ad quē versus. En eu
riale siccine vris femias:mulier illa te ardet. Semel vo tāq̄ȝ inuideret amāti vbi
ad edes lucretie ventū est:eurialo oculos pileo cōtexit nec videbis inq̄t q̄d amas
Ego hoc spectaculo fruar. Tuȝ eurial⁹. Quid hoc signi ē cesar. nihil mihi cū illa ē
Sed hoc facere incautū est ne circūstantes in suspitionē adducas. Erat eurialo
spadix equus ardue ceruicis argutiq; capitis, quem ⁊ breuis aluus ⁊ obesa ter/
ga spectabilē reddebāt animoso pectore thoris luxuriātē:q̄ sonate tuba stare lo/
co nesciebat. Nutabat aurib⁹ ⁊ collectū frenū voluebat sub narib⁹ ignē densa iu/
ba ⁊ dextro iactata recūbebat in armo ⁊ cauās tellurē solido cornu grauiter sona
bat vngula. Similis illi fiebat eurialo viso lucretia. q̄ lȝ dū sola fuit claudere viā
destinasset amori: vt tm̄ illū aspexit:nec modū flāme nec sibi ponebat:sed vt sicc⁹
ager qui admisso igne cōburit̃: si chori ꝑfluent alti⁹ flāmescit. sic infelix lucretia ex
ardescebat. Ita ē sane vt sapiētib⁹ videt̃. Humiles tm̄ gazas inhabitat castitas
solaq; paupies affectu sano tenet̃. ⁊ q̄ domo se coheret modico. diuites edes ne/
scit pudicitia. Quisq̄s secūdis reb⁹ exultat luxu fluit semꝑq; insolita appetit: deli/
catas eligit domos ⁊ pennates magnos. dire fortune comes libido. Intuens igit̃
curialū q̄ȝ sepe transeuntē lucretia. nec ardorē cōpescere potens: diu secū cogita/
uit cui se patefaceret. Nā q̄ taci⁹ ardet magis vrit̃. Erat inter viri seruos sosias
theutonic⁹ senex heroq; fidus: cui iā diu seruiebat liberalit̃. Hūc aggredit̃ amās
plus nationi q̄ȝ homini credēs. Ibat magna ꝓcer̃ stipāte chaterua p̄ vrbē cesar
iamq; domū lucretie p̄teribat: que vbi adesse cognouit curialū. Adesto inq̄t sosia
paucis te volo. Respice deorsum ex fenestra vbi tā gentiū iuuentus est huic simi/
lis. vides vt oēs calamistrati sūt erecti eminētib⁹ humeris. Aspice cesaries ⁊ ma
dido tiro cōtortas crines: o quales facies omnes lactea colla ferūt quo sese ore fe
rūt q̄ forti pectore. Aliud est hoc hoim genus q̄ȝ terra nr̄a ꝓducat. Semē h̄ deor̃
est: aut celo missa ꝓgenies. O si mihi ex his virū fortuna dedisset:nisi testes oculi
essent. nū q̄ȝ tibi hoc narrāti credidisseȝ. Et si fama fuerit oibus gentib⁹ p̄stare ger
manos credo subiectā boree plagā ex frigore magno albedinē mutuari. Sed no/
sti tu aliq̄s: q̄ȝ plurimos inq̄t sosias. Tō lucretia franckonē eurialuȝ: nosco tanq̄ȝ
me ait sosias. Cur tn̄ hoc rogas. Dicā inq̄t lucretia: scio q̄ in aptum nō ibit. hanc
spem mihi tua bonitas facit. Ex his q̄ cesari astant nemo mihi est eurialo gratior
In hūc anim⁹ me⁹ cōmot⁹ ē. Nescio q̄b⁹ exuror flāmis: nec illū obliuisci nec mihi

pacē possum dare nisi ei me facio notā. Perge oro sosia pueni eurialū: dic me ipm
amare: nil volo ex te ampli⁹. Nec tu frustra hoc nūciū facies. Quid audio refert
sosias: heccine me flagicia facere aut cogitare. Hera pdā ne ego dn̄m meū. Iācꝫ
senex incipiā fallere qđ iuuenis abhorrui: q̄ npoti⁹ clara ꝓgenies hui⁹ vrbis ex tur
ba nephandas flāmas e casto pectore ne obseq̄re dire spei. Extingue ignē. Non
egre amorē pellit q̄ primis obstat insultib⁹. Qui dulce malū blādiēdo nutrit: du-
ri z insolentis dn̄i huituti se dat: nec cū vult excutere iugū pōt. Quid si h̄ rescierit
marit⁹. Heu quib⁹ te ille laceraret modis. Nullus diu latere pōt amor. Tace in-
q̄t lucretia: nihil loci terrori ē. Nihil timet q̄ nō timet mori. Quecūcꝫ dederit exi-
tū casus ferā. Quo misera pgis sosias retulit: domū infamē reddes: solacꝫ tui ge-
neris eris adultera. Tutū esse facin⁹ reris. Mille circa te oculi sūt. Nō sinet ge-
nitrix occultū scelus: nō vir nō cognati: nō ancille hui vt taceāt. Iumēta loquent̄
z canes z postes z marmora te accusabūt: atcꝫ sic vt celes hec oia: q̄ videt oia ce-
lare nō potes deū: q̄d pena pn̄s ꝯscie pauor z anim⁹ culpa plen⁹ secꝫ ipm timens
negata est magnis scelerib⁹ fides: cōpesce obsecro impij amoris flāmas. Expelle
facin⁹ mente casta horridū metue cōcubitos nouos miscē thalamis mariti. Scio
rectū eē qđ dicis retulit lucretia: h̄ furor cogit seq̄ peiora. Scit anim⁹ ꝯtū p̄cipitiū
instat z ruit sciēs: vincit z regnat furor potēscꝫ mēte tota dn̄at̄ amor. Stat sequi
qđ regnū amoris iubet. Nimis heu nimis reluctata sum frustra. Perfer si mei te
miseret nūciū. Ingemuit sup his sosias p q̄ has dixit canas senectute mee comas
fessūcꝫ curis pect⁹ z fida q̄ p̄bui generi tuo huicia: p̄cor supplex siste furorem tecꝫ
ipam adiuua. Pars sanitatꝫ ē velle sanari. Tū lucretia. Nō ois ait ingeniū reliq̄t
pudor parebo tibi sosia amorē q̄ me tegi nō vult. vnicū effugiū ē hui⁹ mali morte
vt p̄ueniā nephas. Exterrit⁹ hac sosias voce: moderare inq̄t hera mentis effrene
impet⁹: coherce aios: nūc vita est digna: q̄ te nece dignā putas: decretū ē ait lucre
tia mori. Admissuz scelus collatini vxor gladio vindicauit. Ego honesti⁹ morte
p̄ueniā cōmittēdū. Gen⁹ leti q̄ro ferro laq̄o p̄cipitio veneno: vēdicare castitatē li
cet: vnū hoꝝ aggrediar. Nō patiar inq̄t sosias. At lucretia si q̄s mori ꝯstituit pro
hiberi nō pōt. At portia cathonis filia mortuo bruto cū ferrū sibi subtractū esset
carbones ardētes ebibit. Si tā ꝓteru⁹ inq̄t sosias incūbat mēti furor tue vite ꝯ
fame ꝯsulēdū est. Fallax sepe fama ē: q̄ malo melior bono peior nōnūcꝫ dat̄. Tē-
ptem⁹ hūc eurialū z amori opaz dem⁹: me⁹ erit iste labor tibicꝫ ni fallor rē ꝯfectā
dabo. His dictis incēsuz aim inflāmauit amore: spēcꝫ dedit dubie mēti: h̄ nō illi
anim⁹ erat vt qđ dixerat eēt factur⁹. Differre aīm heie q̄rebat furoremcꝫ minuere
vt sepe tp̄s extinguit flāmas z adimit egritudinē. Existimauit sosias falsis gau-
dijs puellaz ꝓducere donec vel cesar abiret vel mens illi⁹ mutaret̄: ne si negasset
ali⁹ nūci⁹ q̄reret̄: aut i se man⁹ mulier inijceret. Sepe igr̄ ire atcꝫ redire se finxit z
illū gaudē amore suo: z tp̄s idoneū q̄rere q̄ iuicē affari possent. Dixit interdū non
fuisse loq̄ēdi oportunitas: nōnūcꝫ se mitti extra vrbē studuit: atcꝫ in reditū gau-
dia distulit. Sic dieb⁹ mult̄ egrotū pauit aim: z ne p oia mētiret̄: semel tādē ador-
sus eurialū. O ꝯ h̄ dilect⁹ es ait si scires: nec illi q̄d h̄ eēt q̄rēti vltra r̄ndit. At eu-
rial⁹ certo cupidinis arcu pcussus: nullā mēbris q̄etē dabat: igne furtiuo populā-
te venas: q̄ totas penit⁹ vorabat medullas: nō tn̄ sosiā nouit: nec lucretia missuz
putabat: vt oēs min⁹ spei habem⁹ ꝯ cupiditat̄. Hic vbi ardere se vidit: diu prudē
tiā suā mirat⁹ est: secꝫ multociēs increpauit. Euriale q̄d sit amoris h̄ impiuz nosti dolo
gillictus breues risus: pua gaudia magni met⁹. Sp morit̄ z nūcꝫ mortu⁹ est qui
amat: q̄d tu his nugis instas iterū. At cū se frustra niti videret q̄d tandē ait. In-
cassuz miser amori repugno nū me licebit qđ iuliū licuit: qđ alexādrū: qđ haniba
lē: h̄ q̄d viros armatos refero. Aspice poetas virgili⁹ p funē tract⁹ ad mediā tur-
rim pepēdit: dū se mulierculē sperat vsurū amplexib⁹: excuset q̄s poetā vt laxio-
ris vite cultorē. Quid de ph̄is dicem⁹ disciplinarū mgr̄is z artis beneuiuēdi pre
ceptorib⁹ arestotilē tācꝫ equū mulier ascēdit freno cohercuit z calcarib⁹ pupugit

diis eq̄ ptās est cesaris. Nō est verū qđ vulgo dr̄. Nō bñ cōueniūt nec in vna sede
morant̄ maiestas ⁊ amor. Quis maior ē amator q̄ȝ noster cesar: q̄tiēs hic amori
dedit operā. Herculē dicūt q̄ fuit fortissim⁹ ⁊ certa deoꝝ soboles pharatris ⁊ leo-
nis spolio positis colū suscepisse passūq̄ȝ aptari digitis smaragdos ⁊ dari legū rudi
bus capillis. ⁊ manu q̄ clauā gestare solebat ꝑerante fuso duxisse fila: naturalis ē
hec passio. Sētit ignes gen⁹ aligerū. Nā niger a viridi turt̄ amat̄ aue: ⁊ varijs al
be iungunt̄ sepe colūbe. Si vboꝝ memini q̄ ad pharaonē sicculum scribit sapho.
Quid q̄drupedes referā mouet ꝓ cōiugio bella iumētū: timidi cerui ꝑlia poscunt
⁊ ꝯcepti furoris dāt signa mugientes vrunt̄ hircane tigrides. Uulnific⁹ aper den-
tes acuit. Peni q̄tiūt terga leones. Cū mouit amor ardent insane ponthi belue
nihil imune ē nihil amori negatū: odiū parit cū iussit amor iuuenū feroces ꝯcitat
flāmas senib⁹q̄ȝ fessis rursus extictos reuocat calores. Uirginū ignoto ferit igne
pect⁹. Quid ego nature legib⁹ renitar. Amor vincit oīa ⁊ nos cedam⁹ amori. Hec
vbi firmata sunt. lenā q̄rit cui ceras ad nuptā ferēdas ꝯmittat. Nisus huic fidus
comes erat haꝝ rerū callidus mgr̄: hic ꝓuinciā suscipit mulierculāq̄ȝ cōducit cui
lr̄e ꝯmittunt̄ in hāc sniāȝ scripte. Prima epl̄a euriali.

Salutarē te lucretia meis scriptis si q̄ mihi salutis copia foret. Sed oīs tuȝ
salus tuȝ vite spes mee ex te dependet. Ego te magis q̄ȝ me amo: nec te pu
to latere meū ardoreȝ lesi pectoris. Iudex tibi esse potuit vultus meus se
pe lacrimis madidus: ⁊ que te vidente emisi suspiria. Fer benigne te p̄cor si me ti
bi aperio. Cepit me decus tuū vinctūq̄ȝ tenet eximia qua omnib⁹ p̄stas venustas
gr̄a. Quid esset amor antehac nescivi tu me cupidinis īpio subiecisti. Pugnaui
diu fateor: violētū vt effugerē dn̄iuȝ. Sȝ vicit meos conat⁹ splēdor tu⁹: vicerunt
oculoꝝ radij q̄b⁹es sole potētior. Captiu⁹ suȝ tu⁹: nec iā mihi ampli⁹ cōpos sum.
Tu mihi ⁊ somni ⁊ cibi vsuȝ abstulisti. Te dies noctesq̄ȝ amo: te desidero: te voco
te expecto: de te cogito: te spero de te me oblecto: tuus est anim⁹ tecū suȝ tot⁹ tu me
sola suare potes solaq̄ȝ ꝑdere. Elige hoꝝ alteꝝ. ⁊ q̄d mētis habeas rescribe. Nec
durior erga me vbis esto q̄ȝ fuerī oculis q̄b⁹ me colligasti. Nō peto rē grādē vt al-
loquēdi te copiā habeā postulo: hoc tm̄ volūt he lr̄e: vt q̄ nūc scribo dicere possiȝ
corā. Hoc si das viuo ⁊ felix viuo. Si negas extinguit̄ cor meū qđ te magis q̄ȝ me
amat. Ego me tibi ⁊ tue cōmēdo fidei. Uale aīe mi ⁊ vite subsidiū mee. Has vbi
gēmas sig̃tas accepit lena festino gradu lucretiā poscit. Eaq̄ȝ sola īuēta: hāc inq̄t
epl̄aȝ tibi tota cesarea nobilior ⁊ potētior curia mittit amator. ⁊ vt tu sui misereā
ris magnis p̄cib⁹ rogat. Erat lenocinio notata mulier. nec illud lucretiā latebat:
ꝑmolesteq̄ȝ tulit infamē feiam ad se mitti: atq̄ȝ ī eā vsa q̄ te scelesta in hāc domuȝ
audacia duxit: q̄ te demētia meā adire pūtiā suasit. Tu nobiliū edes igredi tu ma
tronas tēptare potētes ⁊ violare audes legitimas faces. Uix me cōtineo q̄n ca-
pillos inuoluē tuos: tu mihi des lr̄as: tu me alloq̄ris tu me respicias: nisi pl⁹ qđ
me decet attēderē: q̄ȝ qđ tibi ꝯuenit efficerē. hodie ne postbac vnq̄ȝ tabellas ama-
torias ferres: oci⁹ venefica tuasq̄ȝ lr̄as defer imo. da vt lacerē potiusq̄ȝ igni dedaȝ
Arripiēsq̄ȝ papirū in ꝑtes diuersas scidit ⁊ calcatā sepe pedib⁹ atq̄ȝ ꝯsputā in ci-
nerē cōiecit. At sic de te ait sumi suppliciū lena deberet: igne q̄ȝ viuo dignior. Sed
abi oci⁹ ne te vir offendat me⁹ ⁊ q̄s tibi remisi de te poscat penas: cauetoq̄ȝ admo
dū ne an̄ ꝯspectū redeas meū. Timuisset alia mlr̄: s̄ h̄ mr̄onaꝝ nouerat mores ⁊
īnt̄ se inq̄t. nūc vis maxie q̄ȝ te nolle oñdis. Moxq̄ȝ ad illā ꝑce ait dn̄a: putaui me
bñ facē tibiq̄ȝ ꝯplacitū iri. Si sec⁹ est da veniā imprudētie mee: si nō vis vt redeā
parebo. Tu quē despicis amatorē videri atq̄ȝ his dictis e ꝯspectu recessit curialoq̄ȝ
inuēto. Respira inq̄t felix amator plus amat mulier q̄ȝ amat̄. Sȝ nūc nō fuit re-
scribendi ociū. Inueni mestam lucretiā: ac vbi te nomino tuasq̄ȝ lr̄as dedo: hila-
rem vultū fecit: milliesq̄ȝ papirū basiauit. Ne dubita mox respōsuȝ dabit ⁊ abiēs
vetula cauit ne āpli⁹ iueniret̄ ne ꝓ verbis referret vbera. Lucretia vo postq̄ȝ an⁹
euasit: fragmēta ꝯquirēs eple: ꝯticlas q̄sq̄ȝ suo loco reposuit. ⁊ lacera vba ꝯtexuit

iãqꝫ legibile cyrographū fecerat qđ postqꝫ millies legit millies quoqꝫ deosculata est: tandēqꝫ inuolutū sindone inter preciosa iocalia collocauit. ⁊ nūc hoc repetēs nunc illud verbū maiorē horatim bibebat amorē. Eurialoqꝫ rescribi statuit atqꝫ hunc in modū dictatā eplam misit.

Rescriptū lucretie.

Esine sperare qđ asseq̄ nō licet euriale. Parce nūcijs ac lr̄is me vexare nec me illarꝫ ex grege credito q̄ se vēdūt: nō suꝫ quā putas: nec cui submittere lenā debeas. q̄re aliā incestandā. Me nullus amor nisi pudicus sequatur cū alijs vt libet agito. Ex me nil postules temere atqꝫ indignū. Uale. Hec epl'a q̄uis durior visa ē eurialo ⁊ ꝯ lene dicta. Uiā tn̄ ostēdit vltro citroqꝫ lr̄as missitādi. Nec dubitauit eurialꝰ credere cui fidē lucretia ꝓbuisset ſ angebaṫ qꝛ ꝯmonis italici nesciꝰerat. Idqꝫ feruēti studio curabat addiscē. Et qꝛ sedulū faciebat amor breui tpe doctus euasit solusqꝫ dictauit epl'as q̄ priꝰ ab alijs mutuabaṫ q̄cq̄d etrusco ꝯmone scribi oportuit. Rn̄dit ꝗ lucretie nihil succēsuꝫ eē sibi ꝙ infamē submiserit feiam: cū id se ꝑegrinū lateret. qui alio vti nūcio nō potuerat. Missionis amorē fuisse cām qui nihil q̄reret inhonesti. Credere se fore ipam pudicā castissimāqꝫ: atqꝫ idcirco maiori dignā amore insolentē feminā honorisqꝫ sui ꝓdigā nedū se nō diligere ſ maxio odio ꝓsequi. Pudicitia nāqꝫ amissa nil eē ꝙ in feia cōmendeṫ. Formā fore delectabile bonū sed fragile atqꝫ caducuꝫ. Et cui nisi pudor assit nihil ꝑcij deṫ. q̄ pudicitiā forme adiunxerit eā diuinā eē mulierē. ipaꝫ vtraqꝫ dote pollentē scire: acꝑpterea coli a se q̄ nil ab ea peteret libidinosum aut offensurū fame: optare se tm̄ alloq̄ vt aim suuꝫ q̄ scriptis plene ondi neq̄t verbis apiat. Cūqꝫ his lr̄is munera misit nō solū materia sed ope etiā ꝑciosa.

Ad hec lucretia sic rescripsit.

Ccepi lr̄as tuas iãqꝫ nil ampliꝰ de lena q̄ror. Qꝛ me amas nō magnifacio qꝛ nec ꝑmꝰes nec solus quē mea forma decepit. Multi ⁊ amarūt ⁊ amāt me alij. sed vt illorꝫ sic ⁊ tuꝰ erit vacuus labor. Habere ꝟba tecū nec possuꝫ nec volo. Inuenire me solā ni fias irūdo nō potes. Alte sūt domꝰ ⁊ aditꝰ custodia clausi. Munera tua suscepi: qꝛ oblectat me opꝰ illorꝫ. Sꝫ ne q̄d tuū graṫ apđ me sit. neue hoc pignꝰ videaṫ amoris: remitto ad te anulū quem matri mee vir dedit vt apud te ꝑciū q̄i sit venditorꝫ iocaliū. Nec em̄ minoris est gemma eiꝰ q̄ꝫ munꝰ tuū. Uale.

His eurialus sic replicauit.

Agno mihi gaudio fuit epl'a tua q̄ fine q̄relis fecit de lena. Sꝫ āgit me ꝙ amorē paruipēdas meū. Nā ⁊ si plures te amāt nullorꝫ tn̄ ignis cōparandus est meo. At tu hoc nō credis. qꝛ loq̄ neq̄o tecū: id si daret nō me cōtēneres. O vtinā fieri possem irūdo: ſ libentiꝰ trāsformari in pulicē vellē ne mihi fenestrā clauderes. At ego nō ꝙ neq̄as. sed ꝙ nolis doleo. Naꝫ q̄d ego nisi aim respicio. Ach mi lucretia q̄d dixti te nolle. an si posses me nolles alloqui q̄ tuꝰ sum totus q̄ nihil cupio magis q̄ꝫ tibi gerere mores. q̄ si iubes in ignē ire citiꝰ obediaꝫ q̄ ꝑcipias. Mitte obsecro ꝟbū hoc. Si nō daṫ facultas. assit tn̄ volūtas ne me ꝟbis eneca q̄ vitā mihi oculis ꝓbes. Si nō placet me alloqui petere: qꝛ nō sit impetrādū obsequar. Sꝫ muta sniam illā qua meū laborē vacuū dixisti futurū. Absit hec crudelitas: mitior esto amāti tuo. Si ꝑgis sic loqui fies homicida. nec dubita Faciliꝰ tu me verbis interimes q̄ꝫ quiuis aliꝰ gladio. Desino iā plura poscere: vt redames tm̄ postulo: nihil hic est qđ abijcias. Nemo pōt hoc te ꝓhibere. Dic te me amare ⁊ beatus sum. Munuscula mea quouismō apud te sint est gratū. Illa te aliq̄n mei admonebūt amoris. ſ parua illa fuerūt ⁊ minora sūt que nūc mitto tu tamen noli spernere quod amator donat. Maiora que indies ex patria mihi dn̄t afferri cum aderunt ex me recipies. Anulus tuus nūq̄ꝫ ex digito meo recedet ⁊ illum vice tua crebris osculis reddam madidum. Uale delicium meum ⁊ mihi quod potes solatium dato.

Sic frequenť cū replicatū esset: in hūc tandē modū lucretia dedit eplam.
Ellem tibi curiale morē gerere teq3 vt petis amoris mei participē facere.
nam id tua nobilitas mereť ⁊ mores tui deposcūt vt in cassum non ames:
taceo quātū mihi placeat forma tua ⁊ plena benignitatis facies. Sed mi-
bi nō vsui est vt diligā. Nosco meipsam. Si amare incipiā nec modū nec regulaʒ
seruabo. Tu diu hic esse nō potes: nec ego te postq̄ʒ in ludū venerim possem care
re. Tu me nolles abducere: ⁊ ego nollē manere. Monēt me multarū exempla q̄
ꝑegrinos amātes deserte sunt ne tuū amorē sequar. Jason medeam decepit cui⁹
auxilio vigilem interemit draconē vt vellus aureū asportauit. Tradendus erat
theseus in escā minothauro: sed adriano cōsilio fretus euasit. Illā tamē desertaʒ
apud insulā dimisit. Quid dido infelix q̄ profugū recepit ene am. nū illi ꝑegrin⁹
amor interitū dedit. Scio quātū periculi sit amorē extraneū admittere. nec me tā
tis obiiciā discriminib⁹. Vos viri solidioris estis animi: furorēq3 magis cōpescit.
Femina vbi furere incipit sola pōt morte asseq̄ terminū. Nō amāt sed insaniunt
mulieres. Et nisi correspōdeat amor: nil est amāte femina terribili⁹. Postq̄ʒ rece-
ptus est ignis nec famā curamus nec vitā: vnicū remedium est si copia sit amati.
Nā quo magis carem⁹ magis cupim⁹: nec discrimen timem⁹ vllum: dum nostro
libidini satisfiat. Mihi ergo nupte: nobili diuiti ꝯsultū est amori viam ꝑcludere:
⁊ tuo ꝓsertim q̄ nō potes eē diurnus. Ne vel redopeia phillis dicar vel altera sa
pho. Ideo te oratū volo ne vltra meū exposcas amorē ⁊ tuū vt paulatim cōpri-
mas extinguasq3. Nam id est viris q̄ʒ feminis multo facilius. Nec tu si me vt di-
cis amas. id ex me querere debes qđ mihi exitio sit. Pro tuis donis remitto au-
ream crucē margaritis ornatā que licet breuis sit: non tamē ꝑcio caret. Vale.
Nō tacuit curialus his acceptis. sʒ vt erat nouis scriptis incensus: calamū su
scepit atq3 sub hac forma dictauit eplam.

Euriali rescriptū.

Salue anime mi lucretia q̄ me tuis lr̄is saluū facis: ⁊ si nō nihil fellis immi-
sceas: sed hoc spero me audito detrahes. Venit meas in manus epla tua
clausa ⁊ tua gēma signata. Hāc ⁊ legi sepe ⁊ deosculatus suʒ sepius. Sed
hec aliud suadet q̄ tuus videť anim⁹ fuisse. Rogas me vt amare desinā: q: nō ex-
pedit tibi ꝑegrini flāmas amoris sequi: ⁊ ponis exempla deceptaꝝ: sʒ hoc tū orna
te culteq3 scribis: vt mirari magis ⁊ amare tuū ingeniū debeā q̄ obliuisci. Quis il
le est qui tunc amare desinat qn̄ prudētiorē ⁊ sapientioreʒ aīaduertit amicam. Si
meū minuere volebas amorē. nō oportuit doctrinā tuā ostendere. Nā hoc nō ē
incensum extinguere sed ignē maximū ex parua cōflare fauilla. Ego dū legi mag
exarsi videns forme tue ꝑclare ⁊ honestati cōiunctā esse doctrinā. Verba sunt ta-
men quibus rogas vt amare desistam. Roga mōtes vt in planuʒ deueniant vtq3
fontes sua repetant flumina. tam possem te nō amare q̄ʒ suum relinq̄re pheb⁹ cur
sum. Si possunt carere niuib⁹ sithie montes: aut maria piscibus ⁊ feris silue: po-
terit ⁊ obliuisci eurialus tui. Nō est ꝓpriū viris vt reris lucretia flāmas extingue-
re. Nā q̄ tu nr̄o sexui ascribis pleriq3 vr̄o assignāt. Sʒ nolo hoc certamē nūc igre
di. Ad ea me respōdere oportet q̄ in aduersuʒ retulisti. Idcirco em̄ nolle te mihi
correspōdere amāti significas quō multas ꝑegrin⁹ amor decepit: exemplaq3 po-
nis. Sʒ possem ego q̄ʒ plures referre q̄s femine reliq̄rūt troilū sicut nosti ꝑami fi-
liū criseis decepit. deiphebum helena ꝑdidit. Amatores circe suos medicamētis
vertebat in sues atq3 aliaꝝ terga ferarū. Sed iniquū est ex paucaꝝ ꝯsuetudine to
tū vulg⁹ censere. nā si sic peregrin⁹ vt tu ꝓpter duos tresue malos aut etiā decem
viros oēs accusabis horrebisq3 ⁊ ꝓpter totidē feminas cetere oēs erūt odio mihi
Quin poti⁹ alia sumam⁹ exempla. Qualis amor anthonij cleopatreq3 fuit: ⁊ alio
rū quos eplē breuitas referre nō sinit. Si tu ouidiū legisti inuenistiq3 post troiaʒ
dirutā achiuoꝝ plurimos dum remeāt ꝑegrinis retētos amorib⁹ nūq3 in patriā
reuertisse. Deserūt nāq3 amatricib⁹ suis carereq3 poti⁹ necessarijs domo regnis ⁊

alijs que sunt in patria cuiqꝫ gratissima voluerūt ꝙ amicas relinqre: hec te rogo
mi lucretia cogites: nō illa q nr̄o sint amori aduersa τ q̄ pauci fecerūt. Ego ea mē
tete seqr vt ꝑpetuo te amem simqꝫ ꝑpetuo tu⁹. Nec tu me ꝑegrinū dixeris. Ma
gis nāqꝫ ciuis suꝫ ꝙ q̇ h nascit. Na illū casus facit ciuē: me ꝟo electio. Nulla mi
hi patria erit nisi vbi tu sis. Et ꝙuis cōtingat me aliqn̄ hinc abire: reditus tamē
festin⁹ erit. Nec ego in theutoniā reuertar nisi res meas cōpositurus ordinatu-
rusqꝫ vt tecū esse ꝙdiu possim. Facile manēdi apud te repiet occasio. Multa his
in ꝑtib⁹ negocia cesaris sunt: hec mihi cōmitti expediēda curabo. Nūc legatione
fungar. Nūc mun⁹ exercebo. Uicariū i eutruria cesarē hr̄e oportet: hāc ego ꝓuin
ciā impetrabo ne dubita suauiū meū lucretia meū cor spes mea. Si viuere absqꝫ
corde possuꝫ τ te relinquere possum. Age iā tandē miserere amātis tui: q̇ tāqꝫ ad
solez nix eliquescit. Considera meos labores: τ modū iam diuqꝫ meis martyrijs
statue. Quid me tādiu crucias. Miror ego mei qui tot perpeti tormenta potue-
rim qui tot noctes insomnes duxi: q̇ tot ieiunia toleraui. Uide ꝙ macer suꝫ: ꝙ pal
lidus sum. Parua res est que spiritū corpori alligatū detinet. Si tibi aut paren-
tes aut filios occidissem nō poteras de me maius ꝙ hoc supliciū sumere. Si sic
me punis q2 te amo: quid illi facies q̇ tibi damnū dederit aut maluꝫ. Ach mea lu-
cretia mea hera mea salus meū refrigeriū suscipe me in gr̄am: demū rescribe me
tibi carū esse: nihil aliud volo. Liceat me dicere seruus lucretie sum: τ reges τ ce-
sares amant seruos vbi fideles norunt. Nec dij dedignant readamare qui amāt.
Uale spes mea meusqꝫ metus. Ut turris que fracta interius: inexpugnabilis
videt exteri⁹. si admotus aries fuerit mox confringet: ita euriali verbis lucretia
victa est. Postqꝫ eñ sedulitatē amātis aperte cognouit: τ ipsa dissimulatū pate-
fecit amorē: atqꝫ his lr̄is curialo se aperuit.

On possum tibi vltra aduersari nec te ampli⁹ euriale mei amoris exꝑtem
hr̄e vicisti. Iāqꝫ sum tua. Me miserā q̄ tuas suscepi lr̄as. nimiū mult ex-
ponēda sum ꝑiculis: nisi me tua fides τ prudentia iuuet. Uide ꝙ serues q̄
scripsisti. In amorē iaꝫ tuū venio: si me deseris τ crudelis τ ꝓditor τ oim̄ pessim⁹
es. Facile est femellā decipe: sed quāto facili⁹ tanto turpi⁹. Adhuc res integra est
si putas me deserendam dicito: anteqꝫ magis amor ardeat. Nec incipiam⁹ quod
postmodū incepisse peniteat. Omniū rex inspiciendus est finis. Ego vt femina-
rū est parū video. Tu vir es te mei τ tui curā hr̄e oportet. Do me iā tibi: tuāqꝫ ꝓ
sequor fidē. nec tua esse incipio nisi vt sim ꝑpetua tua. Uale meū p̄sidiū meeqꝫ du
ctor vite. Post plures ep̄le misse vtrinqꝫ sunt. Nec tā ardent euriāl⁹ scripsit ꝙ
feruent lucretia rn̄dit. Unū iā vtriusqꝫ desideriū erat sil' cōueniēdi. Sꝫ arduū ac
pene impossibile videbat: oim oculis lucretiā obseruātib⁹ q̄ nec sola vnqꝫ egredi
ebat nec vnqꝫ custode carebat. Nec tā diligent bouē iunonis argus custodiuit ꝙ
menela⁹ iusserat obseruari lucretiā. Uiciū hoc apud italos late patet. feiam suam
q̇i thesaurū q̄sqꝫ recludit. meo iudicio min⁹ vtilit. Sūt eñ fere hmōi mlieres oēs
vt id potissime cupiāt qd̄ maxime denegat: que vbi velis nolūt: vbi nolis cupiūt
vltro: he si liberas habent habenas minus delinquūt: Exinde tam facile est inui-
tā custodire mulierē: ꝙ in feruenti sole pulicū gregē obseruasse. Nisi suapte casta
sit mulier. frustra maritus nitit ponere serā: cohibe. Sed q̄s custodiat istos custo
des. Cauta est τ ab illis incipit vxor. Indomitū est aial mulier: nullisqꝫ frenis re-
tinendū. Erat lucretie spurius frater: huic tabellas cōmiserat curialo deferendas
τ hunc eñ sui amoris conscium fecerat. Cū hoc igit conuenit eurialū vt clam do
mi suscipiat. Habitabat hic apud nouercā suam lucretie matrē quā lucretia sepe
visitabat τ ab ea sepius visitabat. Nec eñ magno interuallo distabat. Ordo er-
go his erat vt clauso in conclaui eurialo: postqꝫ mater ecclesiasticas aditura ceri-
monias exiuisset. Lucretia superueniret tāqꝫ matrē domi cōuentura: qua nō inuen
ta reditū expectaret. Interim ꝟo apud eurialū esset. Post biduū statut⁹ erat ter
minus: at hi dies tāqꝫ anni visi sūt amātib⁹ longi vt bene sperātibus hore ꝓducte

male timētibꝰ concepte. Sꝫ nō arrisit amātiū desiderijs fortuna. Prefen fit nāqꝫ
insidias mater: at vt dies venit egressa domū priuignū exclusit. Qui mox eurialo
triste nunciū tulit. Cui nō minꝰ q̄ꝫ lucretie fuit molestū. Que postq̄ꝫ detectos agno
uit dolos. Hac nō successit inq̄t alia aggrediamur via. Nec potēs erit mater meis
obsistere voluptatibꝰ. Pandalꝰ viro affinis erat quē iā lucretia fecerat archano
rū scium. Nec eñ poterat ignitus animꝰ q̄escere. Significat igitur eurialo hunc vt
alloquatur. q2 fidus sit ⁊ cōueniēdi viā possit mōstrare. At eurialo nō videbatur tu-
tū illi se credere: quē menelao sp̄ herentē intuebatur ⁊ subesse fallaciā verebatur. In
ter deliberādū aūt iussus est eurialꝰ romā petere atqꝫ cū pōtifice maximo de corona
tione trāsigere. Que res tū sibi tū amice molestissima fuit. Sꝫ oportebat cesaris
imperiū ferre. Itur ꝗ mora duoꝝ mensiū fit. Lucretiā interī domi manere: fene-
stras claudere mestas induere vestes nunq̄ꝫ exire. Mirari oēs: nec cām noscere.
Seue ipse vidue videbantur ⁊ taq̄ꝫ sol defecisset cuncti se putabāt in tenebris egere
domestici q̄ eā sepe incubantē lectulo ⁊ nūq̄ꝫ letā videbāt egritudini imputabāt
⁊ q̄cq̄d remedioꝝ afferri poterāt ꝑquirebāt. Sꝫ nūq̄ꝫ illa vel risit vl' thalamū exi-
re voluit: nisi postq̄ꝫ redire eurialū ⁊ illi cesarē obuiā esse cognouit. Tunc q̄si egra
somno excitata. lugubri veste posita. ⁊ ornamētis redimita ꝓoribꝰ. fenestras ape
ruit. letabundaqꝫ illū expectauit. Quā vt cesar vidit. Ne nega ampliꝰ inq̄t euria-
le detecta res est. Nemo lucretiā te absente videre potuit. Nūc q2 redisti aurorā
cernimꝰ. Quis modus assit amori. tegi nūc nō pōt amor nec abscōdi tussis. Joca
ris mecū vt soles cesar ⁊ me in risuꝫ ducis curialꝰ ait. Ego q̄d hoc sit nō scio. Hin
nitus equoꝝ tuoꝝ ⁊ ꝓlixe barbe strepitꝰ tuc illā forsitan excitauit. Atqꝫ sic effatꝰ
lucretiā furtim aspexit ⁊ oculos cōiecit i oculos. Eaqꝫ post reditū ꝓma ꝯsultatio
fuit. Paucis deinde interiectis diebꝰ: nisus euriali fidus seruꝰ comes: duꝫ anxius
amice cause fauet tabernā speculatꝰ est: q̄ post menelai domū sita in lucretie came
rā retrusuꝫ habebat intuitū. Cauponē igitur sibi cōciliat: spectatoqꝫ loco eurialum
adducit. ⁊ hac inq̄t ex fenestra alloqui lucretiā poteris. Media inter vtrāqꝫ domū
cloaca fuit nec homini nec soli accessa triūqꝫ vlnaꝝ distātia fenestrā lucretie dister
minat. Hic diu cōsedit amator expectās si q̄s casus lucretiā ostēderet. nec deceptꝰ
est. Affuit tandē lucretia cū huc atqꝫ illuc respiceret. Quid agis ait eurialus vite
rectrix mee: quo tēdis lumina: cor meū. Huc huc dirige oculos ꝓsidiū meū: tuꝰ hic
eurialus est. Me me assum me respice. Tu ne hic ades inq̄t lucretia. O mi euria
le iam te alloqui possum. vtinā ⁊ amplecti valerē. At istuc ait eurialus nō magno
conatu faciā scalaꝫ huc admouebo. Tu obsera thalamū amoris nr̄i gaudia ni-
miū distulimꝰ. Caue mi euriale si me vis saluā fenestra hic adherterā. vicinusqꝫ pes
simus nec cauponi credēdū ē: q̄ ꝑua pecūia ⁊ te ⁊ me ꝑderet: ꝗ alia incedamꝰ via.
Sat est si huic ꝗmoni nr̄o pꝫ accessus rn̄dit lucretia. At mihi eurialus inq̄t mors
ē hec visio: ni te sic amplector meisqꝫ brachijs teneo mediā. Diu ex ꝗ loco tractus
ē ꝗmo missaqꝫ huic ꝑ arūdinē sūt mūera. Nec eurialꝰ i donis q̄ꝫ lucretia liberalior
fuit. Sēsit dolos sosias: secūqꝫ frustra inq̄t amātū conatibꝰ obsto: nisi astu ꝓuideo
⁊ hera ꝑibit ⁊ dn̄s infamiā subibit. Ex his malis satiꝰ est vnū auertere. Amet he-
ra nihil nocebit si clā fit. Ipa ꝑ amore ceca ē: nec q̄d agit ꝓspicit. Si n̄ pōt custodi
ri pudicitia: satis est rumorē tollere. ne domꝰ infamis fiat: neue parricidiū ꝯmittatur.
Adibo igitur ⁊ opaꝫ ꝓbebo meā. Restiti q̄ad potui ne cōmitteretur nephas id q2 nō
licuit meū ē curare vt q̄d peiꝰ agitur occultū sit. Parū eñ refert n̄ agere ⁊ sic agē vt
nemo sciat: ꝯn̄c bonū libido ē. Nec hō ē quē pestis hec nō agitet. ⁊ ille castior hē.
q̄ cautiꝰ agit. Dūqꝫ sic fatur lucretiā egressam thalamo videt: aggressusqꝫ feminā.
Quidnā est inq̄t q̄ nihil amoris mihi cōicas. Eurialꝰ tibi nihilominꝰ dilectꝰ est:
⁊ me clam amas vide cui des fidē. Primꝰ sapie gradus est nō amare: Secundus
vt sic amas ne palā fiat: Sola hoc sine internūcio facē nō potes. Quāta mihi apō
te sit fides longo iā tp̄e didicisti. Si q̄d mihi cōmittere vis iube. Mihi maxia cu
ra est ne amor iste detegatur: ⁊ tu penā luas ⁊ vir oīm oblocutiōes ferat. Ad ꝗ lu-

cretia. Sic est vt ais sosia inq̄t: ⁊ tibi magnā habeo fidē: sed tu visus es nescio quō
negligēs ⁊ meis aduersus desiderijs. Nūc q2 sponte te offers vtar obsequijs tuis
nec abs te decipi timeo. Tu scis quātū ardeo diu ferre nō possuꝫ hāc flāmā. Ju-
ua me vt simul eē possumꝰ. Eurialꝰ amore lāguet ⁊ ego morior. Nil peiꝰ est q̄ꝫ ob
stare cupidini nr̄e. Si semel inuicē conueniremꝰ temꝑantiꝰ amabimꝰ. ⁊ tectꝰ erit
amor nr̄. Uale igit̄ eurialoq̄ꝫ viā vnicā me accedēdi dicito. Si abhinc q̄driduo
dn̄ rustici frumētū afferūt vectoris ꝑsonā induat optusq̄ꝫ sacco triticū ꝑ scalas in
horreū ferat. Tu te scis thalamū meū ad scalas hīc ostiuꝫ ꝓmū: atq̄ꝫ oīa eurialo
dicito h̄ diē manebo ⁊ dū erit tp̄us sola in cubili ero ipse ostiū impellat duꝫ solus
sit ad me ingrediat̄. Sosias q̄uis arduū facinꝰ esset maiora veritꝰ mala ꝓuinciā
suscepit. Eurialoq̄ꝫ inuento cūcta ex ordine nunciat: q̄ ille iudicans leuia libenter
amplectit̄: seq̄ꝫ paratis accingit: nec aliud q̄rit q̄ꝫ nimiā morā. O insensatū pectꝰ
amātis. O mētē cecaꝫ. O aīm audacē corq̄ꝫ intrepidum: q̄d ē tānimiū qd̄ tibi nō
paruū videat̄. Quid tā arduū qd̄ planū nō estimes: q̄d tā clausuꝫ quod tibi nō sit
apertū. Tu oē discrimē ꝑuifacis: tu nihil difficile censes. Jnanis est apud te oīs
custodia maritoꝝ. Nulle te leges tenent: nulli metus: nulli pudori obnoxius es.
Omnis labor tibi est ludus tibi nil obstat vsq̄ꝫ. O rerū amor: domitor omniū. Tu
virū primatē cesari acceptissimū diuitijs affluētē: etate maturū: imbutū lr̄is: pru-
dētia clarū eo ꝑducis vt posita purpura saccū induat: vultū foco tegat seruus ex
dn̄o fiat: ⁊ q̄ nutritꝰ in delicijs fuerat. iā humeros gestādis oneribꝰ aptet: seq̄ꝫ ꝑu-
blicū baiulū mercede locet. O rē mirandā peneq̄ꝫ incredibilē: virū aliq̄n in consi-
lio grauissimū int̄ catheruas vectoꝝ cernere atq̄ꝫ i colluuio illa fereq̄ꝫ hoīm ꝓtu-
berniū habuisse. Quis trāsformationē q̄rat maiorē. Hoc ē qd̄ ouidiꝰ methamor-
phoseos vult. dum fieri ex hoībꝰ aut bestias scribit aut lapides aut plātas. Hoc
⁊ poetarū eximiꝰ maro sensit dū circes amatores i terga feraꝝ verti cātabat. Nā
ita ē ex amoris flāma sic mēs alienat̄ vt parū a bestijs differat. linquēs croceū ti-
tonis aurora. Cubile iā diē referebat optatū: moxq̄ꝫ suū rebꝰ colorē appollo red-
dēs: expectātē recreat eurialū. q̄ tūc se fortunatū beatūq̄ꝫ censuit cuꝫ admixtū se
vilibꝰ seruis nulli noscēdū vidit. Pergit igit̄ ingressusq̄ꝫ lucretie domuꝫ: frumēto
se onerauit positoq̄ꝫ in horreū tritico: vltimꝰ descendētiū fuit atq̄ꝫ vt erat ꝑdoctꝰ
ostiū maritalis thalami qd̄ i medio scalarū clausuꝫ videbat̄ impellit: seq̄ꝫ intro re
cepit ⁊ reclusis foribꝰ. solā lucretiā serico intētā videt: atq̄ꝫ accedēs ꝓpiꝰ. Salue
mi aīe inq̄t: salue vnicū vite p̄sidiū spesq̄ꝫ mee. Nūc te solā offendi. nūc qd̄ sꝑ opta
ui semotis arbitris te amplector. Nullꝰ iā ꝑies nulla distātia meis obstabit oscu
lis. Lucretia q̄uis ordinē ip̄a dedisset ꝓmo cōgressu stupuit: nec eurialū s̄ spm̄ se
videre putabat vt q̄ virū tantū ad ea ꝑicula iturū sibi non suadebat. At vbi inter
āplexus ⁊ oscula suū cognouit eurialū. Tu ne es inquit paupcule: tu ne hic ades
euriale ⁊ rubore ꝑ genas fuso cōplexa hoīem est arciꝰ: ⁊ media fronte dissauiata
moxq̄ꝫ repetēs sermonē. Heu quāto te ait discrimini subiecisti q̄d ampliꝰ dicat̄.
Jā me tibi charissimā scio. Jā tui amoris feci ꝑiculū. Sꝫ neq̄ꝫ tu me aliā iuenies
Dij tm̄ fata secūdent. ⁊ amori nr̄o ꝓsperū ventū dent: duꝫ sp̄us hos reget artus
p̄ter te nemo lucretie potēs erit: nec maritus q̄dē si rite maritū appello q̄ mihi in-
uite datus est. ⁊ i quē nūq̄ꝫ animꝰ cōsensit meus. Sed age mea voluptas meū de-
liciū. Abijcito saccū hūc teq̄ꝫ mihi vt es ostende. Exue vectoris spēm: hos funes
missos face: eurialū me videre credito. Jā ille depositis sordibꝰ ostro fulgebat ⁊ au
ro ⁊ amoris in officiū pronꝰ ibat. Tum sosias ante ostiū pulsitās. Cauete inquit
amātes nescio q̄d rerū querē menelaꝰ huc festinat: tegite furta vestra dolisq̄ꝫ virū
fallite mihi est quod egredi putetis. Tum lucretia latibulū inquit paruū substra
to est. illic p̄ciose res sunt: Scis tibi quid scripserim: si te mecū existēte vir aduen
taret ingredere huc: tutus hic tenebris eris: neq̄ꝫ te moueris neq̄ꝫ screatū dederis.
Anceps quid agat curialus mulieris imperiū subit. Jlla foribꝰ patefactis ad se-
ricū redit. Tum menelaus ⁊ vna bertus assunt. cyrographa nōnulla ad rempu-

blicā ꝑtinētia quesituri. Que postq̄ꝫ nullis inuēta sūt scrinijs. In latibulo nostro
inq̄t menelaꝰ forsitan erūt lucretia lumēqꝫ affer: huc intus q̄rendū est. His exterri
tus eurialꝰ viribꝰ exanguis fit. Iāqꝫ odisse lucretiā incipit atqꝫ intra se. Heu me
fatuū inq̄t. Quis me huc venire cōpulit nisi leuitas mea. Nūc ꝺeꝑhēsus sum: nūc
infamis fio: nūc cesaris grām ꝑdo. q̄d grām: vtinā mihi vita supsit. Quis me hinc
viuū eripiet. Emori certū est. O me vanū ⁊ stultoꝝ oīm stultissimū. In hāc sniaȝ
volens cecidi. Quid hec amoris gaudia si tanti emunt̄. Breuis illa voluptas est
doloris longissimi. O si nos hec pro regno celoꝝ subiremꝰ. Mira est hoīm insci-
tia. Labores breues nolumꝰ ꝑ lōgissimis tolerare gaudijs. Amoris causa cuiꝰ le-
ticia fumo cōparari pōt: infinitis nos oblectamꝰ angustijs. Ecce meipm iam ego
exemplū: iam fabula oīm ero: nec q̄s exitus pateat scio. Hinc si me deoꝝ traxerit
auxiliū: nusq̄ꝫ me rursus amor illaq̄abit. O deꝰ eripe me hinc: parce iuuētuti mee:
noli meas metiri ignorātias reserua me vt hoꝝ delictoꝝ penitētiā agam. non me
amauit lucretia: sed quasi ceruū in casses voluit deꝑhendere. Ecce venit dies meꝰ
nemo me adiuuare pōt nisi tu deꝰ meꝰ. Audierā ego sepe mulierū fallacias nec de
clinare sciui. At si nūc euasero nulla me vnq̄ꝫ mulierꝝ tegna deludet. Sȝ nec lucre
tia minoribꝰ vrgebat̄ molestijs. que nō solū sui: ꝫ amātis quoqꝫ saluti timebit. At
vt est in ꝑiculis subitaneis mulierū q̄ꝫ viroꝝ ꝓmptiꝰ ingeniū: excogitato remedio
Age inquit vir. Cistella illic sup fenestra est vbi te memini monimēta nōnulla re-
condisse: videamꝰ an illic cirographa sint reclusa: subitoqꝫ decurrens tanq̄ꝫ vellet
apire cistellā: latenter illā deorsuȝ depulit ⁊ quasi casu cecidisset: Proch mi vir ait
adesto ne q̄d dāni sentiamꝰ cistella ex fenestra cecidit: perge ociꝰ ne iocalia vl' scri
pture disperiāt. Ite ite ambo quid statis. Ego hinc ne q̄s furtū faciat oculis ob-
seruabo. Uideo audaciā mulieris nūc ⁊ feminis credito. Nemo tā oculatus ē vt
falli nō possit. Is dūtaxat nō fuit illusus quē coniunx fallere nō tēptauit. Plus for
tuna q̄ꝫ ingenio sumꝰ felices. Motꝰ hoc facto menelaꝰ bertusqꝫ vna repēte i vicu
lū se ꝑcipitāt. Domꝰ etrusco more altior fuit multiqꝫ gradus descēdēdi erāt: hinc
datū est eurialo spaciū mutādi locū. q̄ ex monitu lucretie in nouas latebras se re-
cepit. Illi collectis iocalibꝰ atqꝫ scripturis q? cyrographa q̄bꝰ opꝰ erāt nō repere-
rāt ad scrinia iuxta que latuerat eurialus trāseūt: ibiqꝫ voti cōpotes facti. Cōsa-
lutata lucretia recesserūt. Illa obducto foribꝰ pessulo. Exi mi euriale. Exi mi aie
inq̄t: veni gaudioꝝ sūme meoꝝ: veni foras delectationū mearū scaturigo: leticie
fauū mellis: veni dulcedo incōꝑabilis mea. Iā tuta sūt oīa: iā nr̄is ſmonibꝰ libe-
re campꝰ pȝ: iā locus est amplexibꝰ tutus. Aduersari oculis nr̄is fortuna voluit: ꝫ
aspiciūt dij nr̄m amorē: nec tā fidos amātes deserere voluerūt. Ueni iā meas i vl
nas: nihil est qđ ampliꝰ verearē: meū liliū: rosarūqꝫ cumulꝰ. Quid stas: q̄d times
tua hic sum lucretia: q̄d cūctaris: lucretiā amplexari. Eurialus vix tandē formidi
ne posita seseqꝫ recepit. Cōplexusqꝫ mulierē. Nūq̄ꝫ me inq̄t tantꝰ inuasit timor: ꝫ
digna tu es cuiꝰ cā tāta gerāt̄. Nec istec oscula ⁊ tā dulces āplexꝰ obuenire cupiā
grat̄ debēt. Nec ego vt verū fateor sat̄ emi tantū bonū. Si pꝰ mortē rursus viuē
possēȝ teqꝫ ꝑfrui: emori milies vellē: si h̄ ꝑcio tui possent āplexꝰ coemi. O mea fe-
licitas. O mea btitudo: visuȝ video an ita ē: teneo te an sōnis illudor vanis: tu cer
te h̄ es ego te habeo. Erat lucretia leni vestita palla: q̄ mēbris absqꝫ ruga herebat:
nec vel pectꝰ vel clunes mētiebat̄ vt erāt arctꝰ sic se oñtabāt: gule cādor niuale:
oculoꝝ lumē tāq̄ꝫ solis iubar: intuitꝰ letꝰ facies alacris gene sicuti lilia purpureis
admixta rosis: risus in ore suauis atqꝫ modestus pectꝰ amplū. papille q̄ duo pu-
nica poma ex vtroqꝫ latē tumescebāt: pruritūqꝫ palpitātes mouebāt. Nō potuit
eurialꝰ vltra stimulū cohibere: ꝫ oblitꝰ timoris: modestiaȝ q̄ȝ abs sese repulit. ag-
gressusqꝫ feiaȝ. Iā inq̄t fructū sumamꝰ amoris: reqꝫ vbis iūgebat. Obstabat mu
lier curāqꝫ sibi honestat̄ ⁊ fame fore dicebat nec aliud eius amore q̄ꝫ vba ⁊ oscula
poscere. Ad q̄ subridēs eurialꝰ. Aut scitū est inq̄t me huc venisse aut nescitū. Si
scitū nemo ē q̄ cetera nō suspicet̄: ⁊ stultū est infamiā sine re subire. Si nescitū ⁊ h̄

ꝗ̄ꝫ sciet nullꝰ. Ꝧ pignꝰ amoris ē: emorior priusq̄ꝫ careā. Ach scelꝰ est inq̄t lucretia.
Scelꝰ est inq̄t eurialꝰ bonis nō vti cū possis: an ego occasionē mihi ꝯcessā tā q̄si-
tā tā optatā amitterē. Acceptaq̄ꝫ mlieris veste pugnātē feiam q̄ vincere nolebat
abs negocio vicit: nec venerī hec facietatē vt hamoni cognita thamar pepit: ꝭ ma
iorē sitim excitauit amoris. Memor tū discriminis eurialꝰ postq̄ꝫ vini cibiq̄ꝫ pau
lisp hausit: repugnātē lucretia recessit. Nec sinistre q̄spiā suspicatꝰ ē nisi q̄ vnꝰ ex
baiulis putabat. Admirabaꝛ seipm̄ eurialꝰ dū viā ꝑgeret. Secūq̄ꝫ. O si nūc inq̄t
obuiū mihi se daret cesar meq̄ꝫ agnosceret: q̄ꝫ illi habitꝰ Ꝧ suspicionē faceret: q̄ me
rideret: fabula oibꝰ eēm: ⁊ illi iocus nūq̄ me missū faceret donec sciret q̄d sibi hec
rustica vestis vellet. Sꝫ fingerē nō hāc ꝭ aliā me dicerē adisse matronā. Nā ⁊ ipē
hāc amat nec ex vsu ē meū sibi amorē patere. Lucretiā ꝓderē q̄ me suscepit serua
uitq̄ꝫ. Dū sic loq̄ꝛ visuꝫ achaten polinurū cernit: eosq̄ꝫ p̄it. nec priꝰ ab his cognitꝰ
ē q̄ꝫ domi fuit vbi posit̄ saccis ꝑtesta sumpta rex pādit euentū. Dū q̄s timor ⁊ qd̄
gaudiū incessit mēorīꝛ scꝫ narrat: nūc timēti simis nūc exultāti fit. Interueniēdū
aūt heu me stultū inq̄t feie cōmisi caput nō sic me pr̄ admonuit dū me nulliꝰ feie fi
dē seq̄ debere dicebat. Ille feiaꝫ aial dicebat eē indomitū infidū mutabile crude-
le mille passionibꝰ deditū. Ego patne imemor discipline vitā meā mulierc̄ule tra
didi. Quid si me frumēto oneratū aliq̄s cognouisset: qd̄ dedecꝰ: q̄ nā ifamia mihi ⁊
meis posteris euenisset. Alienū me cesar fecisset tā q̄ꝫ leuē ⁊ insanū. potuisset hec
cōtēnere. Quid aūt si me vir dū scrinia ꝯsabat latētē inuenisset. Seua ē lex iulia
mechis. Exigit tū dolor mariti maiores penas q̄ꝫ lex vlla cōcesserit. Necat Ꝧ fer-
ro. necat ille cruent̄ verberibꝰ q̄sdā mechos ⁊ mugilis intrat. Sꝫ putemꝰ vix pe-
pcisse vite mee. Nū me i vinculis ꝯiecisset. aut infamē cesari tradidisset. Dicamꝰ
⁊ illiꝰ me manꝰ effugere: q̄ inermis erat: mihiq̄ꝫ fidus ensis herebat lateri. At vi-
ro comitatꝰ erat ⁊ arma ex pariete pēdebāt captu facilia. In domo lōgꝰ famulo-
rū ordo: clamores mox inualuissent ⁊ ostia fuissent clausa: tuꝫ de me suppliciū sum
ptū fuisset. Heu me demētē: nulla me prudentia liberauit Ꝧ discrimie. ꝭ casus tm̄
Quid casus imo ⁊ ꝓmptū ingeniū lucretie. O fidā feiam. O amatricē prudētem
O insignū ⁊ nobilissimū amorē. Cur me tibi nō credā. Cur tuā nō sequar fidem.
Mille mihi si assint ceruices oēs tibi cōmittā. Tu fidelis es: tu cauta: tu prudēs.
Scis amare ⁊ amātē tueri. Quis tācito excogitare potuisset viaꝫ qua me q̄rētes
auerteret vt tuipa excogitasti. Tu mihi hāc vitā seruasti eandē tibi deuoueo. Nō
meū ē sed tuū qd̄ spiro. Nō erit mihi durū ꝑdere ꝓpter te qd̄ ꝑ te teneo. Tu vite
mee ius habes: tu necis imꝑiū. O candidū pectus. O dulcē linguā. O suaues
oculos. O ingeniū velox. O mēbra marmorea succiq̄ꝫ plena qn̄ ego vos reuisam
qn̄ iterū corallina labia mordebo. qn̄ tremulā linguā ori meo murmurantē denuo
senciā. Papillas ne vnq̄ꝫ illas retractabo. Parū est achates quod in muliere vi-
disti hac. Quo propior est femina eo formosior est: vtinā mecū vna fuisses. Non
tam tandali regis lidie formosa vxor fuit q̄ꝫ ista est. Nō miror illū voluisse nudaꝫ
coniugem socio demonstrare vt plenius sumeret gaudiū. Ego quoq̄ꝫ itidē facerē
si facultas eēt lucretiā tibi nudā ostenderem. Aliter aūt nec tibi effari quanta sit
eius pulchritudo possum. nec tu q̄ꝫ solidū q̄q̄ꝫ plenū meum fuerit gaudiū potes
cōsiderare. Sed congaude mihi: q̄ maior fuit mea voluptas q̄ꝫ verbis queat ex-
poni. Sic eurialus cū achate. nec pauciora secū lucretia dicebat. Eiꝰ tū minor leti
cia fuit quo taciturnior aliis fidē nō habuit vt rē posset referre. Sosie nō audebat
ꝑ verecūdia totū narrare. Baccarus interea pānoniꝰ eques domo nobilis q̄ ce-
sarē seq̄baꝛ ardere lucretiā cepit. Et q̄ formosus erat: redamari putabat: solāq̄ꝫ
feie pudicitiā obstare rebaꝛ. Illa sicut mos ē nr̄is dn̄abꝰ oēs vultu blando intue-
baꝛ. Ars est siue deceptio potiꝰ ne verus amor palā fiat. Insanit baccarus nec cō
solari pōt nisi lucretie mētē ꝑsentiat. Solēt matrone seneñ. ad primū lapidē sacel
lū diue marie. qd̄ in bethleem nūcupāt sepiꝰ visitare. Huc lucretia duabꝰ cōmita
ta ꝟginibꝰ ⁊ anu q̄dā ꝓficiscebaꝛ. Seq̄ꝛ baccarꝰ violā in manu gestās deauratis

foliꝭs in cuiꝰ collo eplaꝝ amatoriā subtilibꝰ inscriptā mēbranis abscōderat. Nec mi-
rere. tradidit enī cicero illā illiadā oēm ita subtilit scriptā sibi ostēsa fuisse vt testa
nucis clauderet. Offert violā lucretie seqꝫ cōmēdat baccarꝰ. Respuit donū lucre-
tia. Instat pānoniꝰ magnis ꝑcibꝰ. Tū anꝰ recipe inqͭ hera donatū florē: qd times
vbi nullū ē ꝑiculū. Parua res ē q̄ potes huc militē placare. Secuta ē lucretia ani-
lē suasionē violāqꝫ suscepit. Parūqꝫ vltra ꝓgressa violā alteri ex ꝟginibꝰ tradidit
Nec diu post obuiā facti sūt duo studētes q̄ ꝟgūculā vt sibi florē traderet nō ma-
gno negocio idurert: aptoqꝫ viole stipite carmē amatoriū iuenert. Solebat h̄ ho-
minū genꝰ ꝑgratū eē nr̄is matronis: ꝯ postqꝫ cesaris curia senas venit: irrideri de-
spici ⁊ hr̄i odio cepit: qꝛ plus armoꝝ strepitꝰ q̄ lr̄arū lepor nr̄as feīas delectabat.
Hic grādis liuor ⁊ simultas ingēs erat: q̄rebātqꝫ tegne vias oēs q̄bꝰ nocerēt fa-
gis. Ut ꝯ viole dolꝰ patuit: ad menelaū mox itur eplaꝫqꝫ vt legat rogat. Ille me-
stus domū ꝑgit vxorē increpat: domūqꝫ clamoribꝰ implet: negat se reaꝫ vxor rēqꝫ
gestā exponit ⁊ anꝰ adducit testimoniū. Itur ad cesarē fit q̄rela: vocat baccarus
Is crimē fatet: petēsqꝫ veniā nūqꝫ se post lucretiā vexaturū iureiurādo ꝯfirmat.
Sciēs tn̄ iouē n̄ irasci ꝯ arridere ꝑiuriꝭs amātū. sterilē flāmā vt magꝭ ꝓhibitꝰ erat
eo diligētiꝰ seq̄bat. Uenit hyems exclusisqꝫ nothis solū boreā admittebat. Cadūt
ex celo niues: soluit i ludū ciuitas. Iactāt matrone i vicos iuuenes i fenestras ni-
uem. Hinc nactꝰ occasionē baccarꝰ eplaꝫ altera cera includit cerā niue cingit: fa-
ctaqꝫ palā i fenestrā lucretie iacit. Quis nō oīa regi fortuna dicat. q̄s nō fauorabi-
lē eiꝰ cupiat flatū fati. Plꝰ enī valet hera benigni q̄ si te veneris ꝯmēdet epla ma-
riti. Dicūt q̄dā nil eē q̄ i sapiēte queat fortūa: ꝯ ego his sapiētibꝰ ꝯcedo. q̄ sola ꝟ-
tute gaudēt: q̄ ⁊ paupes ⁊ egroti ⁊ i eq̄ fallaris clusi vitā se credūt possidere beatā
q̄lē nullū adhuc vidi vl̄ fuisse putarim. cōi vita hoim vita fauoris fortune indiget
hec q̄s vult eleuat ⁊ q̄s vult deꝑmit. Quis baccarū ꝑdit nisi fortuna: nūq̄d prudē-
tis ꝯsiliꝭ fuit i nodis viole clausisse tabellas: ⁊ nūc bn̄ficio niuis eplaꝫ trāsmisisse.
Dicet aliq̄s fieri cautiꝰ potuisse. qꝺ si h̄ ꝯsiliū fortūa iuuisset. ⁊ cautꝰ h̄ ⁊ pruden-
tissimꝰ iudicatꝰ fuisset. Sꝫ obstās fatū pilā ex lucretie manibꝰ lapsaꝫ apud igneꝫ
duxit vbi solutis calore niuibꝰ liquefactaqꝫ cera tabellas manifestauit q̄s tū vetu-
le q̄ se calefaciebāt tū menelaꝰ q̄ aderat ꝑlegerūt: nouasqꝫ lites excitart: q̄s bacca-
rus nō excusatiōe ꝯ fuga vitauit. Hic amor ex vsu venit curialo. Nā dū vir gres-
sus ⁊ actus baccari speculat insidiꝭs euriali locū facit verūqꝫ est qꝺ dici solet. Nō
facile custodiri qꝺ a pluribꝰ amat vel impugnat. Spectabāt amātes pꝰ ꝑmū cō-
cubitū. secūdas nuptias. Uiculus erat int edes lucretie atqꝫ viciniartꝰ ꝑ quē pe-
dibꝰ in vtrūqꝫ parietē porrectis i fenestrā lucretie haud difficilis p̄bebat ascēsus
Sꝫ huc ascēdere solū noctu licebat. Menelao petēdū rus erat ibiqꝫ ꝑnoctādūꝫ
q̄ dies ab amātibꝰ tāqꝫ saturnalioꝝ expectabat. Fit recessus. Mutatis eurialꝰ
vestibꝰ in viculū se recepit. stabulū illic menelaꝰ habebat. qꝺ eurialꝰ docente sosia
igressus est: ibiqꝫ noctē manēs sub feno latebat. Tuꝫ ecce dromo q̄ erat menelai
secūdus famulus equis ꝑpositus: impleturus p̄scpia: fenū ex euriali latere susci-
pit. eratqꝫ ampliꝰ suscepturus ac eurialū furca ꝑcussurus ni sosias obuenisset qui
vt discrimē agnouit. da mihi hāc operā frater bone. Ego hinc pabulū equis p̄be-
bo tu interea loci vide an nobis cena instructa sit. Gaudēdū ē dū herꝰ abest. Me-
liꝰ ē nobis cū dn̄a q̄ cū illo. Hec iocūda ē ⁊ ꝑliberalis. Ille iracūdus clamorosus
auarus difficilis: nūqꝫ nobis bene est dū ille adest. Uides ne vt vētres nr̄os iniq̄
castigat modio. q̄ semꝑ esurit vt nos fame cruciet: nec sustinet muscida frusta ce-
rulei panis ꝯsūmi. ꝯ hesternū minutalē ꝟuat i mēseꝫ. vniusqꝫ cene silurnos ⁊ an-
guillas salsas in alterā defert ⁊ numerata fila sectiui porri ne q̄d tāgamꝰ signata
recludit. Miser q̄ ꝑ hec tormēta q̄rit diuitias. Nā q̄d stultiꝰ q̄ viuere pauperem
vt locuples moriar. Quāto meliꝰ hera q̄ nō ꝯtēta vitulis nos pascere ⁊ teneri he-
dis gallinas q̄ꝫ turdosqꝫ mistrat ⁊ vini copiā melioris. ii. dromo cura vt q̄ vncta
popina sit. Istud inqͭ dromo cure habebo. ⁊ mēsā potiꝰ q̄ eq̄s fricabo. Heꝝ ego

hodie in rus deduxi ꝙ sibi male succedat nunq̄ mihi verbū dixit. nisi vesperi cū
me remisit ad equos: renūciariq̄ dn̄e iussit nō se reditVrū hac nocte. Laudo te so-
sia q̄ tandē odire cepisti dn̄i mores. ego iādiu mutassem dn̄m: nisi me dn̄a matuti
nis offellis retinuisset. O velles nihil dormiēdū est hac nocte: bibamꝰ, voremusq̄
donec veniat dies. Nō tantū ꝑ mensē lucrabiť herus quātū nos vna cena sume-
mus. Audiebat hoc curialꝰ libēs: tāetsi mores seruoꝝ notabat. ⁊ idē sibi fieri nō
dubitaret cū domo abesset vtq̄ dromo recessit. assurgēs curialꝰ. O q̄ inq̄t beatā
noctē sosia tuo bn̄ficio sū habiturꝰ q̄ me huc duxisti ⁊ ne patefierem ꝓbe curasti
vir bonꝰ es meritoq̄ te amo. nec tibi nō gratꝰ inueniar. Aderat hora p̄scripta letꝰ
curialus q̄uis duobꝰ ꝑfunctꝰ discriminibꝰ: murū ascēdit ⁊ aꝑta fenestra lucretiā
iuxta foculū sedētē: paratisq̄ obsonijs expectātē repit. Illa vt amātē agnouit: as
surgēs mediū cōplexa est. Fiūt blādicie: danť oscula: itur i venerē: tensis velis fes
sāq̄ nauigio cithareā nūc ceres reficit nūc bachꝰ. Heu q̄ breues voluptates sūt
q̄ lōge solicitudines: vix horā curialꝰ letā habuerat: tū ecce sosias q̄ reditū mene-
lai renūciat gaudiūq̄ ꝑturbat. Timet curialꝰ: fugē studet: lucretia mēsis abscōditū
obuiā viro ꝑgit: reuersūq̄ salutat. Et o mi vir inq̄t ꝙ bene redisti. nā ego iā te vil-
licā rusticatū rebar: q̄d tu tn̄ rure tādiu egisti. caue ne q̄d olfaciā. Cur n̄ domi ma-
nes: q̄d me cōtristari absentia studes: sꝑ dū abes timeo tibi. tū ne quā adeas for-
do vt sunt inuidi vxoribꝰ suis viri quo metu si vis me soluere nūq̄ extra dormias
Necem̄ sine te nox ē mihi vlla iocūda. Sed cena hic iā post cubatū ibimꝰ. Erant
tūc in aula vbi familia prandere solet: ibiq̄ virū detinere lucretia nitebať donec
curialus abeūdi spaciū suscepisset: cui necessaria ē morula quedā. Menelaꝰ autē
foris cenatus erat seq̄ in thalamū recipe festinabat. Tū lucretia parū me amas
inq̄t cur nō potiꝰ domi apud me cenasti. Ego q̄ tu aberas non comedi hodie nec
bibi q̄cq̄. Venerūt tū villici ex rosalia nescio q̄d vini portātes optimū eē ferebāt
trebeanū. Ego pre mesticia nihil gustaui: nūc q̄m ades eamꝰ si placet in cellarium
introrsum: gustemusq̄ vinū si vt illi dixerūt tā suauissimū sit. Hisq̄ dictis lucernā
dextra virū sinistra manu recipit ⁊ in intimū penu descendit: tādiu nūc hūc nunc
illū cadū terebrauit ac cū viro pitisauit. donec curialū putabat abesse. At ita de-
mū ad ingratos himeneos cū viro transiuit. Curialꝰ in tēpesta nocte domū repe-
tijt. Sequēti luce siue ꝙ sic expediebat cauere siue suspicio mala fuit muro fene-
strā menelaꝰ obstruxit. Credo vt sunt cōciues nostri i cōiecturas acuti suspicio-
nūq̄ pleni. timuisse menelaū loci comoditatē vtq̄ parū fidebat vxori: occasionē
demere voluisse. Nā etsi nihil conscius erat illi. vexatā tamē feminā multisq̄ die
tim temptatā p̄cibus nō ignorabat: ⁊ animū cognoscebat mulieris instabilē: cuiꝰ
tot sunt voluntates quot sunt in arboribus frondes. Sexus enim femineꝰ nouita
tis est auidiꝰ raroq̄ virū amat cuiꝰ copiā habet. Sequebať ḡ viā maritoꝝ ꝓmul
gatā quoꝝ opinio ē infortuniū bonis excludi custodijs. Erepta ē hinc cōueniēdi
facultas nec mittēdis l̄ris ꝑmissa libertas ē. Nā ⁊ cauponē q̄ post edes lucretie
vinariā tabernā cōduxerat: ex q̄ solebat curialꝰ affari lucretiā at l̄ras ꝑ arūdinem
mittē sicuti menelaꝰ suasit ingratꝰ expulit. Restabat solꝰ ocloꝝ intuitꝰ. nutuq̄ tm̄
se ꝯsultabāt amātes neq̄ ista camoris extrema linea cōmode ꝑfrui poterāt. Erat
ingēs dolor vtriq̄ cruciatusq̄ morti silis q̄ nec amoris poterat obliuisci. neci eo
ꝑseuerare. Dū sic anxiꝰ curialꝰ q̄d ꝯsilij capiat meditať. Venit in mentē lucretie
monitū q̄d sibi de pandalo scripserat menelai cōsobrino ꝑitosq̄ medicos imitatꝰ
q̄bꝰ mos ē i ꝑiculosis egritudinibꝰ anceps adhibē medicamētū ⁊ vltia potiꝰ expiri
q̄ sine cura morbū relinq̄re. Aggredi pādalū statuit remediūq̄ suscipe q̄d antea
refutarat. Hinc igr̄ accersito ⁊ i penitiorē domꝰ ꝑtē vocato. Sede inq̄t amice rē
grādē tibi dicturꝰ sū: idigētē his q̄s i te scio sitas diligētia fide ⁊ taciť nitate. Vo
lui iā dudū h̄ tibi dixisse: s̄ nō eras mihi adhuc plene cognitꝰ nūc ⁊ te nosco ⁊ q̄ ꝓ
bitate fidei es amo ⁊ obseruo ꝙ si aliō de te nescirē. sat̄ est q̄ oēs tui ꝯciues te lau-
dāt: tn̄ comites mei q̄bꝰ cū amicitiā ꝯflasti: ⁊ q̄ sis ⁊ q̄nti pēdēdꝰ me certū fecere.

Ex quibus te cupere meā beniuolētiā vidici: cuius te iā facio ꝑticipē qꝛ nō minꝰ
illa es dignus ꝙ̄ ego sum tua. Nūc q̄d velim: qm̄ inter amicos res agit̄ paucis ex
ponā. Tu scis mortale genꝰ ꝙ̄ in amorē sit ꝓnū seu virtutis est seu vicij. late pꝫ
ista calamitas: nec cor est si mō carneū est ꝙ̄ aliq̄n nō sentiat stimulos. Scis quia
nec sanctissimum dauid nec sapiētissimum salomonē nec sampsonē fortissimum
ista passio dimisit immunem. Incēsi p̄terea pectoris ⁊ amoris inbibiti ea natu-
ra est: vt si q̄s ꝓhibeat magis ardeat: nulla re magis curat̄ ista pestis ꝙ̄ dilecti co
pia. fuerūt plures tum viri tū mulieres tā nr̄a ꝙ̄ maioꝝ nr̄oꝝ memoria: q̄bꝰ inhi-
bitio durissime necis fuit occasio. cōtra ꝟo plerosq̄ꝫ nouimꝰ qui post cōcubitum ⁊
amplexus passim cōcessos mox furere desinerūt. Nihil consultiꝰ est postq̄ꝫ amor
ossibꝰ hesit ꝙ̄ furori cedere. Nā q̄ aduersus tēpestatē nitit̄ sepe naufragiū facit ⁊
q̄ obtēꝑat ꝓcelle suꝑat. hec iō dixi qꝛ te amorē meū scire volo: ⁊ q̄d mei cā sis fa-
cturus. Tn̄ qd̄ emolimētū hic sit oriturū nihil tibi tacebo: qꝛ iā mei cordis alterā
te reputo ꝑtē. Ego lucretiā diligo: neq̄ꝫ hoc mi pādale mea culpa est factū. sed re-
gente fortuna in cuiꝰ manu ē totus quē colimꝰ orbis: mihi nō erāt noti mores ve
stri nec huiꝰ vrbis ꝯsuetudines norā. Putabā ego feīas vr̄as: qd̄ oculis mōstrāt
in corde sentire: sꝫ inescāt hoīes vr̄e matrone ⁊ nō amāt. Hinc deceptus suꝫ. Cre-
didi nāq̄ꝫ amatū me lucretie fore duꝫ me luminibꝰ intuebat̄ placidis: cepiq̄ꝫ ꝯtra
diligere: nec tā elegantē dn̄am dignā putaui: cui vices nō redderent̄ amoris. Nō
duꝫ te norā vel tuū genꝰ. Amaui putās amari. Quis em̄ tā saxeus ē aut ferreꝰ. q̄
nō amet amatꝰ. Sꝫ postq̄ꝫ fraudes noui meq̄ꝫ dolis irretitū: ne meꝰ sterilis esset
amor. nisus sum oībꝰ artibꝰ illaꝫ incēdere: vt par pari referet̄. Ardere nāq̄ꝫ nihilq̄ꝫ
vrere tū rubor erat: tū anxietas animi q̄ me die noctuq̄ꝫ mirū imodū cruciabat ⁊
erā adeo itrorsus vt egredi nullo pacto valerē. Factū ē igr̄ vt me ꝯtinuāte par sit
amor amboꝝ. Illa incēsa est: ego ardeo ambo perimꝰ. nec remediū ꝓtelāde vite
nr̄e videmꝰ: nisi tu sis adiumēto. Uir eā custodit ⁊ frat̄. Nō tā vellꝰ aureū ꝑuigil
draco seruabat: nec aditū orci cerberus ꝙ̄ illā diligent̄ recludit. Noui ego familiā
vestrā. Scio qꝛ nobiles estis inter primores vrbis diuites: potētes. amati: vtinaꝫ
nūq̄ꝫ nouisseꝫ hāc feminā. Sed quis est q̄ possit resistere fatis. Nō elegi hāc sꝫ ca-
sus dedit amādā. Sic se res habet: tectus adhuc amor est. sed nisi bene regat̄ ma-
gnū aliquod qd̄ supi auertāt malū pariet: possem forsitā me cōpescere si hinc abi-
rē: qd̄ ꝙ̄q̄ꝫ eēt mihi grauissimū: facerē tn̄ vr̄e familie gr̄a: si hoc putarē ex vsu fore
Sed nosco illius furorē: aut me sequeret̄: aut manere coacta manꝰ sibi consciret
qd̄ esset dedecus ꝑpetuū vr̄e domꝰ. Qꝛ igit̄ te volebā teq̄ꝫ vocaui: nr̄i cā est. vt ob-
uiemꝰ his malis. neq̄ꝫ alia via est nisi vt amoris nr̄i aurigā te ꝑ̄beas. curesq̄ꝫ vt be
ne dissimulatus ignis nō fiat apertus: ego me tibi cōmēdo: do: deuoueo: obseq̄re
furori: nedū oppugnat̄ magis incendat̄. Cura vt simul cōuenire possumꝰ: q̊ fa-
cto mox humiliabit̄ ardor, tolerabiliorq̄ꝫ reddet̄. Tu scis aditꝰ domꝰ: scis q̄n vir
abest: scis quō me valeas introducere. Frater viri aduertēdus ē q̄ est ad has res
nimiū ꝑspicax: lucretiāq̄ꝫ tāq̄ꝫ locū germāi teneat magna cura custodit: vniuersa
q̄ꝫ lucretie ꝟba euersas ceruices: gemitꝰ: screatꝰ: tussim: risus. attēte ꝯsiderat hūc
eludē sn̄ia est: nec sine te fieri pōt. Assis ergo ⁊ q̄n absuturus sit vir me instrue: re-
manentēq̄ꝫ fratreꝫ diuerte: ne custos affixus lucretie sit: ne ve custodes adhibeat
alios tibi credet: ⁊ ꝙ̄ dij faxint hāc fortasse ꝓuisionē tibi cōmittet. quā si suscepe-
ris ⁊ me iuueris (vt spero) iuuāda res est. Poteris em̄ me clā dū ceteri dormient
intromittere ⁊ amorē lenire furentē. Ex his ꝙ̄ emergāt vtilitates arbitror te pro
tua prudētia palā cernere. Seruabis nāq̄ꝫ in primis honorē domꝰ: amorē teges
q̄ nō posset abs vr̄a infamia manifestari. Sobrinaꝫ tuā in vita tenebis: menelao
vxorē custodies: cui nō tā obest vna nox mihi cōcessa nescijs oibus ꝙ̄ si sciēte po-
pulo illā ꝑdiderit me sequētē nupta senatori romano secuta est ippia liddū at pha
ron ⁊ nilū famosaq̄ꝫ menia lagi. Quid si me domi nobilē atq̄ꝫ potentem lucretia
seq̄ statuat qd̄ dedecus vr̄i generis q̄s ꝑpli risus q̄ nōdū vr̄a sed totiꝰ ciuitatis infa-

mia diceret forsitan aliq̄s absumēda potiꝰ ferro aut extinguēda venenis est mu-
lier q̄ᷓ id agat. Sed ve illi qui se humano sanguine polluit ⁊ maiori scelere vindi-
cat minus. Nō augenda sūt mala sed minuēda. Nos hoc scimus ex duobꝰ bonis
melius eligendū: aut ex malo ⁊ bono qđ sit bonū: sed ex malis duobꝰ qđ minꝰ ob-
sit. Omnis via piculi plena est: sed hec quā mōstro minꝰ habet discriminis ꝑ quā
nedū tuo sanguini consules sed mihi etiā ꝓderis q̄ pene insanio dū mei cā lucre
tiā video cruciari. Cui potius eē odio vellē q̄ᷓ te rogare. Sꝫ hic sumꝰ: eo deducta
res est. vt nisi tuis artibꝰ tua cura ingenio atq̄ꝫ solicitudine nauis regaṫ: nulla sa-
lutis spes maneat. Iuua igiṫ ⁊ illā ⁊ me tuāq̄ꝫ domū abs nota cōserua: nec me pu
tes ingratū. Scis apud cesarē quāti sim: q̄cquid petieris impetratū tibi efficiam
Et hoc tibi ante oīa polliceor deq̄ꝫ fidē: palatinūq̄ꝫ comitē te futurū: oēmq̄ꝫ tuam
posterioritatē hoc titulo gauisurā. Ego tibi lucretiā meq̄ꝫ ⁊ nr̄m amorē ⁊ famam
nr̄am: ⁊ tui generis decus cōmitto: tueq̄ꝫ mādo fidei: tu arbiter es. oīa hec in te si-
ta sunt: vide quid agas: ⁊ seruare potes ista ⁊ ꝑdere. Subrisit his auditis panda
lus factaq̄ꝫ morula: norā hec euriale dixit. ⁊ vtinā nō accidissent: sꝫ eū in locū sicut
abs te dictū est res rediīt: vt necesse sit me qđ iubes efficere: nisi ⁊ nr̄m genus affi-
ci ꝯtumelijs: ⁊ scandalū ingens cupiā exoriri. Ardet mulier sicut dixi: ⁊ impotēs
sui est: nisi occurro ferro se fodiet. aut ex fenestris se dabit p̄cipitē: nec vite iā sibi
nec honoris est cura. Ipsa mihi suū ardorē patefecit. Restiti increpaui lenire flā
mā studui: nihil ꝓfeci: oīa p̄ter te paruifacit. nihil nisi te curaṫ: tu illi sp̄ in mēte se
des te petit: te desiderat. te solū cogitat: sepe me vocitās. Audi precor curiale di-
xit sic mulier ex amore mutata est vt iā nō eadē videaṫ. Heu pietas heu dolor nul
la prius in vrbe tota vel castior vel prudētior lucretia fuit. Mira res si tantū iu-
ris natura dedit amori in mentes humanas. Medendum est huic egritudini nec
alia cura est nisi quā tu monstrasti. Accingā me huic operi: teq̄ꝫ dum tempus erit
cōmonefaciā: nec ex te gratiā quero. quia nō est officiū boni viri cū is nihil prome
reaṫ grām poscere. Ego vt vitē infamiā nostre iminentē familie hoc ago quod si
tibi cōducit. nō propterea sum amandus. At eū̄ curialus inquit. Ego vel sic tibi
grām habeo ⁊ creari te comitē vt dictū est curabo. modo tu dignitatē istam non
spernas. Nō sperno inquit pandalus. sed ne hinc ꝓfecta sit volo. si ventū est libe
re veniat. nihil ego ꝯditionale facio. Si potuisset hoc te nesciēte fieri. mea vt opa
apud lucretiā esses libentius egissem. Uale ⁊ tu vale retulit eurialus: postq̄ᷓ aim
reddidisti. fac finge inueni effice vt simul simus. Laudabilis pandalus letusq̄ꝫ
abiīt: tuꝫ q̄ꝫ tanti viri grām inuenisset: tum q̄ꝫ se iā comitē esse sperabat: cuius di-
gnitatis tāto erat auidior. quāto se minꝰ cupere demonstrabat. Sūt eū̄ hoīes q̄-
dam vt mulieres: q̄ cū maxime nolle dicūt: tuꝫ maxime volūt. Hic lenocinij mer
cede sortitus est comitatū. ⁊ aureā bullā sue nobilitatis posteritas demonstrabit
In nobilitate multi sūt gradus mi mariane: ⁊ sane si cuiuslibet originē queras: si-
cut mea sn̄ia fert: aut nullas nobilitates inuenias aut admodū paucas. que scele
ratū nō habuerūt ortum. Cū eū̄ hos dici nobiles videamꝰ qui diuitijs habundāt
diuitie ꝟo raro virtutis sunt comites. quis non videt ortū esse nobilitatis dege-
nerē. Hūc vsure ditarūt. Illū spolia. Proditiones aliū. Hic veneficijs ditatꝰ est.
Ille adulationibus. Huic adulteria lucrū p̄bent. Nōnullis mendacia ꝓsunt: q̄-
dā faciunt ex cōiuge questū: quidā ex natis. plerosq̄ꝫ homicidia iuuant. Rarus ē
q̄ iuste diuitias cōgreget. Nemo fastū amplū facit nisi qui oēs metit herbas: con
gregāt hoīes diuitias multas. nec vnde veniāt sed q̄ᷓ multe veniāt querūt: oībus
his versus placet. Unde has habeas q̄rit nemo sed oportet habere. Postq̄ᷓ ꝟo
plena est archa: tūc nobilitas posciṫ: q̄ sic quesita nihil est aliud q̄ᷓ p̄miū iniquita-
tis. Maiores mei nobiles habiti sunt. Sꝫ nolo mihi blandiri. nō puto meliores
fuisse ꝓauos meos alijs q̄s sola excusat antiq̄tas. qꝛ nō sūt in memoria ꝯuicia
Mea sn̄ia nemo ē nobilis nisi ꝟtutis amator. Nō miror aureas vestes eq̄s canes
ordinē famulorū. lautas mēses: marmoreas edes villas p̄dia piscinas iurisditio-

nes siluās. Nā hec oīa stultꝰ asseq̄ pōt: quē siq̄s nobilē dixerit ipē fiet stultꝰ. Pāda
lus nr̄ lenocinio nobilitatꝰ est. Nō multis post diebꝰ rure int̄ menelai rusticos ri-
xatū ē: ⁊ occisi nōnulli q̄ plꝰ satis biberāt. opusq̄ꝫ fuit ad res cōponēdas menelaū
ꝓficisci. Tū lucretia mi vir inq̄t grauis es hō debilisq̄ꝫ. eq̄ tui ꝗuit icedūt q̄re gra-
dariū aliquē recipe cōmodatū. Cūq̄ꝫ ꝑcūctaret̄ vbi nā eēt aliq̄s optimū iq̄t pāda
lus ni fallor eurialꝰ hꝫ: ⁊ tibi libēs ꝯcedet si me vis petē. Pete inq̄t menelaꝰ. Ro-
gatꝰ eurialꝰ mox equū iussit adduci. Isq̄ꝫ sui gaudij signū recepit: secūq̄ꝫ tacite di-
xit. Tu meū equū ascēdes menelae: ego tuā vxorē eq̄tabo. Cōuentū erat vt noct̄
ad horā q̄ntā i vico eurialꝰ eēt: speraretq̄ꝫ bn̄ si cantātē pādalū audiret. Abierat
menelaꝰ iāq̄ꝫ celū noctis obduxerāt tenebre. Mulier i cubili tp̄s manebat. Euria
lus an̄ fores erat signūq̄ꝫ morabat̄. nec cantū audiebat nec screatū. Iā p̄terierat
hora. ⁊ vt abiret eurialꝰ suadebat achates delusūq̄ꝫ dicebat. Dux erat amāti rece
dere ⁊ nūc vnā nūc aliā cām manēdi q̄rebat. Nō canebat pādalꝰ q̄r menelai frat̄
domi māserat ⁊ oēs aditꝰ scrutabat̄ ne q̄d isidiax fieret noctēq̄ꝫ trahebat insōnē.
Cui pādalꝰ nūq̄ꝫ ne inq̄t hac nocte cubatū ibimꝰ. iā nox mediū poli trāscēdit axē
⁊ me ꝗuis occupat sōnꝰ: miror te cū iuuenis sis senis hr̄e nām: q̄bꝰ siccitas somnū
aufert. nec vnq̄ꝫ dormiūt nisi paululū ꝓpe diē dū currꝰ voluit̄ septētrionalꝭ clicos:
cū iā tp̄s eēt surgēdi: eamꝰ tandē dormitū. q̄d sibi volūt he vigilie. Eamꝰ inq̄t aga
menō si tibi sic videt̄: antea tn̄ inspiciēde sūt fores an sat̄ firmate sint ne furibꝰ pa-
teant: veniēsq̄ꝫ ad ostiū nūc vnā nūc aliā serā admonuit ⁊ pessulū addidit. Erat
illic ingēs ferrū q̄d vix duo poterāt leuare: q̄ nōnūq̄ꝫ ostium claudebat̄ q̄d postq̄ꝫ
agameno leuare n̄ potuit. Iuua me inq̄t pādale admoueamꝰ ferrū h̄ ostio. tū dor
mitū ibimꝰ. Audiebat hos ꝑmōes eurialꝰ ⁊ actū ē tacitꝰ ait. Si h̄ ferramētū adiū
git̄. Tū pādalꝰ q̄d tu paras agamenō tāq̄ꝫ domꝰ obsidēda sit firmare ostiū paras
an tuti sumꝰ i ciuitate. libertas h̄ ē ⁊ q̄es oībꝰ eadē. tū hostes ꝓcul sūt q̄bꝰ cū bella
gerimꝰ florētini: si fures times sat̄ clausū ē. si hostes nihil ē q̄d hac i domo te possit
tueri. Ego hac nocte n̄ subibo h̄ onꝰ. q̄r scapulas doleo ⁊ infra suꝫ fractꝰ nec gestā
dis onerībꝰ suꝫ idoneꝰ: aut tu leua aut sine. Uah sat̄ est inq̄t agamenō dormitūq̄ꝫ
cessit. Tū eurialꝰ manebo adhuc h̄ orā ait si forte aliq̄s adapiat. Tedebat achatē
more: tacitusq̄ꝫ maledicebat eurialo q̄ se tādiu retineret insōnē. Nec diu māsuꝫ ē
cū ꝑ rimulā visa lucretia ē. pax q̄d luminis secū ferēs v̄sus quā ꝑgēs eurialꝰ. Sal
ue mi aīe lucretia dixit. At illa exterrita fugere p̄mū voluit: exide recogitās q̄s tu
es vir ait. Euriālꝰ tuꝰ inq̄t eurialꝰ. Api mea voluptas iā mediā noctē te hic op̄ior.
Agnouit lucretia vocē h̄ q̄r silatiōne timebat nō priꝰ ausa ē apire q̄ꝫ secreta int̄ se
tm̄ nota ꝑcepit. Pꝰ hec magno labore seras remouit. Sꝫ q̄r plīma ferramēta fores
retinebāt q̄ manꝰ feīnea ferrenō potat ad semipedis dūtaxat amplitudinē ostiū
patuit nec h̄ ait obstabit eurialꝰ extenuāsq̄ꝫ suū corpꝰ ꝑ dextrū latꝰ itro sese ꝯiecit
mlierēq̄ꝫ mediā āplexꝰ ē. Achates extra i excubijs māsit. Tū lucretia siue timore
nimio siue gaudio exaīata int̄ euriali deficiēs brachia pallida facta ⁊ omisso v̄bo
ac oculis clausis. ꝑ oīa silis mortue videbat̄ nisi q̄ adhuc calor pulsusq̄ꝫ manebat.
Exterritꝰ curialus subito casu q̄d ageret nesciebat secūq̄ꝫ. Si abeo mort̄ suꝫ reꝰ q̄
feminā i tanto discrimine deserueriꝫ. Si maneo interuenerit agamenon aut aliꝰ
ex familia ⁊ ego perierim. Heu amor infelix q̄ꝫ plus fellis q̄ꝫ mellis habes. Nō tā
absinthiū ē amarū q̄ꝫ tu. Quot iā discriminibꝰ obiecisti: q̄t mortibꝰ meū caput de-
uouisti. Hoc nūc restabat meis in brachijs vt feiam exaimares. Cur me nō potiꝰ
interemisti. Cur nō me leonibꝰ obiecisti. Heu q̄ꝫ optabiliꝰ erat in huiꝰ me potiꝰ gre
mio q̄ꝫ istā i meo sinu defecisse. Uicit amor vix abiectaq̄ꝫ ꝓprie cura salut̄ cū feia
māsit: eleuāsq̄ꝫ altiꝰ mutū corpꝰ atq̄ꝫ deosculās madidꝰ lacrimis. Heu lucretia in-
q̄t vbi nā gētiū es vbi aures tue. Cur nō r̄ndes. Cur nō audis. api oc̄los obsecro
meq̄ꝫ respice. arride mihi vt soles. tuꝰ hic eurialꝰ assum: tuus te amplectit̄ eurialꝰ
mi aīe. Cur meū ꝯtra basias miror obisti an dormis vbi te q̄rā. Cur si mori vole
bas nō me monuisti vt me occidisseꝫ vna tecū: nisi me audis en iaꝫ latꝰ meū apiet

gladius ⁊ ambos habebit exitus vnꝰ. Ach vita mea: suauiū meū: delicie mee: spes
vnica: integra ꝗes. Siccine te lucretia perdo: attolle oculos: eleua caput. Nōdū
mortua es video: adhuc cales: adhuc spiras. Cur mihi nō loꝗris. Sic me recipis
ad hec me gaudia vocas: hāc mihi das noctem. Assurge oro requies mea: respice
tuū curialū. Assum eurialus tuꝰ. At sic fatus lachrymaꝝ flumē supra frōtē ⁊ mu-
lieris timpora fluit: ꝗbus tāꝙ rosaꝝ aꝗs excitata mulier ꝗ̄ de graui sōno ssurrexit
amātēꝗ vidēs. Heu me inꝗt euriale vbi nā fui. Cur nō me potiꝰ abire sinisti. bea
ta iā moriebar in tuis manibꝰ: vtinā sic excedere anteꝙ tu hac vrbe decederes.
Cū sic inuicē fant in thalamū ꝓgūt vbi talē noctē habuert ꝗlē credimꝰ int duos
amantes fuisse: postꝙ nauibꝰ altis raptā helenā paris abduxit: tanꝙ dulcis nox
ista fuit: vt ambo negarēt tā bene inter martē venerēꝗ fuisse. Tu meus es gami-
nides: tu meꝰ ypolitus dyamedesꝗ meus dicebat lucretia. Tu mihi pollixena es
eurialus referebat: tu emilia tu venꝰ ipa: ⁊ nūc os nūc genas nūc oculos cōmēda
bat. Eleuataꝗ nōnūꝙ lodice: secreta ꝗ̄ nō viderat antea ꝯtēplabat: ⁊ plus dice-
bat iuenio ꝙ putarā. Talē lauātē vidit acheon in fonte dianā. Quid his mēbris
formosius: ꝗd cādidius. Iā redemi ꝑicula. Quid est qd ꝓpter te nō debeat sustine
ri. O pectus decoꝝ. O papille ꝑmende: vos ne tāgo: vos ne habeo: vos ne meas
incidistis manꝰ. O teretes arctus. O redolēs corpus: te ne ego possideo. Nunc
mori facilꝰ est qn̄ gaudiū hoc est recēs neꝗ interueniat calamitas. Aie mi teneo
te an somnio. vera ne ista voluptas ē an extra mentē positꝰ sic reor. Nō somnio:
certe vera res agit. O suauia basia. O dulces amplexꝰ. O melliflui morsus. Ne-
mo me felitius viuit nemo beatiꝰ. Sed heu ꝙ veloces hore: inuidia nox: cur fugis
Mane apollo: mane apud inferos diu. Cur equos tācito in iugū trahis: sine plꝰ
graminis edāt. Da mihi noctē vt alcumene dedisti. Cur tu tā repēte citoni tui cu-
bile relinꝗs aurora. Si tā grata illi esses ꝙ mihi lucretia: haud tā mane surgere te
ꝑmitteret. Nūꝙ mihi nox visa est hac breuior: ꝙuis apud britanos dacosꝗ fue-
rim. Sic eurialus nec minora dicebat lucretia. Nec osculū nec verbū irrepensa-
tū ꝑterijt. Stringebat hic stringebat illa: nec post venerē lassi iacebāt. Sed vt an
theꝰ ex terra validior resurgebat: sic post bellū alacriores illi robustioresꝗ fiebāt
Nocte ꝑacta cū crines suos ex occeano tolleret aurora discessuꝫ est. Nec post mlꝰ
tos dies redeūdi copia fuit. Crescentibꝰ dietim custodijs. Sed oīa supauit amor
viāꝗ tandē cōueniēdi reperit ꝗ̄ vsi amātes sunt. Interea cesar ꝗ̄ iā eugenio recō
ciliatus erat: romā petere festinauerat. Sensit hec lucretia. Quid em̄ non sentit
amor: aut quis fallere posset amātē. Sic igit lucretia scripsit eurialo.

Lucretia scribit eurialo.

I posset animꝰ meꝰ irasci tibi iā succensere ꝙ abiturū te dissimulasti. Sꝫ
amat te ꝙ me magis spūs meꝰ: nullaꝗ pōt ex cā aduersus te moueri. Heu
mi cor: ꝗd ē ꝙ mihi cesarē nō dixisti recessurū. Ille itineri se parat: nec tu h
manebis scio. Quid obsecro de me fiet: ꝗd agā misera vbi quiescā: si me relinquis
nō viuo biduū. Perago has lr̄as meis lacrimis madidas: ꝑ tuā dexterā ⁊ dataꝫ
fidē si de te quicꝙ merui: aut fuit tibi quicꝙ dulce meū: miserere infelicis amātis
Nō peto ꝙ maneas: sꝫ tolle me tecū. Fingā me vespe bethleē petē velle: vnicāꝗ
recipiā anū. Assint illic duo tresue famuli ex tuis meꝗ recipiāt: nihil negocij ē vo
lentē eripere. Nec tibi dedecori puta. Nā ⁊ filiꝰ priami ꝯiugē sibi raptā parauit
nō iniuriaberis viro meo. Is em̄ omnino me ꝑditurus est. Nā nisi me abducas
mors illi me auferet. Sꝫ noli tu esse crudelis meꝗ moriturā relinquere ꝗ̄ te plu-
ris semꝑ ꝙ me feci. Ad hec eurialus in hunc modū scripsit.

Responsio euriali.

Elaui te vsꝗ nūc mea lucretia ne te nimiū afflictares anteꝙ tempus eēt.
Scio mores tuos: noui te qꝛ te nimis crucias. Nec cesar sic recedet vt nō
sit reuersurus. Ex vrbe postꝙ reuerterimꝰ. hoc iter est nobis in patriam.
Qꝛ si cesar aliā viā fecerit: me certe si vixero reducē videbis: negētꝗ mihi patriā

ſupꝑ: errabūdoqꝫ ſilētiqꝫ reddēt vlixi niſi huc reuertar. Reſpira ꝗ̃ mi aīe ſumeqꝫ
vires noli te macerare: q̄n viue potiꝰ leta. Qđ dicis de raptu eſſet mihi tum gra-
tū tuꝫ iocūdiſſimū. Nec mihi maior voluptas pſtari poſſet ꝙ̃ te ſp̄ habere mecū
ac meo ex arbitrio potiri. Sꝫ cōſulendū eſt magis honori tuo ꝙ̃ mee voluptati.
Exigit nāqꝫ fides tua qua me cōplexa es: tibi vt cōſiliū fidele pbeā: ꝛ qđ in reꝫ ſit
tuā. Tu te ſcis pnobilē eē ꝛ in clara familia nuptā. Nomē habes tū pulcerrime:
tū pudiciſſime mulieris: nec apud italos ſoluꝫ tua fama claudit̄: ſ ꝛ theutones ꝛ
pānonij ꝛ bohemi ꝛ oēs ſeptētriones populi tuū nomē agnoſcūt. Or ſi ego te ra-
piā mitto dedecus meū qđ tui cā floccifacerē. Qua ignominia tuos afficeres ne
ceſſarios: quibꝰ dolorībꝰ tuā matrē pūgeres: quid de te diceret̄. ꝗs rumor exiret ī
vrbē. Ecce lucretiā ꝗ̄ bruti cōiuge caſtior menelopeqꝫ melior dicebat̄: iā mechuꝫ
ſequit̄ imemor domꝰ, parētū ꝛ patrie. Non lucretia ſꝫ yppia eſt vel iaſonē ſecuta
medea. Heu me quātus meror cū de te talia dici ſentirē. Nūc amor noſter clā eſt
nemo te nō laudat. Rapina turbaret oīa: nec vnqꝫ tā laudata fuiſti ꝙ̃ tūc vitupe-
reris. Sꝫ mittamꝰ famā: quicq̄d amore pfrui nr̄o nō valeremꝰ. Ego ceſari ſeruio
Is me virū fecit potentē diuitē: nec ab eo recedere poſſum ſine mei ſtatus ruina
qđ ſi eū dedererē nō quirē te decent̄ hr̄e: ſi curiā ſequerer nulla quies eēt: omni die
caſtra mouemꝰ. Nuſqꝫ ceſari tanta mora fuit: quāta nūc ſenis. Idqꝫ belli neceſſi
tas fecit ꝙ ſi te circūducerē ꝛ q̄ṡi publicā feminā in caſtris haberē: vide ꝙ̃ eēt mihi
ꝛ tibi dedecoꝝ. His ex rebꝰ obſecro te mea lucretia mentē vt iſtam exuas: boniqꝫ
cōſulas. nec furori magis ꝙ̃ tibi blandiaris. Alius fortaſſis amator aliter ſuade-
ret ꝛ vltro te fugere pcaret̄ vt te ꝙ̃diu poſſet abuteret̄: nil̄ futuri prouidus duꝫ p̄
ſenti ſatiſfaceret egritudini. Sꝫ is nō eſſet amator verus qui libidini magis ꝙ̃ fa
me cōſuleret. Ego mea lucretia qđ frugi eſt moneo. Mane hic te rogo: nec me du
bita rediturū. Quicq̄d apud etruſcos incūbet agēdū ceſari mihi cōmitti curabo
daboqꝫ operā vt te frui abs tuo incōmodo poſſiꝫ. Uale viue ama nec meū ꝙ̃ tuꝰ
eſt ignē putato minorē: aut me nō inuitiſſimū hinc abſcedere. Iterū vale mea ſua
uitas ꝛ anime cibꝰ mee. Acquieuit his mulier ꝛ impata factura reſcripſit. Pau
cis poſt diebꝰ curialus cū ceſare romā pexit: nec diu moratꝰ illic febribꝰ eſt incen
ſus. Infelix penitus ꝗ̄ cū arderet amore. febriū qꝫ cepit ignibꝰ eſtuari. Cūqꝫ iam
vires amor extenuaſſet adiectis morbi dolorībꝰ parū ſupꝑerat vite: tenebat̄qꝫ ſpi
ritus medicoꝝ remedijs potiꝰ ꝙ̃ manebat. Ceſar dietim ad eū veniebat ꝛ q̄ṡi filiū
ſolabat̄ oēſqꝫ curas apollinis adhiberi iubebat. Sed nulla valentior fuit medela
ꝙ̃ lucretie ſcriptū quo viuentē illā ꝛ ſoſpitē cognouit. Que res febres aliquātiſp̄
iminuit eurialūqꝫ ſurgere in pedes fecit. qui ꝛ coronationi ceſaris interfuit: ac ibi
miliciā ſuſcepit ꝛ aureū calcar. Poſt hec cū ceſar paruſiū peteret: is rome manſit
nondū ex integro ſanus. Exinde ſenas venit ꝙ̃uis adhuc debilis extenuatuſqꝫ fa
cie. Sed intueri potuit nō alloqui lucretiā. Epiſtole plures vtrinqꝫ miſſe ſunt rur
ſuſqꝫ de fuga tractatū eſt. Triduo illic manſit eurialus dum ſibi aditus oēs vide-
ret ereptos. receſſum eius amāti renunciauit. Nūqꝫ tanta dulcedo in ꝯuerſando
fuit: quāta in recedendo meſticia. Erat in feneſtris lucretia per vicū iam eurialus
equitabat: humidos oculos alter in alterū iacerat. Flebat vnꝰ flebat alter: ambo
dolorībꝰ vrgebant̄ vt ꝗ̄ ſuis ex ſedibꝰ cor auelli violent̄ ſentiebāt. Si ꝗs in obitu
quātus ſit dolor ignorat duoꝝ amātū ſepationē ꝯſideret q uis maior h̄ anxietas
ineſt ꝛ cruciatus ingentior. Dolet animꝰ in morte qꝛ corpꝰ relinq̄t amatū: corpus
abſente ſpū nec dolet nec ſentit. At cū duo inuicē ꝯglutinati p amorē vniꝰ ſunt aī
tāto penoſior eſt ſepatio q̄nto ſenſibilior ē vtriuſqꝫ dilectio. Et hic ſane iā nō erāt
ſpūs duo: ſ queādmodū inter amicos putat ariſtophanes vniꝰ aīe duo corpora
facta erāt. Itaqꝫ nō recedebat animꝰ ab aīo: ſ vnicus amor ſcindebat̄ ī duos. Tū
cor in partes diuidebat̄: mētis ps ibat ps remanebat. ꝛ oēs inuicē ſenſus diſgre
gabant̄ ꝛ a ſeipſis diſcedere flebāt. Nō māſit in amātū faciebꝰ ſanguinibꝰ gutta
niſi lacrime fuiſſent ꝛ gemitus. Simillimi mortuis videbāt̄. Quis ſcribere ꝗs re-

ferre ꝗs cogitare posset. illoꝝ mentiū molestias: nisi qui aliqñ insaniuit. Laodo-
mia recedēte ꝓthesilao ⁊ ad sacras ylij pugnas exeunte exanguis cecidit. Eadez
postꝗꝫ viri mortē agnouit: viuere ampliꝰ minime potuit. Dido phenissa post fa-
talē enee recessum seipam interemit. Nec porcia post bruti necem voluit supesse.
Hec nr̄a postꝗꝫ eurialus ex visu recessit in terrā collapsa ꝑ famulos recepta ē: cu
biliqꝫ data donec resumeret spm̄. Ut ꝟo ad se rediijt. vestes aureas purpureasqꝫ ⁊
oēm leticie reclusit ornatū: vilisqꝫ tunicis vsa nūꝗꝫ posthac cātare audita ē: nūꝗꝫ
visa ridere nullis facecijs: nullo gaudio: nullisqꝫ vnꝗꝫ iocis in leticiā potuit reuo
cari. Quo in statu dū aliquādiu ꝑseuerat egritudinē incidit. ⁊ qꝛ cor suū abierat:
nulliqꝫ menti dari cōsolatio poterat: inter multū plorātis brachia matris: ac col
lacrimātis ⁊ frustra cōsolatorijs verbis vtentis necessario indignātē aiam exala
uit. Eurialus postꝗꝫ ex oculis nūꝗꝫ se visurū abijt: nulli intercundū locutꝰ: solā in
mēte lucretiā gerebat: ⁊ an vnꝗꝫ reuerti posset meditabat̄: venitqꝫ tandē ad cesa-
rē paruisij manētē: quē deinde ferrariā mantuā tridentū cōstantiā ⁊ basileā secu-
tus: ac demū in hūgariā atqꝫ bohemiā: sed vt ipse cesarē sic eū lucretia sequebat̄
in somnijs nullāqꝫ noctē sibi quietā ꝑmittebat. Quā vt obijsse verꝰ amator agno
uit. magno dolore ꝑmotus. lugubrē vestē recepit: nec cōsolationem admisit nisi
postꝗꝫ cesar ex ducali sanguine virginē sibi tum formosam tuz castissimā atqꝫ pru
dente mrīmonio iunxit. Habes amoris exitum mariane mi amātissime: nō ficti
neqꝫ felicis. Quē qui legerint ꝑiculū ex alijs: faciāt qđ sibi ex vsu fiet. Nec amato
rū bibere poculū studeant. quod lōge plus aloes habet ꝗꝫ mellis. Uale. Ex wien
na. v. nonas iulij. Anno. M.cccc.xliiij.

Epithaphiū mittit epō patauien̄.
sup mire laudis lapide tumbali.

Epistola.cxv.

Reuerēdissimo in xp̄o patri ⁊ illustri principi dn̄o leonardo epō patauien̄.
dn̄o suo magno ⁊ futuro maximo. Eneas siluius poeta impialisqꝫ secreta-
rius. S.p.d. Basilicā diui stephani ꝓthomartyris cui ꝑsides in vrbe tua
patauien̄. cū nuꝑ intrassez mirarerisqꝫ veteres sepulturas. Nihil inqt magnificus
caspar cācellariꝰ adhuc vidisti. Moderni epī spectandus est lapis. Sequentiqꝫ
die cū viri ꝑstātes aduenissent. Siluester chiemen̄. epꝯ ac iohes mgr̄ regie came-
re. Tu illos cū cācellario postꝗꝫ solēni prādeo recreaueras: vt lapidē cernerēt ad
duxisti. Nec dedignatꝰ es me ꝗꝫ vna inter spectatores vocare. Uidi ꝟ mirificum
marmor qđ tā subtili ingenio sculptū erat: vt vel phidie vel praxitelis opꝰ videri
potuerit nec meo iudicio (ꝗ tn̄ romanas statuas cōtēplatꝰ sum) altioris edificij
ꝗcꝗꝫ huic opi poterat adiungi. Uera tua illic iacebat imago. Iob in vtrūqꝫ latꝰ
erat insculptus. Suꝑ pectꝰ tuū crucifixus residebat. In infulis ꝗꝫ circa beatā vir
gēbis tua effigies cernebat̄. Ad pades tuos duo leones tā viuis siles vt terrorez
inijcerēt aspiciētibꝰ: Angeli vndiqꝫ ꝗ volātes astabāt. Arma tū tua tuz ecclie in
plerisqꝫ locis visebant̄. Laudaui ergo te mirūimmodū ꝗ etsi altū tenes dignitatꝭ
gradū multasqꝫ possides opes: nō tn̄ esse te hominē obliuisceris. ꝟ qđ est hominis
sapiētis ⁊ mortalē te noscis ⁊ de morte sedulo cogitas. Quo fit vt te nō nisi iustū
iudicare possiz. Nā ꝗ viuēdo moriturū se cōtinuo meditat̄: is ꝓculdubio ⁊ vitā
ducit meliorē ⁊ cū dies obitus adest minꝰ angit̄. Quia ꝑuisa iacula (sicut grego-
rius inqt) minus nocēt ⁊ facile cōtēnit huiꝰ mūdi blandicias ⁊ inānamēta refu-
git ꝗ semꝑ cogitat se moriturū. Unū tn̄ in tuo sepulcro defuit. qꝛ nō erat ibi epita
phiū te ac tuis virtutibꝰ dignū. Uolui igit̄ supplere defectū edidiqꝫ nōnullos ele-
gos. qui si placebūt in aliꝗ ex lapidibꝰ sarthophagi tui poterūt insculpi ⁊ ad poste
ritatis deduci memoriā: vt nō solū pn̄tes ꝟ etiā futuri populi ꝗlis ꝑlatꝰ fueris ⁊ ꝗꝫ
ecclie vtilis recognoscāt. Et ꝗ tibi succedēt nō locū dūtaxat ꝟ ⁊ ꝟtutes tuas hr̄e
ꝓcurēt. Uale optime ⁊ fac ꝗ tuus eneas si phas est dicere tuissimus fiat.

Epistola.cxvj.

Promotoriales lr̄e,

Reuerēdo prī dn̄o epo cōstan̄. Eneas siluius ⁊ michael de phullendorff secretarij regij. S.p.d. Reuerēde in xp̄o pr̄ ⁊ dn̄e. Obtinuit superiorib⁹ dieb⁹ honorabilis. Cuicius amaiestate regia pmariarū precū lr̄as: p aliq̄ bn̄ficio ecclesiastico sibi cōferēdo ad tuā collationē spectāte. Nūc vo cū eisdē lr̄is ad tue paternitatis pn̄tiā pficiscit̄: sperās in oculis tuis gratā pmotionē inuenire. Verū qz idē. Cuicius nobis p plurimū puersatus ē: nobisqz retroactis tpib⁹ obsequiosum se pbuit ⁊ acceptū: ⁊ eū semp honestū ⁊ pbum inuenim⁹. Nō indignū putauim⁹ has nr̄as lr̄as in eius recōmendatione tibi cōscribere. Quapropter licet nō dubitem⁹ paternitatē tuā cū intuitu vtutū suarū: tum maxie ob reuerentiā regie celsitudinis beniuolā sibi ⁊ affectā esse. Rogam⁹ tn̄ vt etiā nostro intuitu. Cuiciū ipm recipias cōmendatū. vt p tui fauoris psidia ꝙ primū regiarū pcū sortiri possit effectū. In qua re reputabim⁹ spālem gr̄az a tua paternitate recepisse viceuersa in nobis possibilib⁹ ad tua beneplacita nos offerētes.

Promotoriales lr̄e.

Epistola. cxvij.

Notarij romane regie cācellarie. Reuerēdo prī epo constan̄. dn̄o suo. S.p.d. Licet merita nr̄a nulla pcesserunt quoꝝ vigore petere a te aliq̄d audere debeam⁹. Quia tn̄ res iusta ē p q̄ interuenim⁹ ⁊ benignitatē tuā nō ignoram⁹ fiduciā habem⁹ ꝙ ea q̄ q̄rim⁹ libent̄ audies ⁊ libenti⁹ adimplebis. Qd̄ autē poscim⁹ hoc est. Venit ad te cuiti⁹ cū lr̄is regijs pmarū pcū sup aliq̄ bn̄ficio ecclīastico sibi cōferēdo ecclīe tue: q̄ cū sit vir lr̄atus ⁊ bonis imbut⁹ morib⁹: facile apud te optimū prez gr̄az iueniet. Nos tn̄ cupim⁹ vt nr̄e etiā sibi recōmēdatiōes psint cū eū diligam⁹ ⁊ suis exigētib⁹ meritꝭ pcaꝝ habeam⁹. Rogam⁹ itaqz vt nr̄o intuitu tuos sibi fauores impēdas ꝙ ipse sentiat lr̄as nr̄as ad effectū sue regie gr̄e cōseq̄ndas nō modicū pfuisse quā rē nob̄ ad pcipuā cōpla cētiā recipiem⁹. Parati eṗ in oīb⁹ possibilib⁹ tibi ⁊ i cōi ⁊ in pticulari ꝯplacē. Datū i noua ciuitate anno ⁊c̄.

Ladislaus cōmēdat̄ sūmo pontifici ne emulis suis regnū hungarie ꝯfirmet.

Epistola. cxviij.

Fridericus dei gr̄a romanoꝝ rex semp augustus sanctissimo patri dn̄o eugenio pape quarto. S.p.d. Et si nō dubitem⁹ apostolicā sedē tāqz veritatis doctricē: iustāqz vite magistrā. quorūlibet iurib⁹ fauorabilē eē: nulliqz prsus iniuriā facere: qz quicq̄d ab eius solio manat: iusticie lancib⁹ librat̄ ⁊ equitatis. Nō tn̄ ab re fore putam⁹ aliqua p nos scribi. b. tue. q̄bus ius serenissimi pncipis ladislai hungarie regis patruelis nr̄i charissimi pueri pupilli ⁊ orphani commēdatū efficiam⁹: ⁊ eoꝝ q̄ ficta p veris referūt impijs resistam⁹ conatibus. Scit em̄ tua beatitudo patruelē nr̄m pfatū q̄ p⁹ obitū vite diue mēorie patrui ⁊ an̄cessoris nr̄i alberti rōanoꝝ atqz hūgarie bohemieqz regis in vtero materno posthumus remāserat. Ut primū nat⁹ fuit ⁊ sacri fōtis vnda renat⁹: adhibit ex amore solēnitatib⁹ verā hūgarie ⁊ scā suscepisse coronā. Nūc āt sicut accepim⁹ magnopere q̄dā instāt vt tua scitas titulū regni hui⁹ i aliū trāsferat mlta illinc emolimēta: tū scitati tue tū regno pfato puenietia dicētes q̄ licz nullaten⁹ aplicā mouere credamus: qz nullū cōmodū est tāingens p quo bn̄ vendi iusticia possit. Mirandus tn̄ est coꝝ conat⁹ q̄ ex alieno icōmodo suū q̄rētes cōmodū: altissimi sanguinis puerū ⁊ paterno ⁊ auito regno cupiūt spoliare. Iniquū pfecto ⁊ abhominabile scel⁹ Fecerit em̄ ali⁹ quis magnalia sit potēs sit aptus regimini sit p aliqs accersitus. Nolum⁹ ista discutere nec cū iniuria volum⁹ loq̄ cuiusqz. Nulla tn̄ rō suadet huic puero suū adimi regnū q̄ si pter se nō esset magnipu tādus ei tn̄ pter facta paterna vniuersa xp̄ianitas fauorabilis esse deberet. Quis em̄ nr̄i tpis hō ē q̄ pris hui⁹ gloriosos pflictus tū ꝯtra thurcos tū ꝯtra hussitas nō audiuerit. Debet pterea ⁊ huic puero fauorē pbere. Aui sui clarissima gesta: ⁊ illa ecclīe vnio ꝯstātie reparata: tū vo ⁊ karoli q̄rti ⁊ henrici septimi quoꝝ vltim⁹ hic sanguis ē memoria cesarū. Tacemus inclite dom⁹ nr̄e australis opa. tā p impio ꝙ p ecclesia in fauorē fi

dei ꝑ nr̃os ⁊ huius pueri ꝓgenitores edita. Quis tandē nō cōpati deberet innocenti pucro parētibꝰ orbato: vero hūgarie regi ac heredi. Insane ꝑfecto mētis ⁊ animi trucis sunt ac totiꝰ hostes iusticie q̃ tā generosum pueꝝ regno ꝑuare ⁊ ius tā clarū cōculcare nitunt̃. Sciūt tñ ⁊ illi ipsi q̃ talia petūt. inhumanū eē qd̾ optāt atq̃ idcirco extinctū puerū ⁊ nusq̃ inueniri ↄfingūt. vt vel hoc colore regni titulꝰ in aliū diriuet̃. Sed aliud repit̃. Uiuit em̄ rex ladislaꝰ ac fausta ⁊ felici fruit̃ sospitate. Scitus puer atq̃ formosus. Is est i noua ciuitate vicinꝰ hūgarie adiriq̃ ab hoibus pōt q̃ eius visendi sūt cupidi. Spes ⁊ nr̃a ⁊ oim est añcessoꝝ suoꝝ: virtutes in hoc puero reuicturas. Que oia tue. B. recensemꝰ: ne ꝑ sinistras suggestiones aliquid ex curia tua valeat extorqueri: qd̾ huic patrueli nostro possit eē nociuū vtq̃ puerū istū omnibꝰ imperij principibꝰ sanguine iūctū aplice sedis fauore tua sanctitas ꝓsequat̃. Sit igit̃ hic rex pupillus in tuo cōspectu recōmēdatus. sit añ oculos tue mētis sua generositas sua etas sua puritas: suoꝝ memoria ṗdecessoꝝ ⁊ huiꝰ iusticiā ex qua nō inanis ⁊ ficta. s3 vera ⁊ ampla vtilitas aplice sedi redundare pōt. amplecti atq̃ tueri velis. Datū vienne.

Epistola. cxix.

Consolat̃ merens sup morte amici.

Moderati ac ꝯstabilis ingenij viro nicolao de vlm. insignis ciuitatis esselingensis secretario. Eneas eps̄ seneñ. S. p. d. Ludouicus imꝑialis cācellarie notariꝰ homo frugi ⁊ nr̃i amās tuas ad me lr̃as attulit quas michaeli de pfullendorff imꝑiali ꝓthonotario dū viueret olim scripseras. Ex his redijt in memoriā obitus amicissimi hoīs qui me admodū turbauit. Quis em̄ naturale ⁊ cōe sit omnibꝰ mori neq̃ vitari necessitas mortis queat. humanū tñ est dolere ⁊ cōtristari amicos ex amicoꝝ morte: fateor imbecillitatē meā cū michaelis mētionē in tuis lr̃is reperi. nō potui nō affici merore charissimi ⁊ dulcissimi amici: dum me ↄsuetudine priuatū eē meminerā. Cōsulor tñ meipm̄ q̄n vt xp̄ianū decet obisse illū scio. Nihil est qd̾ illi morienti defuerit ab eccl̾ia requisitū. Uixit cū virtute mortuus est cū pietate. Nusq̃ mala mors inuenit̃ vbi bona vita ṗcessit. Illud et̄ ad felicitatē sibi: ⁊ mihi ad cōsolationē cedit: q2 in ecclesia mea senensi sepultus ē. Cuiꝰ manibꝰ quotānis parentari curabo. Faxit deus cum illo apud xp̄m saluatorē in ꝓmissa patria reperiamur: vbi vere sunt opes: veraq̃ gaudia. Hic in terris nihil est solidū nihil perpetuo bonū: oia senescūt: oia occidūt. Michael noster vt mihi ꝑsuadeo illuc reuersus est vnde venit: magnūq̃ illū diem letus prestolat̃: in quo surgentibꝰ omnibus corpus suū ex puluere tollat. ⁊ gloria vestiat immortali: hec me scribere epl̾a tua coegit. In qua nec grauitas deest neq̃ ornatus deserat̃ Sed vidi etiā picturam tuā qua diuum michaelem expressisti. Due in te res elucent eloquētia ⁊ pictura. Sed hac magis in qua vel appelli vel zeusi potes equari In altera si ꝑseuerabis gregē exibis ⁊ ad singulares venies. Amāt em̄ se artes he adinuicē. Ingeniū pictura expetit. Ingeniū eloquētia cupit nō vulgare sed altū ⁊ sūmū: Mirabile dictu ē dū viguit eloquētia viguit pictura sicut demoscenis ⁊ ciceronis tp̄a docēt. Postq̃ cecidit facundia iacuit ⁊ pictura. Cū illa reuixit hec q̃3 caput extulit. Uidemꝰ picturas ducētoꝝ ānoꝝ nulla ꝓrsus arte politas. Scripta illiꝰ etatis rudia sunt inepta incōpta. Post petrarchā emerserūt lr̃e. Post iotū surrexere pictorū manꝰ vtrāq̃ ad sūmā iā videmꝰ artē ꝑuenisse. Laudo te q̄ in pictura sūmū: eloquētia mediocrē h3. Et hortor vt qualis es pictor talē te velis oratorē ꝑstare vt dicendi facultas que olim apud alamanos nō vtilis fuit postea in exiliū acta est te duce priorē locū vēdicet. Deniq̃ q2 meā videris amicitiā petere cōcedo petenti libēter: qd̾ recusanti vltro obtulissem in eo iā tecū his lr̃is amicitie fedus: meq̃ nō vulgarē amicū do tibi vt me posthac ex arbitrio vtare. Sciēs q2 nō minus amaberis q̄ amabis. Uale ex noua ciuitate. Anno ⁊c.

Epistola. cxx.

Oratoria ars ex grecis in italos ⁊ modo ex italis in alamanos theutunosq̃ venit.

Neas eps̄ tergestinus iuriscōsultissimo viro dn̄o gregorio bainburgensi. S.p.d. Cicero cū adhuc iuuenis apud grecos mirificā orationē habuiss; admirabant̄ q̄ aderāt oēs: mirisq; laudib⁹ nomini oratorē efferebāt. Senex aūt quidā amātissim⁹ patrie, int̄ oim̄ leticiā atq; tripudiū solus flebat. mirati circūstātes. Quid est inquiūt qđ te letantib⁹ ceteris merore ꝯficit. Tū ille oēs inquit grecoꝝ artes in latinū migrarūt. vnica nobis ⁊ familiaris ⁊ charissima remāserat eloquētia. Sed hāc etiā cicero nobis aufert atq; in italiā secū ducit nūquid iusta est cā lacrimarū. Sic mihi hodie de te visum est cū in regia de studijs que vocāt humanitat̄ dissertares. Nā ⁊ legistā ⁊ theutonē supabas ⁊ italicā redolebas oratoriāq; facundiā. S; qđ fuit merori greco: mihi leticiā p̄buit. Neq; em̄ si theutonia l̄ris claret: que illas tradit italia: min⁹ h; l̄raꝝ. Sūt sciētie sicut ⁊ lumina qui de suo lumine lumē accēdit: sed sibi retinet lucē ⁊ accipienti tenebras aufert. Inueni apud sanctū gallū qđ sueuoꝝ est opidū in veteri monasterio bibliothecā ꝑuetustā vbi ⁊ libros reperi ornatissime cōscriptos: quoꝝ autores fuerūt theutones mirabar. Cur hodie nihil eloquētie his in regionib⁹ eluceret. Sed venit i mētē apud italos q̄; tp̄s fuisse q̄ sepulta dicēdi facultate barbaroꝝ iusticia dn̄abat̄. Ante centū ferme annos ⁊ antea tricentis q̄dringentisq; nō inuenies q̄ ꝑ italiā sermonē habuerit tersū ⁊ lucidū. Sic pingēdi sculpēdiq; accidit arti. Si ducētorū tricētoꝝq; annoꝝ aut sculpturas intueberis aut picturas inuenies nō hoiem s; mōstroꝝ portētoꝝq; facies. Priscis v̄o seculis appellē atq; zeusim: pollicretū: phidiā: ⁊ praxitelē: magnos fuisse cōperim⁹. Et de statuarijs quidē ipsi videm⁹: ⁊ virgilio fidē habem⁹ du; ait. Credo eq̄dē viuos faciēt de marmore vult⁹. De pictorib⁹ v̄o testimonia sunt clarissimoꝝ viroꝝ q̄ ꝓfecto minime tātis eos p̄conijs extulissent si picturā nō aspexissent sculpture vel silem vel illa pulcriorē. S; ecce iā reuixerūt sculpēdi pingendiq; disciplīne. Reuixit etiā eloquētia ⁊ n̄ro q̄dē seculo apud italos maxie floret. Spero idē in theutonia futurū. Si tu tuiq; siles continuare ⁊ amplecti totis conatib⁹ oratoriā decreueritis. Accepi apud nurēbergā plebanū sci sebaldi virū greuē tua ꝑmotū suasione: multis lucubrationib⁹ hystoriā atq; rethoricā ꝑseq̄. Diligo ego vos ambos q̄ patriā morib⁹ ornātes etiā litteris munire studetis. Ceterūq; de nilo fuit hodie nobis sermo: nō video quo pacto ex paradisi mōti ꝓgredi possit. Paradisū nāq; terrestrē quā delitiarū vocāt in oriēte positā volūt. atq; ex ipsa eufraten fluere: que; scriptura tigrim appellat: q̄uis ⁊ tigris ali⁹ in armenie regiōe caput tollat. q̄ solino teste eufratē fluuiū in ꝑsicū defert sinū. Nilus v̄o a mōte inferioris mauritanie q̄ occeano ꝓpinquat originē h;. Sic affirmare ferunt̄ punici libri ⁊ iube regis scripta. Si solino credim⁹ ⁊ hic nūc latēs nūc apparēs diuersis argumētis dep̄hendit̄ is esse qui irrigat egyptū ⁊ termin⁹ est affrice atq; asie. Licet lucano hui⁹ origo fluminis incognita videat̄ dū ait. Egēs si qua iacet nascenti ꝯscia nilo. Vale ⁊ qđ verbis fieri debuisset scriptis accipe. Ex noua ciuitate pridie kl's februarij.

Grates refert de multis beneficijs specialiter de equo veloci ꝓpinato.

Epistola.cxxi.

Plēdido ⁊ magnifico viro dn̄o caspari schlick impiali cancellario Eneas eps̄ tergestin⁹. S.p.d. Cogor sequi regem quocūq; ierit du; me poscit. Si manū retrahit lōge fugiendū est. Ago tibi gr̄as idoneū qui fuge equū ministrasti. Tua sūt innumerabilia in me beneficia. Expectare vicē ex me nō debes q̄ vix possem numerare quot me beneficijs cumulasti. bn̄ficia aū p̄miata sūt q̄; exhibita. In aīo quisq; suo benefactor p̄miū tulit. Quecūq; possidemus viuentes: heres nobis morientib⁹ vel inuitis aufert: sola fugiūt heredis man⁹ auariq; amico dispensant̄ aīo. Reclusos in archa thezauros fures expilāt: predia latronib⁹ patēt. Nihil tā rigide seruari pōt qđ fortune nō subiaceat. Extra fortunā ē q̄cq̄d donat̄ amicis. quas dederis solas sp̄ habebis opes. Sic marcialis ait. Tua munificētia digna est laudū p̄conijs sempiternis. Ignorāt te tp̄a n̄ra. Sic ē inuidia:

viuētes vrit: calcat: exterminat. Rari viuentes laudati sūt. Recte noster oratius
virtutē incolumē odim⁹ sublatā ex oculis querim⁹ inuidi. Sed viue tu diu inui-
tis emulis: laudabere viuēs. Et si tacuerint alij: nr̄a loquax nō tacebit musa. In-
uidia cessabūt fata. Nō sp̄ glacies geticis horret in agris. Nec sp̄ mare vexant in-
equales ꝓcelle. Iā diffugere niues: iā cāpis gramina redeūt ꝛ arborib⁹ come cre-
scūt: mutāt oīa vices que sub luna sūt. Nec felicia nec aduersa sūt imortalia: p̄ui
ne succedit ver. Pomifer estatē sequit̄ autūnus. Ouis beat⁹ es teipso ꝛ tua v̄tu
te cōtētus: speram⁹ tn̄ beatiorē te cernere: soli ꝛ stellis acceptiorē. Vincet inuidiā
virtus. ꝑpauci immo nulli sunt tui similes. Inhonoratā esse oportet curiā nisi tu
quoqꝫ honoreris. Mittimus ista modo laurenti⁹ meus ex tergesto reuersus. Ait
se in foro iulij rumorē excepisse. Iā mediolani potitū esse franciscū fortiani. Ve-
netijs esse oratores galliarū ꝛ magni p̄sbri legatos. In regē aragonū cudit̄ faba.
Post laurentium alius venit ab italia qui mediolani nouitatē cōfirmat. Nescio
credere priusq̄ nr̄os audio nuncios. Timeo tn̄ ꝛ dari nr̄is verba. Comiti facta su
spicor. Sic sūt hoīm ingenia, ꝓpinquiorib⁹ fauent p̄ntia p̄icula formidant̄. Auxilia
lōginqua parū habēt spei. Rex nr̄ hinc abiturus cras existimat̄: nouāqꝫ ciuitatē
repetiturus: ꝛ inde post triduū ingressurus stiriā. faustū sit illi p̄corite. Cōmēdo
rē meā vr̄e magnificētie: tuisqꝫ me p̄sidijs fauoribusqꝫ ꝯmitto. Fuit hic magister
hubarū ne dicā nugarū: verba secū nulla feci: nec ipse mihi mutuꝫ annuit. Noui
nihil actū esse sic silentiū indicauit. Vale optime. Certūqꝫ me tuarū reddito ope-
rarū. Ex balneis austrie. xv. kl's marcij. Anno ꝛc.

Epistola. cxxij.

Assentit p̄cib⁹ ꝛ spōdet efficere rogatū.

Illustrissimo p̄ncipi dn̄o sigismūdo duci austrie dn̄o suo Eneas silui⁹ poe-
ta. S. p. d. Efflagitasti modeste a me pridie tibi vt amatoriā alicuius ep̄laꝫ
mitterē: qua suadere posses virgini quā diligis vt amare te sineret. Alius
fortasse tibi hoc negasset timens ne ꝓlabereris. Ego annuēdū duxi. Scio nāqꝫ
humane vite cōditionē: Nam qui nō amat in adolescentia in senio postmodum
amat quo tp̄e derisui est ꝛ vulgi fit fabula: quoniā etas illa amori inepta est. No
sco p̄terea amoris cōsuetudinē qui in iuuene torpētes v̄tutes excitat. Hunc in ar-
mis exercet illū in lr̄is. Et studet q̄sqꝫ id agere ꝓpter qd̄ amice placeat. Et q: v̄tu-
tes nomē bonū faciūt: virtute dat operā q̄ amat: vt ante puelle facieꝫ laudet̄. Et
quāq̄ hoc ineptū virtutis p̄miū sit. ꝓbabile tn̄ est quacūqꝫ rōne virtutes adipi-
scaris. Adolescentes insup̄ nō sūt nimiū cohibendi ne languidi ꝛ inertes fiant: ꝑ-
mittendusqꝫ his est aliquis ludus: indulgendū est aliquātisper voluptati eoꝝ vt
animū ꝛ cor sumant vt sciāt bonū ꝛ malū. vt versucias mūdi noscant: illasqꝫ cum
viri facti fuerint euitare sciant. Hac de cā gessi morē volūtati tue ꝛ optatā ep̄lam
hac ꝯditione tibi trāsmitto: vt amās nō negligas studia lr̄arū. Sed quēadmodū
apes ex florib⁹ mella decerpūt: sic tu ex amoris blandicijs virtutē veneris. Vale

Epistola. cxxiij.

Epistola plus audet viue vocis oraculo
referre mētis cōceptū de pulchra puella.

Anibal dux numidie. S. p. d. ꝛ seip̄m dat singulari dn̄e sue insigni ꝛ formo
sissime virgini lucretie regis epirotharū filie. Volui te sepi⁹ alloqui amo-
rēqꝫ meū tibi notū efficere: sed etas mea nimis adhuc verecūda est. q̄ non
patit̄ qd̄ intra me sentio foras exirē q̄ primū incipio loqui mox rubor adest: timor
impedit ꝛ medijs vox in faucib⁹ heret: nec cogitata possū effari. Timeo modestiā
tuā ne me arguat. Vereor astātes ne me derideāt. Horresco meipꝫ ne balbuciēs
fiā. Hac de re qd̄ statuerā dicere decreui lr̄is cōmittere. Quia ep̄la non erubescit:
nō suspirat nō timet quēq̄. Forsitan arduū aliquid ꝛ ꝑdifficile postulaturum me
putas: parū est qd̄ volo hoc si mihi cōcesseris multū existimabo. Ego eñ mode-
stissima virgo fateor me tui amantē esse captūqꝫ tui vultus splendore: nec aliud

die noctuq́ȝ cogito q̄ȝ te: tu mihi semp̄ es in mente: te i corde ⁊ in aīo gero: tu meū desideriū es: tu spes mea. tu quies: tu refugiū. Cū te video q̄escit anim⁹ me⁹ ⁊ se oblectat: at cū abes nec te cernere possiȝ: magnis vrgeor stimulis. nec aliud meditor nisi vt q̄ȝ p̄mū te reuisaȝ: hoc multiplici cā factū est. Nā ⁊ forma ⁊ honestas in te cōcurrūt. Laudāt helenā poete. At ego illā nō existimo tibi fuisse silem. Nec polixenā tibi cōparauerim. aut eā quā dilexit: hercules deianirā: tu oēs vincis ⁊ pulchritudine ⁊ morib⁹ q̄i altera philomena. A calce vsq́ȝ ad verticē nulla est i te mēda. Crines tui splēdorē auri sup̄ant. Frōs alta ⁊ spaciosa est. Sup̄cilia in arcū tensa debit̄ spacijs distinguūt̄. Oculi tui tāq̄ȝ duo emicāt sydera. inde sagittas emittis et vulneras iuuenes: hinc q̄s vis occidis ⁊ quos vis viuificas. Nasus suis cōueniēs partib⁹ faciē mirifice honestat. Genas cādore niuio respersas modest⁹ rubor intersecat. Quid labia corallina ⁊ cristallinas referā dentes ⁊ oēs oris tui partes vnde melliflua manāt verba: hinc risus ille ꝓgredit̄ q̄ me sepe ad intima penetrat. O virū felicē. q̄ labia illa mordebit: qui tales osculabit̄ genas q̄ mētū tuū ⁊ cādidiorē sithica niue gulā tuā poterit tāgere. Nolo pectoris tui ⁊ illoꝝ pomorū q̄ ibi latēt mētionē efficere: ne referēs nimis ardeaȝ. Tu te scis q̄ȝ intra ⁊ extra formosa es. Ego mirari magis q̄ȝ digne cōmēdare te possiȝ. Hoc tñ q̄r mores tui regio fastigio digni. ⁊ forma plus q̄ȝ dici possit honesta: ex duce me seruū tuū fecerūt. Tu⁹ em̄ sum nihilq́ȝ magis cupio q̄ȝ rē gratā tibi efficere. Nec miror. Nam ⁊ pheb⁹ (vt inquiūt fabule) lȝ esset iouis regis crete (quē vetustas ꝓ deo coluit) fili⁹. Admeti tñ regis filiā amās. pastorē se fecit ⁊ gregē pauit. Ego igit̄ libēs seruio tibi: nec aliud a te postulo: nisi vt amare me sinas: ⁊ aīo equo feras. si mei dicaris amatu. hoc est q̄d volo peto exigo nil postulo plus. Fer tu⁹ vt amator dicar. Nā ⁊ amator ero ⁊ seru⁹ tu mō annuas. Cōfitere dignā te fore: quā meliores ⁊ maiores q̄ȝ ego sum amēt. Esset vix paris aut ypolitus dign⁹ amore tuo. Tu tñ noli q̄rere formam. Nam ⁊ qui pulchri sunt sup̄bi etiā sunt: nec stabilē hn̄t amorē. In me erit amor perpetuus: q̄ natus in adolescentie mee flore cū etate crescēs ad seniū p̄ducet̄ dūmodo tu mihi faueas ⁊ me adiuues quē tñ nō debes despicere. Nā ⁊ mihi nō negauit deus mediocrē formaȝ. Sunt mihi p̄terea opes multe que oēs erūt tue si vicē amoris rependeris. Ach quid dixi nimiuȝ erraui. nō vt amas peto sed vt amare sinas: hoc si tua ex gratia impetrauero beatus sum. Tu q̄d factura sis rescribe. Et vale animala mea delicie mee corculū meū.

Redarguit cōsanguineū auxiliū a se petentē.

Epistola. cxxiiij.

Entzeslaus regie cancellarie scriba. S. p. d. Johanni de buchau fratri charissimo. Pulsas me crebris lr̄is vt hospiti tuo panē soluā quem comedisti quasi tuus cibus mea pinguedo sit: At ego non inebrior vino quod bibis nec me tua pulmentaria iuuant. Tu da pecuniā quia cōsūpsisti cibaria. Ego meū aurū cur dem. quia vix tantū scribēdo acquiro quātū sufficit. Thagus hispaniaȝ p̄terfluit: pactolus asiā: qui duo fluuij harenas dicuntur aureas habere: huc tibi eundū est si aurū petis. Cācellaria regia inops est vixq́ȝ suos ascripticios nutrit Ego plus tibi feci q̄ȝ deberē: quia vestē quā emeram nouam dedi vt te ab hospite quasi captiuū redimerē. Martinus quem pannonia genuit: italia nutriuit gallia pastorē habuit. ⁊ omnis xp̄iana venerat̄ religio. nudo pauperi mediū paludemētū prebuit. Ego solidā dedi pallam. Nūc quereris nō satis esse hāc: quid ad me tu videris. Quod potui hoc feci nisi sufficit: querere aliunde quod sufficiat. Vir maturus es etate longeuus: nō tibi honori est alienū subsidiū q̄rere cū possis ex tuo officio viuere quod si tenue est quid ad me. Proxim⁹ sum egomet mihi: ego mihi ꝓuidebo nō curo quid hospes dicat. Vestē sibi nō me dedi: vtat̄ vt libet si satis ē habeat quod suum est. Si minus in te actio est. Me satis est vestem amisisse. Nihil ad me vxoris Job verba nihil maledictio. Nemo leditur nisi a seipso. Cupiat mihi mala quicunq́ȝ vult nisi opera faciam malo digna: inanuȝ maledicitur

mihi. Ego te rogo ⁊ alios oēs mei sanguinis homines. me vt iam missuȝ faciatis: quia non sum in spem natus omnibus qui vix mihi sum satis. Viuite vos vt po-testis ⁊ me nūq̄ȝ fuisse natū credite. Cogitate oēs quō lucrifacere aiam possitis. Id q̄ȝ id curabo. Reliqua vana caduca nulla sunt. Hodie sumꝰ cras nō erimus. Ideo edificemus illic vbi neqȝ tinea neqȝ erugo est vbi nec fur nocet neqȝ latro. Illuc meus fert̄ cogitatus. Illic vt me queras volo ⁊ vtinā inuenias. De libris aliisq̄ȝ rebus tuis fac qđ iusti est. ⁊ aliq̄n cogita sine me posse viuere. qui possum ⁊ statim mori ⁊ multū viuere: s; oia in manu dei sunt: ideo illi seruiendū est. Tu va-le ⁊ desine me amplius lacescere iniuriis. Datū wienne.

Captat beniuolentiā ⁊ petit sibi aliquos libros accōmodari.

Epistola. cxxv.

Eneas siluiꝰ poeta imperialisq̄ȝ secretariꝰ. Magnifico ⁊ generoso dn̄o dn̄o henrico comiti de lupfen dn̄o suo. S. p. d. In scriptis veterū tria inuenio q̄ nostri partim negligūt. partim assequi nō valent. Elegantiā eñ ⁊ grauita-tē sniaꝝ q̄bꝰ vetusti codices redolēt. nequeūt nr̄i seculi hoies imitari. qđ vsitatissi-mū euo priori fuit. Allocutiones singulares enūciare: ⁊ si in eplaꝝ capite ponere possent nr̄i. S; supina q̄dā ignorātia decepti. Dū blādiri volūt. oēȝ orōnis textū ꝯfundūt. Vos p̄cor inquiūt: vobis supplico cesar vr̄am maiestatē appello. vestruȝ officiū imploro vr̄am clementiā obtestor. reddite iudiciū inopi iudicate potentē meā calamitatē inspicite: nemo vos magis q̄ȝ iusticia mouet cesar. Et in hūc mo-dū infinita. Hoc ⁊ mihi facere liceret: s; veterē morē magis cōmendo. Et cū sum-mos illos imitari sapiētes in eloquētie atqȝ philosophie studiis nequeā. In hac certe p̄te ipsoꝝ vestigiis inherebo. Idō te q̄uis claro sanguine cretꝰ ⁊ mlta doctri-na sis fretus singulari appellatiōe saluto. Et sicut iulio cesari scribēs cicero se ante ponebat: sic ⁊ tu eq̄ aio feres eneā tuū i p̄o p̄mo eple angulo intueri q2 nō arrogā-tis ē s; veteres imitantꝭ: quoꝝ ignorātiā modernoꝝ scie p̄fero. Nūc q̄d ex te veliȝ paucis accipe. Retulit mihi vir mitis ⁊ mihi amicissimꝰ: imo alter ego. Michael de phullendorff notariꝰ imperialis te pluribꝰ libris abūdare. quoꝝ noia etiā mihi p̄-scripsit. Int̄ illos nōnulli sūt q̄s visere cupio nō q2 antea nō p̄legeriȝ: s; q2 diu illis carui. Et sicut amicus post magnā t̄pis intercapedinē auidus ē amici vidēdi: sic mihi cupiditas ē cōtubernales illos meos q̄bus nimiū priuatus fui: in domū reci-pe ⁊ p aliquod tēpus esse cū eis. Hoc pōt mihi p̄stare humanitas tua vt me mi-chael instruxit. Est eñ apud te ouidius de tristibꝰ de arte amādi ⁊ amoris reme-dio. Terentiꝰ q̄ȝ comicus ⁊ hieronymꝰ in eplis q̄s tā expeto relegere q̄ȝ nūc pasca-lē adesse diē. vt piscibꝰ atqȝ olcribꝰ ⁊ oleo semotis: vesci carnibꝰ possim qđ deside-riū si tua benignitas impleret: magno me tibi nexu retinebis obnoxiū. Erubesco dū sic scribo. Nāq̄ȝ cū nulla int̄ nos vsura p̄cesserit nullaqȝ notio: temerariū quo-dāmodo videt̄ me bn̄ficiū ex te petere. Quisq̄s eñ poscere aliq̄d cupit: añ oia se-se dȝ metiri ⁊ an impetratu sit dignꝰ rigida trutinare censura: ne postulatis carēs ⁊ dāno ⁊ irrisiōe mulctet̄. S; neqȝ ego hoc p̄termisi. Sūt eñ nōnulle rōnes que mihi spem faciūt te meis votis annuiturū: quas breuit̄ tibi exponā ne me temere atqȝ incōsulte motū iudices. Oēs q̄ libros cumulāt aut oblectari illis ⁊ fieri legē-do peritiores cupiūt. Aut videre amatores sapiētie volūt vt trāseūtes p viā digi-tulis mōstrent̄. Hi sunt q̄ magnas ⁊ p̄ciosas hn̄t bibliothecas. In quoꝝ plateis arestoteles: plato: cicero: seneca. virgilius: liuiꝰ: ⁊ ois vetustas delitescit. Priores quidē vt gaudiū p̄fectū habeant: opuscula cōmunicant: cōmodāt: ⁊ incōmoda-tū recipiunt: transcribi permittunt. ⁊ tantomagis exultant quāto vulgaciora sa-pientū viroꝝ volumina cōspicant̄. Alii vero tanq̄ȝ thesaurum libros recondunt ⁊ corrodi potius tinea ⁊ opiȝis muribꝰ ferunt q̄ȝ in apertū dari velint. Nec tā dili-gent̄ vellus aureū draco custodiebat. aut aditū orci cerberus q̄ȝ isti suos libros: quoꝝ dūtaxat marginibꝰ ⁊ aureis oblectant̄: nūq̄ȝ q̄d interiꝰ sit aut legentes aut intelligētes. Qz si tu ex his eēs nūq̄ȝ vel tibi scribere vel te alloq̄ tēptassem. Sed

aiũt oẽs q̃ te norũt: similẽ priorib⁹ esse q̃ poetas ⁊ oratores nõ vt in tetro carcere
claudas. sed vt ad tuã ⁊ cõem vtilitatẽ publicẽs emere cõgregareq́ȝ studeas. Aiũt
preterea te fore in oib⁹ reb⁹ liberalẽ: benignũ: munificũ: ⁊ tuȝ in oẽs hoies. tum in
eos qui tuoꝝ studioꝝ amatores sũt largũ atq́ȝ beneficũ. His ergo allect⁹ morib⁹
decreui has meas lr̃as ad te dare teq́ȝ hortari rogare obsecrariq́ȝ: vt ꝑ aliq̃d tem
pus in vsum meũ oratores ⁊ poetas quos ꝯscripsi venire ꝑmittas: qm̃ ad te nihi
lo peiores reuertent̃: sed poti⁹ ꝑ ridẽtia prata ⁊ floridos agros verni tp̃e trãseun
tes mecũ postq́ȝ cõfabulati aliquãtisꝑ fuerit: tãq́ȝ recreati alacriores te reperent.
Quia nullus est tã gratus loc⁹: nulla societas tã iocũda: cui⁹ nõ aliqñ emergat sa-
tietas. Missos igit̃ illos fac vt nõ solũ mihi sed vt ipsis etiã geras morẽ. Ad hec
accedit michaelis q̃ apud te est familiaritas: huic etiã placebis. Et is vadẽ cum
dño wilhelmo racȝ ꝓthonotario regio ⁊ tui obseruãtissimo se dabit. libros non
iturus eẽ sinistrorsuȝ: ſ ad te pura fide remeaturos. Addo ⁊ terciũ qm̃ mihi etiaȝ
libri sũt quoꝝ te potero cũ voles participẽ facẽ: ⁊ sic vicissim tu meis veteris opu-
sculis ⁊ ego ꝑfruar tuis. Vt ergo finẽ ep̃le donem. Credo me nõ eẽ stulta petitio
ne vsuȝ. si id postulo qđ morib⁹ tuis ẽ ꝯsentaneũ cõcedere. Si tute mihi potes an
nuere: si tua etiã in eo versat̃ vtilitas: si nõ solũ meã sȝ etiã michaelis amãtissimi
tui cõmoditatẽ ꝓmoueo. Tu fac vt rõne poti⁹ obtineã q̃ȝ ceca fortuna repellar:
mihiq́ȝ vti mãcipio impera. Datum in noua ciuitate austrie quinto idus aprilis.
Anno. M.ccccxl.

Epistola. cxxvj.

Heraldoꝝ nomẽ ⁊ officiũ vnde exortũ sit.

Meas dei gr̃a ep̃s seneñ. dño iohãni hinderbach secretario regio ⁊ aman
tissimo fratri. S. p. d. Querere multi solẽt vnde sit heraldoꝝ nomẽ exortũ
Quis heraldos primos instituit: ⁊ q̃d officiũ gen⁹ hoc hoim̃ int̃ mortales
habeat. Que res mihi q̃ȝ aliqñ fuerũt dubie. Sed cupiẽti plurima nosse vt est hu
manũ ingeniũ. q̃rentiq́ȝ certior fieri. apud angliã que olim britania dicebat̃. in sa
crario nobilis edis sancti pauli lundonieñ. vet⁹ hystoria in man⁹ venit. añ annos
sexcẽtos vt signatũ erat ꝯscripta q̃ si vera est ⁊ mee põt ⁊ alioꝝ satisfacere cupidi
tati. In ea q̃d inuenerim tibi scribere decreui vt acri tuo iudicio cũ viro ꝓmario ⁊
doctissimo dño vlrico de mõte solis q̃d tenẽdũ sit censeas mihiq́ȝ rescribas. Au-
tor hystorie tuthides grec⁹ annotat⁹ erat: quẽ fama celebrẽ claꝝq́ȝ nouim⁹: trãsla
toris nomẽ nullũ inueni. Cõstat tñ peritũ fuisse q̃ magnũ illũ ⁊ facũdissimũ auto
rẽ latine lingue nõ minorẽ q̃ȝ grec⁹ ẽ reddidit. Nõ teneo v̾ba hystorie vt erãt ꝯte-
xta. Snĩe memini ĩ ea ad hũc fere tenorẽ scriptũ erat. Heraldi sũt q̃ apđ maiores
nr̃os heroes vocitabant̃: q̃s maiores hoib⁹: dijs minores fuisse tradũt. Nã que
pristi reb⁹ gestis insignẽ videbãt gratũ populis virtute sublimẽ in deoꝝ cetu colli
gebãt. Si mõ miracula extabãt quib⁹ eũ supra naturã aliquid oꝑatũ fuisse ꝯsta-
ret. At si miraculi nihil erat v̾tus tñ admirabilis videbat̃: hũc neq́ȝ deũ neq́ȝ ho-
minẽ ꝯpellare phas putabãt. ſ mediũ int̃ vtrũq́ȝ sortiti vocabulũ heroem voca
bãt q̃i semideũ: sic heroes introducti a q̃b⁹ corrupto vocabulo heraldi sũt appella
ti. Illos aũt instituit ꝓm⁹ oim̃ dyonisi⁹ q̃ etiã prim⁹ armat⁹ ⁊ cũ exercitu inuasit in-
diã ac rudes illos ⁊ agrestes hoies corticib⁹ arboꝝ ⁊ crudis ferarũ carnib⁹ vtẽtes
ĩ vrbes legit: boues aratro iungere: frumẽta serere: deos colere: nutrire comã: mi
trã ferre: ⁊ vnctiones docuit vngẽtoꝝ. Fuitq́ȝ his dator vini sicut ⁊ grecis: arma
uit eos armis marcialib⁹ ⁊ ad vsum vite cultioris erexit. Quib⁹ cõpositis cũ vellet
abire atq́ȝ alias lustrare regiões fuer̃t cõplures ĩ ei⁹ comitatu q̃ iã senio ꝯfecti ⁊ as
siduis attriti laborib⁹ neq́ȝ remanẽ volebãt sine rege neq́ȝ seq̃ ducẽ volebãt. Reces
sũq́ȝ ꝓncipẽ lacrimis ⁊ fletib⁹ obsecrabãt vt sui misereret. Ad q̃s liber pr. ponite
curas inquit cõmilitones fr̃esq́ȝ mei diu pugnastis diu me secuti estis. ego alia ex
alijs ĩ fata vocor: vobis iã parata q̃es ẽ ⁊ hic p̃mia laboris vos manẽt. Sistite h
⁊ vrbẽ hãc terrã quã vr̃i mihi lacerti q̃siuerunt possidete. Ego vos hodie militie
laborib⁹ absoluo. veteranos milites eẽ volo heroasq́ȝ vocari. Mun⁹ vr̃m erit re-

publice ꝯsulere sontes arguere: laudare ꝓbos: ceterꝭ mu̅erib⁹ vacabitis: ꝗcu̅qꝫ
gētiu̅ terraꝝqꝫ veneritꝭ. victu̅ vobis reges vestitu̅qꝫ dabu̅t: honoratiores apd̓ oēs
eritꝭ. Xenia vobis ꝑncipes offerēt. suasqꝫ vestes ꝯdonabu̅t. Stabit fides dicto ve
stro: mēdatia horrebitꝭ: ꝓditores indicabitꝭ. ꝗ fecias male hn̄t hos infames asseue
rabitꝭ. In oī terra libertas vobis esto: securusqꝫ vob̓ trāsit⁹ ⁊ icolat⁹. Si ꝗs vos
vr̄mqꝫ ꝟbo factiōe angariauerit quēpiā gladio ferieṫ. Ceteru̅ ex amicis meis ha
chosissimu̅. Spartebā vobis regē indisqꝫ ꝯstituo. ꝗ vobis alimēta ꝓbeat ⁊ ānuas
stipes. Qui custodiat ꝑuilegia v̄ra: ⁊ honoratos vos hēat ex grege v̄ro ad regni
fastigiu̅ euocat⁹: vos illi ꝯsulite ⁊ posterꝭ. Cui⁹ si gen⁹ defuerit ex vobis v̄ru̅sqꝫ liberꝭ
reges indoꝝ finito. Atqꝫ sic adhortat⁹ heroas dyonisius ex india duxit exercitu̅
Spartēbas au̅t regnauit sup̱ indos ꝗnqꝫginta ⁊ duos ānos. Budāqꝫ filiu̅ succes-
sorē reliqt ꝗ cu̅ regnasset annos viginti instituto filio cradena vitā finiuit. Ac p⁹
eu̅ ꝑ duodeciꝫ gn̄ationes herou̅ soboles vsqꝫ ad herculē regn̄uit i india. Hercules
au̅t cu̅ domitꝭ terraꝝ mōstris ac seuicia tyrānoꝝ deleta penetrasset. Indiā regnu̅
herou̅ i se recepit. Priuilegia tn̄ his non ademit: ſ auxit eoꝝ numeꝝ ꝯscriptis inṫ
eos ꝗ secu̅ ab hispania ⁊ mauritania militauerāt: ⁊ ꝯ gerionē triplicis aīe ⁊ anteu̅
terre filiu̅ arma tulerāt lōgis itinerib⁹ ⁊ senecta etate defu̅ctis. Sꝫ cu̅ venisset ad
mortē multosqꝫ filios hr̄et. (Multis em̄ mulierib⁹ m̄rimonio iu̅ct⁹ fuit) vnicam
au̅t filiā sustulisset pandeā noīe huic regnu̅ ꝯmisit. Et vt ondēderet heroas ꝗnti fa-
ceret p̄ ceterꝭ liberis. vnu̅ ex nu̅ero herou̅ noīe iobarē viꝝ filie dedit. ꝗ regē gereret
ꝗngētosqꝫ huic elephātes ꝗtuor milia eꝗtu̅ ⁊ centu̅ trigīta milia peditu̅ ꝯstituit ꝗ
bus regnu̅ tuereṫ. Ex ħ nat⁹ ē polimbotras a ꝗ dicta est vrbs maxia polimbotra.
Cui⁹ posterioritas vsqꝫ ad alexādru̅ magnu̅ ꝑ cētu̅ ⁊ trigītaocto reges idiā gubna
uit. Ex ꝗb⁹ ort⁹ ē porr⁹: cui⁹ ꝟtutē mirat⁹ ē alexander atqꝫ adeo dilexit vt victor vi
cto regnu̅ dignitatēqꝫ restituerit. Tu̅ ꝗꝫ alexander ex suis militib⁹ heroas legit se
nes ꝗngētos. lōga ⁊ laboriosa nimis militia ꝯtritos. ꝗs porro cōmēdauit. ꝗbus
singulis annis i singula capita vigīti argēti talēta daret: adiecitqꝫ ꝑuilegijs herou̅
vt auro ⁊ purpureis coccineisqꝫ vestib⁹ ⁊ paludamēto vti possent. ꝗn ⁊ arma re-
gia ⁊ insigne deferre ꝗuis gētiu̅ terraꝝqꝫ loco fuerint. Si ꝗs hos manu pulsasset
aut ꝟbo lesisset. cu̅ capitis reu̅ eē bonaqꝫ sua fisco deberi. Sic tuthides vt ille re-
fert ꝗ trāstulit ꝗ silia herodotu̅ ⁊ dicimu̅ ⁊ magastenē ⁊ xenefontē sentire ꝯtēdit.
Additqꝫ demu̅ ex ꝑsona sua auctor ignot⁹. Habem⁹ igr̄ heraldoꝝ nomē idē signi
ficare qd̓ apud veteres herou̅ significabat. Dyonisiu̅qꝫ ꝑmu̅ hoc gen⁹ hoīm apd̓
indos instituisse. Officiu̅ eoꝝ eē vt regib⁹ assistāt vt cōsulāt reipublice vt ꝟtutes
extollāt vicia fulminēt. Nec aliud su̅t ꝗꝫ milites veterani ꝗ post multa egregia fa
cinora multaqꝫ bella mirifice ꝯfecta ⁊ amplissimos triu̅phos exhausti virib⁹ fessiqꝫ
senio a labore militari remittunṫ ⁊ i curiā cōsulturi accersunṫ. Traditu̅ ꝗꝫ apud
maiores ē hmōi hoīes sp̱ honoratos fuisse actu̅ saulis tu̅ da uidis tu̅ salomōis tu̅
ceteroꝝ regu̅ hebreoꝝ latera cōstipasse ꝗn ⁊ inter machabeos hec dignitas lo-
cu̅ obtinuit. Legim⁹ ⁊ iuliu̅ cesarē cu̅ victo pōpeio in egyptu̅ ꝑrexisset hoc noīe ⁊ ħ
honore plerosqꝫ suos ꝯmilitōes donauisse ꝗ secu̅ ⁊ i gallia ⁊ i britania ⁊ i germāia
⁊ i grecia: forti pectore militauerāt. iāqꝫ torpēte senecta lāguebāt. Nec octauian⁹
august⁹ hoc ꝑclarissimu̅ gen⁹ hoīm neglexit: ꝗ supato apud acciu̅ marco anthonio
extincta cleopatra. cu̅ parthoꝝ supbia timore posito veniā postulasset: ablatoqꝫ
marco crasso cu̅ ꝑciosis munerib⁹ signa remisisset: tu̅ reges indoꝝ ad famā tanti
noīs moti vsqꝫ ad hispaniā legatos misissent. ac vltro parere se romano impato
ri obtulissent. Cu̅ submerso cātabro terra mariqꝫ pacē rōan⁹ ppl̓s hr̄et: clausissetqꝫ
denuo iā portas hmōi: ferṫ legē tulisse. Oēs idcirco mortales exercere se solent ⁊
obiectare ꝑiculis ⁊ aliqn̄ pace frui quiete possint. Nec labor est vllus ꝗ ꝑmia non
expectet. Eapropṫ maiores n̄ri militib⁹ ꝗ hn̄ pugnauissent: nō solu̅ stipēdia ꝗbus
se suāqꝫ possent nutrire familiā: ſ honores amplissimos ꝯstituerūt vt coronas: ar
millas: hastas: ⁊ alia ꝟtutis insignia ꝗsi solamē ⁊ ꝑmiu̅ laboris exacti. Silr̄ ⁊ nos
facere decet ꝗ dijs fauētib⁹ ⁊ magna ꝟtute militu̅ rē romanā restituim⁹ ⁊ altā pa-

cē toto reformauim⁹ orbē ne milites q̄ lōgā ⁊ durissima nobiscū bella gegerūt: ac
plurimū sanguinis tū sui tū hostiū effuderūt sine mercede tanti laboris euadant.
Quisq̄ ergo p̄ decenniū nobiscū militaueris. Si mō q̄dragenari⁹ fueris siue pedes si
ue eques stipēdia merueris. militia p⁹ hac ⁊ oī labore vocato heroes esto vetera-
nusq̄ miles. Nemo te ciuitate foro tēplo hospicio domo ꝓhibeat. Nemo tibi cri
mē ascribat. on⁹ imponat. pecuniā ex te q̄rat. Si q̄d peccaueris solā cesaris vindi
ctā expectato. Quicq̄d turpitudinis admiserit hoīes: te iudicē ꝓpalatoreq̄ time-
ant seu p̄uati seu p̄ncipes fuerint. Qđ dixeris affirmaueris q̄z. nemo falsū arguat
Libera ⁊ apta tibi oīa itinera locaq̄ sunto. In edib⁹ p̄ncipantū mēsa tibi potusq̄
esto. Stipēdia q̄b⁹ te tuāq̄ domū serues ex publico quotānis habeto: quā legiti-
ma face duxeris vxor: ceteris feminis p̄ferat. quē exprobaueris infamēq̄ dixeris: hic
reprobat⁹ hō ⁊ infamis esto. Arma insignia noīa ⁊ ornamēta heros ferto q̄ reges
decēt. Que dicere aut facere velis vbiuis gētiū locorꝫ nationūq̄ facito. Si q̄s ti
bi iniuri⁹ fuerit ceruice careto vtq̄ senectuti tue q̄eti⁹ cremonēsiū q̄ ꝯ vos antho
nij ꝑtes fouerūt agros tibi tuiq̄ filijs⁹ viritim diuidēdos assignam⁹. q̄ si pauci fue
rint addim⁹ ⁊ mātuanos vt bona fide ⁊ alta ꝟtute ꝓfuisse te reipublice gaudeas.
Sic octauianū veteranos suos honorasse ꝯfirmāt decreuerat idē pen⁹ hanibal fa
cere nisi fortuna fract⁹ aduersa anthiochi regis ⁊ prussie coact⁹ fuisset. supplex tri-
bunalia petere cōperim⁹. Athilā hunorꝫ regē q̄uis efferatū ⁊ inanem gloriā. filia
suis veteranis p̄uilegia cōtulisse. Neq̄ theoderic⁹ gotthorꝫ maxim⁹ ⁊ audētissim⁹
rex heroas inhonoratos reliquit q̄b⁹ ⁊ ciuitates ⁊ ꝓuincias tributarias fecit. Ca
rolus aūt magnus q̄ p̄mus post grecos apud romanos suscepit imperiū: germa
nus hō ex antiq̄ frācorꝫ ꝓsapia nat⁹ postq̄ saxones sepi⁹ rebellātes multa vi do-
muit: ac feces hunorꝫ lōgobardos ab infestatione romani p̄sulis exterruit. susce-
pto cesaris noīe ⁊ augustus appellat⁹: milites oēs q̄ tāti laboris comites fuerāt: in
hūc modū honore fert ⁊ libertate donasse. Ite inq̄t milites mei vos heroes vo-
cabimini: socij regū ⁊ iudices criminū. Viuite posthac labores expertes: cōsulite re
gib⁹ et publico noī turpia corripite: fauete feminis: iuuate pupillos ꝯsilio circum
date p̄ncipes. ab his victū vestitū stipēdiūq̄ petite. Si q̄s negauerit inglori⁹ in-
famisq̄ esto. Si q̄s iniuriā vob intulerit reū se maiestat̄ agn̄scat. Vos aūt caueritis
ne tātū decus tātūq̄ p̄uilegiū iusto bellorꝫ labore partū aut ebrietat̄: aut scurrilita
tis aut alio quouis vicio maculetis. Ne qđ vobis largimur ad gloriā: redūdet ad
penā quā de vobis sumēdā si forsitā excesseritis nobis ⁊ successorib⁹ nr̄is rōanorꝫ
regib⁹ ꝑpetuo reseruam⁹. Hec sūt q̄ de noīe ⁊ institutiōe heraldorꝫ q̄s heroas fuis
se cōstat apud antiq̄s scripta cōperim⁹. Cur aūt nr̄is dieb⁹ q̄ nūq̄ militarūt ⁊ ab-
iecti q̄dā hoīes hoc nomē assequūt̄. nescio cām nisi q̄r oīa degenerāt: nec ē hoīm
genus qđ stet suis legib⁹. Nā ⁊ indocti doctioris insignia recipiūt: ⁊ q̄ nudū nūq̄
ensem viderūt militiā ꝓfitent̄ nitentq̄ calcaribus aureis atq̄ vt de nr̄a dignita
te dicamus: absq̄ lr̄is absq̄ moribus sermone leues atq̄ vita cathedrā pōtifica
lē audemus ascendere. Quere religiones ꝑcurre mechanicas artes: oēs oberrāt
nihil est qđ suis legibus puris inuiolatisq̄ ꝑseueret. Vale ⁊ si q̄d habes qđ his con
sonet auctoritate dignū ⁊ fide scribito nobis: nr̄i memor ⁊ amās. Cuius rei micha
elem pfullēdorffiū ꝯsecretariū tuū ⁊ nr̄i diligentē doctrina plenū. aut iudicē aut
arbitrū experiemur. Ex wiēna kl's Junij. Anno dn̄i. M.cccclj.

Passagium q̄z difficile conduci possit
in effectū arguit̄ pluribus ex rōnibus.

Epistola. cxxvij.

Ittere ad me tue amātissime leonarde duplicate ⁊ triplicate peruenerūt
In omnibus hortaris me magnope ad rē bellicā instituēdā pro mea viri
li quando apud cesarem seruio operas nauem facis vt xp̄ianum decet et
hominem senis natū cuius est (nescio quare id fiat) quominus pōt eo magis de
cōi bono anxiū esse. Laudo tuū cogitatū: tuas curas probo. Utinā tui similes re
bus maximis p̄essent. Credo multo meli⁹ xp̄ianitati eē ꝯsultū. Nāq̄ si verū dice-

Attila Hunnorum
Rex

Carolus ex antiqui
francorum prosapia

re libet: nimia ē int̄ orbis nr̄i rectores somnolētia aut aduersus officiū aut ꝑter offi-
ciū oēs intenti sunt. Arbitror te iā cognouisse que sūt apud ratispanā gesta ⁊ ꝙ̄
negligenter eo conuētū est. Ex italia nulli cōparuere. Nā legati venetoꝝ pri⁹ so-
lutū audiuere ꝯciliū quā bauariā ingrederent̄. Unus mihi videt̄ sup oēs laudā-
dus princeps philippus burgūdie dux. qui ⁊si esset britanico bello implicatus vo-
catus tamē ad conuētū qui ꝓ salute populi xpiani erat indictus: noluit excusari:
noluit reipublice deesse. Congregationē que cōmune bonū tractare videbat̄ sua
presentia noluit esse priuatā. Uenit igit̄ ratispanā iturūqꝫ se contra thurcos in ꝑ-
sona ꝓpria pollicitus est. Si vel cesar vel rex hūgarie vel alius magnus princeps
exercitū duceret. Si minimus missurū se quas posset copias: neqꝫ his in reb⁹ ex-
cusatū se habere voluit: nisi tale sibi supueniret impedimētū quod tota xpianitas
legitimū reputaret. Quis hunc satis cōmendare principē posset. Nemo ē inter
christianos cui minus timendi sunt thurci ⁊ infideles ceteri ꝙ̄ duci burgundie.
Nemo tamē est qui pro depulsandis atqꝫ cōprimendis hostib⁹ fidei solicitior eo
reperiat̄. Unde ista mens homini. Nō cupido rapiendi hūc trahit: cui sunt opes
infinite: nō spes vlla voluptatū quibus frui victores putant: qui est iam euo pro-
fectior. Et si delitias amet nusqꝫ maiores ꝙ̄ domi reperiat. Non augēdi dominij
ratio qui se nouit in grecia aut in asia nequaqꝫ regnare posse. Sed est hic religio-
sus princeps amat ecclesiā matrē suā. Cupit fidei nr̄e cōsultū esse: dolet cuꝫ audit
xpianū nomē blasphemari. Miseret̄ infelicib⁹ aīabus que dietinus in captiuita-
te a barbaris rapiunt̄. Pudet eum ignomie quā thurci nobis inferunt. Est enim
nobilis animus: nō pōt mens alto sanguine nata: nō alta meditari. Nihil turpe
ferre pōt generosus spūs. Uidet se dono dei amplissimis ⁊ populosissimis regio-
nibus prefectū: multisqꝫ beneficijs cumulatū. Nō vult ingrat⁹ videri. Recogno-
scit munera i se diuina esse ꝙ̄ plurima vult ꝓ sua facultate vices reddere. Memi-
nit iohānis patris sui: quē thurci pugnātez pro fide catholica captiuarūt. Cupit
vlcisci paternū vulnus: imitariqꝫ maioꝝ suoꝝ vestigia: quos pro fide orthodoxa
constat fuisse ardentissimos. Huius igit̄ opa factū est ꝙ in couentu ratispanensi
nōnulli articuli cōciperent̄ quoꝝ ego copiā rectorib⁹ nostre vrbis feci. Nec me
dubiū tenet quin tu illoꝝ noticiā habeas. Nam ⁊ illustri dn̄io venetoꝝ apud qd̄
nunc morā trahis articuli ꝑ suos legatos huiuscemodi missi sunt quoꝝ si fiet exe-
cutio nihil erit nostre religioni timendum. Cesar eiusce rei cupidus nouuꝫ apud
franckfurdiam conciliū indixit. Id futurū est tercio kl's octobris. Cesar aut eo se
curiamqꝫ suam transferet aut presidentes plena potestate suffultos mittet: neqꝫ
negliget quātū in se erit ꝯuentus. Nūc quoniā de me multa dicis: reserabo tibi q̄
mihi incūbunt. Optaui domū reuerti visere amicos: cōsolari ac pascere quocūqꝫ
tandem pastu valerē meas oues supplicaui cesari. benignā mihi vt licentiā prebe-
ret: qua patrios lares peterē: nō obtinui. Ait em̄ sua serenitas necessaria sibi esse
seruitia mea dum instat apud franckfurdiā dicta dies. Eā ob rē fero moleste meū
exiliū. vereorqꝫ qd̄ nuper sum expertus. Etenim cū ratispanā pergerē inuasit me
dolor pedū quē podogram medici dicunt: que res mihi intereundū acerbissima
fuit. Nō tn̄ neglexi cōmissum onus. Iter cuꝫ magno labore peregi: adeo vt pede
ad sellā suspenso vnius diei viā fecerim cū inter asperrimas alpes nō esset qua-
drigis locus. Idē timeo ne mihi nūc accidat: si vt mentē intelligo cesaris vl' mit-
tar inter legatos: vel suā sequi serenitatē iubear. Sed quid agā quis ego sum qui
tantū imperiū effugere possim. Uideo insup res maximas esse ad quas teneor et
vniuerse xpianitati vtiles. Quid in laborē pro facultate mea statui manere ⁊ ad
meum exilium paucos menses addere: donec franckfurdiū consiliū finiat̄. Im-
partiar meas operas in cōmune bonū. Et si nequeo grādes manipulos in aream
ferre dn̄icā at saltē spiculas aliquot in horreū ecclesie referam. Neqꝫ em̄ deus no-
ster tā facta hoīꝫ ꝙ̄ mētes ispicit. Et laudatā i euāgelio mulierculā legim⁹ q̄ duo
era minuta i gazophilaciū obtulit. Illd̄ aūt oro leonarde amātissime ne vel pas-

sagiū cōtra thurcos instituēdū italice pacē cōpares. vel me monacho qui illā con
clusit equiparādū putes. Nāq3 si pulcerrime ꝛ vere dicis nullā eē psonā adeo te-
nuē p cui⁹ man⁹ neq̄at si velit diuina maiestas res maximas ꝯficere. Et addis ex-
emplū nr̄i tp̄is. Nā pacis italice humilis ꝛ quodāmō despect⁹ heremitarū sancti
augustini monacellus auctor hr̄. Nō est tn̄ equa rex ꝛ psonaꝝ ꝓportio. Pax eniꝫ
italica etsi vt ais rome ad maturitatē pduci nō potuit: adeo tn̄ in alto illo sūmi p
sulis igne ꝯsistoriali decocta fuit vt paruo postmodū sole potuerit maturescere.
Erāt ꝛ partes q̄ ꝯtēdebāt lōge defesse bello cōtrite atq3 exhauste: intelligebātq3
nisi ꝯcordiā amplecterent̄ vtrinq3 fundit⁹ eē peundū. Nec plurima erant capita
quoꝝ sensus cōbinādi ad ꝯficiendā italice pacē viderent̄. At negociū hoc gerēdi
cōtra thurcos belli: rude adhuc indigestū ꝛ pene intactū ē. Nec germanie aut gal
lie pncipes quoꝝ potissime mētes excitāde sūt satis intelligere possunt: quid sua
nō intersit: cōtra thurcos arma mouē q̄ sūt ab eis remotissimi. Quis insup galliā
aut germaniā armet nisi cerebra pene infinita ꝯiūgat. Adde q̄ oēs italice vires
ad maritimā classeꝫ sūt vniēde. Qualis deinde int̄ me ꝛ monachū italice pacis in
uentorē cōparatio cadit. Fateor q̄ nihil est repertori ac rectori orbis factu diffici
le velle illi ꝛ posse vnū ē. Nec inficias eo spirare vbi velit spiritū dei: q̄ ꝛ aliqn̄ in-
fima mūdi eligit vt fortia q̄q3 ꝯfūdat. Sꝫ audi psonās q̄ꝫ dispares adnectis. Ego
illū monachū q̄ ptes italie dissidētes cōposuit: crimie mūdū: lōga vite sanctimo-
nia cōprobatū doctrina plenum. Nihil miror si de⁹ instr̄m elegit p qd̄ pacaret ita
liā. At istic q̄ꝫuis turpitudinē ꝓdo meā lōge a me absūt. Habet in me de⁹ mlta q̄
puniat: nulla q̄ p̄miet. Quo igit̄ pacto me velud organo magnis i reb⁹ vtat̄. Ve-
reor vereor vt te vera nō celē: nedū me grādib⁹ ingero negocijs: ipedimēto magl
q̄ꝫ ꝓmotioni repiar. Tu desine de me tibi mlta ꝓmittere: ac me domi q̄ꝫ foris ma
lis cimbā fortasse nō inutilit̄ regaꝫ. Nauis magne si clauē tenuero ꝛ me sil' ꝛ nau-
tas perdā. Franckfurdie si fuero naucleros inueniā optimos: atq3 ipse remigis
officio fungēs peccatoꝝ meoꝝ partē delebo: hec tibi de me volui dixisse. Nunc de
ordine dato pauca disserā. Scripsisti vocādos esse multos ex italia ad cōciliū ra-
tispanēse putasti id futuꝝ constan̄. simile ne dicā basilien̄. qd̄ in annos viginti ꝓ-
tensūꝫ est. At nr̄m exacto mense finē accepit. Indictū eē aliud huc rursus vocant̄
ex italia rex aragonū: veneti: ianuēses: florentini. senen̄. lucani. Comes q̄ꝫ fran-
ciscus: q̄uis nō est inuestitus de ducatu mediolanen̄. accersit̄ ꝛ dux mutine: mar-
chiones insup mantue: mōtisferrati ꝛ saluciarū. Videbim⁹ quantus erit nostroꝝ
feruor italoꝝ. Regib⁹ quoq3 francie anglie bohemie hūgarie polonie dacie suecie
norwegie scotie lr̄e dant̄ vt ad ꝯuētū mittant. Principes alamanie adesse: comi-
tates mittere legatos iubent̄. Si erit cōuentio grandis speꝫ bene gerēde rei sum-
mā. Si pauci cōuenerint obrigestam. Dices. Quid sentis: quid putes futurum:
Mallem tacere. Mallem opinionē meā esse falsissimā ac mendacis q̄ꝫ veri ꝓhe
te nomen. Dicā tamē q̄ me⁹ presagit anim⁹. Non spero q̄ opto. nil boni menti
mee psuadere possum. Quare inquis. Quare inquā. Ego bene speraꝫ xp̄ianitas
nullū habet caput cui parere oēs velint. Neq3 summo sacerdoti: neq3 impatori q̄
sua sunt dant̄. Nulla reuerentia: nulla obedientia est. Tāq̄ꝫ ficta noia: picta capi
ta sint: ita papā impatorēq3 respicimus: Suū queq3 ciuitas regē habet. Tot sūt
principes quot domus. Quomodo tot capitibus quot regūt xp̄ianū orbē arma
sumere suadebis. Age dicito cōcurrere in bellū cunctos reges. Cui ducatū dabis
Quis ordo in exercitu erit: que disciplina militaris: que obedientia: quis pascet
tantū populū: quis intelliget varias linguas: quis reget diuersos mores: quis an
glicos amicabit gallicis: quis ianuēses coniunget aragonensib⁹: quis theutones
hungaris bohemisq3 cōciliabit. Si paucos contra thurcos ducis facile succūbis
Si multos confunderis. Undiq3 sunt angustie. Perge vltra atq3 inspice xp̄iani-
tatis vultum. Pacata inquis italia est: facile aduersus exteros arma sumet domi
quieta. Nescio q̄ꝫ quieta. Inter regem aragonū ꝛ ianuenses adhuc belli reliquie

manent. Nec ianuenses hi sunt q̃ cõtra thurcos pugnaturi credant quib⁹ tribu-
ta pendere dicunt. Veneti cũ thurcis fedus ꝑcussere. Et q̈uis aiũt se sumpturos
arma ꝑ nr̃a fide: si ceteri xp̃iani bellũ thurcis indicant. Quis hanc cõditionẽ im-
plebit. Vocare nũc rogare atq̧ excitare venetos oportebit: q̃ ceteros imitati eẽnt
si pax eis cũ thurco nõ eẽt. Quid cũ italis facies qn̄ due nauales potentie ⁊ q̃dẽ
maiores desunt. Rex aragonũ q̈uis est potẽtissim⁹ ⁊ ad cõe bonũ ardens: haud
q̃q̧ solus bellũ nauale contra thurcos agitabit. Sũmi põtificis quãta sit classis
nõ ignoras. Deficit igit̄ nobis altera belli ps. Nã cũ terra mariq̧ thurcos vexa-
re ꝓpositũ esset: deficiẽtib⁹ italis nihil est qđ de maritimo bello speremꝰ. Patebit
asianis ellespontus. Et si terra bellũ gerat̄: infinitas ex asia copias in greciã thur-
ci traducẽt. In hispania nosti q̧ multi sũt reges potẽtia regimine volũtate ⁊ opi-
nione dispares. Neq̧ illi in extremo iacẽtes occidẽti ad septẽtrionẽ trahẽdi sunt
Estq̧ qđ agũt cũ granatẽsib⁹ domi. Rex frãcie ⁊ si toto regno pepulit hostẽ: mari
nas tñ horas inq̃etas hz: nec militẽ extra regnũ audebit mittere. dũ classes ex an
glia repetinas timet. Anglici nil aliud aio gerũt q̧ vt repulsaz ex francia vindicẽt
Scoti dani sueti norwegij in vltimis orbis oris siti: nihil ẽ qđ extra domũ queant.
Theutones int̄ se diuisi nulla in pte coherẽt. Ciuitates cũ principib⁹ dissident. Et
ipsi inter se principes nullo cõcordie vinculo tenent̄. Suitenses cũ ducib⁹ austrie
vetus odiũ tenent. Comes palatin⁹ archiepõ mogũtino infestus est. Ducatus lu-
czelburgensis inter regẽ bohemie ⁊ ducẽ burgundie litigiosus pendet q̈uis sunt
ad kl's vsq̧ nouẽbris in eã rem inducie. Duces saxonie de sexaginta castellis cum
bohemis litẽ habẽt. wratislauiẽses req̃siti ꝑ bohemie regẽ. homagiũ facere recu
sarũt: nisi ad se rex ꝓficiscat̄. Pruteni qui religioni sancte marie theutonicorum
subiecti fuerũt: excusso priori iugo ad regẽ polonie defecerunt. Isq̧ nũc regionez
ingressus cũ coniuge sacramenta fidelitatis accipit. Lignicenses quos ladislaus
rex gubernatori bohemie dederat subire iugũ recusant. Nec pudwicenses parere
dño de rosis voluntarij sunt q̈uis dono regis ad eũ ꝑtineant. In austria nihil q̃e
ti est. Baronẽ eyczinger dominãtez spernũt. Ciuitates amãt seditiones frequen
tes agunt̄. wancho bohemus cũ duob⁹ milibus latronũ regionẽ longe lateq̧ ve
xat: In wienna crebra fiunt incendia: nec auctores in famã veniunt. In hunga
ria prelati ⁊ barones infensi sunt iohãni vainode: qui quondam gubernator fuit:
nũc capitanij nomen tenet regniq̧ maximã partẽ occupat. Giskra bohem⁹ inue-
stitus a rege de territorio sepusion in hungaria ad possessionẽ venire ꝑ iohannem
impeditur. Dispotus rastie q̈uis thurcis vnitus putet̄: auxilia tamen regis hun
garie petit ⁊ thurcos asserit bello paratos. Nihil tñ ad hec hungari mouent̄: sed
habituri potius inducias siue ꝯcordiã cũ hoste q̃ moturi bellũ credunt̄. Ede nũc
in tanta rerũ varietate quid sperandũ aut timendũ sit. Intuere deinde mores ho
minũ ac nostroꝝ principũ facta cõsidera quantus auaritie sinus patet. quãta in-
ertia quãta voracitas. Nemo litteris aut bonarũ artiũ studijs intentus est. Et tu
cũ hisce morib⁹ deleri posse thurcoꝝ exercitus putas: vtinam tu verax inueniaris
ego fallax. Vtcũq̧ res sese habẽt: manebo ad dictã diez franckfurdieñ. ⁊ si nõ ꝓ-
dero reipublice xp̃iane. macerabo tamẽ meipsum ⁊ in vindictã meoꝝ delictoruz
affligã corpus ⁊ mentẽ. Si quid in cõmuni redundabit boni tanto id libentius
videbo. q̃to magis preter spem eueniet. Tu vale ⁊ me vt soles ama: ⁊ si amasti
parũ amorẽ auge. quoniã ego te pro tua virtute vehemẽter amo. Ex noua ciuita
te die. v. Iulij. Anno. M. ccccliiij.

Epistola. cxxviij.

Excusatio regis dacie quare
ad dietam non venit.

Euerendissimo principi domino. F. diuina fauẽte clemẽtia romanoꝝ im-
peratori semꝑ augusto duci austrie ⁊c. Cristernus dei gr̃a regnoꝝ dacie
norwegie sclauoꝝ gotoꝝ rex: comes i aldenborch ⁊ delmanhorst. Salutẽ
⁊ triumphantis victorie continuũ incrementũ. Perlectis nouissimis imꝑialib⁹

litteris nobis directis. merore cordis ⁊ mentis anxietate indicibili vrgebamur.
Cum videamus tandē virus pestiferū in xp̄ianā fidem dudū congestū: viperam
illā balymamech thurcoꝝ tyrannū feraliter euomisse: ⁊ q̄d in sue impietatis cō-
tentaculis fabricauit incentiuū sue iam crudelitatis detexit. Hunc non ambigimꝰ
imaginē bestie illius gestare. quā iohannes euangelicus vates ascendentē de ma
ri preuidit. terciā partem stellarū ad ima trahentē: immo asiam ⁊ affricam ⁊ iam
suis execrabilibus spurcitijs europe terminos defedantē videre videmur. serenis-
sime imꝑator ⁊ frater charissime q̄d cū singulari mesticia referimus statuū oīum
⁊ sexuū omniū religionē fidē ⁊ vrbanos mores in populo xp̄iano adeo a iusticie
tramite declinasse q̄ diuinā nō cessent irritare: ⁊ ꝓuocare vindictā. In illos preci
pue qui alioꝝ vita ⁊ exemplo deberent merito esse ductores: vnde vltione condi-
gnā hoc nostro t̄pe quo peccata magis ⁊ vicia subrepunt: flagellis ⁊ plagis gra-
uioribꝰ excribrant̄. Nullos eñ xp̄ianoꝝ fines ꝑ vniuersi orbis machinā a peste
cladibꝰ vel incursibꝰ hostiū eximi videre aut cognoscere valeamꝰ: omne q̄z soluz
vbi xp̄i nomē colit̄ crebris agitari ⁊ oppugnare cōtrarijs. Neq3 ꝓpterea vllam di
uine miserationis ⁊ pietatis recuperāde: maiorē adesse fiduciā q̄ꝫ q̄ incipientes a
capitibꝰ diuinis institutis ⁊ bonis moribꝰ ꝫm euāgelicā legem resumptis: priores
culpā ⁊ noxas emēdemus in melius: quatenꝰ placata diuinitas suoꝝ calcoꝝ feli
cibus propitia nō desit optatibꝰ. Hec sunt inuictissime cesar arma fortissima: ꝓ-
pugnacula munitissima ⁊ secura presidia quibus aptius ⁊ facilius: immo felitius
⁊ fructuosiꝰ hostium vires ⁊ frontē sup̄bie demoliri cōueniat q̄ꝫ militaribus cu-
neis q̄ꝫ bellicis munimentis. Hoc quidē exemplariter phisicis traditionibꝰ com
parat̄ q̄ medici satagentes noxiales a corporibus chymos repellere ꝑ prius an-
thidotis ⁊ cathaplasmate congruentibꝰ p̄paratas ad exitum sup̄fluitates deinde
formato expellūt. Sic ergo imꝑialis maiestas erga deū celi deuota sup̄ioribus et
inferioribus suggerat melioris vite feruorē. Interioris eñ conscientie peniten-
tia cilicio sacco ⁊ cinere. non auro vel argento: non exquisitis monilibus nec in
arcu fortium aut robore potentatus iniuiite diuinā contra se concitatā placuere
furorē. tūc augustalis maiestas superno adiutorio comite: cum exercitibus xp̄ia
nis hostiū castra penetrabit secura: oēsq3 barbaroꝝ cōstringet conatus ausus ar
mis ⁊ potētia vindicabit. Erūtq3 hostiū vires angelo dn̄i cohortante sicut stipu-
la ante faciē venti ⁊ tituabūt pauore ⁊ timore sordescent. O saluberrimū ⁊ iocū-
dissimū omen si fata prestassent. Ut regnoꝝ nostroꝝ rebus cōpositis que varijs
impresentiarū contrarioꝝ detinent̄ anfractibꝰ cum proceribus nostris quos nu-
mero ⁊ solertia militari ornatissimos obtinemus: cū vestre serenitatis cōtuber-
nio pro fide catholica: pro gloria immortali: pro illius noīe qui nos suo sacro cruo
re redemit: ꝓ fideliū ibidē a thurcis oppressoꝝ tutela: in cesarea comitiua adesse
possemus. Testamur deū nihil nobis gratius nihilq3 optabilius q̄ꝫ q̄ in tam san
cto opere adesse liceret. Condolentes ex ipsis cordis visceribus imꝑiali constāti-
nopolitaneñ. vrbi: ⁊ venerāde patriarchali eccl̄ie quā constātinū magnū primuz
post philippuz orthodoxoꝝ cesarem p̄decessorē vestrū fortissimis menijs obfir-
mata suo nomine que prius bisancium dicta est ⁊ presentia legit̄ decorasse. Ubi
sūma eccl̄iastice ⁊ imꝑialis maiestatis viguit sanctio. Ibi fuerat legū sacrariū fidei
viguit norma ⁊ religionis specimen institutis ⁊ obseruantijs religiosissimis pre
ornata. Licet ⁊ ibi quandoq3 sathan non abfuit. qui arrium sabelliū manicheos
nestorium macedonium dipstorum. Euticem ⁊ ceteros suscitauit herescon: qui
in agro domini in tritico fidei zizania seminauit. Uerumq3 impedimentuz huic
nostro sincero proposito prestitit q̄ vestras imperiales litteras dumtaxat decez
diebus festum sancti gregorij preceden̄. presentate recepimus baiulo. Cum vero
regnum nostrū dacie vbi residemus ad presens insulis intersecet̄ diuersis vadis
ponti a se distantibus inuicē ⁊ primo tempore parliamentum regni nostri predi
cti: cuius consultatione in rebus grauioribus affectare solemus absq3 ꝓlixi tem-

poris interuallis cōgregare minime poteramus. Tum etiā quia sum⁹ in ꝓcinctu
ad regnū nr̄m nauigandi norwegie cū expeditione cōtra hostium nr̄oꝝ incursus
quos frequentius sustinem⁹. Quo ꝓpterea cesarijs vestris desiderijs ⁊ hortātib⁹
pro nūc satisfacere minime potuim⁹. Si vero in p̄fata dicta ꝓ sancto isto ⁊ pio ope
celebranda aliqua salubria ⁊ vtilia cōcludent̄ de quibus nos certiorari duxeritis
quātū nobis possibile fuerit. saluis regnoꝝ nostroꝝ negocijs aīo gratissimo facie
mus. Ceterū in cā ordīnis prutenoꝝ beate marie ierosolymitañ. lr̄is vr̄e serenita
tis pleni⁹ intellexim⁹. Cū vero talis inter ordinē militiā ⁊ patriā sit exorta discordia
vt peiora magisq̄ȝ indies nocitura verisilr̄ formidam⁹. Quo p̄terea indies tracta
tus cōcordie magis difficultari verisimilit̄ timeam⁹. in quo ordini ⁊ patrie ex inti
mis cōdolem⁹: si tñ fuerim⁹ req̄siti obtentu vr̄arū impialiū lr̄arū omnē ad ordinis
ꝓfectū ⁊ patrie cōcordiāq̄ȝ ⁊ pacē efficacē operā libenti aīo impendem⁹. Valete
serenissime princeps ⁊ frater charissime in illo q̄ habitat in celis ⁊ imperat: cūcta
sua ordinatione gubernās felicit̄ ⁊ longeue cui nos offerim⁹ gratissimo aīo p̄para
tos. affectātes a celsitudine fraternaq̄ȝ charitate vr̄a hāc p̄ntē excusationē nr̄ā
corā illustrib⁹ p̄ncipib⁹ ⁊ serenissimoꝝ regū oratoribus ⁊ legatoꝝ aplice sedis. qui
diete cōstitute p̄ntes extiterit legi ⁊ recitari. Datū in noua ciuitate nr̄a rostilden.
die dñica palmarū. Anno a natiuitate dn̄i. M.cccclіііj. nr̄o regali sub secreto.

A rege aragonū ad sacrū collegiū car-
dinaliū sp̄ote contra thurcos ire.

Epistola. cxxix.

Euerēdissimi in xp̄o patres ⁊ dn̄i amici nobis singulares post memoriam
nr̄am. Nihil ꝓfecto cecidisse recordamur qđ nos adeo cōmouerit aut tan
tā indignationē aīo iniecerit: quātā cōstantinopolitane vrbis casus ⁊ gre
coꝝ miserāda atq̄ȝ inaudita calamitas: neq̄ȝ vero ob id solū indignamur ꝙ greciā
q̄ magna ꝑs est xp̄iane gētis amissa libertate oppressā ac in manū ⁊ seruitutē in-
fideliū: p xp̄ianoꝝ negligentiā redactā ⁊ xp̄iano corpe distractā atq̄ȝ discissā vi
dem⁹. (Quāq̄ȝ est id grauissimū qđ ⁊ oīm mētes atq̄ȝ aīos magnope cōmouere
atq̄ȝ excitare in vltionē debet) sed etiā q2 turpissimā ⁊ indignissimā notā noī xp̄ia
no ob eā rē iniustā cognoscim⁹: ⁊ que vix vnq̄ȝ vllis cōsilijs piculis aut laboribus
aboleri posse videat̄. Quid em̄ tā indecēs tam turpe tam pudendū xp̄ianis. q̄ȝ pa
ti xp̄ianos a barbaris opprimi ⁊ acerbissimo seruitutis iugo subijci fideq̄ȝ nostrā
labifactari atq̄ȝ fundit⁹ euerti. Pro qua tuenda atq̄ȝ cōseruanda dubitare dȝ ne-
mo q̄ xp̄ianus re sit mortē impigre appetere. Sed hec cōis culpa sit. Duȝ em̄ alij
alios intuemur añ cōstātinopolis calamitatē si quis in eius defensionē arma ca-
piat ⁊ obsistere iniurie conet̄: illa ciuitas interiȝ capta est. ⁊ illa oīs grecia cōcidit
Capite em̄ cōfracto ⁊ cetera mēbra cassata sūt. Cū aūt quottidie intelligamus ex
multoꝝ sermonib⁹ ac lr̄is ipsuȝ thurcoꝝ principē in eā insolentiā ac furorē ꝓue-
ctū eē. ob res secūdas q̄ solent aīos extollere atq̄ȝ inflāmare: cūq̄ȝ nō cōtentū gre
cie captiuitati ceteris xp̄ianis atq̄ȝ e grecie claustris in italiā velle erūpere. Impe
riū orbis terraꝝ sibi ꝓmittentē ⁊ xp̄ianā fidē euertere molientē. Instituim⁹ aīo il
lius furori ꝓ viribus nr̄is obsistere: conatusq̄ȝ eius nephарios quātū in nobis fue
rit reprimere atq̄ȝ infringere. Sperātes xp̄o deo nr̄o autori atq̄ȝ fautori ꝓ cui⁹ fi-
de defendēda hāc expeditionē gloriosam suscepturi sum⁹: vt ⁊ alij principes ⁊ po
puli xp̄iani vna nobiscū ad salutē sacrosancte romane ecclesie exēplo nr̄o exciten
tur ac fore. illū atrocissimū fidei hostē nō solū vlciscamur ⁊ intra grecie terminos
cohibeam⁹: sed etiā recupata oī grecia ipm e tota europa depellam⁹. ac ne in asia
quidē sua quietū eē sineam⁹. Que cū ita sint. R. p. vr̄as oratas esse volum⁹ primū
vt vos ipsi qui fidei xp̄iane duces estis in eā tuendā ⁊ cōseruandā oēs vires ⁊ stu-
dia vr̄a pferatis. nec eā ruere patiamini: cuius ꝓtectores acerrimi merito esse de-
beatis: vt alijs exēplo sitis q̄ ad vos oculos referūt q̄cq̄d agit̄ intuent̄ cū ad vos
primū q̄ estis religionis capita acceptā iniuriā ⁊ cladē hāc ptinere existimēt. De-
inde vt cūctos ipsos principes ac reges xp̄ianos p legatos ac lr̄as q̄ad fieri possit

exhortemini atq3 excitet: vt ꝛ ipsi exẽplo vr̃o nr̃oq3 hoc ꝛ necessariũ ꝛ maxie glo-
riosũ bellũ suscipiãt: ꝛ ꝓ eo gerẽdo q̃s possint copias classes arma ꝛ comeatus
parẽt. Si ꝓ fide nr̃a tuẽda in q̃ est salus nr̃a reposita nõ depugnamꝰ: ꝓ q̃ dimica
re sustinebimꝰ. Si feramꝰ iniurias xp̃o deo nr̃o factas: cuius ille imagines deleuit
scõꝝ ac martyrũ statuis euersis: reliquijs luto ꝓuolutis: sacris virginibꝰ incesta
tis: filiabꝰ e cõplexu parẽtũ ad stuprũ raptis parẽtibꝰ ipis crudelissime necat[ ]. Si
has inquã feramꝰ: cuius tandẽ iniurias vlciscimur. Si religionẽ nr̃am ꝑ negligẽ
tiã ruere patimur: vt omittamꝰ ignominias vincula cedes que xp̃ianis impẽdet
Quidnã sꝑare ampliꝰ de aiarũ salute possumꝰ. Multis sane ac sũmis p̃cipibꝰ
vt cõstantinũ ꝛ iustinianũ omittamꝰ: tum domus nr̃a que barbaroꝝ semꝑ oppu-
gnatrix fuit. tu3 aliarũ nationũ ac gentiũ maximo honore ac gloriosum fuisse sci-
mꝰ: xp̃ianũ nomẽ auxisse ac diffidisse. Quãto igit̃ nobis omnibꝰ honestiꝰ ꝛ glorio
sius fiet illud ab ruina ꝛ mãifesto interitu vindicasse. Qz si nulli nobis adiutores
fuerint ad tantã iniuriã vindicandã maluq3 ꝓpulsandũ. quod existimare nõ pos
sumꝰ. Nos tñ ꝓpositũ nr̃m exequi cõtendemꝰ sperantes in xp̃o deo nr̃o rẽ ꝓspe-
re successurã. In qua etsi mori cõtigerit leto ꝛ cõstanti aio moriemur. Datũ i ca-
stro nostro neapolis prima aprilis. Anno. liiij.

Dialogus cõtra bohemos ꝛ thaboritas de sacra cõione sub vna specie.

Epistola. cxxx.

Reuerendissimo in xp̃o ꝛ colẽdissimo patri dñ̃o iohãni de caruial sacrosan
cte romane ecclesie sancti angeli diacono cardinali. Eneas epũs senensis
S. p. d. Quis apud bohemos aplice sedis legationẽ abieris ꝛ oẽs illius
gentis mores opinionesq3 noscas: tñ qz peruersi quida3 homines nouos indies
errores cudũt. Et ego nuper iussu cesaris in bohemia fui cognouiq3 bonos ꝛ ma
los ꝛ multa cũ eis cõtuli: ꝛ audiui multa que sedẽ apostolicã intelligere nõ est in-
utile. Decreui que hac in via mihi cõtigerũt tue dignationi prescribere. Qz si ma-
gnã papirũ impleuero. nõ tamen erit arguẽda narratio: qz res plurimas nõ põt
breuis ep̃la comprehendere: ꝛ cauendũ est ne fiã obscurus. dum breuis esse labo
ro. Pretermittã nihilominꝰ locos illustriores. Adhibeat mihi benignas aures
tua modestia boniq3 cõsulat si liberius scripsero q̃3 tue dignitati par sit. Nã vetꝰ
noticia ꝛ vsura que inter nos olim fuit audacẽ me facit. Sed incipiã iam narrare
quia nulla est mihi de tua benignitate dubitatio: q̃ solet oĩa i partẽ recipe meliorẽ.
Cũ ergo ꝑ hos dies de noua domo versus pragã iter agerẽ: essentq3 mihi college
nobiles. Albertus de eberstorf baro. procopiꝰ de rabenstain ꝛ henricus truchses
equestris ordinis milites. Ex vsu visum nobis est (qz raptores ꝛ insidias timeba
mus) ad thaboritas potiꝰ q̃3 in apertis villis ꝑnoctare ac luporꝝ magisq̃ leporum
sequi fidem. Premisimꝰ igit̃ q̃ thaboritas accederẽt atq3 ab his ius hospitalitat[ ]
expeterẽt. Acceperũt hec letis ais thaborite: dederũtq3 fidẽ atq3 obuiã venerunt
Res spectaculo digna fuit: rusticanũ ꝛ incõpositũ vulgꝰ. q̃uis vrbani videri ve-
lint. Frigus erat pluuiale tẽpus. Nã bohemia sepe miscet estati hyemẽ. Ex illis
aliqui nudi erãt solis tecti camisijs. Alij pelliceas tunicas induerãt. Alij sella ca-
rebãt: alij freno: alij calcaribꝰ. Alteri crus occreatũ fuit: alteri nudũ. Huic oculus
defuit: illi manꝰ. Et vt virgilianis vtamur verbis. Fedu3 videre fuit populataq3
tẽpora raptis auribꝰ ꝛ trũcas inhonesto vulnere nares: Incedẽdi nullꝰ ordo. loq̃ndi
nulla modestia: barbaro ꝛ rusticano ritu nos exceperũt. Obtulerũt tñ xenia pisces
vinũ ceruisiã. Sic opidũ igressi locũ vidimꝰ. Quẽ nisi hereticoꝝ arcẽ aut asilũ vo
cẽ nescio q̃ appellẽ noie. Nã q̃cũq3 detegũt̃ int̃ xp̃ianos ipietatꝭ ac blasphemiarũ
mõstra huc ꝯfugiũt. tutamẽtũq3 hñt: vbi tot sũt hereses q̃t capita: ꝛ libertas ẽ q̃
velis credere. In exteriori ciuitatꝭ porta duo fuerũt scuta. In altero pictura erat
angeli calicẽ tenẽtis q̃ cõionẽ sub specie vini suaderet populo. In alt̃a zisca pictꝰ
fuit hõ senex ꝛ vtroq3 lumine cassus. Hic oli dux thaboritaꝝ fuerat ꝛ alteꝝ oculũ
in ꝓuentia ꝑdiderat: alterũ hostili sagitta ꝯfixꝰ amisit. Ab hoc sepe victos fideles

Dux thaboritarum in Bohemia,

Receptor sectarum Jo: Hus Lutheri

aiūt. Sepe xpianoꝝ cedes factas. Cōplures ciuitates exustas diruta monasteria
sacras edes incensas ꝓstitutas ꝟgines sacerdotes occisos. Quē thaborite nō so
lū monoculū ſ cecū q̄ȝ secuti sūt ducē: neqȝ absurde. Nā tali ꝑplo q̄ nihil diuinitatꝭ
intelligit: nihil religionis tenet. nihil eq̄ rectiqȝ videt: q̄s ducatū pbere debuit nisi
cec⁹. Impletū ē illō saluatoris in eis. Si cec⁹ ceco ducatū pbeat ābo in foueā ca-
dūt. Hic dū morti ꝓxim⁹ eēt: ꝯsultarētqȝ thaborite quē post se pncipē designaret
Postq̄ȝ inq̄t anim⁹ a me fugerit. excoriate corp⁹ meū ꝛ carnes date volucrib⁹. Ex
corio ꝟo timpanū facite atqȝ hoc in ꝑlio ducē habete. Nā q̄uis locoꝝ theutones so
nū ei⁹ audierit: mox terga dabūt ziscbā i tipano formidātes. Hic postq̄ obijt tha
boritarū alij ꝓcopiū sibi ducē legerūt. Alij intātū illi⁹ mēoriā dilexert vt neminē di
gnū existimarēt. q̄ tāto duci succederet aspnaticqȝ pncipē orphanos sese vocabāt
q̄i pře carētes atqȝ orbatos. vt q̄ cecitatē nō viuā tm̄. ſ mortuā q̄ȝ colēdā cēsebāt:
ꝛ ad inferos vsqȝ sequēdā. Hūc aūt veluti numē thaborēses hn̄t. Et q̄uis pictu-
ras oēs abhominent: hui⁹ tn̄ picturā religiose colūt: ꝛ honorē quē xp̄o negāt con
tēdūt zische. Horꝝ secta pestifera ꝛ abhoiabilis est ac sūmo digna supplitio. Ro-
manā eccliaȝ nolūt hře pmatū. Aut ꝓprij clerū hře q̄cq̄. Imagines xp̄i scōꝝqȝ de-
lent. Ignē purgatoriū inficiant. Nihil scōꝝ pces iā cū xp̄o regnātiū ꝓdesse mor-
talib⁹ asseuerāt. Festū diē pter dn̄icāȝ ꝛ pascalē nō agūt: ieiunia spernūt: horas ca
nonicas abijciūt. Eucharistiā sub specie panis ꝛ vini ꝛ paruulis ꝛ dementib⁹ pre
bent. Cōficiētes nihil pter orōnē dn̄icā ꝛ ꝟba ꝯsecrationis dicūt: neqȝ vestimēta
mutāt neqȝ ornat⁹ assumūt aliq̄s. Quidā ꝟo eousqȝ desipiūt: vt nō veꝝ xp̄i corp⁹
in sacro altaris: ſ reptationē quādā eē ꝯtendāt: errātis berengarij nō conuersi
sequaces. Ex sacris ecclie: baptismū: eucharistiā: matrimoniū: ordinēqȝ recipiūt.
De penitētia parū sentiunt. De cōfirmatione ꝛ extrema vnctione nihil. Mona-
choꝝ religionib⁹ infestissimi sunt: inuētionesqȝ dyabolicas asserūt esse. Baptisma
simplicis vnde volūt. Nullā aquā benedicūt. Cimiteria nō hn̄t cōsecrata. Cada-
uera mortuoꝝ in cāpis ꝛ vt digna sunt cū bestijs sepeliunt: vanūqȝ censent orare
ꝓ mortuis. Ecclesiarū ꝯsecratiōes deridēt: ꝛ in oib⁹ locis passim cōficiunt sacrm̄.
Nulla maior his cura est q̄ȝ sermōis audiēdi. Si quis negligēs est domiqȝ torpet
aut negocio ludoue vacat dūȝ sermo ē. virgis cedit ꝛ intrare vt verbū dei audiat
cōpellit. Est illis dom⁹ quedā lignea similis horreo ruris: hāc tēplū appellāt. Hic
populo pdicāt. hic legē p oēs dies exponūt. hic altare vnicū hn̄t: neqȝ cōsecratum
neqȝ cōsecrādū ex quo sacrm̄ plebib⁹ exhibent. Sacerdotes neqȝ coronas ferunt
neqȝ barbas tondēt. His thaborite: frumēto: ceruisia: lardo: leguminibus lignis
ꝛ omni suppellectili necessaria publice domū cōplent ꝛ addūt in singula capita sin
gulis mensib⁹ sexagenā. Ex quo pisces carnes recētes etsi velint vinū emāt: in al-
tari nihil offerūt. Decimas oēs damnant primitiarū: neqȝ noiē neqȝ rem tenēt
Nō tamē concordes sunt in vna fide. Sed aliter isti: aliter isti sentiūt: velle suum
cuiqȝ est. Nec voto viuit vno. Hos tamē sacrilegos ꝛ sceleratissimos hoies. Si-
gismūdus cesar ciuitate donauit ꝛ quos exterminare decebat. aut in vltimas ter-
ras ad fodiēdos secūdosqȝ lapides humani generis oi cōmercio puatos relegare
liberos fecit minimo ebuto cōtentus. Que res nō sibi tm̄ ſ regno q̄ȝ maximo de-
decori fuit. q2 sicut modicū fermēti totā massam corrūpit. sic fex illa hoim totum
nomē gentis bohemie fedat. Sȝ accipe nūc vrbis situm: q2 fuisti loco ꝓximus.
Intueri menia potuisti que duplicata cingūt vndiqȝ ciuitatē: munita turribus
ꝛ ꝓpugnaculis. Collis est in occidentē extēsus: nulla ex parte vicinis altior cāpis
ſ preruptis hinc atqȝ inde rupib⁹ tutus: hūc vno ex latere fluuius aluit: quē accole
luznize vocitant. Ex altero riuus est tenuis aque sed ꝓfundus ꝛ aditu difficilis.
is quasi vellet añ opidū ingredi maiorē fluuiū: in angustias viginti passuū collē re
strinxit: ꝛ penetrasset vt arbitror mōtē nisi saxis duriorib⁹ impeditus iter flectere
coactus fuisset. Vertit ergo ad dexterā riuus ꝛ ambiēs opidi magnā partē. tan-
dē fluuio q̄ reliquā portionē circūdedit finito collo miscet. Sic ciuitas ex omni

parte rupibus ⁊ aquis munita: vno tm̄ loco ꝑ planum habet accessum: sed artum
⁊ ingenti fossa ⁊ latiori muro defensū. Tres hic porte sunt priusq̄ꝫ vrbē ingredie
ris. In priori ꝟo propugnaculū est: cuius muri viginti pedes latitudinis hn̄t: al/
titudinis duplū. Machinas belli plurimas victis hostibꝰ excisisq̄ꝫ ciuitatibꝰ ob/
tinuerūt. Quas in foro ad terrorē vicine plebis ostentāt. domoꝝ parietes aut li/
gnei sunt aut lutei: aut nullo platearū ordine distincte: sed ad casum posite. Nam
sicut olim tentoria passim locarūt: sic postea domos erexerūt. Multa illis ⁊ ꝓcio
sa suppellex est: ⁊ diuitie inter eos plurime sūt. Multarū em̄ gentiū spolia in vnū
locū cōgessere: voluerunt hi quondā ecclesie primitiue in omnibus viuere ⁊ in cō
muni tenebāt omnia. Fratres seinuicē appellabant: ⁊ qḋ vni defuit alter submini
strauit. Nūc sibi quisq̄ꝫ viuit ⁊ alius quidē esurit: alius aūt ebrius est. Breuis fer
uor charitatis. breuis imitatio fuit: sed priores xp̄i discipuli: ⁊ qui nascentis eccle
sie fundamēta iecerunt: que ꝓpria prius habebāt fratribꝰ cōmunicabāt nihil alie
ni recipiebāt nisi sponte ⁊ amore xp̄i donatū. Thaborite ꝟo hereditates alienas
expilabāt ⁊ que violenta manu rapuerūt: hec tm̄ in cōmune dederūt. Nec sic per
seuerare potuerūt. Reuersi ad ingeniū auaricie iam oēs student. Et q̄ꝛ rapere vt
olim nequeūt. Nam languidiores facti vicinos timent: lucris inhiant mercature
sordidosq̄ꝫ sequūt̄ questus. Sūt in ciuitate ad quatuor milia viroꝝ q̄ possent edu
cere gladiū: sꝫ artifices facti lana ac tela ex magna parte victū q̄rētes: inutiles
bello credunt̄: ꝑdia nulla his erāt: s̄ nobiliū ⁊ monasterioꝝ villas inuaserunt: q̄s
sibi postea sigismūdus. nescio an diuine legis ⁊ humane ꝑuersor idcirco dici pos/
set: ꝑpetuo iure possidēdas ascripsit. Intellexisti q̄ sit hec ciuitas: qui mores huiꝰ
populi: q̄ sitꝰ opidi: qualis hereticoꝝ senatꝰ: qualis nequitie synagoga: quale do/
miciliū sathane: qḋ tēplū belial: qḋ regnū luciferi. Hic ergo cū ꝑnoctassem ⁊ ab
hospite meo cūcta q̄ iā scripsi vera esse didicissem: hortabar hominē tantis vt er/
roribus renūciaret. Nō erat hic oīno durus neq̄ꝫ monitiones aspernabat̄ ⁊ ha/
bebat in penitiori thalamo beate virginis ⁊ xp̄i saluatoris imagines: quas occul/
te colebat. Credo nisi timeret amissionē bonoꝝ. (Nā diues est) publice ab illa in
sania resiliret. Sed malunt aīam pleriq̄ꝫ q̄ꝫ opes perdere: ⁊ multi ꝓpter pecunias
periere. Idcirco saluatoris voce faciliꝰ dicit̄: camelū ꝑ foramē acus trāsire. q̄ꝫ di/
uites adipisci regna celoꝝ. Incrastinū cū venissent ad nos tam sordide ciuitatis
magistratꝰ ⁊ grās agerēt: q̄ꝛ visitassemus eos: ⁊ vrbani magis ꝟbo q̄ꝫ mente vide
rent̄. Dico ego ad cellegas meos: peccauimꝰ frēs genti peccatrici ⁊ inimice dei cō
municauimꝰ. Nō putaui tantos hic esse quātos errores inuenio. Credebā solius
rite cōionis hūc populū a nobis esse secretū: sed nūc exꝑtū habeo. hereticū eē po/
pulū hūc infidelē deo rebellē: nihil pensi nihil religionis habentē. Quapropter si
volumꝰ ꝯscie satisfacere. necessariū est his aliq̄ dicere ne sua nobis facta placere
putēt ⁊ apḋ vicinos glorient̄. Romani reg(sibi legatos cōicasse. Assenciebat̄ mihi
ꝓcopiꝰ ⁊ vtile ꝯsiliū dicebat. Sꝫ australibꝰ terrore plenis ⁊ leporino corde ꝑdit̄
ꝑsuadere sn̄ia mea nō potuit: q̄ꝫuis verba sic efferre ꝓposuissem vt nulla irritatio
ꝑli timēda eēt. Recessimꝰ q̄ꝫ ⁊ lꝫ dies dn̄icꝰ eēt: diuina tn̄ officia neglevimꝰ ne cōi
caremꝰ hereticis. Erat animꝰ mihi pragā videre vrbē fama celebrē regniq̄ꝫ caput
Sꝫ pestis illic vigēs crassabat̄: nec minꝰ q̄ꝫ ducēta capita ꝑ singulos dies auferre
dicebat̄. Ob quā rē terrefacti ꝓceres q̄ ꝯuenerāt: cōgregationē soluūt ⁊ ad villā
benedicti sese trāsferūt: q̄nq̄ꝫ ⁊ viginti milibꝰ passuū a praga distantē. Interea ⁊
barbara imꝑatrix q̄ fuit sigismūdi ꝯiūx. Friderici comitis cilie soror diem obijt.
Cuiꝰ corpꝰ pragā delatū in castro sepultū est. Cordata mulier fuit: sed future vite
vt aiūt parū credula. Nūc si pie vixit mercedē hꝫ. Sūt qui defūctā bene ⁊ vt xp̄ia
nā decuit supmū spiritū emisisse dicūt. Cū venissemꝰ ad villā benedicti regni ꝯuē
tū illic reperimꝰ. Barones aūt erāt georiꝰ de cōstat ⁊ hodiebrat. Henricus de ro
senberg. Alscho ⁊ zdenko: ⁊ petrus de sternberg: zdenko haſ. Johannes de zim/
riſ. Johānes de chiabelis: zdenko kofka. Johānes de malowicz. Johānes de

radoch: ꝛ barones alij ꝙ̃plures ciuitatū oratores aderant. Ex praga ex cutbnis
ex pilzna ex luna ex colonia ex glatobia ex gretz ex lytobirzitz ex flana ex satz ex
budbeis ex thabor ꝛ erāt heretici ꝛ catholici simul mixti. Uidisses illud ysaie cō-
pletū illic vitulus ꝛ vrsus pascent̄. simul requiescent catuli eoꝝ. Proceres regni
ex magna parte sequunt̄ romanā ecclesiā. Ciuitates vt plurimū aut thaboritas
aut rochezanā sequūt̄. Venerūt ad nos plurimi ex ambabꝰ partibus: ꝛ alteri al-
teros accusabant. Quia ꝑo cōuentus ille nr̄i causa tenebat̄ vt audiret que cesar
ad petitionē regni respōderet. Fuimꝰ tribus diebꝰ in tractatu cum eis. Quartaqꝫ
demū die ꝛ illi nostrā intētionē ad vltimū intellexerūt. ꝛ nos illoꝝ ꝓpositū cogno
uimꝰ. dimissumqꝫ cōsiliū est. Prius tñ allate fuerāt marchionū brādeburgensiū
lr̄e: q̄ conuentū inter regni ꝓceres ꝛ legatū apostolicū sancti petri cardinalē pete
bant ad res eccl̄ie cōponendas. placuit id nobis ꝛ apud ambas partes verba fe-
cimus: quibus cōuentionē suadebamꝰ. Accepta adyton est. dies ad festum diui
martini. Locus cōuentionis in litomericia dictus. Mediatores inter cardinalē
ꝛ regnū marchiones recepti. Faxit deus vt finis discordiarū fiet. vt refloreat ī bo
hemia fides. ꝛ erroꝝ plena religio veritatis ignara: iā tandem ad vere religionis
cādidā lucē de ꝓfundo tenebrose supstitionis emergat. Ad quā rē vt nos quoqꝫ
ꝓ virili nr̄a iuuamē adijceremꝰ: rogaui procopiū inter me atqꝫ georiuz fidelis vt
interpres esset. Nā magnū illū ꝛ potentē viruz: quē regni pars maxia sequit̄. Si
cōcordie cupidū inuenissem: adduci ceteros facile posse credebā. Fuimus diu si-
mul. Que locuti fuimꝰ adinuicē nunc referā. Utqꝫ sim breuior neqꝫ opus sit ver
bis inquā: ꝛ inquit sepiꝰ vti. ꝓponam verbis meis nomē meū. ꝛ verbis illius nomē
suū. sicut ꝛ ciceronē ꝛ plerosqꝫ factitasse reperio q̄ collocutores in suis opusculis
introducūt. Sic em̄ me iudice breuior ꝛ dilucidior oratio reddit̄. Sed audi iam
dialogū. Eneas. Qr te alloqui volui vir magnifice neqꝫ priuata res est neqꝫ par
ua: sed regni huiꝰ quietē tuiqꝫ magnū bonū cōcernit: quā si vis audire mox tibi ex
ponā. Georgius. Cupio audire dicito quecūqꝫ libet. Eneas. At ego in chari
tate nō ficta loqui volo que nihil reticet. ꝛ sūma vtit̄ libertate. Georgius. Hoc
expeto loquere. Eneas: Regnū hoc olim florētissimū fuit ꝛ inter occidētalia re
gna ditissimū. Uiguerūt hic religiones ꝛ oim̄ bonaꝝ artiū studia claruerūt. Nūc
inops regio est cōcussa lacera. Cur hoc sane. q2 nō pōt veritas nr̄a mentiri dum
apud euāgelistā dicit. Omne regnū in se diuisum desolabit̄ ꝛ domꝰ sup domū ca
det. Uos bohemi nō solū inuicē diuisi estis verūetiā ab ipsa xp̄ianitatꝫ maiori pte
secreti. Nec romanā auditis ecclesiā ꝙ̃uis mater est ꝛ magistra fideliū: neqꝫ man
data cōsilioꝝ recipitis: ꝙ si vnitatē eccl̄ie amplecteremini ꝛ in domo dn̄i ambula-
retis cū cōsensu. facile regnū vr̄m p̄stinā dignitatē splēdorēqꝫ suū resumeret: Tu
ergo qui regni populos quouis trahis. fac tibi nomē grāde: fac vt te sedes ap̄lica
diligat: redde sibi filios quos sathan abduxit. Hauriat ex fonte riuus aquas suas
ne p̄cisus arescat. Redibūt oēs ꝛ romanā eccl̄iam venerabunt̄: si volueris te ro-
manus pōtifex te cesar in primis carum habebit. Cūqꝫ ladislaus in regnū vene-
rit: te tutorē te patrē appellabit: tibi maximas gratias aget qui sibi pacataz ꝓuin-
ciā restitueris: erroribꝰ expurgatā: pace quietā ornatā moribꝰ: fide feruentē. Con
sequerisqꝫ nō tu solus gloriā. sed ꝛ posteri tui ꝛ nati ꝛ natoꝝ ꝛ qui nascent̄ ab illis
ob eam rem semper habebunt̄ honori. Eritqꝫ memoria nominis tui sempiterna
ꝛ fixus tue familie status qui vera virtute creuerit. Transiturus ex hac vita ad
meliorē migrabis: lucidas sedes accipies beatitudinēqꝫ perhennē immortalitate
vestitus. Omnibus enim qui patriā ornauerint auxierint iuuerint defenderint:
certū est esse in celo diffinitū locum quo beati euo fruant̄ sempiterno. Qr si viaz
nosti quo rectus ad vnionē trames ducat edoctū me redde. Nam sedē ap̄licam
certiorē reddā. Uos iam legato cōuentū promisistis ꝛ recte quidem. Nam boni
cupidus est ꝛ industrius pater doctrinaqꝫ plenus. Inueniat nisi fallor conueniē-
tes ad vnionē modos. nescio tamē qua facultate preditus est. Qr si scirem deside-

ria vestra scriberē pōtifici maximo:iſq; prius ꝙ̄ dies conuentionis adesset. de sua
mente legatū cōmoueret. Georgius. Ago tibi grās pater quia nostri regni cu/
rā geris. Regnū vt ais quassatū cōpilatūq; est. Nouit deus quoꝝ culpa est. Nos
cupidi pacis sumus:neq; bellamus vt bellemus:sed vt pacē habeamus. Coacti
gerimꝰ arma:coacti versamur in prelijs. Misimꝰ olim legatos nr̄os ad basilieñ.
cōciliū:nonnullaq; cū patribus qui tūc ibi p̄sidebant pacta ꝑcussimus que si ser/
uata fuissent ⁊ cū sede aplīca ⁊ cū ceteris xpianis pacē haberemus:⁊ in regno nul
la diuisio esset. Sed violantur federa nobis. Heretici ⁊ scismatici vocitamur. Si
qui ex nr̄is apud vos moriunt̄:cū asinis sepulturā accipiūt. Clerici nostri ꝙ̄uis do
cti modestiq; sint:nuſꝙ̄ cōsecrari possunt. Deridenf̄ ꝗ de calice bibūt. Fuit apud
nos cardinalis sancti angeli legatus:adiuerūt eū nostri sacerdotes: fui ⁊ ego cuꝫ
eo. Petiuimꝰ innouari firmariq; priscū fedus:si nobis auscultasset:nō secuta fuis/
sent scandala que postea emerserūt obaudiuit p̄ces nr̄as de cōpactatis. sic loque/
bat̄ quasi nihil vnꝙ̄ accepisset de illis. Nos tñ illa valida scimꝰ ⁊ autētica ꝗ gene
rale cōciliū nobis admisit priusꝙ̄ dissolueret̄ ab eugenio quarto. Qꝫ si nicolaꝰ pō
tifex maximꝰ nr̄i memor:nosq; sibi obsequētes cupit iubet seruari cōuenta ⁊ vene
rabimur eū. Hic breuis est ⁊ vnica pacis vnionisq; via: hac gradiēdū est hac iter
ad cōcordiā patet. Eneas. Mos hoim est vt paribꝰ paria referāt. Cur violari
fedus cōquerimini qđ priores rupistis. Neq; eñ sufficit vobis sub duplice specie
coicare:nisi ⁊ sub vna sola coicātes dānetis. Georgiꝰ:vbi damnamꝰ. Eneas
Cū dicitis. Neminē saluari nisi cōmunicet sub duplici specie. Nos oēs dānatis
hereticos perditosq; dicitis. Quod mirū si viciū heresis in vos retorquemꝰ. Tu
cōuētiones cū cōcilio factas refers ⁊ autenticas dicis auctoritate cōcilij ꝓbatas
audio libenter. Sed cōciliū de coione vtriusq; speciei loquens:opinioni vr̄e con
trariū est. qꝛ neq; ad salutē necessariā eē dicit:neq; xp̄i p̄ceptū esse sub duplici spe
cie coicari populū. Georgius. Si nō est sub duplici specie mādata coio sub vna
quidē. Nā qui sub specie panis coicari plebē iussit:⁊ sub specie vini iussit ⁊ in vsuꝫ
deduxit. Eneas. Nāq; xp̄s aplīs nō plebi sacr̄m prebuit. Sed nō refert tempꝰ
ista discutere sine me dicere qđ institui. Georgius. Perge ausculto. Eneas.
Si voluerit legatus innouare pactiones vr̄as qđ miri est. Vobis indulta est sub
vtraq; specie coicatio. Jussi tñ sacerdotes vr̄i sunt quotiēscūq; ministrāt populo
sacr̄m:cōmonere atq; instruere oēs ne sub duplici tm̄ specie sed sub qualibet totū
⁊ integrū eē xp̄m intelligāt. Nihil faciūt. Prohibiti sūt infantibꝰ atq; demētibꝰ eu
charistiā porrigere:porrigūt tñ. Neminē coicare sub duplici specie debēt cōpellūt
Sepulturā negātes ni coicēt qui priꝰ nō habuit huiꝰ coionis vsum:repelli ab his
debet. Ipsi aūt inuitant ꝓuocant vrgent. Debent vniuersalis ecclesie ritū tene/
re postponūt. Diuinis officijs vulgaris carmini cōmiscētes:pulchra obedientia:
pulchra federis obseruatio que ꝓhibent̄ facere faciūt:ꝗ iubent̄ oino postponūt
Cū ergo abutamini priuilegio ⁊ trāsgrediamini leges patrū:ꝑuaricantes mādā/
ta cōcilij:haud iure legatū accusatis cōpactata firmare nolētē: qꝛ priuilegiū ami
sistis male vtentes. Georgius. In cōuentionibꝰ nostris cautū est ꝙ̄uis aliqui ri
tū qui generaliter obseruat̄ nō statim reciperent:non tamē pacis ⁊ vnionis im/
pediri fedus. Eneas. Uera dicis non si omnes sed si aliq̄ dicūt federa ritū eccle
sie nō reciperēt cōpactata manere. Qꝫ si oēs abijcerent ritus vt oēs abijcitis vi/
gor conuentionibus auferf̄. Rursus quoq; de ritu fit mentio non de fide. Nam si
fidem violatis que possunt inter vos nosq; federa robur habere. At vos qđ pa/
ce tua sit dictum fidē nostrā abijcitis duꝫ necessariā populis sub duplici specie cō
munionē astruitis. Georgius. Ignota sunt ista mihi:ſꝫ hoc dico tibi nisi pacta
seruent̄ neq; paci locus erit neq; concordie mentio. Qꝫ si rursus arma sumpseri/
mus offeretis vltra pactiones veteres neq; recipientur. Nō sumus vt creditis
pauci. multi sunt in vicinatu qui nobiscū sapiunt. Nec aliud expectant nisi vt ex/
ercitū educamus. Scitis que superioribus acta sunt annis. papa si sapiet nō dis/

putabit:an ꝑdiderimꝰ priuilegia ne vēdicemꝰ armis maiora. Arma teneti oīa dat
que iuste negat. Sūt fortasse ꝗ magna ꝓmittūt. ꝗ grandes pollicent̄ exercitꝰ: ꝗ
viā ad nos ense facturos se iactitāt. Nos vicinoꝝ mores viresqꝫ nouimꝰ. Ego si
pape ꝯsiliū dederim cōpactata seruauerīꝫ. Eneas. Ut video spem ponis in ar
mis ⁊ aīm tibi priores victorie cōgemināt. Sed vincūt sepe mali vt boni ꝓbētur.
Nō sp̄ veritati victoria comes est. Alta nimis ⁊ incōprehensibilia sūt iudicia dei
vicistis diu. Quid scitis si vester dies adest. Uariꝰ est euētus belli: neqꝫ tēptanda
sepiꝰ est fortuna. Non is vobis fauor est qui priꝰ fuit. Multi a vobis defecerunt
qui si exurgāt cōtra vos pugna ⁊ fronte feriēt ⁊ a tergo. Nā vestrā fidē irritā vi-
dent. quā prius euāgelicā sanctissimāqꝫ rebant̄ ⁊ quā tūc fauore nunc odio inse-
quunt̄. Sed mittamꝰ hec: tu pacis sola federū obseruātia stare putas. Mihi tri-
bus ex rebus cōcordia pendere videt̄ ex cōpactatis vt ais: ex bonis eccliasticis ꝗ
occupant̄: ex archiepi cōstitutione que nec parua sūt nec leuiter cōponenda. Nā
cōpactata postqꝫ violata sunt: rursus innouare magnū est. Qui bona ecclesiaruꝫ
occupant inuite restituent. In archiepō vosipsi vim facitis qui rochezanā petit̄
neqꝫ aliū vultis quē nisi me fallat opinio: nūqꝫ sedes apostolica ad id fastigiū pro
mouebit. Georgius. De cōpactatis dixi tibi que sentio: si durus erit papa du-
rius regnū inueniet. nescio quis vincet. Scripturā scio que dicit. Si fortis in for-
tem impigerit ambo corruent. neqꝫ nobis neqꝫ vobis vtilitati contentio erit. De
bonis ecclesiasticis nō est apud me grande pōdus. Nā qui occupāt nullo se iure
defendūt neqꝫ his regnū fauet. Uerū qꝛ nōnullis ꝓscripta sunt hec bona. ⁊ multa
ꝓ paucis iacent pignori: cū regni mos sit ꝗ bona singulis ānis quinqꝫ sexagenas
habēt census: ea centū sexagenis emi. hi aūt ꝓ centū sexagenis ⁊ decē ⁊ viginti ⁊
ampliꝰ impignoratas habēt. Cōpelli poterūt quos supra cōsuetudinē census oc-
cupāt: hos vt euestigio restituāt: reliqꝫ teneāt donec redimāt̄. Sic mox ecclie re
staurabunt̄ breueqꝫ post tēpus oīa vendicabāt. Uel si placuerit melior modus in
ueniret̄. De archiepō vō nescio cur nobis tantopē papa sit aduersus. Cur nobis
rochezanā renuat cōfirmare: quē sigismūdo cōsentiēte delegimꝰ: ⁊ assistere sibi ꝓ
misimꝰ oēs. Eneas. Sepiꝰ ante questus es cōpactata cōuelli nunc tu solus es ꝗ
federa rūpis. Georgiꝰ. Quo nā pacto. Eneas. In cōpactatis ꝓmisistis oēs
seruare ritus vniuersalis ecclie pterqꝫ in cōione calicis. Ritus aūt latine ecclesie
cuiꝰ vos mēbrū estis hoc hꝫ: archiepōs aūt eligūt capitl'a eccliaꝝ auctoritate apli-
ca cōfirmādos. Aut vacātibꝰ ecclesiis romanꝰ pōtifex solus pficit. Uos aliū ritū
nouūqꝫ modū inducitis. Postqꝫ deuoluta est ꝓuisio electionē populariter facitis.
Cūqꝫ ritus ecclie sit examinare electionē electiqꝫ meritū romani pōtificis iudicio
cōprobari. Uos nisi rochezanā habueritis nullū vultis seruare: hoc est aūt viola
re pactiones. Georgiꝰ. Si ꝓuilegiū regno est archiepm̄ sibi eligere cur nō illud
papa seruauerit. Eneas. Seruaret si qd̄ eēt. Sꝫ vob nulla ē hm̄oi facultas.

Georgius. Uetus cōsuetudo regni est: eligit archiepm̄ rogāte rege capitulū. pa
pa cōfirmat. Eneas. Nō inficior: ꝫ nunc neqꝫ capitulū elegit neqꝫ potestas eli
gēdi fuit: postqꝫ diutinam vacationē ꝓuisione deuoluta ⁊ ꝑsona quā vocatis ele
ctā grauibꝰ testimoniis infamat̄. Georgiꝰ. Me iudice si papa rochezanā con-
firmaret bonū opus efficeret. Multū enī hic homo ⁊ aplice sedi ⁊ regno ⁊ regi la
dislao sua ꝑdicatione cōsuleret. Eneas. Pōt fieri vt dicis: ꝫ neqꝫ mihi neqꝫ vt
arbitror pape suadēda res est. Aliud tuū est aliud nr̄m de hoc hoīe iudiciū. Ge
orgiꝰ. Ueracē te iudico. Tot enī sunt qui rochezanā ꝯ̄tuis iniuria criminant̄: vt
nedū mihi negare fidē arbitrer: sed neqꝫ beatū petrū audire rome putauerim ro-
chezane fauentē. Eneas. Admonet aplus neophitū ne ꝗs epm̄ assumat: ne in
supbiā elatꝰ in iudiciū incidat dyaboli. At tuꝰ rochezana nō nouꝰ in fide ꝫ nullus
est ꝗ sedē aplicā suis ꝓmonibꝰ carpit. errareqꝫ totā eccliaꝫ dicit dū necessariū oībꝰ
fidelibꝰ vtriusqꝫ spēi cōionē affirmat: ⁊ aliqꝫ veritates se hr̄e ꝓtestat̄ qbꝰ romana
ecclia cōtradicit. Sꝫ fallax ē: ⁊ veritas nō est cū eo ꝗ vltra apō temerarios cōne-

naſqꝫ pragen̄.ſine diuina diſpēſatione ſe ꝑficit ꝙ ſe ꝓpoſitū ſine vlla ordinatiōis
lege ꝯſtituit. Qui negāte xp̄i vicario ep̄i ſibi nomē aſſumit atqꝫ vſurpat officium:
cuiꝰ ſermo vt cancer ſerpit ⁊ auditoꝝ cordibꝰ mortale virꝰ infūdit. Sꝫ nō pōtifica
lis ſꝫ peſtilētie cathedra eſt quā tuꝰ occupat rochezana mgr̄ erroris ⁊ artifex corru
pēde ꝟtutis egregiꝰ. ꝙ dereliq̇t fontē aque viue ⁊ effodit ſibi lacus detritos ꝙ nō
pn̄t aquā portare loq̄r apte qđ ſentio nihil reticeo. Quo pacto romanus pōtifex
huic tātā eccliā ꝯmēdare pōt ꝙ ꝯfūdit aplicā ſedē. Qui maledicit toti ecclie qui
nouos ritus inducit. Qui nullo ſe ſubijcē vult examini ꝙ pacē dn̄i diſcordie furo-
re corrūpit. Qui cū velit ꝑeſſe ꝗ̄multis: nulli vult ipē ſubeſſe. Siccine lupo cōmit
temꝰ oues: q̇d dicāt ceteri de regno ꝙ romanā eccliā forti pectore ⁊ imobili cor-
de nūc vſqꝫ ſecuti ſūt. An nō ſic aggredi ſūmū pōtificē poſſent ſi rochezanā ꝓmo
ueat. Cui nos pat̄ ſancte cōmittis. Cui nos credis. Qui tibi fideles fuimꝰ hoſti no
ſtras aīas occidēdas ꝓbes. Nūq̇d apđ nos eſt quē poſſis ecclie nr̄e ꝑficere. Nos
plures ſumꝰ ſiue nobilitatē regni ſiue plebē aduerte. Quid iuuat nr̄a fides: q̇d cō-
ſtātia meliori loco apud te ſūt: ꝙ tibi aduerſi fuerūt heccine tuis fidelibꝰ ꝓmia red
dis. Archiepm̄ illi habebūt ꝙ cōſonē ſub duplici ſpecie tueat̄. Nos ꝙ ſub vna cōi
camꝰ orphani relinquemur. Nō arbitror georgij fieri poſſe qđ petis. vana roche
zane: vana ſpes vr̄a eſt. Qꝫ ſi pacē queritis ſinite illū. Nec ſigilla vos teneāt: qꝛ ꝓ
miſiſtis aſſiſtere. ſat eſt diligētiā īpediſſe. Impoſſibiliū nulla obligatio ē. Nec ve
ſtrū eſt papā cogere ſeq̄mini ritū ecclie ⁊ alioꝝ xp̄ianoꝝ vos moribꝰ coaptate: ſic
benignū papā: ſic oēs vobis affectos inuenietis. Sic trāquilli feliciſqꝫ regni bo-
nis in pace frui poteritis. Georgiꝰ. Places mihi qꝛ neqꝫ fictus neqꝫ tectus es: ſꝫ
ꝙ corde geris ore ꝓfers. Ego tibi ꝓpemodū habeo fidē. Neqꝫ de rochezana ſpe-
randū ee āpliꝰ arbitror: ī alios cura vertēda ē. Quia tn̄ regni voto electus eſt ille
cōmouēdus ⁊ inducēdus erit electioni renūciare: tūc aliū ex aplice ſedis clemētia
poſtulabimꝰ. Eneas. Facite vt libet dū rochezana deſiſtat ꝙ ſi reſpuerit ⁊ hūili
tatē induerit. grāꝫ iueniet ⁊ aplici culmīs benignitatē expiet̄: qꝛ nō eſt abbreuiata
manꝰ eiꝰ etſi tu rē hāc ad optatū ꝑduceres finē vt ante dixiſti: ⁊ honoribꝰ ꝓmio cu
mulaberis. Mea tn̄ ſnīa eſt ne vnū ſolū: ſꝫ pape plures viros noietis ex q̇bꝰ vnū
doctrina ⁊ vita ꝓbatū poſſit eligere. Ceteꝝ qꝛ de cōione duarū ſpecierū deqꝫ ꝓce-
pto dn̄i ſermo incidit. neqꝫ ociū ē tāti ſacri miſteriū nūc exponere ꝗ̄uis diſputata
baſilee declarataqꝫ tibi ⁊ oī xp̄iano ſufficere debeāt. Quia tn̄ vr̄i ſacerdotes nōdū
ꝯuerſi ſūt ſuaqꝫ malūt prudent̄ ingerere ꝗ̄ nr̄a patient̄ audire. Cōſulo tibi adue-
niente iohāne de capiſtrano docto ſcōqꝫ viro: ꝙ ſūt apud te dubia ſibi exponito. ⁊
oīa tue mētis archana patefacito. Nā ſi operā medicātis expectas detegēda ſunt
vulnera. iuenies ſi volueris ſanitatē. Georgiꝰ De rochezana cogitabimꝰ ꝙ pa-
ci regnoqꝫ cōueniāt. De iohāne capiſtrano ꝗ̄primū ad nos rumor venit decreui
ꝙ nūc dixiſti ⁊ ſi nullus mones facere. Neqꝫ eīn alta ſentio ⁊ timeo ne offendam
neqꝫ mihi cōfido: neqꝫ nr̄is ſacerdotibꝰ habeo fidē ſꝫ vale. Nā tēpus eſt alia ī ma
nus recipe. Eneas. Et tu vale nr̄i ſermonis memor. Sic facto verbis fine diſ-
iuncti ſumus. Complura fuerunt inter nos dicta ſed hic ſenſus coꝝ ē que de re
bus eccleſie diſputauimꝰ. Et ꝗ̄uis verba nō eadē fuerint: ſnīam tn̄ immutilatā
īnuariatāqꝫ refero. Intellexiſti que cū georgio de bodiebrat cōtuli. Non ſunt vt
mea fert opinio parui pōderis. Nā georgiꝰ apud bohemos magnū nomē hꝫ et
potens eſt: ⁊ illius partis que ſub duplici ſpecie cōicat: ⁊ multi ex alia parte in re-
bus bellicis iuncti ſūt ei. Si quis eſt ꝙ ciuitates ad vnionē trahere poſſit georgiꝰ
eſt. Sed tranſeamus nūc ad alia. Poſtꝗ̄ ſoluta cōgregatio eſt. Acceſſit nos hē
ricus de roſenberg: dixitqꝫ ſe patris ſcripto monitū: ne quo pacto domū redeat ni
ſi ⁊ nos ſecū adducat. Onerauitqꝫ nos multis ꝓcibus extorſitqꝫ tandē vt ſecum
iremꝰ. Cū ꝓpe thaber iter faceremꝰ eſſetqꝫ hora prādēdi exeūtes thaborite hen-
rico ⁊ ad ſe diuertat ſecūqꝫ prādeat ꝓces accumulāt. Is q̄rit ex me iturus ne ſim
Dico nolle me ampliꝰ apud hoſtes fidei diuertere. Triſtat̄ henricꝰ. Nā ⁊ viſere

ciuitatē cupiebāt: ⁊ me solū relinquere nō audebat ⁊ accusabāt me oēs durumqꝫ
dicebāt ⁊ inurbanū ⁊ agrestē qui nollem nobili dn̄o morē gerere. Tuꝫ procopius
Quin tu inquit ingrederis ciuitatē. Nūc ea facultas erit dicere que priꝰ voluisti.
Nūc tue cōscientie satisfacere poteris. Monuerūt me vba ꝓcopij: intrauiqꝫ ciui
tatē ⁊ neqꝫ comedi quicqꝫ illic neqꝫ bibi. Repetiui tn̄ vetus hospitiū: ibiqꝫ mansi
dū ceteri prandebant: vixqꝫ curru descēderā cū sacerdotibꝰ opidi ad me venerant
Nicolaus quē dicūt epm̄ plenꝰ ducū malorū. Johānes galeth q̄ nuꝑ ex polonia
fugerat ignē timēs: ⁊ wenzeslaus torāda vetus dyaboli mācipiū. q̄ sacramētū al
taris solā figurā significationēqꝫ esse cōtēdit. Cū his fuerūt scholares ⁊ ciues plu
rimi latinū edocti sermonē. Nā ꝑfidū genus illud hominū hoc soluꝫ boni habet
q2 lr̄as amat. Hoꝝ cōsultatio in hūc fere modū fuit q̄ ꝑscriptus ē. Gaudeamꝰ pa-
ter q2 ciuitatē nr̄am introisti. nosqꝫ visere dignatus es. suscipimꝰ te libētiꝰ animis
vtqꝫ nr̄is bōis vtaris cupimꝰ. Cū priꝰ hic fuisti nō te accessimꝰ: q2 nō eramꝰ ꝑn̄tes
Nūc cū te videmꝰ ꝓcamur aliq̄d nobis ꝯsolationis edisseras fructūqꝫ vt nobis
aliquē tuꝰ aduētꝰ pariat. Tūc ego datā mihi occasionē loquēdi letꝰ arripui dixiqꝫ
illis. Q2 me voluistis accedere. Resqꝫ vr̄as obtulistis vrbana res est ⁊ digna susci
piēdi. Sūt eñ hospites ⁊ oī humanitate fouēdi: sicut apl's ait. hospitalitatē autē
ꝓsequētes: neqꝫ sine cā̄ vbū ꝓsecuti adiecit. vt non leui ⁊ vsitato sermone atqꝫ vt
ita loquar. sūmis labijs hospites inuitemꝰ: ꝫ toto mentꝭ ardore teneamꝰ tanqꝫ au
ferētes se de lucro nostro atqꝫ cōpēdio. At ego hic nō facio prādiū neqꝫ cibum ad
noctē vsqꝫ recipiā. Quia vo cōsolationē ex me queritis: loq̄r vobis q̄ mihi ꝯsola-
toria videbunt: eritqꝫ sermo meꝰ nō in sublimibꝰ humane sapiētie vbis: ꝫ in since
ritate cordis puroqꝫ mētis affectu: sobrietatis ⁊ veritatꝭ sensa depromā: vtinā re-
cipiant vba mea sicut a me ꝓferent aīo bono. Quibꝰ dicētibꝰ ⁊ audire libent et
audiri velle. Jussi eos ꝯsidere. Cupiēs certare fortit: sacri mei memor ⁊ fidei. Ce
tera q̄ sequūt q2 dialogi formā habēt seruabo quē supra ordinē cepi. Tu si aures
adhibueris ⁊ ineptias nr̄as audies ⁊ int audaces senes puerilē pugnā spectabis.
Eneas. Optatis ex me viri thaborite ꝯsolationē audire. Est igit aliq̄d qd̄ vos
ꝑmit. Nā miseros tristesqꝫ cōsolari nō beatos solemꝰ. At cū video vos in ciuita
te munita bonis tꝑalibꝰ habūdare: pacē cū vicinis habere: fruiqꝫ sanitate. Nescio
cur vobis ꝯsolatione sit opꝰ nisi fortasse in his q̄ fidei sūt vacillatis: ⁊ affligit spm̄
vr̄m dubitatio. Qd̄ satꝭ mihi verisilē ē. Nāqꝫ cū multꝭ in rebꝰ ab vniuersali eccl'ia
discordetꝭ: necessariū est mutare credulitatē vr̄am ⁊ aīos tristari vr̄os. Q2 si cōso
latoria ꝓpterea vba desideratis obseq̄r petitiōi vr̄e: certūqꝫ solamē ondaꝫ. Dubia
q̄ vos cruciāt ex sacris lr̄is oriunt: neqꝫ eñ scriptura vnqꝫ vlla sic aperta claraqꝫ
fuit: vt in diuersos flecti sensus neq̄ret: traxerūtqꝫ sacris ex codicibꝰ ortū oīa que
ab initio surgētis eccl'ie vsqꝫ nūc fuerūt scismata. Sed norat hoc futurū deꝰ. Id-
circo cū ꝑ famulū suū moysen israhelitico ꝑplo legē dedisset: ⁊ q̄d sectādū: q̄d ve fu
giendū eēt manifesta serie scripsisset. Sciēs tn̄ futuros eē qui legi sue dissonos sen
sus accōmodarēt. Cōsulturus futuro seculo ⁊ obicē positurus heresibꝰ supremū
tribunal in terra cōstituit ad qd̄ maiores cause ⁊ oēs afferri dubitatiōes de lege de
berent. Ait eñ in deutro. dn̄s. Si difficile ⁊ ambiguū apud te iudicium esse: pro-
spexeris inter sanguinē ⁊ sanguinē: causam ⁊ cām: leprā ⁊ lepram: ⁊ iudiciuꝫ inter
portas videris verba variare: surge ⁊ ascende ad locū quem elegerit dn̄s deꝰ tuus
veniensqꝫ ad sacerdotes leuitici generis: ⁊ ad iudicē qui fuerit illo tꝑe: ⁊ queres
ab eis qui indicabunt tibi iudicij veritatē: ⁊ facies quecūqꝫ dixerint qui presunt
loco quem elegerit dn̄s ⁊ docuerint te iuxta legē eius: sequerisqꝫ sententiam eo-
rum. nec declinabis ad dexteram vel sinistram. Qui autē superbierit nolens obe-
dire sacerdotis imperio qui eo tempore ministrat dn̄o deo tuo: ⁊ decreto iudicis
moriet homo ille: ⁊ auferes malum de israhel. Sic veteris testamenti sequacibꝰ
dominus impauit: ne quis sua seductus opinione scindere populū peregrinasqꝫ
religiones introducere posset. Naꝫ qui ambulant in errore cordis sui veniēt sub

eos mala. Sed nec xp̄s dn̄s noue legis conditoꝛ. veritatis magister ꝛ salutis in-
uentoꝛ superni refugiū tribunalis omisit. Elegit em̄ petrū ꝛ in petro ceteros ro-
mane sedis antistites. qui post ei⁹ in celum ascensionē vicariatū tenuerūt ꝛ in ec-
clesia pꝛimū locū. Cum claues regni celoꝝ illi pꝛomisit ac ligandi soluendiqꝫ po-
testatē. ꝛ tandē pasturaꝫ gregis comisit dicēs. Pasce oues meas. Cur hoc. Quid
tunc opus erat petrum fieri pastoꝛē claues regni tenere: pꝛincipatū accipere. xp̄i
vicariatū gerere. nisi vt errantes reduceret. ignaros instrueret. timidos roboꝛa-
ret. pertinaces eliminaret. fidelib⁹ subueniret: hereticis repugnaret. Si iusti esse-
mus ac nostro ingenio verū viderem⁹ ꝛ sequeremur omnes. neqꝫ lege neqꝫ pꝛin-
cipe opus esset. Sed quia insurgunt ingenia ꝑnitiosa que doctrinas pestiferas se
minant. funduntqꝫ venena letalia ꝛ occidūt credulas animas. necessaria fuit su-
pꝛemi tribunalis erectio ꝙ inter leprā ꝛ leprā iudicaret. Hoc aūt est apd̄ aposto
licam sedem que cardo ꝛ caput vt factū est a dn̄o. ꝛ non ab alio est cōstituta fide-
lium. Et sicut cardine ostium regit̄ ecclesie dn̄o disponente regunt̄. atqꝫ vt calixti
pape sanctissimi verbis vtamur. Nulli dubiū est ꝙ apostolica sedes mater sit om-
nium ecclesiarum: a cuius nos regulis nullatenus conuenit deuiare. Vos igitur
thaboꝛite siqua vos fidei dubitatio tenet consulite romanā ecclesiaꝫ. audite vica
riū xp̄i. Facite quecūqꝫ dixerint vobis qui pꝛesunt loco quē dn̄s elegit. Dicite cū
ysaia. Venite ascendam⁹ ad montē dn̄i ꝛ ad domū dei iacob. ꝛ docebit nos vias et
ambulabimus in semitis eius. Quis est mons dn̄i nisi ap̄lica sedes. Que domus
dei nisi ecclesia. Quis locus elect⁹ a dn̄o nisi roma. quā beatoꝝ petri ꝛ pauli mar-
tyriū cōsecrauit. Fugiebat petrus ex vꝛbe moꝛtē timēs. sed cū obuiuꝫ habuisset
in via dn̄m. dixit ad eū. dn̄e quo vadis. ꝛ dn̄s sibi. Vado romā iterū crucifigi. Sic
reuersus petrus cathedrā summi pontificatus erexit vbi crucis patibulū subijt.
Huc ergo recurrendū est. hinc doctrina sumēda est. hinc veritatꝭ hauriēdi latices
Hic fons aque viue signatus scaturit. hic oꝛtus ꝯclusus: hic archa dn̄i extra quā
omnis salus resilit. Non pudeat vos thaboꝛite que de fide sentitis ap̄lice sedi re-
ferre. Nam paulus vocatus e celo segregatus in euāgeliū xp̄i. securitatē non ha-
buit euāgeliū ꝑdicandi. nisi petri ꝛ ceteroꝝ ap̄loꝝ qui cū eo erant fuisse sententia
roboꝛatū. Ea ꝓpter ad galathas scribēs. Iteꝝ inquit ascendi hierosolymā cū bar
naba assumpto tito. Ascendi aūt ꝺm reuelationē ꝛ cōtuli cū eis euāgeliū. seoꝛsum
aūt cū his qui credebant̄ aliquid esse. ne foꝛte in vacuū currereꝫ aut cucurrissem.
Et diuus hieronymus doctrina plenus ꝛ oēm scientiā callens. cū fidei scripta di
ctasset ad damasuꝫ. hec est inquit fides papa beatissime quā didici in eccl̄ia quācꝫ
semꝑ tenui. In quā minus perite aut parū caute foꝛte aliquid positū est emēdare
a te volo qui fidē petri tenes ꝛ meritum. Sic ꝛ vos facere thaboꝛitas exhoꝛtoꝛ.
Ostēdite vos ꝛ doctrinā vestrā romano pōtifici. facite q̄ iusserit neqꝫ ad dextram
neqꝫ ad sinistrā declinantes. Sic ꝯsolationē sp̄us. sic anime vestre quietē assequē
tur ꝛ salutē. Nicolaus. Obedirem⁹ apostolice maiestati ꝛ omni deuotione sub
iecti essemus. nisi legi diuine cōtraria iuberet. Eneas. In his q̄ sunt fidei nūqꝫ
reꝑta est ap̄lica sedes errasse aut adulterinis acquieuisse dogmatibus. Galeth.
At fuit in agnete manifestus erroꝛ. Eneas. Quā tu mihi agnetā cōmemoꝛas.
Galeth. Quā romana sedes feminā ꝓ mare coluit. ꝛ in apostolatus apice col-
locauit. Eneas. Istic neqꝫ fidei neqꝫ iuris erroꝛ. sed ignoꝛātia facti fuit. Neqꝫ
certa histoꝛia est. Nicolaus. At plures romani pōtifices criminosi fuerunt qui
nūc dant apud inferos penā. Eneas. Nescio si quis tn̄ peccasse comꝑtus ē. fra
gilitate deceptus. moꝛe hoīm lapsus est. Sed hoc ausim dicere romanus ꝓsul in-
dubitatus nemo vnqꝫ inuētus est false doctrine publicus assertoꝛ. Nicolaus.
Sepe roman⁹ pōtifex legem pꝛecessoꝛis euertit: aut vnus ergo aut alter errauit.
Eneas. Inanis argumētatio tua est. Licet em̄ vetus decretū. nouus papa de-
turbet: nō tn̄ pꝛimi cōditoꝛis sniam reprobat. qm̄ ꝺm tpa leges variant̄ humane.
Neqꝫ em̄ ꝙ semel vtile fuit decretū: sꝫ vtile ꝑseuerat. Nō errauit eccl̄ia pꝛimitiua

Pulcherrima verb[...]
Hieronimi ad Da[...]
Pap[...]

Commenta haeret[...]
quod femina sit ele[...]
in Papam.

gumenta hereticorū
sup vsū calicis

que sacerdotib⁹ pmisit vxores. Nec errat moderna que subtrahit. Et vos q̄uis
multis in reb⁹ romanā impugnatis ecclesiam. Cōiugia tn̄ p̄sbroꝝ abijciētes neqꝫ
primitiuā ecclesiā neqꝫ grecā sed nr̄am sequimini. Quia ꝯ̄o mores hoim tpe va
riant. decreta q̄ sup his pmulgant ppetua eē nō pn̄t: sed vtiliter sepe cōscripta la
psui tpis vertunt ad noxam: ex quo fit vt alteruter sit cōmendādus. t q̄ prius edi
dit. t q̄ postea decretū abrogauit. Moysen nouim⁹ mādato dn̄i serpente eneū fa-
bricasse. quē xpi figurā fuisse doctores nr̄i testant. Hunc tn̄ ezechias longo post
tpe sine culpa destruxit. Sic t roman⁹ p̄sul antecessoris sui legē sup morib⁹ editā
t absqꝫ suo pōt t absqꝫ illius erratu cassare. Or si lex fidē respicit t aliqd in fide de
clarat imutabilis est. Nā verū fidei semp est vnū: nec vllo pōt vel loco vel tempo
re variari. Ideo decreta q̄ sunt de fide a sanctis patribus instituta: sūma venera-
tione recepta sunt t imutata: atqꝫ inuiolata pdurāt. Galeth. Pergis romanā
ecclīaz ab errore defendere. In cassuz laboras. Nā cōtra euāgeliū xpi pdicat atqꝫ
agit. Eneas. Ubi nāqꝫ quib⁹ in reb⁹. Galeth. Ubiqꝫ gentiū t in altaris sacro
Eneas quo pacto effare. Galeth. Porrigi calicē populo vetat christus iussit.
Eneas. Ostende vbi iussit. Galeth. Apud iohannē inqt dn̄s. Nisi māduca-
ueritis carnē filij hois t biberitis ei⁹ sanguinē nō habebitis vitā i vobis. Qui mā-
ducat carnē meā t bibit meū sanguinē habet vitā eternā. Magna est audacia ne
dicā temeritas aplice sedis q̄ potū sanguinis populo subtrahit: sine quo negat do-
min⁹ habere vitā eternā. Sed accipe nūc i natali magni hui⁹ sacri que fuerūt xpi
verba. Mathe⁹ sic rem gestā exponit. Cenātib⁹ aūt illis accepit hiesus panem t
benedixit t fregit deditqꝫ discipulis suis t ait. Accipite t comedite hoc est corpus
meū. Et accipiēs calicē gratias egit t dedit illis dicēs. Bibite ex hoc oēs. hic ē em̄
sanguis me⁹ noui testamēti q̄ p multis effundet in remissionē peccatoꝝ. Uidet
vt impat oēs bibere. Sed audi marcū t māducātib⁹ illis ait. Accepit hiesus pa-
nē t bn̄dicēs fregit t dedit eis t ait. Sumite hoc est corp⁹ meū. Et accepto calice
gr̄as agēs dedit eis t biberūt ex illo oēs: t ait illis. hic ē sanguis me⁹ noui testa-
mēti q̄ p vobis effundet. Lucas p̄mo ꝯ̄o sic ait. Et accepto pane gr̄as egit fregit
t dedit eis dicēs. hoc est corpus meū qd̄ p vobis dat. hoc facite in meā cōmemo-
rationē. Similiter t calicē postq̄ cenauit dicēs. Hic est calix nouū testamentū in
meo sanguine q̄ p vobis effundet. Ostendūt euāgeliste vt vides: qr iussit dn̄s fa
cere qd̄ ipe fecit: verbo vsus impatiue facite. Or si quis existimat circa priorē dū-
taxat speciē stare p̄ceptū dn̄i: sicut lucas testari videt. audiat ad chorin. paulum:
q̄d ille. Ego em̄ accepi a dn̄o qd̄ t tradidi vobis: qm̄ dn̄s noster hiesus xp̄s i qua
nocte tradebat: accepit panē t gr̄as agens fregit t dixit. Accipite t māducate. h
est corp⁹ meū qd̄ p vobis tradet. hoc facite in meā cōmemorationē. Similiter t
calicē postq̄ cenauit dicens. Hic calix nouū testamentū est in meo sanguine: hoc
facite quotiēscūqꝫ biberitis in meā cōmemorationē. Supplet aplus paul⁹ qd̄ euā
gelistis defuisse videt. p̄ceptūqꝫ nō panis soluz sed calicis quoqꝫ subiunxit. t ma-
theus circa panē. Comedite inquit t circa calicē bibite q̄ sunt verba p̄ceptionis.
Cū ergo paulus t euāgeliste simul iuncti māducationis p̄ceptū t bibitionis ostē
dūt. Quis romanā huius mādati violatricē nō videt. q̄ populo xpi sanguinē in-
terdicit. viāqꝫ salutis occludit. His accedit sanctoꝝ aploꝝ t alioꝝ obseruātia di
scipuloꝝ. q̄ noue legis sensum nō ab hoie: sed ab ore dn̄i didicerunt. Quoꝝ actio
nostra instructio est: quos errasse nephas est opinari. Grecia quoqꝫ lr̄aruz mater
t ois discipline magistra traditionē pauli imutilatā hucusqꝫ seruauit: qui panis
edendi bibendiqꝫ calicis auctor illi fuit. Sicut eius ad corinthios scripta manife
stant. Sūt p̄terea nōnulli doctores qui iohannis textū ad nr̄m sensum accipiunt
t leonē papā statuisse tradunt: vt qui sacramēti suscipiat vnā speciē. a calice non
abstineat. Quomodo igit romanā ecclesiam consulere t vocē eius audire serua-
reqꝫ legē possumus. que tā manifeste diuinis cōtradicit oraculis. Nūquid deo ma
gis obedire oportet q̄ hominibus: xpo q̄ pape euāgelio q̄ decretalib⁹. Eneas

Multa ⁊ magna sunt que dixisti. Nam ⁊ fucum veritatis habent ⁊ multos deci-
pere possunt. qui sacre scripture sonũ audientes sensuȝ negligant cuius mysteria
non verbo docent: sed spiritu reuelant. Idcirco reuela inquit dauid oculos me-
os ⁊ considerabo mirabilia de lege tua. Nemo scripturã nisi spiritusancto docen-
te cognoscit. Hinc paulus ministros ait: fecit nos deus noui testamenti non lr̃a
sed spiritu. Littera enim occidit: spiritus aũt viuificat. Est ergo necessariũ si volu
mus euangeliũ intelligere vt spiritu ambulemus. sicut ad galathas doctor gen-
tium scribit. Verũ ego quia peccator sum ⁊ iniquitate circũdatus. non credo mi-
hi neq̃ me puto sacra eloquia intelligere ⁊ altos percipere sensus. Eapropter re-
spõsurus tibi nihil de meo. sed sancti doctores diuino afflati spiritu tradũt. ⁊ qd
docet ecclesia dicam. Nam sibi assistit xp̃s ⁊ suggerit omnia spiritussanctꝰ. Cuiꝰ
maxima dignitas est summa potentia immensurabilis auctoritas. que neq̃ fal-
lit neq̃ fallit. Quã si quis docentẽ corripientẽq̃ cõtempserit vt ethnicus ⁊ pu-
blicanus habendus est. Atq̃ vt cipriani clarissimi ⁊ doctissimi martyris senten-
tie cõsonemus. Alienus est ꝓphanus est hostis est. Habere iam non põt deum pa
trẽ qui ecclesiam non habet matrẽ. Plurima sunt sacri codicis verba: que diuer-
sis accõmodari sensibꝰ pñt. Quapropter nõ alienũ aut extraneũ foris sensuȝ que
rere debemꝰ quẽ scripture testimonio cõfirmemꝰ. Sed ab ipsa scriptura recipien
dus est sensus veritatis quẽ sola nouit ⁊ suis filijs exponit ecclesia: teneo te fortas
sis nimis pstringo sermonẽ ⁊ ad rem ꝓpero. Accusasti romanã ecclesiã que dñ cõ-
munionẽ calicis plebi denegat. euangeliũ viciat. xp̃m negat. salutẽ adimit. Qua-
tuor sunt vt video que non te solũ sed oẽs mouent. quos hussitarũ opinio ne di-
cam rabies ab ecclesia romana seiunxit. Primũ est iohannis testimoniũ. Secun
dũ est institutio sacramẽti per tres euãgelistas relata cũ paulo. Terciuȝ est eccl̃ie
primitiue grecorũq̃ praxis. Quartũ est nõnullorũ doctorũ ac romanorũ põtificuȝ
auctoritas. Sunt ad hec oĩa nobis parata ac clara responsa. que de penu spũssan
cti recipit ⁊ ministrat mater ecclesia. Negat iohannes vt ait imo negat apud io
hannẽ dñs vitã esse cuipiã. nisi carnẽ suã comederit ⁊ sanguinẽ eiꝰ biberit. Quibꝰ
verbis nõ minꝰ vtriusq̃ speciei cõionem q̃ baptismatis vndã mandatũ censes.
vetus hec armenorũ insania fuit. qui natos vt in lucẽ veniebant. mox baptisatos
mox altaris sacramẽto reficiebãt quod ⁊ vos aiunt facere. qui dementes atq̃ in-
fantes ad eucharistie libamẽta vocatis: inhonorantes diuinissimũ sacramentuȝ
cõionemq̃ pauli despicientes. q̃ ad chorin. scribens ait. Probet seipsum homo ⁊
sic de pane illo edat ⁊ de calice bibat. Quõ se paruuli ⁊ dementes probare pñt: q̃-
bus nec certus nec verus rõnis est vsus. Sed nõ est in euãgelio iohãnis queȝ sibi n. b.
sensus ascribitis. Nõ bibitio sacramẽtalis illic precipit̃ ꝫ spũalis insinuat̃. Naȝ
sanguis xp̃i triplicẽ potũ alberti magni sententia tradidit. in eo sermone queȝ de
xp̃i corpe nõ minus subtiliter q̃ veraciter edidit. Est eñ potus sacramẽtalis quẽ
soli sacerdotes accipiũt. Est intellectualis q̃ plebibꝰ xp̃ianis sub specie panis mi
nistrat̃. Et est spũalis quo saluãdi oẽs vtunt̃ incarnationẽ passionẽq̃ dñi pia et
assidua meditatione recolentes. Et hac bibitione dñs apud iohannẽ ꝑcipit. Si-
cut verborũ euãgeliste series luculenter ostendit. Nã cũ dixisset dñs. Caro mea ve
re est cibꝰ ⁊ sanguis meꝰ vere est potꝰ. Qui mãducat meã carnẽ ⁊ bibit meũ san-
guinẽ in me manet ⁊ ego i eo. Multi audiẽtes ex discipulis eiꝰ dixerũt. durus est
hic ſmo q̃s põt eũ audire. Sciẽs aũt ihesus apud semetipm q2 murmurauerant
de h̃ discipuli eiꝰ dixit eis: hoc vos scãdalizat. Si q̃ videritis filiũ hoĩs ascẽdentem
vbi erat prius. Spũs est q̃ viuificat. caro nõ ꝓdest quicq̃. Verba que ego locutꝰ n. b.
sum vobis spũs ⁊ vita sũt. Sȝ sũt ex vobis q̃ nõ credunt. Declarat dñs his vbis
nõ carnalis esus aut potus illic. sed spũalis archana mysterij ptineri. dũ ait spũs
est q̃ viuificat. caro nõ ꝓdest q̃cq̃. Et iterũ vba q̃ locutꝰ sum vobis spũs ⁊ vita sũt
Vis apte cognoscẽ q̃m de spũali mãducatiõe q̃ fit p fidẽ loq̇t̃ euãgelista aduerte q̃
dicit dñs. Qui mãducat ⁊ bibit instantis nõ futuri tp̃is sunt vba. Erãt igit̃ duȝ sic

Respondetur ad obiecta

quam bene

loquereť dñs.q̃ mãducabãt ꝛ q̃ bibebãt eũ. Nõdũ passus dñs erat nec adhuc institutũ fuit sacramentũ. Quõ ğ mãducabãt bibãtqꝫ xpm nisi spũaliter ꝑ fidem ꝛ charitatẽ credẽtes in eũ ꝛ faciẽtes opa ei⁹. Nã ꝛ pri⁹ dixerat ego suꝫ panis vite q̃ venit ad me nõ esuriet. ꝛ q̃ credit in me nõ sitiet vnq̃ꝫ. Qui credebãt in eũ ꝛ opa sectabanť ei⁹: hi carnẽ edebãt ei⁹ hi potabãt sanguinẽ. Atqꝫ hic verioꝛ est euangelij sensus. qꝛ aliter edi caro. aut bibi xp̃i sanguis nõ poterat. Fuit eñ figurata locutio dñi: sicut ꝛ samaritane ꝛ in cruce sitire se dixit. qꝛ fidem illi⁹ ꝛ nr̃am salutẽ sitiebat. Sic glosatoꝛ intelligit hoc euãgeliũ. Sic magn⁹ augustinus doctrina ꝛ verecũdia iusta nobilis: cuius tãta gloꝛia est. vt nullus laudib⁹ crescat: vituperatiõe minuať quo postposito. si quis wideff rochezanãqꝫ sequiť. luci tenebras veritati mẽdaciũ pꝛefert quid plura. Nõne dñs in textu euãgelij dicit. Ego sum panis vite q̃ veniet ad me nõ esuriet. ꝛ q̃ credit in me nõ sitiet vnq̃ꝫ. Eccũ tibi paneꝫ cibus ꝛ potus est qui esuriẽ tollit ꝛ sitim. Cui tollit ꝛ quõ. Credẽti tollit ꝑ charitatẽ tollit. Nã q̃ fidẽ rectã habz: ꝛ opa facit digna fide. hic est qui carnẽ dñi manducat: ꝛ sanguinẽ bibit ꝛ acq̃rit vitã eternã: mũdo moꝛtu⁹ xp̃o viuẽs. Sic qð de iohanne vobis assumitis. nostre sententie nõ vestre confert. Nunc ad reliquos euangelistas transeam⁹ hisqꝫ paulũ adiungamus. Nam simul oẽs integrã referunt cenã chꝛisti ꝛ q̃uis in vno plus q̃ꝫ in altero sit. Nulla tñ discoꝛdia nulla dissonantia est Sed qð vnus obmisit alter admisit. Et q̃uis euãgelistarũ nullus dicat hoc facite in meã cõmemorationẽ nisi solus lucas: qui post panẽ benedictũ hec verba ponit. Nec post calicẽ geminat. Tñ qꝛ paulus hoc ad vtrãqꝫ spẽm repetit tenendũ est: ꝛ post panẽ ꝛ post calicẽ dixisse dñm. hoc facite in meã cõmemoꝛationẽ. Ex q̃bus verbis ꝑcepta tibi vtriusqꝫ speciei cõicatio videť. Et qꝛ ꝑcepta xp̃i seruanda sunt. his q̃ salui eẽ volũt. Quicũqꝫ sub specie panis ꝛ vini nõ acceperit sacr̃m dãnationẽ incidit ꝛ iniusta est aplica sedes hui⁹ inimica ꝑcepti. Sed audi r̃nsionem fateoꝛ sic locutos vt dicis euãgelistas: neqꝫ ỽbis pauli q̃cq̃ꝫ demo. Nõ tñ idcirco eẽ ꝑceptũ intelligo sub specie panis ꝛ vini cõicari plebes. Nã ỽba q̃ retulisti non oĩb⁹ fidelib⁹ ꝫ aplĩs solũ dicta fuerũt. Quia vt est cõis snĩa doctoꝝ: aut iã sacerdotes. aut tũc sacerdotiũ acceperũt. Oꝛ si ꝑceptũ id est hoc facite in meã cõmemoꝛationẽ. ꝑceptũ hoc nõ sacerdotes nõ plebẽ obligat ecclesiãqꝫ sil' collectã. nõ qðlibꝫ ecclĩe mẽbrũ respicit: atqꝫ vt tecũ neruosus agã ꝛ argumẽtationib⁹ foꝛtioꝛib⁹ vtar aut sacerdotes erãt aplĩ qñ mãdatũ hoc acceperũt. ꝛ ad id soli sũt obnoxij sacerdotes: aut adhuc erant laici. ꝛ tũc nõ sumere tm̃ ꝫ cõficere quoqꝫ sacr̃m laicis est ꝑceptũ. Sꝫ hoc tã vobis q̃ꝫ nobis absurdũ est. Ergo sacerdotes erãt aplĩ ꝛ sacerdotes tm̃ ꝑceptio ligat.   Galeth. At paul⁹ ad choꝝ. nõ sacerdotib⁹ solũ ꝫ vniuerse plebi clericis laicis marib⁹ feminis scribit.   Eneas. Nõ mãdat illic paul⁹. sed dñi mãdatũ refert ꝛ rẽ gestã. ꝛ quõ sacr̃m instituit dñs exponit. Cũqꝫ nullus euãgelistarũ verba illa hoc facite in meã cõmemoꝛationẽ p⁹ cõionẽ calicis ponat. notãdũ est quõ paul⁹ loquať. Quid ille post panẽ sacr̃m inquit hoc facite in meã cõmemoꝛationẽ. post calicẽ aũt. hoc facite q̃tiẽscũqꝫ biberit[is] i meã cõmemoꝛationẽ Addiť hic q̃tiẽscũqꝫ biberitis. Quid sibi vult hoc q̃tiẽscũqꝫ biberit[is] inq̃t facite. H̃ ẽ qñ necessariũ erit de calice bibere. Qñ cõficietis qñ sacrificiũ offertis hoc facite i meã cõmẽoꝛationẽ. Qð solis sacerdotib⁹ cõuenit. Duob⁹ nãqꝫ mõis hoc diuinissimũ sacr̃m cõsideramus. vt sacramentũ solũ vt sacrificiũ ꝛ sacramentũ. In sacrificio vtraqꝫ species exigiť. qꝛ imago est illius sacrificij. in quo xp̃s assistens pontifex futuroꝝ bonoꝝ peramplius ꝛ perfectius. tabernaculũ nõ manufactũ. id est non hui⁹ creationis scipm̃ pro nobis sacrificiũ obtulit deo pr̃i in ara crucis. Ĩõqꝫ nõ solũ repñtari dꝫ xp̃s passus. ꝫ etiã q̃ꝫ passio xp̃i in qua sanguis fuit a coꝛpe separatus referẽda. In puro aũt sacramẽto qð ad scificationẽ nr̃aꝫ requirim⁹: vt inuisibilis gr̃a sub visibili specie nobis tradať sufficit repñtatio xp̃i passi quẽ panis spẽs abunde refert. Quia ꝛ dñs grano tritici se cõparauit q̃ moꝛtuus est: vt mltũ fructum afferret. Atqꝫ vt altius de tanto sacramento loquamur. Triplex est (vt

ait noster aquinas sanctus ꝛ ꝓfundissimus doctor. Hui⁹ excellentissimi rei signi
ficatio triaqꝫ tp̄a respicit. Ex p̄terito significat nobis dn̄icā passionē vocatꝫ sa
crificiū. Ex p̄nti refert ecclīasticā vnitatē ꝛ cōmunio dicit. Ex futuro p̄signat dei
fruitionē quā p̄stolamur in celis: ꝛ appellat viaticū: quia viā prebet ad patriam: ꝛ
s̄m hoc etiā eucharistia id est bona gr̄a nuncupat. Et sacerdotibus quidē sacrifi
ciū cōuenit: ceteris v̄o cōmunio atqꝫ viaticū in quib⁹ spēs panis est sufficiens si
gnū. q꞉ ex multis granis cōficit ꝛ pulchre denotat ecclesiasticā vnitatē: ꝛ illū pa
nem angeloꝝ quo fruemur in celesti hierl̄m. Galeth. Multa ꝓuoluis ꝛ a ꝓpo
site questionis statu lōge recedis. Hoc facite inq̄t dn̄s id est cōficite vt ego sacrm̄
sumite vobis: bibite ꝛ alijs date hic nodus est hic vis. Eneas. Pulchre de nodo
locutus es. Nā tu nodū in sirpo queris. sed nō est hic nodus quē ferūt alexādrū
in curru gordij reperisse. quē cum soluere manu nō posset ense recidit. Facilis est
huius solutio nodi. Neqꝫ em̄ inquit dn̄s quō ego feci: sic vos facite. Sed hoc faci
te. id est hoc sacramentū cōficite in meā cōmemorationē. Qꝫ si notā p̄cepti sub il
lis latere verbis affirmas. Accipite ꝛ comedite ꝛ bibite. Dico q̄ pri⁹ ad sacerdo
tes mandata referri: q꞉ tunc apostoli sacerdotiū susceperūt. Ceterū sicut manda
tū illud. Euntes p̄dicate euāgeliū omni creature. Sic est istud. Suscepit ecclesia
non ab omnib⁹: sed ab electis ministris ac sacerdotib⁹ exequendū. Sic doctores
intelligunt verba dn̄i: sic sancta ecclesia docet. Qꝫ si xp̄s his verbis cōmunionē
calicis etiā laicis imperasset. non solū bohemis sed alijs quoqꝫ gentib⁹ p̄ tot an
noꝝ curricula reuelatū fuisset. Sed nulla scola hoc sentit nulla ciuitas ꝓbat: nul
la extra bohemiā collegia tenent. Mirabile dictu est: si multa fercula ꝛ mixta cer
uisie vina ꝛ longissimi somni melius vobis scripturā exponūt q̄ꝫ ceteris abstinen
tie atqꝫ vigilie. Galeth. Male nos arguis. Nō em̄ nostrā sed aplōꝝ doctrinam
grecoꝝqꝫ sequimur. Eneas. At illi nō dixerūt dānatos esse populos qui de ca
lice nō acciperent. Nec nos ad oīa tenemur que in ecclesia primitiua patres ege
runt. Cōplurima illi que ad ꝑfectionis statū pertinebāt tāqꝫ perfecti obseruabāt
Nec em̄ quicqꝫ proprij possidebant. Sed vt in actibus eoꝝ lucas ait. Oēs q̄ cre
debant erant pariter ꝛ habebant oīa cōmunia possessiones ꝛ substantias vende
bant ꝛ diuidebāt illa omnib⁹ prout cuiqꝫ opus erat. Nos aūt nō cogimur omnia
vendere: ꝛ tamē saluamur. Illi carnē cum sanguine non edebant nos comedim⁹
ꝛ non damnamur. Illis vxores fuerunt nobis desunt ꝛ magis meremur. Illi po
pulum a cōmunione calicis non prohibebant: nos arcemus ꝛ meritum inde reci
pimus obedientes ecclesie que cōmunionē sub specie vini subtrahendam multi
tudini monente spiritusancto decreuit: dicente apud iohannem dn̄o. Paraclitus
autē spiritussanctus quem mittet pater in nomine meo: ille vos docebit omnia ꝛ
suggerat vobis omnia quecūqꝫ dixero vobis. Cum em̄ ex precepto xp̄i nō sit cōio
calicis in populo. Quis nō videt in hoc sicut in ceteris que domin⁹ expresse non
iussit ecclesie standū esse iudicio. Cūcta enim que sub precepto diuino non cadūt
regentis ecclesie sunt dispositioni cōmissa. Cuius mandata tanq̄ꝫ diuina recipien
da sunt ꝛ omni deuotione cōplenda: quādo p̄cepto dei nō sunt aduersa: vel vtrū
sint aduersa non est certa cognitio. Sed nec tu tibi de grecia blandiaris: q̄ꝫuis em̄
nō errant greci vetustam consuetudinē obseruantes: non tamen vobis excusatio
est qui sub latinis nati educatiqꝫ moribus. laudatū: securum: purū ecclesie roma
ne ritum: auctoritate propria reiecistis: q̄ꝫuis ordinationē eius siue consuetudinē
longo vsu probatā infringere peccatum transgressionis existat. Nec scio quid
vos in hac re grecam magis q̄ꝫ latinā ecclesiam imitari compellat. Latinus cer
te senatus ꝛ mundius ꝛ rōnabilius ꝛ cautius agit q̄ꝫ grecus. Nam trib⁹ de causis
calicis potum plebibus interdixit. Prima ne rudis populus sub duplici solū spe
cie cōtineri xp̄m putaret. Altera ne qđ est liquidū multum attrectatū manibus
effūderet in terrā. Queadmodū nuꝑ in praga factū referūt vbi puerulus vix an
niculus ab vbere matris ad sanguinē dn̄i raptus calicē ex manu mīn⁹ ꝯsiderāti

[illegible] ita tunc Bohemi
Et postea in [illegible]
Lutherani

Tres rationes sunt cur [illegible] potum plebibus inter

ſacerdotis arripiẽs: ſacramentū ſparſit in humū. Tercia vt impleret̃ figura ve-
teris legis. Que licet populo miniſtrari de ſacrificio iuberet: libamina tn̄ ſolis ſa
cerdotib⁹ leuitiſqꝫ reſeruat. Quid eſt grecā eccleſiā tantoꝑe laudatis. An nō la-
tinā eccleſiam multo florentiorē eē ꝙ̄ grecā cernitis: ⁊ nr̄am longe lateqꝫ dn̄antē
Illā machometi cultorib⁹ ſeruientē. hanc vno ſub capite gubernatā: illaꝫ multis
ſciſmatib⁹ implicatā: hāc tēplis ſublimiorib⁹ exornatā: illā omni ſplendore nuda
tam: hanc ſemper recta dogmata p̄dicantē: illā ſepius errori cōſenciētē. Nolo cū
cicerone dicere. Romanis aut nihil a grecis ſuſcepiſſe: aut ab eis recepta feciſſe
meliora. Laudo ⁊ magnifacio grecos ex quoꝝ fontib⁹ nr̄i maiores hauſere doctri
nā. Sed cōſenuit grecia. frigida eſt ⁊ nō habet qui calefaciat eā. Facta eſt ſub tri-
buto domina gentiū ⁊ que fuit aſianoꝝ magiſtra: nūc eſt diſcipula latinoꝝ. Quid
eſt qd̾ vos bohemos ſub norma latina nutritos in cōione calicis grecari cōpellit
Cur nō ceteras quoqꝫ grecoꝝ obſeruantias amplectimini. Cur nō panē fermēta
tū ꝯſecratis. Cur religiōes monachoꝝ quas illi recipiūt aſpernamini. Cur veſtis
ornatus vt illi ſacrificantes nō recipitis. Cur nō cōiugio copulamini ꝙ cū greca
poteſtis ⁊ cū primitiua eccleſia facere nō decet. Vos partim grecos partim lati-
nos eſſe: aut calidū fieri oportet aut frigidū. Sꝫ agite qd̾ in rem veſtrā eſt. Noli-
te plus ſapere ꝙ̄ oportet. Audite docentē matrē. Amplectimini legē eccleſie q̄ ſan
cta eſt ⁊ honeſte condita. Nolite putare ſꝑ apl'os alioſqꝫ xp̄i diſcipulos cōionem
calicis accepiſſe: qꝛ poſt xp̄i paſſionē de calice rarus: de pane freqūes hr̄ ſermo. vt
eſt illud. Cognouerūt eū in fractione panis: ⁊ in actib⁹ apl'oꝝ. Frangētes circa do
mos panē. Et iterū ꝑſeuerātes in fractione panis. Quib⁹ in locis nullā reꝑimus
de vino mentionē. Sed nec moueri debetis ꝙ nōnulli doctores de cōione ſacr̃ali
loquētes illāqꝫ populo ſuadētes iohis v̾ba recipiūt. Neqꝫ em̄ ꝓpterea illi⁹ loci vl̃
talis verus eſt ⁊ ꝓpri⁹ intellectus. Sed ex quadā ſilitudine ꝯſonātiqꝫ rōne trahit̃
inde ſenſus magis ꝙ̄ ducit̃. Et lꝫ doctorib⁹ oratorio more loquētib⁹ nūc figuris:
nūc trāſlationib⁹ vti: ex quo fit: vt ſepe de ſigno loquētes trāſeāt ad ſignatū. Sꝫ
plurimū intereſt an determinādo docentes an ꝑſuadēdo cōmouētes loquantur.
Et aduertendū eſt ꝙ ⁊ ſi pleriqꝫ doctores incidunt̃ verba iohannis ad ſacramētū
altaris referāt: in cōtinua tn̄ expoſitione nullus id agit. ſicut in libro quē de textu
ra euāgelioꝝ ſcripſit zacharias chriſopoletan⁹ affirmat. Qd̾ aūt de leonis decreto
cōmemoraſti. nihil impedit nr̄i ꝓpoſiti curſum. Nāqꝫ cū manichei leone ſedente
xp̄m nō vero corꝑe ſed fantaſtico ⁊ ſine ſanguīe veſtitū p̄dicarēt: neqꝫ reſurrectio
nē ei⁹ crederēt: neqꝫ diē dn̄icū ſanctificarēt. Sumēteſqꝫ xp̄i corp⁹ ſub ſpecie panis
vt ſuū palliarēt errorē. potū calicis rennuerunt. Obuiaturus tāte neqcie ponti-
fex ſtatuit vt qui ſub vna ſpecie cōicaſſet ab altera nō abſtineret. Sic plurima ſe
pe ſtatuta ſūt ex cā: ex ꝑſona: ex loco: ex tp̄e q̄ ꝯſiderare oportet q̄ de illis iudicant
ne pri⁹ inculpēt ꝙ̄ intelligāt: pri⁹ arguant ꝙ̄ ſenſu ꝑquirant. At cū hodie ali⁹ ſit re
rū ſtatus. Cū v̄ri nr̄iqꝫ ꝓgenitores ſub vna ſpecie cōicauerint. cū multi doctores
ab eccleſia recepti ⁊ in cathalogo ſcōꝝ cōſcripti miraculis choruſcātes retinēdū
plebi calicē dicāt. Cū latina ecc̄lia id ſeruet doceat mādat. Suadeo vt vos illi ob
temꝑetis: cuſtodiatiſqꝫ legē matris. vt addat̃ gr̄a capiti v̄ro ⁊ torques collo v̄ro
Sicut ſalomonis v̾ba ꝓmittūt his que ſunt matribus obſequētes. Nicolaus.
Eſt ne vllū apl'ice ſedis aut generalis ꝯcilij decretū ꝙ laicos ſub vtraqꝫ ſpē cōica-
re ꝓhibeat. Eneas. Vultis obtemꝑare ſi decretū oſtendo. Nicola⁹. Obtēpe
rabim⁹ ſi nō erit legi diuine cōtrariū. Eneas. Lex diuina nulla ē cui talis ſanctio
poſſit eē contraria. Nicola⁹. Tibi ſic videt̃ nobis longe alia ſn̄ia eſt. Eneas.
Vos cōionē duplicis ſpeciei de p̄cepto dn̄i dicitis. Nos cōtra. Cui magis creden
dū eſt: vobis an ſedi romane. Nicola⁹. Ei credendū ē cui ſcriptura diuina ſuffra-
gat̃. Eneas. At vos dicitis legē diuinā ſentire vobiſcū. Nos ꝯtra q̄d mō. Ni
colaus. Qui v̾bis diuinis legis ꝓpinquior eſt: hāc fidem digniorē puto. Eneas.
Quid ſi eſt hoc dubiū. Quis obtinebit. Nicola⁹. Xp̄s dn̄s iudicabit. Eneas

Nullū ergo vt intelligo iudicē: nullū i terra ſupiorē vultis ꝙ res dubias diffiniat
Sic neqꝫ romanū pontificē caput eſſe xpiani populi creditis. neqꝫ militantē ec-
cleſiā honoratis: ꝗuis eſt magiſtra fideliū: doctrix veritatis: inimica mēdacij: ma
ter noſtra que nos xp̄o regenerauit ⁊ alit atqꝫ nutrit in fide. Qꝛ ſi vos aliud non
moueret: veſtra vos paucitas exterrere deberet. Quot eñ eſtis qui aduerſus vi-
uos innumerabiles ⁊ mortuos infinitos linguas acuitis. Tota xpianitas contra
vos eſt. ⁊ tamen a ſnīa non receditis. Que ſi vera eēt omnes noſtri ꝓgenitores
cū diabolo ⁊ eiꝰ angelis arderēt: qui calicis expertes fuerūt. Nā regnū hoc poſtꝗ̄
ſacramentis eccleſie relictis idolis iniciatū eſt: ſemꝑ aplice ſedis ritu cōicauit: ex-
ceptis paucis annis eui nr̄i. in quo monitore Johanne huſs atqꝫ Hieronymo ab
eccleſie vnitate receſſiſtis. Galeth. Arguis paucitatē noſtrā: ſed xp̄s aduerſus
multitudinē iudeoꝝ paucis diſcipulis circūdatꝰ p̄dicare nō timuit nec multi erāt
iudei cōſiderata gētiliū multitudine qn̄ legē acceperūt moſaicā. Eneas. Xp̄s
deus ⁊ homo dn̄s ⁊ mgr̄: nouā daturus legē in mūdū venit redēpturuſqꝫ populū
Qualis cōꝑatio lucis ad tenebras. Terre ad celū. Xp̄i ad belial. Nō tn̄ dn̄s ſine
miraculis creditus eſt: neqꝫ moyſes abſqꝫ ſignis legē tulit. Ad vos ꝗ̄ ſigna facitis
vt vr̄e paucitati credamꝰ: vobiſcūqꝫ ſimus. Galeth. Generatio praua ⁊ adulte
ra ſignū querit. Nos paucitatis nr̄e tutorē xp̄m habemꝰ: ꝗ̄ apud euāgelium dicit
Ubicūqꝫ fuerint duo aut tres collecti in noīe meo: ego cū eis ſum. Nō indigemꝰ
humano fauore qui ducimur celeſti ductore. Eneas. Apud ciprianū martyreꝫ
his ſororia verbis nōnulli iactabāt. Quibus ille ſic rn̄dit. Corruptores euangelij
atqꝫ interpretes falſi extrema ponūt ⁊ ſupiora p̄tereūt. partim memores partim
ſubdole cōprimētes vt ipſi ab eccleſia ſciſſi ſunt: ita capituli vniꝰ ſententiā ſcindūt
Dn̄s eñ cū diſcipulis ſuis vnanimitatē ſuaderet ⁊ pacē. Dico inquit vobis: quo
niā ſi duo ex vobis cōuenerint in terra de omni re quācūqꝫ petieritis ꝯtinget vo-
bis a patre meo qui in celis eſt. Ubicūqꝫ eñ fuerint duo vel tres collecti in nomi-
ne meo ego cū eis ſum. Oſtēdens non multitudini ſed vnanimitati deprecantiū
plurimū tribui. Si duo inquit ex vobis cōuenerint in terra vnanimitatē prius po
ſuit. cōcordiā pacis ante p̄miſit: vt cōueniat vobis fideliter ⁊ firmiť docuit. Quō
aūt pōt ei cū aliꝗ̄ cōuenire ꝗ̄ cū corꝑe ipſiꝰ ecclie ⁊ cū vniuerſa fraternitate nouꝰ
venit. Notate verba ⁊ ſignate myſteria. Nō eſt cum eis xp̄s ꝗ̄ ab ecclia recedūt.
In vna ecclia fuimꝰ oēs: priꝰ vna fides: vnꝰ deus: vnꝰ ritus ⁊ vobis ⁊ nobis erat.
Nō nos a vobis: ſꝫ vos a nobis receſſiſtis: faciēteſqꝫ vobis cōuēticula diuerſa: ꝑe
grina dogmata recipiētes. ꝗ̄ nō audiuerāt patres nr̄i veritatis caput atqꝫ originē
reliquiſtis. Qꝛ ſi xp̄i ꝑn̄tiā cupitis ad ſponſā eiꝰ redeundū eſt. Galeth. Nos in
ecclia ſumꝰ neqꝫ ab illa receſſimꝰ vnꝗ̄. Trāſire aūt ad vos dn̄ xp̄i legē violaꝗ̄ nul-
la rō ſuadet. Quia nūꝗ̄ myſtico xp̄i corpori iūgiť. ꝗ̄ ab eius euāgelio ſeꝑatur. ſed
cur nobis retices. ſi qua eſt ꝯſtitutio ꝗ̄ ſumere calicē vetat. Eneas. Quia nolui
ſtis obediētiā polliceri. Sed dicā tn̄. ego ita vos peritos arbitror vt ꝯſuetudineꝫ
vniuerſalis eccleſie nō minoris efficatie cenſeatis ꝗ̄ ſcriptā legē qꝛ vis legis ex cō
ſenſu reſultat. Cōſenſus aūt minor nō ineſt ꝯſuetudini ꝗ̄ legi cōſcripte. Nā ꝯſue-
tudinē longus ⁊ approbatꝰ vſus inducit. Que nullius impedimenta clamore: di-
uino magis ꝗ̄ humano videť recepta cōſilio. leges aūt ꝗuis dei nutu decerni cre
danť: ſepe tn̄ vel populi vel ſenatus magna parte diſſentiente traduntť. Ob quā
rem non minus plectendus eſt vetuſte conſuetudinis ꝗ̄ ſcripte legis preuarica-
tor. Cū igiť iā pluribꝰ ſeculis obſeruarit eccleſia ne plebes de calice biberēt: dece-
bat ⁊ vos bohemos huiꝰ obſeruantie tāꝗ̄ paterne legis emulatores exiſtere: ꝗ̄ ſi
cut ante dictū eſt: neqꝫ noui neqꝫ veteris teſtamēti codicibꝰ aduerſať ſed rōne ma
gna ⁊ honeſtate ſubnixa eſt. Uerū qꝛ ſcripti decreti ſanctionē requiritis: nō fru-
ſtrabor expectationē vr̄am. Euoluite conſtantien. concilium atqꝫ eius acta perꝗ̄
rite. Conſuetudineꝫ quam modo expoſui ⁊ approbatam ⁊ pro lege rectam ⁊ ſcri
pto firmā reperietis. In baſilea quoqꝫ dum generalis ſynodus illic erat: poſtꝗ̄

exacte visa sunt ⁊ diligēter excussa sacrarū testimonijs lrarū: magnoꝝ cōcilioꝝ decretis: ac sanctoꝝ patrū ⁊ illustriū doctoꝝ traditionibꝰ enucleate pensatis: decretū ꝓmulgatū est: quod apte declarat fideles laicos siue clericos cōicantes ⁊ nō cōficiētes ad suscipiendū sub specie panis ⁊ vini diuinū eukaristie sacrm ex ꝑcepto dñi nō esse astrictos. In cuiꝰ fine subiūgit᷑. Laudabilis ꝗꝫ ꝯsuetudo cōicādi laicalē populū sub vna specie ab eccl'ia ⁊ scis patribꝰ introducta: ac hactenus diutissime obseruata ⁊ a doctoribꝰ diuine legis sanctaꝝ scripturā atq; canonū multā periciā habentibꝰ: iā lōgo tpe cōmendata ꝓ lege habēda ē. Nec alicui licitū ē eā reprobare: aut sine auctoritate ecclesie ipam imutare. Sic ergo ⁊ scripta cōciliorū habetis decreta ⁊ vetustū eccl'ie ritū. Galeth. Pōt eccl'ia vel cōciliū q̄ xpꝰ instituit sacramēta ꝑuertere. Eneas. Nō pōt. Galeth. At sacramētū hoc sub specie panis ⁊ vini xp̄s īstituit. Cur ꝑuertit eccl'ia q̄ panē solū ad laicos defert. Eneas. Nō ꝑuertit ecclesia sacrm sed ritum mutat. Que sunt eñ de necessitate sacramentoꝝ imutabilia ꝑseuerant. Que circa ritum sunt imutare eccl'ia pōt. Cuiꝰ potestas nō minor est hodie q̄ sub apl'is erat. Ptās aūt ⁊ administratio eccl'ie sicut doctores tradūt: tribus in rebꝰ cōsistit. In ordinibus diuersoꝝ ꝑlatoꝝ. In administrationibꝰ sacramētoꝝ. In diuersis ꝑceptis subditoꝝ. Ob quā rē nō sine rōne putauit doctor insignis aquinas. in arbitrio esse ecclesie diuersos gradus ꝑlatorū instituere ⁊ institutos pro reꝝ diuersitate vel tēpoꝝ amouere. Sic subdiaconi sūt ordinati: quos ecclesia primitiua nesciuit. Sic ꝑlati ꝑsbyteris epi quos olim hieronymus equalis fuisse ptātis affirmat. Sic cardinaliū sacer senatus inuentus: ecclesie magnū decus ⁊ stabile firmamentū. Pōt etiā ecclesia in administratione sacroꝝ abolitis priorībꝰ nouos ritus īducere ⁊ cerimonias nouas. Qua dere lꝫ dñs discipulos suos facta cena cōicauit: ecclesia tñ neq; ꝑrāsos neq; cenatos fratres: nisi necessitatis cā tantū sacramentū ꝑmittit assumere. Rursus quoq; q̄uis amictus linthea xp̄s. quotidianaq; veste indutus. hoc sacramentū instituerit: dixitq; paucissima verba. ecclesia tamē ob eius reuerentiā ⁊ ornamenta vestimentoꝝ sacerdotibꝰ dedit: ⁊ missarū solēnia ꝓphetaꝝ ⁊ apl'oꝝ lectionibꝰ ⁊ deuotis orationibus adornauit. Sic eñ in veteri lege rubricatas pelles ⁊ rudia tabernaculi sacra sublimis gloria templi secuta est. Sic ⁊ in nouo testamēto post illa ecclesie primitiue rudimēta pedetentim splendor in cultu diuino ⁊ ritus sacramentoꝝ expolitior ⁊ maiestas sacerdotij maior successit. Tercio loco pōt ecclesia statuta ⁊ ordinationes patrū que de moribꝰ agūt: ꝓut loco tpi ⁊ ꝑsonis viderit ꝯuenire immutare ⁊ abrogare: sicut ⁊ puꝰ diximꝰ. Sed q̄ntū ad sacramētū ꝑtinet qd̓ necessariū est tolli nō pōt. qd̓ necessitati nō subest ⁊ variari pōt ⁊ tolli. In eukaristia ꝟo sicut ante ꝓlatū est nō est vsus vtriusq; speciei populo necessariꝰ: adimi ꝗ altera spēs nō inepte potuit: quia nō est hoc sacramentū variare ꝫ vsum. Galeth. Sacramentū est sub specie vini quis neget; ergo qui vini speciē tollit: sacramentū tollit. Eneas. Haud recte infers. Septē sunt ecclesie sacramenta ⁊ si vos q̄nq; tm̄ recipitis. ex his vnū est eukaristia ꝑcellentissimū ⁊ maximū hoc semꝑ integrum: ⁊ vnū est siue sub vna specie sumit᷑ siue sub duabus: ⁊ licet mille ꝑticule panis fiant viniq; totidē; vnus tamen est vbiq; totus ⁊ integer christus. Nec subtracta vini specie subtrahit᷑ sacramentū. q2 totuꝫ in altera sumit᷑. Recte igit᷑ ⁊ sanctissime romana ecclesia in huius obseruantia sacramenti sese habet. Quibus ex rebus si cōsolatione spūs cupitis: si quietem amatis: si veritatē queritis: si lucrifacere animas vultis: sedē aplicam audite: sequimini traditiones eius: honorate illam q̄m sancta est immaculata sponsa xp̄i: colūba pura ⁊ albissima: ex cuius ore felicis ramus oliue dependet: qui pacē hoībus pollicet᷑: suꝑbis bello minat᷑. Finitis sermonibus istis assurrexit vnus de primoribus thaboritarū ⁊ animo satis inflato. Quid tu nobis inquit apostolicā sedē tot verbis amplificas. Nos papā ⁊ cardinales auaricie seruos nouimus: impatiētes: inflatos: tumidos: ventri ac libidini deditos: ministros scelerū dyaboli sacerdotes ⁊ antixp̄i ꝑcursores quoꝝ deꝰ vent᷑

est pecunia celũ. Erat hic hõ ventrosus crassus ꝛ multo abdomine pinguis: quẽ cũ aspexissem admoui ventri eiꝰ leuiter manꝰ ac subridens. Unde inquã tumor h̄ vẽtris est. Cur te ieiunio maceras ꝛ affligis inedia. Riserũt oẽs magnisqꝫ illuz cachinnationibꝰ exceperunt. At ego cũ aĩaduerterẽ sacerdotes illos magis studio cõtradicendi q̄ʒ voto discendi ad me venisse. posui modũ verbis meis subtraxiqꝫ disputationi pedẽ. Intellexi eñ qꝛ faciliꝰ ꝛ leuiꝰ esset turbulẽti maris cõcitos fluctus clamoribꝰ retundere: q̄ʒ illoꝝ rabiẽ sermonibꝰ cohercere. Nã labor irritus ꝛ nulliꝰ effectꝰ est offerre lumẽ ceco: sermonẽ surdo: sapiẽtiã bruto. Cõuersus tamẽ ad eos dixi. Collegẽ mei parati sũt: ꝛ itineri se accingũt. hora est vt a vobis recedaz satis diu simul disputauimꝰ. Uos tñ vt video nec meis verbis fidem p̄betis: nec ego vr̃is argumẽtationibꝰ moueor: remaneamꝰ oẽs qđ ante fuimꝰ. Existimaui h̄ priusqꝫ inciperẽ: nolui trãsilire vt mea taciturnitas opinionũ vr̃arũ fieret auctoritas. Nec q̃s post hac diceret: fuit apud thaboritas senẽ. ep̃s nec q̃cq̄ʒ aduersus illoꝝ s̄niam dixit. aut eos vera sentire putauit: aut eoꝝ argumẽta posse supare diffisus ẽ. Qꝛ si nihil aliud v̾ba nr̃a fecerũt: hoc tñ p̄stãt q̄ me vr̄is opinionibꝰ aduersantẽ oẽs q̃ astãt intellexerũt. Uos tñ ampliꝰ ꝛ fortasse meliꝰ cogitabitꝭ. Tũc illi si tp̄s eẽt afferemꝰ huc libros ostẽderemusqꝫ tibi: qꝛ xp̄i sequaces ꝛ legis dei zelatores sumꝰ. Sꝫ vale. Ad q̃s ego. Nec vobis nec mihi ociũ est: valete. Atqꝫ hoc mõ a me eos dimisi ꝛ exeũte dñõ de rosenberg cũ eo soboslaniã veni atqꝫ inde curnaz insulã ꝛ seniorẽ de rosenberg dñm petiui. videbat̃ mihi vltra sauromathas ꝛ glaciale occeanũ fuisse. inter barbaros. int̃ antropofagos. aut int̃ mõstruosas indie libieqꝫ gentes: nec sane in omni terra quã circuit amphitrites. gens nulla est mõstruosior thaboritis. Ethiopes eñ quosdã ꝛ scitas ꝛ trapobanas corpis vicio mõstruosos aiunt. Thaboritas v̾o deprauate mẽtis vicia ꝛ innumerabiles aĩe macule mõstruosos efficiũt. Ad quos oẽs hereses migrauere. q̃s ab initio nascẽtis ecclesie vsqꝫ in hũc diẽ pestifera ingenia seminarũt. Sũt ibi nicolaite. sũt arriani: sũt manichei: sũt armeni: sũt nestoriani: sũt berẽgarij: sũt paupes de lugduno. Precipui tñ apud eos waldenses habent̃ vniꝰ xp̄i vicarij ꝛ ap̄lice sedis inimici. q̃ dum frena supioritatis abijciũt: libertatẽqꝫ p̄dicãt. necessariũ est vt oẽs errores admittãt. A q̃bꝰ duz exiuissez. ex inferiori videbar inferno reuersus. Nec me priꝰ ad superos recepisse putaui q̄ʒ budwiseos atqꝫ vlricũ de rosenberg ꝯueni: Nã ꝛ budwisei nullis heresibꝰ inq̃nati sũt. ꝛ vlricꝰ acerrimꝰ hostis hereticoꝝ verꝰ ecclie filiꝰ inter alios bohemie p̄ncipes q̃ fidẽ catholicã v̾bis armisqꝫ tuent̃: anterior est dignꝰ quẽ sedes ap̄lica int̃ caros habeat ꝛ int̃ p̄mos honoret. Scripsi hec tue p̄stabilitati festino ꝛ currẽti calamo: Properante nãqꝫ romã iohe meo quẽ ꝓbe nosti: malui te q̃ mihi in hac via ꝯtigerãt vtcũqꝫ narrata cognoscẽ q̄ʒ penitꝰ ignorare. Res altas de fide disputãtes ꝛ archanos scripture sensus attingẽ p̄sũpsimꝰ. Scio qꝛ nõ defuerũt ineptie. Nã rudẽ ꝛ inexptũ tyronẽ hec me pugna suscepit. Sꝫ nolui latrãtes impune lupos abire: nolui deserere veritatẽ: nolui ecclie deesse: ꝛ q̃m imperitie mee tenebras nõ ignoraui: supne claritatis lumẽ intrepidus expectaui: iactaui sup dñm curã meã ꝛ ipse adiuuit: sensi diuinitꝰ assistentiã. naz verba nescio quõ suapte fluebãt. quibꝰ miseri thaborite miserabiliter p̄mebant̃ benignꝰ ꝛ misericors dñs: qui nec peccatoꝝ voces obaudit. Credo ꝛ certus suz qꝛ non mea vita: sed mea fides meruit audiri: ne thaboritarũ elenchis inuoluerer aut sophismatibꝰ caperer: vtcũqꝫ res acta ẽ. Scio me pl̃a tũc dixisse ꝛ minimo scripsisse digna correptione. Sꝫ q̃ tũc dixi corripi nequeunt. qꝛ semel emissum volat irreuocabile verbum. Que nũc scribo facile poterunt emendari priusqꝫ edant̃. Ideo te per veterem beniuolentiã ꝛ quam mihi semper ostendisti charitatẽ precor te ꝛ oro huic opusculo vt tuã limã summamqꝫ manũ admoueas. Neqꝫ prius in lucem sinas exire q̄ʒ tuo fuerit acri ꝛ graui iudicio comprobatũ. Uale nostri memor ꝛ amans. Quando deus ꝛ fata volent veniemꝰ ad te. Ex noua ciuitate. xij. kl̄. septembris. Sub anno dñi. M.cccclj.

Oratio enee de cõstantinopolitana clade ⁊ bello cõtra thurcos cõgregãdo. **Epistola.cxxxi.**

Onstãtinopolitana clades reuerẽdissimi patres. Illustrissimi principes:
ceteriqꝫ viri genere ⁊ doctrina ꝓstabiles: q̃ꝫ thurcoꝝ grãdis victoria. Gre-
coꝝ extrema ruina. Latinoꝝ sũma ĩfamia fuit: vnũquẽqꝫ vrm vt arbitror
tãto magis angit magisqꝫ cruciat: quãto ⁊ nobiliores estis ⁊ meliores. Quid em̃
viro bono ⁊ nobili magis congruit: q̃ꝫ curã gerere fidei orthodoxe: fauere religio
ni xp̃i nomẽ saluatoris pro sua virili magnificare atqꝫ extollere. Sed amissa nũc
cõstantinopoli tanta vrbe in ptãte hostiũ redacta: tanto xp̃ianoꝝ sanguine fuso
tot animabꝰ in seruitutẽ abductis: vulnerata est miserabiliter catholica fides. Cõ
fusa turpiter nr̃a religio: xp̃i nomẽ dãnificatũ nimis atqꝫ oppressuꝫ. Neqꝫ si verũ
fateri volumꝰ: multis ante seculis maiorẽ ignominiã passa est q̃ꝫ modo xp̃iana so
cietas. Retroactis nãqꝫ tp̃ibus in asia atqꝫ in aphrica: hoc est in alienis terris vul
nerati fuimꝰ: nũc vo in europa id est in patria in domo ꝓpria. In sede nr̃a ꝑcussi
cesiqꝫ sumus. Et licet dicat aliq̃s ante plurimos annos: ex asia thurcos in greciaꝫ
transiuisse. Thartaros citra thanaim in europã cõsedisse. Saracenos herculeo
mari traiecto hispanie portionẽ occupasse. nunq̃ꝫ tñ aut vrbẽ aut locũ amisimꝰ in
europa. qui cõstantinopoli possit equari. Est em̃ ciuitas illa totiꝰ terre q̃ cõmode
colit̃ pene centrũ. Portũqꝫ hꝫ ⁊ amplissimũ ⁊ tutissimũ: in quo nõ dicã naues sꝫ
numerose classes armari sustentariqꝫ possũt: atqꝫ inde ꝑ bosfoꝝ: hinc ꝑ helespõtũ
ad oĩa mediterranei maris siue tuẽda siue vexãda littora trãsmittit. At hic locus
tã cõmodꝰ tã vtilis tã necessariꝰ nobis tacẽtibꝰ: ne dicã dormiẽtibꝰ amissus xp̃o
saluatori: lucrifactus machometo seductori est. Quid q̄ ibi ex duobꝰ impatoribꝰ
xp̃ianis alter occisus est. Nõne ex duobꝰ xp̃ianitatꝭ oculis alteꝝ erutũ: ex duabus
manibꝰ alterã amputatã dicere possumꝰ. Addite q̄ ex quatuor sedibꝰ illis patri-
archalibꝰ ꝓmis ⁊ ꝓncipalibꝰ: q̃bus veluti solidissimis basibꝰ xp̃iana subnixa fides
ĩ oẽm terrã ramos suos extẽdit. Maiores nr̃i duas sꝪ cũ hierosolymitana ꝑ igna
uiã atqꝫ secordiã ꝑdiderũt: nos terciã ⁊ illã quidẽ cui oẽs pruteni: multi ad boreã
multi ad orientẽ: thanaim iacẽtes populi seruiebãt. nõ minori desidia: maiori tñ
infamia ꝓrsus amisimꝰ. Nimirũ principes si doletis oẽs ac de tanto xp̃ianitatis
vulnere: quo cecidisse grecos: supasse thurcos: ꝯfusos eẽ latinos aiaduertitis: cõ
sternati atqꝫ attoniti estis. Sꝫ nõ est minor diui cesaris friderici dñi nostri glorio
sissimi q̃ꝫ vester meror. Vidissetis eũ cũ tanti mali factus est primũ certior: in cu-
biculo flentẽ: in aula mestũ: in ꝯsilio solicitũ: in ecclesia supplicẽ: in quouis loco tur
batũ ⁊ anxiũ. Verũ cũ res xp̃iane nõ tam dolorẽ ⁊ lacrimas: q̃ꝫ vigorẽ ⁊ arma re-
quirent. (Nã thurci maiora indies mala minant̃) operepciũ existimauit sua sere
nitas: tum principũ: tuꝫ ciuitatũ accersiri conuentũ. in quo de tuẽda xp̃iana repu
blica ꝯsilia cuperent̃. Nã priusq̃ꝫ incipias cõsulta ⁊ vbi cõsulueris mature facto
opus ẽ. Fuit itaqꝫ cõciliũ apud ratispanã cõuocatũ. que ibi gesta sunt oẽs tenetis
Ex auctoritate illiꝰ cõgregationis hic nũc cõuentus habet̃. Cur non fuerit apud
nurẽbergam indicta cõuentia: ⁊ cur nequiuerit ad hec negocia cesar ascẽdere. sa-
tis his diebꝰ expositũ est. Ille quidẽ ꝓ tanta xp̃ianitatꝭ necessitate in hoc cõuen-
tu minime defuisset: si domũ tutã relinquere potuisset. Sed cũ eiꝰ desideriũ ab his
impediret̃. quibꝰ nõ tam pax ⁊ ociũ q̃ꝫ cõtentiones ⁊ bella sunt vsui misit hosce ꝑ-
stantissimos ⁊ celeberrimos legatos: qui suũ locũ tenerẽt. suasqꝫ vices implerent
cũ plena ⁊ ampla ptãte. siue res imperij siue cõe fidei tuẽde negociũ tractare libet
presto erũt. Ceteꝝ qr sup articulis ratispane meditatis: hec potissimũ cõgregatio
ꝯsultura est. vosqꝫ cesaris animũ circa illos cognoscere cupitis. que sit eius mens
que sententia: que voluntas. apperire me nunc collegarũ meoꝝ auctoritas iubet.
Ego qui malo ꝑ obedientiã parũ prudẽs q̃ꝫ per cõtumaciã videri sapiens. onus
meis humeris pene intollerãdũ subiui confisus in eius auxilio qui victimis obe-
dientiã pretulit. Nec timeo sub tanto fasce deficere: quãdo presto sunt qui cadẽti

mihi manū porrigant. Pareo quoq; in hac re tanto libentius: quāto ⁊ cōspectū
vr̄m frequentiorē intueor: ⁊ mihi benigniorē autumo. Nec ego de oībus articulis
verba faciā: sed illum qui est principalissimꝰ aggredior: hoc est an ꝯtra thurcos: q̄
cōstantinopolim ꝑ iniuriā inuaserūt: nobilitatē cū principe grecoꝝ occiderūt: sa-
cra nr̄a oīa polluerūt. ⁊ vltra vincula verbera cedes xp̄ianis omnibus minitant̄:
sit bellū suscipiendū. Quo ꝑsuaso quantas habere copias necesse: quō legēdi mi-
lites. que stipendia danda. que priuilegia cōcedenda: vnde cōmeatus habendi: q̄
bellica instrumēta paranda. quo tp̄e qua via sit eundū facile cōcordabimꝰ. Capi-
taneū quoq; seu belli ducem quē pristi romanoꝝ imperatorē appellare consūeue-
runt: non erit arduū nominare. Neq; dubitabitis illum eligere in quo sit scien-
tia rei militaris eximia: virtus excellens: autoritas euidens: presumpta felicitas
qui sit laboriosus in negocijs. fortis in periculis. industrius in agendo. celer in cō
ficiendo: cōsultus in prouidendo: qualem reperiri apud vos minime dubitaue-
rim. Nec de pace domi tuēda multū laborabitis. si foris bellū gerere decreueritis
vt postea suo loco dicemꝰ. Intelligitis iā principes or̄o mea quibꝰ in rebꝰ radices
agat. ⁊ q̄ sit cā in manibꝰ videtis de bello gerendo tota cōsultatio est. Ego q̄ noīe
cesaris bellū venio suasurus: nequaq̄ hoc oneris accepissem. nisi rē dignā vr̄a v-
tute. vr̄a nobilitate. vr̄aq; natione. manifestissime priꝰ intellexissem. Agite igit̄ au
dite ⁊ cognoscite an bellū hoc ꝓ fide vr̄a xp̄iana suscipe debeatis. Oīs senatus
oīsq; populus cui bello gerēdo ꝯsultatio est: clarissimi p̄ncipes tria diligent̄ ac ri-
gide ⁊ presse discutere debeatis. ne quid agat cuiꝰ deniq; penitudo sequat̄. Turpe
est em̄ vt scipionis ꝓuerbiū fuit: postq; erratū est dicere non putarē. Bellū q̄ ge-
sturus primo querat an sit iustū. secūdo an vtile. tercio an facile. Nisi em̄ hec tria
cōcurrāt. nō est cur bonis atq; prudentibꝰ viris belligerēdū sit. Discutiamus ⁊
nos hec ex ordine principes. Ac primū de belli iusticia cognoscamꝰ. Bellū quod
ꝓ tuēda religione. ꝓ saluāda patria: ꝓ cōseruandis socijs: ex auctoritate supioris
gereret̄ nemo vnq̄ veteꝝ reputauit iniustū. Hinc moysi. hinc iosue. hinc saulis.
hinc dauidis: hinc machabeoꝝ ꝓlia cōmendant̄. Hinc illi demoscenis clamores
q̄bꝰ plenū exultabat apud athenas theatrū in marathone in arthemsio in salami
na ꝓ patria defunctos cōmēdant. Hinc ex romanis oracij: decij: fabij: ⁊ alij pene
innumerabiles celebrant̄. qui ꝓ salute suoꝝ ciuiū se deuouere. Hinc ex vr̄is ger-
manis karoli: rolādi: raynaldi: cōradi: ottonis: henrici: friderici: eternis p̄conijs
extollunt̄. Qui ꝓ tutādis xp̄ianoꝝ finibꝰ: maximis se ꝑiculis obiectarūt. Nūq̄
tn̄ vr̄is ꝓgenitoribꝰ tā iusta pugnādi cā. q̄ vobis obiecta est. Nūq̄ illi tā atrocē
iniuriā tam insignem cōtumeliā ab infidelibꝰ acceperūt. quēadmodū ꝑpessa est
hec nostro tp̄e xp̄iana cōitas. Repetēda est breuiter hoc loco cōstantinopolitana
calamitas. Si em̄ ⁊ iniurie magnitudo nocior ⁊ belli iusticia manifestior erit. nul
la pulsatus iniuria machometus. Sic em̄ vocat̄ qui thurcis impat. Bellum gre-
cis indixit. Cōstantinopolim obsedit. ac male defensam expugnauit. Ubi cōstan-
tinus grecoꝝ impator intrantibꝰ vrbem thurcis in extremo patrie sue ꝑiculo for
tissime pugnans obtrūcat̄. Caput eius lancea infixum spectaculo fert̄. Fit mise-
randa grecoꝝ cedes. occidunt̄ nō solū qui se tueri conant̄. verūetiā q̄ ꝓiectis ar
mis sese dedunt. Nec ego hoc magni duco in ipo furore p̄mi introitus trucidatos
eē q̄plurimos. Illud horreo illud abhominor illud oīno detestor. Capta ciuitate.
depositis armis: cōiectis in vinculis ciuibꝰ. tū maxime seuitū est. tū filij an̄ ora
parentū occisi. tū viri nobiles velut bestie mactati. tū sacerdotes laniati: tū mo
nachi excarnificati. tū sacre virgines incestate. tū matres ac nurus ludibrio habi-
te. O miserā vrbis faciē. O infelicē populū. O sceleratū machometū. Quis talia
fando temperet a lacrimis. oīa luctu plena cede cruore. cadaueribus erat cerne-
re. Machometus ip̄e terribili facie tetris oculis terribili voce crudelibus verbis
nephādis nutibꝰ homicidia mādat. nūc istū nūc illū ad cedē poscit: manus i san-
guine xp̄ianoꝝ lauat. Oīa fedat. omnia polluit. Templa dei nostri pseudo pro-

ꝓhete tradunt̃: diuina altaria ꝓterunt̃. Ossa martyrū ⁊ alioꝝ scōꝝ iam cum xp̄o
regnantiū. aut porcis aut canib⁹ obijciunt̃: frāgunt̃ statue: picture delēt̃. Nec ma
tris dn̄i regine celoꝝ gloriose marie virginis imagini parcit̃: q̄n ⁊ ip̄m saluatoris
xp̄i crucifixi simulacrū cū magno clamore: maiori irrisione p̄cedentib⁹ tympanis
ac tubis in castra defert̃: huc atq̧ illuc rapit̃ cōspuit̃: luto ꝓuoluit̃. O nephas in-
expiandū. O ignominiā xp̄iane gent̄. O dedec⁹ nr̄i nois sempiternū. Huic signo
in quo redēpti ⁊ saluati sumus: thurcoꝝ fetidū gen⁹ illudit: ⁊ quasi nos signum
nō signatū colam⁹. Hic est inq̄t xp̄ianoꝝ deus. Sentio q2 cōmouemini principes
duʒ saluatoris iniuriā refero: duʒ tante ciuitatis dāna cōmemoro: ẜ quis cladeʒ
illi⁹ vrbis: q̄s funera fando explicet aut possit lacrimis equare labores. horret ani
mus talia meminisse luctūq̧ refugit. O nobilis grecia: Ecce nūc tuū finē: nunc de-
mū mortua es. Heu quot olim vrbes fama rebusq̧ potētes sūt extincte. Ubi nūc
thebe vbi athene vbi nicene vbi larissa vbi lacedemon vbi corinthioꝝ ciuitas vbi
alia mēorāda opida: quoꝝ si muros q̄ras nec ruinas inuenias. Nemo solū i quo
iacuerūt queat ostendere: greciā sepe nostri in ipsa grecia req̄rūt: sola ex tot cada-
uerib⁹ ciuitatū cōstātinopolis sup̲at: quē paruo ambitu bizantij a pausonia quō-
dā edita. p̲ constātinū primū imp̲atorē eius nominis in emulatione romane vr-
bis erecta. tantū opeꝝ mirabiliū. tantū armoꝝ. tantū lr̄aꝝ. tātū glorie habuit. vt
omniū ciuitatū dāna hec sola vrbs recōpensare ac resarcire videret̃: hinc post pa
cē cū gratiano factā. ⁊ a theodosio cōfirmatā veniēs constātinopolim: rex goto-
rū athenaricus: cū regie vrbis amplitudinē splēdorēq̧ cōtēplatus eēt veluti stu-
pens dixisse fert̃. Uere deus terren⁹ est imp̲ator hic habitās. Et quisq̧s aduersus
eū man⁹ mouerit: ipse sui sanguinis reus existit. Et q̄uis post imp̲ium ad vos o
germani trāslatū: sepe cōstantinopolis capta direptaq̧ fuerit: nūq̧ tn̄ in p̲tātem
xp̄i hostiū: nisi mō deuēit: nūq̧ basilice scōꝝ dirute: nūq̧ bibliothece ꝯbuste: nūq̧
monasteria desolata. nūq̧ sacra nr̄a ex toto nisi nūc deleta fuere. Itaq̧ māsit apd̄
cōstātinopolim vsq̧ ad nr̄m tp̄s vetuste sapiētie monumentū: ac velut ibi domi-
ciliū lr̄aꝝ eēt: ⁊ arx sūme p̄hie. Nemo latinoꝝ satis doctus videri poterat nisi con
stantinopoli aliquādiu studisset. q̄dq̧ florente roma doctrinaꝝ nomē habuerūt
athene. hoc tēpestate nr̄a cōstantinopolis obtinebat: vn̄ ⁊ multa veteꝝ sapiētuʒ
volumina susceperam⁹ ⁊ in futurū suscip̲e sperabam⁹. At nūc vincentib⁹ thurcis
⁊ oia possidentib⁹ q̄ greca potētia tenuit: vereor ne de lr̄is grecis omnino sit actū
Neq̧ eīn vt pleriq̧ arbitrant̃ asiani sunt ab origine thurci: quos vocāt theucros
ex quib⁹ est romanoꝝ origo quib⁹ lr̄e non essent odio. Scitaꝝ genus est ex media
barbaria ꝓfectū. q̄d vltra ex euxinū pirrichiosq̧ mōtes vt ethico p̄ho placet ad
septētrionalē occeanū sedes habuit: gens imūda ⁊ ignominiosa. fornicaria in cū-
ctis stuproꝝ generib⁹. q̄ vt tradit vester otto frisingensis ep̄s: non futulis auctor:
regnante apud francos pipino mōtes caspios exiuit: ac longo itinere in asiam se
recepit: ibiq̧ post hac morata est. Et q̄uis submitti celo ⁊ mūdiori terra per tot se
cula parūper excultā se p̄buerit. sapit tn̄ adhuc multū pristine deformitatis. neq̧
oēm barbariē detersit. Carnes adhuc equoꝝ vesonciū vulturūq̧ comedit. libidi-
ni seruit: crudelitati succūbit: litteras odit: humanitatis studia p̲sequit̃. In cuius
manus venisse nūc doctā eloquētēq̧ greciā. nescio q̄s latis deflere queat. Sed di-
citis milites. Quid tu nobis lr̄aruʒ detrimentuʒ cōmemoras. quid nobis de lr̄is.
nos hastas gladiosq̧ versamus. Uos genus ignauum tecto gaudetis ⁊ vmbra.
Immo vo fortissimi equites nullius q̄ꝫ vestri magis interest studia litterarū esse
q̄ florentissima. Quid eīn vos viri excellētes aliud q̄ritis: cū prestanti aīo ⁊ alto
corde preliū cōmittitis q̄ fame dulcedinē laudare vultis scio. ⁊ gaudetis cum de
vobis bonos eē rumores auditis. Trahimur oēs studio laudis ⁊ optimus quisq̧
gloria ducit̃: inquit cicero. Sed que laus vr̄a diuturna esse pōt nisi lr̄is cōsecret̃.
Breuissima est fama que humane vite spacio terminat̃. Uiuūt noie ꝓhemij q̄s
lr̄e insertos habent fortunati ambo si quid mea carmina possunt. nulla dies vnq̧

memori vos eximet euo. In curialū ⁊ nisum inquit maro. Nec nos aut sampso-
nis aut gedeonis aut iepte aut aliorꝝ iudicū fortitudinē regūqꝫ magnifica gesta
sciremus: nisi lr̄is edocti essemꝰ. Quāto ergo quisqꝫ vr̄m nobilissimi equites aut
industrior est aut fortior animosior: tanto fauere ingenijs ac lr̄is magis dꝫ. Hec
sunt enī que ꝓgenitores vr̄os virtute p̄stantes: quꝰ iamdudū mortuos: memo
rie tn̄ hoim quasi viuētes exhibēt: ⁊ que vr̄m nomē si viriles fueritis ad posteros
deferre cū laude queant. Senserat hec alexander macedo. qui cū in sigeo sepulcrū
vidisset achillis. O fortunate inquit adolescens qui tue virtutis p̄conē homerū
inueneris. Et vere inquit orator. Nā nisi illi ars illa fuisset: idē tumulus qui cor
pus cōtexerat nomē etiā obruisset. Themoscenes aūt ille sūmus athenis vir: cū
ex eo quereret̄ cuiꝰ vocē libētissime audiret. A quo sūma virtꝰ inquit optime lau-
dat̄: quo dicto nimirꝝ humanitatis ⁊ eloquētie studia magnop̄e cōmendauit. At
nūc cōtrita deletaqꝫ grecia quāta sit facta lr̄arū iactura cūcti cognoscit̄: ꝙ latinorꝝ
oēm doctrinā ex grecorꝝ fontibꝰ diriuatā nō ignoratis. Quid in tanto dāno in
tanta iniuria dicemꝰ p̄ncipes. An de iusticia belli aduersus hec mōstra hoim dubi
tabimꝰ ꝙ nulla humanitatꝭ studia colūt: ꝙ federa nulla custodiūt ꝙ sanguinē nr̄m
sitiūt: ꝙ cedibꝰ saturari nō possūt. ꝙ sacra dei nr̄i oīa polluūt ⁊ extermināt. Forti-
tudo inquit ambrosiꝰ in officijs ꝙ bello tuet̄ a barbaris patriā vel domi defendit
infirmos vel a latronibꝰ socios. plena iusticia est. Or si ordo ille naturalis paci ac-
cōmodatꝰ augustino teste id poscit vt suscipiēdi belli autoritas atqꝫ ꝯsiliū penes
p̄ncipes sit: neqꝫ bellū alioqn iustū existimet̄ videte quāta ē huiꝰ belli iusticia: cuiꝰ
nō solū papa ⁊ impator duo maxia luminaria: duo primi in terra principes. sed
ipse rector orbis mūdiqꝫ fabricator deꝰ est autor: qui sponsā sub ecclesiam matrem
nr̄am vt pupillā oculi nobis tuedā cōmēdat. Mōstrauimꝰ belli iusticiā fortasse
pluribꝰ verbis ꝙ necesse fuit ꝓ traxit me iniuriarū acerbitas. Parcite subirato.
Date veniā leso. Nūc ex bello ꝙ sequat̄ vtilitas breuit̄ exponēdū ē. Cur enī se bel
lo quisqꝫ imisceat: nisi ⁊ bello se iuuat. Vos igit̄ principes si fructū huiꝰ belli ꝯtra
thurcos suscipiēdi cognoscere cupitis: dāna que toti xp̄ianismo iminēt: nisi thur-
corꝝ frangat̄ impetus pēsitate. Audiuistis ꝙ passi sunt cōstantinopolitani. Idē
nūc multe ciuitates expectāt. nisi dūꝫ tp̄s est opitulamini. Serpit indies hoc vi-
rus magis ac magis: nūc vna ꝓuincia nūc alia nobis deficit. Rascia iā nouissime
occupata est. Dispotꝰ eiꝰ ꝓuincie cū cōiuge ⁊ liberis in hūgariā se recepit hūgari
ꝙ hactenꝰ nr̄i fidei clipeꝰ nr̄e religionis murus fuere: bis victi bello post mortē al-
berti regis: bis capti a thurcis sunt centū milia hoim aut eo plus duobꝰ p̄lijs ami
sere. No tulerūt integri thurcorꝝ vires quō fracti ferent. Succubuerūt auxilian-
tibꝰ polonis quō vincēt soli. Magna ē thurcorꝝ potētia ⁊ in asia ⁊ i grecia. Thar-
tarorꝝ ferocē gentē federe iunctā habēt. Ducenta ⁊ tercēta milia pugnatorꝝ ne di
cam plura in armis cogere possunt. Quis sint hūgari strēnui ⁊ potētes viri atqꝫ
omni laude digni: non tn̄ tantis viribus pares habent̄. Siue vincit̄ hūgaria siue
coacta iungit̄ thurcis: neqꝫ italia neqꝫ germania tuta erit neqꝫ satis renus gallos
securos reddet. At nōnulli qꝛ suis diebꝰ non videre similia nec fieri posse ꝯfidūt.
Nos aūt sepe thartaros ꝓtrita hungaria germanie fines ingressos ad renū vsqꝫ
debachatos nouimꝰ. Hungari priusqꝫ xp̄m colerēt: sepe austriā: bauariā: sueuiā:
franconiā: saxoniā p̄currerūt. Attila rex hunorꝝ ab hūgaria ꝙ tūc pannonia dice
bat̄ digressus: quātas italie: quātas germanie: quātas remotiori gallie atqꝫ hispa
nie turbas intulerit: nō ignoramus. Quid gothos: qd wandalos. quid gepidas
quid herulos: quid longobardos: qd burgūdiones referat̄. Oēs hi populi p̄ hun-
gariā ab vlteriori scithia veniētes: hanc nr̄am xp̄ianitatē miris afflixerūt modis
Expectabimꝰ igit̄ ⁊ nūc venire thurcos. atqꝫ accersitis thartaris nobilē atqꝫ po-
tentē hungariā sui iuris efficere: ac deinde reliquā xp̄ianitatē locustarū more cor
rodere. Pugnandū ē vobis oino principes. si liberi. si xp̄iani vitā ducere cupitis.
Existimatote nunc. an saluis ⁊ integris socijs. an fractis atqꝫ dimissis id agere

magis expediat. ¶Romani quos fama sapiētissimos fuisse ꝓdicat. socioꝝ tutelam
semꝑ suā salutē eē ducebāt. ac foris ꝙ̄ domi pugnare malebāt. Nā foris si q̄ fue-
rit accepta calamitas emēdari pōt. Que domi excipiunt̄ clades exitiales habent̄
hinc hanibal maxim⁹ ille penoꝝ impator cum regi sirie antiocho aduersus roma-
nos bellū suaderet: nō in asia siue in grecia. sed in italia pugnādū esse dicebat. Et
vos ergo theutones: si queādmodū spero sapiētes eritis maiores vr̄os imitabi-
mini: qui remota sꝑ a domo bella gerere: ac vicinoꝝ fines nō min⁹ ꝗ̄ suos tueri cō-
sueuerūt. Qđ si vos germani hoc tp̄e hūgaros neglexeritis: nō erit deniq̧ cur vos
ex gallis auxilia ꝓstolamini: nec rursus illi apud hispanos opē inueniēt. Atq̧ ita
fiet: vt cū singulis semꝑ gentib⁹ pugnaturi hostes. facile qđ cupiūt orbis imperiū
assequent̄. Qꝝ si acceptis armis ⁊ hungaris ⁊ rastianis ⁊ aliȷ̄s xp̄ianis: qui vicini
sūt thurcoꝝ potentie opez tuleritis: nō solū vicinos vr̄os tuebimini: sed vos ip̄os
vxores ac liberos vr̄os ex maximo ꝑiculo liberabit̄. Atq̧ hec ē vt mihi videt̄ ma-
xima vtilitas belli gerendi. Cū exploratū sit ad nos dietim thurcos ꝑperare: pri⁹
occurrite ꝙ̄ vestros fines ingrediunt̄ ⁊ auxilia vicinis afferte. Nā tūc tua res agi-
tur vt ille vt paries cū ꝓxim⁹ ardet. Qꝝ si certissimi essetis nūꝗ̄ illos ad vos esse
venturos ꝓ debito tn̄ baptismi vr̄i quo estis initiati ꝓ maximis beneficiȷ̄s quib⁹
vos diuina pietas cumulauit: aduersus hos euangeliȷ̄ corruptores ⁊ xp̄i ꝑfidos
inimicos eiusq̧ crucis derisores bellū gerere deberetis. Equidē ꝓstantissimi prin-
cipes cū oībus virtutib⁹ affecti sitis. nihil tn̄ arbitror vos magis velle ꝙ̄ gratos
eē atq̧ videri. Hec est em̄ vna virtus nō solū maxia ꝟ mater oīm ꝟtutū reliquaꝝ.
Quid est em̄ pietas nisi volūtas grata erga parētes. Qui sūt q̄ libenti aīo ꝓ pa-
tria pugnāt: nisi q̄ patrie beneficia meruerūt. Qui sūt qui fidē erga ꝓncipes inuio-
latā custodiūt: nisi q̄ eos in se beneficos recordant̄. Qui sūt q̄ ꝓceptores hono-
rāt nisi q̄ se doctrinā ab his accepisse nō sūt obliti. Qui sūt q̄ amicos oī studio ꝑ-
sequunt̄: nisi q̄ fructū amicitie tenaci memoria tenēt. Qꝝ si erga patriā erga parē-
tes ꝓncipes: ꝓceptores: amicos grati eē debem⁹: quāto mag̃ erga deū nr̄m: ⁊ cui⁹
obsecro pignora ꝗ̄ dei nr̄i beneficia sum⁹ experti. Ille cū nihil eēmus nos in esse
ꝓduxit neq̧ lapides aut arbores aut equos ꝟ hoīes rōnis participes nos creauit
nobis ingeniū sermonē virtutē vires corpis atq̧ aīe dedit. Et cū primi parētū cul-
pa inferni mācipiū facti essem⁹: vt nos redimeret descēdit de celo: exinaniuit seip̄z
formā serui accepit: hoīem induit: fact⁹ obediēs vsq̧ ad mortē: mortē aūt crucis:
inq̄t apl's. Sub ipsa aūt passione ⁊ cruce priusq̄ ad crudelitatē necis ⁊ effusionē
sanguis ꝓueniret q̄ cōuicioꝝ ꝓbra: q̄ ꝯtumeliaꝝ ludibria tulit: sputamina insultā-
tiū excepit. q̄ sputo suo ceci oculos aperuerat: flagellatus ē q̄ ꝑtatē flagellādi de-
mones hz. Spinis coronatus est q̄ scōs suos florib⁹ coronat eternis palmis. In
faciē cesus est q̄ veras palmas mūdū vincentib⁹ tribuit. Spoliatus est terrena ⁊
caduca veste q̄ celesti atq̧ imarcessibili cāditate aīas vestit. Cibat⁹ est felle qui se
cibū hoī ꝓbuit. Potat⁹ est aceto q̄ ꝑp̄lo suo nectaria pocula repromittit. Agn⁹ ille
innocēs: imo ip̄a innocētia: ip̄a iusticia int̄ facinorosos cōputata est. pepēdit inter
latrones de⁹ nr̄. viderūt faciē ei⁹ ⁊ nō erat spēs neq̧ decor. A vertice capit̄ vsq̧ ad
plantā pedis nō erat in eo sanitas. ꝟ passus ē vt nos redderet impassibiles. mor-
tu⁹ est vt nos redderet imortales. Passus q̄rip̄e voluit: ⁊ iniq̄tates nr̄as ip̄e por-
tauit. O bonitatē o clemētiā magni dei: miseratiōes diuine pietatis incredibiles:
ꝗ̄ maxima ⁊ inextimabilia sint xp̄iano populo ꝓstita beneficia. Sed corā sūt hec
in oēs fideles dona dei. Vos aūt o germani pecularior q̄dā honoris rō reddit ob-
noxiores. Nā q̄ vobis imperiū dedit. Is vos oīb⁹ populis gentib⁹ nationib⁹ pre-
tulit. Hec ē em̄ prima in seculo dignitas: cui oēs principes: oēs reges cedūt. Quā
saluator ꝟm carnē nascēdo: ꝑegrinādo: moriēdo dignam censuit quouis honore.
Que in ꝓphetis ꝓmissa in euāgelio cōprobata. in aplo'ꝝ scriptis magnifice com-
mēdata existit. Hec est illa excellētissima dignitas qua stātenō est cur antixp̄i for-
midemus aduētū queādmodū ⁊ tercullianus ⁊ ciprian⁹ ⁊ augustin⁹ ⁊ multi vete-

ruȝ ex verbis doctoris gentiū pauli colligere videntᷣ. Hinc antiqui nr̄i spū sancto
pleni: q̄uis adhuc idola coleret. Imp̄atores p̄sequerentᷣ qꝫ xp̄ianos. Vitā tamē
illis ꝓ l ixam imperiū securū: domū tutā: exercitū fortē. senatū fidelē: populū pro-
biū: orbē quietē optabāt. Vos igitᷣ magni: vos inclıti o germani quib⁹ tāta digni-
tas credita est: curare pre ceteris debetis: ne vobis imperātib⁹ xp̄iane religionis
maiestas intereat. Sed quid vos ad hec deo rependitis: imo quid nos oēs xp̄ia-
ni ꝓ tantis beneficiȷs agim⁹: vbi tantoꝝ bonoꝝ memoria est. Principes vbi gra
titudo est viri potētes terrā sacratissimā in qua visus est deus noster ⁊ annis su-
pra triginta homo cū hominibus cōuersat⁹ agareni occupant. officinas nr̄e salu-
machometus obtinet sacrosanctū dn̄i sepulchrū lectūqꝫ illū veneratu dignissimū
in quo ꝓpter nos vita nr̄a obdormiuit in dn̄o/ saracenoꝝ impurate man⁹ obtre-
ctāt. loca illa scā loca benedicta: loca p̄ciosa ⁊ agni imaculati purpurata cruore:
dū nos silem⁹ hostes fidei nr̄e cōculcāt. Et q̄d ad hec aitis p̄ncipes. Cur hec acci
disse putatis: abbreuiatā ne manū dn̄i creditis: aut impotētē factū qui est oīpo-
tēs. Nūq̄d nō pōt mittere plus q̄ꝫ. xij. legiones angeloꝝ qui saracenos thurcos ⁊
thartaros se blasphemātes exterminēt. Aut certe tm̄ v̄bo dicere ⁊ fiat qđ volue-
rit. An qui ferocitatē sennacherib angelo dimicāte cōtriuit: q̄ furibundū holofer
nē in manū mulieris vidue dedit: qui p̄cussit reges magnos ⁊ occidit reges fortes
q̄ clausit egiptis mare. q̄ sodomitis sulphur pluit ⁊ ignē: q̄ ventis impat ⁊ mari. q̄
fecit celos in intellectu. machometi supbiā frenare nō poterit: omne subest ei cuȝ
voluerit posse. Quid igitᷣ opinamini. quid creditis principes. Temptat vos dn̄s
de⁹ noster: experiri vult an se diligatis. an virtute prestetis: an religiosi an grati si-
tis: quid inter nos si sit aliquis qui sapiat ⁊ intelligat ac requirat hec ⁊ indoleat vi
cē eis. Quid ḡ moramini quid statis: an nō est hic maxim⁹ bellādi fructus: maxia
vtilitas vr̄a. si p̄liū aduersus inimicos crucis cōmittetis vos beneficij memores
ostēditis: deo nr̄o placetis: aīas v̄ras lucrifacitis ⁊ habitaturi cū angelis: triūpha
turi cū sanctis martyribus: regnaturi cū xp̄o celū acquiritis. Omitto hic princi-
pes id emolimenti quod pleriqꝫ oēs milites nr̄i tp̄is ex bello querūt aurū ⁊ argē-
tum: teuromata: pictas tabulas: equos: vestes: seruos: ancillas. Nā q̄uis multa
hm̄ōi hec expeditio repromittit. Nolo tm̄ vos xp̄i milites hec ambire: nolo vos ra
pinas q̄rere: nolo vos spolȷs gaudere. Pusilli est animi lucris inhiare terrenis.
Mēs generosa ⁊ alta celestes aspirat in thesauros. Breuis est vita hoīs sup ter
rā. Fugiūt animi nr̄i liciū vite nr̄e sūt aranearū tela: cito dirūpitᷣ. Festinat em̄ de-
currē velox floscul⁹. anguste misereqꝫ breuissime vite p̄cio. duȝ vna cibos sōniaqꝫ
poscim⁹ obrepit nō intellecta senectus. nemo scit q̄d vespere vehat. Curriculum
eui nr̄i in certū est. Peregrini in terra sum⁹. spes nr̄a in celū tendēda est. vbi euan
gelio teste nec fures fodiūt nec tinee rodūt. Multe sūt vie q̄ nos eo deducūt. Sȝ
hoc ꝑfecto tp̄e p̄ncipes nullū iter certi⁹. nullū securi⁹. nullū expediti⁹. nullū glo-
riosi⁹ est. quo possim⁹ celū scandere: q̄ꝫ si cōtra thurcos celestis patrie nr̄e ciuitatᷣ
supne hierusalē p̄fidos inimicos arma sumētes puris ⁊ cōstantib⁹ animis bellū
geram⁹. Cognoscitis vt arbitror iaȝ principes hui⁹ belli qđ suadem⁹ nō honesta
tē mō: verūetiā vtilitatē. Nūc de facilitate gerēdi belli pauca subnectā. Hoc est
em̄ de quo tercio loco dicturū me ꝓmisi. Frustra em̄ iustū bellū. frustra cōmodo-
sum ꝓbauerim⁹: nisi etiā factu facile ne dicā possibile demōstrem⁹. In hac parte
illud meo iudicio aīaduertendū est: optimi ꝓceres. ne maior hostib⁹ q̄ꝫ nobis sit
scia rei militaris: ne frequētior vsus ne pecunia: ne copiosior potentia: supior ne
deus ip̄e fauentior: q̄nimmo neqꝫ si pares vtrinqꝫ vires fuerint bellū suaseriȝ. Nā
teste octauiano cesare qui p̄liū sine certa p̄rogatiua cōmittit silis ei est qui hamo
piscatᷣ aureo: facile nāqꝫ plus amittere q̄ lucrari pōt. At mihi seu noua cōsiderā-
ti seu vetera mēte repetenti: inter oēs nationes quas bello idoneas iudicant. nul
la expeditior: nulla fortior: nulla peritior: nulla audentior q̄ꝫ vestra videtᷣ. Vobis
hoīes. vobis equi. vobis arma: vobis pecunie sunt. Nulla natio tam grādis sub

celo est q̄ habeat deos appropinquātes sibi sicut adest nobis dn̄s deus noster. Et
vbi obsecro tot clarissimi p̄ncipes: tot generosi ꝓceres: tot fortissimi eq̄tes: tot po
tentes ciuitates: tot diuitie: tot auri: tot argēti: tot ferri minere. vbi tāta ppl̄i mul
titudo: tāta iuuentꝰ: tātū animi: tātū roboris. Germanie fines vt veteres tradūt
ab oriēte viscella fluuiꝰ ⁊ hūgarie limes fuere. Ab occidēte renꝰ. A meridie danu
biꝰ. A septētrione occeanꝰ ⁊ mare balteū quod prutenicū vocare possumꝰ. Nūc
quātū extra hos terminos possideatis ipsi videtis vos angliā pulsis britanis oc
cupastis vos belgarū helneciorꝫ fines eiectis gallis obtinuistis. Vos reciam ⁊
norciā inuasistis. vos vsqꝫ in italiā pedē extendistis. vos bulmerigros qui nunc
pruteni vocanť ex manibꝰ infideliū detraxistis: soli ex alienis in vr̄o solo bohemi
sedēt potentissimi ⁊ nobilissimi populi. Sed ⁊ illi vestro imperio parere se aiunt.
Regēqꝫ habēt vr̄ū sanguinis nobilissimū ladislaū. Vos igiť magni vos bellicosi
vos potētissimi: vos fortunatissimi ac deo accepti germani estis. q̇bus adeo fines
extendisse licuit: ⁊ sup oēs mortales romane potētie datū fuit obsistere. Nā ter-
rarū ille calcator oim: ⁊ orbis domitor iuliꝰ cesar q̄uis subactis gallis sepe renū
transiuerit resqꝫ maximas in germania gesserit. Bellicosam tamen ⁊ asperā sue-
uoꝝ gentē dimisit indomitā. Augustus octauianꝰ cui ⁊ parthoꝝ ⁊ indoꝝ reges
munera miserūt qui vnus oim romanoꝝ fortunatissimus creditus est de quo illa
sunt metra. Augustus cesar diuū genꝰ aurea condet. Secula qui reuersus latio re
gnata p arua. Saturno quōdā supat garamātas ⁊ indos ꝓferet. Imperiū iacet
extra sydera tellus extra anni solisqꝫ vias. vbi celi fer atlas: axem humero premit
stellis ardētibꝰ aptū. Ille inquā felicissimus impator nullibi vnqꝫ nisi apud ger-
manos succubuit. Nā lollianā ⁊ varianā cladē in germania ppessus ē. Lollianā
maioris infamie q̄ detrimēti: varianā pene exitialē: tribꝰ legionibꝰ cū duce legat
⁊ auxilijs oibus cesis. Longū esset referre quas intulerūt romane reipublice mo-
lestias germani. q̄ ⁊ si romanoꝝ fortune aliquādo cesserūt. postea tn̄ ⁊ ipsi de ro-
manis de gallis de hispanis de hūgaris deqꝫ alijs diuersis gentibꝰ sepenumero tri
umpharūt. Nec romani cū rerū potirenť res magnas sine germanis auxilianti-
bus pegerūt. quoꝝ tanta in bello virtus. tanta in domo fides fuit: vt cesarei cor-
poris custos cohors ex germāis potissime legereť. Cōferamꝰ nūc thurcos ac vos
inuicē ⁊ q̇d sperandū sit. Si cū illis pugnetis examinemus vos nati ad arma illi
tracti. Vos armati illi inermes. Vos gladios versatis: illi cultris vtunť. Vos ba
listas tenditis illi arcus trahūt: vos lorice thoracesqꝫ ꝓtegūt: illos calcitra tegit.
Vos equos regitis illi ab equis regunť. Vos nobiles in bellū ducitis. illi seruos
aut artifices cogūt. Vestri milites nati atqꝫ nutriti in armis sunt: illi copias suas
exceptis quindecim milibꝰ pugnatoꝝ quos expeditos habent: ex agris atqꝫ offi-
cinis erūt. Vobis flectere ludos equos ⁊ tendere spicula cornu. Vos omne cuū
ferore teritis. vestra iuuētus torneamētis intenta est. aut quatit opida bello: nec
tarda senectus vestras vires debilitat mutatqꝫ vigorē caniciē galea p̄mitis: sem
perqꝫ recentes belloꝝ habere causas cupitis: ⁊ viuere in armis: illis pictis croco
⁊ fulgenti mirice vestis desidieqꝫ cordi sunt. Sūma volūtas est indulgere coreis.
Solus machometus ⁊ quos dixi quidecim milia expediti sunt. quos sonus dele-
ctat armoꝝ: ⁊ animꝰ in bella paratus exhibet audaces. Ceteros inexpertos timi-
dos effrenatos nulliꝰ precij iudicetis. Qꝛ si manꝰ cum illis ꝯferatis nihil est q̄d de
victoria dubitetis. Si modo quā gesturi estis pro deo pugnā: aduersus deū non
cōuertatis mala mente ꝓcedentes. Cū ergo maiores vestri principes oēs vici-
nos ac longe positos populos armoꝝ gloria supauerint cū timentes ipsi nullos
omnibus terrori fuerint. Cum vos ipsi nihilo minores vestris progenitoribus
sitis: cum omnibus his rebus abundetis quas bello necessarias putant. cum vo-
bis fortissimi milites. peritissimi duces ac satis fortunati sint: cum deum in causa
sua propitiū sperare par sit: cum vestri hostes longe inferiores vobis existant nō
est cur tam honestum tamqꝫ vtile bellū ꝓ deo vr̄o gerendū detractare quoq̄ mō

debeatis. Dicat hic fortasse quispiā. Rē nō eē cū thurcis tm̄:sed cū thartaris simꝉ
⁊ saracenis:cūq̄ oib⁹ gentib⁹ quas illi subiectas hn̄t. Hinc ego ꝯtra insto.nec ego
vos soli theutones inquā pugnabitꝭ. Ex italia ex gallia ex hispania multi ꝯcurrēt
nec hūgari deerūt:nec bohemi fortissime gētes. Rastiani bulgari oēs illirienses:
oēs greci sumpta occasione cōsurgēt. Vicini q̄z in asia dabūt man⁹. Nolite existi
mare principes. Ita oēm asiam machometo parere:vt nōmulti sint xp̄o seruien
tes.multi in cilicia:bitinia:capadocia:pōto:siria:xp̄iani sūt q̄uis iugo huiꝰ op/
p̄ssi.hyberi q̄ ⁊ georgiani vocāꝉ. Trapesuncij:armeni:xp̄m colūt.nec cunctabūꝉ
arma sumere si vos viderit audētes. Veneti q̄z ⁊ ianuēses potētes populi q̄uis
pacē cū thurcis hn̄t:ꝑtes tn̄ vr̄as classib⁹ adiuuabūt. Coacti nāq̄z ne ciuitates ꝯri
entis admitterēt pacē facere. At qđ hoies iuiti ac necessario faciūt neq̄z diu neq̄z
diligenꝉ facē possūt. Veneti certe fidē impatori dedere:facturos se qđ deceat xp̄ia
nos si bellū cōi fideliū ꝯsilio ꝯ͂ thurcos decernaꝉ. Ego ⁊ si certe scio ꝓceres vobis
arma sumētib⁹ ex tota xp̄ianitate affutura p̄sidia. Nihilomin⁹ ⁊ illis domi manē/
tib⁹:huic bello solā germania sufficere nō dubitauerim. Scio eīm gotfridū q̄ fuit
lothoringe dux:cū solis trāskenanis theutonib⁹ ⁊ aliq̄b⁹ gallicis paucis italis hū
gariā ꝑcussisse:greciā penetrasse:hellespōtū trāsisse:asiā ꝑmeasse. Ierosolimā ex
ꝑtāte infideliū vēdicasse:victis ac ꝓstratis oib⁹ q̄ occurrerēt ī medio gētib⁹ q̄uis
⁊ thurci ⁊ saraceni numerosi resistere conarenꝉ. In ei⁹ exercitu ducēta milia pu/
gnatoꝝ fuisse tradunꝉ:atq̄z multo maiores copias sola germania cogere pōt. Sꝫ
dicitis vt existimo quō foris bellū gerem⁹ q̄ domi cōtēdim⁹:nec portio est germa
nie vlla q̄eta. Sit pax intus nō recusabim⁹ extra bellare. Pri⁹ thurci renū attin/
gāt q̄z lites oēs extirpenꝉ. Idcirco sapiētes illi q̄ ratispane fuerūt:indicēdas i to
ta germania q̄nquēnales inducias putauerūt:id nūc explēdū ē. Oēs q̄ cōtendūt
imꝑij p̄ncipes:ac vasalli aut subditi sunt.nisi cesaris mādata custodiāt:fidē fran
gunt:honorē maculāt:rēpub.ledūt:sibipsis nocēt. Qđ ego de tāta nobilitate mi/
nime putauerꝫ. Nā q̄s erit adeo dur⁹:adeo obstinat⁹ bonis:adeo aduersus mo/
rib⁹ vt treugas ꝓ cōi xp̄ianoꝝ salute indictas p̄sumat infringere. Est hic legatus
aplicus q̄ censuras ecclīasticas interponet. Legati cesaris impiale bannū ⁊ al̄s pe
nas adimēt. Proch germani nobiles:gēs bellicosa:gēs alti cordis:an mō in tāta
⁊ vr̄a ⁊ oim xp̄ianoꝝ necessitate deficietis:eritis ne adeo incauti adeo ceci vt rane
muriscq̄z fabulā in vobis impleri sinatis:q̄ duꝫ inuicē se morderēt preda milui fue/
re. Nōne cernitis dū simul ꝯtēditis venientē thurcū ⁊ oīa rapientē. que vos liti/
gare cōpellūt:Expellite pri⁹ cōmunē hostē:tū si pacē tenere neq̄tis de terra: de do
minio de ceteris bonis:pugnate q̄ nō thurcis ſ vr̄is filijs relinquere valeatꝭ. Eq̄/
dē si has inducias amplectimini p̄ncipes.nō est mihi dubiū q̄n validissimū ⁊ co/
piosum exercitū cōparare possitis:quo educto pacē in almania necessario relinq̄/
tis:latrones eīm ⁊ raptores oēs exibūt agricola ⁊ artifices domi manebunt:para
tū gen⁹ hoim quēadmodū tp̄e cōradi cesaris euenisse ꝯstat. cū ille copias aduer/
sus saracenos ⁊ thurcos eduxit. Et fortasse hec vna est pacāde germanie via: ne/
scio an vos al̄s habeatis. Sꝫ dicitis q̄d cū prutenis agem⁹: q̄ rebellantes suis do
minis relicta religione theutonica:ad magnū regē polonie destinerent. Tria hic
remedia sūt:duo dicā:terciū in aliud temp⁹ retinebo. Aut seruenꝉ hic inducie si/
cut i ceteris germanie litib⁹. Aut si hoc durū religioni videꝉ:sinite frēs religiosos
cū saxonib⁹ bohemis ⁊ alijs quos possunt allicere: suā ꝓuinciā vendicare. Neq̄z
eīm ꝓpterea vester exercitus magnoꝑe impedieꝉ. Nā ⁊ imperāte conrado de quo
pauloante dixi. cum terci⁹ eugenius romanus pontifex xp̄ianos excitaret ꝓ tu/
tela terre sancte:quā saraceni euertere conabanꝉ pruteni cū ceteris vlterioribus
idola colebāt:ac crebris excursionibus:nunc saxoniā:nunc alios vicinos xp̄i cul/
tores infestabāt. Conradus aūt dimissis saxonibus aut ceteris vicinis qui domi
cū prutenis ac reliq̄s barbaris decertarēt:ipse cū renensibus: sueuis: franconib⁹:
bauaris:hierosolymā penetrauit. Idē ⁊ nunc vobis agere licet. Ceteꝝ q̄r non

nullos esse audio qui machometū deinceps quieturū existimāt. neq vt ego dico
tantope festinādū cessent. Referabo vobis aliqua de ꝯsuetudine ⁊ natura huius
hois. que mihi p eos nota sūt. q secū aliquādiu cōuersati fuere: vt qd sperandū
q̄due timendū sit eo certius habeatis. Est aūt machometus adolescēs annos na
tus quatuor ⁊ viginti aio truci ⁊ glorie cupido: robusto corpe ac laboris patiente
neq vino neq cenis indiget. ⁊ q̄uis more gentis libidinosus. nō tn̄ inter vxores
ritu languescit: coreas fugitat: vnguēta deuitat. raro induit mollib⁹: nō cantu nō
sono delinit: non canes alit: non aues nutrit vna ei voluptas est arma tractare.
Honorat milites: equos amat: naues: curros: machinas bellicas: formosis mu/
lierib⁹ ꝓfert. Et q̄uis est natura barbar⁹: abhorretq lras. gesta tn̄ maiorꝝ cupide
audit. ac iuliū cesarē ⁊ alexandrū magnū oibus anteponit. quorꝝ illustria facta su
pare posse ꝯfidit atq cōtēdit: nec se min⁹ aptū ad subiendū orbē dicit q̄ illi fuerūt
cū sua sint longe maiora principia q̄ illorꝝ referāt. Et qm̄ falso ꝓphete suo macho.
exquo cōstātino subiecit. nō dubitat q̄n ad ro. submittere possit barbara temeri/
tate ⁊ asiana supbia plenus. Hic est vester hostis: ꝓceres existimatote nūc. an talē
naturā q̄escere sit verisile. Sed qd cōiecturis aut argumētis in reb⁹ vtimur mani
festis. Nōne hic victa ꝯstantinopoli mox perā delcuit: ꝓpinquas ciuitates oppssit
Ciclades insulas maris egei magna ex pte diripuit. Dispotū ex rostia pepulit. Et
q̄uis essent cū hungaris inducie: eorꝝ tn̄ fines ingressus: nōnullos agros depopu/
latus est. Ecce pacē thurcorꝝ optimi principes. Ecce q̄etē quā sperare potestis.
Nolite ꝯfidere: nolite differre. Cōsulite vobisipsis ⁊ vtilitati libertatiq vr̄e dū
temp⁹ habetꝭ. Causa belli vt intelligitis ⁊ iusta est ⁊ necessaria ⁊ maxima vobis ad
pugnā oia q̄ thurcis meliora supsūt. Orat vos cesar ne xp̄iane reipublice ne vo
bisipsis hoc tpe desitis. sed quēadmodū ratispane cōdictū est: quos potestis mi/
lites equos arma currus instra bellica cōmeatus ꝓparetis. Nā ⁊ ipse que sunt in
sua ptāte ad hoc opus oia ꝓmittit: quecūq sibi vt impatori romanorꝝ. vt austrie
duci. vt religioso principi. vt homini xp̄iano incūbunt exequi. ꝓsto est ⁊ valēs: tm̄
vos principes in hoc loco de bello gerēdo cōcordes sitis. Nā si vnq pugnādi tē/
pus fuit: ꝑfecto nūc est: qm̄ nō solū honor ⁊ status vester: sed ipsa libertas vestra:
ipsa fides: ipsa vita in dubio ponit. Neq em̄ si thurcos ꝓgredi ad vos sinitis: q̄/
rendū erit in quo statu: in qua fide viuere ꝟ viuere debeatis. Memētote patrum
vrorꝝ generosi ꝓceres: ponite ante oculos illustria facta maiorꝝ: recolite q̄tiēs ꝓ
genitores vr̄i cū magnis exercitib⁹ alpes italie transire. Alfonsū lōgobardorū
regē stephano pape molestū pipin⁹ cohercuit desideriū ei⁹ ꝓuincie regē. Adriano
insultantē carolus magn⁹ cōpescuit. Romanos formoso pōtifici rebelles arnol/
fus edomuit: Berēgariū q se regē italie iactitabat: vocatu iohānis pape otto pri
mus magno bello cōtriuit. Referre quidē graui⁹ fuerit quotiens vr̄i antecessores
ꝓ romana ecclia: ꝓ fide catholica: ꝓ salute cōi decertauerūt: Illi quidē dū pato
⁊ forti aio xp̄ianā religionē tuerent romanū imperiū ad se traxere. Videte nunc
quē vobis animū suscipiēdū eē putetis: patres vr̄i ꝓ suis nō dicā ciuib⁹, sed agri/
culis paulo cōtumeliosius tractatis sepe bella gesserūt. vos vno impatore cū to/
ta grecia nobilitate crudelissime necato. nō putabitis esse pugnandū. Illi freq̄uē
ter suis ministris parū reuerēter cōpellatis nō dubitarūt arma recipe: vos de ove
stro ꝓbrose cōtempto nō armabimini. Illi ꝓ amplectēdis xp̄ianorꝝ finib⁹ duris/
simis se prelijs cōmiserunt. vos ꝓ tuēda religione fideq vestra recusabitis arma
capescere. Non est de rebus leuiorib⁹ hoc bellū: pro patria: ꝓ liberis: ꝓ vxoribus:
ꝓ socijs: ꝓ libertate. ꝓ vita: ꝓ fide: ꝓ religione: ꝓ sanctis martiribus: ꝓ magnis
apostolis: ꝓ gloriosa matre dei aduocata nostra regina celi. Maria ꝓ filio dei: ꝓ
redemptore: ꝓ saluatore: ꝓ maximo ⁊ certissimo deo vestro: pro spūsancto dire/
ctore: ꝓ patre eterno: ꝓ diuinissima trinitate. quā spurcidus ille machomet⁹ ꝑ/
sequit: comittendū est pliū. Cogitare principes quo redacta ē xp̄iana religio quā/
tū in oriēte: quātū in meridie diminuta ē nostra fides. Sumite alta corda. indui/

te fortes animos: defendite matrẽ vestrã ecclesiã q̃ vos xp̃o regenerauit. Accin-
gimini gladio supra femora vestra potẽtissimi. occurrite inimicis xp̃i. Nolite esse
vltimi quos impĳ dignitas iubet exire priores. Carolus rex francoꝝ ⁊ nobilissi-
mus ⁊ potentissimus pugnaturũ se dicit si vos armemini. Que sit mens inclitı la
dislai regis hungarie ⁊ bohemie ex suis oratoribꝰ audietis. Regis dacie suecie ac
norwegie lr̃as habemꝰ que mentẽ illius optimã exponũt. Alfonsus rex aragonũ
⁊ sicilie nostri seculi clarissimũ sidus: etiã silentibus ceteris hoc magnificũ bellum
hanc gloriosaȝ expeditionẽ ꝓ xp̃i nomine vltro suscepturũ se pollicet̃. Philippꝰ
burgundie dux nõ minus aio quã sanguine clarus: potẽtatu ac dominatu par ma-
gnis regibus non mõ se iturũ ad hoc bellũ promittit: sed alios quoq; vt se accin-
gant magnope adhortat̃. Intueamini hos duos principes alfonsuȝ ⁊ philippuȝ
maximos dños terra mariq; potẽtes: ambo etate ꝑfecti sunt: ambo sexagesimuȝ
annũ transiere. Ambo tñ certamini sese offerũt neq; in ꝓprĳs ꝑsonis pro deo suo
pugnare recusant. Quid vos faciatis electissimi principes quibꝰ etas florida est.
quibus ebulit sanguis: quibus marcius labor iocundus quidẽ ludus videri debet
En milites: en duces: en robustissimi iuuenes: sinitis ne senibus maiorẽ q̃ȝ vobis
animũ esse. dormietis ne domi cũ illi foris militent. marcebitis ne ocio dũ illi i ne-
gocio vigent. Minime de vobis talia suspicor: degeneres animos timor arguit.
Uos aũt erecto animo alacres intueor. Incipio bene sperare. Sentio iam titilla-
re pectora vestra ac flagrare amore bellandi. Nec miror vos etate integra mili-
cie sectatores huius belli cupidos esse. Naȝ ⁊ ego ipẽ q̃uis senio grauis: q̃uis ec-
clesie deditus. incendor ⁊ estuo nimio feruore talis visende pugne. Ueteribꝰ illis
ex quibus vobis origo est principes: cũ essent adhuc gentiles. nullũ fuit graue bel-
lũ qd̾ ꝓ patria suscepissent. nullã illi mortẽ miserã putauere que ꝓ republica subi-
ret̃. Sed que respu. maior aut melior q̃ nostra xp̃iana que patria dulcior aut no-
bilior q̃ȝ nostra. illa celestis ad quã cũcti aspiramus formosa hierl̾m. Illi cũ ꝓ pa-
tria morerent̃ tñ maxime exulabãt. Nos cũ morimur tuȝ finimus exiliũ. tum pa-
triã ingredimur. O felix mors que vitã ꝑmit temporalẽ cõcedit eternã. O faustũ
ac desiderabile bellũ in quo si vincis in terra siue vinceris in celo triũphas. q̃d ni
ergo ardenti pugnemꝰ aio quibꝰ tanta ꝓmittunt̃ emolumẽta. Ecce dñs nr̃ san-
ctissimꝰ xp̃ianoꝝ summꝰ pater nicolaus papa quintꝰ: ouiũ xp̃i pastor romanorũ
põtifex successor beati pe. xp̃i dei nr̃i vicarius: oĩbus qui hãc expeditionẽ sequent̃
delicta remittit: culpas abluit: veniã ꝓbet: celũ promittit. Nec de ꝓmisso est du-
biũ qñ is est qui ꝑtãtẽ habet ligandi ac soluẽdi: q̃ locũ illiꝰ tenet cui date sunt cla-
ues regni celoꝝ. Ecce nũc celi aperti sunt. ecce nũc iter in patriã. ecce scalã qua su-
per oẽs planetarũ orbes scandere valeatis: atq; ad ipsaȝ galaxiã ꝑuenire q̃ nos
ad regiã magni dei recto tramite ducat. Or si oĩbꝰ vt inq̃t orator q̃ patriã allexe-
rint iuuerint defenderint. certũ est in celo esse diffinitũ locũ in quo beati euo eter-
no fruant̃. Quid de vobis putandũ est principes nõ q̃ ꝓ terrena sȝ pro celesti pa-
tria pugnaturi estis. Quid dicã. Multa dicere possum: ſ hoc tp̃e apl̾i pauli docto-
ris gentiũ verba cõmemorasse sat̃ erit. Quia neq; oculus vidit neq; auris audiuit
neq; in cor hoĩs ascẽdit q̃ ꝓmisit dñs diligẽtibꝰ se. Quales vos futuros esse o ger-
mani nobiles nemo dubitauerit: si hoc bellũ vt imꝑator admonet papa petit: xp̃s
iubet ꝓ diuino honore atq; amore suscipietis.

Epistola. cxxxĳ.

Gaudet bñ valere amicũ ⁊ se incolumẽ scribit.

Eneas Bartholomeo massano. Eximie doctor fili amãtissime. inuenit tã-
dẽ alis lr̃e tue ad nos cõuolarũt. Credimꝰ solas timuisse tãlõgũ iter. nam
sil̾ epl̾e tue reddite sũt. Cõuenere apud venatias vt arbitramur: siue alio i
loco italie simul priusq; germanie mõtes penetrarẽt. inde facto cuneo fortiores
audẽtioresq; trãsierũt. Intelleximꝰ tc. nr̃osq; oẽs bñ valere. qd̾ nobis voluptati
est. Or ṽo nr̃m reditũ suades eẽ celerẽ. cõsulis que nobis i aio sũt. stat sñia medio

mēse octobꝛis omnino iter arripere. Sic enim licentiā cesaris nō sine laboꝛe obtinuimus. Uicariū nostrum speramus non recedere priusq̄ꝫ reuertamur: tuā prudentiā non dubitamus ad id officij sufficientē. Sed nosti clericoꝝ moꝛē: qui non equo animo ferunt: laicos sibi iudices dari. De hoc reuersi latius colloquemur. Anthoniā tibi gratam ⁊ moꝛigeram esse gaudemus. Matrē ⁊ soꝛoꝛes nostras tue fidei cōmendamus. Bartholomeū cognatū nostrū tuum socerū optimū viꝝ ⁊ franciscum eius filiū saluere iubemus. De calculo cum pꝛocuratoꝛe facto intelleximus: quia redire intendimus cito non plura dicimus. Ualete optime. Ex grezio die. x. Augusti. Anno. M.cccclij.

Hoꝛtaꝰ genitricē suā fouere ⁊ amicū studio lrarū cōducere.

Epistola. cxxxiij.

Uenerabilis dilecte noster. Cōquesti sumꝰ te nō scribere: neq̄ꝫ sine cā. Nam lrē tue nobis mime reddebanꝰ. Nūc vo intelligimꝰ te scripsisse: sed lras in via mansisse. Nūc em̄ aliquas ex his accepimꝰ: quibus te plurimū facis excusatū. Suscipimꝰ verba tua bono animo ⁊ ita ꝯfidimꝰ eē vt scribis. Multa haberemus tibi rescribere: sed quia mēse octobꝛis ꝓximo ad vos iter arripere constituimꝰ: sic em̄ cesar nobis annuit: nō est cur multa modo dicamꝰ. de cūctis tūc transigemꝰ. Cōtentamur tibi ⁊ vicario nostro insimul bene eē ac facescere discoꝛdias. De frumento q̄ꝫ que acta sunt cōpꝛobamꝰ. Cura vt facis diligēter negocia domꝰ: vt redeūtes tuā solicitudinē: atq̄ꝫ solerciā cōmendare habeamus. d. mariano fizino vt nos facias ꝯmēdatos cupimꝰ. Nauē cognatū nostrū vt officio suo accurate det operā nostro nomine hoꝛtare: de notario apud villas nr̄as tenendo ꝓ reddēda iusticia placet: vt que nobis scripsisti. d. gregoꝛio ⁊ dn̄o bartholomeo de massa dicas vel alteri eoꝝ: ⁊ vt ipsi consuluerint nauim vti faciat nostro nomine impꝛabis. Matri nostre que vult queq̄ꝫ petit: nulla rōne neges. Scimus enim eam nihil optare: nisi que consona sunt rationi. Anthonius nisi studiosus erit: nullā apud nos gratiā inueniet ⁊ penitebit eum negligētie sue: si redeuntes indoctū inuenerimus. Thomas capellanus noster tibi reconciliatus erit ex nostro iussu. Uale ex grezio stirie die. x. Augusti. Anno. M.cccclij.

Hoꝛtaꝰ vices suas paulo longius complere aduentū suū cicius spondens.

Epistola. cxxxiiij.

Uenerabilis ⁊ eximie doctoꝛ dilecte noster. Scimꝰ nō sine laboꝛe locū nr̄m teneri a vobis. Tamē q̄ꝛ cito redituri sumus fauēte dn̄o. Rogamꝰ breue hoc tēpus equo aīo feratis. Ac scd̄m annū officij vr̄i velitis implere. Nos em̄ ad mediū mensis octobꝛis hinc recedere cōstituimꝰ: domū reuersuri. Sic em̄ cesaris licentiā nō sine laboꝛe obtinuimꝰ. In rebus que iusticiā cōcernunt: scitis q̄ꝛ vobis plenū imperiū cōmisimus: hoꝛtamur ita faciatis: sicut de vestra ⁊ doctrina ⁊ ꝓbitate cōfidimꝰ. Nec plura impn̄tiarū. Redeuntes aūt plura vobiscū cōferemus. Ualete in xp̄o optime. Ex grezio stirie. x. die augusti. Anno quo supꝛa.

Scribit nouitates ⁊ alijs referre iubet.

Epistola. cxxxv.

Reuerēdissime i xp̄o pr̄ ⁊ dn̄e mi colēdissime pꝰ hūilē recōmēdationē. Magno meroꝛe ꝯfectā eē dignationē vr̄am: ex clade cōstantinopolitana non ambigo. Quis em̄ xp̄ianus nō doleat tm̄ vulnꝰ illatum eē catholice fidei. Tristoꝛ ⁊ ego vobiscū colendissime pater: ⁊ quidem si aliquid possem: studerem ꝓ mea virili que xp̄iane reipublice putarem esse salubꝛia. Sed sum ego priuatus hō: nihil ad me magna ꝑtinēt. At vr̄a dignatio q̄ inter senatoꝛes oꝛbis locū habꝫ sūmoq̄ꝫ sacerdoti ⁊ assistit ⁊ cōsulit. Nō dubito q̄n mō sūmo studio ad ea nitatur ꝑ que thurcoꝝ furoꝛ ne vlterius ad nos ꝑgrediaꝰ repꝛimi possit atq̄ꝫ retūdi. Nosco em̄ ⁊ zelū ⁊ fauoꝛē animi vr̄i. Quia nō potestis quiescere dū respublica xp̄iana collidiꝰ. Noui quoq̄ꝫ scīssimi dn̄i nr̄i mentē ad cōe bonū ⁊ solidā ⁊ ardentem.

Itaq̃ nō sũ oĩo spe vacu⁹. Cōfido adhuc aliq̃d fieri: p q̃d crudeli ⁊ enormi vulneri: nup apud grecos accepto medeat̃. Sane q̃ sit anim⁹ imperatoris in ea re suis ex lr̃is quas aplico culmini scribit pleni⁹ intelliget. Nō ē cur multa scribā. Hoc solū dico. Nūq̃ de vlla re cesarē aut frequētius loq̃. aut attēti⁹ audire postq̃ sibi annis seruio decē aiaduerti: ac tm̃ in hoc negocio. De bohemia misse sūt mihi lr̃e per capitulū pragēse. Illas dignationi vestre remitto: vt de his dn̄o nr̃o sanctissimo verbū faciat. ⁊ si visu ẽ ex vsu fuerit ad cōsolationē illoꝝ aliq̃d rescribat. Res prutenoꝝ cū suis ciuitatib⁹ ad .xv. dies post festū sci michaelis suspēsa ē: ꝓpter captură legatoꝝ ciuitatis. Ego statuerā hoc mense domū petere: ⁊ dignationē vestrā rome visere. Sed tenuit inuitū me caspar ad eā diē. Exinde ꝓmisit mihi licentiā ad tēpus dare qua domū repeterē. viderēq̃ res ecclie atq̃ paternas. Legati p̄dicti iā redditi libertati ferunt̃. Aramit q̃ hūgaros p̄mit dicit̃ indies maiores clades regno inferre. Recōmendo me dignationi vestre colēdissime: cui seruire paratus sũ. Ex gretz die .x. augusti. Anno. M.ccccliij.

Ladislaū bohemiā intrare corona suscepturū significat.

Epistola.cxxxvj.

Magnifice ⁊ generose comes maior honorāde. Nō est mihi dubiū quin res grecoꝝ magnas ⁊ tibi ⁊ toti romano curie occupationes p̄beat. Ideo te paucis tenebo. Scripsisti mihi pridē vti suaderē cesari ne rem patauieñ. ecclesie ampli⁹ suspēsā teneret: sineretq̃ ꝓmoueri electū. Id feci magno conatu ⁊ multis vicib⁹. Sẽ nihil ꝓfuit mea solicitudo. Cesar in suo ꝓposito p̄seuerat: neq̃ passurus est quantū in se electū ip̄m ꝓmoueri nisi humiliatū. Ille do nescio q̃d secreti habeat: supb⁹ est. neq̃ dignat̃ p̄ncipi se submittere. Habes quō res se habeat. Nūc vr̃m est cogitare ⁊ facere q̃d magis ex vsu sit. Neq̃ aliud circa hoc. Nos hic neq̃ pacē habem⁹ neq̃ bellū: pēdet vtrūq̃. In hūgaria magnos mot⁹: aramit excitauit: neq̃ adhuc repssus est. Cōstātinopolitana clades hūgaris terrori est. Rex ladisla⁹ ad festū michaelis ingressur⁹ est bohemiā: corone suscipiēde cā. Uale atq̃ his paucis esto cōtentus. Ueniā ad te cito: ⁊ si p curas tuas licebit agā verbis q̃d scripto deest: cupio. S. dn̄i nr̃i pedib⁹ cōmēdatū me facias. Ex gretzio stirie .x. die Augusti. Anno. M.ccccliij.

Expetit sibi statū italie scriptis notificari.

Epistola.cxxxvij.

Uenerabilis vir amice honorande. Magna mihi cōsolatio est. q̃ mihi sepe de rebus curie scribitis: q̃uis aliq̃n que nolĩ audiā. Sed significare oportet ⁊ bona ⁊ mala q̃d vos accurate facere gaudeo. Qr nō succedit de ānuata nō miror. Est eñ necesse pauperē vt agā vitā: sic mea natura vult. Forsitan ꝓpter res grecoꝝ statuet papa ex oĩ clero decimā colligē id deerit. duplici malo plectar duẽ vno cupio liberari. Uerū puto me vt pridē scripsi breui ad vos venturū tūc videbo: q̃d nā esse debeat de annuata ⁊ oēm fortunā tolerabo fortit̃. Cesar annuit mihi post festū michaelis expedita re prutenica vt domū ad tēpus repetam. Acceptaui tēporaneā licentiā: ac cū domi fuero p lr̃as aliā manēdi facultatē: vel impetrabo vł extorquebo: ne sp curialē seruitutē seruiā. De patauieñ. ecclesia nō video q̃ ex hoc loco vnq̃ possit haberi cōclusio. Si tn̄ papa p se aliq̃d ageret: cupio ⁊ dn̄i vlrici sonnenberger ⁊ mei memoriā habeatis. Sed puto mei infortunū augendi cā nunq̃ ecclesia patauieñ. expediet̃. De pace olim tractata vt res se habeat scriptū est a me. pendet adhuc oĩa. Puthhaim qui nobiscū prius fuit. iā hostis est: ꝓpter stipendia que vel nimia petit vel pauca offerunt̃. Tractat̃ tamē de cōcordia secū: de q̃ nō est magna spes. Sic semp aut bellū est: aut belli metus. Inq̃eta est hec terra ⁊ assiduis vexat̃ turbinib⁹. Rex ladislaus adhuc est in ꝓposito petēdi bohemiā in festo michaelis corone suscipiēde cā. Scribo aliq̃ reuerēdissimo dn̄o meo sancti angeli de facto capituli prageñ. scripsi ⁊ prius dn̄o firmano. Rogo petat̃ vt aliq̃d r̄ndeat. De bello italie quō sese habeat cupio. d. Stephani

n

noſtri lr̃is inſtrui. Velitis eũ vt ſcribat cõmonefacere. Alias dixi me brẽ lr̃as do/
ctoratus ꝓ amico dñi aſſiſini. eas mecũ afferã ſic ei meo noĩe dicere nõ grauemi
ni. ⁊ valete optime. Ex gretz die. x. auguſti. anno vt ſupra.

Iterũ hoc expetit ⁊ q̃d papa ⁊ cardina/
les de clade ꝯſtantinopolitana ſentiãt.

Epiſtola. cxxxviij.

Enerabilis ⁊ eximie doctor amice honorãde. Que nuper ſcripſiſti mihi
de reb⁹ italie cupide legi: notaqꝫ ceſari feci: expecto ex te plura. Puto nũc
de pace apud italos agi: cõmonitos clade grecoꝝ. Apud nos em̃ fama eſt
conſtantinopolim expugnatã eſſe a thurcis. Veram captã. Naues pluris rece/
ptas magnam xp̃ianoꝝ factam cedem. Niſi ergo nunc inuicem pacificamur. ac
de modo reſiſtendi thurcoꝝ furori cogitamus: actum de nobis eſt. Quippe ceſar
ad eam rem q̃ꝫ feruentiſſimus eſt. Si modo papa ⁊ alij reges concurrere velint.
Oro igit̃ te ne pigriteris mihi de omni ſtatu italie ſcribere quid agat in tanta no/
uitate ſacer orbis ſenatus. Que mens ſit ſummo ſacerdoti: quid prudentes ita/
lie viri de tali concuſſione xp̃ianoꝝ ſermocinent̃. Et ſi res ipſa quo geſta ſit ordi/
ne ſcitur apud vos: cupio id mihi cõicatum facias. Nos his in regionibus nihil
aliud noui habemus q̃ꝫ iſta de grecia allata nouiter horrẽda ⁊ dolenda cuncto
populo xp̃iano. Que vtinam tam falſa eſſent q̃ꝫ vera timeo fore. Vale ⁊ me ama
vt ſoles. Ex grezio die. x. Auguſti. Anno. M. ccccliij.

Congratulat̃ ꝓſperitati ſucceſſus ⁊ petit
certior fieri de clade conſtãtinopolitana.

Epiſtola. cxxxix.

Euerende in xp̃o pater ⁊ amore frater. Feciſti probe qꝫ te poſſeſſionẽ ha/
biturũ eccl̃ie ſignificaſti. Iã em̃ ſcripta nõnulloꝝ ad me venerãt qui ſe ma
le tibi ſperare aiebãt. Que res mihi erat moleſtiſſima. Cõgratulor igit̃ ti/
bi ⁊ gaudeo mihi: qꝛ te põtificẽ nõ titularẽ audio. Tua fortuna oĩs mea eſt: neqꝫ
ſine me vel triſtari vel gaudere potes. Videbo te vt ſpero ꝓpediẽ. Nã ceſaris vo
luntati domũ ad dies aliquot repetã. Et ſi deus annuet curabo in eccleſia ꝑſeuera
re: viuereqꝫ mihi ⁊ populo meo. Interdũ ⁊ romã veniẽs te cõueniã: ⁊ dulcis nr̃e
cõſuetudinis fructũ capiã. Nuis talia iã ex grecia noua ferunt̃: que nullũ xp̃ia/
nũ bonã hr̃e mentẽ ꝑmiſſura vident̃. Apud vos nõ dubito illa eſſe q̃ꝫ notiſſima.
Quare mihi feceris rem acceptã ſi vt negocia conſtantinopolitana rome dicunt̃
geſta me docueris. Vale optime ⁊ reuerẽdiſſimo dño nr̃o cõmuni cõmendatum
me facito. Ex gretz die. x. auguſti. Anno. M. cccclij.

Hortat̃ papã vt xp̃ianos ꝯ thurcos defendat: ⁊ in/
noteſcit q̃ ꝑ manib⁹ ſunt int̃ hũgaros ⁊ auſtrales.

Epiſtola. cxl.

Eatiſſime pater ⁊ clemẽtiſſime dñe. poſt deuota pedũ oſcula beatoꝝ ⁊ hu
milẽ mei recõmendationẽ. Scripſerã nuꝑ. S. veſtre de ꝑditione conſtãti/
nopolis. Deinde noua hic fuerũt que ciuitatẽ illã adhuc ꝑ xp̃ianos teneri
dicebãt. Id mihi ad tẽpus cõſolationi fuit. Sed nunc inuenio primũ nunciũ ni/
mis verũ fuiſſe. Quibus ex reb⁹ etſi mihi aliter non ꝯuenit de tanta re loq̃: tamen
vt xp̃ianus tacere nõ poſſum. Multa cũ ceſare de hac calamitate reipublice xp̃ia
ne ſum locutus. Inuenio mentẽ eius bonã: ſed impoſſibile eſt preclare agere euꝫ
cui deſunt facultates. Qꝛ ſi veſtra ſanctitas cui principes auſcultant ad hoc naua
rit operas. Non eſt mihi dubiũ quin furor thurcoꝝ comprimi poſſit ⁊ xp̃iano po
pulo bene cõſuli. Tanq̃ꝫ igit̃ vermiculus ſcripſi nuꝑ ⁊ modo ſcribo vti ad rẽ hãc
veſtra pietas viriliter aſſurgat oro velit ⁊ toto pectore negociũ fidei ſuſcipiat. ſcri
batqꝫ ceſari ſuum ꝓpoſitũ qui ꝑfecto volẽs eſt: ⁊ ap̃lica mandata totis conatibus
exequet̃: queãdmodũ ex ſuis lr̃is cognoſcetis. De reb⁹ harũ partium hec referre
poſſuꝫ. Hũgari ad feſtũ ſancti bartholomei ꝓximũ conuentũ habituri ſunt apud
poſſoniũ cũ rege ſuo. Ibi tria dicunt̃ agenda. Primũ danda eſt opera vt pax cuꝫ
ceſare tractata ratificet̃: ad id auſtrales cupientiſſimi ſunt. Comes cilie aliũ aim

habet. Plus tamen valituri ꝙ mali credunt᷑. Secundū est vt axamit ex hungaria eliminari possit qui multas strages hungaris dedit. Fert᷑ꝗ iam .xiiij. milia hominū in armis habere ⁊ ad eos iam confugisse giskram nonnulli tradunt: sed hoc nondū certū est ꝙuis recessisse cum mali animi a rege ladislao constet. Tercium est vt de facto thurcoꝝ consiliū capiat᷑. Hec de hūgaris. De austria hec sunt. Ueniunt nūc ad sanctitatē vestrā legati regis dicunt᷑ acturi de censuris ⁊ de ecclesia pataueñ. De hoc vltimo scit vestra pietas quid cesari promissum sit. Durum est offendere tantū principem ⁊ ecclesiam semper vacare fortasse durius. Nescio q̄d dicam vestra sanctitas meliorē partem eliget. Aiunt aliqui legatos illos etiā de compactatis bohemorum cum vestra sanctitate acturos. Naz rex illa bohemis ꝓmisisse fert᷑. Male vt intelligo res apud bohemos se habent: quando heretici dominant᷑. Comes cilie parum de fide curat. Rex puer tantū cupit quantū sapit Nunc apud vratislaū inter regē polonie ⁊ alberti filiam matrimoniū tractat᷑: credit᷑ꝗ iam cōclusum. Hec habui que modo pietati vr̄e scriberē. Cōmendo me pedibus vestre. S. quam diuina pietas diu sospitez nobis prebeat. Ex grezio stirie die .xj. augusti. Anno quo supra.

Epistola .cxlj.

Cōstantinopolitana clades veridice refert᷑.

Reuerendissime in xp̄o pater ⁊ dn̄e mi colendissime. post humilē recōmendationē. Dedi nuper dignationi vr̄e litteras ꝑ quas aiebā noua huc delata esse: q̄ calamitatē cōstantinopolitanā denegarent. Ita equidē factuz ē. Nam de venetijs illa vana leticia venit. Sed nunc ex pluribus locis habemus nimis verū fuisse primū nunciū. Nam ⁊ constantinopolis capta ꝑ thurcos in seruitutē redacta est: hominū magna cedes facta anime multe abducte sunt: ⁊ alia pleraꝗ loca occupata. Quibus ex rebus verisimile est superbū ⁊ crudelem hostem non quieturum: neꝗ per ignauiā ⁊ socordiā: tantam victoriā neglecturum. Incūbit ergo apostolico culmini: de tanti periculi auersione cogitare: admonere p̄ncipes ac populos instare: vigilare: festinare: nihil omittere ex his que ad reipublice salutem pertineant. Ad quam rem licet sacrum orbis senatum ardentē nō ambigo. Tamen dignationē vestrā pro veteri seruitute mea his paucis onerare p̄sumpsi. Quibus me veluti xp̄ianū de talibus nouitatibus anxium esse: catholice religioni timere ⁊ prouisione optare. Neꝗ alia sup hoc modo: de rebus bohemicis aliqua nuper dignationi vestre significaui: si ꝑ occupationes vestras licet: cupio responsum habere. Meꝗ vestre. P. reuerendissime quoad possum me facio commēdatū: quacūꝗ in re possum illi seruiturū. Ex grezio stirie die .xj. augusti. Anno. M.cccclij.

Epistola .cxlij.

Auctoritatē absoluēdi impetrat vicario.

Reuerēdissime in xp̄o pater ⁊ dn̄e mi colendissime post humilē recōmēdationē. Assumpsit al's vestra reuerendissima. P. ad preces imperatoris in suum vicariū honorabilē ⁊ modestum virum dominū iacobum plebanū in stain: qui ⁊ cesari charus est ⁊ omnib⁹ acceptus. Uerum in litteris vicariatus nulla ei facultas cōmissa est: aut conferendi beneficia: aut in casibus reseruatis absoluendi delinquentes. Sed hanc facultatem habere dicit᷑ episcopus pectineñ. que res domino iacobo grauis est. Audire eniz causas ⁊ corrigere excessus odiosum est. nisi ⁊ potestas sit absoluendi ⁊ gr̄as cōcedendi. Credit autē ipse ⁊ mihi satis verisimile videt᷑ dignationē vestrā id inaduertenter obmisisse. Eapropē multū desiderat vt officiū suū ampliare dignemini ⁊ ptātem sup p̄missis sibi cōcedē. Ad quā rē q2 cesar scribit: nō ē opus multa me v̄ba facere. Tm̄ testificor id futuꝝ cesari charissimū ⁊ dn̄m iacobū ꝓ sua v̄tute hoc honoris mereri. Cupiēs etiā meas p̄ces apd̄ vr̄am dignationē sibi vtiles esse. In ꝑtib⁹ istis nō habem⁹ alia noua nisi illa horribilia ⁊ dolenda de cōstantinopoli ꝑdita. Que vt nos hic ꝯturbāt: sic

⁊ dn̄m nostrū ⁊ sacrū collegiū merore afficere nō ambigo. Velit aūt pietas diuina oibus xpianis regib⁹ mentē dare: vt sup his cogitent: ⁊ ad obuiandū thurcoꝝ potētie festinent: de qua re parū spero: nisi dn̄s noster sanctissim⁹ eius rei se principē pbens dormiētia hominū pectora excitauerit. Recōmēdo me reuerēdissime paternitati vr̄e: ad cuius mandata paratissimū me sp habebitis. Ex grezio die. x. augusti. Anno. M.cccclij.

Epistola.cxliij.

Excusat se cur patriā vt dixit reuisat.

Ximie doctor amice colēdissime. Qr ad me nō scripseris p oratorē regis tui id arbitror cause fuisse: qr non putasti me iam redisse in patriā. Nā q mei oblitus sis nō cadit in mentē. Noui em̄ qr tenaciter amas neq; pueroꝝ more variaris. Miraberis ergo cū scripta hec recipies in quibus me intelliges adhuc germanū eē ac vitā in exilio ducere: cū tibi me breui domū velle repetere dū penas nos aderas affirmauerim. At cā remansionis mee fuit bellū tuscie quod rex aragonū florentinis intulit. Id em̄ patriā meā in turbine multo tenuit qua de re fuit mihi antiquus abesse. Nunc vo qn̄ obnixe sumus: pōtifex paci faciūde operas nauat. Spero me breui ecclesiā meā repetiturū: ac dulcib⁹ amicis ⁊ pximis vsurū: quibus iā duob⁹ ⁊ viginti annis carui: q̄uis aliqn̄ paucis dieb⁹ domi fuerim. Hec volui tibi velut amico scripsisse: cui oia cōsilia cōicanda sūt. Que apud nos agant̄ ex oratore regio plenius intelliges. Cesarea cōiunx bene valet scitq; hoib⁹ vti sūt vti: magnūq; tota germania pulchritudinis nomē hz. s maius prudētie atq; modestie: vtinā ⁊ soror vna ex suis ad ptes has nuberet. Sic em̄ soror sorori ꝯsolationi eēt: ad id ego quātū valeo tantū nitor ⁊ cōsilio. Rogo te serenissimo regi tuo quē nr̄i seculi decus magnū eē confirmāt: cōmēdatū ⁊ deditū me facias. Dn̄m lupū si redierit saluū dicas meo noie: ⁊ silr alterū lupū q quōdā basilee mihi beniuolus ⁊ singularis amicus. Vale cū cōiuge ⁊ liberis si q tibi adhuc nati sunt. Ex grezio stirie die. xxiij. Augusti.

Epistola.cxliiij.

Promouet. D. pirkamer ꝯ. D. pe. knorren de ecclīa sancti laurencij in nurēberga.

Beatissime pater ⁊ clementissime dn̄e post deuota pedum oscula beatoꝝ ⁊ humilem mei recōmendationē. Q̄uis meis litteris iampridem spectatum ⁊ doctū virū dn̄m thomam pirkamer in iure canonico licentiatum. vestre beatitudini cōmendauerim: super lite quam habet de ecclesia sancti Laurencij nurbergeñ. cum aduersario suo. Tamen quia lis ipsa nondū decisa est. non ab re puto eundem vestre pietati de nouo facere recōmissum: vt in suo iure confoueat̄. Neq; enim aliud is petit q̄ iusticie complementū: quod etsi sperare omnes de summa vestre sanctitatis equitate possint: hunc tamen nonnulle prerogatiue certum reddere videntur. Nametsi ambo collitigantes boni viri sunt docti: ⁊ beneficio de quo litigant digni. quia tamen vnius esse debet. non duoꝝ hic merito preferēdus est: qui ⁊ possessor est: ⁊ ciuis ⁊ acceptus populo. Quodq; magis pōderandū arbitror. etiam cesarea maiestas huic affecta est: eumq; in sua ciuitate hoc beneficiū obtinere apprime cupit: queadmodū ex suis litteris vestra clementia plenius intelliget. Quib⁹ ex rebus valde vtile putarē si fieri posset q in hac ecclesia predictus thomas quietus dimitteret̄ ⁊ aduersario suo de aliquo alio beneficio p modū ꝯcordie ꝓuideret̄. Sic em̄ vestra sanctitas illis ciuibus nurembergensib⁹ de sede aplica benemeritis specialissimā gratiā faceret: ecclesie bene consuleret: virū bonū ꝓmoueret: ⁊ cesareo culmini cui res cordi est cōplaceret. Hec p debito meo erga pietatē vestrā volui scribere: cui me iterū atq; iteꝝ facio cōmendatū. Ex grezio die. xxiiij. Augusti. Anno. M.cccclij.

Epistola.cxlv.

Impetrat cuidā gratiā cesaris.

Eneas eps̄ seneñ. docto ⁊ prudēti sacerdoti dn̄o iohāni forster amico suo. S.p.d. Binas epl'as tuas p hos dies accepi. In primis cōmendasti ami-

ci tui cām. In alteriꝰ tuū negociū. Primis vt te latere nō arbitror abunde satisfeci. Alteris quoqꝫ gessi vt potui morē. Fui cū cesare de tuo casu locutus. Ostendi tuā innocentiā: mōstraui tuam fidē: de tua doctrina suz locutus. Supplicaui te in grām recipet. velletqꝫ te suis in dominijs tuto esse. Pñtes fuerē vlricus sonnenberger ⁊ iohēs binderbachiꝰ viri boni ⁊ tui amātes. Rñdit cesar nihil se hr̄e aduersū te fauereqꝫ tibi qñ velles ⁊ vbi velles in suis territorijs morā faceres. Dñs iacobꝰ tūc egrotꝰ fuit neqꝫ potuit sermoni interesse. Quātū tñ ad hāc ptē res tua absoluta ē: potesqꝫ cū voles tuto venire. De seruitio aūt nescio vbi nūc id tibi patere possit. Si venerit saltzburgeñ. antistes: ero tui memor studeboqꝫ tuā ꝯditionē efficere meliorē. apud me nō vacat locꝰ. Familia mihi eq̄ maior ē: ⁊ ego indies dispono domū repetē seruileqꝫ hāc vitā relinquere. Hec ad cām dicta sunt: tuas lr̄as probo ⁊ cōmēdo ⁊ suadeo vti ꝑseueres. Doctꝰ es fies breui doctissimꝰ: neqꝫ ꝟtuti tue locus deerit. Vale ex grezio stirie. die. xxv. augusti. Anno. M. cccclij.

Significat amico infirmitates. suas. **Epistola. cxlvj.**

Litteras tuas amātissime frater sanꝰ accepi quibus egrotatus rñdeo que res valitudinis genus neqꝫ ab re a deo nullū mihi ignotū est. Nulla sunt corporis aut incōmoda aut ꝑicula: que non ꝑtulerim. Febriuz mille spēs sum exptus in vsu veluti quotidiano morbo assignatus sum. Calculi passio familiaris est mihi. Dolores yliorū rome duodecim diebꝰ me vexarunt. Oculos pegi perdidi. Dolui dentes in vltima britanie parte quā nūc appellāt scotiam. nō sine cruciatu podogra quocūqꝫ terrarū pergo mē sequit̄. Quid stomachi debilitatez aut ventris torsiones referā. Nulla mihi molestia corpopis nō est nota. Vnum erat incōmodū quod nondum attigerā. Vrinarum profluuiū ac vesice lassitudo veluti quedam paralysis. Id nunc experior: nō sine corrosione carnis ⁊ fluxu sanguinis: Credo te cū hec audies crediturū me magnoꝑe afflictū eē neqꝫ falleris si ita credis. Crucior. n. ⁊ torq̄or nō corꝑe solū ſ etiā mente. Cuius eñ tam ferreus animꝰ est vt dolente corꝑe nō doleat: Cōiuncta sunt hec duo corpꝰ ⁊ animꝰ. Neqꝫ dū gerūt hoīem alterū alteriꝰ nō turbari molestia pōt. Verū ego etsi angor non tñ ita cōsternatus suz vt nō aīm ad mētē reuocē cogitēqꝫ dolores istos aliqñ vel sanitati finiri vel morte. Medicus mihi vir bonꝰ ⁊ mei amantissimus quē optime nosti. Nobilis eques iacobꝰ de ladrona spez salutis primā facit: cui ego multum tribuo. ⁊ ꝓpter doctrinā ⁊ ꝓpter fidē quā scio in eo summā eē. Itaqꝫ spero me breui cōualiturū. Quod si deus dederit mox equo cōscendo. ad te veniā domi qđ superest vite ꝯsumpturus. Cogito tamē ⁊ in alterā partē res posse deflecti. Nanqꝫ cū dubia vita sit beneualentis que nō pōt in egrotante certitudo repiri. Existimo fieri posse vt vel hoc augescente morbo: vel alio supueniente: vitā ei qui dedit reddam. Neqꝫ in hoc mihi cōsolatio deest. Nā etsi mori extra patriā longe a necessarijs nōnulli miserū putent. ego q̊z libentius inter meos q̄ inter exteros morerer. Nescio eñ quō mollius ossa cubent manibꝰ tumulata suorū. Teneo tamē menti quod ille ait: non incelebratus philosophus: vndiqꝫ tantūdē esse ad inferos vie. immo etiam ad superos ad quos me transiturū nō despero. Nā etsi magna peccatorū sarcina premor: maiorē tñ esse diuinam misericordiā q̄z meam iniquitatem non dubito. In hac confido: in hac me totū resoluo. Nec ego cum illis sentio qui post hanc vitam extingui animos putant. Ac propterea mortem timendam negant in qua nihil sit mali: mortēqꝫ dicūt esse totū quod ante nos fuit: ⁊ quod nobis desinentibus est futurū. Nam quid homini molestius dici potest: q̄z eum ita desinere morientem vt nihil omnino post mortē sentiat. Sitqꝫ velut extincta lucerna que neqꝫ priusq̄z accēderet̄ lumē habuit. neqꝫ cū extīcta est habet. Hec eñ si crederē terrere me profecto moriturū. Sed persuadeo mihi verū eē qđ magni philosophi tradiderunt. quod xp̄s saluator predicauit quod mater ecclesia docet Exutis corpore animabus vitam esse alterā in qua boni a malis seorsuz habitent

⁊ aliȷ̄ beatam ⁊ aliȷ̄ miserā vitā prout in corpore gesserūt recipiētes. Hec mihi ve
ra consolatio videt̄: cū vita excedendum sit: sperare in conciliū migrare sanctorū
ascendere super sydera: intueri celum: ꝯiungi beatissimis angelis: diuinitatis in-
finitatē intelligere cognoscere trinitatem: ⁊ omniū que nobis in terra manentibꝰ
obscura vident̄ tenere causas: rationes inspicere: atq̄ mihi ita nedum in morte
nihil mali: sed multum boni esse persuadeo. His tamē quos xp̄s ad se vocat: vo-
cat aūt omnes qui cuȝ vocant̄. libenter eum comitant̄. Talibus ego inter egro
tandū exhortationibꝰ vtor. Preparo me si vocer ad exitum: vt si forte vita pellar
seculi huius: non tāȝ hinc eiectus q̄ desup citatus videar. Hec tibi pro egrotatio
ne mea sint dicta. Verū quia tibi nihil tacendū est. Nō me solū valitudo mea cō-
mouet: sed etiā petri nepotis qui febribus acutissimis detinet̄. Jam tn̄ meliuscu-
le se habet: extra periculū positus fuit: non sine discrimine liberat̄: non sine tēpo-
re. Libratim vt aiunt morbi veniunt: vnciatim abeunt. Sed ista parētibꝰ suis oc
cultanda sunt curandūq̄ est vt filiū prius sanū intelligant q̄ȝ egrotū fuisse cogno
scant. Nunc ad id venio in quo me vehementer accusas: velut patrie parentuȝ ⁊
amicoꝝ penitus oblitum: qui nolim domuȝ redire. Non sum gregori vt estimas
meoꝝ immemor. Dies noctesq̄ dulce solū patrie ante oculos habeo. Nunc ma
trē nūc sorores: nunc nepotes: nunc te mente reuoluo. Neq̄ aliud cupio q̄ domū
q̄ȝ primū repetere. Miror te posse opinari de me. Scribis etenim vbi ego vel dul
cius: vel suauius esse possum: q̄ȝ ea in terra que me produxit: ⁊ vsq̄ in viruȝ aluit
vbi amicoꝝ copiā habeo ⁊ ꝓpinquoꝝ. Et quod maximū est cum auctoritate ⁊ ho-
nore inter meos esse possum. An non putas me cupide ad ea colloquia reuersuꝝ
que aliquādo simul amici consueuimus. Vbi nunc marianus zosinus. Nūc fran
ciscus patricius: nunc georgius andrentiꝰ sermonē habeat. An non me delecta-
bit: modo franciscū ptholomeū: modo iohannē campanium: iam mihi episcopa-
li dignitate equatū audire loquentē. Preterea dulces cognatos ⁊ affines. Festi-
no sane: neq̄ aliud cogito: nisi vt quātotius ad vos redeā. Sed curo ne dum tuo
meoq̄ desiderio satisfacere conor. Cesaris animū offendā. Decimū sibi iam annū
seruio: inueni grām in oculis eius. Creui sub eius vmbra multū me sua benigni-
tas extulit. Do opam cū bona grā: ab eo recedā ne malꝰ sit finis: vbi ꝑncipiū bonū
meliusq̄ mediū fuit. Omniū rerū exitus extimari solet. Petiui per hos dies licē-
tiam visendi domū: eamq̄ cesar ita mihi concessit: si prius inter prutenos iudiciū
ageret̄: cui dies. xiȷ̄. kl̄. nouembris dicta est. Illū ergo expectare non cesarea solū
voluntas: sed etiam egritudo me cogit. Tunc autē si sanitas aderit: itineri me sta
tim cōmittā. Interea te rogo mearū rerum curam geras. matrē meā cōmenda-
tam habeas. Bartholomeū cognatū quem senio grauē accepi: meo nomine visi
tes: vicariū horteris officiū ad reditū cōtinuare. Bartholomeū ꝓcuratorē dome
stice cure solerter intendere. Amicis omnibus ex me multas salutes dicas. Se-
natui ciuitatis me cōmendes: cui ex his regionibus paucas nouitates referre pos
sum. Nā dolendū illud ⁊ acerbissimū constantinopolitanū nouū: iā vetus apud
nos est. Stulte xp̄iani principes egerint: nisi furentibꝰ thurcis occurrere studue-
rint. Germani modo pacati sunt: ⁊ si quis eos ad eā rē excitaret: nō apti modo: s
etiā volūtariȷ̄ reperirent̄. Rex hūgarie in posonio conuētū regni habet. Tria ibi
tractant̄: De modo expellēdi latrones qui regnū infestant. De pace cū cesare fir
manda. Ac de modis inueniendis ꝑ quos thurcoꝝ conatus ne vlterius serpat cō
primi possit. Vale ex gretz stirie. iiȷ̄. die septēbris. Anno. M. cccclīiȷ̄.

Sperat ladislaum regē hungarie cum cesare pacem confirmare.

Epistola. cxlviȷ̄.

Eneas ⁊c. Hērico senftlebē. Venerabil' amice charissime. Grate sūt mihi
semꝑ littere vestre: ex quibus nō mea solum negocia quē cursum habeāt:
sed etiā de statu curie: ac etiā totius italie certus fio. Pro quibus rebꝰ in-
gentes vobis gratias habeo. Intellexi que nuper egistis in recessu cardinalis sā

angeli circa remissionē annate: obligatis me dietim magis: faxit deus vt aliquando vices rependere possim. De constantinopoli cognoui que scripsistis. Ego q̄ȝ prius in ea re vobis litteras dederam. Calamitosa ⁊ deploranda res est. Sic nostre nequitie flagitant discordamus omnes vulneram⁹ nosipsos intus cedimur: ⁊ exterius flagellamur: vltio peccatoꝝ est: res male sunt: spes ꝟo multo peior: nā que tanto vulneri medela paretur non intelligo: dormiunt nostri principes de salute cōmuni nemo cogitat: nisi pōtifex maximus quem de pacanda italia sollicitum esse accipio. Nescio quantum eius votibus itali pareant. Sed ⁊ tanta res quanta est thurcoꝝ potentia non italos solum: sed omnes contra se xpianos exposcit. Nos istis in partibus quieti sumus. Gregorius de puchaim cesari reconciliatus est. Rex ladislaus in possonio cōuentū habet regni hūgarie: speraꝶ confirmaturus cū cesare pacem. Nā satis habet per se negocij aduersus axamit: qui cū magna multitudine latronum sepusinos vexat. Cogitare quoqȝ de thurcis vltra omnes xpianos reges habet: qui eis vicinus est. Promisit etiā bohemis ad festū michaelis ꝓximū bohemiā ingredi coronaȝ recepturus: que res forsitan facient pacem cum cesare vt libentius amplectaꝶ. Hec habui que nunc ad vos scribereȝ Finito negocio pruthenorum cuius causa manere me cesar voluit: domū repetā tumqȝ vos visere curabo. Eius rei dies est. xij. kl'. Nouēbris. Valete ex gretȝ die iij. septēbris. Anno. M.cccclij.

Patauieñ. epūs electus prepediꝶ ꝯfirmari ꝓpter cesaris indignationē.

Epistola. cxlviij.

Neas senensis eps. D. petro de noxeto. Magnifice comes maior honorāde post recōmendationē. Susceptis litteris tuis vna cū breuib⁹. S. domini nr̄i mox cesareā maiestatē adiui que tunc forte in mēsa sedebat. Expectaui finē prandij: deinde semotis arbitris: reddidi sibi aplica scripta: fingens me nescire quid illa continerent. Cesar vt aperirē vtqȝ legerē iussit: quo facto remansit aliquātulū territus: dixitqȝ alia ista scripta sunt: ꝙ q̄ nuper accepim⁹. Cui ego noua inquā cesar impedimenta. noua remedia querūt. Deinde ꝓsecut⁹ multa in eā ꝑtē locutus suȝ vt mentē cesareā ad volūtatē dn̄i nr̄i scissimi ꝑducerē: petiui q̄ȝ dari rn̄sum. Sed multū anim⁹ eius turbat⁹ erat: duo potissime cōsiderās. Vnū ꝙ electus cōtra volūtatē suā in ciuitate impꝑialis feudi obtineret epatū. Alterū ꝙ tā manifeste ⁊ publice ꝑ oratores electi diffamat⁹ isset. Quib⁹ cum mederi verbis studerē: rn̄sumqȝ tādē deposcerē. Ait se velle reliq̄s cōsiliarios hr̄e atqȝ cū his plen⁹ deliberare: iussitqȝ vt cū illis venirē ad se. Res est dilata ꝑ aliquos dies vt est modus curie nr̄e: q̄ nihil absoluit sine mora. Cū reuentū esset ad cōsiliū: magister vlricus sonnenberger ⁊ ego soli fuim⁹ qui ꝑtes electi iuuim⁹: conatiqȝ magnoꝑe sum⁹ cesaris mentē ad illū inclinare. Sȝ neqȝ cesar flecti potuit neqȝ reliq̄ ꝯsiliarij ci⁹ ꝓpositi erāt vt electo mos gereret. Sic res ipeditaꝭ: eo tn̄ deductū negotiūꝭ vt placet cesari ecclie patauieñ. ꝓuideri de q̄cūqȝ ꝑsona excepto electo quēadmodū ex lr̄is impꝑialib⁹ plene ꝑcipies. Neqȝ plus hac vice obtineri potui. Facit sibi hoc incōmodū electus ip̄e: qui nimis nisus est cesarem paruifacere. Misit eñi huc ex suis vnū secretissimū marescallū. N. curie sue ꝑ eūqȝ non decē milia vt mentiti sunt oratores sui rome: sed duo milia tm̄ florenoꝝ obtulit si cesar sibi iniurias remittens ꝓ eo pape scriberet. Visum fuit cesari graue tantā iniuriā ꝓ tā parua pecunia remittere. Ille aūt dixit se ad suū dn̄m ituꝝ: reuersurūqȝ post dies aliquot cū maiori ꝑtāte: sperareqȝ bn̄ posse negociū terminari. Sic ille abijt: neqȝ vnqȝ reuersus est. Scripsimus magister vlricus ⁊ ego ipi electo sperabamusqȝ negociū ꝓ minori sūma posse cōponi: q̄ȝ sex miliū florenoꝝ. Neqȝ putabam⁹ reȝ illicitā ꝙ ille pecuniā daret ꝓ offensa dn̄o suo facta: si grām mereri vellet. Est enim modus oīm gentiū vt dāna pecunijs resarciāt. Ille aūt elect⁹ q̄ pluries mihi scripserat ⁊ mgr̄o vlrico vt cām suam adiuuaremus: neqȝ nunq̄ ad cesarem remisit neqȝ ad nos rescripsit. Nescim⁹ q̄ causa eū retinuit: nisi quia putabam⁹ habuisse

Patauium Imply

eū scripta de curia: ꝑ que certificatꝰ sit etiā inuito cesare papā sibi ꝓuisurū. Sic bo
nus vir sibipsi turbas facit. Et nūc ꝓcuratores sui cesarē publice diffamāt. Q̄d
ꝗ̄ moleste sublimitas imꝑatoria tulerit neq̄o exprimere. Vtcūq̄ȝ sit cesar ad id de
uenit vt placeat ei eccl'ie patauieñ. de quis ꝑsona ꝓuideri: dūmo electꝰ excludat̄:
ꝑ hāc viā poterit dn̄s nr̄ eccl'iaȝ illā pacificare. Neq̄ȝ em̄ difficile erit aliū repire q̄
suam eccl'iaȝ electo tradat ⁊ accipiat patauieñ. vel frisingeñ. vel brixineñ. vel eyste-
tensis vel augusteñ. vel aliꝰ quiuis req̄rat̄. Mihi tñ hoc mediuȝ videt̄ magis q̄d
subijciā videlȝ. Vt dn̄s noster scissimꝰ onꝰ hoc ꝯcordādi electū cū cesare in se su-
sciperet: ⁊ faceret q̄ electus ratū se hr̄e ꝓmitteret: q̄cq̄d ꝑ suā sanctitatē determi-
naret̄ dandū cesari ꝓ satisfactione iniuriarū. Putarē em̄ hoc imꝑatorē nō recusa
turū: ⁊ sic ille eccl'iam obtineret: alioquin nō intelligo q̄ papa possit sine indigna-
tione cesaris hūc electū ꝓmouere: ⁊ possent i hac re nasci multa mala. Nec expe-
diret inter papā ⁊ imꝑatorē qui modo se summe amāt nasci rubiginē ꝓpter hanc
ecclesiā. Vt litteras meas legis ⁊ sūmo pōtifici quatenꝰ opus est exponis: maxie
mihi voluptati est: multūq̄ȝ idcirco tibi suȝ obnoxiꝰ. Neq̄ȝ expeto vt rescribas sꝑ
q̄ tuas occupationes innumeras esse scio: satis supq̄ȝ satis ē si scripta mea digna
ris respicere. tua tñ humanitas oēm laborē vincit: ⁊ mihi vel manu ꝓpria rescri-
bere nō refugit. Est in te ꝯstās amicitia neq̄ȝ defluit amor tuꝰ. Adhuc te basilieñseȝ
recognoscis ⁊ vsure veteris memoriā tenes. Scis quātas sil'duximꝰ noctes: pau
ci ex achademia supsunt: m'lti ex amicis veteribꝰ periere. Quāto numerus amico
rū restrictior est: tanto decet amorē esse feruentiorē. Queȝ te ꝑstare in me sūmum
nescio dicere quātū me delectat. Tu te ipse melius cogitabis: q̄ meos mores egre
gie calles. De patria que scripsisti plene apud me nota sūt: doleo terrā illā tot cla-
dibus affici. Spero tamē sapientiā summi pōtificis id curare: vt nostris saltē die
bus vltimis pacē habeamus. Vt si xp̄iani principes non tm̄ sapuerint vt inter se
lites finiant. Inuenient qui eos docebit thurcoꝝ imꝑatorē. Et illa de nobis fabu-
la decantabit̄: quā de rana ⁊ mure scribit esopus. Deus tantum facinus auertat.
Verum vt de domo mea dicam: q̄uis hoc tempore non fuisseȝ illic quieto aio vt
ais: tamen illi ciues frequentibus me litteris vocitant; meāq̄ȝ moram tādiutinā
egerrime ferre vident̄. Nunq̄ȝ ex tuscia nuncius venit absq̄ȝ citatorijs lr̄is Sunt
modo ꝑces modo mine quibus ad reditū vocor. Nō video me posse amplius ob
sistere. Cognosco me senē ⁊ morbis q̄ȝ pluribꝰ grauē. Itaq̄ȝ statuo si deo placuerit
in patria mori. Rogauiq̄ȝ cesarē vt indulgeret me domū visere. Concessa est mihi
licentia circa festū martini quindecim ante diebꝰ: eo tñ pacto vt redeā in curiam
Dico me reuersurū si cōmoditas affuerit. At cū domi fuero ꝑ lr̄as me absoluam.
Neq̄ȝ em̄ meū est semꝑ exulē eē: scio nō multos mihi annos suꝑesse; ne dicā dies
eos dignū puto inter dulces cognatos ⁊ affines cōsumere: quoꝝ mihi ⁊ magna ⁊
honesta copia est. Hic puto multos esse qui ꝓpositū meū dānabūt: ⁊ illos potissi-
me q̄ me maiorē cupiūt. Dicēt. Si māsisset eneas apud cesarem: hoc illi ⁊ hoc eue
nisset. Fateor petre amātissime; me pluris fieri dū cesari seruio: q̄ȝ duȝ maneo do-
mi. Sȝ q̄d ad me falsa hoim̄ existimatio. Nolo ex alieno pēdere. In me mihi sta-
bilitatē quero. Nolo sꝑ seruire: mihi viuere aliq̄n decreui. Quis preterea nouit si
apud germanos manens melius habiturus sim. Ego de me ipso iudico quod in
alijs inspicio: ⁊ que peiora sunt posse mihi accidere nō dubito. Preparoq̄ȝ pectꝰ
meū aduersus oēs fortune cōtumelias: si cōtra me velit irasci: q̄uis i hāc vsq̄ȝ diē
nō habeo q̄ fortune accusem. Naȝ siue honores siue opes siue alia huiꝰ seculi bo-
na inter hoies eque distribuant̄: scio me plus virili ꝑte assecutū. Itaq̄ȝ nihil mi pe
tre cur nō bono aio esse debeā. Facio q̄d suades letꝰ sum. Gaudeo his q̄ possideo
bonis: gaudeo in amicis: gaudio in meipso. Vtinā in alio seculo mihi secūda sint
oia quantū in p̄nti fuere. Quis em̄ me miserū dicere possit: qui ⁊ sūmi pōtificis ⁊
imꝑatoris gratiā reperi. Magna cōsecutus sum tuo fauore: ⁊ sanctissimi dn̄i nr̄i
benignitate: neq̄ȝ despero quin alia etiā maiora ex vr̄a beneficentia suscipiā. Non

tamen id apud me firmū est: scio posse mutari aplicam mentē ꝛ alia multa cōtin-
gere ꝓpter que fallat̄ opinio mea: immo vt verū fatear: ꝑsuadeo mihi nihil futuꝝ
ex his que magna voce vel mihi vel cesari sunt promissa. Nō ꝙ verba reputem
data: ſꝫ quia mortales intelligo mores: reuertar atqꝫ domū vt his qui velit inter
suos mori ꝛ iam se muneribꝰ huius seculi defunctū putet: si quid preter spem eue-
nerit: id cū terentio nr̄o deputabo esse in lucro. Forsitan aliquis erit qui cum tur
binibus seculi exemptū me viderit. O enea dicat solus scis viuere. sicut de vaccia
dictū scribit seneca: ꝛ si illud non probat. Hec volui apud te dixisse: ne mentē me
putes grauē habere: qui iubes ꝛ bene iubes: vt animo bono sim: sum nō bono so
lū: sed etiā iocūdo: atqꝫ eo magis leto ꝙ te cito visurū me arbitror. De litteris mi-
litie tue ꝗ̄ꝑmū cesari verbū feci: mox cōmissa res fuit. Amat eñ te sua maiestas
tibiqꝫ gratā rē facere cupit: ac de tua virtute grauiter ꝛ magnifice loquit̄. Titulꝰ
litterarū erit ille quē denotasti. Neqꝫ deinceps tibi magnifico scribet̄. Gubernato
rem cancellarie nolui in hac re tua onerare: quē neqꝫ in meis nūqꝫ negocijs acce-
do: neqꝫ eñ mihi amicus est. Sꝫ habet cesar duas cācellarias: imꝑialē ꝛ australē
Qui australem regant ad vnū oēs mihi beniuoli sunt. Ibi ego oīa expedio. Illic
est magister iohannes hinderbachius decretoꝝ doctor singulari beniuolentia mi-
hi cōiunctus: huic ꝓuinciā cōmisi. Is rez tuā libent̄ absoluit ꝛ aīo volenti. Itaqꝫ
lr̄e tue ꝑ latorē p̄ntium expedite ad te veniēt. Cū hec scripsissem, placuit iohanni
hinderbach q̄ intra decēdiū ad curiā venturus est: lr̄as tuas retinere ꝛ illas secū
afferre: vt cū aliq̄ munere ad te ꝓficisceret̄. Nec ego id sibi negare volui qm̄ nullū
exinde p̄iudiciū fieri tibi cognoscerē: nisi decē dieꝝ morā interuenire. De bn̄ficijs
patauieñ. Ad eū modū distribuēdis vt scribis: habeo tibi ingētes gr̄as: p̄corqꝫ id
solidū esse ꝓcures: si cōfirmari eū aut ꝓuideri sibi cōtingat. Post hec iam scripta
Captata hora magis felici allocutus sum iteꝝ cesarē suꝑ facto p̄fati electi. dixiqꝫ
sibi me timere ne tandē papa cogeret̄ electo ꝓuidere: qꝛ nō facile repiret̄: q̄ ꝓmo
uēdus eēt ad eccl̄iam quā alius possideret: durūqꝫ eēt romano pōtifici insignem
eccl̄iam diutius vacantē dimittere ꝛ multoꝝ principū ꝓ electo rogantiuꝫ sp̄nere
p̄ces. Qꝛ si ille ꝓmoueret̄ inuita sua maiestate nimis sibi dedecorosuꝫ eēt. Ex alia
ꝑte ꝯsiderare me aiebā. Graue eē sue serenitati ꝯsentire ꝙ suꝰ inimicus nō recōci-
liatus ꝛ q̄ nullā suꝑ dānis ꝛ iniurijs satisfactionē impendisset ad eccl̄iaꝫ insignem
sui feudi ꝓmoueret̄. Ob quā rē retuli me reperisse vnū mediū ꝑ qđ ꝛ sanctissimo
dn̄o nr̄o pape ꝛ sue maiestati mos gereret̄. Id aūt hmōi proposui scissimo ꝙ sua
maiestas remitteret ad dn̄m nr̄m. S. plenū arbitriū cōponēdi secū ip̄m electū: ꝛ
inducendi eū ad satisfactionē ꝓ dānis ꝛ cōtumacia impedientem: ꝛ quicq̄d dn̄s
noster in hoc facto ordinaret: maiestas imꝑatoria ratū haberet: ꝓuiso ꝙ similiter
electꝰ ip̄e dn̄i nr̄i arbitrio acq̄esceret. Cōfirmabā eñ sperare me. S. dn̄m nr̄m in-
ducturū illū electū ad cōuenientē recōpensam ꝛ tūc ille sine cōtrouersia posset ꝓ
moueri. Ad hec dixit cesar se de dn̄o nr̄o clemētissimo plene cōfidere. Iussit tn̄ in
cōcilio rem ꝓponi. quo facto oēs cōsiliarij hoc mediū ꝯmendarūt: ꝛ ita cōmissum
mihi fuit: vt beatitudini dn̄i nr̄i scriberē. Sic ergo dn̄s noster dignet̄ hoc nego-
ciū in se assumere ꝛ inducere electū ad humilitatē ꝛ satisfactionē qm̄ cesar de suo
arbitrio cōtentus remanebit. Alioquinn ꝯo stante illo ꝯtumace nunqꝫ consen-
tiret eū ꝓmoueri quēadmodū plenꝰ ꝛ aptiꝰ suꝑ hoc de mandato cesareo aposto-
lico culmini scribo. Nō fuit visum certis de causis ꝙ imꝑator hoc scriberet: sed ve
niet intra paucos dies ad curiā romanā suꝑ vno alio satis, magno negocio. dn̄s
iohes p̄fatus ꝛ ip̄e de hoc plenā habebit ꝑtātē. Tn̄ ex nūc cesar ꝯtētū sese dicit in
eo futurū esse. qđ. S. dn̄i nr̄i inter ip̄m ꝛ electū duxerit ordinandū: ita tn̄ ꝙ ille de
dānis ꝛ iniurijs illat̄ aliquā faciat emēdā: tātis excessibꝰ ꝯuenientē. Habes q̄d i
re patauieñ. ꝑ me factū sit: nō potui plus s̄ ꝑ hūc modū existimo negociū ip̄m bn̄
ꝯsūmari posse. Docet pietas dn̄i nr̄i ꝓcuratores electi q̄ dicūt ml̄ta imꝑatori ob-
lata ꝛ dicat eis se velle negociū cōponere. ꝛ si hn̄t ꝑtātez iubeat eos scribere dn̄o

suo ꝛ facultatē querere eo mō aut res votiuā habebit expeditionē aut honestius illis resistet. Pōt aūt. S. dn̄s nr̄ scribere cesari se hm̄oi mediū a me sibi transcriptū eē de mēte ꝛ volūtate sue maiestat; ꝛ dicere ꝙ id velit arbitriū acceptare ꝛ tūc res erit planissima: ꝛ si videt bonū eēt ꝙ sup hoc lr̄e ap̄lice ad me mitterent anꝙ hinc discederē. Sic em̄ magis instructus ad vos venirē. nec alia mō. Vale optie ꝛ me sūmo p̄suli cōmendato curatoq; vt sua erga me benignitas augeat potius ꝙ minuat. Itidē ego ꝓ te apud cesarē facio sedulo de tuis familiarib⁹ teneo que scribis. Vale ex gretz die. xviij. septēbꝛis. Anno. M. cccclij.

Gratulat de ꝓmotione amici in epm.

Epistola. cxlix.

Reuerendissimo in xp̄o patri dn̄o iohanni de agazoꝛia ecclesie grossetane pōtifici. Eneas ep̄s senensis. S. p. d. Fuerunt mihi gratissime lr̄e tue ex quibus factus sum certioꝛ non solū de tua dignitate: verūetiā de summa felicitate: qua in hac ꝓmotione es vsus. Qui celerrime atq; vno impetu ad summuz euasisti. Sentio me ꝓpterea deo gratum quādo ꝛ amici mei sue pietati sunt chari Tres vno anno ex his quos in primis amaui exaltati sunt nicolaus amiclauus ecclesiā mediolanen̄. soꝛtitus est. Iohānes cāpisius ad placentinā vocatus est: tibi grossetana obuenit. Quis non me felicē dixerit cuius amici sunt foꝛtunatissimi Verū iohānes amātissime: duobus illis longe a me positis vti non possum nisi litteris. Te frui etiā p̄n̄te potero festinoq; vt ꝙcelerrime ad te veniā teq; cōplectar ꝛ vna viuā tecū. Nec scio q̄d hoc tp̄e ex diuino munere magis optare potuerim: ꝙ ꝙ diuina pietas i te mihi p̄sciuit. Ago sedulo superis gr̄as: q̄ me respiciūt: duz meos amicos extollunt. Intelligo ex tuis scriptis ꝙq; necessari⁹ sit meus redit⁹ ecclesie mee. Idē quoq; ceteri scribūt: oēs me vocāt amici necessarij noti: vincoꝛ veniendū est. Nā etsi cesari molestā rē facio: neq; sūmo pōtifici morē gero ex almania recedēs: satis est qđ ecclesie qđ patrie ipi satisfacio. Facessant oēs alie species mihi viuere cū iohanne grossetano pontifice cū mariano sozino: cū francisco ptolomeo: cū gregoꝛio lollio: cū patricio. Cū ceteris amātissimis patrie mee ciuibus: mai⁹ duco ꝙ pape aut impatoꝛis gr̄am. diu curialē seruitutē seruiui: diu miliciā secutus sum: mitti tandē debeo ꝛ inter vetera nos cōputari. Queris qn̄ hoc erit. Ante martini festiuitatē hinc abire decreui ꝙuis scribis nō esse timēdū bellū qꝛ romanus pōtifex paci opam nauat. Ego tn̄ maxime anxius sum neq; de pace magnā spem habeo: nisi deus oculo mitioꝛi italiā intueat. Accipiā tn̄ iter etiā cū discrimine. Raro em̄ res mee sine piculo fiūt: habeo deo grates quia supare soleo quasuis difficultates. Idē nūc mihi suadeo: ꝛ si frequēter obiectare sese periculis ꝙpiculosissimū sit. Qđ sponte offers in agēdis ecclesie mee tuū auxilium accipio admodū libent. Nā id erit nō vtile solū sed etiā necessariū. Germanū tuū cupio bene valere ꝛ tu optime vale. Ex gretz die. xxv. septēbꝛis. Anno quo supꝛa.

Promouit quēdā in cōsiliariū cesaris.

Epistola. cl.

Eximie doctoꝛ amice charissime. Nō habui dudū ex te lr̄as: nescio quo pacto: vales cupio tibi bene esse te memoriā mei habere tui ergo nisi foꝛtasse doꝛmiēs immemoꝛ esse nō posse: hodie de te cesari verba feci qui libēti aio in cōsiliariū suū te accepit. Litteras eius rei in tua paucos dies accipies: p dn̄m iohannē hinderbach qui ad curiā venturus est oratoꝛ impꝛialis ei suis in reb⁹ assistere te oꝛatū volo: interea viue nostri amās ꝛ que gerunt in italia tuis lr̄is me scire curato. Vale ex gretz die. xxix. apꝛilis. Anno quo supꝛa.

Baro de puchaim cesari cōciliat.

Epistola. clj.

Magnifice vir maioꝛ honoꝛāde. Scio te magnis vrgeri curis. tuz ꝓpter negocia italica. tuz ꝓpter cladē constātinopolitanā. ideo te multis verbis tenere non audeo: qꝛ tn̄ necesse est pōtificē maximū que apud nos geruntur

intelligere. Scribā tibi q̄ʒ breuissime harū partiū statū. Tu deinde sue sctitati ꝓ-
ut dignū putabis scripta mea referes. Cesar baronē quēdā quē vocāt de puchaim
supioribus diebus aduersantē habuit. Is modo recōciliatus est accepta quadā
pecunie quātitate sup ceteris cōtentionibus arbitrio cesaris se submisit. In hun-
garia vt alīs apostolico culmini scripsi: surrexit quidā latro noīe axamit: qui cum
magna predonū manu regnū vexat: neqʒ gubernator potens est cū regno depelle-
re. Ob eā cām habet p hos dies rex ladislaus oēs regni ꝓceres: apud possonium
cōgregatos. Cūqʒ his cōsultat: quonā pacto regnū expiare latronib⁹ possit. wa-
lachi qʒ cōtra gubernatorē arma mouerūt: quē dn̄ari sibi egre ferebāt. Est etiam
qd̓ de thurcis in eo cōuentu cogitet: quos ꝓximos habet. ꝛ iā noua elatos victo-
ria plurimū timet. Que res cōpulsura hūgaros credit: vt pacē quā diu cū cesare
refutarūt: vltro deposcant: nisi malicia hoīm magis ac magis excreuerit. Idem
rex ladislaus in kl̄. octobris ꝓximis bohemiā intrare ꝓmisit: ibi coronā receptu-
rus. magni ob eā rē apparatus fiūt. Ituri cū eo ferunt albertus austrie. Ludoui-
cus bauarie duces: ac albertus marchio brandeburgen̄. Bohemi offerunt q̄cūqʒ
bona ad coronā spectāt regi restituere: ꝑtēqʒ rex ecclesiasticaꝝ redimere ab his:
qui eas possident ꝛ ꝑ regis arbitrio ecclesijs satisfacere. Credo res aliquāto mino-
res futuras q̄ꝫ fama ferunt. In partib⁹ rheni q̄ dissidebāt principes cōpositi sūt
pacēqʒ tenēt. Ludouicus bauarie dux ei⁹ cōcordie ductor nomie: re aūt marchio
brandeburgen̄. albertus fuit: qui iam principuʒ auctor est. Res prutenicas arbi-
tror te nō ignorare in nr̄o cōsistorio pendētes eē. Ciuitates tn̄ que ꝯtra religionē
fedus iniere nō putant iudiciū subiture. Nā reges polonie vires sibi accedere spe-
rāt: ꝛ armis magis q̄ꝫ iuribus fidunt. Rex ille iaʒ magistro prussie lr̄as dedit que
suū aīm in cōitatū fauorē erectū significāt. Cardinales qʒ cracouiensis mihi scri-
pta dixerit: ꝑ que cōprehēdo polonos ipsos cōitatū partē adiuuare: hec habui q̄
ad te scriberē hoc tp̄e: credo cōsultū eē: ne festinet in ꝓcessu ꝯtra ciuitates prussie
q̄ mō apud nos agitādus dr̄: ne cēsure aplice sicut in austria factū est cōtemnant
Nisi em̄ spūale gladiū materiale sequat: paꝝ est qd̓ populi formidēt. Vale ꝛ apo-
stolice sctitatis pedib⁹ me cōmēdato. Post res prutenicas absolutas te visaʒ. Sic
em̄ licētiā cesaris habeo. Ex gretz die. iij. septēbris. Anno. M.cccclij.

Spōdet ad patriā suā redire etiā multis
periculis obiectis dn̄o francisco ptolomeo.

Epistola. clij.

Ximie doctor frater amantissime. Que ꝑ nos gesta sūt in facto clari viri io-
hannis petri: cōciuis nostri ex ipso cognosces. Noua italie q̄ scripsisti mo-
lesto ferimus aīo: q̄ʒuis frustra angimur. Ex his que sine culpa nostra fiūt
sperauim⁹ pacē procurante sūmo pōtifice nō defuturā italie. Nunc accipimus ar-
dentius feruescere bella: neqʒ spem esse cōcordie. Cupiebam⁹ domū reuerti ꝛ cupi-
mus. Nescimus tn̄ qua via penetremus: vndiqʒ bella tonāt. Peregrinū induere
nō possum. Prelatū agere periculosuʒ est. Statuim⁹ tn̄ ad vos ire: qn̄ vocibus ci-
tamur oīum. neqʒ lr̄a vlla ad nos venit nisi reditū suadēs. Quid dicam⁹ tātis ꝑ-
cib⁹ nisi vincite etiā cū nr̄o ꝑiculo. Scim⁹ cū quāto incōmodo reuertimur offendi-
mus cesarē q̄ licētiā prebet inuitus. Pape rē ingratā facim⁹. Mille nos hoc tp̄e
viarū ꝑiculis obiectam⁹. Ad patriā redeam⁹ suspitionū plenā. In ancipiti diu fui-
mus. At cū viderem⁹ tot ꝑces ꝛ aliqn̄ minas cognatarū expiremur: succūbere ne-
cesse fuit. Veniem⁹ igit ita suadetꝭ oēs. Scim⁹ tn̄ te cū nos audieris dicturū. Hec
si sciuissem nūq̄ʒ de reditu ad te scripsissem ꝑ hoc tp̄s. De nr̄o epō senen̄. Nos em̄
extra senas epatū habem⁹. Intellexim⁹ q̄ scribis. Redeūtes de cā cognoscem⁹: vi-
debimusqʒ sibi an nobis mitria debeat. Interea bonum habe aīm ꝛ vicariū nr̄m
hortare vt viri cor se habere demōstret. Nos etiā sibi ad eā rē lr̄as damus. Vale
Ex gretz die. xxv. septembris. Anno quo supra.

Epistola. cliij.

Nouitates almanie notificat.

Eneas ꝛc. Cardinali sci angeli. Reuerēdissime in xp̄o pat̃ ꝛ dn̄e mi colēdis-
sime: post humilē recōmēdationē. Reuocillat⁹ sū aliquātisp̱ lr̄is vr̄is ex
q̄b⁹ romanū pōtificē dare opā intellexi vt ꝛ nobis italia pacē recipiat ꝛ i-
sultātib⁹ thurcis xp̄iane vires resistāt. Nā me q̄dē ꝯstātinopolitana clades ma-
gnop̱e angit. Spero aūt si vocē aplicā orthodoxi principes audiuerint: thurcoꝝ
rabiē retrocessurā futurūq; vt nedū ꝯstantinopolis recupet̃: verūetiā vt in suis
sedib⁹: thurcoꝝ pfidia cōprimat̃. Ostēdi cesari q̄ scripsistis q̄ vr̄e dignatiōi grās
agit: oratq; vt ad pacē italie feruēti aīo intendat: qđ in rē fidei sua serenitas ꝓsta-
re poterit id nō negabit. Pax illa olim ꝯclusa inter maiestatē suā ꝛ regē ladislau
nōdū ratificata est: mō in posonio hungari sunt magnūq; cōuētū hn̄t. Agit̃ ibi de
hac pace firmāda: de latronib⁹ regno pellēdis. ac de modis p̱ q̄s thurcoꝝ conat⁹
rep̄mi possint. Exinde rex itur⁹ in bohemiā fert̃: coronā suscept⁹: multa de bo-
nis ecclie restituēdis dicūt̃: q̄ silia somno vident̃. Duꝝ ē veteres possessores expel-
lere. Res prutenica apud nos adhuc pēdet. Timēdū tn̄ ē: ne rex polonie cōtra re-
ligionē ciuitatū partes tueat̃. Principes reni ꝯpositi sunt. Alia ex his ptib⁹ scri-
pto digna nō occurrūt. Si dabit̃ pacē italie quā speram⁹: domū euestigio repetā
ꝛ aliqn̄ dignationē vr̄ā videbo. qđ pietas diuina cito faxit. Lr̄as reuerendissimi
patris dn̄i assisinensis expeditas penes me habeo. quas p̱ certū nunciū ad eum
mittā q̄primū occurrerit. Recōmēdo me dignationi vr̄e reuerēdissime ad cuius
mādata paratissimus sum. Ex gretz die. iij. septēbris. Anno quo supra.

Offert se patronū volūtariū in gerēdis re-
bus dn̄o wilhelmo episcopo tullen̄.

Epistola. cliiij.

Eucrēdissime in xp̄o pr̄ ꝛ dn̄e mi colēdissime post recōmēdationē. Gratissi
me mihi fuerūt lr̄e vr̄e: quas ex vlma ad me scripsistis. Intellexi nāq; dn̄a
tionē vr̄am. R. bene valere ꝛ me veteri ex more diligere. Cognoui quoq; i
vrbe roma ꝓ me dicta eē a vobis que oportuit. Cōtētorq; dato rn̄so. Circa nr̄as
res hic pendētes nihil innouatū est: neq; innouabit̃ donec dicta dies assit. Vestri
aduersarij nūq̄ hic fuerūt postq̄ recessistis: neq; quisq̄ eoꝝ noīe hic cōparuit. Jō
nihil est cur vereri nouitates oporteat. Nā etsi venissent: nihil in vr̄m p̄iudiciū si-
ne vocatione fieret. Ita cesarē dispositū ꝛ inclinatos cōsiliarios inuenio. De me
certe potestis vobis ꝑsuadere: q2 ad vestrū cōmodū vigilantissimus essem. Lr̄e
salui cōductus p̱ familiarē vestrū. d. vr̄e. R. afferent̃. Scribit etiā cesar comiti tul
lensi queadmodū desiderastis q̄uis apud hoīes obstinatos paꝝ valitura scripta
putē: ꝓ vobis vbera essent offerēda. Fiet tn̄ spero laudabilis finis ꝓ vobis ꝛ ecclia
vr̄a si aduersarij iudiciū subituri cōparuerint. Alia nō occurrūt. Recōmendo me
dignationi vr̄e reuerēdissime cui seruire paratus sum quoad possum.

Passagiū ꝑsuadet cōtra thurcos
ex clade cōstantinopolitana.

Epistola. clv.

Euerendissimo in xp̄o patri ꝛ dn̄o dn̄o. N. sacrosancte romane ecclie. tt.
sancti petri ad vincula p̄sbro cardinali ac pōtifici brixien̄. domino suo co-
lendissimo. Reuerendissime in xp̄o pater ꝛ dn̄e mi colendissime. Venit ad
me ac ipsa hora qua scribo vir bon⁹ ꝛ vr̄i obseruantissim⁹. Hernestus ꝓthonota
rius impialis: ostendens mihi lr̄as vestras. in quibus sibi de quodam theolonio
ecclie vestre transmutando facitis mētionē. De qua re nō nihil simul locuti sum⁹
Nam ꝛ meā quoq; operā vestra dignatio requirere videbit̃. Non est quod nunc
ad hoc respondeā. quia nondū cesari verbum feci. Decreui cū ceteris seruitorib⁹
vestris quos in hac curia plures habetis: rē ipam cesareo culmini exponere ꝛ cō-
mēdare. Quid respōsi habebo: illud vestre dignitati quātoci⁹ notū efficiā cui ser-
uire in oībus sum obnoxius: atq; vtinā possem quātū vellem. Nec plura de hoc.
Propero ad alia reuerendissim⁹ pater archiep̄s saltzburgen̄. quandā pridie ca-
pelle fundationē cōfirmauit in valle murze in loco non remoto a scō laurencio.
vbi p̱ inuocationē diuini noīs ꝛ p̱ merita sci leonardi plurima dicūt̃ fieri miracula

Cõfirmaui ⁊ ego fundationē ipam ex auctoritate cõmissionis mee. vt ꝗ populi de
uotionē augendā magis ac magis existimaui. Deinde accepi dignationē vr̃aȝ cũ
ꝑ id locoꝝ trãsitũ faceret ꝓhibuisse ne capella vlterius edificaret̃ nec diuina illic
officia celebrarent̃. Itaqȝ cũ rustici ⁊ incole loci ad me redirēt atqȝ remediũ pete-
rent. Dixi nõ decere me neqȝ posse ꝯtra tãti patris decretũ aliq̃d agere remisiqȝ il
los a me vacuos. Ipsi aũt post aliquot dies per nobiles de stubenberg ad p̃ntiã
cesaris introducti. Grauiter questi sunt piũ opꝰ: diuinũ sanctũqȝ apud eos ceptũ
impediri: dixeruntqȝ murmur esse magnũ in plebe: cuiꝰ deuotioni obuiã iret̃. Uo
cauit igit̃ me cesar ad se petiuitqȝ votis vt annuerē ⁊ nobiliũ ⁊ populariũ indul-
gerēqȝ capellã edificari ⁊ diuina ibi celebrari officia addēs se magnũ h̃re i sanctũ
leonardũ deuotionē. At cũ ego nõ eē mei muneris affirmarē v̈re reuerēdissime pa
ternitat̃ facta rescindē: petiuit saltē ꝑmittere ad tres mēses celebrationē ibi diui
noꝝ h̃ri. vt interim v̈ra dignatio ꝯsuli posset: ⁊ ita feci: nescio an illi rustici adhuc
miserũt ad v̈raȝ p̃ntiã. Quõcũqȝ aũt sit p̃coꝛ rescribere mihi dignemini: q̃ cã mo
uerit v̈ram mentē ad h̃mõi interdictũ: vt ꝑm illud ego q̃ȝ excusare me possim: qꝛ
nõ auderē neqȝ vellē q̊uis pacto v̈ris aduersari sentētijs. Mihi tñ i valle illa dictũ
ē ⁊ affirmatũ: nihil illic eē mali ⁊ oĩa ad laudē dei fieri ⁊ bonã eē populi rectãqȝ de-
uotionē. Sȝ plebanũ sci laurētij ecclie v̈re canonicũ ꝓ suo ꝓuato iure aduersari.
Utcũqȝ sit meũ nõ ē de v̈ris actibꝰ iudicare: q̃ seq̃ debeo nõ p̃ire: nec alia de cã cer-
titudinē peto nisi vt excusare me cesari ⁊ alijs supplicantibꝰ efficatiꝰ possum. Nũc
ad nouitates venio. Pruteni de ordine sancte marie theutonicoꝝ sunt apud nos
in curia: petũtqȝ iudiciũ aduersus cõitates: que ligã cõtra se fecerũt. Pars aduer-
sa oratores miserat: sed illi apud morauiã latronũ patriã intercepti sũt: spoliatiqȝ
bonis omnibus in vincula cõiecti ꝓpter quam causaȝ dicta dies iudicij necessa-
rio circũducit̃. Nescio an illi poterunt in breui reddi libertati. Rex em̃ ladislaus
sub cuiꝰ saluocõductu capti sunt: ad eoꝝ liberationē obnixe operã dat. Petiuitqȝ
iam brũnam ꝑsonaliter ꝓpinquusqȝ est ei latroni qui illos detinet. Puto in curia
sua multos esse qui scelus hoc ne puniat̃ adiutant̃: vt sunt mores hominuȝ. Alij
amicitia alij pecunia muneribusqȝ deliniunt̃. Quēcũqȝ aũt finē captiui habeant:
nõ video hac vice terminũ cause pruthenoꝝ imponi posse. Rex ladislaus in bohe
miã iturũ se ad festũ michaelis ꝓmisit q̃uis bohemi id citius expetiuerint. Geor
gius ibi plenã gubernationē habet. multũqȝ rochezane fauet. Catholici oppressi
sunt. heretici dominant̃. Minores monachi qui tp̃e sigismũdi pragãȝ redierant:
instante rochezane denuo pulsi sunt. Dominus de rosenberg ⁊ alij qui fideles cre-
dunt̃ parũ votis habent. Temporalia regni georgius. spũalia rochezana guber-
nat. Nescio quid fiet in aduentu regis. Puto qꝛ tenentes tenebũt. Nã puer non
poterit mutare regimē. In hungaria quomodo iohãnes vaiuoda gubernat. Sȝ
ibi latro quidã axamit noĩe homo bohemus cũ quatuor milibus hominũ infesta
re patriã cepit. Castella quedã expugnauit munitiones erexit: spolia multa abdu
xit: resistentes hungaros aliquot cõflixit. Nunc aduersus eũ totũ regnũ est occu-
patũ. atqȝ hinc factũ est vt nos pacē habeamꝰ. Nã licet hungari tenere cõuenta
nolint. Nõ tñ audent alijs implicati bellis nos inuadere. Australes aũt libenter
pacē ratificarēt: ȝ nõ audent inuitis hungaris. Quibꝰ ex rebus eo deducta res est
vt pacē sine pace habeamus. De patauien̄. eccl̃ia silentium est. Timeo ne diutur
niorē vacationē eius cõtingat: qñ electus humiliare se cesari penitꝰ respuit. Ego
quid ibi dicam nescio: malo silere q̃ȝ male loqui. Accepi regem ladislaum in ea re
atqȝ alijs legatos suos romam missurum. Transco ad maiora que magis vrgēt
Quis res oriēt̃ sat̃ notas ⁊ nimis heu nimis notas dignatiõi v̈re nõ dubitē. Nõ
tñ ab re arbitror de illis cũ v̈ra pietate ⁊ colloq̃ ⁊ ꝯdolere. Qui ꝑtes illas vidistis
⁊ quãtũ inde xp̃iane religioni possit emergere p̃iudiciũ optime nostis. Quõ se ha
beat Grecia ad reliquã europã nõ ignoratis. Tracie sitũ scitis ꝯstãtinopolitane
vrbis magnitudinē muroꝝ molē adiacētis maris ⁊ terre q̃litatē pulchre tenetis

Que sit thurcoꝝ potentia: q̄ latinoꝝ negligentia: nō latet vr̄am dignationē. Sʒ cur hec tam longiꝰ ꝓsequor. Nempe q2 infelix: infaustū: durū: horrendum ad nos delatū est nunciū. Constātinopolim expugnatā: perā thurcis deditā. Classeʒ xp̄ianoꝝ que opē ferre obsessis ibat victā interceptāq3 esse. Aiunt em̄ qui de rascia ad nos veniūt imperatorē thurcoꝝ pridie kalendas ianuarij ad vrbem constātinopolitanā machinas bellicas admouisse: insultusq3 trinos dedisse. Primis duobꝰ succubuisse: multosq3 suoꝝ amisisse. Deinde iratū omne militū robur. Ducenta enim ꝛ amplius milia viroꝝ in exercitu ferꝛ habuisse. Muros adire atq3 conscēdere scalas iussisse. Ip̄mq3 inter pugnatores ꝓfectū alijs minatum: alijs premia pollicitū. Tercium insultū magna vi summoq3 conatu aggressum: tandē fatigatis magis q̄3 victis opidanis rupto cuiusdā veteris porte muro vrbem introisse: datis edictis vt a sex annis supra oēs vtriusq3 sexus persone necarenꝛ. Imperator noue rome captus: mox capite truncatus asserit. Sacerdotes ꝛ vniuersi monachi: diuersis tormentoꝝ generibus lacerati necatiq3 sunt. Reliquū omne vulgus gladio datum: tanta sanguinis effusio facta vt riui cruoris per vrbem currerent. Sic nobilissima vrbs per constantinū primū condita in manus infidelium venit. Ab eius ꝯditione anno. M.cxx. vel circa. Tātoq3 tp̄e paulo pluri senior roma steterat: quando primum a gotthis capta est. Athlaricus em̄ anno ab vrbe condita. M.clxiiij. romam irrupit. At hic ne basilice sanctoꝝ effringerēt edixit. Quid aūt factura sit thurcoꝝ rabies in vrbe regia nō scio: suspicari facile est. Inimica gens nr̄e religioni. Nil ibi sanctū nil mūdū relinquet. Aut destruet nobilia tēpla: aut certe ꝓphanabit. Heu tēplū illud sophie toto orbe famosissimū. Nongentis quondā sacerdotibus celebratū: mirabili ope: ꝑciosa materia constructū. Vel ruine iā3 p3: vel machometi spurcitie subiacet. Monachoꝝ abdita sanctoꝝ sancta lupanaribꝰ seruiēt. Aut delebiꝛ ciuitas nobilis aut in maiꝰ xp̄iani populi detrimētū thurcoꝝ sedes efficieꝛ. O insignis grecia: ecce iam tuū finē. Quis nō tuā indoleat vicē. Plurime olim vrbes in grecia fuerūt fama rebusq3 potētes Legimꝰ thebanoꝝ res gestas lacedemonioꝝ ꝛ atheniēsiū illustria facta. Fuit corinthioꝝ nō ꝯtēnēda respublica. Clare olim miccne. Larissa potēs pluresq3 memorabiles vrbes: quoꝝ si nūc reqras muros nec ruinas inuenias. Nemo solum in q̄ iacuerint queat ondere: Sola ex tāta ruina vetustatē ꝯstātinopolis supabat. Que de paruo bizancij ambitu a pausania quondā ꝯstructa: ꝑ ꝯstantinū cesareʒ in emulatione vrbis rome ad incredibile fastigiū erecta. Tantū mirabiliū operū tantū armoꝝ: tantū litterarū: tantū glorie habuit: vt oim ciuitatū dāna hec vrbs sola recōpensare videreꝛ. Hinc post pacē cū gratiano factā ꝛ a theodosio ꝯfirmatā veniēs cōstantinopolim rex gothoꝝ athanaricus: miratus vrbis regie splendorē ac magnitudinē velut stupēs dixisse ferꝛ. Deus terrenꝰ est imꝑator ꝛ q̄sq̄s aduersus eū manū mouerit ip̄e sui sanguinis reus existit. Et l3 post diuisū3 imperiū siue trāslatū ad frācos vt meliꝰ loquamur: sepe ꝯstātinopolis in manꝰ hostiū venerit. Ut tn̄ vr̄am dignationē dicere solitā memini. Nūq3 illa vrbe xp̄iani nois hostes potiti sūt: neq3 basilice scōꝝ destructe: neq3 bibliothece cōbuste: neq3 despoliata penitus monasteria. Itaq3 mansit vsq3 in hūc diē vetuste sapiētie apud cōstantinopolim monumētū: ac velut ibi domiciliū lr̄arū esset. Nemo latinoꝝ sat̄ videri doctus poterat. nisi ꝑ tēpus cōstātinopoli studuisset. Quodq3 florente roma doctrinarū nomē habuerūt athene. id nr̄a tēpestate videbaꝛ cōstantinopolis obtinere. Inde nobis plato redditꝰ. Inde arestotelis: demostenis: xenophōtis: thuchididis: basilij: dyonisij: origenis: ꝛ alioꝝ multa latinis opa diebꝰ nr̄is manifestata sunt. Multa q̄3 in futurū manifestāda sperabamꝰ. Nūc xo vincētibꝰ thurcis: ꝛ oia possidentibꝰ: q̄ greca potētia tenuit: actū esse de lr̄is grecis arbitror. Nunq3 mea sn̄ia maior greco nomini iactura q̄3 modo ꝯtigit. Xerses ꝛ dariꝰ qui quondā magnis cladibꝰ greciā afflixere: bellū viris nō lr̄is intulerūt. Romani q̄3uis greciam in ꝑtātem suā redigessent: nō solū grecas lr̄as aspnati non sūt sed vltro am-

900 Sacerdotes ad vnam Ecclam

plexi veneratiqꝫ referunt̃: adeo vt cū quisqꝫ doctissimus haberet̃ cū grecissimū se
ostenderet. Nūc sub thurcoꝝ impio secus eueniet: seuissimoꝝ hoim bonoꝝ morum
atqꝫ litterarū hostiū. Nō enim vt quidā rent̃ theucroꝝ sunt soboles neqꝫ persa-
rum qui nūc thurci dicunt̃. Scitharū ex media barbarie genus ꝓfectū est. Quod
vltra eusinū pirrichiosqꝫ montes ad occeanū septētrionalē sedes prius habuisse
tradit̃ vt ethico pho placet. Gens ignominiosa ⁊ incognita fornicaria in cunctis
stuproꝝ generibus: lupanariū cultrix que abbominabilia queqꝫ comedit. Igna-
ra vini frumenti atqꝫ solis. Nullū diē festū agens. nisi augusto mense quo cesari
octauiano censum dedit in auro littorico: nō coacta sed sponte sua: vidēs ceteras
regiones censū ꝓbere. Sapiūt igit̃ adhuc aliqui originis licet in asia multis mo-
rati tpibus aliqͩ pristine deformitat̃ amiserint: seqꝫ nō nihil excultos reddiderit
deuitant eñ adhuc vinū: carnes equoꝝ: vesunciū: vulturūqꝫ comedunt. In libi-
dinē ꝓuoluti sunt: litterarū studia paruifaciūt. Incredibili fastu superbiunt. In
quoꝝ manus venisse grecā eloquentiā: non scio quis bene mentis nō doleat: vbi
eñ modo facunda ingenia requiremus. Precisus est fluuius oim doctrinarum.
Musarū desiccatus fons. Nūc poesis. nūc phia sepulta videt̃. Fateor multis lo-
cis apud latinos studia litterarū eē illustria. vt rome: parisius: bononie: padue: se-
nis: perusij: colonie: wienne: salamantice: oxonie: papie: liptzk: erfordie. Sꝫ riuo
li sunt oēs isti ex grecoꝝ fontibꝰ deriuati. A fōte ꝑcide riuū: ꝑcisus arescit. Quo
pacto in riuo repias aquā cū fontē ipm inuenias aridū. Nō possuꝫ nō dolē scē pat̃
cū talē fieri iacturā video lrarū maiores nr̄i putabāt q̄ lr̄is mādarent̃ eoꝝ eternā
eē memoriā. Inde poeta quidā nō insulse dixerat. Eripiūt quēuis a mortis dēte
camene. Et nr̄ naso nūq̄ se moriturū ope ꝑdaro putauit dicēs. Iāqꝫ opus exegi
qḋ nō iouis ira nec ignes. Nec poterit ferrū nec edax abolere vetustas. Et infra
Nomēqꝫ erit indelibile nr̄m. Virgiliꝰ qꝫ eurialo ⁊ niso suis versibꝰ eternitatem
elargiri posse putauit. Dū ait. Fortūati ambo si qͩd mea carmia pn̄t. Nulla dies
vnqꝫ me mori nos eximet euo. Nec flaccus alit̃ sensit: cū de seipso dicit. Exegi mo
numētū ere pennius regaliqꝫ situ piramidū altiꝰ. Qḋ nō imber edax nō aqͥlo im-
potens possit diruere: aut inumerabilis annoꝝ series ⁊ fuga tpis nō ois moriar.
Decepti oēs sūt. Moriunt̃ etiā muse: labunt̃ e memoria poetaꝝ scriptoꝝqꝫ oim
queuis egregia opa. Quot iā poetas cū tpe nomē amisisse putandū est. Nihil est
sub luna ꝑpetuū. Que principiū hn̄t: his qꝫ finis suus est. Diu viuūt q̄ lr̄is conse
crant̃: nō tn̄ imortales fiūt. Surgūt noue secte: fiūt noui lrarū caracteres: emer-
gunt ingenia diuersa: q̄ oia tollūt: q̄cqͩd ante se fuit ineptū putāt. Ecce nūc thurci
lrarum ⁊ grecarū ⁊ latinarū hostes: vt suis lr̄is locū faciāt: nullū librū alienū esse
sinūt. Hi nūc cōstantinopoli capta quis dubitet incēdio queuis scriptoꝝ monimē
ta cōcedēt. Nūc ergo ⁊ homero ⁊ pindaro menandro ⁊ oibus illustrionibꝰ poe-
tis secūda mors erit. Nūc grecoꝝ phoꝝ vltimus patebit interitus. Restabit ali-
quid lucis apud latinos. At fateor neqꝫ id erit diuturnum nisi mitiori nos oculo
deꝰ ex alto respexerit: fortunāqꝫ vel impio romano. vel aplici sedi ꝓbuerit meliorē
Cū sede romana viuūt: moriunt̃ latine lr̄e. Sed hāc quo in statu videamꝰ: supse-
deo dicere de cōstantinopoli nō de roma sermonē inchoauimꝰ. Cum qua cadente
grecas interisse litteras ⁊ dolemus ⁊ angimur. Magnū est hoc detrimētū: ꝫ mul-
to maiꝰ illud q̄ fidē xp̄ianā ꝯminui ⁊ i angulū coartari videmꝰ. Nā q̄ totū olim
orbē occupauerat: iā ex asia libiaqꝫ ꝓfligata: neqꝫ i europa q̄escere ꝑmittit̃. Mul
tū ē q̄ tartari thurciqꝫ tenēt: citra thanaym ⁊ hellespōtū. Saraceni qꝫ apḋ hispa
nos regnū occupāt: parū ē qḋ in orbe xp̄iani nomē obūbrat. Terrā in qua visus ē
deus noster ⁊ annis. xxx. ⁊ ampliꝰ homo cū hominibus ꝯuersatus. quā miraculis
illustrauit quā ꝓprio sanguine dedicauit: in qua ꝑmi resurrectionis flores apparue
rūt iā diu ꝓpter peccata nr̄a crucis inimici cōculcāt. Terra bn̄dicta terra ꝓmissi
onis terra lac fluēs ⁊ mel: scelerate gētis impio paret. En ipam dei viuētis ciuita
tē officinasqꝫ nr̄e redemptionis: sanctaqꝫ loca agni imaculati purpurata cruore

saracenoꝝ iã diu manus pedesq́ polluerit. An nõ ipm xpiane religionis sacrariũ sanctũq́ lectũ cõculcãt machometi satellites: in quo ꝓpter nos vita nostra obdormiuit in morte. karolus magnꝰ multo sudore primũ terrã illã vendicauit: deinde ꝑditã recuperauit gotifridus. Ad quã retinẽdã etiã conradus cesar ludouicusq́ rex francoꝝ nõ dubitarũt: coactis exercitibus in asiã ꝓficisci. Ac cũ postea nr̃i principes desidie se dederunt: neq́ hierosolima: neq́ antiochia: neq́ accaron in ptãte nr̃a remãsere. Quicq̃d in asia tenuimꝰ turpiter amisimus. Fugiẽtes victoriã machometo reliquimꝰ. Ingẽs iactura maximũ dedecus. Verũ tolerabilius fuit ciuitates quas inter hostes habuimꝰ amittere q̃ hijs expelli vrbibꝰ: que nr̃o i solo fundate xpianisq́ cincte fuerint. Quid ẽ qđ modo amisimꝰ. Quippe regiã ciuitatẽ orientalis impij sedẽ. Grece gentis colũna: Secũdi patriarche soliũ. Heu late patens xpiana quondã religio quõ coartaris ⁊ deficis ex quatuor maximis patriarchis: ⁊ solꝰ tibi rõanꝰ supat. Quo pacto iã scire potes: ex q̃tuor colũnis q̃bꝰ oẽ stetit ecclesiasticũ edificiũ tribus ademptis. Ex duobꝰ oculis alteruz amisisti. Nisi diuina te miseratio respicit: parũ est quod de tua salute speremus. Quippe thurcoꝝ impator cõstantinopolitana potius victoria: nõ vt plerosq́ veterum fecisse legimus desidie sese tradidit. Sed perã mox aggressus vicinã vrbem. ⁊ a liguribus longo tpe possessaz in deditionẽ accepit. Classem quam summꝰ pontifex nicolaus cũ venetis ac ianuẽsibꝰ ⁊ cathelanis in auxiliũ grecie struxerat. Siue tẽpestatibus actũ siue ꝑ ignorãtiã locoꝝ inclausaz: siue alio quouis infortunio male defensam vt rumor est intercepit: maximas ibi opes bellicoꝝ instrumẽtoꝝ vim summã armoꝝ ois generis ingẽs pondus adeptus est. Puberes oẽs occidit. Tãtisq́ nũc cladibus xpianũ populũ affecit: quãtis ante hac multis seculis inauditũ arbitror. Triplicẽ ille sub vno tpe gerit triũphũ. nos triplici conflictu cõsternati iacemus. Ferũt qui de venetijs ad nos veniũt: o a luctibus plena esse: nullãq́ domũ vacare merore. Hinc matrone inde viri lugẽt. Alie maritos alie filios alie fratres deflent nulli nõ propinquus ademptus est. Priuatim ⁊ publice lamenta audiunt̃. Cõsternatus senatus iã nõ ponticã aut siriacã seu creticã solũ: ſ adriaticã quoq́ nauigationẽ amisisse vident̃. Neq́ ab re albanie partez thurci tenent. Quid si nũc victoriã ꝓsequant̃. quo pacto thurcoꝝ potentie durachiuz resistet. Cui cõstantinopolis par esse nõ potuit. Inde brundusium ex parte italie vicinũ Quis tuebit̃. Claudent adriaticũ sinũ. Magna iactura veneti nominis: ſ maior xpianitatis: que supatis venetis: nõ habet amplius maris imperiũ. Neq́ cathelani aut genuẽses q̃uis potẽtissimi sũt: sine venetis pares poterũt ẽe thurcis. Satis erit illis africanoꝝ molestias ⁊ assiduos cõpescere impetus. quibus cũ perpetuis cõtentionibus agitant̃. Hec mihi pie pater ⁊ acerba ⁊ miserrima vident̃ ex quibus habemus de preterito que doleamus: ⁊ de futuro que timeamꝰ. Ideo dolenti condoleo. Res mala est: spes multo deterior. Videmus cladẽ grecorum Nunc latinoꝝ ruinas expectamus. Exusta est vicina domus. nũc nostra prestolat̃ incẽdiũ. Qui sunt iam medij inter nos ⁊ thurcos parũ terre: parũq́ nos hinc atq́ inde disiungit aquarũ. Imminet iam nostris ceruicibus thurcoꝝ gladius ⁊ nos interim intestina gerimus bella: fratres persequimur: ⁊ hostes crucis in nos crassari sinimus. Theutones cũ theutonibus irati furiũt. Italũ sanguinẽ manꝰ itala fundit. Neq́ galli neq́ hispani inter se conueniunt. Inter finitimos viget vbiq́ simultas: immortale odium ⁊ male sanabile vulnus. Oportunum thurcorum ductor sibi tempus elegit. Tuto grecos inuasit: duz latinos inter se diuisos accepit. Auferat sibi mentem deus vadendi in nos vlterius: dum sumus discordes. Neq́ frater fratri. neq́ filio pater fidit. Actum de nobis est nisi diuina pietas adiumento fuerit. Sed vigilantibus atq́ agentibus superi fauent: ignaros fugiunt. Nisi se quisq́ iuuet frustra diuinam petiuerit opem. Audentes fortuna iuuat: timentes negligentesq́ procul abigit. Ob quas res licet sanctissimum dominũ nostruz vniuersũq́ sacri senatus ordinez ad rei publice xpiane salutẽ sum-

mo nunc studio intentū fore confidā: magnope tamē optarē hoc tpe vr̄am pru-
dentissimā dignitatē esse rome. Scio currentē equum calcaribus vrgeretis: neqꝫ
vllā in tāto negocio negligētiā pateremini. Nūc istū nūc illū cardinalē alloquere-
mini. Neqꝫ apostolicas aures sineretis esse quietas. Sperarē vestra solicitudine
breui ꝓuisionē fieri: qua nō solū aduersus infideles xp̄iana res defendi. ſ; suis in
sedibus thurci quesiti: cōteri atqꝫ deleri possent. Puto aūt in tāto negocio aut re-
uocabiť ad vrbem vestra dignatio cōi vtilitati cōsultura: aut certe iubebiť: susce-
pta legatione germanicā gentē ad succurrēdū labenti fidei excitare. Qꝫ si neutrū
hoꝝ fieret licet ego mineruā instruere p̄sumā. optimū tn̄ factū putarem vltro di-
gnitatē vr̄am summo pōtifici ac sacro collegio lr̄as dare: vt nūc in tanta reꝝ aspe-
ritate totis assurgant animis: Neqꝫ pecunijs neqꝫ ꝑsonis ignoscāt. Dum noua
sunt vulnera remediū q̄rant: neqꝫ putrescere ꝑ incuriā sinant vulnꝰ. Vocēt reges
⁊ ꝓncipes incertū aliquē locū: dicāt cōueniēdi diem: mittāt legatos de latere sū-
mi pōtificis: exponāt mala q̄ passa ē mō xp̄iana respublica: monstrēt q̄ futura ti-
meanť ꝑicula: ꝓuidēdi modos aperiāt: int̄ xp̄ianos aut pacē aut inducias belli cō-
ponāt. Crucē p̄dicēt: remissionē peccatoꝝ polliceanť: Intonet ap̄lica tuba: nihil
negligat: nihil hoc tpe omittat. Nō est mihi dubiū: si locꝰ rebꝰ accōmodus noieť:
q̄n reges aut veniāt aut mittāt. bonisqꝫ animis hoc fidei negociū āplectanť. Ego
q̄dē iā cesari nō clāculū: sed in publico cōsilio de hac ip̄a re nō pauca v̄ba feci. In-
ueni mentē eiꝰ ⁊ volūtatē ⁊ apprime ardentē. Sane multi ex senatoribꝰ q̄ aderant
dū me hortātē. Cesareqꝫ r̄ndentē audiuerint: vberes lacrimas emiserūt. Vidisse-
tis senes venerāda canicie suas manꝰ in hāc expeditionē ꝓmpto corde offeren-
tes. Et qui se mori beatos dicebāt si militantes aduersus impiā barbariē cade-
rēt. Taceo robustos viros ⁊ feruēti sanguine iuuenes. Quibꝰ vnꝰ dici mora in ta-
li negocio annus esse videť. Arbitror ⁊ in alioꝝ principū curijs itidem inueniri.
Neqꝫ renēsiū nobilitatē neqꝫ galloꝝ magnanimitatē: neqꝫ prudētiā italoꝝ: neqꝫ
hispanoꝝ fortitudinē aut angloꝝ audaciā in tali necessitate defuturā: vel rō sua-
det vel animꝰ timet. Quippe bohemos: hūgaros: polonos: ip̄a loci ꝓpinqtas ad-
monebit: fiet mihi credite: fiet cōi omniū xp̄ianoꝝ passagiū: si romani pōtificis ħ
tpe surrexit auctoritas ac be..oꝝ p̄dicatoꝝ. Inter quos eē vr̄am pietatē cōe iudi-
cium habet: fideles ac diserte voces in fines orbis terre sonuerint. Neqꝫ necessa-
riū erit de matathia vel alijs exempla ꝓponere: q̄ ꝓ paternis legibꝰ cū paucis ad-
uersus hostiū innumerabiles copias pugnādo vicerūt. Est terra nr̄a fecūda viroꝝ
fortiū: exercitū innumerabilē cōponere pōt. Robusta iuuenū pectora i armis ha-
bere: siue viros siue equos siue arma reqras: suꝑiores xp̄iani sūt thurcis: nihil est
qd̄ nobis obsit: nisi vel negligētia vel dissensio nr̄a. Siue mari siue terra pugnan-
dū ē: velimꝰ solū: victores erimꝰ. Sola quōdā italia greciā asiā libiā egiptūqꝫ ar-
mis vicit. Quid nūc adiunctis germanie gallieqꝫ viribus agat. Scimꝰ maioꝝ no-
stroꝝ memoria quotiēscūqꝫ latinoꝝ vires cōuenerūt orientaliū populos cōtre-
muisse: sempqꝫ nr̄os exercitꝰ remeasse victores. nisi forsitan aliqn̄ peccatis popu-
li deꝰ iratꝰ vel pestilētia nr̄os vel fame cōtriuit. Nā marte manifesto semꝑ victo-
ria penes latinos fuit. Qꝫ si nūc bonis animis xp̄ianꝰ populꝰ. nō tetre auaricie cā
nō inanis glorie cupidus: ſ; dei solū zelo accensus: ꝓ fratrū salute: ꝓ lege xp̄i: pro
augmēto catholice fidei sumpserit arma respiciet nō ē dubiū ex alto dn̄s plebem
suā letusqꝫ suꝑ filijs hominū hereditatē suā tuebiť: ac nō solū de thurcis si ꝑseue-
rantes erimus. ſ; de saracenis quoqꝫ ceterisqꝫ barbaris gentibus. victrici dextera
sua triūphū nobis elargieť. Hec habui q̄ nūc dignationi vestre cōscriberē nimis
fortasse p̄sumptuose. ſ; traxit me feruor animi simulqꝫ putaui dignitatē vr̄am q̄-
cūqꝫ a me dicunť in partē accipe meliorē. Valete in xp̄o meiqꝫ nōnūqꝫ veluti fi-
delis mancipij memoriā habete. Ex grezio stirie qd̄ bauaricū vocant. xij. kl'. augu-
sti. Anno. M.cccclitij.

Littere ꝓmotoriales.

Epistola. clvj.

Neas ⁊c. dño cardinali firmano. Reuerēdissime in xp̄o pr ⁊ dñe mi colē/
dissime post humilē recomēdationē. Uenit ad me lator pñtium georgius
mayer. frater ordinis beate marie theutonicoꝝ: expones mihi ꝙ ipe al's
cupiēs dictū ordinē intrare ac ꝓfiteri falso fratribꝰ ipsiꝰ ordinis accolitū se esse di
xit. Deinde receptꝰ in religione: neglectꝭ minoribꝰ ad subdyaconatū: dyaconatū:
⁊ p̄sbratꝰ ordies ꝓmoueri se fecit diuqꝫ ministrauit i ill'. Suscepit tñ postea miores
vt ait ordines ab ep̄o curcensi. Nec dispensationē sup p̄missis obtinuit. Sup q̄/
bus rebus nūc tristis ⁊ doles. vt sibi de remedio dispēsationis oportune ꝓuiderē
lacrimādo me rogauit. qđ cū sibi denegarē qz facultas mea ad id se nō extēdit. Pe
tiuit vlteriꝰ sibi vt ꝯsiliū q̄d acturꝰ eēt pberem. Suasi ḡ ei vt ad romanā curiaꝫ se
ꝯferret: ibiqꝫ peccatū suū deflens misericordiā peteret. Ait id se libenti aīo factu/
rū. ꝫ cū de licentia supioꝝ suoꝝ id agere nō posset: petiuit vt sibi auctoritate lega/
tionis mee illā sibi ꝯcederē. Interrogaui cur licētiā nō possit a suis maioribꝰ hře
dixit qz vel lēt ꝓfectionis cām agnoscere. quā si eis apiret certꝰ eēt. qz ab eis ex or
dine repelleret cogereťqꝫ deinde ꝑpetuo mēdicare. Motus hac rōne dixi me si
bi licētiā ei dare quātū possez. quātūqꝫ mea sese facultas extenderet: atqꝫ has lit/
teras in eiꝰ rei testimoniū sibi ꝯcessi. Supplico igiť v̄ra dignatio eū recōmissū ha
beat sueqꝫ necessitati subueniat. Exq̄ doles ad cor reuersus peccata sua deflet. pia
mater eccl'ia nō claudit redeūtibꝰ gremiū. neqꝫ mortē peccantis ꝫ ꝯuersionē q̄rit
Cupio p̄ces mee sibi apud dignationē v̄ram ꝓficue sint. Nec alia sup hoc modo
De nouitatibꝰ harū partiū nihil habeo qđ scriptura dignū putē. Nā silere cuncta
videnť. Pacē habemus ꝫ incertā de thurcis. Fuerūt hic nup horrenda noua ex
rastia atqꝫ etiā ex venetijs missa. Fuitqꝫ vehemēs rumor cōstantinopolim ꝑditā
classē xp̄ianoꝝ amissā. perā thurco traditā. Id cesari ⁊ oī curie sue molestissimū
erat. Queadmodū sanctissimo dño nr̄o sup eo negocio nō breuē ep̄l'am scripseriz
Nūc feliciora relata sūt: aut non tā aspera noua. Diciť eīm p̄sidiū dñi nr̄i intrasse
ꝯstantinopolim ac regiā vrbē defensaz esse. Perditas tñ nōnullas naues. Itaqꝫ
mēte q̄etiori sumꝰ. Cesar ad inquirendū verū nūcios misit. quos ꝓpe dies expe/
ctamus. De bohemia hec sunt q̄ cupio sanctissimo dño nr̄o fieri nota. Rex ladi/
slaus ad festū michaelis eo se ituꝝ recepturūqꝫ regni dyadema ꝓmisit. Georgico
nē regni gubernatorē vsqꝫ in diem coronationis ⁊ vltra ad annū recepit. Cōpa/
ctata vt aiūt cū basilieñ. oliz cōcilio facta ꝯfirmauit. Catholici in regno male mē
tis sūt dolentqꝫ se georgicani vtriusqꝫ speciei fautori cōmissos. Canonici capituli
prageñ. ad me scripserūt vocatos se ad coronationē dicētes dicūtqꝫ se nescire q̄d
agāt. Si nō eūt timent regꝭ indignationē. si ꝑgāt formidāt insidias gubernatoꝝ
⁊ rochezane. Uerenťqꝫ ne cogant cōpactata recipe ⁊ rochezanā i archiep̄m ad/
mittere. petūtqꝫ ꝯsiliū meū qz tēpus adhuc longū ē. Scripsi eis velle me de tali re
S. d. nr̄m ꝯsulere. Ideo hec supplico dignemini pietate ap̄lice nota efficē vt sua
sapiētia ꝓ suo arbitrio ꝓuideat. Putarē bonū esse capitulo eccl'ie prageñ. in pilzi
na cōmorāti. vnū breue scribi. p. d. n. in quo mādareť illis ne quid in facto cōpa/
ctatoꝝ ad cuiusuis instantiā attēptarēt. Id sufficeret eis pro excusatiōe. Posset
aūt hoc breue dirigi Reuerēdissimo dño meo sancti petri ⁊ is vlteriꝰ facili modo
ad pilzinā trāsmitteret. Hec cū fiducia scribo. R. dignatiōi v̄re quā rebꝰ pijs affe
ctā nō ambigo. Cupio me sp̄ eē in mēte dignationis vestre reuerēdissime ⁊ illi ser
uire. Ex gretz die. xxvij. iulij. Anno. M. ccccliij.

Epistola. clvij.

Cōsiliať cap̄l'o prageñ. eccl'ie quō se habeāt.

Neas ⁊c. Decano ⁊ capitulo eccl'ie prageñ. Uenerabiles viri amici hono
rādi. Lr̄as v̄ras accepimꝰ magnasqꝫ illas mentiū vestraruꝫ fluctuationes
cognouimꝰ. q̄ nos impñtiarū nō sine cā exagitāt ⁊ sup quibꝰ nr̄m ꝯsilium
petitis. Respondebimꝰ breuiter prudētie v̄re q̄ multa ex paucis cōprehēdere no
uit. Affecti fuimꝰ semp ecclesie vestre. vtinā potuissemꝰ aliq̄n vt optauimꝰ illi ꝓ/
desse. Certe missi ad ꝑtes istas p. S. d. n. anno p̄rime p̄terito: sperauimꝰ ⁊ bohe/

miā intrare.ad quā regionē legati de latere sancte sedis aplice auctoritatē habui-
mus ⁊ adhuc habemus.sed interciderūt aliqua impedimēta ꝓpter que nostro de-
siderio locꝰ esse nō potuit.neq̧ nūc in his terminis sumꝰ vt cū serenissimo rege la-
dislao ad coronationē eius transire possumꝰ nisi aliud sanctitas dn̄i nostri nobis
iniūgeret:cuiꝰ mādatis parere cogeremur.Optaremus aūt vestri causa id itine-
ris assumere vt vobis assistere ⁊ vestris rebꝰ ꝯsulere possemꝰ.At si nos nō venie-
mus de qua re nullū mādatū habemꝰ:forsitan alius veniet ex dispositione roma-
ne sedis cuiꝰ directio ⁊ auctoritas vobis vtilior erit q̄ȝ nostra esse potuisset. Atq̧
hec ad ea dicimus q̄ nostrū in bohemiā trāsitū respiciūt. Nūc ad cōsiliū qd̓ petit̄
r̄ndere ꝓgimꝰ.Grauis res ⁊ ardua que nobis iminet ⁊ maior q̄ȝ ꝑ nos dirigi pos-
sit.Scimus vos eē prudentes nec dubitamus:ex duobus malis quin id recipiat̄
quod minus possit nocere.Tamē aliqua ꝓ captu nr̄o bona fide ⁊ sincero dicemꝰ
aīo.Sane ꝑcipimꝰ in vtrāq̧ partē vobis iminere pericula . Siue pragā intretis
vocati siue recusetis ire . Si pergitis duo pericula instāt . Unū ne ꝑ insidias ad
uersantiū in mortis aut carceris incōmodū rapiamini.Alterū ne cōpactatis cō-
sentire ac rochezane electioni subscribere cogamini. Magna sūt hec ⁊ animi cor
porisq̧ discrimen in se habent.At si vocati nolitis ire:cōtēptꝰ regiꝰ opponi vob̄
poterit:multa ꝯ̄ vos dicent̄. Forsitan ⁊ in locū vr̄m aliȷ̄ ponent̄:⁊ implebit̄ nobi
lis ecclia scismaticis ⁊ hereticꝫ ministꝫ. Quid h̄ ꝯsulamꝰ: sane herem ⁊ timemusq̧
ne scille voraginibꝰ imergēdū cupiget euitare caribdim. Utcūq̧ sit illud nob̄ ꝓma
frōte suadēdū videt̄.Si vocat vos regia sbl̄imitas nō existimamꝰ declinādū impe-
riū:ꝫ petēdū saluū ꝯductū ad tp̄s nō breue:q̄ recepto poterit aliq̄ vr̄m intrare pra
gā:sꝑ aliq̄bꝰ extra manētibꝰ inueniet apud regē multos bonos viros.q̄ cause vr̄e
assistent:informabitis ꝯsiliarios eius ius vestrū e dicetis.Credimꝰ equidē plures
erūt cause vr̄e effecti:q̄ȝ rochezane. Neq̧ putamꝰ vos ꝯpelli ad rē aliquā iniustā
⁊ cōtra statū ecclīasticū dū publice securitatꝭ lr̄as habebit̄. Or si vobis aut de ro-
chezana in archiepm̄ recipiēdo.aut de cōpactatꝭ amplectēdis verba fiant: poteri-
tis vos sꝑ ad dn̄m nostrū papā referre dicētes . Or sine eiꝰ sp̄ali mādato nihil in
talibus vos agere liceat.⁊ ita vobis cōsulimꝰ. Neq̧ nūc aliud dicendū videt̄:nisi
quia rogamus vt forti aīo temptatiōes ꝑferatis:q̄m virtus in aduersitate ꝑficit̄.
Nos tn̄ hec que ad nos scripsistis sanctissimo dn̄o nostro cūcta scripsimus. Sup
plicauimusq̧ sue sanctitati vt de vobis vr̄aq̧ fidelitate paterno more cogitet.spe
ramus aliquid sua sanctitas meditabit̄:quod ad vestrū ac regni vestri ꝯsolatio-
nē ꝑtineat. Nā et si nūc sup rebꝰ grecoꝝ afflictis multa disponere hȝ.nō tn̄ ortho-
doxoꝝ qui sūt in bohemia oblitꝰ est. Xp̄s dn̄s noster vos tueat̄. Ualete ⁊ in diui
na sperate misericordia que presto est cū sinceritate ad eā recurrentibꝰ. Datū in
gretz stirie die.xxvij. Julij. Anno quo supra.

Hortat̄ fortit̄ aduersa ecclīe tolerare.

Epistola.clviij.

Aeneas dn̄o wencesłao de crumnau decretoꝝ doctori:decano ⁊ administra
tori ecclesie prageū. Uenerabilis ⁊ eximie doctor amice honorande q̄ȝuis
lr̄as vestras libenter accipimꝰ.q̄ vestrā memoriā recentiorem nobis fece
rint.contenta tn̄ earū inuiti audiuimus:quippe dolemus ecclesie vestre insignis
negocia nō bene ac votiue succedere.simulq̧ vobiscū timemꝰ ne peiora emergāt
Hortamur aūt vos:q̄n vocati estis in arcē solicitudinis. vt forti pectore cūctis ꝓ
cellis resistatis. vt vim oēm aduersantis inimici solido scuto fidei repellatis: assi
stet vobis dn̄s: ⁊ q̄ȝuis vrgeri ventoꝝ turbinibus suā nauē patiat̄ . nō tamē sinit
submergi.Cū magis tribulat̄ ecclesia:tūc fortior assurgit.Cōfidite in dn̄o ⁊ virili
ter pugnate ꝓ cā dei . Dabit̄ victoria legitime pugnātibus:Scribimus venera-
bili caplo vr̄o.q̄d nobis in rebꝰ vr̄is ex vsu videat̄.Quia legetis vna cū capitulo
nr̄as litteras.nō est cur verba repetamus.Cōpatimur vestris laboribꝰ vellemus
⁊ cōsilio ⁊ auxilio esse.sed tantū facimꝰ quantū possumus.Scripsimꝰ dn̄o nostro

speramꝰ sanctitatē suā res vr̄as minime neglecturā. Que nobis rescribent curabimꝰ vr̄e prudētie nota facere: ⁊ vbicūqꝫ poterimꝰ tā vr̄e ꝑsone ꝙ̄ memorabili ecclesie pragen̄. vsui studebimꝰ esse. Rogamꝰ nos magnificis dn̄is de rosenberg: patri ⁊ filijs quoꝝ memoriā colimꝰ ⁊ obseruamꝰ cōmēdatos faciatꝭ ⁊ ad vota eoruꝫ offeratis. Ualete in xp̄o optime. Ex gretz die. xxvij. Julij. Anno quo supra.

Dux venetū reddit certū imꝑatorē romanū de clade cōstātinopolitana.

Epistola. clix.

Serenissimo ⁊ excellētissimo dn̄o dn̄o Friderico diuina fauēte clemētia romanoꝝ imꝑatori semper augusto ac austrie stiriecꝫ duci ⁊c. illustrissimo.

Franciscus foscari dei gr̄a dux venetiarū ⁊c. Recomēdationē ⁊ ꝓsperoꝝ successuū incremēta. Nihil nobis attulerūt noui serenissime princeps littere vr̄e cesarie maiestatis si quēadmodū ip̄a scribit: graui molestia ac merore cōmota ꝑstiterit cū primū innotuerit sibi acerbū ⁊ horrēdū nouū vrbis cōstātinopolis quā ꝑfidissimi theucri magna xp̄ianoꝝ strage suo imꝑio submisert. Est siquidē casus iste infelix: tātū magnifaciēdus. vt nil supra tp̄ibꝰ nr̄is ꝯtingere potuisset. At qm̄ vr̄a serenitas necꝫ em̄ indigne cuꝑe videt eiusce nefāde rei seriē a nobis certiꝰ ac ꝑticulariꝰ itelligē. ⁊ si hec referētes dolorē ⁊ amaritudinē renouemꝰ: vt tn̄ maiestati vr̄e morē geramꝰ. nūciamꝰ eidē: imꝑatorē thurcoꝝ q̄ cū maxima potētia incredibilicꝫ apparatu t̄ra maricꝫ ꝯ vrbē cōstantinopolitanā castrametatꝰ erat die xxix. maij ꝑteriti: ciuitati ip̄i quā circūquaqꝫ obsessaꝫ tenebat oīcꝫ tormētoꝝ belli coꝝ genere debellauerat: maximū ⁊ acerrimū bellū itulit. Tandeqꝫ eā die ip̄a innumerabili xp̄ianoꝝ clade subegit: rēqꝫ vticꝫ obscurā: calamitosaꝫ ac xp̄iano nomini sūmū imodū ꝑiculosam. Hec si quidē noua: vtinā taꝫ falsa essent ꝙ̄ nimiuꝫ vera sūt. Nā eā accepimꝰ a capitaneo galearū nr̄arū nuꝑ huc regresso: q̄ ad illud viagiū ꝯstantinopolis ⁊ romanie cuꝫ nōnullis nr̄is triremibꝰ: more mercatorio ꝓfectus erat. Qui ve cū eisdē galeis ad tutandā vrbē illā vscꝫ ad vltimū eiꝰ excidiū cōstās ꝑmāsit: ita vt magna ꝑs hoīum: triremiū earūdē male ꝑierit. Nā ꝑtiꝫ trucidati partim in miserabilē captiuitatē abducti sūt. Multi q̄ꝫ nobiles ciues ⁊ mercatores nr̄i q̄ in ea vrbe aderāt cū facultatibꝰ ⁊ bonis suis magni valoris aut gladio ꝑierūt aut ad seruitutē ip̄aꝫ crudelissimā deuenerūt: nec abscꝫ magno ere redimi poterūt. Preterea subinde nūciatū ē. teucrū ip̄m occupasse ciuitatē pere. ⁊ q̄dā alia loco finitima cū magno xp̄ianoꝝ excidio De qua tn̄ re aliā certiorē noticiā nōdū accepimꝰ. Enimuero ꝑnceps excellētissime. hostis iste truculētissimus adeptꝰ ē vrbē ꝑcipue. Cōstātinopolis nobilissimā. ⁊ tā rōne sitꝰ: ꝙ̄ ex alijs dignis ꝯditionibꝰ aptissimā ⁊ mirū im modū accōmodatū ad potētiā suā augēdā: ita vt vbicꝫ terra ⁊ mari de hoc potētissimo hoste sit plurimū dubitādū. Et ꝓfecto nisi xp̄iane potētie alit̄ excitēt: ⁊ huic morbo validis ꝓuisiōibꝰ occurrāt. anq̄ vlteriꝰ ꝓlabat̄. vidē videmur magna ꝑicula incūbere toti xp̄iane religiōi. Quibꝰ nō facile erit xp̄ianis ꝑncipibꝰ posse resistere. Datū i nr̄o ducali palatio die. xxvij. mēsis iulij. Indictiōe ꝑma. Anno. M. cccclij.

Suꝑintēdēs iconomo instruit q̄d agēdū.

Epistola. clx.

Eximie doctor fili charissime. Sex mēsibꝰ postꝙ̄ senis scripte fuert̄: restitute sūt nobis littere tue: q̄s lꝫ veteres: tn̄ auide legimꝰ: cū loqui tecū quem habemꝰ charissimū videmur. Est nobis voluptati ꝙ̄ athomiaꝫ tibi placere ais: suoscꝫ mores laudas: speramꝰ indies acceptiorē tibi futurā: si nō vestigia parentū secuta fuerit. Nācꝫ vt de sorore nr̄a taceamꝰ in q̄ cōmēdāda posset nos fallere sanguis. Quis bartholomeo p̄re modestior: q̄s suauior: q̄s amātior: vtinam iuuenesceret hō ille. Sed nimis iā senio ꝯfectus est. Oīa ꝑ etatē labunt̄: animus q̄ꝫ fit tp̄e debilior. Iuuenescūt tn̄ in filijs ⁊ quodā modo renascunt̄ hoīes. qn̄ paternos habitꝰ sepe liberi refertūt. Tenes q̄d dicere velimꝰ: athomiā sua virtus ⁊ imitatio paterna nō sinet nō esse gratā. Nec plura de hac. De vicario cognouimꝰ q̄ scripta sūt a te ⁊ a dn̄o gregorio: qm̄ breui ad vos redire studemꝰ: nō ē cur mlta

ſup eo dicam⁹. Habet dñs gregoꝛi⁹ mentē nr̃am. Multa tolerare oꝫ hoı̄es cōpā-ti q̄ꝫ alterutrū ꝯuenit. Cuiqꝫ ſuū viciū eſt viuēdū ſine ſocio fuerit q̄ vitiū habenti noluerint cōuerſari. Neqꝫ coꝛpa ſine macula: neqꝫ animi ſine menda repiri facile poſſunt. Cū dño bartholomeo ꝓcuratore cupim⁹ cōputū fieri: ne cū venerimus ei⁹ rei curā habeam⁹: nouim⁹ eū bonū eſſe virū. Sꝫ nemo eſt q̄ nō egeat adiutoꝛe. Ideo te hoꝛtamur cū ꝑ occupationes lꝫ ſupīntēdas domui noſtre. De frumento ſepe mentē noſtrā intellexiſti: credim⁹ vos q̄ melioꝛa ſūt agere viuimuſqꝫ aīo q̄e-tioꝛi dum te curare ſimul cū manna res noſtras intelligim⁹. Cōmendamus tue fidei matrē ⁊ ſoroꝛes nepoteſqꝫ ac neptes noſtras. Bartholomeo ſocero vt nr̃o noīe multas ſalutes dicas bonūqꝫ animū facias optam⁹: quē loco patris habe-mus plurimūqꝫ videri optam⁹. Franciſcū ei⁹ filiū ſaluere iubem⁹. Antoniū ne-potē ſi qn̄ errat: acriter coꝛripito ⁊ ad ſtudiū incendito. Amicis nr̃is. d. mariano ſozino: geoꝛgio andreutio: franciſco patricio: thomaſio ⁊ anthonio ac guidoni pl colomib⁹ ne tediat nr̃a vice ſalutes dicere ⁊ vale optime. Ex grezio die. xiij. Julij Anno quo ſupra.

Epiſtola. clxj.

Rata habet facta ab amico noīe ſuo.

Aeneas ſenen̄. eps dño frāciſco de tholomeis canonico ſenēſi. Venerabilis ⁊ eximie doctoꝛ amice ⁊ frat̄ amātiſſime. Tuas lr̄as poſtq̄ ſenis date ſūt. Sex mēſib⁹ accepim⁹. In q̄b⁹ de collatione cuiuſdā eccl̄ie mētionē facis: cupiſqꝫ tuū ꝓbari factū. Quid ni ꝓbem⁹: aut q̄d a te fieri pōt nō ꝓbatu dignum placet nobis oīa que facis: laudamus ꝓbamuſqꝫ ſingula. Nāetſi rōnē facti nullā afferas. vides quātū virtuti tue tribuim⁹: ipa nos auctoꝛitate moueres. Habeto bonū aīm nō eſt cur tua geſta reſcindere cupiam⁹. Viuerem⁹ quippe ſecuriores: ſi te vices nr̃as ſemꝑ ducere ſcirem⁹: tibi nāqꝫ nihil honeſtate ⁊ aīaꝝ ſalute nouim⁹ eē antiquius. Sed mittim⁹ hec qn̄ ꝓpe diē te viſere atqꝫ amplecti ſperam⁹. Interea cupim⁹ reuerēdo p̄ri nouello ep̄o greſſetano ꝯmēdatos nos facias: cui⁹ ꝓmotio-nē auide intellexim⁹: etſi nemo ex nr̄is de re illa nobis ſcripſerit. Vicariū noſtruꝫ tue charitati acceptū eē cōmendatūqꝫ cupimus. Cui cū nouiſſime ſcripſerimus: nō fuit mō neceſſariū lr̄as multiplicare. Vale ⁊ nos ama ⁊ nr̄a cura vt ſoles: ſci-toqꝫ te nobis eē chariſſimū. Ex grezio ſtiriēſi die. xiij. Julij. M. cccclij.

Epiſtola. clxij.

Ad nicolaū q̄ntū pōtificē ſummū de clade vniuerſalis eccleſie orthodoxe ⁊ de ſitu ⁊ fertilitate hūgarie ⁊ de aduerſ ꝓrutenoꝝ ꝯ̄ cruciferos oꝛdinis theutonicoꝝ.

Inuitus quidē beatiſſime pater q̄ aduerſa ſūt ſcribo: ſꝫ cōpellit me debitū officij mei. qui iuſſu pietatꝭ vr̄e germaniā incolēs: q̄cūqꝫ accidūt ſiue ſecū-de ſiue aduerſe ſortis nouitates. Ap̄lico tencoꝛ culmini notas facere. Sa-ne ꝑ hos dies noua res in hūgaria exoꝛta eſt: ꝗuis mala ⁊ aduerſa paci boniſqꝫ moꝛib⁹: tn̄ ſcitu digna ⁊ admirabilis. Quā vr̄e ſcitati referre hac ep̄la breuiter in-ſtitui. Hūgaria ſicuti vr̄e beatitudini ꝯſtare nō ambigo: ⁊ vltra ⁊ circa danubiū latiſſimas terras occupat. Quod citra danubiū eſt: oliꝫ pānonia fuit: q̄ ab oꝛiēte moeſiā: ab occidēti noꝛicū habuit ſeptētrionē ei danubi⁹ auſtrū illirici mōtes exce-pere. Quo iſidoꝛus magno erroꝛe vt mihi videt̄ decept⁹ apēninos vocitat. Que trās danubiū hūgaria iacet. ꝑs ſcithie p̄ri⁹ erat: duaſqꝫ gētes habuit gepidas q̄ ꝯtermini germanis fuerūt ⁊ dacos. Nō q̄ nūc daci vocāt̄: quoꝝ rex ad occeanū germanicū int̄ ſueciā ⁊ ſaxoniā latiſſimo regno: ſ paluſtri potit̄. Nā hi dani me-lius appellant̄. Sed q̄ ea loca tenuerūt q̄ nūc tranſſiluani occupāt vicina tartarꝭ in coꝛone ſpeciē mōtibus cincta. In hac parte hūgarie: que gipidarū fuit adhuc territoꝛiū eſt: quod ſepuſiū appellant pro gepudio: vbi aque riuus habet̄: in quo merſa ferri materia in cuprū vertit̄. gleba illic frumenti ferax. Auri ⁊ argenti di-uites vene multū pecoꝛis: aer ſalubris: terra optimis cōparanda niſi ſua ſe vber-tate coꝛrūperet. Verū latrones ex omnibus ꝓuincijs ꝑ circuitū depulſos: ipa ſoli

Ferrum in cuprum.

inuitat fecūditas. Illic eṁ velut asilū impunitatꝗ̄ habeant: oēs qui domo vł ꝓpē
flagiciū vel ꝓpter seditiones exulāt: armati sese recipiūt. Censualesqꝫ sibi accolas
reddūt. Sepe illic dū sigismūdus imperauit latrōibꝰ receptacula patuere. Neqꝫ
alberto cesare raptoribꝰ ea regio caruit sub rege polonie pax miserꝭ incolis igno-
ta fuit. Hischra bohemus nō alto loco natus: multa vi animi ⁊ corporis eā pro-
uinciā: magna sibi ex parte subegit: multa ibi ꝓ̄lia varia fortuna cōfecit. Sepe cū
paucis magnas hostiū suoꝝ copias fudit sepe victor raro victus. Tandē hūga-
rie ꝓceres ipsumqꝫ regni gubernatorē mortuo rege polonie pacē ex se petere cō-
pulit. Ciuitatesqꝫ regionis illius diutine ac miserande seruitutꝭ iugo cōtriuit. No-
uissime aūt cū ladislaꝰ alberti filiꝰ paternū regnū suscepisset. Giscrāqꝫ data pecu-
nia sepusinis opidis cedere suasisset: spes erat quieturā terrā. atqꝫ post lōgas bel
li calamitates dulcis tandē ociꝭ suauitatē fruiturā. Sꝫ minime ita visuꝫ est supis
Nouꝰ latro noua ꝓ̄lia miscet. Nempe int̄ montes ⁊ siluas: q̄ poloniā hūgariāqꝫ
distermināt. diu latrocinatus est bohemus quidā obscura domo vilibusqꝫ parēti
bus ortus: s audax hō manu atqꝫ ingenio ꝓmptus laboris patiēs: ꝑiculiqꝫ cōtē-
pto: cuiꝰ multa facinora referunt̄. Quicuꝫ sericeā dyploidem dn̄o cui seruiebat
oliꝫ furatꝰ eēt: cognomēto axamit appellatꝰ est: qđ latine villosū sericū sonat. Hic
postq̄ giscrā sepusio amotū audiuit: terrāqꝫ milite vacuā agnouit: cōgregata nō
ꝑua latronū manu quasi in eiꝰ locū suffectus regionē inuasit: duabusqꝫ arcibꝰ na
tura ⁊ arte munitis: ꝑtiꝫ vi ꝑtim dolo receptis: mox ruriculos in agris villis cō-
morātes. ferro atqꝫ igne deterritos: ministrare victui necessaria pecunias dare mē-
struas ad oēmqꝫ nutū p̄sto esse coegit. Cūqꝫ munitiones aliq̄t locis oportunis cō
struxisset atqꝫ in his p̄sidia collocasset: ciuitates q̄ꝫ munitas sibi tributarias red-
didit. Deinde astutus hō q̄r in potēti regno diu crassari sine magnis copijs: se nō
posse intellexit. Ad ingeniū bohemicū rediēs. pulchrā fallaciā cōmētus ē. qua la
trones vniuersos ex ꝓximis regionibꝰ ad se traheret. Omnibꝰ eṁ q̄ sub eo mili
tare vellent: stipēdia publicauit: hōi eq̄stri in ebdomadā aureū numum: pedestri
mediā ꝑtē: ac tributoꝝ ⁊ spolioꝝ oim equā cuiqꝫ distributionē. Quicq̄d eṁ ex tri
butis rapinisqꝫ corradit̄ in cōi reponit̄. Cūqꝫ p̄finitū diuisiōis adest tēpus: emeri
ta cuiqꝫ stipēdia ꝑsoluunt̄. Qđ supat viritim diuidit̄. atqꝫ vt mos bohemoꝝ ē ad
euāgelij corticē cūcta referre. Tātū ꝯsequūt̄ q̄ vltima die mēsis in societatē belli
veniūt. quātū qui mensēꝫ integrū arma tulerūt. Sic eṁ euāgeliū velle ait i quo
vltimi veniētes q̄ prima hora venerant oparijs cōparant̄. Qua re cognita oēs q̄s
flagiciū egestas. cōsciꝰ animꝰ domo ꝓtulit ad axamit cōfugiūt. Ex q̄bꝰ ille iā q̄nqꝫ
miliū pugnatoꝝ cōflauit exercitū: ac iā nō. Sepusinnis tm̄ s vniuersis hungaris
terribilē formidabilēqꝫ se p̄bet. Neqꝫ iohēꝫ himyad gubernator huiꝰ hoīs impe-
tū cōpescere p̄ōt. Qui ⁊ si maiores sepe motꝰ sedauerit: maioresqꝫ hostes regnum
ingressos deleuerit. nō tñ mō latronis huiꝰ obuiare conatibꝰ audet. Cui ⁊ nōnul-
li regni barones clā manꝰ porrigere ꝓhibēt̄: q̄bꝰ gubernatio iohīs diuturnior gra-
uiorqꝫ videt̄. Ob quā rē intpellatus est ladislaꝰ rex. vt in hūgariā aduersus latro
nes ꝓficiscat̄ nisi regni magnos motus. subditorumqꝫ varias clades audire velit
Hic aūt etsi bohemis iturū se pragā ꝓmiserit: tñ q̄r maiori ꝑiculo priꝰ occurrēdū
putauit: exercitū tota austria atqꝫ morauia cōgregari mādauit. Publice dictitās
aduersus axamit ꝑsonaliter se velle ꝓficisci. Persuaderi tñ ipsō nō poterat regēꝫ
pueꝝ aduersus latronē ductare exercitū. Sed opinabant̄ nonulli hāc esse comitꝭ
cilie ⁊ iohānis gubernatoris hūgarie tegnā: qui pacē cū cesare tractatā hīe ratam
nequaq̄ volūt. Nec militē cōgregare possūt: cupientibꝰ ociū australibꝰ. Ideo q̄si
axamit exterminaturi: ingētes hīe copias studebāt. quas cōgregatas in cesarem
verterent. Quidā vō altiori cōsilio rem pensitātes in caput iohānis cudendam
fabā existimabāt. qui parū regi paret: nec ampliꝰ q̄ vigintiquatuor milia floreno
rū vt aiūt in ānos singulos regali erario cōtribuit. qđ supat sibi retinet: regnūqꝫ
ꝓ suo arbitratu gubernat. Hūc extollēs: illū humilians: vt imperium apud eum

regni titulus apud ladislaū esse videatꝛ: Judicabāt igitꝛ aliqui comitē cilie locum
eius appetere: neqꝫ posse ad eū ꝑuenire nisi iohānē fraude circūueniat. Eū igitꝛ cō
mentū esse vt cōuocentꝛ oēs ex hūgaria: austria morauiaqꝫ barones in exercitum
ad ꝑsentiā regis causam cōuocationis aramit habunde ꝓbere nō posse. Johan-
nē nō cōparere: Cōparentē aūt in vincula recipi cōpelliqꝫ regni quecūqꝫ bona si-
bi vsurpauerit: regi reddere. Tūqꝫ comitē voti cōpotē fieri. Que res mihi haud
ꝟo silis esse visa est. Neqꝫ eñ facile decipi gubernator potest oculatus hō ⁊ ami-
cis prudētibus circūdatus. Frustra quippe iacitꝛ rethe añ oculos pennatoꝝ. Ut-
cūqꝫ foret australes insidias veriti sine cōuētu terrigenaꝝ delectū habere militū
negauerunt. Comes aūt qui multis nō ignorat inuisuꝫ se esse: cōgregationē mul-
titudis veluti pestē vitauit: ne vt ante cesaris: sic ⁊ tūc suū iugū excuteret. Itaqꝫ
carere exercitu maluit q̄ꝫ cōuocando populū regimē suū in dubio ponere. Ne tñ
nihil oino fecisse videretꝛ mercenarios milites ere publico mille cōduxit atqꝫ i hū
gariā misit qui se copijs gubernatoris adiungentes in aramit vaderēt. Quō aūt
res acta inter illos sit nondū exploratū habeo: timēdū est ne fortuna latronibus
faueat vt sepe malis q̄ꝫ bonis est melior. Interea bohemoꝝ legati wiennā vene-
re: petiueruntqꝫ regē ad eos q̄ꝫprimū iter facere: coronāqꝫ regni accipe. Nisi hoc
ageret: mutationes in bohemia timendas dicentes. His rñsuꝫ est regem ad festū
sancti michaelis iturū: prius etsi maxime velit nō posse: multis in austria mora-
uiaqꝫ negocijs occupatū ⁊ auro excussum: nō habere comitatū regi cōuenienteꝫ
Cū tp̄e fieri oia. Legati q̄uis responsi eos tederet: illud tñ in bohemiā relaturos
se ꝓmisere. Interea fratres sancti francisci: qui ꝑ sigismundū cesarē post multas
hussitarū clades ad pragā reducti fuerant. conante rochezana repulsi sunt. Sa-
cerdotes si qui bene de fide sapiūt infinitis cōtumelijs afficiuntꝛ: oia in manu here
ticoꝝ habentꝛ: neqꝫ illic xp̄iana religio postq̄ bohemi baptismū susceperūt magl
vnq̄ oppressa fuit q̄ꝫ modo: neqꝫ ꝑdia: neqꝫ corpora tueri possunt. Qui fideꝫ or-
thodoxam sequuntꝛ ex arbitrio ꝑfidi ⁊ hoim qui viuunt sceleratissimi rochezane
cūcta geruntꝛ. Ladislaꝰ eñ rex georgio gubernatori ptātē regni i clericos laicosqꝫ
ꝯcessit. Is ꝟo q2 cōionis labē induit. Rochezane quē maxime timet nihil cōtra-
dicit. Tempalia solū curat. Spiritualia rochezane ꝯmittit. Sic regnū illud no-
bile ⁊ olim opulentissimū ab hereticis ex integro gubernatꝛ: qđ ante hunc dieꝫ in-
auditū est. Q̄uis eñ hussitarū rabies primas in regno partes aliquādo possede
rit: semꝑ tamē aliquot ciuitates atqꝫ barones ecclesie romane ritū seruātes: ex-
tra imperiū illoꝝ mansere. Nunc omnis nobilitas omisqꝫ plebs georgio paret.
Hic princeps hic caput habetꝛ. Nec dubiū est qn mores dn̄antis imitari seruien
tes studeāt. Inde malū ingens regno iminet ⁊ vicinis regionibꝰ imensa calami-
tas nisi rex ladislaus cito bohemiā ingrediatꝛ rebusqꝫ modū adhibeat melioreꝫ
Qđ futurū multi sperāt. Ego cū videro tunc credā. Dolēda sūt hec q̄ modo nar
ro. Sꝫ ꝓtestatus sum ab initio de rebꝰ aduersis me verba facturū. Pergaꝫ vltra
nō vt molestus sim vr̄e sanctitati. ꝭ vti vr̄m soliū quātū valeo nihil ignorare sinā
q̄ germanos intꝛ agantꝛ. Duꝫ bohemi atqꝫ hūgari q̄ dicta sunt gerūt. Pruteni qui
aduersuꝫ mgr̄m ordinis sancte marie theutonicoꝝ certū intꝛ se nō laudādū sedus
pepigerāt. Uocati ad iudiciū cesaris: legatos ex se primarios hoies delegerāt: q̄
maiestatē cesareā accedētes causam suam tuerentꝛ. Sed fuit his iter per mora-
uiā latronibus inhabitatā terram vbi tanto quisqꝫ nobilior ducitꝛ: quanto spolia
maiora cōmisit: ibi homines intercepti: excussiqꝫ rebus oibus aliquibus eorum
occisis: in captiuitatē deducti. q̄uis ⁊ cesaris ⁊ ladislai regis publice fidei lr̄as ha
berēt. Sicqꝫ dicta iudicij dies circūducitꝛ: neqꝫ spes est iusticie locū fieri. Proce-
dere nāqꝫ aduersus absentes q̄ cōparere non possunt nulla rō patitꝛ. Profiteri
dies sine ꝯsensu ꝑtiū nō pōt: qñ ex cōpromisso res agitꝛ. Neqꝫ ꝓcuratores magni
mgr̄i ꝯsensuꝫ ꝓrogationi adhibent. quo attñ cesar pōt ad ꝯcordiā nauat operas.
Sūt eñ aliqui ex parte ciuitatuꝫ: q̄ ⁊ iuri stare non possunt. Cōpositionis tñ ad

mittende ꝑtātem habent. Neqꝫ in hac re magna spes est ciuitates fedus dimittē
religiosi ꝑmittē nolūt. Qꝛ si reb⁹ infectis hic ꝑtes abeāt: magnū discidiū magnūqꝫ
malū instat. Religio potēs est armis amicis auro habūdās: neqꝫ ciuitates nude
sunt. Quinqꝫ ꝛ quīqginta simul opida iūcta sūt. Ciuitates imperij q̄s vocāt sta-
gnales: cū his sentiūt: opēqꝫ pollicent̄. Rex ꝗ3 polonie vicin⁹ ciuitatū partes ad-
iuturus timet̄: q̄ sepe religioni ꝛ magno mgro fuit infestus. Uiri seniores cū ve-
tera mēte reuoluūt admodū verēt̄: ne bohemis pruteni siles fiāt. Indeqꝫ magn⁹
ille ꝛ clarissim⁹ theutonicoꝝ ordo pellat̄. Hec ad extrema germanie ꝑtinēt ꝛ ad
occeanū versa: parū mediterraneos mouēt hoīes. Sed quid illud horribile nouū
modo allatū de constantinopoli tremit man⁹ dū hec scribo: horret anim⁹: neqꝫ ta
cere indignatio sinit: neqꝫ dolor loqui ꝑmittit. Heu miserā xp̄ianitatē. Pudet iā
vite: feliciter vtinā ante hūc casū obijssem⁹ italia: germania: gallia ꝛ hispania ma
gna ex parte salua. proch pudor ab effeminatis thurcis inclitā vrbē cōstātinopo-
lim capi ꝑmittim⁹. Credo hec iam vr̄e pietatꝭ aures accepisse: egredior germaniā
ꝛ ad greciā pergo: thurcoꝝ imꝑator magnis militū copijs ꝯstātinopoliꝫ primis
his diebus obsidiōe terra mariqꝫ cinxit. Atqꝫ admotis machinis ꝛ insultu ter fa-
cto expugnauit: populū oēm gladio extinxit. Sacerdotes diuersis tormētoꝝ ge-
neribus excarnificauit. neqꝫ sexui neqꝫ etati pepcit: quadraginta ꝛ ampli⁹ milia ꝑ
sonarū illic occisa referunt̄. Qui res gestas ad nos ex rastia venientes enarrant.
Paleogolū qui apud eos imperauit capite mulctatū. filiū eius ereptū fuga i pe-
ra modo obsessum aiūt. Nolo ista sigillatim ꝓsequi: q̄ ꝑ alios ꝛ meli⁹ ꝛ veri⁹ san-
ctitati vr̄e ꝯscripta eē nō ambigo. Satis est mihi cū vr̄a pietate de tāta xp̄ianitatꝭ
ruina dolere. Urbs q̄ ꝑ⁹ cōstantinū in annos. M. c. ꝛ vltra durauerat: neqꝫ vnq̄
in ꝑtātē venerat infideliū. spurcissimoꝝ thurcoꝝ hoc infelici anno directioni pa
tuit. Roma quoqꝫ post suā cōditionē in anno. M. clxiiij. ꝑ gothoꝝ regē athlari-
tū direpta refert̄. Sed hic ne tēpla sanctoꝝ violarent̄ edixit. Thurcos aūt in ec
clesia dei seuituros q̄s dubitet. Doleo tēplū illud toto terrarū orbe famosissimuꝫ
sophie: vel destrui vel pollui. Doleo infinitas sanctoꝝ basilicas ope mirādo con-
structas: vel ruine vel spurcitie machometi subiacere. Quid de libris dicaꝫ q̄ illic
erāt innumerabiles: nōdū latinis cogniti. Heu qd̄ nūc magnoꝝ noīa viroꝝ peri-
būt. Secūda mors ista homero est. secūdus platoni obitus. Ubi nunc ph̄oꝝ aut
poetarū ingenia requirem⁹. Extinctus est fons musaꝝ. Utinā tantū nobis supa-
ret ingeniū vt hāc calamitatē dignis vocib⁹ deplorare possem⁹. Admodū ista cor
meū vrgēt atqꝫ expungūt scissime pat̄. Uideo simul ꝛ fidē ꝛ doctrinā deleri. Idqꝫ
nr̄a desidia accidit q̄ solum ꝑītia respicim⁹. Qꝛ si feruētiores ad rē xp̄i publicam
aīos adhiberem⁹: hec ꝑfecto nefanda clades inferri nobis mīme potuisset. Cert⁹
sum qꝛ merore magno vr̄a sanctitas est affecta: multūqꝫ rei hui⁹ deplorat euentū
Neqꝫ ab re quidē. Nemo est eñ cui magis tāti mali fama: q̄ vr̄e pietati sit obfu-
tura. Nā scriptores oēs q̄ apud latinos romanoꝝ pōtificū gesta referēt. cum ad
vr̄m tp̄s fuerit ventū in hāc sniaꝫ de vr̄a gloria scribēt. Nicola⁹ papa q̄nt⁹ natiōe
tuscus. Sedit annis tot. Patrimoniū ecclesie ex tyrannoꝝ manib⁹ vēdicauit: di
uisaꝫ ecclesiam vnioni reddidit. Bernardinū senēsem in cathalogo scōꝝ annume-
rauit. Palatiū scī petri ꝯstruxit. Basilicā ei⁹ mirifice reꝑauit. Jubileū celebrauit
Fridericū terciū coronauit. Pulcra hec ꝛ decora de vr̄o nomine p̄dicabunt̄: s̄ il-
lud oīa funestabit: cū in fine adijciet̄. At hui⁹ tp̄e vrbs regia ꝯstātinopolis a thur
cis capta direptaqꝫ est: nescio an diruta incensaue dici poterit: q̄uis in manu ho-
stiū data min⁹ exusta nobis q̄ integra possit obesse. Itaqꝫ luet vr̄a fama sine vr̄a
culpa. Qui ꝛ si totis conatib⁹ opeꝫ ferre misere ciuitati studuistis: nō tñ xp̄ianis
regib⁹ ꝑsuadere potuistis vt arma sil' capescētes cōe fidei negociū adiuuarēt. Ne-
gabāt tantū eē ꝑiculū quātū dicebat̄: mētiri grecos: mēdicareqꝫ pecunias arbitra
bant̄ oīa ficta vanaqꝫ reputabāt. Fecit vr̄a beatitudo qd̄ potuit. Nihil est qd̄ vr̄e
clemētie possit impingi. s̄ tñ impinget hoc vr̄o nomini posteritas rerū ignara. cū

vr̄o tp̄e ꝯstātinopoliȝ amissaȝ didicerit. Timui semꝑ hoc beatissime pr̄ cū multa ex scia vr̄e glorie succedere aiaduerterē: ne sinistrū aliq̄d emergeret qd̄ felicitatis cursuȝ impediēs: lacrimabilē afferret materiā. Ecce qd̄ timui ex duobꝰ xp̄ianitatꝫ luminibꝰ alterū iā videmꝰ erutū. Orietalis impꝫ euersaȝ sedē. Grecā oēm gloriā extinctā cernimꝰ. Maiores nr̄i hierosolimā: accaron: anthiochiā ꝑdiderūt fateor: ingēs malū: ſ nulla clades moderne ruine cōꝑanda est: i asia ꝛ in aliena possessione nr̄i veteres vrbes amisere: nos in europa in nr̄o solo: int̄ xp̄ianos potētissimā vrbē: orietalis impꝫ caput grecie: columē lr̄arū domiciliū ab hostili manu sinimꝰ expugnari. Iā regnat int̄ nos machometꝰ. Iaȝ nr̄is ceruicibꝰ iminet thurcoꝝ gladiꝰ. Iā nobis clausus est eusinꝰ ꝛ thanays inaccessibilis factus. Iā walachos thurco parere necessuȝ ē. Inde ad hūgaros. Inde ad germanos thurcoꝝ gladiꝰ penetrabit. Et nos interiȝ domesticis q̄tim; ur odijs. Reges frācie ꝛ anglie inter se litigāt. Germani principes inuicē bella gerūt. Raro hispania tota q̄escit. Italia nr̄a pacis exꝑs de alieno iure ꝯtēdit. O quāto meliꝰ tātū armoꝝ tantuȝꝫ militie i hostes fidei verteremꝰ. Verꝫ beatissime pat̄ nō scio cui magis q̄ vr̄e sanctitati hec cura debeat. Vestrū ē iā assurgere: scribere regibꝰ: mittere legatos: monere: hortari principes atq̄ cōitates in aliquē cōem locū: aut veniāt aut mittāt. Nūcq̄ duȝ malū ē recēs xp̄iane reipublice cōsulere festinēt: paceȝ aut inducias inter socios fidei cūponāt: atq̄ iunctis viribus aduersus salutifere crucis inimicos arma moueāt. Spero equidē si vestra sanctitas suo ex more hoc negociū feruido ꝛ ardēti aīo totoq̄ corde ꝓmouēdū accepit. ꝛ deū ꝛ hoīes assensuros: futurūq̄ breui vt insolētie sue thurcos peniteat atq̄ in altum xp̄iana fides emergat. Hec habui que nūc ad vr̄am pietatē scriptiōe digna putareȝ. Et q̄uis de tanto ꝛ tam arduo negocio maiores viros q̄ ego sim loq̄ deceat. q2 tn̄ xp̄ianꝰ sum: nihil a me alienū puto qd̄ xp̄iane religionis vtilitatē cōcernat. Nec ambigo q̄ ꝑ me scribunt: cūcta pietatē vr̄am in ꝑtē accipe meliorē nec alia modo. Recōmendo me vr̄e pietati: quā pius ꝛ optimus deus felicē ecclesieq̄ sue statū diu ac votiue sospitē ꝛ letā cōseruet. Ex gretzio stiriensi die. xij. Iulij. Anno. M.cccclij.

Impator sūmo pontifici spondet auxilio esse cōtra thurcos.

Epistola. clxiij.

Beatissime pr̄ ꝛ dn̄e reuerēdissime. Cū nobis renūciatū eēt his diebꝰ ꝯstantinopolim grecie caput ꝛ orietalis impꝫ quōdam sedē ꝑ thurcoꝝ dn̄m expugnatā ꝛ in seruitutē redactā: multūq̄ ibi xp̄iani sanguinis fusuȝ eē. Grauiter quidē vt debuimꝰ ꝛ molestissime tulimꝰ cōem xp̄iane religionis calamitatē atq̄ iacturā: intelligentes nō de preterito solū qd̄ doleamus: sed de futuro q̄q̄ qd̄ timeamꝰ tante vrbis amissionē fidelibꝰ xp̄ianis habūde ꝓbere. Nāq̄ si verus est rumor ad nos delatꝰ: hoīm q̄draginta milia cesa sūt. Aic plures in seruitiū miserabile ducte. Tēpla diuino nomini dedicata funditꝰ diruta. Naues nō pauce capte. Amissa ciuitas famosissima ꝛ rōne situs ꝛ alijs ꝯditionibꝰ ad tutelā xp̄ianitatis admodū necessaria. In qua ꝑ multa secula ꝛ patriarchalis dignitas claruit ꝛ impꝫialis maiestatꝫ insignia floruerūt: taceamꝰ de litteris ac bonarū oīm artiū studijs: q̄ veluti domiciliū ꝓpriū ex tota grecia cōstantinopoliȝ habuere. Quibꝰ mō cū ciuitate cadētibꝰ nullū ꝑfecto credimꝰ eē xp̄iano noīe īsignitū: q̄ de tāte vrbis ruina supra modū nō angat̄ ꝛ doleat. Maximū certe atq̄ horribile vulnꝰ illatū ē ecclīe catholice nr̄o tp̄e. ac maiꝰ q̄ scripꝫ possit aut vbis exꝑmi. At cū potētissimus hostis crudelissimꝰ imanissimusq̄ in manu victoriā hāc. locūq̄ nactus sit: ex q̄ fidei xp̄iane quā ꝑsequit̄ ꝓ sua libidine possit officere: q̄s nō eū indies plura conaturū existimet q̄bꝰ xp̄ianoꝝ gentē in ꝑnicē desolationēq̄ ducat. Quippe victoria sui natura insolēs. etiā si ad mites venerit. feroces eos impudentesq̄ reddit. Quid cū his agat qui suapte ingenio soliti sunt seruire: an putare quisq̄ pōt iratoꝝ hominū cupidoꝝ atq̄ acerbissimoꝝ quieturā esse victoriā. Enimuero q̄ ex illis ꝑtibꝰ ad nos veniūt: ꝛ perā aiūt xp̄ianis ꝑditam ꝛ alia plerāq̄ loca vicina

cōstātinopoli ꝑ thurcos occupata q̄ ꝓximā quāqꝫ victoriā nō desidie aut socor
die ducūt. ſ instrumentū sequētis habēt: studijsqꝫ oibꝰ enituntꝛ vt xpianū nome
ad internitionē redigāt. nescimꝰ an vera sint q̄ auctore nō certo dicuntꝛ. Timere
tn̄ ꝙ̄ sperare multe nos vrgēt rōnes. Fama q̄ de vēturis thurcoꝝ exercitibꝰ erat
ciuitas regia ꝓ magnitudine sua parū populosa: hostiū ꝓpinquitas: auxilij spes
remotior. ⁊ infelix ac dolorosum nūciū optato ⁊ fausto semꝑ credibiliꝰ. Quibus
ex rebus ⁊ si nō dubitemꝰ. S. vestrā his cognitis excitatā eē ad cogitādū inueniē
dūqꝫ modos quibꝰ tam ꝑiculo ⁊ potēti hosti ne ampliꝰ noceat oportune resistatꝛ.
Tamē qꝛ nos quoqꝫ velut impatorē ⁊ aduocatū ecclie res ista cōcernit: haud ab
re credimus esse. Si clementiā vestrā ꝓ cōi fideliū salute accensā: magis ac ma
gis inflāmare nitamur. Neqꝫ eñ res est que vel negligi debeat vel differri: occur
rere oportet priusq̄ꝫ vulnus altiꝰ infigatꝛ aut veneni labes in corda descedat. Cete
rū cū tanto negocio nō vniꝰ ꝓuincie. aut paucoꝝ principū. ſ oim xpianoꝝ regum
seu certe magne ꝑtis eoꝝ necessarie vires existāt. Dicemꝰ ꝯfidētꝛ qd̄ nobis ex vsu
videtꝛ: neqꝫ dubitamꝰ q̄n dicta nr̄a vr̄a sanctitas in ꝑtē recipiet meliorē. Sanc ꝓ
tanto ⁊ tā necessario ope optimū factu censemꝰ: clemētiā vr̄am q̄ locū tenet in ter
ris saluatoris nr̄i ihu xpi: cuiꝰ res agitꝛ: nūc exurgere: scribere regibꝰ: legatos mit
tere: monere. hortari ꝑncipes ac cōitates in aliquē cōem locū: aut veniāt aut mit
tant. Nunc dum malū est recens: xpiane rei cōsulere festinēt. Pacē aut inducias
inter socios fidei cōponāt: atqꝫ iunctis viribꝰ aduersus salutifere cruci inimicos
arma ꝓmoueāt. Qꝛ si vr̄a. S. toto pectore suoqꝫ more ad rem hanc tam piā ⁊ vti
lē intenderit: nō est nobis dubiū quin plures ⁊ reges ⁊ principes: in quibꝰ zelus
domus dei ⁊ ardor fidei orthodoxe nō est extinctꝰ: ad mādatū vestrū volūtarios
⁊ obsequētes se ꝑbeant. Nos certe pietati vr̄e vt libuerit: ⁊ assistere ⁊ cooperari
ꝓ nr̄i officij debito minime omittemus. Solū precamur vt vr̄m in hoc negocio
cōsiliū ⁊ intentū cōicare dignemini. Nāqꝫ si fuerit opus nr̄e rōnis ⁊ imperij sacri
ꝑncipes ad hoc cipm cōuocare: ⁊ alia ꝙ̄ iuxta cōsiliū vestrū putauerimꝰ oportuna
implere nō negligemꝰ. Quia vo ad hmōi negociū maxime cōducere arbitramur
Italica bella q̄ꝫ primū sopiri q̄ꝫuis beatitudinē vr̄am ad hoc conari ⁊ ꝑ se suffice
re nō ambigamꝰ. Tn̄ qꝛ anno ꝓxime decurso ⁊ rome ⁊ neapoli ⁊ ferrarie ⁊ vene
tijs: de hoc plurimū egimꝰ: lꝫ frustra si pietati vr̄e impn̄tiaꝝ quouismō expedire
videtꝛ ꝙ oratores aut ad. S. vr̄am aut ad ꝑtes contendentes mittamꝰ. siue alio
modo ꝓ pace celerius cōficienda laboremꝰ. vt vestre sanctitati fuerit visum: eo
modo faciemꝰ omniqꝫ cura ⁊ studio proni erimus ad ea intēdere: ꝑ que pace tam
italis q̄ꝫ ceteris xpianis data: ⁊ furori thurcoꝝ resistatꝛ: ⁊ xpiana religio in suo sta
tu cōquiescere possit ⁊ debito sub splendore foueri. Datū ⁊c̄.

Epistola. clxiiij.

Spondet se citius patriā visurū.

Eneas senen̄. eps dn̄o georgio nicolai eximie doctor frater amantissime.
Scripsimus tibi nuꝑ de receptione tuarū lr̄aꝝ que nobis cumulatim red
dite sunt. Ex quibꝰ ingratū, illū ⁊ dolendū tue matris amice nostre sanctis
sime femine cognouimꝰ obitum. Respondimꝰ ad oia que significasti. Non est cur
multa dicamus modo. Solū illud te scire volumꝰ: supplicauimꝰ cesari paucis an̄
hunc diebꝰ: repetēdi domū ad tēpus facultatē vt nobis daret. Qui is aūt q̄ꝫuis hi
bendi imperiū habeat: tū rogauit ad. xv. diem post festum diui michaelis apud se
maneremus. Instat eñ eo tꝑe corā sua maiestate grande iudiciū: inter ciuitates
quinqꝫ ⁊ quinquaginta prussie ⁊ fratres ordinis beate marie theutonicoꝝ. In q̄
nō vult nos abesse. Necesse est igitꝛ ad illā diē vt ꝑseueremus. Exinde mox con
scensis equis ad vos veniemus: ⁊ anteq̄ꝫ intret aduentus dn̄i si deus dabit vobi
scū erimus: deqꝫ rebus singulis transigemꝰ. Fortasse medio tꝑe calamitas cōstā
tinopolitana nr̄os italos de pace cogitare magisq̄ꝫ hactenus admonebit. Ex gre
zio stirie. v. idus augusti. Anno. M. cccclliij.

Descriptio vrbis wiennensis ꝑ poetā eneam siluiū edita.

Epistola.clxv.

Uienna ambitu muroꝝ cingit̃ duoꝝ miliū passuū: ſ̃ hȝ suburbia maxia et
ambiciosa fossa ⁊ vallo cincta. Urbs aūt fossatū magnū hȝ: inde aggerem i
paltū. Menia deinde spissa ⁊ sublimia: frequentesq̃ʒ turres ⁊ ꝓpugnacula
ad bellū ꝓmpta. Edes ciuiū ample ⁊ ornate: structura solida ⁊ firma: vbiq̃ʒ forni
ces aule late. Uerū his estuaria sūt loco tridinioꝝ q̄ ab his stube vocitāt̃. Nā hye
mis aspitatē h̃ domitāt mō. Fenestre vndiq̃ʒ vitree plucēt ⁊ ostia plerūq̃ʒ ferrea
In his plurime aues cātāt. In domib⁹ mlta ⁊ mūda suppellex. Equoꝝ iumētoꝝ
⁊ oīs generis capacia stabula: alte domoꝝ facies magnificeq̃ʒ visunt̃. Unū id de-
decori est: ꝙ tecta plerūq̃ʒ ligna contegūt: pauca latē. Cetera edificia muro lapi-
deo ꝯsistūt. Picte dom⁹ ⁊ iteri⁹ ⁊ exteri⁹ splēdēt. Ingressus cuiusq̃ʒ domū i edes
te ꝑncipis venisse putabis. Nobiliū platoꝝq̃ʒ dom⁹ libere sūt neq̃ʒ ciuitatis ma-
gistrat⁹ in his ius habēt. Celle vinarie adeo ꝓfūde ⁊ spaciose sūt vt sub terra non
min⁹ q̃ʒ supra trā edificioꝝ apd̓ wienā eē ferat̃. Plateaꝝ solū stratū lapide duro
vt neq̃ʒ plaustroꝝ rotis facile ꝯterat̃. Scis celū tenētib⁹ ipiq̃ʒ maxio deo tēpla di-
cata ⁊ ampla ⁊ splēdida: secto lapide ꝯstructa: plucida ⁊ colūnaꝝ ordinib⁹ admi-
rāda. Scōꝝ plurime ⁊ ꝓciose reliq̄e: argēto: auro. gēmis vestite. Tēploꝝ ingens
ornatus: diuesq̃ʒ suppellex. Sacerdotes abūdātes bonis plurib⁹. Qui clero p̄est
apd̓ sanctū stephanū solo romano principi subest. Ciuitas in parochia pataniē-
si ē maior filia matre. Plures in ciuitate dom⁹ ꝯsecratas ecclias hñt ⁊ ꝓprios sa
cerdotes. Quatuor ordines mēdicātiū ꝓcul a mēdicitate ibi absunt. Scoti ⁊ ca
nonici regulares sci augustini admodū diuites habent̃. Mōialesq̃ʒ sacre ⁊ scē vir
gines. Ibi q̊ȝ monasteriū est ad sanctū hieronymū nūcupatū. in q̊ meretrices cō
uerse recipiunt̃ q̄ die ac nocte hymnos lingua theutonica decantāt: quarū si qua
redire ad peccatū cōphēsa fuerit. i danubiū p̄cipitat̃. Sȝ agūt ibi pudicā scāmq̃ʒ
vitā. Rarus de his sermo mal⁹ audit̃. Scola q̊ȝ hic ē liberaliū artiū ac theologie
⁊ iuris pōtificij. Noua tñ ⁊ ab vrbano sexto papa ꝯcessa. Magn⁹ studētiū nume
rus eo ꝯfluit ex hūgaria ⁊ almanie ꝑtib⁹ supiorib⁹. Duos hic claruisse cōpertū ha
beo p̄stātes theologos. Henricū de hassia: q̊ parisi⁹ edoct⁹ huc in ꝑncipio vniuer
sitatꝭ aduolauit: ꝓmusq̃ʒ cathedrā rexit: ac plurima volumina notatu digna ꝯscri
psit. Alt̃ fuit nicola⁹ de dinckelspuhel sueu⁹ vita bona ⁊ doctrina mlta clar⁹. Cui⁹
s̃mones hodie auide a doctis legūt̃. Est ⁊ ille hodie thomas haselbach nō incele
bratus theologus: quem scribere histoias non iutiles aiūt: cui⁹ ego doctrinam
laudarē: nisi duos ⁊ viginti annos ysaie ꝑmū capitulū legisset: neq̃ʒ adhuc ad cal
cē venisset. Maximū aūt hui⁹ gimnasij vitiū est ꝙ nimis diutinā operā in dyale-
tica: nimiūq̃ʒ tp̄is in re nō magni fruct⁹ terūt. Qui magisterij artiū titulo decorāt̃
hac vna i arte maxie examinant̃. Ceteꝝ neq̃ʒ musice neq̃ʒ rethorice neq̃ʒ arisme-
trice curā gerūt: q̃ʒuis metra q̄dā ⁊ ep̄las ab aliis editas imperite magistrādū cō
pellāt. Oratoria ⁊ poetica apud eos penit⁹ incognita: q̊b⁹ oē studiū i elenchis est
vanisq̃ʒ cauillationib⁹ solidi haud q̄q̃ʒ multū q̄ libros arestotelis alioꝝ phoꝝ ha
beāt raros iuenies: cōmētarijs plerūq̃ʒ vtunt̃. Ceterū studētes ipi voluptati ope
rā p̄bēt: vini cibiq̃ʒ auidi. Pauci emergūt docti: neq̃ʒ sub censura tenent̃: die no-
ctuq̃ʒ vagant̃: magnasq̃ʒ ciuibus molestias inferūt. Ad hec mulierum ꝓcacitas
mentes eoꝝ alienat. Ciuitatis populus q̄nquaginta miliū cōicantiū credit̃. Cō-
sulat⁹ octo ⁊ decē viroꝝ eligit̃. Cuȝ iudex q̄ iure reddūdo p̄est. Deinde magister
ciuiū q̄ curā ciuitatis gerit. hos princeps assumit. quos in ciuitate sibi fideliores
arbitrat̃: atq̃ʒ ab eis iusiurādū exigit. Magistratus alij nulli sūt nisi q̄ vini exigūt
vectigal ad illos oīa referunt̃: quoꝝ ꝑtās annua est. Incredibile videri pōt quot
ꝑ dies singulos in ciuitatē victualia ingerunt̃. Quoꝝ atq̃ʒ cancroꝝ multe quadri
ge aduenīūt. pistus panis: carnes: pisces: volatilia sine numero afferunt̃: vbi ad-
uesperascit nihil venale ex his inuenies. Uindemia his ad quadraginta dies pro
tendit̃: nullo non die trecenti currus onusti vino bis terq̃ʒ inferunt̃. Ducentos ⁊

monasteriū S. J[?]

Henricus de Hassia

Nicolaus dinckel

mille equos indies ad opus vindemiarũ exercet. Ex villis ꝑterea ad festum vsqꝫ
martini libertas oib⁹ est vinũ in vrbē redigere. Incredibile dictũ ē quãta vis idu
cat̄ vini. Qd̓ vel wiēne bibit̄: vel ad extraneos ꝑ danubiũ ꝯ cursuz aque magno
labore mittit̄. Ex vino qd̓ wiēne vēdit̄ minutim decim⁹ denari⁹ ꝓncipi cedit. Ea
res auri duodecim milia quotãnis ad camerã defert: in reliquũ parũ oneris ciui-
bus inest. Ceterũ in tãta ꝛ tãnobili ciuitate multa enormia sũt: die noctuqꝫ rixe
admodũ ꝓlꝧ gerũt̄. Nũc artifices aduersus studētes. Nũc curiales in artifices
nũc isti opifices aduersus alios arma sumunt. Rara celebritas absqꝫ homicidio
pagit̄. Frequētes cedes cõmittũt̄. Ubi rixa est nõ sũt q̄ diuidãt cõtēdētes. Neqꝫ
magistratus neqꝫ princeps custodiã (vt par esset) ad tanta mala adhibēt. Uinũ
domi vēdere nihil extimationi officit. Oēs fere ciues vinarias tabernas colunt:
stubas calefaciũt: coqnã instruũt: bibulos ꝛ meretrices accersiũt: hisqꝫ cibi aliq̄d
cocti gratis ꝓbēt vt ampli⁹ bibãt. ſ minorē mēsurã bis dant. Plebs vētri dedita
vorax q̄cq̄d ebdomada manu q̄siuit. id festo die totũ absumit: lacer ꝛ incõpositũ
vulgus. Meretricũ maxim⁹ numer⁹. Raro mulier est vno ꝯtenta viro. Nobiles
vbi ad ciues veniũt: vxores eoꝝ ad colloquiũ secretũ trahũt: viri allato vino: do-
mo abeũt cedũtqꝫ nobilibus. Plurimeqꝫ puelle patrib⁹ inscijs viros sibi delegũt
Uiduc intra tp̄a luctus ex arbitro suo nubũt. Pauci in ciuitate sũt quoꝝ ꝓauos
vicinia norit: rare familie vetuste. aduene aut inq̄lini fere oēs. Mercatores diui
tes senio ꝯfecti puellas i mr̄imoniũ ducũt: easqꝫ breui dimittũt viduas. Ille int̄
familiares domesticos cũ quib⁹ sepe ꝯsuetudinē adulterij habuerũt iuuenes vi-
ros acãpiũt. ita q̄ heri paup̄ hodie diues fuerit̄. Cõtra q̄z hi supuiuētes: vxores
alias accipiũt resqꝫ ꝑ circulũ ducit̄. Raro fili⁹ p̄ri succedit. Lex apd̓ eos est. q̄ sup-
uiuēti ꝯiugi ꝑtē defũcti bonoꝝ mediã tribuit. Testamenta libera sunt. Ita ꝛ viri
vxorib⁹ ꝛ vxores viris bona testant̄. Captatores hereditatũ multi q̄ semb⁹ blãdi
entes scribi heredes sese curãt. Aiũt ꝛ mulieres eē admodũ multas q̄ viros ꝑues
vxorib⁹ veneno auferũt. Cõstat sepe a nobilib⁹ cesos esse ciues: q̄ vxores suas v-
bo terruerũt: q̄b⁹ amatores i curia fuert̄. Uiuũt ꝑterea sine vlla scripta lege. Mo
res aiũt se tenere vetustos. q̄s sepe ad suũ sensuz vel adducũt vl' interp̄tant̄. Ius
admodũ venale est q̄ possũt sine pena peccãt. Paupes atqꝫ amicos nudos iudi-
cia plectũt. Iuramēta q̄ publica sũt tenaciter obseruãt qd̓ negari iuratũ p̄ōt: nul
lã vim hꝫ. Mutuũ dantes ad tēpus siq̄d detrimenti tulerint. elapso termino iu-
reiurãdo quã sũmã volũt extimãt: maxioqꝫ dãno debitores afficiũt. Pignora q̄
mutui cã dant̄: si q̄d afferũt nõ extimãt vsuras. Excõicationes tantũ timēt quã-
tũ infamãt aut dãno tp̄ali sũt. Furta que apud furē inueniunt̄ iudici cedũt. Ad
hec festa parũ religiose colũt. Carnes oi festo vēdunt̄. Aurige nullo vacant die.
In austria reliq̄ multa opida sũt: nullũ aũt magni nois. Barones multi poten-
tes ꝛ nobiles. Inter q̄s p̄mũ dignitatꝭ locũ obtinēt schaumburgeñ. ꝛ maitburgē
ses comites: opib⁹ aũt supare credunt̄ de walse: de liechtenstain: de puchau. Nec
parũ habent nomē puttēdorffer starēberger eberstorffer eckertzauer hohenber
ger ꝛ alij q̄plures. Eytzinger licꝫ nouissimi sint: potētia tñ hodie ꝛ auctoritate in
ter p̄mos habent̄. Monasteria q̄plurima sunt ꝛ magna ꝛ ditia. Ecclesie p̄ete
rea cathedrales saltzburgensis: patauiēsis: ratispaneñ. frisingeñ. latissimas pos-
sessiões i austria castellaqꝫ plura possidēt ac domos egregias q̄s ihabitãt. Sũt ei
oēs ꝯsiliarij ducũ austrie hosqꝫ veluti maiões honorãt. Siue bellũ gerē siue curiã
letabũdi hr̄e velit austrie duces ꝛ ꝓlatos ꝛ ꝓceres veluti reges i comitatu habēt.

Tractatus pulcherrim⁹ enee silnij de curialiũ miserijs.

Epistola. clxvj.

Neas siluius picolomineus. S. p. d. Dño iohanni aich perspicaci ꝛ claro
iurisconsulto. Stultos esse qui regibus seruiunt vitamqꝫ tum infelicē tuz
miserrimã ducere curiales: vereor ne q̄ me arguant mihiqꝫ maledicant. si
hac ep̄lã quã tibi sũ scriptur⁹ ostẽdero. Nec ei deerũt q̄ me ꝓncipib⁹ deferãt ꝛ hostē

reddere curēt: qm̄ videar hoīes ab eoꝝ obsequijs arcere. Nā q̄s p⁹hac inquiēt illi
regū atria frequētabūt: si se futuros illic miseros intellexerint. At ego non id ago
vt ꝑncipib⁹ derogē: ſ; illos poti⁹ magnis leuo molestijs. Instāt assidue q̄ȝplurimi
ꝛ nobiles ꝛ magni viri: q̄ regū aures obtūdūt dū in curiā ꝑ eos cib⁹ recipi postulāt: q̄s
cū nequeūt reges aut vtilit̄ recipe: aut honeste repellere: in magnaq; ꝑpterea sunt
anxietate: grā mihi nō odiū hū debebit si quē ex his monuero: curie regis vt su-
apte renūciet. Nec timēdū est meis scriptꝭ id fieri vt regū aule deserant̄: erit enim
sp̄ stultoꝝ numer⁹ infinit⁹: q̄ vitā beatā apō reges solūmodo iudicēt iueniri. Sꝫ
caue dicūt alij ne diuinis aduersere ꝑceptis dū regū suades euitari seruitia: cū pe-
trus aplo̅ꝝ ꝑnceps ꝛ caput ecclie subiecti estote dicat oī creature humane ꝑpter
deū: siue regi quasi ꝑcellēti siue ducib⁹ q̄ ab eo missis. Absit aūt a me scel⁹ hoc vt
aplo cōtradicā vel regib⁹ dicā nō eē parendū. cū ꝛ veritas in euāgelio reddi q̄ sūt
cesaris cesari iusserit ꝛ q̄ dei sūt deo: cūq; ad romanos paulus doctor gentiū dicat
Oīs aīa ptātib⁹ sublimioribus subdita sit: nō est eīm ptās nisi a deo. Clamo ꝛ ego
obedite ꝑncipib⁹ vr̄is oēs populi. Subijcite vos sublimiorib⁹ ptātib⁹ oēs gētes
Sꝫ memineritis q2 petr⁹ ꝑpter deū vt subijciamini iubet. nō ꝑpter opes potētias
vel honores. At ista nō sūt cōtraria meis scriptꝭ si cū ꝓpheta dixerim nolite ꝯfide-
re in principib⁹ in filijs hoīm in q̄b⁹ nō ē sal⁹. Preterea q̄ȝplures obiectiōes alias
q̄bus te respōsorē ꝯstituo. si q̄ sint q̄ velint me ampli⁹ impugnare. Ego ad rē ipaꝫ
veniā si prius quid hoc me disputare cōpulerit paucis absoluero. Genitor meus
silui⁹ q̄ mortuo p̄re posthum⁹ natus paternūq; nomē tulit: adolescētie sue floreꝫ
apud antiquū ducē mediolanēsem: hui⁹ philippi ducis patrē ꝑegit: affectusq; tan-
dē curie tedijs: domū redijt vxorē duxit: filios genuit ꝛ vsq; in hāc diē vitā q̄etaꝫ
laudatāq; degit. Is cū ad se duo senenses iuuenes admodū nobiles accessissent:
ꝛ an regi seruire ꝯduceret ꝑcunctati fuissent: sic r̄ndit. Menippus cū adolescens
apud homerū hesiodūq; diuersa deoꝝ scelera legisset: ea licita eē atq; honesta cre-
debat. nā qd̄ dij faciāt q̄s nō arbitret̄ honestū. Hic vir postea factus: cū illa tāq;
turpia ꝓhiberi legib⁹ aīaduerteret. incertus aī phos adijt: sciscitaturus ab eis q̄
nā esset optima vita: sed neq; phi satisfecerūt: cū inter se dissentirent. ꝛ alij volu-
ptatē: alij vacuitatē doloris: virtutē alij. quidā vo animi corporisq; ꝛ fortune bo-
na simul iūcta vitā dicerēt ꝯstare beatā. Incertior igit̄ ille multo q̄ȝ antea. vt ver-
bis vtar terentij: cōsulere mortuos decreuit: ꝛ ad inferos penetrauit: ac ex thire-
sia qui ꝛ ipe vates diuinatorq; fuit: vbi vita beata esset ꝑquisiuit: cui cū vates diu
respondere negasset. in aures tādē insusurrās: apud ꝑuatos inq̄t optimā vitam.
hoc est felicitatē inuenies. Gyses q̄ȝ lyddoꝝ rex: q̄ se pre ceteris fortunatissimū re-
putabat. Appollinē cōsuluit q̄s suo tp̄e felix eēt: cōtēpsit oraculum regias opes ꝛ
apparat⁹: atq; aglaū quēdā arcadē modici ruris cultorē: q̄ metas agelli sui cupi-
ditate nūq̄ȝ excesserat: felicē esse respondit. Uos igit̄ o iuuenes si quo modo viua-
tis optime queritis: minime reges adibitis. nā cū ipsi felicitatis expertes sint: feli-
ces q̄ sibi dicati sunt nullo pacto possūt efficere: quippe q̄ principibus seruientes
nihil sibi libertatꝭ relinquūt. vt ea ꝯsequi possint quib⁹ potiti multo sint q̄ȝ antea
miseriores. Uirtutes ei o iuuenes felicis vite sūt effectrices: q̄ a principū domici-
lijs excluse: si q̄n casu aut errore limē ingrediunt̄: e vestigio cogunt̄ fugere: ꝑterri-
te sinistris morib⁹ q̄b⁹ in altis palatijs viuit̄: q̄ si tēpus differendi daret̄ mōstra-
rē vobis oēs hoīes stultos eē: qui vitā habētes aliā in qua possint honeste versa-
ri in curijs principū se ꝑcipitant. Sed abest ociū. Ideo vos tm̄ moneo: vt agrum
hūc histriones ꝛ adulatores ꝛ alios nebulones metere sinatis: qui nigrū in can-
dida vertunt: nullus est eīm viris bonis apud principes locus: nulla emolumēta
laboꝝ ꝛ vt iuuenalis verba resumā. Minor est hodie res heri q̄ȝ fuit: hec eadem
cras detrahet exiguis aliq̄d. Sic siluius genitor. Illi vo ab insano ꝓposito reuo-
cati domi manere ꝛ sibi ꝛ musis viuere decreuerunt. At paterna vox min⁹ in filio
q̄ȝ in extraneis potuit: nec eīm me pater ab obsequijs curie valuit auocare: q̄ȝuis

sepe multi ne me post principū vesanias ire ꝑditū admonuerit. Sed expertus sum
qd̓ prius nō credidi: verāq; pris sniam inuenio: de qlibet me nūc in hac epl'a disser
tare: grauiq; tuo iudicio remittere cūcta. nā ⁊ tu annis cōpluribꝰ int aulicos ca-
nes latrauisti. Vidi te apud albertū cesarē honorato in loco: ⁊ cū te primū noui:
orator suus in basiliēsi ꝯcilio bn̄dictionē sibi ex patrū cetu petebas: cum is regni
hūgarie diadema mortuo socero suo sigismundo cesare suscepisset: atq; postq̄ is
q̄z vita fūctꝰ ē. n̄ em̄ triēnio toto impauit: ad nepotē eiꝰ albertū austrie ducē te cō-
tulisti cuiꝰ es adhuc ꝯsiliariꝰ. Quā rē nō sum nescius apud ignaros rex̄ mee snīe
plurimū detrahere. quis em̄ infeliciter viuere curiales crediderit: cū tu qui vir ha
beris bonꝰ ⁊ sapiēs: solutꝰ semel curie vinculis. iterū te vincieris sed sum ego q̄z in
eadē qua tu es causa. qui annis iaz. xv. curialē seruitutē seruiui. ⁊ nūc eccl'iasticos
nūc seculares secutus suz principes. ⁊ q̄uis liber nōnūq̄ euaserim. mox tamen i
vincula meapte redij. Itaq; posset aliq̄s opinari: vt solus vel cū paucis curie vo
luptatibꝰ fruar: idcirco memor es curie corā alijs detestari sic apud mediolanum
qui bernardino p̄dicatori cōtractus vsurarios accusabat: vt ꝓhibitis ab his re-
liquis solus ipse feneraret̄. Sz lōge aliter est: nō em̄ q2 placeat mihi curia iō ver-
sor in curia. sed ne leuitatis accuser: qui genus vite receptū nesciuerim ꝓseq̄: idē
⁊ te arbitror retinere. Accidit em̄ nobis sicut coniugat̄. Sunt em̄ admodū multi
qui viuente ꝯiuge m̄rimoniū damnāt: ⁊ vxoris obitū cupiūt libertat̄ amore. sp̄q;
illiꝰ ad corinthios pauli mādati meminerit. Solutus es ab vxore noli q̄rere vxo
rē. At hi postq̄ libertatē sūt assecuti. mox alterā ducūt ꝯiugē vt vix q̄dā exequias
defūcte valeāt expectare. Sic em̄ ē hoim calamitas: vt vitā quā viuūt diuq; vixe
rūt etsi malā sciūt. mutare tn̄ aut neq̄ant aut nesciāt: hinc oratiꝰ ad eos q̄ suā vitā
dānātes alienā laudāt. Iā faciā qd̓ vult̄ inq̄t. eris tu q̄ mō miles mercator: tu cō
sultꝰ mō rusticꝰ. hic vos hic mutat̄ discedite ꝑtibꝰ. eya q̄d statis volūt. Plīma sūt
mi iohes q̄ nos cogūt ꝑseuerare ſ nulla ē rō ꝑor q̄z ambitio. q̄ tāq̄ emula charita
tis oia fert onera q̄uis grauissima vt honoribꝰ seculi ac ꝓpl'aribꝰ laudibꝰ efferat̄. Nā
si hūiles essemꝰ ⁊ aiaz potiꝰ lucrari q̄z vanā venari gl'iaz studeremꝰ: haud multi ꝓ
fecto i hec tedia sese recipent. Ad eos igit̄ q̄ ꝓptea seq̄ reges volūt q2 p̄latos ⁊ do-
ctos i curijs eē ꝯspiciūt. saluatoris nr̄i ih̄u vocē obijciam. Sup cathedram moy
si sedert̄ scribe ⁊ pharisei q̄ dicūt facite ſm opa eox̄ nolite facē. Nō igr̄ qd̓ isignes
viri ac magr̄i vite faciūt. ſ qd̓ facē debēt imitari oz. Expēdat priꝰ seipz q̄ se dicare
vult regibꝰ an tolerare labores famē ꝑpeti: sitiz sufferre: ꝯtumeliasq; valeat susti
nere. Deinde ꝓspiciat diligēt̄ vtrū ex curia ꝯseq̄ possit qd̓ suꝰ desiderat aiꝰ: nā hi ⁊
āgustie apd̓ p̄ncipes ifinite itolerabiles eē vidēt̄: ⁊ q̄ hoies optāt illic nullatenꝰ in
ueniri quo fit vt verā pris sniam arbit̄ de q̄ nūc trāsigemꝰ. Repetēda ē igit̄ pater
na vox. q̄d ille stultos eē autumat singulos q̄ nō coacte p̄ncipibꝰ huiūt. Clara vox
dura tn̄ fortasse nōnullis videt̄. Sz audiāt q̄ pacto ꝓbet̄. Stulti q̄ ad ꝓpositū nr̄m
tribꝰ modis dicūt̄ hoies. Stultꝰ ē q̄ q̄ritat qd̓ neq̄t inuenire. Stultꝰ ⁊ q̄ q̄rit qd̓ no
cet inuētū. Stultꝰ q̄z ⁊ ille ē q̄ fine ꝓposito ad quē tēdit. cū plures habeat calles. de
teriorē deligit ⁊ piculosiorē. vt si romā petiturꝰ cū due sibi pateāt vie: altera bre-
uis atq; secura: altera lōgior plena latronibꝰ ꝑgere vltimā velit. Curiales igit̄ ho
mines aut primā stulticiā incidūt aut alterā aut terciā. Aut em̄ qd̓ asseq̄ nequeūt
inuestigāt. aut qd̓ inuētū detrimēto sit q̄rūt. aut semitā peiorē deligūt q̄s res me-
liꝰ longe cognoscemꝰ si q̄ sint curialiū desideria ⁊ q̄s sibi ꝯstituāt fines preuideri-
mus. Mihi vident̄ oēs q̄ regū vel principū latera stipant: aut honores querere.
famāq; seculi: aut potētiā aut diuitias aut voluptates. Nec inficias eo nōnullos
esse qui se apud principes lucrari aias arbitrent̄: vt meritū tanto maiꝰ nāciscant̄
quāto cū maiore piculo militauerint. De his igit̄ q̄nq; generibꝰ hoim dicēdū est
nobis: q̄s tantū distare vt sapiētes sint ondemꝰ: vt facile quis eosdē deliros: amē
tes insanos ac stultissimos q̄at cognoscere. Priꝰ tū q̄z hoc aggrediar: oēs oratos
volo ne me quēpiā principū carpe censeat: aut quouis pacto serenissimo diuoq;

pͥncipi meo friderico cesari detrahere. Nā etsi dicturus inter disputandū fuerī
viciosos principes esse. ꝛ libidinū ac stulticie seruos: nō tñ id oībus ascripserim.
nec enim me latet inueniri nōnullos ꝟtutū ac sanctionis cultores q̄ a principatu
vicia diuino quodā munere sepent. queadmoduꝫ boni apud gentiles principes
augustus vespasianus titus traianus ꝛ antboni⁹ pij sunt babiti ꝛ apud xpianos
cōstantinus arcadius bonoꝛi⁹ theodosius carolus magnus ꝛ quē bamberga ve-
neraꝶ henricus sanctus in quib⁹ si vel pietatē vel māsuetudinē vel pacis amoꝛeꝫ
vel iusticie zelū vel religionis affectū requiris. Fridericū nostrū nulla in re mino
rē inuenies. Tantūqꝫ abest vt meis sibi scriptis velim detractatū: vt eius laudes
illustrare. ꝛ versibus quoad possim ꝛ oꝛone soluta decreuerim: nec me nūc ei⁹ cu-
ria detineret nisi sua me bonitas allexisset. Sed me quāta sit curialiuꝫ infelicitas
ostēsuꝝ: nō q̄d ipē ꝛ alij pauci quos eq̄s amauit iupit̄ ſ; q̄d cōit̄ principes agant
referre oportuit: ꝙ si oīa que inferius mala recensenꝶ in nostri principis inueniri
curia dixerim: apte mētiar nec minus mētiar. si nihil illoꝝ hic esse ꝯtenderim nec
ego quēq̄ꝫ momoꝛderim. qꝛ sic est hoīm vita vt plus mali vbiqꝫ q̄ꝫ boni repiaꝶ.

Nostra intentio est fatuos esse qui principibus herent disputando monstrare
iaꝫ igiꝶ illos aggrediamur qui tanq̄ꝫ appetiētes honoꝛem principib⁹ seruiūt. Ad-
uersus quos cū iuuenali libet exclamare. O medici mediā pertundite venaꝫ: de-
lirant enim qui propter honoꝛē principibus famulanꝶ: ad quoꝝ purgandas mē-
tes non meis scriptis sed elleboꝛo potius esset opus. quis enim in aulis principū
verum honoꝛē dixerit inueniri. Danꝶ honoꝛes in curijs nō ſm moꝛes atqꝫ virtu-
tes. Sed vt quisqꝫ ditior ē atqꝫ potentioꝛ eo magis honoꝛaꝶ. Nā quē vnq̄ꝫ paupe-
rem tāetsi ꝑstanti virtute preditū: regū aliquis sublimauit. Audio qd̓ obijcis fue-
rūt nōnulli dicis obscuro nati loco atqꝫ inopes quondā. q̄ nūc oīb⁹ sūt prelati: sic
eñ principes voluerūt. sed quos oꝛo sic ꝑlatos ais nēpe quos suis moꝛib⁹ cōfoꝛ-
mes inuenerūt. quibus moꝛib⁹ auaricie: libidini: luxurie: crapule: crudelitati. Sic
est sane. Placet auaro regi qui pecunias vndecūqꝫ refert. Gratus est libidinoso q̄
virgines atqꝫ maritatas sibi conciliet. Carus est ebꝛio qui cōbibit. Crudeli iocū-
dus est qui sanguinē q̄ꝫ multū effundit humanū. Nemo acceptus est nemoqꝫ ex
paruo statu preferꝶ alijs. nisi magno aliquo facinoꝛe sese principi conciliauerit.
At hic nō est verus honoꝛ ꝛ stabilis. qui ex radice venit nō bona. Vera gloria vt
inquit cicero: est illustris ac ꝓuagata multoꝝ qꝫ ꝛ magnoꝛum: vel in suos ciues.
vel in patriam. vel in omne genus hominum fama meritoꝛuꝫ: quā nec principes
assequunꝶ nec qui seruiunt eis. Cum vitijs omnes fere sint dediti. nec bonū ali-
quid agant nisi foꝛtuito. At transeunti per vrbem tibi inclinabunt homines. de-
nudabūt capita: cedent loco: salutes dicent. manus osculabuntur. Ita est certe
At vbi trāsieris digitos retrotendent: subsannabūtqꝫ tibi. Et ille est inquient:
qui principem nostrum seducit. qui bellum suadet: qui vectigalia auget. qui one-
ra nobis impoꝛtabilia cumulare facit. ꝛ etiam qui verso pollice quos vult ex no-
bis occidit quem dij deeqꝫ omnes perdāt. ne sub eius tyrannide diutius simus.
Huiusmodi est honoꝛ curialiuꝫ. qui si te quisquis es oblectat. non vereboꝛ te stul-
tum atqꝫ insanū affirmare: qui oblectationes tuas in re fallac. varia atqꝫ omnino
falsa reponas. At parasitoꝝ vocibus qui te cenarū grā laudāt. quātū tribui debe-
at turpe nosti. Preterea histriōes atqꝫ ioculatoꝛes ꝛ toti⁹ vulgi laudes. quas vir
prudes ꝑ nihilo reputabit. qꝛ nulla est vera laus. nisi a veris proueniat laudatis
Adde ꝙ oēs curie sequaces nō quibus presint. sed a quib⁹ precedantur inspiciūt
ꝛ altius semper euolare nituntur atqꝫ cum reliqui precesserint ipsis etiam regi-
bus incipiunt inuidere. quia inexplebilis est humane gloꝛie appetit⁹. Cui postq̄ꝫ
te dedideris semper illud ciceronis in oꝛe habebis. Quicquid est enim q̄uis am-
plum sit: id certe parum est: cum est aliquid amplius. Est insuper philosophoꝛ-
rū sententia ac presertim arestotilis in honoꝛibus non esse finem ponendum: qꝛ
ꝛ res incerta est ꝛ in potestate alterius. ꝛ qui seruit honoꝛi ꝛ hui⁹ seculi fame ne-

cesse est vt multa faciat inuitus. Interdū plꝰ hoībꝰ ꝙ̄ deo seruire cogit̄. Duo eniꝫ cū sint honores: alter viroꝝ bonoꝝ: alter multitudinis. Stultus est ꝙ̄ primū apd̄ regē venat̄: qꝛ inueniri verus honor nō pōt vbi virtutes nō regnāt. Qui ꝟo alterum multo stultior est. qꝛ ⁊ rem ꝑniciosam sequit̄: ⁊ viciosaꝫ ⁊ instabilē ⁊ incertā. Atqꝫ hi quidē ꝑpetuis cruciatibus affligunt̄: cū sibi p̄ferri plurimos ⁊ sepe indignissimos videant. nec qui honoꝝ est auidus vsqꝫ magisqꝫ in curijs augit̄ atqꝫ iā satis de honore sit dictū. Nūc ad potentiā eamus: pulchrū videt̄ apud principeꝫ esse potentē. tutorē vocari regis: precipe alijs bellū indicere. pacē cōponere: posse obesse ⁊ prodesse ꝙ̄pluribus. Sed multi decepti sūt. dum posse apud reges plurimū ꝙ̄siuerūt: apud tiberiū. Neronē claudiū tampotēs Seianus fuit vt impator apud capreas cū rege caldeo sedente: solus hic imperiū administraret. secūdūqꝫ illud totius orbis caput venerarent̄. Et quippe si ante ipm oppressa cesaris senectꝰ fuisset. hunc vnū populus augustū vocasset. Sꝫ nulla est apud principes diuturna potestas. nulliusqꝫ status debilior. nullius incertior. nullius infirmior est. ꝙ̄ eiꝰ qui apud principē videt̄ esse potentior. Sūt emuli multi: simultates: odia. Oīs potentia magne inuidie subiecta est. Incidūt suspitiones: parantur insidie: ꝑstrepūt vndiqꝫ delatores. Atqꝫ vt oculus parua festuca turbat̄. sic principum gratia offensiuncula vel minima cadit. Interdū etiā nullo crimine ꝑditur. tantū apud principes subdola lingua pōt. apud adrianū impatorē delatoꝝ voces adeo valuerunt: vt amicos quos ad sūmū prouexerat: post hostium loco habuerit. Sed ad seianū redeo: vis ne salutari sicut seianus: ⁊ tam esse potens vt ille fuit. At hic vnica principis epl̄a captus est: ꝑ vrbē vnco ductus ad spectaculū: ⁊ in tibridis ripa truncatus. Oēsqꝫ ipsius statue ex capitolio deiecte sunt. perlege sacras l̄ras: quot saul: quot dauid: quot salomon ex his qui apud se potentes erant occidi iusserunt. Abimelech qꝛ potentē vidit apud se ysaac ex regno repulit forsitan: ⁊ interfici iussisset. nisi digitꝰ dei cū illo fuisset. Clitonē sue nutricis filiuꝫ philippi patris laudes cōpare fuisset. Alexander macedo sua manu interemit. Extant nr̄i tp̄is admodū multa exempla: ꝙ̄ ꝯsulto fugio ne cui videar detraxisse. De magno regni appulie senescallo nemo me dicere ꝓhibet. qꝛ tuta est in mortuos rep̄hensio. Hic apud reginā Ioannā p̄mo in loco fuit. potentiāqꝫ suā firmiorē putabat. qꝛ ⁊ stupris sese insinuauerat. At regina cōuerso in aliū amore: ꝑcussores ad illū noctu trāsmisit: quo mortuo alios sibi cōcubinos substituit. Parati sūt ꝙ̄ apud reges ꝑpetuo sint potētes. Sepe ꝙ̄ heri placuit hodie displicet. nullū est in atrijs principū maiꝰ studiū ꝙ̄ vt alios de gradu p̄cipitēt ⁊ se erigāt. potentū quilibet appetit. nulla inter curiales habitat fides: nō frater a fratre tutus inuenit̄: nec patri filiꝰ fidus est. nec filius patrē seruat. quilibet sibi studet. oēs p̄ferri volūt. oēs mādare. Si quis potens est. mille circa se oculos habet ⁊ totidē linguas ad ruinam eius aspirātes: ⁊ vnus hinc aliꝰ illinc p̄mit. Nimiū multos timere habet ꝙ̄ multū pōt. ⁊ illum oēs oppugnāt ꝙ̄ principi gratior existimat̄. Ruunt turres ꝙ̄ iuxta flumē site ꝑpetuuꝫ in se aque cursum recipiūt: quid tu facias qui ex vniꝰ volūtate dependes. in cuius amore nec ferro nec plūbo sed cera fixus teneris: quā vel infrigidatꝰ amor excutiet vel ire feruor eliquabit. Nō oībus tantū arridet fortuna. quātū cācellario nostri cesaris caspari schlick. quē vel miranda fati clemētia: vel singularis virtus. atqꝫ p̄stantia (que in paucissimis hoībꝰ repit̄) apud tres cesares inter primores potentē reddidit. Alios ꝟo vix vnꝙ̄ vidimꝰ in curia successoris tales eē ꝙ̄les apud antecessorē fuere. Sꝫ p̄cipitari cōplurimos ex gradu cernimus. ita vt quāto priꝰ honoratiores ⁊ potētiores censebant̄: tanto exinde debiliores ⁊ inhonoratiores fiāt ⁊ sint inimicis gaudio. amicis ꝟo ⁊ ꝓpinquis ⁊ sibi dolori: molestie atqꝫ dedecori. Est autem vulgatissimus eorum finis qui apud principes vel honorē vel potentiam queritant: quos in errore tammanifesto cōprehensos stultissimos eē nemo negauerit. nec plura de potentia. Nunc diuitias ꝓsequamur quas minime dubiū ē ꝯplures mortales ĩcuriales carceres attraxisse ꝙ̄ cū oratio se laborē fer-

Potentia cor

pbat

Diuicijs cor

re dicūt senes: vt in ocia tuta recedāt: quidā vo Iuuenalis referūt verba: qñ ego
figam aliquid quo sit mihi tuta senectus a tegete ⁊ baculo. Aduersus quos pos
sum saluatoris nr̄i sermonē referre: qui tā difficile dicit diuitē intrare regna celo-
rū: q̄ per foramē acus transire cameluz: quo fit vt stultum sit diuitias querere: ⁊
spem patrie celestis amittere: nec mihi quisq̄ timorē famis adducat: quasi nō ha
beat xp̄s vnde alat paupes suos. Apostoli nauim ⁊ retia reliquerūt inquit hiero
nymus: nec tamē illis quicq̄ defuit. Libertas xp̄i pauperuz ⁊ olera. Cresi diuitijs
ꝓferunt: sed ista fortasse nimiū religiose dicunt: nec talia sunt que vulgo probari
queāt. Agamus igit pingui minerua: cōsentiamusq̄ Iuuenali ⁊ arestotili ad fe-
licem vitā opus esse diuitijs: q2 non facile emergunt quoꝝ virtutibus obstat res
angusta domi. Sūt qui se posse putāt diuitias cumulare principibus seruientes:
at hi vt diuitias cōparēt libertatē vendūt: nec tamen diuitias assequūtur: nam si
tibi princeps vel beneficia contulit vel feuda cōcessit: vel res alias: tantomagis
seruire teneris quanto maiora sunt dona. Qđ si aliunde nescis ex gregorio disci-
to. Cū eñi inquit ille augent dona: rōnes etiā crescūt donoꝝ. Qr si tūc ex curia ve
lis abire cum diues es factus: mox oīa perdidisti. Inuenit causa. Submittit ac-
cusator: cōuinceris reus: etiā nō cōmissi criminis auferuntur bona: ⁊ ne cōqueri
vnq̄ possis eripit ⁊ vita. Si vo in curia ꝑseueraueris: oportet ad queuis impia
regis esse paratū: ire in bellum: per latrones transire: nauigare in mari: manere in
peste: mille capitis adire pericula. Iustū ⁊ iniustū exequi mandatū: ridere ⁊ flere
cum rege: laudare quē laudat: vituperare quē vituperat: nulla tibi in verbis aut
in operibus libertas supererit. Quid igit stultius est q̄ diuitias per tot tormēta
cogere: cuz sit manifesta frenesis: teste satiro: vt locuples moriaris egenti viuere
fato. Nonne preterea deliramentū est cum duo vel tres cumulauerint opes: oēs
huius liberalitatis munificētiā expectare: ⁊ nō potius infinitos respicere: q̄ duz
regibus seruiunt: ad extremā inopiā sunt deducti. iam dabit inquit Persius iam
iam donec deceptus ⁊ expes ne quicq̄ fundo suspirat munus. in imo diuitib9 non
nūq̄ dari solent diuitie: sicut in mare ferunt aque. Nemo paup q̄uis diu ⁊ admo
dum vtiliter seruiuerit: tantū premij reportabit quātū diues ex obsequio paruo.
Nō enim seruicia in curijs principū: sed persone ponderant. Nā ⁊ paruos par-
ua decent ⁊ magnos munera magna. Nec donare reges solent: qđ nequeant cuz
libido fuerit auferre: itaq̄ nec rē donatā si velis alienare poteris: nec in aliud re-
gnū trāsferre: nec ex ea quicq̄ disponere qđ regi nō placeat. Nō sūt igit tue hmōi
diuitie qb9 nō potes vti ꝓ arbitrio. Quid q2 neq̄ testādi facultatē habebis nāq̄
si liberis careas nemo tibi nō princeps erit heres: si adsunt filij: nisi ⁊ ipsi principi
seruiāt nō succedēt tibi. Taceo quot diuites necati iussu eoꝝ sint qui eos ditaue-
rint. Solēt eñi principes sic nōnullis largiri multa: sicut ⁊ nos sues pascimus vt
eos postq̄ impinguati fuerint deuorem9. Sic de seneca Longinoq̄ legim9 quos
ꝓpter diuitias interemptos Iuuenalis affirmat his versibus. Temporib9 diris
igit iussuq̄ neronis. Longinū ⁊ magnos senece prediuitis ortos. Clausit ⁊ egre-
gias lateranoꝝ obsidet edes. Tota cohors perierūt eñi ⁊ laterani ꝓpter diuitias
Sancte igit scriptū est ⁊ vere qui amat diuitias fructū nō capiet ex eis. Adde q2
paucissimi reges q̄ sua sunt donat: rapiūt eñi vt donent: q̄ nec vera sunt dona nec
iuste possidēt. Cū vix regnū vllū inueniat qđ nō sit vel partū vł ꝯtinuatū fraude
q̄d ē qđ largire iuste ꝑncipes possint vñ pecunie vñ iocalia veniūt q̄ apud princi
pes sūt. nisi ex raptu vł vēditione iusticie: aut ex spolijs ecclīarū. At ista sūt iniq̄ta
tis ꝑmia: q̄ nec regi ꝓdesse neq̄ tibi vtilitati si donata fuerit eē possint. Relinq̄m9
igit hāc diuitiarū cupiditatē q2 nō implet auar9 pecūia. ⁊ auaro vt inq̄t Hierony
mus ⁊ Seneca pri9 dixerat: tā deest qđ hz: q̄ qđ nō hz. Scim9 scripturā dicentez
q2 nō ꝓderūt diuitie in tp̄e vltionis. diues eñi cū interierit nō sumet oīa ⁊ nō de-
scēdet cū eo gloria dom9 ei9. Viuam9 obsecro tāq̄ nihil habētes ⁊ oīa possidētes
victus atq̄ vestitus vt iteꝝ hieronymi vbis vtar: diuitie xp̄ianoꝝ sunt: ⁊ has est

potēs nobis dūs absq; ministerio ꝑncipū tradere: diuitias veras apud reges vel
nō inuenimꝰ: vel tales iuenimꝰ q̄s lōge meliꝰ fuerat n̄ iuenisse. At hoc de diuitijs
libasse sufficiat. Ex q̄bꝰ ni fallor mōstratū est stultitie opaꝫ dare: qui ob opes prin
cipibꝰ famulant̄. Nunc tp̄s admonet vt de voluptatibꝰ disseramꝰ in quibꝰ multi
mortales beatitudinē posuerunt. Atq; in p̄ris epicurus vir aliqn̄ magnꝰ quē phi
uri tp̄is magis vbis q̄ȝ facti reprobāt. nā q̄ttus ē obsecro vl theologoꝝ q̄ volupta
tibꝰ nō inseruiat. Q̄ obrē si quē forte inueneris q̄ aspnet̄ oculis pulchritudinē re
rū: nō odore vllo nō tactu nō sapore capiat̄: secludatq; auribꝰ oēm suauitatē: huic
hoies ⁊ fortasse pauci deos ꝓpitios pleriq; aūt iratos putabūt. In orōne ꝓ mar-
cello ciccronē dnantē. inuenimꝰ q̄bus in vbis oēs q̄nq; sensus tetigit q̄ bus volu
ptates hauriunt̄. Cūq; due vie sint q̄bus hūana vita cōtinet̄: altera vtutū: alte-
ra voluptatū: illa deserta inculta atq; interclusa frōdibꝰ ⁊ virgultis hec sp hoiuȝ fre
quētia terit̄. nec q̄sq; est q̄ voluptati non obsequat̄. Sūtq; admodū multi q̄ tāq;
voluptatibꝰ fruituri obseq̄a ꝑncipū amplectunt̄: q̄d q; stultissimū sit ꝑ ea q̄ ꝓpciū fue
rit ondisse: ac de voluptate q̄ primū oculis ꝑcipit̄ primū dicamꝰ. Oblectant̄ nō
nulli dū splēdidos eq̄tes ꝯspiciūt. dū bella geri exercitusq; cōcurrere vidēt: dum
formosas cultasq; mulieres intuent̄. dū cetus hoiuȝ ornatoꝝ: dū ludos: dū iocos
dū pulchros equos: dū picturas: dū sericeos pānos: purpureos: aureos: duȝ mi-
rificas vestes: insignes vrbes: egregias domos: alta palatia: marmorea templa:
testudines: viridātia prata: lucos: fontes: flumina: feras serenū aerē: mōtes apri
cos: amenas valles: armēta: canes: ⁊ hmōi cetera cōtemplant̄. ad hec oīa multo
iocūdiora sūt priuatis hoibus q̄ȝ curie obligatis. nā q̄ seruicio regū mācipatus est in
bello nō vt spectator. s̄ vt miles aderit. ⁊ huc atq; illuc cōcursabit. ac hostē ferire
seq; tueri magisq; oblectare oculos cogitabit. Mulieres nō intuebit̄ nisi cuȝ regi
placuerit. tūcq; illas videbit q̄ alijs grate sibi molestissime sint. ornati vestibꝰ ho-
mines plꝰ iuidie q̄ȝ voluptati ꝓbebūt. ⁊ alienos eq̄s ⁊ meliores ⁊ nitidiores q̄ȝ sui
nō letabit̄ inspexisse. iocis atq; ludis ꝑraro intererit: lateri regio sp assistēs. pala-
tia vo tēpla picturas faciliꝰ spectare mercatores atq; ꝑuati hoies q̄ȝ curiales pos
sunt. Cūq; reges ꝑraro suoꝝ regnoꝝ limites exeāt: vrbes inspicere nō nisi vnius
regni poteris. nec q̄d apud alias gētes sit ꝑciosū vidēdi tibi copia dabit̄: ea q̄ȝ q̄
in cāpis sunt visu delectabilia rarissime inspicies: domo clausus q̄ si captiuus nec
vnq; exibis. nisi cū rex vel venari voluerit: vel aliter animū relaxare: q̄d cū fiet cū
maxime velles domi manere cū niues agros cooperuerint: vel cuȝ solis feruore
mundus ardebit. Sed marcet plerūq; sub tecto squalida puluceribꝰ ꝑs maior cu
rialiū. nec in choreis atq; tripudijs feminarū delectatio dat̄: cū tu illā respicias q̄
in aliā fert̄: ⁊ te nedū spernit: s̄ etiā odit. Nulla dies est in q̄ res mille nō videas q̄
tuū ꝯturbēt aium. Semp tibi ante oculos inimici sunt: osculariq; manū ꝑsepe co
geris quā velles trūcatā videre: facileq; plus amaritudinis q̄ȝ dulcedinis visus
tuus ex curia reportabit. At in auditu dices magna est curialiū delectatio dū no-
uitates totius vrbis viros sapientissimos loquētes: duȝ gesta viroꝝ magnorum
duȝ cantus sonosq; audiūt musicoꝝ. Credo ⁊ hoc plerosq; decipe. Sed medēduȝ
est etiā huic ꝑti: ne q̄s oblectaturus aures curie se astringat ac molestiā ꝓ volu-
ptate ꝑcipiat. nā q̄d tu mihi de nouitatibꝰ ais abs negocio ꝯfuto: cū plura illic dis
plicētia q̄ȝ grata audiant̄. Cū nūc ciuitates capte: viri p̄stantes occisi: spolia facta
rapine cōmisse: victores mali: victi boni sepiꝰ referant̄. Viros aūt sapiētes qui de
moribꝰ ac secretis nature disputāt. quiq; hystorias referūt. nō nisi ꝑ adulationes
apud ꝑncipes accipies: q̄ si nōnūq; oratores atq; phi diserti curias adeūt. oratio
nesq; corā ꝑncipibꝰ hñt. nō tā dulce est eos illic audire. vbi cū metu magis loquūt̄
q̄ȝ in scolis vbi sūt liberi: ⁊ ad veritatē nō cōplacētiā fant̄. Hinc ē q̄ athenis duȝ
libera ciuitas fuit ⁊ rome duȝ cōsules rēpu. gubernabāt: lraꝝ studia maxie florue
rūt. In curijs vo q̄libet sermo ꝑ adulationē hr̄. nihil ad verū dr̄. Cōmēdant̄ mali
boniq; vituꝑant̄. Sūt q̄ veterū narrant hystorias: s̄ mendose atq; ꝑuerse: claris
auctoribꝰ nō credit̄: s̄ fabellis inanibꝰ fides adhibet̄. Plus guidoni de colūna qui

bellũ troianũ magis poetice q̃ȝ hystorice scripsit. Uel marsilio de padua q̃ trãsla-
tiones impij q̃ nũq̃ȝ fuerũt ponit vel vincẽtio morcho q̃ȝ liuio: salustio: iustino: q̃n-
to gurtio: plutarcho: ac suetonio p̃stãtissimis auctorib⁹ credit̃. Citharistas vo ac
cãtores: q̃uis curia solet optimos h̃re pl⁹ em̃ hoc gen⁹ hoĩuȝ q̃ȝ phoꝝ vl' poetaꝝ
p̃ncipib⁹ placet: ñ ad tuã ƀ regis audies voluptatẽ. Cũq̃ȝ dormire aut aliud opus
agẽ velles: tũ potissime istoꝝ sonis aut cãtib⁹ inq̃etaberi. Oib⁹ hoc viciũ ẽ cãtori-
b⁹ inq̃t. Orati⁹ int̃ amicos vt nũq̃ȝ inducãt aĩm cãtare rogati: iniussi nũq̃ȝ desistãt
Quo fit vt cũ nolis audias. cũ velis nusq̃ȝ appeãt. Et tñ his singlis kl's aliq̃d co-
geri elargiri. Quid q̄ oĩa iurgioꝝ atq̃ȝ rixarũ sũt plena: vn⁹ alteri maledicit: incre-
pãt se inuicẽ. Blasphemie in deũ scõsq̃ȝ iaciunt̃: oẽs in ꝯfuso loquunt̃. tot clamo-
res sunt: vt vix sociũ q̃ ꝓpe te est valeas audire. q̃libet sua facinora narrat cũ dero-
gatiõe alteri⁹. Illi suã patriã laudãt ⁊ alienã vitupant. Spurcissima vndiq̃ȝ ver-
ba ꝑsonãt: nulla in vbis modestia: nulla reuerẽtia null⁹ pudor. Scurre sp̃ audiũt̃
vel detrahẽtes vl' ructãtes. Nã his solis libertas ẽ: q̃cq̃d vel facere velint vel dice-
re. At hec si q̃s sapiat surd⁹ poti⁹ eẽ velit q̃ȝ audire. Iã de tactu ꝑgam⁹ in q̃ ven⁹
potissime dñat̃ quã nõnulli rerũ ignari blãdissimã in curijs eẽ ꝯfidũt. Ex eo errã-
tes q̄ mulieres eos amare ꝯsueuerũt: q̃ vestib⁹ sũt ornati q̃ crines vẽtilãt: q̃ tor-
neamentꝭ intersũt: q̃ canũt: q̃ choreas ducũt: q̃ sp̃ leti atq̃ȝ hilares iueniunt̃: sicut
curiales eẽ vident̃. Sȝ minime ita ẽ vt grata sit hic ven⁹: nã si qua est mulier que
hos amat: nõ tñ eis se credit: q̃s loq̃ces agnoscit iactatores instabiles pluriũ ama-
tores: nisi forsitan aliq̃ est q̃ famã paruifaciat: tũcq̃ȝ mlti circa vnã cõcurrũt. nec
vllã sine riuali diliges. hinc rixe: cõtentiones: odiosa verba: interdũ vbera ⁊ homi-
cidia: nullã nutrire modico poteris: cui adsint qui multa ꝓmittãt. veniet alter te
pulchrior ⁊ acceptior: nulla tñ fides ẽ q̃ vno ꝯtẽta sit viro: sepe cũ amicã petes aut
aliũ cũ ea inuenies. aut ipse illã ad aliũ repies. Qȝ si tibi grata obtigerit ⁊ fida puel-
la. nõ poteris nisi raptim. ⁊ ꝑ furtũ eẽ cũ illa: neq̃ȝ em̃ seruire regi ⁊ amori poteris
q̃ȝ vterq̃ȝ insolẽs dñs est: ⁊ q̃ hoiem totũ vult sibi. Adde q̄ nedũ amicã sed nec cõ-
iugẽ in curia pudicã ƀuabis: tot sũt vndiq̃ȝ ꝓci. tot formosi iuuenes. tot ꝓmisso-
res: tot lene. vt nec castissima cõiunx resistere tot impugnationib⁹ possit. Qȝ si ꝓ-
bissima fuerit: deserẽda ẽ tñ: cũ indies curie p̃ncipũ moueãt̃. Siue cõiũx sit siue cõ-
cubina tũc anxietas mẽtisq̃ȝ dolor: q̃ȝ nec cũ amica remanere nec illã ducere tecuȝ
potes: ⁊ instabilitatẽ femine remanẽtis cui⁹ ẽ in horas mutari sp̃ suspectã hẽbis.
Iũge irrisiones ac detractiões q̃ fiũt amãtib⁹. Dinumera discrimina: põdera suspi-
tiões: oĩa hec cũ sint priuatꝭ g̃uia: curialib⁹ iportabilia. nec vsq̃ȝ i atrijs regũ tactus
oblectat̃. Sequũt̃ alij duo sensus odorãdi ⁊ gustãdi q̃ ꝑtiȝ ꝯiũcti sũt ꝑti disiũcti
nãq̃ȝ dũ fercula redolẽtia sapidaq̃ȝ ꝯmedim⁹ vterq̃ȝ sensus letat̃. Si q̃s aut florũ
aut vnguẽtoꝝ seq̃t̃ fragrãtiã nõ gustũ ƀ odoratũ iuuabit. ⁊ officiũ suũ odoratus
amittet cũ i palato cib⁹ masticabit̃. At hi q̃b⁹ in solo palato ẽ cã viuẽdi stulti sũt
⁊ pecudũ vitã nõ hoium sectant̃. Nã ⁊ apl's eos vitupat quoꝝ de⁹ vent̃ ẽ. rẽ nãq̃ȝ
dãnatã sequũt̃: quãuis plurimi ꝓpterea velint regib⁹ obseq̃: vt bibere atq̃ȝ edere
maxime possint: ⁊ q̃ȝ p̃ncipes optimis vtant̃ vinis atq̃ȝ cibarijs vesci q̃ȝ se eisdẽ
sperãt: potaturosq̃ȝ cũ regib⁹ se cõfidũt: ac sicut musce pingues mensas sic isti vn-
ctas dñoꝝ popinas insectant̃: q̃uis regalibus epulis magis musce q̃ȝ isti potian-
tur. Uideam⁹ igit̃ apud fastigiũ regale quãta sit curialiũ edẽdi atq̃ȝ bibẽdi volu-
ptas: q̃ sane tũc optima est. cũ fames adest atq̃ȝ sitis: cũ nec illa nec ista ꝓtrahitur
At in curia ꝑraro añ meridiẽ cibaria distribuunt̃: quo t̃pe nõ famelici sed rabidi
sunt hoies. quibusdã vo expectatio longa debilitatis spiritibus appetitum subri-
puit. alij modico pane vel caseo pregustato orificiuȝ stomachi clauserunt: quo fit
vt alij vorent quicquid apponit̃ ⁊ ad crapulam impleant̃. Alij vel minimũ sume-
re nequeant. Interdum in ortu diei ⁊ ante lucem fercula posita sunt. que nisi co-
mederis vsq̃ȝ in noctẽ ieiunabis. nec tñ stomachus officiũ suũ fecit nec appetitus
adest cũ post meridiẽ p̃rãsus fueris rursus post horã cena ponit̃, nũq̃ȝ in suo t̃pe

cibus afferť:hinc subite mortes atq₃ intestata senectus:ℸ orexis ℸ vomitꝰ ℸ iliorꝝ
dolor ℸ calculus:ℸ morborꝝ oīa genera viuūt:qualis cena tñ vinū qđ succida nol
let lana pati.vt Juuenalis ait afferť:qđ cū biberis insanus fias acetosū:aqua/
ticū:corruptū:pēdulū:acerbū:aut frigidū:aut nimis tepidū:colore saporeq₃ ma
lo.Taceo illos ꝑncipes qui tm̄ ceruisiā in potu ꝑbēt:q̄ cū vbiq₃ amara sit:in cu/
rijs tñ ℸ amarissima est.Nec tibi aut in argento aut in vitro dari pocula credas
nāq₃ in vno furtū timeť:in altero fractura.Potabis igiť ex ligneo ciphⱺ:nigro an
tiquo:fetido:in cuiꝰ fundo fex cōcreta est:in quibꝰ sepe minxisse dñi cōsueuerunt.
nec tibi vni ciphꝰ dabiť vt si velis vel aquā misceas vel purū bibas:ſ in cōi pota/
bis:atq₃ ibi mordebis vbi nūc vel pediculosa barba vel saliuosū labiū:vel imū/
dissimi dētes fuerūt.Interea vinū antiquū in tua ꝑñtia regi ꝓpinabiť:cuiꝰ tanta
fragrātia ē:vt eiꝰ odore tota domꝰ repleať.Bibetis muscatellū:maluaticū:ex gal
lijs:ex matrigali:ex riparia genuēsi:ex hūgaria:atq₃ ex ipa grecia sibi afferri vina
iubebit:nec vnq̄₃ tibi vel minimū cyathū cōicauit q̄uis cardiaca passione cruciet
q̄ si bonū vinū añ te sit nō tñ iocūde sapiet:cū melioris fragrātiā tue hauserit na/
res.Velles nōnūq̄₃ bibere ſ nō audes nisi maiores incipiāt:neq₃ famuli vinū appo
nūt nisi post mediū mense:q̄ si añ petieris ℸ importunꝰ ℸ petulās ℸ ebriosus iudi
caberis.nec sine ignominia qđ postulas obtinebis:nec ad tuā sed ad maiorꝝ sitim
potabis.Vinū postq̄₃ in mēsa fuerit ꝑ multas manꝰ trāsibit añq₃ ad te veniat:nec
speres mūdari ciphū dū pincerne remiscēt:q̄uis in fūdo fex hereat vel intꝰ aliq̄s
ructauerit.nā sicut in tēplis aque bñdicte supinfūdiť.sic ī atrijs principū vinaria
vasa quibꝰ familie potāt in anno semel euacuata mūdanť.Nec in vino tm̄ sed in
aqua q̄₃ cruciatꝰ inest.Nā si stomachꝰ dñi vt iuuenalis inq̄t feruet.potuq₃ ciboq₃
frigidior geticis petiť decocta pruinis.Quibusdā ī estatē seruať glacies atq₃ hac
in feruoribꝰ vina frigefiunt:nec tibi mīma portio dabiť maioriq₃ siti cruciaberi:qr
vidēdo nihil gustabis.Quid tibi de mappis dicā:nigris laceris vnctis q̄ nedū ti/
bi fastidiū moueāt:ſ manibꝰ applicanť teq₃ sequūť:si qñ te voluerit tergere q̄ plu
res veriti madidas pingui iure manꝰ in ꝓprijs desiccāt vestibꝰ.hinc ē illud abdo
mē q̄ in pectoralibꝰ curialiū cernis.vt satiꝰ sit in stabulis porcorꝝ q̄₃ ī curijs come
dere dñorꝝ.nā mēsalia illa mūda:sericia duplicata:solis principibꝰ seruiūt ℸ indi/
es mutanť:tua trūcis affixa tādiu discerni a mēsa possint.Audi nūc cibaria ℸ su/
me voluptatē si potes:nulla tibi alia mactanť aīalia q̄ boues:capre:porci:vł vr/
si.nec ista recentia vel paululū trita.ſ postq̄ fetere ceperūt dispēsatores emere so
lent.nā quo minoris emūt eo magis furanť.Carnes tue frigide bis cocte imūde
insipide:fetētes fumo ℸ carbonibꝰ plene:nullis ꝯdimētis:nullis salsamētis spē/
ciebusq₃ nullis apparate.Caules putridi:rape marcētes ℸ muscide:legumina se/
micocta:cicera:pisis:fabis:lētibꝰ:interdū puluribꝰ atq₃ ciueribꝰ mixta.Caseꝰ ra/
ro ad te venit:aut si venit viuꝰ ē plenꝰ vermibꝰ.vndiq₃ ꝑforatꝰ situ squalidꝰ:saxo
durior:butyrū fetidū lardūq₃ rancidū tua fercula cōdit.Oua tūc apponunť tibi
cū iā pullos alūt.Pira ℸ poma marcida q̄ nisi tu comederis porcorꝝ esca fuissent
oleū quo tibi excoquunť fercula de lāpadibꝰ sumiť vel lucernis:cuiꝰ fetore fugari
serpētes possent:q̄le illud fuisse credendū est ꝓpter qđ rome cū bochare nemo la/
uari volebat.Ego magnifico hero meo caspari cācellario grās ago:qui me hac ex
sentina imūdiciarū detraxit.ℸ ad lautā eiꝰ mēsam deduxit:q̄uis nisi ipse fuisset iā
curiarū tedijs renūciassem.Sed ꝓsequar ceptū iter.pisces tui vel lucij parui vel
carpones vel alletia.Si nataliciū fuerit poteris ℸ renkam gustare luti in quo ia/
cuit odore fetentē:vel anguillā colubre cognatā:aut hosce pisces qui apud cloa/
cas vrbiū nutriūť.Si quis tibi nobilior piscis apponeť q̄driduanꝰ erit.Panis tuꝰ
niger ℸ adeo durus vt vix genuinis dentibꝰ frangi queat.Et q̄uis eodē ꝑcio sepe
niger ℸ albus panis emať:ne tñ assuescas sꝑ nigro pasceris.Volūtq₃ dñi assidue
inť se ac seruos disparitatē notari:q̄uis neq₃ voluptati nōnūq̄₃ neq₃ vsui fuerit.
Tua insuꝑ fercula eadē sūt:facileq₃ in annū q̄d tibi edendū sit scire poteris:q̄ res

admodū voluptatē diminuit q̄ solet varietatibꝰ irritari. Posset forsitan aliq̄s h̄
tolerare. nisi meliora ꝑ se ferri ꝯtinuo cerneret. sicuti curialibꝰ accidit: q̄ dū sordi
dū panē terunt. dūq̄ȝ in morē equoꝝ vel ordeū vel speltā vorant: aut q̄s vocant
caseatas. Interea dn̄i piscē quē corsica misit vel thauromimitane rupes. seuiētia
nāq̄ȝ guttura saciare nō sufficiūt nr̄a flumia nec maria dū piscatores ꝓxia queq̄ȝ
scrutant̄ retibꝰ. nec piscē sinūt i vicinia crescere: ecce mox aliū q̄ lōgi latiq̄ȝ pecto-
ris. necnō squillā defert asparagis vndiq̄ȝ septā: cuiꝰ cauda nedū familiā h̄ hospi-
tes q̄ȝ sic̄ affuerunt ꝯuiuasq̄ȝ despicit ille murenā adducit ex sicilia quā int̄ scyllā
⁊ charibdim cepit. dum auster se ꝯtineret. quid accipenseres. turtures temulas
aut alios pisces enumerare. q̄cq̄d in aquis suauiꝰ alitur. ante principē atq̄ȝ id vel
assum vel oleo venefrano vel vino coctū optimo int̄ odoriferas herbas intuebe
ris. Maxia int̄ pisces tibi inuidia accrescit. nec minor inter carnes. Cū ceruuȝ le-
porē aprū capreā castora fascianū perdicē gruē pauonē oricē gallinā turdos me
rulas ficedulos ardeas. Anseres hedulos agniculos cuniclos: aspiolos ⁊ q̄cq̄d
volat ⁊ q̄drupedat saporis egregij vorantē principē videas. atq̄ȝ hec egregie con
dita pulmētarijsq̄ȝ ꝑparata suauissimis. q̄ cum respicis nihil ex his q̄ ante te sunt
mordere potes. Sȝ expectas ⁊ ad comitē dicis ecce iā dabit nobis semiesuȝ lepo
rē aut aliq̄d de clunibꝰ apri. iā piscē assum. iā ꝯgelatuȝ aromatico iure ad nos mit
tet. iā pullū gallinaceū iā duas auiculas destinabit. sed euanescit oīs cogitatꝰ tuꝰ
nā curialibus nihil hoꝝ porrigit̄. nisi fortasse ad cruciatū tuuȝ aliq̄d socio tibi as-
sidēti mitteret̄. quo scires illū te ꝓncipi cariorē. nōnūq̄ȝ ⁊ tibi tantilluȝ dabit̄ non
quo te satieris. sed q̄ magis afficiaris tedio q̄ suaues sint epule ꝓncipis. sciēs panē
sn̄ dn̄m niueū ac molli siligine factū aspicies ad quē pistandū ꝓprius eligit̄ ⁊ ma
gno stipēdio retinet̄ artocopus. quē si tangere volueris increpatus ꝑcutieris qui
panē tui canistri nō recepis nec intactū heri dimiseris q̄ si ver fuerit ⁊ optata to
nitrua cenas maiores reddiderūt. radunt̄ tubera terre ⁊ vsq̄ȝ a libya deferuntur.
Boleti optimi. quales edere solebat claudiꝰ ante illū in quo venenū vxor sibi por
rexit. Curialibꝰ aūt viles ⁊ ancipites fungi ponunt̄. ⁊ in quibꝰ sepe mors editur.
Poma ꝓncipis talia sunt q̄lia sorores dicunt̄ Hesperides habuisse ⁊ his solū ob
lectari potes. tā eñ odorifera sunt. vt nō solū ꝓpinquos. sed lōge etiā stātes odo
re suo ꝑfundūt. tangere tn̄ illa nō poteris aut quouis pacto gustare. Caseꝰ ex par
ma placētiaq̄ȝ deducit̄. Sudās cecus: pinguis ex ouibꝰ factus. q̄ solū serpyllū cuȝ
suauissimis herbis depaste sunt. Structorē interea saltantē ꝑ domum ⁊ chiromā
ta volanti cultello ante dn̄m diuersis gestibus leporē atq̄ȝ gallinā secantē specta
bis. ⁊ qui te nihil hoꝝ ꝑmittit tangere quibus oblectareris. Quis est q̄ rebus in
istis voluptatē esse curialibus credat. quis non potius penā ingenteȝ cruciatūq̄ȝ
maximū recognoscat. an non simillimū est hoc tormentū illi quod poete finxerūt
de Tantalo qui nec in aquis bibere nec in pomis edere pōt. q̄uis ad mentū vsq̄ȝ
vtraq̄ȝ sibi ꝑtingant. Quid q̄ in mensa princeps assidue fabulat̄ atq̄ȝ facēda dicē
daq̄ȝ fat̄. cum tu nec loqui nec hiscere audeas. nā si forte nutrire ꝓsumpseris aut
nutu aliquid significare. quasi casus ꝑ plantas educeris foras. ac vel latro vl̄ fur
vocaberis vel adulter. Maxia queq̄ȝ domꝰ vt iuuenalis ait seruis est plena sup-
bis. ille panē magno cū murmure porrigit: ille indignat̄ q̄ se aliquid poscas ⁊ q̄d
se stante recūbas. aut nō vidēt famuli defectuȝ mense. aut si vident negligūt emē
dare. Sepe tibi vinū vel panis deerit. nec tn̄ aliquod istoꝝ poscere audebis. Si
vel aquā vt vinū domes vel acetuȝ vt piscē mergas vel sal vt carnes aspgas vnq̄ȝ
peticris importunus diceris. Enumero tibi sedentiū tedia. sed maiora illoꝝ sunt
qui stātes seruiunt: ⁊ quotiēs aliquid mordes ipi tecum hiant ⁊ aerē soluȝ capiūt
q̄ui solis pascunt̄ cenaruȝ reliquijs. Sȝ accipe molestias alias. Sunt in curia di
uerse dapes. nā raro minus quatuor ferculis cena parat̄. at ista nūq̄ȝ vt optares
ex ordine dabunt̄. semꝑ quod vltimuȝ velles erit primum cum pane satur ⁊ vasi
plenus dorso fueris. tunc cibaria meliora porrigent̄. vt vl̄ stomachatꝰ renuas vel

ad crapulā cū tu ꝺ maximo ꝺāno comedas. ꝙ si q̄s casus meliores epulas initio
mēse ꝯcesserit. mox ille ex oculis auferrent̄. Est em̄ magna mistris diligētia ne diu
tius res p̄ciosiores esse in mēsa ꝑmittāt. nā ⁊ in ponēdo tardiuscule. ⁊ in leuādo
celerrimi sunt. Aspice insup in parapside q̄t manꝰ enatāt circa carnes. q̄t cultelli
festināt: quale ꝑiculū illic manū apponē nisi q̄s chirothecā ferreā recepit. Sicut
apud strigoniēsem archiepm̄ illū qui an̄ p̄ntem secūdus fuit florētinū quēdaꝫ fe
cisse cōmemorant. Cōtigit em̄ vt nōnūqꝫ alienū q̄s digitū vel portiunculā manꝰ
accepit atqꝫ momorderit. vituli carnē vel bouis existimās. Mense in curijs vn
diqꝫ circūdant̄ edentibꝰ. Cibaria supra caput tuū ⁊ humeros afferunt̄: sepeqꝫ su
ꝑ te ius totū effūdit̄. Hic te ꝑmitis raptat ⁊ in faciē tuā vomit int̄ ferculū ⁊ fercu
lū magna fit mora: tēpusqꝫ lōgū expectādo ꝯsumit̄ cū interiꝫ nec spuere nec screa
re potes. nisi scurrarū numero velis haberi. Nunqꝫ certa comededi est hora. Si
tn̄ in ipso mēse initio nō affueris: cena mulctaberis aut iurgijs afficieris acerbis
Inter hec nec porros neqꝫ cepe neqꝫ alliū: q2 venenū ab oratio dī comedere po
teris. Nec igit̄ q̄ principes edunt. nā illa tuū ventrē dedignant̄. nec que rustici vo
rant. q2 vetorē dn̄is ingerūt: gustare ꝑmitteris. Crassis igit̄ illis ⁊ nullo sapore cō
ditis vteris dapibꝰ. In quibꝰ si voluptas esset aliq̄: cessaret tn̄ q2 continue sunt ⁊
īmutabiles. nā voluptates vt iuuenalis affirmat rarior vsus cōmendat. At i bis
rebus tantū deest vt gaudiū aliqđ intercedat: vt male iudicare non existimē: qui
sūmā in eis miseriā sūmāqꝫ cordis afflictionē posuerit. Sed stultū atqꝫ imperitū
vulgus hec tedia nō aīaduertit: solūqꝫ suspensas auro vestes ac sublimes respicit
in eq̄s milites. Et cū opes argentū aurū famulorꝫ cateruas ⁊ ornatū exteriorem
intuet̄. miserias interiores nequaqꝫ ꝯsiderat. At seneca sūma prudentia vir. Isti
inquit quos ꝓ felicibꝰ aspicitis. si nō qua cernunt̄ ſ; qua latēt videritis. miseri sūt
sordidi: turpes: ad similitudinem suorꝫ parietum extrinsecus culti: quo fit vt eu
rialibus q̄ ꝓpter irritamenta gule p̄ncipibꝰ seruiūt: nedū ciues priuatos q̄ cuꝫ io
cūda cōiuge inter dulces liberos caste ac parce comedūt: vel ruricolas q̄ medias
inter oues castaneas molles ⁊ mitia poma cū lacte vorantes. nitidi fluminis vn
das exhauriūt. Sed ipsos quoqꝫ qui in crepidinibꝰ petrarū vel in pontibꝰ vel ad
ecclesiarū valuas mēdicāt. sine cunctatione p̄ponā. Cū illis nec ex sn̄ia succedat
quod appetūt: nec si successerit meliores ꝓpterea beatioresue fiāt. Sūt igit̄ omnes
stulti q̄ ob has cās in regiū famulatū sese recipiūt. Ceterū cū ab initio dixerimus
quosdā eē qui tanqꝫ aīe cōsulturi regalibꝰ sese dedūt obsequijs: extimāt em̄ consu
lendo regibꝰ vtilitatē reipub. ꝓmouēdo: pupilli ⁊ viduarꝫ tuēdo causas afflictis
⁊ inopibꝰ succurrēdo. tanto magis deo placere quanto maiore tedio ista ꝑagunt.
Respōdendū est etiā his. ne qui stultiores sūt alijs. sapientiores oībus videant̄
Quis neminē adhuc cognouerim qui nō suū aliqđ tꝑale cōmodū apud reges inse
ctaret̄. Fingamus tn̄ aliquē fore quē sola salutis aīe ratio mouerit. An ita est vt
hoc in curia sibi possit obtinere. ꝯsulemus ne nos viro bono in obsecro vt se regis
īmergat. Putabimꝰ ne sic animā lucrefieri. Mihi hercule nō fit verisimile in cu
rijs principū vbi tot vicia regnāt. vbi tot irritamēta ab exercitio v̄tutū subducūt
vi virū aliquē bonū posse ꝑseuerare. Nāqꝫ vt sessor bonꝰ in eq̄ retrogrado vł cal
citroso excutiet̄: dilabet̄qꝫ tandē: sic vir bonꝰ ⁊ iustus apđ reges diffluet. vel im
munitus rerū licētia ac fluxu: ⁊ tot imundicijs tum viciorꝫ tum hominū circūuē
tus declinabit a via: ⁊ in scopulos ruet ventorꝫ viribꝰ actus ⁊ tēpestatū. ꝙ cū pla
to in atheniēsi curia ꝑspexisset. fugere potius statuit qꝫ inter tot viciorꝫ inquina
mēta morari. Cognoscito igit̄ teipsum qui seq̄ curiā statuis. ⁊ an platone sis ma
ior: aīaduertito an virīū plus tibi q̄ illi sit ad resistendū male consuetudini: opor
tet in curijs obsequi oībus cōicare quod habes: seruire tēporibus: versare naturā
⁊ regere. Nec nō teipsum huc ⁊ illuc torquere ⁊ flectere: cū tristibꝰ seuere. cum re
missis iocunde: cū senibus grauiter. cū iuuenibus comiter: cū facinorosis auda
cter cuꝫ libidinosis luxuriose viuere. Quod nisi feceris: nec magnus in curia nec

diuturnus esse poteris. Sed replicabis mihi forsasse illũ ipsum platonem quem
fugisse curiam superius scripsi. Posterius tamen ad dyonisiũ sicilie tyrannũ per-
uenisse illicq̃ʒ seruisse. Sic est vt ais. Sed vide quid obtigerit. nã cq̃ʒ vocatus ab illo
per doctrine speciẽ. cum tyranni vicia corripuisset. tyranni fraude venundat⁹ ẽ
Nec is solus ex sapientibus iram principis expertus est. nã ꝛ zenonẽ phm senẽ
admodũ pharawith tyrãnus omni cruciatus genere dilacerauit. Anaxagoras no-
bilis phus ab anacreonte cyprioꝝ rege occisus est. Boetius iussu theoderici re-
gis interijt. Longa mora esset si quos viros bonos necari principes iusserint enu
merare voluerim. Nec mihi quispiã vel moysen vel heliseum vel aliuʒ quẽpiam
phorum cõmemorauerit: quasi ꝛ sibi liceat quod viris diuinis permissuʒ extitit
nec enim cũ regibus illi manserunt: sed functi legatione quã deus eis mandaue-
rat abierunt. Solus ioseph apud pharaonẽ moratus est: quem ordinatio diuina
pro salute populi illuc transmiserat ꝛ venundatio faterna. fateboꝛ ꝛ mauricium
ꝛ martinũ militasse ac principibus seruiuisse: sed ille cq̃ primũ xpianus cognitus ẽ
cum tota mox legione thebea truncatus est capite. hic vt vir factus est ꝛ regia ca-
stra dimisit ꝛ in obsequiũ dei se sequestrauit. Sciebat eñ vir sanctus quia pupil-
loꝝ ꝛ viduarum cause ad principes nõ egrẽdiunt: quia nunq̃ apud reges causa
pauperũ defendit. quia venalis est omnis iusticia: qꝛ impudicus est omnis sermo
quia nulla misericordia: nullus religionis zelus. nulla charitas: sed inuidia ꝛ am
bitio tantũmodo dominat. Quibus obsistere fortissimi fuerit ꝛ plus diuina q̃ hu
mana sapientia. Et cq̃uis esset martinus ipse sanctissimus. possetq̃ʒ sua virtute su
perare militiã: amplius tamen maliciã nec per se voluit sequi nec alijs imitandã
suo exemplo demonstrare. Nec saluatoꝛ noster xps interrogatus quid faciendũ
esset ad vitã consequendaʒ. vade dixit ꝛ regibus seruito: sed vade inquit ꝛ vende
oia q̃ habes ꝛ seq̃re me: nõ p̃ncipẽ nõ regẽ: sed me nõ curiã ſ me inquaʒ sequere.
Videas igitur tibi vir bone qui ꝓpter animã sequeris curiã. ne ꝓpter curiam illaʒ
perdas. quia multi sunt ibi laquei multa offendicula. multe insidie demonũ. Du
rum est ambitionẽ frenare: auariciã compescere. Inuidiã domare. Iram cohibe
re. Luxuriam cohartare. duʒ semper inter ista verseris. Si quis tamen a deo sibi
creditũ talentum nouit vincere: vt ista possit ꝛ tã q̃ sol immaculatus in luto versa-
ri. si põt picẽ tangere ꝛ ab ea nõ inquinari. Si põt ignem ingredi ꝛ nõ vri: nõ illuʒ
curiã sequi ꝓhibeo. nam meritũ tanto grandius assequet quãto ꝑiculosius mili-
tauit. Sed persuasum est mihi neminẽ esse. qui curie seruiendo nõ potius vincat
a vicijs q̃ vicia vincet. Dociles imitandis vt iuuenalis verba recenseam turpi-
bus ac prauis omnes sumus: in genesi quoq̃ʒ diuinũ oraculũ est in hunc modum
Sensus eñ ꝛ cogitatio humani cordis in malũ prona sũt ab adolescẽtia. nõ sua-
serim igit vlli in curijs immorãdũ. nã ꝛ aĩa vt dixi discrimini magno suppont: ꝛ vi-
ta sepe ante temp⁹ amittit: quoniã vel principũ desiderio fauebis ac vltro suis vi
cijs arridebis: ꝛ aĩam ꝑdidisti: vel increpabis malos moꝛes: accusabisq̃ʒ scelera ꝛ
in re iram principis expecieris. Cyrus persarũ rex arpalo familiari suo admodũ
ante charo: ob deprehẽsum in se viciũ: filios epulandos in cõuiuio dedit. Cambi
ses eiusdem ex charissimis qui se de ebrietate corripuerat: filium sagitta trãsfixit.
Nec tu mihi arestotilẽ obijcias summũ phm alexandri magni castra sequentem
nescis enim qua volupte hoc egerit: ꝛ an sibi libertas fuerit aliter faciẽdi. At secu
ti sũt alexandrum cõplures alij. calisthenes phus critus frater collactaneus ly-
simachus miles ꝛ phus insignis. Calisthenes dum adorari more ꝑsico alexãdrũ
ꝓhibet: trũcatis manib⁹ ꝛ pedibus. effossis oculis ꝛ auribus amputatis miseraʒ
vitã in carcere ducere cogebat: Cui cum lysimachus in remediũ erumnarum ve
nenũ obtulisset leoni obiectus est. Crito cum alexandrum philippi patris laudi-
bus detrahentẽ redarguisset. ab eodẽ vt supra retuli in conuiuio est occisus. Sũt
igitur stulti meo iudicio: ꝛ vt arbitroꝛ tuo Iohannes amantissime: ꝛ qui pro-
pter superiores causas ꝛ qui ꝓpter anime lucrum seruicia principis amplectunt

qm̄ vel qđ querũt nō inueniũt. vel ꝑ viā spinosā ⁊ ancipitē ꝑgũt: cũ ad finē quē
cupiũt tutissimis possint ⁊ quietissimis itinerib⁹ ꝓficisci. Esset ꝗ̄ iā satisfactũ his
q̄ ab initio ꝓposuim⁹: possemq̄ȝ iā epl'āȝ claudere. Sȝ sũt adhuc alie ꝙ̄plures mo
lestie curialiũ de quib⁹ nō erit ab re ꝙ̄breuiter meminisse. Plurima int' dormiēd ũ
sunt tedia. Sepe ĩ asserib⁹ dormiēdũ est: in paleis: in lapidib⁹: nudoq̄ȝ solo: in vē-
to: ĩ pluuia: ĩ frigorib⁹. Si plumas fueris assecut⁹: ad pediculos: pulices: culices:
⁊ alias infinitas vel mordētes vel deterrime fetētes bestiolas te ꝑpara: nũq̄ȝ so-
lus dormies: nisi cũ sociũ cupes. Linteamina imũda: fetida: lacerata: ⁊ qb⁹ nuꝑ-
rime pestilētia sũt mortui tibi dabunt᷑. Comes adiunget᷑ scabiosus: q̄ se tota no-
cte fricabit: ali⁹ tussitabit: ali⁹ fetido flatu te purgebit. Interdũ ⁊ leprosus tibi cō-
iacebit. Alius frigidus est ⁊ vestimēta ad se rapit. Ali⁹ febre calidus ⁊ lodicē cũ oī
tegmēto supra te iacit. Semꝑ vel ille tibi molestus erit: vel tu illi videberis tedio
sus: dormit᷑ frequēt᷑ in cōi: vbi vel. x. sũt vel. xx. vbi vn⁹ stertit alt᷑ pedit. ali⁹ calces
iactitat. nũq̄ȝ ante mediũ noctis est silentiũ. Veniũt ebrij dormitũ: confabulant᷑:
garriũt: raptāt: rixant᷑: pugnāt: ⁊ seinuicē cedunt. Surgunt mingentes: sepe apđ
stabula sunt cubicula tua: ⁊ eq̄s fremitantes vel se mordētes audis. nũq̄ȝ scies vbi
iacere debeas. nisi dn̄i dormitũ iuerint. Sũt ĩ diuersorijs multi aduene: m̄lti igno
ti: ⁊ vita curialiũ plerũq̄ȝ in hospicijs publicis statuit᷑ vbi ꝯtinuo fures timēdi vel
formidādi siccarij sũt. neq̄ȝ res tuas vnq̄ȝ tādiligent᷑ custodies q̄n aliq̄d detractũ
repias. nā ⁊ ipsi fures in thalamo tuo dormiēt: ⁊ te sospito assurgēt: resq̄ȝ tuas sb
te q̄ȝ iacētes eripiēt. Adsũt meretrices: ancille: lenones: ioculatores: lusores pasi
ti: qui iurgia cōtinuo ꝓludũt. tantusq̄ȝ clamor exorit᷑ vt nedũ dormire: ſȝ nec q̄ ꝓpe
te est loquētē sociũ intelligere queas. Adde loquacitatē eoꝝ qui nocte ꝙ̄longa ē
nũq̄ȝ quiescũt. Absentē cantat amicā vt flaccus ait: multa ꝓlutus vappa nauta
atq̄ȝ viator. Nulla dormiēti quies dat᷑. q̄ si vnq̄ȝ rumores ⁊ alia mala somn⁹ vin-
ceret: ac oculos claudere ceperis: e vestigio reuocaberis. ⁊ aliq̄ casu surgere cōpelle
ris: credo te ista millies expt'ū. ideoq̄ȝ sum breuior. Sȝ alia accipe q̄ int᷑ hospitā-
dũ sunt tedia. Marescall⁹ orādus ē ac ꝑcio ꝯducēdus. rogādiq̄ȝ serui ei⁹ ⁊ alliciē-
di munerib⁹: vt hospitiũ tibi tolerabile ꝓbeāt. qđ si ꝓmiserit nō tn̄ implebũt: teq̄ȝ
vel in remotissimis locis vel in fetidissimis ganeis collocabũt. Interdũ ⁊ hone-
stũ locũ quē dedit vt deseras ⁊ alteri cedas minis ac vi coget. Sed esset tolerabile
fortasse Marescallo caput inflectere cui⁹ est officiũ nō inhonestũ: at sordidos ho
mines seq̄ atq̄ȝ his supplicare ⁊ offerre pecuniā grauissimũ est. Nec tn̄ hoc potes
effugere nā ⁊ coquis ⁊ pistorib⁹ ⁊ frumētarijs ⁊ bladi viniq̄ȝ distributorib⁹ humi-
liare te cōuenit ⁊ ipsoꝝ beniuolentiā emere. Quid ostiariũ referā. Heu quotiens
ille vlnas in pectus detrudet tuũ: quotiēs te pugno vel calce repellet: quotiēs vbi
te viderit venientē portā que patebat statim recludet. Quotiēs te excluso ꝙ̄uis
auꝝ dederis: vel mimũ vel scurrā vel emulum tuum intromittet: quotiens tibi vl'
dormire principē vel in consilio esse vel egrotare mentit᷑. Quid de motu castroꝝ
dicam. quis tormenta que nunc incidunt possit enumerare. Quanta equoꝝ est
cura. quanta armoꝝ: quot vrgent angustie. Transeunda sunt alta flumina. pon-
tes ancipites ascendēdi. Equitandũ in tenebris: in pluuia: in vēto: in niuib⁹: in lu
to in glacie: in fluminib⁹: in spinis: in nemoribus: in saxis: in ꝑcipitijs: in abruptis
colliũ: inter latrones: inter hostes: nũq̄ȝ certus est ꝑncipis recessus. fama nōnũq̄ȝ
vagat᷑ in crastinũ esse castra remouenda: cũq̄ȝ accinctus es vie mutat᷑ opinio. q̄
si forte imꝑatus fueris repente fiet recessus: ibitq̄ȝ cũ paucis: ⁊ sequi pene festina-
tur omnes iubebit: idq̄ȝ tunc potissime cuȝ vel egrotabis vel medicinā sumpseris
vel sanguinē diminueris. aut equi aut famuli tui minus dispositi fuerint. Si quis
⁊ standi vel recedendi certitudinē habere voluerit. ex cauponibus vel meretrici-
bus meli⁹ instruet᷑ ꝙ̄ ex alijs. nũq̄ȝ quo sit eundũ scies: nisi postq̄ȝ ꝑueneris. Credi
tur summa luce rex abiturus: tũcq̄ȝ oēs in equis expectant ⁊ ad meridiē vsq̄ȝ taȝ
muli ꝙ̄ equi ⁊ currus onerati manent. sepeq̄ȝ onera tāq̄ȝ decepti deponũt cũ de

iter arreptū est in his locis potissime māsio fit. vbi nec vina sunt nec cibaria: neci
quib⁹ recipi queas diuersoria: vbi vero vbertim oīa suppetunt. nunq̄ post biduum
castra manebunt. Est eñ regibus tediū quotiēs multitudinē letā audiūt: contra
vero ex angustijs afflictioneq̄ plebis solatia suscipiāt. ideo nōnūq̄ mille passus ꝓ
ficiscunt. Interdū quinquaginta milia passus obambulabūt. Gaudebūtq̄ cū te
vel familiarē ꝑdidisse vel equū accipient: vel cum te ꝑcipitatū in flumina vel fri-
gore obriguisse: vel estu defecisse cognouerint. cum ipsi ⁊ cōtra frigus ⁊ cōtra calo
rem armati exierint. In castroꝝ preterea ꝓcessu. quot pressure sunt. quot calces
quot trusiones. quot casus. quot irrisiōes. quot blasphemie. nūc tuus equus aliū
cedit: ⁊ in te culpa refert. nūc tuus ledit ⁊ afficieris dāno. Litigant inuicē famuli
⁊ in bellū descendūt dñi. interdū seruare ordinē oportet. nusq̄ cedere loco lꝫ. festi
nandū est cū alij festināt. tardādūq̄ cū alij tardant. nec ꝓpe te erit quē velis ami-
cum nec ad eū vbi sit poteris ire. Si quo casu cecideris nemo te colliget. sed vni-
uerso exercitu calcaberis ⁊ tam tu q̄ equus in puluerē redigeris. nūc in locis pa-
lustribus ⁊ in luto castra ponunt. nunc in arena locoq̄ sterili: ex quo nec lignatuꝫ
nec aquatū absq̄ magno discrimine ꝓgredi queas. tūc aut estas erit ⁊ caloribus
exureris cicadis obtunderis. culicib⁹ mordeberis. serpentib⁹ intoxicaberis. fetori
bus ac exalationib⁹ pessimis cruciaberis. Aut est hyems ⁊ tecto atq̄ vestib⁹ nud⁹
ꝑibis. q̄ si tu forsan euaseris. famuli tñ ⁊ equi supesse nō poterūt. Adde cū prope
sūt hostes maiores molestias. nunc vitandos lapides nūc sagittas timēdas. nūc
fures formidādos. nūc latrones. nūc insultus est faciēdus in hostes. nūc cauēdū
est ne hostes ipsi officiāt insultātes. In armis edendū est. in armis dormiendum
semꝑ in vallo castroꝝ in portis excubie sunt habende. nūq̄ hora quieta est: nūq̄
in pace manere lꝫ: nunq̄ tube nunq̄ cornua tacēt nūq̄ insidie cessant. Quotiens
itur ad muros vel cū duo cōcurrunt exercitus. quāta trepidatio est. quot clamo-
res nūc erigunt machine. nūc feriunt tribuli. ꝯcurrūt iacula fodunt missilib⁹ scu-
ta. Coruscāt enses. sub illo equus occidit. hic fossus telo ruinam minat. Illi ca-
put aufert. huic man⁹ amputat. quidā calcant inter equos. q̄dā in foucis iacent
exangues: mille facies mortis vbiq̄ vident. nō hic misericordia est. nō benigni-
tas nō hūanitas. Sꝫ ille vir bon⁹. ille miles egregi⁹. ille fortissim⁹ credit impator
q̄ plures sua manu necauit. quiq̄ cruentū gladiū ex pluriū viroꝝ iugulis eduxit.
Sūt eq̄stres pugne sūt pedestres sūt nauales sūt murales vbiq̄ res sūt horrēde ⁊
facies iferni filijs. nihil ibi lucrari absq̄ iniuria ꝓximi potes. nec tua sūt q̄ bellis q̄
runt iniustis vt fere sunt oīa bella q̄ inter domesticos fidei cōmittunt. Perdere
aūt illic nedū res ſ vitā ⁊ aīam potes. nec tute vitare posse bellū ꝯfidas in q̊ tuus
rex interfuerit. nemo se mare vitaturū speret cū rex nauigauerit: aut cōmitādus
rex ē. aut amittēdus int tot tantasq̄ difficultates. aut iuuenis es ⁊ sufferre insoli
tas res nō potes. aut antiqu⁹ ⁊ deficiētib⁹ virib⁹ nec inediā nec sitim nec laboreꝫ
sustinere vales. Preterea morbos q̄ duꝫ sic angimur nos aggrediūt. q̊b⁹ coacti
vel in via deserimur. vel inter ignotos plerūq̄ diē claudūt. q̄ domi manentes ꝑ
multos annos viuere potuissent. Sed redeam⁹ iam in vrbes. simus in amplo
spaciosoq̄ loco quiescat curia: deerūt ne ꝓpterea cruciatus. an nō fient indies no
ua edicta ⁊ cōstitutiōes noue. quib⁹ vt te coaptes. singulis dieb⁹ de nouo incipies
viuere. Siue rex sedeat siue stet. tibi tñ semꝑ erit standū. nec vllam tuis tibijs po
teris dare quietē. Sed nōnunq̄ sedens temerari⁹ iudicaberis. Quid vero in stipē
dijs exigēdis. quāta morositas: quātaq̄ diminutio ē. nūq̄ i tꝑe dat. nūq̄ integ̃
nūc ad istū nūc ad illū remitteris. diuersisq̄ mēdacijs eluderis. multa sunt ꝓpter
q̄ magnifico caspari cācellario teneor. sed in hoc q̊ꝫ sue magnificētie sum obno-
xius. q2 me non patit solario meo frustrari sicut alios video: qui suuꝫ gemūt frau
dari salarium. Nūq̄ stipendia recipiunt nisi distributorem donauerint: nec vllus
est qui tam clara conuentionis sue capitula faciat: ⁊ ad voluntatē officialium nō
recipiāt interꝑtationē. qui sūt omnes auri corrosores. Sꝫ iā de necessarijs aliq̄d

dicam⁹: qui ⁊ ipsi curialiū tormēta exaugent: nūc hoc nūc illud impetrari sibi pe-
tentes ⁊ siue durū sit siue absurdū qđ optant: tñ impetrare te volūt. Quidā potē
tes sunt qui ex grā principis ꝓmouere ꝓpinquos possent: s3 tales sunt eius cōsan-
guinei. vt vel eis benefacere nō audeat: vel si audeat infamiā populi ⁊ indignati
onē supra se dei sustineat. Quid ꝙ amorē in se ṗncipis nemo vex assequit̄: nāq3
vt socrates in eo quē de regno scripsit libro testat̄. Principes neminē nisi in con-
sulto quodā impetu diligūt. ꝙ si quē amāt: nō vt amicū diligūt. Inter pares eñ
amicitia versat̄: sed eo modo amant quo ⁊ canes ⁊ equos diligunt: fructū vt exin
de suscipiant. Quid dixi erraui: certe multo plus equ⁹ aut canis q̄3 homo diligit̄
mortuo quippe viro mox vir alius adest qui locū defūcti magnis ṗcib⁹ sibi dimit
ti postulat. at canis vel equi mortui vice non supplebit alius nisi vel emptus pre-
cio vel grā. Parū adhuc dixi. cū nedū non dolenda sed optanda mors tua prin-
cipi sit: q̄ diuti⁹ seruisti: aut eni3 ꝓ longis obsequijs nō te remunerauerit: ⁊ soluit̄
obligatio morte tua: dulceq3 suo ex ore sonabit. Ach si mortuus nō fuisset hō ille:
magnis eū munerib⁹ donassem. Aut largitus est tibi plurima q̄ te mortuo recupa
re se sperat. vix eñ hodie diues aliq̄s morit̄: cui principes nō succedāt. S3 audi
iā quot iminent tibi molestie ꝓpter ꝑsonā principis. raro nedū inter ṗncipes sed
inter priuatos quoq3 vir bonus repit̄. Cicero in diuinationū libris. Si que raris-
sime fiunt monstra putāda sunt: inquit magis monstrū erit vir bon⁹ q̄3 part⁹ mu-
le. Astipulat̄ huic sentētie iuuenalis: qui licet prius dixisset. Rari quippe boni: vix
numero sunt totidem quot thebax porte vel diuitis hostia nili. Postea tamē q̄si
septē reperiri nō possent amplius se restrinxit dicens. Egregiū sanctūq3 virum si
cerno bimembri vt monstrū puero ⁊ miranti sub aratro piscibus inuētis ⁊ fete cō
paro mule. Nec diuina scriptura remissior est. Si quidē apud paulū ꝓphete ver-
ba relata sunt. Est aūt deus verax omnis homo mendax. Et iteru3 scriptum est.
quia non iustus quisq3 nō est intelligens. non est requirens deum. Rursus: non
est qui faciat bonum non est vsq3 ad vnū. Vides vt oratores ac poete cum sacra
scriptura concordant: vides ne vt rari boni. mali vero infiniti sunt. Si ergo rex tu⁹
malus fuerit dolebis eius infamiā eiusq3 vicijs cruciaberis. Si auarus est ange-
ris: quia nec te premiat nec alios benemeritos ⁊ quia plurima negligit ne sum-
ptū faciat. Si liberalior est times ne ꝓfusione nimia obliniet erariū. Si crudelis
vereris ne ī te tuosq3 seuiat. Si pius egrefers: quia nō vlcisciť iniurias. Si audax
pericula reformidas. Si vecors hostib⁹ inuides qui sibi semꝑ insultāt. Si loquax
multiloquiū esse nō absq3 peccato cognosces. Si tacitus dicis q2 nec amicos nec
seruitores verbis scit retinere. Si vinolētus accusas ebrietatē. Si vino nō vtit̄
q2 parū sit letus grauaris. Si luxurie cultor est doles. q2 plurimis iniuriat̄. Si fe-
minas fugit: dicis non esse virū. Si paucos ad se admittit: displicet tibi inter illos
nō esse. Si cōis est oibus: irasceris ꝙ tam reliquis q̄3 tibi sit familiaris. Si omni
ex parte bonus est quod mōstrū fuerit: cū tu sis malus doles q2 tuis vicijs nō al-
ludit. Aut si tu quoq3 sis bonus queadmodū est difficile: dolebis ṗncipi bono nō
arridere fortunā. sempq3 anxius eris suo statui: egrotabis cū eo: quoniā non tam
filio suo pater afficit̄ q̄3 bono principi bonus seruus. Cui et si fortuna fauerit nūc
mutationē: nūc insidias times: nec dormies vnq̄: nec vigilabis in pace. Est insup
magna virox recreatio mētis secessus: cum se aliquis retrahit in solitariū locū ac
vel meditat̄ vel legit vel scribit: totūq3 se musis prebet. Et nūc platonē: nūc are-
stotilē: nūc tullium: nūc virgiliū: nunc alios doctores iam dudū mortuos s3 fama
viuētes ⁊ scriptis alloquit̄. Sed hac voluptate priuati sunt curiales qui semper
in ocio sūt: in clamoribus: in tumultibus: si tibi nōnūq3 particulā mense delegeris
in qua vel legas aliquid vel scribis: mox aliquis instabit qui te vexet. Et si alij ces
sauerint: nō aberit dispensator: qui prope te computū faciat: eraq3 moueat. nusq3
tibi angulus patebit quietus. in quo possis cum scipione dicere. nunq3 minus so-
lus q3 cū solus. Oportet te priscis illis sanctisq3 viris carere atq3 inter homines vi

nere quos rectius bestias omni virtute carentes appellaueris. Sunt qui dicũt fi-
lios suos idcirco p̄ncipibus tradere vt mores ediscant fiantqꝫ virtute p̄stãtes.
Melius dicerent ad intelligendã maliciã turpitudinẽqꝫ discendã se filios trans-
misisse. Sunt enim in curijs viciosissimi iuuenes: sermones inhonesti: ille luxuriã
cõmendat. ille voracitatẽ: nemo de virtute se iactat: sed aut virginem violasse aut
stuprasse nuptam. aut emulum occidisse aut rapina sese aliquid nactuꝫ gloriabit̄
que scelera sic adolescentes imitantur atqꝫ imbibũt vt nunq̄ꝫ postea dimittant.
nec te putes adolescentem pudicũ sobrium verecundũ ⁊ bene morigeratũ apud
principes inuenire: omnes hmõi sunt quales magistri. Verũ est enim ꝙ terentiꝰ
ait. ad peiorem plerũqꝫ partem animũ applicari. si quis ad eã rem magistrũ sorti-
tus sit improbũ: sic natura iubet: velocius ⁊ citius eos corrumpunt exempla ma-
la cum animũ magnis auctoribus subeunt. Refero maximas deo grates qui mi-
hi iam viro sequendi principes animũ tradidit: cum iam a parentibus virtutes
aliquas sic acceperam: vt amplius amittere nõ possem: ꝙ si aliud non est. hoc sal
tem habeo quia nõnullas didici litteras quarũ essem omnino ignarus: si pueritiã
meã curia suscepisset. Est enim in curijs principum viciosum litteras nosse. ⁊ pro
bri loco ducitur disertus. Est itaqꝫ magna litteratoꝝ molestia cum se contemni p̄
omnia viderint: ⁊ res maximas ab istis dirigi: ne dicam ego negligi: qui vix inter
manus ⁊ pedes quot habent digitos norunt. Sed est etiam illiteratis sua turba-
tio cũ viros in curiã doctos ac latine loquentes venisse vident: quos ipsi nequeũt
intelligere. Quid preterea de cõscientia tua dicam que semper inquieta est sem-
perqꝫ te mordet cũ tu te scias multis vicioꝝ illecebris inquinatum: nullũ grauiꝰ
supplicium vt seneca scribit q̄ꝫ cõscientiã. hinc iuuenalis cum tamen hos tu eua-
sisse putas. quos diri conscia facti mens habet attonitos: ⁊ surdo verbere cedit.
Occultum quatiẽs aio tortore flagellum: penaqꝫ tam vehemens ac multo seuior
illis: quos ⁊ cedicus grauis inuenit ⁊ rhodamantus: nocte dieqꝫ suum gestare in
pectore testem. Sed audi obsecro ciceronē pro sexto roscio: cuius hec si bene me
mini verba sunt: sua quẽqꝫ fraus ⁊ suus terror maxime vexat: suum quẽqꝫ scelus
agitat. amentiaqꝫ afficit male cogitationes cõscientieqꝫ animi terrent. Hec sunt
impijs assidue domesticeqꝫ furie que diesqꝫ noctesqꝫ penas parentũ a cõsceleratis-
simis filijs repetant. Quaqꝫ te vertis: oblocutiones de rege. de consiliarijs: de te-
ipso fiunt: cum vel nimis subditi grauamur: vel hostes instant dum curia in cho-
reis est: aut in venationibus occupata. Nullũ inter res mundanas maius: mu-
nus est hominibus a deo cõcessum. vt cicero dicit q̄ꝫ amicitia. At hoc bono tam
suaui tam vtili tam necessario priuati sunt curiales. nãqꝫ viciosissimi fere sint oẽs
nõ amicitia inter eos esse sed factio quedam ⁊ cõspiratio põt. Inueniunt̄ nõnul
li industri laboriosi curiales: at in his adumbrata non expressa sunt signa virtutũ
Vident̄ quidem liberales sed rapinã sequunt̄. Si sũt casti ambitiosos inuenies
eos atqꝫ superbos. Si humiles ebrij sũt ⁊ nebulones. In nullo virtus est aliqua
quẽ mille vicia nõ comitent̄. Arduum est in hac hominũ colluuie: virum amici-
tia dignum reperire: ꝙ si quis inuentus fuerit bonus: vel regi nõ placebit vel ma
gnatibus. nec eius vti beniuolentia poteris: quia nõ licet in curijs habere cõmer
cium inter illos qui non sunt accepti: videbisqꝫ nõnunq̄ꝫ illos quos diligis: ⁊ qui
tibi sanguine sũt coniũcti ad suppliciũ rapi: ⁊ q̄ꝫuis difficile sit tacere cum doleas
nec cõqueri poteris neqꝫ hiscere. Sepeqꝫ cum illo cõuersari cogeris qui tibi vel
patrẽ vel matrẽ occiderit. Si eiꝰ cõditiõis fueris vt famulatũ possis tenere inue
neris seruitores tuos ebrios: gulosos: rixosos: insolẽtes: immemores: negligẽtes: in-
ertes adulteros homicidas. Si rursus tu alteri famuleris: dñꝫ auaꝝ q̄rulosũ inuidũ te-
mulẽtũ loq̄cẽ repies. Discurre p̄ oẽs curie statꝰ q̄ꝫ cõtẽti ꝯsiliarij sũt: suis cõsilijs
non acquiescere principes. Quid aiunt cãcellarij cũ eoꝝ littere ad honorem re-
gis ⁊ vtilitatẽ scripte trãsire nõ possũt: nisi corrupte ⁊ ex bono in malum mutate.
Quid magistri curie ⁊ marescalli: dũ obediẽtiã nõ inueniũt. q̄d mḡri camare duꝫ

coꝝ computa corripiunt.quid capellani dum in celebratione diuinoꝝ officioꝝ suspendunt.quid medici dum negligi sana ꝛ nociua recipi cernunt.quid milites quid cubicularij.quid tubicines dum stipendia sibi negant:quid coqui qui nil parare sine reprehensione possunt.nullus est cui non sint infinite molestie. Atq̃ vt breuiter dicam:ꝑ multas tribulationes intrant iusti in gloriā dei.curiales vero cum multis cruciatibus acquirere sibi gehennā student. Nihil de clericis ꝛ religiosis dixerim qui cum Joseph pallium.cum Matheo theloniū.cum Johāne sindonem:ꝛ cum samaritana cupiditatis ydriā iussi sunt relinquere. Taceo ꝛ illos q̃ necessario ꝛ inuiti sequūt curiam.naz vt Cicero pro sexto Roscio dicit quod ego inuitus ꝛ necessario facio.nec diu nec diligenter facere possum.Credo iam me ꝓmissioni mee satisfecisse.quia stultos esse ꝓbaturū dixi.omnes qui aliaz vitā habentes in qua possint se honeste traducere.curiaꝝ molestias sequunt. Q̄d cum ita sit relinquamus hoc pelagus inquietū.nosq̃ in aliā vitam redigamus. Nāq̃ si pacē cupimus.si ociū diligimus.si nobis viuere volumus.si salutē anime querimus.fugienda sunt nobis atria regum ꝛ aulici tumultus.in quibus nec requies nec bonarū artium exercitatio.nec virtutis amor aliquis regnat:sed auaricia tm̄ libido crudelitas crapula inuidia ꝛ ambitio dñatur.quibus vicijs qui sit deditus nullo se poterit argumēto tueri.quin apud viros doctos ꝛ malus esse conuincat ꝛ stultus.Uale vir nisi ex curialibus vnus esses meo iudicio prudens.Pridie kl. Februarij.Anno salutis.M.cccc.xlv.Ex prucb.

Epistola.clxvij.

Gaudet de reditu amici.

Gaspar schlick cancellarius imperialis.S.p.d.Reuerendo patri dño Johanni carnaial iurisconsulto ꝛ apostolici palacij causaruz auditori.Uenit ad me nuncius tuus cum litteris quibus mihi significas te iterum nurēbergam repetere.In qua re ꝓphetam me reddis:scis enim hunc redituz tuum me tibi predixisse.quia dietas nostras pretermittere non potes.Et sicut arbitror inter nos libenter viuis.nam ꝛ nos letis animis te intuemur. Sed vellem ego aliā ob cām te inter germanos cōmorari nec semꝑ hoc ecclesie negociū in manibus nostris nunq̃ expediendū penderet.Longe nāq̃ plus mali secum affert hec diuisio xp̄ianoꝝ qꝛ inuicē litigamus.q̃ thurcoꝝ impugnatio aduersus quos cūcti sentimus idem.Sed dabit deus his quoq̃ finem.Quod de diete cursu deposcis.non possum cum certitudine scribere:hoc scio ꝛ hoc tibi notum facio nostrū regem in dies se instruere vt ad dietaz ascendat.Diem certam recessus ꝑscribere nequeo:sed omnis apparatio fit vt q̃tocius iter sumat.Quid autem impedierit celeriorē recessum dicam tibi cū presentialiter vba serem⁹.nā ꝛ bohemoꝝ ꝛ hungaroꝝ res innouate sunt.quas me referēte plenius agnosces.Tuz etiā quō in retrisingeñ.successerit tibi aperiā q̃q̃ iā audisti germanū meū castrosum ꝛ aduersariū meū castratū eē.cui iam adepta sunt q̃ inuaserat castra.Sz multe nobis ꝑ basilienses inferunt mine aduersus q̄s opus erit armis tuis ne iuri nr̄o ꝛ ap̄lice sedi fiat iniuria.Noua bona q̃ scribis de afferre leto corde intelligā vt illinc fruct⁹ aliq̄s emergere possit q̃ te nosq̃ leticia cōpleat.Uale optime.Ex wienna.xx.maij.

Epistola.clxviij.

Reprehendit cardinalē nō scribentē.Et iteꝝ cesare scribit ad vnionē ecclie tractatuꝝ.

Gaspar schlick cācellari⁹ impꝛialis.S.p.d.Reuerēdissimo in xp̄o prī dño iuliano cardinali sci angeli.Accedūt nos indies ex buda diuersi nūcij nec vllus est q̃ me tuis lr̄is ꝯsolet.Quid cēsit nō scio solūq̃ mirari me restat interdū et ꝯiectuꝛ vtoꝛ sepeq̃ mecū dico.Aut nimis secūde sūt res cardinalis q̃ huiusmodi toꝝ obliuionē ꝑstāt.aut nimis aduerse q̄s scribē nō vlt ne me ꝯtristet.Sz neq̃ h̄ q̄esco.Nā cū tuā prudētiā ꝛ summā sapiaz mēti reuoluo scio qꝛ nec ꝓsperis reb⁹ istaris nec ꝯtrarijs succūbis.h̄ quēadmodū d̄ socrate suo dicē xātippe solebat.i oi fortūa vultū eūdē geri.nec vultū dūtaxat vt ille h̄ aīm q̃z.Cur h̄ aut vñ sit hec taciturnitas nō

possuꝫ agnoscere. Js nunciꝰ q̇ mō palatini lr̄as ad me detulit: epl̄am meā inq̄t se
tue paternitati reddidisse. Posset aliq̇s dicere latere te cū aliq̄ huc veniunt: id fit
qꝛ nō est inq̄sitio facta. Nō admitto expurgationē: aut altioꝛ cā q̄ q̇escere faciet.
quā nec cogitare possum nec somniare. Utcūqꝫ sit p̄cor tuā dignitatē ne me des
obliuiōi neue me tuis scripꝗ̄ p̄uatū facias. Cupio scire sospitatē tuā regni hūgarie
statū ⁊ q̇d aduersus pfidā machōeti sectā paret̄. Scis itaqꝫ nos eē ꝯdictos'. vt
⁊ tu m̄ hūgarica ⁊ ego tibi theutonica facta renūciē. Jnter oēs hoīes seruāda sūt
pacta: ⁊ hinc fides dr̄: qꝛ fit qđ dictū est. Si nō est apđ te papirus: scribe moꝛe ve fides unde dic
tusto ī cereis tabulis ⁊ ego abhic naue nō papiro tm̄ ꝟ etiā pgameno ꝑ hystrū tibi
onustā mittere curabo. Nūc me qđ rep̄hēdo ipse faciā: significabo ꝙ hic fiat. Di
latū est vsqꝫ in hāc diē iter ad cōuentū nurēbergen̄. nō sine magnis ⁊ arduis cau
sis possum dicere nō esse itū. Sꝫ cur nō sit itū ⁊ si scio causas non possuꝫ dici. Tu
scis regibꝰ quāte sint cure. Nō tā facile rex mouet castra q̄ꝫ miles equum ascēdit
Nūc iā sumꝰ ad iter accincti. Nō puto me ampliꝰ ex his locis tue reuerēdissime
paternitati scripturū. Ex nurēberga meas fortasse lr̄as recipies. Jlluc sequunt̄ re
gē albertꝰ ⁊ sigismūdus austrie duces. Ulricꝰ cilie comes ⁊ dn̄s de walsee p̄ncipes
theutonie ⁊ oratoꝛes cōitatmu oēs aderūt. Quid secuturū sit in rebꝰ eccl̄ie: nedū
scribere sꝫ cogitare difficillimū est. Sūt em̄ inter se p̄ncipes admodū discoꝛdes ⁊
aliȷ̄ huc trahūt. Johānes caruaial vir tuꝫ doctus: tū sensatus. ⁊ nicolaꝰ cusanꝰ nr̄i
sanguinis oculatissimꝰ illic sūt: ⁊ alteriꝰ partꝭ oratoꝛes. Jā tonitrua ⁊ coꝛuscatio-
nes inceperūt. Utinā pluuiā nō grandinē habeamus. Sūt nōnulli q̄ iudicia sua
pluris faciūt q̄ꝫ totiꝰ oꝛbis sn̄iam. Voluissēꝫ in hoc cōuētu tuā reuerēdissimā pa-
ternitatē vt vidisse quale bellū apud eos verbis gestū sit. Jn quo certamine scio
quātū valuisses. Preliū cōtra infideles: etsi militū cohoꝛtationes desideret: ⁊ cō
cilia matura manibꝰ tm̄ q̄ꝫ verbis magis gerēdū est. nec p̄terea minꝰ est vtile vnio
nē in ciuitate tueri q̄ꝫ hostes pellere. Quid em̄ ꝓdest eos qui extra eccl̄iam sunt cō
pꝛimere si ab his qui intus sūt laceramur. Sꝫ dixi iā satis. Ex italia nihil noui ha
beo nisi ꝙ ille cōuentꝰ q̇ senis ꝓ cōi totiꝰ ausonie pace diutiꝰ sedit: rebꝰ infect̄ dis
solutus est: nec animi pꝛincipū cōiūctioꝛes sūt q̄ꝫ an̄ fuerūt. Tibi foꝛsitan certius
illius terre noua scribunt̄ vn̄ tua oꝛigo est: mihi qꝛ solo materno genere sum ita-
lie cōiunctus nō tā diligenter singula patefiūt. Uale optime ⁊ me q̇ semꝑ tuꝰ fui ⁊
ero vita comite noli scriptoꝝ tuoꝝ expertē facere. Datū wiēne die. xxiiij. Junij
Anno. M.cccclxiiij.

Laudat treugas ī regno hūgarie fieri ⁊ aliq̄ de
vnione eccl̄ie ac de passagio ꝯtra thurcos inserit.

Episto. clxix.

Aspar schlick cācellariꝰ impialis. S. p. d. Reuerendissimo in xp̄o p̄ri dn̄o
Juliano cardinali sc̄i angeli apl̄ice sedis legato. Erā dubiꝰ q̇d cause foꝛet
ꝙ ad me diu nō scripsisses. Verebar nāqꝫ neue mei cēs oblitus vel alia ti-
bi molestia cōtigisset q̄ scribere nō ꝑmitteret: cū lr̄as tuas accepi in die ascensiōis
ex buda missas q̄ mihi nō solū dubietatē ademerūt ꝟ magnā q̇ppe voluptatē ⁊ le
ticiā p̄buere. Ex illis nāqꝫ sospitatē tuā intellexi. ⁊ memoꝛiā mei sꝑ mēti tue herē
Agnoui quoqꝫ quo animo litteras cernis meas: qđ certe ex amicitia ꝓuenit vt
scribis: q̄ꝫuis aliqui inter seruum ⁊ dominum nō amicitiā ꝟ tm̄ dicāt dilectioneꝫ
vigere. nō est tn̄ de re ꝟ de noīe disputatio: mihi tā serui qui pꝛo salute dn̄oꝝ q̄ꝫ do
mini qui ꝓ seruoꝝ capite magnis sese obiectāt periculis veri videt̄ amici. Quis
enim seruū illū nō vere amicū iudicet: qui ob vindictā necati amici. penoꝝ impe
ratorē interemit: captus ridēs crucē sicut ⁊ liuius scribit ⁊ cicero. nisi foꝛtasse di-
cere volumus seruū esse desinere qui dn̄i nanciscit̄ amicitiā cū amicꝰ sit alter ego
⁊ amicitia nihil sit aliud q̄ꝫ diuinarū ⁊ humanaꝝ rerū cū sūma charitate cōsensio
Jnter cuiꝰ pomeria nec seruitus intrat nec dominiū: ꝟ siue hoc siue illud sentimꝰ.
mihi palā est ex amoꝛe fieri ꝙ epistolis meis benignus est auditus tuus. Et quia
sic cōfido scribo sepius tue dignationi. nec vereoꝛ ineptias meas ostendere: ⁊ nūc

res leues nunc irrisione dignas significare: dum tui nō videar oblitus qui semꝑ
sum memor. Sed vtinā reuerēdissima paternitas tua quo vultu quo aio. quaqꝫ
iocūditate ⁊ alacritate tuas suscipiā lr̄as. certe nō semestre sed oīs dies mihi scri-
pta tua differret. cū me scribere poscis ipe potiꝰ scriberes. Sꝫ mitto hoc sperans
deinceps frequētiores epl̄as ex te me recepturū. Qḋ de treugis refers cognoui li-
bent. nā ⁊ ego in hac pte magnā opam p̄bui vt reciperent̄: vt q̄ hūgarie tāq̄ꝫ pa-
trie mee bene eē cupio. ⁊ illiꝰ videre quietē toti affecto p̄cordijs: nec exercitui con
tra thurcos ituro vellē aliq̄d obstare. tū q̄ subditos meos pacis cōmoditate po-
tiri desidero. Sꝫ timeo ne meū desideriū euanescat ⁊ plus alijs q̄ꝫ mihi mea stulti
cia ꝓsit bene fit q̄ alijs cōserimꝰ agros. Nā pācratij satellites q̄ casilij sunt. nō ab
stinet boldis meosqꝫ rusticos nō sinūt quiescere. ꝟ grauiores indies exactiōes agi
tāt. Ut iā videre videar treugas ipsas q̄ oibus sunt accōmode. mihi t̄minō no-
xias fore nisi aliter ꝓuideat̄. Ego certe apud cesarē nr̄m sūmo studio nixus. vt in
agris magnifici palatini boldarū cessat exactio. In qua rescriptū ē capitaneo iau
rini quantū opꝰ est: nec illiꝰ agricole ampliꝰ vexabunt̄. Cōfido igit̄ palatinū ipm
mihi vicissitudinē redditurū sicuti sibi scribo. Sꝫ ꝓderit etiam mihi diligētia tua
cū ipo palatino si apud regē polonie ⁊ alios ꝓut res desiderauerit meā cām ꝓmo
ueris. Ad quā rē non porrigo multas p̄ces: quoniā viris prudentibus ⁊ amanti-
bus satis est indigentiā denudasse: vulnusqꝫ medico detexisse. Solū peto vt treu-
ge q̄ publice sunt vtiles. priuatim quoqꝫ frugifere sint. q2 nec publica sine priuatꝭ
sūt. nec sat est erariū ciuitatis vel p̄ncipis abūdare. nisi ⁊ domꝰ priuate sint opulē
te: scrinia ciuiū plena. Magnope curandū ē vt he biēnales inducie rate sint ⁊ sta
biles. qm̄ sicut existimas aliq̄d pariet hec tēporanea pax. vt melior possit haberi
⁊ longior. Naꝫ sicut ex paruo bello maiꝰ sequit̄ sic ex breui pace gigni diuturnior
pōt. Mollificabunt̄ hoc biennio sicut putandū est truces animi: subibit i iniuria-
rū obliuio: cōmercia inuicē habita familiaritates pariēt ex quibus facile si sic diui
ne pietate placuerit vniuersalis cōcordia poterit inueniri qḋ deus ꝯcedat. Nūc
res ecclesiasticas ingredior. Laudas me q̄ in nurbergeñ. cōuentu labores meos
ꝓ pace ecclesie ⁊ veritatis defensione sim positurus. Hoc nō me dignū laude sed
indignū reprehensione facit. q2 obnoxij sumꝰ oēs q̄ xp̄iano censemur noie. matrē
nostrā ecclesiam ꝯsolari: veritatē tueri: xp̄i vicariū honorare: apostolice sedi reue
rentiā atqꝫ obedientiā impertiri. Qui secus agit dignus est obprobrio ⁊ anathe-
mate. ac eccl̄iam labefactat. hos decet potissime insurgere q̄ maiori auctoritate ⁊
ptāte fruunt̄. Et hi maxime arguēdi sunt. si negligētes aut desides crescere malū
sinūt ⁊ virus effundi ampliꝰ. Me quidē ⁊ mei similes oportet hortari: rogare: in-
stare: ⁊ incessabili vocis tuba clamitare vt principes euigilēt manūqꝫ opponant.
Qḋ ego ꝓ mea virili nō negligo. speroqꝫ si res nō bene iuerit mihi nihil eē imputā
dū. q2 nec clauus nec temo in manu est mea. Iā ibimꝰ nurēbergā. Nā rex ⁊ sui fra
tres germanꝰ ⁊ patruelis itinere se accingunt. Puto q2 circa iohānis festū exibi-
mus austriam. Quid secuturū sit nec dicere possum nec opinari. Tot eniꝫ capita
sunt vt nihil difficilius sit q̄ꝫ vaticinari quo illa diuertāt quot hoies tot snīe. Au-
dio plura q̄ me ꝯturbāt. Utinā sicut al's scripsi tua reuerēdissima paternitas i die
ta fuisset q2 ⁊ cōcilio ⁊ auctoritate multū ad pacē valuisset. Quicq̄d sequet̄ forti
aio tolerādū erit. Quis nō putē id obtinere qḋ paucoꝝ ꝑfidia ⁊ ambitio q̄rit. sed
tm̄ aduersus hos tua paternitas ꝓfuissꝫ ⁊ cū regia maiestate ⁊ principibꝰ electori
bus de passagio tractare potuisset. Res ardua ⁊ magna. magnos ꝓmotores desi
derat. nec tot principes in vnū cōuenire queūt. nisi facundia boni viri moueant̄.
Ipsi ꝑ se p̄ncipes nūq̄ꝫ ista somniāt. nec fidē p̄bent si q̄s nō maxime auctoritatis
velit ꝑsuadere. Ego certe reuerēdissime pat̄ egregie qḋ scribis cupio nec derideo
cogitatus tuos vt suspicaris: sed ꝓbo laudoqꝫ. nec scio in qua re possis vtilius q̄ꝫ
in hac insudare. Quid em̄ vel honestius vel sanctiꝰ est q̄ꝫ nomen xp̄ianū ampliare
q̄ꝫ fidē seminare catholicā. q̄ꝫ aias dyabolica fraude deceptas ad lumē veritatis

reducere. Hoc ē sane qđ cardines decet eccłie. hoc est opus ecclesiastici viri. hoc
dignitati tue p̄cipue couenit. sed mihi reuerēdissime p̄r impossibile videt̄ tantū
op⁹ p̱ lr̄as fieri. Cū atheneñ. bello ꝓmouerent̄. demostenes qui tūc exul erat nō
lr̄is q̄muis scribere facūdissime sciret. ſ; lingua vniuersas grecie ciuitates in fauorē
patrie nouit. Idē mihi tue reuerēdissime paternitati gerendū videret̄. Suscipiē
da legatio foret ad germanie gallie ⁊ britanie principes. rogādus rex noster vt si-
cuti regum primus est ita ⁊ belli principē se cōstitueret. Scio q̄ꝛ mineruā doceo: ſ;
non obest. Magna res hungaria est. multos viros habet multasq; vires. sed ad
pellendū thurcos: europāq; vindicandā maiori potētia opus est. nec tu id inficia
ris: q̄ ⁊ germanos cōcurrere cupis ⁊ italoꝝ classem. S; mihi nō p̱suadeo tantam
rē p̱ lr̄as posse moueri. Ideo vidē vellē reuerēdissimā paternitatē tuā p̄ncipes no
stros adire cū mādatis ⁊ bullis ap̄licis ⁊ eoꝝ q̄ p̄sentiūt lr̄is. q̄ casu nedū de pas-
sagio greciā ex vnguib⁹ machometi. ſ; asiā q̄; liberādā sperarē. Hec volui dixisse
cū venia. Cōmēdo me tue paternitati reuerēdissime. Cesar tibi ⁊ virtuti tue mirū
immodū ē affect⁹. De⁹ secūdū iter tuū ⁊ qđ paras opus. Datū viēne. xxiiij. maij

Exponit quo pacto ep̄s patauień.
fridericū cesarem honorauit.

Epistola. clxx.

Eneas silui⁹ imp̱ialis secretari⁹. S. p. d. Iohāni cāpisio p̄stāti p̄ho ⁊ ami-
co veraci. Iubet lex amicitie oīa inter amicos eē coīa siue modesta siue io
cūda q̄ contigerūt. Te hec p̄hia iam dudū ⁊ a teneris vt aiunt vnguiculis
edocuit. iō nō agā hoc plurib⁹ sed ad rē veniā. Magna mihi p̱ hos dies oblata
voluptas est: ad cui⁹ plenitudinē sola tui p̄ntia defuit q̄ mihi omne gaudiū solidi⁹
reddidisset. Sed cōīcabo tibi lr̄is qđ verbis nequeo: q̄muis ⁊ calam⁹ impotens est
oīa reserare. Audi tn̄ ⁊ voluptatis mee porciunculā recipe. Fui nup̱ apud wien-
nā plurimū mestus: q̄ꝛ cesarē nostrū res tū; ecclesie tū imperij timebā negligere
Nam qđ dictū ⁊ scriptū fuerat de cōuētu nurbergeñ. videbā quodāmodo poster
gari. Sed aduenerūt mox regia mādata q̄ nos sequi regē iubebant quoniā is die
iouis. ix. iulij ex noua ciuitate recesserat iter suū versus nurēbergā cōtinuaturus.
Letati oēs hoc nuncio sumus. Ego cū magnifico cancellario caspare tui amante
regiam maiestatē biduo sum secutus. Post cū rex oppidū suū quoddā extra viā
positum visere vellet. nos anasum p̱reximus vbi olim ecclesia metropolitica flo-
ruit laureacensis dicta. Fuit eñ laureata vrbs admodum insignis in ampla cā-
porum planicie ⁊ super flumē qđ etiā anasum vocitant. S; postq̄ꝫ achilla rex hu-
norum vrbem hāc deleuit vbi arx erat oppidū ex nomine fluminis restructum est
Sedes vero metropolitica in salczburgam translata. Hic vna nocte cōsedimus.
Postera die cū duo miliaria teuthonica cōfecissemus nemus supra collē transiui
mus: castellū conspicimus ecclesie patauień. qđ alij apoꝝ planicierū montē ap-
pellant. Ibi prelatus insignis residebat leonardus episcopus patauiensis. qui su
scepturus regem illic obuiā venerat. Tu hominē nosti. Nā ⁊ hic wienne fuit cū
tu cardinalē sancti angeli secutus regiā maiestatē iam annus est visitasti: vir ele-
gantis stature: blandi colloquij: ingenij prudentis ac liberalis: qui primū in con-
cilio regio locū tenet. Hic vbi ex alta specula cancellariū vidit aduenientē: mare
scallū suū obuiā destinauit qui nos ad secretā viā deduceret. In publicis autē di-
uersorijs p̄ceptū erat ne q̄d nobis venundaret̄ vel ad hoīm vel equoꝝ vsum. Et
q̄ꝛ dispensator cancellarij preuenerat iamq; popinā; armauerat oīa iussit eripi.
nec vnū ex familia nostra passus est extra arcē eē: s; eq̄s etiā pabula ministrauit
qđ vbertim triduo factū est. Venimus igit̄ ad eius cōspectū: postq̄ꝫ hic diuina p̱-
egerat nō tam letus herculē suscepit euander aut acestes anchisen. q̄ꝫ hic nostrū
cancellariū. Nam ⁊ illū ⁊ nos singulos blando vultu ⁊ alacribus oculis ad se re
cepit. modestoq; risu quoslibet amplexabat̄ ac dulcissimis verbis consalutabat
⁊ vt q̄libet valeret p̱cūctabat̄. nec nos vti seruos q̄ nō erat impar. s; vt filios vl̄
frēs p̱tractabat: nemo crede mihi ē iohēs amātissime quē vnq̄ꝫ videri tā benign⁹
atq; hūan⁹ i suos hospites. tā magnific⁹ i edificijs tā splēdid⁹ in p̄uiuijs. tā largus

erga ꝑsonas miserabiles tā equꝰ in subditos. tā iustus in oēs: ꝙ̄ istū ꝑlatū accepi.
Hospitalitatē magnificētiā ac liberalitatē ego ipē suꝫ ꝯtēplatus. Neqꝫ hic sicut
pleriqꝫ bona ecclesie int̄ necessarios partit̄. aut i alios illaudabiles vsus cōuertit
ꝫ elargit̄ paupibꝰ xp̄i ꝙ̄ plurima. Nec ꝓnceps ē his in ꝑtibꝰ ante cuiꝰ ostiū plures
pascant̄ inopes. Taceo elemosynas qs clāculū facit. Nā ꝛ comitibꝰ ꝛ baronibꝰ
nōnullis occulte subuenit: quos rota fortune instabilis ꝑcipitauit. Patet ꝑterea
domꝰ eiꝰ ꝑclaris sꝑ hospitibꝰ. Et lꝫ ea resistentia quā tibi albertꝰ austrie dux fecit:
ꝗ postea rex hūgarie bohemie ac romanoꝝ fuit: in octuaginta milibꝰ aureoꝝ suā
ecclīam dānificauit: hic tn̄ postea ꝙ̄ pacē nactꝰ est: in edificijs tū castroꝝ tū eccliā-
rū reparādis septē ꝛ viginti milia florenoꝝ exposuit. In redimēdis aūt censibus
ac ꝑdijs pignore datis tria ꝛ viginti milia. Utinā tales prelatos tridētina sortita
fuisset ecclīa. Sꝫ qd̄ ego ista cōmemoro: sequar qđ cepi. Erat iā prādiū opiparis
epulis appositū. Ascendimꝰ aulā ibiqꝫ iuxta fenestrā quā leuis aura ꝑflabat cōse-
dimꝰ. Primꝰ erat ep̄s. secūdus cācellariꝰ. terciꝰ illustris comes ortenbergen̄. qrtꝰ
ꝑpositus frisingen̄. vir ꝛ nobili loco natꝰ ꝛ iuris interp̄s. Sed nec mihi vltimꝰ lo-
cus in tā sublimi mēsa negatꝰ est. Credo me alienigenā honorare voluerūt. Nihil
lautiꝰ illa quadra fuit. nec tā florētes epulas metellus q̄stor hispani dr̄ habuisse:
nec tā exq̄sita fercula crispinꝰ aut apiciꝰ ꝛ alij romani vorabant. Postꝙ̄ abrogatꝭ
cibarioꝝ legibꝰ prisca seueritas luxu cessit maligno: mos germanoꝝ ē pisces car-
nibꝰ admiscere nec felix putat̄ ꝗ tm̄ carnibꝰ vescit̄. Suauissimi igit̄ fuerūt pisces
appositi: quos tū danubiꝰ ꝓpinquꝰ tū trauna ꝑterlabēs administrabat. Nescio quē
accipēserē laudāt antiq̄ q̄sue murenas. Ego int̄ edēdū sepe recordatus sum eius
quē arestotiles dicit collū gruis optauisse. vt ꝙ̄maxīa ciboꝝ voluptate ꝑfrueret̄
int̄ carnes aūt ardeā ꝯmedimꝰ turdos altiles orices ceruū aprū leporē: omitto re
liq̄. Nec duꝫ hec legis saliuā in labra deducas mūdatosqꝫ dentes lactuca fatiges
Int̄ alias aūt voluptates iocūdissimū erat huatas ꝑ hyemē glacies i feruēti estu
mēse apponi: vinaqꝫ illis reddi frigidiora. Quid tibi de vrbanitate facecijs miroqꝫ
dicēdi lepore huiꝰ ꝑlati satis potueriꝫ dicere. Sūt nōnulli ꝗ hospites q̄i verecū-
dia coacti vocitāt oēmqꝫ morsum dinumerāt: ac cū agnū lacerari dentibꝰ cernūt
nōminꝰ tristant̄ ꝙ̄ si ꝓpria mēbra mādarent̄. At hic ꝑsul tūc dolebat tūc increpa-
bat hospites cū cessare videbat nec ꝙ edilia ponerent̄ ꝫ ꝙ nō esa fuissent q̄rebat̄
Or si vt dicimꝰ nobilitat multū frons generosa dapes: q̄d tūc dicemꝰ cū laute mē
se copiosisqꝫ apparatibꝰ ꝛ vultꝰ leti ꝛ verba gratissima adiungunt̄. Postꝙ̄ vo ex-
empta fames epulis mēseqꝫ remote sunt: ducit nos pōtifex ꝑ castrū. locaqꝫ singu
la monstrat: sitū ostendit ꝛ quicq̄d est laudabile in apto facit. Prebe aures paulu
lū: locū tibi describā vt cū legeris exhylarari etiā possis. Castellū hoc in ea terra ē
ꝗ inter bauariā ꝛ austriā iacet marchionatꝰ anasi. Quidā volunt hanc eē por-
tionē austrie postꝙ̄ ibi ducatus erectus est. Sedet aūt castellū in rupe tramie cui
ab oriēte austria: ꝛ ab occidente bauaria. Boreā sibi bohemia prebet austruꝫ si-
ria. Trauna fluuius est mire perspicuitatis qui ex alpibꝰ sirie precipitatus quos-
dam lacus efficit. Exinde ꝑ quinquaginta milia passuū discurrēs: planicieqꝫ per-
simenā secans: non longe ab hoc castello fert̄ in histrū. Habet hic amnis miri sa-
poris pisces. Nec scio an alius ferattor sit. Scripsi iam tibi cursum eius ꝗ admo-
dum breuis est. Ius in eo piscandi multoꝝ est. Patauiēsis ecclesia. xij. hꝫ piscato
res: quoꝝ quilibet tres ministros secum ducit. Dux austrie quatuor. Comes de
schaumberg totidē. Dn̄s walse ꝑpositus sc̄i floriani. Dn̄i de trauna ꝛ de lichten-
stein totidē: ꝗ ꝓ libitu suo piscant̄ ac familias suas nutriūt. Preter hos tn̄ ꝗ i ho
rū manꝰ pisces adueniūt: ad teloneū huiꝰ opꝑidi q̄dragita piscium modij q̄tānis di-
cunt̄ ex his ꝗ ad mēsurā venūdāt̄. Nā grādiusculi numerati vēdūt̄. Modiꝰ aūt
ꝑmagna mēsura ē ꝛ vltraqꝫ reputes capax. Quid plā. Nusqꝫ trā aut arenā iuxta
hoc flumē effodies qn̄ aq̄ intercrescēte mox pisces iuenias. Hoc quēadmodū vi-
des ad ornamētū castelli lociqꝫ voluptatē plīmū ꝑducit. Sꝫ adhibe āplꝰ te mihi

totūq̄ȝ intuere meliꝰ. Mihi si castrū aliqđ deṫ inhabitādū vbi ad recreationē vi-
uere velim: hoc potissimū placeret. Quid em̄ ē ad plenā leticiā necessariū qđ hic
desideraret. Fateor nō eē hic vineta seu oliueta: nō ficus: nō cedros: nō poma pu
nica ⁊ alia q̄dā q̄ apud italos habenṫ cōplurima. Sȝ vina hic ex austria q̄ȝ gratis
sima pferunṫ amica nature: gustuiq̄ȝ suauia q̄ nos in prādio afatim bibimꝰ. Nec
ex athesi desunt aut ex tergesto: quia vbi pecunia est illuc ⁊ vina vehunṫ. Qđ si
desunt racemi ⁊ cū ficubꝰ: melones sūt pira ⁊ poma admodū gustui sapida: sūt ce
rusa mltimōi generis. Est aer saluberrimꝰ. Uētulus suauis. Si nudꝰ incesseris si
os apueris: si ventrē ōnderis ⁊ quātūuis flātis aure pcepis: nihil exinde lederis.
Cū estus ē quātūuis alibi maximꝰ: sp in castro flatꝰ respirat amenꝰ. Prospectꝰ il-
linc ad nouē decē teutbonica miliaria ptēdiṫ. Uideṫ mōtes nemora fluuij cā
pi colles culti vireta iocūda. Hinc trauna currit: illic hyster plabiṫ. Prata q̄ȝpli-
ma ridētia cū tēpꝰ fert circūspiciunṫ. Pomeria circa castella tria sūt. Duo altissi-
mis ꝯmunita foueis: nec actibꝰ oīno nuda vbi statiōes habenṫ vmbracula ꝯ solē
aptissima. Si piscare velis aq̄ i oculis sūt. Si aucupari sepes q̄ȝplīme auiculis re
ferte circūstāt. Si tibi venatio placet vix ad mille passus silue distāt: q̄rūuis fera
rū genere plene. Est in colle pximo nemꝰ vmbrosuȝ altissimis quercubꝰ septū qđ
fouea sepsq̄ȝ cingit i modū porci seu leporarij. Ubi q̄ȝplīme fere ꝯcluse sunt. Illic
etiā nisi sunt q̄ȝplures: q̄s in arboribꝰ humana diligētia ad ordeoꝝ vsuȝ custodit:
que ibi porrectis cibis nutriunṫ. In planicie feraces sunt agri tātū frumēti siligi-
nisq̄ȝ reddētes: vt ex eo qđ supest castro munito facile possit vinū cōpari. Hec fo
ris sūt. Nūc arcē ipsaȝ interiꝰ ꝯspice. Est vt dixi sup alta rupe ꝯstructū castellum
ex tribꝰ ptibꝰ ex planicie sursuȝ erectū ac sua natura defensuȝ. Pars q̄rta duplicē
hȝ foueā: pōtēq̄ȝ duplicē. Profūditas fouearū altissima ē. In hac parte turris ē
in celū tēdēs vndiq̄ȝ ppugnaculis cōmunita. In cuiꝰ sūmitate custos residet qui
cornu tuba ppetue clamitat. Interdū ⁊ rusticā musaȝ exagitat. Murꝰ cācelli vn
diq̄ȝ duplex est: ⁊ in plerisq̄ȝ locis triplex. In medio ꝯo platea ē arcularis. Ibiq̄ȝ
fons amenissimꝰ scaturit ac p fistulas ereas bis sex: aquā ppinat. Fontis ambitꝰ
marmoreꝰ est. Inṫ colūnas mediū est tabernaculū qđ desup eminet ereū mirifice
structū vt elchanoris opus diiudices aut policeti cuiꝰ fabrica trecētis ⁊ mille au-
reis empta est: septē circū pcere ac frōdose vlmi tēdunṫ i celū q̄ vmbrā g̃tissimā
reddūt. Cena dū estus ē i cācellis apud hūc fontē paraṫ. Pisces ex fluminibꝰ i fō
te tāq̄ȝ in viuario reseruāṫ ac dū sedes in prādio capi pisces ⁊ in coq̄nā deferri cer
nis: q̄s e vestigio coctos māducas. Est ⁊ aliꝰ fons lapideꝰ dulces ⁊ plucidas aq̄s
effundēs. Terciꝰ in coq̄na ē cuiꝰ cānule limphas in q̄slibet ollas igni admotas in-
ferūt. Est p̄terea huius castri mirū puilegiū siue cōsuetudo: ruricole q̄ circūhabi-
tant obnoxij sūt queuis necessaria ad vsuȝ castri p̄bere. exceptis his que maioꝝ ha
benṫ sumptus: dāt caseū butyrū lac lignū, ⁊ fenū ad cloacas oportunū: gratis mun-
dāt domū: ligna scindūt: discos mēsarū exhibēt scutellas ⁊ cacabos lauant. Post
hec capellā vidimꝰ ad diuinū cultū pornatā vbi tres are ꝯfecte sūt in ābitu supio
ri pꝰ aulā maiorē habitatio regi pata erat vbi hec loca notaui: stuba vna tapetibꝰ
ornata ⁊ attrebatēsibꝰ pānis camera pampla vbi ⁊ lectꝰ aureis ornamētis ⁊ appa
ratu regio relucebat. Ex q̄ ⁊ fenestra quedā i capellā p̄bebāt intuitū: erat ⁊ studio
lū ppulcrū. Rursusq̄ȝ alia camera ppinqua pꝰ habitaculū extra murū castri pōti-
bus sustētatū vndiq̄ȝ patulū i occiduū ⁊ septētrionē meridianūq̄ȝ solē respiciens
vbi sp aura suauis respirat cū alibi feruidꝰ estus sentiṫ. Exīde aditꝰ p pōtes i alte-
rā ferṫ camerā q̄ extra murū trabibꝰ sustētata ē: ⁊ orientē arctoū ⁊ occiduū solē in-
tueṫ: quā marescallus regiꝰ inhabitat. Scd̄m locuȝ dux sigismūdus obtinuit q̄ et
aulā ⁊ stubā ⁊ thalamū i minori cultu q̄ȝ rex habuit ipē sibi pōtifex cācellariū seruis
uit: vbi rursus alia māsio suis mēbris ad vsuȝ principis erat ornata cācellario p-
pulchrū thalamū i alta turri ⁊ sub eo vultero regis ꝯciliario: locū castri q̄ respicit
orientē meridianūq̄ȝ solē p̄fectus arcis cū cōiuge ac nōnullis nobilibꝰ dominabus

occupauit. Nā ⁊ ibi mā̄siones ꝗ̄plures fuere tū̄ ample tū̄ decore cellaria sub ca-
stro ꝑampla ⁊ stabula multa. Int̄ castellū̄ ⁊ flumē traunā villā q̄dā fuit apta quā̄
hic pōtifex breui tp̄e cinxit ⁊ ad incolētiū̄ tutelā armauit: atq; his in locis rōanoꝝ
regē ⁊ sigismū̄dū austrie ducē suscepit: honorauit pauit: atq; oēm eq̄tatū̄ pedita-
tū̄q; recreauit. Neq; cōtētus his sūptib⁹ rursus cū̄ rex linchiā ꝑexisset: cū̄ cācella
rio viā p̄ripuit ac patauie apud regiā maiestatē mā̄sit. Est aūt patauia p̄clara di-
uesq; ciuitas int̄ danubiū̄ euū̄q; sita quā prisci cesares eccl'ie tradidert̄. Danubi⁹
ex mō̄tib⁹ sueuie venit ynus ex alpib⁹ q̄ germaniā ab italia disterminat: atq; hoc i
loco mixt⁹ danubio nomē amittit: vrbs ip̄a i longū̄ tēdit̄ nec magno negocio for
mā insule suscipet: si q̄s ab euo foueā in danubiū̄ duceret. Nec yni q̄ngēti passus
sūt ex vna i alterā aquā. Sup yno pōs est ligne⁹ q̄ sexdeciz hz arc⁹ ⁊ ciuitatē ꝑtē q̄
trā̄s flumē ē ciuitati maiori ꝯiūgit. Est ⁊ ali⁹ pōs sup danubiū̄ ꝑ quē via ē ad mō-
tes q̄ bohemiā respiciū̄t: p⁹ hos mōtes fluui⁹ ali⁹ niger admodū̄ ꝑlabit̄: q̄ ex bohe
mia veniēs oppidulū̄ iudeoꝝ ⁊ terciā patauie ꝑtē diuidēs sub castro p̄sulis danu
bio q̄i ex opposito yno se imiscet. Itaq; tria flumia vno in loco cōiūgunt̄. Ac ꝓpte
rea locū̄ istū̄ q̄dā v̄bo italico passum h̄ ē trā̄sitū vocitā̄t. Nā ⁊ ꝑ hūc locū̄ merces
italie i bohemiā ferebant̄. Et supiores theutonici austriā vl' hū̄gariā petebā̄t sic
⁊ hodie fieri videm⁹: i medio vrbis tēplū̄ ē diui stephani p̄mi martyris h⁹ ep̄atus
p̄roni: egregie ceptū̄ h̄ nōdū̄ ꝑfectū̄: ch or⁹ hic admodū̄ pulcer edificat̄: h̄ q: ꝑce ni
mis tū̄ ciuitas tū̄ capitulū̄ ad fabricā ꝯferebat. Leonard⁹ ep̄s magnā pecuniā ad
hoc opus dedit. Adeoq; iā celerit̄ edificat̄: vt q̄driēnio putet̄ ex integro ꝑfici pos
se. Apud hoc tēplū̄ edes epi sū̄t ad eā ꝑtē q̄ respicit ynū̄ tū̄ capacissime tū̄ splendi
dissime. In q̄b⁹ fridericū̄ cesarē ac sigismū̄dū ducē aptissime collocauit: esset iam
admodū̄ lōga ep̄l'a si tibi oēs ediū̄ ꝑtes vellē describere: si vel capelle reliq̄as sctā̄s
vl' aureos pā̄nos q̄b⁹ vndiq; muri vestiti erā̄t ō̄ndere ꝯtēderē nescio q̄s p̄nceps
nō se is edib⁹ egregie habitare putaret: ego ⁊ regib⁹ ⁊ cesarib⁹ atq; ipsis eccl'ie ro-
mane sū̄mis pastorib⁹ cōmēdatissima vl' cōueniētissima hec palacia iudicauerim
nisi q̄s forsitā hussitarū̄ more nimiū̄ sū̄ptuosa hec sacerdotib⁹ existimauerit: h̄ nec
h̄ solū̄ habitacula regib⁹ digna sū̄t. Trā̄s danubiū̄ due q̄z sū̄t arces epi: altera i sū̄-
mo mōtis cacumine: altera in radicib⁹ apud aq̄s vbi danubi⁹ ⁊ niger bohemie flu
ui⁹ q̄ etiā fert vniōes ꝯiū̄gunt̄: est ad sublimiorē arcē grā̄dis ascē̄sus atq; difficilis
q̄ tm̄ ex yno angulo pōt oppugnari. Sz tot ibi munitiōes addite sū̄t: tā muroꝝ q̄̄
fouearū̄: vt expugnari posse nulla vi hoīm videat̄: ibi ⁊ aule sunt ⁊ camere splen
didissime q̄s q̄ viderit nec ornati⁹ aliq̄d nec muniti⁹ vsq; esse putauerit. At vbi de
scē̄deris in arcē q̄ infra iacet: ornatū̄ maiorē videbis: testudinatas cameras ⁊ au
las ꝗ̄plures: lectos ad regiū̄ cultū̄ stratos. Mirari h̄ potius q̄̄ cōmēdari potui.
Sū̄t meo iudicio theutonici mirabiles mathematici: oēsq; gētes in architectura
supant. At hic ep̄os p̄cipu⁹ ē siue suapte natura i hoc inclinat⁹: siue ꝑitissimis ma
gistris edoctus. Vidi ego ꝗ̄plurimas arces tū̄ apud italos tū̄ apud alias gentes.
Sz ⁊ ille vel ad bellū̄ sustinēdū̄ ꝯstructe vel ad voluptatē ꝑate fuerunt. Has v̄o
leonardus ep̄s ad vtrā̄q; rē miro artificio coaptauit: ita vt nec ad iocū̄ditatē nec
ad tutelā vlteri⁹ q̄cq̄; desiderēt q̄ oia cā̄cellario ⁊ mihi ostē̄sa fuerū̄t dū̄ patauie re
gē opperiremur. Venit aūt rex die lune cū̄ sigismundo duce. xij. kl'. iulias: triduoq;
mā̄sit quē patauien̄. ep̄s cū̄ oi familia tā copiose q̄̄ splēdide pauit: nec aliquē vel
p̄ncipē vel priuatū̄ hoiez q̄ curiā sequeret̄ passus est patauie obulū̄ exponere: cū̄-
ctis ip̄e sū̄pt⁹ q̄̄ liberalissime p̄buit. Sz q̄ fuert̄ q̄ verecū̄dia ducti nollent fercula
petere illis vsq; i domū̄ vbertim edilia mittebā̄t ⁊ vina nec potuit aliq̄s cibū̄ mor
dere q̄ nō ex epi coq̄na venisset. Cū̄ rex moneret ep̄m ne tā̄tis se sū̄ptib⁹ oneraret
tace inq̄t rex nolo, cū̄ hac vita migrauero p̄ron⁹ me⁹ me arguat stephanus: q̄ scit
hec bona sibi ꝑ tuos an̄cessoros elargita digneq; tibi ex illis honorē impēdi. Mi
nistri p̄terea esculēta ⁊ poculēta: eq̄rū̄q; pabula tā volū̄tarie exhibebā̄t: vt tū̄c se
q̄̄ maxie lucrari putarēt: cū̄ effusi⁹ dispēsarēt. Ego mi iohēs nō potui duz ista cer-

uerē nō letari. Uidebar videre p̄iscos illos ⁊ admirabiles viros q̄s tātope cōmē
dat antiq̄tas: sicut de seneca scribit̄ pisoneq̄ gneo ⁊ cocta q̄b⁹ ⁊ titulis ⁊ fascibus
maior fuit donādi gloria. Fortunet deus hūc p̄sulē: vitāq̄ cornicis p̄beat ⁊ annos
nestoris: sapiētiā aūt eā sibi vsq̄ in finē vite p̄stet quā mō h̄z. Nā etsi multos s̄b
se p̄p̄los tenet ⁊ castella vltra triginta possidet: ⁊ diocesī ad trecēta milia passuū
extensā a ratispana p̄pe vsq̄ in posoniū q̄d est hūgarie oppidū regnat. Tanta ei⁹
tn̄ est prudētia singularisq̄ v̄tus: vt nihil dubiū sit sub ei⁹ gubernatione p̄stantissi
mā hāc eccl'iā tā in sp̄ualib⁹ q̄ȝ in t̄palib⁹ p̄sperari. Uale capisi optime ⁊ hui⁹ cla-
rissimi viri laudes reuerēdissimo dn̄o tuo meoq̄ cardinali tarētino ⁊ ceteris ro-
mane curie senatorib⁹ expone: q̄uis tarētin⁹ ip̄e p̄latū hūc ⁊ noscat ⁊ amet. Ex pa
tauia. x. kl'. Julias. Anno. M.ccccxliiij.

Cōsulit q̄ sūt agēda in cā frisingen. eccl'ie.

Epistola. clxxi.

Eneas siluius Caspari schlick cācellario imp̄iali. S. p. d. Pauci admoduȝ
sunt dies quibus per casparē sacerdotē nunciū tuuȝ de singulis quoad po
tui plene scripsi: nec rem frisingen̄. aut aliā scriptura dignā pretermisi. Uo
lui namq̄ potius scriptis oībus longitudine tediosus: q̄ȝ pretermissis quibusdaȝ
breuitate odiosus esse. Sed aduenit mox germanus tuus henricus frisingen̄. ele-
ctus: ⁊ cū eo simul reuersus nyeperg. Ipse aūt electus idcirco huc p̄fectus est: q̄z
l̄ris tuis instructus erat vt p̄ oppidorū possessione instaret. Nā ⁊ tu regi ad eā rē
scripseras: s̄ erat adhuc nescius corū que gesta erāt nōduȝ em̄ l̄re mee ad euȝ p̄ue-
nerant q̄s sibi sup̄ his scripserā. Retuli aūt ei seriem reȝ ⁊ regis responsum mihi
datū ⁊ sibi scriptū quo p̄cepto agnouit electus se frustra p̄fectuȝ huc. Accessit tn̄
nyeperg tanq̄ȝ singularē amicū: quo cum in via sepe contulerat de negocio: narra
uit sibi que in causa essent acta cōciliūq̄ pec̄ijt. Is dixit se velle regē alloqui ⁊ cui⁹
mentis esset p̄scrutari an mutari snīa posset. Accessitq̄ illū heri cuȝ iam nox ruis-
set celo: petijq̄ vtrū in re frisingen̄. vellet aliquid agere cuȝ frater cancellarij ades
set. Rex autē iussit mox electū accersiri: quo veniente surrexit ex cubili ⁊ nōnullis
passibus obuiam p̄cessit: Tum electus dixit se huc venisse regraciaturū maiestati
regie ex cuius munere p̄motus esset: supplicaturūq̄ vt possessio daret̄ in plenitu
dine gratie ⁊ ad hoc se monitū tuis litteris inquit. Rex v̄o habito cōcilio dixit se
iam tibi in hac re rescripsisse teq̄ vocasse ⁊ postq̄ȝ reuerteris rem hanc absoluen-
dam. Gratias pro respōso electus egit: subiunxitq̄ se scire nōnullos venturos eē
etiam viros magnos qui partē alterā p̄mouerēt. Ideoq̄ se supplicem petere ne
quid in eius p̄iudiciuȝ illis responderet̄: Ad hec dictū est regiam maiestatē cancel
lariū expectare nec se velle in eius absentia aut illo inscio de hac re ad cuiusuis in-
stantiā aliquid agere. Dixeruntq̄ consiliarij henrice licet scriptum sit cancellario
vt veniat: tu tamen sibi rescribito ⁊ mittito propriū nunciū omninoq̄ ipsum ad-
horteris vt q̄festinanter veniat: tum pro rebus huius ecclesie frisingen̄. tuȝ pro
negocijs regijs in quib⁹ sua p̄sentia est necessaria. Nam multi casus p̄nt accidere
q̄ primuȝ nunciū impedirent. Annuit henricus mihiq̄ dixit bonum esse vt lator
presentiū anderlinus huic se itinere accingeret: quod mihi quoq̄ ex vsu visuȝ est
admodū necessariuȝ: q̄z nescio quā diligentiā habebunt collcge tui 'admittendū
l̄ras. Duȝ hec agerent̄ venit ex rōana curia osilien̄. ep̄s pruten⁹ quē nosti: p̄ hunc
putabat hēricus bullas sue p̄missionis trāsmissas sicut iohēs tolner sibi p̄antea
scripserat. Accessimus ḡ diuersoriū eius p̄contati sum⁹ an bullas afferret. Is re-
tulit se fuisse ordinatū vt ipse afferret s̄ cuȝ expeditio ei⁹ longior videret̄ placuisse
romano pontifici vt tabellarius suus guido noīe ad te illas deferret: qui cum q̄n-
decim diebus cuȝ p̄cessisset miratus ē nō eē nobis traditas bullas deditq̄ hērico
l̄ras sibi ⁊ tibi directas ex roma bononiaq̄ trāsmissas. Quib⁹ ap̄tis cognouimus
v̄bū ei⁹ verū fuisse: sicut ⁊ tu ex ipsis l̄ris agnosces. Nā ipsas tibi cum p̄ntib⁹ desti-
nam⁹. Nos v̄o opinamur bullas easdē ad te vel dn̄m iohānē carnaial p̄uolasse.
Nā guido ille vt accepimus ad ap̄licos nuncios l̄ras habuit. Quod si sic non est

aut venetijs sūt apud mercatores: aut guido corrupt⁹ aduersarijs eas vēdidit: vł
sinistri aliud accidit. Tuū ē ꝑcūctari diligēt nā maxie expedit has lřas hīi in qb⁹
fundat ius. Nec putat henricus australes moueri posse vt castra tradāt nisi ostē
dant bulle. Ideo curet tua magnificētia eas oīno secū afferre si apud nurēbergā
iueniri possūt: alioqn opus erit itex eas ex curia suscipe. Nūc aūt ne mireris ꝙ nū‐
ciū ꝓpriū destinam⁹ cās subiūgem⁹. Nā prima ē ꝙ rex sic desiderauit ⁊ ꝯsiliarij ꝑ
suaserūt. Scđa ē qꝛ videm⁹ regi necessariū eē reditū tuū i multꝭ arduis negocijs q̄
egreferet sibi te deesse cū op⁹ ē. Erit de q̄ vult ꝑncipis grāz is in aduersis huiat. Nā
i secūdis plures iueniunt huitores q̄ꝫ sit necesse. Post hec videm⁹ instare ꝑiculū i
ecclīa frisingeñ. nisi veneris cito. Qꝛ si veneris hīi oīa dirigi posse ꝯfidim⁹. nam ⁊ rex
hīi affectus est ⁊ nyeperg adiutor. Mgr̄ aūt curie scripsit i fauorē tuū: ⁊ sicut sepe
dr̄ pn̄tia recipit: absentia ꝑdit. Alteri⁹ scim⁹ dn̄m treuereñ. vētux: q̄ cuz sit alt hō
q̄ꝫ solebat nec multū tibi afficiat: timem⁹ ne q̄d in hac re sicut ꝓcerto intellexim⁹
aggrediat: ⁊ i alijs q̄z possit tibi obesse. Scis q̄d velim⁹ dicere ⁊ q̄ alīs tēptata sūt
Dn̄s etiā ali⁹ vocatus ē vt nosti ꝑ alias lřas q̄s neutralitatis amator ⁊ bauaroꝝ
fautor nō suadebit tibi dari possessionē. Dicet ꝑiculū eē ⁊ qđ nō poterit publice
clā tractabit: nisi fortasse ꝑ te sit nurēberge ꝑsuasus. Accedit ad hec alius tibi no‐
tus q̄ ⁊ ipse clāculū electo suo fauet ⁊ q̄ꝫuis nūc absit cito tn̄ reuertet: nā in ꝓuin‐
ciā nō patuit sibi ⁊ suis collegis accessus. Itaqꝫ oībus his ex causis duximus mit
tēduz eē nunciū vt si alie lře negligant he saltē te cōperiāt teqꝫ ad veniēdū indu‐
cant qꝛ nullaten⁹ supsidendū est. Intuere aliud qđ ingerit ad scribendū. Allocu‐
tus est henricus quēdaz regiū ꝯsiliariū q̄ se ondit sibi affectū. Sꝫ q̄ntuz ex eius di
ctis cōphēdimus is magno ipedimēto fuit ad possessionē habēdā. Inq̄t em̄ nul‐
latenus se regi cōsultuꝝ possessionē dare q̄ parcialis videret: ſ suadere vellet vt
oēs custodirent introit⁹ hui⁹ ecclīe ⁊ exide clā subueniret henrico ad litē ducēdā
donec ꝑ iusticiā terminaret cā. Sꝫ ꝯsiliū q̄ꝫ ꝑniciosuz sit cernis: q̄i honesti⁹ sit ꝑn‐
cipi seculari bona ecclīaꝝ absqꝫ vllo titulo detinere q̄ꝫ ius hn̄ti ꝯcedere. Sꝫ nō vi
det oculat⁹ hō q̄ntū dedecus rei resultaret ⁊ q̄ntū infamie ⁊ vt ꝑ hūc modū magis
se odiosum bauaris redderet q̄ se hostē faceret ⁊ quantis molestijs se subijceret.
Naz castri tenēs nūc ꝑ cōciliū: nūc ꝑ electū: nūc ꝑ principes rogaret restituere et
interim q̄z bona ecclīe dissiparent. Sꝫ addidit hō ꝯsiliū magis insulsuz. Ait em̄ si
castra i manu sint regis: ꝓ quacūqꝫ ꝑte declaratio fiet impetratuꝝ regē vt hērico
ecclīa ꝯferat. Qua re nescio an aliq̄ dici stultior possit. nā hoc manifestū ē in ꝯtrariū
agere. Solet em̄ qn̄ fiūt declaratiōes obediētiaꝝ illis ꝯsuli q̄ sūt in possessiōe. Et
cū aduersari⁹ iā corp⁹ ecclīe ⁊ diocesis i possessione habeat henricus vō nihil: q̄s
dubitat meliorē futurā ꝑtis aduerse ꝯditionē cū iura sꝑ possessionib⁹ faueāt. Vo
luit insuꝑ ille cōparationē facere hui⁹ ecclīe ad patauseñ. ꝓpt quā albert⁹ multas
expēsas subiuit ⁊ tādē succubuit. Sꝫ nō aduertit vir meo iudicio nō iprudens ⁊
suo valde sapiēs ibi albertū ei fauisse q̄ nullū ius habuit: ⁊ se pape opposuisse. Nūc
rex habentē ius tuet ⁊ papā secū hꝫ ꝯcurrentē. Post hoc intelligo q̄sdā eē q̄ tra‐
ctare cōcordiā vellēt vt cederet henricus ꝑti aduerse cū aliq̄b⁹ emolimētis ⁊ spe
alterius ecclīe: qđ tā decet te facere q̄ꝫ famā ⁊ nomē ꝑdere. Nā cū grato aīo erga
te fuerit eugeni⁹ ac domū tuā hac ꝓuisiōe decorauerit: ⁊ p̄ter oēm ꝯsuetudinem
bullas absqꝫ obligatiōe miserit: q̄d tn̄ dicere poterit si ei⁹ grā relicta cū ei⁹ hoste du
rissimo recōcilieris. Plus hic ignominie redūdaret q̄ꝫ ex ꝓuisiōe receptū sit ho‐
noris. Hec nō attingo ꝓfūdius qꝛ meli⁹ me nosti: ⁊ cū hic eris lati⁹ hec agitabim⁹
Post hec mittit tibi henricus ꝓcuratoriū ad resignandū ꝑbendā suā ratispaneñ.
Itaqꝫ rogat vt qn̄ illac redeūdo trāsis capitulū accedas: rogesqꝫ vt aliū germa‐
nū tuū eligat i canonicū ⁊ liberās henricū absolutiōe statutoꝝ ꝯdescere velit vt so
lū frācisci noīe det pecunia: qđ existimat ꝑ te nō egere impetrari posse: q̄ apđ eos
dilectioni es ⁊ reuerentie. De via vō ꝑ quā tibi rex cōueniēdus sit nō possumus
aliq̄d certi scribere: ſ nobis expedientius videt wiennā vt ꝓficiscaris ad regē de

nouitatibꝰ scripsi in alijs lr̃is oīa. Post illa venerūt ex finibꝰ hūgarie regis polo-
nie ⁊ dn̄i cardinalis ep̄le: magnas ⁊ felices nouitates referētes: ꝫ aliud rex aliud
cardinalis scribit: plꝰ ille hic castiꝰ. Exēplū eaꝝ tibi cū his mitto. De italia nihil ē
plꝰ noui nisi qd̕ refert ꝯsilien̄. ꝯuētū habendū eē int̄ oēs principes ⁊ coītates ita-
lie papa ⁊ aragonū rege int̄ futuris: ꝫ nōdū ē de loco ꝯuētū. Id si fiat nō parui mo-
mēti erit. Nos illis de rebꝰ nihil olfacimꝰ. Uale felicit̄ ⁊ reuertere absq; mora via-
rū discrimina vt nosti astute cauēdo. Suadet nyeperg vt oīno venias cito si tuū
honorē ⁊ exaltationē optas. Henricus hodie wiennā versus ꝑgens a nobis ē abi-
turus. Ex scō vito die. v. Januarij. Anno dn̄i. M. cccc.xliij.

De coemēdis politicis ⁊ aliq̄d de petro noxetano. **Epi. clxxij.**

Johānes cāpsius enee siluio imꝑiali secretario. S. p. d. Lr̃as dedisti ꝑ die
idus octobris ex wienna ad me ꝑferēdas ego illas rome idibus nouēbris
iohāne nr̄o tolner restituēte accepi: habeo gr̃as hūanitati tue de tua erga
me beniuolētia q̄ vti saluti mee timuisti istinc patriā ⁊ meos repetētis: ita ⁊ sospi-
tati mee ꝯgtulatus es cū ꝑmū ex meis ad te lr̃is accepisti: senas me sospitē scias
aduēisse: res meas fuisse itineri ꝯmissas qd̕ nō nisi tua diligētia ⁊ mathei nr̄i opa
ꝑactū estimo imo certū mihi ꝑsuadeo me cogit vt ingētes tibi ⁊ illi gr̃as ⁊ q̄ntas
ex aīo possū agā: etsi ex venetijs nōdū de illis q̄cq; senseri. Scripsisti me parce
res tuas apud insubres attigisse in q̄ nonnihil accusari a te video: scripsi cās cur
mediolanū nō accesseri: q̄ppe q̄ sciui gūfortū apd̕ rōanā curiā cū englino abesse: ⁊
itē cū nauariā nō ieri: rō apud me fuit ⁊ ꝯsiliū nō ꝯdēnādū: si mihi credis me ex-
cusatū habebis: si minꝰ doleo te ex mea quā mihi ascribis negligētia molestiā vllā
accepisse. Tue tn̄ hūanitat̄ fuerit ⁊ nr̄e int̄ nos veteris beniuolētie ⁊ familiaritat̄
veniā mihi ꝯcedere: etiā si minꝰ vti vis in re tua ociosus fui desideriū tuū ⁊ polli-
tica arestotelis ꝯuersa q̄ primū in tāta locoꝝ distātia licuerit assequaris curabo
ipsa alia aut alia via vt iubes explere. Nec me pecunie timor afficiet. Utinā non
me magꝭ mea q̄ tibi vtinā soli nota cēt: n̄ me magꝭ in q̄ solicitaret aut afficeret ege-
stas. A q̄ tn̄ si me sūmi pōtific̄ dicta ⁊ heri mei amor ⁊ gr̃a nō fallūt: magna ex ꝑ-
te leuari puto. Et fortassis ipe de h̄ aliq̄d ex me senties ꝑusq; he lr̃e hic ad me ascē-
dāt. Sꝫ ad rē nr̄aꝫ venio. Credidi bn̄ ⁊ qd̕ amici ⁊ mei officij esset facere si te priꝰ
de ꝑcio libri admonerē: vt ⁊ ipse diligētiā meā i ꝑquirēdo libro agnosceres ⁊ ego
cōstātis aī tui liberalitatē cernerē. Si q̄dē istiꝰ mōi librū q̄ meꝰ fuisset habuisseꝫ: iā
dudū dono ad te mittere curasseꝫ. Proinde ne credideris voluisse me aut velle in
eo qd̕ mihi tecū sit negocio indēnitati mee ꝯsulere. Sꝫ qd̕ ais si minori ꝑcio q̄ scri-
pseri hr̄i neq̄t libet id auri ꝯferre: minꝰ te q̄ voluisse liberalē ōn̄dis: nā vbis illis ad-
moneor librū illū q̄nti minoris emā qd̕ argumētū ē aī paulo plꝰ ad nūmos q̄ opor-
teat affecti: ego vo vt scias q̄ libere i re tua ꝓ vsu nr̄e familiaritat̄ agere possū: cu-
rabo ꝓ viribꝰ ⁊ igenio meo vt libꝝ q̄ optimū habeas: ita tn̄ vt me nō in prudētē
emptorē iudicare possis. Tolner nr̄ ita mihi notꝰ ē vt nota magis nulli domus sit
sua: ⁊ iā cū eo ea de re locutꝰ suꝫ libro repto ⁊ empto ꝯsiliū capiemꝰ: ⁊ qd̕ meliꝰ vi-
suꝫ fuerit vt desiderio tuo satisfiat sequemur. De petro noxetano nr̄o nisi me fal-
lat memoria: scripsi ad te aliquid posterioribꝰ q̄s nōdū accepas: quasq; nūq ꝑ ma-
thiā cāpsorē accepisse debuisti: q̄ ad reuerēdū dn̄m meū legatū iā diu reuersus est
q̄ si nihil scripsi sile certe vt scribis monstri ē: nisi forte debilitas oculoꝝ meoꝝ id
effecerit. Noxetanꝰ nr̄ optime valet: indies ditior ⁊ tn̄ vir melior ⁊ magis amici-
tie cultor euadēs. Heri mortē quā certe humane ⁊ grauit̄ tulit fert sapient̄. So-
lus viuit vt idē corꝑe ⁊ aīo liber. Edes cōductas nō suꝑbas sed liberales hꝫ: pue-
ros q̄ꝫ ⁊ equos quibus cū rome vti necesse est. Quid aūt officij gerat me rogas:
imo q̄d officioꝝ rogare oportuit Et scriptor ap̄licus est ⁊ abbreuiator: est lector
cōtradictarū: causas nōnūq̄ solicitat. Uū lucra ex his oībus capit. Est preterea i
amicos liberalis ⁊ ociosus ⁊ adeo officiosus: vt inde me ꝯscio plura iaꝫ damna ⁊

incōmoda receperit:q̄ tamen idē nihilipendit. In te vo me teste eo ꝑseuerat aīo quo semꝑ fuit:fortunis tuisq̄ꝫ honorībꝰ tam letus ꝙ̄ dici a me nō pōt. Sepe de te est inter nos amicus sermo:sepe te ꝑuītem ⁊ ꝯsilioꝝ nr̄oꝝ participē fieri optamꝰ. Sepe dū a laborībꝰ laxare iuuat animos quātū inter nostras occupationes lꝫ fiunt nobis ob tuā absentiā quā cōtinuo recolimꝰ iocūda solacia. Qd ad te nihil scripserit tuis ep̄lis vt scribis ꝓuocatus:miror admodū ⁊ apud illā maximā de hoc querelā ꝓponā:etsi forte in nr̄a taciturnitatis lege cōfidit. Deinde aduerti q̄ grauitas de generoso aīo:scripsisti qualis fuit alexandri tui exitus. Itē que de hanibale quoq̄ꝫ breuit̄ scite tn̄ ad te dicta sūt. Uale felicit̄ ⁊ tibi felicē ac cornicis vitā (qualē theofrastus moriēs ⁊ naturā accusans optauit q̄ hoībus tam breuē dedisset) tribuat oīpotēs deus. Post hec noxetanꝰ noster cū apud fratrē petrū querelā quā dixi ex me ꝓpositā audisset:multa hilaritate fusus a risu vix finē faciēs ac verba tua iterū atq̄ꝫ iterū relegēs (ostendi eñ illi tuas ad me l̄ras) excusatum apud me fecit scripturūq̄ꝫ oīno ad te pollicitꝰ est:cōfessus palā binas dūtaxat ex te l̄ras accepisse. Uegius tuis ꝓsperis rebꝰ exultās saluū te ex aīo iubet. Idē facit ⁊ iacobꝰ caluus venerabilis vir centes ciuis ⁊ canonicꝰ senen̄. hō: quo natura neq̄ꝫ meliorē genuit neq̄ꝫ suauiorē:in cuiꝰ pectus aīam credo ꝓsiliisse meā: ⁊ ita vt aristophones poeta ait ex duobꝰ corpibꝰ vnā factā esse int̄ nos aīam. Is in q̄ salutes tot tibi mittit (placet eñ mihi sic apud te loq̄) quot sūt auis in corpe plume. Hec ad te scripsi:mō rebꝰ sic exigētibꝰ: ⁊ vt tibi parerē q̄ iussisti ne legē taciturnitatꝭ nr̄e seruarē: ⁊ quātū licuerit scribā ad te crebriꝰ eo tn̄ pacto vt lex ipa taciturnitatis firma maneat:q̄ est vt liceat nobis adinuicē nō scribere. Uale iterū ⁊ me sine fine quod etiā atq̄ꝫ etiā rogo atq̄ꝫ obsecro cōmēdatū fac magnifico caspari in eiusq̄ꝫ amore ⁊ gr̄a ꝑpetua ꝯserua. Rome idibꝰ nouēbris. āno dn̄i. M. cccc.xliii.

Epistola.clxxiii.

Dubitat an vxorē ducat cū sit inops.

Petrus noxetanꝰ scriptor ap̄licus Enee siluio poete ⁊ amātissimo fratri. S. p. d. Cognoui ex l̄ris quas estate decursa ꝑ nicolaū castellanū ad me dedisti: ⁊ itē ex his quas noster capisius ex te nuꝑ recepit: admiratū te fore q̄ tecū diu tacuerim idq̄ꝫ ꝓpterea factū putare videris quia vir magnꝰ ⁊ diues euaserim:sic eñ scribis:ego vo irrideri scriptꝭ hmōi mererer:nisi tuꝰ erga me singularis:amor mihi foret exploratissimꝰ. nā ꝓ tua in me beniuolētia ⁊ charitate maxima q̄cq̄d ad me scribis in bonā recipio ꝑtē si tn̄ vt tibi ꝑsuasū est vir magnꝰ ⁊ diues essem:non solū l̄ris sed donis q̄ꝫ te sꝑ visitarē nec quēq̄ꝫ spernerē: ⁊ ꝑsertim quē plurimi facio atq̄ꝫ vt meipm colo amo ⁊ obseruo:ꝫ q: ꝯditio mea tā tenuis ē vt nec amicis nec mihi ꝓdesse valeā:taceo nec amicoꝝ aures obtūdere audeo nil p̄ter vba offerre valēs dū vixit cardinalis scē crucis cuiꝰ mēoria nūq̄ ex me delebit:spes erat mihi n̄ mediocris:q̄ tota cū illo cecidit:scriptoriā sicut nosti: ⁊ itē officiū ꝯdictaꝝ pecuniis emi:q̄rū ps amicoꝝ fuit mutuo mihi ꝯcessa: ⁊ eā cū iā restituissē ⁊ sperarē aliq̄d ex is officiis cūmulare: ecce infelix ⁊ inopinatꝰ cardinal obitꝰ q̄ humi ꝓstratꝰ suā:oꝫ nāq̄ꝫ ꝓpriis sūptibꝰ me viuere ⁊ ex sudore manuū mearū ⁊ ꝑ deū imortalē enea mi suauissime hodierna lucra vix alimoniā p̄bēt. Nosti fluctuatiōes curie. Si pacata foret eccl̄ia ⁊ integrā dn̄s nr̄ hr̄et obediētiā: viuere ex his officiis possē. Scribēs tn̄ ab ortu ad solis occasū tāq̄ꝫ copiista. Incūbūt p̄terea multa onera q̄ nō oēs norūt. Pat̄ adhuc viuit grādeuꝰ ⁊ pauꝑ:q̄ a me nullo pacto ē deserēdꝰ. Est ⁊ filia q̄ mihi florētie nata ē ex puella: quā nūq̄ꝫ cognoscē potui cū eēt vgo: ⁊ optioꝝ moꝝ nisi ꝓmissiōe data m̄rimonii. Et lꝫ nec testis adesset nec aīmꝰ occurreret:vrget me tn̄ ꝯscia: ⁊ ꝑsertī cū iteꝝ gr̄uida sit ⁊ ꝓpe partū inhumanū puto eā deserere. Est eñ bene nata:honeste nutrita: ⁊ oēs bonas ꝑtes hr̄et si adessēt opes:ꝫ pauꝑ est. Existima nūc hūanissime frat̄ q̄bꝰ implicer curis. Eq̄dē valeo respirare. Que oīa ad te scribere dimiserā ne te dolore afficerē. Utcūq̄ꝫ est nō despero tn̄ nec desperabo vnq̄ꝫ:q: iuuat deus in se ꝯfidētes. Ego te

oro saltē mei cā q̊ ⁊ aio ⁊ corpe suz tuꝰ: ⁊ ero duz viuā: parti vt nr̃e faueas quātuz potes. Poteris aūt si voles plurimū: nec te penitebit in posterū. Quo aio erga te suz capisiꝰ nr̃ tibi scribit. Ego tui tūc obliuisci potero dū moriar: si sensus cū morte pereūt. Senis vidi nobilē ⁊ clarissimū patrē tuū optimū ⁊ tibi hūanitate ⁊ ceteris nature atq̧ aĩ dotibꝰ silem: multaq̧ tū ipse tū ceteri necessarij q̊bꝰ abūdas obtulerūt q̓ me tibi amicū sciebāt: fuissetq̧ is vsus si necessitas incūbuisset tu si vnq̧ has ptes repetas qd̓ dij faciāt: etiā si vir maximꝰ sis casulā meā intrare dignaberis: ⁊ qd̓ fuerit appositū cōmedes siue vrorē ducā siue ipa careā. Interea si q̊d ad me scribis in mensa medicoꝝ exponi lr̃as iube ⁊ vale optime ex roma die .xviij. nouembris. Anno. M.ccccxliij.

Pollicet̃ suā diligētiā i rebꝰ apd̓ senatū venetū. **Episto. clxxiiij.**

Adreas donatus eques venetꝰ Enee siluio poete doctissimo. S. p. d. Nuperrime lr̃e tue mihi obsignate fuere quas libent̃ plegi: ⁊ eo libentiꝰ q̊ clarius salutē magnifici casparis cōcepi: que mihi ꝓpe domū clarissima ē: vidi pterea ex ipsis lr̃is q̊d de re pecuniaria quā cū hoc senatu agere hz ad me scribis: q̊duc nūcij vr̃i huc ꝓfecti sapient̃ attulerint luculētius pcepi: deus q̊dez mihi testis est: quē aiuz quā mentē quā diligentiā in oibus cōmodis eiꝰ sp habuerī: habeā ⁊ habiturꝰ sim: cetera ptermittēs modo satisfacere ⁊ inseruire possem sue magnificētie: cui ꝓ eiꝰ sūma in me beniuolētia quā magnifacio obnoxiꝰ sum: nec me vllus labor grauaret aut pōderis quātitas aut verboꝝ ꝓlatio que passim maxia est in repu. ex q̊bus qn̄q̧ aures aliene obtūdunt̃. Oia nā in me ꝯcurrūt ad rē ipaz bene ⁊ optie ꝯficiēdā: q̓ nisi a me ita magnū fieri possit q̊ beniuolētie ⁊ dignitati sue gerere morē mihi fas eēt: s; sicut scit eiꝰ magnificētia q̊ nouit mores huius rei pu. cuiꝰ volūtati maiores ⁊ miores succūbūt sū ciuis huiꝰ ciuitat ⁊ q̧q̧ ⁊ auctoritatis ⁊ dignitat locū aliquē teneā: tn̄ deest mihi ptās aliq̊d faciēdi sine auctoritate ⁊ mādato huiꝰ senatꝰ q̊ regimini oium psidet: indulgeat g̃ magnificētia sua si ita sufficient̃ votis eiꝰ nō satisfit: cognoscit eni reꝝ cās q̊bꝰ res ipsa defert̃: qd̓ tn̄ differt̃ nō aufert̃: sp aūt i ea re ⁊ ceteris me ꝓmptissimū hēbit: q̊ oēm opaz curā ⁊ studiū adhibere nūq̧ desistā: qd̓ reliquū q̊dē ē a nūcijs vr̃is sniaz: ⁊ opinionē meā clariꝰ viue vocis oraculo senties quā eiꝰ magnificētie referre poterij: cui me obnoxiū cōmēdatū facies. Vale felix ex venetijs die .xij. Januarij. Anno. M.ccccxliiij.

De politicis arestotelis ⁊ de vegio poeta ⁊ leonardi aretini morte. **Epistola. clxxv.**

Iohānes cāpisiꝰ enee siluio poete doctissimo ac serenissimi dn̄i reg secretario. S. p. d. Erā aio nimis pturbato cū mihi hodie māe ad scolas basilice pncipis aploꝝ noxetanꝰ nr̃ lr̃as tuas restituerit: pn̄te conte nr̃o senen̄. vnico vite mee ⁊ angustiarū meaꝝ solacio atq̧ refugio. Illis lectis nō potui hilaris ꝑ id tpis non fieri: tuz q̧ ex alijs tuis ex sancto vito ad vicesimū sextū decēbris ad me lr̃is dubius factus extiterā: ne mee ⁊ noxitani ad te lr̃e minime ꝑuenissent: tuz q̧ ꝓpter scripta tua cū te mihi attulerūt quē semp optime noui. nam ⁊ amicitiam tuā solidā esse ostendisti ⁊ libertatē loquēdi inter nos vt libet constitutā esse probe atq̧ egregie declarasti. Ex ipa quoq̧ verboꝝ tuoꝝ copia ⁊ facilitate ⁊ reꝝ pōdere quas nescio an dicā grauius an ornatiꝰ an potiꝰ modo vtroq̧ attigisti. Exhibitus es mihi rhetor ⁊ poeta nobilissimus: dehinc quidē grauis doctissimusq̧ philosophus. Cum iterū atq̧ iteruz epistolam tuam relegissem: quinimo ⁊ vnuz dico qd̓ forte ridebis: ꝓphetā te certis in locis eplē tue de meipso affirmare possem q̊rū locoꝝ ꝓphetiā libent̃ aperirē: s; oia tā lr̃is mādare q̧ coram explicare licebit. Habeo eni q̊ vt v̓bo tuo vtar mihi expuēda essent q̊ tn̄ apud noxetanū nō expuere nō potero: quo cū officiū ⁊ omnes horas dicere ⁊ licet ⁊ iuuat. Nosti eniz q̧ sit in celebrando officio ⁊ libens ⁊ religiosus. Librū politicoꝝ vt al̓s ad te scripsi senis inueneram: sed rome nondum inuenire venalem potui: ⁊ sic nō illi inueniēdo

exactissima diligētia intēdere qd̓ mihi credas veliꝫ. Nō est certe rome illa librorꝝ
venaliū copia q̄ florētie gentiliū p̄sertiꝫ ⁊ borꝝ maxime quorꝝ est noua aretini tra
ductio. Tu tn̄ certe habe me voti tui implendi gr̄ano quieturꝝ: nisi faxim vt librū
hūc q̄ꝫprimū licuerit habeas. Et q2 difficillimū expior inuenire vēditorē: nec etiā
facile est habere qui illum mihi nisi ad breue cōmodet statui scriptorē inuenire q̄
librū ipsum veloci manu bona tn̄ lr̄a trāscribat. Et trāscriptū mediolanū mittaꝫ
ad sigheriū vel anthoniū vt iubes: aut ꝑ aliā viā illū ad te deferri curabo: quēad-
modū Iohāni tolner meliꝰ videbit. Habeo gr̄as humanitati tue q̄ magna leti-
cia intellexisti vt scribis ꝯcepisse me spem fortune melioris: Verꝝ nimis poeta in
postremo sermone fuisti: p̄sertim cū dixisti te mihi minus sperare. De noxetano
nr̄o sic est vt scripsi: nō muto sn̄iam: q̄ꝫ q̄ꝫ nō illis ē fortunis aut honoribꝰ quibꝰ eū
dignū censeo. Tu recte potissime locū illū de ip̄o facetissime q̄ꝫ attigisti. Verū vt
verius de hoīe amicissimo nr̄o accipias: ego etsi dixerim me non mutare volo tn̄
moderari sn̄iam: nā nō est res sua tāampla quātū forte ip̄e sup̄ioribus ad te lr̄is
scripsi: vel tu ex eisdem accepisti: etsi vt affirmaui pueros ⁊ equos pascit: nā neqꝫ
sunt hoc tp̄e in curia hm̄ōi lucra: sed abūdantia vt aiūt cordis locutꝰ sum. Caluū
nr̄m tui noīe resalutaui vt iussisti. Fuit illi resalutatio iocūdissima ⁊ gr̄as hꝫ ingē
tes ⁊ tuū se eē ꝓfessus ē. Contes nr̄ q̄ꝫ iocūde lr̄as tuas totas legerit: ⁊ de te q̄ꝫ aui
de audiuerit: quātoqꝫ in sermone de te fuerimꝰ nō est vt vltra tibi aperiā qn̄ q̄dē
iā tibi ꝑ me cognitū extat vnā esse illius ⁊ meā more aristophanis aiam vegn nr̄i
fortuna si ad eū spectes aut admodū tenuis est aut nulla: si ad tp̄a nr̄a q̄bꝰ vere
vt scribis dicere possumꝰ: exurit intactā paridi ni vēdat agamenē. Eā vel magnā
dices vel minimā. Nā p̄ter id q̄ sacras sūmi pōtificis ede ⁊ quadrā colit data-
riꝰ est: qd̓ minus tn̄ haud est illi lucrosuꝫ volēti se: qd̓ ꝯstanter facit bonū virꝝ con
seruare. Que res facit vt ex eo officio neqꝫ ditior neqꝫ diues fiat: emolimēti tn̄ ali
q̄d hꝫ q̄ abbreuiator est: ⁊ nouissime sancti petri in vrbe canonicus factꝰ extitit.
Hec vt dixi ad hominē parua sūt. Verꝝ tn̄ vt maiora sint q̄ꝫ que ipse post tot ⁊ tā
tos tāqꝫ varios tot annorꝝ labores mereri potuerim q̄ nihil certe p̄ter dedecus ⁊
rerꝝ oium quibꝰ reliquā vitā tueri possim tenuitatē ne dicā indigentiam possideo
Quo nemo certe ē philosophior si mō phi est bonorꝝ externorꝝ oino nihil habere
Ex his ⁊ ex p̄ncipio ep̄le vbi me fuisse aio nimis ꝑturbato affirmaui: scio negaue
ris me phm̄ ⁊ recte. Nā etsi sapiētū amator siꝫ ⁊ mihi placeat ip̄a sapiētia: ⁊ phi
losophorum studia me aliquando delectarint ac delectarent si mihi adessent fa-
cultates: tantū tn̄ abest vt me phm̄ cēseri ab vllo abs te etiam veliꝫ vt nihil a me
magꝭ sit alienū. Neqꝫ illā stoycorꝝ aut ꝑipateticorꝝ sapiaꝫ attigisse me vlla ex ꝑte
expior: vt vel nulla qd̓ stoicorꝝ ē: vel moderata qd̓ ꝑipateticorꝝ ai ꝑturbatio men
tē attingat. Suꝫ eīm de nūero mortaliū: q̄ꝝ vt q̄dā poeta apud ciceronē inq̄t. Ne
mo ē quē nō attigat egestas morbusqꝫ: de rebꝰ legati ⁊ exercitꝰ pānonū i thurcos
iocūdissime legi. Tāetsi illa vobꝭ iā diu vetera sūt: q̄ de euersione sophie ciuitatis
in cineres: noua certa accepimꝰ: apud q̄s ⁊ fama ē sed nō dū certa captam esse an
drinopolim primā citra mare magni thurci sedē: captā q̄ꝫ ⁊ eiꝰ filiū: ac ip̄o s thur
cos adeo in fugā esse ꝯuersos vt finē nondū faciēt fugiēdi. De quibꝰ rebꝰ iā apud
vos nūc fortassis idē rumor vt ita dicā volitat. Noxitanꝰ ad te scribit. Vale ro-
me die septima Februarij. Anno. M.ccccxliiij. hec iā diu scripta ⁊ ad te ferenda
fuerūt. Verꝝ cōperi ex Iohāne tolner nūciū iā reuertisse. Vn̄ effectū est vt postea
vsqꝫ in hāc diē tabellariū nō habuerim cui has cōmittere potuerim. Interea vo
tp̄is cū librꝝ politicorꝝ venalē nullomō reperirē: tametsi multorꝝ ⁊ maxie librario
rū aures obtuderim. Vix inuenire licuit q̄ librum mihi cōmodatū faceret nisi ad
valde paucos dies: decreui vt librū ipsum politicorꝝ potiꝰ habeas q̄lēcūqꝫ ipsum
habere possuꝫ ⁊ id q̄ꝫcito: q̄ꝫ nimiū differēdo expectationē tuā vehementē ⁊ ho-
nestissimā offendere. Itaqꝫ a cardinali de colūna exemplar habui ⁊ scriptorē sat
eruditū inueni q̄ celerit vt fidē dedit hoc opꝰ absoluet: absolutū curabo adiutorio

tolner ꝗ nũcios patrie nouit ⁊ mores vt ꝙ primũ illud habeas. Erit aũt liber hic
ĩ papiro ꝓpterea ꝙ scriptorẽ nõdũ hr̃e potui q̃ in pgameno ipm̃ scriberet ea lr̃a ⁊
eo tpe q̃ conueniret ⁊ oporteret. Nã vt dixi nõ possũ diu exemplar tenere. Scri
ptũ ḡ mittã ⁊ deinde si malueris aliũ pulcriorẽ hr̃e ꝙ munus meũ exiguũ tenet fa
ciã vt iusseris. Sz reuera nihil mẽtior dñ tibi q̃s dixi in hac re difficultates ꝑdico
Ut aũt nõ ignores q̃bus in finib⁹ me mea teneãt facta: fui hacten⁹ nauigãs inter
spem ⁊ metũ fortune melioris. Uerꝫ nũc q̃driduo spes redire cepit: ⁊ q̃dẽ paulo
maior ꝙ adhuc apud me fuerit. Nã cũ ꝓ me fortuna rogaret̃ audiui ãmotas eẽ
feras ⁊ talia sũt respõsa vt credi possit me posse certi⁹ ꝙ antea sperare. Sz vale.
nã dũ tecũ libent̃ loquor inepte inepti⁹ ineptissime tibi hoĩ aptissimo scribo. Ue
rũ dabis familiaritati nr̃e ⁊ mee de te fidẽtie veniã. Rome secũd⁹ marcij scriptor
iã dimidiũ librꝫ politicorꝫ scripsit. Cũ absolut⁹ fuerit tolner nr̃ vir certe bon⁹ cu
rã habebit illũ ad te ꝑ nunciũ fidũ trãsmittẽdi. Uale. Datũ vt s̃. Clausis iã lr̃is
meis ⁊ illis iam nr̃o tolner destinatis q̃ illas ad te deferri curaret: reddite fuerũt
mihi lr̃e tue date in labaco vindelico vt scribis oppido. xviij. februarij. Qd̃ de li
bris politicorꝫ arestotilis scire optas ex lr̃is meis p̃ñtib⁹ intelliges. Ex hac cedu
la mortẽ leonardi accipies aretini ⁊ in ei⁹ officij locũ suffectũ eẽ pogiũ apud illam
florẽtinorꝫ democraciã. Placuit mihi ⁊ bñ a te factũ ẽ: ꝙ de receptis bullis ecclie
frisingeñ. ⁊ de futuro optio impialis cãcellarij aĩo cũ id rediẽs resciuerit aliqd̃ gra
uiter certe scripsisti: laudata etiã sũmi põtific̃ ⁊ sacri senat⁹ liberalitate. Fui itaqꝫ
in ea apud dñm meũ. Is te vehement̃ de mult̃ laudauit ⁊ cupe se dixit re ip̃a ostẽ
dere ꝙ sit plurimũ virtuti tue affect⁹: ⁊ ꝙ grato erat aĩo ꝙ illum ꝯstanter amas.
Quare si q̃cq̃d ex eo cupis fac vt sciat: inuenies te apud eũ nõ p̃uũ neqꝫ postremũ
locũ tenere. Et q̃m iubes cauebo sũmope ꝓ virib⁹ ne legẽ nr̃e taciturnitatis obser
uẽ: p̃sertĩ cũ sciã te multũ hãc abiecisse cur a me seruari nõ debeat. Uale. Datũ
rome feria tercia p⁹ diẽ palmarꝫ q̃ die lr̃as tuas accepi. Ex cõte nr̃o ĩfinitas ⁊ gra
tias ⁊ salutes habe. Apud vegiũ nõdũ fui. Ad noxetanum nr̃m nũc p̃go vt ab eo
lr̃as ad te capiã si paratas habuerit: q̃s cũ his meis ad te mittã. Uale iterꝫ. Non
põt nõ ꝓdesse mihi cũ ad me scripseris vt in lr̃is tuis aliq̃d adijcias v̄borꝫ quib⁹
veluti calcarib⁹ q̃busdã herus me⁹ ad mihi bñ faciẽdũ vrgeri a te velle videat̃: ⁊ si
optimo sit erga me aĩo. Uale vt s̃.

Fed⁹ int̃ venetos ⁊ ducẽ mediolani factũ eẽ. Epistola. clxxvj.

Jacobus de arzimboldus doctor. Enee siluio poete singularíqꝫ amico. S.
p. d. Gratissimũ fuit nuper ex tuis intellexisse lr̃is te esse sospitem: ⁊ eo di
gnitatis gradu ꝓuectũ esse quo serenissimus dñs noster romanorꝫ rex di
gnũ te officio secretarij iudicauit. Et recte quidem vt cetera oĩa ꝓ sũma sua pru
dentia siue fidem siue doctrinã siue multarũ ⁊ maximarꝫ rerꝫ experientiã fuerit cõ
templatus. Ego certe ita hoc augmento tue dignitatis gaudeo: acsi eodẽ mecũ
parente genitus esses: quãdo quidẽ ex ipso presertim tpe vna viuentes familiari
tatẽ ⁊ beniuolentiã diutina consuetudine ⁊ honestis autoribus hausim⁹. Te sp
germani fratris loco dilexi. Potes igit̃ sũma cõfidẽtia oĩ opa mea vbicũqꝫ sensu
rã illã cognoueris ad augmẽtũ aut ꝯseruationẽ rei vel honoris tui non min⁹ vti
ꝙ fratre ⁊ optimo amico faceres. Ego qd̃ de p̃positura mihi addidisti onus libẽs
⁊ amplector ⁊ ad exitũ vsqꝫ ꝑducã vires aut ingeniũ mõ non defuerint. Interim
curabo ea sarcina q̃ reliq̃s quasdã mee legationis hz me explicare. Dehinc q̃c
q̃d fieri poterit q̃due facto fuerit: opus te meis reddã certiorẽ lr̃is. Uale ⁊ vbi ali
quid ocij fuerit si res digne occurrerint q̃s dietim cumulatiores euẽturas ꝯfido
fac me participẽ. Ego quid scribã nunc nihil aliud dignũ habeo ꝙ esse deo iuuãte
int̃ illustrissimũ dñm meũ ⁊ ducẽ illustrẽ ligã factã: nõ recõciliationis mõ oĩum p̃
teritarũ iniuriarũ rubiginẽ extergẽtẽ: sed societatẽ amicitiã: ⁊ qd̃ ipse ego despera
bã talẽ aĩorꝫ vꝺitatẽ vt vni⁹ incõmoda ab alteri⁹ dãnis secerni ñ p̃ñt. Uale ex me
diolano die. xiij. octobris. Anno. M. ccccxliiij.

Epistola.clxxvij.

Epistola iocosa.

Johānes pegallus scriptor aplicꝰ petro gemigero. S.p.d. Philorciū quā hic amasti tumidū vētrē gerit: siue is ventꝰ ē siue cibꝰ nimiꝰ Johes nurē-bergeñ. secretariꝰ vtrē putauit illiꝰ vētrē vino plenū: ascēditq; sup calcauit ꝯssit oīq; studio nixꝰ ē vt vinū deprimeret: ſ nihil pter ventū exiuit. O si lacrimas cerneres ⁊ plāctꝰ audires qbꝰ misera pꝰ tuū abitū se macerauit. Certe nisi Johes opē tulisset: aīaz exalasset misella: q2 nesciūt mulicrcule vt viri flāmas amoris ferre. Sz abijt nūc q3 iohes: nescio qd actura sit infelix: mihi si eēt theutonicꝰ sermo adire feiaz: solarer ⁊ blādis vbis recrearē. Sz nihil mihi cū viris alemanis preter tactū est. Ipse insipidꝰ est nisi ⁊ verba sint. Subdelegabo igit michaelē nostrū q ⁊ verbis vlixes ⁊ factis achilles. Tu vale ⁊ mei memoriā gesta. Ex basilea. Anno dñi. M.ccccxliiij.

Episto.clxxviij.

Petit ꝯfirmari puilegia heremi camalduleñ.

Ambrosiꝰ camalduleñ. serenissimo ac sacratissimo impatori sigismūdo sp augusto: felicitatē ⁊ subiectionē. Qz ferraria tārepēte discessi: ne qso negligētie ascribat aut ꝯtēptui maiestas tua. Fuit ei rōnabilis pfecto cā q me vrgeret ad exitū: satisq; fecisse ⁊ officio ⁊ affectui meo visus suz: q ⁊ augustā faciē tuā vidē ⁊ mitti illo tuo ac suauissimo eloqo frui meruissez. Accedebat q singlaris amoris tui vadē acceperā: cū puilegiū auguste mēorie karoli pris tui sūptū ex manibꝰ meis q tātꝰ ille vir camalduleñ. heremū ⁊ ordinē sub ptectiōis sue cura suscepat imitatꝰ maioresq; suos ꝯfirmare: atq; inouare te velle tua spōte benignissime pollicitꝰ eras: cū vicissiz dulce amoris nrī pignꝰ crisostomi vitā a me ꝯuersam ex greco benigna suauitate suscepisses: nihil dedignatꝰ exiguū munꝰ qd p dignitate materie maximi existimares. His g rōnibꝰ auguste cesar inductꝰ: cūctatꝰ nō suz necessitate ꝯpellēte maturare ad reditū. Lrās tñ dare ad clemētiā tuā ꝯsiliuz fuit qbꝰ ⁊ officiosissimū i te aīum meū tueq; maiestati deditū ⁊ penitꝰ obnoxiū declararez: ⁊ postularē supplex vt inouationē illā patni puilegij quā tāta libalitate pmiseras accelerari gtisq; expedire iuberes: neq; ei vt corā excusaui argētū aut auz; in ē emulo aplice pauptati q lrās illas tāgrati idultas queā redimere si pcio taxet eā grā. Abs te igit p serenitatē tuā dulceq; clemētiā peto cesar inuicte: vt id qdcūq; ē muneris impij tui famulo digneri elargiri: q sit ⁊ pietas notior ⁊ vberior. Decet eñi regiā maiestatē dono singularis libertati excellere id te institutuz pter ceteros maiores tuos imitari solitū: atq; āplexari magna ꝯstātia pgere: q2 mihi psuasuz est ne agā pluribꝰ vt qd cupio impetrē ne diffusus videar eximie pietati tue. Serenissimū dñm meū trāqlla romani impij pace fructē ⁊ barbarice feritatis domitorē xps dñs nr oipotens seruare diutissime dignet incolumē: ⁊ euo donare feliciā ⁊ ex corde petimꝰ ⁊ oramꝰ. Bononie. xiij. septēbris.

Episto.clxxix.

Littere pmotoriales ⁊ cōmēdaticie.

Enzeslaꝰ bohemꝰ. S.p.d. canonicis wratislauieñ. ecclie. Nihil dubij apud nos arbitror qn iohes ploso vir bonꝰ ⁊ frugi plenū ius ⁊ certū hēat i altari qd sibi resignaui. Sūt tñ qdā adeo sitibūdi bñficiorꝫ: adeo ābitiosi atq; rephārij: vt nihil pacificū velit dimittere: ſ nūc hos nūc illos molestēt qrū conatibꝰ tāto diligētiꝰ ē resistēdū: quāto iiurias fieri ab eis noscimꝰ iniqores. Idez agē vos sentio circa ecclie vre bñficiatos qs aduersus molestatores ꝯsueuistis: sp tueri. Si tñ aliqd pces mee apd vos valēt oro pcor obsecro: vt iohis iuribꝰ faueatis: eūq; defendatq ne oppmi iniuste qat: q i re ⁊ ipm ⁊ me ꝯsolabimini ⁊ in imensum obligabitis. Nā etsi teneor vobis p vris i me qplurimis bñficijs: placitū tñ ē vt ēt iohis cā vob obnoxiꝰ maneā: quē veluti patrē optimū diligo amoq;: ⁊ cuiꝰ intuitu qcūq; possem facere. Nec plura circa hoc. Noua q hic sūt libent vobis cōico. Hic ē vnꝰ legatꝰ sacri basilieñ. ꝯcilij alexander dux mazonie i cardinalē p felicem creatꝰ. Intra nō multos dies vēturꝰ ē aliꝰ ex pte eugenij cardinal sci angeli. Hebz eñi in festo ascēsiōis dñice de pace regni hūgarie trāsigi. Eugeniꝰ senis ē recessit itq;

ex florētia cū magna venetoꝝ ⁊ florētinoꝝ indignatione: intātū vt ꝑlatos ab ex curia reuocarint. Bohemi hic sūt vt scitis: q̄d egerit ab eis postmodū redeūtibꝰ ꝓnoscetis. Rex nr̄ ad vnionē ecc̄lie reintegrādā paratꝰ est: totis conatibꝰ laborare. Ualete optie me vt seruitorē vr̄m cōmēdatū suscipiētes ex wiēna.

Dolet de amici absentia.

Epistola.clxxx.

Aspar nouarieñ. S.p.d. Enee siluio ꝑceptori suo. Nihil lr̄is meis ꝑterq̄ singularē q̄ndā dilectionē quā in te hēo significare studeo. Intellexi tn̄ ꝑfecto vt opinor iā dudū me tibi illā hr̄e: tācetsi nullo effectu indicaueri. Sȝ q̄d rēs mea atq̄ ꝯditio vsq̄ i hāc diē effici passa fuit: vt effectu ipo volūtatē meā patefacerē. Solū hoc mihi de te ꝑmissuȝ fuit: vt ad te nūq̄ venirē q̄n doctior abierē. Idcirco te sūmope accedere sepiꝰ conabar ⁊ id mihi op epciū fuit: tuo q̄ȝ fruor ꝯsilio vsq̄ oblectatꝰ sum: ⁊ me vt ita dixerim te mgr̄o ꝯsificatorē putē. Nec q̄deȝ recessuȝ tuū videre mihi facile fuit q̄ ⁊ ꝯsilio ⁊ re ipa ꝑderas. Nēpe vt p̄ns meni mee su ruiū eras: ita absens tristicia factꝰ es. Atq̄ vt comici nr̄i ꝟbis vtar. Haud veꝝ est qđ vulgo dici solet. dieȝ adimere egritudinē hoi. Nā mihi q̄tidie nō de filio vt ipe ait: s̄ de te mgr̄o acꝑte integrascit dolor. Unū tn̄ est qđ mētē meā letat: tui videlȝ statꝰ augmētū: qđ icōmodo meo infr̄dū cōparo ⁊ in ipo mee mētis archano tibi statione facio. Mecū talit̄ māducas ⁊ bibis. Et q̄m de tuis ꝟsibꝰ quos indies suauiores facis: nullꝰ ad me venit: expedit me q̄nq̄ q̄s fecer l fingere: ⁊ inde tāq̄ tuipse eos feceris gaudere. Nouissime aūt vnā ⁊ illā voco eglogā feci: in q̄ martinū gallū felicianū ꝯsecretariū tuū tecū altercātē merito q̄dē introduxi. Ille q̄dē post te in mgr̄m meū assūpserā: illoq̄ pauculos dies potitꝰ sum q̄ cōfestiȝ cū felice nr̄o ab hac vrbe decessit. Stephanū deinde auūculū meū altercationis nr̄e iudicē statui. Et id duas ob cās factū est. Prima eq̄dē vt nec ipe arbitrarer̄ mēoriā eiꝰ apud me ꝑrsus ꝑisse siue vilē effectā esse. Alterā ꝟo vt illos versiculos non tāq̄ a me sed a discipulo tuo editos esse corrigeret ꝓusq̄ in alienas partes diuulgarent̄. Habes nūc oēm vsq̄ a principio causam quare hec cōdita sit i hūc modū. Uale ⁊ opto ⁊ me ama vt soles: atq̄ age vt non diu rn̄sum expectē. Si q̄d tibi qđ rei mee euenire iudices euenerit: mei memineris queso. Cupio quidē tecum esse. Iterum vale ex Basilea.

Grates refert de ꝓmotiōe ⁊ reddit certiorem de munere ⁊ lr̄is nō p̄ntatis.

Epistola.clxxxi.

Artholomeꝰ eps cornetanꝰ. S.p.d. Enee siluio ꝓthonotario. Iocūdissimis lr̄is tuis vir clarissime q̄bꝰ generosi militis ac tua opa me assumptuȝ eē ad ꝯcilliariatū cesaris nūciabas: a duobꝰ mensibꝰ rn̄derā ꝑ alias superiores meas lr̄as quas si habueris letor. Cognosces em̄ quantā ex eo mihi iocūditatem attuleris: videbis ⁊ gr̄as quas huiusce rei nobis coopatoribꝰ offerebā ob hoc insigne munꝰ qđ nosti: q̄to ego cū studio flagitarim duȝ vna essemus in germania apud regē. Post hoc nullis alteris tuis lr̄is q̄cq̄ de te cōcepi: nisi queādmodum enūciat pegallus noster te valere ⁊ apud eū cesarē indies pluris existimari ⁊ ad vtrāq̄ cācellariā in ꝓthonotariū iussu regio assūptū. Quo ḡtulor cupioq̄ vt indies feliciores successus de te sentiā. Unde ne hoc meū desideriū frustra sit: stude ꝑcor: sp vt cesareis rebꝰ intētus sis ac illi cōtinuo morē geras. Qđ si effeceris crede mihi meliꝰ secūdaberis ⁊ eos oēs q̄s tibi amicos habes letos ⁊ ꝓiocūdos efficies. Ueꝝ vt ad rē meā regrediar: vereor ne lr̄as sup ꝯciliariatu q̄s ex lr̄is iacobi ad me nuprie obsignat l intelligo: fuisse traditas wilhelmo de ꝯstātia: vt illas aut ad me mitteret aut daret: ob ipsius amiserim fortasse portitoris iuidiā: cū nunq̄ eas ad me miserit: ⁊ qđ me magis excruciat nec mittet ex causis q̄s tu tecū ipe coiectaberis. Naȝ ipe apud ꝯstātien. epm̄ ⁊ nos abnegauit. Intelligis iā q̄d i ea reactū sit: ⁊ nisi tu iteꝝ iuuer ꝓuabor munē s̄ ingēti. Quare veli sicq̄ oro te: vt eas lr̄as vna cū iacobo cui scribo renouari cures: qđ facile impetrabis. Et cū domū ad

me mittes secretiori mõ ad manꝰ hoīs boni assignari mãdabis: nec vsq̃ h ingẽs
obsequiũ oblr̃abũt tpa nec etates. Nulla ex regioibꝰ italicis altera noua apđ nos
sũt q̃ ad te scribã: nisi venetos ⁊ florẽtinos pare maritias ⁊ terrestres copias q̃
igẽtes. Rursus apđ põtificẽ maximũ due practice sũt serenissimi regꝫ aragonũ ꝑ
q̃ ad mẽsez h fuit reuerẽdissimꝰ nicenꝰ ac illustris comitꝭ frãcisci nũciꝰ: a q̃ missus
ẽ thomas reatinꝰ quẽ noscis ⁊ eũ vidisti apud cesarẽ: q̃s tctatꝰ ⁊ practicas põtifex
nr̃ ex aīo ⁊ corde ꝯplectit̃: vt ex vtrauis baꝝ q̃ bñ sperẽ ⁊ quẽadmodũ res ipa suc
cedit etiã pꝰ intelliges. Rei iacobi nõ secꝰ q̃ mee intẽtus suz ⁊ ei scribo vbere. A q̃
scire valebis oīa: aspiciesq̃ ex bullis desup ꝯfectis. Scito tñ pegallũ nr̃m ꝓ minu
ta ⁊ grossa p̃e lr̃e dedisse pecũias. Sepiꝰ ac sepiꝰ me cõmẽdatũ facias cesari: ⁊ ite
rato gr̃as ꝓ ꝯsiliariatu sue maiestati reddes noīe meo cui ero obseruãtissimꝰ ⁊ ge
nerosissimi noīs sui p̃dicator indefessus. Itidẽ ⁊ facies apđ reuerẽdũ p̃rez meum
chimeñ. Et tu vale ac amorẽ nr̃m ⁊ amicitiã obuua corde. Vale iteꝝ ex clausano.

Epistola. clxxxij.

Gratulat̃ de scripto sermone etru-
sco: ⁊ pollicet̃ ꝓmouere ipsum.

Ulianꝰ cardinalis sancti angeli ap̃lice sedis legatus doctissimo viro dño
Enee siluio de senis amico charissimo serenissimi dñi regis romanoꝝ secre
tario. S. p. d. Optime enea nõ minꝰ iuuit me videre ep̃lam tuã etrusco ser
mone cõscriptã q̃ si latina fuisset. Et cũ rara sepe delectẽt q̃ diu hmõi lr̃as nõ vi
di delectatus suz in eis nõ paꝝ. Multũq̃ diligent̃ cõmissa mihi facis negocia ma
gnifici cãcellarij. Recte agis ⁊ debito tuo facis satis. Dignus eñ est ꝓ meritꝭ suis
vt ⁊ tu ⁊ oẽs alij res eius cordi habeatis ⁊ eas totis ꝓmoueatis viribꝰ. Quãtuz
aũt ad ꝑsonã meã attinet id mime necesse erat. Cũ eñ eũ vt fratrẽ diligã: negocia
sua mea eẽ existimo: ⁊ mea sponte sine hortatu cuiuspiã illa curare merito debeo.
Qđ si huiꝰ regni negocia i meliori essent statu: ⁊ maior eẽt obediẽtia erga illos q̃-
bus seruit̃: plꝰ ipi cãcellario facere possez. Et q̃ sibi sup his plene scribo ⁊ tibi in-
notescũt oīa: nõ opꝰ est ea repetã. Certũ eñ facito q̃ nihil est tãgrãde qđ ꝓ ipso ⁊
eiꝰ honore nõ facerẽ: nõ secꝰ q̃ si meꝰ germanꝰ eẽt. Vale fidelit̃. Datũ budc.

Epistola. clxxxiij.

Nouitates ⁊ iocos scribit.

Aspar schlick cãcellariꝰ impialis. S. p. d. Dño iuliano cardinali sc̃i ange-
li ap̃lice sedis legato. Scripsit mihi crebro tua dignitas ⁊ in oībꝰ q̃dẽ lr̃is
hũanis nũc seria nũc iocos interserendo q̃bꝰ ita oblector vt sepe fastidijs
curie stomachatꝰ eaꝝ lectione recreer ⁊ illaꝝ p̃sertiz q̃ penultime apud me sũt qui
bus nũc paucis respõdebo. Primũq̃ res g̃ues attingã: pꝰ si videbit̃ satisfaciã sa-
libꝰ. Tria sũt q̃ põdus hñt maiꝰ: Primũ ẽ q̃ in factis meis actũ scribis: tũ de do-
natiõe scole reuocata: tũ de ꝟbis pãcratio factis. Pro q̃bꝰ rebꝰ gr̃as agerẽ tibi ex
cuius hec officina ꝓdisse non ambigo nisi ius beniuolẽtie violare videar q̃ gr̃as
non ꝟbis sed factis rependi vult. Scio p̃terea tuã dignitatẽ altiorem expectare
mercedẽ q̃ ego possum referre. Nam cũ rem dei agas in eo quoq̃ spez tuã iactaz
esse q̃s dubitet. Hoc sapientes faciunt quoꝝ extra numerũ nemo te ponit. Agno
sco ego quia prudenter cogitas facisq̃ spem in dño reponẽdo. Ille nãq̃ abunde
retribuit nec vllũ frustrat̃ premio virtutis. Non tñ idcirco imemorẽ me esse de-
cet erga tuã paternitatẽ cuius affectũ magis pendo q̃ rem. Secũdũ est qđ litte-
re tue deposcunt vt apud regiã maiestatẽ supplex lr̃as impetrẽ apud capitaneum
Iaurineñ. ne molestiã comiti palatino in suis possessionibꝰ inferat. Ipsũq̃ fuisse
⁊ esse amicũ meũ significas. Et primo loco apud serenissimũ polonie regẽ haberi
Multũq̃ expedire putas ad pacẽ hungaricã ꝑtractãdaz sibi cõplaceri: cũ nauis
hec clauũ regat ⁊ quo velit ratẽ impellat. Consona his verba maiestati regie scri
bis. Ego tibi fateor postq̃ noui palatinũ (que res iam est vetusta) me semꝑ eius
virtute fuisse affectũ illũq̃ fratris loco ⁊ amasse ⁊ cõplexũ fuisse. Nec ab hoc aīo
suz alienꝰ: imemor ⁊ suoꝝ erga me meritoꝝ nec meoꝝ erga ipm oblitꝰ. Itaq̃ pro-

nus sum desiderijs eiꝰ q̄ad possuꝫ parere. Ac eā ob cām regiā maiestatē sup re sua
nō cōibus vbis s; qbꝰ ꝓmouerisres amici solet suꝫ allocutꝰ. Nec maiestatē ipam
abhorrentē iueni s; auidā: tuꝫ palatini cōmodis subuenire tuꝫ ꝑcibus tuis annue
re. Idq; accersitis mox iaurinēsibꝰ qbusdā q forte aderāt: scrutiniū sup negocio
illo habuit repitq; nō posse se de rebꝰ qs poscis ad pn̄s intromittere. Possessiōes
nāq; palatini antea sibi sublate fuerāt q̄ regia maiestas pupilli noīe de regno sei-
tromitteret: q tpe ꝓmisit hūgaris ⁊ theutonicis ad suā obediētiā veniētibꝰ tueri
eos i possessiōibus vniuersis q̄s tūc teneret. Nec aliq̄d innouare velle qd̄ vel eis
vel pupilli iuribꝰ ꝑiudiciū afferret. Nō posset igit̄ rex ꝓmissis suis ꝯrius eē. Ver-
bū em̄ regiū qi oraculū hr̄: firmūq; sp ⁊ cōstās dꝫ eē. Naꝫ cām hꝫ palatinꝰ aduer-
sus regē q̄rele de gestis an̄ regimē suuꝫ. Sꝫ dꝫ potius tolerare donec illa cōuen-
tio fiat inter reges quā tua paternitas excogitauit. Tūc em̄ aderit ipe: aderunt alij
⁊ ad ꝯcordiā nouabit̄ opa. Et si pax regni ꝯcludi poterit nō deerunt mōi qbꝰ ipse
palatinꝰ reddat̄ ꝯtentus. Interim maiestas regia nihil innouare: s; cū fratre suo
rege polonie bonā tenere amicitiā deposita est nisi fuerit (vt sepiꝰ dictū est) ꝓuo
cata. Qz si rē meā cū hac parificare velles equūq; diceres: itidē mihi fieri rn̄derē
nō esse parē cām eius q bellis int̄fuit vt alterā ptē secutꝰ alterā impugnauit: cū il
lo q ciuili bello fragrāti se subduxit: nec vidē voluit igneꝫ q regnū incenderet̄ stu
dio pacis sp itentus. Tercio loco tuaꝝ lr̄aꝝ poscebas comitatū palatinū alber
to de bonacossis ferrariēsi ex regio ꝯcedi munere. Sūme ꝑces tuo noīe serenitati
regie facte sūt. Sꝫ nihil ē qd̄ ab ea difficiliꝰ impetret̄. Nemo adhuc dignitatē istā
obtinuit nisi viri magne nobilitatis regiq; visi ⁊ hi nōdū q̄tuor fuere. Vult in hac
re ꝓfusam (vt opinor) Sigismūdi cesaris ꝯcessionē restricta ⁊ pca donatiōe cō-
pēsare. Nec sane indigne. Nā (si veꝝ fateri volumꝰ) nimis passim hec honesta ⁊
ampla dignitas repit̄ ꝯcessa. Nō tn̄ ꝓpterea desperandū amico tuo dixeriꝫ. Naꝫ
si ꝯtigerit te rursus esse apud hūc ꝑncipē nō negabit̄ (vt estimo) tibi qd̄ lr̄is tuis
nō est cōcessuꝫ. Idcirco rē hanc i aliud tp̄us differas: qz nō est qd̄ eplis tuis vale-
at impetrari aut ꝑ domesticos obtineri. Iamq; de serijs sat quoꝝ scopulis intro
misset planū pelagus ingredimur facetiaꝝ. Iocat̄ mecū tua paternitas. Audio
libent̄ iocos: idq; nō improbari a phis didici: q medios int̄ rusticitatē ⁊ scurrilita
tem iocos posuere ac damnat̄ extremis media ꝓbant. Iocemur igit̄ audact̄. Ex-
ercitus inq̄t indies struit̄ s; adeo lente vt verear ne adueniēte. Michaelis festo
impropes mihi qd̄ al's wienne dixisti vt cū tempꝰ venerit memineris eoꝝ q dixi
tibi q̄d ego dixi tibi. Nempe nō exituꝝ hac estate aduersus thurcos exercitū. Tu
cōtra tanta spe ducebaris: vt vix crederes tācito budā attingere q̄n priꝰ in armis
oīs hūgaria surrexisset hec tibi impropari times. Queris an potiꝰ mēdax veliꝫ q̄
verus inueniri ꝓpheta. Vtiliusq; hic mendaciū q̄ vitatē putas. Nec ego alteriꝰ
sum opiniōis. Nāq; (vt animi mei nucleū pandaꝫ) cur ego nō potius falsus cū
xp̄ianitatis vtilitate ⁊ honore velim videri q̄ verus cū dāno ⁊ dedecore nominis
xp̄iani. Nō suꝫ tā auarus fame mee nec rumores pono an̄ salutē publicā. Vtinā
falsus vates. vtinā falsus ꝑdicator huiꝰ rei cōperiar. Sꝫ noui ego mores quorū-
dam: Scio me multos hr̄e amicos q̄bus carior q̄ mihi sum. Vereor ne illi plus
mee q̄ sue cupidi fame sint: timeo ne vt meū nomē illesuꝫ seruent suū cōmaculēt.
Ego illis afficior ⁊ illi mihi q̄i pilades ⁊ orestes. Ita suū seruare orestem pilades
a piladē mallebat orestes cū alteꝝ occūbere oporteret. Int̄ nos nō fame: nō vite
certamen est. Et alter alteriꝰ magis caripēdit honorē: ⁊ sane magis me obtinere
expediret tū regno hūgarie tū xp̄iane reipub. q̄ꝫ latissima sit: nec ego q sepe in ex-
peditionibꝰ bellicis aduersus thurcos ꝓ salute hūgarie ⁊ facultates ⁊ corpꝰ cum
effusione sanguinis ꝑsto fui exponere: nūc parcerē fame duꝫ res agit̄ eadeꝫ. Sed
cogor inuitꝰ vt video videre ⁊ vates hr̄i ⁊ ꝑdicator vitaq; admirādus qd̄ ne i hac
re fiat dū supplex iteꝝ atq; iteꝝ posco. Subiūgis magnificuꝫ iohēm vaynodā etsi
oēs deficiāt solū velle cū trāsiluanis aggredi hostes. Illūq; iam eq̄tes currusq;

b obemico more īstructos hīe: p q̄ꝝ expeditiōe q̄dragita milia florenoꝝ exposue rit. Ad quē iā iter fecisses nisi peditū ꝯparādoꝝ curā tibi mādasset. Quos nō fa cile apō nos dicis repiri. Subdelegaresq; mihi diligētiā hāc nisi breuitas tp̄is im pediret: q2 stat s̄nia ꝙ celerit̄ castra mouē. Nec rursus ī me fidē habes ꝙ in rē eēm ꝓnus. Tu wiēneñ. times q̄ tres galeas ꝛ loricas totidē dū ab eis recederes egre ꝯꝑtari tulerit. De meo aīo iā dictū est nihil ē qō inde dubitare te opteat. Crede m̄ ꝙ nemo poloꝝ ꝙ ego ī eā rem ꝓnioꝛ eēt. Nec wiēneñ. obstarēt qñ pecunias vber tim afferri viderēt. Sʒ noluerit ꝓ re modica se intromittere. Hi eñ iō tuis armis molesti fuerit: q2 videbāt trib⁹ loricis nō posse europā tutari ꝭ aduersus australes arc⁹ tres hūgaros reddituros. Qō vo de tp̄e iterseri: id ego ī ꝯriū suscipio: q2 meā solicitudinē ꝛ affectū q̄ ducoꝛ ī hoc op⁹ nosti. Nō audes mihi mādare vt pedites ꝯducā: times nāq; ne pri⁹ venirēt ꝙ ceteri eēnt instructi exercit⁹: excusariq; poti⁹ sup peditib⁹ nō inuētis ꝙ impatis argui vis. Libet iocari: libet ridere ꝛ aīum his comitatib⁹ relaxare. Nec int̄ sales intēpestiue nouitates erūt: tu l̄ris q̄b⁹ ꝑ supio ra satis r̄nsum ē narras cardinalē venetiaꝝ aplice sedis legatū ꝓ classe maritima venetias applicuisse: iāq; nauare sue cōmissioni opaʒ: mihi ex rōana curia l̄re mis se sūt q̄b⁹ significat̄ parū spei fore in venetis. Earū exēplū cū p̄ntib⁹ mitto vt ple ne oīa pōderes. Videt̄ eñ in regē aragonū spes ꝯuersa nauigij ducēq; burgūdie ex nicia missuꝝ classeʒ putāt. Añ cui⁹ aduētū sat̄ spacij erit ad iueniēdos pedites siue apud nos eos velis q̄rere siue apud polonos. Optet nāq; ex nitia ituros in hellespōtū infeꝝ mare ꝑtrāsire scilleis se gurgutib⁹ credē: tū creticū: tum ioniuʒ: tuʒ egeū ꝑcurrere pelag⁹. Multi scopuli vitādi: ceraunia fugiēda: radēda epyr⁹ circuēda peloponesus: tū plyades hyadesq; timēde ꝛ sydus helene ꝑniciosissimuʒ nauigātib⁹. Et nihil ī hyeme formidabili⁹ mari: qō q̄ ingressus nō ē: nescit q̄d est sic piculū. Et frustra. Neptunū accusat q̄ naufragiuʒ patit̄. Vides q̄ntuʒ tp̄is ad cōducēdos pedites tibi elargioꝛ. Mitte auꝝ mihi si nō añ aduētū classis ingentē misero peditatū cruci me obnoxiuʒ dedo. Ex basilea q̄ʒ nobis nō deest materia ioci. Illi eñ cardinales q̄ tāto tp̄e autoritatē eccl̄ie ac generaliū ꝑdicabāt ꝯcilio rū vt mori ꝓ illa velle viderēt: vnis sui regis l̄ris q̄b⁹ nō mors ꝭ ꝑuatio bñficioꝝ mādabat̄. Basileā dimisere. Sapiūt q̄ppe fide potiusq; pleb e volūt care. Nō tñ ꝓ cul abierit ꝭ apud solotrū residēt secūdos iussus expectātes. Recedūt eñ inuiti: ꝭ magis stringit bursa ꝙ honoꝛ. Quid eñ saluis infamia numis. Cre do iā sat̄ lusū esse iō ꝛ nouitatib⁹ ꝛ iocis facio finē: supplicās oīa salib⁹ a scribi nihil scōmatibus: q2 ꝓcul ab his sum: nec mihi anim⁹ nisi sale cōditus est. Cōmēdo me paternitati tue reuerēdissime ad cui⁹ mādata suʒ meo ex corde atq; debito ꝓmptissimus. Da tum in noua ciuitate. M.cccclxiij.

Epistola.clxxxiiij.

Acceptat anthoniū luscū dono mittēdū.

Neas silui⁹. S.p.d. Frācisco de fuste theologo ꝛ oratori optio anthoniū luscū sup orōnes ciceronis ꝙtuʒ desideraueriʒ basilee duʒ essem⁹ intellexi sti quē etiā manu mea trāscribē statuerā ,si ociū fuisset. Sʒ obstitit repēti nus me⁹ recessus. Postea curaui vt ꝑ aliū mihi rescriberet̄. Id q̄ʒ negatū ē q2 libe rari⁹ nusq; apō nos perit⁹ inuētus ē q̄ hoc op⁹ recte absoluere posset. Nuper vo scp̄sit ad me ꝑegall⁹ velle te mee auiditati satisfacē librūq; mihi dono mittē. Quā oblationē si corā te eēm nō auderē suscipe: graue ē eñ hoī prudenti ab his donari de q̄b⁹ nihil se meritū putet. Veꝝ q2 epl̄a vt cicero dicit ñ erubescit abñs accepta bo qō rēnuissēʒ p̄ns. Nec vereboꝛ a te ꝑ l̄ras recipe qō marie cupio ꝛ alit̄ hīe nō possuʒ: Nec timebo ne sustinere tua vl̄ inumerabilia ī me bñficia possim. Et q2 aī ē ingenui cui multū debeas eidē plurimū velle debere: amplector libēs tuū mun⁹ qō apud me pign⁹ erit ꝑpetuū amicitie charitatisq; nr̄e. Tu si ex me aliq̄d valuerī qō possiʒ p̄stare nūq; frustra postulabis. Noua q̄ apud nos sūt ex ꝑegallo cogno sces quē volo tibi oīa cōicare. Vale optime ꝛ reuerēdissimo dn̄o nr̄o cōi ac mgr̄o andree si qñ mei memoꝛ est me totū dede. Ex wiēna kl̄.iulij.āno.M.ccccxliij.

De trāsitu impatoris in italiā. **Epistola.clxxxv.**

Caspar schlick.S.p.d.Nicolao de azimboldis amico optio. Recepi lr̄as tuas q̄s sup facto plūbini ad me misisti petēdo vt ꝓuiderē ꝙ aliqḋ fūdamētū haberes q̄ mediāte tractare de feudo plūbini posses: ne inuanū incíperes. Ond̄i lr̄as tuas regie sublimitati: obtinuiq; vt tibi scriberet̄ queadmodū ex lr̄is regijs intelliges q̄s tibi cū p̄ntib⁹ mitto: suadēs vt rē istā inchoes videasq; an vrsin⁹ velit sūmā quā rex petit exbursare: cui hoc ꝑsuadē potes plurib⁹ modis Nā cū dn̄iū illud ad impiū deuolutū sit: nō ē dubiū q̄n oēs reddit⁹ regie maiestati debeant̄. Itaq; reueret̄ ꝓ plurib⁹ annis. Exinde dz ipē ꝯsiderare ꝙ ⁊ senen̄. et floretini ⁊ alij illud dn̄ium petūt: nō paruā pecuniaꝝ sūmā offerētes. Et si rex illis ꝯplaceret bn̄ scirēt ipsi possessionē adipisci. Et plura alia dicere potes q̄ aium ei⁹ mouere habeāt: cū nulla ptās sit diuturna q̄ iuris careat fūdamēto. Si tn̄ oino vides summā p regē petitā obtineri nō posse. videas an xvj. vel. xv. milia ad minus possint hr̄i: q2 ego modū reperiā ꝙ r̄gia maiestas q̄escat: ⁊ curabo ꝙ tibi exinde satis fiat ꝓ tuis trib⁹ milib⁹ floren̄: sicut al's tibi scripsit. Jdq; velis in hac re tuas opas ⁊ solitā diligētiā imptiri q2 ⁊ regi cōplacebis ⁊ tue vtilitati cōsules. Nec desperes regiā maiestatē in italiā vēturā: q2 hoc sibi multū cordi ē: nec res italas spnit s; videbis q̄ꝫ primū res ecclie cōposite fuerint. Et lꝫ tu putes germanicos nō curare italiā ⁊ ꝓpterea italos germaniā nihilipēdere dic̄l. Alit̄ res se hꝫ. Nos germani tardiores sum⁹ ad motū q̄ꝫ itali: s; vbi incipim⁹ nō tā facile desistim⁹ queadmodū itali. Hec nr̄a natura ē. Ut hoies sūt sic vti eis debem⁹. Mihi spes est magna in rege nr̄o nec ambigo ipsum italiā petiturū: ⁊ iura vēdicatuꝝ imperij ⁊ totius xp̄ianitatis ꝓsperitatē. Tu vale ⁊ me vt soles ama. Datū wienne. xvj. octobris. Anno. M.ccccxliij.

Excusatoria ducē mediolanū nō vocatū ad cōgregationē ꝓ cōcilio decernēdo. **Epistola.clxxxvj.**

Caspar schlick impialis cācellari⁹ Magnifico vngunetoni de cōtrarijs ducat⁹ mediolani gubernāti amico p̄cipuo. S.p.d. Nō putabā me nūc tuas lr̄as suscepturū. Nā cū regimini ducali p̄sis: inumerisq; curis detinearis satq̄ eē supq; satis cēsebā int̄ tot occupatiōes rē meā tibi fuisse studio: quā sicut ex lr̄is de azimboldis agnoui egregie absoluisti: ita vt p⁹ illustrissimū meū p̄ncipē dominū meū ducē nulli magq̄ q̄ꝫ tue magnificētie gr̄as debeā. Sꝫ supat oēm hūanitatē tua benignitas: q̄ nō ꝯtēta ē desideriū meū implesse: nisi etiā suauissimis lr̄is suis me visitet: q̄s cū magno munē penes me hēo tāq̄ꝫ tui erga me amoris ppetuos testes. Illḋ tn̄ i his mihi molestū ē: ꝙ tue magnificētie digne regr̄ari nō possuꝫ Nāq; vt omittā facta: vix v̄ba repio q̄ mihi ad reddēdā gr̄aꝫ idonea videat̄. Sꝫ scio tuā prudētiā aim magis q̄ꝫ vires intueri: q̄ certe talis ē vt nihil possibile sit neglectur⁹ qḋ tibi eē nouerit ꝯmodo vl' honori. Ideq; veli sp de me tue magnificētie ꝑsuasū fore. Nūc eā ptē epl'e tue attigā q̄ mirari videri serenissimū regē nr̄m ceteri xp̄ianitatis p̄ncipib⁹ scripsisse ꝓ ꝯuētiōe i festo sci martini iā ꝓxio tenēda ⁊ soluꝫ p̄ncipē ducē mediolani neglexisse: circa quā rē ego q̄ꝫ mirat⁹ suꝫ illū eē neglectuꝫ q̄ int̄ p̄mos ⁊ noiatos ⁊ apḋ regiā maiestatē dilect⁹ est. Sꝫ stupui regios apices sibi nō eē redditos. Nāq; cū lr̄e i orbē mittende scriberent̄: iāq; p̄ceptū eēt potissime p̄fato duci scribi: affuit laurēti⁹ de rotella canonic⁹ tridentin⁹ q̄ se latuꝝ regia scripta spopōdit: ⁊ intra dies. xv. mediolani futuꝝ: respōsumq; remissuꝝ. Qui si lr̄as nō reddidit aut malo cōsilio fecit aut aliquo impedimēto p̄uēt⁹ fuit. Et certe nos hic valde turbati sum⁹ rn̄sum nō eē habitū: cū ille illinc circa vicesimū diē Julij recesserit. Effect⁹ aūt lr̄arū erat ꝙ ⁊ dn̄s dux p̄fatus ad tollēdū scisma quod nūc viget p viā cōcilij generalis nouit cōgregādi cū maiestate regia ⁊ principib⁹ ⁊ electorib⁹ cōcurreret: tanq̄ꝫ impij principis ⁊ cōmunis vtilitatis zelator de sua intentōne ante festū p̄dictū respōdēdo. Qḋ si postea nō habuerit p̄fat⁹ dux rogo

vt ista sue celsitudini referes: ne se vel neglectā putet vel spretā: cū regia maiestas sibi vltra oēs impīj principes tāq̄ ꝯsanguineo ⁊ imperij fidelissimo afficiat. Eūq̄ adhortari velis vt oratores q̄s pelegerat trāsmittat ⁊ i facto ecclīe cū voto regie maiestatꝫ qd purū ⁊ sincerū est ad vnionē ecclīe ꝓcurandū ꝯcurrat. Exinde cū videā tuā magnificētiā rogatibꝰ meis ꝓnissimā: nō erubescā postq̄ meā rē pfecisti vti humanitate tua regios seruitores ⁊ amicos eidē recomēdando. Est em̄ in cancellaria nr̄a regiꝰ secretariꝰ eneas siluiꝰ seneñ. mihi admodū dilectꝰ ⁊ regie maiestati ꝑcarus: quē leonardus de lassarrata clericꝰ vercelleñ. ꝑposture sci laurēcij maioris mediolani spoliauit ipm basilee figēdo. Scripsit ꝑ pfatū laurētiū regia serenitas duci: vt eidē enee sua ꝑpositura restitueret. Nescio q̄d secutū sit. Naq̄ si lr̄e alie reddite nō fūt: neq̄ iste verisimiliꝰ pn̄tate. Ideo ꝑcor tuā magnificētiā vt eneā ipm recomēdatū suscipiēs ducalē excellētiā informare de hac re velit ⁊ regie maiestatis intuitu: q̄ iā ꝓ enea scripsit: ⁊ meū ob respectū rogare vt ꝑpositura restituat. Nouitates vo hax ptiū al's i pn̄tiarū scribē neq̄o: nisi q̄ hic bohemi sūt in magno numero: petētes q̄ maiestas regia administrationē regni noie reg Ladislai pupilli sufficiat: cū q̄bꝰ in tractatibꝰ sumꝰ ꝯclusionē bonā auctore dn̄o ꝑsto lātes. Uale optie ⁊ me ducali āplitudini facias recōmissuꝫ q̄ ad eiꝰ ⁊ tua mādata ꝓnus suꝫ ⁊ ero quoad vixero. Datū wiēne die. xij. decēbris. Anno. M.cccc.xliij.

Suadet regni hūgarie pacē.

Epistola. clxxxvij.

Aspar schlick cācellarius impialis. Magnifico viro laurētio palatino hūgarie: veteri ⁊ ꝑstāti amico ac fratri. S. p. d. Intellexi tū ex lr̄is tuis mihi directis: tū ex his q̄ regie maiestati scribis q̄rimoniā tuā quā facis de damnis tibi ꝑ capitaneos laurineñ. illatis. Et ꝓ iure veteris amicitie nr̄e q̄ i me nūq̄ extinguet viuo. Regie serenitati supplicaui vt sup his vellet ꝓuidere magnificentiā tuā ꝯmēdatā suscipiēdo. Displicuit regi audiuisse damnū tuū sūmeq̄ sibi hec genera iniuriaꝝ hincinde facta molesta eē rn̄dit: doletq̄ se nō posse vt vellet ꝓuidere. Ait tñ in facto tuo velle se scrutiniū hr̄e. Et q̄cq̄d boni ꝓ te possit libēti aio facere. Ego aūt sicut al's scripsisse me memini video sic res illius inclyti hungarie regni se habere: vt impossibile putē singulares hoīes pace gaudere nisi cū vniuerso regno: qm̄ hoc tpe duꝫ iste diuisiōes sunt: mandata regū cōtēnunt. Nulla obediētia est: sed q̄libet sibi vult esse dn̄s. Qd ego quoq̄ cū magna iactura experior. Licet em̄ serenitas regis polonie pancratio ⁊ scole mādauerit: vt a rebꝰ meis manus retraherēt ego tñ ꝑ illos maiora indies patior detrimēta: nec aliq̄s ē his i ꝑtibus supioribꝰ: quē illi magis vereant q̄ me: q̄i mādata regis in ꝯūū intpetrent: iussiq̄ sint me vnū impetere molestare. ꝑseq̄: extirpare. Ego tñ sup his nō regi polonie succēseo ꝯ cōditionibꝰ tpis. Sic ⁊ magnificētiā tuā hortor facere: qm̄ alia via nō est ꝑ quaꝫ possumus q̄escere nisi ꝑ pacē vniuersalē totiꝰ regni: quaꝫ ꝓcurare ⁊ ꝓ nr̄o priuato ⁊ ꝓ cōi bono tenemur. Ad quam rem tantomagis te rogo quanto scio cōsiliū tuū pre ceteris magis audiri. Ego idipsum ex hac parte faciā semꝑ ad tua ꝓmptus beneplacita. Datū wienne die. xx. octobris. M.cccc.xliij.

Consolat principē infirmū.

Epistola. clxxxviij.

Aspar schlick. S. p. d. Illustri iohi frācisco marchiōi mātue dn̄o ⁊ affini charissimo. Affers mihi lr̄is tuis singlare gaudiū q̄tiēs ad me scribis: q2 ⁊ amorē erga me tuū ⁊ humanitatē q̄ me ꝓseq̄ris q̄i vidēs in illis lego. Uellē tñ letiora audisse de sospitate tua. Nā cū scribis te supioribꝰ diebꝰ egrotasse nec adhuc pristinā recupasse sanitatē: nō leuē molestiā capio: q̄ oē tuū icōmodū meū dico. Scio tñ necessariū eē oēs q̄ viuūt: nūc validos nūc debiles fieri: nec statꝰ homis firmꝰ ē: nec vlli dat ꝑpetua frui alacritate. Nr̄m itaq̄ ē armare mētē ꝯ oēm fortūe impetū: scireq̄ ⁊ sanitatē ferre ⁊ egritudinē. Et cū patit corpꝰ adiumēta q̄ possumꝰ illi ꝯferre. Qd maxie decet principes facē ex q̄ꝝ vita salꝰ multoꝝ pēdet.

Et q̄q̄ nō dubitē te nihil omittere ex necessariꝫ: hortoꝛ tñ qꝛ amoꝛ ipellit vt cō/
ualescētie tue tāto ampliꝰ studeas q̄to plures sūt in ꝑsonā tuā q̄ dirigūt oculos.
q̄s tua sospitate velis reddē ꝯsolatos. Int̄ q̄s me letū efficies q̄ optimā tuā vali/
tudinē nō minus libent̄ audiā q̄ȝ sentio meā. Uide ꝑter hec quā diligētiā facꝫ vt
regia maiestas de nouitatibꝰ italie reddat̄ certioꝛ: i q̄ re plurimū sibi cōplaces: q̄
tuo statui tuoq̄ȝ honoꝛi admodū afficiat̄. Recepi em̄ capl'a federꝫ int̄. L. ducē me
diolani ac venetos floꝛētinos. Eaq̄ȝ serenissimo dn̄o nr̄o ꝑlegi: q̄ tibi gr̄as agit ex
istructiōe hm̄ōi. Cupide nāq̄ȝ agnoscit res italas: vt q̄ suo tpe sp̄at iura impꝫ ven
dicare. Cur aūt dux mediolani ad h̄ ꝯdescēderit nec scire possuȝ nec imaginari q̄
cās vꝛgētes nullas intueor nisi ad hec palā veniāt. Ille tñ sapiētissimꝰ hꝛ: nec pu/
tādū est eiꝰ ꝓdētiā absq̄ȝ rōe moueri. Aliq̄d latet alios qđ est illi notū. Sȝ velit
deꝰ vt bn̄ oīa cedāt. Nos h̄ nō habemꝰ alia noua nisi q̄ his diebꝰ magni tractatꝰ
habiti sūt cū bohemis q̄ huc venerūt. Res optime absoluta ē: ita vt maiestas re
gia tutoꝛis nōie dn̄s illiꝰ regni censeat̄. Sup factꝫ ecclie mittunt̄ oꝛatores ad nurē
bergā: int̄ q̄s etiā suȝ vnꝰ designatꝰ. Eroq̄ȝ ibidē deo dāte cū aliꝫs in festo sci marti
ni ꝓximo. Quid sequet̄ sciri adhuc nō pōt: qꝛ varie sūt volūtates. Ibi tñ aliq̄ cō
clusio repiet̄ q̄ vtinā salubꝛis sit. Regie maiestati facio sepe de te mētionē sꝑ tibi
illā affectā inuenio. Me nō expedit vt offerā: qꝛ iādudū sum tuꝰ. Mādare potes
in oībꝰ parato parere. Cōmēdo me tibi supplicās vt me sepe de occurrētibꝰ instru
ctū efficias. Ex wienna die. xxiiij. Octobꝛis. Anno. M. ccccxliij.

Hoꝛtat̄ ad pacē hungarie. **Epistola. clxxxix.**

Gaspar schlick imꝑialis cācellariꝰ. S. p. d. Marikombano sclauonie ⁊ lau
rēcio palatino hūgarie magnificis fribꝰ ⁊ amicis charissimis. Gauisus suȝ
nō modice vr̄is ex lr̄is mihi nouissime redditis internā illā ⁊ vetustā co/
gnouisse beniuolētiā q̄ me ꝓsequi solebatꝫ nōdū eē extinctā: ȝ potiꝰ tpe auctā. Naȝ
id qđ ex ꝑte mea ꝯtigit q̄ vobis indies magis ac magꝫ afficioꝛ ⁊ ardētissimi amo/
ris erga vos repēdo vicissitudinē singulares v̄tutes vr̄as tantū amās quātuȝ de/
miroꝛ. Hinc certissimꝰ suȝ statū ⁊ locū quē apud serenissimū dn̄m romanoꝝ regē
teneo vobis ꝯplacē ac foꝛe gratissimū. cū optimoꝝ sit fratrꝫ ⁊ amicoꝝ fraternos
optare ⁊ libent̄ videre successus. Nec dubitare debēt magnificētie vr̄e me i q̄cūq̄ȝ
statu ad inclyti regni hūgarie pacē ⁊ cōmodū inuigilare ⁊ oē meū studiū ad eiꝰ vti
litatē cōuertere. Nāq̄ȝ cū diu illo in regno fuerim multaq̄ȝ bn̄ficia illic susceperim
ingrati viri officiū foꝛet nō eē ad ipsiꝰ cōmoda studiosum: ⁊ ꝑcipue cū regnū illđ
xp̄ianitatis clipeꝰ ac murꝰ aduersus fidei hostes existat. Ex q̄ sicut cū bn̄ habȝ: oīa
xp̄ianoꝝ regna fructū ꝑcipiūt: sic cū oppꝛimit̄ detrimētū ꝯīe eē videt̄. Hoc ⁊ ma
iestas nr̄i regis apte cognoscit: atq̄ȝ idcirco opam dat: vt dissensiōes ⁊ intestina bel/
la ex regno tollant̄. Qđ maxie possit fieri ꝯfidit si ad dietā illā ꝑ suā serenitatē in
ꝯfinibus hūgarie aut austrie institutā vtriusq̄ȝ ꝑtis barones ac ꝑlati cōuenerint
ꝓut ⁊ vocati sūt ꝑ regias lr̄as: q̄ iā erāt expedite ⁊ trāsmisse an̄q̄ȝ ego ad regiā cu
riā de domo mea redirē. Itaq̄ȝ de liberationibꝰ illis neq̄q̄ȝ interfui. ȝ cū rē vniuer
sam intellexi iustissimā illā sanctissimāq̄ȝ iudicaui. Quid em̄ vtiliꝰ q̄d rectiꝰ q̄d ue
honestiꝰ fieri pōt q̄ȝ pacē int̄ xp̄icolas ꝓcurare. Nō latēt vos q̄t rapine tumultus
incēdia vastitatesq̄ȝ in hūgaria fiāt ꝓpt hāc que ꝓch doloꝛ oꝛta ē de regno discoꝛ/
diā. Palā ē quō oppidū ꝯ oppidū ⁊ nobiles ꝯ nobiles insurrexerūt: q̄ȝ mō inimi/
citiarū gladꝫ crassent̄ vbiq̄ȝ. Quibꝰ malis obuiaturus rex nr̄ cōuētū indixit. vt
q̄ scit se ex debito. Romane regie dignitatis oꝛphanos ac pupillos debē ꝓtegere:
⁊ vniuersoꝝ regnoꝝ paci ⁊ trāq̄llitati ꝯsulere: sperās ꝑ couētionē ea oīa fieri pos
se ad q̄ bono aīo magnificētias vr̄as audio exhoꝛtari vt ꝑsonalit̄ venire velitis:
vobiscūq̄ȝ potestis q̄ȝ plurimos ꝑlatos nobilesq̄ȝ trahere vt tanto illic melius fir/
miusq̄ȝ hūgarie vnio ꝑfici possit vt vnusq̄sq̄ȝ in iusticia sua manuteneri q̄ plures
digniozesq̄ȝ ꝯsenserint. Uos ꝑsertiȝ q̄ vnamecū ab auo ⁊ p̄re dn̄i nr̄i regꝫ Ladislai

⁊ honores ⁊ beneficia imēsa suscepistis. Hec eñ couentio est ꝑ quā pōt regnū il-
lud pacari ⁊ ad pristinā reduci fortunā. Ut nō solū resistere thurcis sed eos laces
sere queat. Nec ego vobiscū sentio ꝙ ꝓpter couētū hmōi turbari passagiū aduer-
sus thurcos inchoatū dicitis. Nā lōge aliter est: cū nisi couētio hec fuisset indicta
iā maximꝰ ignis arderet in hungaria. Iāqꝫ nō latrocinia: singularesqꝫ cedes sed
grauissima ꝑlia cū seuissimis stragibꝰ exarsissent. Sūt eñ plurimi germanie baro
nes ⁊ ꝑncipes: ꝙ vidētes serenissimū regē Ladislaū ꝓpterea qꝛ puellus ⁊ pupillꝰ
⁊ orphanꝰ in suo iure oppɼimi: miseratiōe cōmoti ⁊ tā amore iusticie ꝙ̄ sanguinis
ꝓpinꝙtate excitati: cū validissimis auxilijs hungariā petere disposuerāt. Silr ꝙ̄
⁊ bohemi ꝙ iā in maximo nūero barones ⁊ nobiles ad maiestatē regiā in legatio
ne miserūt: ꝙ nūc wienne est ab illo ꝓposito nō dissentiūt. Quos oēs ꝯuētiōis no
mē retinuit ⁊ vsqꝫ in eius exitu retinebit: qꝛ cū rex romanoꝝ (vt dicitis ⁊ veritas
est) totiꝰ xp̄ianitatis sit caput: ⁊ ad eū potissime ꝑtineat xp̄ianoꝝ iniurias ꝓpulsa
re: vidēs sua maiestas thurcoꝝ insolētias nō posse cōpesci: nisi xp̄iani priꝰ vniti ex
titerint: ad pacē vt ꝑdictū est in hūgaria reintegrādā ꝑdictā couentionē indixit.
Meo iudicio oīꝙ absqꝫ ꝑtialitate existūt passagio de quo facis mētionē nō vtilē tm̄ ſ
penitus necessariā: cū nulla potētia resistere hostibꝰ possit nisi munita fuerit vni-
tate. Pulchre siꝙdē apud crispū legimꝰ ꝯcordia ꝑue res crescūt: discordia maxie
dilabunt̄. Verū de mantina classe ꝑ scissimū eugeniū ꝑanda facitis mētionē. Ego
ita illiꝰ mentē fuisse dispositā ꝯcedere possuȝ: ſ doleo quā modū executionis non
video. Classis eñ si fieri dȝ venetijs parāda est: ſ iā inimicicie int̄ eugeniū ⁊ vene
tos orte sūt: ꝓpter recessuȝ ex florētia factū. Intantū vt ꝓhibiti sint ꝑlati veneto
rū curiā sequi. Que res maritimā expeditionē ꝓculdubio ꝑturbatura ē. Exercitū
aūt fieri vt scribis maximū in hūgaria cōtra thurcos apprime laudo cupioqꝫ vt fe
licē sortiat̄ euentū. Qd̓ si fieri posset iteꝝ atqꝫ iterū vos oro ⁊ obsecro vt de pace
hungarie priꝰ cogitātes couentū accedatis ꝑdictū intestinas discordias vnacum
alijs qui aderūt sublaturi. Ad quā rem ⁊ ad passagiū postea ꝑagendū maiestateȝ
regiā animatā ⁊ me pusillū paratissimū semꝑ habebitis. Datū in noua ciuitate.
xvij. kł. decembris. Anno. M.ccccxliij.

Epistola. cxc.

Hortat̄ ad rescribendū.

SIchardus valentinꝰ scriptor ap̄licus Enee siluio amico optimo. S. p. d.
Tāta est vis amoris in te mei vt iterū ad te scribere cogar. Qd̓ tñ ꝑlibent̄
facio ꝙ̄qꝫ tu ad me nūqꝫ scripseris vel meis lr̄is ꝓpulsatus vł tuo nutu mo
tus postqꝫ ⁊ honore ⁊ dignitate ⁊ emolimētis ampliꝰ es decoratꝰ. Cui nō eꝙdē in
uideo: ſ ꝯgratulor potiꝰ felicitati tue. Precor aūt si aliꝙn̄ ꝑ ociū lȝ saltē tua manu
ad me scribas ne inter nos ꝓbari videat̄ qd̓ nr̄a in patria vulgatū est. Remotus
ab oculis remotꝰ a corde. Reuerēdissimꝰ ꝑ̄triarcha aquilegieñ. ꝙ me suū cōmēsalē
⁊ secretariū fecit hinc breui est recessurꝰ ad serenitatē romanoruȝ regis recta via
primo: ac deinde in regnū polonis ac hūgarie ꝓfecturꝰ: functurusqꝫ ibidēqꝫ legatio
ne sua. Reꝙritqꝫ me aut vna secū abeam aut ꝓ quibusdā eiꝰ negocijs mediolanū
accedā. Quā ꝓfectionē arripiā nondū decretū est. Cū dn̄atione eiꝰ libentiꝰ irem
vt in tuū cōplexū veniā. Attamē vbiuis gentiū fuero tibi penitꝰ deditus sum. Ex
basilea. xxj. Aprilis. Anno dn̄i. M.ccccxliij.

Epistola. cxcj.

De vtilitate litterarū.

GRegoriꝰ lollius seneñ. S. p. d. Enee siluio patrueli suo. Hieronymi vetus
admodū sn̄ia est ꝓbatissima: lr̄arū inter ceteras hāc eē vtilitatē vt absen-
tes p̄ntes faciāt. Preclare ꝙdē. Nā absentes his loꝙmur videmꝰ trāsma
rinos: animiqꝫ nr̄i cogitatio sine voce: notarū picturis atqꝫ lineamētis denūciat̄ ꝙ
certe vtiliꝰ ꝙsqꝫ aut humano generi antiquiꝰ nō facile inuestigari posset. Verū cū
hmōi vicissim ꝑfrui possumꝰ vtilitati aut alteriꝰ fortune cōscij letarent̄: altero tm̄

satis habes te. s. virū hui⁹ p̄rogatū ꝑticipē. Est id q̄dē mihi carū. Sȝ mlto carius
si alternas mutuasq̃ exarauerīs vt ⁊ tuas dū legerē te alloq̄rer: tuisq̃ pictas no-
tulas digitis parētū oculis offerrē q̄ tantop̄e obseruaui vt filiū tum vt piū decet.
De his hactenus. Uale ex senis.

Laudat fridericū cesarē.

Epistola: cxcij.

FRā cisc⁹ de picciolpassis dei grā scē mediolanen̄. eccl'ie p̄sul. Ornatissimo
viro dn̄o enee siluio poete laureato. S. p. d. Ingenti voluptate ⁊ gaudio
eloquētissime enea mi in xp̄i charitate dilectissime afficit me ep̄la tua data
i feltkirchen nonis decēbris: mihi reddita idib⁹ eiusdē cū recēsione veterū tuȝ ꝑ
more int̄ nos mutuarū scriptionū: tū ip̄a serie cōtentoꝝ. Cūq̃ ꝑ lepore stili serie
ac facultate dicendi ⁊ extimatiōe quā de te facim⁹, pq̃ cordiali erga te amore nr̄o
tua scripta sp̄ legerim: nō min⁹ auide q̄ libent̄ ēt vbi fortasse nō q̄nq̃ rn̄deri. Hic
maxime nūc qn̄ q̄dē intelligā op̄ante diuīa grā eo te loci euectū: vbi sicut v̄tute cō
scēdisti ita poteris ip̄a v̄tut̄ via ꝑficē plurimū ad rei publice eccl'ieq̃ pacē gl'iosissi
moq̃ p̄ncipi: nō mō tuū verū ⁊ vniuersoꝝ: ac plurimis tibiq̃ ip̄i ⁊ honori tuo cō
ferre nō modicū. Atq̃ qm̄ te nouim⁹ tuūq̃ igeniū desideriūq̃: nō te sup̄uacuo ex
hortamur ac ꝑ ista trāslatiōe tua ⁊ ai dispōne ꝯgratulamur. Iteꝝ atq̃ iteꝝ colle
tem tibi cui ꝯcessuȝ ē ex loco ⁊ officij dignitate vt te valeas demōstrare: si quaȝ da
bis opaȝ fidelit̄ ⁊ prudēt̄ sp̄o expeto ⁊ expecto. Aio ei rōne disposito ⁊ diligēt ad
bona vadēti oīa ꝓsp̄e cedunt. Iusta nāq̃ desideria diuia sp̄ pietas comitat̄. Age
itaq̃ ⁊ p̄seuera felicit̄ vt magno cepisti p̄ncipio. Exerce ad pietatē q̄ ฿m apl'm ad
oia vtil' ꝑmissionē hȝ vite q̄ nūc ē ⁊ future: vt asseq̄ris laureā verā. s. coronā iusti-
cie ⁊ eternitat̄. Dicas ⁊ cū apl'o ad festū: Nō insanio optime feste ꝫ v̄itat̄ ⁊ sobrie
tat̄ v̄ba eloq̄r. Ad q̄ maximū incitamētū tibi ⁊ hōi xp̄iano ⁊ lr̄ato corona laurea
quā assūpsisti vl' accepisti. Ego v̄o deinceps crebriores expecto lr̄as tuas reꝝ iudi
ces tuiq̃ successus: neq̃ tardus ero i reddēdo meas: dūmō intelligā ad te posse de
ferri. Nūc em̄ ad fortunā scribo: īdq̃ tardi⁹ q̄ debuerā. Nō facile em̄ ꝑducūt̄ in-
certa ⁊ fortassis etiā mlto seri⁹ ad te p̄ueniūt: lȝ varijs ⁊ mltiplicat̄ lr̄is enitamur
vt vel saltē hmōi rescriptionū nr̄aruȝ quicq̃ reddat̄ q̄nq̃ tibi. Nā sicut ambigui
tas frustrandi laboris reddit hoiem pigriorē ita p̄ diligentiā sup̄et̄ necesse sit. Et
q̄dē libent̄ scribo ⁊ scriptitabo intelligēs ⁊ ꝯsiderās tū ex ep̄la tua tū ex alijs cōdi
tionē dotis tā nature q̄ v̄tut̄ ⁊ sacratissimā augustissimāq̃ intentionē cesaris nr̄i
p̄ntis q̄ velut nouū q̄odā sydus emicuit: hac tēpestate necessariū vt sperem⁹: ve
lut august⁹ illi suo seculo pacē reddidit ⁊ fūdauit: sic istū suo. Ego q̄dē ita mihi sua
deo nō incerta spei rōne. Est em̄ vt in primis audio p̄nceps iste catholic⁹ ⁊ pi⁹ eta
te florida: quā sapia ḡuitas ⁊ vite integritas comitant̄. Cani sūt em̄ sensus hois ⁊
etas senectut̄ vita imaculata. Corp̄e strēnu⁹ vegetusq̃ ⁊ robust⁹ apt⁹ ⁊ patiēs ad
labores: fort̄ ꝯstāsq̃ ai sobrietat̄ cultor p̄cipu⁹. Cū vt scribit̄ i sapia sobrietatē em̄
docē prudētiā ⁊ iusticiā ⁊ v̄tutē q̄b⁹ vtili⁹ nihil ē i vita hoib⁹. Attēde q̄ p̄mittit so
brietatē q̄ huic p̄ncipi maxie insita ē: cetere s̄bnexe sūt v̄tutes. Et catho inq̄ebat n̄
legisse se neq̃ vidisse hoieȝ sobriū iuadētē rēpublicā p̄ter cesarē. Audio ⁊ hūc no
strū p̄ncipē obs̄uātissimū ac p̄cissimū ita eē tp̄is ⁊ vtilē locatorē: vt ne q̄dē pūctū
terat q̄d potissime pat sobrietas. Estq̃ mēor sapiēt̄. Nihil em̄ p̄ciosi⁹ tp̄e q̄d nec
auro nec vlla potētia redimi pōt elapsuȝ. Solusq̃ sapiēs eo scit vti ⁊ i suā redigē
p̄tātē ⁊ efficē q̄cūq̃ mag̃. ēt atq̃ ēt cū vulgo seu indoct̄ ociosus appet. Est p̄terea
liberal' iuxta exigētiā reꝝ ⁊ tp̄m ⁊ ꝯ̄nter ꝓmissoꝝ suoꝝ tū i re dapsili tū ceteris ⁊ ob
seruātissim⁹ ⁊ vtilis dispēsator: q̄d vtrūq̃ req̄rit̄ p̄cipue i p̄ncipe. Nā bn̄ fc̄ta ma
le locata cicerone ꝓbāte malefacta arbitrāt̄ enni⁹. Quid ē. n. violari p̄dari oneri
h⁹ itolerabilib⁹ s̄bditos torq̄re: q̄ effusiōe splēdeas sp̄gas ⁊ dissipes nisi gl'ieri i ma
lis: ⁊ roboaȝ filij ⁊ regis successoris salomōis more pares ip̄e tui ruinā. Mendax
v̄o omnis cū improbet̄ vt scribit̄ execrabilior multo princeps. Iusti ⁊ magnatū
⁊ principis est verbū tenere suū vt scriptū est. Uerbū regis verbum v̄itatis sub-

ditos regere ꝯfouere ac tueri velut bonꝰ paterfamilias: vectigaliaqꝫ eo ordine dif
pẽsare ne cogat̃ inijcere manꝰ i aliena qḋ sp̃ euitauit traianꝰ cesar ille augustissimꝰ
atqꝫ pijssimꝰ gratisqꝫ viuire in ꝓprios vt facile gloriosus apud alienos efficiat̃. In
malis sesecqꝫ sil' ꝯdẽnet deo ⁊ mũdo magl' inglorꝰ ⁊ impotẽs ad oĩa factꝰ. Impos-
sibile nãqꝫ ẽ vt inq̃t Arestoteles i ethicꝭ aut certe nõ facile: p̃clara ab eo agi cui de-
sunt facultates. Nec dubiũ q̃n magno sint adiumẽto diuitie in gerẽdis grauibꝰ ei
q̃ liberalit̃ ⁊ ꝓbe sciuerit vti: suisqꝫ locis ⁊ tp̃ibꝰ exĩde dispẽsare. Quinimo secus
ab oĩ conatu ⁊ gloria incboatoꝝ coget̃ cũ ignominia resilere. Qḋ siq̃dẽ prudẽs ⁊
magnanimꝰ nr̃ cesar euitabit vt pestẽ tã ꝓprio ꝯsilio q̃ꝫ suoꝝ: q̃bꝰ vt audio coiter ⁊
eccl'iasticoꝝ ⁊ seculariũ excellẽtiũ isigniũ ⁊ lr̃atoꝝ q̃s venerat̃ ⁊ lateri ꝯgregat suo
iuxta morẽ cesarũ ⁊ prioꝝ p̃ncipũ p̃decessoꝝ suoꝝ: ne sibi obijciat̃ euãgelicũ illḋ.
Ecce hõ q̃ cepit edificare ⁊ nõ potuit ꝯsũmare: cũ sit ip̃e ꝓuidẽtissimꝰ atqꝫ ordina
tissimꝰ in vita ⁊ i oĩbꝰ gestis suis. Que cũ ita sint suauissime mi enea: cesarqꝫ opibꝰ
habũdat potẽtiaqꝫ nũero hoĩuꝫ ⁊ copia gentiũ: etasqꝫ prudẽtia ⁊ magnanimitas
ꝯueniat: q̃ p̃cipua sũt ad res arduas capescẽdas. ꝯditioqꝫ tp̃uꝫ ⁊ pl'ima se offerãt
q̃ suffragent̃: nõ dubito si voluerit dũmõ duret sup̃stes iuxta dies nature futuruꝫ
i p̃tãte sua vt pacẽ det eccl'ie: ⁊ cõponat nõ mõ p̃ncipatꝰ ⁊ oẽm ꝑplm x̄pianũ s̃ ⁊ vni
uersuꝫ orbẽ ad vnicã verã fidẽ x̄pianã ⁊ sanctã deducat eccl'iaꝫ ad altissimi dei glo
riã ⁊ honorẽ sublimitationẽqꝫ troni sui cũ laude ꝑpetua ⁊ et̃na salute. Qḋ vt die
bus nr̃is ꝯspicẽ valeamꝰ pietas diuia ꝯcedat. Sicqꝫ culmẽ diuine maiestatꝭ exhor
tare noĩe meo ⁊ me nimiũ cõmẽdatũ fac sue clemẽtie: deuotissimũ q̃dẽ huulũ vir
tutũ suarũ ⁊ effice tãte: tãqꝫ scẽ spei auidissimũ expectatorẽ. Preterea de re tua cũ
serenissimo ac doctissimo gũforto nr̃o secretario ducali: verbũ habuit nicolaꝰ tuꝰ
nr̃qꝫ. Couenies eũ domi q̃ subsequent̃ nobiscũ fuit. Agitauimusqꝫ q̃ eẽt incedẽdũ
via: ꝓ honesti tui desiderij ꝯplemẽto: q̃ ita se ꝓmptũ vt i re ꝓpria offert. Deideqꝫ
arbitramur sil'qꝫ arbitrati sumꝰ vt lr̃as cesarꝭ q̃s ei ꝓponis' ip̃etres ad illustrissimũ
p̃ncipẽ nr̃m nec tua ꝯfectas manu nec scriptibe nr̃aꝝ: ⁊ mittẽ studeas ad manus
ip̃iꝰ gũforti q̃ ꝯmodiꝰ m̃ãm ingrediat̃. Meqꝫ vel nicolauꝫ ꝯmonefacito cuꝫ lr̃as
ip̃as dederꝭ q̃ solicitatiõe nõ desit nec diligẽtia. Ea eñ ẽ q̃ adẽpta p̃rara impetra-
ri queũt. Librũ demũ tuũ dyalogoꝝ habuimꝰ ⁊ penes nos ꝯseruamꝰ. De rebꝰ ita
lie accipe: q̃ ad p̃ns sic se hñt: romanꝰ põtifex nõ obstãtibꝰ publicꝭ edictꝭ seu enũcia
tionibꝰ ꝯscriptꝭ de trãslatiõe ad vrbẽ romanã q̃ debuit esse septima Januarij p̃ne
lapsi: etiã florẽtie sedet: nec motui suo sil'e videt̃ q̃cq̃. Rex aragonũ victor i regno
neapolitano copias ꝯgregat tã eq̃tes q̃ꝫ pedestres: lõgo vt dr̃ nũero vigiti miliũ
eq̃tũ ⁊ peditũ i copia. Idẽ ⁊ h̃ illustrissimꝰ p̃nceps nr̃ etiã pꝰ victoriã ꝑcusserãt in-
uicẽ fedꝰ seu potiꝰ renouarũt. Et manẽt veneti iuxta ꝯsueta mg̃ri militie: reliq̃ vt
priꝰ tã iuxta insubriã seu ꝑ lõgobardiã q̃ ꝑ picenũ ⁊ tusciã. Duo tñ militie princi
pes absũt vt diu ex patria ista adinuicẽ cũctãtes seu male ꝯcordes apud picenũ ⁊
patriã ꝑusinã ꝓrio vere detegent̃ ea q̃ ꝓducere ꝯsueuit. Dũ apḋ nos interiꝫ bel-
la cessant. ⁊ patria ista italie flos respirat: ciuitas tua q̃escit. Reuerẽdissimꝰ cardi
nal' placẽtinꝰ vl' mortẽ obijt vl' ꝓpe febribꝰ ⁊ etate decrepita correptꝰ apḋ castellio-
nẽ suũ desideratũ imo heri vt ordinatũ x̄pianũ decet obdormiuit i dño. Vale felix
in dño amãtissime in x̄po fili. Datũ mediolani. iiij. februarij. M.cccclxiiij.

Epistola. cxciij.

Petit rescribere litteras.

IOhãnẽs de bogonia cardinalis scĩ calixti. S. p. d. Enee siluio viro clarissi-
mo. Trinas supiorib ꝰ diebꝰ tũ ad nos tũ ad dilectũ nr̃m iohannẽ peregal
lũ vidimꝰ lr̃as tuas: q̃ nobis ꝑut sp̃ ꝯsueuerũt scripta tua gratissime fuerũt:
⁊ rei quã dirigi feliciat̃ vterqꝫ nr̃m exoptat nõ parũ ꝓficue. Quare ꝓpter diligẽtiã
atqꝫ v̄tutẽ tuã sũmope cõmẽdãtes: ꝑcordiales tibi agimꝰ gr̃as qui sp̃ vt ꝯsueuisti
memor es nr̃i. Nec distãtia locoꝝ aut vllis occupationibꝰ seu laboribꝰ a scriben-
do retrahere s̃ assidue intimare ꝓcuras qḋ ad rẽ ꝯducere possit de qua nũc agit̃.

Vn̄ clarissimū de illa quā in te eē nūq̄ȝ dubitauim⁹ fide capim⁹ expimētū. Roga-
musq̄ȝ vt queadmodū ccepisti ita in posterū agere ꝑgas. Neq̄ȝ te retrahat ab assū-
pto ope multitudo imēsa laboꝝ q̄s subire indies ⁊ pati te oꝑtet: qm̄ ad h̄ oēs na-
ti sum⁹: ⁊ eoꝝ p̄cipue v̄tus extollit̄ q̄ pectore firmo ꝑsistunt. Sed ne int̄ maxias
occupatiōes tuas nos h̄ eē ociosos existimes mittim⁹ eū p̄ntib⁹ glosā aurelianeñ.
q̄ cōi ꝓuerbio ꝯdicit textui ad r̄nsionē eugenij datā regijs oratorib⁹ atq̄ȝ alijs per
nos editā q̄ iudicio nr̄o nō modicū ad rē facit. ⁊ ꝑ quā emulis r̄ndere ꝑtesq̄ȝ nr̄as
tueri ac al's ꝓut expediēs fuerit te iuuare poteris: publicādo ⁊ cōicādo eā sicut vi
debit̄. Alia hic occurrētia ꝓnūc reticēda cēsem⁹: cū nudiusq̄rt⁹ ex medijs vt ita
loq̄mur reb⁹ ad te accesserit reuerēdissim⁹ cardinalis aq̄legieñ. ꝑ illas ꝑtes legat⁹
de latere: ⁊ cū eo plures de his oīb⁹ informatissimi. Ex q̄b⁹ intelligere poteris q̄d
apud nos agat̄ q̄due de reb⁹ sperāduȝ sit. Vale feliciter. Ex basilea. Anno. M.
ccccxliij.

Excusat se q̄ nō scribat.

Epistola. cxciiij.

Vencesla⁹ bohem⁹ Johi canonico wratislauieñ. amico ꝑcaro. S. p. d. De-
bes veniā dare occupatiōib⁹ meis si ad te vt cupis ⁊ ego optarē n̄ sepe scri
bo: vix eñ spaciū sōni cibiq̄ȝ sumēdi habeo. Ita me supm⁹ cācellari⁹ fatiga
tū reddit. Int̄ oēs tn̄ laborcs suȝ mēor sp̄ tui: nec vnq̄ȝ ex corde recedis meo. Et si
possem i aliq̄ tibi ꝓdesse ambab⁹ manib⁹ facerē: nouitates aūt ⁊ ista leuia scribere
nec ociū habeo nec curo. Si q̄d eēt q̄d te vellē mei cā facē: statiȝ reb⁹ omissis alijs
tibi significare. Idē ⁊ facere te vellē erga me. Sȝ sumere calamū q̄tis cū tota die
inuitis sit in manib⁹ nō video cur me debeas adhortari: nec tn̄ hac vice retrogra-
dus tibi sim hec de nouo ad te deducā: bohemos. s. cū maiestate regia diuersos ha
buisse tractat⁹ tādēq̄ȝ cōuenisse vt i festo sci michaelis alia h̄ teneat̄ ꝯuētio cū eis
vt res oēs ꝑficiant̄ q2 vt spes ē oīa bn̄ terminabunt̄: Oratores regis polonie hic
sūt ⁊ cū eis cardinalis sci angeli. Iāq̄ȝ tractari de reb⁹ hungarie hic debȝ. Vale ex
wienna. Anno. dn̄i. M. cccc xliij.

Excusatoria taciturnitatis.

Epistola. cxcv.

Nicola⁹ amidan⁹. S. p. d. enee siluio poete p̄stāti ⁊ amico singulari. Credo
te vehement̄ admirari enea dulcissime q̄ postq̄ȝ istinc abijsti lr̄aꝝ mearū
nihil susceperis: p̄sertiȝ cū ⁊ ego antea pollicit⁹ sepe fuerim me crebro ad te
scripturū de his q̄ apud nos indies agerent̄. ⁊ tu iā p̄de vnas ad me lr̄as dederis
Ego qm̄ reuerēdissim⁹ cardinalis sci laurēcij in damasco ad serenissimos romano
rū ⁊ polonie reges legat⁹ ꝑ hāc sacrā synodū destinat⁹ crastino mane a nobis ē re
cessurus ⁊ vna secū laurēci⁹ nr̄ cui p̄ntes cōmisi. Iāq̄ȝ maxima ꝑs noctis effluxit
nō possuȝ excusatiōes meas ⁊ silentij cās ad te scribere: p̄cipue cū multarū rerum
plen⁹ suȝ q̄s ꝑ lr̄as tecū cōicare libent̄ vellē. Sȝ q2 ꝓhibēte angustia tp̄is id effice
re vllo mō nō possuȝ: malo hoc modicū tp̄is q̄d mihi supest i alijs scribēdi q̄ȝ i ex-
cusatiōe mea ꝯsumere. Scio eñ q̄ tu oīb⁹ in reb⁹ grauissimo sp̄ iudicio vsus es: si
lentiū meū in bonā ꝑtē accipias. Q̄d si forsitan ⁊ culpabilē ⁊ punitiōe aliq̄ me di-
gnū iudicaueris parat⁹ iaȝ ⁊ ꝓmptus suȝ correctionē tuā oēm subijre. Quā etsi
asperrimā aīo tuo forsitā ꝯcceptur⁹ sis: eā vnica ꝑ egallij intercessiōe leniri posse cō
fido. Quare nō ē q̄d serenitatē tuā multū formidem: qn̄ q̄dē certissim⁹ sum arma
mihi ꝑata q̄b⁹ supare te facillime possim accipe igit̄ ex mult̄ hec pauca. Vale ex
basilea. M. cccc xliij.

Cōmendat causaȝ frisingeñ. ecclesie.

Epistola. cxcvj.

Eneas silui⁹. S. p. dicit. Reuerēdissimo i xp̄o p̄ri ⁊ dn̄o colēdissimo Ludo
uico cardinali arelateñ. Recepi nuꝑ lr̄as tuas admodū longas: ⁊ cuȝ his
fuerūt cap̄la pacis ⁊ lige inter eugeniū ⁊ regē aragonū ꝯcordate. Post hec
significabas recessuȝ illoꝝ cardinaliū ex basilea q̄s abijsse iuitos asseruisti. Cupie-
basq̄ȝ vt oīa maiestati regie referarē. Sȝ iā oīa ex italia erāt sibi nota: nec latet re
gē nr̄m plerosq̄ȝ p̄ncipes eē: q̄ mag̃ sua q̄rūt q̄ȝ illa q̄ sūt ihu xp̄i: nōnulli tn̄ mirāt̄

in quoꝝ numero meipsuꝫ pono: q̄m gallici q̄ ꝓpter regimē sicilie ptē alterā sequē
bant. nunc illa ꝑdita in pristina snīa ꝑseuerāt. Cū dici solet effectū tolli cessante cā
sensissem⁹ nos gallicoꝝ mētē si iohes offenburgeñ. lr̄as in frāciā deferēdas diligē
ter misisset. Sꝫ timeo ne fuerit piger in republica q̄ solet in ꝑuata diligētissim⁹ eē
Scripsit nuꝑ serenitas cesarea sacro ꝯcilio in fauorez henrici viri optimi ꝛ lr̄ati:
vt eū frisingeñ. ecclie ꝑficeret epm. Existimaui tātū ꝑncipē exauditū iri ꝑter spē
accidit vt preces eius reiecte fuerint. Interim elect⁹ ē ꝑ capitulū siue iure siue in
iuria cardinalis sci martini. Is recursuꝫ ad vos hēbit ꝯfirmatiōis cā: rursus scri
bit casareū culmē vt supsedere velitꝭ ꝯfirmationēq3 differatꝭ. Ego itidē suadeo ꝛ ꝑ
coꝛ itidē ꝓpter bonū sacri ꝯciliꝭ. ne spnatis hāc petitionē sicuti primā: debetis eniꝫ
hūc tātū principē ad quē ceteri oēs oculos dirigūt: quiq3 nec munerib⁹ nec ꝑcib⁹
ad aliquā iniusticiā mouet: vobis ꝛ ꝯcilio fauoꝛabilē facere. Ne irritātes suā de
mētiā cogatꝭ cū iter flectere. Scis ꝑterita quātū apud eū possit magnific⁹ caspar
cācellari⁹ q̄ si vobis fauerit: nihil est q̄ alios timere habeatꝭ. Allicite igit̄ hūc virū
ꝛ bn̄ficiꝭs deuincite: maxime hoc tpe qn̄ cōuētus nurēbergeñ. instat q̄ ꝑ totā xp̄ia
nitatē est vulgat⁹: qn̄ ꝛ carnaial ꝛ aliꝭ instant vt rex se ꝓ altera pte declaret. Et car
dinalis sci angeli apud hungariā ꝓ virib⁹ dn̄m suū tuet̄: qn̄ eugeni⁹ nec ꝯgrega
ri aliud cōciliū nec fieri declarationē vult nisi ꝓ se fiat: nec cm̄ ambigo q̄n rex ara
gonū alit̄ rn̄disset in factis ecclie nisi ꝑ ipsuꝫ fuisset ꝑturbat⁹. Videbitꝭ in breui cō
uentū fieri ad quē si rex nō iuerit ꝓut timet̄ saltē mittet plenū mādatū sicut eius
lr̄e in oꝛbē misse decantāt. Etsi vota veniētiū ꝯsonauerint ad cōgregationē indu
bitati ꝯciliꝭ ꝓcedet̄. Id si neqat obtineri: declaratio fiet quā de⁹ bonā det. Sꝫ ad
hoc optet nos ꝑncipē hūc affectū hr̄e: ei⁹ ꝑces exaudire ꝛ seruitores suos ꝓmoue
re. Maxiēq3 vob̄ ē op⁹ cācellariꝭ votis annuere: vt ei⁹ frat̄ obtineat eccliāꝫ frisin
geñ. nā si ꝯfirmatio cardinalis nō maturet̄: aderūt vie q̄ vr̄am ptē iuuabūt plu
rime: ꝛ vos postea i ꝯuētu nurēbergeñ. maioꝛē fauoꝛē hēbitꝭ. Et ꝑsertim si eoꝝ mi
seritꝭ oꝛatoꝛes q̄ ptātem hēant regie maiestati ꝯplacere nō aūt v̄ba dare q̄ vētrē
nō iplēt. Qd̄ aūt suades vt facta ecclie regi cōmēdē: ego nō suꝫ tāti. In eo tm̄ gau
deo q̄ hūc ꝑncipē religiosuꝫ video ꝛ nulli⁹ mali auidū. Electoꝛes eēnt i hāc rē hoꝛ
tādi q̄ ꝯsultoꝛes sūt ꝛ mēbꝛa impꝭꝭ: nō eneas q̄ vermiculus ē ꝛ cui⁹ v̄ba in fumum
trāseāt. Vale ꝛ me vt soles int̄ ꝑuitoꝛes ama. Ex gretz.

Epi. cxcvij.

Offert opas suas in causa frisingeñ. ecclie.

Frāciscꝰ q̄drati⁹ aduocat⁹ ꝯsistoꝛialis Enee siluio. S. p. d. Recepi mi enea
lr̄as tuas lōgo tpe expectatas q̄b⁹ ꝑlectis ex eaꝝ ꝑncipio ꝑcepi nil aliđ ni
si te credere me falsa ꝑsuasione vsuꝫ. versuciꝭsq3 vacare. Da mi enea si cete
ros versutos appellas q̄ cū veritate nitunt̄ v̄sutus ero ꝛ in hāc ptē v̄sucias trari
In ꝑn̄tiarū aūt cū ꝛ vatū nūero aggregat⁹ sis nō v̄sucias ꝫ delic̄ sciam me captas
se excogitare debes: q̄ siui ego illa ipa poemata q̄ minime repirē q̄ui. Credo deliam
oia traxisse q̄ vt primū affuerit lyrā reassumā tuāq3 gloꝛiā lauree imoꝛtalē reddā
Ceteꝝ mi enea lꝫ tua epl̄a in cā quā nosti nihil lucri assereret: ego tm̄ q̄ primū vidi
lr̄as regis serenissimi a nemine ꝓmotas: expeditionēq3 rei ꝓ cardinali futurā: ac
tres sacras disputatiōes ꝓ eo in vnū ꝯcurrisse ꝓ serenissimo rege memet lꝫ irre
q̄sit⁹ opposui cāmq3 sic ꝑoꝛaui vt ibi effectū sit: vt expeditio q̄ celeris credebat̄ re
tardationē soꝛtiret̄ indies ꝛ p⁹ factū totalr̄ h̄ ipedimētū ē vsq3 ad aduētū lr̄arum
ꝯfirmatiōis facte ꝑ metropoliticū. Si rōnes assignate i lr̄is reḡ vere sūt: electio ꝛ
ꝯfirmatio nihil opitulāt̄ oia ruūt. Quā rē copiosi⁹ ꝛ seriosi⁹ scribo caspari c⁹ nego
ciū agit̄. Idcirco mi enea etsi in dicta cā nullū lucrū ē: tm̄ restiti sine lucro q2 non
oia lucrū petūt. Sꝫ illđ vet⁹ ꝓuerbiū te mihi excusatū reddit: neptunū nayades
petūt in futurū. Sis mēoꝛ tui frācisci q̄ te ad animā diligit. Deū testoꝛ q̄ primuꝫ
ingeniū reassumā: tibi insultū dabo. Recōmissuꝫ me velim regie maiestati sere
nissime cui⁹ me vt romanū indies offer ꝛ strēnuo militi caspari cui ad plenū scripsi
necnō eximio artiū medicine doctoꝛi iacobo cesareo medico: vale ꝛ me ama vt so

les. Ex basilea. Anno. M.ccccxliij.

Cōmemorat opas suas ⁊ italas nouitates. **Epistola. cxcviij.**

Arianꝰ sozinꝰ Enee siluio. S.p.d. Olim nullas ad te dedi lr̄as qꝛ nec itellexi aliquē de te recta via veniētē. Tuas tn̄ ex gregorio frequētes salutationes accepi a quo etiā intellexi felices successus tuos q̄ mihi gratissimi ⁊ iocūdissimi extitere: feliciores ꝗ milies expecto. Ceterū hic ludouicus qui serenissimū impatorē accedit: tui ꝯgnitionē asseruit habere: quare q̄dā tibi exponēda cū eo cōtuli. Tu igit̄ fidē adhibebis: meiqꝫ amore ⁊ cōteplatione si illi officiosus eē potes id agas exoro. Ego isto anno lecture renūciaui: qm̄ aliquādo viuere nō sp degere institui: tu vo cogitabis ⁊ operā dabis his q̄ ab isto ludouico mei ex parte erunt exposita. Post tui vltimuz discessum tres filij masculi mihi nati sunt. Ex q̄bus duos habeo ⁊ indies alium expecto. Sup decretalibus cōmētarios edidi: ⁊ ⁊.xxiiij. tractatus cōposui: ⁊ nouissime opusculuz de sortibꝰ ad reuerēdissimū cardinalē nicenū trāsmisi q̄ oia si tēpus ꝯcessum fuisset ad te dedissem: ſ dabo ꝗ primum potero. Postremo nil aliud supest nisi vt valeas ⁊ nostri memor existas: noueris clarissimuz regē aragonuz ⁊ victoriosissimū ducē nicolaū picininuz ꝓ sacratissimo dn̄o nr̄o eugenio totā marchiā ⁊ patrimoniū recupasse. firmo atqꝫ esculo dūtaxat exceptis: ptēꝗ romādiole: plures enim ab eo cōductores defecerunt ex his quos fidelissimos arbitrabat̄: sanctissimus dn̄s noster. xvj. kl'. octobris hinc iocundissimꝰ ⁊ letissimꝰ abijt: eritqꝫ rome infra paucos dies. Vale ex senis.

Exhortat̄ ad respōsum rescribenduz. **Epistola. cxcix.**

Adam de mulin anglicꝰ aplice sedis ꝓthonotariꝰ Enee siluio poete. S.p.d. Amātissime socie modico iā supiori tpe delatas ad me p̄sentiū p latorē dulcissimas eplas tuas libētissime recepi: earūqꝫ exigētiā ꝓ virili mea suz secutꝰ. ita ꝙ regia celsitudo impn̄tiarū bn̄ inclinata ē: habitoqꝫ auisamēto sui magni ꝯcilij: id plene spero fiet de q̄ aīnꝰ tuꝰ ꝯtētꝰ erit. Aperui mētē meā latori huiꝰ: cuiꝰ ꝗuitas ⁊ industria plenā vēdicāt adhiberi sibi fidē: quā mei ex pte sibi q̄so dare velis ⁊ noīe meo ab eo dignant̄ recipe bursulā ꝑuulā quam tibi mittit de manu sua laboratā virgo nobilis neptis mea. Optime mi enea significare q̄so digneris mihi adeꝗ tuo: si q̄d ī anglia tibi gratū fiendū erit ⁊ an̄ oia accōmoda mihi sepe eplas tuas q̄s potero ad tui memoriā in ꝯspectu p̄ncipis ostēdere qm̄ tali adiutorio digne sunt. Rogo ⁊ iterū rogo mihi sepe scribe ⁊ vale felix optime ⁊ antiq̄ socie. Ex lodonijs. Anno dn̄i. M.cccc.xlij.

Agit gr̄as ꝓ cōsiliariatu. **Epistola. cc.**

Bartholomeꝰ ep̄s conctanus. S.p.d. Enee siluio senen̄. poete clarissimo ⁊ amico p̄stāti. Dulce mihi admodū ⁊ suaue ē vir clarissime ꝙ valeas dummō recte valeas: qn̄ te apud tuū cesarē honore primū ⁊ cōmodis nō carere existimē: ſ apud eū indies te ob ingētes ꝟtutes tuas ⁊ doctrinā magnipēdi sciā ⁊ intelligā. Scripsissem ad te crebriꝰ nisi ꝓuolutꝰ visitationi ep̄atꝰ gebenen̄. quaz ob graue meā penuriā vt viuerē sumpsi inuitꝰ. Cū em̄ vt solēt visitatores ipso in exercitio p eā dyocesim currerē discolus: nō potui nec crebriꝰ nec plus scribere ad te cui in scribēdo ac oibꝰ ferme more ferreo stringor. Scias itaqꝫ me valere cū oi familia ꝗꝗ misere: suscepisseqꝫ ꝯciliariatus regij ad q̄s tu tāto ope laborasti: mihi q̄dē caras ⁊ ꝗtas ⁊ inter res alteras cariores. Et ea ꝓpter cesari tuo primū q̄ tāta in me humanitate vsus est: tibiqꝫ ac iacobo q̄ ⁊ initiū ⁊ incepte rei finem p̄buisti ago gr̄as indefessas: nō recusans si mō possiz viis: honori ⁊ cōmodo p̄bere vices. Restat aliud vt cōi rei nr̄e tractāde nūc admotis calcaribꝰ totis viribus te exhibeas in mediū ꝓ veritate neminē extimescēs. Potes em̄ nunc q̄ gratulor rei nr̄e apprime fauē: ⁊ vales ad cesarē ⁊ oēs suos. Idcirco tāqꝫ fortis athleta ac certatori mediū cāpū occurras: ⁊ vt res successerit me certū reddas. Etsi vt gliscimꝰ successerit apd regē ⁊ suos rē meā q̄ tua ē singlari affectu ꝯmēdatā suscipies vt sic videaṁ te alterū eē i re mea quēadmodū ⁊ i tuis agerē idefessus. Vale ⁊ me ama vt cepas

licet absentē ⁊ insudes gratificari tuo humanissimo cesari. Ex gebennis tercia die octobris. Anno. M.ccccxliij.

Epistola.ccj.

Refert quō ab imis ad altiora ꝯscendit.

Meas dei grā eps senēsis dño petro noxetano eq̄ti ⁊ comiti palatino ami
co singulari. S.p.d. Pupugerūt cor meū lr̄e tue q̄s nudiusq̄rt⁹ ex oratore
florētino accepi lacrimasq̧ meis ex oculis nō paucas excusserūt. Nā ⁊ tri
stes videbant̄ miseriā quādā ꝑseferētes ⁊ manu tua scripte nescio q̄d latēt̄ ener
gie ad cōmiserationē ꝓuocādā ampli⁹ attulerūt. Videbar cū illas legerē teipsum
videre ⁊ alloq̄ cui ꝑfero neminē ⁊ quē añ sex annos nō vidissez: Legi ḡ scripta tua
nō sine lacrimis: q̄s ꝑtim iocūda recordatio mutui amoris ꝑtim ꝯmiseratio tuaꝝ
aduersitatū ꝓuocauit. Lacrimas nob aliq̄ñ insperatū gaudiū aliq̄ñ inopinat⁹ me
ror extorquet: vtrūq̧ in cā fuit. Nā suauis ep̄la tua nō ſꝑanti mihi reddita ē q̄ ab
sentē charissimū amicū p̄ntez reddidit: s̄ te ꝑter opinionē mestū atq̧ afflictū ostē
dit. Itaq̧ cū primū tue man⁹ caracteres inspexi oborte lacrime testimoniū leticie
ꝑbuerūt. Cū tuā cognoui calamitatē merori meo astipulate sūt neq̧ eīn cū flente
amico nō flere ⁊ cū dolēte nō dolere fas fuit. At postq̧ meli⁹ ad me rediȷ cuz aīad-
uerterē te r̄nsuz exigere statui satisfacere desiderio tuo imo veri⁹ meo. Nā quō fie
ri pōt vt ego scribēti amico nō rescribā q̄ neq̧ his r̄nsionē soleo negare q̄ me ode
rūt. Multa sūt petre amātissime in tuis lr̄is r̄usione egētia q̄bus capitulatim an-
notatis: ⁊ tibi ⁊ mihi q̄z breui⁹ potero morē geram. His ḡ in primis ꝓmolestū tibi
fuisse q̧ me alloq̄ florētie neq̄ueris. Credo equidez ⁊ eo mihi acerbi⁹ fuit q̄ magis
ꝑter spem tuo colloquio sum priuat⁹. Acceperā nāq̧ bononie te roma reuersum
florētie morā agere: atq̧ iō spe plen⁹iter acceleraui. Cū veni florētiā didici ex ro-
berto martello cōi amico te valitudinis cā in villa lanari. Scripsi ad te si cōmo-
do tuo posses in vrbē redires dū mādata cesaris apud magistratū ciuitatis exeq̄-
rer. Demorat⁹ sum illic biduo s̄ neq̧ tu aduenisti neq̧ rescripsisti q̄cq̄. Venissem
ad te in villa nisi putassem oneri me futurū hōi q̄ cum ꝯiuge ac liberis secessisset.
Abiȷ ḡ rursuz. Postea cognoui martellū cui lr̄as credidi nō fuisse i reddēdis illis
vt ꝓmiserat diligentē. Senis aūt mansi apud necessarios meos dies octo: neq̧
me tu⁹ hō ꝯuenit quē dicis a te missuz q̄ me alloq̄ret. Cū cēm rome paucis q̄ ad
me scripsisti abūde r̄ndi. Et iterū p⁹ r̄nsum alteras ad te lr̄as dedi q̄s cōiecto tibi
fuisse nō redditas q̄ nullā eaꝝ mētionē facis. Existimaui deniq̧ cū redirē i germa
niā te mihi nullo mō eripi posse q̄n florētie ꝯuenirem⁹. Vale dixi romane curie ⁊
collectis sarcinulis: senas repetiȷ eo aīo vt ordinatis ecc̄lie mee reb⁹ ad impatorē
q̄ me reuocauerat q̄z primū redirē teq̧ in trāsitu florētie viserē. S; q̄ ꝯsilia hoīuz
certa q̄ cogitatiōes rate: obsistit votis meis charitas patrie q̄ diutino afflicta bel
lo: pacis egena: q̄etis auida alphōsum regē aragonū me petere hortata est ab eo
vt salutē sibi ipetrarē. Frideric⁹ q̧ impator q̄ cū nouisset iiusto bello senen̄. circū-
uētos eē mutato reuocatiōis mee ꝓposito d̄ ꝯponēdis tuscie reb⁹ mihi mādatū de
dit. vtq̧ romā ⁊ neapoliz me ꝯferrē ea de cā iussit. Ego q̄uis i me nullū eēt i tāto
negocio momētū. p̄rie tn̄ nō misereri nō potui: neq̧ impatori nō obedire licebat.
Rediȷ romā ibiq̧ mēsib⁹ q̄tuor suz retent⁹ añq̧ hinc daret̄ exeūdi facultas: nūc h̄
mēses duos ago. Nescio q̄s erit rex finis scio: q̄d vellē: video q̄d nollē. Sꝑ illud
ꝯgilianū añ oculos meū mee ꝯsat̄: bella horrida bella ⁊ tybrim multo spumātē san-
gnie cerno. At q̄ iā vis hec syderū tā iniq̄ q̄ fatoꝝ diritas cū q̄esceret oīs italia pa
tria mea q̄etē hr̄e nō potuit. q̄nq̧ male bellū senen̄. ducūt. Et q̄ ciuitas tā opulē-
ta ē q̄ nō exhauriat̄ exinaniat̄ tā diutino belli malo. Nemo tā robust⁹ ē quē nō at
terat ꝯtinua febris. Dicat aliq̄s. Dabit de⁹ his q̧ finē. Scio ei neq̧ tēpestas ē quā
n̄ seq̄t trāq̄llitas. At multi pereūt p̄usq̧ positis vētis sternat̄ eq̄r. Dim rex vicis-
situdo est. Fateor s̄ nos interea patimur. Verū h̄ mora nō solū patrie cā m̄ mo-
lestissima ē s̄ ea q̧ rōne q̧ tūc pacē q̄ro neq̧ illā neq̧ te iuenire possiz: fero tn̄ pa-
tient̄ q̧ sine mea culpa accidit te q̧ ꝓ sapia tua idē facere velim. S; ꝑgo vlterius

In tuis lr̄is dicis te oibꝰ in rebꝰ erga me vere amicitie officio functū. Cōfiteor istō
Neqꝫ ego me amicū habuisse vnq̄ꝫ scio q̄ te verior aut sincerior fuerit. Nāetsi solēt
res scđe imutare hoīes te tn̄ nulla fortūe amplitudo mutauit. Fuisti enee tuo sp
dē. Nescio q̄d de te alij dicāt: ego te mihi alterū scipionē alterū piladē atqꝫ vt nr̄is
vtamur exēplis alterū ionathā sum expt9. Quecūqꝫ volui ex romāo pōtifice te ad
iuuāte sum ꝯsecutꝰ. Fores tue q̄ pre magnitudine negocioꝝ q̄bꝰ destinabant̄ sepe
cardinalibꝰ obserate fuerūt: nō mihi tm̄ verū ⁊ internūcijs meis oī tpe patuerunt.
Cūqꝫ ego me satis a nicolao papa euectū supqꝫ satis existimarē nihilqꝫ vltra pete
rē: tibi nullꝰ in me collatꝰ honor sufficiēs videbat̄ q̄uis eps ab illio creatꝰ essem ⁊
int̄ pncipes ecclie sederē. Cardinalatū quē ego mihi neqꝫ arrogabā neqꝫ optabā
q̄dē enee tuo cepisti q̄rere. Cū tu ipse credo ꝯiugio alligatꝰ id ꝯseq̄ non posses me
vnū a te dilectū eē q̄ eo ꝓueheret̄ q̄ tua te vtꝰ extulissz nisi mr̄imoniū ꝯtrixisses. Ar
bitrabaris igit̄ quātū sentio honorē q̄ ego fugerer tuū eē: ⁊ te dici cardinalē si tuꝰ
eneas rubio pilco donaret̄. Effectū ē igr̄ tua opa vt impatori a nicolao ꝓmissū sit
Nā ⁊ is me ꝓmoueri obtabat int̄ primos q̄ creādi cardiales eēnt eneā nullo pa
cto p̄teritū iri. Idqꝫ nicolaꝰ ip̄e cesari affirmauit ⁊ mihi. Idē qꝫ duo vberrimi te
stes impatori suis lr̄is asseruerūt scī petri ⁊ scī angeli cardinales q̄rū scripta ⁊ q̄dē
signata impator ip̄e mihi restituit. Sꝫ obijt ille ꝓmissi plenꝰ. Credidit plus sibi vi
te supesse vt aiūt poete plꝰ statuimꝰ. Deceptꝰ ē nō decepit piꝰ ⁊ optimꝰ pr̄. Quē ꝓ
sua integritate nō ambigo celicolaꝝ choris annūeratū. Iāqꝫ nō cū iouecillo quez
summū ceca dixit antiq̄tas. sꝫ cū xp̄o maximo ⁊ singl'ari deo nectaria pocula siccare et
de genimine vitis i regno pr̄is bibere: sessurū i iudicio. cuz. xij. ap̄lis. xij. tribus isrl'
iudicaturꝝ. At q̄uis ꝓmissa irrita sint inuanūqꝫ tui conatꝰ ierint: nō sum tn̄ minꝰ
obnoxiꝰ. Volūtatē nō factū metior. Teqꝫ vt ip̄e dicis amicitie scē legibꝰ oī tpe sa
tisfecisse nō eā insicias. Sꝫ q̄rsum h̄ mi petre: nūq̄ꝫ te accusaui nūq̄ꝫ de te male sen
si. Quid igr̄ an tu forte ingratū me iudicas q̄ nō sum tui meōr: q̄ cū fortūa a te re
cesserim. Nā cur te ius amicitie ꝟuasse dixeris nisi illud me violasse cōtēdas. No
lim petre ita de me opinerj: ⁊ ip̄e leges amicitie iuiolatas custodio. Sꝫ times for
tasse ne mō i viaz beniuolētiā peccare icipiā: nec seq̄r alios q̄ tua ope magni potē
tesqꝫ facti nūc te ꝑsequūt̄. Pessimū genꝰ hoīuz genimina vipaꝝ: semē diaboli. Sꝫ
late pꝫ vitiū. In deū xp̄z q̄ nos creauit igrati sumꝰ: q̄d miri ē si hoīes fallimꝰ. Fer
re nos oꝫ q̄s deꝰ ip̄e sustinet. Nō sūt oēs accepti bn̄ficij meōres. Magna ps hoīuz
eos perijsse expetūt ex q̄bꝰ bn̄ficia ꝯsecuti sūt. Sic eniz se vinculo solui q̄ teneret̄.
Neqꝫ id falsū oīno ē qđ sigismūdū impatorē frequēti ꝟmone vsurpasse ferūt. Pe
cunie vl' gratuitū mutuū mltos imeritos fecere. Pauci q̄s equꝰ amauit iupit̄ aut
ardēs euexit ad ethera vtꝰ bn̄facti meōres extitere. Int̄ q̄s ego meū nomen dare
haud dubito. Nāetsi mlta me vitia occuparūt diua tn̄ mihi coopante gr̄a igrati
tudinē tn̄ sp odiui: hisqꝫ totū me dedi q̄s mei amātes noui. Nūc tu me illis annūe
res q̄ te pꝰ casuz reliq̄re. Dispar ē illoꝝ ⁊ mea rō. Illi tuz primū te colere atqꝫ ob
seruare ceperūt cū primꝰ eēs i ap̄lico palatio: piguedinē mellis tāq̄ꝫ musce seq̄bāt̄
amicū pōtificꝭ nō petrū amauere officio nō hoī alludebāt. Mutati sūt te mutus
abierūt vbi cessauit stillare fauū nō sūt iniurij nihil ē qđ illis iputes. Quesiuerūt i
te magnū secretariū ⁊ cū nō iuenissent alia de nocte. Ludꝰ h̄ fortūe ē ⁊ hꝰ mūdi cō
suetudo. At ego te dilexi an̄q̄ꝫ palatiū igrederj. Dilexi paupez dilexi diuitē: quō n̄
diligā ad p̄ora reuersū: q̄ꝫq̄ꝫ nec ista priora sūt nec tu paupes. Cur me tuꝰ casus ali
enauerit cū tuꝰ ascēsus te minime trāsmutauerit. Nihil apđ te petre variatū est.
Solida ⁊ icorrupta charitas q̄ tibi me seml' ꝯiūxit: nūq̄ꝫ dissoluta beniuolētia est
Sū hodie qđ olim fui: nihil ē iminutꝰ amor nihil ignoro: nihil imemori de tuis er
ga me officijs narras. Oīa sūt an̄ oculos vetis ꝯuersatiōis illiꝰ cū e plūbino soluē
tes corsicā circuiuimꝰ: cū nos pene i affricano tēpestas littore illisit. Subit adhuc
recordatio q̄ tedio int̄ nautas apđ spediā ⁊ i portu veneti ꝑnoctauimꝰ cū sentine
correpti sub dumo dormire maluimꝰ q̄ꝫ sub tecto q̄uis horrida ꝟuiret hyems. Vi

dimus vna geniuā liguꝝ metropoliz. Supauim⁹ appēninū ac trāsmisso pado phi
lippū illū inclytū lōgobardoꝝ ducē apud mediolanū ducē adiuim⁹. Trāsmisim⁹
celo vicinas alpes ⁊ formidabilē pontē ⁊ lucrinū lacū ⁊ cāpos eluctioꝝ. Venim⁹
basileā ⁊ sub dñio cardinalis tui q̄ tūc scē marie inuiolate cognomine fuit: nunc
sancte crucis appellat̄. In ꝯsilio magno fuim⁹: q̄uis dulcis ꝯuersatio nr̄a fuit q̄uis sua-
uis in oi fortuna societas: nihil mihi graue te comite videbat̄. Memini memini
adhuc petre cū simul vno cubiculo dormirem⁹ q̄tiēs mihi ad multā noctē vigilāti
ac nūc vnū nūc alteꝝ poetā legēti subridēs dixeris. Quid te maceras enea: doct[e]
eque ac indoctis fortuna ꝯsulit. At cū dñico q̄uis eēt is benign⁹ ⁊ optim⁹ pater
cū paupertate eo tpe ꝓmeret̄ ꝑseuerare mime potuim⁹. disiūcti aliq̄t ānis fuim⁹: s
iteꝝ nos fortūa ꝯiūxit apud nicolaū scē crucis venerādū patrē ⁊ oium opinione
scīssimū. Qui cū e florētia rurs⁹ mediolanū petiuim⁹ ⁊ supato iouis mōte ꝑ locū
lemānū tonomū venim⁹: mēorādāq̄ illā repallie heremū introiuim⁹. In q̄ dux
sabandie amede⁹ detulit: habitu cultuq̄ scō cupiā heremite simul quē viri dece
eq̄stri ordine seq̄bant̄ q̄ seculo renūciās ꝓmissā barbā ⁊ hispidū palliū ⁊ retortū
bacillū mūdanis opib⁹ ꝑtulerat. Inde basileā reduim⁹ coloniā agrippinā petētes
ꝑ belgas atrebatū venim⁹ ibi ꝯuētus ille maxim⁹ celebratus ē. In q̄ pace galliaꝝ
ꝯstituta philippus burgūdie dux a britānis q̄ nūc anglici appellant̄ ad regē fran-
cie defecit. Vixim⁹ ibi sicuti ⁊ alibi ꝯcordibus aīs: nec nos lucelli cupido disiūxit:
q̄uis ābo idē officiū idē lucrū sectaremur. Inde ego in vltimā britāniā q̄ hodie
scocia dr̄ missus sū: q̄ in itinere multa ꝑicula aduersa q̄ppe q̄ duodecim diebus i
ꝓfūdo occeani fui terris nusq̄ apparētib⁹ ac vi tēpestatꝫ in vltimā ad septētrionē
norwegiā actus vix tādē bonitate dei destinatū iter tenere potui. Sȝ nihil mihi
ḡui⁹ videbat̄ q̄ q̄ carebā cui⁹ ꝯsolatione i oi aduersitate leuari solebā. Reuersus
ex britānia te basilee ꝯueni neq̄ ibi diu māsim⁹ ꝑ sueuos rhenos lacū brigantinū
⁊ tridētinas alpes bononiā indeq̄ mediolanū repetiuim⁹ cardinalē nr̄m sicuti q̄
de pace italie int̄ senatū venetū ⁊ mediolanēsem ꝑncipē acturus erat. Illic tercio
disiūcti sum⁹ ⁊ tu q̄dē romanā curiā secutus es: ego basileā reuersus i ꝯcilio plu-
rib⁹ annis ꝑseueraui. Et lȝ int̄ romanū pōtificē ⁊ basilieñ. synodū ḡues inimicitie
maligneq̄ lites int̄cidissent ⁊ tu pōtificis ⁊ ego synodi ꝑtes seq̄remur: nihil tñ be
niuolētie nr̄e detractū ē publicā illā finim⁹. Cui⁹ rei ep̄le nr̄e vltro citroq̄ misse te-
stes sūt in q̄b⁹ noster amor exp̄ssus ē. Itaq̄ nō dubito te ꝯfessū hr̄e dū latuimus
dū fuim⁹ ambo paupes incōcussaȝ stetisse amicitiā nr̄am. Tolerāt em̄ se facile te-
nues neq̄ miseriā cognoscit inuidia. Cū vo ditat⁹ es atq̄ in te vnū quātū pōt for-
tūa ostēdere voluit vnusq̄ palaciū ap̄licū gubernasti: scio nō arguis me leges ami
citie reliq̄sse. Quis em̄ letā amici fortunā deseruit. Illud vereor ne me tibi cū m̄l-
ta posses obsequētē adulari crederes. Est em̄ ois beniuolētia suspecta potētib⁹.
Minime igit̄ oblitū me tui fuisse dices cū felix habebaris. Sȝ accusas me forsitā
q̄ p⁹ euersaȝ potētiā tuā te obseruare desierim: imo vo nihil ē em̄ a me ꝑtermissuȝ
qd̄ boni amici eēt: q̄ vt primū cognoui nicolaū papā q̄ cū creueras nature debitū
ꝑsoluisse mox ex noua ciuitate austrie ad te scripsi bonoq̄ vt esses aīo iussi. Nam
etsi pōtificē maximū fortuna tibi abstulisset. Fredericū tñ impatorē reliq̄sset apd̄
quē si velles locū te dignū inuenires q̄m is te maximū facēt. Idq̄ nō ex meipso
s ex ore cesaris astruebā receptū eē q̄ ita me scribere iussisset cū te illi cōmēdassem
Nescio an hmōi lr̄e tibi reddite fuerit: nā de illis nihil significas. Cū veni florētiā
q̄siui de te diligēt̄ vt supra relatū ē. In roma vo btissimo calixto pape de te dixi q̄
de viro bono ⁊ amico optio dicēda fuert. Et vbicūq̄ de te ſmo habit⁹ ē tuas ꝑtes
egregie defendi: q̄uis pauci me corā te accusarit: siue q̄ graue est inocētē crimina
ri siue q̄ sciūt oēs tuū honorē ad me tāgi: tuāq̄ ledi quoq̄ mō famā: me minime
passurū eē. Persuade igit̄ tibi petre amātissime dū spūs hos regit artus animuȝ
erga te meū imutari non posse. Nāq̄ neq̄ tu cōmittes vt mutari opteat: neq̄ is
sum q̄ q̄nq̄ ⁊ viginti annoꝝ amicitiā sine cā dissoluā. Nec me turbatū fugientē

videbis quo cūq̨ me in statu fortuna tenuerit. Js ero erga te q̄ fui cū essem⁹ basi-
lee. Neq̨ tu dū petrus eris: eneas eē desierim. Neq̨ plura i accusationē tuā dixe-
rim. Sequar alias cple tue ꝑticulas. Ais te putare q̄ cū nicolao pōtifice de me ce-
pta sūt apud calixtū ꝑfici debere. i. in cardinalat⁹ ordinē me susceptū iri. Jdq̨ cu-
pis ꝛ qꝛ futuꝝ speras gaudes meq̨ rogas postq̄ȝ id factū sit vnū ex tuis necessa-
rijs vti capellanū admittā. Fortasse oīa q̄ scribis huc tēdūt. Amico voluisti satis-
facere. Et qꝛ nō es ea potētia q̄ olim fuisti scribis multa ꝛ impetres pauca. Opi-
naris eīm q̄ pri⁹ vno ṽbo obtinuisses nūc vix pluribꝰ obtineri posse. Hoc fortassis
apud alios ita vsui euenit: apud me tua tāta ē auctas quāta aloi tpe fuit. Rn̄debo
tn̄ ad hec aliq̄d. Cardinalatū ego nō q̄ro nō expecto q̄uis cesar mei cā solicit⁹ sit
Si tn̄ qđ neq̄ q̄ȝ opinor id honoris sors aliq̄ ad me detulerit: nō ē q̄ roges h̄ aut il-
lud. Nō min⁹ tibi q̄ȝ mihi mea dom⁹ obediet. Qđ aūt arbitrari i fūdamētis apud
nicolaū facti edificiū supducēdū eē falleri mea snīa. Lōge eīm alit̄ ꝑterita docēt. No-
uus rex vt in ꝓuerbio nouā legē edit. Nā quot⁹ successor inuēt⁹ est q̄ p̄decessoris
amicos dilexerit q̄ppe adeo nr̄os āncessores odim⁹ vt certissimū argumētū putet̄
Hūc pōtifex amauit q̄ nouissime mortu⁹ ē: igit̄ huic odio ē q̄ viuit. Et creasset hūc
cardinalē ille si āpli⁹ vixisset: nō igr̄ int̄ eos noiabit̄ q̄ mō creādi sūt. Qđ si fuisset
aliq̄ cā q̄ me i eū ordinē assumēdū suaderet: hec sati ē ne assumat qm̄ ex illoꝝ nūe-
ro fui quoꝝ dignitas apud nicolaū āplificāda credebat̄. Qđ aūt mei honoris au-
gmētū cupias haud ē apud me dubiū. Quis eīm amic⁹ ē ꝛ amici gloriā nō expetit
At ego mi petre si hāc dignitatē expectē demēs suȝ q̄ maiora meis hūeris imponi
onera exoptē q̄ȝ illi ferri q̄ant. Videarq̨ nō dico erga fortunā s̄ erga magnificē-
tiā dei igrat⁹ q̄ lōge mag̃ honorat⁹ q̄ȝ par sit nō q̄esca. Etēm mi petre supos oro vt
sileā de maxio deo a quo est oē datū optimū ꝛ oē donū ꝑfectū: q̄d est qđ ego de le-
ge fortune aut fatoꝝ q̄rar. Nā quē domū egrediētē meliori flatu q̄ȝ me fortuna ꝓ-
secuta est. Nā q̄ȝuis annos sex ꝛ. xx. nat⁹ cū darē iuriciuili opam: exorto bello pa-
triā ꝛ studiū coactus suȝ relinq̄re. Accessi tn̄ grāde illud basilieñ. cōciliū inueniq̨
grām i oculis patrū. Scriba i synodo fui ꝛ lr̄aꝝ abbreuiator: ꝛ vn⁹ de duodeciȝ vi-
ris q̄ mḡratus illic q̄i cēsori⁹ hēbat̄. Neq̨ eīm sine duodeciȝ viris ad ꝯsultāduȝ de
reb⁹ ꝯsiliarib⁹ q̄sq̄ȝ admittebat̄ ꝛ admissi q̄ nō inuenirent̄ idonei his iubētib⁹ cō-
mouebant̄. Erāt in ꝯcilio q̄tuor cōuētus q̄ deputatiōes appellabant̄ de fide et pa-
ce: de reformatorio: de cōibus p̄sidētes. He suos singule singulis mēsib⁹ elegerūt
Jn deputatione fidei in q̄ erā inscriptus sepe p̄sedi. Jnt̄ collatores q̄ȝ bn̄ficioruȝ
bis sum electus. Legat⁹ ab ipso ꝯcilio ad cōplures principes missus. Cū pōtifica-
tū amede⁹ dux sabandie suscepisset felix nūcupat⁹ in secretariū suȝ ab eo accitus.
Nec diu p⁹ vocat⁹ ad fredericū impatorē ꝓthonotariat⁹ officiū ab eo sum adept⁹
(sic germani secretariatū appellāt) dū legatiōes cesari ab eo vniuersaȝ ferme ger-
maniā circuiui. Dissidebāt teuthōes cū eugenio maxio pōtifice. At neq̨ illi neq̨
felici obediētes neutrales vocabant̄. Cōcordia plurib⁹ in cōuētib⁹ agitata ē q̄b⁹
iubēte cesare sp interfui. His cū tractatu pacis ad eugeniū veni: tercio nationis
illi⁹ apostolice sedi obediētiā attuli. Secretariat⁹ ꝛ subdyconat⁹ honorē ab euge-
nio ꝛ mox illo defūcto a nicolao suscepi. Cuius cōclauis cum eligeret̄ cum ceteris
principū legationibus custodie prefui. Lapsum est postea breue tempus in quo
me nicolaus tergestine ecclesie nihil tale merentē p̄fecit episcopū: quadriennioq̨
abinde decurso senensis vrbis vnde mihi origo est pōtificatū ad me detulit. Cesar
ṽo a quo in ꝯsiliarioꝝ ordine susceptus essem neapolim me petere iussit. Quo in
loco mr̄imoniū inter ipsuȝ cesarē ꝛ leonorā portugalie regis: sororē alphōsiq̨ ne-
ptē ꝯtraxi: eandēq̨ impatricē anno post nauigio vectā e pisis ad impatorē senis
agētē ꝯduxi. Cū id mihi vni cōmitteret̄. Jn coronatiōe cesaris q̄ rome celebrata ē
nosti q̄ mee ꝑtes fuerit. Quippe q̄ me sepi⁹ impatorio noie apđ romanū pōtificeȝ
ꝛ publice ꝛ priuatim loquētē audiuisti. Reuerso in germaniā legatio mihi aplice
sedis ꝑ bohemiā ꝛ oēs ꝓuincias austrie ducū cōmissa est. Jn conuentu germa-

noꝝ q̄ ratiſpone habit⁹ eſt: quo ⁊ philipp⁹ burgūdie ⁊ ludouicus bauarie duces et
alij q̄plures p̄ncipes ⁊ reguli cōuenerūt de ſalute xp̄iane reipublice agētes: imp̱a
torias vices tenui. Sil'r mō ⁊ in frācforden̄. ꝯcilio vbi ⁊ germanos aduerſus thur
cos decernere bellū dicta oꝛōne ſuaſim⁹ q̄uis poſtea negligētia ⁊ īſcicia eoꝝ q̄ cū-
cta ſibi decere putāt germani tepuerūt. Moꝛtuo nicolao calixtū ſucceſſoꝛē eius
quē nūc impatoꝛio noīe tā q̄ ſucceſſoꝛē verū xp̄i vicariū recognouimus. In hiſce
nos honoꝛibus petre verſati ſumus. Nec tn̄ intelligim⁹ cur adeo diuina pietas
noſtrā prauitatē extulerit: nō doctrina: nō vite bonitas hec meruit. Cognoſcim⁹
imp̱fectū nr̄z ⁊ noſipſos ſepe cogitātes nō extollimur quidē: ſ; magis erubeſcim⁹
⁊ cōfundimur: q̄ p̱ tantis bn̄ficijs nō ſum⁹ grati. Reſpicim⁹ aliqn̄ retro: ⁊ quoniā
multi viri nobilibus oꝛti natalib⁹: virtute ⁊ doctrina p̄ſtabiles abiecti ⁊ incogniti
iaceāt cōſideramus. Fateoꝛ q̄plurimi ſunt q̄ opib⁹ ⁊ honoꝛib⁹ an̄cedunt ſ; multo
plures ſequunt̄. Plurib⁹ cōmiſereri q̄ inuidere poſſu3. Et illi quidē qui me digni
tate p̄cedūt etiā v̄tute ſup̱ant. Ego his q̄ ſequunt̄ nulla rōne ſum melioꝛ. O q̄t vi
ri ſūt q̄ nō cētū aureos annuis ex bn̄ficijs eccl'iaſticis haurire poſſūt. Juris diuini
atq; humani interp̄tes: quoꝝ nō eēm dign⁹ corrigiā calciamēti ſoluere. Atq; ego
ignarus hebes atq; vitioꝝ mole p̄ſſus atq; iniq̄tate circūdat⁹: q̄ aliq̄ bn̄ficiolo cō
tētus extitiſſe3: vl' minimo: iā annuos mille aureos poſſideo: q̄d q; magis mirere dū
germaniā petij ep̄atū i patria ꝯſecq̄r. Magna hec mi petre i q̄b⁹ nō mea ſolū p̱ui-
tas ſ; magna v̄t⁹ q̄eſcere poſſit. Apud tres ep̄os ⁊ totidē cardinales dictādaꝝ epi
ſtolarū officiū exercui. Hi tres q3 pōtifices maximi ſecretarioꝝ collegio me aſcri-
pſerūt: eugeni⁹: nicola⁹ ⁊ felix. q̄uis hūc adulteriū dixerit. Apō ceſarē nō ſecreta
riat⁹ mō ſ; ꝯſiliariat⁹ ⁊ principat⁹ honore auct⁹ ſu3. Neq; ego iſta fortune imputo
q̄uis neſcio cām: ſ; ipſi⁹ rectoꝛi ⁊ dn̄atoꝛi oīm deo cui⁹ eſt in quecūq; voluerit vſū
vaſa foꝛmare. Neq; hūanc corruptiōi ſubijciunt̄ q̄ libera ſūt eiuſq; libertati grās
agere decet q̄ dat oīb⁹ abundant̄ ⁊ nō improperat. An nos igit̄ tāta miſeratione
p̱uenti cardinalatū anxij expectauim⁹. atq; hūc q3 nobis honoꝛē deberi putabi-
mus. Utinā dignitati quā ꝯſecuti ſum⁹ pares iueniamur: ⁊ ita q̄d ſup̱eſt eui tra-
ducam⁹: ne q̄ poſſit i nobis ingratitudo notari. Porro cardinalat⁹ faſtigiū maius
exiſtimam⁹ q̄ nr̄is humeris cōmitti debeat. Utinā ea dignatio his credat̄ q̄ affer
re illi poti⁹ q̄ ab ea recip̱e gl'iam poſſint: q̄les nos eſſe nullo pacto cognoſcimus.

Reſtat vltio loco de ꝯſolatiōe aliq̄d dicere. qn̄ ⁊ te illi⁹ egētē oſ̄dis. Duo fuert
vt ſcripta tua edocēt q̄ te ꝯturbauerūt: mala valitudo tua: ⁊ obitus nicolai pon-
tificis: quo cū ip̱e cecidiſti: q̄ in calamitate ꝯſtituto nemo tibi amicoꝝ affuit. Egri
tudinē coꝛp̱is ⁊ oneroſa3 tibi ⁊ moleſtiſſimā fuiſſe nō miroꝛ. Uix em̄ q̄ſq; rep̱it q̄
nō moꝛbo ſuccūbat doloꝛibuſq; vincat̄: belle q̄dē tum multi cū valent recta cōſi-
lia egrotis prebent: ac ipſi ſi doleant mente excidant. Ita natura cōparatū ē v̄bo
q̄ multi philoſophant̄: reipſa admodū pauci. Utcūq; ſit nō oportuit vitā optare
diuturniā niſi ⁊ ſeneſcere vellem⁹. Cū ſenio aūt circūſilit agmine facto moꝛboꝝ
omne genus: quoꝝ ſi noīa queras: p̄mpti⁹ expediam quot amarit ip̄ia mechos.
Parati ergo ad hec eſſe debemus: ⁊ nunc yliū ⁊ nunc capitis doloꝛē expectare: et
ad oīa mala noſipſos armare quibus ꝯtribules noſtros affligi cernimus. Si q̄d
minus accidat in lucro deputare: Cum v̄o doloꝛ incipit. non ab amicis ſed a no-
biſipſis ſolatia expetere. Nihil habent certi qui ſunt in aliena p̄tāte: que noſipſi
poſſumus nutui nr̄o nūq̄ deſunt. Tibi ergo cum egrotares a teipſo ⁊ cōſiliu3 ex
petendū ⁊ auxiliū requirendū fuit q̄ te video non neglexiſſe cum deū tibi affuiſſe
ꝯſolatoꝛē dicas. Optim⁹ hic p̱culdubio ⁊ certiſſim⁹ in omni egritudine medic⁹
q̄ nō coꝛp̱is tm̄ ſ; mētis moꝛbos expellit. Eſtq; deus ſi ſenece credimus q̄ſq; ſibi
Nāq; dū nobiſipſis recte ꝯſulim⁹ mētē nr̄am diuinitas incolit. At tu quāq̄ coꝛp̱e
vales nō tn̄ adhuc mētis egritudinē poſuiſti. Eſt vuln⁹ adhuc aī recēs ⁊ amiſſi re
gni foꝛtunā merēs. Monſtri ſil'e mihi eſt: te virū q̄ multa legeris ⁊ mundi vices
ſis contemplatus: idcirco angi quia blandus fortune vultus tibi mutatus ſit.

Cogitare te oportuit ꝙ primū ascēderes. Neq; em̄ fortuna queꝗ; extollit: de quo
reiiciēdi ptāte nō sibi reseruet. Hac ꝯditione ascēdimus vt cū illa velit e vestigio
descēdamꝰ. Nūc lōgū tenet vua comas nūc ꝑlus vmbras inqͣt ille. Caduca oīa
sub luna: quāto altiꝰ extollimur: tanto piculosius cadimꝰ. Volubilis rota fortune
est: nemo illi clauū affixit. Incōstās ꝛ infidelis hera fortuna nulli ꝑpetuo bona
est. Alexandrū illū macedonē quē mūdi dn̄m fecerat: in ipo iuuētutis flore veneno
extinxit. Pōpeius magnꝰ cēties vicies semel octuagintatria hoiū milia fudit: fu
gauit: occidit: in deditionē accepit. Naues octingētas q̄dragintasex piratarū de-
pssit aut cepit. Castella aut oppida mille ꝛ q̄ngēta trigītaocto in fidē recepit. Ter-
ras oēs a meoti ad rubrū mare subegit. Sz huic q̄z fortūa (ꝙuis seni) abstulit ca
put. Cesarē dictatorē in senatu trucidauit ꝙuis eiꝰ ductu vndecies centena nona
ginta duo milia viroꝝ in prelijs interijssent nō cōputatis illis q̄ bellis ciuilibꝰ in-
terierūt. In gayo mario quātū fortuna luserit nō ignoras: quē mō victū apd̓ mi-
notauros expectare suppliciū: mō victorē truci vultu quātū neces imparet legisti
Magna de lucio marcello ē opinio q̄ fortūa huic vni sparriserit. Fuit em̄ bis cō
sul: dictator: magister eq̄tū: elephātes primꝰ ex ꝓmo punico bello duxit. In triū-
pho ꝓmariꝰ bellator habitꝰ: optimꝰ orator: fortissimꝰ impator: auspicio suo maxi
me res geste: magno honore vsus sūma sapiētia: sūmꝰ senator pecuniā magnam
bono mō iuenit: liberos multos reliq̄t: clarissimꝰ in ciuitate fuit. At is orbā lumi
nibꝰ egit senectā amissis incēdio cū paladiū rapet ex ede feste: mēorabili casu sed
euētu misero: vt pliniꝰ ait. Huiꝰ q̄z nepos metellus macedonicꝰ fortūati nomē ha
buit q̄ a q̄tuor filijs illatꝰ ē rogo: vno ꝑtore: tribꝰ ꝯsularibꝰ: duobꝰ triūphalibꝰ vno
cēsorio. At hi i flore dignatiōis sue a catino labione tribuno plebis quē senatu cē
sor eiecerat e capitolio ad tarpeiā raptꝰ ē vt inde ꝑcipitaret. Sz intercedēte alte
ro tribuno alūne ereptꝰ alieno bn̄ficio postea vixit. Sz octauianū augustū fortas
se obijceres q̄ victor orbis ānis sex ꝛ q̄nq̄gita impauit: q̄ sup garamātas ꝛ indos
ꝓtulit impiū. Exēplū hic vnicū hūane felicitatis eē videt. his q̄ eiꝰ secreta ignorant
Sz multa huic aduersa apud auūculū i magisterio equitū: repulsaz tulit ꝯ petitio
nē eiꝰ ꝓlato lepido in ꝑlio filipeo fuga notatꝰ ē: ꝛ in palude triduo latuit. Vita eiꝰ
sepe i nsidijs petita ē: luxit liberoꝝ mortes: ꝛ adulteriū nepti ac filie: afflixit euz re
bellio illirici: pestilētia vrbis: varia clades: fames italie: quadriduanā inediā susti
nuit: moriēdi cupidꝰ herede nō suo filio vita excessit. Et vt ad nr̄a redeamꝰ saul re
gno potitꝰ: victorijs clarꝰ: ad extremū insanie ꝛ in ꝑlio victꝰ serui manū q̄ ꝑcutiat
supplex orat. Ab ouiū custodia vocatꝰ ad regnū dauid: post claras ex hoste victo-
rias a filio pellit: ꝯ quē sūptis armis nō satis intelligit vincere velit an vinci. Di
cat aliq̄s salomonē sapiētē ac pacificū regē ꝑpetuo fortune afflatu beatū: q̄ vsq;
ad mortē q̄eto trāq̄lloq; regno potitus ē. Sz neq; hic regnare sine fratricidio po
tuit ꝛ amicoꝝ sepe neces impauit ac postremūq; ꝯcubino seruicio ꝑssus: dijs alie
nis atq; ipsis demonibꝰ sacrificauit. In q̄ re miserrimū eū vl' suo iudicio nemo du
bitauerit. Euo nr̄o vnū oēs felicē philippū mariā mediolanē. ducē iudicauimus
q̄ nō florētinos mō s venetos ꝛ vniuersā italiā ꝯtriuit ꝛ regē alphōsuz frēsq; cū
vniuerso ꝓcerū comitatu: nauali ꝑlio supatos captosq; domi sue vidit. Verū hic
an̄ obitū ianuā amisit: agri magna pte mulctatus: adeoq; venetoꝝ armis attritꝰ ē
vt vix mediolani sese tueret. Et ꝙuis vltra citraq; mōtes regū auxilia implora-
ret nulliꝰ tn̄ opē sensit: amisso visu: rege quē captiuū habuerat: herede instituto de
cessit. Frācisco fuscaro duci venetiarū diu adulata fortuna ē: sub q̄ supra q̄nq; et
viginti ānos senatꝰ ille ꝑlusq; venetꝰ mirūimmodū auctus brixeam bergamū ꝛ
maximā ptē gallie trāspadane in suā ditionē redegit. Sz gloriā eiꝰ obfuscauit: fe-
licitatēq; obrupit filiꝰ ob turpē cām bis i exiliū actus. Hec cū tibi notissima eēnt
petre nō debuisti vel dolere vel admirari si ꝛ tecū suā cōsuetudinē fortūa seruauit
q̄ iure suo veteri ꝛ in oēs etates ꝓscripto vsa ē. Nihil de tuo tibi abstulit. qd̓ suuz
erat repetijt: potētiā quā ad tēpꝰ ꝯcesserat: in eo quē statuerat termino subtraxit

Quid obsecro est qđ te fortuitā cōqraris: Quid tecū illa dure egit: Nicolao pa-
pe vitā eripuit. At moriturū eū iā pdē noueras. Illo mortuo ⁊ tua potētia mor-
tua ē. At nicolao cadēte sciebas te stare non posse. Nihil tibi aduersi accidit qđ
nō puideris. Pret spez vo si recte iudicas nō pauca bona tibi fortūe bnficio: siue
vt meli⁹ loqmur diuia miseratiōe relicta sūt. Ex palatio salu⁹ exijsti collegisti sar
cinas tuas. Secretariat⁹ officiū cū cōiuge cū liberi absq3 vlla ptūelia dimissus es
Hoc tu bnficiū nō pōderas: qđ tāto mai⁹ ē quāto rari⁹ accidit. Etenī qt meorāt
q potētes i palatio p⁹ obitū pōtificꝪ nō maxias calamitates iciderit. Nepotē bo
nifacij noni mēdicare panē nr̄a etas vidit: quē vt edit⁹ i lucē fuerat i calatꝪ rosaꝝ
obtulerāt patruo Martino qnto satis fūcto q fuerūt apđ eū potētes: alij bonis
oib⁹ excussi sūt: alij i carcerē rapti: alij i exilio missi: alij i crucē sublati: alij alio mō
necati. Neq3 ego crediderī oēs q martio placuerīt pēa fuisse dignos. S3 ita mos
inoleuit: odio hr̄ successori qsq3 āncessori accept⁹ fuit. At te calixti clemētia oser-
uauit: q de te sinistre credere noluit: q̄uis cēnt q te accusarent: nō pauci hostes. i.
mimi tui corona tua ⁊ qdē pciosissima. Hoc ē petre q̄ iteger credit⁹ intact⁹ abijsti
Hāc tu laudē ad posteros pene sol⁹ trāsmittes: nomēq3 tui miores ex te claꝝ ha-
bebūt. Vn⁹ em̄ ex palatio pōtificꝪ oi iudicio existiat⁹ es q salu⁹ euaderes. Fateor
n̄ tāta tibi erūt lucra quāta fuerīt nicolao viuēte. Neq3 iā tibi assurgēt hoies q cū3
ieris. S3 ego tibi satis pecūiaꝝ cē arbitror si ad vitatē nō ad opiōnē vitā ducēvo
luerī. Querēde pecūie null⁹ ē finis his q vulgo viuāt. Crescit amor nūmi quātu3
ipa pecūia crescit. Si volum⁹ eē diuites nō pecūie adijciēdū ē: s cupiditati detra-
hēdū. Cū pp̄ha dicēdū ē. Diuitias ⁊ pauptates ne dederis mihi s tm̄ victui meo
tribue nccia. Nō habes opes cosmi: at marcelli hēs. Nō eris florētie prim⁹: at vl
luce vl senis esse potes tuoq3 cū oratio. At pcor integra cū mēte nō turpē senectā
degere nūc cithara carētē. Nec vo tu tibi sbtractos honores dixeris. Adulatiōes
ille nō honores fuerīt. Potētie tue nō tibi detexit turba caput: sepe manū tuā oscu
lata ē q tunicā illā optauit. Fuin⁹ ille ac vēt⁹ fuit q cū fortuna nō cū vtute decur-
rit. Ach qd illa tua potētia miserabili⁹ fuit quā te tātope amisisse doles: Recogi
ta obsecro q ex loco sis delapsus: nō tu ex padiso delitiarū cū primo parēte i terrā
erūn osa3 descēdisti: s veri⁹ ex pcelloso mari trāqllū portū enauigasti. Nā qd ē ro
mana curia his q sūmā tenēt: nisi turpissimū pelag⁹ vētis vndiq3 durissimisq3 tē-
pestatib⁹ agitatū. Auaricie ibi atq3 inuidie pcella vix quēq3 intactū pterit: laudāt
i faciē: a tergo ciconia pinsit. Quis tela enumeret q i potētes iaciūt. Tot tibi rbe
tia mi petre: tot insidie tēdebāt: vt mortuo nicolao iure dicere posses. Laqus cō-
trit⁹ ē ⁊ nos liberati sum⁹. Nā obitu illi⁹ carcerē exiuisti. Nā curiā miserā reliqsti
nō potētiā: s uitutē posuisti nō gloriā: bellū effugisti nō pacē. Eras em̄ mācipium
nicolai: nulla tibi edēdi nulla dormiēdi certa hora fuit. Nō comites alloq n̄ exire
in lucē poteras. In aere tetro i puluere i calore i fetore latebas. Nūc q̄uis libta-
te donat⁹ ex tuo arbitrio viuis. In hac vita nemo mortaliū felix. Bn̄ atq3 indul-
gent cū eo agit q vere dici nō infelix pōt. Nā qtus ē cui⁹ nō plura mala q̄ bona i-
uenias: cui⁹ leticiā nō supauit meror: nēo viuit q feliciī optet: Or multos affligere
impia q3 multos pdidere diuicie ⁊ vltis iniecere supplicijs. Moriēdū ē tādē nob
vlinuitis. Duo nobis ex hac luce migrātib⁹ itinera occurrūt: alt'o celū petim⁹: al
tero inferos. Illic cū dijs h cū sceleratis deputamur. Illic regnū: h suppliciū expe
ctam⁹. Iter eligere l3 dū viuim⁹. Ex vite merito p3 via: post mortē nulla merēdi
facultas. Et nos g amātissime petre dū vita comes ē ad opa pietatꝭ exer ceamur.
Absint voluptates: illecebra odia simultates. Absit auaricia ⁊ honoꝝ i mēsa cu-
pido. satꝭ nobis de⁹ ipe: supq3 satis elargitus ē. Nec tu mihi cardinalatū cupias:
nec ego tibi optē potētiā curialē. Nimis em̄ potētes ⁊ honorati fuim⁹: tu apđ ro-
manū psulē: ego apđ impatorē. Nā si vtutū ex eq q vocant bona distribuāt: nō
tu mediū ei⁹ qđ obtinuisti accipias: nec ego qrtā ptē ei⁹ qđ mihi dina hōitas elar
gita ē oseqr. Vale ex neapoli nonas maij. Anno dn̄i. M.cccclvj. Inditiōe qrta
Pōtificat⁹ scīssimo i xp̄o p̄is ⁊ dn̄i nr̄i dn̄i calixti pape tercij anno secūdo.

Curia Romana

dant in facie

Enee Seneñ. tituli scē Sabine cardinal' ep'le felicit' incipiūt. Grates refert de ꝓmotiōe ad cardinalatū.

Epīsto. ccij.

Diuo īꝑatori Friderico augusto dño suo. Eneas sacroscē rōane eccl'ie tituli scē sabine p̄sb'r cardinalis ꝛ eps̄ seneñ. S. p. d. Qđ iā dudū optasti, ꝓcurastiq; cesar i ꝑsona mea nūc demū ꝯpletū ē. Habes tota qđ mēte' petisti. Nā qđ scē' mēorie nicola' papa q̄nt' tue mā suetudini sepe pollicit' ē: btissim' pōtifex maxim' calixt' terci' ipleuit. Qui nō meis meritis: nulla eñ in me est' honore dignū effecit: ꝫ sua icredibili bōitate q̄ vsq; ad indignos ꝓtēdit: ꝛ tua potissimū īt̄cessiōe bis dieb' ad cardīalat' ordinē cū q̄nq; alijs venerabilib' ꝛ magne auctis epis me ꝓuexit. Intelligo quātū debeo tue sublimitati: ꝛ vñ ꝑsoluere possi; debitū nō itelligo. Conabor tñ dū sp̄us hos regit art': ita me gerere, vt oēs intelligāt ad hāc me dignitatē tuo fauore ꝛ ex tua curia ꝓuenisse: neq; theutonicū mag' q̄ italicū cardialē eē. Tuū erit nihil mecū remissi' agere q̄ pri'. Nā ego ꝓ tua maiestate: ꝓ sacro imꝑio: ꝓ iclyta domo austrie: ꝓ tuis q̄buscūq; caris nullos vsq; labores: nullas curas effugiā. Nihil ei vnq; tue mā suetudini negabit': qđ mea opa effici possit. Uale ex vrbe die. xxij. decēbris. M. cccclvij.

Epīsto. cciij.

De eodem.

Serenissime iꝑatrici leonore auguste dñe sue. Eneas sacrosc̄ē rōane eccl'ie tituli scē sabine p̄sb'r cardinalis ꝛ eps̄ seneñ. S. p. d. Nō meis meritis que nulla sūt ꝫ tua ac ꝯsortis tui diui friderici rōanoꝝ imꝑatoris augusti īt̄cessione ad cardinalat' honorē supiorib' diebus' pietas ap̄lica me ꝓuexit. Multa extāt tua i me bn̄ficia: ꝫ hoc maximū ē: q̄ hac dignitate me dignū iudicasti: ꝛ vt illā cōseq̄rer nihil omisisti. Qñ ꝛ sūmo pōtifici ꝛ sacro collegio ꝛ auūculo tuo regi aragonū potētissimo me sepi' comēdasti. Habes igit' apud sedē ap̄licā hoīe; tue magnitudini deditissimū: q̄ ꝓ te tuoq; splendore gloria amplitudine oī tpe curiosus erit. Neq; eñ vll' me vnq; ꝯuabit labor: quē tua cā susceperim. Tue maiestatis deinceps erit ita me vti: queādmodū ingētia q̄ mihi ꝯtulisti bn̄ficia deposcūt. Uale ex vrbe romana die quo supra.

Epistola. cciiij.

De eodem.

Serenissimo ꝛ potentissimo p̄ncipi Ladislao hungarie atq; bohemie regi. Eneas cardinal' seneñ. S. p. d. Qz me sūm' pōtifex his dieb' ad cardinalatus ordinē accersiuerit: tua īt̄cessiōe magna ex ꝑte' factū eē nō ambigo: cū sepenūero ꝛ l'ris ꝛ nūcijs ap̄lice pietati me cōmēdaueris. Scio igit' me obnoxiū q̄ ad viuā ꝛ facultas adsit: tuis oīb' desiderijs morē gerere. Neq; id negligam q̄d ē. Nā si q̄d ē qđ noua dignitas mihi credita: vl' tue amplitudini: vl' subditoru; tuoꝝ vtilitati ꝯferre possit: ad tātū negabit' quātū ip̄e req̄rere postposuerī. Nec mihi res vlla iocūdior fuerit q̄ tue voluptati ꝯplacuisse. Tuisq; regnis ꝛ reliq̄s p̄ncipib' vsui aliq̄n fuisse. Ex vrbe ro. die. xxij. decēbris. Anno. M. cccclvij.

Epistola. ccv.

Promotionē suā amico notificat.

Eneas cardinal' seneñ. Jacobo picholomeo. S. p. d. Diuie bōitati cui' cōsilia nobis imꝑscrutabilia sūt visū est honores augere nr̄os: atq; i corde sūmi pōtificis ponere vt nos ad cardinalat' ordinē assumeret: ꝛ ita factu; ē. Scim' tibi id futuꝝ g̃tū. Illud nob tñ molestū ē q̄ nos iꝑares tāto mūeri cernimus. Atcūq; sit frēm ista latere nolum'. Tu deū rogabis vt q̄ dignitatē tribuit. id q̄; ꝑstet ꝑ qđ dignitati satisfaciam'. Insup q̄m illustris dux mutine sp̄ nob amicus fuit singlaris vt nos sibi ꝯmēdes rogam'. Et q̄ possum' aut i futurū poteri' excellētie sue pleno offeras ore: q: nos sibi pleno corde cupim' ꝯplacere. Et hāc cardinalat' dignitatē si q̄d h; vtilitatꝫ mag' suā eē volum' q̄ nr̄a;. Uale cū ꝯsorte ꝛ liberis. Ex vrbe ro. die. xxij. decēbris.

Epistola. ccvj.

De eodē ꝛ se totū offert.

Eneas cardinalis ioh̄i cardinali scī angeli. S. p. d. Qđ ānis tā plurimis reuerēdissime pr̄ tuo filio cōcupiuisti q̄siuistiq; nūc demū cōpletū ē: sūma cū

ꝯcordia sacri collegij calixtꝰ pōtifex maximꝰ ad cardinalatus ordinē me vocauit atqꝫ assūpsit. Scio quāto altiꝰ euectꝰ sum q̄ȝ merui: Sȝ ita suasiones tue ꝑcelsqꝫ cesaris effecerūt. Nō suȝ ego q̄ grās agere possū tue erga me charitati. nā q̄d ꝑstare tāto dn̄o seruꝰ possit volūtas mea iādudū tua ē: q̄cūqꝫ postmodū accessere illā sequūt. Fui tuus cū eēm paup ꝑsbr: neqꝫ me manu tua ep̄atus eripuit. Sū tuꝰ ēt cardinalis. Habes i collegio ꝯplures amicos ⁊ me seruū: nisi me veluti mācipio vtari nihil in me culpe fuit. ſ velut emācipatꝰ filiꝰ aut manumissus huꝰ nō minus agā q̄ȝ par fuerit. Vale optime ex vrbe roma. die. xxij. decēbris. M. cccclvij.

Epistola. ccvij.

De eodem.

Aeneas cardial' Alphōso regi aragonū. S. p. d. Serui q̄ nō q̄cūqꝫ peculiū augēt rex serenissime ac potētissime ifideles dānādiqꝫ fuerit: nisi dn̄is suis rōnē lucri reddiderit. Ea ob cām cū hodie maximꝰ pōtifex calixtꝰ terciꝰ me vl' minꝰ merētē ad cardinalatꝰ honorē ꝓuexit: peculiūqꝫ meū adauxerit. Officiūqꝫ mei eē putaui id tue maiestati cuiꝰ sum mācipiū q̄ȝuis inutile tn̄ fidele notū efficē. Ut si q̄d est in ea dignitate mihi credita vl' decoris vel vtilitatꝭ: id totū tuū eē noueris. Ad me labor tm̄ molestiaqꝫ suscepti officij ꝑtinebit. In quo tāto magis affligēdū me scio: quāto indignior hoc muneris: suȝ ꝯsecutus. Ex vrbe ro. die. xxiiij. Decembris. M. cccclvj.

Epistola. ccviij

Auxilio amici sperat onꝰ impositū ꝯgruiꝰ ferre.

Aeneas cardinal' Iohi cardinali papien̄. S. p. d. Si q̄ mihi voluptas est ad cardinalatꝰ honorē eē assūptū. Inde tātū ē ꝙ tua dignatio mihi collega ⁊ pr̄ ⁊ dn̄s traditꝰ ē q̄ cū viuē dulcissimū erat. Nūc tui labores p̄mia suscepe rūt: nūc tue ꝟtuti q̄d suū erat creditū ē. Scio q̄d lucri accepit sacer senatꝰ ex tua ꝓmotione. Magnū lumē romana suscepit eccl'ia. Tua nobilitas tua doctrina meā ignorantiā ⁊ ignobilitatē obteget. Sub scuto tuo indignꝰ ego securꝰ militabo. Ueni igit': sitibūdi expectamꝰ oēs reditū tuū. Iaȝ satꝭ alemania galliaqꝫ ⁊ hūgaria te tenuit. Italia nūc ⁊ ip̄a mr̄ orbis roma te ꝑfrui vult. Nisi redieris cito ⁊ ip̄e tybris maledicet absentie tue. Nō fuisti i bello ⁊ vicisti. Scies q̄ pugna facta est cū redieris. Nulli vnq̄ȝ cardinales egriꝰ q̄ȝ nos collegiū intrauere. Iā eīm rubigo cardines ita obdurerat vt verti ostiū ⁊ apiri nō posset. Arictibꝰ ⁊ oī machinarꝫ genē vsus ē calixtꝰ pōtifex vt valuas apiret dominūqꝫ arte nō modica belli seratas postes portasqꝫ refregit. Vale ex vrbe romana. xxvj. die decēbris. Anno. M. cccclv.

Epistola. ccix.

Promotionē suā notificat amico singulari.

Aeneas cardinalis Nicolao listio legū doctori. S. p. d. Q̄uis cognoscimus nosipsos impares dignitati cardinalatꝰ ad quā vocati sumꝰ. Qua tamen amicis oīa cōicare solemꝰ q̄ nobis accidūt siue secūda siue aduersa sint. Et nos te inter amicos habemꝰ ꝑcipuū hoc te latere nolumꝰ. Ut si q̄d ē in ea dignitate nobis credita vel honoris vl' vtilitatis. Itēqꝫ dedecoris vel dān̄i: id tibi nobiscū cōe eē nō nescias. Nā nos legē amicitie q̄ȝuis altius euecti nullatenꝰ ꝑterire intēdimꝰ. Nec nobis cardinalatꝰ aut tuā aut alteriꝰ cuiuspiā beniuolētiā minorabit. Datū rome. xxviij. die decēbris. M. cccclvij.

Epistola. ccx.

De eodem.

Aeneas cardinal' Nicolao cardiali sc̄i petri ad vincl'a. S. p. d. Placuit altissimo ⁊ dn̄o nr̄o pape calixto ꝑ hos dies me lōge imeritū ad cardialatꝰ ordinē assumē. Uroqꝫ sacro cetui aggregare. Scio quātū pōderꝭ subiui. Nec video q̄ pacto credite mihi dignitati satisfaciā nisi fortasse tua reuerēdissima ꝑrnitas ad curiā rediret. Tūc eīm istructꝰ ab ea securiꝰ i hꝫ ꝓcelloso mari nauigarē. Precor igr̄ si ꝑces huitorꝫ audiēde sūt vt iā demū i patriā redeas. Nā cardinali sola roma ꝑria ē. Etiā si apō indos is natꝰ fuerit: aut recusasse pilleū oportuit aut certe receptū rome gestare: ⁊ matri oīm sedi cōsulere. Neqꝫ illa excusatio idonea est. Nō

audior recta monens. Mutant enim tempora. ⁊ qui olim cōtemptui fuit nūc ꝑ-
cipue honoratur. Ueni igit obsecro veni. Neqꝫ em̄ tua ꝟtus ē que inter niues et
vmbrosas clausa valles. languescere debeat. Scio cōplures esse q̄ te videre audi
re ⁊ sequi cupiūt inter quos me semꝑ auditorē discipulūqꝫ obsequentē inuenies.
Ex vrbe romana die. xxviij. decembris. M. cccclvij.

Promotionē suā amico notificat. **Epistola. ccxj.**

Eneas cardinalis senensis Johanni varadiensi epo. S. p. d. Quod ex Ni-
colao pontifice maximo magnopere efflagitasti ad nostri honoris augmen
tum iam nūc calixtus successor eius executus est. Is em̄ proximus quatu-
or temporibꝰ exactis ad cardinalatus ordinē nos assumpsit. Quadere longe-
magis tuam paternitatē letari q̄ꝫ nosipsos non dubitamus. Neqꝫ ab re quidem.
Nam nos parū gauisi sumus ex hac ꝓmotione. Cum intelligamus honorē non
merenti creditū ignominiā potius esse q̄ꝫ decus. Tua vero dignatio que me plu-
ris existimat longe q̄ꝫ valeo. Non mirū si amicuz libenter audit subleuatum Ut-
cunqꝫ sit id sibi ꝑsuadeat tua amicicia volumus qd̓ re ipa cōperiet nos suos esse
Nec aliā ob causaz magis cupide hanc dignitatem cardinalatus accepisse q̄ꝫ vt
sibi aliquando in aliqua re digna morē gerere possimus. Datum rome die. xxvij.
decembris. M. cccclvij.

Nouitates. **Epistola. ccxij.**

Eneas cardinalis senēsis senatui senensi. S. p. d. Que credimus expedire
vt vester senatus intelligat nō tacebimus dum poterimꝰ honeste lr̄is aut
nuncijs cōmittere. Nunc quod significemꝰ hoc est. Rex aragonum graui
ter egrotauit deinde cōualuit. Nobis relatū est eum recidiuasse nescimus an verū
sit id. Comes tolocenꝰ pridē mortē obijt. q̄ res nō nihil nouitatis paritura videt
Nā comes euersꝰ hereditatē petit. Abbas vrsinꝰ ꝯtra nitit. Comes vrbinas bel-
lū fert idixisse malatestis. Hec ad alios ꝑtinēt. In rebꝰ vr̄is hec sūt. Orator duc
mediolani ꝯmunicato nobiscū ꝯsilio enixe cōitatē vr̄am summo pōtifici cōmenda
uit. Qd̓ habuerit ab eo respōsuz scietis. Dn̄s ribias ꝓ custodia mōtis acuti petit
aureos trecētos Dicit em̄ se tenuisse famłos plures ꝓ custodia. Cui cū diceremꝰ
nō fuisse necessariū. Replicauit penitus oportuisse ꝓ securitate pascuoꝝ at q̄d si-
gnificet ipi itelligitꝭ. Nūc de nouo reuerēdissimꝰ cardialis de vrsinis petit a sanctis
simo dn̄o nr̄o aureos trecētos q̄s mutuauit sibi i tꝑe exercitꝰ Papa ꝟo r̄ndit illos
ꝑtinere ad ratōnes vr̄as. Scitis q̄d in hac re agere debeatis. nobis cōsultissimuz
videt vt oratores vr̄os hic habeatis qui loqui apte valeāt. nobis nō licēt omnia
Iuuabimꝰ tn̄ oratores ipsos cū fuerint summa fide vr̄eqꝫ reipublice q̄ntū facul-
tas tulerit nunq̄ꝫ deerimꝰ. Datum rome die. xxix. decēbris. M. cccclvij.

Refert grates et agere spondet. **Epistola. ccxiij.**

Eneas cardinalis senenꝭ Johāni bichio senensi. S. p. d. Sciētes q̄ntum
ꝓ nobis conatus es in magistratu tuo illo capitaneatus ꝑplī. reprehensibi
les fuerimꝰ nisi nosipsos gratos ostendamꝰ. Sed hoc modo prestare non
possumꝰ. Quippe q̄ nō ꝟbis ꝭ rebꝰ reddēdas eē gr̄as nō ignoramꝰ. At si q̄n facul
tas se obtulerit cognosces nos tui amātes esse ⁊ accepti bn̄ficij memores. Nunc
non ē aliud quod scribamꝰ nisi qd̓ ꝓ republica vr̄a cēsemꝰ expediēs apud hunc
pōtificē oratores vr̄os ꝯmorari. Quia mł̄ta indies occurrūt ponderosa ⁊ vestrā
ciuitatē tāgentia. Scis q2 nō oīa nobis licēt ꝭ oratoribꝰ vr̄is fideliter assistemus.
Ex vrbe romana die. xxiiij. decembris. M. cccclvij.

Indignū officij se agnoscēs exora deū.
pro vita que tante dignitati par sit. **Epistola. ccxiiij.**

Eneas cardinalis seneñ. A. bindio senēsi. S.p.d. Credimus vt scribis pro
motionem nostrā tibi iocunditati fuisse. Ita eñi exposcebat vetus amici-
cia nostra. Nos autem ex hac dignitate nescimus tristari an letari debea-
mus. Nam sublime decus nō merenti traditum oneri potius ꝙ̄ honori ē. Uenit
in mentem illud apolinis ꝓceptū quo iubet vt nosipsos cognoscamus. Cōside-
ramus imꝑfectum nostrū. Et dum hinc paruitatem nostrā inde altitudinem di
gnitatis adepte metimur horrescimus et trepidamꝰ. Naz quāto altior est ascen
sus tanto periculosior casus. Inter hec tā anxie mētis dubia nullū occurrit no-
bis aliud remediū nisi ad deū ipm recurramus. ⁊ ei supplicemus vt q̄ dedit hono
rem, ⁊ ipse cōseruet. ⁊ nos eaz vitā ducere donet q̄ tante dignitati par sit. Tu do
de nobis persuadeto tibi qm̄ illi erga te sumus q̄ sꝑ fuimꝰ ⁊ amicicie iura incōmi
nuta huabimus. Uale ⁊ amicos illos nr̄os metropolitanos nr̄o noīe saluere iu-
beto. anthoniū panormitam. matheū malseritū. bartholomeū faciū. matheū io-
hannē ⁊ reliq̄s q̄bꝰ nos offerto. ⁊ dato Ex vrbe ro. die. xxviij. decēb. M.cccclvij.

Episto. ccxv.

Amiciciā nō abstulit dignitas adepta. ſ; aucta ꝯstās ē.

Eneas cardinal' senēsis Leonardo beneuolēti seneñ. S.p.d. Si q̄cq̄ ami-
cicie nostre detractum arbitraris qm̄ aucti honore videmur longe fallerꝭ.
Nam verā amiciciā nulla dignitas tollit. Sumus q̄ fuimus dum pedibꝰ
simul peteremus romā. Si potuisset adijci beniuolentie nostre aliq̄d cardinala-
tus noster ꝑfecto addidisset. Sz plena q̄ sūt vascula nihil āpliꝰ admittūt. nos igi-
tur erga te idē erimꝰ vita comite. Nec de te aliter arbitramur. De dn̄o dn̄ico pre
posito nepote tuo sumus memores. Et q̄a breui senis venire nō possumus cogi-
tabimꝰ quō rem illā h̄ diffiniamꝰ. Erimusq̄ illi fauētes q̄ntū fert eq̄tas q̄ comes
amicicie isepabilis ē. Uos viri senenses more vr̄o ꝓuidi fueritis si hac i curia se-
dulo habebitis oratores. Quibꝰ ⁊ nos magna fide assistemꝰ. Uale laurentiū no-
strū iube saluere, ⁊ nos sibi offerto ⁊ dominū galganū pari modo q̄r scribere non
possumus omnibus. Ex roma die. xxix. decembris. M.cccclvij.

Epistola. ccxvi.

De eodem ⁊ seruatum locum pro
suo aduentu pollicetur.

Eneas cardinalis seneñ. Nicolao pistoriensi doctori vtriusq̄ iuris. S.p.d.
Nihil nobis ē dubiū te vt scribis nr̄a ꝓmotiōe letatū esse. Quis eñi amicꝰ
amici honorē non libenter intueꝛ. Scis quo te loco habemꝰ ⁊ quāti te fa-
cimus. Quid ni ergo leteris nos auctos dignitati esse. Cum ⁊ tu vna creueris. si
modo creuimus. etenim nobis nondum liquet an letari an flere potius debeamꝰ
ad tante dignitatis culmen euecti. Nā q̄d miserius est ꝙ̄ id officiū gerere cui neq̄
as satisfacere. Onus grauissimuz ⁊ humeris nr̄is omnino impar subiuimus nisi
miserator dn̄s q̄ dedit honorē ⁊ retinēdi facultatē ꝓbeat. Intelligimꝰ quātū im-
minet ꝑicipiciū atq̄ idcirco de nobisipsis nescimꝰ iudiciū. vtcunq̄ sit nostra erga
te beniuolētia nunq̄ minueꝛ. naz q̄ te dileximꝰ in episcopatu in cardinalatu ma-
gis ac magis amabimꝰ. Famulos q̄s polliceris recipere non possumus supra ꝙ̄
nostra ferat facultas onerati Tibi vero semꝑ erit i domo nostra seruatus locus.
si saltem dignaberis apud nos esse et nos illi sumus qui tibi vsui possumus esse.
Optamus mulā aliquaz perq̄ras ꝓ nobis et req̄ras ꝓcium anteq̄ emas. vt tibi
ꝑ bancum de miraballis pecuniam mittamus. Uale et dominū Ambrosiū ac do-
minū allexium nostrū iubeto saluere. nosq̄ illis offerto ⁊ dato. Sileucio ampliꝰ
dicito ne oīno fidei renunciet ꝙ̄uis indies indignos ad maiores assumi dignita-
tes aduertit. vt nobis modo factū ē. nā diuina potētia tūc potissime demonstraꝛ
cū subleuat q̄ sūt minima ⁊ consilia eius nr̄a non possunt ingenia attingere. Ite-
rum vale. Datū rome die xxiij. decembris. Anno dn̄i. M.cccclvi.

Offert se ꝓmotorē quantū possit. **Epistola.ccxvij.**

Aeas cardinalis senēsis Alexio epo clusino. S.p.d. Cognoscim⁹ ex his q̄ senas ad nos venerūt ꝓmotionē nr̄am tibi iocūdā fuisse idq̄ʒ mltis signis monstratū esse. Multa hactenus tibi debuimus ꝓ tua erga nos solita caritate ſ nūc magis ac magis obligamur. Erim⁹ itaq̄ʒ tui semper memores et q̄uis dignitas nobis credita paruʒ merentibus oneri potius q̄ҫ honori sit. Si tamen in ea boni aliq̄d erit id cōmune nobis cū tua dignatōne futuꝝ est atq̄ʒ ita cupimus ꝑsuasum esse. Uale ex vrbe die.xxiiij. decembris. M.cccclv.

Confidit in deo qui dignitatem dedit: in sufficienti vires tribuat. **Epistola.ccxviij.**

Aeas cardinal' senēsis Johāni episcopo grossitano. S.p.d. Si cui ꝓmotionē nr̄am placuisse credim⁹. id ꝑfecto de tua reuerēda paternitate non dubitam⁹. Scimus em̄ q2 nos solide amas. At ꝓpterea nr̄i honoris augmentū veluti tuā gloriā ducis. neq̄ʒ falleris. Minime em̄ honorari possum⁹ q̄n ꝑticeps nobiscū sis. nos tn̄ ignoram⁹ an hec dignitas nobis credita cardinalatus decori sit cū impares sumus tanto muneri. Cōfidim⁹ in deo q̄ dedit vt vires tribuat ad cōseruatōneʒ huius status. vtcūq̄ʒ sit tibipsi ꝑsuadere volum⁹ nos erga te esse q̄ olim fuim⁹ ad emolumēta et honores tuos omni tempore volentes. Tm̄ rogam⁹ vt siq̄ sint qui episcopatū senenseʒ desiderēt id ex capite coneris detrahere q̄m viui nō intēdimus ecclesie senēsi dulcissime matri et spōse nr̄e renūciare. Uale ex roma die.xxix. decembris. Anno. M.cccclvij.

Cohibet vlteriorē ꝓmotionē quia mauult pauꝑ amari q̄ʒ diues odiri. **Epistola.ccxix.**

Aeas cardinalis senensis Petro cardinali sancti Marci. S.p.d. Refero gratias hūanitati tue que se tambenigne obtulit in materia comerariatus sacri collegij. Uolūtateʒ ꝓ facto suscipio. At cū intelligā id alteri officiū haberi. supplico ne vlterius rem ꝓmoueas quia nulli reuerēdissimorū dn̄orū meorū vel grauis vel iniuriosus esse volo. Maloq̄ʒ pauꝑ amari q̄ʒ diues odiri. Spero tamen tuo auxilio ⁊ sanctissimi dn̄i nostri clementia ita mihi aliq̄n ꝓuisū iri vt honeste vitā traducē possiʒ. Ex vrbe die.xxix decēbr'. An. M.cccclvij.

Nouitates de terremotu comēta ⁊ thurcis. **Epistola.ccxx.**

Aeas cardinalis senēsis Diuo Friderico cesari. S.p.d. Audies ex latore presentiū q̄ʒmirabilia ⁊ incredibilia damna fecerit terremotus in regno apulie. Nam multa opida fundit⁹ corruerūt. Alia magna ex ꝑte collapsa sunt. In neapoli oēs fere ecclesie et maxima palacia ceciderūt plusq̄ʒ triginta milia corpora oppressa ruinis tradunt̄. ꝓplus oīs habitat i tētorijs. Rex aragonū qui aberat audito nouo incidit i febreʒ et colicā passioneʒ ferebat̄ curatus. nūc dicitur recidiuasse ⁊ vita eius i periculo esse creditur. Q2 si moriatur tantus rex (q̄d absit) nō frustra cometaʒ vidim⁹. cuʒ thurci fugati et magna ex parte cesi fuerūt gubernator hūgarie ⁊ frater Johānes obierūt. Comes cicilie interfectus occubuerit. Et ꝑfect⁹ vrbis comes tagloton⁹ vita fūctus sit. Sʒ velit pietas diuina tantū regeʒ adhuc diutius terris cōcedere cui⁹ obit⁹ magnaʒ ytalie et hyspanie partē ꝯturbaret. Datū rome die.xxviij decēbris. Anno. M.cccclvij.

Pollicetur se promotorē in requisitis. **Epistola.ccxxi.**

Aeas cardinalis senēsis Mariano zozino senen̄. S.p. dicit. Promotionē nostrā ad cardinalatus ordinē iaʒ te accepisse nō ābigim⁹. aucti honore ꝑter merita sum⁹. Pond⁹ lōge mai⁹ impositū nobis ē q̄ʒ ferre possum⁹

Siquid tamen est in hac dignitate nobis credita qd tibi tuisq3 cõducere queat. nisi libere nos reqsiueris amicicie nostre veteri iniuriā feceris. Nam beniuolētia que vera ē supueniēte quouis honor cumulo plus augeri q3 minui ꝯsueuit. Nos te tuisq3 rebus deinceps ita vtemur queādmodū olim soliti sumꝰ. Tu si erga nos secus feceris hominis officio fungeris haud recte ꝺ amicicia sentientis. Uale ex vrbe die.xxx.decembris. Anno. M.cccclvij.

Epistola.ccxxij.

Promotionē suam notificat.

Meas cardinalis senensis Magistratui Balie. S.p.d. Non mea vtus q̄ scio q̄tenuis ē ꝫ bonitas sūmi pꝰsulis calixti et intcessio diui cesaris Friderici ad cardinalatꝰ honorē hodie me ꝓuexit. Nō ē cur ex h meꝰ turgeat animꝰ. Nam dignitas minꝰ merēti credita oneri potiꝰ ē q3 honori. Itaq3 nō veluti iactabundus collegio vr̄o ꝓmotionē3 meam significo. Sed q2 dignū existimo q̄cunq3 mihi obueniunt vobis nota efficere. Nā siqd erit in hac noua dignitate mea vel honoris vel emolumēti id totū defugat dulcissima patria volo. Ad me nihil nisi labores molestieq3 ptinebūt. Datū ro. die.xxvij.decembris. Anno. M.cccclvij.

Epistola.ccxxiij.

Congratulatur promotioni.

Franciscus pychonius Enee cardinali senensi. S.p.d. Gratulor ytalie et reipublice xpianor̄ ⁊ nostre ciuitati. quibus ob tuā promotionem bn̄ leuenisse putaui. Commune est bonū et communis de te est omibꝰ leticia nū-q3 fuit hic ciuitati tantꝰ animorū cōsensus in idem gaudium. Hec diuinitus instituta credendū est. Nam de sua ecclesia deo cura ē. Uidet quanta ē hominis id est tue reuerēdissime paternitatis pstantia cui benigna est mens hoim deorq3. Ego q̄nto gaudio afficiar non possum lr̄is explicare. qn̄quidē vincit gaudiū magnitudinē omniū epistolar̄. Dn̄i de balia elegerūt me oratorē necdū me mittūt. Spero tn̄ an̄ festa natalis iter arripere. Interea rogo tuā reuerendissimā dignitatem digneris me auditorē tuū eligere. Potes apud te hominē me peritiorē inuenire. hominē xpo deditissimū tue reuerēdissime pr̄nitati vt ego sum. q̄ te tuaq3 omia diligat inuenire nec in ytalia nec in germania poteris. Recōmendo me tue reuerēdissime paternitati. Ex senis die.xxij.decembris. M.cccclv.

Epistola.ccxxiiij.

Notabiliter de eodem.

Georgiꝰ lollius doctor Enee cardinali senen̄. S.p.d. Gaudeo reuerendissime pater domine mi sacrosancte romane eccl̄ie que talē viru3 in sacro admisit senatu per quē res sua summa in agēdo industria et optimo in prouidēdo ꝯcilio guberneṫ. Gaudeo reuerēdissime dn̄ationi tue. cui maximis in negocijs labor. ⁊ summis in piculis fortitudo. innumereq3 ac ingētes virtutes partim debitis honestanṫ premijs. etsi non ignorem labores cum gloria augeri: letor patrie que tantū glorie affecuta ē quantū ferre petere decuit. Qd etiā ad summū reipubli. maxime ꝓfutur̄ non dubitat. presertim in hac tam maxima temporum difficultate. Gaudeo letorq3 omibus bonis q̄bus vehemētius adauctā esse bene agēdi auiditatē q̄s non putet. Cum vtutes extolli premijs adornari videt. precipue litterar̄ studijs dediti cū talē p se studior̄ suor̄ ducē intueanṫ. Letor sūmopere mihipsi. Cui tota ciuitas gaudet. vniuersus ꝑplus letaṫ. singuliq3 ciues congratulanṫ. Cateruatim domū ventitāt q̄si hec oia ipse sim adeptus. Et id q̄de3 iure. q̄d enī maius hoc in seculo asseq̄ possim q3 sūma gl̄ia extolli eū. q̄ me ab incunabulis vsq3 seu a teneris vnguiculis semp atq3 vnice dilexit. Cui magis q3 genitori sū obnoxiꝰ nisi reus sim sūme ingr̄titudinis. q̄ crimine apud ꝯsas nil olim deterius. Etsi nō ignorē fortē ⁊ ꝯstantē reuerēdissime dn̄ationis tue animū. huiusmodi i rebꝰ minime efferri. ꝫ incōcussū geri vt magnanimū dec3. Dnꝰ aūt qd-

cuncta pro xpi religiōe. et sacrosancte ecclesie statu equo aīo ac libēti subire. Hoc tamen totū vt tibi bonū felix faustūqꝫ sit deū immortalē oro obsecroqꝫ. Sitqꝫ reuerendissime dñatōni tue semper ꝓpitius. Ego autem et sibi et reuerēdissime do. tue cōmendatus optime ac feliciṫ valeo. Senis. xx. decembris anno. M. cccclvij.

Promotionem suā notificat. **Epistola. ccxxv.**

Eneas cardinalis seneñ. Petro noxetano. S. p. d. Quod cepisti apud nicolaum pontificē maximū nūc diuus calixt⁹ ꝯsūmauit sacro collegio cardinalium sumus aggregati immeriti et indigni q uides. Sed tūc ostentāt principes suam potentiam cum ex infimis sublimes faciūt. Quod aduertēs alexander macedo. in asia ortulanū quēdā ad regni fastigiū euexit. Et nos igiṫ sūmus dñs noster erexit ex puluere fecitqꝫ cū principib⁹ ecclesie sedere. In qua re siquid boni est id cōmune tibi nobiscū esse volumus. Nam si qñ te basilee dileximus nūc maxime amamus hoc te scire voluimus. Vale ex vrbe roma die xxviij. decembris. M. cccclvij.

Se offert vsui tāqꝫ frater. **Epistola. ccxxvj.**

Eneas cardinalis seneñ. Johāni cōpisio epo placentino. S. p. d. Audisti ex aliis opinamur nos cardinalat⁹ ordinē adeptos. Et ꝗuis indigni hoc honore sumus. id tamē tibi gratū esse confidimus. Quis enim amicus ē et amici exaltationē nō querit. At pro meritis dices amicū amici dignitatē expetere. Istā amiciciā stoicoꝝ fortasse sententiā dictauit. Amicicia nr̄a ex mera phīa est et pingui quadā minerua res metiṫ suas. Utcūqꝫ nobiscū actū ē: nostrā ꝓmotionē tibi dulcissimā fuisse cōfidimus. Cū ad nos nun ciū eius delatū est. vellem⁹ id primi enūciasse patri amātissimo. Sed nulla lr̄arū velocitas est que famā imitari possit. Audisti ex aliis nobis cardinalatus creditā dignitatē audi et nūc ex nobis. Et ꝑsuade tibi nos eos ēe erga te q̄ papie mediolani basilee romeqꝫ fuim⁹. Et nobis pro veteri amicicia tāqꝫ fratre amantissimo vtere. Ex roma die. xxviij. decembris. Anno. M. cccclvij.

Refert grates congratulatori. **Epistola. ccxxvij.**

Eneas cardinalis seneñ. Comiti Jacobo piccinino. S. p. d. Illustris et magnifice comes amice charissime. accepim⁹ hūanissimas lr̄as tuas q̄b⁹ de promotione nostra ad cardinalatū cōgratularis. Offers officia et operas tuas ad beneplacita nr̄a et teipsum efficis nobis cōmendatū. rogans vt negocia tua cū frequentius requiramur gratioso fauore exequamur. Respōdebimus breuiter hmōi argumēta tractanti qui facta magis q̄ verba requirit. De gratulatione quā sincero ex animo ꝓdire nō ambigim⁹ grās agim⁹ ideoqꝫ pro tuis oblationibus dicim⁹ sentiētes nos ꝓpterea tue magnificētie plurimum obligatos. Honori tuo et cōmodo vbi p nos aliq̄d agēdū occurrat bono aīo fauebim⁹. Vellem⁹ inter te et seneñ. eā vigere beniuolentiā que inṫ cos clareqꝫ memorie genitorē tuū olim viguit. Sic enim liberiori et promptiori animo et loqui et scribere et subuenire alṫ alteri valeremus. Datū rome die. xviij. Januarii. M. cccclvij.

De cōsolatione super morte. **Epistola. ccxxviij.**

Eneas cardinalis seneñ. Johāni Miraballio equiti neapolitano. S. p. d. Non scripsimus tibi statim cū audiuimus dilectissimū filiū tuū mortem obiisse. Neqꝫ enim consolari magnificentiā tuam poteramus: ipsi consolatione indigentes. Nihil enim minus me afflixit prudētis et ornatissimi viri rapt⁹ q̄ te eius parentem. quippe tu filii mortē (vt natura iubet) grauiter et acerbe tulisti nos et illius obitus et tuus meror non mediocri dolore affecit. At nūc paululum ad nos reuersi et humanarum rerū conditiones animo reuoluentes arbitramur te pro tua sapientia finem luctui posuisse. neqꝫ amplius velle angi super his

que mutari non possunt. Omnibus vna conditio posita est tandem mori lex na-
ture est imutabilis & ineuitabilis: que licet vnū ꝙ̄ alterū serius apphendit. bono tñ
viro nūq̄ȝ tempestiuioꝛ putāda est qui ex tenebris trāsit ad luce & ex laboribus ad
quieté: ex miseria ad felicitaté. Cū ergo filius tuus vitā mundā atq̄ȝ optimā du-
xit: cōgaudere illi debemus: quia terrena & trāsitoria pro celestib⁹ atq̄ȝ eternis ꝑ-
mutauit. Oramus igit̃ vt questibus & lacrimis modū ponēs tibi & reliquis filijs
tuis hilaritaté sumens consulas: neq̄ȝ eñ nobis & ipsi proli tue quicq̄ȝ grati⁹ aut
acceptius pstare potes q̄ȝ tuā vitā cū iocunditate & leticia traducere. quod certe
facies cū cogitabis diuinā pietaté de donis innumerabilibus cumulasse. Nam &
vitā longā & opes amplissimas & regū grām & sobolē electissimā & nomē bonum
& inter omnes italos atq̄ȝ externos maximā reputationē deus ipse magnus & mi
sericoꝛs cū sapientiā ante donasset liberaliter elargitus est. Datū rome die. xviij.
Januarij. Anno domini. M.cccclvij.

Congratulatio sup promotione amici. **Epistola. ccxxix.**

Ogius floꝛētinus Enee cardinali senensi. S. p. d. Cum audissem pater mi
p reuerendissime te factū esse sancte romane ecclesie cardinalē gauisus sum
Sane maioré immodū prout amoꝛ in me tuus & mea erga te obseruātia
postulabat. Id vo maxime mihi fuit voluptati cernere eā dignitaté (que maxia
est) in te collocatā: que nō ambitu vel gratia sed virtutū studijs quesita esse vide
ret. Accedit ad cōsolationē meā & summā iocunditaté ꝙ̄ vir eloquētissim⁹ opti-
misq̄ȝ artibus eruditus fructū eloquētie & doctrine sit (qđ perraro accidit) ꝯsecu
tus. In quo gloriari quodāmodo mihi merito videoꝛ posse nr̄i quondā oꝛdinis
virū. hoc est eloquētie studijs & dicendi exercitio ꝑstanté eo in statu esse collocatū
vt sue doctrine emulos extollere. & eis presidio atq̄ȝ oꝛnamēto eē possit. Magnū
ꝑfecto eloquētib⁹ viris suffragiū ex hac tua dignitate ꝑpositū esse videt̃. cum sint
habituri veluti certū refugiū in quo illoꝝ desideria cōquiescant. Ego quidé ꝓmū
tua tū vo mea. tuȝ eloquentiū omniū causa gratuloꝛ & exulto te tam in insigni lo-
co positū nō secus ac si aliqua mihi ꝓspera foꝛtuna accessisset & illū mihi diem il-
luxisse felicē puto ꝙ̄ declaratus es cardinalis cū palā factū sit locuȝ esse probitati
& doctrine & nō semp neglectā iacere virtuté. Quod vo ad me attinet magnū re-
bus meis existimo esse fructū. Scio enim te maioꝛi animo ac promptioꝛi diligen
tia curaturū que ad me ptinēt q̄ȝ hi quoꝛū mens & voluntas remissioꝛ est in doc
viris subleuandis. Sentiāt alij quod velint. virū doctissimū & oꝛnatū virtutib⁹
necesse est doctos diligere ac bonos. Nō mihi tamen tm̄ arrogo vt profitear me
doctrina & virtute preditū esse. Id dicā dedisse me operam quoad facultas tulit
vt nō in postremos essem reijciendus: nolo (vt plures solent) cōmoꝛari in tuis
laudib⁹ aut meritis enumerādis: ne videar (qđ viciū ꝓcul abest a meis moꝛib⁹)
adulatoꝛis officiū assūpsisse. Hoc tñ ꝓfitear tāte dignitatē tibi gradū tāq̄ȝ tuarū
virtutū premiū fuisse tributū. Vale & pogij tui memoꝛ Floꝛentie die. iiij. Janua-
rij. M.cccclvij.

Suadet fedus inire cū sūmo pōtifice **Epistola. ccxxx.**

Aeas cardinalis senensis Magistratui balie. S. p. d. Decreuerat ꝑ hos
dies sanctissim⁹ dn̄s nr̄ certū oꝛatoꝛē suū ad vos trāsmittere. q̄ vobiscum
ad ea intercedat. p que pax vestre ciuitatis & securitas libertatis & regimi
nis vestri solidari posset. Et quātū eius mētē capere potuim⁹: sua sanctitas alie-
na nō esset ad certā vobiscū intelligentiā habendā. per quā & vestra erga eū deuo
tio & sua in vos protectio cōfirmaret̃ augeret̃q̄ȝ. Ad quā rē etiā nos suā pietatē
hoꝛtati sumus. Veret̃ tñ ipse pōtifex maxim⁹: ne suus oꝛatoꝛ frustra de his apud
vos ageret: que res nō esset apostolici sedi honoꝛifica atq̄ȝ ideo suspēdit illi⁹ missi
onē. Oꝛ si vestre magnificētie ad hoc animate sint cupiantq̄ȝ verā & efficacem ha-
bere intelligentiaȝ cū ipso summo pastoꝛe. idq̄ȝ nobis significauerint. speram⁹ ita

efficere q̄ orator predictus ad vos transmittet. et ad effectus predictos operas suas interponat. Nos aūt aduertentes animo quātas superioribus dieb⁹ vestra respublica passa est calamitates et ad ea sedulo intendentes p̄ que vestrū regimē patrie vr̄e (vt quidē putamus) saluberrimū confoueat et stabiliat. nihil arbitramur vtili⁹ q̄ hoc tp̄e ciuitatē vestrā cū omnib⁹ bonā amicitiā et vicinitatē cū summo vero pōtifice sp̄alem habere intelligentiam qua illa vos vt filios tueat et vos eū vt patrē reuereamini. Sup qua re vestrū responsum p̄stolamur. Datum rome xxij. Januarij. Anno. M.cccclvij.

De eodē et credita reposcit. **Epistola.ccxxxi.**

Aeneas cardinalis seneñ. Johanni bichio ciui senensi. S.p.d. Uidebis que scribimus magistratui balie cogita super illis et nobis rescribe. Nos salutē vestri regiminis in eo cōsistere arbitramur vt cū vicinis omnibus bonam amicitiā tenentes cū summo pontifice sp̄alem intelligentiā habeatis. etenim vos cum papa patre omniū sp̄aliter colligatos nemo infestabit. De alijs aūt vestrum sit cogitare. Preterea non habebūt locū rebelles vestri vnde quouis pacto vos offendāt si pape vniti eritis. Uerū hec cogitari nullo mō queunt nisi res pecuniaria a vobis absoluat. Suademus ne cū illo qui vobis libertatē tutatus est et in futurum tueri pōt. et vult si vos volueritis de pecunia modica cōtēdatis. Nos insup sciētes tibi cōmissam eē expeditionē crediti nr̄i cōmendam⁹ eam rē amico optimo et singulari quē scim⁹ nobis nō defuturū. Ex vrbe. xxij. Januarij. M.cccclvij.

De eodem. **Epistola.ccxxxij.**

Aeneas cardinalis seneñ. Cristofero gabrielis ciui senensi. S.p.d. Scribimus magistratui balie aliqua que credimus ad vtilitatem reipublice pertinere. Ea videbis et intelliges. Scimus magistratus vestros oīa meli⁹ intelligere per sese q̄ nos cogitare possumus. Tamen vt hi qui patrie nr̄e tenemur cōsulere cogitauimus que credimus esse salubria eidē. Rogamus examines oīa et que vobis meliora vident nobis significes. Nos eñ vbi videmus patrie vr̄e et p̄nti ei⁹ regimini posse bene cōsulere nō deerimus. Insup q̄ tibi cōmissa est et aliquibus alijs expeditio nostri crediti petim⁹ vt tanq̄ amicus noster (de quo plurimū cōfidimus) opas tuas impartiaris cum effectu vt nobis fiat satis. q̄ multis vrgemur oneribus. Datū rome. xxij. Januarij. M.cccclvij.

De eodē et petit responsum. **Epistola.ccxxxiij.**

Aeneas cardinalis seneñ Leonardo de beneuolentib⁹ ciui senensi. S.p.d. Sepe simul locuti sumus de republica seneñ. Fuitq̄ nostra (si recte meminimus) sententia expedire ciuitati seneñ. cum vicinis omnibus pacem habere illisq̄ morē gerere vbi sine detrimento magno id fieri possit. cum papa vero omniū cōmuni patre amplius atq̄ amplius sese intelligere. Nā pape collegatos nullus italie potentatus vexare audebit. Secus si alterius principis aut populi vestra respublica federib⁹ implicet p̄seueramus nos eo ipso in p̄posito atq̄ ideo dn̄is balie sup ea re scribimus. Fac rogamus vt responsum det. Nāq̄ si vestros animos ad eā rem volētes inuenerim⁹ arbitramur salubrem rē p̄curatū iri ciuitati et patrie vestre et potissime regimini p̄nti. auferet q̄ vestris hostib⁹ nocēdi facultas Uerū difficile est de his aliquid tractare nisi rēs pecuniaria cōponat et que pape et que piccinino debet. Nec nobis aut honorificū aut vtile videt vestris magistratibus cū eo de pecunia cōtendere qui ciuitatē ipsam vestrā de morte reuocauit ad vitā. De p̄posito tuo curabim⁹ ea fieri que digna sūt. Jamq̄ caplo vr̄o scripsim⁹ responsumq̄ p̄stolamur. Datū rome die. xxvi. Januarij. M.cccclvij.

Congratulatur promoto optans salutem plurimam confisus de patrocinio. **Epistola.ccxxxiiij.**

b Borcius dux mutine Enee cardinali senen. S.p.d. Cum primum nobis nunciatum est cardinalatus dignitatem ad te reuerendissime pater esse delatam maximum in modum gratulati et gauisi sumus. Nam cum tua virtus: doctrina: morum elegantia. et vite sanctimonia nobis iam pridem cognita et perspecta esset. eam tibi iure optimo deferri cupiebamus. Augebat huiusmodi desiderium nostrum mutua caritas et singularis beniuolentia qua inuicem obstringimur. Itaque certo teneas maiorem etiam quam declarare possumus ex tanto munere voluptatem cepisse. Sic ipse deus noster a quo omnia bona procedunt longeuum te faciat prestetque vt eo bene beateque semper vsque ad extremum perfrui possis. Referente clarissimo iurisconsulto domino iacobo nostro intelleximus quam pleno cordis affectu tua reuerendissima dominatio nobis afficiatur. Et quod de ea deque statu suo omnium quantumuis amplissimo non minus quam de nobisipsis ac nostro disponere possemus. Et ita hac spe et fiducia freti decetero in his que nobis rome semper tractanda erunt ad tuam reuerendissimam dominationem vt ad dominum et presulem in quo summam fidem et spem locauimus audacter recurremus. Quod vero reliquum est tue reuerendissime dominationi nos nostraque omnia plenissimis manibus offerimus. ita vt eis vti et abuti possit pro sua voluntate et arbitrio. quod quanto liberius id fecerit reuerendissima.d.tua sciat nobis tanto gratius esse futurum. Datum die.xv. Januarij. M.cccclvij.

Denunciatur promotio vtrorumque amici. **Epistola.ccxxxv.**

Priores et gubernatores ciuitatis senarum Borcio duci Mutine. S.p.d. Nuncius hodierna die nobis allatus est quosdam nuper cardinales esse designatos immortalis dei gratia. inter quos vnum esse reuerendissimum in christo patrem et dominum: dominum eneam ciuem et episcopum nostrum dignissimum. Quem virum iam dudum cognouimus integerrimis moribus. summa probitate. mirificisque virtutibus et doctrina preditum. natumque claris parentibus et ex modestia et antiquissima familia nostre ciuitatis. Quod quidem non modo vrbi nostre verum vniuerse reipu. salutare admodum faustumque fore existimauimus. Idcirco cum omnia que accidant communia nobis esse cum tua illustrissima dominatione arbitremur: significandum duximus. congratulandum quoque eidem illi dominationi tue quam perpetuo felicem esse vehementer cupimus. Ex senis die.xix. decembris. Anno. M.cccclvij.

Pollicetur diligentiam super commendatis. **Epistola.ccxxxvj.**

Eneas cardinalis senen. Johanni frunt prothonotario coloniensi. S.p.d. Accepimus literas tuas quibus rem tue prepositure nobis efficis commendatam. Amamus te et semper loco fratris amauimus. Nec modo de nostra mente decidisti nec decidere potes dum fruimur aura. obtulimus procuratori vestro nostras operas. Si quid erit quod ille nobis expetierit haud quaque frustrabitur si modo res erit que vires nostras non superet. Cupimus te videre atque amplecti aliquando (si deus dederit) antequam hac luce migremus. Ex veteribus enim veris ac solidis amicis quos basilee dileximus pauci tecum supersunt et vita nostra instar fluminis rapidi abit. Non possumus tenere lacrimas cum prisce beniuolentie nostre mentio incidit. Itaque iam vale et reuerendissimo domino colonien. commendatos nos effice. nam sui sumus. Tilmanno preposito sancti Florini et Johanni polart nostro nomine salutes dicito. simulque Johanni winderos nosque illis ad queuis beneplacita offerto. Iterum vale.

Grates refert de congratulatione promotionis sue. **Episto.ccxxxvij.**

Eneas cardinalis senen. Anthonio petri collen. S.p.d. Tam iocunde fuerunt nobis litere tue quibus de suscepto cardinalatus honore congtularis quam tibi gratam responsionem nostram esse confidimus. Nihil nobis dubij est et anthonio et tibi nostrum omne decus summopere acceptum esse. Sed vtinam dignitati satisfacere possimus et ita nobis

deus agere vitā tribuat ne munus qđ nobis splēdori est ex nobis polluatꝛ qñ q̄dē impares sum⁹ qui hoc gradu potiri debeam⁹. Speram⁹ (si deus annuerit) estate ꝓxima patriā reuisere. Tūcq; ⁊ anthoniū ⁊ te illic conuenire ⁊ amplecti. Quos amamus ⁊ amabimus dū p̄senti fruimur aura neq; vera beniuolentia superuentu dignitatis auferetꝛ. Rogasti vt rescriberemus: fecim⁹ non inuiti ⁊ manu ꝓpria qđ iam nobis perrarū est breuē hāc epl'am exarauimus. Sumus in scribēdo breues In loquēdo longiores erimus. Uale ⁊ nomine nostro anthoniū valere iubeto. Ex vrbe die. xxij. februarij. Anno. M.cccclvij.

Petit moniales ꝓ se deū exorare vt collato honore digne p̄esse possit.

Epistola. ccxxxviij.

Aeneas cardinalis senen̄. Dorothee sanctemoniali sue consobrine. S.p.d. Charissima soror ⁊ filia i xp̄o amātissima letati sum⁹ in tuis l̄ris quas tua vice videmus. Cōsolatꝛ nos tua vita deo (vt cōfidimus) accepta. Perge ⁊ seruito deo q̄ seruos suos sui regni cōsortes facit. Cōgratularis nobis ꝓ dignitate cardinalatus. Graue pōdus accepim⁹ ⁊ magis q̄z nr̄i queāt humeri ferre. Tu ancilla dei fac qđ dicis roga deū ꝓ nobis. Idē quoq; vt relique sorores tue faciāt exhortare. nisi enim diuina opituletꝛ gratia non est q̄ tantā ferre sarcinā valeam⁹ Confidim⁹ in tuis orationib⁹ ⁊ aliarū ꝑsonarū deo dedicatarū. Priorissam tuā vt nostro nomine salutatā reddas volumus quā sanctā esse virginē ⁊ matrē accepimus ⁊ optime filias suas in monasterio gubernare. Placet deo placet ciuitati ⁊ nobis perseuerate. Omnis breuis est vita. Et q̄zuis est labor eē inclusum nō sunt tn̄ passiones huius seculi que cōparari possent ad futurā gloriā que reuelabitꝛ in nobis. Gregorius lollius frater tuus ⁊ noster nobiscū est: ⁊ bene h; noli ei⁹ causa te affligere. Bene vale. Ex roma die. xxij. februarij. M.cccclvij.

Expedire scribit oratorē apud sanctissimū haberi ⁊ incarceratū emācipare.

Epistola. ccxxxix.

Aeneas cardinalis senen̄. Magistratui balie. S.p.d. Retinuim⁹ tabellariū vr̄m in hanc vsq; diē vt (si possemus) rei vr̄e melius ꝯsulerem⁹. ⁊ circa negocia tritici ⁊ circa montē acutū. sed nō potuimus aliud obtinere q̄z pridē imo nescimus vnde procedat sanctissimus dn̄s noster q̄ prius ait velle pecunias ex pascuis ꝓueniētes cōuerti in solutionē castri custodie. nunc mutatus est neq; audire vult verbū. Itaq; (sicut in alijs l̄ris vobis scripsimus) vtile videtꝛ nobis mitti huc aliquē oratorē laycū q̄ audacter loqui possit. Naz sua sanctitas statim nos tacere iubet cū de hac re loquimur. Et dignū est nobis obedire. Oratori vr̄o aliꝰ eueniet cui nos etiā assistem⁹. Et ꝑfecto quāto pl⁹ hec materia mōtis acuti differtꝛ tanto peius est. Speramus si mittetis oratorē fortasse dominus de vrsinis cōtentabitꝛ de pascuis si tamen proueniatꝛ solutio eoꝝ. Alioquin de bursa pape nihil extrahetꝛ. in mora periculū est multis respectibus. Uidebitis que scribit dn̄s noster in breui suo ⁊ de pascuis mutatum est vt prefertꝛ. De tritico non est mirum si haberi nequit. Nam nec per vsum subditi ecclesie triticum (vt petebāt) habere potuerunt. Et franciscus venerio ob rem frumētariā male administratam in carcerem coniectus est. itaq; desperata est huiusmodi materia. Scripsim⁹ nuper de domino Gregorio. Facietis nobis rem gratissimā si eum absoluatis ab impositꝪ sibi calūnijs. neq; dignum est vt ad relationem nepharij hominis ⁊ in tortura loquentis ac de auditu asserentis. nō de visu vir bone fame doctor insignis ⁊ ciuis nō ex vltimis dehonestetꝛ. Cū si ceteri deessent illđ suffragari deberet q̄ noster frater est ⁊ viuit nobiscum qui vere reipublice: nō vulgariter seruiuimus ⁊ in futurum (si vita comes fuerit) possim⁹ aliquando prodesse: quod fecim⁹ ⁊ faciemus omni tempore animo volenti. Mittimus vobis quitantiam pape per suum breue nobis directum ⁊ comitis Iacobi per publicum instrumentū. Superest vt de futuris solutionibus in tempore prouideatis. Datum Rome die. xxij. februarij. Anno domini. M.cccclvij.

Notificat suā promotionē ⁊ offert
se ad beneplacita obsequiosum.

Epistola.ccxl.

Eneas cardinalis senensis Theoderico archiepiscopo coloniēsi. S.p.d.
Scio semꝑ me charū ac acceptū fuisse dignatiōi tue postq̄ꝫ germaniā inco
lui a quo tēpore iam.iiij.⁊.xx. anni decurrerūt. Plurima eīm beneficia plu
rimosq̄ꝫ fauores impendisti mihi sed nō valui rependere vicez. Quid eīm ego ver
miculus cōtra tātū principē prestare poterā. Non fui tamen ingratus (siquidez
gratia etiā solo animo impendit) colui ego dignationē tuā amaui obseruaui su-
pra ceteros nostri seculi principes ⁊ cū aliud nihil possem nomē tuū quocūq̄ꝫ di-
uertebam. etsi nō paribus virtuti tue. at saltē quibus poterā laudibus extollebā.
Nihil est quod vltra tūc principi de me optime merito exhibere quirē. Nūc for-
tasse ⁊ si minimū est quod valeo aliquid tamē plus dignationi tue cōferre q̄ꝑ priꝰ
licebit quādo cardinalatus honorē nō meis vllis meritis sed diuina charitate et
summi presulis beneficētia sum obsecutus. Atq̄ꝫ hoc est qd̾ his lr̄is tue dignatio-
ni notificare libuit. nā ego qui tuus clericus p̄sbyter ⁊ epūs fui. tuus quoq̄ꝫ cardi
nalis esse nō desinam. Vtat̄ me igit̄ dignatio tua neq̄ꝫ mihi vllo in tp̄e vllo in la-
bore ignoscat. nā tūc me viuere iuuabit cū pro te. tuis consanguineis amicis be
niuolis exercebor. Datū rome.xxiiij. februarij. M.cccclvij.

Consiliat̄ amico quomodo cōsequat̄
notabile cōmendatū monasterij.

Epistola.ccxlj.

Eneas cardinalis senēsis Roderico cardinali sancti Nicolai. S.p.d. Tri
ne iam mihi reddite sunt lr̄e tue suo more suauissime ⁊ ab amantissimo pe
ctore prodeuntes. prioribus respōdi nō vt debui sed vt potui. Quis enim
tam euiscerate charitati satisfacere possit. Scio q̄d debeo. facio quod valeo. Ad
vltima scripta ꝓpero nō repeto quod de beniuolētia vltro citroq̄ꝫ dici posset. meꝰ
animus tuus est. dabūt aliquādo testimonia nō verba sed opera. Sūmo pontifi
ci nō desino. de charissimo sibi nepote cū se offert occasio loqui. nec pretereo intā-
ctā cancellariā. nihil adhuc solidi est manet arbitro alta mente repositū cōciliuz
Nō oia prodit senex que facturus est. cū negat tūc maxime cupit. Nō cessabo cū
licebit iterū atq̄ꝫ iterū ꝑloqui. fama hic est vacasse epatum tulensem. Episcopꝰ
eius loci monasteriū cōmendatū habuit. cuius animꝰ valor mille ⁊ q̄ngentorum
aureoꝝ esse fert̄ sub ditione ducis burgundie. Dn̄s noster id tibi cōmendaturuz
se ait. rothomagen̄. eius rei ꝓmotor fuit. Ex vsu erit illi scribere ⁊ rogare eum vt
rez ꝑagat. Qd̾ si feceris noli me quoquo mō noiare atq̄ꝫ hec secreta sint. Ita eīm
expedit. Intellexi que scribis de p̄sidatu fabriani. Rogo velis hortari ciues eius
oppidi vt exnūc eligāt bartholomeū massanū illū doctorē ⁊ affinem meū neptis
mee virū pro sex mensibus sequentibꝰ amicū magistri symonis. Electio eīm solet
fieri post introitū potestatis noui inter duos menses. Itaq̄ꝫ vtile fuerit ꝑuenire
Scio illos cōplacituros dignationi tue. Sūmus pōtifex bene valet. Datarius
(vt fama est) thesaurariꝰ creabit̄ ⁊ bartholomeꝰ regnatiꝰ ꝓthonotariꝰ dignita-
tē assequet̄. cardinalis papien̄. infra biduū aduenturus fert̄. De neapolitano ni
hil est certi cū rex ille nō oino cū pietate ap̄lica ꝯsonet. Florētini arbitrali dn̄i nr̄i
sententia in.xviij. milibꝰ aureoꝝ damnati sunt dn̄is de gābatritis ob certa q̄ illis
oppida abstulerunt nihil plus noui est. Cōmendamus nos tibi cui seruire presto
sumus. Ex vrbe die.xxiiij. februarij. M.cccclvij.

Refert grates clero suo ꝓ ꝓcuratorē suū de chari-
tatiuo subsidio ⁊ ꝑcipit satagere vt detētꝰ emācipet̄.

Episto.ccxlij.

Eneas cardinal̄ senen̄. Frācisco picholomeo. S.p.d. Accepimꝰ tuas lr̄as
triplicatas. Ad priores r̄ndimꝰ q̄bꝰ de locatiōe epatus mirari videris.
Nihil est q̄ꝑ inde cōmouearis. Nos clero nostro nūq̄ꝫ oneri fuimꝰ nec vo-
lumus eē. Quippe q̄ plebē nō modo clerū affectu colimꝰ singulari. Nō dispone-
mus vt putamꝰ de illo regimine an̄ aduētū vr̄m. Et tūc faciemꝰ vt bonū pastorē

decet qui nõ cõmedat oues lupis. Placet qd fecisti cũ clero. Summulą de ducētis ducatis cõtētissimi sciētes inopiā in q̃ estis. Placet q̃z differre ad tēp⁹ exactionē medie ptis. Volum⁹ vt nr̃o nomīe ipsi clero grãs agas ⁊ dicas nos semꝑ futuros ad ea que illis conducāt paratos. Miramur capitulũ in facto ꝓpositi nõ aliter de nobis q̃z scribat fidē adbibuisse. nec scimus an velimus hoc onus iudiciale accipere ⁊ strepitũ illũ audire. cupimus leonardo beneuolenti hec ipsa referas. In facto Gregorij laudam⁹ diligentiā tuā vtq̃z cõtinues hortamur donec bon⁹ assit exitus. Nã gregorius vt vidimus ex copia citationis ꝓrsus est innocens. Ait em̃ q̃ eũ criminat᷑ Anno dñi. M.ccccliiij. mense aprili locutũ esse gregoriũ cũ aliq̃b⁹ in sancto desiderio. Iterum eodem mense pulopost fuisse in domo omnimode bellantibus. Iterum eodem mense paulopost fuisse. vt audiuit accusator ipsum gregoriũ in domo oratoris veneti ⁊ ibi scripsisse cũ alijs cũ iacobo piccinino. Vides cũ non ponat᷑ dies mēsis rem ꝓtendi verisiliter ad. xv. ⁊. xx. diē aprilis an̄q̃z scriberet᷑ piccinino. at gregori⁹ quarta mēsis die ex senis abijt ad regē aragonum accusator insuꝑ de audito loquit᷑. Ista nõ coherent. Preterea velis hominē innocentē iuuare ⁊ potissime nr̃o intuitu imo iussu. Tibi em̃ ꝑcipim⁹ vt ꝑlatus tuus ne quo pacto hãc defensionē ꝑtereas. Scimus viros magnificos Iohannē gucci ⁊ Franciscũ luc⁹iũ ⁊ cristoferũ nantis amicos eē nostros nobisq̃z fauere. Hos aũt alios adito ⁊ cura hanc cãm ꝓ nr̃o desiderio terminari q̃nquidē nos semper ad ea tendimus q̃ sũt illi regimini vtilia ⁊ honorifica. Vale ex roma die. xxiij. Februarij. Anno. M.cccclvij. De nepte nr̃a dicito cũ parentib⁹ nos man⁹lauim⁹.

Gratanter suscipit carmen de eius preconijs compositum.

Epistola. ccxliij.

Æneas cardinalis seneñ. Lodusio crebello mediolanēsi. S.p.d. Accepim⁹ carmen tuũ Lodusi nobis amātissime nõ sine animi singulari voluptate q̃uis nobis plura tribui vis q̃z debita sunt. Scimus impfectũ nostrum ⁊ q̃z procul ab eo simus hoīe quē describis nõ ignoram⁹. At si peccari erga nos aliquē oportet. malimus laudãdo q̃ vituꝑando metas ab illo trãsgredi. Fecisti qd amātes cõsueuere. Dixisti de nobis nõ que modo sciebas verũetiā que voluisses esse vera. Permittim⁹ oīa dilectioni tue. Nesciebam⁹ ante hos dies vbi locorum esses vel que te fortuna teneret. nũc certiorati sum⁹ ⁊ tuis scriptis ⁊ ducalis oratoris verbis. esse te optimo loco apud illustrissimũ ⁊ magnanimũ ducē mediolani ab eo q̃z diligi. Id est supra modum nobis gratissimuz. Videmus em̃ tue ꝟtuti quā sꝑ magnifecimus suũ locũ eē tributũ. Dignus ē ille cui fuias. Nã cui hoc tpe honestius famuler q̃z ei q̃ totius italie splendor esse ⁊ decus singulare oīm iudicio existimat᷑. Perge oramus ⁊ illi vt tua ꝓbitas te hortat᷑ indefesse tuos ꝓbe labores. Neq̃z em̃ sinet ille tuā virtutē iacere. Cũ aũt facultas aderit nos illius excellentie cõmendatos efficies. q̃ ꝓ singulari munere feremus siq̃ñ aliquid accidat in q̃ sibi fuire ac ꝓdesse possim⁹. Vale ex vrbe die. xvij. febrvarij ãno. M.cccclv.

Amicitiam suā notificat ⁊ se cõmendari exorat principi.

Epistola. ccxliiij.

Æneas cardinalis seneñ. Stephano de curte. S.p.d. Expectauimus insignis eques post nr̃az ad cardinalatũ assũptionē duos mēses si forte aliq̃d nobis scriberes. Videbat᷑ em̃ nobis a te scribēdi initiũ sumēdũ. ne gloria hũc de nouā dignitatē nob̃ creditā significare videremur. nescim⁹ q̃d factũ sit. nulle ad nos tue lr̃e allate sũt. nec de te q̃dq̃z audiuim⁹. Fatemur nos victos eē silentio tuo. neq̃z posse tãdiu tacere q̃zdiu ip̃e taces. Fortasse tibi equi⁹ videt᷑ nos ante scribere debuisse. Credim⁹ tibi ⁊ ab optimo singulariq̃z amico nõ egre vicimur Habeto igit᷑ has lr̃as q̃b⁹ nõ ꝓmotionē nr̃am (quā ꝑ multoꝝ cognouisti lr̃as) s̃ animũ nostrũ erga te illũ esse scias q̃ sꝑ fuit. Amauim⁹ te vnice in ep̃atu. Amam⁹ ⁊ i cardinalatu nõ min⁹. tu nosti naturā ⁊ mores nr̃os. nõ tumem⁹ nouis hono-

bus quos nobis oneri cognoscimꝰ:horrescimꝰ:cū eo loco nos euectos cernimus quē viris clarissimis debitū intelligimꝰ. Veremurq̄ ne gradus nr̄a virtute altior ad ruinā nobis sit. Utq̄ ideo si vnq̄ amicis eguimus nūc potissime illoꝝ nobis copia necessaria est. Et quoniā te veracem ⁊ amantissimū experti sumus:nō possumus te pro veteri consuetudine nō colere ⁊ obseruare. Cupimusq̄ idē erga nos te agere ⁊ eundē eē modo qui fuisti actenus. Expectamus tuas lr̄as q̄bus de tua fortūa ⁊ tui p̄ncipis optima valitudine atq̄ felicitate certiores nos efficias. Gratū aūt nobis fuerit si nosipsos dn̄o duci cōmendaueris ⁊ quāta sit nr̄a in eū deuotio demōstraueris. Est eniꝫ siquis principū et italici nominis cuius ꝓsperitati faueamus. is vnus est cuius ingenti virtute ⁊ clarissimis rebus gestis nostrū seculum illustrabit̄. Cūq̄ ille in hac curia plurimos habeat seruitores nobis quidem circūspectione:doctrina:autoritate p̄stantiores. At fide ⁊ effectu qui nos erga cū supet neminē. Atq̄ hoc te illi nomine nostro dicere ⁊ affirmare optamus. Vale Ex vrbe die. iiij. februarij. M.cccclvij.

Congratulat̄ promoto ex virtutibus enarratis e merito. Epistola. ccxlv.

Andreas cōtrarius venetꝰ Enee cardinali senen̄. S.p.d. Postq̄ mihi neapoli allatū est reuerendissime pater ⁊ dn̄e sacrosancto collegio te associatū. Sane (vt debui) cōgratulatus sum ecclesie dei. Dehinc vt tui amantissimus atq̄ obseruatissimus maximo gaudio ita me deus amet atq̄ incredibili leticia affectus sum. Tu eniꝫ reuerendissime pater cū pro viribus de sacrosancta romana ecclesia nūc publice nunc priuatiꝫ semper benemeritus sis profecto nūc egregie tue virtutis premia cū ingenti laude ⁊ gloria pulcerrime es consecutus. Presertim cū semꝑ ea de te omniū esset opinio ꝓ tuis amplissimis atq̄ maximis in rēpublicā xp̄iana meritis ⁊ officijs pro gloria rerū ad te gestarū. pro tua sūma integritate:cōstantia:religione:sanctimonia:prudētia:doctrina:eloquētia: ⁊ (vt vno verbo ꝯstringā) diuinarū atq̄ humanarū scia vt ab oībus sūmo sacerdotio dignissimus habereris. Nō scribo hec temere:noui aīum. noui ingeniū:noui cōsiliū tuū:nēpe quāti te fecerit vir ille diuinus Nicolaus q̄ntus pōtifex maximꝰ q̄ quidē cū eēt (vt ita dicā) spectator ꝑsonarū vt oībus notū est. mirū in modū delectat̄ suauitate ingenij tui: ꝓbitate:virtute:innocētia atq̄ incredibili sapiētia. vt te nō solū dilexerit verūetiā amauerit ardentiꝰ. Argumēto sūt suis in rebꝰ maximis ⁊ grauissimis ad mūdi reges ⁊ principes tot clarissime legationes q̄bus q̄dē ꝓ repu. pro eccl̄ia dei ac pro totiꝰ xp̄iani populi pulcerrime. integerrime atq̄ sanctissime functus es. Quid dicā de illustrissimis atq̄ inuictissimis orbis p̄ncipibꝰ scꝫ Friderico cesare augusto romāoꝝ impatore:atq̄ aragonū rege īclitō alphōso:quoꝝ alteri tuis p̄stantissimis rebꝰ gestis q̄ carus q̄ iocūdus q̄q̄ gratissimus fueris. quippe amplissima atq̄ maxia ista tua fortuna atq̄ dignitas declarat. Alt̄o sepenumero multis audiētibꝰ. ita regie ita honorifice:ita generose:ita magnifice atq̄ splendide de te loquit̄: ⁊ quidē cū summo omniū fauore atq̄ assensu vt ⁊ mihi dictu fortassis ⁊ tibi suasu difficile esset. Sed quid ago respu. sane cū impresentiarū cōgratulatione vtendū eēt abundantia quedā amoris mei erga te vt tibi animus meus multo notior atq̄ illustrior esset hoc tp̄e facere nō potui quin parū de tuis laudibus scriberē. Verū cōsultius eas in aliud tēpus differamus. Deindeq̄ ne lōgior sim excellētiā tuā oro. vt postq̄ fauēte deo imortali ad tāte dignitatis culmē euectus es. hoc est ad apicē cardinalatus q̄ humanissime quēadmodū supiori parte solebas me aīo cōplectare. Is enim sum reuerēdissime pater ⁊ domine qui pro mea vice:fide:charitate ac beniuolentia vehemēter cupio excellētiā videre tuā ⁊ alloqui quod breui spero me cōsecuturū. Valeat excellentia tua Ex neapoli pridie idus Januarij. Anno. M.cccclvij.

Epistola.cclxvi.

De eodem.

Bartholomeus factius Enee cardinali senensi. S.p.d. Et lras meas reuerendissime pr dnationi tue a legato senensi redditas z cōgtulatōnē meam tibi gratam extitisse letor. Neqꝫ existimare magne mihi voluptati fuisse dignitatis tue ascensionem. Ego enim nullum meum in te officium sine magna reprehensione videor mihi posse preterire. Tanta est enim tui erga me amoris magnitudo vt quis maxima tibi optare atqꝫ āplitudini tue fuire debeā. Hare te multos cristimo qui dignitati tue faueant: quiqꝫ te in amplissimo statu cupiant. Sed certe non concedam vt eorū quisqꝫ tibi aut vehementius affectus aut honoris tui cupidior sit. De quo plura ad te scribere vereor. ne dubitare videar animū in te meum dominationi tue non satis exploratum esse. Policitationes tuas mihi gratissimas fuisse cito presertim qꝫ eas ab optimo animo ꝑfectas scio ac pro his domiationi tue gratias ago. Ubi opus fuerit et opera tua libent̄ vtar et quid a te agi velim prescribaꝫ. Expectamus regeꝫ breui ex apulia beneuētuꝫ iam profectū. Ego ad vrbē rediꝫ q̄uis de t̄remotu nonulla adhuc suspitio sit. Librum quem de viris illustribus scripsi regi dedicaui ac tradidi. In quo ope vt aliquando videbis si non quantuꝫ virtutum tuaꝝ magnitudo postularet. At quātum ingenij mei paruitas potuit quātumcunqꝫ res ipsa passa est tibi a me tributum cognosces. Siquid vero est quod a me agi dominatio tua cupiat iube. Uale pater reuerendissime z domine mi ꝑcipue. Ex neapoli die.

Epistola.ccxlvij.

Iniuste damnatum excusat.

Aeas cardinalis senensis Bartholomeo massano. S.p.d. Intelleximꝰ eximie doctor et fili noster amantissime que ad nos scribis de fratre nr̄o Gregorio. non tuo ex iudicio prodiisse sed aliuꝫ quempiam vt ad nos ea scriberes suasisse. Respondebimus tamen tibi breuiter. Gregorium nos iniuste damnatum: non arbitramur modo sed scimus. Si tamen pena ea esset que tolerari ab eo posset suaderemus collum summitteret et fortune nouercanti cederet Sed quid tibi vt videtur ducētos aureos soluere z viginti annis relegari. Quo argento papiam Gregorius petet omni ere vacuus z nihilominus auro mulctatus. faciet qđ sibi libuerit impossibilia non suadebimus. Quod si patria idcirco nobis indignabitur si populi senensis fauore priuabimur. si maledictis z obprobrijs subijciemur. Non erit hoc primum. Sufficit nobis cōscientia nostra. Scimus indigna nos esse passuros. Et id quidem verum est. Omnes qui pie ac iuste viuere volūt ꝑsecutōneꝫ patiunt̄. Seruiuimꝰ hactenꝰ patrie magnis in rebus z fideliter et vtiliter. nō meremur hec p̄mia fratrem nostrum in domo nr̄a manētem virū bonum atqꝫ innocētissimum de re publica optime meritū tam atroci sētentia opprimi. Putabamus etiam si nocius idem fuisset ob nr̄a tn̄ in patria merita eundē nobis cōdonari. z tu bone vir times ne popularē auram z plebis rumusculos admittamus. Utētur arbitrio suo senēsi. Nūquid i nobis causam iueniēt cur nos oderint: Si gregorius ius suum apud romanū pōtificē prosequat̄ z auxiliū petat. oppressus vir ē. etatē habꝫ pro se respondebit. Nos nihil male eum agere arbitramur q̄ iudiciali via suam inocentiam ostēdere conatur. Scripsimꝰ balie z ciuibus pluribꝰ. nihil valuere preces nostre. patimur nec ꝓpterea populo indignamur. At si ꝓplus cōtra nos ipse mouet̄: deꝰ inter nos diiudicabit. tu (vt videris) senis ꝑseuerare vis procul a ꝓposito de quo olim locuti sumꝰ. z ad Stephanum scribis. Uincat tuus sensus z tibi habe delicias seneū. nos rome etiam sine te tuisqꝫ viuemus. nūc proficiscit̄ ad vos ep̄us aretinus legatus pape. Iube eum in domo nostra recipi z sibi cuncta ministrari pro persona ac iumentis duꝫ ibi mā[s]erit. Uale ex Roma die. iiij. Marcij. Anno. M.cccclvij.

Demādat ꝓcurat ori vt legatū summi pōtificis ꝓuisuȝ recipiat et audact illi assistat.

Epistola.ccxlviij.

Aeas cardinalis senensis Bartholomeo ꝓcuratori suo. S.p.d. Venit in p̄sentiaꝝ ad ciuitatē seneñ reuerēdus pater dñs Angelus epūs Aretinus sanctissimi dñi nostri legatus ꝓ nōnullis rebus arduis. Et inter cetera etiam de Gregorio nr̄o v̄ba faciet. Volumus igit̄ vt eū in domo nr̄a recipias sibiq̄ ⁊ familie sue iumētisq̄ȝ honestas ac decētes ministrare studeas expēsas dū ibi māserit. et ita secū te ⁊ cū suis habe̾s. vt in reditu eius optimā de te relationē habeam⁹. Tu q̄ȝ et vicari⁹ noster sibi in agēdis assistetis. ita tamē vt non meticulose (vt soletis) s̄ ardenti animo. et audaci mente causam iustissimā gregorij tueamini et ita nostro nomine ipi vicario dices. Scripturas insup de quib⁹ scripsisti nr̄as p̄ ip̄m ep̄m ad nos remittere poteris. cogitauim⁹ de tritico sonitille. vtile videt̄ id adhuc non alienari nisi aliud scripserimus ⁊ ita illi p̄sbytero iubebis. Datum rome die. iiij. Marcij. Anno M.cccclvij.

Scribit ne affectionem taciturnitas diminuat.

Epistola.ccxlix.

Aeas cardinalis seneñ. Ludouico cardinali sanctoꝝ. iiij. coronatoꝝ legato bononie. S.p.d. Nihil scripsi reuerēdissime paternitati tue ab ea die de qua hinc recessisti vsq̄ȝ nūc. Nihil em̄ erat scriptōne dignuȝ. Fuit tamē animus meus erga dn̄ationē tuā semp intent⁹ memorq̄ȝ suauissime ꝯuersatiōis nostre. nec modo q̄cq̄ȝ est q̄d magnope memorandū sit. Sȝ vincendū fuit silentium ne taciturnitas affectōnem diminuatam significaret. cupio nosse qui sint tue reuerendissime dn̄atōnis successus. Neq̄ȝ ego q̄cq̄ȝ audiam libentius q̄ȝ ꝓ voto cūcta tibi succedere. Hinc q̄d scribā nihil aliud ē nisi sanctissimū dn̄m nr̄m bene optieq̄ȝ valere ⁊ reip. ꝓ sua ꝯsuetudīe vtiliter p̄esse. Siqua sint i q̄b⁹ dignationi tue aut volūtati vtilis esse possem. cupio ꝓ imp̄io tuo me vtaris ad mādata paratissimū amicū ambrosij nr̄i Jo. de spannochijs digneris ꝯmendatū habere qui ambo tui sunt. nec plura. Recōmendo me iteꝝ atq̄ȝ iteruȝ tibi. Ex roma die. viij. Marcij. Anno. M. ccccl v.

Nouitates refert ⁊ dire cū captiuo egisse rep̄hēdit.

Epistola.ccl.

Aeas cardinal' seneñ. Magistratui balie senēsis. S.p.d. Que de Jacobo piccinino scribitis accepim⁹ etiā aliūde. sed absq̄ȝ fūdamēto neq̄ȝ putauimus dignā rem esse quā scriberem⁹. nūc q̄q̄ȝ nō arbitramur futuꝝ hiēm sed accepim⁹ aliq̄s ex comitiua illius vēturos in auxiliū comitis euersi cōtra vrsinos q̄ȝ p̄mū herba vireat pazalia ⁊ nescim⁹. q̄s aliū peditū ꝯductores m̄lti sūt. dies cassi sūt nō a capitaneo sed ab ip̄o dn̄o nr̄o cū nimis m̄lta peterēt. An hi sūt qui cū luca sclauo territoriū v̄rm inuadere ꝯuenit̄ ignoram⁹. Utile ē oportūe ꝓuidere ⁊ reipu. bn̄ ꝯsulere. nos papā alloq̄mur (vt petitis) ⁊ r̄n̄suȝ significabim⁹. Gaudem⁹ d̄ aduētu leonardi oratoris v̄ri quē viꝝ ⁊ solertē ⁊ circūspectū nouim⁹. Utilis erit eius mora i hoc loco. De gregorio nr̄o lōge al̄r q̄ȝ nos sentit̄. Nō em̄ misc̄diter s̄ȝ seuere ⁊ dire secū egistis. nec satisfacit q̄ dicet̄ mēseȝ datū ad purgationē siq̄ velint se inocētes ōndere nisi id fieret i loco tuto. Videbim⁹ tn̄ quō r̄ndebitis oratori ap̄lico. Et siq̄d valēt dicta pape ⁊ p̄ces nr̄e. Da. ro. viij. die Marcij. M.cccclv.

Commēdatoria cū clausula credētie.

Epistola.ccli.

Aeas cardinal' senensis Sacre imp̄iali maiestati. S.p.d. Reuertitur ad maiestatē tuā vir bon⁹ ⁊ honore dign⁹ henric⁹ senftlebē s̄blimitati tue et imp̄io sacro deditissim⁹. mihi āt singl'aris amic⁹. Et q̄ iussu tuo ꝓmotiōeȝ meā mag̃ fide exacta ac singl'ari prudētia ꝓsecut⁹ ē. Nō ē cur eū tuo culmi ꝯmē-

dem quem scio acceptissimu̅. His referet que apud nos agu̅tur omnia ꝛ habet in mãdatis exhortari vice oratoris serenitatem tuam in expeditõne ꝯtra thurcos. Persuadeo mihi eam rem tue glorie ꝑsuasam esse. Nam ꝑfecto nihil est qꝺ noi tuo autoritatiqꝫ augustali magis ꝯueniat ꝙ ꝓ defensione fidei catholice ꝛ xp̄iana salute arma ꝛ scutum sumere. Cum omes in tuã maiestatem oculos ita intentos habeant vt ea ꝓficiscente ꝓfecturi. ea q̄escenti q̄turi videãtur. Scribo hec ꝓ fide q̄ tuo solio sum astrictus. nihil hesitans omia in parte recipi meliorẽ. Verum serenissime cesar cum ego tuo munere ad cardinalat⁹ honorẽ assu̅ptus sim. nihilqꝫ magis mihi in hoc officio incumbat ꝙ ea regere q̄ putem glie tue conducere. Reliquu̅ est vt de meo statu cogitare digneris vt habeam vnde viuã. Nam ego hacten⁹ fui diues satis ꝛ quãq̄ pauca possideã erãt t̄n illa dignitati mee sufficiẽtia. Nu̅c v̄o pauꝑrim⁹ sum ꝛ iam ꝑmu̅ q̄d sit miseria expior. Tua sublimitas absqꝫ damno suo inopie mee cõsulere põt si patit̄ aliq̄ b̄n̄ficia ex suis territoriis me impetrare queãdmodu̅ ꝑfatus Henricus latius mansuetudinẽ tuam alloquitur. Cui precor in his que noie meo dixerit plenã digneris fidẽ ꝛ benignas aures adhibere. Ex roma die. viij. Marcij. M.cccclvij.

Episto. cclij.

Decima ꝛ indulgentia p̄dicat̄ contra thurcos.

Eneas cardinalis senensis Johanni cardinali sancti Angeli. S.p.d. Per suaues (et vt optaui) ꝓ longas ep̄las tuas redditas nobis. xj. ianuarij die cognoui quas ꝑscribis de ꝯflictu thurcoꝝ. illu̅. s. nõ sine cura et diligentia tua diuinitus datu̅. Nec ego secus q̄d arbitrabãr. Quis scripserim dignationem tuam mea opinione egreferre q̄ vbi gesta res e nõ interfuisti: nõ est q̄ his addam aliquid. doleo obijsse illu̅ xp̄iani exercitus ducem vaynodam sine (vt aiunt) humatẽ. Nam morte illius spes quoqꝫ nostra interijsse videt̄. Nil em̄ reliq̄ xp̄ianoꝝ principes cogitare vident̄. nemo opponit ꝓ n̄ra salute manu̅. Põtifex maximus clamat ꝛ nõ audit̄. minat̄ ꝛ non timet̄. Et qꝺ sua. b. põt nõ sufficit tãte belloꝝ moli. Rex portugalie aduẽtur⁹ fert̄. Sꝫ timeo ne alioꝝ desidia illius diligẽtiam impediat. Quid em̄ sol⁹ agat ex vltimis terraꝝ ꝛ occidẽtis finibus in greciã asiãqꝫ ꝓfectur⁹. nisi data opa vt theutones bohemi hungari ꝯmuni animo copias parent. Nõ intelligo q̄d alij acturi sunt. Hec dixi p̄ri optimo. Papien. cardinalis ex alemania decretaqꝫ sibi ꝓuincia reuersus ait theutones ad expeditõnem inclinatos esse sua opa si modo cõuent⁹ agere ꝓmittant̄ sine ꝯuentib⁹ nihil putat eos acturos. Cardinalis neapolitanus ꝓpe diem ingressur⁹ credit̄. cu̅ rege aragonu̅ nõ ẽ ea sinceritas quã negocia n̄ra req̄rerent. Ex francia multa referunt̄. que mihi ꝓ nugis sunt. Rex v̄o castelle in granatã ductur⁹ copias dicit̄. Patit̄ et decimas et indulgẽtias in suis regnis p̄dicari. medietatẽ pecuniaꝝ inde ꝓuenietẽ sibi in id bellu̅ recipit. Alterã medietatẽ cõtra thurcos pape largit̄. Dño sancti marci cardinali cõmissum ẽ vt de vacatõne ecclesie pragen̄ se informet vt ille ꝑficiat̄ i archiep̄m datarius pape. Hec habe ex nobis ꝛ dilige tuu̅ eneã vt soles. tuam omnem familiam cum dignatione tua optime cupio valere. Ex vrbe viij. die marcij. M.cccclvij.

Epistola. ccliij.

Se offert ꝓmotorem.

Eneas cardinalis senen̄. Vlrico ep̄o Gurcen̄. S.p.d. Reuertit̄ ad te henricus senftleben vtriusqꝫ n̄rm amãtissim⁹. Non e cur multa scribam⁹. ipse n̄ra erit ep̄la q̄ nouit animi nostri secreta. Qui fuim⁹ olim erga te. illi idem semper erimus. nec obliuiscemur vnqꝫ suauissime consuetudinis nostre nec immemores erimus tuorum erga nos meritoꝝ. Cupimus si qua sunt que tibi grata possumus ne nobis ignoscas. Confide in hac curia nullum habes qui maiori affectu tua negocia sit acturus ꝙ nos ꝗuis plurimi sint tui amantes qui plura

q̃ nos possunt. Sed quid agimus. Iniuriā henrico facimus dum tot scribimus Ipsi omia cōmittim⁹. Illud tm̄ addimus vt nos diuo cesari ⁊ modo ⁊ semp cō/mendare velis. cui omnia debem⁹ cū ab eo omia habeam⁹. Datū rome die q̃r/to marcij. Anno. M.cccclvij.

Epistola. ccliiij.

Se gratū refert obsequia pstare.

Eneas cardinalis senēsis Diue leonore impatrici. S.p.d. Nihil ē serenis/sima augusta qđ nunc aliud velim. nisi mansuetudinē tuam bene valere et p suo desiderio felicitate potiri. Ego qui cōsortis tui diui cesaris rogatibus ad cardinalatū nil meritus sum vocatus. debeo tanti boni tātiq̃ boni omni tempore memoriā tenere. ⁊ ita facio q̄dem atq̃ idcirco ⁊ sibi ⁊ tibi sepi⁹ scripsi et nūc scribo. scribamq̃ frequēter vt opa mea fidelissimi mācipij oibus i reb⁹ vta/mini. Nam beatū tūc me existimabo cū vestris negocijs exercebor. Nil aliud his lr̄is volui cōmendo me sublimitati tue. quā vt diuina pietas ad vota dirigat feliciter obsecro. Ex vrbe roma. die. x. Marcij. M.ccccxlvij.

Epistola. cclv.

Hortatur bono xp̄ianitatis cōsulere ⁊ impa/torē ad id inducere.

Eneas cardinal' senensis Iohāni vnguardio imperali camerario. S.p.d. Reuertitur ad cesarē venerabilis vir henricus senftleben. Cui papa nō/nulla commisit cesareo culmini referenda super expeditōne contra thur/cos ducenda. Velis suadere cesari vt circa rem illam animum intendat, suū quoniam ita glorie sue competit. Omnes eñi in suā maiestatē oculos direxere et nisi sua maiestas aliquid agat. timendū est ne xp̄iani plaga affligant. Insup aliqua nostro nomine dicet tibi heinricus. Velis ei benignas aures ⁊ fauores vt spera/mus gratos impertiri. Datū rome die. x. Marcij. M.cccclvij.

Epistola. cclvj.

Cupit scire quo mō valeat.

Eneas cardinalis senēsis Iohāni nihili astronomo bohemie. S.p.d. Ex henrico senftleben intelliges que apud nos agunt. Et quid rozatus somniet in ecclesia pragen̄ et que in tua dispensatōne acta sunt. nos tui cōmo/di semp erimus auidi eque ac tuipse. Perge vt nos ama et vt soles. Si q̄d hen/ricus nostro noīe ex te petierit assistito sibi ⁊ facito p nobis vt consueuisti. Vale ex roma. x. Marcij. M.cccclvij.

Epistola. cclvij.

Promotionem suam notificat ⁊ se cōmen/datum haberi exorat.

Eneas cardinalis senensis Dyonisio cardinali Strigonien̄. S.p.d. Que fuerit mens mea. quis antehac animus erga te nō ignoras. nam semp di/gnationem tuam optimi patris et benignissimi domini loco venerat⁹ sū Ita tua bonitas merebatur. Verū si vnq̃ fui tuus vel filius vel seruus. nunc me potissimū id pstare oportet quando ad eum ordinem sine meritis sum vocatus. in quo tu iure optimo iamdudū sedes. Placuit aplice pietati me cardinaliū col/legio nil merentē aggregare. Sentio quantū ⁊ tue dignationi ⁊ ceteris reueren/dissimis patrib⁹ debeo. Precor igitur meam volūtatē amplectaris. Et me veterē seruitorē iam factū nouū mancipiū tuum intelligas. Imperes mihi omni tempore si quid est in quo tibi obsequi possim. nā mihi voluptas erit q̃tiens videro in tuis aut in tuoꝝ amicoꝝ negocijs me posse exerceri. Cupio insup serenissimo re/gi ⁊ domino cōmuni aliquando me cōmendes vt sit memor sua maiestas que de/uotio fidei erga se mee. quia omnibus meis scriptis. ⁊ verbis vbicūq̃ fui ius suū in regno hungarie cōtra polonos tueri sū conatus. Valeat optime dignatō tua Cui me humillime cōmendo. Ex roma die. x. Marcij. Anno. M.cccclvij.

a tocto mario
e warminskie
biskupstwo, co tez go tak bardzo chciał

Pollicet̃ gratitudinē ꝓmotionis sue. **Epistola.cclviij.**

Eneas cardinalis seneñ. Varadieñ. epo. S.p.d. Scripsim⁹ nup de nr̃a ad cardinalatū assumptione quā tua ꝓmotione factā nō ambigim⁹ quantū tibi teneamur id etiā tūc diximus. Nō est cur modo iam dicta repetamus Nos in hac dignitate cōstituti quātū hungarie regno quātū regie psone quātū dignationi tue debeamus ante oculos semp habebimus. Tuū erit opa volunta tī hominis vti. nobis in tuis negocijs exerceri voluptas. Interea rogamus regie sublimitati nos cōmendes. studeasq̧ vt de nostra promotione sūmo pontifici et sacro collegio gratias agat: cū ꝓ nobis sepius scripserit. Vale optime et nos vt soles ama. nā nos dignationē tuam vti patrē colimus et obseruabim⁹. Ex vrbe Romana die. xj. Marcij. lvij°.

Hortat̃ vt rex bohemie grates referat sūmo pontifici et cardinalibus de sua ꝓmotione. **Epistola.cclix.**

Eneas cardinalis seneñ. Nicolao listio. S.p.d. Gratissime fuerunt nobis lr̃e tue quas de nece comitis cilie ad nos scripsisti. nō q̧ mors illi⁹ nos letificaret. neq̧ eñ alicuius malo gaudem⁹. sed q̧ rem gestā ex ordine narrasti quā prius cōfusam accipiebam⁹. Ecce q̄ vana est huius seculi pompa q̄ caduca gloria q̄ breuis potētia. Cecidit q̄ suo nutu maxia regna rexit. At q̄ sanguinē sitiuit in sanguine perijt. Percussit gladio alios et ipe gladio pcussus interijt. nō pōt veritas nostra mentiri que ait gladio ferietes gladio pituros. Sed ignoscat illius anime deus. et regno hungarie consulat ne discidijs agitet̃. Scribimus domino ꝓcopio aliqua de archiepātu pragensi fac vt ipse ad nos rescribat. Res eñ in piculo est. Insup cupim⁹ des operā vt regia maiestas sanctissimo dn̄o nr̄o et sacro collegio gratias agat de nostra ꝓmotione q̧ ad suas p̄ces nos extulerint Cupimus etiā aduertas vt quādo scribit̃ de negocijs hungaricis dn̄o nr̄o et cardinalibus ita efficias vt videamur q̧ sumus ipsi. s. regi etiā affectissimi. nam sunt q̄dā qui nos supare nitunt̃ tā q̄ magis regij sint q̄ nos. Putamus tñ suā maiestatem nō esse oblitam nostre erga se deuotionis ac fidelitatis. et eoꝝ que sibi puero scripsimus. et quomodo cōtra polonos omni tpe ius suum defendimus. Impar fuerit si noui recentesq̧ locū nostrū inuaserint. Hec rogamus agites cū reuerendissimis dominis nostris strigonieñ. cardinali et epo varadieñ. q̄bus nos cōmendatos reddas. In ecclesia colocensi fecimus quecūq̧ potuimus: vt plane referre poterit nūcius ad causam missus. Iterū vale. Ex roma die. x. Marcij. Anno dn̄i. M.cccclvij.

Postulat̃ eccl'ie prageñ. sponsus dari. **Epistola.cclx.**

Eneas cardinalis senensis Procopio cancellario bohemie. S.p.d. Perraro sunt littere ad nos tue: vellemus frequentius scriberes qui te vnice amamus et tuas epistolas veluti apollinis oracula ducimus. scripsimus tibi quid egerimus in re bohemica neq̧ a te responsum habemus. Interea tuus roratus: homo multiuolus et magniuolus ex bohemia procurauit offerri postulationem ad pragensem ecclesiam cuiusdam datarij apostolici boni quidem viri sed cathelani et sermonis bohemici prorsus ignari. Postulationē attulit lucas tibi notus monachus quem lucrifasium appellare soles. Impediuimus hucusq̧ ꝓmotionē huius rei: ne rei nostre nocumentū inferret. Timemus ne diutius impedire possimus. Nam datari⁹ plurimos fauētes habet. Et roratus die nocteq̧ hos illos adit: suadens nil regno esse vtilius q̄ promotionem hāc fieri. Velis de his et regem et gubernatorē commonefacere vt sciant quibus in terminis res sunt. Et an ista placeāt eis nos certiores facito. Nā regi et regno v̄ro fauere p̄sto sumus

t

Varaniensi dacb... gab...

Cupimus des opaz vt rex de nostra ꝓmotione summo pontifici et sacro collegio gratias agat. Idque comprimus. Et quoties aliquid emergit vt nobis scribat quia maiestati sue semper erimus ad seruiendum proni et voluntarij. Ex roma die. x. Marcij. Anno dni. M.cccclvij.

Epistola. cclxj.

Spondet facile obtinere quod prestare pot.

Eneas cardinalis senensis Johanni troster theutonico. S.p.d. Ingrata est nobis eque ac tibi que te fortuna exagitat. Vellemus tibi quietum esse locum in quo tibi et musis viuere posses: et aliquando nobis: nunc tamen quod apud archiepm saltzburgen. diuertisti: speramus rem tuam meliorem futuram. neque enim ille est qui suos amicos iacere sinat. Dabit tue virtuti premium. et post tenebras sequitur aliquando lux. Cupimus ipsi archiepo commendatos nos efficias et offeras quecunque possumus ad eius nutum parata. Tu vero siquid vides posse nos tibi prestare. scito illud facile obtentum. et persuade tibi te nobis charissimum esse. Johannem quoque Lauterbacen nostro noie saluum esse iubeto. Ex roma die. xiij. Marcij. Anno. M.cccclvij.

Episto. cclxij.

Littere credentiarum.

Eneas cardinalis senen. Ladislao hungarie atque bohemie regi serenissimo S.p.d. Nonulla meo nomine referet maiestati tue venerabilis henricus senftleben decanus vratislauien que concernunt partim regnum tuum bohemie partim meipsum. Rogo vt illi plenam credentie fidem prestare digneris: et in agendis eum fauorem de tua sublimitate mihi persuadeo. Postremo meipsum regie mansuetudini et do et commendo. Ex roma die. x. mensis Marcij. lvij.

Epistola. cclxiij.

Congratulatur ꝓmotioni sue in cardinalem.

Fredericus diuina fauente clementia Romanorum imperator semper augustus et austrie stirie carinthie et carniole dux et comes tirolis. Enee sancte romane ecclesie cardinali. Epo senen. principi ac consiliario nostro charissimo. Salutem ex litteris henrici senftleben conciliarij nostri vlrico epo Gurcen. etiam principi ac consiliario nostro pridem ex vrbe destinatis accepimus paternitatem vestram nuper in proximis quatuor temporibus per sanctissimum dnm nostrum papam ad dignitatem cardinalatus promotam extitisse: de quo profecto leticiam et consolationem habuimus valde singularem. presertim cum id multo iam tempore desiderauimus et summopere expectauimus. Gaudemus enim nos voti nostri compotes effectos. at tot preces et scripta nostra non vsquequaque incassum porrecta fuisse. Quod paternitas vestra huiusmodi gradum in ecclesia suis etiam meritis et laboribus pro sede aplica multipliciter perspectis digne fuerit consecuta. Optamus itaque vt ea dignitas vobis felix fausta ac longo tempore duratura existat. Sperantes per hanc apertam esse viam paternitati vestre ad maius aliquod fastigium dno concedente conscendendi quemadmodum et sepius sumus auguriati. Nec dubitamus eam quidem dignitatem in primis sancte romane ecclesie et vobis plurimum decoris et ornamenti. nobis vero et sacro romano imperio ac inclyte domui nostre austrie (cui i minoribus semper fructuose et vtiliter prefuistis) non mediocriter commodum et vtilitatem allaturam. cum id longe magis efficere poterit. Confidimus enim ac pro certo tenemus paternitatem vestram in ea dignitate et loco ea que personam nostram statum atque dignitatem nostram et sacri imperij necnon dicte iam domui nostre ac nostrum ac nostrorum honorem commodum atque vtilitatem respicere videbuntur pro sua solita in nos fidelitate et consuetudine: necnon singulari prudentia vestra tam apud sanctissimum dnm nostrum: quam etiam sacrum collegium cui modo scripta est: diligenter promoturam et vbicunque opus fuerit optime defensuram. Rogamus autem et hortamur paternitatem vestram quatenus nos suis litteris nobis semper iocundissimis crebro visitare nec suum circa nos officium intermittere velit. Et nos pro occurrentibus singulis ad vos tanque patronum et

pmotorē negocio⁊ apud sedē apostolicā agendo⁊ cōtinuo recurrem⁹. Paterni tatē vestrā bene valere ⁊ optimis successibus psperare desiderantes. Datum in Gretz die dñica. xxx. mēsis Januarij. Anno. M.cccclvij.

Constantiā sue amicitie refert. **Epistola. cclxiiij.**

Eneas cardinalis senensis Bartholomeo factio genuensi. S.p.d. Jocun dissime fuerūt nobis lr̄e tue quib⁹ amicitiā inter nos apud neapolim con tractā ex tuo latere affirmas incōcussam solidāq; pmanere. Idem tibi p suadeas volum⁹ ex parte nostra fieri. Neq; enim sumus qui more adolescentu lo⁊ nūc amemus nūc odio habeamus. nō sum⁹ in contrahenda amicitia faciles. at neq; postq̄ cōtracta est illā leuiter dissoluim⁹. Dilexim⁹ te postq̄ nouim⁹ quāti esses neq; decepti sumus in eo qd̄ de te iudiciū fecim⁹. Itaq; par est. amorez erga te nr̄m dum vixerimus duraturū qn̄ ⁊ tua virtus te minime relictura est. Qd̄ scri bis in eo quē de viris illustrib⁹ eui nr̄i cōposuisti libro datū nobis esse locū nō me ritis nostris sed tue charitati ascribim⁹. Et in hoc quidē cōfitemur imbecillitatē nostrā nō tā inuiti supra meritū laudamur q̄ vitupamur. Ita em̄ natura cōpara tū est vt nulli laus onerosa videat̄: nos em̄ librū cū volueris cupide videbim⁹ le genusq;. Nūc qd̄ tibi aliud scribam⁹ nihil se offert. Cupim⁹ anthoniū panormi tā illustrē poetā ⁊ matheū malfericū Jurisconsultū egregiū. etsi quādo candidū oratorē pstabilē offenderis nr̄o nomine saluos dicas. Charissimū quoq; fuerit si qn̄ maiestati regie nos cōmendaueris. quā p ceteris nr̄i seculi potestatib⁹ ⁊ vene ramur ⁊ colimus. Ex vrbe ro. die. xxv. Marcij. M.cccclvij.

Gratissimus est de amicitia regis adepta. **Epistola. cclxv.**

Eneas cardinalis senensis Ludouico putio magistro de mōtesio. S.p.d. Quis ex vulgato sermone ⁊ rebus hispanicis ad nos scribis. plurimū tn̄ oblectāt nos lr̄e tue: multū em̄ salis illis multū beniuolētie ad nos ostēdit Scimus nos amari a te. ⁊ id quidē nobis est iocūdissimū. diligimur em̄ a magno ⁊ pbato viro. Et ab ipso quē nos pro sua ingenti virtute proq; suis in nos meri tis ⁊ amam⁹ ⁊ obseruam⁹ vnice: qd̄ refers de charitate erga nos regia q̄uis r̄nso egeat. responsum tamē nō inuenit: nā quid nos vermiculi dicamus cur tāti regi grām adepti sumus. Supat hoc nō verba solū verūetiam cogitationes. Utinaz possimus aliquādo vna saltē in re mōstrare quātū nos illi excellentissimo regi de bere fatemur. Uerū cū sciam⁹ nihil esse in nobis cur ab eo culmine diligamur. pe timus rogamusq; vt tu hanc nobis grām cōseruare studeas. Et si em̄ indigni su mus quos primus nostri seculi rex amet: nollemus tn̄ non amari: ⁊ tantū bonuz perdere. Qr suades eius maiestati sepius scribamus: parebimus consilio tuo. Et nūc quidē cum his lr̄as nostras habebis: quas regie mansuetudini nostro nomie restituas. Eiq; nos ⁊ cōmendes simul ⁊ des: nā mancipij loco nos semp habebit nepoti tuo nobili ⁊ modestissimo viro quotiēs ab eo requisiti fuerimus nūq̄ de erimus nec minus in eis curiosi erimus q̄ tu ipse. Uale optime. Ex vrbe romana die. xxv. Marcij. Anno. M.cccclvij.

De morte comitis Cilie ⁊ prestigio cometes. **Epistola. cclxvj.**

Eneas cardinalis senensis Alphonso aragonū cecilie regi. S.p.d. Si ma iestati tue rarius scribo. nihil obsecro vel negligētie vel aduerse volūtati ascribat̄. Cupio siquidē frequentes lr̄as meas in manus tuas dari. nā sic potētissime mēoriā mei tua māsuetudo tenati⁹ apd̄ se haberet. Uex mā quā ego scri

bere vellem nō occurrit: que ocurrit hāc scribere nolo: neqꝫ em̄ tutū est oīa man
dare lr̄is ⁊ hoc presertim tpe quo nec qui via recta incedūt careant suspitione. Ce
terū q̄ hac in curia gerunt sūt ꝙ plures qui tue sublimitati ea cōscribūt. Et nōnul
li quidem multo plura ⁊ secretiora ꝙ ego nouerūt. De germania tantū est sic ar/
bitror ꝙ emulante nullo significare possum. Curabo igit quotiēs illis ex regioni
bus ad me aliqua referant nota digna: ne ꝑ me tuā maiestatē lateāt: nūc vͦo que
habeam paucis explicabo. Vlricū cilie comitē apud albāgrecam quā vocant aliȷ̄
albam occisum: iam pridē accepisti hoc oppidū nostri belgradum vocitant: apud
veteres taurinū dictū inuenio. qui fauum flu men misceri danubio apud thauri/
num tradunt. In quo loco nunc belgradū iacere constat. Occasorem comitis nō
est ambiguū ladislaum fuisse filiū iohannis humatis: eius qui sepe thurcos debel
lauit. Et hoc anno supbiā machometis apud eundē locum confregit. Creditū est
nō minus filiū ꝓfuisse reipublice xp̄iane in occisione comitis ꝙ patrē in profliga
tione machometꝭ: cū machometes ⁊ comes hostes religiōis essent. Ille exteruꝰ
iste domesticus. Memorabilis hic annus est quo thurci debellati sūt, ⁊ magnus
comes magni regis gubernator obtruncatus est. Cometes qui visus hoc anno
est: opinioni que de se fuit abunde satisfecit. Apud thaurinū nāqꝫ q̄ dicta sunt ꝑ
trauit. Terrā in regno tuo supra auditū antea sic horribiliter mouit. Impletisqꝫ
ciuitatibꝰ seditiones excitauit. maxime apud senam vrbē. vnde nō parua ciuium
ꝑs exclusa est. Pestis multis in locis debachata magnā ppl̄i partē ⁊ p̄sertiʒ i hun
garia deleuit. Caritas annone nō italiā modo sed germaniā grecīā ⁊ orientis plu
rimas regiones afflixit. Sed maiora sunt q̄ astrorū periti vel vates timēda predi
cant. Quos vt deus ipse mēdaces arguat optanduʒ est. Sed vt ad germaniā re/
deam: morte comitis apud austriā cognita: nō parua de hereditate eius cōtrouer
sia suborta est. Que fuerūt illi bona sub corona hungarie ad regē Ladislauʒ sine
cōtentionē ꝑtinent. Que sub imꝑio iacent multi sibi ꝑtinere asserūt: aliȷ̄ ab inte/
stato: aliȷ̄ ex testamēto heredes se dictitantes: vt albertꝰ ⁊ sigismūdus austrie du/
ces: tum michael comes madeburgeñ. ⁊ vlrice comitis georicie filiꝰ. Sed potissi
mū ius ad imꝑatorē spectare visum est. Conciliū p̄latoꝝ baronūqꝫ ⁊ ciuitatū sti/
rie carinthie carnioleqꝫ ⁊ marchie sclauonite haberi placuit apud gretziū baiora
ricum. In eo auditi sunt oēs qui comitis ciliensis hereditatē ad se dixerunt perti
nere. Deniqꝫ diffinitū est oppida castella arcesqꝫ que comitis cilie sub imꝑio fuis/
sent in manu imꝑatoris tradi. Tum si q̄s ius in illis sibi cōpetere dixerit ab eo pe
tēdū eē: atqꝫ hoc pacto p̄fecti vrbiū locorūqꝫ quorūcūqꝫ possessionē imꝑatori tra/
didere. Ita multo melior hodie cesaris cōditio est ꝙ pridē fuit: qn̄ nō solū ab ho/
ste liberatus est pessimo: sed ⁊ que fuerunt illi vires sibi accesserūt. Hec volui scri
bere serenitati tue: haud ignarus cūcta ei esse gratissima que ad gloriā cesaree ma
iestatis cedunt. Imꝑatrix ipsa augusta optime valet. De apparatu ꝯtra thurcos
in hungaria cū nihil certi habeā nihil scribo. Sanctissimꝰ tamen dominus noster
⁊ germanos ⁊ hungaros nunc litteris ⁊ nunc nuncȷ̄s excitare atqꝫ vrgere conat
Mihi nō magna spes fuerit nisi videriʒ celsitudinē tuā classe instructa in magne
illius memorāde nauis puppe armatā: signū profectionis contra thurcos dare.
Nam reliquis orbis principibus: etsi voluntas est: nō adest facultas qua greciaʒ
inuadere possint. Tue sublimitati si volūtas affuerit nihil deerit: neqꝫ plura mo/
do me tue mansuetudini dedo: a cuius mandatis nunq̄ꝫ discedam. Ex roma. vj.
kl'. Aprilis. Anno. M.cccclvij.

Epistola.cclxvij.

Regi neapolitano petit cōmendari.
Aeneas cardinalis senensis Iohanni soletio electo barthinonensi. S.p.d.
Quis raro p̄ntia tua fruamur; eius tamē memoria apud nos dulcissima
est. quotiēs eius cōsuetudinis que inter nos neapoli fuit recordamur: qꝺ

quidem sepe contingit: nec enim obliuisci possumus amicitie suauissime: que lucrū est quod ex neapoli reportauimus: existimamus enim magni tuā beniuolentiam nos eē cōsecutos: cupimusq̃ ea vt ꝑpetua sit q̄uis nō aliter credere debeamus: cū vera sit amicitia nostra ex honesta cōuersatiōe nata. Amicicia uero que desinere potest: vt Hieronymo placet nūq̄ vera fuit: sed de hac satis. Cupimus nos aliquādo regie māsuetudini cōmendatos efficias. Qui enim nō minus sumus q̄ illi q̄ ex aragonia vel cathelania nati sunt: q̄uis quoddā naturale ius eos regie maiestati obnoxios teneat: nos beneficia q̄ ab eo recepimus obligauerint. Verū illorum aliq̄ fortasse absq̃ scelere se nihil regi debere dixerint: nos absq̃ ingratitudine quod est viciorum pessimū id dicere nō valemus. Sciat ꝑ te clemētia regia nos fateri debitum et cupidos esse id ꝑsoluere etsi obligatio maior est q̄ per nos dilui possit. Insuper dominū de mōtesio amamus ardenter qui nobis amicissimus fuit. Rogamus vt illi nostrā operam ad queuis eius beneplacita offeras. Postremo si quid est qd̄ tui causa efficere valeamus scis nos esse quibus vti ꝓ voluntate possis. Ecclesiā barthinonen̄. cōfidimus tuā esse futurā. Etsi modo aliquid subest impedimenti: tēpus oīa donat. Vale ex Roma. xxvi. Marcij. M.cccclvij.

Reprehendit cōsolari nolentē super morte filij.

Episto. cclxviij.

Eneas cardinalis senensis Johanni mirabaliio equiti neapolitano. S.p. dicit. Referunt q̄ ex neapoli ad nos veniūt: magnificentiā tuā adhuc mestam esse et cōsolationē nullā accipe de morte filij: id nobis molestū est. Rogamus ne temet affligas: nō est super ea re dolendū que amissa nequit recuperari. Sunt tibi alij filij virtute fama honore prestantes. Isti tibi in terra seruiunt. In celo ille locum parat: age: cogita: quid est huius mundi gloria. Caduca sunt omnia que in terris acquirimus: nihil stabile: nihil certū: nemo sibi horam vite ꝓmittere potest: nemo de crastino hab3 noticiā: fugit etas: fugit omnis terrena voluptas. nihil habemus nisi presens et id momentaneū est. Quid igit̄ tristamur si priuamur momentaneo bono. Dicimus hec sapienti viro et qui ista optime nouit. libet tamē dicere homini amico et bene de nobis mereti. Precamur ne deinceps in hac re scribere cogamur: quod tūc fiet cū magnificentiā tuā hylarez atq̃ iocundaz esse audiuerimus: alioquin nō possumus tacere. cū tua mesticia nostra fit molestia. Cupimus te indulgere bone valitudini et viuere animo leto. Sic enim et nos et reliquos amicos tuos consolaberis. Albericū filiū tuū optamus bene valere. Alexander florentie bene valet vir magni precij et verus tuus filius in quo tui mores exꝓsse sunt. Vale ex roma die. xxv. Marcij. M.cccclvij.

Refert grates congratulatori promotionis sue.

Epistola. cclxix.

Eneas cardinalis senensis Urbano ep̄o Sabinen̄. S.p.d. Ex aladia ad nos tue l̄re deuenerūt quibus de nostra ad cardinalatū vocatione cōgratularis: nō est bona erga nos tua charitas. Scimus te nos amasse ab eo tēpe quo vienne simul versati sumus vsq̃ hodie absq̃ simulatione: nec nos minus te dileximus et diligimus. Itaq̃ si quid honoris nobis accessit et tibi aucta dignitas est. quādo inter amicos veros oīa esse cōmunia decet. Tu itaq̃ deinceps cardinalatū nobis creditum et tibi cōmunicatū pro nostra inuicem charitate iudicabis Quod speras amplius de nobis: rogamus ex cerebro tuo ꝓcul amoueas: naz adhuc euecti sumus plus est q̄ meruimus. Et vtinā nos geramus auxiliante deo ne dedecori dignitati simus. Liberationē tuā audiuisse ꝑusq̃ capturā voluptati fuit: nam si prius te captum accepissemus nō caruissemus grandi molestia. nūc euasisse te periculum dulce est et aliquādo suaue tibi fuerit meminisse laboris. Vale et nos ama vt soles. Ex roma.

it ille Rodericus
rgia, electus
stea in Papam
Alexander
vi. appellatus

Laudat industriā ꝛ nouitates rescribit. **Epistola.cclxx.**

Eneas cardinalis senensis Roderico cardinali sancti Nicolai. S.p.dicit
Quod nihil tuarū līarū iampridem acceperim: causam esse arbitror ingētes
ac grauissimas occupationes tuas ꝛ illarū terrarū ꝑicula. Ego tn̄ gaudeo
q̄ in aduersis ꝛ arduis rebus tua virtus elucet. nā qui ex agro piceno veniūt: tua
cura: diligentia: studio: ꝛ singularissimo ingenio ex grauissimo discrimine seruatā
ꝓuinciā aiunt. In senatu aplico magnifice summi sacerdotis verbis tua digna-
tio commendata est. Senatus ipse omnis se obnoxiū probitati tue fatet̄ cuꝫ tua
opera ciuitas esculana saluata sit: qua perdita: nō marchia solū sed omne patri-
moniū beati Petri ibat pessum. Perge igit̄ incūbe cōmuni cure: intende neruos
ꝓ cōseruatione rerū ecclesiasticarū vt facis. Hinc em̄ gloria hinc sempiternuꝫ de-
cus. non tue solū dignationi sed vniuerse burgiorū familie redundabit. Protho-
notarius tuus allocutus me est tuāq̄ꝫ erga me charitatē mihi quidem notissimā
conatus est amplius atq̄ꝫ amplius inculcare. Sed ita mihi ꝑsuasus est amor tu⁹
vt ꝑsuaderi magis nō possit: ait ille cupere dignationē tuā huc reuerti. vtinam id
detur ꝛ q̄ꝫceleri⁹. Etenim vtilissimus esset reditus tuus. Cōsolareris grandeuuꝫ
illū summū pontificē patruum tuū: qui assiduis curis intentus nullum habet le-
uamen. Presentia aūt tua in primis letificaret eū: neq̄ꝫ em̄ sine dulcedine quadā
mētis ꝛ anime: suo sanguine sanguis heret. Exinde parteꝫ curarū susciperes nec
oporteret illū omnia solū subire onera. Curia q̄ꝫ vniuersa tuo aduentu exultaret
habēs hoiem ad quē posset vrgētē necessitate recurrere: nā modo multi frustrant̄
nō valentes aditū habere pōtificis: q̄ꝫuis audientie die nocteq̄ꝫ sua sanctitas si-
ne intermissione intēta est. Nescio quid deliberabit̄ de tuo reditu. Ego quidem si
q̄d in eā rē potero nō ero deses. Scripserā vsq̄ꝫ huc cuꝫ tue nihil līe reddite sunt
eloquio plene suauissimo. Mirabar prius nō te scribere: nūc demiror in tanta re-
rū mole qua premeris id ocij fuisse vt ad me dare līas potueris. Sed nihil ē ama
ti difficile. Omnia vincit amor: nullus grauis labor q̄ nō leuissim⁹ ei videat̄ q̄ ex
amore opat̄. Intelligo igit̄ esse nō vanā opinionē meā q̄ me amari a te arbitror
ꝛ mihipsi ꝑsus suadeo: sed de hoc fortasse nimis inter veros amantes. Queris
q̄ apud nos nouitates eas rescribā ꝛ dicā breuit̄ q̄d audeo. Jacobus piccininus
ad pōtificē misit q̄ se purgarēt in esculanis insidijs nihil a se ꝑdijsse. Pōtifex re-
spōdit id magno regi aragonū suadēdū esse qui ei⁹ expromissor fuit. Sūt qui pu-
tāt comitē iacobū velud indignabundū (nā ei stipēdia negata sūt) aliq̄d noui pa
traturū incendij. Alij referūt eū ad maiestatē regiā ꝑfecturū: siue vt se expurget
siue vt aliqua exquirat in rē suā. Vtcūq̄ꝫ sit vigilandū est ne q̄d detrimēti ager ec-
clesie patiat̄. Inter comitē euersuꝫ ꝛ vrsinoꝝ dn̄m feruet discordia. Cōcordia se
pius agitata in lucem nō prodijt. Nocte ante hanc diē tercia transiuerunt copie
comitis euersi ꝑ hanc vrbem deceptis portarū custodibus. Premiserūt enim qua
tuor viros qui se germani tui illustris capitanei famulos dicerent: sumptis vesti-
bus que fidē facerēt ad morē eoꝝ qui capitaneo seruiūt: ꝛ hi intromissi captis cu
stodibus ianuas aperuere vehemēti exercitui comitis euersi. He aūt copie profe
cte sunt ad oppidū cui mōticello nomē est illud cū arce ferunt̄ occupasse. Nō ha-
bemus rem compertā. Sepe em̄ plura referunt̄ in hac vrbe que ab ipso vero ꝓcul
sunt. Et id quidē viciū late patet apud oēs gentes. De thurcis hec ferunt̄ dispo-
tus rascie senior mortē obijt: filij eius ad thurcos defecere: thurci magnas parant
copias rursus hungariā inuasuri. In hungaria nō est paratus exercitus: nec au-
xilia expectant̄ ex alemanis q̄ cito illuc pergere possint. In gallia ꝛ sup rhodanū
triremes fiunt breuiq̄ꝫ armāde credunt̄ vt in thurcos eant. Rex portugalie in ꝓ
posito ꝑseuerat: nescio tamē quid facturus sit vbi viderit paucos secū principes
ituros. Dn̄s noster ꝓ suo more feruet desiderio exterminādi machometicā sup-

stitionē:⁊ que ab eo pendent summa cura ꝓsequit̄. De beneficijs sum curiosus ⁊ tibi ⁊ mihi cōsulā. Sed decipimur ⁊ fallimur falsis rumoribus. His q̄ nuꝑ apud nurembergā obijsse ferebat̄: ꝓximis dieb⁹ hic fuit ⁊ mecū pransus fuit. Similiter ⁊ tulleñ. eps qui apud nouā ciuitatē austrie defunctus vita affirmabat̄. ad ducē burgundie incolumis redijt. Ero tñ attentus si quid vacet: sed tua dignatio hꝫ optimū ꝓcuratorē dñm nostrū sanctissimū. Et puto iā tibi aliqua monasteria cōmendāda esse ꝑ curatorē cuiusdā ꝓthonotarij de monte ferrato ad quādam abbatiam ditissimā. Spero etiā cū rege aragonū si vera sint que ferunt̄ concordia fiet dignationi tue admoduꝫ vtilis. Nec plura modo. Cōmendo me dignationi tue cui cupio cōplacere omni tꝑe. Ex roma die. j. aprilis. M.cccclvij.

Epistola. cclxxj.

Refert summū pontificē bene valere.

Neas cardinalis senensis Johāni cardinali sancti angeli. S. p. d. Quis nihil modo scriptione dignū offerat̄. ne tñ sine meis lr̄is ad te nuncij ex h̄ loco ꝑtingant: scribā pauca ex his que apud nos agunt̄. Summus sacerdos corꝑe ⁊ mente ita valet vt ante cōplures annos. Animus illi ad exterminationē machometice secte magnus est ⁊ ardēs. Nihil ab eo ꝑtermittit̄ ex his que suo arbitrio pendent. Utinā principes eius desiderio satisfacerent. Sed q̄d germani: galli: hispani: hungari: poloni: faciāt tu melius q̄ꝫ ego n ouisti. italia ip̄a pace fruit̄ duob⁹ tm̄ in locis fremūt: apud genuā liguris caput. Et circa nos inter comitē euersum ⁊ familiā vrsinoꝝ. Quesita cōcordia nondū est inuenta. Sūmi tñ pontificis sapientia hanc rē optimo sedabit termino. Comes iacobus piccinin⁹ his diebus delatus est ad pōtificem tāq̄ꝫ esculū furto voluerit occupare. Is sese multis argumētis purgat nondū tñ pōtifici fidē fecit. Timor est ne quies italica turbet̄: nimis em̄ diu quieuimus: ⁊ a nr̄o more procul fuim⁹. Hec est italia. Cupio dignationi tue ita bene esse vt cupis. Scio durū esse ꝓuinciā tuā neq̄ꝫ aliud ab initio putaui: nunq̄ꝫ iudicio meo res hungarica bene a thurcis defendet̄ nisi ⁊ imꝑator vnū sapiat. Pereant qui discidij sunt auctores. Hec volui scripsisse. Uale optime ex vrbe ro. kl'. aprilis. Anno. M.cccclvij.

Epistola. cclxxij.

Suadet regem bohemie postulare vt cācellari⁹ suus eccl'ie prageñ. eps ꝑficiat̄.

Neas cardinalis senensis Nicolao liscio volaterano. S. p. d. Scripsim⁹ ad te iampridem. Itidē procopio cancellario de re bohemica: exinde sperauimus non nihil in eo negocio fieri posse: nihil audiuimus. Miramur ⁊ feremus molesto animo tot nos incassum subijsse labores: perijsseq̄ꝫ salutiferum ⁊ necessariū opus. Fortasse ita deo placitū est. De prageñ. ecclesia: multi sermones habiti sunt: admittenteq̄ꝫ rogatu nostro causa cōmissa fuit cardinali sancti Marci: vt plebi bohemice datarius pape preficeret̄ episcopus. Et ille quidē vir bonus ⁊ doctus ⁊ quē dignū hoc honore putamus: nobis tamen nō est visuꝫ ad talē ecclesiam quēq̄ꝫ ꝓmoueri nisi cōsulto rege. Ideoq̄ꝫ quoad potuim⁹ differri ꝓmotionē conati sumus. Tu hec procopio dicito ⁊ curato vt responsum habeamus: vellemus regia sublimitas pro ipso cācellario instaret. Arbitramur em̄ non frustra conaret̄: Que nobis de comite cilie scripsisti cognouimus ⁊ cōmunicauimus non sine tua laude. Plurimum optamus sepe ad nos scribas ⁊ nihil subticeas de thurcis ⁊ de rebus alijs cognitiōe dignis. Apud nos timor belli est futuri. Credimus tamen summi presulis sapientia obuiam ibit. Rogamus procopiū regie maiestati nos efficiat commendatos. Tu vero reuerēdissimis dominis Strigoneñ. cardinali ⁊ varadiensi episcopo commendabis. Ex vrbe roma. kl'. Aprilis Anno dñi. M.cccclvij.

Admonet cōmissa diligenter exequi. **Epistola.cclxxiij.**

Eneas cardinalis senensis Henrico senftleben. S.p.d. Credim⁹ te ad curiā cesaris incolumē puenisse. Idq; cupimus. Rogam⁹ igit imperatorie maiestati nos cōmēdatos efficias. Cesar enim est quē in terra vnice colimus. ꝛ illi pre ceteris qui viuāt obligati sumus: loquere secū de reb⁹ cōmissis diligentie tue. Maxime aūt horteris suā excellentiā ad bellū cōtra thurcos gerēdū Excitandosq; germanie populos qm̄ ipse prim⁹ est quē xp̄iani respiciūt. Hic em̄ rumor est nō sine auctore certo: magnas apparere copias thurcoꝝ: dn̄m vt rursus hungariam inuadat. Quod nisi theutones p̄sidio fuerint: actuz de regno illo nō dubitat. Hec agito cū reuerēdissimo patre n̄ro ep̄o Gurcēsi ꝛ singularissimo amico preposito frisingensi quos nostro nomine iube beneualere. Rem varinien sem curabis ꝓ tua prudētia expedire: nescim⁹ quomodo ad aures procuratoris dilata est prutenoꝝ: ille tamē nō ostendit se credere: mora piculosa est. Nos si difficultas eēt in reseruatione ꝓpterea quia in cardinalatu sum⁹ offerimus apostolicas lr̄as obtinere quibus reseruatio auferat: quēadmodū ꝛ plures alij fecere cardinales in gallia ꝛ alemania. Reliqua cōmittimus prudentie tue. Uale optime. Ex roma .iiij. Aprilis. M.cccclvij.

Offert opam suā quoad pōt. **Epistola.cclxxiiij.**

Eneas cardinalis senensis Ulrico ep̄o gurceū. S.p.d. Que sūt apud nos nouitates scribimus cesari: nō repetimus que illis in lr̄is videbis. Precamur nos cesareo culmini cōmendes: eiq; contra thurcos expeditionē suadeas. Ita em̄ exposcit xp̄iane religionis necessitas. Dilationē a creditorib⁹ tui p̄decessoris obtinuit henricus senftleben sicut ab eo relatū tibi nō ambigimus. Si qua amplius sunt q̄ cupias ex nobis. tantū aderit voluntas quātū sinet potestas Scimus em̄ nos tibi esse obnoxios ꝛ cupim⁹ aliquādo partē debiti psoluere. Uale ex roma die .iiij. apzilis. Anno dn̄i. M.cccclvij.

Petit cesarē induci ad bellū ꝯtra thurcos. **Epistola.cclxxv.**

Eneas cardinalis senensis Ulrico ridrer. S.p.d. Henricus senftleben tu⁹ ꝛ noster apud te est: ꝛ que sunt apud nos scitu digna tibi exposuit. Nō est cur fatigemus aures tuas: cū post eius abitū nihil noui emerserit scitu dignū. Rogamus vt exhorteris cesareā maiestatē ad bellū cōtra thurcos. Ita eniz suus honor ꝛ reipublice xp̄iane salus exposcit. Nā thurci vt fama nō vana est ꝓxima estate rursus hungariā sunt inuasuri. Si qua sunt que cupias ex nobis scis nos esse tui amantes ꝛ cupere volūtati tui morē gerere. Uelis nos magistro camere cōmendatos facere. Et arthongū nostro noīe saluū dicere. Ex vrbe die .iiij. apzilis. Anno dn̄i. M.cccclvij.

Nouitates italie scribit. **Epistola.cclxxvj.**

Eneas cardinalis seneū. Diuo frederico impatori. S.p.d. Que nūc scribā pauca sunt. fama hic est: dispotū rascie seniorē obijsse mortē: filios eius ad thurcos defecisse. Iāq; xp̄ianis insidiari. si ita est credim⁹ non latere maiestatē tuā. Accipio illoꝝ sororē esse in castro cilie que fuit vxor comitis. Cauēdū est ne mulier fraternā labem sequat. At puto sublimitatē tuam id non negligere Quia tamen aliqui iusserunt me hoc scribere: non fuit consilium vt reticerez. In partibus motus est futuri belli. Et multa eius rei signa sunt: deus meli⁹ consulat. Ciuitas seneū. discordijs ciuilibus agitat. Rex aragonū suo more venationibus

opam dat: fuitq; (vt aiūt) in periculo ꝓximis diebus ne per aprum interficeret
cū cecidisset in quo sedebat equus. Rex portugalie venturus cū classe affirmatur
mense ꝓximo. quod mihi nō fit vere simile cū nec terrestris p hungariā paret ex
ercitus. nec ex italia classis alia paranda puteť nisi aplica. Indigemus dei auxilio
si bene optamus nostras res dirigi. Cōmendo me tue sublimitati ad eius manda
ta ꝓmptissimū. Ex roma die. iiij. aprilis. Anno. M.cccclvij.

Informat amicū de gestis in rebꝰ suis.

Epistola. cclxxvij.

Eneas cardinalis seneñ Iohanni hinderbach. S. p. d. Ex fratre tuo cre-
dimus te nosse q̄ hic aguntꝛ: nos rē tue ꝓposituꝛe accepimꝰ apud dñm no-
strū: de ꝓbenda ratispaneñ. faciemꝰ que poterimꝰ. Sed durus est aduersa
riꝰ tuus: ⁊ fauorē habet cardinalis zomereñ. quē nosti dñm esse imutabilē nos tñ
vt amicū decet tuas preces iuuabimꝰ: nouitatesq; apud nos sūt scribimꝰ cesari: vi
debis lr̄as nostras: nō est cur laborē sumamꝰ inanem. Utinā annus iste ꝓterito ⁊
q̄etior sit ⁊ melior: mēdacesq; vates ⁊ astrologos faciat: quoꝝ iudicia raro aliq̄d
boni ꝓsagiūt. nos ea tp̄a optauerimꝰ q̄ aduersa sint ꝓpharū ⁊ astrologoꝝ iudicijs
Cupimus amicos nr̄os iacobū de lodrano nobilē equitē. iohannē nihili astrono-
mū ꝓstabilē nr̄o noīe saluos dicas. Imꝑatrici aūt auguste nos humilime cōmen
datos facias: cui parē ⁊ volūtarij ⁊ accincti sumꝰ quotiēs nobis aliq̄d imꝑauerit
qđ in nr̄a fuerit facultate. Uale ex roma die. v. aprilis. Anno. M.cccclvij.

Preconia regis aragonū enumerat.

Epistola. cclxxviij.

Eneas cardinalis seneñ. Iohāni soletio. S. p. d. Pergrate fuerunt nobis
lr̄e tue quibꝰ bonā valitudinē tuā ⁊ animū tuū erga nos cū esse qui prius
fuit abunde intelleximꝰ. Illud quoq; nobis iocūdissimū fuit ꝙ regiā ma
iestatē paruitatis nr̄e memoriā tenere: ⁊ nos amare asseueras. Nihil est eniꝫ qđ
magis cupiamus q̄ꝫ inter seruitores suos cōnumerari: qñquidē ipse rex vnus est
q̄ nr̄m exornat seculū. Unꝰ aūt inter principes doctus est. ⁊ terrarū cultor: vnꝰ li-
beralissimus: vnus in armis ꝑitissimus. Unus qui domi belliq; magnus euo nr̄o
videri possit. Unus deniq; q̄ religioni indefesse ꝑuiat. Qꝫ si animū ad perdenduꝫ
thurcoꝝ ꝑfidiā intenderet: vt sepe ꝓfessus est: nō modo q̄ nūc viuūt regibꝰ ꝓferē
dus erit: sed oēs ꝓculdubio antecedat quos prisca secula inclytos cōmemorant
viros. Est igiť nobis dulcissimū cū tanti regis seruitores sumꝰ ⁊ credimur. De re
tua nō minus cupidi sumus q̄ꝫ tuipse: imo vel tantomagis quāto tu ꝑ humilita-
tem tuas virtutes extenuas nos per veritatem illas magnificamus. Scimus eñ
que sunt merita tua ⁊ que tibi debeanť premia ⁊ que possunt tibi dignitates com
mitti. Qꝫ si aliquando vt speramus res tua in medium adduceť: audient cardi-
nales quale de te iudiciū faciamus. Nullus tamen est qui ꝓbitate ac doctrine tue
nō sit affectus. Illud solū impedimēto est ꝓmotioni tue: ꝙ alia negocia non cō-
ponunť. Atq; ita fit vt vtile per inutile viciať qđ leges abhorrere solent. Puta-
mus tamē his rebus breui modū imponi ⁊ honori tuo cōsultū iri. Suadenduꝫ ē
sublimitati regie vt in promotionibus ecclesiarū ea media cōplectať que tolera
ri possunt. Ualde aūt cōducit xp̄iane rei hos duos principes esse charitate con-
iunctos. Et qui dissidiū querūt neutrum amāt. Audimus libenter que scribis de
voluntate regia erga senenses. Alteruꝫ v̄o quod subnectis vt senenses ipsi cauti
sint neq; seipsos implicent malis. quibus cū velint explicare nequeāt: salubre cō-
silium est. Sed nos multū illi reipublice timemꝰ: tum ꝙ ciuilis discordia populū
exagitat: tum ꝙ presidia querunt qualia fugienda essent. Sed ipsi viderint nos
patrie ⁊ si bene volumus illi tamē consulere non possumus. qꝛ nobis non crediť.
Cardinalis sancti angeli scribit thurcum proxima estate in hungariā maiori co-
natu q̄ꝫ prius venerit rediturum. Non esse hungaros ad resistendum potentes

nisi externa habeāt auxilia. Petit classem apostolicā augeri ⁊ infestare maritimas
thurcorum oras: nostro iudicio regis opus hoc magis ꝙ pape fuerit: nec plura
modo. Rogamus sublimitati regie iterum atqꝫ iterum nos commendes. Et do/
minum de montesia singularem amicū nostris verbis saluere iubeas. Ex roma die
v. Aprilis. Anno dñi. M.cccclvij.

Epistola.cclxxix.

Recitat metū de thurcorum feritate.

Aeneas cardinalis senensis Alphonso aragonū regi cecilieqꝫ. S.p.d. Hac
ipsa die rex inclyte ac potentissime allate sunt lr̃e ex hungaria summo pō/
tifici: oēmqꝫ curiam cōturbarunt. Referunt enim machometē thurcorum
dominum cum soldano egypti: cum caramanno cilicie: cum tarcaro scithie inito
federe coactis ingentibus copijs rursum ad hungariā properare albam: qd alij
castrum belgradum vocant summis viribus obsessurum. Iamqꝫ iter accepisse:
nec dubium est quin diebus quindecim cum toto exercitu ante oppidū sese collo/
cet. Ferunt quoqꝫ iurasse eum etiam si asie maiorē partē amissam audierit nō sese
retro abiturum. Hec albenses legato apostolico scribunt pleni metu. Quippe q̇/
bus sola spes de celo est: neqꝫ eni͞m tā securi homines dei: quin humanum expectāt
auxiliū. Incredulū est mortale genus neqꝫ illud ponderat quod scriptū est in sa/
cris eloquijs maledictus homo qui cōfidit in homine. Sed miserandū illis est. si
semel diuinitus liberati rursus pietatē diuinā temptare verent̄. Percussit de ce/
lo deus hoc anno thurcos: neqꝫ eni͞m humana victoria fuit que apud albam parta
est. Voluit experiri deus quidnā reges agerēt: caeteriqꝫ xp̄iani populi rectores p/
fligauit hostes: occidit qui ferociores videbant̄. Abstulit innumerabiles machi/
nas: spaciū dedit quo si vellent xp̄iani populi sese accingerent: redituroqꝫ thurco
armati occurrerent. Sed quātomagis indulget deus: tanto negligentiores sum⁹
abutentes ocio. Ecce redit hostis ⁊ nemo est qui laboranti hungarie opem ferat
⁊ vereor ne hungaria pessumeat: ⁊ nobile illud regnum hostilis gladius euertat.
Quod si deus tulerit cadit murus nostre religionis. ⁊ itinere plano per carnos ⁊
forum Iulij in italiā thurcorum turme decurrent. Ad hec accedit filiorum olim
gubernatores hungarie captura: qui per regem in arce budensi deprehensi custo/
diunt̄. Cūqꝫ his non parui nominis prelatus interceptus est Iohannes vara/
dieñ. episcopus. Feruntqꝫ ⁊ alijs plerisqꝫ nobilibus inclyta vincula. Incomper
ta est adhuc causa: sed vero simile est necem comitis cilie hoc peperisse. Infelices
christiani quos tanta cecitas exagitat vt nec prementibus hostibus domestica de/
ponant odia. Surgat igitur tua serenitas: ⁊ quod potuerit huic periculo reme/
dium adhibeat. Ceteri principes in tuā sublimitatē cuncti fere contorquent ocu/
los: eam ipsam quicquid egerit secuturi. Neqꝫ enim rex est in orbe christiano apd
quem plus auctoritatis ꝙ apud te sit: qui regnorū potentia: rei militaris peritia
experientia rerum multarum: ⁊ incredibili sapientia ceteros europe principes ante/
cellit. Hec per me ad tuam mansuetudinē fide dicta sint. Datū rome die septima
Aprilis. M.cccclvij.

Epistola.cclxxx.

Refert noua regi scripsisse.

Aeneas cardinalis senensis Iohanni soletio. S.p.d. Scribimus aliqua de
thurcis sublimitati regie: que cupimus sibi offeras legasqꝫ. Nisi enim ipse
laboranti christiane religioni opem ferat. id iminet discrimen ex quo vix
alius liberare non possit. Nunc opus est arte ingenio ⁊ viribus vti. Nec apud
eum nisi inueniamus vbi perquirenda sint ignoram⁹. Vale ex roma die septima
Aprilis. M.cccclvij.

Epistola.cclxxxi.

Equo animo fert fortune ludum.

Eneas cardinalis senensis Johanni hinderbach. S.p.d. Ad nos de statu
curie cesaris nouitas peruenit. Ita se humane res habent: nunc iacemus
nunc in alto sumus: deo laus qui cesarem omni periculo liberauit. Dole-
mus vicem gurceñ. episcopi nostri amici optimi: cõmiserati sumus ⁊ vnguodio
cui non dubitamus admodum nocere diuitias. Facta sunt hec que fieri potuere
executoriales misse littere: ⁊ modo nuncius aplicus eo pergit sacre theologie pro
fessor laurencius rauarella: quem tibi cõmendamus si euz videris. Ambrosio no
stro diximus que misisti. Expectabit adhuc aliquantulũ. Etsi molestũ fert tãdiu
suspensum teneri de preposito bartescadeñ. expectabimus quid agas. Cupimus
si quod monasteriorum vacare contigerit id nobis significes vt tandem aliquid cõ
sequi possimus quo leuior fiat nostra paupertas. In causa p̃bende tue vexamur
maxime ob dominum zamoreñ. qui i tuũ aduersarium tuet᷑. Iuuamus tamen te
quoad possumus. Vale ⁊ senatui tergestino episcopoq; ac preposito pisini nostro
nomine salutes dicito. Ex vrbe romana die. iiij. Julij. Anno dñi. M.cccclvij.

Episto.cclxxxij.

Nouitates italie.

Eneas cardinalis senensis Johanni cardinali sancti angeli. S.p.d. Scri
psi nuper reuerendissime pater ⁊ domine mi colendissime non paucas lit-
teras dignationi tue: nescio an potuerint ad te penetrare cum audiuerim
⁊ te postea dimissa hungaria bosnam petiuisse. nunc pauca subijciam ⁊ casui mea
scripta cõmittam: nam que littere tot montes: tot flumina tot barbaras natiões
nisi casus inopinatus pertransire iubeat. Scripsisti mihi de prageñ. ecclesia tuo
more paucissima verba: sed preter consuetudinẽ mordentia. Dicis enim nos hic
omnia bene expedituros: nec dubium est quin sermo tuus ironicus fuerit: non
dicam amplius: etsi opinor quorsum ea verba tendant me non ignorare. Ego ꝓ
mei animi libertate semper aperte cum dignatione tua sum locutus. Et ita faciã
si quando redieris quod deus breuissime concedat cum sospitate ⁊ honore. Tũc
si quid erit quod mihi velit tua paternitas obijcere: audiam patienter. Et vel ob
iecta purgabo vel petam veniã: nisi quod pleriq; agunt alta mente archanũ tuũ
includere volueris. Et de hoc satis. Audiui vt dictum est de tuo transitu: credo fu
isse vrgentem causam. Sed doleo armis plenam esse hungariam quibus non in
thurcos sed in sese barones eius terre depugnent. Illud quoq; molestissimum est
ꝙ inter imperatorem ⁊ hungarie regem vetuste contentiones reuirescũt. Mallem
tua studia huic morbo mederi: ⁊ que sunt i visceribus nostris auferre mala cona
ri potius q̃ que cutem attingunt. Sed cuncta optime nouit prudentia tua cuius
iudiciũ nũq̃ meo postposuerim. Uenio ad res italicas. Dominus noster bñ va-
let ad cruciatã totis intentus animis. Apud esculum latrones cum iosia ⁊ octa-
uiano arcem munitissimaz ecclesie occupauere. Legatus adductis eo copijs oẽs
in deditionẽ accepit. Ursini cuz comite euerso contendũt. ⁊ colũnenses qui hacte
nus quieuere: nouissime se bello miscuerunt. Rex aragonum cum genuensibus
bellum gerit. De pace nullum verbum. Dux mediolani quiescit ⁊ Ueneti q̃uis
nuper nonnulli ciues in exiliũ acti sunt: ⁊ aliqui manus amiserint. Senenses in-
testino morbo laborant. piccininus regis homo est nec putat᷑ hoc anno arma sũ-
pturus. Ex rheno audiuimus aliqua que non placẽt: nescio an erunt vera: papa
nuper interrogauit cur non impedires: respondi vt soleo libere suam sanctitatẽ
cũ esset in hispania: italica negocia curare nõ potuisse: tuã reuerendissimã pater-
nitatẽ in bosna valde a rheno distare. Camerarius legatus orietis duos pape ne
potes in vincula cõiecit qui cyprum populati fuerant. Que scribaz alia non ha-
beo. Ex vrbe die. iiij. Julij. Annno. M.cccclvij.

Pollicet̃ rogatu opam dare. **Epistola.cclxxiij.**

Eneas cardinalis senensis Illustri pncipi ludouico duci bauarie. S.p.d. Reddite sunt nobis littere tue humanitatis ꝛ beniuolentie plene. quib⁹ rogas vt illustri principi ruperto nepoti tuo ad consequēdam ecclesiam ratispaneñ. nostros fauores impertiamur. Reducisq; nobis ad memoriam clare memorie genitoris tui erga nos charitatē: ꝛ tuā illā quā simul habuimus in noua ciuitate consuetudinē. Uidimus libenti animo epistolā tuā ꝛ mirati sumus subscriptionē ꝓprie manus. Scribis enim optime quod est in tanto principe val de laudabile. Recordamur quotiēs in curia cesaris suaues habuimus sermones insimul ꝛ cū de lapide inuisibilitatis inquisitionē faceres. Tenemus memorie in ditione tua possedisse nos ecclesiam hispaceñ. ꝛ fuisse a genitore tuo benigne tractatos. Scimus ꝙ nobilissima est inclyta domus bauarie: ꝛ ꝙ illi sedes apostolica tenetur. Intelligis vti confidimus nos non esse ingratos. de nepote tuo sunt egregia testimonia quia tamen cōmissarij sumus in causa huius ecclesie ratispaneñ. non possumus aliud dicere nisi ꝙ inuenies nos verā relationē fecisse ꝛ paratos esse nunc ꝛ in futurū vt tue voluntati morem geramus. Datū in vrbe romana die quinta Julij.

Refert bella italie. **Epistola.cclxxiiij.**

Eneas cardinalis senēsis Nicolao missio vollatriano. S.p.d. Audiuim⁹ vario relatu inclytū hungarie regē wiennam rediisse. Et nobis placet pro quiete illius regis vt sit extra turbinē hungarie. Dolemus tamē regnum illud inter se diuisuz esse: veremurq; ne xpiani inter dissentiones thurcis aperiāt ianuas. deus meliora permittat. Nos in italia magnis etiam afflictamur malis. Rex aragonū cum genuensibus bello implicitus est. Magnam romani agri partem vrsini ꝛ comes euersus vastant. Seneñ. discidiū indies augēt: nouiq; indies ciues aut plectunt̃ aut in exilium agunt̃. nec videmus quo pacto quiescere possint. Aiunt cancellariū ad vos ex bohemia rediisse dicito illi multas nostro nomine salutes. Commendamus tibi laurenciū rouarellam nuncium apostolicū qui has tibi restituet: non fuit in austria prius. Commonito euz atq; instruito in agēdis. Si non est dimissus episcopus varadieñ. pro eo verbum faciet ꝛ litteras affert: quarum nos promotores fuimus pro veteri amicitia ꝛ quia innocentem eē confidimus. Uale ex vrbe die. iiij. Julij. M.cccclvij.

Commendat̃ nuncius pape captos redimendos. **Epistola.cclxxv.**

Eneas cardinalis senensis Henrico senftleben. S.p.d. Dominus noster sanctissimus mittit laurenciū rouarellam qui has litteras secuz affert ad serenissimum hungarie regem. Non fuit homo al's in austria. Necessaria erit ei instructio ꝛ directio tua. Commendamus eum tibi. bonus vir est: doctus theologus. Cura eius erit vt captiui imperatoris dimittant̃: varadieñ. relaxet̃. Et pax si fieri potest illas demum partes inspiciat. Ab eo intelliges italicaruz rerum ꝛ huius vrbis statum. plus mali ꝙ boni audies. Neq; enim italia quiescere consueuit. vosq; germani didicistis mores nostros ꝛ non modo vicinos ẜ fratres atq; ipsos parentes bello premitis. Nihil est vsq; tutū. Damnosissimum est ꝙ austrie inclyta dom⁹ in seipsa discidiū hʒ. Deus illos pncipes aliqñ meliori respiciat oculo. Et quos fecit maximos faciat amicissimos. In cā varimeñ. expectam⁹ ꝗd sequat̃: q2 ibi multū spei collocauim⁹: alioqñ ad mēdicitatē redacti sumus. Sʒ si ꝗd in partib⁹ illis vacat ꝗd obtineri posse cōfidas: velis nobis significare: gratias agito regie maiestati ꝑ lr̃is missis pape regratiando de mea ꝓmotione. Bene vale. Ex roma die quarta Julij. Anno. M.cccclvij.

De eodem. **Epistola.cclxxxvj.**

Eneas cardinalis senensis Johanni inbili. S.p.d. Que scripsisti de curia nostri cesaris iam pridem noueramus. Fuit nobis res permolesta agim⁹ deo gratias qui personam cesaris custodiuit. Credimus impatricem animo conturbatā esse. eiusq̃ cōpatimur adolescentie: que ad calamitates in germaniam venit ꝑferēdas. Putamus tamē eam ipsam sibi cōsulere: ⁊ cōsolationes q̄rere. Cōflictiones hungarie vidicim⁹: omnia sunt ad thurcoꝝ potentiā augēdā: ferenda sunt que deo volente fiunt. Ille ex malo bonū elicit. Si dabit̃ aliquando facultas cogitabimus de te non aliter q̃ꝫ de nostro fideli ⁊ singulari amico. Laurenciū rouarellā qui cū presentibus ad te veniet nunciū apostolicū tibi cōmēdamus vt assistas ei ⁊ cōsulas si qua ex te quesierit. Tu quoq̃ si aliq̄d monasteriuꝫ vel ꝑpositurā bonā vacare ꝑceperis fac nos q̃ꝫprimū certos. Potes ꝑ venetias mittere lr̄as. Illinc em̄ frequētes ad nos currunt tabellarij mercatoꝝ: querenda suffragia sūt. Vale ex roma die. iij. Julij. M.cccclvij.

De eodē ⁊ cōsolat̃ sup morte amici. **Epistola.cclxxxvij.**

Eneas cardinalis senensis Procopio rabensteyno. S.p.d. Ex wienna tuas accepimus lr̄as cū bohemiā peteres. Nescim⁹ an redieris. Audiuim⁹ insignē fratrē tuū ⁊ amicū nostrū singularē iohannē equitē extremo die functū. Credimus te turbido ⁊ amarulento esse aio. Nā ⁊ nos tali socio priuati non dolere vehemēter nō possum⁹. Sed q̄d agam⁹ trita est hec via: aut nō nasci oportet: aut natū mori. Nos parētes preire: fratres sorores amici: pauci admodū sūt cū quib⁹ iā viuere delectet. Nā etate graues: parare nouos amicos nescimus. Et veteres paucis demptis mors abstulit. Nec mō aliud expectamus: nisi aut eripi nobis eos quos amam⁹ reliquos: aut nos auferri ab illis. Atq̃ q̄ncūq̃ dies illa venerit nō erim⁹ inuiti vt olim: quib⁹ ad maiorē amicoꝝ cumulū erit eundū. Credimus te ista etiā meditari nec egere cōsolatione. ideo ꝑterimus hec. Accepim⁹ turbulētas esse res germanie neq̃ impatori bene esse cum rege hūgarie. Dolem⁹. Nā res pessima est ⁊ noxia nō modo austrie sed vniuerse reipublice xp̄iane. De⁹ meliora ꝑmittat. Cupimus de rebus bohemicis fieri certiores: sed ⁊ quid sperandū sit. Laurenciū ronarellā qui has ad te defert. Cupimus tibi cōmendatū eē frater est archiepī rauennatis tibi amicissimi cōsiliū tuū optabit in rebus agendis. Ne desit sibi rogamus prudentia tua. Vale ⁊ nicolaū nostrū ꝓ tua cōsuetudinē cōmendatū habe. Ex vrbe die. iij. Julij. M.cccclvij.

Petit ad possessionē ep̄atus varimen̄. ꝑ ꝓcuratores suos induci plerisq̃ captās beniuolentiā regis. **Epistola.cclxxxviij.**

Eneas cardinalis senen̄. Casimiro regi polonie. S.p.d. Cū vacaret nuper eccl̄ia varimen̄. couenietes canonici ei⁹ in glogonia maiori ⁊ cogitātes de futuro pōtifice: vota sua in me direxerūt postulātes a sūmo pōtifice vt ecclesiā illā mihi ꝯmitteret. Idēq̃ fecerūt serenissimi ꝓncipes dn̄i impator ⁊ rex hūgarie atq̃ bohemie cōsanguinei ⁊ affines tui. Annuit btissim⁹ pōtifex ꝑcib⁹ eoꝝ. ⁊ sūmo cardinaliū ꝯsensu eccl̄iaꝫ illā mihi cōmēdauit. Mittā ꝑpe diē ꝓcuratores meos ad serenitatē tuā cū lr̄is aplicis: q̄b⁹ ꝑcor vt ad posśionē capiēdā necessarios vel impꝑtiri fauores. Scio em̄ q2 sine tua opa paꝝ ꝓficerēt. cū iā pruscia i māu tua pene tota eē ferat̃. Intelligo me magno munere donatū a tua māsuetudine. si mei ꝓcuratores vt nō ābigo tuis adiuti ꝑsidijs eccl̄ie possessionē ꝯsequant̃. Facies rē gratissimā sūmo pōtifici ⁊ sacro collegio: simulq̃ impatori ⁊ regi hūgarie quos nō dubito maiestati tue ꝓ me scꝑturos eē. Ego vo conabor nocte dieq̃ oī studio ⁊ diligētia tue serenitati me gratū oñdere: atq̃ ita efficere vt mihi ꝓfuisse

tuā clemētiā nō peniteat. Iāq; ꝑ meā virili in sacro collegio honorē tuū tutare cepi. Nāq; cū agere᷑ de culmine ecclesie pro qua scripseras. erātq; qui omnino illā cōmittēdā esse dicerent procuratori magni magistri ordinis beate marie teuthonicoꝝ. Ego prorsus restiti: meaq; suasione factū est vt res suspēsa sit. cū tue maiestatis preconia: simulq; genitoris tui ⁊ germani qui pro fide catholica in bello cōtra thurcos obijt clarissimas virtutes retulissem. Quibus auditis sedes apostolica que prius inclinata erat ad promouendū procuratorē ordinis: mox sentētiā mutauit: decreuitq; supersedere. vt interea tp̄is aliquid de cōcordia ⁊ pace illarū partium tractari possit: ⁊ medio tp̄e rectorē aliquē siue administratorē illi ecclesie dare: qui tue serenitati merito displicere nō debeat. Verū ego pro ea qua tuo culmini deuotione afficior: audeo suadere: idq; vtile arbitror. vt tua serenitas simul cū illis de terra pruscie oratores suos ad sedē ap̄licam mittere q̄totius studeat: viros prestabiles ⁊ autoritate insignes: qui offerētes viā iuris ac concordie cū aduersarijs coram sanctissimo dn̄o nostro censuras ecclesiasticas in terra pruscie quomodolibet fulminatas aut tolli aut suspendi petant. Spero eñ eo modo res magnifice ad honorē tue sublimitatis ⁊ illarū partiū trāquilitatē cōduci posse: cum sanctissimus dn̄s noster ad hec optime sit inclinatus. Et multi sūt in sacro collegio cardinales reuerēdissimi qui maiestati tue sunt affectissimi. Inter quos est reuerendim⁹ dn̄s rothomageñ. Ego vero minimus int̄ oēs nihil omittā ex his que ad augmentū status ⁊ glorie ꝑtineāt tue sublimitatis. Cui me humillime recōmendo. Ex roma die vltima augusti. M.cccclvij.

Recōmendat illis ecclesie ratispaneñ. prouentus.

Epistola. cclxxxix.

Eneas cardinalis senēsis Ottoni ⁊ ludouico bauarie ducib⁹. S. p. d. Obtinuistis tandē ecclesiā ratispaneñ. reuerendo patri ruperto filio ⁊ nepoti vestro cōmendari. Satisfactū est desiderio vr̄o. Merebat᷑ inclyta domus vestra exaudiri in suis p̄cibus. Nec talis est eccl'ia ratispaneñ. que vel ꝓbitati vl' nobilitati eiusdē rupti satisfaciat. Duo tn̄ obstabāt petitionib⁹ vr̄is. etas scil; ꝓmouēdi minor ⁊ capituli ipsi⁹ eccl'ie desideriū a quo erat ali⁹ electus nō indignus neq; ignobilis. Sed cū reperisset pietas dn̄i nr̄i electionē ipsam min⁹ canonicam esse ⁊ hinc rupti merita librare t. ꝓtulit nobiliorē. Nec putauit in etate momentū eē faciendū. quā tante dom⁹ claritas cōmunisset. Est igit᷑ vr̄m recognoscere h̄ beneficiū ab ipso dn̄o nr̄o sanctissimo. Qui etsi fecit qđ debuit. honorādus est tn̄ iuuandus ⁊ extollēdus q̄ hoc tp̄e nobilitatis cultor ⁊ cōseruator existit. Verū cum eccl'iam ratispaneñ. q̄ olim florētissima fuit ⁊ a ꝓgenitorib⁹ vr̄is fundata magnis opib⁹ abūdauit: iā pauꝑem: ac pene ruentē ⁊ vndiq; lacerā eē intelligam⁹: nobilitatē vr̄am rogamus obnixe. vt postq̄ ad man⁹ vr̄as redijt ⁊ caro vr̄a illi p̄est. ita efficere velitis vt palā oībus fiat vos nō vrbo sed ope ipsius ecclesie ꝓtectores ⁊ aduocatos existere. Sit vobis cōmendata cleri libertas: date opam vt distracta ⁊ impignorata bona ipsi⁹ eccl'ie absq; grauamine cleri recuꝑent᷑. Sit ipse ruptus ouiū suarū nō lupus sed pastor: sit canonicoꝝ ⁊ alioꝝ clericoꝝ nō tyrānus sed pater. Meminerit q2 iubet ap̄lus vt nō dn̄emur in clero: sed tāq; forma facti gregis eccl'ie p̄sideam⁹. Nouerit nō se eccl'ie sed eccl'iam sibi cōmendatā esse. Cōmendamus deniq; etiā excellētie vestre venerabilē henricū de habsperg. cuius electio nō suis demeritis: sed ꝓpter omissas iuris solēnitates reiecta est. dignus est certe cui rupertus ⁊ qui res suas gerūt nō insultēt sed cōpatiant᷑: nō iniurient᷑ sed foueant potius ⁊ ipsum ament. Est eñ vir bonus cuius nobilitati ingenui correspondent mores. Etenim manifesta est nobis eius ꝓbitas. Nā l; multa in eū quesita sunt testimonia ad eius famā denigrandā. nemo tamen repertus testis est qui eius honori detraxerit. Passus est vir bonus nō modicā iacturā. Venit romā cū graui-

bus expensis.fuit hic ea pte anni qn̄ est ardentior ⁊ piculosior aer.⁊ ꝑpessus ē cō-
plures labores:⁊ tandē succubuit. Prosequebat̄ cām suā.quesierat honorē quē
sibi debitū existimabat. Fecit quod ceteri mortales agunt. Nā quis est qui elect⁹
in episcopū alicuius ecclesie nō conet̄ electionē suā tueri:⁊ a summo pōtifice con
firmationē suā obtinere. Qui epatum querit inquit apostolus bonū opus que-
rit. Verū ea vsus est modestia:ea grauitate in suo iure prosequēdo.vt nulli⁹ vnq̄
honori detraxerit.nullius fame piudicauerit.nullius ꝑsonā in discrimen adduxe-
rit. Idē fecere ⁊ qui cū eo missi sunt a capitulo. Testes nos sumus coram quibus
causa agitata. Tantū est q̄uis in electū ipsum ⁊ eligentes nōnulla crimina obiice
rent per procuratores ruperti. Ipse tamen electus ⁊ sequaces nihil aliud quesi-
uere q̄ se purgatos atq̄ innocentes ostendere. De ruperto nihil vnq̄ reprehen-
sione dignum dixere. Sed tam ipsū q̄ ꝓgenitores suos ⁊ excellentias vestras:
ipsamq̄ bauarie domū cū magna veneratione cū summa reuerentia ⁊ singulari
quadam maiestate nominauerūt. Quibus ex rebus iustum ⁊ supra q̄ iustum esse
putamus vt eundē henricū ⁊ qui cū eo venere cōmendatissimos suscipiatis.eisq̄
fauentes ac consilijs assistentes ⁊ auxilijs quod est vere nobilitatis erga eos ostē
datis:que vicisse contenta non insultat victo sed victum sepe iacentem eleuat et
in partem felicitatis assumit. Hec pro nostra erga vos charitate ⁊ inclytā domū
vestram affectione dixisse volumus: q̄uis sciremus nobilitatē vestrā quod scri-
psimus per seipsam id fuisse facturam. Datū Rome die quarta septembris. An-
no. M.cccclvij.

Epistola.ccxc.

De eodem.

Eneas cardinalis senensis Ottoni ⁊ Ludouico bauarie ducibus . S.p.d.
Annuit sanctissimus dominus noster p̄cibus vestris ac ratispanen̄.eccle-
siam reuerēdo patri dn̄o ruperto filio ⁊ nepoti vestro cōmendauit. Vo-
luisset apostolica pietas eam ecclesiam multo maiorē ⁊ ditiorē fuisse:⁊ talem que
nobilitati ⁊ moribus ipsius ruperti satisfaceret. Sed q̄liscūq̄ est recipi debet ala-
cri animo:⁊ habende sunt ingentes gratie eidē dn̄o nostro:qui valde libere deside
rio vestro studuit complacere. Cōmendam⁹ igit̄ excellentie vestre ecclesiā ipsā
⁊ clerum eius:q̄uis certi sumus fundationē progenitorū vestrorum in manibus
vestri sanguinis constitutam felicibus incrementis augendam esse. Insuper q̄r
venerabilis vir henricus de habsperg qui fuit electus a capitulo in prosecutione
iuris sui modestissime se habuit:idemq̄ fecerunt qui cum eo missi fuerunt ad con
firmationem electionis petendam.dignum censemus vt eos benigne recipere ⁊
tractare velitis.non permittentes eis aliquā inferri molestiam vel iniuriam. Nā
cum ipsi tam de prefato Ruperto q̄ de vobis' ⁊ inclita domo bauarie cum sūma
semper veneratione locuti sint. ⁊ prosequendi ius suum honestam modestiā ha
buerunt.non esset propterea iustum eos iacture aliquid ferre. Scimus hec per se
nota esse prudentie vestre ideo non plura scribimus. Tm̄ rogamus vt si qui sint
qui eos in conspectu vestro criminari voluerint tanq̄ litigando in hac curia ho-
nori vestro detraxerint:nolite illis credere:sed nobis potius fidem prebere corā
quibus est causa agitata ⁊ qui vobis scripsimus. Datum rome die.vij.septēbris
Anno. M.cccclvij.

Epistola.ccxcj.

Grates refert de ꝓmotione ⁊ ef-
flagitat iterum promoueri. Refert
etiā nouitates vrbis.

Eneas cardinalis senensis Imperatori frederico. Salutem plurimam di
cit. Accepi superioribus diebus litteras tuas super negocio concernen-
te reuerendum patrem episcopū laurien̄. Introduxi ad sanctissimū dn̄m

nostrū nunciū tuū. obtinui lr̄as fieri ƀm desideriū maiestatis tue quas idem nuncius apportabit. Supplico serenitati tue digneris ita facere vt capitane⁹ in vorchtensteyn non sit nimis onerosus illi eccl̄ie laurieñ. qr reuera multum exorbitat ꝛ grauat clerū. tua maiestas sp̄ pia fuit ꝛ sacre religiōi affecta. Cōtinuet in hac sua gloria tua pietas nec patiat̄ a suis officialib⁹ vexari clerū quē sp̄ misericordit̄ tractauisti. Hec dico qr cupio sp̄ honori tuo bñ cōsultū eē. Accepi ꝛ alias lr̄as q̄s in facto ratisponeñ. eccl̄ie trāsmisisti. rupto fauētes iā ille ꝓmotus erat ad ipā ecclesiam qr repta fuerat electio capituli inualida. Cā mihi cōmissa erat. Et ego in ꝯsistorio relationē fecerā. Postq̄ dñs nr̄ ꝯsiderauit scripta q̄ pri⁹ tua maiestas miserat fundata sup electiōe canonica. nō dubitauit q̄n ca repta inualida ꝓmotionē rupti cōmēdares qđ ego etiā ita putaui futurū. Et ita cōplacitū ē illi nobilissime domui. Insup gr̄as ago maiestati tue ꝑ lr̄is sanctissimo dño nr̄o ꝛ sacro collegio sup facto varieñ. eccl̄ie in meū fauorē missis. Nūc cū idē dñs nr̄ eccl̄iam illā mihi cōmēdauit. supplex oro vt digneris lr̄as oportunas i bona forma scribere ad serenissimū polonie regē. subscribēdo illas manu ꝓpria: vt maior videat̄ affectio: rogātes eū vt ꝓcuratorib⁹ meis possessionē ipsi⁹ eccl̄ie assignari faciat. Ueniet eñ infra paucos dies vn⁹ ex ꝓcuratorib⁹ ipis ad serenitatē tuā ꝑ lr̄is accipiendis quē cupio celeriter expediri. De nouitatib⁹ harū ptiū hoc tm̄modo scribere possū. Rex aragonū maximā ꝛ potētissimā hꝫ in mari classem minat̄ genuēsib⁹ sꝫ ꝛ aliis q̄plurib⁹ terrorē incutit. Comes iacob⁹ piccininus cū exercitu regnū apulie exiturus est ꝓpe diē. Dicit se ꝯtra sigismundū maletestā arma sumpturum sūt tñ qui senēsib⁹ ꝛ qui eccl̄ie romane timēdū putāt. Ursini ꝛ comes euersus int̄ se cōtendunt. nec finis pōt inueniri discordie. Cardinalis de vrsinis quasi papā timeret ex vrbe iam pridē recessit: ꝛ inde simultates nō pauce exorte sunt int̄ ipm ꝛ romanū p̄sulem. Missus est tñ mō p collegiū cardinalis sancti marci qui eum apl̄ice pietati recōciliet. Nescio quis fructus sequet̄. Nō sumus sine piculo intestini belli si vrsinoꝝ domus implicata remāserit. Ex oriēte nouitas allata est fratrem cardinalis portugalieñ. veneno periisse in cypro: q̄ regnaturus eo ꝑfectus erat ac filiā regis duxerat. Thurcoꝝ classis mithelenā insulam conatu vexatura fert̄: sꝫ auxilio illi erit legatus apl̄icus cū triremib⁹ suis ꝛ rhodiēsi manu. Alia q̄ scribā nō habeo. Cōmēdo me humillime sublimitati tue ad cui⁹ mandata sp̄ ero paratus. Ex roma die. xj. septēbris. Anno dñi. M.cccclvij.

Epistola. ccxcij.

De eodem.

Neas cardinalis seneñ. Ladislao regi hungarie. S. p. d. Que scripsisti mihi sup negocio vratislaueñ. electi. curaui atq̄ diligent̄ pegi: q̄uis res eēt difficilis ꝛ pecuniaria. Gestus est mos tue serenitati ꝛ remissa ē electo magna pecunie ps. Laboraui vt satisficeret desiderio tuo circa ratisponeñ. eccl̄iam ꝛ obtēta ē tua volūtas. Prefect⁹ ē eñ illi eccl̄ie illustris p̄nceps rupt⁹ bauarie dux cōsanguine⁹ tuus: fui ego in ea cā cōmissari⁹: ꝛ quēadmodū debui conatus sū eā relationē facere q̄ cū veritate eidē rupto vtilis eēt. Feci id libent̄ qr intelligebam me sublimitati tue. simul ꝛ inclite domui bauarie cōplacere: ꝛ eccl̄ie illi bñ ꝯsulere nec de h̄ plura. Uerū serenissime rex cū tua pietas dignata fuerit dño nr̄o pape ꝑ me scribere atq̄ instant̄ supplicare vt eccl̄ia varmieñ. mihi cōmēdaret̄. idq̄ iā factū est rogo ꝛ supplico vt ceptū cōtinuās bñficiū: serenissimo regi polonie sororio tuo vrgent̄ scribere digneri ꝑ possessiōe ipsi⁹ eccl̄ie meis ꝓcuratorib⁹ dāda quēadmodū henricus senftleben decanus vratislaueñ. tue sublimitati latius declarabit necessariū esse. Idē etiā celsitudini tue nouitates haꝝ partiū quas sibi scribo seriosius exponet. Nec aliud impn̄tiarū nisi q̄ me tue sublimitati iterū atq̄ iterū cōmendo ad eius semp mandata paratū. Ex roma die. xj. septēbris. Anno domini. M.cccclvij.

Hortat vice sua promotiones principum ad regē polonie impetrare.

Epistola.ccxciij.

Eneas cardinalis senēsis henrico senftleben. S.p.d. Scripsisti nobis his diebus frequentes litteras pro quibus gratias agim⁹ tibi: qui veri ꝛ optimi amici officium imples. Intelleximus illarū disturbia partium. Dolemus principes vestros non tam se beniuolentia q̄ sanguine contingere. Cuius rei causam non ipsis ascribimus sed illis quorum voces pre ceteris audiunt. Infortuniū est hoc nostri temporis vt tunc potissime diuisi simus cū expediret maxime esse vnitos: sed dabit deus his quoq̧ finem. Pro electo vratislauieñ. laborauimus diligenter: ꝛ tandē confecimus quod petebat. Nam tria milia ferme ducatoꝝ remissa sunt. In qua re intelliges ex wenceslao que fuerunt partes nostre. Rogamus velis esse cum maiestate regia ꝛ ab ea litteras oportunas impetrare ad serenissimū polonie regem ꝛ alios vt opus esse putabis duplicatas. Nam ipse wenzeslaus offert se iturum nomine suoꝝ dominoꝝ in poloniam: ꝛ nos statim mittemus bartholomeū canonicū varinieñ. cum litteris ꝛ procuratorijs oportunis: ꝛ necessariū est q̄ ambo habeant litteras regias. Nam nos eisdem ducibus per hos dies non paruū obsequiū fecimus: qui pugnātibus fere ceteris cardinalibus: sanctissimo dño nostro suasimus consanguineū eorum rupertum ad ratispaneñ. ecclesiam promouendū esse: cum essemus cōmissarij ꝛ alterius electionem inuenissemus non valere. Mittimus tibi litteras credentiales quarū vigore poteris eis supplicare vt tibi assistant ad regias litteras impetrādas. Procopio ꝛ nicolao scribimus quos arbitramur suos fauores non negaturos. Cardinalem sancti angeli vellemus apud se esse vt eius summa prudentia lites australice cōponerētur. Rogamus vt nostras litteras sibi transmittas. Et deniq̧ cures vt veniētib⁹ dictis wenzeslao ꝛ bartholomeo littere que necessarie sunt in promptu habeant. De nouitatibus harū partium pauca sunt que scribere possum⁹. Eaq̧ sunt hmōi vt supra in littera imperatoris. Vale optime ex roma die septima septembris. Anno. M.cccclvij.

Petit patrocinari vt promotio regis impetretur.

Epistola.ccxciiij.

Eneas cardinalis senensis Procopio cancellario bohemie. S.p.d. Quis raro nobis scribis. Ex nicolao tamen simulq̧ henrico senftleben intelligimus te veterem erga nos beniuolentiā retinere ꝛ omni officio veri amici satisfacere: nō repetimus que pro nobis fecisti. Sunt eīm plurima: nec nos hi sumus qui referre gratias valeamus. Illud tamen quod possum⁹ facimus: redamamus magnificentiā tuā: ꝛ animū habemus paratū omnia facere que tibi grata sunt ꝛ nobis possibilia. Idq̄ ostendemus si quādo pro venerabili germano tuo preposito vice graceñ. aliquid acciderit quod sibi vtile futurū putem⁹ ꝛ in nr̄a ptāte consistat. Interea rogamus te vt pseueres in officio charitatis ꝛ tui enee semper memineris. Insup q2 mittemus propediē procuratores nostros cū lr̄is apostolicis ad capiendā possessionē varinieñ. eccl'ie si saltē haberi poterit. Rogam⁹ amicitiam tuā vt eas litteras impetrare velis a regia maiestate quas henricus predictus dixerit oportunas. Nam tantū pondus huiusce rei consequende in serenissimo rege ipso hungarie atq̧ bohemie cōsistit: ꝛ qui cepit perficiat. Erimus ineternum sue maiestati ꝛ tibi obligati. Quippe qui ecclesiam eam suo ꝛ tuo fauore obtinuerimus. Conati inq̧ semper sumus nos gratos ostendere. Credimus cardinalē sancti angeli iam apud vos cōstitutū eē. Quod si ita est cōmēda nos sue dignitati tāq̄ patri veneratu dignissimo. Que sūt apud nos noua scribim⁹ ipsi henrico tibi cōicanda. Feruet apostolica mens desiderio exterminādi thurcos s3 principes xpiani inter se discidentes pium propositū prorsus deserunt. Deus meliora prebeat: quod speramus. Vale optime. Ex roma die. xj. septembris. Anno domini. M.cccclvij.

v

Hortat concordie imperatoris ⁊ regis hungarie intendere.

Epistola.ccxcv.

Aeneas cardinalis senensis Johanni cardinali sancti angeli. S.p.d. Bre-
ves more tuo scripsisti ad me nuper epistolas. Vidi eas libēter quia signi
ficabant te ex bosna reuersum prope hungariam degere: ac bene valere
quod pre ceteris mihi iocundissimū fuit: Spero hec scripta mea repertura esse in
austria personam tuam: inter mitiores gentes. Vtinā ita fiat. Naz presentia tua
futurum opīor ut principes illarum partium prorsus componant. Ait em̄ car-
dinalis papień. se cum anno superiori ageret in austria omnes lites inter impato
rem ⁊ regem hungarie adeo attenuasse: ut parum ad integram concordiā super-
fuit. Composuisset omnino partes ipsas ut est opinio: nisi coactus fuisset nurē-
bergam ascendere. Existimo igit haud dubie dignationē tuam fide debito termi
naturam quod ille infectū reliquit: si tamen ita est ut compositioni tam parua ut
referunt res defuerit. Vtcūqz sit elaborandū est eo negocio. Nec minus erit cō-
posuisse imperatorem ⁊ regem q̄ thurcū deleuisse. Et ego quidem hanc coronaz
tue dignationi auguror ⁊ opto. Nouitates harum partium non dubito intelligis
ex aliorum litteris. Ex me tamen hec pauca habe. Rex aragonum maximam ha
bet in mari classem galearum supra .xxx. magnarū onerariarū septem: minorum
nauigiorum q̄plurium. Dicit se iturum in catholoniā ut inde fortior redeat con
tra thurcos. Inde factum est ut rex portugalie aduentum suum suspenderit. Ge
nuenses hanc regis classem contra se armatam putant: simulqz cum eis florenti-
ni ⁊ senenses timent: certitudo nulla est quid tandem rex intendat. Comes iaco-
bus piccininus cum exercitu circiter duorum milium bellatorum exiturus bellū
fertur. Territat ecclesiam simulqz senenses: cum se contra sigismundū maletestā
profecturum minat. Vrsini ⁊ comes euersus adhuc inter se litigant. Cardinalis
de vrsinis iam pluribus diebus e curia recessit: veritus ne quid sibi sinistri accide
ret: cum papa exercitum misisset aduersus fratres eius. Nunc rex aragonum vr-
sinorum familiam in suam protectionē recepisse fertur. Timor est ne romanus
ager nouis inuoluat litibus. Missus est cardinalis sancti marci ex parte collegij
ad ipsum dominum de vrsinis ut si possibile est controuersie cōponant. Domin9
noster sanctissimus iterum duas galeas cū pecunia ad legatū mittit in orientem
facit pius pater quod pōt. sed relinquit a principibus nec solus potest tanti belli
molem sufferre. Impator thurcoꝝ contra mithelenā missurus classem fert non
modicam: sed dn̄s insule spe legati fretus ⁊ auxilio genuensiuz nauale bellum in-
stupidus manet. In albania dicunt scanderbechium magnalia ꝑpetrasse cōtra
thurcos. Quod si verum est melius tua paternitas reuerendissima que per id tē-
poris ꝑe fuit exploratū habuit: Cupio ut tandē redeas nec velis triennū com-
plere nisi principes contra thurcos excitari posse cōfidis. Recōmendo me digna
tioni tue ad eius mandata semper paratum. Ex roma die .xj. septembris. Anno
domini. M.cccclvij.

Petit auxilio eē ut ꝑmotiones impetrent.

Epistola.ccxcvj.

Aeneas cardinalis senensis Nicolao listio. S.p.d. Grate fuerūt nobis lit-
tere tue quibus germanica negocia nobis significasti vtinā melius se res
haberent. Sed ferenda sunt que nobis tempora dant. Faxit deus ut prin
cipes illi vestri aliquando cōcordes sint: ne qui sunt sanguine proximi odio disiun
gant. Gaudemus procopium conualuisse ⁊ nostri memorem esse. Cupimus nos
sue magnificentie sepius efficias cōmēdatos. Scribimus regie maiestati ⁊ sibi de
litteris necessarijs ad obtinendā ecclesiam varinień. Rogamus in ea re tuo more
sis vigil. Et ita efficias queādmodū henricus senftleben expetierit. qui ꝯditiones
illius patrie nouit: ⁊ noster est fidelissimus amicus. Ab eo scies que sunt hic noua
Fluctuamus ⁊ nos more hominum nauigantiū. Frater tuus vulterras repetijt

italia multis in locis peste laborat: sed potissime sena. Nam que bello afflicta fuit et caritate annone: nunc quod tercium erat morbo languescit. Vale et nobis sepius scribe. Datum rome die. xi. septembris. Anno dni. M.cccclvij.

Pollicetur pecuniam concedere pro redimendis litteris.

Epistola. ccxcvij.

Eneas cardinalis senensis Vlrico ridrer. S. p. dicit. Recepimus litteras tuas quas reddidit nobis iacobus imperatorie maiestatis nuncius. Agimus tibi gratias pro litteris scriptis in facto ecclesie varinien. Scimus enim te eas dictasse et expediri fecisse. Nunc opus est vt alias iterum expediri facias ad serenissimum regem polonie et alios prout opus fuerit: latius te admonebit procurator noster quem statim mittemus ad possessionem capiendam. Super facto laurionen. expediuimus litteras iuxta desiderium maiestatis imperatorie: quas ipse Jacobus secum apportabit. Rogauit enim nos vt concederemus sibi pecunias. Concessimus primo sex aureos. Et deinde iterum rogauit nos vt alias sibi pecunias mutuaremus pro reditu necessarias. Fecimus sibi illas per bancum concedi. Et obligauimus nos pro eo intuitu maiestatis imperatorie cui debemus omnia. Voluissemus quod ipse habuisset aliqua scripta vel maiestatis eiusdem vel tua. Libentius sibi subuenissemus: tamen quia nuncius imperatoris: noluimus eum derelinquere sicut ab eo intelliges. Rogamus des operam cum eo postquam redierit vt nobis satisfaciat. Intelleximus de dispensatione tua: erimus cum correctore: et videbimus quid faciendum sit: scito quod littere nulle possunt obtineri gratis ab isto papa: nisi pro persona imperatoris. Si vis quod exponamus pecunias pro te scribe nobis et libenter id faciemus: quamuis pauperes simus: adhuc tamen pro te inueniemus centum aureos cum opus fuerit. Habebis cum presentibus litteras ad Johannem binderbachium. Rogamus eas sibi mittas vbicunque fuerit. Et nos sublimitati imperatorie commendes ad cuius mandata paratissimi sumus. Ex vrbe die. xi. septembris. Anno. M.cccclvij.

Significat concordiam factam et exorat auxilio esse pro possessione ecclesie assequenda.

Epistola. ccxcviij.

Eneas cardinalis senensis Johanni binderbachio. S. p. dicit. Laborauimus diu tui causa aduersus aduersarium tuum super prebenda ratispanen. et deinde peperimus tibi pacem. Obtinuimus nanque prebendam prouisi ratispanen. dari domino humanno vt tibi quies esset. Et ita factum est. Hoc scribimus ad consolationem tuam. Rogamus vt nos imperatorie maiestati commendes et iuues nos ad possessionem habendam ecclesie varinien. Vale optime. Ex roma die. xi. septembris. Anno. M.cccclvij.

Credentiarum littere.

Epistola. ccxcix.

Eneas cardinalis senensis Ludouico bauarie duci. S. p. dicit. Veniet ad excellentiam tuam venerabilis vir henricus et aliqua nostro nomine referet. Cui rogamus vt plenam credentie fidem prestare velis. Et in his que vice nostra petierit benignum impertiri fauorem quemadmodum de tua erga nos charitate plene confidimus. Ab eo etiam scies negocium ecclesie ratispanen. pro tuo desiderio expeditum esse. In qua re fecimus quod vires nostre potuere vt honori tuo satisfieret. Ex Roma die vndecima septembris. Anno domini. M.cccclvij.

Littere cōmendatorie. **Epistola.ccc.**

Eneas cardinalis seneñ. Ludouico duci bauarie. S.p.d. Sigismūd⁹ schretel bone indolis adolescēs pmus huc venit in causa eccłie ratispaneñ. Primusq3 lras tuas nobis reddidit. Institit die noctuq3 diligentissime laborans vt desiderio tuo satisfieret. Cū res sit ad votū expedita dignu s est qui digno fauore tractet̃. Rogamus igit̃ vt ruperto administratori ratispaneñ. consanguineo tuo eū cōmendare velis: atq3 ita efficere vt de pmo beneficio vacaturo ꝛ cōuenienti: sibi omnino prouideat̃. Reddes enim mercedē condignam suis laboribus: ꝛ nobis singularē cōplacentiā facies: qui eum iam pridem nouim⁹: ꝛ ꝑ sua virtute dileximus. Datū rome die. xj. septēbris. Anno dñi. M.cccclvij.

Cōtra negātes auctoritatē sūmi pontificis a xp̄o institutā esse. **Epistola.cccj.**

Eneas cardinalis senensis Martino mayer. S.p.d. Sunt nōnulli nationis tue hoīes parū pensi habētes: q̄bus romani pōtificis auctoritas neq3 necessaria esse videt̃ neq3 a xp̄o instituta. Cōtra quos hāc epłam scribere ꝛ tibi trāsmittere decreuim⁹: vt si qñ tales homines te adierint: habeas ex nobis quo gladio eoꝝ temeritatē cōfodias. Nā qñ eos nō solū scripta iura reuellunt ꝛ auctorita s eccłie longe lateq3 diffusa: sed ipsa q3 naturalis rō eis aduersa est: que lex nature imobilis ꝛ inuariabilis adeo fixa est: vt neq3 epicheiā ferat. Audi ergo quo modo istos reuincimus: reuellimus: ꝓsternimus: cū xp̄ianis nobis questio ē qui euangeliū recipiūt ꝛ xp̄m filiū dei ꝓ nostra salute incarnatū ꝛ passum fatent̃. Hi nobis haud quaq3 negabunt sacramenta in eccłia ab ipso filio dei instituta: q̄bus ad salutē nostram vtimur: baptismi: confirmationis: eucharistie: penitentie ordinis: matrimonij ꝛ vnctionis extreme: quoꝝ vnū quod est principalissimum scz ordinis alioꝝ duoꝝ que potissima esse vident̃: eucharistie ac penitētie mysteriū in se continet. Nā sacerdotes hac potissimū cā sunt instituti. vt purgantes ꝑ penitentiā hoīes a peccatis suis ꝛ in gratiā dei redeūtes: idoneos faciant ad corpus xp̄i participandū. Deinde corpus xp̄i consecrantes illud eis administrent. Videm⁹ aūt natura ita cōpatū esse vt oīs ptās que ad principalē aliquē ordinata est effectū: inferiores ordines sibi subseruientes habeat qđ maxime in artib⁹ apparet. Nam arti que formā materialē inducit alie subseruiūt que materiā disponūt Et rursus ars illa que formam inducit alteri seruit ad quā pertinet finis perfecti operis. Nam qui ligna cedit arti nauifactiue deseruit. Et hec rursus gubernatorie illa vō militari vel icono mice quēadmodū ad diuersos ordinant̃ fines. Cū ḡ potestas ordinis in eum finem constituta sit vt purgatis hominibus corpus xp̄i ministret palam est inferiores ordines ei deseruire: ea p̄parantes que ad hoc op⁹ necessaria sunt. Et infimi quidem ordines sacerdotali deseruiunt populū preparantes. Ostiarij quidem arcendo infideles a cetu fideliū. Lectores instruendo cathecuminos elementa fidei tradentes: propter quod eis scriptura veteris testamēti legenda cōmittit̃. Exorciste vō eos purgant qui per demonioꝝ vexationes a sacramentoꝝ perceptione impediunt̃. Atq3 ita hi tres ordines disponendi populi curā habent. Est ꝛ quart⁹ accolitoꝝ ordo: cui vasa nō sacra credita sunt in q̄bus sacramenti materia p̄parat̃. Subdiaconi vō ministeriū habent sup vasa sacra ꝛ sup dispositione materie nondū consecrate. Diaconi vō vlterius procedūt: administrant eñ atq3 contingūt materiam iam consecratā xp̄i saguinem populo dispensantes. Subseruiunt autem hi ordines sacerdotali etiam p̄paratione populi. Nam diaconibus cōmittit̃ euāgelica doctrina p̄paranda populo. Subdiaconibus epistola. Accolitis luminis cōmissa est cura. quod ad solēnitatē doctrine proculdubio pertinet. Atq3 ita hi sex ordines ad septimū referunt̃ qui sacramētalis appellat̃. At cū ordinū hoꝝ collatio cū sacramento quodā ꝑficiat̃. sacramenta aūt ecclesie dispēsatores requirunt idoneos: necessariū est supiorē aliquam

tese Lutra i Calvina beto, ato iust Mem', Thow bolat Papiest

ptātem esse in ecclesia altioris ministerij que ordinis sacramēta dispēsent. Hanc
aūt maiores nostri epālem appellauere: que q̄uis in cōsecratione corpis xpi sa-
cerdotalē nō excedat: supat tn̄ in his que ad regimen populi ptinet. Nā τ ipa sa-
cerdotalis ptās ab epali diriuatꝛ. Et q̄ sunt ardua circa populi curā epis reseruā-
tur. Nec sacerdotes ipi dn̄ corpꝰ xpi cōficiūt rebꝰ alijs vtuntꝛ q̄ꝫ p epm cōsecratis
vt altari calice vestibꝰ. Est igitꝛ manifestū summā regiminis qđ in populo xpiano
geritꝛ ad epalē ptinere ptātem. Verū q̄uis populi p diuersas dioceses ac ciuita-
tes distinguantꝛ: sicut tn̄ vna est eccl'ia sponsa xpi: ita. τ vnū oportet esse populum
xpianū. Et sicut in vno ipo spāli vnus requiritꝛ eps ad quē sūma rei deferatꝛ: ita
τ in toto populo xpiano p necessariū est vnū eē totiꝰ ecclesie caput: vnū pceptorez
atqꝫ magistrū ad quē maria queqꝫ τ difficilia referantꝛ. Cūqꝫ ad vnitatē eccl'ie con
seruādā illud potissimū requiratꝛ vt vna sit oīuz fides: circa ea vo q̄ fidei sūt que-
stiones varias suboriri cōtingat: vnū esse principē vnūqꝫ caput oportet τ supmū
iudicē qui q̄stiones ipas dissoluat. Alioquin sniarum diuersitas ecclesiaz ipaz di
uideret atqꝫ solueret vnitatē. Queadmodū factū eē videmꝰ ante ꝯsiliū nycenum
dū sibi q̄sqꝫ viuebat τ ad romanā ecclesiā puus habebatꝛ respectus. Et nos quidē
palā videmus oēs qui tempestate nostra pegrina inuenerint dogmata: τ errores
pdicāt illud in primis sibi vsurpare vt romane ecclesie auctoritatē τ pncipatum
diffiteantꝛ. At cū xps deus nr̄ spōsam suā eccl'iam tā feruēti amore dilexerit vt san
guinē suū p ea effuderit crucis tormētū ppessus. Nequaqꝫ credendū est eū in his
que necessaria sunt ecclesie nō oportune cōsuluisse: cū de synagoga p ysaiam dicat
quid vltra facere debui vinee mee τ non feci. Itaqꝫ cum necesse sit ad pfectū regi
men vnū pesse a quo ceteri dependeant: minime dubitandū est quin ex ordinatio
ne xpi vnus ecclesie presit. Et nos hūc romanū psulē appellamus: vulgus papam
nominat. Insup cum ecclesie regimen ab eo institutum sit p quē reges regnant τ
legis conditores iusta decernūt: non est ambigendū quin ecclesie regimē optime
sit ordinatū. Optimū aūt multitudinis regimen illud est quod ab vno regitꝛ. Id
aūt ex fine patet. Nā finis optimi regiminis pax est τ vnitas subditoꝝ. Vnitatez
aūt que pacis est nutrix nemo dubitauerit longē meliꝰ ab vno seruari q̄ꝫ a pluribꝰ
Vnus em̄ dignitati cōgruit. Ob quā rē nō est ambiguum quin ecclesie regimini
tāq̄ optimo psit vnus. Huc accedit qđ in apocalipsi Iohannes ait se scꝫ vidisse
hierusalem descendentē de celo. Et moysi mandatū est vt omnia faceret ꝯm exem
plar ei monstratū in monte. Quibus ex verbis quid aliud colligimꝰ q̄ꝫ militantē
in terris ecclesiam: instar esse triūphantis ecclesie in celo. At cū in illa vnus sit do-
minus dicente eodem iohanne rursus in apocalipsi: ipsi populus eius erūt: τ ipe
deus cum eis erit eoꝝ deus. Quis non intelligit ecclesie militantis vnū esse prin-
cipem oportere. Recte igitꝛ osee primo scriptum est. Cōgregabuntꝛ filij iuda τ filij
israhel pariter τ ponent sibimet caput vnū. Dn̄s quoqꝫ apud iohannē ait. Fiet
vnum ouile τ vnus pastor. Et ad ephesios doctor gentium paulus. Soliciti inq̄t
sitis seruare vnitatē spiritus in vinculo pacis. Vnū corpus τ vnus spūs sicut vo-
cati estis vna spe vocationis vestre. Vnus dn̄s: vna fides: vnū baptisma: vnus
deus. Sed dices fortasse vnū caput: τ vnus pastor ecclesie xps est qui est vnus et
vniꝰ ecclesie sponsus: τ hic cūcta gubernat: nec opus est aliū adhibere pastorem. — et moderni hær
Vana est argumētatio tua. Nam cū omnia ecclesiastica sacramenta xps ipe pfi- — Luterani et Calui
ciat. Ipse est enim qui baptizat τ peccata dimittit: ipse est enim verus sacerdos — ita dicunt
qui sese obtulit in ara crucis: τ cuius virtute corpꝰ eius quotidie ꝯsecratꝛ: possemꝰ
dicere minime necessarios sacerdotes quod quāte sit absurditas nequaqꝫ te latet
Scimꝰ em̄ xpm cū ex hoc mundo trāsiturus esset ad patrē: cū corpore affuturus
erat: elegisse ministros p quos sacramēta fidelibus dispensaret. Eadē em̄ ratione
necessariū fuit aliquē eligere cui vniuersalis ecclesie curam cōmitteret quod fecit
Dixit enim petro ante ascensionē suam. Pasce oues meas τ ante passionē tu in-
terim cōfirma fratres tuos. Et rursus petro ait. Tibi dabo claues regni celoꝝ.

Quibus verbis palā ostendit potestatē clauiū ꝑ petrū ad alios diriuandā vt ec-
clesie seruaret vnitas. Nec fas ē dicere hāc dignitatē petro datā ad successores
eius non diriuari. Nā xp̄s ecclesiā vsqȝ ad finē seculi duraturā instituit ꝯm illud
Isaie.ix.capitulo. Sup soliū dauid ⁊ sup regnū eius sedebit ⁊ ꝯfirmet ⁊ corrobo
ret in iudicio ⁊ iusticia āmodo ⁊ vsqȝ in sempiternū. Nā ptās apud eos q̄ cū xp̄o
vixere: ita instituta est vt ad posteros diriuaret pro vnitate ecclesie vsqȝ ad finem
seculi. Et hoc est qd̄ ipse saluator ait Math. vltimo. Ego vobiscū sum vsqȝ ad cō
summationē seculi. Itaqȝ liquet vnū esse pōtificē qui presit ecclesie vniuerse. Et h̄
post xp̄m petrus fuit: illo aūt vita functo successores eius vsqȝ ad calixtū tercium
xp̄i vicariatū tenuere. Nec pōt dici aliā quēpiā ecclesiā hoc ꝑrogatiuo gaudere.
Nec ipsa quidē hierosolomitana in qua fuit officina nostre salutis: ⁊ cui iacobus
frater dn̄i magnus prefuit aplus. Nam xp̄s cum vicariū suū petrū elegit: ei loco
hanc dignitatē concessit quem petrus ipse suo sanguine consecraret. Hierosolo
mitanā autē ecclesiam q̄uis nycena synodus ab omnib⁹ honorandā esse volue-
rit saluū tamen esse decreuit ius cesaree palestine: que tunc eius erat metropolis
Romana igit̄ ecclesia vt sacri canones aiunt caput omniū est: que pn̄cipis apo-
stoloꝝ ⁊ doctoris gentiū sanguinē dedicata ibi apud se celeste regnum habere me
ruit: vbi terrenū vsqȝ ad summū creuerat imperiū. Nam sicut romulus ⁊ rem⁹
initiū ibi mortalis imperij fecere: ita petrus ⁊ paulus celeste regnū fundauere.

Epistola.cccij.

Preconizat scripta eius.

Eneas cardinalis senensis. Epo oneten̄. S.p.d. Litteris tuis ⁊ letati ⁊ ob
lectati sum⁹. Letati quidē ꝙ tempora nostra claris florere ingenijs ⁊ vim
eloquētie passim crescere atqȝ ad exteras penetrare nationes animaduer
timus. Oblectati autem ꝙ in epistola tua multū leporis: multūqȝ salis inuenim⁹
Et cū omnia que scribis grauia dignaqȝ philosopho proculdubio sint: tum nobis
illud precipuā quandā exhibuit voluptatē: ꝙ in exemplis ietro ⁊ moyse quibus
impugnabaris: quasi armaturis tuis quib⁹ ⁊ defendereris ⁊ aduersariū tuū feri-
res vti nouisti. Est em̄ simile hoc illi quod de virgilio legim⁹: qui cū crimini sibi da
ret: ꝙ homeri versus operi insereret suo. At hoc inquit quod vituperatis laude
ꝑcipua dignum est: tanqȝ ego clauam ex manu herculis arripuerim. Hoc itidem
⁊ nos de tuo ingenio dicimus. Perge igit̄ ⁊ florentes eloquij tui vires sepe exer-
ce. Sic enim erit inter disertos oratores nō vulgare nomen tuū. Vale quanti es.
Ex vrbe tercio octobris. Anno dn̄i. M.cccclvij.

Epistola.ccciij.

Ex humilitate se indignū
cardinalatu confert.

Eneas cardinalis senen̄. Leodrisio cribello. S.p.d. Affecerunt nos haud
modica voluptate prestans vir ⁊ amice singularis littere tue quas ex me-
diolano.xvij.kl̄.septembris ad nos scripsisti: legimus iohannis crisostomi
ep̄lam: quam ex athica romanā fecisti. Nesciebamus te ante greci sermonis gna-
rum esse: prius translationē hanc vidimus q̄ȝ te grece doctum audirem⁹. Tanto
te magis extimamus quanto magis est duas linguas q̄ȝ vnā nosse. Non est no-
bis iudicium de grecis. At quod latine scriptū est ex greco versum: si quid est qd̄
sentimus admodū laudabile est: tersum: suaue: nitidum. Gaudemus te huic do-
ctrine profectum vt laudari ab omnibus tua scripta debeant. At quod de nobis
iudicium facis. Longe maius est q̄ȝ nostra exigant merita: noscimus nosipsos nec
fallimur cum laudamur. Qꝫ ad cardinalatū euecti sumus diuine miserationis est
non nostre virtutis. Nec omnia consilia dei humana pōt inuestigare cogitatio.
Sepe ad nostraȝ ruinā tendūt que nos quasi felicia vel cupimus vel admiramur
Neqȝ dignitas cardinaliū tantū in se boni habet quantū pre se ferre videt̄: ⁊ qui-
dem nobis qui tante glorie impares sumus instar est potius miserie q̄ȝ felicitatis
Itaqȝ probe ad nos epistolā de exilio militis misisti vt solamen nostre calamitati

afferres aliqd: egemus em̄ cōsolatione nō parua. Nam sicut pstantissimi patres inter viles exulant hoies: itaqꝫ ⁊ ignari nostriqꝫ similes quasi a patria fugati sunt cum cetui admiscent probatissimoꝝ: Idqꝫ nobis accidit in sacrū collegiū accersi-tis in quo trementes viuimus. Faxit deus vt si non implemus opiniones homi-num: at saltē ne confundamus eos qui de nobis bona predicant. Uiri prestantes ⁊ euo nostro singulares Nicolaus arcemboldus ⁊ scena cortensis dum nos com-mendant faciunt magis quod se decet q̄ȝ quod meremur. Stephanus cacia no-uarieñ. ad quē scribebas diez obijt. Nos loco suo tuas legimus litteras. Amauit te ille ⁊ amat proculdubio in paradiso viuens. Non em̄ perit aīa cum a corpore abit: neqꝫ viri boni ⁊ stephano pares ad inferos migrant: dum satis funguntᷣ: sed recta via celum petunt ei seruituri: eoqꝫ fruituri a quo receperunt esse. Ex vrbe ro-mana die. xxij. octobris. Anno dn̄i. M. cccclvij.

Epistola. ccciiij.

Spondet cōmendato pficere.

Aeneas cardinalis senen̄. Nicolao arimboldo. S. p. d. Mille annis sita-cuisses nihil ad me aut de me scribens: nihil tn̄ de nostro erga te amore di-minuissemus. Neqꝫ em̄ nos latet quocūqꝫ in statu simus nos caros esse ⁊ amatos in mente tua. Accepim⁹ modo litteras tuas quibus amicū comariū no-bis cōmendas. Erit nobis cure causa sua: ⁊ intelliget si opus fuerit tuas cōmēda-tiones sibi fuisse vtiles. Hic cardinalatus quē sine vllis meritis cōsecuti sumus: nulla in re nobis voluptati est: nisi vt aliquādo prodesse possum⁹ amicis nostris inter quos tua probitas pcipuū habet locum. Tuum est igitᷣ vt opera nostra cō-fidenter vtaris. Cupimus tibi consortiqꝫ ⁊ liberis bene esse. Uale optime: ⁊ nos quando facultas sese exhibet domino duci cōmendatos effice. Ex roma die. xxij. octobris. Anno. M. cccclvij.

Epistola. cccv.

Leodrisius crebellus ad eneā siluiū cardi-nalē senen̄. in eplam iohis crisostomi plog⁹.

O patrem reuerentia cultuqꝫ dignissimū dn̄m eneam siluiū episcopum se-nensem ⁊ sacrasancte romane ecclesie presbyterum cardinalē beneme-rentissimum leodrisius crebellus. S. p. d. Existimo dignissime presul ingen-tem iam esse litterarū aceruum: earum que ex omni italia germaniaqꝫ ⁊ ab opti-mo quoqꝫ viro studio congratulandi per hos menses ad tuam dignitatē sunt cō-scripte. Et q̄ȝuis virtutes alias: alia merita: spes etiam in futurum vberiores sin-gillatim ⁊ facile ⁊ vere: ex magna copia vt cuiusqꝫ animus tulit (etsi non ijsdem verbis) annotauerit: eandem tamen seriem eandemqꝫ voluntatē videre videor omnes imitatos esse. Quo numero cū ⁊ ipse fuerim ab amplitudine tua nō ab in-genio meo vires capiēs: statui impresentiarū: nouo ac diuerso scemate felicitatē tibi tuā ⁊ diuine maiestatis pitiū numen ante oculos ponere. Hec est epistola io-hannis crisostomi: qui cū ex pontificali throno suo pulsus ⁊ exilio damnatus eēt amiciqꝫ exinde sui seqꝫ scitatis ⁊ eloquij diuini cultores merore ⁊ cruciatib⁹ affi-cerentᷣ: ad ciriacū epm ⁊ ipm exilio dānatū hāc eplam luctus ⁊ miseriarū primo: deinde ꝯsolationis plenā scripsit. Quā ego dū e greca latinā fecissem statui pstā-tissime dignitati tue: ea potissimū cā dare: vt intelligas quāto meliore ꝯditione te-cū diuina pietas agat. Illū em̄ virū sapiētia ⁊ scitate p̄ciariū: inimicoꝝ fraus po-tētiaqꝫ pessundedit: tu oiuȝ aduersantiū inuidiā mirabili ingenio ⁊ vite cādore su-pasti. Ille ex p̄ria crudelitᷣ pulsus ē: tu a remotis regiōib⁹ q̄ȝuis ibi etiā felicitᷣ dege-res felici⁹ tn̄ in p̄riaȝ es reuocat⁹. Ille de throno suo eiect⁹ ē: tu ad maiorē sublima-tus es. Illi⁹ ruina suos oēs miserabili calamitate inuoluit: tua vo felicitas tū cete-ris oib⁹ amicis ⁊ clietib⁹ tuis: tū mihi maxime ꝑhennis leticie mām p̄buit. Itaqꝫ leges hec diui crisostomi scripta non ingratis oculis. Sed ita tamen vt scribētis grauitas interp̄tis nouitate nō ledatᷣ. Tuā vo reuerēdissimā paternitatē diutissi-me bn̄ valere p̄cib⁹ p̄cor: cuius gra uissimi p̄cones: nicola⁹ archemboldus ⁊ scena

curtensis non in hoc clarissimo senatu tm̄ sed in omni italia primarij viri eidem
sese sūmo affectu cōmendant. Mediolani. xvj. kl. septēbris.

Johannes crisostomi archiepi constantinopolitani in exilio cōstituti ad ciria-
cum epm̄ ⁊ ipsum exulem Epistola e greco in latinū traducta a leodisio crebello.

Epistola. cccvj.

Ge rursus exhauriā merorem tui vultus ⁊ dissipabo cogitationes q̄ hanc
nubem efficiant. Quid em̄ est ꝙ cōtristaris ⁊ meres: qꝛ grauis est ꝓcella ⁊
acerbū naufragiū quibus ecclesia ꝑturbaṫ. Hec ⁊ ego scio nec quisq̄ infi-
ciabiṫ. Sed si velis harū tibi rerū imaginē fingam: mare cum videṫ ab ymo fun
do ventis cōuelli: nautas v̄o ipos ⁊ clauis ⁊ remis manꝰ genibus complicare: ⁊
ꝓpter tempestatem desperatione deficere: non celū aspicientes: nō pelagus: non
aridā: sed ꝑ transtra iacētes lamētari ⁊ flere: atq̄ hec quidē in mari ꝓueniūt. Nūc
aūt in nr̄o mari peioꝛ tumultus peioꝛes etiā fluctus: s; tu roga dn̄m nostrū ihesu;
xp̄m qui nō arte supat tēpestatē: sed spūsancto ꝓcellā dissoluit. Et q̄uis rogaue-
ris neq̄ exauditus sis ne deficias animo. Hmōi em̄ cōsuetudinē seruat benignus
deus: nec em̄ ille tres pueros liberare nō poterat ne in fornacē ignis mitterenṫ: s;
cū captiui facti eēnt ⁊ in barbaroꝝ regionē deportati: nudati insup patna heredi-
tate: ⁊ ab omnibꝰ derelicti: nihilq̄ eis reliquū supesset: tū subito xp̄s verus deꝰ re-
pentino miraculo dissipauit ignē. Cū em̄ scōꝝ virtutes ignis nō pferret: exilijt fo
ras: ⁊ quotquot circa fornacē inuenit chaldeoꝝ absumpsit. Ecclesia igiṫ illis fuit
fornax: ipi v̄o creaturā oēm inuocabant visibiliaq̄ angelos ⁊ ptātes atq̄ ita oia
colligētes dicebāt. Bn̄dicite oia opa dn̄i dn̄m. Uides vt scōꝝ patiētia ⁊ ignē ⁊ ro
rē mutauit: ⁊ tyrannū cōuertit. Lris em̄ in vniuersum orbē dimissis: magnꝰ inq̄t
sydrach misac ⁊ abdenago. Quātā insup ꝑ q̄q̄ acerbā penā imposuit si q̄s verbū
aduersus eos ꝓtulisset: publiceṫ eiꝰ domꝰ oisq̄ substātia diripiaṫ. Ne igiṫ deiecto
atq̄ pusillo aio esto. Nā ⁊ ego cū a ciuitate expellebar nihil hoꝝ nō cogitabā sed (…enerose Santta mens.)

mecū i p̄e dicebā. Si quidē voluerit: impatrix me exilio dānare dānet. Dn̄i ē ter-
ra ⁊ plenitudo eius: si mediū secari voluerit. Secet. Jsaiā habeo in exemplū. Si
in pelagꝰ me ꝓijci iubeat: ionā reminiscoꝛ. Si me velit in fornacē mitti: tres pue-
ros habeo hoc ꝑpessos. Si me vult feris obijcere danielē in fouea leonibꝰ apposi-
tū recordoꝛ. Si me lapidare voluerit lapidabit: stephanꝰ mecū est ꝓthomartyr.
Si caput auferre auferat: habeo iohē; baptistā. Si facultates arripe arripiat: nu
dus exiui de ventre matris mee ⁊ nudus reuertar. Hortaṫ me apl's dicēs. Perso
nā hoīs deꝰ nō accipit: s; si hoībꝰ placerē xp̄i seruꝰ nō eēm. Armat me dauid inq̄ēs.
Loq̄bar in ꝯspectu regū ⁊ nō cōfundebar. Multa aduersu; me ꝯfinxerūt dicētes
me in cōionē q̄sdā accepisse postq̄ iā comedissent. Qđ si q̄dē a me factū ē: deleaṫ
nomē meū de libro apl'oꝝ: neq̄ scribaṫ i libro fidei orthodoxe. Nā si hmōi q̄ppiā a
me factū sit eijceret me xp̄s de regno suo. Si v̄o maxie hec dicētes ꝯtendūt: cōdē
nēt ⁊ paulū q̄ cena facta integrā domū baptizauit: ꝯdēnēt ⁊ ip̄m xp̄m q̄ postq̄ ce
nasset apl'is cōionē dedit: dicūt me cū muliere iacuisse nudate corpus meū ⁊ inue
nietis mēbroꝝ meoꝝ mortificationē. Uerū hec oia liuore impulsi fecerūt. Tu au
tem valde cōtristaris ciriace frater propterea ꝙ hi quibꝰ auctoribus in exiliū pul
si sumus summa fiducia ꝑ forum ambulant stipati satellitū turba. Uerū ⁊ tu rur
sus diuitē ⁊ lazaru; memoria repete: vtri eoꝝ in presenti seculo afflictionis vtri
gaudia cōtingent. Quid illi nocuit paupertas nunq̄d velut athleta ⁊ victor in sinu
abrahe deportatus est. Quid aūt illi ꝓfuere diuitie in purpura ⁊ bysso supbienti (Beata paupertas)
vbi lictores: vbi satellites: vbi in aureis frenis equi: vbi parasiti ⁊ regalis mensa.
Nunq̄d tā q̄ latro ducebaṫ ad monumentū nudā aiam de mundo efferens ⁊ ex-
clamat inani voce. Pater abrahā mitte lazarū vt irriget extremū digiti ⁊ refrige-
ret mihi linguā. Uroꝛ em̄ vehementer. Quid patrē vocas abraham cuiꝰ vitam
non es imitatus. Jlle domus ye cūctis hominibꝰ hospiciū prebuit: tu aūt nullius

pauꝑis vnq̄ꝫ curā egisti. Non est ꝙ lugeam⁹ aut defleam⁹. Naꝫ qui tantarū erat
diuitiarū dn̄s: aque gutta dignus nō fuit. Cū participē micarū nō faceret paupe
rem: guttā aque nō recepit. In hyeme nō seminauit misericordiā venit estas et
nō messuit. Et hec dn̄i est dispensatio qui ex aduerso statuit ꝑditionē impijs ⁊ iu-
stis retributionē: vt sese respiciāt ⁊ inuicē cognoscant. Tūc etenim q̄libet martyr
ꝓpriū tyrannū cognoscet: ⁊ tyrann⁹ ꝓpriū martyrē quē afflixit: ſ nequaq̄ꝫ hec mea
verba sunt. Tu audi sapientiā dicentē. Tūc in multa fiducia stabit iustus in con
spectu tribulātiū se. Queadmodū eñ viator in estu ꝑambulās sitiq̄ꝫ ardēs si lim
pidissimū inuenerit fontē: ⁊ multa correptus fame si ad mēsam omnib⁹ repletam
cibarijs ꝯsederit: ꝓhibeat̃ aūt a potētiore aliquo mensam attingere aut cibis ve
sci torq̄bit̃ vehemēti animi dolore: ⁊ affliget̃ q̄m iuxta fontē cōsederit aque vsus
neget̃. Sic in die iudicij videbūt impij exultātes sanctos: a regalis aūt mēse frui-
tione acerbunt̃ ⁊ bona tm̄modo videntes eoꝝ vsu carebūt. Etem̄ cū vellet deus
vlcisci adam: fecit e regione paradisi terrā: vt ꝑ singulas horas ad illam respiciens
optatā regionē vnde exierat animi dolore torqueret̃. Sic ⁊ nos hic inuicē nō con
gredimur: illic em̄ nullus nos a mutua cōuersatione ꝓhibebit. Uidebim⁹ autē il-
los qui nos in exiliū dederūt queadmodū lazarus diuitē ⁊ martyres tyrānos su-
os. Ne igit̃ desperaueris sed recordare ꝓphete dicētis: subsannationē hominum
ne timueritis ⁊ eoꝝ contēptu ne vincamini. Sicut em̄ lana a tinea sic corrodent̃
⁊ tāq̄ꝫ vestis inueterascent. Aduerte aūt ⁊ ipsum dn̄m queadmodum statim ab
incunabulis ꝑsecutionē patit̃: ⁊ in barbarā terrā eijcit̃ is qui mundū cōtinet: exē
plū nobis factus ne moleste aduersa feram⁹. Memoria repete saluatoris passio
nē quāta obprobria ꝓpter nos sustinuit. Quidā em̄ eū samaritanū vocabāt: qui-
dā vo demoniacū ⁊ gulosum ⁊ pseudo ꝓphetā. Dicūt em̄. Ecce homo edax ⁊ vini
potator ⁊ qui in principe demonioꝝ demonia eijcit. Quid aūt cū eum ad patibu-
lum ducerent. Quid etiā cū aceto ⁊ felle potarēt eum. Quid cū caput eius arun-
dine ꝑcuterent. Quid insuꝑ cū clamidē induerēt ⁊ spinis eū coronarēt ⁊ ꝓciden
tes eū illuderēt: oēmq̄ꝫ in illū cōtumelie speciē exercētes. Cūq̄ꝫ circūducerēt illum
sanguinarij illi canes: tūc cū nudus ad passionis locū cōduceret̃. Cūq̄ꝫ illum oēs
deseruissent discipuli: ⁊ vnus quidē ip̄m negauit: alius vo eum ꝓdidit: ceteri fuga
sese occultarēt: ⁊ solus stetit in medio turbe illius: dies em̄ festus tūc oēs congre-
gauerat. tāq̄ꝫ maleficū in medio sceleratoꝝ eū crucifixerūt. Cūq̄ꝫ insepultus pen-
deret. non ante eum a cruce deposuerūt q̄ꝫ ip̄m quidā expetijt: q̄m sepultura cum
ceteris dign⁹ nō videbat̃: cū tamen nullā in eū culpā adinuenissent. Et dixerunt
ꝙ nō resurrexit sed furati sunt eū discipuli eius. Recordare rursus ⁊ ap̄los quē-
admodum omnib⁹ ex locis ꝑsecutiones patiebant̃ abscondebant̃q̄ꝫ ꝑ ciuitates
cū nō possent in publicū prodire queadmodū petrus apud simonē coriariū latuit
⁊ paulus apud venditricē purpure mulierē. Nec em̄ diuitibus fidebāt. Postmo
dum aūt omnia plana facta sunt eis. Tu quoq̄ꝫ non tristeris. Audiui em̄ ⁊ ego de
illo delirante nectario: quē constituit imperatrix in throno ꝙ fratres ⁊ virgines
afflixit: qui cōicare secū noluerunt: multi etiā eoꝝ ꝓpter me in carcere mortui sunt
Etem̄ sub specie ouis lupus ille figurā ostendit ep̄i. Mechus aūt existit. Sicut
em̄ mulier adultera est que viuente marito alteri iūgit̃: sic ⁊ ip̄e adulter est nō car
nis sed sp̄us: viuente me ecclesie mee thronū inuasit. Hec em̄ tibi scripsi a syracu-
so cecilie vbi nos regina mandauit exulare. Multe vo tribulationes in via no-
bis acciderūt: at nos nullius curā fecim⁹. Cū aūt venissemus in regionē capado
cū ⁊ in thauro ceciliā: coree m̄q̄ꝫ nobis obuie fuerūt patrū sanctoꝝ viroꝝ: nec so
lū hi sed ⁊ multitudines monachoꝝ ⁊ virginū imortales lacrimarū fontes effu-
dentiū. Flebant cū viderent nos exiliū abeuntes dicebātq̄ꝫ secū vtilius solis ra-
dios obscurari q̄ꝫ a Iohannis ore silentiū agi. Hec me perturbauerūt ⁊ afflixerūt
cū viderem omnes flentes circa me qui cetera omnia paruifeceram. Ualde autē
benigne nos suscepit ep̄us ciuitatis huius multāq̄ꝫ in nos charitatē ostendit vt

Animose satis

Quantus horror tyra

Pulchra similitudo

etiam si possibile eēt thronū suū nobis ꝯcessisset nisi nos lege teneremur. Obsecro ⁊ tua genua tangēdo obtestor abijce huius mesticie luctum, ꝑ nobis memoriā ha bēs ad deū. Ut h̄ nobis scribas obsecramꝰ.

Epistola. cccvij.

Preconizat scripture ornatū.

Meas cardinalis seneñ. Pogio florētino. S. p. d. Rure datas pogi aman tissime lr̄as tuas accepimꝰ q̄ nobis ⁊ iocūditati ⁊ voluptati fuerūt. Neq; enim est aliꝰ quisq; hoīum cuius scripta libentius q̄ȝ tua legamꝰ. Est enim in eis ⁊ dicendi ornatus ⁊ sine quo sacrificiū veteres fieri noluerūt debiti salis cō dimētū. Gaudemꝰ te bñ valere. Et int̄ rusticādū philosophari. Utinā ⁊ nos par vita teneret. Sūt q̄ egreferūt inter rusticos vitā agere ex q̄bus nihil queāt disce re. Nobis aūt molestū est int̄ eos versari quos nihil docere possumꝰ. Tedet sem per discere ⁊ mgr̄i voces oībus horis auribꝰ inculcari nr̄is. Or si alterū eligendū est: auditores libentiꝰ q̄ȝ doctores feremꝰ. Nā si pueris molestū ē sp̄ audire: q̄d se nes agāt. Poeta insignis in opis sui initio. Semp̄ ego inq̄t auditor tm̄ nūq; re ponā vexatus toties rauci theseide codri. Multi sunt hodie ⁊ codri ⁊ trasones quos audire inuite cogimur ⁊ nihil discētes discere. Nos igit̄ te felicē dicimus q̄ apud eos euū traducis q̄ te plane sapientē fatent̄ ⁊ audiūt ꝑcupide. Quis alio i loco fueris idē tibi accidat necesse ē: cuiꝰ etiā apud patres nr̄os nomē laudatissi mū fuit. Ad oblationes tuas nihil nō ōrespōdemꝰ. Cū priorībꝰ lr̄is ⁊ quo te loco habeamꝰ ⁊ q̄les erga te sumꝰ abunde a nobis scriptū fuerit. Credimꝰ te arbitrari nos ⁊ tibi ⁊ tuis eē deditissimos q̄ si eo es aīo nihil falleris. Nos oīa de te nobis ꝑsuademus. Uale ex vrbe. xv. kl'. decēbris. Anno dñi. M. cccclvij.

Epistola. cccviij.

Refert nouitates italie.

Meas cardinalis seneñ. Johāni cardinali scī angeli. S. p. d. Ex buda iterū lr̄as tuas accepi pater colēdissime. Ex quibꝰ didici nō coperto couentu au strales reges dignationē tuā cū iaurinū venisset retrocessisse. Nō est mihi dubiū quodcūq; facis optimo ꝯsilio fieri. Turbines illarū partiū nōdū esse seda tos: ⁊ publica ⁊ priuata causa moleste fero. Sȝ nouit deus (sine cuius nutu nihil agit̄) quid rei xp̄iane expediat q̄d redeas in germaniā pragāq; petes ⁊ ꝓbo ⁊ lau do. Q̄d times in re bohemica: credito nihil ego temptabo: sileo ⁊ silebo q̄ȝdiu vo lueris nō tñ adulabor. Nō sum in opinione tua vt scandalizari teuthones illa in re putem. Sȝ q̄uis mihi nō ꝑsuadeas. Nō tñ plus mihi q̄ȝ tibi credo. Cedo ⁊ ca ptiuo ingeniū meū: ⁊ vbi nō est rō auctoritati cōsentio. Illud tñ vaticinor. Nūq; vel tua dignatio vel mea paruitas bohemiā ex integro apostolice sedi vnitā vide bit. Atq; ego vtinā fallax sim vates ⁊ inueniar in hac ꝓphetia ignauus. De rebꝰ nr̄is nihil est q̄d scribā memoratu dignū. Ursini cū comite euerso sicut heri ⁊ nu diustercius bello sese agitant. Cōcordia sepe q̄sita nūq; inuēta ē. Cardinalis eiꝰ familie abest neq; se tutū rome arbitrat̄. Ap̄lica pietas eo ē vultu q̄ fuit dū abijsti Prefectus vrbis e grauissima febre cōualuit. Piccininꝰ e regno neapolitano cuȝ copijs suis in agrū picenū, ꝑfectꝰ sigismundo malateste bellū intulit: castellaq; nō nulla ei ademit. Genuēses a regis classe admodū opprimunt̄. Legatꝰ marchie in dies expectat̄ cancellariā intraturus. Que scribā non habeo plura. Cōmēdo me reuerēdissime dignationi tue rogās vt si regē hungarie adeas. Apud eū cām ec clesie mee varinieñ. adiuues. Nā is cū rege polonie plurimū pōt.

nigant, videre
elicri' et legibe,
d ubi non est rō
ctoritati consentit

Epistola. cccix.

Refert grates de rescriptis ma teriā scribēdi querens.

Pogius florētinus Enee cardinali seneñ. S. p. d. Cū quererē aliquod epi stole argumentū pater ⁊ dñe mi reuerēdissime nihil sane occurrebat quod aut mea scribere aut tua scire maxime interesset. Et tñ cū scribere cupia ad recurrā ad illud q̄d teipsum credere arbitror: me penitꝰ tuū eē tibiq; satisfaciendi cupidū: si qua in re mea tibi cura studio ope diligētia opꝰ eēt: q̄ȝuis hec mea polli

citatio inanis esse videt cū rure habitē vbi nec mihi quidē videor satisfacere posse: nedū aliis meā operā polliceri. Recessi iā dudū cū familia ab vrbe: declinandi morbi grā. Ubi suffultus libris inter hos rusticos aliquid mihi sapere videor: legens tamen sepi⁹ mitigo solitudinē que hoc tpe videt eē salubris: sed legendo assequor vt minime videar eē solus sed in pstantissimorum virorū cetu quorum vocib⁹ melior fio: et ab inani appetitu remotior. Uerū qd in primis scribi oportuit: postremū erit. Ago tibi gratias quātas possum maximas p lrīs qb⁹ mee eple tā elegant tā humaniter tā amice respōdisti atqz adeo suauiter et beniuole vt ne filio quidē parens aliquis tanta charitate ac beniuolentia scribere potuisset. Hec scripsi paucis tecū loquēdi materiā qrēs. Ne forte mea taciturnitate antiq erga me beniuolentie obliuiscaris. Uale diu et felix et me vt soles ama. Die tercia. Nouēbris rure.

Cōqueritur de odio cācellarii impialis et petit pmotiones p cācellariū austrie cōmitti.

Epistola. cccx.

Eneas cardinalis senen. Friderico impatori. S. p. d. Accepi lrās a bartholomeo canonico varinien. pcuratore meo: q̄ scribit mihi se circa negocium meū benignissimū et humanissimū habuisse respōsum. Nam vt retulit sibi henricus riedrer: tua maiestas litteras requisitas ad serenissimum regem polonie mei causa scribi iussit. Fecit tua clementia vt consueuit erga me seruulū suū cui⁹ auxilio atqz fauore ad cardinalatū eleuatus sum. Sed seruauit etiam suam in me consuetudinem cancellarius vlricus qui rogatus et interpellatus multis vicib⁹ quas iussus erat litteras expedire contempsit. Expectauit procurator meus sex diebus et tandem sine litteris tue maiestatis recessit. Ob quā rē negociū meū magnū patiet detrimentū cum videbor tuo fauore priuatus. Nescio cur me ille adeo psequat. Nā si ego illā ecclesiā nō obtinuero nō tamē aliquis amicus suus eam adipiscet. Supplico igit vt tua clementia p aliā cācellariā lrās requisitas expediri iubeat. Et deinceps si quid occurrat mea causa scribendū: in cācellaria austrie dignet mansuetudo tua id cōmittere expediendū. Nam ego vlrici grām inuenire non possum nescio sua an mea culpa. Ego his dieb⁹ suum cōsanguineū apud pōtificē maximū adiuui et cum illi deesset pecunia in domo mea alui donec expediret. Deus sibi meliorē mentē pbeat. Noua istarū partiū hec sūt. Ursini et comes euersus adhuc bello se vexant. Comes iacobus piccinin⁹ sigismundū malatestā armis lacessit. Rex aragonū genuēses classe premit: et in riparia genue plura oppida vi et tractatu cepit. Papa sospes est et in rem cōtra thurcū feruentior indies assurgit. Ex oriente certū est nunciū allatū thurcos apud mitelenā bello victos fugatosqz eē. Alia nō occurrūt. Facio me cōmēdatū sublimitati: tue ad ei⁹ semp mādata paratū. Ex vrbe. xxii. decembris. Anno. cccclvii.

Excusatoria q pposituram nō impetrauerit.

Epistola. cccxi.

Eneas cardinalis senensis Johi nihili. S. p. d. Accepim⁹ lrās tuas quib⁹ rogas ppposituram brunnen. tibi impetrem⁹. Uoluissem⁹ nō pētā amicitiā tuā. Fecissem⁹ p te qd nostre vires potuissent. Nā te sincere amamus et fratris habem⁹ loco. Sed iā circiter menses tres elapsi sunt: q dn̄s viceslaus bohem⁹: cū hic eēt orator dn̄orum de rosis: eā in nostra psentia a dn̄o nr̄o petiuit et papa nobis cōmisit vt aduenientē tpe sibi ad mētē reducerem⁹. Itaqz nō poteram⁹ fidē non seruare. Heri ea pposititura vicceslao collata est qm̄uis maiestas regia reseruari illā postulato cuperet. Rogam⁹ igit vt equo animo feras qd factū est. Nos deinceps curabimus pro viribus tue voluntati morem gerere: si quid occurrat in quo possimus tibi adiumento esse. Nā certe anxii sumus p tua virtute tibi nō eē puisum. Si obtineremus varinien. ecclsiā ibi aliquid pingue tibi pcederemus. Sed res longa est atqz pplexa. Agim⁹ tibi grās q nouitates illarū partium nobis sepenumero scribis. Idqz vt sedulo facias rogamus. Datū rome. xxii. die nouēbris. Anno. M. cccclvii.

Epiſtola.cccxij.

Arguit̄ de negligentia.

Eneas cardinalis ſeneñ. Johi hinderbachio. S.p.d. Accepimꝰ ex litteris bartholomei canonici varinieñ. ꝓcuratoris nr̄i lr̄as in cauſa nr̄a petitas q̄uis a ceſarea maieſtate ↄceſſas: nō tñ obtentas fuiſſe: qm̄ cācellariꝰ cas expedire ſuo modo neglexiſſet. Ob quā cām bartholomeꝰ q̄uis ſex diebus expectaſſet ſine illis receſſit. Et lȝ artongus illas ad nouā ciuitatē deferre debuiſſet nihil tñ factū eſt. Nō miramur de cācellario. Ille eñ erga nos ſeruat ſuā ↄſuetudinē. Sȝ miramur te paſſuȝ eſſe res nr̄as in manꝰ illius ꝑueniſſe qui noſti: ⁊ nos ⁊ illū. Poteras inſuꝑ cū eius ꝓcraſtinationē videbas ceſarē accedere ⁊ rei nr̄e alio modo cōſulere. Nos hic nullā habemꝰ curam aliā q̄ȝ ceſari ⁊ ſuis morē gerere: et ſcimus nos id obnoxios facere nec ceſſabimus vita comite. Equū tñ putamꝰ alit̄ nos in curia ceſarea tractari. Et cū nō dubitemus ꝑ̄ncipis grām nos hr̄e: nō poſſumus nō vehemēter admirari rē ita noſtrā eſſe neglectā. Ceterū cū p̄terita rep̄hendi facilius q̄ȝ corrigi queāt. Rogamꝰ deinceps nō patiaris: quod nos tāgit ad imꝑialem deferri cācellariā ⁊ cū nos hic veſtri ſimus vos illic nō ſitis nobis alieni. Si videt̄ aliq̄ via ꝙ adhuc lr̄e mitti ad regē polonie poſſint: facito ꝙ amico credis eē vtile ⁊ purga morā. Vale ex roma die.xxij. octobris. Anno M.cccclvij.

Epiſtola.cccxiij.

Hortat̄ in rebus ſuis nō ita negligenter agere.

Eneas cardinalis ſenenſis Vlrico ridrer. S.p.d. Lr̄e ceſaree ad regē polonie noſtri cā ſcribende vt ex bartholomeo ſumus edocti q̄uis a ceſare cōceſſe benigne: obtineri nō potuerūt. Neſcimꝰ an vel vlrici culpa rēnuit expeditionē an tua qui homini nobis parū amico expeditionē cōmiſiſti. Nos certe nō ſine grandi dāno fruſtrati ſumꝰ. Si quid a nobis eſt ꝓpter qđ ita debeamus in curia vr̄a tractari rogamꝰ nos certiores efficias. Etſi peccatū nr̄m eſt id emēdabimus. Nos certe qui a ceſare veniūt ſūma eos diligētia ꝓſeq̄mur: ac nō ſolum verbis ſed etiā pecunijs adiuuamꝰ. velit deinceps tua amicitia negocia q̄ nos cōcernūt ad aliā deferre cācellariā vbi amicos habemꝰ. Et lr̄as nr̄as ceſareo culmini legito. Datū rome.xxij. nouēbris. M.cccclvij.

Epiſtola.cccxiiij.

Conquerit̄ ꝓmotiones ſuas a cācellario neglectas.

Eneas cardinalis ſeneū. Vlrico ep̄o gurgeñ. S.p.d. Gaudemꝰ de reditu tuo ⁊ ꝙ maluiſti magnā pecuniā q̄ȝ corpꝰ negligere. Si potuiſſemꝰ tibi eſſe adiumēto id quidē cupide egiſſemꝰ: neq̄ȝ neglexīmꝰ qđ in nobis fuit q̄uis ꝓfuit nihil. Ita nūc res ſe hn̄t: neq̄ȝ humana neq̄ȝ diuina iura pōdus habēt. Sed putamꝰ adhuc illū daturū penas q̄ tātū admiſit ſcelus. Nūc qđ ſcribamꝰ non eſt aliud niſi qđ tecū cōquerimur nō potuiſſe nos in curia ceſarea lr̄as obtinuiſſe ad regē polonie cōmēdatiuas. Qđ quidē nō de ceſare dicimꝰ nā ſua māſuetudo benigne ānuit lr̄as ſcribi debere. Sȝ cācellaria impedimēto fuit. Cuiꝰ rector ꝓcraſtinādo negauit expeditionē ⁊ ꝓcurator nr̄ deluſus abijt ñ ſine dāno magno nr̄o: q̄ lr̄as ceſareas nob admodū ꝓfuturas arbitramur. Rogamꝰ te vt ceſareo culmini exponē vel̄. Et ſi q̄s ē ꝓuidēdi modꝰ rei mee ↄſulito. Ex roma die.xxij. nouēbris.

Epiſtola.cccxv.

Etſi ſe tanta laude indignū ſciat mauult laude q̄ȝ vituperio tranſgredi.

Eneas car. ſeneñ. frāciſco philepho. S.p.d. Lr̄as tuas frāciſce amātiſſime ⁊ q̄dē ſuauiſſimas accepimꝰ mediolani ad. viij. kl̄. nouēbris ſcriptas. Cūq̄ȝ his dulce carmē ſale cōditum optimo. Priores q̄ȝ nobis reddite fuerāt ⁊ v̄ſus impꝛes ex officina tua ꝑiocūdi terſiq̄ȝ: q̄bꝰ iāp̄ridē reſpōdimꝰ. Nūc pauca ad noua ſcripta dicemꝰ. Johes papa terciꝰ ⁊ viceſimꝰ cū plꝰ equo laudaret̄: ſcio inq̄t me ludi: ꝫ falſa q̄ȝ laus me delectat. Idē ⁊ nos dixerimꝰ: nō ſūt nr̄e q̄s nob attribuis laudes. Scimꝰ q̄ pede claudicamꝰ quē dolemꝰ dentē. Laudari tñ falſo q̄ȝ vero

vitupari malim⁹. Tibi grãs habem⁹ q̃ nos immortales facis. Librũ tuũ iam duci in cathaloniã abijsse putamus. Nihil est qđ de illo speres. Uacua bibliotheca est pter verbosas leges nihil hʒ: xenophōtē filiũ tuũ optimũ adolescētē ⁊ tuis imbutũ disciplinis i familiã nr̃am recepissem⁹ ⁊ sui ⁊ tui cã libent si facultates nr̃e tulissent. Sʒ nõ sũt opes nr̃e q̃ lõgũ ferãt famulo℞ ordinē ⁊ curiã splēdidã. Uiuim⁹ tenui mēsa ⁊ int̃ vltios hũ cardinales sat eē putam⁹. Uale ⁊ nos pge amare: qñ ãdē id reciprocũ sit. Ex vrbe romana. vij. kl. decēbris. Anno dñi. M. cccclvij.

Cõqueritr pmotoriales lr̃as p cãcellariũ neglectas.

Epistola. cccxvj.

Eneas cardinalis seneñ. Hērico senftleben. S. p. d. Negligēter factũ est q lr̃e impiales nõ sũt hite. Ita illi amici sũt nos alit cũ eis agim⁹. Curandũ est ne desint. Fortasse ita placet deo: regi tñ sum⁹ obnoxij. Scim⁹ imperatorē nõ eē in culpa cuius benignitatē expti sumus: vlrici ea malignitas est. Cura ex periēde rei tua ē. Qđcũq₃ mãdatũ pcuratorib⁹ nr̃is dederis: id volum⁹ ratũ esse. Credimus tñ necesse erit paulũ eo pficisci: alioqn parũ speram⁹ cũ te huc redditurũ audiam⁹. Alia q̃ mõ scribam⁹ ñ occurrũt: italia ita se hʒ sicut heri ⁊ nudiustercius. Nepos pape adhuc egrotat ⁊ putat euasur⁹. Legat⁹ ex marchia pdiēre diturus expectat. Uale optie. Ex vrbe romana die. xxij. nouēbris.

Prepositurã amico impetrauit.

Epistola. cccxvij.

Eneas cardinalis seneñ. wenceslao bohemio. S. p. d. Seruauim⁹ qđ pmisim⁹ ⁊ annuēte deo satisfecim⁹ tue volũtati. Prepositurã brumeñ. psecut⁹ ēs ⁊ munē aplico ⁊ nr̃a potissimũ solicitudine q̃ iuuãte reuerēdissimo dño rothomagensi cardinalē papieñ. alteri psulentē vicim⁹. Tuũ nũc est vt possessionē asseq̃ studeas ⁊ p nobis in ecclia varmieñ. tuas opas impartiaris in q̃ re noue indies difficultates emergũt. Faciũt dñi de rosis rē nobis gr̃issimã si hac de cã ad regē polonie te miserint. Uale. Ex vrbe romana. viij. kl. decēbris.

Excusat quare nõ scripserat.

Epistola. cccxviij.

Eneas cardinalis seneñ. Latino cardinali de vrsinis. S. p. d. Quis nõ scripsi hacten⁹ p̃nitati tue: nõ tñ min⁹ illi ⁊ dedit⁹ ⁊ affect⁹ fui. Sʒ cãm mee taciturnitatis tua singularis prudētia p sese optime nouit. Nõ sũt ea tpa q̃ missitationes lr̃a℞ exposcãt. Nec vidi meis lr̄is aliqđ afferri posse psidiũ rebus tuis qđ si vidissẽ etiã cũ piculo scripsissẽ. Ita eñ dignatio tua de me merita est. Nũc vo taceo ⁊ simul supos oro vt finē aliqñ tuis tēpestatib⁹ tribuãt: ⁊ reddant nobis psonã tuã: q̃ nõ sine incõmodo sacrũ collegiũ caret. Nouitates nullas habeo scribēdas q̃s nõ putē dignationi tue notas: nisi forte germanicas: s implicitī bello pprio hoies nõ solēt externa curare. Hec scripsi ne ppetuũ silētiũ meũ accusares quis scio tuã circũspectionē ita me suũ seruitorē amare: vt nihil in sinistrã ptē recipiat. Cõmēdo me iter atq₃ iter paternitati tue ad ei⁹ mãdata patissimus. Ex vrbe die. xxvj. mēsis nouēbris. Anno. M. cccclvij.

Cõsulat cõquerētib⁹ grauamina vrbis cõtra alamanos

Epistola. cccxix.

Eneas cardialis seneñ. Theoderico archiepo colonieñ. S. p. d. Ex lr̃is q̃s mihi q̃sq₃ sciissimo dño nr̃o scripsisti serenitatē tuã erga scãm romanã primãq₃ sedē plane cognoui: neq₃ ambigo vbi tua dignatio sit: ibi nihil pcludi posse nõ iustũ sanctũq₃. Ago grãs benignitati tue q̃ palã mihi dignata ē apire qđ sentit. Ue℞ qr certificat⁹ ē dñs nr̃ in pūctionib⁹ q̃ i germania fiũt aliq̃ tractari q̃ hãc sedē cõcernũt. Oro ne tua circũspectio his aures adhibeat q̃ nouitates efficere cupiũt vt vel sic emergãt. Nãq₃ si romane sedis autoritas deprimeret credito qr nec tua nec alio℞ epo℞ salua manebit. Audito tñ que cõsulis vt hic quoq₃ ea reforment q̃ odiũ tue natiõis pariũt: ⁊ ego si mea vox audiet ad id opaꝫ dabo.

Nam ⁊ hic aliqua cōmittunť: que nō laudo oīa. Verū illud salubꝛe puto vt super
grauaminibus que vestri allegāt ad romanū pōtificē recursus habeať: qui nō ne
gabit assensū iusta petētibꝰ. Mihi ea cura est vt ea sp agā que natiōi tue de qua
quodāmodo vnū me puto ⁊ honoꝛi ⁊ vtilitati sint. In rebꝰ aūt q̄ tue ꝓprie sūt ita
me habeo ⁊ habebo quoad vixerim tāq̄ mee sint. Scio eīm quātū dignationi tue
debeo cuiꝰ hūanitas multis me affecit beneficijs. Ceterū qꝛ ꝑpositura santensis q̄
nūc mihi cōmēdata est in dioces. ac dominijs tuis sita ē: placeat patētibꝰ lrīs mā-
dare vt officialibꝰ meis quatinꝰ cōsuetū est absq̄ cōtrouersia pareāt: ita vt gau-
deat ea dignitas se mihi cōmissam eē. Et cardinalē senen. apud ꝑsulē: colonien. in
telligat nō esse in vltimo loco. Nec alia modo. Cōmēdo me tibi ex romana vrbe
quarto nonas decēbris. Anno. M.cccclvij.

Petit se cesari cōmendatū fieri
ob neglectas litteras ꝓmotoriales.

Epistola. cccxx.

Neas cardinalis senen. Ulrico epo gurgen. S.p.d. Susceptis lrīs tuis vo
cauimꝰ ad nos e vestigio ꝓcuratoꝛē herfoꝛdensiū cū quo plura locuti su-
mus. Illud ab eo tandē obtinuimꝰ vt in cā illa testamētaria nō ꝓcedatur
nobis inscijs. Et putamus eū quieturū iuxta desideriū tuū donec adueniat noster
senftleben. Est eīm hic ꝓcuratoꝛ vir bonꝰ ⁊ infoꝛtunio tuo cōpatiť. Solū timet ne
ꝑncipales sui cū tergiuersari suspicenť. Nec alia mō rogamꝰ vt nos maiestati ce-
saree cōmēdes ⁊ nos in grā eiꝰ retineas qꝛ ipse est cui p̄ ceteris q̄ viuūt obligati su
mus. Displicet nobis nō habuisse nos illā foꝛtunā vt ꝓ nobis cesarea maiestas
regi polonie scripserit in cā varinien. ecclie. Fecit hec vetꝰ vlrici ꝯsuetudo q̄ grāz
cesaris nobis impediuit. Id nobis est nō dāno solū sed etiā infamie. Nā qui nos
annis. xv. seruisse cesari sciūt nostrā paruifaciūt existimationē: cū lrās cōmēdati-
cias ex curia eiꝰ obtinere nequerimꝰ. Deinde rogamꝰ aliter agať nobiscū q̄ dies
noctesq̄ cesari seruire ⁊ suis curialibꝰ moꝛē gerere studemꝰ. Vale optime. Ex vr-
be romana die sexto decēbris. Anno. M.cccclvij.

Denegatā dispensationē vt in
sacris cōstitutus nubat significat.

Epistola. cccxxj.

Neas cardinalis senen. Johāni frunt. S.p.d. Affecerūt nos lrē tue non
paruo gaudio vir ꝑstās ⁊ amice singularis: qn̄ nude scribis ⁊ interna ani-
mi tui pādis. Credimꝰ te vti nō insulso ꝯsilio si cū neq̄as ꝯtinere cōiugiū
q̄ris q̄uis id prius cogitādū fuerat anq̄ initiareris sacris oꝛdinibꝰ. Sz nō sumꝰ
dij oēs q̄ futura ꝑspicere valeamꝰ. Qn̄ huc vētū ē vt legi carnis resistere neq̄as
meliꝰ est nubere q̄ vri: nō tn̄ hec pōtificis snīa vt dispēsandū cēseat: stat i sua sere-
nitate: nec putat vni cōcedendū qđ multos in noxiū vertat malū: ⁊ vnū pati pro
multis nō incōuenies arbitrať. Expectādus est ḡ vt tute agas alteriꝰ aplātus q̄ mi
tioꝛ sit. Nescimꝰ tn̄ an vita tādiu comes erit. Nā sepiꝰ agni ꝑmoꝛiunť ouibꝰ. Tu
quā de nobis geris opinionē vt deponas rogamꝰ: neq̄ eīm nos hi sumꝰ q̄s arbi-
traris. Utinā ita viuamus ne cardinalatū indigne videamur adepti. Cupimus
nos sepe reuerēdissimo pr̄i dn̄o nr̄o coloniensi facias cōmēdatos cuiꝰ vitā diutur
nā cupimꝰ ⁊ sue dignatiōi rē gratā facere optamꝰ. Preposito scī floꝛini ⁊ tilmāno
vt nos offeras petimꝰ quos inter amicos obseruamꝰ. Nec secꝰ de iohāne polart
dicimꝰ. Sumꝰ eīm oībus obligati. Vale ⁊ ꝓcuratoꝛes nr̄os vt aliq̄d cōsequanmur
adiuua. Datū rome die. vij. decēbris. Anno. M.cccclvij.

Cōmittit diligentiā ꝑfectus
sui ⁊ indulgētias impetrauit.

Epistola. cccxxij.

Neas car. senen. Johi tolner. S.p.d. Que scribis oīa cū voluptate legi-
mus aduertētes q̄ nos aī sinceritate ⁊ amoꝛe ꝓseq̄ris. Tua nobis ⁊ fides
⁊ ꝓuidētia magno emolumēto ē. Circa rē ꝑposture expectamꝰ decanū ꝓ-
curatoꝛē. Sz ille foꝛtasse iō tardioꝛ est qꝛ sperat nouis q̄ cudūť legibꝰ sese magnū
fieri. Utinā magnꝰ sit cū reipublice vtilitate xp̄iane. Intelligimꝰ ecclīaz quā nob

ꝑ ꝓpositura dimittere intēdit domū hēre ruinosā quā palatinꝰ comes ecclīe sumptibꝰ repari vult. Qd̄ si forte redditꝰ pluriū annoꝝ in eā pferantᷣ id nobis eēt onerosum. Rogamꝰ igiᷣ attente ista penses ⁊ cūcta nobis rescribas. Pro ecclīa collegiata impetrauimꝰ septē annoꝝ indulgētias plures obtinere nequiuimꝰ ⁊ illas ad .x. annos duraturas. Si volūt expedire poterunt hi quibus ea cura cōmissa ē Nos q̄ possumꝰ cū honestate ꝓ ecclīa varinien. efficere volūtarij sumꝰ. Cōmēdanos epo ⁊ decano ac iohāni de pakenstein amicis optimis. Et vale in dn̄o semper Ex roma die. vij. septembris. M.cccclvij.

Notificat animū de se sentientiū.

Epistola. cccxxiij.

Eneas cardinalis senensis Johāni cardinali scī angeli. S.p.d. Accepi ex laurino lr̄as tuas. Scripsisti nos hic oīa bene agere. Putaui id yronice dictū esse: nūc yroniā oēm abfuisse cōtēdis. Cedo vincentiq; do manū. De re altera bohemica nō est q̄ mō disputemꝰ: libris nō lr̄is eēt agenda ⁊ tādem sua cuiq; sn̄ia remaneret. Vellē dignatio tua i germania potiusq̄ in hūgaria degeret Idq; putarē vtiliꝰ. Res pniciose agitanᷣ: q̄ cōtra nos sūt gallicanā appetūt sanctionē q̄ nobiscū sentiūt papatū ex aplīca sede reqrūt. Tua prudētia multū vtilis est ad obuiandū priusq̄ vulnꝰ infligaᷣ. Sūt quidā de hic stantibꝰ q̄ se oīa vno vbo modificaturos aiūt si cū impio ad ptes illas emitterenᷣ. Sz ita ē humana cōditio ois pluris apud nosipos q̄ apud alios sumꝰ. Cum vba fiūt de tua ꝓuisione apud pōtificē maximū abūde se sua sanctitas tue dignatiōi necessaria mīstrare affirmat. De bn̄ficijs hispanicis scis nō dubito meā vocē eē tenuissimā q̄ nec senensia impetrare valeo. Noua sūt apud nos sicut heri ⁊ nudiusterciꝰ. Rex aragonū classe ingēti liguribꝰ minaᷣ ⁊ tuscos t̄ritat. Jacobꝰ piccininꝰ obsidionē tenere fertur ꝯ ꝑgulā sigismūdi oppidū. Sz metꝰ est maximꝰ ne sigismūdꝰ ⁊ ipe simlˀ ꝯueniētes iussu regis ꝯ senā ꝓficiscanᷣ diuisionibꝰ laborātē. Nā finito octobri nō ē iacobus amplꝰ senēsibꝰ obligatꝰ. Nec alia mō. Cōmēdo me reuerēdissime pn̄itati tue ad eius mādata paratū. Ex roma die. ij. nouēbris. Anno. M.cccclvij.

Excitat ad satagendū tpe cōgrue ⁊ instanti.

Epistola. cccxxiiij.

Eneas cardinalis seneñ. Procopio de rabenstein. S.p.d. Presūptio nr̄a fortasse est q̄ tibi in patria inter necessarios inᷣ dulces amicos constituto lr̄as dātes ab illis te vertere ad scripta nr̄a ꝯfidimꝰ Sz nos sumꝰ etiā amici ⁊ timemꝰ ne inᷣ delicias tuas obliuioni demur: q̄ si ꝓsumimꝰ nimis: ꝓsūptionē charitas pepit. Tibi certe non erit facultas q̄n viso epigramate nr̄o ad interiora trāseas ingrēda. Scis em̄ q2 nō frustra solemꝰ scribere. Sz q̄dē dicis magnū est Scis quāto labore ꝯclusionē i re bohemica dedurimꝰ: scis q̄t sint aduersantes ⁊ magni ⁊ rubri capiꝗ. Nūc tēpꝰ ē neruos intēdas tuos ⁊ opam naues dū rex apd te ē: cudito ferrū dū calet ⁊ nobis q̄ celerrime scribito q̄ nūc in facto illo derimꝰ Nescimꝰ an cardinalis scī angeli pr̄ optimꝰ ad te vēturꝰ sit queadmodū papa sibi mādauit: crederemꝰ dignationē tuā vtilē eē in tāto ꝯuētu qd̄ deꝰ ꝓcedat. Rogamus te vt in cā varinieñ. eos fauores nobis ꝓbeas q̄s speramꝰ. Nā lukotibi notus nobis aduersaᷣ ⁊ hz fauorē regis polonie: italia satis q̄escit. Sz metꝰ maximꝰ est ne finito mense octobri: rex aragonū etruriā infestis signis terra mariq; petat Nam ⁊ classem habet ingentē: ⁊ iacobū piccininū cū exercitu misit in marchiā Deꝰ meliora pmittat. In cā olomuneren̄ faciemꝰ cōtēplatione tui quecūq; poterimus. Tu aūt deinceps curato vt lr̄e regie ad papā dirigende in causis epalibus ad nos trāsmittanᷣ. Et sic poterimꝰ magis prodesse. Nam cause illis cōmitti solent qui lr̄as regias pn̄tant. Et ita nūc factū est cū dn̄s papieñ. illas habuisset. Expedit igiᷣ post hec cōsiderare qui sint illi quibꝰ lr̄e cōmittunᷣ afferende. Cupimus vt nos maiestati regie ⁊ magnifico gubernatori sepius cōmendes. Vale optime Ex roma die. ij. nouembris. Anno. M.cccclvij.

Hortatur vt rex conuertat fidem his quos lōga experientia nouit.

Epistola.cccxxv.

Eneas cardinalis senen̄. Henrico senftleben. S.p.d. Lr̄e tue.xxvij.septē/bris scripte hodie nobis reddite sūt. Cognouimus rex gestarum apud vos ordinē. Omnia placēt p̄terq̄ discordia que principes exagitat. Sed post bellū erit aliquādo paci locus. Rouarella si cōmēdauit amicū nō miramur. ambo gallizant: ardet homo incredibili desiderio: vt theutonicus videatur ꝛ theutonice rector. Rex si sapiat his vtetur cū quibus salis comedit modiū. Cardinalē sci angeli probatissimū patrē cupimus albaniā reuisere ꝛ consulere rebus agendis: mitto sibi litteras apostolicas super facto varinien̄. ecclesie in fauorē nostrum et contra lutikonē curato vt sibi q̄celerrime tradantur: ne nostri procuratores impediantur circa possessionē si q̄s p mendacia regē detineret: scribēdo q̄ papa spem daret pro lutikone: cōmēdamus tibi paulū legendorff vt iuues eū in adipiscēda possessione decanat⁹ glogouie maioris quā sibi cōferri fecim⁹: bonus vir est ꝛ omni fauore dign⁹. Si placuisset tibi olomūzen̄. ecclesia. idq̄ tuis lr̄is intellexissem⁹ omisissemus ad honorē tuū procurandū sed visum est reuerentiā tuā non habere in ea re animū: ideo supsedimus ne credentes placere displiceremus. Hic non sunt noua memoratu digna nisi q̄ piccininus iam est in marchia ꝛ obsidet locū cui nomē est pgula Sigismūdi malateste. Prefectus vrbis egrotat sed cōualitu rus creditur. Uale optime. Ex vrbe romana die.ij.nouēbris. Anno. M.cccclvij.

De eodē ꝛ petit regis nuptias eē faustas.

Epistola.cccxxvj.

Eneas cardinalis senen̄. Johanni rhode secretario regio. S.p.d. Facis probe q̄ ad nos sepe scribis. Ostēdis em̄ te nostri amicū: ꝛ voluptate nos afficis ornatissimo dicēdi genere regiā maiestatē nihil credimus nō iuste non prudenter agere. Tum q̄ sua natura in bonū fertur. Tum quia stipatus est cōsiliarijs optimis. Cupimus eius nuptias faustas esse ꝛ orbi futuras quales sperant. Cōmendasse rouarellam in suo recessu hominē de quo scribis nihil miramur ambo parisius studuere: ambo gallizāt. sed maior ille rectorē se germanie ꝛ patrem regis videri vult. Regia vero maiestas si more patrio vtetur illis se credet quibus cū salis modium edidit ꝛ amicitias veteres preponet nouis. Gaudemus te cōsecutum esse beneficiū ꝛ iam deniq̄ obligatum ecclesie: videbimus te procul dubio magnū si vixerim⁹. Es em̄ apud eū regem qui tue vtuti debita nō denegabit premia: tm̄ perge vt cepisti ꝛ ab optimo regis latere nūq̄ discedito. Cui si nos aliquando cōmēdaueris facies: qd̄ de tua erga nos charitate nō dubitam⁹. Datū die.iij.nouembris: Anno. M.ccccl vij.

Cōmēdat se foueri in causa varinien̄. ep̄atus.

Epistola.cccxxvij.

Eneas cardinalis senen̄. Nicolao listio. S.p.d. Credimus te miro pfrui gaudio in bohemiā reuersum. Rogam⁹ ne diuitie pragenses memoriā tibi nostri auferāt: sed cures poti⁹ quō res inchoata cōcordie suum teneat cursum ꝛ nobis rescribas persepe. Causaȝ quoq̄ varinien̄. ecclesie tāq̄ tuā tibi cōmēdamus: neq̄ em̄ nobis sine te frugifera erit: stude vt frequētibus litteris ex curia regis procuratores nostri ad possessionē capiendā missi iuuamē habeant: ꝛ cōfundantur tuo patrocinio qui nobis aduersi sunt: videbis que scribimus magnifico cācellario. Cura ita fieri vt cupimus ne plus apud regem videantur valere qui iuniores sunt in eius gratia. Credimus te plane intelligere que dicimus. Nostra italia nūc quiescit: soli genuenses cū rege aragonū lites habet ꝛ Sigismūdus malatesta ꝯ quē missus est iacob⁹ piccinin⁹ sed magnus timor est ne sigismūdus ipse cū comite iacobo cōueniēs aduersus etruscos nostros incēdiū vertat ꝛ regia classis thelamonē aggrediatur. Nā id iā hoies auguriari videntur. Cetera apud nos quiescūt. Uale optie ꝛ serenitati regie siliq̄ gubernatori nos aliqñ cōmēda. Ex roma.

Petit creditū restitui. **Epistola.cccxxviij.**

Neas cardinalis seneñ. Ulrico riedrer. S.p.d. Miramur nō esse reuersū eū cui mutuas dedimꝰ pecunias cū in cā laurimeñ. ab imꝑatoria maiestate fuisset missus. Si qd de eo audiueris velis ꝓcurare vt nobis fiat satisfactio. De tua dispensatione facíemꝰ cū dño correctore quātū erit nobis possibile. qꝛ cognoscimus nos esse obligatos in oībus morē gerere voluntati tue quātum facultas adest. Fuisset tamē necesse vt alias cū de priorībꝰ dispēsationibꝰ noticiā nō babeamꝰ. In cā varinieñ. credimꝰ iā te expediuisse nunciū nr̄m: si qd fiendum deinceps est cam illā amicitie tue cōmēdamꝰ. Gaudemꝰ reuerendū patrem dñm gurceñ. libertati restitutū eē. Sed dolemꝰ graui eū pecunia mulctatū: sue sapiētie fuit equo aío tolerare huiꝰ mūdi cōsuetudinē in quo nihil est certi. Cupimꝰ tandē pacē esse inter cesarē ⁊ regē quā deus ipe largiat. Nos hic alia nō habemꝰ noua. nisi ꝙ rex aragonū comitē iacobū piccininū cōtra sigismūdū malatestā misit. sed multoꝝ opinio est illos duos duces inť se cōcordiam habituros. iunctis viribus ꝯtra senā ituros. Nescimꝰ de futuris iudicare. Classis magna regis: tyrenū nauigat equor: ⁊ dum genuensibus minatur. genueñ. ⁊ florentinos simul territat: reliqua omnia quiescunt. Hec imperatorie maiestati significare poteris. nosqꝫ sibi cōmendare ad eius semꝑ mādata paratū. Datū rome die. ij. nouembris. Anno M.cccclvij.

Creditū repetit vt fideiussoria liberet. **Epistola.cccxxix.**

Neas cardinalis seneñ. Iohi hinderbach. S.p.d. Accepimꝰ lr̄as tuas q̄ nobis gratissime fuerūt. Cōgaudemꝰ tibi bñ succedē vtinā ⁊ pacē in cōi haberes. Expectamꝰ fratrē tuū vt ꝗ̄cito redeat ⁊ ambrosio satisfaciat: q̄ nos sepe in cā pecuniaria molestat. Expectamꝰ tandē aliqd grati audire. Cōmendamus tibi ecc̄lias nr̄as in grecz: ⁊ in birninge vt tuo fauore iuuenť ⁊ nobis deniqꝫ vtiles esse possint. Silr̄ ⁊ iacobū nr̄m sucher tibi cōmēdamꝰ in agēdis suis. Cupimus vt nobis sepe scribas ⁊ nos imꝑatorie maiestati ꝯmēdes. In ꝑpositura tua vsqꝫ mō nihil sentimꝰ aduersi: si qd senserimꝰ erit nobis amici cura vt dr̄. Alia nō occurrūt. Uale optime. Ex roma die. ij. nouēbris. M.cccclvij.

Cōgaudet redēpto ex vinculis ⁊ se totū pollicet. **Epistola.cccxxx.**

Neas cardinalis seneñ. Ulrico epō gurcensi. S.p.d. Quis ꝑmolestum nobis est ꝙ audiuimꝰ de magna pecunia tibi imposita. gaudemꝰ tū ꝙ carcerē euasisti ⁊ tandē libertas parta est. Si qua sūt q̄ tui cā facere possumꝰ habes nos in oē desideriū tuū ⁊ ꝓnos ⁊ volūtarios. ⁊ illi sumꝰ in amicitia q̄ semꝑ fuimꝰ. Rogamꝰ vt equo aío feras fortune nouercātis impetū. qꝛ hic est mūdi cursus: ⁊ is recte vtiť eo q̄ minꝰ mouet aduersis. Uale optime. Ex roma vt supra.

Pollicet ꝓmotionē. **Epistola.cccxxxj.**

Neas cardinalis seneñ. Iohi nihili. S.p.d. Iocūda sūt nobis oīa scripta tua qbus germanica negocia patefacis: ꝗuis nō ea sūt q̄ vellemꝰ. Deus aliqn̄ finē imponet diutine calamitati ⁊ ꝯsanguineos reges nō sinet inter se odijs amplioribꝰ deflagrare. Italia nr̄a non minus ꝗ̄ germania discors est: vbi semꝑ aut viget bellū aut belli metus instat. De beneficijs postulati olomunzeñ. nō videmus quid ꝓ te fieri posset cū postulato reseruata petanť ob ecclesie tenuitatē. Curauimus conferri tibi iam pridē canonicatū vratislavieñ. quod tibi wenceslaꝰ exposuisse debuit. Si varinieñ. cōsequimur ecclesiā erimꝰ tui in primis memores ⁊ dices nos te ꝓculdubio amauisse. Uale ⁊ serenissime imꝑatrici cōmendatos nos facito. Datū rome die. ij. nouembris.

Excusat se de gestis cōtra varadieñ. **Epistola.cccxxxij.**

Aeneas cardinalis seneñ. Johi troester. S.p.d. Scripsimꝰ tibi ꝑ nicolaum
creul quid fecerimꝰ in re varadieñ. patris optimi. Rñdisti nobis oia bene
se habuisse fuit nobis id gratũ. Sed accepimꝰ postea rouarellã vrbis suis
oia in honorẽ alteriꝰ trãstulisse que nosipsi feceramꝰ ⁊ pꝓposuꝫ illũ ventosum ac
fumo plenũ quẽ optime nosti oim rerũ auctorẽ dixisse credimꝰ patrẽ illũ sapiẽtez
nõ plus credere ꝗꝫ necesse sit: ⁊ optime nosse q̃ sit natura galloꝝ quos necesse est
cacumina petere: vt inde clamãtes meliꝰ audiant. Sꝫ ista quorsum vciint ꝓrũ-
pãt dilabantqꝫ. Nos qḋ fuimꝰ id erimꝰ erga varadieñ. Tu cura vt valeas ⁊ nob
q̃sepissime scribas cuiꝰ lr̃as scimꝰ veraces eẽ. Datũ rome eodẽ die quo supiores.

Cõmiseret cõpatit mereñti super morte amici.

Epistola. cccxxiij.

Aeneas cardinalis seneñ. Andree vicecomiti. S.p.d. Accepimꝰ hodie litte
ras tuas antea vo nullas. Obitũ reuerendi patris epi nouarieñ. vna tecũ
deploramus: deus illi misertus sit ⁊ locũ pacis dederit. Vellemꝰ audire de
te meliora ⁊ oia tibi ad votũ succedere. Nã te loco fratris amamꝰ cuiꝰ nobis ami
citia quondã dulcissima fuit: ⁊ nũc gratissima recordatio. Miramur magnificuꝫ
scaramuçã nõ te fraternis oculis intueri. Scribemꝰ sibi ⁊ ꝓ virili nr̃a hortabimur
ne carnẽ suã deserat. Laudamꝰ magnificũ alexandruꝫ qui tibi non deest ⁊ nomini
suo satisfacit cuius est esse liberalẽ. Nos si qñ pinguior fortuna respexerit: nõ da-
bimus obliuioni andreã nr̃m cui ⁊ ꝓ sua virtute tenemur. Et qꝛ ex illa domo natꝰ
est cui debemꝰ oia ꝓ beneficijs que inde accepimus. Vale.

Dispẽsationẽ sup bigamia obtinere nõ potuit.

Epistola. cccxxiiij.

Aeneas cardinalis seneñ. Johi de lisura. S.p.d. Nõ potuimꝰ dispẽsationẽ
pro amico tuo obtinere sup bigamia. Difficilẽ hanc rẽ summꝰ põtifex arbi
tratꝰ est. pro eo qꝛ contra cõcordata vexari dicebat. Fecimus verbũ dño
nostro mandauit sua sanctitas vt vocato iudice cause preciperemus ne vlterius
ꝓcederet. Judex erat bernardus de busco quẽ nosti: vocauimus eum ⁊ volunta
tem summi pontificis notam sibi fecimus. Is pariturũ se ait: vbi cõstiterit illum
contra concordata vexari. ⁊ nunc id discutit. Quantũ nostre facultatis erit non
violabit concordia nationis pro cuius honore semper pugnabimus. Per vigan
dum secretarium moguntini misimus tibi alphabetum ⁊ nunc duplicamus si for
sitan illud non recepisti: poteris scribere mentis tue conceptũ: ⁊ consulere eccle-
sie necessitati. Notũ est nobis acumen ingenij tui multũqꝫ tuo iudicio deferimus
Labore tuo nostroqꝫ quietã cõsecuta est ecclesia nostris diebus apud germanos
Faxit deus ne lacerari videamus quod aliquando resarciuimus. Multa rumor
affert ⁊ germanos fieri gallos imitatione contẽdit. Nobis illa via salubrior eẽ vi
detur qua patres nostri ambulauere. Si noua tentabunt itinera nouaqꝫ pericu-
la inuenient. Nec facile sua in dyocesi quisqꝫ pontifex papatũ habebit: ⁊ sunt qui
querunt ⁊ eius rei causa nigrum in candida vertunt. Sed tu bene vale. Audies
vocationem oratoris principum que hic facta est. Utinam ea aliquid boni pa-
riat. Datum rome. iij. die nouembris.

Epistola. cccxxv.

Pollicet se germanice ꝑficere.

Aeneas cardinalis seneñ. Johãni tolner. Accepimꝰ lr̃as tuas pro quibus
gratias tibi agimꝰ qui nostris in rebus fideli solicitudine vteris: grauamꝰ
te: sed non põt fieri quin amicoꝝ vtamur opera. Et nos aliquãdo si deus
dabit aliquid pro te faciemus: Expectamus cyriacũ qui veniet in facto preposit-
ure ⁊ quantũ in nobis erit cõcordabimꝰ cũ decano. qꝛ postq̃ꝫ ꝓmissum est nolumꝰ
retrocedẽ. De ꝑbenda wormaciẽsi scripsimꝰ vt petro morez gereres. habita aliq̃
recõpensa. nescimus quid ille fecerit tecũ. Jdẽ quo qꝫ de ꝑbẽda collegiata sentire
cupimus quõ se habuerit ille cui promisimus cedere. Quod nouissime accepta sit

alia p̄bēda noīe nr̄o nō placet. Voluīmꝰ eē in pace cū istis paruis beneficijs: nec intēdimꝰ si possumꝰ cuipiā eē molesti. bn̄ficio qꝫ p̄ cōcordata nolumꝰ acceptare id est monasteria: ⁊ vtinā possemꝰ facere etiā sine p̄positura: qꝛ nolemus illi nationi q̄uis mō displicere: s; necessitas vrget si statū tenere debemꝰ cōueniētē ⁊ reputamꝰ nos eē germanos q̄ tanto tp̄e illi nationi seruiuimꝰ. Qd̄ si natio illa nos ꝓrsus excludere vult: eq̄ feremꝰ aīo: nec minimū bn̄ficiū ampliꝰ in illa q̄remꝰ. Qd̄ de benignitate illoꝝ p̄latoꝝ nō arbitramur eē. Uale ex roma quarta nouēbris.

Magnificat xenia ex amore mittentis ⁊ mallet facto qꝫ v̄bo gratus esse.

Epistola. CCCXXXVI.

Aeneas cardinalis seneñ. Ludouico beatoꝝ q̄tuor coronatoꝝ cardinali legato bononieñ. S. p. d. Et oliuas ⁊ cetera quibꝰ me honorare voluisti cupidissime accepi: tū qꝛ hoc genꝰ alimēti hic rarū ⁊ p̄ciosuꝫ ē. Tū qꝛ id genꝰ alimēti ex amātissimo ⁊ mihi p̄cipuo ⁊ benefactori singulari venerit. A quo quecūqꝫ venerint nō possint mihi nō eē gratissima: ⁊ xenia q̄dē tanto acceptiora sunt quāto is q̄ mittit amātior ē. Qua rōne nō potuissent munera tua apud me esse iocūdiora qꝫ sūt quā ⁊ me amari a dignatiōe tua nō vulgarit̄ sum expertus ⁊ ego tue reuerēdissime paťnitati tāqꝫ p̄ri optimo ⁊ dn̄o benignissimo suꝫ affectꝰ. Uellē aūt ea ī me facultas eēt q̄ possem me gratū ostēdere nō v̄bo s; facto. Scio tn̄ prudētiā ⁊ māsuetudinē tuā ex me nihil ampliꝰ expectare qꝫ possim ⁊ in redditionē bn̄ficiorū aīi tm̄ inspicere ꝓmptitudinē. Sꝫ me mult̄ dignationē tuā morer qd̄ semel dictū est id nūqꝫ indictū erit. Nosti q̄ fuerūt int̄ nos v̄ba dū agereť de me ad cardinalatū ꝓmotiōe: nūqꝫ ex aīo meo illa cadet: nec vnq̄ id cōmittā vt tāti bn̄ficij immemor dici possiꝫ. Qd̄ si nō scribo ad tuā benignitatē nō minor ē mea deuotio nec minꝰ amo. Id tua reuerēdissima p̄ṫnitas experieť si q̄ i re mihi possibili mea opa vti dignabiť. Nec plura mō. Datū rome die. viij. marcij. Anno. M. cccclvij.

Excusat qꝛ cōtra cōmendatū sn̄iam ꝓtulit iusticia exigente.

Epistola. CCCXXXVII.

Aeneas cardinalis seneñ. Latino cardinali vrsino. S. p. d. Reddite fuerūt nobis lr̄e tue q̄bus gundissalui familiaris tui cām cōmēdas. Legi tua scripta nō sine iocūditate cū plena essent charitatis ⁊ beniuolētie. Illud aūt molestū fuit qꝛ desiderio tuo morē gerere nō potui. Nā iudex in cā ꝯstitutꝰ solum verū seq̄ debui. neqꝫ fas fuit ad dextrā vel ad sinistrā declinare quoad tn̄ licuit ꝑtē familiaris tui iuuare nō destiti. Accersiui ad discussionē negocij tres ex rota viros p̄stabiles quos ꝑtes ipse delegerūt cū his fuit ⁊ auditor meꝰ ⁊ iohes de cesarinis nō indoctus legū interpres. viderūt hi registra: ⁊ pluribꝰ inter se diebꝰ de meritis cause cōsultarūt. Postea corā ꝯstituti retulerūt familiari tuo haud quoqꝫ ius cōpetere. Idqꝫ preter vnū oēs affirmauere. Uolui ⁊ ipse cognoscere cām ne lippis oculis iudicarē. Neqꝫ his cōtentus seorsuꝫ aduocaui aliquos iurisconsultos ⁊ deniqꝫ nemo fuit qui gundissalui partes tuendas diceret. Eapropter interpellatus ꝑ sententia feci quod iudicis fuit. Si tua reuerendissima paternitas iudex fuisset. haud aliter sese habuisset qꝫ ego. Unū quod potui nō obmisi. Induxi autē partem aduersam ad expēsarū dimissionē: si familiaris tuus nō appellauerit. Hec acta sunt per me in causa gundissalui. Doleo nō fuisse ius pro eo: secutus sum iudicia collectoꝝ auditoꝝ. Scio dignationē tuā non plus ex me velle qꝫ ferat honestas. De reliquis que apud nos aguntť nō scribo paternitati tue quia nihil hic fit quod te fugiat. De germania credo audiuisti mathiam vaynode filiū in regē electum hungarie annis. xviij. natū q̄uis in bohemia esset captiuus: sed quinquaginta milibus aureis redimiť. Bohemie regnum adhuc pendet ⁊ status austrie ad bohemiam aspirat simulac dux saxonie wilhelmus: ⁊ gubernator regni georgiꝰ dispotus rascie mortuꝰ est. Cardinalis auinioneñ: reuersurus breui creditur. Utinam idem faceres cum tuo honore ⁊ cōmodo tuipse posses. Ex roma die. ix. marcij. Anno. M. cccclvij.

De morte diui ladislai regis.

Epistola.cccxxviij.

Eneas cardinalis seneñ. Johi roct. S.p.d. Calamitatē illā lugubrē deplorandāqꝫ regis ladislai mortē: alioꝝ officio tue dignationi inotuisse autumo. Ob quā rē ꝑ tua erga ipꝫ deuotione iā plene inueterata. icredibili te dolore affectū eē certū scio. Nūc aūt te praga ad quā infausto totiꝰ orbis auspicio cū regia celsitudine ꝯcessi wiennā remigrasseꝫ putaui mihi de hac re ad te aliquid scribēdū eē: conātē tñ id facere suspiria lacrime ⁊ singultꝰ ita impediūt: vt mihi ex ea morte ꝯceptꝰ dolor nō mō renouari: ꝫ augeri videt̄. Quid aūt potissimū i hac publica clade explicē nescio. Magna ē varietas sermonū ꝗ genere morti fatū obierit. Ego vo etsi scio nemini ꝓrsus me cedē optē habitudine noticie huiusce rei: ꝗ ꝗꝫ creberrime apud regē etiā egrotātē sim versatꝰ: tñ silendū potiꝰ eē dico h̄ tpe ꝗꝫ loquēdū: sciā rē illā indies magis clarescere. An adolescentē regē robustissimū nullū ꝓrsus vel doloris indiciū sentiētē: cū quo die lune ꝓtereunte mortē: vsqꝫ ad noctis horā terciā sūma postrema ⁊ facili leticia fui. xxxvij. horaꝝ interuallo aliqꝺ genꝰ mortis naturalis ꝓsternere potuisset añ quē vel minimꝰ ꝗsqꝫ ex eiꝰ familia neqꝫ post eū vllus: etiā eoꝝ ꝗ ei egrotāti quotidie astetimꝰ. aut alioꝝ ꝗspiā minime sortis: hoc genere mortis interijt. Sed reprimā ego me ne dolori nimiū idulgere videar. Scio ꝓcopiū ⁊ nicolaū tuū alit ad te scripsisse ꝗbus certe nihil cedo huiꝰ rei noticia. Nā neuter eoꝝ regē egrotātē al's vidit. Et vt ꝗsqꝫ optime de bohemis sentit: ita hāc rē maxie dissimulat. De hoc satis ego hic ago dies admodū molestos: ita ⁊ legati illi ꝗ oēm frāciā petierūt ꝓ regio thalamo. Legati illi ꝗ infelici hoi frāciā petierūt ꝓ regio thalamo ad nuptias sepulchrū cōperirēt. O ianes nr̄as cogitatiōes. O caducā fallacēqꝫ spē ex tāto ⁊ tā magnifico nuptiarū appatu ⁊ splēdore: tā incredibilē merorē subito interuenire posse ꝗs credere quiisset. Sed illā cladē qua totus orbis ꝑculsus ē in salutē mutare nequiuimꝰ. Et tantū de publico detrimēto. De priuat reb' nihil ē qꝺ magnoꝑe tue pietati scribere queā. Ea ꝗ mihi nūc scribis de electo olomunzeñ. curare vt mihi mos gerat̄. magna voluptate ꝑcepi. Deꝰ faxit vt sedulitas tua voto potiat̄. Dux albertꝰ hic agit expectās portionē hereditat ex regia morte ad se deuolute. satis modestus ē in petitiōe sua quātū ad se ꝑtinet. Cesar in noua ciuitate expectat̄. Post hec de ipsis cōponēdis cardinalis sci angeli aget ⁊ meditabit̄. Qm̄ sigismūdus dux in itinere esse dicitur ego rōnibꝰ meis ita ꝓspiciā vt regia morte nō oino attenuatꝰ aut fractus videar. Que dū ꝯfecero nō patior id tuā dignationē diu latere quā imortalis deus diutissime incolumē cōseruare dignet̄: in quā etiā spes mea nitit̄. Ego ad ecclesiā meā me recipiā donec turbationū australiū euentū serenitas illuxerit ego quoqꝫ emergā wienne die. xx. decembris. Anno. M.cccclvij.

Hortat̄ circa plura de diligentia ⁊ solicitudine.

Epistola.cccxxix.

Eneas cardinalis seneñ. Henrico senftleben. S.p.d. Gratissime fuerūt nobis lr̄e tue quibꝰ regiū in bohemia transitū significasti ⁊ nuptias excellentes in praga futuras. Retulimꝰ singula sanctissimo dn̄o qui mox litteras scribi iussit ad cardinalē sancti angeli legatū mandās ei vt e vestigio hūgaria post habita ad regiā maiestatē se conferat eius nuptias honoraturus. Mittimꝰ tibi litteras ipsas siue breuia sunt rogantes ne graueris ꝗꝫ totius ea sibi transmittere qr pondus habent in se nō modicū de roram nr̄o fecimꝰ verbū aplice pietati negat ipe dn̄s nr̄ decimarū aliqs bullas illi cōcessas eē. Laurentio rouarelle hū a te ꝯsilia ⁊ auxilia ꝓstita sunt. eū charitati tue magꝭ magisqꝫ cōmēdamꝰ. Rē vratislauieñ. epi oportune absoluimus sicut ex venceslao cognosces: restat episcopum ipsum nobis in agendis nostris fauorabilē fore. Audies ex bartholomeo canonico nostro quid actū sit in ecclesia varinieñ. Rem totā suis cōmisimꝰ humeris vt ab eo finis habeat̄ qui dedit initiū. Gaudemꝰ te de reditu cogitare. Sꝫ prius cu-

pimus negociū nr̄m epatus absolui ꝗ̄ redeas. qḋ facile fiet si queādmodū fama est rex polonie ad pragā se ꝯtulit. Cura int̄ cetera vt ea obligatio habeat̄ in q̄ magn⁹ mgr̄ prusci e āncessori nr̄o in q̄nqꝫ milib⁹ florenoꝝ quos mutuo recepat sese obnoxiū fecit queādmodū bartholome⁹ p̄fat⁹ plene istruct⁹ ē. Noua alia h̄ nō sūt nisi ꝙ int̄ vrsinos ⁊ comitē euersuz heri treuge vsqꝫ ad ānū ꝑmā sure indicte fuerīt ⁊ ab vtraqꝫ ꝑte recepte qḋ saluberrimū ⁊ reb⁹ agēdis apprime ꝓducit. Inter regē aragonū ⁊ sigismūdū malatestā ꝯcordia tractat̄: q̄ si quereret̄ vt spes ē res italicas admodū quietabit. Uale. Ex roma die prima octobris.

Amonet ꝓmotionē regis sp̄osi exigere ad regē polonie vt epatū varmien̄. ꝯsequat̄.

Epistola. cccxl.

Eneas cardinalis senen̄. Nicolao liscio. S. p. d. Iocūde fuerunt nobis lr̄e tue quib⁹ regiā maiestatē in bohemiā trāsiturā eē cognouim⁹ p̄claras ibi nuptias pacturā. Utinā oīa piissimo illi ⁊ serenissimo regi ex sn̄ia cedant. Credim⁹ ꝯueniēte secū potētissimo rege polonie ⁊ aduenietib⁹ principibus vt fama ē ꝯpluribus: i eo ꝯuētu aliqd tractari debere qḋ religioni xp̄iane saluberrimū fiat. Legat⁹ ap̄licus sicut sibi mādatū est ad vos si ꝯualebit ꝓrsus se ꝯferet: quo cū sapient̄ erit de re tibi nota tractādū nā ei nō oīa q̄ aliis placet. Rogam⁹ rē nr̄i epatus varmien̄. si rex polonie affuerit curādā suscipias. nā ṽbo vno sublimitas nr̄i regis eā absoluet. Stude vt magnific⁹ cancellari⁹ hoc ip̄m cordi habeat: nihil est em̄ qḋ dubitem⁹ fieri nō posse: in quo sua magnificētia neruos intēderit suos. Cōmēda nos ꝓbitati sue: eiusqꝫ bone valitudini ꝯsule. Nā ei⁹ sanitas ⁊ nr̄a ⁊ multorū ꝓsperitas ē. Cōmēda nos etiā veterib⁹ amicis ⁊ p̄sertim varidien̄. si affuerit gubernatori dn̄is de rosenberg ⁊ dn̄is de cleua: sil̄rqꝫ selenchoni ⁊ aliis illius regni ꝓcerib⁹ quoꝝ cōmoditatib⁹ sp̄ studere ꝓni erim⁹ ⁊ voluntarii. Bellū qḋ in foribus vrbis hui⁹ accusabas tādiu māsisse: heri ꝑ inducias ānales sublatū ē interea pax integra ꝯponet̄. Turbide fuerūt res nr̄e hacten⁹ nūc serenescūt ⁊ vie secure fiūt Iacobus piccinin⁹ in marchiā petit trāsitū sigismūdo malatesta illaturus bellū Sed h̄ qꝫ incēdiū extinguere amittit̄ pōtifex maxim⁹ qḋ si ꝓ spe fecerit tota ferme italia ꝯquiescet: ⁊ ad tutandū cōtra thurcoꝝ ꝑfidiā verā xp̄i religionē liberi⁹ intendere poterit. Hec ꝓcopio ⁊ cardinali si assit cōicata esse cupim⁹. Tu vale pro tua ꝯsuetudine nostri memor. Ex vrbe tercio kal̄. octobris.

Indignat̄ papa ep̄o herbipolen̄. ꝓpter pecuniā sublatā: ⁊ hesler iniuriatū.

Epistola. cccxli.

Calixtus ep̄s seru⁹ seruoꝝ dei Theoderico archiep̄o moguntino. S. ⁊. a. b. Ex lr̄is tuis quas in fauorē venerabilis fr̄is nostri Iohis ep̄i herbipolen̄. nuper ad nos misisti. plane ꝑcepim⁹ fraternitatē tuā de gestis ipsis ep̄i alit̄ instructā esse ꝗ̄ veritas ipsa requirit: nūqꝫ em̄ tua moderationis integritas tam efficaces apud nos p̄ces ꝓ eo porrexisset. si facta ipsius aperta tibi cognitaqꝫ fuissent. Intolerāda nāqꝫ ⁊ detestāda ꝓrsus est ei⁹ presumptio: qui pecunias auctoritate ap̄lica collectas ⁊ apud fideles manus recōditas: auctoritate ꝓpria violent̄ eripe ⁊ in vsus suos ꝯuertere nō erubuit. Et cū nr̄o nomine ad restitutionē ipaꝝ pecuniaꝝ requireret̄: nō solū mādata nr̄a cōtempsit: sed in nos quoqꝫ probra iacere ⁊ maledicta ꝯferre nō dubitauit: nūciis qꝫ nostris quos honorare tenebat̄ minas inferēs eos ex territorio suo nō tā recedere ꝗ̄ fugere ꝯpulit: cū nr̄a ⁊ apostolice sedis iura requirerēt. Nec est cur sub colore charissimi in xp̄o filii nr̄i regis cipri illustris excusationē ꝓtēdat: tanꝗ̄ ad illū ex ordinatione nr̄i p̄decessoris dicte pecunie ꝑtineāt. Scim⁹ em̄ abunde q̄d cū ipso rege sit agendū: nec quisqꝫ est tam parum habēs ingenii qui romanū pontificē de talib⁹ pecuniis liberā habere dispositionē ignoret que cum ita sint: tolerauim⁹ tamen iam septē mensibus ep̄i contumaciā ⁊ rebellionē: expectantes non sine māsuetudine si forsitan ad cor reuersus cū debita humilitate errorē suū recognoscēs oportune satisfaceret: s̄ quāto mitius secū agim⁹: tanto duriorē eius cōtumaciā experimur. Miraremur cer-

te si quisqꝫ alius episcopꝰ eo modo erga nos se haberet. Sed multo magis in isto miramur quem nosipsi promouimus. Et nisi fallimur primus eps est quē nos in pontificatu nostro pronunciauerimꝰ. Dolemus tales esse primitias nostras: cuꝫ potissime nobis infestum esse quem nostri honoris pre ceteris cupidissimū esse decebat. Omittimꝰ iuramentū ab eo nobis prestitū ꝛ verba que sui ꝓcuratores nobis de eo fecerunt: cum presulatū cōmisimus: longe aliter sese habet ꝗ̄ vt putauimus vel nobis de ipso persuasuꝫ fuit. Veruꝫ ꝗ̄uis pro tanta ꝛ tamnotoria dicti epi rebellione merito ad vlteriora ꝓcedere ꝛ couenientis aīaduersionis in eū censuram extendere deberemus. vt tamen precibus tuis quātum cuꝫ deo possumus deferamus. ꝛ quanto maior est dicti epi contumacia: tanto clementia nostra lucidius ostendat. mādauimus in cā ipsa sic pedetentim procedi: vt posset interim: si velit tua fraternitas dictū epm ad debitā satisfactionē inducere. ipse vero sese corrigēs cū camera nr̄a sicut tenet cōcordare. Qr aūt cām aliā dilectū filiū iohanneꝫ hebler: ꝛ liberos eiꝰ cōcernentē ad partes alemanie remitti petis. nō est ꝙ tuo desiderio ꝯcedere valeamꝰ. nosti eīm vt arbitramur ꝗ̄dure ꝗ̄qꝫ acerbe seuitū esse dicit p dictū epm in scultetū vxorē ꝛ liberos. Quos postꝗ̄ diris carceribus mancipauit: ꝛ aliq̄diu grauioribꝰ afflixit molestijs: vix tandē cū ꝓmissione vt ad mādatū suū redirent extra territoriū suū dimisit: bonis oībus excussos pauperes ꝛ miseros: nulloqꝫ nisi amicoꝝ leuamine sustētandos. quibꝰ ꝗ̄ difficile sit in partibus illis cū tali epo iudicialit̄ cōtēdere nō ignoras. Sꝫ agit̄ cā ipsa corā iudicibꝰ rote nostre inter graues ꝛ optimos iuris interp̄tes: q̄ tā pauperi ꝗ̄ diuiti iusticiā ministrare cōsueuerūt. apud quos nō potētia vel gr̄a sed sola veritas valet. Si iusta ē epi cā poterit p ꝓcuratorē idoneū se defendere: si minus tolerandū erit iudicium qd̄ rite ꝓculdubio in hocnegocio statuet. Nos aūt fraternitatē tuā exhortamur vt p̄missis ꝯsideratis ipi epo ea suadeas q̄ sibi ad salutē ꝛ honorē cedant: nec velis eiꝰ opa qualiacūqꝫ sint ita tueri vt illi magis errāti ꝗ̄ nobis ꝛ aplice sedi recta monēti fauere videaris. Datū rome die. xv. ctobris. M. cccclvij. Dictata p'enā.

Epistola. cccxlij.

Littere credentiarū.

Aeas cardinalis senen̄. Jodoco electo wratislauien̄. S. p. d. Cōmisimꝰ aliqua paternitati tue referenda nr̄o noie bartholomeo canonico ecclesie nr̄e varinien̄. sup rebꝰ ecclesiā ipam ꝛ antecessoris nostri bona ꝯcernētibꝰ. Rogamꝰ igit̄ vt sibi in his que nostro noie dixerit plenā credentie fidē ꝛ in agendis oportunum fauorē prestare velis; sicut de tua erga nos singulari charitate plene confidimus. Nos ad beneplacita tua omni tpe parati ꝛ voluntarij sumus. Ex roma die. xv octobris.

Epistola. cccxliij.

Laudat diligentiā legati ꝛ mādat cōcordiā inter imꝑatorē ꝛ regē hungarie conari.

Alixtus eps seruus seruoꝝ dei. Dilecto filio iohanni cardinali sancti angeli apostolice sedis legato. Salutē ꝛ apostolicā benedictionē. Ex litteris tuis diaci. xvij. iulij datis intelleximꝰ te in partibus illis moraturū per aliquod tempus. vt quid thurci agant quidue parent facilꝰ intelligas: ac nobis ꝛ filio charissimo nostri regi hungarie ꝗ̄ celerrime significes: Intelleximus ꝛ antea q̄ gesseris in regno bosne. Laudamus opa tua ꝛ oīa p te gesta prudenter ꝛ accurate recognoscimꝰ. Cōmendamus quoqꝫ circūspectionē tuā ꝛ animi ꝯstantiā ac bonitatē que dum xp̄i dei nr̄i negociū agit. nec labore frangit̄; nec timore deijcit̄: neqꝫ periculo vllo a sancto p̄posito detinet̄. Multa tibi debet apostolica sedes. ꝛ q̄dē pro singulari virtute tua. proqꝫ grauibus laboribꝰ quos perpessus es scimus nos plurimū tibi obligatos: conabimurqꝫ vita comite ꝓ tuis meritis ꝑsonā tuam honorare. nūc tn̄ necesse est vt perseueres in sancto ope: ꝑsonāqꝫ tuā a labore cepto non retrahas: ꝫ ꝓ tua excellēti prudētia ī his cōtinues q̄ salus ecclesie ex te depo scit. Cūqꝫ ad res fidei cōtra thurcos ꝓspecte dirigēdas maxime necessariū sit. vt

charissimi in xp̄o filij nr̄i. fridericus impatoꝛ romanoꝝ: ꝛ ladisla⁹ hūgarie atq; bo
hemie rex inter se cōciliati. in thurcos arma cōuertant. sitq; modo quedaȝ dieta
inter eos indicta ad pacē tractandā: in qua dilectus fili⁹ nobilis vir ludouic⁹ ba-
uarie dux tanq̄ȝ mediatoꝛ futurus asserit: vtile nobis videt ꝛ quodāmodo neces
sariū. vt ꝛ tu quoq; eo te conferas in tā sancto opere nostro nomine tuas partes
adhibiturus. Eapꝛopter mādamus tibi vt nisi alia causa magis necessaria in hū
garia te retineat ad impatoꝛē ꝛ regeȝ pꝛefatos gressus tuos q̄ȝ totius dirigas eos
ad pacē ꝑducere coneris ꝛ oīa facias que tibi videbunt ad recōciliationē ipsoꝛum
principū necessaria. Etenī videt rebus agendis omnimo conducere q̄ tu dictos
pꝛincipes adeas. siue per ipsum ducē ante tuū aduentum pax cōcludat siue non.
nāq; si pacē factā inueneris qđ deus pꝛo sua misericoꝛdia largiat: habebis expe
ditā viā qua pꝛincipes ipsos ad ducendū contra thurcos exercitū efficaciter in-
uitare possis: ꝛ alia multa sunt in alemania gerenda que tuā pꝛesentiā exposcūt.
Sin vo quod absit concoꝛdiā nondū factā inueneris. laboꝛandū tibi erit totis vi
ribus vt eam perficere possis. Nisi eñ pꝛincipes ipsi depositis inter se discoꝛdijs
ad cōmune bonū vnanimes fiant: nō videmus quid per hūgariā cōtra thurcos
patrari possit laude dignū aut existimatione. Uerum quia sepe occurrūt in quib⁹
personaliter adesse nō vales ꝛ tamē tuā diligentiā exposcunt: misimus ad te di-
lectum filiū laurentium rouarellā sacre theologie pꝛofessoꝛē ꝛ subdyaconū nr̄m
quē mittere possis ad ea loca que tuipse adire non vales. Is enim sicut in māda
tis a nobis habet quicq̄d iusseris exequet: ꝛ a tua voluntate nullatenus deuiabit
Insup vt intelligas que nūc in partib⁹ rheni ꝑ electoꝛes imperij tractant: facim⁹
tibi copiā lr̄arū nr̄arū quas impatoꝛi trāsmittim⁹: vt ḃm scripta nostra ꝛ tuā sin
gularē pꝛudētiā eo te meli⁹ gerere valeas. quo fueris de singulis occurrētib⁹ pleni⁹
infoꝛmatus. Datū ro. die. xvj. octobꝛis. M. cccclvij. Dictata ꝑ enā.

De liberatione habita
respondere pollicet.

Epistola. cccxliiij.

Calixtus eps̄ seru⁹ seruoꝝ dei. Charissimo in xp̄o filio nr̄o karolo regi fran
coꝝ illustri. S. ꝛ. a. b. Audiuim⁹ ea que dilectus fili⁹ nicolaus parui secre-
tarius tuus ex parte tua seriose nobis exposuit. sup nōnullis negocijs ve-
nerabilē fratrē nostrū wilhelmū epm̄ rataneñ: ꝛ quendā iohannē de albiest mili-
tem nouateñ. diocesis ac nōnullos officiales tuos cōcernentib⁹. Intelleximusq;
plane desideriū tuū eo intendere vt p̄fatus miles simulq; dicti officiales tui a nō
nullis excōicatiōis ꝛ alijs cēsuris ecclesiasticis ꝑ dilectū filiū iohānē tinctoꝛis cau
sarū sacri palatij nostri auditoꝛē, ꝛ capellanū nostrū: ad instantiā dicti epi fulmi-
natis absoluant: ꝛ nihilominus aduersum dictū epm̄ cā cōmittat sup nōnullis
excessibus: q̄ ab eo siue eius ꝓcuratoꝛe in ꝑsonis executoꝝ quarūdam lr̄arū nr̄a-
rū ad petitionē tuā venerabili fratri nr̄o archiep̄o turoneñ. directarū cōmissi ꝛ ꝑ-
petrati dicunt: voluim⁹ ꝓ nr̄a infoꝛmatione etiā ipius epi ꝓcuratores quid dice
rent intelligere ꝛ cōsideratis omnib⁹ hincinde relatis. q̄uis causa nobis ꝑplexa
videat ac difficilis. serenitati tamen tue que de nobis ꝛ ap̄lica sede plurimū meri
ta est cōplacendū duximus queādmodū secretario tuo p̄fato plene respondim⁹
Datū rome. iiij. kl's decembꝛis. Anno. M. cccclvij. Dictamē enee.

Hoꝛtat rōnib⁹ notabilib⁹ ad ꝯcoꝛdiā cum impatoꝛe
ꝛ excusat se de rumoꝛib⁹ aggrauatiōis germanice natiōis.

Epi. cccxlv.

Calixtus eps̄ seruus seruoꝝ dei. Charissimo in xp̄o filio ladislao regi hūga-
rie illustri. Salutē ꝛ apostolicā benedictionē. Intelleximus non sine gra-
ui displicentia mentis nostre ꝛ amaritudine coꝛdis. q̄ adhuc inter charis-
simum in chꝛisto filium nostrū fridericū romanoꝝ imperatorē augustum ꝛ tuam
serenitatem. nō solū discordia sed apertū bellum perduret. ꝛ hincinde subditi ve
stri vexant ꝛ lacerant. Que res tanto molestior nobis ē quāto mai⁹ exinde xp̄ia-
ne reip. detrimentū resultat. Est ꝑfecto res detestabilis q̄ vos qui vna ex familia

nati estis ꝓximi sanguine: fratresqꝫ patrueles: tantis adinuicē odijs feruetis vt
etiā armis decertetis. Dolendū est q̄ opulentā ⁊ nobilē patriā vestrā nunc ferro
nunc igne dissensio vestra deuastat: ⁊ illas vires inter vos consumitis quas debe
retis in hostes fidei ꝓ tutela xp̄iane religionis effundere. Et q̄uis imꝑatori pre-
fato tanq̄ primo inter seculi principes aduocato ecclesie ⁊ protectori fidei catho
lice potissime incūbat: pace in suo imperio ꝓcurata: totis conatibus in eos mili-
taria signa trāsferre qui nomini xp̄iano insultare nitunt̄. Tibi tamen non minor
cura esse debet ad hostes fidei propulsandos: ⁊ maxime thurcos qui regno tuo
hungarie latissimo ⁊ quondam florentissimo non solum vicini sunt: illiqꝫ mole-
stias indies inferunt: sed etiam non paruas eius prouincias sibi vsurpauerunt.
Dolemus certe ⁊ angimur vehementer: cū indies ex illo regno xp̄ianos capi ⁊ in
barbaricā deduci captiuitatē accepimus: miramurqꝫ te non maiori studio teneri
pro defensione ipsius regni q̄ videamus: qui dum in austria cuꝫ patruele tuo cō-
tendis prefati regni curā postposuisse videris: tāq̄ plus doleas vnā tibi ꝑ xp̄ia-
nos villam auferri q̄ si per thurcos vna prouincia surripiat̄. Certe illud palam ē
q̄ cum tu ⁊ dictus imperator inuicem discordes estis ⁊ domestico bello impliciti
non solum hungaria sed tota fere xp̄ianitas in periculo ponitur. nam quomodo
gallici ⁊ hispani vel anglici contra thurcos exercitum ducere curabunt in remo-
tis agentes. quando vos qui prope estis. ⁊ quorum potissime res agit̄: inter vos
dissidentes nihil cogitare videmini. super his que thurcoꝝ perfidia gens aduer-
sus christianos indies molitur. Est igit̄ super q̄ dicere possumus periculosa hec
vestra discordia: nec vidimus quin mala infinita prorumpant: nisi q̄ celerrime tu
⁊ imperator p̄fatus simul conciliemini. Audiuimus tamen vnū quod nobis con
solationi est: dilectum filium nobilem virum ludouicuꝫ bauarie ducem in austriā
descendisse. concordiam inter vos tanq̄ cōmunem amicum practicaturum: nos
autem dilecto filio nostro Johanni cardinali sancti angeli apostolice sedis lega-
to: qui iamdudum pro salute regni tui hungarie. proqꝫ cōmuni christianorum
vtilitate non sine magnis laboribus ⁊ expensis ibideꝫ cōmoratus est: litteras de-
dimus vt ad imperatorē ⁊ tuam serenitatem confestiꝫ se conferens: omne studiū
suum ad id conuertat vt tandē lites vestre tollantur ⁊ penitus sopiant̄: redeatqꝫ
ea inter vos beniuolentia quam propinquitas vestra requirit: ⁊ nos desideram⁹
Interea dilectus filius laurentius rouarella sacre theologie professor nuncius ⁊
subdyaconus noster. simul cum dilecto duce ad eam pacem pro viribus se agita-
bit. Velit igitur tua serenitas ad ea que pacis sunt animū inclinando ita se habe-
re: vt iam deniqꝫ finis imponat̄ domestice dissentioni vestre: nec velis audire eos
qui fomenta suggerunt dissentionum. sed modos quoslibet idoneos perquire: vt
in austria ceterisqꝫ tuis dominijs pacificat⁹ ad defensionē hungarie predictorūqꝫ
thurcorum excidium insurgere possis: ⁊ ita efficias vt imperator tuam erga se cha
ritatem intelligens vna tecum vocatis ex alemania subsidijs exercitum pro tute
la fidei ⁊ regni tui salute ducere inuitet̄. Insuper quia nonnullos per germaniā
rumores esse audiuimus tanq̄ nos nationem ipsam diuersis modis aggrauem⁹
mittimus copiam litterarum nostrarum quas imperatori dirigimus tam super
pace tecum habenda q̄ super rumoribus huiusmodi: vt si forte ad aures tuas ob
locutiones istiusmodi peruenerint. habeas ex nobis vnde serenitatem ⁊ innocē-
tiā nostram tueri atqꝫ ostendere possis: hec scribimus tibi pro ea charitate qua
personam tuam prosequimur: qui postq̄ te hic rome in minoribus constituti vi
dimus: ⁊ tuam indolem adhuc in etate tenera considerauimus: ab illo tempo-
re personā tuam tam singulari quodam affectu dileximus: ⁊ existimantes te pro
magno aliquo xp̄ianitatis bono ad maxima reseruari. de bona valitudine tua ac
felici statu semper curiosi fuimus. Tuuꝫ nunc est que a nobis scribunt̄ bona mē
te recipere. ⁊ spem quaꝫ de tua probitate concepimus adimplere. Datum rome
Anno. M. cccclvij. Dictamen enee.

Consulat meliorē esse pacē certam q̄ desperatā victoriā.

Epistola.cccxlvi.

Aeneas cardinalis seneñ. Sigismūdo malatesta. S.p.d. Fuim⁹ hoc mane cū sanctissimo dño nr̄o dū cācellari⁹ tuus audiret: ꝛ intelleximus que dicta sūt tam p̄ sanctitatē dñi nr̄i q̄ p̄ ip̄m cācellariū sup̄ cōtrouersia q̄ inter serenissimū regē aragonū ꝛ te est: circa quā rem etiā seorsum dñs nr̄ nobiscū locut⁹ ē In sūma videm⁹ ip̄m dñm nr̄m affectū esse statui tuo velletq̄ ei sp̄ bene cōsultū eē. Oportet tñ suā scitatē habere respectū nō modicū ad p̄fatū regem aragonum ꝛ habere oculū ad terras ecclie ꝛ iō necesse est vt prudent' se habeat: nec pōt sp̄ oīa facere que vellet. Quib⁹ ex reb⁹ ꝯsideratis oībus ꝓ directione rex̄ tuax̄ ad euitādū p̄icula que possunt emergere: videt' nobis consultū esse q̄ tu de summa pecuniarum quas regia maiestas a te petit offeras illā quantitatē sine vlla dilatione ꝯsoluere que liquida est. De parte aūt alia sup̄ qua p̄tendis nō teneri: p̄beas mēsam in qua dicta pecunia parata sit ad requisitionē regis casu quo sanctissim⁹ dominus noster decerneret te obligatū esse: ꝛ affirmes te velle stare determinatiōi dñi nr̄i. Et hec videt' nobis via rōnabilis. nec putamus alio mō rem bene sopiri posse. Rogam⁹ vt ꝯsideres oīa ꝛ recipias ꝯsilia eox̄ qui te amāt: nec velis ꝓ modica pecunia te in p̄iculo ponere: q̄r non est paruus aduersari⁹ tu⁹ nec res bellice sp̄ ex opinione succedūt. Melior ē multo certa pax q̄ desperata victoria. Scim⁹ te nō libent' audire ꝯsilia. Quia tñ periculū ꝓuincie timem⁹ nō possum⁹ facē q̄n ea q̄ nobis vident' vtilia significem⁹. Tuū est in bonā partē recipere que a nobis sincera mente scribunt'. Datū rome sexto kl'. decembris.

Petit adiuuari ad cōsecutionem ep̄atus varinieñ.

Epistola.cccxlvii.

Aeneas cardinalis seneñ. Jacobo lodonio medico. S.p.d. Habuim⁹ ex ferraria lr̄as tuas libentius te vidissem⁹ ꝓ charitate qua sumus tibi affecti. Det de⁹ vt aliqñ simul repiamur. Facerem⁹ libent' oīa que possem⁹ ꝓ tuo honore ꝛ vtilitate. ſ nō videm⁹ mō cōmoditatē tp̄a eñ mala sunt: ſ si quid occurrat nō erim⁹ tui immemores. Rogam⁹ vt cōmendes nos impatorie maiestati ꝛ iuues latorē p̄ñtiū ad expeditionē suā i facto nr̄e ecclie varinieñ. quā si obtinere poterim⁹. nō erit q̄n vtilitas tibi redundet. Salutes ex p̄te nr̄a vlricū ridrer ꝛ walterum zebinger ac cācellariū imp̄ialē ꝛ alios amicos nr̄os. Dolem⁹ multū de captura epi gurgeñ. ꝛ iohānis vngnad ꝛ aliox̄ vtinā possem⁹ eox̄ liberationē ꝓcurare nihil omitterem⁹ ex nobis possibilibus. Johannē hinderbach cupim⁹ nostro nomine salutari. simulq̄ dilectū filiū nr̄m fridericū cū cōiuge tua honestissima. Vale in xp̄o optime nr̄i memor ꝛ amās vt soles. Datū rome. vii. kl'. decembris.

Emittunt' plura apostolica scripta ꝯtra murmurantes de grauamine nationis germanice.

Episto.cccxlviii.

Aeneas cardinalis seneñ. Laurentio rouarelle. S.p.d. A latore p̄ñtium recipies quatuor bullas apostolicas ꝛ vnū officiū transfigurationis. Ex bullis vnā reddes impatori simul cū officio ꝛ breui sibi directo. Alias bullas curabis mittere trib⁹ principib⁹ electorib⁹ simul cū breuib⁹ suis. Extant ꝛ alie tres bulle apostolice simul cū duob⁹ officiis ac trib⁹ breuibus. Officia dirigent' regi hūgarie ac dño legato. bulle quoq̄ eisdē: tercia vo strigoñ. sed hec oīa mittim⁹ p̄ aliū nunciū qui post biduū recedet. Si te inueniat in curia regis hungarie assignabit tibi ea sin aūt tradit per seipsum regie maiestati que sibi dirigunt'. Alia vo curabit transmitti archiep̄o ꝛ legato. Nec alia circa hec. De negotiis rheni multa referūtur nō bona ꝓpter que necessariū erit vt q̄primū cū consilio impatoris ꝛ cum lr̄is suis ad partes illas te trāsferas ꝛ labores iuxta cōmissionē tibi traditā. Interea bonū est vt ꝓcures q̄ imperatoria maiestas scribat archiepiscopo magdenburgeñ. simulq̄ rigensi. ꝛ in p̄mis treuereñ. ꝛ saltzburgeñ: vt si querant' ad aliquā cōuētionē in factis ecclesie nō cōsentiāt. sed ad seipam oīa referant q̄ q̄rūtur. Et

suadeat vt si qui sunt qui nouitates querāt illis nō assentiāt qꝛ periculū est in mora. Habebis mox alias litteras dñi nr̄i qui plenius de hac materia ad te scribet ⁊ intelliges rei grauitatē ac periculū bonū est etiā laborare apud ducem bauarie ludouicū: vt scribat palatino rheni cōsanguineo suo ne se implicet cōuētionib⁹ eorꝫ qui cōtra sedē apostolicā aliquo modo moliunt: psuadēdo sibi ꝙ multo facilius filij principū pmouebunt per sedem aplicam ꝙ per capitula vel ordinarios. Et hoc bene cura in auribus principū cōculcare qꝛ veritas est. Vale ⁊ scribe sepius quō tibi succedat. Datū rome. viij. kl. decembris.

Hortat ad excusationē grauaminis germanice nationis.

Epistola. cccxlix.

Alixtus eps̄ seru⁹ seruoꝝ dei. Dilecto filio henrico leubing notario nr̄o. S. ⁊ a. b. Intelleximꝰ veridico relatu nōnullos eē principes germanice nationis ecclesiasticos ⁊ seculares qui de nobis ⁊ de nr̄a curia murmurantes natione germanicā nimiū per nos grauari ptendunt. Id faciūt more hominuꝫ q̄ sepe bonū quod habēt nō cognoscūt: nec sub alicui⁹ regimine quātūcūqꝫ optimo quiescere possunt. Scim⁹ te deuotū eē sancte sedi aplice: ⁊ nostri honoris cupidū nec placere tibi ea que pter ordinē fiūt. Eapropter mittim⁹ tibi copiā nōnullaruꝫ lrarū quas charissimo in xp̄o filio nostro friderico romanoꝝ impatori semp augusto super hac materia direxim⁹ vt intelligas plenissime mentē nr̄aꝫ. Et habeas ex nobis quō his respōdere possis qui nobis detrahūt. Hortamur etiam pro ꝫelo quē geris ad romanā ecclesiā: vt sumpta oportunitate venerabili fratri nr̄o archiepō magdeburgeñ. qui sicut accepim⁹ ad nouitates mutat. que imperatori pfato scribimus: aut litteris aut verbo cōices: ipsumqꝫ horteris ne peregrinas sequat opiniones: sed more pdecessoꝝ suoꝝ in solida sancte sedis apostolice doctrina cōquiescat. Idem etiā facies apud dilectū filiū nobilem virum fridericū marchionem brandeburgeñ. sacri romani imperij electorē ⁊ apud alios vbi videris eē necessariū. In qua re nō solū nobis sed ipsi deo cuius res agit plurimū cōplacebis. Datū rome. Dictata per eneam.

Hortat audire suo noīe loquentē.

Epistola. cccl.

Alixtus eps̄ seruus seruoꝝ dei. Charissimo in xp̄o filio ladislao regi hungarie illustri. Salutē ⁊ apostolicā benedictionē. Audiuimus ea que dilectus filius wenceslaus canonic⁹ vratislavieñ. tuo nomine nobis exposuit ⁊ quantū cū deo potuimus ⁊ vt semp in animo gerimus: desiderio tuo satisfecim⁹ Diximus eidem quanto desiderio cupiam⁹ te cū charissimo filio nostro friderico romanoꝝ impatore reconciliatū ad ea tendere que pro defensione fidei catholice ⁊ tui regni hungarie tutela necessaria esse vident. Et quāto cum ardore cupimus regnū illud bohemie sub tuo regimine extirpatis heresum dogmatibus ad vnionē verā sancte matris ecclie reuerti: sup quibus rebus velis ipsum wenceslaū nostro noīe loquētē audire: ⁊ sicut de tua in cōe bonū affectione cōfidim⁹. nos tandē in pmissis ꝯsolari. Datū rome kl. decēbris. M. cccc. lvij. Per eneā dictata

Excusatoria grauaminis germanice nationis.

Epistola. cccli.

Alixtus eps̄ seru⁹ seruoꝝ dei. Dilecto filio nicholao cardinali sc̄i petri ad vincula. Salutē ⁊ aplicā benedictionē. Considerauimus diligēter ea que nobis scripsisti super practicis quas nōnulli principes ac prelati in partibus rheni tenere dicunt in negocijs ecclesie: perpēdim⁹ quoqꝫ cōsilium tuū salubre ⁊ optimum esse. Eapropter scripsim⁹ charissimo filio nostro frederico romanoꝝ impatori semp augusto: sicut p copiā presentib⁹ insertā videbis. cuius tenore plecto habebis ex nobis quō his obuiare possis qui nr̄m ⁊ apostolice sedis honorē confundere nitunt. Hortamur igit vt scripta nr̄a vbicūqꝫ necessariū esse videris publicari ⁊ mentis nr̄e serenitate sicut teneris ⁊ de tua in cōe bonū affectione nō dubitam⁹ manifestari pcures. Datū ro. Per eneā dictata.

Murmur grauaminis germanice nationis reserat ⁊ notabilibꝰ rōnibus eneruat. **Epistola. ccclij.**

Eneas cardinalis seneñ. Martino cācellario archiepi moguntini. S. p. d.

Fuit nobis epistola tua non minus iocunda q̄ꝫ grata: ex qua valitudinē tuā simulqꝫ coniugis tue bonā esse cognouimꝰ ⁊ natum tibi esse filiū quē archieps moguntinus pro sua benignitate de sacro fonte leuauit quod tibi ⁊ honori esse ⁊ vtilitati nō dubitamꝰ. Faxit deus vt filius supstes sit: ⁊ tue virtutis heres atqꝫ doctrine. Audiuimus deinde que vir probꝰ ⁊ modestus vigādus eiusdē archiepi secretarius tuo nomine nobis exposuit: que duo principaliter fuere. Primo eñ que fiunt apud moguntinū de sanctissimo domino nostro ⁊ ipsiꝰ curia indies querele narrauit ex ordine. Secūdo retulit quo animo sit idem moguntinus contra romanā ecclesiā ⁊ ipꝫ sanctissimū dñm nostrum: ⁊ quō ad obuiandū peruersoꝝ hominū machinationibꝰ necessariū tibi videt̄ intelligentiā quandā fieri inter sanctissimū dominū nostrum ⁊ ipm archiepiscopū. Intelleximus etiā per q̄ media eandē intelligentiā recipiēdā esse putas. Sunt nō parua que nobis significas neqꝫ illotis attingenda manibꝰ. Facis nobiscū vt amici cū amicis solent: libere atqꝫ aperte loqueris ⁊ cōfident̄ q̄ geris in aīo patefacis. Id ħo ex amore fieri cognoscimꝰ teqꝫ veteris amicitie memorē antiquū seruare morē aīaduertimus Cū simul in noua ciuitate degeremꝰ nihil tūc tā arduū fuit: nihil tā abditū atqꝫ secretū quod alter nrm non cōicaret alteri: facis probe qui lōgo licꝫ locoꝝ interuallo disiunctus nobis nihil putas reticendū esse. Faciemꝰ ⁊ nos idē erga te. Aperiemus tibi omni ex parte animū nostrū atqꝫ (vt amicitie nostre cōuenit) sūma cū libertate loquemur. Cōsiderauimꝰ igit̄ in primis que dicunt̄ ꝯtra sūmū pōtificē apud germanos fieri murmura. Nec miramur siquidē nullus vnqꝫ locū beati petri tenuit qui nō latrantiū dentibꝰ impeteret̄. Nec magnū putamus siqs detrahit calixto cū mgr̄o eius sciamꝰ detractū fuisse xp̄o. Uerax est eñ saluator ipse nec poterit veritas nr̄a mētiri q2 nō est discipulus sup mgr̄m nec seruus maior dn̄o. germani tñ (si veꝝ fateri velint) similiterqꝫ reliqui xp̄iani nihil habēt cur de calixto murmurare possint. nisi q eū pōtificē tradidit nobis deꝰ quo digni n̄ fuimꝰ. Neqꝫ eñ huiꝰ sanctissimi p̄sulis mores plebi sue cōformes existūt: qui cū diuinā in terris agat vitā: angelis potiꝰ debuit p̄fici q̄ hoibus. Nihil pius pater quod suum ē q̄rit. cogitatus suos oēs iactauit in dn̄o. honorē xp̄i saluatoris nr̄i: defensionē fidei: decus ecclesie: salutē plebis toto conatu: toto studio: tota mēte ꝓquirit. Nisi fuisset exacta ipsiꝰ solercia ⁊ incredibilis ad cōe bonū iā thurcoꝝ feritas nō hūgariā modo ꝓtriuisset: sed ipam quoqꝫ alemaniā infestis armis petēs: xp̄ianis omnibus terrorē simul ac laborē incussisset. Nā si victi apud hungariā ⁊ ꝓstrati sūt magni thurcoꝝ exercitus: non est cui post deum alteri gratias q̄ꝫ calixto xp̄iani debeant. Ipse eñ solus fuit qui torpentibus ac pene dormientibꝰ xp̄iani orbis principibꝰ legatū in hungariā misit hungaros cū thurcis induciarū federa querētes prohibuit: labentes animos erexit: copias ꝯgregauit: bellūqꝫ illud cōmittere suasit: in quo primum etate nostra thurcoꝝ dn̄s turpissime fugere visus est: ⁊ salus xp̄iano populo parta. Tacemus que gesta sunt in oriente p classem aplicā: ⁊ que in albania ⁊ alijs q̄ꝫ pluribus locis ipsius dn̄i nr̄i pecunijs ꝓ tutela fidei indies gerunt̄. Nihil aliud sua scitas ī aīo gerit q̄ꝫ suo tp̄e ita inimicos salutifere crucis humiliare. vt tandē vocatꝰ a dn̄o creditā sibi ecclesiā in statu securo ac trāq̄llo relinquat. Ob quā rē nescimꝰ ꝓfecto q̄d sibi velint q̄ tā sanctū p̄sulē ⁊ tm̄ de cōi vtilitate solicitū calūniari p̄sumūt. Nā q auꝝ a vobis extorq̄at iniq̄ ē ꝓrsus accusatio. Nihil eñ p̄ter ꝯsueta iura recipit̄ nisi fortasse spōte sua nōnulli ī classē cōtra thurcos offerat q̄s paucissimos eē cōstat. Utinā tot cēnt q̄ tāte rei ac necessarie optime subuenirēt. Ecclesiaꝝ electiōes canonicas q̄ dicūt a sua scitate ꝯtēni. aut ecclesias metropoliticas seu cathedrales ī alemania reseruari lōge a veritate recedūt. Nulla electio reiecta est quam constitit fuisse canonicam pontificalis ecclesia in

alemania nulla reseruata est: specialiter a dño nro contra concordata vestra. nec est eius ꝓpositū neq; fuit hacten⁹ quicq; agere. Et q̄uis nemo imputare possit si sua sanctitas dignitates principales in collegiatis ecclesijs siue primas post pōtificales reseruauerit: neq; em̄ cōcordata in hoc aduersant̄ nō. tn̄ inueniet̄ facile reseruationes beneficiorum nisi ꝓ cardinalibus aut aliquibus fortasse maximis viris ab eadē sanctitate emanasse. Itaq; nescimus quo vultu quo ore qua deniq; audacia p̄sumant aliq̄ sanctissimo p̄suli nostro detrahere. tāq; nationi vr̄e onerosus existat. qui ꝑfecto nō tantū nationi hispanie vnde sibi origo est: quantū germanice affectus esse videt̄: ⁊ qui diuinitus nobis datus est vt hoc p̄iculoso tp̄e ab infidelium incursione maximeq; thurcorum impetu orthodoxam xp̄i religionē non solū tueret̄ sed etiā eleuaret ⁊ ꝓpagaret. Laudam⁹ igit̄ ⁊ omni honore dignū reputam⁹ archiep̄m moguntinū: qui reiectis malignātiū insidijs apud ip̄m dn̄m nostrū sanctamq; sedem ap̄licā omniū fideliū matrē atq; magistrā p̄manere decreuit. Facit qđ doctū qđ prudentē qđ bonū p̄latū decet: qui peregrinas respuens opiniones: in solida sancte romane ecclesie doctrina: ⁊ in ip̄a xp̄i petra pedes figit. Facit mō qđ fecit du₃ al's eadē quererent̄ que mō tentant̄. Nūq; em̄ eugenio sancte memorie summo pontifici defuit: q̄uis multi ex germanis in illum deseuirent. nouit oīa noster pontifex: eiusq; ꝓbitati miro mō afficit̄. nec vnq; eius nōis absq; singulari laude meminit: ita vt certissimi sum⁹ nūq; ipsi⁹ petitiones in cōspectu hui⁹ presulis vanas fore: que digne audiri videāt̄. Ceterū qđ secūdo loco secretari⁹ antedictus exposuit: nobis alienū visū₃ est q̄ ex viro docto ex iuris interprete ⁊ magnis versato causis prodire debet: nouisti em̄ romanū p̄sulē vnicū eē principē cui oēs obedire tenent̄: petri ⁊ pauli locū tenere qui sedet in ap̄lico throno: xp̄i vicarius ē qui romane presidet vrbi. nō est igit̄ cur se cuipiā intelligentie nomine vel federis obliget neq; subditorum est cum dn̄is suis federa querere: nec tn̄ fortasse ita loqueris vt romanorum presulem ex intelligentia queras obligare qđ nosti quantu₃ iura p̄mittant. Sed aduertimus que petis intelligentie iā magna profecto ⁊ que nos aliquantulū de tua cōpulerint admirari. Scimus quia cum amico oīa confidenter agis. Idem ⁊ nos facimus. Utimur respondendo ea fiducia qua tu interrogando es vsus. Equide₃ indigna putauimus que nomine archiep̄i peterent̄. nec arbitramur eos bene agere qui archiep̄o ea petenda suadent: q̄uis nec sue menti que semp̄ modestissima fuit talia credim⁹ eē p̄suasa. Sue nāq; dignationi id satis esse debet vt antecessoribus suis equalis existat. Neq; illa querit que ante centum annos nullus obtinuit archiep̄s. Rectū ⁊ laudabile fuit ꝓpositū eius: si neq; romanū pontificem minorē nec se maiorē suis antecessoribus esse velit. Illud q₃ attente cōsiderabit quisquis ecclesie moguntine prefuerit vt neq; romana sedes conculcet̄ aut quouis modo damnet̄. Certum est eni₃ quia languente capite nequeunt mēbra consistere: neq; possunt riuuli non arescere fonte exsiccato. Salus ecclesiarū omniū profecto ex romane sedis precellentia ⁊ summa auctoritate depēdet. Quibus ex rebus nō essemus ausi ea quoquo mō aperire dño nostro que nobis pro intelligentia contrahenda significasti. Sunt enim eneruatiua apostolici iuris ⁊ non minus profecto preiudicij pre se ferentia. Et illa presertim que de confirmationibus pontificaliū ecclesiarū attigisti: non ignoras vt credimus qualis sit ipse dominus noster: quanta est in eo circū spectio. quanta omnium rerum noticia: quanta grauitas atq; constantia. Etsi enim omnes laudandi sunt quos nouimus romani presules: hunc tamen omnibus preferendum putamus. qui cum vite mundissime sit ⁊ omnia gerat cōmendatione digna: tum duobus conditionibus preditus est vt falli non queat. Est enim etate grandeuus. Uersatus est in arduis ⁊ magnis negocijs. Doctrina ea prefulget cui similis nemo est qui audierit in antecessore fuisse. Itaq; nō facile decipiēdus qui tum multa p̄ etatē viderit: tū cōscientie lumen cum rerū magnarū experientia cōiunxerit. Rideret nos sua sanctitas siquid ei p̄ponerem⁹ doctissimis eius aurib⁹ quoquo modo indignu₃: atq;

ob hanc cām nō presumpsimus ea sibi referre que tuo nomine exposita sūt. Necꝫ
em̄ sua pietas eos ꝓbare solet q̄ res minus iustas sibi preponūt. Verū vt ad gra
uamina nationis vr̄e redeam⁹: si quid est qđ emēdatione egeat laudamus id san
ctissimo dn̄o nr̄o significari. Nec dubitam⁹ quin sua s̄citas debito modo ꝓuideat
Illud aūt nobis exploratissimū est. archiep̄m. s. p̄fatū in optima reputatiōe apđ
sanctissimū dn̄m nr̄m esse: fauorēqꝫ sibi ⁊ oportunū presidiū ab eo nūq̄ꝫ defuturū
Certo scimus aduersus oēs qui sibi molesti fuerint: ꝙ si eoꝝ oratores huc vene-
rint recipient ꝑfecto benigne ⁊ humaniter tractabunt. nec duras inueniēt apo-
stolicas aures in his que cōcessu digna petierint. Qđ vo dicis serenissimū impa-
torē ⁊ ip̄m archiep̄m si se cū sancta sede ap̄lica intellexerit facile impedituros ad-
uersantiā machinamēta. Id quidē credim⁹ ⁊ ita factū esse nouimus in sup̄iorib⁹
annis. At cū impator prefatus cū sanctissimo dn̄o nr̄o vnanimis sit: nec vnq̄ꝫ ab
hui⁹ sancte sedis deuotione declinauerit: curandū est vt ip̄e archiep̄s idem agat.
In qua re cū multa tua cōsilia possint: rogamus vt in hoc tuos intendas neruos
velisqꝫ doctrine tue nomē i defendēda romāe eccl̄ie auctoritate poti⁹ ꝙ impugnā
da claꝝ facē. sic em̄ ⁊ mogūtine eccl̄ie recte cōsules: ⁊ tibi ⁊ tuis amicis vtilitates
crescēt ⁊ accumulabūt honores: Datū rome. xij. kl'. octobris. Anno. M. cccclvij.

Destinat legat⁹ apostolic⁹
ad nuptias ladislai regis.

Epistola. cccliij.

Calixtus ep̄s seruus seruorum dei. Dilecto Iohanni filio cardinali sancti
angeli. S. ⁊. a. b. Ex litteris que de partibus austrie ad curiam nostram in-
dies deferunt: intelligimus dilectionem tuam cū littere ille scriberent ad-
huc fuisse in hungaria: de qua re plurimū admirati sumus: cū iam pridem tibi scri
psimus vt ad partes alemanie te conferres: eam discordiā pro tua facultate seda
turum: que inter charissimos filios nostros fredericum romanoꝝ imperatorem:
⁊ ladislaum hungarie ⁊ bohemie regem versat: que quantū periculosa sit ⁊ quā-
tū reipublice christiane dannosa pro tua singulari prudentia nō ignoras. Nesci-
mus que te res tamdiu retardauerit: cum non lateat non min⁹ vtile fore dictos
principes adinuicem reconciliare q̄ꝫ thurcoꝝ perniciosis obuiare conatibus. Si
quidem noxiora multū sunt intestina bella q̄ꝫ externa: ⁊ frustra his qui foris sunt
resistimus si alijs qui intus sunt vulneramur. Itaqꝫ voluissemus te q̄ꝫ primū re-
cepisti litteras nostras ad impatorē ⁊ regē p̄fatos iter arripuisse. quod quidē fuis-
set nostro iudicio expeditissimū. Verū cum nouissime nobis relatū sit dictum hū
garie ac bohemie regem circa festum sancti martini ꝓxime futurū: decreuisse bo-
hemiā petere: vt sibi sponsam suam charissimi filij nostri karoli regis francie na-
tam cōduci faciat: ⁊ cū eadē ibidem solēnes nuptias celebret: pro qua iam fertur
oratores misisse. Cōmittimus tibi ⁊ harū serie mandam⁹: vt omnibus alijs post
habitis ad ipsum regem q̄ꝫ celerrime te cōferas: eiusqꝫ nuptias tam sui q̄ꝫ dicti re-
gis francie cōsideratione nr̄o ⁊ apostolice sedis noīe vt dignū est tua p̄sentia ho-
nores. Erūt em̄ vt fama est he nuptie plurimū excellentes ac magnifice tā respe-
ctu p̄sonarū inuicē cōtrahentiū q̄ꝫ principū q̄ cōuenturi eo dicunt: cū nō solū di-
lecti filij nobiles viri bauarie ⁊ saxonie: duces marchionesqꝫ brandeburgeñ. cum
cōiugibus. Etiā charissimus filius noster casimirus rex polonie: simulqꝫ consors
eius regina earūdem nuptiarū celebrationi asserant interfuturi. Consideramus
autem ꝙ in tantorum conuentu principum multa tractabunt: in quibus eritt ua
presentia nedum vtilis sed etiam necessaria: per quos religio nostra contra thur-
corum impetus defendat commode tractare. Et cum sint ibi nōnulli male de fi-
de catholica sentientes eorum malitia nequid in tanta cōgregatione nocere pos-
sit oportune obuiabis. Quibus ex rebus necesse est vt eidē cōgregationi prorsus
interesse cures: ⁊ ita nos dilectioni tue iterum atqꝫ iterum cōmittimus ⁊ mādā-
mus: responsum tuū super his q̄ꝫ celerrimū expectantes: Datū rome die prima
octobris. Per eneam dictata.

Vxor ladislai; Ka-
li regis francie
filia

Hortatur legatum quod celeriter nuptias regis adire.

Epistola.cccliiij.

Eneas cardinalis senensis Johanni cardinali sancti angeli. S.p.d. Cognosces ex litteris sanctissimi domini nostri quod necessaria sit presentia tua in nuptiis, quas serenissimus rex hungarie celebraturus est in praga. Ob quam rem quamuis non puto necessarium dignationem tuam adhortari vt quam celerrime eo se conferat: quia tamen eius rei vtilitatem non solum animo percipio sed manibus quodammodo vt ita loquar palpare videor: non possum facere quin tamquam seruitor et filius tuus ea scribam que honorem tuum concernere animaduerto. Sane quamuis pietas domini nostri id iudicium de tua dignatione faciat. quod de viro prudentissimo et optimo habendum est: quamuisque omnia que per te facta sunt miro modo commendet. Illud tamen plurimum admiratur quod dissidentibus inter se serenissimis principibus romanorum imperatore et hungarie rege non statim te ad sedandas eorum discordias sepositis aliis negociis preparauisti. cum certum sit illis inter se contendentibus non solum nobilem illam austrie prouinciam perturbari: sed etiam thurcis viam preberi qua facilius ad christianitatis inuasionem prorumpere possint. Videtur igitur mihi admodum expediens quod tua dignitas ad prefatas nuptias iter suum acceleret. que vt extimatur mense ianuario aut tardius februario celebrabuntur. Erit conuentus ille celeberrimus in quo duo reges et tot principes comparebunt. Non dubito quin magna ibi tractentur: et vt arbitror quin principaliter agitabuntur in eo loco negocia. namque cum lites imperatoris et regis nondum composite sint: erit cura illorum principum in primis illas sedare. Inter polonie regem et fratres sancte marie teutonicorum agetur de concordia. Bohemi de suis articulis curiosi erunt. Illi qui sunt in rheno et res nouas contra sedem apostolicam practicare nituntur non omittent per oratores suos ex conuentu aliquid attentare. Postremo etiam de defensione fidei contra thurcos vt mea fert opinio inter tantos proceres sermo fiet. Magna sunt hec et profecto tuam presentiam merito exigunt. Itaque tamquam seruitor tuus suadeo ne quo pacto ei congregationi absis: quod esset et inhonestum et incommodum apostolice sedi. quod si interfueris complacebis procul dubio non solum regi hungarie: sed etiam regi francie cuius filie nuptias honorabis: obuiabis malis que per nonnullos procurantur. Et multa bona opera procurare poteris tam pro pace christianorum quam pro defensione fidei contra inimicos crucis christi. Piumque sanctissimi domini nostri desiderium hoc potissimum modo adimplebis. Et rem facies tua virtute dignam. Duabusque maximis nationibus gallice et germanie simulque duobus maximis principibus hoc est imperatori et patruelis sui: et regi francie in filie sue honoratione rem gratam faciens demulcebis capita. Datum rome die prima octobris. Anno domini. M.cccclvij.

Scribit se bene valere nec superfluis curis angi velle.

Epistola.ccclv.

Eneas cardinalis senensis Petro noxitano. S.p.d. Si non scribimus ad te sepius id facit negociorum multitudo quibus destinamur: simulque tua humanitas qua non veremur abuti. Extant apud nos scripta tua quibus satis esse dicis si quater tibi scribamus in anno. Hoc nos pigros reddidit: dabimus et sex et octo epistolas in annos singulos amicitie tue: nunc hec prima sit anni huius quam nos bene valere et animo et corpore intelligas quamuis multa in dies emergunt que conturbare cuiusuis hominis mentem queant: sed nolumus affligere cor nostrum quando nihil est quod mesticia nostra reipublice prosit. Faciemus quod nostris subest viribus reliquum deo relinquimus: cuius est et nos perdere si velit: et saluare hanc ipsam mundi machinam quam de non esse in esse produxit: cum dubium non est ei curam esse operum que sue fecerunt manus. Hec tibi pauca scripsisse voluimus rogantes vt tu quoque leto animo id vite traducas quod superest. Optamus te aliquando visere atque amplecti. Bene vale. Ex vrbe romana octobris.

Negat se altiorē gradū ambire ⁊ collaudat poetice metrificantē

Epistola.cccl.vj.

Eneas cardinalis senē. Francisco philelpho militi ⁊ poete. S.p.d. Carmen tuū insignis eques ⁊ optime poetarū accepim⁹ simulq; lr̄as maturo scriptas eloquio. Fuerūt vtraq; iocūda ab amico missa ⁊ cōdita salib⁹. In carmine plus aliquid est ꝙ̄ nobis cōueniat: nūq̄ id somniauim⁹ qđ tibi de nobis polliceris: neq; grandia hec sine p̄sagio vel fatū vel somnioꝝ solent euenire. nr̄a sors maior est virtute nostra: stulti sumus si volare altius ambigiam⁹. Sed inest tuis versibus incredibilis suauitas que nos etiā adulando delectauit. Quod queris de pararellis plutarci: vanū est periērūt oia. nemo ē qui de his loqui norit nau fragiū passe sunt littere: ⁊ quidē apud rhoduz vbi neq; reliquias relegere nautas licet. Tu si more tuo sapias amisso libro nō adijcies vt aīm crucies. Apud reuerēdissimū cardinalē de colūna vidim⁹ ⁊ legim⁹ forsiadam tuū: opus tersuz ⁊ dignū quod priscis poematibus annumeret. Et tu francisci ducis gestas res decantare dignus eras: vt illius virtuti tua musa debebat. Si tamē dignis ille te premijs ꝓsequitur ⁊ egere vetat. si secus hortamur fistule vt cerā amoueas: nam magis illi tua taciturnitas ꝙ̄ sibi tenacitas detrimentū prestabit. Uale ⁊ nos ama vt soles. Ex vrbe die. xxv. octobris.

Mestus ex morte amici consolat his medijs.

Epistola.cccl.vij.

Eneas cardinalis senē. Iohi cāpisio ep̄o placentino. S.p.d. Si nō scribimus sepe dignationi tue das veniā nō ambigimus. nā ⁊ nos vegio poete ignoscim⁹ ꝙ̄uis nunꝙ̄ nos adierit nec nobis quicꝙ̄ scripserit postq; cardinalatū suscepimus. Sumus memores legis nostre quādo cōmēdas nobis aliquos huc venientes: ⁊ si nō respondemus operas tamē nostras illis offerimus: estq; nobis iocundissimū litteras tuas legere ⁊ illas audire que a te venientes bonam valitudinē tuā nobis enunciant. Cupimus te aliquādo hic videre etsi parū spei super aduentu tuo habemus qn̄ iam sedem elegisti ⁊ vite simul ⁊ morti. Nos modo quod scribam⁹ nō habemus nisi obijsse stephanū catiā nouariē. cōmunē amicū: quo cū magna pars amicitie a nobis abijt. Afficit nos incredibili merore suus obitus: illud tamē cōsolationi nobis fuit ꝙ forte eū in transitu cognouimus nūꝙ̄ eñi eiulauit: nūꝙ̄ verbū admisit nō xp̄iano nā sapiēte viro dignū ecclesiasticis sacramētis deuotissima mente susceptis ad extremū vsq; anhelitū intellectū ⁊ verba prudentis hominis retinuit. Sepultus est apud hospitale sancte marie teuthonicoꝝ die. xj. huius mensis. Uale optime ⁊ amici aīam in orationib⁹ tuis recōmendatā habe. Datū rome. xx. octobris. Anno. M.cccclvij.

Epistola.cccl.viij.

Mortē amici denunciat.

Eneas cardinalis senē. scene. Salutē plurimā dicit. Stephanus noster catia nouariensis. communis amicus animaz creatori reddidit. Hec scribimus vt non doleas amici obitum qui more christiano ⁊ vt sapientem decuit ordinatis rebus suis ex hac luce migrauit. sed vt congaudeas illi ad meliorem vitam profecto: nobisq; compatiaris tali orbatis societate: cogitesq; aliquādo de nobis qui hoc in pelago sine velis remisq; nauigamus. ⁊ fluctuantes ab ipso naufragio non longe absumus. Uellemus hic esses ⁊ rerum nostrarum cursus intuereris. Sed quid querimur ferenda est fortuna quā deus mittit: neq; eñ dubitandum est quin deo sit cura huius mundi quem sue condidere manus si curat igit̄ quecunq; accidunt aut volente illo aut permittente fiunt. hoc nos consolatur ⁊ equo iubet animo expectare tempus in quo ⁊ ad stephanū ⁊ ad reliquos qui nos precesserunt amicos euocemur. De re tua audiuisti que sit pōtificis sententia: nō est que modo alia queras. deus ipse operā ferat iohāni caimo optimo

viro ⁊ amico tuo nostroq; diximus de scutifero nos esse facturos qd tua iuberet amicitia nec mutauimus opinionē: rogamus te principi simulq; nicolao azimboldo nos cōmendes: cuius benignas lr̄as his diebus accepimus: nec dubitamus eū p veteri cōsuetudine nos amare. Uale optime. Ex ro. die. xx. octobris. M.cccclvij.

Pollicetur operas suas amico ⁊ cōcordatis minime derogare.

Epistola. cclix.

Eneas cardinalis senensis Martino mayer. S.p.d. Scribimus tibi non sine fiducia singulari litteras breues. non scimus dare inania verba. Amamus ex corde amicos ⁊ his adulari nescimus. Crede optimo corde loquimur: si facultas assit nunq; deerimus votis tuis ⁊ id certo certius habe. quia vetus amicitia nostra solida est. In facto ecclesie romane illud tibi dicimus quia nō leditur caput sine membris: nos hic curabimus ne concordatis derogetur. Deinceps non credimus nationem vestrā habere causam querele si pacta seruentur. De gratia nostra siue reseruatione scripsimus ⁊ nunc repetimus: non est animus noster vexare quēq; occasione illa nec intēdimus cōcordatis per gratias nostras in aliquo derogare. Uale ⁊ nos vt soles ama. Ex vrbe die. xx. octobris.

Denūciat desiderijs amici satisfactū.

Epistola. cclx.

Eneas cardinalis senensis Theoderico archiepō maguntino. S.p.d. Ex vigando secretario tuo accepimus litteras dignationis tue. Cognitis his que cupiebas mox adiuimus sanctissimum dominum nostrum qui leto animo votis tuis annuit. Nouit sua pietas quo animo queue opera tua dignitas superioribus annis romanam adiuuerit ecclesiam: ⁊ vbi occasio detur monstrabit se diligere tuam virtutem. nos autē in quacūq; re poterimus erimus semper ⁊ voluntarij ⁊ proni desiderijs tuis morem gerere. Datum rome die vicesima octobris.

Pollicetur sexingentos florenos amice pro dote aut ingressu religionis.

Epistola. cclxi.

Eneas cardinalis senēsis Jacobo picholomeo. S.p.d. Litteris tuis quas de montamia ⁊ andrea filijs tuis nepotibus nostris ad nos scripsisti: respōdimus semel ⁊ iterum: nescimus an nostra scripta in manus peruenerint tuas. Ideo hec pauca repetimus vt non putes mente nostra excidisse quod illic immobiliter sedet. De mōtamia ob res que geste sunt difficile est rectū ferre consilium. Intelligimus enim eam monasteriū abhorrere: matrimoniū aūt reperire sua conditione dignū difficile est: nos igitur relinquimus tibi hanc prouinciā: vt sibi persuadeas q in rem suā sit prudens. Si essemus pecuniosi: ⁊ more quorundā cardinaliū abundaremus: daremus illi ⁊ virū ⁊ dotem. At cum tenuis sit conditio nostra: volūtatē potestas impedit: vtcūq; sit ex paupertate nostra sexingentos illi aureos spondemus quamcūq; viā ingrediatur. Scriptoriā apostolicā andree tuo ⁊ si optamus acquirere tamē nō valemus: nemo enim est qui absq; mille aureis eam consequi potest. Oportet igitur illas ingredi vias: nos vbi poterimus non deerimus necessitati tue. Et si deus dabit vt possessionē varinien. ecclesie consequi possimus: ita nos geremus vt intelligas nos amantissimi fratris locū tenere. Datum rome vicesima octobris.

Refert mortē amici ⁊ se cōmendari orat.

Epistola. cclxij.

Eneas cardinalis senensis Latino equiti ciprio. Salutem plurimam dicit. Duabus epistolis tuis gratias nobis egisti super his que tui cause fecimus. Cognoscimus nos nec pro debito: nec pro voluntate satis-

fecisse: sed tua benignitas parua pro magnis accipit. Gaudemus obtigisse tibi desiderium tuum: nam ⁊ tua virtus maiora meretur. Afficit tibi summus pontifex ⁊ desiderijs tuis vbicūq; poterit faciet satis. Amicus tuus ⁊ noster stephanus cacia: cuius sine lachrimis non possumus meminisse creatori deo animā reddidit: rogamus te vt eius nepotes apud illustrissimū ducē cōmendatos habeas quibus beneficia sua collata sunt. Et nos etiā vnam prepositurā tenuē obtineamus: velis nos principi ⁊ consorti eius cōmendare q̄ ad eorū beneplacita semp inueniemur attentissimi. Datū rome. xx. die octobris.

Cōcordatis ecclie operam dare promittit ne violentur.

Epistola. cccclxiij.

Eneas cardinalis senen. iohanni lesurē. S. p. d. Amauimus probitatē tuā ante promotionem nostrā ⁊ nunc potissime colimus obseruamusq;. Inuenimus enī in te ⁊ veritatē ⁊ prudētiā. Credimus plene illud esse scʒ aliquos qui vulnerent: vt medendo lucrent̄: sed nō patiet̄ caput sine dolore dānoq; mēbrorū. Mittimus tibi cū psentibus alphabetū quod optasti: quod signatū recipies: poteris illo vti ⁊ nobis que grauiora erūt significare: habebisq; responsa ex nobis que res ipse exiget. Decet bonos viros curare ne vnitas ecclesie magno parta labore iterū scindat̄. De cōcordatorū obseruatione soliciti sumus. damusq; operā ne violent̄. Amideus pro quo scribis si inueniet̄ fuisse in possessione tēpore cōcordatorū habebit pacem: idq; dn̄s noster nobis cōmisit inquirere: vale optime ⁊ scribe nobis frequenter. naʒ litteris tuis quasi psona tua tuemur. Ex roma xx. octobris.

Scilicet modum occultè scribendi

Excusat se cōtra concordata ecclie fecisse.

Epistola. cccclxiiij.

Eneas cardinalis senēsis petro knorren doctori. S. p. d. Grate fuerūt nobis littere tue quibus nouitates germanicas significasti ⁊ dietarum institutiones. Scimus nos esse tibi charos qui omnia vt amico communicas Estq; nobis nō parua voluptas te tenere memoriā veteris amicicie: vellemus nationē tuā vti sano consilio ⁊ non repente ad nouitates prumpere: multo labore parta est pax ecclesiastica: facile rumpet̄ si volueritis. At erit non nobis solū dānosa sed etiam vobis. Cuʒ volueritis resarcire nō poteritis leuiter. Quod nobis dicis imputari de reseruationibus ac pensionibus: nescimus quid id sibi velit. nisi fortasse de vno monasterio prope constantiā quod impetrauit prothonotarius de lapide: de quo nobis pensio centū florenorū assignata extitit: id ille aiebat placere principi patrie: nec erat contra concordata cum electio ibi canonica non fuisset. De alia pensione nunq̄ nos intromisimus. De reseruationibus est veruʒ q̄ habemus bullam pro duobus milibus florenis. Credebamus nationem illam non egreferre si nos qui in ea nutriti sumus tantū in beneficijs haberemus. Et nihilominus diximus pape: ⁊ scripsimus archiepiscopis moguntino: treuereñ. ⁊ coloniensi: nos illa bulla nullatenus vti velle: vbi concordatis cum natione aduersaret̄. Itaq; nescimus cur nobis aliquid imputari posset. Cōmendamus tibi vnionem ecclesie vt facias quemadmodū consueuisti quia nihil pace melius. Cōtra prutenos sedes apostolica vsa ē suis armis: restat vt vestris vtamini. Si qua in re natio ipa grauet̄. potest recurrere ad sedem apostolicā. Credo non spernent̄ preces sue. Fuimus locuti sanctissimo domino nostro de iuramēto tuo. sanctitas sua viue vocis oraculo nobis dixit q̄ iuramentū illud suspendebat ad effectum vt posses romane ecclesie vtilius seruire. Et ita poteris affirmare te non esse obnoxium iuramento. Age igit̄ vt cōsueuisti: nos semper inuenies paratissimos ad ea que tibi grata sint ⁊ inclyte nationi vtilia. Cupimus vt nos commissos facias principi marchioni alberto cuius eximie virtuti omnia debemus. Vale ex roma die. vij. nouembris.

Captata beniuolentia petiē amicū suo nomine audire

Epistola.ccclxv.

Eneas cardinalis senensis Francisco duci mediolanensi illustri. S.p.d. Quis in curia serenissimi imperatoris ⁊ alijs in locis vbi moram traxi: semper honoris ⁊ glorie tue cupidus fuerim: illisq̄ꝫ pro mea virili consulere studuerim: vt testes sunt magnificus eques scena de curte ⁊ alij quos tua excellentia ad imperialē maiestatē ⁊ romanā curiam aliquādo transmittit: fateor tamen me nunq̄ꝫ aliquid egisse propter quod presumere debeā gratiā quātūcūq̄ꝫ minimā ex tua mansuetudine deposcere: sed audaciā petenti quā mea nō pstant merita tua liberalitas ⁊ in omnes beneficia concedit: que cū vel ignotis ꝓdesse solet: mihi vt existimo non claudet aures: neq̄ꝫ ego illam implorare auderē nisi me necessitas vrgeret: sed cum vocatus ad cardinalatus honorē eos nō habeam redditus qui huic dignitati cōueniant: cogor ad eos recurrere quos ꝓ sua singulari bonitate mihi bene velle arbitror. Inter quos excellentiā tuā veneror. nam ⁊ amici quos mediolani habeo hec mihi ⁊ litteris ⁊ nūcijs indies cōfirmāt. Quibus ex rebus cōmisi prefato scene integerrimo amico meo: vt aliqua meo nomīe mansuetudini tue exponat. Cui precor ⁊ benignas aures impertiri ⁊ preces suas quas vice mea attulerit bono animo exaudire velis: nam ⁊ opus pietatis exercebis ⁊ me seruitorē tuū magis ac magis obligatū habebis. Ex roma quarto nonas decēbris. Anno. M.cccclvij.

Instruit de mente sua apud principē exequenda.

Epistola.ccclxvj.

Eneas cardinalis senensis scene de curte. S.p.d. Raphaelem capinū nobilē adolescentē (quem ad nos misisti) recepim⁹ in familiam nostram: ⁊ tui causa ⁊ sui libenti animo: nam ⁊ nos tibi obnoxij sumus ⁊ in omnibus morem gerere cupimus: ⁊ ipse pre se fert modesti ⁊ prudentis indolem iuuenis. Utinam hi simus qui virtuti sue satisfacere possimus. Quod ꝓmittis te apud illustrissimū ducem ꝓcuraturū nostri causa non est apud nos dubiū: nouim⁹ animū erga nos tuum ⁊ amicū verum te esse nō ambigim⁹. Si bona principis mēs in ea re fuerit tua non deerit opera. Ita nobis ꝑsuasum est. Scribimus excellentie sue litteras quaꝝ exemplaria cū presentib⁹ ad te mittim⁹. Si putas reddendas esse reddito: si minus vtere cōsilio tuo ⁊ rem nr̄am pro tua circūspectiōe curato: nos tantū volum⁹ quantū licet. Pauperes nati sumus ⁊ in hāc vsq̄ꝫ diē viximus tenues: nūc si aucta est dignitas non tamē accreuerūt opes: Confidimus in bonitate sūmi vt qui nos nunq̄ꝫ destituit neq̄ꝫ in cardinalatu deseret: quādo nō hi sumus qui maria mōtesq̄ꝫ cupimus. Satis nobis fuerit nō egere. Quod illustrissimi ducis auxilio futurū cōfidimus ⁊ tua solicitudine. De maxima illa concubina non est quod mirere: lata est romana curia ⁊ omniū rerum capax: boni ⁊ mali apud nos versant̄: hic supbia ⁊ humilitas: hic auaricia ⁊ largitas: hic luxuria ⁊ frigiditas: hic libido ⁊ continentia. hic summa virtus ⁊ summum viciū. Sagena hec est in mari missa omniū genere pisciū plena. Triticū adhuc simul ⁊ palea in area est: ⁊ magna fatuitas ⁊ summa sapientia simul habitant. Quid miruꝫ si opera aliquando preclara efficimus digna laude: aliquando sic agimus vt reprehendi vel a minimis valeamus.

De palatio budeñ. ⁊ aliquid contra basiliense cōciliū.

Epistola.ccclxvij.

Ambrosius camaldulen̄. Reuerēdissimo ac sacratissimo impatori sigismūdo semp augusto fidelitatē ⁊ subiectionē. Habeo gratias ingentes maiestati tue clementissime princeps q̄ priusq̄ꝫ pannonia discederē pulcerrimi ⁊ magnificentissimi omniū quod vnq̄ꝫ viderim spectaculi te esse participem voluisti. Inspeximus sūma cū admiratione precipuoq̄ꝫ stupore edificatū abs te pala

ciū tantaqꝫ occurrunt singulariter miranda vt quod magis mirari quod primū
ꝑdicare debemꝰ nō occurreret. Taz multa ad se trahebāt atqꝫ in se rapiebāt ob-
tutū affectūqꝫ nostrū. Deniqꝫ structure moles taz vasta est vt nullam toto orbe
maiorē reperire posse arbitremur. Eius oia mēbra adeo magnifice tādecent in-
structa sunt vt ad grām nihil possit accedere: singuleqꝫ vt dictū est partes secum
de pulchritudine ꝛ magnificētia certare videnť vt quod primū admiremur non
occurrit: nisi ꝙ simul oia inspecta excedunt oēm admirationē: vixqꝫ arbitremur
persis illā formosissimā regiā de qua tam multa ꝑdicanť huic tue cōferēdā. Trā-
simus ad cōtuendū peripatū illum spaciosissimū ꝓspectū omnino mirabilē ple-
rūqꝫ voluptatis. Neqꝫ his contenti piscinas quoqꝫ ꝛ ortos circuire plena occur
rebant oculis. Pauca de multis que me mouent in vnū congressi execratione di-
gna tueqꝫ serenitatis oculis legenda subiecti. Equidem cōsideratis scandalis q̄
indies ex huiꝰ perpetuatione cōciliȷ̄ prodeūt huiꝰ sententie sum vt ꝓ firmo ꝛ rato
habeā nihil a tua pietate posse fieri vel deo gratiꝰ vel acceptiꝰ seculo vel ecclesie
matri vtiliꝰ q̄z huius eneruationē abhominationis pro viribus moliaris. Et oro
ne tua me pietas temeritatis arguat ita sentientē. Nā si ex habūdātia cordis os
loquiť ego istam sniam ex altu cordis eructo. Deus autē noster omnipotens se-
renitati tue que ad pacem sunt inspirari digneť annosqꝫ tuos benedicere, religio
sissime princeps ꝛ auguste piȷ̄ssime. Ex wienna. Anno. M.cccclvij.

Cōmendat cām suam ꝛ spōdet operas suas in reciprocū.

Epistola.cccclxviij.

Eneas cardinalis seneñ. S.p.d. Gumforto iuriscōsulto ac serenissimi dñi
ducis mediolani secretario. Ex leponsijs hac ꝑterita hyeme sup te ꝑposi-
ture mee litteras ad te dedi vt illustrissimo principi duci mediolani ꝓ me
loquereris te rogās obsecrās: nihil exinde responsi a te suscepi: quod non tibi sz
tuis occupationibus imputo. Scripsit aūt mihi paucis ante diebꝰ q̄z moreret me
diolaneñ. antistes de tua erga me optima voluntate dixitqꝫ tuū esse cōsiliū vt ce-
saris lrās ad ducē impetrarē. Factū est vt ambo suasistis. Lrās defert vir vrba-
nus ꝛ tuus meiqꝫ amantissimꝰ laurentius de rotella cōcanonicus meus tridenti
nus. Is te alloquiť ꝛ meā agitabit cām. Precor illi cōsilio ꝛ auxilio vt sis. Atqꝫ
reprobes quod eplis de te mihi ꝑfatus repromisit antistes. Habeo in te q̄cquid
spei habeo. Fiam voti campos si me iuueris. Sin deseras nil est qd̾ sperem. Scio
mores curie vestre ꝛ aliarū. Nemo aliquid obtinet nisi magnis fultꝰ amicis. Ego
ꝛ si iusticiā ꝓsequar: nisi te habeā ad quem recurrā habeo neminez. Nec te quo
iure teneam video qui nullis beneficijs mihi obligaris. Sed confido in tuā hu-
manitate: Similiterqꝫ studia ꝛ officia quibꝰ deditī sumꝰ paria fiduciam ꝑbent vt
opera consilio: auctoritate ꝛ grā tua amice vtar. Ego si quid intelligā aut ad vo-
luptatē aut ad cōmodū: aut ad amplitudinē tuā ꝑtinere: etiā nō rogatus faciam
nec ad me vnq̄z ꝓ te vel ꝓ tuis frustra scribes: si mō quod petieris in mea fuerit
ꝑtāte. Uale ꝛ spem meā imple. Ex vrbe sexto idus Iulij.

vere

Excusatio precū nō exauditarꝫ.

Epistola.cccclxix.

Eneas cardinalis seneñ. preposito spirēsi. S.p.d. Accepimꝰ litteras tuas
quibꝰ rogas vt ius nrm in ꝑbēda ecclesie maioris wormaciensis in nepo-
tē tuū trāsferre velimꝰ. Cōplacuissemꝰ certe tibi cui libenti aio tāq̄z singu-
lari amico ꝛ homini virtuoso gerimꝰ morē: nisi ꝑuēti fuissemꝰ. Scripserūt eñ no
bis. Decanꝰ ꝛ cantor wormaciēsis: q̄ negocia ꝑposituꝛe nrē gerūt de vacatione
ꝑbende hmōi: multūqꝫ suaserūt vt ius nrm illi dimitteremꝰ q̄ ꝑ capitulū ad pos-
sessionē q̄uis de facto erat admissus: cui iā ꝑpositurā nrāz arendauerāt. Deinde
etiā suꝑuenerūt lrē illustris principis comitis palatini ꝓ eodē dictā ꝑbēdā petē
tes. quibꝰ inducti aīm inclinauimꝰ ad cōplacēdū prefato possessori: siue vt rectiꝰ
dicamus intruso. Nam q̄uis spreti fuerimus a capitulo: quia tñ natura litigiosi

non sumus: decreuimus bonū ꝓ malo rependere. Rogamus aūt te vt equo aīo feras: si hac vice p̄cib⁹ tuis nō annuim⁹: cū sicut p̄diximus alioꝝ scripta p̄euenerint: deinceps si quid occurrerit qđ tui cā facere possim⁹: nō erim⁹ requisitiōi tue quoquo modo aduersi. Sed quantū vires nr̄e tulerūt ⁊ tibi ⁊ amicis tuis conabimur rē gratā facere. Datū rome die. xxij. iulij. M.cccclvij.

Annuit p̄cib⁹ ⁊ petit se excusare de grauamine germanice nationis.

Epistola. cccl xx.

Neas cardinalis senensis decano wormaciensi. S.p.d. Cognouim⁹ que scripsisti de prebenda que nuꝑ vacauit in ecclesia wormaciensi. Suades ne nos de illa intromittamus ⁊ ius nostrum possessori tradamus: cū neqꝫ vtile nobis sit dictam prebendā obtinere ſm statuta ecclesie: neqꝫ dispensari aduersus ea cōsuetum sit. multū tribuimus cōsilio tuo: ⁊ crede qꝛ non est mens nr̄a grauare ecclesiā illam: nec litigiosi sumus vt velimus supra modum cōtendere. Nos si eam prebendā obtinuissemus non ꝓpterea violare statuta vestra voluissemus aut aliquod vobis afferre grauamē: sed iuxta cōsiliū tuū fecissemus: ⁊ cōfidimus ꝙ non fuisset capitulū vestrū de nobis male contentuꝫ. Verū vtcūqꝫ res se habet: ꝗ̄uis cōsiliarius. Palatini nullum ius habeat in p̄dicta p̄benda ⁊ nobis spretis in ea se intruserit: tamē quia vir nobilis est ⁊ illustris. Palatinus pro eo scribit: tuqꝫ plurimū id suades. ⁊ iohannes tolner etiam hortat̄: erimus contenti transferre ius nostrū in predictū cōsiliariū si cū eius procuratore qui hic est cōuenerimus: ⁊ deniqꝫ confide quoniā ecclesiam vestrā iuuare atqꝫ extollere: non deprimere aut quoquo modo ledere intendimus. Verū quia capitulū eccl̄ie sancti andree animo deliberato nobis spretis ⁊ litteris nostris contemptis ad possessionē prebende per nos acceptate aliū intrusit. intendimus experiri de iure: quis sit potior. Itaqꝫ rogo ne mireris si litem pro parua re ingredimur. quia cōtemptū potius q̄ꝫ prebendā animo metimur: quā etiā si obtinuerim⁹ alteri eiusdē nationis resignabimus. Postremo scribit nobis iohannes tolner querimonias factas esse apud aliquos germanie prelatos de reseruationibus cardinaliū quas habēt in partibus illis: nescimus an propter nos ⁊ gratiā nostrā is rumor fiat. Nos qui dē supra. xxiiij. annos in alamania seruiuim⁹ ⁊ semper honorem illius nationis ꝓ virili nostra promouimus: ⁊ nunc ad cardinalatū ꝗ̄uis insufficientes vocati: id conamur: id studemus: id tota mente querimus: quod illi nationi vtile decorūqꝫ esse putamus. cum nonnullis aliquādo vehementer contendentes ita vt in sacro collegio nos magis germanū q̄ꝫ italum esse dicant. Quibus ex rebus non sumus arbitrati germanice nationi futuꝝ odiosum. si beneficia in ea pro duobus milib⁹ ducatoꝝ in annuis redditibus obtinerim⁹. Et ꝗ̄uis in bulla reseruationis nostre fiat mentio de monasterijs. nūq̄ꝫ tn̄ intentio nostra fuit ad ea monasteria litteras trahi que ꝑ cōpactata reseruari nō possent: ⁊ ita sanctissimo dn̄o nostro diximus adijcientes ꝙ pro nullo monasterio vnq̄ꝫ litigaturi essemus: sed solum id reciperemus quod cū bona gratia principū in quoꝝ territorio esset habere possemus. Itaqꝫ nō existimamus aliquos prelatos occasionē habere vt de nobis conqueri possent. Quapropter rogamus te qui soles cū pluribus cōuersari: vt mentē nostram omnibus declares: ⁊ presertim archiep̄o moguntino: apud quē nō dubitamus nos haberi cōmēdatos: cū ⁊ nos sui status ⁊ honoris quātū vires nostre ferūt semꝑ defensores sim⁹. Datū rome die. xxij. iulij. Mcccclvij.

Frustra conat̄ ip̄etrare vt cler⁹ coītatꝭ senen̄. ꝓ ꝯfirmatiōe studij vl̄is ꝯtribuat ⁊ auisat de exercitu ꝯgregato.

Epi. cccl xxi

Neas cardinalis senen̄. Balie senen̄. S.p.d. Que ornamēto splēdori glorieqꝫ isti ciuitati vestre patrie nr̄e eē possent: nūq̄ꝫ tedio nobis eēt aut gerere: aut si in ptāte nr̄a esset exhibere. Eapropter cū nuper nobis scripsissetis vt ꝓ studio legū aliarūqꝫ facultatū in vrbe vestra reformando. Sanctissimo dn̄o

nr̄o verba faceremus vtq̧ clerus vr̄e ditionis ad eā rem certā pecunie quātitatē cōferret impetrare conaremur. Fuim⁹ e vestigio cū eodē sanctissimo dn̄o nostro Oratore vestro spectato viro leonardo ad id accersito. Perorauim⁹ cām: vt arbitrati sumus oportere: s̄ nō exorauimus. quō aūt pietas dn̄i nr̄i ad eā rē rn̄derit nō ambigimus leonardū p̄fatū collegio vestro significasse. Itaq̧ non est cur plura circa hec dicam⁹. Illud adijcim⁹ qd̄ nosse magnificētias vestras nō inutile arbitramur: Hodie lr̄e ex neapoli aduenerūt: q̄bus certior fama sit. Comitē iacobū piccininū ab inclyto rege aragonū pecunias nō paucas accepisse: quib⁹ copias suas instruere possit ad regni metas exire. Ferūt eum aduersum sigismūdū malatestam arma motuꝝ instante vrbinate comite. Sed mille sunt hominū insidie: nec sagitta semper eo tendit quo directa videt̄. Sapiūt magnificentie vestre ꝛ quod ex vsu fuerit cogitabūt. Nos pro debito nr̄o hec reipu. vestre significādo putamus: cuius tranquillā quietem indesinenter optamus. Datū rome die. xxij. Julij. M.cccclvij.

Petit ꝓ captiuo vt benefacta cū malefactis pensatis liberum emittant.

Epistola. ccclxxij.

Eneas cardinalis senen̄. balie senen̄. S.p.d. Accepimus lr̄as vestras q̄b⁹ cognouimus que de comite iacobo piccinino ꝛ eius transitu suspicamini. Fuimus sepe cū spectabili oratore vestro de eadem re locuti ꝛ eadē videbant̄ nobis formidanda q̄ vobis si homo ille regnū exiret. Nūc scriptis vr̄is cōmoniti statuim⁹ de re illa certiorē pōtificē facere. Sȝ cū podogra nos impediret ne presentiā dn̄i nostri accedere possemus: scripsimus q̄ nobis videbant̄ aplīce maiestati: ꝛ rogauimus vt oratori vestro audientiā preberet qui latius loqueret̄. Placuit id clemētie sue. Oratorēq̧ vestrū mox post cedulā nostrā audiuit: ꝛ ita semꝑ oibus rn̄dit quēadmodū de patre optimo ꝛ diligētissimo conseruatore vr̄e libertatis sperandū erat. Scribet oīa seriosius senatui vestro leonardus orator. Itaq̧ non est cur nos ea repetamus. Sumus ꝛ erim⁹ soliciti in his q̄ vestre reipublice trāquillitatē respiciūt. Postremo q̄r franciscū patriciū in vinculis coniectum accepimus: virū fama clarū ꝛ qui ornamentū ciuitatis vr̄e nō parū hacten⁹ fuit: Rogamus in eius iudicio bn̄facta cū malefactis pēsare velitis. ꝛ hoiem i vita relinq̄re q̄ suis scriptis vr̄am vrbē illustrauit ꝛ in futuꝝ splēdorē ei maximum adijcere pōt: Quod si feceritis oēs collegiū nr̄m cōmendabūt in quo plus beneficij q̄ iniurie recordatio valuerit. Datū rome die. xxiiij. Julij. M.cccclvij.

Captat beniuolētiā ꝛ offert cōmendatū nepotē suū.

Epistola. ccclxxiij.

Eneas cardinalis senen̄. epo tridētino. S.p.d. Redeūtē in alemaniā nicolaū crewl capellanū nr̄m ꝛ cōpatriotā: tū cū tridēto trāsitur⁹ sit: noluim⁹ sine nr̄is ad te lr̄is dimittere: q̄bus intelligas nos veteris amicitie ꝛ quō sil' ad sacros ordines ꝓmoti fuimus: memores eē. cupidosq̧ magnoꝑe aliq̄n aliq̄d a gē qd̄ tibi gratū existat. Reliqua de nr̄a erga dignitatē tuā volūtate ꝛ de statu romane curie: idē nicolaus plenius referet: cui velis tāq̧ nobis plenā credentie fidē p̄bere. Insuꝑ q̄r nepos noster frācis cus grām expectatiuā habet in ecclesia tua. Rogamus vt in euentu vacationis alicuius p̄bēde auxillo sibi esse velis ad obtinendā possessionē: quēadmodū de tua erga nos beniuolētia ꝛ amicitia veteri plene ꝯfidim⁹. Datū rome kal. augusti. M.cccclvij.

Refert noua italie ꝛ vrbis romane.

Epistola. ccclxxiiij.

Eneas cardinalis senen̄. Nicolao cardinali sancti petri. S.p.d. Reuertit̄ ad ꝑtes germanie. Capellanus meus nicolaus crewl: quē in agēdis suis dignationi tue quātū valeo ꝯmēdatū efficio: diu nihil noui de tua dignitate accepi. Puto eā bn̄ valē q̄n i ꝯtrariū nihil accipio. De p̄latis germanie ꝛ dieꝝ coꝝ multa hic dicunt̄ nō bona. Tuā dignationē nihil latere opinor. Nisi tua cir-

cũspectio illis obuiet rebꝰ: nescio ꝗs alius occurrẽ possit. Ego tñ te in hac curia p̃ntẽ potiꝰ eẽ vellẽ. Quis parũ est ꝙ cardinales reipublice ꝯsulẽ possint. Sꝫ iuuaret me sepe in p̃ntia tua eẽ. ⁊ ꝓ veteri more dulces miscẽ sermões. Fortasse aliqñ nõ tederet dignationẽ tuã in curia morã traxisse. Quis sit status harũ ptiũ non dubito ꝑ familiares tuos dignationi tue scriptũ eẽ. Referã tñ paucis quõ res se habeat. Dñs nr̃ in primis bñ valet. Roma qꝫ p̃ter solitũ hucusqꝫ sana eẽ videt̃. Obijt cardinalis neapolitanꝰ in curia potius medicoꝝ ꝙ̃ aeris grauitate. Ursini ⁊ comes euersus adhuc inter se armis ꝯtedũt: q̃ res facit vt annus vberrimꝰ sterilis videat̃. Huc accedit indignatio quã põtifex ꝯ̃ vrsinos accepit: tractat̃ cõcordia nescio ꝙ̃ facilẽ hẽbit exitũ. Comes iacobꝰ piccininꝰ q̃ hactenꝰ in regno fuit nũc suscepta a rege aragonũ magna pecunia exiturꝰ regnũ dr̃. ⁊ ꝯ̃ sigismũdũ malatestã quẽ rex odit arma moturus. q̃ cũ ꝓfecturꝰ ẽ comes vrbinas. alij arbitrãt̃ hec fingi ꝯ̃ malatestas: vt improuisi senẽses inueniant̃. Quicq̃d egerit piccininꝰ si regnũ exierit: arbitrant̃ oẽs totã italiã rursus in arma tuiturã. Atqꝫ h̃ mõ geret̃ bellũ cõtra thurcos: nec meliꝰ in germania res se hñt: qũ impator ⁊ rex hungarie sicut nosti inter sese acerrima cõtentione depugnãt: deꝰ ecclie sue meliꝰ ꝯsulat. Cõmẽdo me dignationi tue ad eius mandata omni tpe paratũ. Ex roma kl. Augusti. M.cccclvij.

Epistola.ccclxxv.

Cõmẽdatoria singulariũ amicoꝝ.

Eneas cardinalis seneñ. archiepõ saltzburgeñ. S.p.d. Nicolaꝰ crewl capellanꝰ nr̃ dilectꝰ vẽturꝰ est ad dignitatẽ tuã quã rogamꝰ i agẽdis suis cõmẽdatũ hr̃e velis ab eo itelligẽs romane curie statũ ⁊ quõ res italie sese habeãt. Itaqꝫ nõ est opꝰ de his aliq̃d scribamꝰ. Nõ sumꝰ imemores bñficioꝝ q̃ a dignatione tua ꝑcepimꝰ dũ i germania essemꝰ: ⁊ quõ i saltzburga sepiꝰ a tua dignatiõe gratant̃ accepti ⁊ honorati fuimꝰ: ob quã rẽ erit nobis sꝑ cura vt tibi ⁊ ecclesie tue ꝓ nr̃a possibilitate vicẽ repẽdamꝰ. Insuꝑ qꝛ duo sũt i tua curia nobis a lõgo tpe dilecti iohẽs lauterbachiꝰ ⁊ iohẽs troster viri boni ⁊ fidelissimi: eos dignationi tue quoad possumꝰ efficimꝰ ꝯmẽdatos: reputaturi nobis impẽsũ q̃cq̃d iñ eoꝝ ꝓuisionis boni ꝑ te collatũ fuerit. Datũ rome kl. augusti. M.cccclvij.

Gratulat̃ de liberatiõe epi varadieñ. cuiꝰ noie regi scp̃sit ⁊ ab aplĩco scribi ipetrauit.

Epistola.ccclxxvi.

Eneas cardinalis seneñ. Johãni troster. S.p.d. Fecisti probe ꝙ nobis ex hungaria wiẽnaqꝫ singula scripsisti q̃ tum gerebant̃: audiuimꝰ inuiti illarũ partiũ tribulationes velit deus vt tandẽ p̃ncipes inclyte domꝰ austrie inter se reconcilient̃: Illud aũt libent̃ intelleximꝰ qđ de epõ varadiensi viro optimo significasti: cuius inocẽtia libertatẽ ꝯsecuta est. Nihil ꝓfecto h̃ tpe nobis iocundius significari poterat: tu de nobis sibi oĩa vera dixisti. Nã cũ audiuimꝰ capturã eius vehemẽter ꝓbatissimi patris fortunio cõmoti fuimus. scripsimusqꝫ mox regie maiestati q̃ nobis de patre sincero ⁊ optime merito testificãda videbãtur. Rogauimꝰ etiã põtificẽ maximũ vt lr̃as ad regẽ daret quibus relaxationeꝫ epi peteret: easqꝫ his obtinuimꝰ. Primas ꝑ casualẽ quẽdã tabellariũ misimꝰ. Secũdas vo ꝑ laurẽtiũ rouarellã destinauimꝰ q̃ nũcius aplĩcus ad regẽ ꝓfectus est: q̃ ꝙ̃uis tarde hinc venerint testimoniũ tñ ꝓ̃hebũt nr̃e in epm charitati. Postremo q̃ suades fecimꝰ. Cõgratulatorias em̃ eplãs eideꝫ epõ ⁊ misimꝰ ⁊ mittemus. Itaqꝫ nõ est cur verearis officiũ nr̃m requiri posse. De rebus curie nr̃e supsedimꝰ scribere: cũ nicolaus nr̃ crewl te cõuẽturus sit: ex quo cũcta vel minima q̃ in italia gerunt̃ habũde cognosces: Reliquũ est vt bene valere studeas. archiepõqꝫ fideliter seruias apud quẽ tua obsequia nõ erũt sine p̃mio. Nos aũt sꝑ tui memores erimus. Uale ⁊ si iacobus lotronus istic est: mille ei salutes nr̃o nomie dicito Ex vrbe roma kl. augusti. M.cccclvij.

Epistola.ccclxxvij.

Familiaris vt bene valeat.

[illegible] in curia medicorum
[illegible]
[illegible] Panorm
[illegible]

Eneas cardinalis seneñ. Johi lauterbachio. S.p.d. Ex nicolao nr̃o crewl tibi amicissimo cognosces q̄ apud nos gerūt̃ ⁊ q̄ nos in te aīo sumus. Nā queādmodū te iāpridē dilexim⁹: ita ⁊ nūc amamus: cupimusq̄ȝ tibi bn̄ eē ⁊ si qn̄ aliq̄d ꝓ facere possemus: nō eēt in nobis mora: ꝯfidimus tibi bene futuꝝ apud archiepm saltzburgeñ. Qui ꝓ sui singulari virtute seruitiis tuis debita p̄mia nō negabit. Uale igit̃ ⁊ nos eidē archiepō ita offeras vt intelligat nos sibi cō placēdi cupidos eē. Datū rome kl. augusti. M.cccclvii.

Epistola.cccLxxviij.

Cōsolatoria sup morte filij.

Eneas cardinalis seneñ. dño de rosenberg. S.p.d. Magno merore affecerūt nos lr̃e amicoꝝ q̄bus clarissimū ⁊ spectatissimū filiū tuū henricū dieꝝ clausisse extremū cognouimus. Doluim⁹ certe illū in flore sue iuuentutꝭ ex hac luce migrasse: cū multa ⁊ ꝓ domo tua ⁊ ꝓ inclyto regno bohemie facē poterat: tū vo istud molestissimū fuit ꝗ senectuti tue ⁊ baculū ⁊ solamē ereptū esse vidēbamus. Sȝ cū cogitamus aī tui sapiētiā: nō dubitam⁹ q̄n ꝯsolationē ipse rerū mortaliū vsus tibi p̄beat. Frequēter accidūt hec: sepe filij patres i morte p̄cedūt raro est senex q̄ plures ex suis filijs nō p̄miserit. Tolerāda sunt hec: nec dolore cōsiliū est: vbi dolor nihil affert p̄sidij. Acq̄escendū ē diuine volūtati oīa deus i vsū meliorē ꝯuertit: nihil ip̄e pperā: nihil temē agit. Ille sapiēs hō ē q̄ ea vult q̄ velle deū nouit. Nos filiū tuū i eo statu in eo tp̄e vocatū a deo nō ambigimus: in q̄ illi melius fuit exuisse hoīem. Itaq̄ȝ q̄uis nō dubitamus magnificētiā tuā q̄eto esse aīo: ⁊ ea velle que deus voluit: tn̄ ꝓ nr̃o officio rogamus vt hec humana equa mēte feras. ⁊ q̄d restat eui cū reliq̄s tuis filijs dulciter ac suauiter traducas. Id erit nobis supra q̄ȝ dicere possum⁹ acceptū. Diligim⁹ em̄ sūmope p̄sonā tuā: nec obliuioni dare possumus quāta nos charitate in wiēna quōdā cōplectebaris: ⁊ deniq̄ȝ sp nobis ante oculos est humāitas illa atq̄ȝ vrbanitas: quā nobis ⁊ ꝓcopio rabensteyno oñdisti in crūmenaw: ita em̄ nos ardēti charitate ⁊ vt aiūt euiscerata dilectione suscepisti: vt oī tp̄e nos ⁊ tibi ⁊ natis tuis ⁊ his q̄ nascent̃ ab illis obnoxios eē putem⁹: ⁊ h̄ quidē oñdem⁹ si vnq̄ȝ sese facultas obtulerit. Reliq̄ referet nicola⁹ crewl capellan⁹ nr̃ dilectus quē tue magnificētie cōmēdam⁹: cui tāq̄ȝ nobis credētie fidē plenā adhibere velis. Datū rome kl. augusti. M.cccclvij.

Consolatoria [?] super morte filii.

Sapiens ille qui ea vult, quae velle Deum novit.

Epistola.cccLxxix.

Post regiā maiestatē recōmēdatā refert grates epi varadieñ. de emācipatiōe.

Eneas cardinalis seneñ. Ladislao regi hūgarie. S.p.d. Cū supiorib⁹ diebus iohēs varadiensis eps apud budā in vincula ꝯiectus esset. Idq̄ȝ tuo iussu factū diceret̃: egre id mihi duplici de cā fuit. Nā ⁊ p̄sulis integerrimi ac mihi amicissimi infelicitati cōpatiebar: ⁊ honorē tuum parumper obnubilari dolebam: cū epm de tua serenitate optime meritū ⁊ doctrina preditum singulari tua sublimitas in carcerē retrusisse affirmaret̃. Scripsi itaq̄ȝ mox excellētie tue q̄ mihi in ea re faciēda videbat̃ ꝓ gloria tua: queādmodū fideles famuli benignis dñis suis cōsulere aliquādo solent. Scripsit etiā sanctissimus dñs nr̃: semel atq̄ȝ iterū. Nā qui varidiensem pontificē ⁊ v̄tute ⁊ noīe optime preditū intellexisset: nō poterat ei (cū indigna ferret) nō opitulari. Nescio an hmōi lr̃e tuā sublimitatē adierint. Illud nūc relatū est ꝗ tuā hāc curiā gaudio repleuit nō sine precipua ⁊ ingenti laude tue sublimitatis. Nā cum eps idem nō tuo motu: sed aliquoꝝ potentū impulsu: quibus nō facile resistere poteras in captiuitatē ductus affirmaret̃: nūc illud plane ꝯ̄ q̄d innocentē p̄latū quē alieno impulsu cepas: tua spōte solūmō relaxasti: ex q̄ re patefacta est animi tui innata ꝓbitas ⁊ epi innocētia liquefacta. Quippe sanctissim⁹ dñs nr̃: totusq̄ȝ cardinaliū cet⁹ rectitudinē animi tui ⁊ singularē prudentiā magnis extollunt preconijs. Ego vo qui eundem epm iamdudū virum probatissimū esse cognoui: eiq̄ȝ singulari amicitia sum cōiūctus nō solū laudo circūspectionē ⁊ bn̄ficētiā tuā: s̄ grās q̄s possuȝ tue serenitati ago

ꝑ salute hoī amicissimo restituta. Intelligēs nō me minꝰ ea de cā tue glorie obligatū q̄ ipm epm. Erā etiā ante seruitor sublimitatꝭ tue multis de causis obnoxius: ſ accedēte h̄ beneficio: nihil est qd iā mihi reliq̄ sit: qn totū qd possuz maiestati tue debeā. Ex roma nonis augusti. M.cccclvij.

Captat beniuolentiā / ⁊ capellanū suum cōmendatū faciat.

Epistola.ccclxxx.

Eneas cardinalis seneñ. Electo vratislauiēsi. S.p.d. Reuertit̄ ad partes istas dilectus capellanꝰ nr̄ nicolaꝰ crewl: canonicus vratislauiensis: tibi iā pridē notus ab eo sentiēs q̄ cūcꝫ apud nos gerūt: ⁊ q̄s aius nr̄ erga te sit: q̄ ⁊ tibi ⁊ domui tue nobilissime tāto magis afficimur: quāto indies pr̄is tui fratrū ⁊ tua erga nos merita magis recolimꝰ. Itaqꝫ nō erimus in scribēdo lōgiores Tantū dignationi tue nicolaū cōmēdamꝰ. Rogātes siqua sūt q̄ ꝑ nos tui cā fieri possint: ita de nobis cōfidas: queādmodū veri amici int̄ se cōsueuerūt. Datū rome nonis augusti. M.cccclvij.

Mere familiaris.

Epistola.ccclxxxj.

Eneas cardinalis seneñ. henrico senftleben. S.p.d. Per nicolaū nr̄m canonicū vratislauiēsez q̄ nūc in alamaniā reuertit̄: nō putamꝰ necessariū eē multa scribē. Ita em̄ repēte facturꝰ est iter vt multi eū p̄cessuri sint. Visitabit em̄ quocūqꝫ i loco suo ex more cōpatres atqꝫ cōmatres. Nec dubitamꝰ euz cū ad te venerit q̄n volūtates italicas meliꝰ referre q̄ ab eo discere valeas. Itaqꝫ parcimus vbis. Tm̄ rogamꝰ vt in re illa varimēsis eccl̄ie si q̄d ei cōmittēdū videt̄ id ꝓ tua prudētia facias. Est em̄ vratislauiā petiturus vt ait: ⁊ a nobis hēbit l̄ras ad epm illū credētiales: vt si opꝰ fuerit eis vti possint. Reliqua ex eo audies quē fortasse licentiatū in decretis habebis. Vale ⁊ amicis nr̄is nos effici cōmendatos Datū rome nonis augusti. M.cccclvij.

Refert noua italie ⁊ se quantulus sit in toto pollicet̄.

Epistola.ccclxxxij.

Eneas cardinalis seneñ. iohi cardinali sci angeli. S.p.d. Que supioribus diebꝰ apud nos gesta sūt: ea iā ꝑ alias l̄ras tue dignationi significaui. Nūc subijciā q̄ secuta sūt: exinde scies q̄d sperādū sit: q̄d ve timēdū cōi xp̄ianorū cause. Dn̄s noster sanctissimꝰ nōnullā aduersus vrsinos indignationē induit adeo vt etiā nepotē suū eccl̄iastice militie ducē cōtra illos miserit: castrūqꝫ sci gregorij ab eis extorserit: nūc cōcordia tractat̄. Expectamꝰ exitū rei pacēqꝫ magnope cupimus. Nā bella huic ciuitati charitatē annone nō ꝑuā inducūt. Fuit ipe sanctissimus dn̄s nr̄ his diebus aliquātisꝑ egrotꝰ: nūc diuino munē cōualuit: cuiꝰ prudētia nō ē dubiū: q̄n reipublice salubrit̄ cōsulat. Nepotes eiꝰ q̄ p̄triarchā legatū in oriētē secuti fuerāt: atqꝫ ibi ob q̄dā malefacta cōp̄hēsi nudiusq̄rtus redire. vtqꝫ se crimine purgēt patriarchā criminant̄: ſ dn̄o nr̄o ⁊ sacro collegio cognita ē illius legati integritas atqꝫ cōstantia: nec sinistri q̄cq̄ de eo facile credit̄. An autē nepotes ipi culpabiles sint vt legati nūcij tradūt. id alij inuestigēt. Ego ⁊ accusatores ⁊ excusatores eoꝝ eq̄s auribus accipio. Rex aragonū bellū habet cōtra ianuenses acerrimū: ⁊ nūc vna nūc altera ꝑs naues in mari ꝑdit: ſ ipsa ianua miro afflicta est. q̄ nō regis tm̄ ſ etiā suoꝝ exulum armis p̄mit̄. Permus dux eius magno vir aio ⁊ manu ꝓmptissimus: miseros ciues territat: q̄ se nō alio mō q̄ morte imperiū positurū affirmat: ⁊ nūc hunc nūc aliū ciuē ad necē rapit: qui suis consilijs aduersat̄. Rex aūt ꝑ hos dies vt fama ē insigne opidū. Scarlinū noīe in tuscia lucratꝰ est: si veꝝ est qd hodie mercatoribꝰ scriptū ferūt. Id erat in ꝑtāte dn̄i plūbinēsis. Ob quā rē sūt q̄ arbitrant̄ nō q̄etuꝝ regē nisi ⁊ plūbini dn̄io potiat̄. Quod si obtinuerit locū hēbit oportunissimū vn̄ seneñ. florētinos ac ianuēses cū velit lacessere possit: atqꝫ vtinā nō ex h̄ pax italica ꝓturbet̄: hoc est italia. Que aūt i germania gerunt̄ optime nouit dignatio tua. Cupio scire vbi locoꝝ atqꝫ gentiuz sis

q̄d agas q̄ bene valeas ⁊ q̄ spes sit rebus agēdis. Sūt em̄ q̄ dignationē tuā egro
tantē se reliquisse affirmāt q̄ res mihi molestissima est. Ea ꝓpter suadeo hortor ⁊
obsecro vt sanitatis curā geras: curesq̄ vt aliq̄n reuertaris hilaris ⁊ sospes: qđ
oēs amici tui maxie cupiūt. Ego ꝟo nihil magis desidero q̄ te in domo tua rome
sepe videre ⁊ alloq̄: ac ꝓ veteri ꝯsuetudine mānsuetudine tua ⁊ benignitate ꝑfrui
Nō offero me dignationi tue: aut familie tue vel amicis aliq̄d apud sūmū pōtifi
cē ꝓcuratuꝝ. Nā ⁊ minimū est qđ possuꝫ ⁊ dignatio tua potentissimos cardinales
hꝫ q̄ eius negocia fidelissime gerūt: Itaq̄ nō ē cur mea indigeas opa. Ego tn̄ q̄n
tulus sum ⁊ tuus sp̄ fui ⁊ ero. Ex roma nonis augusti. M.cccclvij.

Excusatio ꝯtra murmur gra
uaminis germanice nationis.

Epistola.ccclxxxiij.

Eneas cardinalis senen̄. Martino mayer. S.p.d. Iocūde nobis fuerunt
lr̄e tue: quas in cā decani mogūtini ad nos scripsisti: erāt in eis plures par
tes quibus breuit̄ rn̄debim⁹. Cōgaudes de nr̄a ad cardinalatū ꝓmotione
nō est ea res nobis dubia. Siq̄dē noster honor tuus honor est: ⁊ hāc dignitatem
nō minus tibi creditā q̄ nobis eē: equū est te arbitrari q̄n int̄ nos vera est ⁊ stabi
lis amicitia que iubet inter amicos oīa estimari cōia. Quippe si q̄n aliq̄d occurre-
rit in quo vel tibi vel ꝯsanguineis aut amicis tuis ꝓdesse possum⁹ ondemus nos
memores eē veterꝭ beniuolētie ⁊ dulcis vsure quā simul in multꝭ locis habuimus.
Que scripserūt nobis p̄ncipes electores: ⁊ tu etiā ꝓ decano mogūtino nō obau-
diuimus: nā etsi ꝑpositurā wormacien̄. apud nos libent̄ retinuissemus: cōcorda-
uimus tn̄ cū ꝓcuratorib⁹ eiusdē decani de ꝑmutatiōe vt tā dictis p̄ncipib⁹ q̄ tibi
⁊ ipsi decano quē iādudū cognouim⁹ ⁊ amauimus: rē gratā faceremus dam⁹ nūc
opam vt lr̄e expediant̄ oportune. Illud aliquātulū duꝝ est qđ in calce lr̄aꝝ tuaꝝ
scribis q̄relas. s. magnas fieri de romana curia q̄ nationē germanicā multꝭ incō-
modet modis. Quatuorq̄ capita tāgis. Unū est q̄ decreta cōstantien̄. ⁊ basilien̄.
cōciliorꝝ cōpactataq̄ natiōis mīme obꝟuent̄: ⁊ q̄uis in h̄ articulo oīa cōtineri vi-
deant̄: tn̄ specificas q̄ electiones canōice facte nō ꝯfirment̄ q̄ magna vis pecunia
rū ab his q̄ beneficia ꝯsequūt̄ extorquet̄ q̄ sub colore indulgētiarū ⁊ decimaruꝫ
varijsq̄ modis ex alamania pecunie hauriūt̄: ⁊ deniq̄ subiūgis de gr̄a nr̄a quaꝫ
obtinuimus de bn̄ficijs in cōmēdā habēdis quā insolitā esse asseueras. Cogimur
ad hec nō nihil rn̄dere: ⁊ in primis q̄dē fatemur q̄ scribis inclytā. s. nationē vr̄am
olim fuisse florentē ⁊ suis virtutibus romanū imperiū meruisse. Adijcim⁹ tn̄ ⁊ il-
lud excellentissimā beati petri sedē postq̄ ille martyrio coronat⁹ est: sp̄ rome fuis
se in qua q̄ sederūt: vicariatū xp̄i tenuere: clauesq̄ ligādi atq̄ soluēdi penes se ha
buere: siue greci: siue itali: siue germani aut ex alia gente fuere: nec nūq̄ regni cele
stis introire ianuā potuisse q̄ romanorꝝ pontificū auctoritatē cōtumaciter cōtē-
ꝑsere: nec hodie illis gloriādū eē q̄ auctoritate ꝓpria leges sibi ꝯstituūt. q̄bus pro
suo libito romane sedis iussiones sperne̅ possint. Hos em̄ catholica veritas nisi
resipuerint ante obitū. ignis eterni mācipio sine intermissiōe deputat. Fatemur
insup̄ aliq̄n in romana curia quā regūt hoies aliqua fieri que digna essent emēda
tione. nec dubitamus ipsos romane vrbis p̄sules etiā inquātū hoies falli errare.
labi ac decipi posse. Sed vt ad querelas tuas veniamus dicimus tibi: dignū eē vt
cōpactata cū vestra natione seruent̄. Idq̄ semp̄ p̄dicauim⁹ ⁊ in futurū p̄dicare
nō omittem⁹. Siq̄dē nationi tue a q̄ plurimū sumus honorati: nō minus q̄ nr̄e
afficimur. Verꝝ cū dicis decreta basilien̄. ꝯcilij nō custodiri. Idq̄ putas iniurio-
sum eē nationi indignā dicimus eē q̄relā tuā. Propter decreta em̄ basilien̄. ꝯcilij
inter sedē ap̄licā ⁊ nationē vr̄am discidium cepit: cū vos illa ꝑsus tenēda dicere
tis ap̄lica ꝟo sedes oīa reijceret. Itaq̄ fuit deniq̄ ꝯpositio facta: i qua nos impa
torio noie interfuimus: eā certā legē dedit deinde inuiolabilit̄ obseruādā: ꝑ quaꝫ
aliq̄ ex decretis ꝯcilij p̄dicti recepta vident̄ aliqua reiecta. Itaq̄ nō iuste agis: si
ꝑ oīa ꝟuāda eē decreta ꝯtēdis. Sꝫ venio ad electiones quas passim cōtēni refers

hoc nos nō inuenimus ita esse vt asseueras: nā postq̄ ex alamania huc venimus
plures ecclesie cathedrales eiusdē nationis vacauerūt: in quibus vel postulatio
nes facte vel electiones fuere. De postulationib⁹ nihil est qd̓ obijci possit: nā ille
ex grā pendēt etiā vetusto iure. liberūq̄ est pōtifici maximo eas admittē vl̓ reijcē.
Electiones aūt si canonice fuerint cōpactatoꝝ vigore cōfirmationē merent̄. nec
repelli pn̄t: nisi de vtiliori ꝑsona. Roman⁹ pōtifex de ꝯsilio fratrū suoꝝ sancte ro
mane ecclesie cardinaliū duxerit ꝓuidendū: ſ neq̄ hic est aliq̄d qd̓ rep̄hendi me
rito possit. De tp̄e dicimus quo ro. curiā seq̄mur. Neq̄ eñ (iā biennio tm̄ est q̄
hic sumus) vlla electio huc allata est: q̄ rite ⁊ canonice facta cōꝑta sit. Naꝫ tra
iectēsis electio de qua magni rumores habiti sunt: in ꝑsonā excōicatā ceciderat.
Alie v̾o alios defectus habuere. Itaq̄ vides nō eē cur vr̄a natio circa electiōes
iustā q̄relā habeat. Qd̓ deinde subiūgis extorq̄ri multū auri ab his q̄ dignitates
vel alia beneficia assequunt̄: nō est cur de hac sede cōq̄ramini: ſ poti⁹ de cupidita
te ⁊ ambitione vr̄oꝝ hoim: q̄ currētes ꝓ ep̄atib⁹ inuenietes cōpetitores: his qui
bus palatiū patet certatim pecunias offerūt. Illi v̾o q̄ alloq̄ pōtificē pn̄t: nō sūt
oēs siles angelis: ſ quales in almania. Galliaq̄ multos repias. recipiūt eñ qd̓ of
fert̄ nō extorquēt: roman⁹ aūt p̄sul solus in thalamo suo nūc hos nūc illos audit
⁊ illos ꝓmouere solet q̄ magis cōmēdant̄: nec scit nec etiam arbitrat̄ pecunie cā
hos aut illos cōmēdatione p̄ferri. Nec sibi plus auri dat̄ q̄ cōcordata ꝑmittant
nisi fortasse aliqñ occasione expeditiōis ꝯ thurcos: aliqñ sup annata recepit: qd̓
sibi ꝓfecto nō fuit in tāta necessitate negandū: habes ſ in hac pte r̄nsionē r̄ram
de pecunijs indulgētiaꝝ miramur fieri q̄relā. Nā ille postq̄ collecte fuerāt ꝓfe
cto romani pōtificis arbitrio nō alteri⁹ erāt distribuēde. De decimis q̄ꝫ credim⁹
nō esse indignū quod refers. Nā si alie nationes ꝓ expeditiōe cōtra thurcos ha
bēda decimas exhibēt: nō videmus cur etiā theutones nō cōtribuant. Laudam⁹
tm̄ in ea re debitos adhiberi modos. Ceterū cū tota questio de pecunia vertat̄. di
cimus hāc vetustissimā eē querelā: q̄ nūq̄ auferri potuit sp̄ eñ sūt hoies pecunia
rū auidi: ⁊ quodāmodo insatiabiles: q̄ cū multa lucrari velint exponē aliquid sacri
legiū putāt: nec vlla gēs est que aīo equo ex regione sua asportari aurū ferat. Hū
gari alamanos ea potissimū cā detestant̄: q̄ in regno suo negociātes multū auri
asportāt. Eadē querela est polonoꝝ. eadē danoꝝ. In alamania q̄ꝫ q̄ plures gen
tes reperiem⁹ quaꝝ altera incusant alterā quasi argēti sui extortricē: nec curie ve
stroꝝ pōtificiū accusationib⁹ carēt. Patet itaq̄ lōge lateq̄ h̄ genus querelarum.
Verū q̄r dicis germaniā vr̄am quondā ditissimā fuisse: nūc v̾o ꝓrsus exhaustaꝫ
⁊ omni ere vacuā esse: nos cōtra sentim⁹ illudq̄ audacter dicimus: nūq̄ germa
niā ditiorē fuisse q̄ hodie: nunq̄ ornatiorē: nūq̄ armis potentiorē: si vni dn̄o pa
ruerit. Nāq̄ si legamus vetusta tp̄a: inueniemus germanos olim ritu vixisse bar
baro: vestibus vsos laceris. Venatiōi tm̄ ⁊ agroꝝ culture dedisse opam: feroces
quidē homines ⁊ belli appetentes: sed argenti ꝓrsus inopes: q̄bus q̄ppe nec vini
vsus erat. Ipsaq̄ germāia intra mare ⁊ danubiū: rursusq̄ intra rhenū ⁊ albini cō
tinebat̄: nūc v̾o quātū trāsgressa sit suos limites nō ignoram⁹. Nam plus fere est
q̄ extra nacti estis in gallia: retia: notico: vindelico atq̄ in ip̄a scithia seu sarma
tiaq̄ qd̓ intus habuistis. Quid memorem⁹ nobilissimas vrbes vr̄as ⁊ splēdidissi
mas: ditissima templa opulentissimos principes ac p̄latos: certe nō videmu⁹ ꝓ
uinciā esse q̄ cōputatis oibus vr̄am supet: q̄ si resurgeret aliquis illoꝝ theutonū
qui tp̄e iulij cesaris vixit: germaniā peragraret: vt arionistis: ꝓfecto diceret non
esse eam terram quā olim viderat: negaretq̄ suā eē patriā: cū vinearū ⁊ arborūꝫ
fructiferaꝝ cōsitiones: vestitus hoim: vrbanitatē ciuiū. splendorē vrbiū: tantāq̄
nitidā politiā apud vos cōtuerēt. Verū hāc mutationē q̄s fecit in vobis nisi re
ligio xp̄i. Cultus quippe xp̄iane religionis a vobis barbariem oēm expulit: atq̄
ita expoliuit: vt iaꝫ greci ipsi barbari: vos autē recti latini appellari mereamini.
Cultū autē salutifere religionis si veꝝ fateri vultis. Roma vobis ⁊ ap̄lica sedes

dedit que predicatores ad vos mittēs idolo℞ relinquere cultum: ⁊ verū deū co-
lere docuit. Plus est hoc martine ꝙ aurum ⁊ argentum: plus est quod accepistis
ꝗ̄ quod datis: Itaqꝫ decet vos accepti beneficij memores esse: quod quidē tātū
est vt nulli possit thesauri cōpensari. Transimus modo ad eā eplē tue partem q̄
nos concernit: dicis nos ⁊ alios plerosqꝫ sancte romane ecclesie cardinales inso
litas apud nos reseruationes habuisse: indeqꝫ multos exoriri rumores. Nos et
metensem olim cardinalē: ⁊ alios nōnullos silibus vsos gratius comptum habe
mus: ⁊ ab illis lr̄arū nostra℞ formā extraximus. Rep̄hendis ꝙ he lr̄e cōpactat[is]
aduersari videant̄: dicimus nihil in eis esse cōtra ea que cōcordata vocant̄: nisi
fortasse illud recenseat̄: ꝙ etiā monasteria reseruari vident̄: in quib⁹ electioni lo-
cus esse debet. Nos de hac parte abunde satisfecimus dn̄o nr̄o. Duo em̄ diximꝰ
eius beatitudini. Primū ꝙ nullius monasterij electionē impedire vellemꝰ. Alte
rum ꝙ nullū monasteriū acceptaturi essemꝰ cōtra volūtatē eius p̄ncipis in cuiꝰ
ditione situm esset: ⁊ ita ꝓcuratoribus nr̄is dedimꝰ in mandatis. Quod si putas
etiā collegiatarū p̄posituraꝝ electiones cōfirmādas eē: neqꝫ debuisse nos earū
reseruationes acceptare: longe falleris: nā cōcordata ipsa dignitates p̄mas post
pōtificales ⁊ in collegiatis ecclesijs principales aplīce sedis dispositioni permit
tunt: in alijs aūt beneficijs inferioribus habet ipsa sedes suos menses ꝙ si super
hmōi beneficijs ac dignitatibus reseruationes obtinuimꝰ: accepimus a summo
pontifice quod nobis cōcedere potuit sine cuiuspiā iniuria. Sed arbitraris for-
tasse beneficia que in germania sunt: germanis potiꝰ cōmitti debere ꝗ̄ extraneis
nec nos aliter sentimꝰ. Sed cū nos iā annis supra. xxiiij. germaniā incoluerimꝰ:
nō reputamꝰ extraneus existimari debere: cūqꝫ impatori ipsiqꝫ nationi longo tē-
pore sūma fide magnis laboribꝰ seruierimꝰ: ⁊ nūc ad cardinalatū recepti: ea cu-
remus que nationis ipsiꝰ honori atqꝫ vtilitati ꝯducant: ⁊ ita ꝓrsus agamꝰ vt na-
tioni germani potiꝰ ꝗ̄ itali putemur. Nō iudicauimꝰ tribꝰ illis ꝓuincijs mogun
tine: coloniensi: treuerensi: indignū videri aut graue censeri: si annuo duo milia
ducato℞ in eis obtineremꝰ ex illis beneficijs q̄ sedes aplīca ꝯferre haberet. Pu
tauissemus etiā maiora in eadē natione cui sp̄ seruiuimꝰ sponte offerri: sed nō fu-
mus nos insatiabiles. Cōtentamur eo qđ pro debiti status ꝯseruatione sufficiat
nec plura circa h̄. Qꝫ aūt opas tuas ad id offers vt gr̄e nr̄e fructū cōseqmur: agi
mus tibi gr̄as q̄ ptes amici nō negligis. Idqꝫ rogamꝰ vt interueniēte casu opor-
tuno ꝓrsus efficias. Scis q̄ sit mens nr̄a ⁊ quō gr̄am nr̄am restrictā eē volumꝰ:
si qua p̄positura vacauerit aut ecclia parochialis magni redditꝰ velis ita efficere
vt ad cōplemētū gr̄e nr̄e ꝑuenire possimꝰ. Deniqꝫ reqris an aliqđ dicēdū facien-
dūue sit circa eā p̄tē q̄ nationē v̄rām ⁊ aplīcā sedē cōcernit. Rn̄demꝰ futurū esse
ad p̄ncipes electores nūciū aplīcū laurētiū rouarellā cum eo poteris sup̄ hac re
pleniꝰ loq̄: sibiqꝫ cūcta cōicare q̄ ꝓ sua circūspectione nō ignorabit: qua via sit in
talibꝰ incedendū. Nobis tn̄ illud ꝯsiliū videret̄ ꝙ p̄lati ⁊ principes v̄ri si qua ire
grauamina sibi nō digna inferri putāt: legatos suos ad romanū pōtificē mittere
nō postponerēt. Et q̄ sunt illa in qbꝰ grauarent̄ exponerēt. peterētqꝫ debitā fieri
reformationē. Nā sedes ista ꝓ sua insita māsuetudine v̄ris votis (q̄ q̄dē rōe sub
nixa essent) nūq̄ꝫ denegaret assensuꝫ. Nos aūt etsi parū valemꝰ: studia tn̄ nr̄a sp̄
in eo dirigemꝰ: vt inclyte nationi germanice dum equa postulauerit mos gerat̄.
Vale optime archiep̄o moguntino cui ꝓ veteri noticia sumꝰ affectissimi effice cō
mēdatos. Ex roma die. viij. augusti. M.cccclvij.

Congratulat̄ ep̄o varadieñ. e vinculis emācipato.

Epistola. cccclxxxiiij.

Aeneas cardinal' seneñ. ep̄o varadiēsi. S. p. d: q̄ntū de captiuitate tua indig[n]
⁊ acerba doluimꝰ tātūmō de liberatiōe gauisi ⁊ sūmope exhilarati sumus.
Quippe nō solū dignationi tue cuiꝰ bonitas ac inocētia magnifice patefa-
cta est. verꝫ etiā serenissimo regi ladislao ꝯgaudemꝰ cuiꝰ bn̄ficentia ⁊ ai rectitudo

indies magis ac magꝭ elucescit. Nā̄qꝫ sicut nobis relatū ē: cū ꝑsona tua i arce bu-
dēsi retēta fuit: mīme aīus regiꝰ ad eā rē inclinatꝰ erat: ꝫ seduxerāt eū eoꝝ ꝯsilia q̄
tue v̄tuti inuidebāt: nec rex adhuc iuuēculus ⁊ i regno nouꝰ magnis ꝯsultoribꝰ ad-
uersari audebat: cessit furori loco ⁊ tpi. Illud tñ cauit ne q̄d i corpꝰ tuū emuli tui
molirent̄. Sꝫ nūc q̄ sua mēs fuerit apte liq̄t. Nā q̄ alieni ꝯsilio atqꝫ iportūitate
dignationē tuā in carcerē ꝯiecit: idē suapte igenio libertatē tibi restituit. O quāꝫ
rē nemo ē q̄ nō itelligat capturā tuā ab emulis tue ꝓbitat̄. Liberationē v̄o ac sa-
lutē a solo rege ꝓcessisse. Est igr̄ qđ ⁊ tu serenitati regie queādmodū hactenꝰ feci
sti: ita ⁊ i posteꝝ sūma cū itegritate v̄uias. Nos aūt ⁊ ceteri q̄ te amamꝰ grās refe
ramꝰ qđ nos q̄dē mīme negligemꝰ. Eramꝰ hactenꝰ occupati vt liberationē tuam
lr̄is aplicꝭ ⁊ nr̄is ꝓcuraremꝰ q̄s his regio culmi trāsmisimꝰ. q̄ꝝ p̄mas mox itelle
cta nouitate trāsmitti curauimꝰ. Alēas v̄o laurētiꝰ rouarella nūciꝰ aplicꝰ secū at-
tulit. Cui ēt v̄bo ꝓcuratio tue salutꝭ nobis āmitētibꝰ ꝯmissa fuit. Sꝫ itelligimꝰ euꝫ
tuā dignationē iā restitutā liberati iuētuꝝ qđ q̄dē gratissimū ē. nā ⁊ regratiari re
gi q̄ꝫ supplicare lōge ē p̄stantiꝰ ⁊ honor tuꝰ maior ꝓculdubio reddit̄: cū nō p̄cibꝰ
ꝫ innocētie libertatē tuā ꝯcessaꝫ eē manifeste liqueat. Rogamus igr̄ deiceps bo-
no aīo sis ⁊ iocūde viuas de nobis v̄o tāq̄ꝫ de veteri ⁊ fideli amico fiduciaꝫ obti-
neas sciēs q̄ votis tuis q̄ q̄dē nr̄a in ptāte fuerit nūq̄ꝫ deerimꝰ. Uale ⁊ reuerēdissi
mis patribus strigoniēsi ⁊ sci angeli cardinalibus aplice sedis legatꝭ si qñ cū eis cō
ueniēs memoriā nr̄i facito. Datū ro. die. x. augusti. M.cccclvij.

Excusatoria de grauamine nationi germanice illate ⁊ p̄cat̄ pacē cū ladi-
slao inire ⁊ contra thurcos gladiū vibrare.

Epistola. ccclxxxv.

Alixtus eps̄ ſuꝰ ſuoꝝ dei. Charissimo i xp̄o filio friderico rōanoꝝ impato
ri sp augusto. s. ⁊. a. b. Quis aplice sedi sicut placuit altissimo p̄sidētes: ea
nos sp cura tenuerit: vt inclyte nationi germanice ꝓ nr̄a possibilitate cō-
placeremus: ⁊ oībus illic ad nos ꝯcurrētibꝰ faciles ac benignas p̄beamus aures
Nup tñ sicut nob̄ relatū ē: nōnulli ex venerabilibꝰ frībus nr̄is ac dilectꝭ filijs no-
bilibus viris rōani impij electoribꝰ ⁊ alij pleriqꝫ p̄ncipes ac p̄lati natiōis eiusdē
dieta q̄dā sine ꝯuētu int̄ se celebrato oratores suos ad te misert̄: q̄ de nob̄ deniqꝫ
curia nr̄a nō ꝑuā q̄relā faciētes int̄ cet̄a exposuisse ferūt̄ q̄ nos diuersis mōis na
tionē ipāꝫ agguātes q̄ int̄ te noīe nationis ⁊ āncessorē nr̄m felicis recordationis
nicolaū papā. v. ꝯcordata fuert̄: mīme adimplē aut obſuare curemꝰ. Quibus ex
rebus ⁊ si ñ dubitemꝰ serenitatē tuā ꝓ sua erga rōanā ecclīaꝫ eximia deuotiōe: il
loꝝ q̄relas acrit̄ ac debite ꝯfutasse: dignū tñ putabimꝰ sup his q̄ nob̄ obijciūt̄ sin
ceritatē ⁊ inocētiā nr̄āꝫ tue sublimitati ꝑspicuā ac māifestā efficē vt si qñ posthac
silēs q̄rimōie ad tuas aures deferāt̄: habes ex nr̄is lr̄is qđ murmurātibꝰ ac detra-
hētibꝰ hoībus r̄ndēatqꝫ obijcē possis. Eq̄dē cū nos oēs xp̄iani orbis natiōes be-
nigne q̄ntū cū deo possumꝰ tractare curemꝰ: p̄cipue tñ germāicos p̄ncipes ac pla
tos singl̄ari q̄dā charitate ⁊ p̄cipuo ꝓsecuti sumꝰ affectu. Neqꝫ eñi nos latet quo
fauore amplectēdi sūt ecclīaꝝ p̄sules: ⁊ seculi p̄ncipes honore p̄ueniēdi. vt illos
fratꝝ ⁊ istos filioꝝ loco sua cuiqꝫ dignitate ſuata hr̄e debemꝰ. Sūt euāgelia sacra
sp añ oculos mētꝭ nr̄e: scōꝝ qꝫ patꝝ decreta sedulo in aīo voluimꝰ. Nouimus quid
epis liceat: q̄d p̄ncipes deceat: q̄d officio sūmi sacerdotꝭ incūbat. Neqꝫ cordi nr̄o
q̄cq̄ꝫ tenatius heret q̄ ita sacros canones obſuare. vt idonei misterioꝝ xp̄i dispē-
satores iueniamur. Nota ē oībus aplice sedis auctas: māifesta cuiqꝫ p̄me sedis
dignitas: vulgata ꝑ orbē vicarij dei ptās. Cui dictū ē a dn̄o. Pasce oues meas: ⁊ qđ
cūqꝫ ligaueris sup t̄rā: erit ligatū ⁊ i cel: ⁊ reliq̄ q̄bus i euāgelio. Rōani p̄sul emiē
tia diuinitꝰ declarat̄. Quibus ex rebꝰ ñ ē: cur aliq̄s opa nr̄a crimiari possit tāq̄ꝫ la
tius euagemur q̄ꝫ nobis liceat aut tāq̄ in aliena messeꝫ falcē mittē videāt̄: cū nō
huius aut illiꝰ ꝓuicie ꝫ vniuersi orbis p̄sulatū i aplice sedis specula ꝯsecuti sumꝰ
q̄ cū ita sint. scimꝰ tñ eos q̄ vocati sūt i ꝑtē solicitudinis nō eē turbādos: suamqꝫ

cuiqꝫ iurisditionē nisi forsitan abutant̃ seruādā esse nō ignoram⁹. Eapropter ita
nos gerere in hāc vsqꝫ diē curauim⁹. ne q̄ de nobis cuiuis hoim q̄rela cōpetē pos
sit. nec putam⁹ aliq̄s eē q̄ se lesos aut spretos a nobis dicāt. nisi fortasse aliq̄ fuerit
q̄ desideria sua nō recte metiētes. tūc se cōtēptos ac grauatos arbitrant̃: cū petitio
nib⁹ eoꝝ iniustis nō ānuim⁹. Sꝫ audiuim⁹ rumorē eē tāqꝫ nos auꝝ ex natiōe tua
supra quā deceat extorq̄am⁹. Iniuriant̃ ꝑfecto nobis: ⁊ a vero lōge recedūt: qui
talia dicūt nihil vnq̄ nr̄o noīe ab his extortū ē. q̄b⁹ bn̄ficia ꝯtulim⁹: vt illi garriūt
Nihil exactū: nihil petitū: p̄ter annatā vetusto iura debitā. At si q̄ ꝯ̄ thurcos pecu
niaria nobis subsidia obtulerūt: nō recusauim⁹ nec recusare quidē debem⁹: ꝓ tā
ta xp̄iane religiōis necessitate. Pecunias aūt hmōi ⁊ al's vndecūqꝫ veniētes: nō
vsurpam⁹ nobis. Nō recōdim⁹ in archa: nō exponim⁹ in iocalib⁹: nō ꝯsumim⁹ in
delicijs: s in defensionē fidei ꝯuertim⁹ ⁊ in oppr̄ssione ꝑfide thurcoꝝ gent̄ ad nr̄m
exterminiū sp intēte. Innumerabiles sūt ⁊ intolerabiles nobis q̄s indies subim⁹
expēse: nūc in oriētē legato classis nr̄e: nūc i albaniā scanderbechio fortissimo xp̄i
athlete indefessoqꝫ bellatori: nūc legatꝭ ⁊ oratorib⁹ in diuersas mūdi ꝑtes emissis
nūc istis nūc illis ꝑ greciā ⁊ asiā laborātib⁹: ne destituti ꝑiclitarent̃ pecunias mit
tim⁹: nec fuerūt inanes huiuscemodi sūpt⁹. Licꝫ em̄ nobis in dn̄o gloriari q̄ ꝑ mi
nistros suos torpētib⁹ ac pene dormiētib⁹ cūctis ferme xp̄ianis principib⁹ nobis
tm̄mō instātib⁹ atqꝫ vrgentib⁹ thurcoꝝ suꝑbissima cornua ⁊ insolētissimas acies
apud hūgariā ꝯfregit: magnūqꝫ illū ⁊ potētissimū exercitū ꝓstrauit: q̄ sibi nō hū
gariā modo: s germaniā totā galliā atqꝫ italiā ꝓterere: legēqꝫ xp̄i funditꝰ euertē
ꝓmittebat. Itaqꝫ liberauit dn̄s ꝑp̄lm suū sub p̄sulatu nr̄o: plebēqꝫ suā ex ip̄is q̄
dāmodo faucib⁹ crudelissimi siue imanissimi draconis eripuit: nūc q̄ꝫ classis nr̄a
rhodū tuet̃. Cyprū mithilenē chium ⁊ oēs i oriēti xp̄iani noīs insulas q̄ sine tali
p̄sidio haud quoq̄ thurcoꝝ nauib⁹ indies incursantib⁹ resistere potuisset quodqꝫ
laudabiliꝰ est ac diuino nobis munere ꝯcessum: nō tm̄ q̄s dixim⁹ insulas: legatus
noster sua prudētia ⁊ armoꝝ robore tutatꝰ est: s alias plerasqꝫ thurchoꝝ dn̄o ser
uiētes: ad ap̄lice sedis deuotionē obediētiāqꝫ redegit: nouissimeqꝫ nō pauca eo
rūdē thurcoꝝ nauigia ad oppugnādas xp̄ianoꝝ insulas exeuntia: potent̃ inuasit:
debellauit: i ꝑtātē recepit. Nec albania ingruētes barbaroꝝ impetꝰ ꝓrimis die
bus inclinare potuisset: nisi nr̄aꝝ interuenissent pecuniaꝝ auxilia: q̄ schāderbechio
misim⁹. In his nos reb⁹ pecunias ꝯsumim⁹: in his ꝓfūdim⁹ q̄cq̄d vndecūqꝫ cor
radere possum⁹ auri vl' argēti honorē dei nō nr̄m q̄rim⁹: ꝓ salute ꝑp̄li nobis cōmissi
laboram⁹: nō ꝓ priuata vtilitate nr̄a. Curam⁹ ne nr̄o tp̄e xp̄ianū nomē spurcissi
mi thurcoꝝ pedes ꝯculcare possint. Sꝫ nō sūt h̄ onera q̄ nos soli portare q̄am⁹:
vel sedes ap̄lica valet ꝑ seipam tolerare: facim⁹ tn̄ q̄ꝺ possum⁹: ⁊ q̄escentib⁹ alijs
q̄ nobis auxilio eē deberēt: instam⁹ accelleram⁹: vrgem⁹: nihilominꝰ mittim⁹ ex his q̄ fa
cultates nr̄e ꝑmittūt. Necessaria nobis detrahim⁹ vt incūbēti necessitati ꝓ ꝑte
nobis possibili subueniam⁹. Que cū ita sint audēt tn̄ nōnulli paꝝ q̄dē religiosi ⁊
ad cōe bonū min⁹ intēti nos redarguere q̄ ab his pecunias recipim⁹ q̄ ꝓmouent̃
q̄uis spōte ablatas in classem ꝯ̄ thurcos emissaꝫ. Qꝺ q̄ꝫ iniq̄ agunt iā plane pro
spicis. Sꝫ aiūt pleriqꝫ ꝯcordata de q̄b⁹ mētionē supra fecim⁹ ꝑ nos mīme obser
uari: affirmātes electiōes. Epoꝝ alioꝝqꝫ p̄latoꝝ nos ꝑuipēdē: ac ꝓrsus abijcere
q̄ꝺ pari mō neqꝫ vere neqꝫ iuste nobis obijcit̃. neqꝫ em̄ electiōes p̄latoꝝ i germa
nia factas q̄uis pacto ꝯtenim⁹: neqꝫ ex cōcordatꝭ oēs passim electiones ꝯfirmare
tenemur: s illas tm̄mō q̄ canonice expꝑiunt̃: q̄ꝺ q̄dē a nobis diligent̃ custoditū ē
Nūq̄ꝫ em̄ aliquā electionē repꝑim⁹ quā repꝑim⁹ eē canonicā. Viros aūt q̄plures il
lis eccl'ijs siue mōasterijs p̄fecim⁹ in q̄b⁹ electꝭ etiā min⁹ canonice p̄tendebāt̃. Qr
si aliq̄ sūt q̄ ꝯfirmationē petētes nō obtinuerit: sūt aūt paucissimi: sciāt se idarco
ex sua petitione cecidisse: q̄r nec canōica fuerat eoꝝ electio nec ꝓmotio eccl'ijs ad
q̄s vocabant̃ fuisset vtilis. Ptāte aūt illa q̄ nobis ex diuino atqꝫ hūano iure siliqꝫ
ꝯcordatis ex p̄dictis cōpetit ꝓuidēdis eccl'ijs de ꝑsona magis idonea etiā si ca

nonicā in illis electio facta repiat̄:adhuc nō sum⁹ vsi:nec vti ꝓponim⁹:nisi ex ma
gna ꝛ vrgentissima cā. Sup reseruationib⁹ aūt ceterisq̧ bn̄ficioꝝ ꝓuisionib⁹ de
qbus siliter accepim⁹ q̄relas corā tua serenitate fuisse ꝓpositas: nō sum⁹ memo-
res aliq̄d a nobis eē cōcessum ꝯ cōcordata p̄dicta. Qꝫ si q̄d tale factū est vt sepe ī
multitudine lr̄arū ac negocioꝝ aliqua trāseūt neq̧ bene gesta neq̧ bn̄ reuisa:nō ē
intentioni nr̄e aut ordinarioꝝ mēsib⁹ derogare:aut cōcordatis ipsis ꝯtrauenire
Quinimo q̄uis liberrima sit aplice sedis auctoritas: nullisq̧ debebat pactionuꝫ
vinculis cohereri:ex mera tn̄ liberalitate nr̄a:ex zelo quē gerimus ad pacē:ex cha
ritate qua te tuāq̧ nationē ꝓsequimur:ꝯcordatis ipis locū eē volum⁹:nec pa-
tiemur ea temere violari dū romana sedis gubernacula retinebim⁹. Si q̄d pte-
rea est qd ipsi nationi molestū videat̄:ex his q̄ ꝓdeūt ex nr̄o solio. Idq̧ fortasse
dignū emēdatione censet̄:possum⁹ eni̅ ꝛ nos vt hoīes aliqn̄ labi atq̧ errare ī his
maxime q̄ facti sūt non decet ep̄os aut alios quosuis mortales sup aplicā sedē au-
ctoritatē sibi vēdicare:aut illos imitari quoq̄ mō q̄ pessimo more detestabiliq̧ ex-
emplo in pniciē ecclīastice ierarchie in cōfusionē mystici corporis xp̄i in aīaꝝ sua
rū ruinā:leges sibi cōstituūt:p q̄s licitū sibi esse arbitrant̄ aplice sedis mādata cō
tēnere:ac ꝓ suo volūtatis arbitrio ecclīastica dispon̄e sp̄ualiaq̧ negocia. Naꝫ q̄
talia p̄sumūt alieni sunt:deū patrē suū appellare nō pn̄t:q̄ matrē ecclīam recogno
scere nolūt:s tanq̄ mēbra vel putrida vel arida a reliquo corpe recidi debēt. Nulli
eni̅ pmissa facultas est:vt ꝯ romanā ecclīaꝫ oīm fideliū matrē ac mḡram recalci-
trare possit:vel se ab illi⁹ impio subtrahere. Cōmendādus est vna in domo pasca
lis agn⁹:manere oportet in archa regnāte diluuio: cui cura est ne pereat. Vn⁹ de⁹
vna fides:vnū baptisma. Vn⁹ xp̄i vicari⁹ in terris ē:q̄ celos bn̄ merētib⁹ apit clau
dit aūt malignātib⁹. Si q̄s aūt arbitrat̄ secū nō bn̄ agē aplicā sedē:recurrē ad eā
dꝫ:grauamē suū expon̄e:remediū pete:nūq̄ pia mr̄ filioꝝ desiderio deerit. qd vi-
derit ad salutē eoꝝ ptinē. Et tu ꝯ serenissime impator:si q̄d arbitraris tuē natio-
nis p̄latos hr̄e qd p nos emēdari debeat:admonē eos: hortare ꝛ vrge vt ad nos
veniētes suas nobis necessitates exponāt:grauamina referāt: desideria ꝓferant
Nā votis eoꝝ q̄ a rōnis tramite nō discordēt:tāto libenti⁹ annuem⁹:q̄nto confi
dēti⁹ eos ad nos recursuꝫ hr̄e videbim⁹. Ceteꝝ qꝛ charissimū in xp̄o filiū nr̄m la
dislaū hūgarie ac bohemie regē illustrē nōdū recōciliatū tibi eē pcepim⁹:s adhuc
int̄ te atq̧ ip̄m lites eē ferunt̄ pingētes:q̄uis nō dubitam⁹ ꝓ tua te sapia ea dūta
xat seu q̄rere seu velle q̄ sint eq̄tati ac iusticie ꝯsona:qꝛ tn̄ discordia vr̄a tāto mag
nō angit:quāto magis xp̄iane reipublice dānū resultat. Serenitatē tuā rogamus
vt ante tuos ponas p̄mū cū quo ꝯtēdis:ꝛ vbi ꝯtēdis:qꝛ cū carne tua:cū sanguie
tuo:cū fratre tuo:ꝛ in domo tua. in agris paternis:in hereditate auita bellūꝫ ge-
ris:in quo nec pdere nec vincere tutū est. Cōsidera ꝙ tu impator es aduocat⁹ ec-
clesie:ptector fidei catholice:prim⁹ int̄ seculi p̄ncipes. Prim⁹ q̄ arma ꝓ defensio
ne religionis nr̄e induere debeas. Cōsidera ꝙ tu ille es in quē oīm xp̄ianoꝝ oculi
ꝯiecti sūt:q̄ si (quēadmodū tibi ex officio incūbit) aduersus impiā thurcoꝝ gen
tē arma ꝓmoueris:vniuersos ferme reges ac p̄ncipes vt te sequāt̄ ꝓuocabis la-
bentēq̧ rē xp̄ianā magnifice subleuabis. Sin vo domi māseris aliis occupat⁹ cu
ris:nemo erit q̄ bellū xp̄i gerere velit:erisq̧ tu ipse cā cur nr̄o tpe fides catholica
negligat̄. Intellexisti q̄ fecerūt thurci supiorib⁹ annis:vt cōstātinopolim orienta
lis imperii caput:ac tocius grecie colmē inuaserūt:vt vrbes q̄pplimas incēderūt:
vt xp̄ianū sanguinē effuderūt:vt altaria euerterūt:vt scōꝝ reliquias canibus ob-
iecerūt:vt imagines dei nr̄i glioseq̧ matris ei⁹ aut lanceis effoderūt aut sputis lu
toq̧ deturparūt. Scis q̄ nūc cogitāt q̄ parāt q̄ molliunt̄:nullū illis studiū arden-
tius:nulla cura ꝓpēsior est q̄ꝫ vt ea agūt p q̄ possint xp̄ianā gentē fundit⁹ pdē:vin-
cula:verbera:neces:fidelib⁹ oīb⁹ cōminat̄. Prope ē eoꝝ gladius ꝛ adesse festi-
nāt tpa:ꝛ tu interim ac patruelis tuus. arma q̄ merito in hostes fidei verterent̄:
ꝯ subditos ꝛ vasallos vr̄os exercetis. Dices fortasse q̄euissem nisi me magna neces

sitas impulisset: ꝗ parate fuerūt insidie mihi: hereditas mea in ꝑiculo posita est. Coactus sum arma ꝓ defensione capescē. Inuitus pugno cū sanguine meo: possibile est qđ ais nihil inficiamur age: sint vera q̄ refers oia sit iustissima tua cā: at iustius est ꝓ xp̄o pugnare ⁊ maior necessitas est hereditatē xp̄i q̄ʒ tuā defēdere. Si tua perit est adhuc vbi salueris. Si perit xp̄i hereditas (qđ tn̄ nullo pacto futurū putam⁹) ⁊ tuā hereditatē perire oportet: ⁊ xp̄iane reipublice fūdamēta corruere. Cogita igit̄ de cōi ꝑiculo prius ⁊ maiora minoribus anpone. Exq̄rito oēs vias q̄bus cū patruele tuo quātū sanguine iungeris tantū dilectione ⁊ affectu sincero copuleris: nec illi imputes quoq̄uō q̄ ꝑ alios etati tenere subgerunt. Audiuimus dilectū filiū nobilē virū ludouicū bauarie ducē inter te ⁊ ipsum patruelē de pace actuꝝ in austriā descendisse. Credimus ⁊ dilectū filiū nostrū iohannē cardinalem sancti angeli aplice sedis legatū queādmodū sibi scripsimus eisdē tractatib⁹ int̄ futurum. Age flecte animū ⁊ amplectere bona mente cōcordiā: noli omnia que tibi debent̄ exquirere: esto contētus his que potes obtinere. Nec graueris ꝓ bono pacis de tuo iure pauca dimittere. Deus ꝓ cui⁹ cā paceʒ accipies: maiora tibi retribuet. Cōmēdabunt oēs tuā sapientiā que furori tempantiā arrogātie humilitatē: duriciei māsuetudinē: tenacitati largitatē obiecerit. Sit finis aliquādo ciuilis ⁊ intestine discordie vt tandem cū patruele tuo recōciliatus: ⁊ tu ⁊ ipse ceteriq̄ʒ germanice terre ꝓceres quoꝝ consueuit in armis esse inuicta virtus vniq̄ʒ iā viribus ac cōcordibus animis in thurcos militaria signa feratis. Infelices xp̄ianos q̄ ꝑ greciā captiui merent̄: a iugis seruitutis eximatis: ac regiaʒ ciuitatē que de cōstantino cesare nomen habet q̄ʒ turpiter pridem amissa fuit: tam gloriose recuperetis. Hec scripsimus tue serenitati nō sine fiducia singulari. ꝓ ea qua tibi ⁊ inclyte nationi tue ingenti charitate sum⁹ affecti. Tuum est vt hec tam bono aīo recipias q̄ʒ sunt a nobis optimo corde ꝓlata. Datū ro. apud sanctū petrū pridie kl. Septēbris. M.cccclvij. dictata ꝑ eneā cardinalē senen̄.

Excusat rōne se p̄ces non posse exaudire.

Epistola.ccclxxxvj.

Eneas cardinalis senen̄. Bartholomeo etensi artium ⁊ medicine doctori phisico archiepī moguntini. S.p.d. Reddidit nobis vigandus lr̄as tuas que gratissime fuerūt tuā bonā valitudinē indicantes. Voluissemus petitioni tue morē gerere: sed nos non decet cōtra primarias preces impatoris aliq̄d attemptare: quia illas impetrauimus ⁊ sepe defendim⁹: ⁊ impatorie maiestatis honorē tueri debemus qui ab illa ꝓmoti ⁊ magnificati sumus. Si qua alia in re possemus tibi complacere esset id nobis voluptati. Vale ex roma die.xxviij.octobris. M.cccclvij.

Certiorem reddit amicū largū esse animum sibi complacendi.

Epistola.ccclxxxvij.

Eneas cardinalis senen̄. Nicolao arzimboldo. S.p.d. Quis raras ad te lr̄as dederimus. Nā he secūde sunt: postq̄ʒ cardinalatus honorē cōsecuti sumus. Nihil tn̄ min⁹ te amam⁹ ⁊ reueremur. Est indelibilis memoria illius dulcissime ꝯsuetudinis quā simul florētie habuim⁹. Recordamur q̄nto fauore nos mediolani duʒ legatione cesarea fungeremur: ꝓsequebaris. Neq̄ʒ obliti sum⁹ eoꝝ q̄ rome in coronatione impatoris vna agitauim⁹. Que oia suauissimā mihi reddūt recordationē tui noīs. Ad hec accedūt amplissima in me merita casparis schlick cācellarij cesarei. q̄ suis necessarijs ⁊ amicis mirūimmodū nos obligatos tenēt. Hec scribim⁹ semel ꝓ multis vicib⁹: vt scias nobis aīm eē cōplacēdi ⁊ tibi ⁊ tuis oibus. Nā quotiens tuo noīe requireremur: totiens in memoriā charissimi amici non sine voluptate quadā reuocamur. Ex te aliud nihil petim⁹ nisi vt nos ames ex veteri cōsuetudine: ⁊ illustrissimo principi duci mediolani cōmendatos efficias. Cuius clarissima virtus oēm inuidiā supauit. Vale ex vrbe ro. iiij. nonas decembris. M.cccclvij.

Rñdet fran coꝝ regi sup materia epatus tornaceñ.

Epistola.ccclxxxviij.

Pius eps̄ seruꝰ seruoꝝ dei charissimo in xp̄o filio karolo regi frãcie illustri
salutē ꝛ aplicā bñdictionē. Que ad nos de cōditionibꝰ tornaceñ. ciuitatis
tua serenitas scripsit: nō diffitemur ita eē vt scribis: abūdās eīm multitu-
do ppli est in regni tui cōfinibꝰ: q̄ mãsit in tua ꝛ ꝓgenitoꝝ obia seculis multis: p̄-
betq̄ tibi oportunitate loci cōmoda pmulta ꝛ magna. Qd̄ vo adiungit eccl̄iam
ipam, pmissaꝫ tibi in psonā cardinalis pstātieñ. fuisse in eo vel tua maiestas infor
mata vere nō est. vel q̄ de ea nos cōpellarūt rñsa nr̄a interp̄tati bñ nō sunt. Uiuē
tiū bñficia cuiq̄ ꝓmittere mos noster nō est. nec fuisse in hūc diē (adiutore deo)
meminimꝰ. Recordamur oratoribꝰ dixisse cū vacare illā ptingeret: rē facturos
de qua cōtentari merito posses: daturos aūt cui velles eā eccl̄iaꝫ nec diximꝰ vnq̄
nec cogitauimꝰ. Adueniēte tñ obitu trāslati epi facē maiestati tue rē gratā in aio
gessimꝰ p obitū nō vacauit. Senex grādeuꝰ incōmoda multa pferre in ea ciuita-
te nō valēs: p̄catus ē illuc robustiorē trāsferri. Fuit iusta ꝛ pia eiꝰ petitio. Rare
vel nulle supplicationes hmōi a sede aplica solēt repelli. Si doles hoiem duci bur
gūdie subditū illic eē ppositū: minor culpa hec nr̄a est q̄ fuerit p̄decessoꝝ nr̄oꝝ q̄
plures burgūdos illic statuerūt. Nos rem nouā nō fecimꝰ: veterē ꝛ vsitatā sumꝰ
secuti. Hoc qꝫ ad trāsferendū tulleñ. priores nos fecit. q sicut serenitas tua intel
ligit. tota tornaceñ. dioceſ sub dñatu ē burgūdoꝝ: nec putamꝰ videri incōueniēs
posse: si ex dominio illo dareſ eps̄. intra cuiꝰ limites maior ē ꝛ amplior iurisditio
nis illius ps. Nā q tua serenitas q̄riſ ꝛ his ꝛ aliis rebꝰ se cernē cōmoda regni tui
ꝛ cōsanguineoꝝ tuoꝝ nobis paꝝ cordi eē. In hoc credimꝰ euenire tibi qd̄ nobis:
vt eīm tu cōplaceri tibi a nobis sepe non putas. sic nos sepe exaudiri a te vota nr̄a
nō cernimꝰ. Nō tñ ꝓpterea de tua in nos volūtate sinistrū aliqd̄ credimꝰ: cogita-
mus sp causas tibi aliq̄s eē ꝓpter quas non fortasse posses q̄ volumꝰ. Accusamꝰ
necessitatē mēte: ꝛ aio equissimi sumꝰ. Par officiū a te req̄rimꝰ charissime fili nec
vellemꝰ quotiēs tibi obtempatū nō est: totiēs de aio nr̄o iudiciū faceres. Memi-
nimꝰ in graꝫ tuā multa fecisse honore tuo multa m̄tris dedisse. Si sp nō dedimꝰ n̄
semp eē aplica sedes pōt vt vult. Multa illā circūspicere oportet: multa metiri.
Ita sp actiones suas dirigē: vt reddē illaꝝ rōeꝫ deo ꝛ hoibꝰ possit. Postremo q
nobis denūcias te pmissurū nō eē vt idē tulleñ. tornaceñ. eccl̄ie p̄sit. Nihil in hoc
aliud rñdemꝰ. nisi maiestatē tuā sane intelligere qd̄ regē catholicū deceat. Et nos
pstanter sperare te si factū nr̄m diligentius cōsiderare volueris: nihil dissimile a
claris ꝓgenitoribꝰ tuis eē facturū: q̄s nō minus veneratio in eccl̄iam dei ꝛ obediē
tiā in sanctā sedē aplicā q̄ cetera gloriosa facta illustrarūt. Ipaꝫ aūt trāslationē
cū facta solēniter sit: mutare sine rep̄hensione nō possumꝰ. Unū a te petimꝰ cha-
rissime fili: vt detractoribꝰ sedis aplice semp nō credas: multa illoꝝ passionibꝰ tri
buas ꝓ certo habeas nos serenitatē tuā amare. Illi cū possimus obsequi cupere
nec p̄termissuros vnq̄ occasionē aliquā eē in qua tue bonitati placere cū deo pos
semus q si in aliquo p̄iudicatū tuis iuribꝰ putas: parati sumꝰ tue celsitudini iusti
ciam cū omni benignitate administrare: Datū ro. ix. decembris anno. lx. pontifi-
catus nostri. anno tercio.

Epistola.ccclxxxix.

Ad eundem in eadem causa.

Pius eps̄ seruꝰ seruoꝝ dei charissimo in xp̄o filio karolo regi francie illustri
S. ꝛ. a. b. Nisi tua signata manu ꝛ tua fuisset imp̄ssa sigillo: nūq̄ tuā puta
uissemus ep̄lam quam tuo nomine michael secretariꝰ tuus nouissime ad
nos detulit. Multa eīm cōtinet q̄ a tua prudentia ꝛ tuo scribēdi more videnſ alie
na. Sꝫ neq̄ portitor neq̄ signū neq̄ subscriptio patiſ vt tuas lr̄as eē dubitemꝰ
que tā q̄ abs te misse reddite sunt: eas ob res cogimur rñdere ꝛ nr̄aꝫ excusare in-
nocentiā. Neq̄ enim nos sumus qui vel tuā serenitatem vel aliū quēpiam odio

ꝑseq̄mur. aut odiū causa q̄cq̄ʒ agamꝰ. Nos q̄dem tuaʒ mansuetudinem sp̄ amauimꝰ. sp̄ magnificauimꝰ. sp̄ obſuauimꝰ. Tū ꝓpt maioꝝ tuoꝝ gl'iam ⁊ magnifica gesta. Tum ꝓpt modestiaʒ ⁊ religionem q̄s in te sitas didicimꝰ. Neq̄ʒ sane vnq̄ʒ in aīo nr̄o fuit q̄cq̄ʒ agere qđ tibi aut incōmodū eēt aut molestū. s; al'r tibi ꝑsuasuʒ est vt scripta tua oñdunt tam nobis q̄ʒ sacro collegio nr̄o directa. Ignoscat his diua bonitas q̄ talia suggerūt q̄ꝝ magnum est pctm̄. summa iniq̄tas. mala mēs. malus animꝰ. Illoꝝ est q̄ tuam excellētiam aduersus nos irritare aut ꝯmouere nitunt̄ similes illis sunt q̄ filium tuū a te alienauerūt. illi em̄ carnalem p̄ri filium abstulerūt. hi nobis spūalem auferre nitunt̄. s; minime obtinebūt si tuam ꝯstantiam ⁊ moderatōʒ retinebis. ⁊ nr̄is vocibꝰ auscultabis q̄ non tam nr̄e sunt ꝙ dei ⁊ filij eiꝰ xp̄i cuiꝰ vicariatū nō nr̄is merit; s; sua dispēsatōe in terris gerimꝰ. Audi ḡ nos fili ⁊ in charitate accipe q̄ ad tua scp̄ta rn̄demꝰ. Scribis de tornacēsi eccl'ia ad quam translatū esse. tulleñ. ep̄m haud eq̄ animo fers. putasq̄ʒ tibi iniuriam factam ꝙ p̄ces tuas nō exaudiuerimꝰ q̄s ꝓ cardinali ꝯstantie ad nos porrexisti. ⁊ plurima subiūgis q̄ paulopost capitulatim attingemꝰ. s; p̄usq̄ʒ hoc agimꝰ rē gestam accipe. sic em̄ ⁊ tua ⁊ nr̄a cā meliꝰ cognoscet̄. Fuerūt oratores tui vel bis vl' ter p̄usq̄ʒ vacaret eccl'ia tornaceñ. dixerūtq̄ʒ nr̄m antecessorē eccl'iaʒ ip̄aʒ dispōni sue reseruasse. vt ꝯtingente vacatōe illi ꝓuideret de ꝑsona tibi accepta. petierūtq̄ʒ vt nos idem efficeremꝰ. cū tue solēnitat; plurimū interesset in ea ciuiate q̄ tua eēt. ep̄m p̄sidere tue maiestati fidum ⁊ acceptū. Idem egere nobiscū duc; burgundie legati nō semel s; iteꝝ atq̄ʒ iteꝝ. dicētes diocesim tornaceñ. fere totaʒ ⁊ reddituum maximaʒ ꝑtem in p̄tāte ipsiꝰ duc; ꝯsistere. ad quē magnop̄e ꝑtineret ep̄m tornaceñ. eum creari q̄ sibi amicꝰ ⁊ charꝰ eēt. ꝓpt magnas ⁊ opulētas flandrie ciuitates vicinas anglic;. in q̄bus statꝰ sui robur ꝯtinet̄. adiciētes retroactis tp̄ibꝰ maxie a. lxx. annis citra nunq̄ʒ in ea eccl'ia p̄fuisse. q̄ nō ex charis duc; burgundie fuisset. ⁊ ꝙ vnꝰ al'r ꝓmotꝰ ab eugenio tādem trāslatꝰ extitit ad eccl'iaʒ narboneñ. cū pace illic potiri nō posset. Intelleximꝰ rem vtcūq̄ʒ arduaʒ atq̄ʒ ꝑplexaʒ. nec vel tuis vl' duc; oratoribꝰ q̄cq̄ʒ certi ꝓmisimꝰ. s; negātes nr̄i moris esse ꝓ aliq̄ noīatim ecclesiam cathedralē reseruare. rn̄dimꝰ ꝯtingente vacatiōe nos eccl'ie illi ita ꝓuisuros vt nulli cā q̄rele merito eē debeat. Cūq̄ʒ tui oratores ꝓ ꝯstātieñ. cardinali reseruari eccl'iaʒ peterēt. burgūdi vo ꝓ ep̄o traiecteñ. diximꝰ a p̄te nulli duas eccl'ias cōmissuros ꝓut ipsi efflagitabant. Hec sunt ꝓmissa nr̄a. h̄ acta vobiscū sunt añ vacatōʒ. eratq̄ʒ nr̄m desideriū vt nunq̄ʒ h̄ vacatio nr̄o tp̄e incideret. cū viderēmꝰ absq̄ʒ turba ⁊ molestia huic eccl'ie ꝓuideri nō posse. Veꝝ nobis senas ex mātua reuersis reddita sunt autētica scp̄ta ⁊ mādata. ꝑ q̄ tornaceñ. ⁊ tulleñ. ep̄i ex iustis causis desiderabāt inuicē eccl'ias suas designare. ⁊ ad alꝫutra trāsferri. admisimꝰ nos resignatōes. ⁊ trāslationes fecimꝰ de fratꝝ nr̄oꝝ ꝯsilio. Deinde cuʒ viterbij essemꝰ. anteq̄ʒ trāslationes p̄dicte effectū sortite fuissent. nūciatꝰ est nobis obitus ep̄i tornaceñ. ꝯmisimꝰ cāʒ vt fit vni cardinali. ⁊ facta est relatio in ꝯsistorio libere ⁊ grauit̄ oēs frēs nr̄i sn̄ias suas dixere. placuit oībꝰ tulleñ. ep̄m ad eccl'iaʒ sic vacantē trāsferri. nihil sine ꝯsilio ⁊ matura deliberatōe fratꝝ egimꝰ. oia eis apuimꝰ. q̄ vel tui vel alij oratores in hac cā exposuerāt. quāq̄ʒ ꝑ sese cūcta nossent. fecimꝰ hanc trāslatōʒ suadētibꝰ fribꝰ q̄ꝝ aliq̄ affirmauerūt tulleñ. olim ep̄m tue serenitati ⁊ fidelē ⁊ acceptū esse. ac ꝑ eiꝰ mediū tibi vt duci burgūdie ꝯplacitū iri. Cūq̄ʒ p̄r ille antiquus q̄ mult; annis cū laude tornaceñ. admīstraret eccl'ie. in extremis vite sp̄ōse sue de hac ꝑsona ꝓuidēdum esse censeret. nō videbat̄ eius vel votum vl' ꝯsilium sp̄nēdum. Fecimꝰ ḡ hanc ꝓuisionem. nec vidimus aut frēs nr̄i viderunt pensata loci ⁊ tp̄m q̄litate vtiliꝰ posse ꝓuideri. ꝙ si h̄ tue serenitati nō placent nō est tn̄ ꝙ ea in tuam ꝯtumeliaʒ facta esse diiudices. cū nos te ameīꝰ ⁊ honoratū sp̄ eē velimꝰ. Sʒ iaʒ ad p̄tes tue ep̄l'e reuertamur eisq̄ʒ q̄ad possumꝰ satisfaciamꝰ. Dicis imp̄mis te nunq̄ʒ cessatuꝝ q̄usq̄ʒ tua dep̄catio exaudiat̄. non oportebit te diu ꝯtēdere si ea petieris q̄ cum honestate ꝯcedere valeamꝰ. est em̄ lucꝝ nr̄m cū

tibi ceteriſqꝫ regibus iuſta petentibus ꝯplacemꝰ. Dicis te loqui de re tui dominũ
Jurisconſulti duplex dominium tradunt. Alterꝝ directum. alterꝝ vtile. Ciuitas
(vt aiunt) vtroqꝫ iure ad te ptinet. dioceſ diſcio tm̄. Nam vtile dñcꝭ eſt qḋ mul
tiplurís faciunt. nec tua excellẽtia ep̃atibꝰ hactenꝰ vim fecit q̃ in ducatu burgun-
die vacauerũt ꝙuis aſſeras ⁊ vere aſſeras p̃ncipatum illum ſicut ⁊ flandriam a
tua corona dependere. Dicis te inſtare ꝓ cardinali ꝓ pſona digna ⁊ benemerẽti
Nihil ꝯ pſonam eius dictum eſt. Laudamꝰ hoiem! ⁊ q̃uis honore dignum cenſe
mꝰ. cui cardinalatꝰ inſignia miſimꝰ. Rubꝝ pileum. ꝙuis egreferimus. ſi verꝝ eſt
qḋ aliq̃ retulere eum. ſ. in tua curia nõ vti cardinalatꝰ inſignibꝰ q̃ſi non accipet
cum honore decẽti. qḋ ſi ita eſt. decet tuam excellẽtiam q̃ dicit ſe cardinales ama-
re in hac re ita ꝓuidere. ne dignitas cardinalatꝰ in tua curia minor / vel abiectior
ꝙ̃ in alijs videat. Dicꝭ nõ decere cardinalem pati repulſam. nõ patiet ſi ea petie
rit q̃ abſqꝫ alterí iniuria cũ dei bñplacito ꝯcedi pñt. Dicꝭ eccl̃iaꝫ fuiſſe reſuataꝫ
⁊ rem hanc a p̃deceſſore nr̃o calixto p̄conceſſam. cum calixtꝰ obijt oia eiꝰ ꝓmiſſa
infierũt. ſi vixiſſet in hanc diẽ tui mos geſtus eſſet. nũc de eo nihil poſſumꝰ iudi-
care. ſciunt docti reſuatões ſuas ad nr̃a tp̃a non extendi. Dicꝭ tuos oratores im
patient a nobis auditos fuiſſe ⁊ vacuos remiſſos. Si legati nr̃i ita in tua curia
benigne viderent ⁊ audirent ſicut tui in nr̃a. multo freq̃ntiꝰ ꝙ̃ faciant nũcij nr̃i
ad te accederẽt. ſ tui q̊tiens volũt die noctuqꝫ nos adeũt ⁊ q̃ volunt dicunt. nr̃i
vix pluribꝰ in mẽſibꝰ tui copiam hñt. nec a tuis curialibꝰ benigne viſunt. quãqꝫ
tua maieſtas in oi audiẽtia modeſta eſt ⁊ p̃humana. Neſcimꝰ q̃s ille eſt q̃ ſe dicat
a nobis impatient auditum. Duo cardinales ex tua natõe intfuerunt q̃n vltimũ
in hac re oratorem audiuimꝰ Rothõgeñ. ⁊ auinioneñ. ipſi teſtari pñt q̄ vſqꝫ in fi
nem omni cũ mãſuetudine hoiem audiuimꝰ. ꝙ̃ꝫ rñdendo aliq̃ eius ṽba parum
moderata rep̃hendimꝰ. Remiſimꝰ illum vacuũ in petitõe tua. ſ plenum in ſuis
Naꝫ gr̃as q̃s a nobis petiuit cũctas intuitu ſerenitatꝭ tue ꝯceſſimꝰ. libentiꝰ tuas
ꝙ̃ ſuas audiuiſſemꝰ. ſ rei difficultas nõ patiebat. Jlle cũ ſatiſfacere tibi nõ poſ-
ſet ſatiſfecit ſibi. ⁊ immemor accepte gr̃e nos criminatꝰ eſt. Dicꝭ neqꝫ adrianũ karo
li magni neqꝫ leonem ottonis ita intceſſiones rẽnuiſſe. vt nos tuas repulimꝰ ⁊ ꝙ
nemo ꝯſecrabat ep̃us niſi laudatꝰ ⁊ inueſtitꝰ a tuis p̃deceſſoribꝰ. Quid feciſſent
illi duo romani pontifices in h̄ caſu neſcimꝰ. qḋ fecimꝰ ipſi ſcimꝰ ⁊ facti nr̃i rõem
reddere poſſumꝰ. karolus ⁊ otto romani impatores fuere. ⁊ h̄ p̃uilegiuꝫ a roma
na ſede obtinuerũt qḋ refers ꝓpt ingentia merita. ⁊ q̄ ita tp̃a poſcebant ⁊ arria-
norꝝ alioꝝqꝫ hereticoꝝ factiones q̃s impatoris malleo ꝯterere oportuit. ſ cum
p̃uilegium ṽgeret ad noxam reuocatũ eſt. ⁊ ſucceſſores illoꝝ impatoꝝ illi renũ-
ciauerũt in ꝯuentu vormatieñ. Naꝫ ſicut ezechias ſpentẽ eneum a moyſe erectũ
i heremo abſtulit. idqꝫ ꝯflauit qm̄ ydolatriaꝫ inducebat. Jta ⁊ p̃uilegia auferẽda
ſunt q̃ ꝓpt vtilitatẽ publicam ꝯceſſa inueniunt eſſe damnoſa. Subiũgis ꝙ neqꝫ
calixtꝰ neqꝫ nicolaꝰ neqꝫ alius ſimile aduerſus te agere attentaſſet eiꝰ qḋ nos feci
mꝰ. De mortuis nõ eſt nr̃m iudicare q̃d facturi fuiſſent in humanis agẽtes. nos
certe aduerſus te nihil ex ꝓpoſito egimꝰ. nec tibi aduerſi ſumꝰ neqꝫ acta nr̃a attẽ-
tata dici dñt q̃ fiunt in ſenatu ap̃lico. in loco quẽ dñs elẽgit in p̃ma mũdi ſede in
beati petri auditorio. in ipiꝰ ſaluatoris tribunali. Videãt ne ipſi attẽtatores ſint
q̃ nobis reſiſtũt. ⁊ decreta nr̃a impugnãt ⁊ ap̃licis aduerſant mãdatꝭ. Dicis p̃ter
ſpẽ tibi eueniſſe ꝙ in re tam honeſta aduerſantẽ romanuꝫ pontificẽ ⁊c̃. Vide q̃d
dicas. ſi tu id vis ꝙ papa nõ putat faciẽdum. nõ romanꝰ põtifex tibi aduerſat. ſ
tu ei aduerſarĳ ⁊ p̃ri ac mgr̃o tuo ꝯdicꝭ. cuiꝰ eſt de honeſtate iudiciũ longe magis
ꝙ̃ tuum. Dicis ſi tandẽ ita fiet vt ceptũ eſt. te nõ ab re putaturꝝ aduerſus te ꝯce-
ptum odium. abſit a tua bonitate iſta h̄ cogitatio. q̃cunqꝫ agemꝰ in iuſticie truti-
na ſuſpẽdemꝰ. ⁊ nos nõ vnq̃ aut odium aut gr̃a ex tramite recto deturpabit. mit
te has ſuſpitões. neqꝫ his aures adhibeto q̃ peſſimũ virus tuis auribꝰ inſtillare
conant. velis cũcta pẽſare. neqꝫ hoibꝰ ſue rei affectatꝭ neqꝫ etiaꝫ tibipſi credito.

Audi viros deum timentes. ⁊ an liceat tibi iudicare sedis aplice iudicia. plene co
gnosces ⁊ intelliges. nihil nos in tuā ignominiaʒ aut molitos eē aut moliri velle
Adijcis tandem bona ⁊ digna bono regi v̾ba. Absit inq̄s int̄ quos decreta patꝝ
pacem ⁊ charitatem s̾uari volūt scintillam crescere dissidij. Idem votū nos faci
mꝰ. nec nr̄a culpa int̄ te nosq́ꝫ. vnq̄ꝫ suboriet̄ dissidiū. Faxit dīna pietas ne castaʒ
tuam ⁊ piam mētem delatores eludāt. ⁊ ne tibi falsa ꝓ veris ondant. Dicꝭ te ob-
seq̄ntissimū ⁊ obedientē sancte sedis romane filium. h̄ petimꝰ ne moleste pauca
feras patris v̾ba. audies v̾ba charitatꝭ ⁊ fidei neq́ꝫ mouearꝭ. si amaritudinis ali-
q̄d hn̄t. dulcia fient ⁊ suauissima si bono corde audient̄. Dicꝭ te filium obedientē
ꝑce fili si hoc paꝝ ꝑnegamꝰ. si filiꝰ obediētie es. cur pragmaticam sanctionē tenes
atq́ꝫ defendis. Eugeniꝰ te hortatꝰ est vt illam dimitteres q̄ nō est ꝭm deum. Idem
petijt nicolaꝰ. ideʒ rogauit calixtꝰ. tres romani pōtifices sancti ac venerādi pr̄es
mō nūcijs ⁊ legatꝭ. nāc lr̄is te rogauerē. vt pragmaticā relinq̄res magni in eccl̄ia
dissidij ac mali. tn̄ nunq̄ꝫ audiuisti in hac ꝑte vocē eccl̄ie romane. Ubi ꝫ tua obe-
dientia vbi deuotio vbi religio. plus regni tui aliq̄bus ꝑlatis q̄ꝫ rōne fidei auscul
tasti. loq̄mur cū fiducia sine felle sine arrogātia. amor in te nr̄ loq̄ vrget. deꝰ in t̄-
ris ꝑ filium suū ihm xp̄m crucifixum aplicaʒ sedē erexit. ⁊ ꝑmū ac summū tribu-
nal esse voluit. nulla ꝑtās est q̄ huic eq̄ri possit. h̄ de oībus hoībus ac dignitatibꝰ
iudicat. eaʒ solus iudicat deꝰ. Non est de grege dn̄ico q̄ romanū pontificē suum
eē pastorē negat. Audi q̄d dicat dn̄s. q̄ nō colligit mecū dispgit. Certe cū xp̄o nō
colligit q̄ cum vicario eius nō seminat. Pragmatica sanctio quaʒ tui subditi ob
s̾uant. nō est ex aplico semine. q̄ppe q̄ neq́ꝫ aucte aplica neq́ꝫ ꝯsilij generalis alicꝰ
aucte firmata est. Nametsi decreta aliq̄ꝝ ꝯsilioꝝ in ea inserta sunt ⁊ pontificum
sanctiones. nihil tn̄ ita reptum est vt ꝓmulgatū fuit. ꝫ vel additōes facte sunt vel
mutilatōes. q̄d ꝑlatis tui regni facere haud q̄q̄ꝫ licuit ⁊ sine damno aīaꝝ suaꝝ il
lis vti non pn̄t. Tacemꝰ q̄ multa laicalibꝰ manibꝰ pragmatica ꝯcedit. q̄ neq́ꝫ hu
mana neq́ꝫ dīna iura ꝑmittūt. Patere h̄ dici fili. neq́ꝫ inuitꝰ audias veritatem. tui
aliq̄n antecessores pragmaticam ferme silem ordinauerūt. videntes id sine sede
aplica facere nō posse abstinuerūt. Seq̄re vestigia maioꝝ tuoꝝ. ⁊ dimitte hanc
pragmaticā quaʒ xp̄ianissimi tui antecessores ignorauerūt. ⁊ siq̄d est q̄d reformā
dum sit in eccl̄iastico regni tui statu. ꝯsule aplicam sedē q̄ tuis honestis desiderijs
nunq̄ꝫ deerit atq́ꝫ hic mō filium te obedientē ⁊ obseq̄ntissimū appellare verissime
poterimꝰ. simulq́ꝫ tibi ꝯsules ⁊ regno. Dicꝭ te nunq̄ꝫ ꝑces porrexisse nob̄ nisi ho-
nestas. mutant̄ tp̄a ⁊ negādas reddūt multꝭ ex caus̾. ⁊ multa faciem honesti hn̄t
q̄ diligētiꝰ inspecta iniusticiam ꝯtinēt. Addis te ad iniuriam receptuꝝ nisi q̄ po-
stules impetres. Iniuriꝰ eris ipse. si sine cā te passum iniurias dixeris. ⁊ ꝑsertim
ab ea sede q̄ mr̄ est iusticie ⁊ eq̄tatis. Postremo ꝑ amicitiaʒ ꝑ charitatē ꝑ pacem
quaʒ erga te s̾uare debemꝰ multoꝑe rogitas. vt ꝑcibus tuis annuētes tornacen̄.
eccl̄iaʒ cardinali ꝯstantien̄. ꝯmittamꝰ. ⁊ tullen̄. epī translatōʒ reuocemꝰ. Nō ege
mꝰ tot adiuratōibꝰ aut tot ꝑcibꝰ. nostrapte natura tibi morē gereremꝰ. si res ip̄a
ferret (ꝫ audiuisti quō res gesta est) iaʒ tullen̄. translatꝰ est ex ꝯsilio vniuersi sena
tus aplici. ⁊ sue eccl̄ie alter ꝑfectus. quō fiet q̄d petis sine iniuria. Iam v̾o ventū
est vt ꝑti q̄situm ius sit. id sine cause cognitione auferri nō dʒ. q̄ si (vt oratores
tui dixere ⁊ lr̄e tue sonant) ꝑiudicium tibi factum putas. ⁊ hanc translatōʒ iure
estimas reuocandam. iudiciū tibi rectum equūq́ꝫ offerimꝰ. Causa h̄ de maioribꝰ
est ⁊ ad sedem romanam ꝑtinet. ꝑsuade tibi. ⁊ nullatenꝰ dubites. si cā cognita in
uenerimus ita esse vt arbitraris. facile obtinebis ab hac sede q̄ voles. Nihil em̄
magis optamus q̄ꝫ tue serenitati ꝑ iusticiaʒ ꝯplacere. Hec ad tuas lr̄as. ad ea q̄
secretarius tuus exposuit nō censemus rn̄dendum. Ea em̄ dixit q̄ de tua mente
nullo mō esse putamus. Datū rome. apud sctm̄ petrum. Anno incarnatōis dn̄i-
ce. M. cccc. lxj. viij. kal. aplis pontificatꝰ nr̄i anno. iij.

Hortat burgundie ducem oratorib⁹ principū asie votiuū pbeat auditū de passagio ꝯ thurcos conāter. **Episto. cccxc.**

Pius epus suus suoꝝ dei. Dilecto filio nobili viro philippo duci burgundie. S. z. a. b. Inualescente magno thurco fidei xpiane aduersario. z infinitos pene xpianos saluatoris nr̄i ihu xpi sanguine in crucꝭ patibulo abunde effuso liberatos in suam vuitutē redigente. felicꝭ recordatōnis pdecessores nr̄i. maxime Nicola⁹ qnt⁹ z calixt⁹ terci⁹ curam assumpserūt. ne thurc⁹ iste ꝑualeret ꝑ virib⁹ ꝓuidendi. z qꝛ spabant in europa posse tantū efficere. q reges z ꝑncipes xpiani se volūtarios z fideles xpi milites in h necessario tpe ondderēt. qsqꝫ eoꝝ ad asiam z orientis ptes misit dilectū filium lodouicū de bononia. frēm ordinis minoꝝ de obuātia regulari. vt is ꝑ sua prudētia reꝝ locoꝝ hoimqꝫ noticia xpianos orientis z alios xpianoꝝ amicos excitaret. ad faciēdum similit arma ꝯ thurcum. Nos aūt cū in pdecessoꝝ pdictoꝝ labores dīna ordinatōe successim⁹ mātuaꝫ accedeñ. simili spe ibidem xpianoꝝ exercitū adunandi. eundem frēm ludouicū misim⁹ cū instructōib⁹ oportunis xpianos z amicos xpianoꝝ ꝯcordandi z vt in thurcos eos vires ꝯiungerēt incitandi. data ei spe nos in europa nullatenus defuturos. accedēs frat ludouic⁹ oīa sibi ꝑ nos ꝯmissa diligētissime z prudētissime est execut⁹. q̄ vt optimaꝫ illoꝝ regum z ꝑncipum obedientiam z deuotōꝫ quam hn̄t ad hanc sedem aplicam intelligere possem⁹ curauit secū aduenire dilectos filios michaelem impatoris trapessundaꝝ nicolaum regis ꝑsaꝝ costopam ducꝭ georgione mānethem assenbech soldani mesopotamie morathum vbrecht in armenia dn̄m. oratores z nūcios. q̄ nobis lrās attulerūt suoꝝ dn̄oꝝ. expmentes fauorem ad ꝯsumptuosissimi thurci destructōꝫ z simul motiuaꝫ nroꝝ desiderioꝝ executōꝫ. Qm̄ vo talium regū z ꝑncipum ꝯclusiones ad honorē dei z fidei nr̄e tuitōꝫ tendunt. iō volum⁹ tuaꝫ serenitatē pticipem fieri ipisqꝫ iniūxim⁹ vt cū ꝑfato fratre ludouico nūtio z oratore nr̄o ad tuam veniāt celsitudinē. z singula q̄ nobis vbo z sc̄ptis rn̄derunt plene referāt. Desideram⁹ itaqꝫ a tua excellentia vt taꝫ ipm ludouicū q̄ ipos orientaliū oratores etiam nr̄a ꝯtemplatiōe ad tuaꝫ admittas audiētiam. z suoꝝ dn̄oꝝ ad ea q̄ xpi sunt deuotōꝫ attente ꝯsideres. attendatqꝫ tua nobilitas. q nō min⁹ q̄ orientis reges obligat ad similia z maiora i pn̄is hostis destructōꝫ ꝑ virib⁹ impēdenda. z de hoc nos ac ipos simul z totam ecclīam ratam z ꝯsolatam reddes. eosdēqꝫ qntoti⁹ ad nos remittas votiue expeditos. Cōmisim⁹ aūt dicto fratri ludouico vt nr̄o noie celsitudinē tuam reddat certiorē. nos in oibus mātue ordinatꝭ ꝑnos z patos sine defectu futuros qntum ad nos attinet qn etiam vltra q̄ ibi ꝯclusa sunt z nos ꝯcernūt omnia nobis possibilia i dei laudē z iūciem⁹. Datū ro. apud scm̄ petꝝ. anno incarnatōꝭ. M. cccc. lx. ydibus ianuarij pōtificatus nr̄i anno. iij. sic signatum A de birspato.

Hortat ꝯ thurcum agere bellum z refert q̄nto auxilio potētissime ihr̄lm obtinere z eū regē terre scte ꝯstituere. **Epi. ccccxi.**

Illustrissime dux burgundie. Ego dauid impator trapessundarum post plurimam salutem. libenter ad te scribo de his q̄ hic apud nos occurrunt vt cum certior factus ꝑ tua regilione z amore erga fidem nr̄am possis deliberare q̄d tibi agendum sit. Nuper eīn ego z reliq̄ xpiani ꝑncipes q̄ in istis summis regionibus fedus atqꝫ ligam iniecimus inter nos. bellum gerendi ꝯ thurcos z ego filiam cathoianis fris z pdecessoris mei vxorem dedi asambech q̄ fili⁹ fuit carailuch potentissimi ꝑncipis. Et hoc feci vt ipe firmus sit z fidelis in liga quā nobiscum fecit. z vt ꝑseueret in bello gerendo ꝯ thurcū q̄ tenet ꝯstantinopolim cū quo bellū iam gerere incepit multasqꝫ illi regiones z opida pugnando cepit q̄ ꝓpe ꝯfinia sua erant. nūc vo reuersus est in pꝛiaꝫ suā. Itaqꝫ nos z ipi pati sum⁹ z expectam⁹ aduētum vr̄m ꝯ infideles. queādmodū dn̄s papa ad nos sc̄psit. z ꝑ suum oratorē nobis significauit. q vos latini ꝑncipes debeatꝭ inire ꝯsiliū in ciuitate mātuana vt faceretis exercitum ꝯ infideles. Quod si facietis nos pati sumus

Ego cum.xxx.biremibꝰ ⁊ cum.xx.milibꝰ hominuz. Asambech ꝓmptus est exire ad bellum istud cū q̄nq̄ginta milibꝰ hoīm ad bellādam ⁊ subiūgendam bursiam ⁊ totam nataleam. Quapropt̄ rogo illuminatissimaz dominatōz tuam vt placeat tibi dare aliqđ ꝑncipiū huic bello ex ꝑtibꝰ hūgarie. Nam si vos aliqđ impedimentū etiaz ꝑuum thurco inferetis. vt ip̄e ad diuersas ꝑtes distrahat̄ nos adeo ip̄m vrgebimꝰ ex latere nr̄o vt facile destrui ⁊ debellari possit. Et si dn̄atio tua deliberat ad h̄ intendere ⁊ venire ⁊ aliquē tuoꝝ mittere. nos oēs orientales ꝑncipes ꝓmittimꝰ tibi p̄stare omne auxiliū opem ⁊ q̄cq̄d in nobis erit ad recuperandaz ihr̄lm. ⁊ te illiꝰ regem ꝯstituemꝰ. Et vt scias q̄ sumꝰ q̄ ꝯfederati sumꝰ ⁊ h̄ tibi ꝓmittimꝰ. Ego in p̄mis q̄ patꝰ sum (vt dixi) cū.xxx.biremibꝰ. ⁊.xx.milibꝰ hoīm. Georgiꝰ rex ꝑsaꝝ ꝓmptꝰ est cū.lx.milibꝰ hoīm. Gorgora dux georgiane patꝰ ē cū.xx.milibꝰ eq̄tum. Bendian rex mirigrelie cū suo filio ꝓmptꝰ est cū.lx.milibꝰ hoīm qđ illi facile erit. Rabia cū suo fratre ⁊ suis baronibꝰ cū.xxx.milibꝰ hoīm. Natio githoꝝ ⁊ aranoꝝ. ꝓmittūt militare sub vexillo georgij regis ꝑsaꝝ. Dardebech dn̄s armenie minoris cū.x.milibꝰ hoīm. Asambech affinis meꝰ (vt dixi) infidel' ꝓmisit nob̄ dare trāsitum ⁊ ꝑsonalit̄ venire cū q̄nq̄ginta milibꝰ hoīm. Sunt etiā nobiscū ꝯfederati duo alij infideles dn̄i. Caromanꝰ ⁊ dn̄s Sinopi q̄ ꝯtinue q̄runt quō possint se vindicare de thurco ꝯstantinopolitano ⁊ terras suas recupare. aliud impn̄tiaꝝ ad dn̄ationē tuam nō scribo. nisi ꝙ ꝯmendo tibi michaelez de algeorij baronē ⁊ oratorē meum quem ad te mitto. cui fidem plenam sup istis rebus adhibeas q̄ v̄bis oēm intentōez ⁊ deliberatōz nr̄am exponet. Iteꝝ te oro vt ne ꝑmittas h̄ nr̄m pium negociū ⁊ inceptū frustra fieri. qm̄ a deo factū credimꝰ. Ego ex illo tp̄e q̄ amicitiā ꝯxi cum hoībus tuis q̄ ad has ꝑtes ꝑuenerūt. sp̄ mihi agnitꝰ es. tuiq; honoris. ⁊ dignitat' fautor sp̄ fui eroq;. Uale in xp̄o. Data trappessunde in palatio nr̄o residētie. Anno dn̄i. M.cccc.lix. die.xxij. ap̄lis.

Assertio p̄missoꝝ. ⁊ declarat ligam orientalium ꝑncipum ꝯ thurcum.

Epistola.cccxcij.

Illustrissime dux burgūdie. Ego gorgora dux georgiane mitto ad te plurimam salutē. Qm̄ intellexi te eē fidelissimū xp̄ianum ⁊ desiderasse sp̄ aliq̄d agere qđ honori ⁊ amplitudini eēt sancte fidei nr̄e sicut tui fecerūt antecessores. Ideo multū desidero tuaz hr̄e amicitiam. Naz ego xp̄ianꝰ sum ⁊ ꝓ defensione ⁊ amplitudine illiꝰ sanctissime fidei mori cupio: nec q̄cq̄ libētiꝰ facio q̄ belluz cū infidelibꝰ gerere. maioꝝ meoꝝ. vestigia ⁊ ꝯsuetudinē imitando. Post em̄ obitum p̄ris mei multa cū illis bella gessi. ⁊ sepissime gr̄a dei de illis victoriaz habui multas ciuitates ip̄oꝝ debellando cepi. ⁊ nisi his supioribꝰ annis bella q̄dam int̄ me ⁊ aliq̄s ꝑncipes xp̄ianos finitimos meos orta fuissent. maiora ꝑfecto ꝯ infideles gessissem. Sed ipn̄tiaꝝ qm̄ mandato dn̄i vicz ludouici nr̄i patriarche pacē feci cū omnibꝰ xp̄ianis finitimis meis. oīno decreui oēm meam facultatē ⁊ vires oēs adhibere ꝯ thurcos ⁊ queādmodū ꝓmisi dn̄o patriache nr̄o. ego ꝑsonalit̄ cū.xx.milibꝰ eq̄tum ad hoc bellum ꝯ infideles aggrediar qđ vt faciliꝰ fieri possit. nō solum pacē s; fedus ⁊ ligam feci cum oībus ꝑncipibꝰ xp̄ianis q̄ in istis sunt regionibꝰ. vt cōibꝰ copijs thurcū q̄ tenet ꝯstantinopolim inuadamꝰ. Confederati em̄ sumus ego ⁊ georgiꝰ rex ꝑsaꝝ Dauid impator trappessunde. bendian rex mirigrelie. Rabia dux anocasie: Hedebeth dn̄s armenie minoris. ⁊ alij dn̄i orīetales. habemꝰ etiaz nobiscum in nr̄a ꝯfederatiōe. iij. potentes ꝑncipes infideles q̄ thurci ꝯstantinopolitani sunt inimici. caramanū. s. ⁊ ismailberch filium q̄ndam dispendiarij. ⁊ assembech filium q̄ndaz carailuci. q̄ assembech cū ꝯfinia hēat ex ista nr̄a p̄te cum thurco ꝯstantinopolis ꝓmisit nobis dare aditum ad inuadēdum nataliam. ⁊ nobiscū ꝑsonalit̄ venire cū omni sua potētia. ⁊ in p̄mis cape ciuitatē bursie. ⁊ illam possideat ꝓ se ⁊ potiat̄ oēs nos capitulis ⁊ pactōibꝰ ꝯclusimꝰ cū hac. s. ꝯditione. vt ipse sit sp̄ amicissimꝰ xp̄ianoꝝ. Et si vos latini ꝑncipes ⁊ ipsi venetis ad recupandam domum sanctaz ihr̄lm. ipse debeat p̄stare vobis omne quod

potuerit auxilium ⁊ fauorem. Nobrez nos hec omnia pacem a ligam ex parte
nr̄a fecimꝰ que a q̄ngentis annis citra in his nr̄is regionibꝰ nō sunt audita. idq̄z
fecimus ꝑsuasi. tum autoritate dn̄i patriarche nr̄i. tum lr̄is dn̄i pape quibus ad
nos scripsit se. ⁊ omnes principes latinos in ciuitate mātue debere ꝯuenire. ⁊ ibi
ꝯgregato ꝯsilio in exercitum preparare ꝯ͠ infideles. Nos vo q̄ꝛ id vehementer cu-
pimꝰ. vt possimꝰ vos vna nobiscum vnire ad hanc rem ꝑficiēdam mittimꝰ nr̄os
oratores cum dn̄o patriarcha nr̄o. ad vos om̄es principes latinos. ⁊ p̄sertim ad
te q̄m̄ accepimꝰ te ⁊ omnes de domo tua diu multūq̄z desiderasse terram sanctaz
recuꝑare. ⁊ vt possitis ex ipsis nr̄is oratoribꝰ intelligere quem animū habeamꝰ
omnes ad hoc negocium fidei. ⁊ q̄d ꝑ nos actum sit hoc tp̄e. Cupimꝰ etiam ⁊ ro
gamus vt nr̄os oratores certiores faciatis vt ipsi postea referre possint an pati
sitis ⁊ ꝓmpti sumere hoc bellum iustissimū vt sciamꝰ q̄ tp̄e ad arma ꝓgredi de-
beamꝰ. Hoc vnum vobis pollicemur in vna estate debellare ⁊ auferre totaz na-
taliam ⁊ q̄cq̄d dn̄s othomianoꝝ .i. ipse thurcꝰ ꝯstantinopolitanꝰ possidet ex nr̄o
latere. Alteram vo ꝑtem dominiȷ̄ sui q̄ grecia est quam mare euxinū diuidit vob
expugnādam relinq̄mus. qd̄ vobis facile erit. nam ipse thurcꝰ in medio positus
duoꝝ exercituum cū resistere minime poterit cito succumbet. ⁊ nomen suū e ter
ra delebimꝰ. Quas ob res te ante omnes alios p̄ncipes latinos oro. vt suꝑ hoc
velis cogitatōz ⁊ curam suscipe. ⁊ non sinas hanc ꝯmoditatem quaz vobis offe-
rimꝰ p̄terire. nec dedigneris nos imitari q̄ omnibꝰ rebꝰ postpositis fidei vtilitati in-
tendimꝰ ⁊ vacamꝰ. Quod si hanc rem (qd̄ absit) neglexeris. nihil a nobis actum
ee͂t. nam hac ꝯditōe nos obligati sumus ad hoc bellum si vos dn̄i latini vna no-
biscum eritis. Alioq̄n soluti sumꝰ ab ista liga ⁊ ꝯfederatōe. Omnia em̄ nr̄a ꝯsilia
⁊ rōnes dependent a lr̄is dn̄i pape. ꝑ dn̄m patriarcham ad nos allatis. q̄s veras
eē p̄supposuimꝰ. Et finalr̄ hoc vno ꝯsiderato q̄ꝛ si hoc tp̄e cum a nobis sitis. iuua
ti ⁊ adiuti nihil facietis. hic iniq̄ssimus thurcus interim tantas vires ⁊ animos su
met. vt q̄n ipsi resistere volueritis. nullo mō poteritis. ⁊ om̄es nr̄i conatus si vos
non rn̄deatis inanes forent. eritq̄z fere impossibile iteꝝ nos in istis regionibꝰ tam
ꝓnis voluntatibꝰ vniri sicut nūc sumus. Multa eēnt dicenda q̄ ꝑ meum orato
rem poteris agnoscere, cui fidem indubitatam p̄stare poteris. habeasq̄z eum oro
ꝯmendatum. Uale in xp̄o. Data in carcethe anno. M.cccclix. nouēbris.

Epistola. cccxciij.

Assertio p̄dictoꝝ.

Illustrissime dux burgandie. Ego georgiꝰ rex ꝑsaꝝ te plurimum saluto. ⁊
vt intelligas q̄ res geste sunt impn̄tiaꝝ ꝑ nos in oriēte istas lr̄as ad te scri
bo. Scias igit̄ me ⁊ omnes principes xp̄ianos q̄ moramur in istis regio-
nibus fecisse int̄ nos pacem ⁊ fedus ac ligam. ⁊ ꝯiurasse inuadere cum omni nr̄o
conatu ⁊ potentia thurcos. & p̄sertim illos q̄ sunt in ꝯstantinopoli. q̄m̄ sunt xp̄ia
noꝝ inimicissimi. In q̄ q̄dē liga nos singuli apparatum ⁊ copias nr̄as obtulimꝰ
Ego ꝓmisi ꝑsonalit̄ exire cum. xl. milibus hoim. Dauid imꝑator trapesundaꝝ
obtulit ⁊ ꝑatas hz. xxx. biremes cum vinginti milibꝰ hominū. Bendian rex mi-
rigrelie omnem suam potentiam exhibuit. Gorgara dux georgiane ꝑsonalit̄ ve-
niet cum. xx. milibus eq̄tum. Rabia dux anocasie cum suis fratribus ⁊ baronibꝰ
ꝓmisit nobiscum. ⁊ ipse veniet cum omni sua potētia. Herdebech dn̄s in arme-
nia minori pollicitꝰ est ad hanc nostraz expeditōz. xx. milia hominum. Sunt eti-
am in dicta liga. ⁊ aliȷ̄ ꝑpli githiarani ⁊ sasoni ⁊ tres dn̄i potētes thurci. q̄ ꝓmptis
simi sunt mouere bellum domui othomianoꝝ hoc est thurco dn̄o ꝯstantinopolis
q̄ꝝ vnus est Garamānus. alter Ismailbech filius q̄ndam stipendiariȷ̄. terciꝰ ali-
embech rex mesopotamie filius q̄ndam carailuci. q̄ ⁊ potēs ⁊ capitalis inimicus
thurci ꝯstantinopolitani est paratissimꝰ adimplere omnia q̄ ꝓmisit. Que q̄dem
omnia supradicta int̄ nos capitulis penis ⁊ aliȷ̄s vinculis ꝓmisimꝰ. rataq̄z feci-
mus hac. s. ꝯditione adiecta. si vos latini vos mouebitis ⁊ nobiscū vna eritis ex

vestris ptibus bellum thurcis inferendo. alioquin si vos non intēditis hoc bellū
suscipe. nos ad exoluenda ea que pmisim⁹ nullo modo sumus obligati. q̄obrem
rogo vt omnibus reb⁹ postposit. velis ad hoc bellū intendere. nec te distrahant
aut diuertant a tam sancto pposito alia q̄cunq̧ sint obstacula quemadmodū ego
feci. q̄ si difficultatib⁹ q̄ mihi occurrebant intendere voluissē. nunq̄ dn̄o patri-
arche nr̄o paruissem. cui⁹ opa ꝛ mandato h̄ nostra liga ꝛ ↄcordia int̄ nos facta ē.
Nunc v̄o licet in q̄busdam rebus tpalib⁹ mihi damno h̄ ↄcordia fuerit. tn̄ ↄten
tissim⁹ sum illud pegisse. cum spūale a deo premiū ṗpt̄ hoc expectem. Impn̄tiaꝝ
aliud ad te non scribo qm̄ mitto ad te oratorem meum vnacum dn̄o patriarcha
nr̄o cui⁹ v̄bis fidem adhibeas. qm̄ ex ipso omnia poteris cognoscere habeasq̧ eū
ↄmendatū. ꝛ vt des illi tuas lr̄as r̄nsionis te oro. vt possim intelligere tuā s̄niam
ꝛ opinionem. Uale in xp̄o. Data in castris nr̄is ṗpe tentorium. Anno. M.cccc.
lix. die. v. nouembris.

Oratio legatoꝝ orientalium principum **Epistola. cccxciiij.**
ad ducem burgundie ad bellum ↄ thurcum ↄgregandum.

Ecce magi venerunt ab oriente ad stellam quam viderūt in occidente. Si
hodierno die xp̄ianissime princeps de priuatis rebus aut paꝝ necessarijs
eēm apud tuam dn̄ationem v̄ba facturus. nō auderem pfecto sine animi
ↄmotione q̄dam aut formidine dicere. Non em̄ ignar⁹ sum q̄nta tue celsitudinis
diuina sapia toto terraꝝ orbe celebrata ac diuulgata. ꝛ mee tenuitatis minime
sum oblitus. Ceteꝝ quotiens breuis hui⁹ orōnis nr̄e necessitatem ꝛ publicam san
ctissime religionis vtilitatem mecum ↄsidero. totiēs animi timorem atq̧ formidi
nem abijcio. Uellem nr̄ religiosissime p̄nceps. vt dignitati ac magnitudini reꝝ de
q̄bus impn̄tiaꝝ agit̄ par eēt oro ꝛ ingenium. Sz qm̄ necessitate muner mihi in-
iuncti id recusare nō potui. fretus incredibili benignitate ac sapientia dominatio
nis tue. que acumine ingenij ex paucis multa pcipere solet. vtcunq̧ potero di-
cam. Et dicam breui⁹ q̄ tanta res dici possit. q̄d. s. afferant q̄d petant hi clarissi-
mi orientalium principum oratores. quos apud dominatōz tuam astare vides.
ꝛ tuam pn̄tiam augustissimam intueri. Magnific⁹ dn̄s michael de alguri orator orator de alguri.
serenissimi dn̄i dauid impatoris trapesundaꝝ excellētissim⁹ ↄsul. Nicola⁹ ora-
tor georgij allexandri magni regis psaꝝ diligētissim⁹ in reb⁹ agēdis. machome et regis persarum
tus machometista orator asserimbrech thurcumani regis mesopotamie infide-
lis strēnuus miles. Custodam orator bellicosissimi gorgore ducis georgiane lite-
ratissim⁹. morat⁹ vauthberch armenie minoris orator. Et in p̄mis religiosissim⁹
pr̄ ꝛ dn̄s dn̄s frat̄ ludouic⁹ patriarcha anthiocen⁹. orator sanctissimi dn̄i nr̄i pa-
pe. q̄ qm̄ ab ineunte etate in regionib⁹ orient v̄sat⁹ sit. tanto vsu reꝝ diuinaꝝ ꝛ
humanaꝝ pollet. vt ↄsilio ꝛ auctoritate sua (q̄ plurimum valet) apud illas exte
ras nationes effecerit. vt omnes vniuersalem pacem ꝛ vnitatem amplecterent̄.
ꝛ hui⁹ legatōis potissima causa fuerit. Sz q̄ ṗpt̄ moram diuturni tp̄is q̄ apud il
las gentes v̄satus est. nō recte tenet vsum ꝛ ↄsuetudinem latini s̄monis. licet in
alijs linguis sit peritissim⁹. ꝛ ipsi oratores sint latine lingue penitus expertes. Id-
circo voluit ꝛ mandauit vt ego vice oīm mea voce latine eoꝝ s̄niam explicarem
mihi v̄o cām aduent⁹ eoꝝ ad. d. tuam diligenti⁹ ↄsideranti. nimiꝝ illud euangeli
cum dici posse videt̄. Ecce magi venerūt ab oriente ad stellam quam viderūt in
occidente. nō auꝝ non thus. nō mirram (q̄ caduca sunt) afferentes. s̄ alia q̄dam
multo maiora deferentes. pacem. s. ꝛ vnionem cum occidentalib⁹ denunciantes.
xp̄ianos ad ↄmunem fidei nr̄e defensionem ꝛ amplitudinē exhortantes. ꝛ te ad
decus ꝛ ad gloriā ꝛ immortalitatem tue dom⁹ illustrissime exuscitantes. Ad stel
lam inquā veniunt occidentalem hoc est ad tuam. d. q̄ cum fidei lumen xp̄ianis-
simum semp̄ extiterit. tum v̄o istis dieb⁹ tanto splendore effulsit. ad orientē vsq̧
chorusćans. tum fama puulgatissima oīm gentium ꝛ nationum. tum p̄dicatione
R. d. patriarche vt orientales principes ꝛ nationes illuminans. noua consilia

inire nouasq3 res moliri ꝓ amplitudine sanctissime fidei xp̄iane docuerit ⁊ orato
res suos clarissimo lumine ad tuā vsq3 p̄ntiam augustissimā ꝑduxerit. ⁊(vt spa-
mus)amplissimo lumie vniuersum orbē illustrabit. Non em̄ casu aut repētino
q̄dam ↄsilio vel temeritate aliq̄ ducti hi oratores ab illustrissimis p̄ncipibus eoꝝ
⁊ ip̄o missi venīūt ad.d.tuam.s; matura deliberatōe ⁊ dina dispositōne ducunť.
Naz queadmodum magi illi ab oriente ad saluatorem nr̄m deū veꝝ ⁊ autorem
religionis xp̄iane ꝑuenerūt.initium ipi⁹ surgētis fidei significantes. sic ex hisdez
regionibus p̄ncipes ad te dei nr̄i veꝝ imitatorem pium pacificum ⁊ religiosum
p̄ncipem patronū ⁊ ↄseruatorem illius sanctissime fidei ↄfugiunt. ꝓclamant. ⁊ in
uitant.vt ꝓ vetusta ↄsuetudine tua vna secū non solum illam tuearis q̄ a barbaris
ignominiose vexať ⁊ lacerať.s; exonerare ⁊ amplificare velis ⁊ domum sanctam
ihrl'm a fedissima infidelium s̄uitute liberare.queadmodū eam sup̄iorib⁹ tp̄ibus
religiosis viris coli inhabitariq3 curauisti. Naz l3 nōnulli p̄ncipes xp̄iani pace eoꝝ
dixerim regio noīe ierosolomitano soleāt insigniri.tu tn̄ ne ↄbis s; re illum titulū
iam p̄dem tibi attribuisti ac vendicasti.tum aspera ↄ̄ infideles gerēdo bella.tum
xp̄ianos hoīes ibi degētes ac ↄmorātes opibus annuisq3 sumptibus sustentādo
Sz cum h̄ luce meridiana clariora sunt.⁊ in ore oīm gentium ⁊ nationū ↄ̄senť.n̄
ero imp̄ntiaꝝ in his exponēdis occupatus. Veniā ad sanctam piamq3 delibera-
tōz p̄ncipum orientalium q̄ sup̄ioribus annis tum ꝓpť antiq̄ odia q̄ inť se exerce
bant acerrima gererēt bella.tu3 autore ⁊ ꝑsuasore.R.d.patriarcha pacē ⁊ vnio
nem expetiuerūt.fedus ac ligam oēs iecerunt. ⁊ tum ↄ̄ ceteros xp̄iane religionis
inimicos.tum maxime ↄ̄ truculētissimū ⁊ imanissimū thurcum ↄstantinopolita
num xp̄iani nominis inimicissimū.admirabili q̄dam ↄsensu ↄiurauerūt.q3 facile
se deliberaturos hoc tp̄e ꝓ ↄp̄to hn̄t.si modo ex istis occidētis ꝑtibus bellum vł
paruum illi moueať.Cogitantes igiť ipsi p̄ncipes diu multumq3.ad quem potis
simū occidentis p̄ncipem ꝓ tanta re ꝑagenda mittere deberēt.occurrebat in pri-
mis illustrissima.d.tua q̄ multa ꝓ fide ⁊ xp̄ianoꝝ vtilitate ↄmuni clarissima san
ctissimaq3 facinora ꝑegit. Itaq3 ↄmuni oīm vtilitate at3 sn̄ia postq3 rem matu-
re inť se examinauerūt.ↄmunibusq3 copijs maximum exercitum ↄparauerūt.non
nullisq3 p̄ncipibus infidelibus thurci tn̄ ↄstantinopolitani inimicissimis onera
secum adscitis. ac ↄfederatꝭ.decreuerūt tandem mittere suos oratores cum lr̄is
⁊ nuncijs ad omnes p̄ncipes occidentꝭ.s; in p̄mis ad illustrissimam potētissimā-
q3.d.tuam tanq3 ad autorem ⁊ p̄ncipem hui⁹ belli felici auspicio gerēdi. Manda
uerūtq3 ipsis oratoribus.vt p̄mo denūcient tibi q̄d ipsi p̄ncipes in oriente ꝑfece-
rint. Deinde te orent ⁊ ꝓtestenť vt cum sis sacri baptismatꝭ fonte renatus. ⁊ xp̄i
saluatoris noīe insignitus.⁊ inť xp̄ianos p̄ncipes maxim⁹ ac potētissimus.tante
ↄmoditati tibi diuinitus oblate deesse noli.imo ad defendendum ⁊ amplifican-
dū xp̄ianū nomē cū summa laudē ⁊ glia noīs tui te ꝓmptissimū ac benignissimū
p̄beas. Hec magnanime p̄nceps oblatio n̄ est ꝑfecto ↄtemnēda.nec vllo pacto
negligenda.in tanta p̄sertim aīoꝝ gentium oīm orbis terraꝝ cupiditate.at3 ardo
re belli suscipiendi.ↄ̄ impijssimos hostes saluatoris nr̄i ih̄u xp̄i ⁊ violatoris gen-
tium. Veꝝ.q2 xp̄ianum nomen e terra delere ⁊ penitus extinguere omni conatu
viribusq3 nituntť.nec aliud ↄmodius tp̄us expectare o3.ecce remotissime gentes
a nr̄o climate se offerūt.orant.obtestanť q3(qd̄ nunq3 auditum nec lectum sup̄io
ri tp̄e ausim affirmare)teip̄m eligunt orietales.inť tot p̄ncipes occidentꝭ.te om
nes p̄ncipes.te omnes ip̄i ⁊ nationes occiduaꝝ ꝑtium seq̄nť.te deniq3 oēs xp̄ia-
ni sitibundo pectore ⁊ accincti armis expectant. tm̄ p̄ncipio opus est. Adeo em̄
xp̄ianoꝝ oīm animi q̄s audiuimus ad hoc iustissimu3 bellum suscipiendum sunt
parati at3 inflamati.vt si p̄ncipium aliqd̄ fiet.ingens ⁊ incredibilis hoīm multi-
tudo ↄfluet ad militandum sub fortissimis signis ac vexillis illustrissime.d. tue.
Quid dicam de sanctissimo nr̄o pontifice pio.ij.homine(vt omnibus ꝑspicuum
est)ingentis animi ac sapientie.q̄ ꝓ suis in repub. xp̄ianaz meritis. nūc in terris

ꝓ altero colit̄ deo. ꝑfecto dies noctesq̄ꝫ nil aliud cogitat. nil aliud molit̄ nisi quo
mō. q̄ via. q̄bus medijs thurcum ipm̄ imanissimum aggredi possit. cui⁹ q̄dem rei
testimonio sunt ⁊ clarissime legatōes. q̄s vt p̄mum pontifex maximus declarat⁹
est ad omnes orbis terraꝝ p̄ncipes ⁊ natōes diligentissime misit. ⁊ ipse p̄ter va/
litudinem suam asprimo hiemis tp̄e dimissa vrbe mātuam se ꝯtulit. q̄ facili⁹ ibi
celebrato ꝯsilio. ꝯpatisq̄ꝫ singuloꝝ p̄ncipuꝫ ⁊ ipsoꝝ copijs ꝯ conatus impijs thur
ci insurgeret. Principio itaq̄ꝫ opus est. q̄ igit̄ h̄ p̄ncipium faciet nō p̄ncipium tm̄
s̄ totaꝫ rem ꝑfecisse vi̇. Sꝫ h̄ ⁊ hmōi illustrissime p̄nceps. d. tue ꝓ tua singulari sa
pientia ꝯsiderāda relinq̄. Reuertar nūc ad oratores nr̄os. nihil ipsi postulāt. nec
pecuniaꝫ nec subsidium regionum suaꝝ. s̄ vt tu quem occidentales seq̄nt̄ ex hū
garie oris atꝫ ꝯfinijs ꝯ thurco ꝯstantinopolitano bellum inferas. Ipsi v̄o orietā/
les ex alio latere thurcie (quam nataliam appellāt) ipm̄ vrgebunt adeo vehemē
tissime. vt v̄tute duoꝝ exercituum ex diu̇ers̄ lateribus ꝑssa ceruice manus victas
p̄bere cogat̄. s̄ de h̄ satis. Nam q̄d ipsi petāt q̄d offerant q̄d polliceant̄. q̄ꝫ etiam
res sit facilis. si mō aliq̄d p̄ncipium iaciat̄ satꝭ certioratam. d. tuam ⁊ lr̄is ⁊ v̄bis
arbitramur. Itaq̄ꝫ ne idem sepius recēsendo aures tuas in rebus arduis occupa
tas videar obtundere. illa ꝯsulto p̄tereo. Illud v̄o q̄d ꝓprium est hui⁹ orōnis nr̄e
⁊ votum ac desideriū oīm xp̄ianoꝝ minime p̄termitto orare. s. ⁊ obsecrari vt ani
mi tui religionem ⁊ pietatem erga deum nr̄m (quaꝫ sp̄ in pluribus difficilibusq̄ꝫ
rebus oñdisti) nūc gloriose p̄nceps ꝓ fide. ꝓ salute oīm xp̄ianoꝝ aīm oñdas. su/
scipe patrocinium fidei sanctissime. Sētiant ⁊ male expiant̄ hostes. crucꝭ poten
tiam ⁊ felicitatem tuam in re militari. Et vt finē aliq̄n faciam. cum nullus sit p̄/
ter te cui huius belli gerēdi⁹ ꝓuincia sit demādanda. q̄ pietate. religione. q̄ nō mi/
nus fortuna ⁊ potentia q̄ꝫ sapia. ⁊ ingenio atꝫ magnitudine excellis. q̄ deniq̄ꝫ rei
militarꝭ glīa omnes facile sup̄as q̄ scis paci imponere finem ⁊ ꝑcere subiectꝭ. ⁊ de
bellare sup̄bos. Incumbe oramus ꝑ imortalem deum ad hoc suscipēdum. defen/
de religionem ⁊ fidem xp̄ianam ab incursibus barbaroꝝ. Uindica sanguinē tot
xp̄ianoꝝ humi sparsum. ⁊ q̄d magis dolēdum animas tot fidelium xp̄ianoꝝ in
spurcissimam ac fedissimā sectam. Machometi ꝓlapsas atꝫ imposteꝝ euēturas
ad fidem sanctissimam reuoca barbaricū impetū ac rabiē inauditam. q̄ ritu fera
rūq̄ꝫ omni humanitate sublata in xp̄ianos turculētissime seuitum est. ꝯpesce atꝫ
ꝯtere. Neq̄ꝫ eo aio q̄ aduersus alios hostes pugnare soles. s̄ cū indignatōe q̄daꝫ
atꝫ ira. velut si s̄uos tuos ꝯ. d. tuam repetere videres. Ulciscere etiam aliq̄n p̄n
ceps iustissime tantam ignominiā imissaꝫ xp̄iano ꝑplo ⁊ saluatori ⁊ deo nr̄o. q̄ vt
nos redimeret p̄ciosissimū ac sanctissimū sanguinē effundere nō dubitauit. in di/
reptōe inclite olim vrbis ⁊ nūc infelicissime ꝯstantinopolis. Expugnata em̄. ⁊ in
s̄uitutē redacta ipsa vrbe. q̄ fedissime ac crudelissime gesser̄t truces canes. q̄nta
cedes ⁊ cruor manauerit dictu icredibile ē. hoīes ꝑti trucidati. ꝑti acerbissimo s̄ui
tutꝭ iugo subacti sunt. tēpla dei religiosissima polluta. ⁊ tetro machometi ritu fe
data. sanctoꝝ statue i frusta diuise. Imagines v̄o pictib⁹ depicte ꝑti luto ꝑti ster
coribus deturpate. ⁊ in p̄mis ipsius beate Marie v̄ginis ⁊ mr̄is. vt fidedigno te
stimonio accepturus es imago. ꝓ h̄ nefas ignominose tractata. altaria diruta. re
liq̄e martirum porcꝭ obiecte. sacerdotes occisi. matrone ⁊ puelle ipseq̄ꝫ sacre v̄/
gines rapte. Nobiles vrbis int̄ vina ⁊ epulas ipsi⁹ thurcoꝝ ducꝭ crudelissimi iu/
gulati. simulacꝝ saluatoris nr̄i in cruce pendētꝭ. in derisionem atꝫ ꝯtemptū sputo.
luto ac feditate iactatū. O fides. o pietas. q̄s h̄ credet. Sunt tm̄ ⁊ h̄. ⁊ multo ne/
phandiora in obprobrium fidei nr̄e ab illis canibus gesta. nec q̄cq̄ꝫ augēde cru/
delitatꝭ ꝯfictum est cā. Sꝫ sic se res habuit. vt ab his q̄ tantꝭ facinoribus int̄fue/
runt fidelit̄ est relatum sanctissimo. d. nr̄o summo pōtifici ⁊ sacro collegio cardi/
nalinum. Sꝫ q̄d vetera recensemus. q̄si desit aliq̄d indignum recent̄ ⁊ nudiuster
cius ab ipsis ꝑpetratū. q̄tidie de xp̄ianis triumphāt. nouas villas opidaq̄ꝫ nāci/
scunt̄. nō em̄ ꝯtenti sunt victoria miserrime vrbis ꝯstantinopolis. vbi ꝯ ius fasq̄ꝫ

ſupbe imꝑant. crudeliter dn̄ant̄. ſʒ in nos nephanda dictu moliunt̄ noua ꝯſilia
in pectore ſuo volutant. vt ꝓpriū ſibi ꝯſtituant impiuʒ. leges ꝯmutāt. ⁊ ſua ſanxi
unt. oīa iura diuina ⁊ humana ꝑuertūt atʒ ꝯtamināt. xp̄i vo cultores ⁊ eius morte
⁊ ſanguine redempti ad dec⁹ ⁊ ad libertatē nati. ⁊ aīo q̄ victi eē ſolent. q̄ turpiſſi-
me ꝑ vim ꝑ arma ſub ſuili atʒ itollerabili iugo ꝓmunt̄. Quas ob res inuictiſſime
ꝑnceps ſi ꝯ̄ furorem ⁊ rabiem inſurgas. ꝓmiū a deo immortali cui⁹ res agit̄ ſupra q̄
humana lingua dici poſſit. mirūimmodum glorificaberi̇. Deinde amicis tuis. ⁊
his q̄ ꝓ tua celſitudine te colunt ⁊ obſeruant charior indies efficieris. Inimicis
vo tuis (ſi q̄ fortaſſe ſint) terrorem ⁊ formidinem nō paruaʒ incuties. Et demū
deo nihil accepti⁹. nihil in terris ꝓſtanti⁹. ⁊ maximo xp̄ianiſſimoq̄ꝫ ꝑncipi digni⁹
agere poſſes. q̄ omnia miſſa facere ⁊ omni cura ⁊ cogitatione de omni republica
xp̄iana bene mereri. Omnes ꝑfecto xp̄i cultores q̄ ſunt. quiq̄ꝫ futuri erūt vt gra
ti vt memores vt iure optime eē debebunt. glorie ac ſapientie tue fauebunt. ⁊ q̄
reipublice xp̄iane tantū ꝯſilij. ingenij tui oñderis. in tanto ac tam cōmuni bono.
īmortales atʒ ingentes grās habebunt. nomenq̄ꝫ tuum ad ſydera tollent. Adde
etiam q̄ ſi iuxta phoꝝ ſn̄iam omnib⁹ q̄ patriam ꝯſuauerint adiuuerint. auxerit.
certum eſt in celo diffinitum locuʒ eē. vbi beati ſempit̄no euo fruant̄. q̄d tibi pi-
iſſimo ac xp̄ianiſſimo ꝑncipi ꝓ maximis atʒ ampliſſimis meritis in rempu. debe
bit̄. ꝑfecto īmortalia atʒ ſimul ꝑpetua vtriuſq̄ꝫ vite ꝓmia ꝯꝑabis. Et ſtella q̄ in
occidente clariſſima viſa eſt. q̄ ſemꝑ in fide xp̄iana replenduit. orientales illumi
nabit. ⁊ oratoribus iter oñdet. ⁊ ꝑenni lumine vniuerſum terraꝝ orbem illuſtra-
bit ꝑ infinita ſeculoꝝ ſecula Amen.

Epi. CCCXCV.

Cohort̄ ducem burgundie inſtigare ꝯ̄ palatinum
reni ⁊ ep̄m magūtinum ꝓpt̄ triuʒ principum captiuitatem.

Pius ep̄us ſeruus ſeruoꝝ dei. Dilecto filio nobili viro duci burgundie. S.
⁊ a. b. Scripſeramus ſuꝑioribus menſibus chariſſimo in xp̄o filio. Fride
rico romanoꝝ imꝑatori auguſto q̄ potuimus accurati⁹. vt cauſam defen
ſionis eccleſie moguntine amplecti vellet ac opam daret liberationi venerabilis
fratris noſtri Georgij ep̄i meteñ. ⁊ dilectoꝝ filiorū karoli marchionis badeñ. ⁊
vdalrici comitis wirtenburgeñ. qui ſuꝑiori eſtate reb⁹ aduerſe geſtis a friderico
comite palatino reni capti extiterunt. Req̄ſiuimus ſuam ſerenitatem vt aggre-
di vellet hec opa in quibus ⁊ laudem ⁊ gloriam ſibi parare poſſet. Reſcripſit no
bis nuꝑ ſua ſublimitas animumq̄ꝫ ꝓmptum q̄dem ⁊ optime diſpoſitum demō-
ſtrauit. Adiecit autem int̄ cetera nonnulla de ꝑuerſo ꝓpoſito palatini ꝓdicti. eū-
q̄ꝫ accenſum contra honorem nr̄m ⁊ apoſtolice ſedis eē ſignificauit. q̄q̄ꝫ poſt in-
ducias nurēberge initas inter ipſos idem palatinus aſtu ⁊ dolo nonnullis prin-
cipibus ⁊ ꝓlatis ac ꝯmunitatibus ſe ꝯiungere ⁊ colligare nixus eſt eo conſilio. vt
apoſtolicaʒ imꝑialemq̄ꝫ dignitatem ꝓ damnabili ſua libidine ꝯfundere ⁊ peſſun
dare poſſet. Suadet imꝑator obuiandum eē tante iniq̄tati. ⁊ ad conſeruatiōem
vtriuſq̄ꝫ dignitatis pre ceteris vnam ⁊ expeditam viam nobis obtulit. qua via
vna opa occurri poſſit malignitati palatini ⁊ ꝯplicum. ⁊ liberatio ep̄i meteñ. aliorū-
q̄ꝫ captiuoꝝ ꝓcurari. Ea ē vt nos ſimul cum ipſo imꝑatore ꝯmuni nomine no
bilitati tue aut dilecto filio karolo nato tuo. ꝯ̄ palatinum ⁊ ditheꝝ de yſenberch.
⁊ comitem de katzenbelleboge. ⁊ illis adherentes ac ſequaces. capitaneatum cō
mittam⁹. Iraſq̄ꝫ apoſtolicas cum cenſuris ⁊ penis eccleſiaſticis ad coercēdum re
belles ⁊ hoſtes ꝯcedamus. Placuit nobis ⁊ placet imꝑatoris ꝯſilium. idq̄ꝫ am-
plecti animo decreuim⁹. Sʒ q2 neſcim⁹ que ſit in hac re intentio tue nobilitatis.
deliberauimus ꝓus ad te ſcribere vt nobis ſignifices quid intendas. Nam ſi no-
uerim⁹ tibi cordi hanc rem eē alacri animo. capitaneatum hmōi. vt imꝑator cen
ſet deferemus. Nobis eñ gratum ſupra moduʒ futuꝝ eſt. vt nobilitas tua aut fi-
lius tuus onus ipm̄ aſſumat. ⁊ vt aſſumere velet affectuoſe hortamur ac req̄ri-
mus. Id etiam poſtulantes vt ſuꝑ eam rem tuam intentōʒ nobis notam facias

si eam acceptandaꝫ duxeris. nos confestim lrãs apostolicas ad te transmittemꝰ. Confidentes nihilominꝰ ꝙ ꝓpt hoc non deseres religionem xp̄ianam. quin ei ꝯ thurcos (vt sepe pollicitꝰes) auxilia oportuna ipse p̄stes. Erit igit᷑ prudentie tue examinatis rebus id ꝯsilij cape. qd̄ dignum sit tanto principe. ⁊ qd̄ tibi ⁊ domui tue laudē ⁊ gloriam afferat. Ceteꝝ ex ipsis imꝑatoris lr̄is leto animo accepimꝰ eum decreuisse. nr̄a p̄btim ꝯtemplatione ꝯcedere tibi regalem inuestituram. sup quo in tui fauorem sepiꝰ ad celsitudinem suam scripsisse meminimꝰ. Et nō solum hoc facere deliberasse. ꝫ etiam affinitatem tecū ꝯbere rōne filij sui ⁊ filie tui nati: ac tibi vicariatum imperij in terris gallicanis vltra renum ꝯcedere statuisse. qd̄ ꝓfecto nobis est gratissimum. Idcq̄ꝫ serenitati sue ⁊ generositati tue ꝓspeꝝ ⁊ felix eē optamꝰ. ad pacem ⁊ ꝑpetuam ꝯsolatōꝫ vtriusq̄ꝫ vīm ac sedis aplice ⁊ xp̄iane religionis ꝯseruatōꝫ ⁊ augmentum. Datū ro. apud sctm̄ peꝝ. anno incarnationis dn̄ice. M.cccclxij. xiiij. kal. Februarij. pontificatꝰ nr̄i anno q̄nto.

Hortat᷑ ducem burgundie vt voto ⁊ ꝓmissis satisfaciat. ⁊ secum bello insistꝫ ꝯ thurcos.

Episto. cccxcvj.

Pius epus seruus seruoꝝ dei. Dilecto filio nobili viro Philippo duci burgundie. S. ⁊. a. b. Rumor ad nos delatus est nobilitatem tuam q̄ magno ⁊ alto animo. Italiam petere cum valida classe ac deinde in expeditiōem ꝯ thurcos immanēq̄ꝫ beluam machometem xp̄ianum sanguinem sine fine sitientem nobiscū ꝓficisci ꝓmiserat. mutato ꝯsilio domi remanere. certumq̄ꝫ bellatoꝝ numeꝝ q̄ tuam vicem impleant mittere. Dubia res nobis est nondum veritate ꝯpta. nescimꝰ an qd̄ refert credere debeamꝰ. fidem exposcit scribētis auctas. de q̄ ⁊ timor exorit᷑ q̄ ⁊ magnꝰ est ⁊ hr̄e se grauia testimonia dicit. Concrescat ꝯstātia tua ⁊ votum ⁊ ꝓmissio ⁊ honor ⁊ ipsa reꝝ necessitas. nouimꝰ te ꝯstantem eē ac ꝑseuerantē in ꝓposito. diu meditari soles ac deliberare anteq̄ꝫ aliqd̄ magni decernas. decretū incōcussum seruare. Non est verisimile qd̄ de ꝓfectōe tua iam p̄deꝫ ꝯsulto statuisti nūc mutatū ire. Scimꝰ aūt multos ⁊ magnos viros postq̄ꝫ audiuere te ventuꝝ conatos fuisse tuam ꝓfectōem impedire. multasq̄ꝫ tibi vel rōnes vel cās exposuisse cur nō eēt veniendum. Inter q̄s ⁊ soror tua nobilissima ⁊ charissima ⁊ amantissimꝰ filius tuꝰ (vt relatum est) dissuadentes iter v̄ba fecere vehementibꝰ p̄cibꝰ teneras lacrimas ac suspiria miscentes. nec te tn̄ flectere potuerunt. Mansisti penes tuam sniam solidus ⁊ immutabilis sicut annosa q̄rcus borealibus frustra ꝯcutit᷑ spiritibꝰ. aut aspera cautes assiduis incassum agit᷑ ꝓcellis. nec loco suo dimouet᷑. Ita ⁊ constans animus tuus eo p̄ncipe dignus. suasionibus q̄buscunq̄ꝫ reiectis vsq̄ꝫ in hanc diem ꝓpositum suum tenuit. Non est credibile ꝑseuerantiam tuam nunc perijsse. Accedit votum publice factum qd̄ sui natura inuiolabile est tanq̄ꝫ deo debitum. Vouete inq̄t scriptura ⁊ reddite. Non est fallendum numen dei. Si seruanda est hominum fides. q̄ntomagis deo ꝯstringere vota impune non cedit. Ipse deus dn̄s est ⁊ iudex. nec decipi potest. tua nobilitas non consueuit homines fallere verax ⁊ dicti sui tenax. Non est cur credamꝰ te modo in voto tam solenni. tam publico. tam sancto a tua bonitate recedere ac mutare naturam. Obstant ⁊ ꝓmissa tua ferrarien̄. epo nomine nostro ad te misso facta. Tenes memoria q̄ illi dixisti. cum te lectulo decumbentē ⁊ egritudine laborantē inuenit. affirmasti sanitatem cū illo ad te missaꝫ ⁊ omnia facturam tuam nobilitatem ꝓ defensione fidei. missuramq̄ꝫ in breui legatos cū ptāte ꝯcludendi tam de transitu tuo q̄ꝫ de rebus alijs ad expeditōem necessarijs. Venere legati tui viri p̄stantes ⁊ in ꝯsilio tuo primarij. qui nos tybure ꝯuenientes. int᷑ p̄ma colloquia ꝑcunctati sunt a nobis. an adhuc ꝓfecturi essemus quod tibi ꝑ ferrariensem episcopum fuerat significatum. hoc est an ꝑsonaliter contra thurcos in bellum ꝓfecturi essemus. Respondimꝰ nihil nos esse mutatos. venturosq̄ꝫ tibi ꝓculdubio futuros comites. q̄ dicto subintulere legati se hr̄e in mandatis vt affirmarēt nobis excellentiaꝫ tuam aut venturam ad nos eē. ⁊ in sancta ꝓfectōe

sturam aut in itinere morituram. Credidim⁹ oratoribus tuis. ⁊ adhuc credimus
Secuta est ꝓmissio in ꝯsistorio publico facta. asseruerūt oratores tui in magno
ꝯuentu rome coram nobis te ꝓrsus venturū. nec vllo pacto remansurū domi. nisi
tale impedimētum interit qđ toto mūdo iudice legitimum estimet. vulgata est ꝑ
orbem fama nobilissimū ac potētissimū burgūdie ducem statuisse vna cum roma
no pontifice bellū thurcis inferre. totisqꝫ conatib⁹ defensionem religionis ample
cti. Audiuit tota xpianitas hāc tuam ꝓmissionē. erexere exinde aīos veneti. atꝫ
in thurcos multo ꝙ̄ prius audatiores effecti sunt. Vngaris spes pulcerrima iniecta
est. q̄ se tandem de imanissimis hostibus vlciscant. regnumqꝫ suū ꝑpetuo thurco
rum molestia liberet. Grecia tota omnis illyricus tractus de libertate cogitare
cepit. thurcorū aīos nō paruus inuasit metus. Tanta est noīs tui estimatio. q̄s
nūc arbitret generositatē animi tui post tot ꝓmissiones ac spem tantā de re ꝑ-
stitam velle mutare ꝯsilium. tristesqꝫ fideles xpi ipsos reddere. ⁊ letosqꝫ crucis ho
stes. Nullum intercessit impedimētum qđ mūdus legitimū iudicat. imo nec tuipse
excusatōē vllam iudicasti sufficiētem. q̄ppe ꝙ neqꝫ senium neqꝫ debilitatē tui obij
ceres atꝫ idcirco te remēorari conatib⁹ asseruisti. Nūc te ob has cās aut alias re-
mansurū putet. q̄ excusatum senserit nō excusante mūdo. Vbi honor vbi estima-
tio tua remanet. q̄d dicet ipsius. Nōne illusos se oēs xpiani censerent. Inclita
francie domus honorē sp ceteris rebus anteposuit. nec tu francie sanguis vnꝙ̄ fu-
isti ꝓdigus. Nunq̄d aduersus honorē sepe facere magne subijsti ꝑicula. aut nūc
potissime ꝙ hacten⁹ ꝯstantissim⁹ ⁊ ꝓmissi dictiqꝫ tenax atꝫ obseruantissim⁹ fuisti
Nihil apud te iuuenē honore chari⁹ fuit. nō est ꝙ modo in etate matura ⁊ cū ma
xime sapis honoris ꝯtemptorē putemus. cui⁹ nobis sola vel paucis alijs relicta ē
sp voluptas. ꝯfidimus ꝑterea te ꝓ tua prudētia nō ignorare. ꝙ̄ ꝑiculosa sit tua do
mi remansio. ꝙ̄tum rebus gerendis noceat. ꝙ̄tum xpianos debilitat. q̄ntum ro
bur adiiciat hostib⁹. Nam q̄ audito aduētu tuo extriti erant. cognita remāsiōe
cornua erigent. ⁊ in sctm̄ euangeliū ferocius insultabūt. nobisqꝫ amātissime fili si
verū fuerit qđ arbitrari nō possumus mutati ꝯsilij tui fama haud paruam afferet
Nam ꝙ de victoria belli spē ſpe certā ꝯcepam⁹. te nobis deficiente rem dubiam
cernim⁹. Veremur ne tuū exemplū seq̄ntes socij remissiores efficient. atꝫ q̄rent
cū hoste ꝯditōes vt est nā mortaliū regni ꝙ̄ fidei tenatior Nec tua auxilia sine te
tuū satis implere offm̄ poterūt. nullus exercit⁹ tuus tantus est q̄nti tuipse. nihil
tantū valet in bello ꝙ̄ auctas ⁊ sepe iam vincit opinio. Tu si nobis desis cuius
nomē est apud formidādos ⁊ apud nr̄os honoratissimū. facile intelligis ꝙ̄tū re-
bus gerendis officias. Nō est igit cur opprimeris te ꝯsilio mutato velle domi ma-
nere. q̄ sepe dixisti. ⁊ si tibi moriēdum eēt in hac ꝓfectōe venturū te. tn̄ ꝙ̄uis si ve
nias (vt ꝯfidim⁹) in dn̄o vita tua lōgior erit ⁊ validi corꝑis. ⁊ redibis cū gloria
domū victor hostiū. xpiane religionis ꝯseruator. In domo timēda est ira dei. scis
q̄tiens infirmitates q̄si monitōes q̄dā te inuaserit. tu teipm̄ monitū dixisti fuis
se. vide q̄d agas. caue ne monitōes dn̄i irritas facias. nec ꝑferas hūana mādata
diuinis. Nos q̄dem nisi aliud audiam⁹ expectamus excellētiā tuā cū desiderio. ⁊
te venietē ꝑcupide videbimus ⁊ amplectabimur. tecū ꝓficiscemur in hostes q̄b⁹
tota italia comes erit. Decretū em̄ nr̄m de decimis vicesimis ⁊ tricesimis ⁊ indul
gentijs ab oībus italie potētibus receptū est. ⁊ oēs auxilia ꝓ suis facultatibus ꝓ
mittūt. nec florētini desunt viri prudētia potētes ⁊ opibus. ꝙ̄uis de his aliq̄n fue
rat dubitatū. nūc certū est eos egregie in thurcos de expeditōe laturos opē. Nobi
lis vir frāciscus Sfortia dux mediolan̄. vnū ex filijs suis se nobiscū ꝓmittit. ⁊ cū
eo eq̄tum peditūqꝫ validum. Successura sunt oīa te venturo queādmodū spera
mus ex voto. qđ si deo ꝑmittente ꝓpt ꝑctā nostra tuus aduētus fuerit impeditus
non tn̄ iter nostrum retardabimus. Et ꝙ̄uis non fuerit ꝓfectio nr̄a ꝓmissa nisi
te veniente. ibimus nihilominus nec fraudabimus sua spe ꝑplm xpianum. facie-
mus qđ ꝓmisim⁹ ⁊ vltra ꝙ̄ ꝓmissū ē. Nēo dicturus ē h̄ ꝓmisit pius pōtifex ⁊ n̄

fecit. Iturum se dixit ⁊ non iuit. Magnifica verba ꝓtulit ⁊ non compleuit. Ibi-
mus autore dn̄o mare intrabimus. in hostes nauigabimus. ꝓ victoria nominis
xp̄iani. ꝓ defensione fidei totis viribus nitemur. Nō grauis etas nos retinebit.
nō impedita morbis arteticis mēbra. nō ꝑsimonie eccl̄ie cura. non ꝑicula maris.
nō mortis metus. Scimus moriēdum nobis esse. nec honesti⁹ vnq̄ꝫ vitam finiri
posse q̄ꝫ in exercitu ꝓ xp̄o saluatore ⁊ eius lege decertante. Si xp̄iani p̄ncipes ipsi
q̄ꝫ auxilio fuerint. neqꝫ ꝓ fide laborantes defuerint. nihil est qd̄ de victoria despe-
remus. Si min⁹ nō deerit vt ꝯfidimus. ipse deus ⁊ saluator ih̄s xp̄c cui⁹ res agit̄.
Consueuit em̄ diuina pietas in se sꝑantes haudquaq̄ꝫ deserere. cui tam facile est
cum paucis q̄ꝫ in multis vincere. ⁊ ibi cepit diuinum repetitum ꝑsidium. vbi hu-
manum deficit auxiliū. In deo spem nr̄aꝫ collocabim⁹. ipse si vult victoriam no-
bis elargiet̄. Etsi alit̄ maiestati sue placuerit. satis erit nobis ꝓ defensione religio-
nis q̄ꝫtum facultatis datum fuerit eo ꝓcessisse. Iustus est dn̄s deus. nec vltra q̄ꝫ
pn̄t homines exigit. Nobis cauendum est ne diuine voluntati aduersemur ⁊ ne
ipsos illusisse videamur. Cumqꝫ vulgata sit nr̄a ꝓfectio. dabimus oꝑam vt opi-
nioni hominū satisfaciam⁹. diuineqꝫ voluntati ꝓ nr̄is viribus pareamus. tuam
nobilitatem exorantes. ac ꝑ viscera misc̄dic dn̄i nostri ih̄u xp̄i in charitate vera
ꝑfecto corde obsecrantes. vt ⁊ tuipse idē facias nec ꝓmissis tuis deo maxime no-
bisqꝫ factis deficias. Memineris dn̄i dei tui ⁊ q̄nta susceꝑis ab eo bona. nec ve-
lis ingratus videri nec v̄ba cuiuspiam pluris ꝑficias q̄ꝫ dei mandata. Consule ho-
nori tuo ⁊ anime tue. nec expeditionem frustrare quam fideles de te ipsi hn̄t. no-
li auferre spem quam nobis ꝑbuisti. ꝯsolare nos ⁊ vniuersam plebem xp̄ianam.
vt deus ⁊ pater dn̄i nostri ih̄u xp̄i ⁊ deus totius ꝯsolatiōis ꝯsolet̄ te in omnibus
aduersitatibus tuis feliciter. Et qd̄ reliquum est tp̄is in hoc seculo deo offer ⁊ cō-
secra. vt tandem in altera vita sui regni ꝑticipem te faciat. Cupimus suꝑ his vt
q̄ꝫprimum nobis rn̄deas. Datum senis. viij. kal. aprilis. Anno. M. cccclxiiij. pō-
tificatus nostri anno sexto.

Epistola. cccxcvij.

Rn̄det excusationi ⁊ minis palatini.

Pius ep̄us seruus ⁊c. Nobili viro Friderico comiti palatino sacri imperij
electori salutem. Nec te dilectum de more filium non vocamus neqꝫ bene-
dicimus tibi. faciunt oꝑa tua q̄ ⁊ ecclesie maguntine bona ad te detrahēs
aduersus ap̄lice sedis mādata ditero p̄uato ⁊ anathematizato iungere arma nō
es veritus. ea vlterius publica edicta ponere ne q̄s lr̄as nostras in tuis tentorijs
vel publicare vel exequi audeat. mortem ei ꝯminatus q̄ ꝯtra fecerit. quod nihil
est aliud q̄ꝫ p̄me sedis ⁊ ih̄u xp̄i vicario rebellare. Quibus ex rebus q̄ꝫuis non a
nobis. ipso tn̄ iure excōmunicatus es. ⁊ extra xp̄i ecclesiam factus. Neqꝫ dilect⁹
filius appellari potes. neqꝫ benedictionis capax haberis. nec tua te tuent̄ edicta
nec inhibitiones q̄bus ap̄lica decreta ꝓhibes ad te deferri. Non flumina, nō mō-
tes. non muri aut alie q̄uis munitiones excōmunicationis ad te aditum impedi-
re pn̄t. dei fulmen est ap̄licum anathema. cui nulla pn̄t arma resistere. Tu longaꝫ
ep̄lam ad nos scr̄psisti vt excusares qd̄ fecisti. ſ q̄nti momēti sint q̄ dicis deus no-
uit ⁊ tuipse scis. nec ignoramus. iudicat te ꝯsciētia tua. q̄ te causa mouerit ditero
tuo p̄us inimico auxilium p̄stare ꝯ iusticiam: omnes intelligunt. Potes multa
dicere. ſ veritas in suo loco manebit. Petis. ne credam⁹ inimicis tuis. neue caꝫ
tibi demus querendi remedia q̄bus defendi possis. ⁊ arroganter aliqua ꝑ minas
subnectere videris. Nos solum oꝑibus credimus. ⁊ ea que palam videmus non
possumus non credere tua offensio notoria est ⁊ manifesta rebellio. Si te volue-
ris emendare vt bonum filium decet ap̄licis obedire p̄ceptis. vtemur pij patris
officio. nec redeuntem filium aspernabimur. q̄n potius vitulum saginatum ap-
ponemus. sicut in euangelio erga filium ꝓdigum fecisse legimus bonum patrē-
familias. q̄ si ꝑges ap̄licam sedem impugnare ⁊ eius decreta ꝯtēnere. senties ro-
manaꝫ esse maiore eccl̄iaꝫ q̄ꝫ vel tu sis. vel q̄cunqꝫ alius q̄ tibi opem offerre vo-

Minatur.

pixkme

luerit. Prudēs es ꝛ nosti q̄ pn̄t aduersus te fieri ꝛ plane intelligꝭ. qꝛ n̄ pt viciveritas. ꝛ ꝙ iniuste agēti nulla satꝭ tuta pn̄t inueniri p̄sidia. Datū ro. vij. kal. marcij.

Notificat parisiensib⁹ se papā electum ꝛ precatꝰ p se orare. vt digne subministret.

Epi. cccxcviij.

Pius epus ſuus ſuoꝝ dei. Dilectis filijs vniuersitati studij parisien̄. S. ꝛ aplicam bn̄dictōꝫ. Pius ꝛ misericors deus nr̄ vniuerse ꝯditor creature. q̄ sapientia fundauit terram. omnia ordinans celestia ꝛ terrestria. sacrosanctam romanam ecclesiam eaꝯplectitꝰ charitate. vt p successiuam vicarioꝛuꝫ suoꝝ mutatōꝫ. nulla aduersus eam ꝓcella. nullus p̄ualere possit spūs tempestatis. Sane felicꝭ recordatōis Calixto papa. iij. p̄decessore nr̄o de hui⁹ mortalis vite valle. viij. ydus augusti ad celestem patriam euocato. ꝛ ipsi⁹ funeris ac exeq̄arum celebratōe solēni ac debita subsecuta. Nos vna cum fratrib⁹ nr̄is sancte romane ecclie cardinalibus de quoꝝ numero tunc eramus. rome in aplico palatio apud sancti petri aploꝝ p̄ncipis basilicam. in q̄ dictus p̄decessor habitauerat. ac debitum nature ꝑsoluerat. mō ac tpe ꝯgruis ꝓ futuri creatione pontificꝭ curauimus ꝯuenire. nobisq̄ cum eisdem fratrib⁹ sub deliberatōis magne negocio quaꝫ tante rei q̄litas exigebat aliq̄diu tractantibus. tandem ipsi fr̄es lꝫ potuissent in alios maioris meriti ꝯsentire. tn̄ sanctispūs (a quo sancta romana ꝛ vniuersalis ecclia xp̄i sponsa regitꝰ) infusione. ipoꝝ animos sic afflante. ad ꝑsonam nr̄aꝫ diri gentes. vnanimitꝰ vota sua nos tunc tt̄ sancte sabine p̄sbꝝ cardinalem. nescimus q̄ occulto ꝫ nobis tremendo iudicio. ad celsitudinis aplice fastigium ꝯcorditꝰ elegerunt. Nos aūt imbecillitatꝭ nr̄e ꝯsciꝫ. nr̄āꝝ paruitatem virium ad tanti oneris sarcinam digne ꝑferēdam agnoscentes. postq̄ diu q̄d agendū foret cogitauim⁹. tandem ꝯsiderātes romani pontificis electōꝫ non ab hominibus ſ a diuina inspiratōe ꝓcedere. cui⁹ non lꝫ resistere volūtati. sperantesq̄ eum q̄ ab initio fundationis ecclie infirma mūdi elegit vt ꝯfunderet fortia. vires suas nobis ad tanta gubernacula subministraturꝝ. cupidi bene agere ꝛ ꝓdesse poti⁹ q̄ p̄esse. in spū humilitatis colla submisim⁹ iugo aplice ſuitutꝭ. Quapropter deuotōꝫ vr̄am p̄camur. q̄tenus omnipotētem deum instanti⁹ exoretis. a vr̄isq̄ omnibus exorari curetis. vt nos ꝑ suam grām roboret ꝛ dirigat in agendis. Nos eīm ꝓ nr̄e erga vos mētis affectu dispositi sumus. in casibus occurrētibus vr̄am deuotōꝫ specialiū grāꝝ p̄rogatiuis ꝛ alijs beneplacitis q̄ntum cum deo poterim⁹ ꝯfouere. Datuꝫ ro. apud sctm̄ petꝝ. anno incarnatōis dn̄ice. M. cccc. lviij. p̄die nonas septēbris pontificatus nostri anno p̄mo.

Uocat ꝑsonaliter ꝯgregationi mātuane interesse. aut legitimo impedimento prepedito oratores cū pleno mandato illac mittere.

Epistola. cccxcix.

Pius epus ſuus ſuoꝝ dei charissimo in xp̄o filio karolo francoꝝ regi illustri. S. ꝛ a. b. Ut ꝑsoluerem⁹ omnipotenti deo ꝛ fideli pp̄lo vim ab infidelibus patienti id cuius causa ad hanc sedem sumus assumpti. de venerabiliū fratꝝ nroꝝ sancte romane ecclesie cardinaliū ꝯsilio ꝛ assensu ꝑ certas nr̄as lr̄as q̄s celsitudini tue pn̄tib⁹ mittim⁹. omnes reges ꝛ p̄ncipes catholicos ad dietam solēnem mātue vel vtini in ꝓximis kal. Junij celebrādam. aplica voce duxim⁹ ꝯuocandos. statuēdo ꝯcedente altissimo eo loco eodēq̄ tpe ibidem ꝑsonaliter adesse. impedimētis postbabitis q̄ circūstant nos vndiq̄. Et si erga ea mēs tua fuerit sp̄ ad tuendum nomen sanctū dei. ꝛ nō aplice sedis nec cuiusq̄ alteri⁹ exhortatione multū egueris. tn̄ qꝛ hec nonsolum nobis est cordi. ſ dominico gregi in p̄mis necessaria. sublimitatem tuā hortamur in dn̄o. ꝛ ꝑ illud sanctum baptisma in quo in xp̄o renatus es ꝛ nomen christianum geris. req̄rimus. vt veīs ꝑ os nr̄m vocatus. abiectis respectib⁹ omnibus q̄ ꝓ honore dei non sunt attendendi. ad eadem loca ꝛ ad diem p̄scriptum ꝑsonalit intesse. Etem̄ cum vicarius ih̄u xp̄i in terris hoc agat. quem recte vadentem seq̄ xp̄ianis pplus debet. nō de-

bent principes terre grauem sibi ducere laborē ab illo susceptum amplecti. Ha-
bitus es charissime fili deuotissimꝰ pnceps fidei. ⁊ religiōis nr̄e pcipuus. nec ime-
rito ob xp̄ianum nomen egregie a ꝓgenitoribus tuis defensum. nomen xp̄ianis-
simi ab illis hereditarium habes. Accedit potentia singularꝭ q̄ ideo omnipotēs
deus insigniri te voluit. vt eēt q̄ tpe necessario q̄le nunc iminent. illam ad ꝓtectō
nem sui gregis ꝯferret. Erit (vt in dn̄o ꝯfidimus) aduētus tuus maxime ad hoc
salutare opus vtilitatis. non eo solum ꝙ sapienti ꝯsilio tuo dirigere tantam mo
lem gloriosissime poteris. s; q2 gentes ⁊ regna audientes xp̄ianissimū regem frā
coꝝ relictis sedibus suis ad augendam ⁊ tuendam ꝯmunem cām altissimi cū ro
mano pontifice ꝯuenisse. erubescent ipsi exemplū tuū3 nō sectari. vt pene ob hoc
ip̄m plus momenti ceteris omnibꝰ allaturus appareas. Pro deo igit charissime
fili. ꝓ ꝯmendatōe et̄na nois tui. ꝓ ꝯpassione fidelis ꝑpli ꝯtinue feritati thurcoꝝ
sanguinē suū3 fidelit dantꝭ. exaudire clement velis pias nr̄as hmōi pces. ⁊ fletu
⁊ lacrimis oppressoꝝ nobis impositas. h em̄ vera sunt opa regum. h campꝰ in q̄
honeste decertare ⁊ triumphū vere salutis reportare cū gloria pn̄t. Cetera fluxa
sunt ⁊ caduca. vix solide laudis in se hn̄tia. etiam ꝑsepe ingrata. Q2 si casu aliquo
qđ deo non placeat carēdum nobis erit tua pn̄tia. ⁊ ꝑ oratores ꝯplere h munus
ꝯstituas. reqrimꝰ eo casu celsitudinē tuam. vt cū pleno mandato illos trāsmitte
re velis. nō ad decernēda solum ea q̄ꝝ cā vocatꝰ es. s; ad ꝯponēda3 pacem vel in-
dicendas treugas cū illis cū q̄bus esset tibi forsan ꝯtentio. vt demū pacatꝭ vtiq;
fidelibus ꝯcordius ceptū opus ꝓseq possumꝰ. Speramꝰ tn̄ ꝯcessuꝝ omnipotē-
tem deū. vt tua serenitas potiꝰ ꝑ seipam q̄ ꝑ oratores suos sit affutura. Attento
ꝙ mātuana3 ciuitatē tui potissimū cā delegimꝰ. vt vel serenitas tua qđ pmū ex-
petimꝰ. vel saltē pncipes aliq de latere tuo illuc accedere facilꝰ valeant. Horta-
mur q̄3 ⁊ reqrimꝰ. vt ꝑ pn̄tem nūcium velit sublimitas tua optatū nobis rn̄sum
dare. Datum ro. apud sctm̄ petꝝ. Anno incarnatōis dn̄ice. M.cccc.lviij. tercio
ydus octobris. ponficatus nr̄i anno pmo.

Epistola. cccc.

Rn̄sio regis francie

Beatissime pater pacis abhinc diebus beatitudinis vestre lrās ꝑ latorem
pn̄tium suscepimus. earumq; tenorem attente intelleximus. Et q̄dem in
pmis ꝑsoluende sunt ipsi pietatis fonti gratiarum actiones amplissime
q̄ hoc tempore forte tristissimo. ad resartiendas eccl̄ie sue sponse immaculate ꝑ-
tes labefactas eandem beatitudinem vocare dignatus est. Attollendum q̄3 plu
rimū ꝓpositum eius salutiferꝝ ⁊ pie exhortatōes sincero animo amplectēde. Ve-
rum cum hec res q̄ nulla maior ꝓ seipsa satis exorare videat. ⁊ pncipes catholi
cos ad id ꝑsuasos nimiꝝ esse credamꝰ. matura ⁊ salubri deliberatione ꝯcilij. non
paꝝ egre ꝯspiciat ꝯuocatō3 solennem ꝑlatoꝝ pncipum ⁊ alioꝝ viroꝝ notabili-
um ecclesiasticoꝝ ⁊ secularium regni nr̄i intra dietam assignatam facere. ⁊ tunc
q̄ deliberata ꝯclusaq; extiterint. ꝑ nr̄os solēnes oratores debita ꝑtāte suffultos.
eidem beatitudini patefacere plane decreuimus. Porro ⁊ si in rebꝰ humanis flu
xis q̄dem ⁊ caducis ꝑsepe soleant turbatōes accidere. In illꝰ tn̄ misericordia ⁊
pietate sperandum est q̄ nescit abesse pie sperātibus in se. q̄q; tanta3 ecclesie sue
dedit ꝑtātem. vt q̄nto grauissimis ꝑsecutōibus impioꝝ seuius impugnat. tanto
postmodum ipsiꝰ miseratione adiuta. potentior ꝯsurgit in aduersis. Beatudinē
vr̄am cui hoc sanctum ꝓpositum pie credimus celitus fore inspiratum. ad eccle-
sie sue felix ministerium dirigat ⁊ ꝯseruet is cuiꝰ vices in terris geris pius ⁊ mise-
ricos dn̄s. Scriptum ⁊c.

Epistola. cccci.

Collaudat de collisione pragmatice ꝯstōnis.
⁊ hortat ꝯ thurcum bellum inire.

Pius ep̄us huus seruoꝝ dei. charissimo in xp̄o filio Ludouico regi francie
salutem ⁊ ap̄licam bn̄dictō3. Accepimꝰ ex lr̄is venerabilis frīs nostri Jo
hannis ep̄i attrebateñ. quanta eum charitate ꝯplexus sis. ⁊ q̄pium erga

nos ⁊ romanaꝫ ecc̄liaꝫ geras affectuꝫ. ⁊ q̄ȝ ad tollēdum de regno tuo ꝯstitutōem illam q̄ pragmatica dicta est. volenti ⁊ erecto sis animo. Laudamꝰ deū̄ ⁊ sue maiestati benedicimus. qui talem tibi mentem dedit. Nam quid aliud dicere possumus. nisi ꝙ dei beneficio ex maximis ꝑiculis liberatus es. ⁊ in hec tp̄a reseruatus vt esses qui suscepto regno paterno. sublatis erroribus libertatem sancte romane ecclesie instaurares atꝫ restitueres. ⁊ maioꝝ tuoꝝ equata gloria xp̄iano nomini quietem fundares. Benedictus dn̄s q̄ tue ꝑsone custos fuit ⁊ spm̄ tuuꝫ erexit vt cogitares que pia ⁊ omni laude digna sunt. Sic magnus ꝯstantinus. sic duo theodosij. sic karolus magnus. ⁊ plures ex tuis ꝓgenitoribus. imortale nomen ⁊ inextinguibilem consecuti sunt gloriam. qꝛ romanam ecclesiam matrem suaꝫ debito sunt honore ꝓsecuti. quoꝝ te vestigijs inherentem ⁊ diligimus totis precordijs. ⁊ laudamus. ⁊ omnis te posteritas celebrabit. Illud autem inter cetera cōmendamus. ꝙ absq̄ȝ conuentu ⁊ ꝯsultatione multoꝝ pragmaticam auferre constituisti. quemadmodum idem ep̄us nobis significauit. Sapis certe ⁊ regem te magnum ostēdis. qui nō regaris s; regas. Optimus em̄ ꝑinceps est. qui ꝑ se recta cognoscit ⁊ operat̄. qualem te esse confidimus. Nec scriptura que ait. vbi multa consilia ibi salus multoꝝ multitudinem requirit. s; consilioꝝ maturitatem ⁊ digestionem que res in paucis magis q̄ȝ in multis reperiunt̄. Neq̄ȝ em̄ aut honestas aut iusticia multitudini facile suadet̄. que varijs affectibus agitata ad ꝓna frequenter inclinat confusioni. subita est ꝯsulentium multitudo. neq̄ȝ bene res se habet. vbi suffragia numerant̄. non ponderant̄. Sepe em̄ fit vt maior pars meliorem vincat. Facis que te decent. q̄ sciens pragmaticam esse absq̄ȝ deo. eam de regno tuo eliminare decreuisti. Nec vis in deceptationē ducere an fieri debeant que tuipse faciēda nouisti. Hoc est regem esse ⁊ bonū̄ regem. ⁊ quem boni amēt. mali timeant. Nam q̄ ꝑ alios regunt̄. nec ꝑ se intelligunt q̄ sunt agenda. contēptui sunt. Probamus igit̄ ⁊ ꝯmendamus admodū̄ que de tua liberatione circa pragmaticam ep̄us attrebateñ. scribit. hortamurq̄ȝ vt q̄ ꝓposuisti in animo. cito effectu facias. neq̄ȝ cum possis hodie benefacere cras faciam dicas. Hilarem datorem diligit deus q̄ iusta ⁊ honesta sunt nolunt moras. Fac tuam sapientiam sicut nos cognoscimus. ita ⁊ mūdus omnis q̄ȝ ꝑrimum cognoscat. neq̄ȝ aliq̄s dicere possit diu noluit. qꝛ diu deliberauit. Qꝛ si ꝑlati tui ⁊ vniuersitas aliq̄d ex nobis desiderent. te mediatore ad nos recurrant. naꝫ si q̄s vnq̄ȝ pontifex fuit gallice nationi affectus vt multi fuerunt. nos certe inter ꝑmos repiemur. q̄ nomen ⁊ gentem hmōi honoremus ⁊ diligamus. ne vnq̄ȝ postulatis honestis aduersabimur. scimusq̄ȝ dignum esse vt fratribus nr̄is coepiscopis in multis differamus. eosq̄ȝ honoremus. pariterqꝫ viris doctis ⁊ q̄ docti esse cupiunt in vniuersitatibus lrāꝝ studia sectantibus subueniēdum esse non ignoramus. Ab his em̄ catholica fides defendit̄ ⁊ doctrine lumen ꝓpagat̄. Age igit̄ fili. ꝑfice quod in animo geris. ⁊ confide nos tibi ⁊ regno tuo animo ꝯcessuros. que ratio ⁊ honestas suadebit. Ceterum quia regina Cypri ad nos ex regno suo deiecta ⁊ ex terris ꝓfecta est. ⁊ ad tuam credimus serenitatem ꝓficiscet̄. ꝯsilium ⁊ auxilium petens. naꝫ regnum eiꝰ soldani egiptij gente occupatum est. Et qꝛ (sicut accepimus) mahometus thurcoꝝ dn̄s greopin ⁊ trapesuntem ⁊ multas alias in asia ciuitates ac ꝓuincias de nouo sibi subiecit ⁊ in europaꝫ victor ac tumēs eo ꝓposito reuertit̄ vt xp̄ianitatē ꝯterat ⁊ ꝯculcet. serenitatē tuam rogamꝰ ⁊ flētes petimꝰ. vt respicias in q̄ statu est catholica fides. quō ex vno latere thurci. ex alia saraceni vrgent. Pone ante oculos lamētabiles xp̄ianoꝝ voces. q̄ ꝑ asiam ⁊ greciam in medio natōis ꝑuerse ꝯstituti miserabilibꝰ modis affligunt̄. Cogita in q̄ loco est sacrum dn̄i sepulcꝝ quod inspicere absqꝫ mahometoꝝ voluntate non possumus. Sancta terra que nobis lucem fidei prebuit nunc in tenebris est. totus oriens plenus est spurcicia mahometica. que etiam in europam suum virus effudit. inde grecie. hinc hispanie ꝑte occupata. nec dies est in q̄ mille xp̄ianorum anime pereant. Rhodus in

ꝑiculo ⁊ nobilis insula maris quōdā dicta pelopōnesus in ꝑtāte thurcoꝝ est pau
cis exceptꝗ locis. Epirus tota ad eos cōfluxit bulgaria walachia ⁊ rauēna ex ꝑte
thurcis parēt. Hūgaria vulnꝰ expectat: qꝛ multꝗ afflicta cladibꝰ nō pōt tātos bel
li motꝰ sustinē. nec ē q̄ ꝯsolet eā: timet victorē machometē iā spolijs orientꝗ ⁊ asie
viribꝰ auctū. Timemꝰ sane illi gēti: timemꝰ ⁊ alijs q̄ sūt in hostiū circuitu: nec nos
sumꝰ q̄ succurrē possumꝰ: voluimꝰ oculos nr̄os mō huc mō illuc: ⁊ lustratꝗ oībus
xp̄ianoꝝ ꝓuincijs nemo regū nemo principū nobis occurrit q̄ tāte rei subuenire
possit: nisi tu solꝰ quē piꝰ deꝰ sui ꝑli saluatorē (vt ꝯfidimꝰ) hucusqꝫ saluauit incolu
mē: nec ꝑmisit i manꝰ te ꝑsequētiū incidē. Tu dei ope hereditariū regnū in pace
ꝯsecutꝰ es mortuo p̄re. Philippꝰ burgūdie dux clarꝰ ⁊ potēs tibi obsequētissimus
est. ⁊ ceti duces ⁊ comites regni gl'iant ⁊ tibi sine ꝯtrouersia parent. Ex anglia (si
voluerꝗ) nihil tibi aduersabiꝫ hispaniā hēs amicā. Oēs ꝑ circuitū te venerant ⁊
colūt ⁊ legationes ex lōginqs ꝑtibꝰ ac ex ipa italia te honoratū ⁊ salutatū veniūt
Magna ē gloria tua. magnū ē dei donū. Intellexit diuia pietas cogitatiōes tuas
⁊ m'lta cognouit in aīo tuo ꝓposita eē ad cōe bonū: nec dubitamꝰ q̄n cū eēs exul q̄dā-
mō a regno tuo tecū sepe dixeris. O si paterno in solio aliqn̄ sedeā: q̄nta faciā tibi
deꝰ grata. Certe nō patiar tuā hereditatē thurcoꝝ insania laniari. Audiuit te deꝰ
⁊ oīa tibi aduersa repulit: planauit iter tuū: ⁊ te i aucto regno collocauit excelsuꝫ
p̄ regibꝰ terre. Oīa tibi trāquilla dedit siq̄d aliqn̄ intra te deo ꝓmisisti id ꝑuato: si
nō ꝓmisisti (qđ nō ē visibile) recognosce bn̄ficia q̄ accepisti a dn̄o deo tuo: q̄ te filiꝰ
regē creauit: ⁊ regnū cū diu ex terris fuisti sūma cū gloria restituit: oñde te gratuꝫ
diuie pietati: ⁊ ꝓ tantis bn̄ficijs vicē repēde: tolle vt factuꝝ oratori nr̄o spopōdi
sti pragmaticā ꝯstitutionē. ⁊ h̄ facto qđ nō ē difficile: erige te totū in exiliū xp̄iane
religiōis ꝯ thurcos. Stude vt expeditio aduersus hostes xp̄i fiat. Exhibe te huiꝰ
rei ducē ⁊ caput. Nec dubita cūcta erūt tibi ꝓspera: h̄ ē negociū te dignū: tibi hec
gl'ia seruata est. Nihil est in q̄ te laudabiliꝰ exercere possis: hereditaria hec tibi ꝓ
uincia est. Nā pugnare ꝯ thurcos ⁊ vincere ⁊ terrā sanctā recupare: ⁊ fidē salua
re: ⁊ romanā ecclīaꝫ honestare: francoꝝ regū ꝓpriū est: ⁊ hec tu cōmodissime pre-
stare potes: vera frācoꝝ soboles sapia. ⁊ rex expiētia p̄ditus: i opulēto ⁊ pacifico
⁊ potētissimo regno sublimatꝰ. Oīm oculi in te respiciūt: oēs afflicti te inuocāt:
⁊ nos p̄ter te nō videmꝰ q̄ hec possit p̄stare. Iō ad te vnū recurrimꝰ xp̄iane fidei
defensorē. Tu ḡ ⁊ a nobis ⁊ a toto xp̄ianoꝝ populo rogatꝰ: ⁊ in p̄mis a deo cōmo
nitus: p̄para te huic ꝓuicie ad quā feliciꝫ dirigēdā oīa obtinebis a nobis q̄ a iu-
sto ⁊ pio xp̄i vicario ⁊ beati petri successore obtineri debeāt. Datū ro. xxvj. octo-
bris anno. M. cccclxj. pōtificatus nr̄i anno. iiij.

Responsio ludouici regis francie. **Epistola. cccciij.**

Ludouicus dei gr̄a frācoꝝ rex. Tibi sanctissimo ⁊ beatissimo patri nr̄o pio
pape. ij. Obediētiā filialē ⁊ plenos deuotionis affectus. Deū solū sciētes
eē: cuiꝰ ꝓuidētia bn̄ cōsuliꝫ rebꝰ humanis: meliusqꝫ regna ⁊ vrbes religio-
ne cingi atqꝫ defendi q̄ꝫ armis ⁊ mēbris: te vicariū dei viuētis ea veneratione pro
seq̄mur: vt sacra p̄sertim in ecclīasticis rebꝰ tua monita veluti vocē pastoris audi
re: illisqꝫ parere prompta mēte velimꝰ. Quapropter beatissime pater ⁊ si ꝯstitu-
tio quedā in regno nr̄o quā pragmaticā vocāt: magno p̄latoꝝ ꝯuētu: magna tē-
poris deliberatione ꝯclusa fuerit ⁊ iā callū obducta quietū prope fixerit statū: tu
tn̄ tuis ad nos lr̄is illā a regno nr̄o auferri explodi: abrogariqꝫ flagitas: nobis q̄ꝫ
dilectꝰ ⁊ fidelis ꝯsiliariꝰ noster ioh̄es ep̄s attrebacen̄. quē cū ꝑtāte legati de latere
ad hoc nr̄m regnū misisti. cōmemorauerit ea ad q̄ ꝑ ip̄m tibi nr̄o nomine pollicē
da: vouēda: et ꝓmittēda: nos an̄qꝫ regnū suscepissemꝰ religionis instinctꝰ q̄dam
deduxerat: nos nr̄a ꝓmissa exeq̄ accedēte moderatrice reꝝ ecclesiasticaꝝ tua au-
ctoritate studemꝰ ac volumꝰ. Et id quidē tanto volumꝰ aīo ꝓpēsiori quāto nobis
regnū frācie florēs ⁊ bello vacuū tueꝫ deꝰ ⁊ ꝓtegit. Oibꝰ itaqꝫ victimis potiorēꝫ

obedientiā intelligētes. assensi sumus his q̄ tuo noīe nobis apta sūt: ipam. s. pra/
gmaticā sanctionē. tibi tueq; sedi eē infensā: vtpote q̄ in seditiōe ⁊ scismat̄ tpe:
atq; ꝑ seditionē sectionisq; a tua sede figurā nata sit: ⁊ q̄ dum tibi a q̄ sacre leges
oriunt̄ ⁊ manāt q̄ntūlibet eripit autoritatē: oē ius ⁊ oēm legē dissoluit. Illud eēm
exorit̄ qd idē ꝯsiliari⁹ nr̄ noīe tue scitatis astruxit: vt dū ꝑ pragmaticā ipam sūme
in eccl̄ia tue sedis auctoritas minuit̄: dū p̄latis in regno nr̄o qdā licētie tēplū ꝑ
illā ꝯstruit̄: dū cōgruēs vnitas ad alia regna ꝯformitasq; tolli videt̄: abroganda
sit ipa pragmatica pellēdaq; a regno nr̄o. Quippe q̄ aduersus tuā sedē oīm eccle
siarū matrē ab inferiorib⁹ p̄latis lata sit tāq; vt scriptura loquit̄. Quō si eleuet̄ vir/
ga ꝯ̄ leuantē se: aut baculus q̄ vtiq; lignū est. q̄ q̄dē beatissime pat̄: lz pleriq; do/
cti homies ꝯfutare niterent̄ atq; diluere: multaq; nos dehortarent̄ abrogare san
ctionē ipam. Te tñ p̄ncipē toti⁹ eccl̄ie te antistitē sacrorū: te dñici gregis pastorē
ꝯfitemur ⁊ scim⁹: teq; iubētē seq̄mur. Tibi ⁊ btissime petri cathedre ꝯsentim⁹
⁊ īhgimur. Itaq; sicut mādasti pragmaticā ipā a nr̄o regno nr̄oq; viennen̄. del/
phinatu ⁊ oī ditiōe nr̄a ꝑ p̄ntes pellim⁹: deijcimus: strepitusq; abrogam⁹. Et quā
qualēue an̄ pragmatice ipi⁹ editionē circa eccl̄iarū beneficiorū aliarūq; rerū spūa/
liū dispositionē cēsurā: moderationē i regno nr̄o oīmq; ditione nr̄a tui p̄decesso/
ris. Martin⁹. v. ⁊ eugēni⁹. iiij. romani pōtifices habebāt ⁊ exercebāt: talē eādēq;
nr̄o adiutori beatissimo petro tibiq; ipsius successori reddimus p̄stamus ⁊ resti/
tuimus cū sūmo imꝑio: cū iudicio libero. cū ptāte nō coartata. Tu eēm cum scias
q̄d autoritate diuinitus tibi tradita possis: qs ꝑ regni nr̄i ⁊ eccl̄iarū in eo trāq̄lli/
tate postulabimus nō negliges res necessarias poterisq; sꝑ qd optimū fuerit iudi
care. Utere igit̄ deinceps in regno nr̄o ptāte tua vt voles: atq; illā exerce. nā vt
hoīm mēbra nulla cōtentione capite vno atq; vna mente ducunt̄: sic tuis sacris
decretis ecclesie p̄lati in regno nr̄o ⁊ delphinatu cōsonantiā ⁊ obedientiā plenā
refundēt. Quod si forte obnitent̄ aliqui aut reclamabūt: nos in verbo regio pol
licemur tue beatitudini atq; ꝓmittimus exequi facere tua mādata. oīm appella/
tionū aut appellationis obstaculo: p̄rsus excluso: eosq; qui tibi cōtumaces fuerit
ꝑ tuo iussu cōprimemus ⁊ refrenabimus. Datū turonis sub magno sigillo nr̄o
die. xxvij. mensis nouēbris. M. cccclxj. ⁊ regni nostri anno p̄rimo. Sic signata ꝑ
regē in suo cōsilio verone soilloit.

Epistola. ccccij.

Dat priuilegia trāseūtib⁹ ꝑ terras ⁊ do/
minia p̄ncipū vt sint liberi a grauaminib⁹.

Pius eps ⁊c. Francisco forcie duci mediolanen̄. s. ⁊ a. b. Bene cognitū pu
tamus eē tue nobilitati: piū sanctūq; ꝓpositū nr̄m succurrēdi fidei catho/
lice: ⁊ populi xp̄iani tutele cōsulendi. Id vnū opus mente agimus: id tot
sensibus sumus complexi ⁊ (qd antea inauditū est) ꝓpriū corpus ꝓ salute ouiū
nobis cōmissarū exponere decreuimus. Inuitauimus xp̄i fideles toto xp̄iano or
be: misimus lr̄as cū plenissimis indulgentijs: p̄mia vite eterne ꝓposuimus seq̄ē
tibus nos ad hoc certamē diuinū. Quo fit vt ꝯfidamus de benignitate dei q̄ plu/
res xp̄ianos vndequaq; cōuēturos: qui p̄sulē romanū pastorē orbis: patrēq; aīa
rū in bella ꝓ defensione sancti euāgelij vadentē sequent̄. Decet nos ad hāc par/
tē pie etiā respicere ⁊ curā gerere: vt q̄ crucē tollentes iuxta p̄ceptū dñi vias no
stras secuturi sunt: humaniter ⁊ benigne recipiant̄: ⁊ vt ipsi bene susceptos se vi
deāt ⁊ ceteri ad id auxiliū veniendū aient̄. Hortamur itaq; nobilitatē tuā: cui nō
dubitamus hoc sanctū opus cordi eē: vt in terris ⁊ dominijs tuis has facias or/
dinationes: mādesq; diligētissime obseruari. Primo vt peregrini oēs siue cruce
signati fuerint siue nō: q̄ ad hanc expeditionē venturi sunt: in oībus terris ⁊ locis
tuis omni humanitate ⁊ grā tractent̄: ⁊ sub grauib⁹ ⁊ formidabilibus penis ne/
mo p̄sumat eos dicto vel facto ledere seu molestare. Monete eorūdē venientiū
tā auree q̄ argentee ⁊ eree: expendant̄ ⁊ recipiant̄: videlicet ꝓ valore ⁊ p̄cio ⁊ pō
dere earū: nec a quoq̄ possint vel debeāt recusari. Uictualia cuiuscūq; generis ac

pāni ⁊ alia vtēsilia humano vsui necessaria. vēdant̄ solito p̄cio: nec cari⁹ extimēt̄ ꝙ hactenus ꝯsueuerūt. Uectigalia ⁊ gabelle nō exigant̄ ab eisdē. nec passus flumi nū aut portarū seu portuū ⁊ scafaꝝ soluere cōpellant̄. Deniqꝫ oī gr̄a humanita te ⁊ benificentia eos tractari facias. Decet em̄ fideles ad tā necessariū bellum ꝓ xp̄o vadentes oī auxilio ope ⁊ fauore ꝓsequi. Datū petrioli diocesis seneñ. Pon tificatus nostri anno. vj.

Copia cuiusdā breuis ad eundē. **Epistola. ccccüj.**

Dilecte fili intelleximus ea q̄ significata nobis tuo noīe fuerūt ꝑ dilectū filiū ottonē oratorē tuū. s. nobilitatē tuā iā adeptā eē ciuitatē ianueñ. qđ nobis singularē attulit leticiam. Quecūqꝫ em̄ tue generositati ⁊ ꝓspera succedē intelligim⁹: nō minori gaudio nos afficiūt ꝙ̄ si nos ad ipsos spectarēt. Oramus deū imortalē: cui⁹ benignitate tue felicitati oīa aspirāt: vt noua hec dominiȷ̄ acces sio felix sit ⁊ fausta: tibi liberisqꝫ tuis stabilis ⁊ diu ꝑmanēs: vt quo potētia tua au ctior erit eo ⁊ gloria ⁊ felicitas sit āplior ⁊ maiora fidei xp̄iane labāti subsidia im pēdere possis: ac exinde vniuerse italie totiusqꝫ xp̄ianitatis paci ⁊ quieti cōsulat̄. Nos em̄ nō sine diuino numine hec tā leta tibi venire arbitramur: vt q̄ optimā ꝑtē geris ad amplectēdū defensionē p̄pli fidelis: opes ⁊ facultates habeas: quib⁹ possis ea q̄ p̄clare cōcepisti exeq̄ ⁊ adimplere. Ceterū vt ꝓxime tibi scripsim⁹ flo rētini lente admodū ⁊ cūctant̄ se hn̄t in executione eoꝝ q̄ ex tua declaratione pol liciti sūt: hortamur tuā nobilitatē cui, scim⁹ eos merito plurimū tribuē, illos cohor teris ⁊ inducas: vt sine dilatiōe faciāt q̄ ꝓmiserūt: Angustia em̄ tp̄is ⁊ sūma ne cessitas q̄ instat nihil segniter aut tarde fieri postulat.

Copia cuiusdā breue ad ep̄m vintemilieñ: gubernatorē perusiȷ̄ queadmodū exigat stewrā ab illis. **Episto. ccccv.**

Carissime in xp̄o fili noscit serenitas tua: quo mētis feruore quo ardore aī amplexi sumus tutelā p̄pli xp̄iani vt etiā qđ prioribus seculis inauditū ē ꝓpriū corp⁹ ꝗuis senio ⁊ morbis affectū: ꝓ salute nobis cōmissi gregis la boribus ⁊ ꝑiculis obiectare nō formidemus: ſ magno aīo piū sanctūqꝫ ꝓpositū iādiu publicatū adimplē oīno intēdimus. Cūqꝫ res operosa sit: ⁊ nemini dubiū eē debeat magnā molē sūptuū nobis subeūdā eē: ad quā nequaq̄ substātia nr̄a est suffectura: quā quātacūqꝫ sit: cū corpe sił equo aīo exponē decreuim⁹. Reqsiuim⁹ a xp̄ianis oīb⁹ ⁊ p̄cipue a nr̄is ⁊ ap̄lice sedis subditis oportuna subsidia. Int̄ q̄s reqsiti perusini polliciti sunt certā pecunie ⁊ frumēti sūmā impēdere in subsidiū ꝗuis maiora ab ea ciuitate expectari debuissent: q̄ opulēta ⁊ potēs ⁊ inter ali as nr̄a ⁊ ecclesie romane maxima singularia bn̄ficia ⁊ indulta ꝯsecuta ē. Contēti tn̄ eramus eo qđ polliciti erāt arbitrātes bona fide eos adimpleturos in tp̄e q̄ xp̄o obtulerāt. Sed multū nr̄a decepta opinio est: ⁊ cū tempus adimplēdi ꝓmissi in stat: cernim⁹ parusinoꝝ dicta factis non respōdere. vt appareat eos simulate no biscū egisse ⁊ verba dari voluisse. Cūqꝫ eoꝝ ꝓmissa certis fucatis coloribus ⁊ ex quisitis velamētis palliare conent̄: ⁊ rē in lōgū ꝓtrahūt: dū labat̄ tp̄s vt vel nihil faciant eoꝝ que ꝓmiserūt vel parū ac pene nullū fructū afferāt opi. Sꝫ nos non hi sumus q̄ veros filios a falsis ⁊ verā deuotionē a simulata nō cognoscam⁹. Do lemus tn̄ vt par est ⁊ angimur aīo ꝙ perusini quoꝝ vt eos decet p̄cipuū studium in hoc scō opere futurū opinabamur: nō bona fide nobiscuꝫ incessisse videant̄ ſ nihil agūt. Cū deo res agit̄ q̄ falli nō pōt: ⁊ vt ē scrutator cordiū p̄mia diligētib⁹ se in veritate: penā vo reprobis statuit. Et q2 causa a nobis suscepta talis est vt ꝑ eius auxilio xp̄ianos oēs ob periculi magnitudinē nō solū inducere sed cōpel lere etiā merito debeamus: presertim subditos nostros. Et ne perusini se nobis verba dedisse iactēt. volumus vt eis iteꝝ cōmemores beneficia ⁊ priuilegia que a sede ap̄lica pre ceteris ecclesie ciuitatibus obtinent ostendas quātū deo immor tali debeant qui eos i sūma felicitate ⁊ quiete locauit. Aperias necessitatez fidei catholice demonstres fauorem nostrum. Deniqꝫ ꝙ̄ q̄ nobis ꝓmiserūt obseruare

vel negligāt vel ꝯtēnūt: ne se nos ludificasse gloriet̄: volumꝰ eis mādes nr̄o noīe
vt vsq̄ ad mediū mēsem maij instātis q̄ndecim milia ducatoꝝ auri de camera sol
uisse debeāt. Qđ si recusauerit vel distulerit: declares ipso facto. singulares ꝑso/
nas ipius ciuitatis excōicatas: ⁊ ciuitatē eccl'iastico subiacē interdicto. Et nihilo/
minꝰ decernimꝰ ⁊ mādamꝰ vt ꝑsone dicte ciuitatis earūq̄ bona vbilibet cōstituta
tā mobilia q̄ȝ imobilia in nr̄is ⁊ dicte eccl'ie ciuitatibꝰ ⁊ terris capiant̄ ⁊ detineāt̄
que ex nūc huic opi applicamꝰ ⁊ cōfiscamꝰ. Tu ṽo hāc rem toto pectore ꝯplectar[is]
atq̄ ita te erigas vt intelligamꝰ te nō pati vt bonis verbis ⁊ pollicitationibꝰ pos
sis illudi. Datū petrioli vt supra.

Responsio ducis mediolani ⁊ pollicet̄ in ꝑsona ꝓpria cōtra thurcū ire.

Epistola. ccccvj.

Litteras tuas beatissime pr̄ vt grauissimas ⁊ ornatissimas ita ardentissi/
mi desiderij plenas xp̄ianeq̄ reipu. studiosas nō minori delectatiōe q̄ȝ dolo
re: sūma tamē cū reuerētia vti par est legi atq̄ accuratissime ꝑlegi. In q̄
bus cū tāpie atq̄ elegant̄ xp̄iane religiōis fideiq̄ catholice calamitatē nō mō vt
l̄ris sat erat narratā: veꝝ sculptā effigiatāq̄ aduerterē: nō potui nō vehemēt̄ do/
lere ⁊ angi. Nā o tp̄m nr̄oꝝ ignominiā singularē. O ꝑpetuā etat̄ nr̄e infamiā. O
execrabile apud posteros nomē coꝝ q̄ viuunt. Hi populi q̄s cyrus vniuersa asia
subacta in citeriorē scytiā primꝰ ducere ausus est: q̄ vere a thamari vidua fusi pro
strati ⁊ ad interemptionē deleti sūt: regis capite i vtrē sanguinis misso. cū ex pro/
bratōne illa: satia te humano sanguie quē sitisti. Quos inde post tp̄m spacia a ꝑse
maiori cū apparatu. maiorīq̄ exercitu terra mariq̄ in greciā ductos q̄ȝ q̄sq̄ alius
quarūuis an se aut post se etatū nationū gentiū duxerit: temistocles ꝑua manu vi
cit: fudit: ⁊ in asiā redire coegit: alexāder macedo subegit. Et q̄ nō modo a roma/
nis olim reꝝ dn̄is: verūetiā a q̄busuis alijs impatoribꝰ nō secus ac femine fuga/
ti in ꝑtātē acti ⁊ pecoꝝ more domiti sunt: eosdem ꝑ ꝑ'os esse dixi. Nā etsi thurci illi
priscis his se populis immiscuerūt. coꝝ mollicies ⁊ vetus patrie ꝯsuetudo atq̄ habi
tus desides illos effeminatosq̄ reddiderīt: ita vt nomē dūtaxat thurcoꝝ apđ eos
māserit virtꝰ mox ēt i secūda generatiōe extincta ē. Quotiēs eīn post ea tp̄a a fini
timis victi sūt. Et ne lōga exēpla petamꝰ cū patrū nr̄oꝝ mēoria: eius q̄ hac etate
thurcis impat auus: sepiꝰ a tāberlano fusus. tandē captꝰ ⁊ cathenis nudus inie/
ctus est: nūc tādē proch dolor nō mō in europā trāsire ausi sūt: verū nobilissimam
illiꝰ partē ⁊ apud quā imperiū olim fuisse ferūt cū plerisq̄ alijs non ignobilibꝰ na/
tionibus occuparūt: diripuerūt. ferro igneq̄ vastarūt: tēpla dei sanctissima ⁊ ve/
tustissima ꝓphanarūt. cū maxima nō populoꝝ mō: verūetiā ꝓcerū ⁊ ipsoꝝ q̄ȝ pn̄
cipū immanissima strage. cū grauissima ⁊ ignominiosa nōis dn̄i nr̄i ihu xp̄i iniuria
velut scitas tua distinctiꝰ copiosiꝰ seriosius scribit. Errata dehinc mea ex illis cuȝ
facile recognouerim: ⁊ q̄ multis me deus optimꝰ: maximis donis gratijs bn̄ficijs
auxerit: nullo eīn grato studio fuerim ꝓsecutꝰ. Et qđ mihi grauiꝰ succensendum fo
re existimo: cū cōtumax illi vt ais rebellisq̄ fuerim: multaq̄ in legē s̄ca suꝑbe deli
querim: qđ neq̄ negare possum ⁊ facile fateor: nullo saltē digno ope satisfecerim
dolui quidē: atq̄ vehement̄ ingemui. Cū tn̄ quibꝰ ꝓcellis q̄busue periculis petri
nauicula agitet̄ l̄re tue me attētū reddiderūt: etsi pleraq̄ alia hoc vnū vel maxie
lenito dolore in spem parit̄ delectationēq̄ me ṽtit q̄ intelligam te q̄si celo ad hanc
rē diuinisso rectore ad salutis portū: ⁊ q̄dē incolumē eā reducere fore. Accedit ad
hoc potentissimi illiꝰ principis philippi ducis burgūdie votū insuꝑabile laudeq̄
immortali dignissimū: cuiꝰ virtus potētia auctoritas ad spem ipam plurimū confe/
rūt. Verū ne ep'le modū excedā: ad eā partē me cōferā: vn̄ ois l̄rarū tuarū videt̄
oriri intentio. Hortat̄ me sanctitas tua: ac multis ⁊ quidē robustissimis teq̄ ipo di
gnissimis argumentis: suadet pia atq̄ iusta arma ꝓ salute publica in machometē
mōstrū spurcissimū cape: magnanimiq̄ philippi imitari exēplū. Et vel in primis
suꝑmā maiestatē tuā sequi: q̄ ⁊ eternā filij dei repn̄sentat ⁊ vices illiꝰ gerit in terris

Fateoꝛ btiſſime pr̄ nullā ēē ad eternā felicitatē aut expeditioꝛē aut certioꝛē viā
aut fama ⁊ glīa dignioꝛē q̄ꝫ qđ ſupeſt mihi vite ꝓ noīe ⁊ glīa illiꝰ exponē q̄ hūanā
ſe induit carnē. ⁊ moꝛi elegit quo hūanū genꝰ nō moꝛtale mō ꝓ pctō: ſ͛ moꝛtuū
factū ad vitā reduceret ſempitnā. Fateoꝛ me philippo maioꝛē natu nō ēē. Veꝝ
rei militarꝭ ſcīa ꝟtute auctoꝛitate felicitate ꝓꝓꝛijſq̄ꝫ neceſſarijſq̄ꝫ impatoꝛis mūe-
ribꝰ nō mihi mō. ſ͛ oībꝰ multaꝝ etatū impatoꝛibꝰ pferēdū ēē. Mūera clariſſimas
eiꝰ victoꝛias: gētes domitas: natiōes ſubactas: ꝓplos ſub impiū miſſos: ⁊ tādē re-
rū ab eo geſtaꝝ glīaꝫ aū oculos pone. q̄ꝝ teſtis ē germāia. teſtis gallia. teſtis bri
tānia. q̄ꝫ q̄ꝫ ſcitati tue lōge notioꝛes ēē q̄ꝫ mihi certioꝛ ſint. Et facile inde intelliges
eū dignū ēē i quē moles tāti ⁊ tā ampliſſimi impij deferat̄: ⁊ cuiꝰ auſpicijs xpiana
arma ⁊ ſigna militaria moueāt̄. Hūaniſſimū eū atq̄ꝫ modeſtiſſimū pncipē ⁊ di-
gnitatē tuā clemētiſſimā ac ſapiētiſſimā ſcio. Sꝫ vereoꝛ ne vires meas pace vtri
uſq̄ꝫ dixeri ſupꝛa modū exiſtimātes opinione fallari. Nolīꝫ tn̄ btitudo tua dictū
h̄ opinet̄: q̄ equū hūeris meis fugiā onꝰ iponi. quoue parē tibi foꝛtaſſis recuſem.
Parebo em̄ ibo q̄ iuſſeris: ⁊ oīa pagā q̄ xpianū hoīeꝫ ⁊ tue ſcitatis ſtudioſiſſimuꝫ
decet. tū ob reuerētiā clauiū: timoꝛē dei ⁊ pietatē i ꝓximū. tū q̄ꝛ inata q̄dā idigna
tione afficioꝛ q̄ꝛ etas nr̄a tāta ⁊ tā iſigni ignominia notata ſit. Opinarꝭ ne btiſſime
pr̄ q̄cq̄ꝫ vel nature mee cōmodiꝰ vl' ꝯſuetudi aptiꝰ q̄ꝫ exercitiū caſtrēſe: ꝑſtim in q̄
ab adoleſcētia mea educatꝰ ſuꝫ ⁊ vſq̄ꝫ ad hāc etatē ꝟſatꝰ. Pax m̄ fateoꝛ ⁊ in p̄mis
italica placet: ꝓ q̄ edificāda ꝯſeruāda āplificāda: nullā opaꝫ: nullū ſtudiū: nullā
iduſtriā aut p̄termiſi aut ꝑtermiſſurꝰ ſuꝫ. Verū ociū tāq̄ꝫ nature mee inimicū ab
hoꝛrēdū ſp̄ fugiēdūq̄ꝫ iſtitui: q̄ velut ſcribis teſtāt̄ q̄ꝛ medici i hāc nouiſſimā q̄ me
ad exitiū ꝓpe inuaſit valitudinē incidi. Neq̄ꝫ vxoꝛis igit̄ aut natoꝝ blādimenta:
neq̄ꝫ delectatio pncipatꝰ: neq̄ꝫ deliciarū mollicies i ociū me cōpellūt: neq̄ꝫ laboꝛes
⁊ picula q̄bus aſſuetus ſuꝫ a capeſſendo bello h̄ abhoꝛrebūt neq̄ꝫ neceſſarioꝝ aut
amicoꝝ ꝯſilia mētē ab inſtituto diuertēt: q̄n xpi crucē ſequar: q̄n facultates oēs
meas ⁊ ipaꝫ q̄ꝫ vitā ꝓ xpiana religione tuēda exponā. Sꝫ ſup̄ oīa ꝓ eterna feli-
citate adipiſcēda: quā p̄ ꝓphetas p̄mū deꝰ: inde p̄ filiū: nūc p̄ te hiis oībꝰ ꝓponit: q̄
caput ſuū ꝯ blaſphematoꝛes ⁊ inimicos fidei catholice deuouerit. Cōſueui btiſſi
me pr̄ ab ānis etiā minꝰ grauibꝰ fidelia amicoꝝ ⁊ neceſſarioꝝ cōſilia: ⁊ q̄dē attēte
ſtudioſe diligēt̄ audire ideq̄ꝫ ꝓ p̄uatꝭ aut publicis negocijs: qđ meliꝰ arbitratꝰ ſuꝫ
eligē deliberare diſponē: facē. Nūq̄ꝛ ſatꝭ apud me ꝓbata ē eoꝝ ꝯditio: q̄ cū apud
eos ſūma impij vl' regiminis ſit regi malūt q̄ꝫ regē. Exiſtiat ne clemētia tua apđ me
ēē quēq̄ꝫ q̄ i eū furoꝛē vl' demētiā ꝟgeret q̄ dignitatꝭ mee curā q̄ ſalutꝭ publice ſtu-
diū: q̄ felicitatꝭ deſideriū diſſuadē auderet: aut me tāte foꝛtaſſis ignauie: vecoꝛdie
deſidie vt tā facile i falſoꝝ ſuaſoꝝ ſnīaꝫ trahēt: deꝰ a me piꝰ hāc mētis ſtupiditateꝫ
auertat: neq̄ꝫ ſtatꝰ ēt mei iacturā foꝛmido. Eſt mihi vt tu dicis vxoꝛ ꝟtute ac rerū
exꝑiētia p̄dita: n̄ minꝰ dilecta q̄ꝫ deſiderata a ꝓplis. Eſt ⁊ galeaciꝰ p̄mogēitꝰ meꝰ iā
grādis ⁊ ſupꝛa etatē prudēs. Sūt ⁊ veneti nō federe ſolū mihi ſ͛ amicitia ſinglari
beniuolētiaq̄ꝫ ꝯiūcti. Floꝛētinos eo loco hēo q̄ tu ipē dicis. A xpianiſſimo frācoꝝ
rege in oēm caſuꝫ fauoꝛē rebꝰ meis auxilia: ſubſidia: p̄ſidia: p̄ſtolarer. Cū ceteris
ꝟo finitimis nulle mihi ꝯtētiones nulle ſimultates nulle inimicitie ſūt. Et ſup̄ oīa
dei mihi filiū ſpero ꝓ cuiꝰ glīa ⁊ noīe pugnaturꝰ ſuꝫ optimū defenſoꝛē. Itaq̄ꝫ neq̄ꝫ
etas neq̄ꝫ molliū deliciarū cupiditas. neq̄ꝫ domi reꝝ meaꝝ metꝰ: neq̄ꝫ pecūiaꝝ de
fectꝰ q̄bus te iueniēdis optimā opaꝫ nauatuꝝ exiſtīo: a ſciſſimo me deſiderio tuo
atq̄ꝫ ab inſtituto meo diuertēt. Vereoꝛ tn̄ btiſſime pr̄ ne circa duo nos breuitas
tp̄is vꝛgeat: ⁊ q̄ꝛ ad tātū apparatū terra mariq̄ꝫ diſponēdū quātꝰ huic maxie expe
ditionis moli neceſſarius ē: paꝝ ad ver vſq̄ꝫ primū ſpacij datū ēē exiſtimē: ⁊ q̄ꝛ q̄ꝛ
pleriſq̄ꝫ malis p̄ſtine egritudinis reliquijs tencoꝛ. q̄ niſi quotidie magno ſtudio
⁊ diligētia curarent̄ i maximū me piculū traherēt. Inſtituerūt medici adhibito
magni examis ꝯſilio balneis illas curare atq̄ꝫ ꝯſumē pollicēt̄ q̄ꝛ illis me ad ſalu-
brē ⁊ integrā valitudinē reſtituere. qđ ſi factū vt ſpero fuerit aliaq̄ꝫ (qđ deꝰ auer-

Rex francorum

tat)legitima cā nō aduerterit:institui q̄ctū supest mihi vite ꝓ defendēda xpiano-
rū religiōe:ꝓ fide catholica ampliāda ꝓ dei euāgelio ꝯseruādo:ꝓ machometis
idolatria ex scissimis dei tēplis iā nō solū ꝓphanatis ꝗ adulteratis:pessundāq; di-
rutis:expellēda deducere. Nā si decius pariter ꝛ decij fili9:ꝓ senatus ꝑpliq; sui
victoria:si pleriq; alij romani ꝓ patria:si innumerabiles pene oim̄ etatū gentiuꝫ
nationū ꝓ mortali duntaxat gloria sese deuouerūt:q̄d nobis faciendū:qb9 celestis
glīa ac beatitudo eterna ꝓponit. Ibim9 ꝑfecto in expeditionē hāc:ꝛ ꝑtē nr̄am ꝓ
incorruptibili corruptibilē:ꝓ celesti terrestrē:ꝓ eterna mortalē:ꝓ ꝑpetua caducā
exponem9. Et q̄q̄ ꝓ tua singulari prudētia magnaq; reꝝ exꝑientia oportune te
desiderasse existimē:q̄ ad hāc maximā expeditionē necessaria sint:tua tn̄ singula-
ri bonitate ꝛ clemētia fretus:velut q̄ rei bellice studiosissim9 fui dicā quid sentio.
Primū qđ in bellis suscipiēdis ꝯsiderādū est:ꝛ magno cōsilio explorandū:quan
ta sit inimicoꝝ potētia: quāt9 ꝛ q̄lis exercit9:q̄ sit eoꝝ militādi disciplina atq; in-
dustria:q̄ locoꝝ situs:q̄bus vel se valeat exteris ꝑsidijs auxilijsq; tueri vel impu
gnare hostē atq; repellē. Dehinc ita se ad belluꝫ parare:vt optia spes de victoria
habeat. Thurcoꝝ quidē potentiā adeo spernēdā. vt q̄ ad victoriā necessaria sūt
negligam9 nō censeo:neq; vt ab inferēdo bello desistam9 timēdā. Uide q̄d capta
istinc ad me trāsmissa:dehinc illa eadē diligenti9 ac maiore studio a viris (vt par
ē credē)inimicaꝝ viriū ꝛ facultatū exꝑtis:examiata atq; digesta ondāt. Trecēta
milia militū thurcoꝝ imꝑatorē ducturū fore affirmāt: plerosq; deinde alios ma
chomete secte reges:tuꝫ ob eoꝝ ꝑfidiā:tuꝫ q sibi ac reb9 suis gentib9 populis re-
gnis timebūt:thurcoꝝ ruinā desolationēq; passuros nō recte existimāt. Ad que
lr̄e tue eos populos inermes effeminatos imbelles eē rn̄dent. Fateor q̄ꝫ beatissi
me pater maxiaꝫ eoꝝ ꝑtē eiusmōi eē. Ueruꝫ in armis bellicisq; expeditionib9 vti
facile meminisse possum9 multos etatē nr̄e annos cū maxia xpianoꝝ strage versa
ti sunt:arma hn̄t ad emin9 cōminusq; pugnādū. Pro eoꝝ lege atq; imꝑatore non
mō parere impio ꝗ mori q̄ꝫ docti atq; parati sūt. Hn̄t ꝑterea ꝛ ad inuadēdū ꝛ ad
fugiēdū equos agiles corpaq; eoꝝ agilia. Adde etiaꝫ castris sexdecim vt plures
affirmāt pugnatoꝝ milia q̄s zanectarios vocāt robur firmamētūq; militie pha-
langis, instar armis assuetos:rei bellice exꝑtos diuersaꝝ nationū diuersarūq; gē
tiū mercede ꝯductos. Huic sicut nō timēdo ita nō spernēdo exercitui q̄les ꝓ adi
piscēda victoria vires opponēde sint. q̄lesq; exercitus ꝯducēdi:ꝛ si cū philippo ce
terisq; in tuis lr̄is noiatis satis erit gentiū italicaꝝ eaꝝ. s. q̄ in hāc expeditionē du
cent ad mōstruꝫ ꝗ virulentū ꝛ fetidū ꝯculcādū:te nō ꝓuidisse mō ꝗ ꝓuidisse cer-
tior sum. Noui eni sicut acumē ingenij ita ꝛ maxiaꝫ rerū exꝑientiā:ita singularē
atq; ꝑe diuinā sapiaꝫ tuā. Itaq; aliarū te nationuꝫ xpianarū ꝑncipes potētatusq;
ad supplēdas exercit9 tui vires aut vocasse aut vocatuꝝ nō dubito. Et q̄q; cōmo
nitiones has ꝑsumptione certe nō carere q minuerā instrui velim plane cognosco
fidelit tn̄ benignitati tue dictas pie atq; humane suscipias oro. Si igit vt soles ce
tera oia:ita hec q̄ꝫ recte instituisti:nō mō europa machometeā idolatriā depelle-
mus:verū xpiana signa in asiā traducem9:irlm̄ dei sacrariū recuꝑabim9. Ihu no
mē fidēq; catholicā sanctūq; euāgeliū i ea loca restituem9:in q̄b9 ꝑ aplos tradita
oliꝫ atq; ꝓpagata fuerāt:desideratū triūphū romā ad sedē tuā reportaturi. Capi
toliū q̄ꝫ obliterata laurea barbaricis orientaliū ꝑploꝝ spolijs cingem9 quib9 tandē
lateran. petriq; basilicā exornabim9. Ueꝝ qm̄ huic expeditioni ꝑntiā tuā ꝑstatu
rū affirmas:cogitāti mihi atq; ipm accurate pensanti:quid vtilitatis ad hac rem
gerēdā. q̄due detrimēti ea ipa afferre valeat:multis hinc atq; inde argumentis.
ꝛ q̄dē firmissimis agitata mens neq̄t nō trahi in varias diuersasq; sniās: ꝗ vsū
quietē mihi ipam speiq; optime plenā reddit q intelligā rē hanc a te mature vt
ei9 mos exposcit grauit studiose diligēter ꝯsideratā. Itaq; q̄cq̄d a te excogitatuꝫ
deliberatūue fuerit:id mihi nō humano ꝗ diuino ꝯsilio factū eē ꝑsuadebo. Datū
mediolani. viij. kal. nouēbris. Anno. M. cccc. lxviij.

Rusticus Vespere tergebat urtica culum
Dicens haec verba Daemon non ...

Hortaꝛ rōnibꝰ ne virum
ꝓhibeat ire cōtra thurcū.

Epistola.ccccvij.

Pius eps ſuus ſuoꝝ dei. Dilecte filie nobili mulieri blance mediolani du
ciſſe. S.ꝛ.a.b. Virū tuū aduerſus impios thurcos arma ſumē iubet deus
hoc eīn ei ſcribimꝰ vide ne obſtes. Periculoſuꝫ ē diuine volūtati reſiſtere
Periclitaꝛ xpiana religio. In foribꝰ hoſtes aſſunt. Prope ad radicē poſita eſt ſe
curis. niſi vigilamꝰ: niſi forti aīo reſiſtimꝰ hoſti: actū eſt de nomine xpiano. Spes
magna ſalutis in tuo viro ſita eſt ſi ſumpſerit arma ꝛ ſcutū ductorē qꝫ ſe xpianis ꝑ
buerit: liberabit dn̄s in manu eius populū ſuū ꝛ imaniſſimū draconē ꝯteret. Qd̄
ſi ꝓuinciā hanc recuſauerit: nec diuine vocationi paruerit: ceteri quoqꝫ ſe ſubtra
hent: impedieꝛ qꝫ ſua culpa xpiane fidei expectata defenſio: qd̄ de ſua magnani
mitate haudquaqꝫ putamꝰ: cui magna ſemꝑ ꝛ p̄clara cordi fuerūt. Teipſaꝫ vere
mur ne viri ꝓpoſito aduerſeris ne retētes ire volentē: obijcieſqꝫ more mulierum
mille pericula amantis eſt ab amato nō poſſe diuelli. Concedimꝰ iſta cōiugio nec
miramur acerbā tibi futurā eius abſentiā: ſic maritalis expoſcit affectio: ſ maior
eſt xpi charitas. Si plus virū q̄ deū diligis nō es deo digna. In euāgelio h legiſti
Deo nihil negari pot. Caue ne tui amoris cā virū a deo ſeiungas. Odire hoc eēt
nō amare. Noli eē impedimēto his q̄ diuina maieſtas ordinat. Recordare quot
accepiſti a deo bona: nec velis ingrata videri. Deus hūc tibi quē diligis virū de
dit: audebis ne ꝓ paruo tp̄e repoſcenti negare. Cōceſſuꝫ in multos annos: i pau
cos menſes ꝯcedēti nō ꝑmittes. Caue ne celeſtē maieſtatē offendas: in cuiꝰ ma
nu eſt virū tuū auferre cū velit: nihil ei negandū eſt q̄ pōt cogere. Siue veniat cō
iunx tuus vt ea faciat q̄ iubeꝛ. ſiue deleat peccata ſua hoc itinere ꝛ ſue ſaluti cōſu
lat: eris tu q̄ꝫ meriti ſui particeps: ſi ꝓ ſeruitio dei mariti abſentiā equo aīo tule
ris. Propone tibi ꝛ cōiugi moriendū eſſe aliqñ: ꝛ ꝙ etate ꝓuecti ambo diu ſimul
in h ſeculo eē nō poſſitis. Fugit vita mortalis ꝛ qˀ fumꝰ cito euaneſcit: q̄rēda ē al
tera q̄ neqꝫ moleſtias habet neqꝫ finē. Illic theſaurizandū eſt illuc aſpirandum.
Si virū tuū in ꝓuinciā ſibi decretā iuſſeris ire: aut ire volentē nō impedieris ꝛ
illi ꝛ ſibi optime ꝯſules: ambo poſt hanc vitā cū xp̄o regnabitis: alioqn ꝛ illi ꝛ ti
bi timemus. Hortamur igiꝛ ne viam viri impedias: ne abſentiā parui tp̄is inui
ta ſuſtineas. Redibit ne dubita cito ad te glorioſus. gaudebiſqꝫ ꝛ tui ꝛ ſui cā. Am
bo in hoc opere celeſtis vite premia cōſequimini: ꝛ qui fuiſtis in hoc mundo feli
ces: in altero eritis beati pius ꝛ miſericors deus in aīo tuo ponat que ſue ſunt be
neplacita voluntati. Datū rome.

Mandat electū epm̄ aſſumere
ꝛ nullis aduerſis cōtraire.

Epistola.ccccviij.

Pius ꝛc. Dilecti filij. S.ꝛ.a.b. Cōmiſſa nobis deſuꝑ cunctoꝝ fideliū cura:
nos vigilare cogit: ne ſathan diuiſionis auctor aduerſariꝰ nr̄ ꝑualeat: ꝛ cre
ditas nobis oues aut mactet aut diſſipet. Hinc ē ꝙ cauſe eccl'iaſtice liber
tatis ꝛ iuriſditionis cōſeruande ꝯtra vos ꝑ dilectū filiū electū leodieñ. dn̄m vr̄m
mota: ꝛ ob hoc eccl'iaſticū interdictū poſitū: offeratiſqꝫ vt intelleximꝰ ea q̄ ad huiꝰ
differētie ſublationē oportuna creduntꝛ. Dignū arbitrati ſumꝰ vt vices noſtras i
ea cauſa taliter interponamꝰ ꝙ eccl'ia leodieñ. releueꝛ ꝛ diuinus cultus reſumaꝛ
atqꝫ inter vos ꝛ ip̄m dn̄m vr̄m bona pax ꝛ cōcordia fiat ꝛ ꝯſerueꝛ. Ob quā rem
feliciter ꝑagendā mittemꝰ de ꝓximo virū ꝓbatū ſufficiēti de hac ꝑtāte fulcitum.
Quapropter vos in charitate hortamur: atqꝫ ap̄lica auctoritate diſtricte p̄cipiē
tes mādamꝰ ne ꝑ vos aut ꝑ vr̄os ſeu aliū quēqꝫ dicto dn̄o vr̄o electo. ſeu alijs q̄
buſcūqꝫ in hac cā aduerſarijs moueatis guerras: aut via facti cōtra ip̄os quicqꝫ
attentare p̄ſumatis: ſ venturū ad vos noſtri ex parte expectetis: ne ſanguinis ef
fuſio (ſi qd̄ abſit interuenerit) deū offendat ꝛ cām ipſam difficiliorē deſperatāqꝫ
reddat. Datum rome apud ſanctū petrum ſub anulo piſcatoris die. ij. Janua
rij. Anno. M. cccclxiij.

Penitet olim cōposuisse tractatum de duobus se amātibus.

Epistola. ccccix.

Ractatū de amore olim sensu pariterq; etate iuuenes cū nos scripsisse recolimus karole fili dilectissime penitētia īmodica pudorq; ac meror aīm nostrū vehementer excruciant. quippe qui sciamus quiq; ꝓtestati expresse fuim⁹ duo contineri in eo libello: apertā videlȝ sed heu lasciuā nimis pruriētemq; amoris historiā: ⁊ morale quod eā consequit̄ edificās dogma. Quoꝝ primū fatuos atq; errantes video sectari ꝗ̄plurimos. Alterū heu dolor pene nullos. Ita inprauatū est atq; offuscatū infelix mortaliū genus. De amore igit̄ qua scripsimus olim iuuenes cōtemnite: o mortales atq; respuite: sequimini que nunc dicimus ⁊ seni magis ꝗ̄ iuueni credite. Nec priuatū hominē pluris facite ꝗ̄ pontificem. Eneam reiicite: Pium suscipite. Illud gentile nomē parentes indidere nascenti: hoc christianum in apostolatu suscepimus. Porro si quem descripsim⁹ curiali lucretieq; amorem deuoti vt accepimus. O miseri: O insipiētes perlegitis huc propensius iamiam accedite. Quando quidem non duorum modo: sed omnium amorē: immo vt poete fingunt deum amoris cupidinem quanto valemus ingenio quanto possumus artificio describemus. Si artem queritis o scriptorum nostrorum curiosi lectores: plus artis profecto hic ꝗ̄ ibi reperietis. Si fructum: si compendium: si ornatū hic totus est fructus compendium totum: de ornatu aliorum detur iudicium.

Idimus effigiem lasciui nuper amoris
Que nimium mentem mouit imago meaȝ
Nec barbā malis: nec corpe tegmen habebat
Nudus terga manus pectora crura pedes
At humeris ale suberant ⁊ flexilis arcus
Lumina sub tenero ceca supercilio
Cur puer imberbes nulla lanugine malas
Cur melius nulla corpore veste tegat
Lumine cur careat pharetram cur gestet ⁊ arcum
Cur habeat pennas calliopea refer
Sic ego. Sic retulit quesitas ilico causas
Maxima pegasei calliopea chori
Qui sapit euitat malesana cupidinis arma
Et tm̄ pueros intrat ineptus amor
Siue ꝙ est puero similis qui cepit amare
Et perit mente. pingitur inde puer
Pingit̄ ⁊ nudus. nullum seruare pudorem
Et meminit simplex ⁊ manifestus amans
Pingitur ⁊ cecus quia non bene cernit honestū
Nec scit quo virtus quo ferat error amans
Vel quia que peccet credat secreta latere
Cuncta nec in sese lumina versa videt
Sic est omnis amans sic se sic omnia nescit
Consilium famam federa iura deos
Aurea ꝙ curuo torquebat spicula cornu
Pungere corda ferus significatur amor
Or leuibus volucres humeris suspendeat alas
Causa est: huc illuc ꝙ leuis errat amans
Vel ꝙ amor cursum non semꝑ seruat eundem
Nunc abiit ⁊ paruas post redit inde moras
Dixerat ⁊ pressis ommutuit ora labellis

Effudi tales protinus ore sonos
Quā vidi effigiē pharetrā gestabat ⁊ arcū
Fax tamen in dextera non fuit vlla sua
Sed quoniā veterum finxere poemata vatū
Quos ego quid temere cōmemorasse putem
Dic quare nam tedas fertur gestare cupido
Dic precor armatas cur habet igne manus
Quesitam verbis respondens musa duobus
Sic leuiter causam reddidit. Erit amor
Accipe lasciui quenam sit amoris imago
Carole cypriace gloria magna soli
Ut melius miserū caueas dum noris amorē
Et redeas ad te dum mea metra leges

On insule igitur vt est apud lactantium quidam poeta triūphum cupidinis describens non modo potentissimū deorum cupidinē: sed etiā victorem facit. Enumeratis em̄ moribus singulorum quibus in potestatem cupidinis ditionēq; venissent: instruxit pompam in qua iupiter cum ceteris diis ante currum triumphantis ducitur cathenatus. Eleganter id quidem a poeta figuratum: sed tamen non multum distans a vero. Qui enim virtutis est expers: qui cupiditate aut libidinib⁹ vincitur malis. non cupidini vt ille finxit sed morti subiectus est sempiterne. Stultus aūt marcus tullius inquit lactantius qui gayo verri adulteria obiecit: eadem enim iupiter quem colebat admisit qui p clodio sororis incestum. At illi optimo maximo fuit ⁊ soror ⁊ coniunx. Quis est ergo tā excors qui hunc regnare in celo putet: qui ne in terra quidem debuit. Aspice quoq; phos vite magistros moresq; eorum ⁊ vitam diligenter inquire: ⁊ inuenies paucis exceptis iracundos: cupidos: libidinosos: arrogantes: proteruos: ⁊ sub obtētu sapientie sua vicia palliantes: cum domi faciant ea q̄ in scolis arguissent. Mētior fortasse accusandi gratia. Nonne idipsū tullius fatet̄ ⁊ querit in hec verba Quotus quisq; phorum inuenit̄: qui sit ita moratus: ita animo ⁊ vita institutus vt ratio postulat qui disciplinam non ostentationē scientie legem vite putet: qui obtemperet ipse sibi ⁊ decretis pareat suis. Uidere licet alios pecunie cupidos: alios glorie: multos libidinū seruos: vt cum eorum vita mirabiliter pugnet oratio. Hec cicero. Qua de re coacti sunt q̄plures: hi vero maxime qui sequunt̄ in venerem. inq; libidinosos ⁊ molles: immo in brutales veneris mundiq; amatores taliter exclamare.

Prudentius
Ha venus ad nutum trahis omnia numina celi
Astra moues alioq; rotas errore planetas
Accendis gelidam sub fratris lampade phebem
Tu fera: tu ceca: ceci tu ianua leti
Corpora tu maculas animas in tartara mergis
Abde caput tristi: iam feruida pestis abysso
Occide prostibulū: manes pete: claudere auerno
Inq; tenebrosum noctis detrudere fundū

Architrenius
Combussit frigium pastorem pergama grecos
A veneris surgens faculis amor ignis ⁊ ira
Canduit alcbides veneris messiq; fauilla
Hoc sale sal hominū salomon insulsos amari
Demeruit: morē qui amaro gessit amori

Iuuenalis
Sunt qui vicia herculis inuadūt ꝛ de virtute loquuti
Clunem agitant ego te ceuentem sexte verebor
Infamis varillus ait: quo deterior te
Loripedē rectus derideat ethiopem albus
Lactantius. Igit̄ qui docent tm̄ nec faciunt: ipsis p̄ceptis suis detrahūt pondus
Quis em̄ obtempet cū ipi p̄ceptores doceāt nō obtēperare. Bonū est recta ꝛ ho
nesta precipere sed nisi ꝛ facias mendaciū est. Et est incongruēs atq̨ ineptū: non
pectore sed in labijs habere bonitatē.
Seneca in epl̄is. Plerīq̨ phoꝝ tales sunt vt sint deserti in conuiciū suū. Quos si
audias in libidinē in auariciā in ambitionē perorātes: iudiciū suū ꝓfessos putes
adeo redundant ad ipos maledicta in publicū missa. Quos nō aliter intueri de-
cet q̄ medicos: quoꝝ tituli remedia habent pixides venena. Quosdā ꝟo nec pu
dor tenet vicioꝝ ſ patrocinia turpitudinis sue fingūt: vt etiā honeste peccare vi-
deāt̄. Faciet em̄ sapiēs q̄ nō ꝓbabit vt etiā ad maiora trāsitū inueniat. ſ relinq̄t
mores bonos ſ tpi aptabit ꝛ quib⁹ alij vtunt̄ in gloriā aut voluptatē vtet̄ agēde
rei cā. Lactanti⁹ institutionū libro tercio aristippo cirenaicarū mgr̄o cū thaide
nobili scorto fuit ꝯsuetudo. Qđ flagiciū grauis ille ph̄ie doctor sic defendebat vt
diceret multū int̄ se ꝛ ceteros thaidis amatores interesse q̄ ipse haberet thaidem:
alij a thaide haberent̄. O p̄clara ꝛ bonis imitāda sapiētia. Huic viro liberos in
disciplinā dares: vt disceret hr̄e meretricē. Aliq̄d int̄ se ꝛ ꝑditos interesse dicebat:
q̄ illi sua bona ꝑderēt ipe grat⁹ luxuriaret̄. In quo plane sapiētior meretrix fuit
q̄ sic ph̄m habuit ꝓ lenone: vt ad se oīs iuuētus doctoris exemplo ꝛ autoritate
corrupta sine vllo pudore cōcurreret. Quid ſ interfuit quō ph̄s ad meretricē fa
mosissimā cōmearet: cū eū populus ꝛ riuales sui viderēt oībus ꝑditis nequiorē.
Nec satis fuit ita viuere ſ etiā docere libidines cepit: ac mores suos de lupanari
ad scolas trāstulit: disserēs voluptatē corpis esse sūmū bonū. Que doctrina exe-
crabilis ꝛ pudenda nō in corde ph̄i sed in sinu meretricis est nata.

Episto. CCCCX.

Referat thurco fidei nostre veritatē ꝛ col-
lidit errores machometi atq̨ sectā suam.

Pius eps̄ seruorum dei. Illustri machometi principi thurcoꝝ. Timorem
diuini nois ꝛ amorē. Scripturi ad te aliq̄ ꝓ tua salute ꝛ gloria. proq̨ cōi
multaꝝ gentiū cōsolatione ꝛ pace. Hortamur vt benigne audias verba
nr̄a nec prius damnes q̄ iudices: nec pri⁹ iudices q̄ singula diligenter intelligas
Accipe que scribim⁹ in bonā partē ꝛ vsq̨ in finē patiēter audi. Si bona sunt que
suadem⁹ amplectere. sin mala respue ꝛ in ignē mitte. Neq̨ idcirco epl̄a3 reijcias
q2 xp̄iani hois est: ꝛ ei⁹ xp̄iani q̄ ceteris p̄est. Nō em̄ te odio ꝑsequimur: neq̨ tuo
insidiamur capiti q̄uis nr̄e religiōis hostis existas: ꝛ armis xp̄ianā vrgeas plebē
opibus tuis nō tibi sum⁹ infensi: diligim⁹ iubēte dn̄o inimicos nr̄os. ꝛ ꝓ ꝑsecuto-
rib⁹ nr̄is oram⁹. Sapientib⁹ ꝛ insipiētib⁹ debitores sum⁹ ꝛ oēs cupim⁹ fieri saluos
grecos: latinos: iudeos: saracenos: oībus optamus bona. S3 scim⁹ vera bona ne
minē assequi posse. q̄ extra euāgeliū degit: ꝛ a xp̄o dn̄o nr̄o est alienus. Noli aūt
aures claudere aut oculos auertere: cū xp̄m noīam⁹ quē machometea lex in qua
natus es ꝛ virū sanctū ꝛ ꝓphām magnū: ꝛ virginis filiū: ꝛ miraculis claru3 dicit
Multa tibi ꝑ eū ꝛ maxima bona aduenient si ei credideris ꝛ eius sacris initiari
volueris. Horresces hec cū principiū accipies: ſ audienda est tota lex. deinde iu-
diciū ꝑmendū. Audi: quo tendim⁹. Multa tibi ꝛ tuis ꝓgenitoribus cū xp̄ianis
bella fuerūt. Multus sanguis effusus est. Multe vrbes delete. Sacre edes incē
se. Rapte virgines. Violate matrone. Vastati agri. Scelera ꝑpetrata sunt. que-
cūq̨ in mente venire possunt du3 thurcus ꝛ xp̄ian⁹ vter impet gladio contendit.
Tibi vt fama ꝛ opa ipa loquunt̄: ingens desideriū est xp̄ianos sub iugū mittere:
ꝛ imperiū latini nois obtinere. Et sunt fortasse qui hoc facile suadent: ꝛ oīa tuis

armis peruiā dicunt: ⁊ alij tuas vires amplificantes xpianas attenuant. alij in di-
uisionibus ⁊ odijs que gentē nostrā excedūt spem collocant: haud difficile existi-
mantes eos vinci ab exteris posse: qui domi dissident. Nos nō ita ignarū te credi-
mus nr̄arum rerū. quin scias quanta est xpiane gentis potentia ꝗ valida hispa-
nia: ꝗ bellicosa gallia: ꝗ populosa germania: ꝗ fortis britānia: ꝗ audax polonia:
ꝗ strenua hūgaria: ꝗ diues ⁊ animosa ⁊ bellicarū perita rerū italia. Sola hunga-
ria diu ꝓgenitores tuos ⁊ teipsum fatigauit. Octuagesimū iam annū aduersus
hungaros thurcoꝝ signa ferunt̄: ⁊ adhuc circa sauum ac danubiū herent. vna te
gens tuasqꝫ vires agitat: quid facias si tibi cuꝫ italis aut gallis aut germanis res
fuerit amplissimis ⁊ robustissimis populis. Fortasse est qui dicat iustinianū im-
peratorē constantinopoli sedentē misso in italiam bellisario: cū parua manu mi-
litum perditā romam ⁊ reliqua loca vsqꝫ ad alpes recuperasse: nec te iustiniano
minorē eē. Caue ne te fallant adulatores: domestica regū ⁊ assidua pestis. faciles
principes magna de se loquētibus aurē prestant atqꝫ idcirco sepe decipiunt̄. Ra-
rus est qui non se vero maiorē credat. Iustinianus vniuerse grecie ⁊ illirici ⁊ asie
⁊ libie dn̄s erat: ⁊ italiā nō acquisiuit: sed recens perditā recuꝑauit: ⁊ a gothis gē-
te barbara: non ab italis abstulit: nondū amor impij romani in mētib⁹ italis refri-
xerat: neqꝫ vllus erat qui barbaricū iugum equo animo ferret: cuncti arma pro
imperio ⁊ pro patria magnis animis susceperūt. nec tam bellisarius italis liber-
tatem restituit ꝗ itali suum decus vendicarunt. Tui progenitores nūqꝫ aut pos-
sederunt italiam aut viderunt: nec tibi ius vllum in ea est ꝙ si pergas italiam in-
uadere. senties tibi cum viris bellum esse. Fatemur res claras tui maiores egere
nec tua minora sunt opera qui constantinopolim expugnasti: ⁊ peram e regione
ianuensium. coloniā ⁊ peloponesum: magna ex parte in deditionē accepisti: ⁊ in
rascia ⁊ in walachia non paucum agri adeptus es: ⁊ sepe tuos hostes fudisti. ⁊ hͦ
anno. Synopem vetustā vrbem metis eupatoris patriā ⁊ eius tyrannū cepisti:
⁊ trapezunte direpta incolas eius ⁊ imperatorem in captiuitatē abduxisti. Et io-
hannem cassanum prelio congredi ausum superasti. Magna hec tibi vident̄ nec
nos parua dicemus. At iulius cesar cum de victoria pontica triumpharet in cur-
ru quo vehebatur hec verba iussit inscribi. Veni: vidi: vici: imbelles eas gentes
⁊ parui momenti existimans. quas pompeius paulo ante domuerat: ⁊ tu hac esta-
te superasti. Alia est italorum natura: alie vires: alia ingenia: alij animi. nesciunt
subesse qui soliti sunt preesse: ⁊ nunc tota italia armata est equis ⁊ hominib⁹ ple-
na. nec pecunia caret: que neruus belli dicit̄. Nō pugnabis contra feminas: aut
italiam: aut hungariā: aut aliam in occidenti prouinciaꝫ ingressus: ferro hic res
gerit̄ nō asiaticis sudib⁹ calibe⁹ torax pectora tegit. equi sil' ⁊ hoīes ꝯtecti pugnāt
ordines seruant: nec vano metu pauent. Fortior sit necesse est ⁊ manu ꝓmptior
⁊ animo prestantior ꝗ̄ eos loco depellat. Nec christiana discidia desiderio tuo cō-
ducere putes: aut in his confidas: vnient̄ christiani omnes: si quando te audiant
interiora xpianitatis accedere: nec tu melius christianoꝝ paci consulere potes:
ꝗ validis ⁊ magnis copijs xpianitatem inuadens: cessabūt priuata odia vbi pu-
blica senserunt: ⁊ cōiunctis viribus aduersus cōmunē hostē arma sument̄. Nec
tu necesse arbitreris ad ꝓpulsandas tuas incursiones ad cōprimendū tuū impe-
tum: tuasqꝫ vires elidendas: totam xpianitatē vniendā esse: qd̄ fatemur difficile.
Sed vna ex quatuor nationibus satis fuerit superqꝫ satis tuas copias profligare.
Atqꝫ vt de alijs taceam⁹ ꝗ plures esse in tuo palatio arbitrant̄ qui terrā italiā lu-
strauerūt: ⁊ vires ⁊ ingenia noscūt: ipos audi atqꝫ īterroga: an equari tuis virib⁹
italia possit. an vinci tuis armis. an tuo imꝑio subijci. Plus negocij romāis fuit
italiā acqrere ꝗ orbi reliquo frena imponē. Dicet aliqs qd̄ supra tetigim⁹ inte-
stina odia que nr̄am gentē exagitant: introitū tibi in italiā posse prebere etsi vn⁹
principum te excludat: alterum inclusurū daturumqꝫ aditum. Sūt diuisiones sa-
ne ⁊ inimicitie ⁊ simultates inter italos plures ⁊ graues ⁊ ꝑiculose: ⁊ vtinaꝫ non

cent. Sʒ nullus ē q̇ dn̄m pati nō xp̄ianū velit oēs i fide orthodoxa mori volunt. Nulli anim⁹ ē a religiōe recedē. Nō hic inuenies qd̓ tui maiores apd̓ grecos q̄ cō tendētibus de imperio duob⁹: nūc vni nūc alteri min⁹ potēti auxilia ministrauere do nec ambos eneruatos ⁊ exhaustos eiecē: ⁊ sibi principatū arripuere. Alie sūt italie potētie: aliꝫ regū oculi: alia ciuitatū ꝯsilia venetoꝝ respublica sapia diues ⁊ auro: xp̄o deuota: vt nr̄a fert opinio prius euertet͛ fundit⁹ q̄ꝫ hostē religionis in italiā patiat͛ intrare. atq̄ꝫ hec q̄dē p sese q̄n statuerit nullis adiuta vicinis tuas opes euertet tantū terra mariq̄ꝫ pōt. An florentine vrbis magnificentiā ignores ⁊ vires ⁊ opes et quātus ē in ea religiōis cultus: quāta erga ih̄m reuerētia: quantus amor: credis ne fieri posse vt hec ciuitas italiā diuerse religiōis hoībus aperiri sinat: Sūt alie multe vrbes insignes: multi p̄ncipes clari et magni. Nihil de regno sicilie dicimus qd̓ armis hac tēpestate ꝯcutit͛: nō possum⁹ multa nobis de illo p mittere: lʒ tn̄ hoc asserere q̄ q̄q̄ꝫ duo reges de ipso litigēt et bello decertēt: maluerit tn̄ vterq̄ꝫ regno priuari q̄ꝫ tuis auxiliꝫs victoria potiri q̄ si ad te alter ꝯfugerit toti⁹ italie in se odia cōcitauerit. In gallia cis alpina q̄ et ipa pars ē italie dux mediolanēsis in armis excellit et potētia: par regib⁹ hī. Nec parue sūt ducis mutine vires aut ianuensis qui liguribus p̄est mari. Nō ꝯtēnendus ducis sabandie opulētus et validus in italia p̄ncipatus. Adest marchio mātuan⁹. Sūt aliꝫ cōplures vrbiū dn̄i. q̄bus nihil pōt esse molestius q̄ꝫ nobilē italiā vane supstitionis ritu fedari. De nobis et eccl̄ie romane ciuitatibus et puinciꝫs tacemus. q̄n nr̄am tibi p fessionē haud ignotā eē ꝯfidim⁹: quibus sola cura est seruāde et ampliande fidei dn̄i nr̄i ihesu. Hec si accepisti ab aliꝫs gaudemus. veritatem em̄ accepisti. Si minus hortamur hec discutias et verū vestiges: inuenies nihil nos eē mētitos. Nō foliū sibille vt quidā ait de euāgeliꝫ pagina recitamus. Difficile est atq̄ꝫ adeo difficile vt impossibile dici queat: te tua in lege pmanentē: voti cōpotem fieri si vt aiunt imperiū xp̄ianoꝝ desideras. Dices q̄ꝫ plurimos tibi xp̄ianos subesse: et de reliquis idē speras: nō est par rō. paucissimi sub tuo imperio xp̄iani sunt: q̄ ad veritatē ambulent euangeliꝫ. Omnes aliquo sunt errore imbuti. Q̄uis xp̄m colant armeni: iacobite: maronei: et alia quedā nomina greci a romane ecclesie vnitate aberant. cuʒ tu constantinopolim inuasisti: neq̄ꝫ adhuc decretum florentinū acceperant et in errore stabant: neq̄ꝫ de sancto spiritu: neq̄ꝫ de purgatorio igne cōsona recte fidei sentientes. Pauci fortasse inopes veri xp̄iani: necessitate nō voluntate tibi obediūt. At vrbes italie potētissimas nō est tuuʒ cogere: validiores sunt q̄ꝫ tuis queant exercitibus supari. Nosti que tibi acciderūt cum taurinū inuasisti: qd̓ nostra etas belgradū vocat. Pauci cruce signati innumerabiles tuas copias prostrauerunt. Nō est de italis speranda victoria quibus aduersa fuit in hungaris pugna. Quocirca vt eo tandē veniamus quo nostra festinat oratio et id dicamus quod ad scribendū cōpulit: tuamq̄ꝫ gloriā et tuam salutē tibi deniq̄ꝫ ostendamus. Adhibe his paucis animū. Si vis inter christianos tuum imperiū propagare et nomen tuum q̄ꝫ gloriosum efficere. non auro: non armis: non exercitibus: non classibus opus est. Parua res omniū qui hodie viuunt: maximum et potentissimum et clarissimū te reddere potest. Queris que sit non est inuentu difficilis neq̄ꝫ procul querenda: vbiq̄ꝫ gentium reperit͛ id est aque pauxilluʒ quo baptiseris et ad christianoꝝ sacra te conferas et credas euāgelio. Hec si feceris non erit in orbe princeps qui te gloria superet: aut equare potētia valeat. Nos te grecoꝝ et orientis impatorē appellabim⁹: et qd̓ nūc vi occupas et cuʒ iniuria tenes: possidebis iure xp̄iani te oēs venerabunt͛ et suarū litiū iudicē faciēt. Oppressi vndiq̄ꝫ ad te veluti cōe patrociniū cōfugiēt: ex toto fere orbe ad te puocabit͛: multi sponte sua sese tibi subiꝫciēt: tribunalia tua sequent͛: et tributa pstabūt Licebit tibi surgētes extiguē tyrānides. iuuare bonos: oppugnare malos: nec romana eccl̄ia te arguet recta via vadētē. Eadē erit erga te charitas p̄me sedis q̄ i ceteros reges: et tāto maior q̄nto eris ipe sublimior. Facile h̄ pacto sine sāguie sine

armis multa poteris nācisci regna. wladislaus lituanie ꝓnceps vituldi frat̄ cum
aspiraret ad regnū polonie: eētqꝫ infidelis vt voti sui cōpos fieret: xp̄ianꝰ effectꝰ
ē ꝛ regnū obtinuit: cꝰ nūc filiꝰ casimirus regnat: alt̄ filiꝰ q̄ etiā apd̄ hūgaros regna
uit in bello ꝯ genitorē tuū gesto supatꝰ occubuit. Quid reris de te fiet xp̄ianis ini
tiato sacris. Magnꝰ erit ad te cō cursus ꝛ felicitatis genꝰ existimabit̄ int̄ subiectos
tuos ānumerari. Quippe vt arbitramur si xp̄ianꝰ fuisses: mortuo ladislao hūga
rie ac bohemie rege: nemo ꝑter te sua regna fuisset adeptꝰ. Sperassent hūgari pꝰ
diuturna belloꝝ mala sub tuo regimie pacē ꝛ illos bohemi secuti fuissent. Sꝫ cuꝫ
eēs nr̄e religionis hostis elegerūt hūgari viri fortes ꝛ fidelissimi: religionē potiꝰ
cū bello retinē qꝫ ea ꝑdita pacē ꝯseq̄. Quot sūt in epiro: i pelopōneso: i macedo
nia: i reliq̄ grecia: i dalmacia: i insulis. egei: carpacij ꝛ yonij maris: q̄ tuū impiū nō
alia de cā refugiūt: nisi qꝛ alienꝰ es a xp̄i ritu. ꝛ hi mō ad nos mō ad alios recurrūt:
opēqꝫ petūt: extrema oia subituri ꝓusqꝫ te circūcisū ꝛ alienigenā: dn̄ꝫ ferāt: ꝛ nos
eos aliqn̄ argēto aliqn̄ frumēto aliqn̄ rebꝰ aliis subleuamꝰ. Qd̄ si baptizatꝰ eēs ꝛ
nobiscū ambulares in domo dn̄i cum ꝯsensu: nec illi tuū impiū tanto tp̄e formi
darēt: nec nos eis aduersus te ferremꝰ opeꝫ. Sꝫ tuū potiꝰ brachiū in eos implo
raremꝰ: q̄ iura eccl̄ie romane nōnūqꝫ vsurpāt: ꝛ ꝯ matrē suā cornua erigūt. Et si
cut nr̄i ancessores stephanꝰ adrianꝰ leo aduersus haerstulphū ꝛ desideriū gētꝭ lō
gobarde reges pipinū ꝛ karolū magnū accersiuerūt. ꝛ liberati de manu tyrānica
impiū a grecꝭ ad ipos liberatores trāstulerūt. Ita ꝛ nos in eccl̄ie necessitatibꝰ tuo
ꝑrocinio vteremur. ꝛ vicē redderemꝰ accepti bn̄ficij. O q̄nta eēt abūdātia pacis
quāta xp̄iane plebis exultatio: quanta iubilatio in omni terra. redirent Augusti
tp̄a: ꝛ q̄ poete vocāt aurea secula renouarent̄. Habitaret pardꝰ cū agno: ꝛ vitulꝰ cū
leone. Gladij verterent̄ i falces i vomeres ac ligones rediret oē ferrū: excolerent̄
agri: euellerent̄ aspera dumꝰ: terra nitesceret: vici repararent̄ ꝛ vrbes resurgerēt tē
pla deo sacrata q̄ ceciderūt emergerēt: collapsa mōasteria ꝛ plena viris religiosis
diuis oia laudibꝰ ꝑsonarēt. O quāta tibi redūdaret felicitas q̄ ad eterni pastoris
ouile cūctas redigēs oues. O quātū te oēs amarēt: obseruarēt: extollerēt: q̄ cōis
oim pacis ꝛ salutis fuisses auctor. Dicet aliq̄s hāc pacē hāc vnionē hāc cōem le
ticiā hr̄i posse sub tua lege. Errat q̄ h̄ cēset: multos reges mltos populos vnitos
eē oꝫ: ꝓusqꝫ tuā legē vbiqꝫ dissemines: nec si vnias corꝑa vnies aīos: sciūt xp̄iani
suā legē sanctā eē ꝛ verā ꝛ salutarē: nec dimoueri ab ea ꝑn̄t. Quis aliq̄ aut libidie
ducti aut auaritia tracti: aut voluptati illecti: aut metu mortꝭ attōiti: aut cruciatu
supati. nōnūqꝫ circūcidant̄: ꝛ i tuos ritꝰ ꝯcedāt. qꝫ si corda posses inspicē: itellige
res neminē eē q̄ libent̄ ꝯsultoqꝫ recesserit ab euāgelio. Ostendimꝰ supra q̄ntū ꝓcel
lāt xp̄iane gentꝭ vires. Et qꝫ difficile sit tot nationes xp̄m colētes euicē. Nō ē q̄ pa
cē speres sub lege machomethea: i q̄ nō ē salꝰ. difficultates experimentꝭ ipē vides q̄
etsi multꝭ xp̄ianis hisqꝫ oino nō veris impas: mime tn̄ eis tuā legē ꝑsuadē potes
minꝰ ꝑsuadebit̄ veris q̄ nō i argumētationibꝰ rōnū: s̄ i solo ferro fūdata ē: ꝛ q̄ vi
cere disputādo n̄ sperat: ꝛ vici formidat. Nō sūt xp̄iani q̄ vel bello supari possint
vel disputatiōibꝰ decipi. qn̄ ꝛ armis excellūt ꝛ rōnibꝰ munitissimi sūt: nō solū diui
ne scripture: s̄ ēt ph̄ice. Impossibile est sub lege machomethea vnionē fieri. sub
xp̄iana facile fieri pōt. Et id mag̃ ex ꝑte i tua volūtate cōsistit. Tu vnꝰ si annuas:
thurci oēs annuēt. Nec syri aut egyptij aut arabes aut libies aduersabunt̄: tecuꝫ
q̄cq̄d ē citra hellespōtū ꝛ euphratē ꝛ q̄cq̄d possides i europa ꝯuertet̄. Quid faciet
baculꝰ egyptioꝝ arūdineꝰ. qn̄ xp̄ianū te viderit effectū. Quid imbellis arabs q̄d
nudus afer. Oibus his ethiopes iminēt: ꝑbro iohāni parētes. q̄ xp̄ianus est non
poterūt ꝛ illis ꝛ reliq̄s xp̄ianis obsistere. Nili cursuꝫ retinere possūt ethiopes. ꝛ
ꝯgregatā aquā dimittē q̄ rūpat aggeres. Et totā inundet egyptū. atqꝫ submerget
cū sydus apparet arcturi hyspani ꝛ siculi facile mauritaniaꝫ inuadūt ꝛ cathalani
cū ianuēsibꝰ. Scis quātū valeāt occidue classes. ꝛ quātus est terror vel tirijs vl̄
alexandrinis vel ceteris oriētalibꝰ qn̄ xp̄iane triremes ad eos nauigāt. Tua certe

auctoritas ⁊ aĩ magnitudo: ⁊ in bellis felicitas apud oẽs ammirationi est ꝙ ma-
chometeã sequũť legẽ. Oꝛ si te nobis adiungeris breui totus oriens reuerteť ad
xp̄m: vna tm̄ volũtas pacare orbẽ põt. Et ea tua est si ad baptismi gr̄am se cõuer
tat. In te est crudelibꝰ bellis imponẽ finẽ ⁊ tantũ p̄stare mortalibꝰ bonũ quantũ
effari nõ possumꝰ. Queret aliꝗs quõ quiescet orbis: thurcis ad xp̄m cõuersis. qñ
nec ipsi xp̄iani inter se ꝯcordes existũt. ⁊ multa ꝑ italiã germaniã galliã: ⁊ reliꝗs
ꝓuincias deseuiũt bella. Diximꝰ dissidere inter se ꝯcordes existũt. Et multa ꝑ ita
liã germaniã galliã nr̄e gentis hoies nõ negamus ⁊ pluribus in locis ferro con-
tendiť diuino olim cõsilio sub octauiano ꝓpter reuerẽtiã saluatoris qui tunc ꝭm
carnẽ natus est ea pax in orbe fuit ꝙ nec antea nec postea visa ẽ. Difficile est ⁊ ꝑe
modũ impossibile quiescere in terris oia: vbi hoies sunt affectibꝰ subiecti repro-
bis. Illũ ambitio exagitat: hũc cupiditas trahit: libido aliũ impellit: multa ẽ inť
mortales belli materia: sed nõ sunt tam atrocia inter xp̄ianos p̄lia ꝙ̄ inť thurcos
⁊ xp̄ianos. Christianus cũ xp̄iano de agri possessione: de regno: de impio: de gloria
contendit: cum thurco de religione: de libertate: de vita. Inter xp̄ianos qui bello
vincunť positis armis nec vitã nec libertatẽ amittunt: ⁊ multis etiã patrimonia
dimittunť. principes imperio priuanť: inferiores dominũ mutãt. reliqua tenent.
In prelijs que geruntť aut cũ thurcis aut cũ saracenis qui succũbunt si vitã non
amittũt in seruitutẽ rediguntť. ⁊ multi etiã religioni renũciare coguntť. Hec acer-
bissima sunt ⁊ imanissima bella: que si tollanť quod in te situ esse monstrauimus
pax maxima exoriť ⁊ vniuersalis quies. Nõ sunt reliqua bella huic compata fa-
ciem quodãmodo pacis habent ⁊ ocij: nec illa tã multa erunt quãdo vnus assit ꝗ
solo nutu cõpescere possit iniurias. qualiter te futurũ nõ ambigimus si cũ tua po
tentia xp̄ianus efficiaris. Vides ne quãtũ tibi laudis affert baptismi lauacrum
quãtũ cũ xp̄o sublimis; ⁊ cõspicuꝰ redderis. Quis ꝓhibet aquã quid metuis. Vo
ces fortasse aulicoꝝ times tuoꝝ: quoꝝ non dubitamꝰ dicturos tibi aliquos: ꝗd
cogitas ꝗd agis. quorsum te tua voluntas trahit. Vis baptizari vis xp̄ianus fie
ri. Nescis quod periculũ adis. oẽs te thurci deserent: ⁊ vbi existimas fieri magnꝰ
fies nullus: ⁊ thurcus natus thurcos deseres inter thurcos creuisti: thurcorum te
manus extulit. thurci asiã ⁊ greciã gubernãt: thurci exercitibus p̄sunt. qui si vel
minimam famã tue mutatiõis acceperint: e vestigio sumptis armis te deiecto: im-
peratorẽ aliũ substituẽt tu nudus ⁊ expulsus euaseris: apud xp̄ianos mẽdicabis
panẽ: nã ꝗs thurcus est quẽ sue religionis peniteat. moriemur oẽs priusꝙ̄ nr̄i ꝓ
phete iugũ excutiamꝰ. Nõ sũt parua ꝙ isti obijciũt adhibẽda est ⁊ huic parti me-
dela: quã nemo te ipõ meliꝰ inuenerit. Nosti tuos hoies ⁊ ꝗbus ꝓuincias cõmise
ris: nõ ignoras quãta sit cuiqꝫ fides. ⁊ ꝗs animꝰ nõ te latet nõ fit sine ꝑiculo ma-
gnũ facinus ⁊ memorabile: vilia sunt ꝙ paruo emunť: diligẽtia hic ⁊ labore opus
est. ꝑuestigãda sũt amicoꝝ cõsilia. noscenda subditoꝝ ingenia: ⁊ his vtẽdũ est ꝗs
fidos ⁊ prudentes videris. Seruiũt tibi nõ pauci ex xp̄ianis nati. ꝗ ꝙ̄uis circũci
si sunt nõ tñ xp̄iani nomẽ oderũt. His exercitus his p̄fecturas reddẽ potes ꝙ tui
sint amãtissimi: ⁊ ita regnũ ordinare: vt qñ velis p̄sto sint oia tui subditi magna
ex ꝑte greci sunt ⁊ armeni vt diximꝰ. Iacobite ꝙ etsi aliquot erroris hñt. xp̄iano
tñ noie censenť. nec aliud magis cupiũt ꝙ̄ te silem eis eẽ: ⁊ illũ deũ colere quẽ co-
lũt ipi. sperarẽt meliori eẽ loco futuros ꝙ nũc mãcipia ꝙ̄uilissima sũt. tributa ex-
soluũt grauia: iniurijs afficiunť quotidianis ad bellũ ducunť inuiti ⁊ inermes ce
dibus exponunť. priuanť liberis ⁊ vxoribꝰ: miserrima res est postꝙ̄ filios educa
uerũt: eos ꝑdunt: rapiunť in palatiũ pueri circũcidunť ⁊ machometeis ritibꝰ im-
buunť. Vidẽt infelices parẽtes nõ mõ corꝑa liberoꝝ verũ aias etiã ire perditum
⁊ angustiati inter tot calamitates plorare nõ p̄sumũt. maiora mala timẽtes. Ne
mo horũ te diligit. neqꝫ em̃ natura fert vt eos amemꝰ a ꝗbus patimur mala: ꝙ si
te xp̄ianũ cernerẽt: mirũ in modũ diligerẽt felicitatẽ tuã cuperẽt: ⁊ oibus studijs

tuā gloriā q̄reret. ⁊ filios suos ⁊ seipsos q̄libētissime tibi dedicarēt magˀ ē hoꝝ mul
titudo: ⁊ ꝓ sua religione ꝯstātia. Qꝫ si prudentˀ eos tractaueris. nihil tibi de religio
ne thurcoꝝ verēdū erit. Per medios intˀ xp̄ianos sese vidētes tue potiꝰ volūtate
ꝯsentiēt. fortunas ⁊ dignitates ꝓuaturi q̄ mortis ꝑiculo se subijciāt. Nō suademꝰ
rē nouā aut insuetā. tritū est iter qđ ostēdimꝰ. Multi hĩ ⁊ magni reges ingressi sūt
Apud frācos ⁊ gētilis ⁊ idolatra xp̄ianꝰ effectꝰ ē clodoneꝰ. ⁊ simul cū eo regni ꝓ
ceres baptizari nō recusarūt. Apud hūgaros stephanꝰ nr̄is iniciatꝰ sacris oēm il
lā gētē xp̄o acq̄siuit. Apud vesogotas q̄ lōgo tp̄e i hispania regnauerūt ⁊ vsqꝫ in
hec tp̄a eiusce gentis sanguis impat. Ricardꝰ lemugildi filiꝰ suadēte leādro ipalēsi
ep̄o arriane renūciauit heresi. ⁊ cū oi gēte sua catholicā fidē cōplexꝰ est. Apud lō
gobardos agilphꝰ suasu ꝯiugis theudelinde reliq̄t idola. ⁊ cū oi ꝑplo xp̄iane sese
legi subiecit. Apud hyberos q̄ sūt i asia impante ꝯstātino maiore: rex gentis cū con
iuge ⁊ oi nobilitate atqꝫ plebe ad p̄dicationē vniꝰ captiue mulieris relicto idoloꝝ
insania baptizatꝰ est. Sꝫ q̄d moramur. ⁊ nō exemplū illud adduximꝰ qđ oim ma
ximū ꝯstātinꝰ ip̄e impator ac monarcha viā apuit quā tu ⁊ tui silēs ingredi absqꝫ
vlla cūctatione possetis. Oēs q̄ eū p̄cesserāt impatores excepto philippo gētiles
fuere: iouē: mercuriū: apollinē: herculē. ⁊ alia q̄ sūt mōstruosa noia tāqꝫ deos co
lebāt. Senatui ⁊ oi rōano pp̄lo stulticia xp̄s erat. Proponebantˀ passim edicta q̄
xp̄ianos cōphēdi iubebāt: ⁊ nisi sacrificarēt idolˀ crudelibꝰ modis interfici. Nil vi
liꝰ erat noie xp̄iano. Infame genꝰ ⁊ maleficū hēbatˀ oim q̄ xp̄o crederēt sub nero
ne: sub domiciano sub diocletiano crudelissima i xp̄ianos deseuit ꝑsecutio. ac cō
stātinꝰ acceptis impij fastibꝰ postqꝫ ꝑsuasus ē a siluestro p̄decessore nr̄o i simulacris
demonia coli ⁊ vnū tm̄ deū eē cū p̄re ⁊ sp̄ūscō xp̄m ihm ⁊ i euāgelica tm̄mō lege
salutē iueniri. nō ē cūctatꝰ xp̄i fidē āplecti. nō dixit senatꝰ mihi aduersus erit. resi
stet pp̄ls: copiaꝝ duces alienabūtˀ impio deijciar. Sꝫ alto aio iactās i deo spēꝫ suā
edidit q̄ publice xp̄m coli iussit: ⁊ eā fidē teneri ab oibꝰ impio subiectis. quā bti apl̄i
petrꝰ ⁊ paulꝰ rōanis tradidissent: nec ꝓpterea sinistri aliqđ sibi accidit. Sꝫ tūc po
tissimū excellēs ⁊ glīosus euasit. cū i vexillˀ suis crux dn̄i ihu apposita resplēduit.
Uiderat p̄ q̄etē i aere signū crucis. ⁊ vocē audiuerat dicētē i hĩ ꝯstātine vince pa
ruit: vexilla crucis erexit: ciuilibꝰ bellˀ finē iposuit supauit hostes barbaros afflixit
impiū ampliauit. pacē subditis dedit: ecclīas apuit: ꝯcilia sacerdotū celebrauit. he
reses eliminauit: lucē quā accepat ab euāgelio cūctis gētibꝰ cōicauit. Magnificꝰ
⁊ excelsus sup oēs cesares inuētꝰ. grecis ⁊ latinis nr̄is celebratꝰ impauit ānos su
pra. xxx. sedē impij apud bisantiū erexit. Et ampliatis ciuitatis menibꝰ multisqꝫ tū
publicis tū priuatis edificijs magnifice ꝯstructis de suo noie cōstantinopoliꝫ ap
pellauit: ⁊ plenꝰ dierū apud nicomediā edito testamēto in quo filios impij succes
sores reliq̄t: vt xp̄ianū decet sacris eccl̄ie receptis e vita decessit. Quid erat quod
ille ampliꝰ in terra posset optare: impio potitus est oim maxia vita ei ⁊ lōga fuit
⁊ paucis obnoxia morbis: inimicos humiliatos vidit: et qđ hoibus dulcissimum
eē solet. heredes amplissime fortune filios dimisit. Nec alienū fuerit tantū impa
torē q̄ xp̄ianā fidē tātope ampliauerit in alio seculo. cū xp̄o regnare vt est credē
cui seruiuit dūꝫ hic viueret. Qđ si oibꝰ q̄ patriā auxerint iuuerint defenderit: cer
tū ē eē in celū diffinitū locū in q̄ bti euo sempit̄no fruantˀ: sicut phi doctissimi tra
diderūt: multo id certiꝰ de illis sperādū ē q̄ ꝓ lege dn̄i vlˀ ꝓuāda vlˀ augēda sūmis
studijs ꝯtēderūt. sicut de ꝯstātino ostēsuꝫ est: quē sicut i terra felicē fuisse didicimꝰ
ita et i celo btm̄ credimꝰ. Eadē proculdubio euētura tibi eē ꝯfidimꝰ si nobiscū sapi
ens xp̄m colas et magnū ꝯstātinū imiteris: quēadmodū rōani cū suo ipatore xp̄ia
ni sūt effecti. ita et thurci vna tecū baptizabūtˀ eritqꝫ tuū regnū sup oia q̄ sūt i or
be: et nomē tuū nulla silebit etas. Latine te lr̄e et grece et barbare celebrabūt nec
intˀ mortales erit q̄ te potētia aut glīa p̄cedat. Magna sūt hĩ q̄ ꝓmittimꝰ maiora q̄
sequuntˀ de regno de potētia hꝰ seculi. de glīa hūana sumꝰ locuti. Caduca hĩ et incer
ta sunt et fluxa. oēs morimur. oia nata occidūt: et omnia orta senescūt: breuis est

humane ꝓsperitatꝫ cursus cito regnū deficit: nulla potētia lōga ē. Gloria q̄ꝫ clari
nois quis de maximis reb⁹ diu ꝑseueret: finit̄ tn̄ aliqn̄. ⁊ cū tꝑe deficit: nihil est int̄
mortales nō mortale. cōterit oīa tp̄s: esto duret ꝑ multa secula nomē: q̄ dulcedo
post obitū laudis: aut dānatus ē hō in altera vita ⁊ nihil ei ꝓdest fama q̄ remāsit
aut saluatus ē: ⁊ ea nō eget beatitudine: donatus eterna q̄ oī ex ꝑte plenissima est
filios ac nepotes: p̄clara maioꝝ noia iuuant: ⁊ nobis q̄ꝫ duꝫ viuim⁹ dulce ē taleꝫ
hereditatē posse relinquere. que sit posteritati solatiū. Est id quidē aliquo modo
bonū: ꝟ meliora q̄renda sunt ⁊ stabilia bona: que nostra sint: neq̄ vnq̄ nos dese-
rant. Philosophi q̄s ꝑipatheticos vocauit antiq̄tas tria bonoꝝ genera posuert̄
⁊ alia ēē animi dixerūt: alia corporis: alia externa. Stoici ea dūtaxat bona existima
rūt que animū excolerēt. Hec facit iusticia: prudētia: moderatio: fortitudo: ⁊ que
sunt alie in aīo v̄tutes: egregiā corporis formā: roboris multitudinē: nobilitatē cliē-
telas opes: inter bona nō acceperūt: que neq̄ sūt in ptāte nr̄a neq̄ possessori feli
citatē p̄stāt. Sed neq̄ ille quatuor v̄tutes que principales existimant̄ tranquillā
homini mentē reddūt. nisi aduniant̄ alie tres quas theologicas appellāt: ⁊ i aīo
site sunt: spes: fides: charitas. Tristis est ⁊ in anxietate morat̄ ⁊ torpet ⁊ angit̄ ⁊
nihil boni opat̄ qui spe future vite priuatus est. Sine fide impossibile est placere
deo q̄ est vltimū hoīs bonū ⁊ finis in quē tendim⁹. Charitas diuino amore feruet
curiosa est. aīe nr̄e ⁊ ꝓximo cōsulit: quē iubet lex vt tanq̄ nos ipsos diligam⁹. Si
ꝟ animi bona cupimus: ⁊ moralib⁹ v̄tutibus opus est ⁊ theologicis: neq̄ in his
vlla est nobis cū tua lege cōtentio. Alia sunt in quibus discrepamus. Fatebitur
tua lex ⁊ vitā eternā in altero seculo reꝑiri: ⁊ in his itinerib⁹ ad euꝫ ꝑueniri dicet
fidē necessariā ēē: veꝝ nō eā fidē quā nos recipim⁹ amplectet̄. Laudabit charita
tē ꝟ alia eius officia dicet q̄ xp̄ian⁹. Sine spe nō posse bene hoī ēē fatebit̄: ꝟ spei fi
nē lōge diuersum a nr̄o recipiet. pax erit in hoīb⁹: bellū in reb⁹. Fatescat hec nūc
ꝯtētio: ⁊ quō vera ⁊ eterna bona ex fide xp̄i ꝯsequi possis: ⁊ aīe tue cōsulere. q̄ im-
mortalis ē ostēdam⁹. Etsi eīm hui⁹ seculi q̄ dicunt̄ bona cōcupiscis: ⁊ int̄ mortales
magn⁹ videri vis: nō tn̄ aīe tue oblitū te credim⁹ nec ex illoꝝ numero censem⁹: q̄
cū epicuro ⁊ aliis q̄busdā delirantib⁹ ph̄is: extingui aīam sil̄ cū corꝑe putauerūt.
nec rursuꝫ te sine deo ēē cēsem⁹ sicut oliꝫ de callecis in hispania traditū ē q̄ nulluꝫ
colebāt deū. Et de pitagora quē ferūt dicē solitū ēē: nō liq̄re sibi an de⁹ aliq̄s esset
q̄ disputatio adeo īpia iudicata ē: vt ab atheniēsib⁹ auctor ei⁹ eiectus sit. Et libri
in q̄bus ea ꝯtinebant̄ exusti. Possidoni⁹ scripsit epicuꝝ nihil de deo sensisse: ꝟ ea q̄
de diis locutus est inuidie depellēde cā dixisse. Stultoꝝ hec ē assertio sicut i ꝓph̄a
legim⁹ dixit insipiēs i corde suo nō ē deus. Haud eq̄dē te adeo rudē existimam⁹
vt celū credas rectore carere: ⁊ hāc pulcerrimā mūdi machinaꝫ casu emersisse: ⁊
oīa fieri fortuito Sed arbitramur te deū nr̄m ꝯfiteri: ⁊ in eū credere q̄ celū crea-
uit ⁊ terrā ⁊ oīa q̄ in eis sunt: ⁊ q̄ q̄ creauit nō negligit. Nec te ignorare censem⁹
incorruptibiles ēē aīas hoīm: ⁊ cū e nr̄is corporib⁹ migrāt in alias regiones trās-
ferri: ⁊ bonas leta sortiri loca: malas ad suppliciū rapi. q̄d nō solū in euāgelio nr̄o
scriptū est ⁊ in ꝓph̄is: ꝟ tua q̄ꝫ lex idē docet: q̄uis in h̄ mūdo tꝑalia q̄ putant̄ bo-
na cāu quodā fortuito euenire nō recte arbitrat̄. Socrates ⁊ plato ⁊ aristo. ph̄o-
rū ꝑncipes: de mūdi regimine: de imortalitate aīaꝝ: de deo eadē crediderūt q̄ xp̄ia
ni q̄uis aliq̄ noue legis archana que nōdū edita erāt ignorauerūt. Platonis in
in ep̄lis hec v̄ba legunt̄. Credendū est autē sp̄ veterib⁹ sacrisq̄ sermonib⁹ nobis
asserentib⁹ aīam esse immortalē: iudicesq̄ h̄re ac penas dare maximas cū a corꝑe
fuerit sepata. q̄d intelligendū cum male vixerit. Non est hic locus apud te altius
examinādus: q̄ pro tua lege deū esse intelligis q̄ oīa videt ⁊ oīa iudicat: ⁊ aīas cor
porea mole solutas: ꝓ suis opibus in alio seculo vel p̄mia recepturas vl̄ supplicia
nō dubitas. Que cū sint stultū cognoscis terrenis reb⁹ ita aliquē inherere. vt ce-
lestia negligat: ⁊ dū corpori studet: aīam perdat. Breue est omne quod viuimus
æuum: etiam si mathusalem: aut etiam nestoris annos possimus attingere. quic-

q̄d eternitati ꝯꝑa꞉ momentaneū est. Quot⁹ hodie repit꞉ q̄ centesimū videat au-
tūnū. Quot⁹ q̄ octuagesimū impleat annū. vita hoīs vt inq̄t ꝓpha in ipsis septu
aginta ānis in potētatib⁹. aliq̄n ad octuaginta ꝑtēdit꞉ vlteri⁹ labor ꝛ dolor. Quo
tus itē ex eis q̄ nascūt꞉ ad ꝑfectā ꝑuadit etatē. q꞉ multi moriunt꞉ infantes. q̄t pu
eros extīgūt morbi. paucissimi iuuētutē supāt. Angustissima ē vita hoīs ꝛ icerta.
mille īstāt ī oēs horas ꝑicula. mille mort꞉ fauces vite nr̄e īsidiāt꞉. mima res cur
sum nr̄m intrūpit. Alieno h̄ arbitrio sum⁹ vocat nos de⁹ q̄n vult. ꝛ vbi vult. ꝛ cū
mime credim⁹ tūc citamur. ꝑēptoria monitio ē. nec l꞉ ꝓuocare aut ꝯ niti. paren-
dū ē altissimo dn̄o. ꝛ villicatōis rō reddēda. sapiūt q̄ ita vitā instituūt. vt vocati
alacri aīo abeāt. ꝛ corā iudice q̄ nihil ignorat īpauidi ꝯsistāt. in die illa tremēda ꝛ
amara valde. in q̄ nihil āpli⁹ mereri l꞉. ꝛ oīs spes ac met⁹ ex his q̄ acta s꞉ pendet.
nec supplicare iuuat neq꞉ negare. Est igit꞉ de aīa curādū. q̄ p⁹ hāc vitā aliā h꞉ vitā
in q̄ vl' dolet vl' gaudet. q̄d ꝓdest hoī si vniuersum mūdū lucret꞉. inq̄t in euāgelio
dn̄s. aīe vo sue detrimētū patiat꞉. aut quā ꝯmutatōē dabit hō ꝓ aīa sua. hac viui-
m⁹. ac sapim⁹. hac deo silēs sum⁹. h̄ melior ps nr̄i est. reb⁹ oīb⁹ ꝑciosior. h̄ dimisso
corpe in alias regiones ingredit꞉. corp⁹ in t̄ra iacet. ꝛ in puluerē ꝯuertit꞉. ꝛ vsq꞉ ad
vltimū maximq꞉ iudiciū sensu carebit. tūc vo ꝓ merit̄ q̄ illi cū aīa fuere cōia. vel
ad gl'iā vel ad penā resurget. Quid' nino ꝓdest late ꝑ asiā impasse. q̄d semirami
di q̄d dyonisio. q̄d herculi ad indos vsq꞉ penetrasse. q̄d ydāthirso scithie atq꞉ asie
iugū imposuisse. q̄d nabuchodonosoro ad gades vsq꞉ ꝑrexisse. q̄d osiridi dimissa
egypto. ꝑ syriā ꝛ asiā ī traciā duxisse copias. q̄d agamēnoni yliū exussisse. q̄d cyro
ꝑsarū impiū ꝯstituisse. q̄d alexādro magno illud euertisse. ꝛ vsq꞉ ad hyspasim ī oriē
tē. ꝛ ad iaxartē fluuiū septētrionē v̄sus arma tulisse. q̄d hanibali italiā vexasse. q̄d
scipionib⁹ cartaginē deleuisse. q̄d pōpeio orientales reges debellasse. q̄d iulio cesa
ri subacta gallia rōnum impiū inuasisse. q̄d hunorū regi athile pānoniaq꞉ potita
aq̄legiā in italiam subuertisse. q̄d tamerlano tot asie syrieq꞉ vrbes incēdisse. atq꞉
auū tuū ꝑlio supasse. q̄d genitori tuo amirati. sepe de grecis. sepe de hungaris triū
ꝑhasse. q̄d ceter̄ regib⁹ atq꞉ impatorib⁹ res magnas ꝛ claras gessisse. ꝓdest si abs-
q꞉ ꝯgnitiōe veri dei mortui sunt. ꝛ nūc eorū aīe apud inferos cruciant꞉. laudant꞉ h̄
ꝛ ardent illic. Que sane voluptas ī cruciatu eē pōt. q̄ dulcedo gl'ie in dolorib⁹. du
ra vox ē eorū. q̄ vl' ī thauro phalaridis btitudinē eē dicūt. n̄ bn̄ cohitāt dolor ac vo
luptas. nec vll⁹ ē in felicitate meror. In celo plēa felicitas ē. apd̄ īferos plena mi
seria. cū eo ventū est nihil iuuat gl'ia q̄ ꝑcessit. ꝛ fama seculi. Studēdū igit꞉ ē vt p⁹
obitū (q̄ ꝑ oēs se horas infert. cert⁹ ꝛ īcert⁹) aīab⁹ nr̄is bn̄ ꝯsulam⁹. Preueniēd⁹ ē
ꝑijs opib⁹ dies mort̄. ꝛ oēs act⁹ nr̄i ita dirigēdi. vt deo placeam⁹. Ipe ē em̄ finis
oīm ꝛ sūmū bonū. ad q̄d aspiram⁹ ꝛ ipā btitudo c⁹ cupiditas oīb⁹ mōrlib⁹ inest. q̄-
rendū est iter ad eā. Id recta fides ondit. ꝛ opatō iusticie. q꞉ nec iusticia sine fide
nec fides sine iusticia sufficit. iust⁹ ex fide viuit vt scp̄tū ē. ꝛ sine fide nēo ē accept⁹
deo. Tua lex vt aiūt. ī sua queq꞉ r̄ligiōe saluari hoīem cēset. si alioq̄n caste iusteq꞉
viuat nisi machometea traditōe relicta ad aliā trāsierit. dicūt ꝛ ī tua lege scp̄tū
eē (ē ei sibipsi sepe ꝯria) nulli salutē patē nisi ī ea. nos ꝯ sentim⁹ ꝛ certi sum⁹ viā vi
te soli xp̄iano si bn̄ agat aptā eē. Ait ei veritas nr̄a in euāgelio. q̄ crediderit ꝛ ba-
ptizat⁹ fuerit saluabit꞉. q̄ nō crediderit ꝯdēnabit꞉. tu ḡ si futurū credis seculum. si
vis fieri salu⁹ si aīe tue bn̄ ꝯsultū cupis. vt fidē rōne eccl'ie extra quā nō ē sal⁹ ꝛ ba
ptismū recipias oꝫ. His duab⁹ clauib⁹ fide ꝛ baptismo apiunt꞉ ꝑadisi porte. ill' tn̄
q̄ apposite ad fidē viuūt. nā sine opib⁹ fides mortua ē. Euāgelio ꝑbēde s꞉ aures ꝛ
xp̄i doctrina seq̄nda q̄ nullū fallit. Dic̄ nolle tue legi nr̄ā ꝑponē. aut machome-
tē relinq̄re. ꝓphā magnū. rogauim⁹ ab initio vt benigne audires. idē nūc petim⁹
ꝛ nūc maxie attētis aurib⁹ ꝛ pia mēte op⁹ ē. ꝛ iudicio recto q̄n ad radicē arboris
infructuose admouem⁹ securiꝫ. Audi seriē rerū. nosse hystoriā fidei. ꝑbe aures ve
ro. cui ꝑraro ē in altis edib⁹ loc⁹ calistenē phm crudelib⁹ modis lacerū in custodi
am rapuit alexnader. q̄ vera loq̄ns diuinū cultum homini denegauit. ꝛ clitū phi-

lippi laudes ꝯmēorantem lancea transfodit. timent homies exempla ⁊ videntes
meliꝰ adulatoribꝰ succedere q̄ȝ recta monētibꝰ ad nugas se ꝯuertūt. ⁊ q̄ placeāt
loquunt. Anthigonꝰ aliqn̄ vnꝰ ex successoribꝰ alexandri q̄ regnauit in asia. int̄ ve
nandū mutata veste. relictis comitibꝰ. errabūdus apud agrestes hoīes in vili tu-
gurio ꝑnoctauit incognitꝰ ⁊ ꝯbibens. de seipso. tanq̄ȝ de altero ꝑcūctatꝰ astantes
oīa q̄ fecerat mala ab eis audiuit. Mane q̄situs atȝ inuētus. cū vestē allatā ⁊ re-
gium ornatū vidisset. date inq̄t purpurā. quam vt ꝑmū indui. verꝝ de me nisi hac
nocte nūq̄ȝ audiui. Et augustꝰ mortuo varo. idcirco seipȝ supra modū dolere aie-
bat. q2 nō eēt a q̄ verꝝ audiret. Ad paupes phos relegata ē inq̄sitio veri. q̄ ꝓptea
sapie amatores vocant q2 veritati fauiunt ⁊ nolūt decipi. turpe est cuiq̄ȝ hoī erra
re. maxie regi. q̄ si ꝑ seipm̄ nō satis intelligit. ꝓpe hȝ mgrōs q̄s interroget. tm̄ place
at audire nec pudeat discē qd ignoras. Tria sūt hoim genera vt inq̄t hesiodus.
ꝑmi ⁊ optimi sunt q̄ ꝑ sese oīa noscūt. His ꝓximi q̄ recta monētibus auscultant
Tercij ꝓrsus damnādi sunt q̄ neq̄ȝ ipi vidēt neq̄ȝ vidētibꝰ credunt. ſ nulla in re
ꝑiculosiꝰ errat q̄ȝ in his q̄ ꝑtinēt ad fidē. neq̄ȝ vtilius inuenit verꝝ. Recte ad anti
patꝝ de alexandro scribit arist. monēs ne ꝓ tot exercitibꝰ victorijsq̄ȝ ⁊ subiuga-
tione orbis terrarꝝ gloriet. ſ cogitet ꝙ si q̄s de deo recte cognoscat. nō minori glo
ria dignus est. q̄ȝ ipse ꝓ tantis rebꝰ gestis tantaq̄ȝ potētia. Et in ethicis sapientē
inq̄t eē amicissimū deo. sapiēs aūt nemo existimādus est. q̄ a recta fide est alienꝰ.
In his ꝟo q̄ sunt fidei neq̄ȝ tuꝰ legifer satis intellexit. neq̄ȝ tu in hāc vsq̄ȝ diem sa
tis didicisti. An ꝟo recta monētē audire ⁊ seq̄ velis. futurꝰ dies oñdet. si ꝟo h̄ q̄ ad
te scribimꝰ audieris. signū erit ad discendū ꝑati. si feceris q̄ monemꝰ eris ꝓculdubio
sapiens. Nemo sapiāȝ ꝯtēnit. nemo odit. nemo est q̄ nolit eē sapiēs. Verꝝ ꝑmus
sapie ḡdus est nolle errare ⁊ verꝝ q̄ȝ libentissime audire. maxime in his rebus vñ
homini ē salus. sicut ē religio q̄ ordinat ad etnāȝ vitam. Audi ḡ verꝝ circa religio
nem. Si nō scribimꝰ verꝝ argue scribētes ⁊ despice tanq̄ȝ stultos. ſ noli falsum di
cere nisi cognoueris falsum eē. Et narrabimꝰ breuissime ab initio mōdi vsq̄ȝ ad obi
tum saluatoris xp̄i nr̄i legis archana. deinde aliq̄ de tua lege dicemꝰ. eaq̄ȝ ꝯfere-
mus adinuicē. ⁊ q̄ntū intsit oñdemꝰ. Conabimurq̄ȝ q̄ȝtuȝ ex alto dabit lucē tibi
oñdere. ꝑ quā possis ad eā lucē ꝑuenire. q̄ illuminat oēm hoīem veniētem in hūc
mūdum. Cū creasset deꝰ in ꝑncipio celū ⁊ terrā ⁊ maria ⁊ lucē ⁊ solē ⁊ lunam ⁊
alia sydera. ⁊ plantas ⁊ herbas. ⁊ volucres ⁊ pisces ⁊ q̄drupedum genꝰ inextmi
nabile vt scribit in genes ꝑncipio. ac reptilia ac alia aiantia. Postremo adaȝ crea
uit ⁊ insufflauit in eū spiraculū vite ⁊ posuit eū in ꝑadiso deliciarꝝ. ⁊ fecit adiutori
um sile sibi: euam ex costa eiꝰ eductaȝ. ⁊ data lnia q̄ possent ceteros plantationuȝ
degustare fructꝰ vt abstinerēt a plantatōe ꝓudētie imꝑauit. ⁊ ambos cū ꝑuarica
ti eēnt ex ꝑadiso deiecit. atȝ in eis humanū genꝰ morte dānauit. iussit laboriosaȝ
vitam ⁊ erūnis plenam agere. ab his ꝓpagata creatura rōnalis. cū rursus aio re-
belli dināȝ maiestatē ꝯtēneret. ⁊ i vicia q̄ȝ ꝓlaberet. aq̄rꝝ diluuio deleta ē noe cū
ꝯiuge ⁊ sex alijs aiabus in archa saluatꝰ est. ⁊ ab his oēs hoīes q̄ mō sunt ⁊ post di
luuiū fuerūt originē ducūt. Tres filij noe sem chā ⁊ iaphet redeūtibꝰ aq̄s in locuȝ
suū humanā gētē reꝑauerūt. adeo vt tradit ꝑusq̄ȝ noe moreret q̄tuor milia hoim
ex suis ⁊ filiorꝝ lūbis exiuisse. ex q̄bus etiaȝ iniq̄ emerserūt. Nembrotes filiꝰ chaȝ
⁊ q̄ cū eo in ꝯtumeliā dn̄i turrim babel edificare ceperūt. In ea diuisum ē labium
vniuerse terre ⁊ ꝯfusione impeditū opus. secuta ē pctm̄ pessimū pentapolitana
submersio. ⁊ abrahā ⁊ loth iuēti religiosi i semine abrahā bn̄dicte sūt gētes. ⁊ circū
cisionis pactū cū eo ꝑcussum ē. fuit em̄ iustꝰ ⁊ placuit deo in oꝑibꝰ suis. cū filium
ysaac dīno imꝑio imolare nō detrectasset. neq̄ȝ ysaac pr̄is viam deseruit cui natꝰ
est iacob. q̄ alio noīe dictꝰ est isrl̄. ⁊ huic. xij. filij fuerunt a q̄bus duodecim tribus
emanarūt. is cognito ꝙ ioseph quē putabat extinctū magnꝰ ⁊ potēs eēt in egypto
cū reliq̄s filijs ad eū migrauit. multiplicatū ē illic iudeorꝝ semē. ⁊ in gētem magnā
cū creuissent israhelite. surrexissetq̄ȝ rex aliꝰ q̄ ioseph ⁊ oꝑa eiꝰ ignoraret. grauissimis

laboribus oppressi sunt ⁊ ꝯtumelijs innumerabilibus affecti. Et miserante deo ꝑ
manꝰ moysi ⁊ aaron ſuitutē effugerūt. ⁊ sicco vestigio rubro mari traiecto ꝑ an-
nos. xl. cibo celesti vitam in deserto egerūt. ⁊ circa montē sinay diuinã legem in ta-
bulis lapideis acceperūt. Acquisita est terra ꝓmissionis ſ; nō tota in manu moysi.
Post obitum eius mirabilia fuerūt opa iosue ⁊ alioꝝ iudicum. inť q̃s etiã ꝓphe
claruerunt viri excellentissimi. Successerunt deinde reges ⁊ alij ꝓphe in ꝓplo dei
⁊ nō sine celesti munimine ꝯseruata est gens hebrea. ⁊ ꝓphe q̃dem interpꝛtati le-
gem salubria tradidere ꝑcepta. ṽtutem extollentes. ⁊ vicia effulminantes. ⁊ mul
ta ꝑ illos scripta sunt diuinitꝰ reuelata. q̃ de futuris noticiã ꝑbuere. non tñ pau
ca perpessi aduersa iudei. cum legem dñi ꝯtemnerent ⁊ in traditionibus patrum
non ꝑmanerent. ceperunt eos chaldei ⁊ in ſuitutē redegerunt. ⁊ nunc syri nunc
arabes nunc egyptij in eos arma ṽterunt. multe fuerunt eoꝝ tribulatōnes. mul
te calamitates ac miserie. ſ; de omnibus liberauit eos dñs. cum ad deum clama-
uerunt ⁊ tota mente redierunt. q: cor ꝯtritum ⁊ humiliatum nō despicit diuina
maiestas. Hec vt arbitramur ꝯmunia tibi nobisq; sunt. ⁊ in alcorano machome
teo magna ex ꝑte ꝯtinenť. Verax igiť ⁊ tuo ⁊ nr̃o iudicio lex iudeoꝝ verax moy
ses ⁊ dauid ⁊ salomon. ⁊ ysaias. ⁊ ieremias. ⁊ ezechiel. ⁊ daniel. Veraces omnes
ꝓphe dñi. vera iudeoꝝ fides q̃ ante xp̃m in lege manserūt. mendaces omnes gē
tes que coluerunt idola. Notus ante xp̃m solum in iudea deus. Nihil h̃ vsq; con
tendimꝰ. ꝯcedis hec nisi fallimur omnia. In his que sequunť discordia erit. S;
nos in luce ambulamus neq; offendimus ad lapidem pedes nostros. ⁊ ne dece-
tero tu q̃; offendas magnoꝑe cupimus. ⁊ vltra ne decipiaris lumen offerimus.
Tu creatura dei es ⁊ ouis eius ſ; errabunda extra caulas. in alienis pascuis ꝓ-
cul ab ouili dñico letiferũ carpis cibum. ⁊ pestifera aleris herba. nos boni pasto-
ris exemplo q̃ relictis nonagintanouem ouibus in deserto vnã que aberrauerat
secutus est. te querimus. ⁊ in viam salutꝭ optamꝰ reducere. Dolemus te viꝝ ex-
cellentem. nobilitate maioꝝ illustrem. gestaꝝ reꝝ gloria claꝝ. impꝛio magno ꝑdi-
tum. ⁊ pluribus nature dotibus eminentem. non incedere in vijs dñi. non nosse
mandata eius. nō esse in lege sua. Compatimur tibi. ⁊ tuoꝝ subditoꝝ infelicitatē
deploramus. q̃ tecum pereunt. nec te credimus libenť errare. cuiꝰ naturam bonã
esse ꝯfidimus. Ignorantia veri te retinet. tui te parentes ⁊ seipsos ꝑ ignoranti-
am decepere. cum ꝓgenitoribus laberis. S; timenda est scriptura que ait ignō
rans ignorabiť. Nã si ceteris in rebus ꝑcipuam curam. exactam diligētiam. sum
mum studium adhibes. ne q̃s fallat te. circa religionem potētissime curandum ē
ne fallaris. in q̃ tanto cautiorem te esse opoꝛtet. q̃nto in ea cum maiori ꝑiculo de
linq̃ť. Ceteraꝝ reꝝ ignorantia. hec que sunt tꝑalia in hoc seculo adimere potest.
Religionis error alterius vite bona. i. anime felicitatem eripit. qđ ne tibi accidat
si nobis aures ⁊ fidem ꝑstiteris. facile adiumento erimus. Audiuisti ea que de ve
teri testamento diximus. nunc de nouo agendum est in q̃ plurimũ discordamus.
Audi que subiungimus. Sic ⁊ tue legis tenebras odio hēbis vt speramus. ⁊ nr̃e
lucem amabis. Duo in veteri testamento vaticinia repiunť. quoꝝ alteꝝ illud ē
q: nō aufereť sceptꝝ de iuda neq; dux de femore eius donec veniat q̃ mittēdus ē
siue vt chaldei dicunt. messias. Alteꝝ est qđ ait. cũ venerit sanctussanctoꝝ cessa
bit vnctio vr̃a. his vaticinijs ꝑdictum est in aduentu xp̃i iudeos ⁊ regnũ amissu-
ros eē. ⁊ sacerdotium. sicut ⁊ factum est. Regnum qđ iudeoꝝ fuerat ydumei ac-
ceperūt. regnãte nãq; ꝑmo herode antipatris filio genere ydumeo ⁊ alienigena
xp̃c ex maria ṽgine natus est dei filius. verus deus ⁊ verus homo. q̃ sacerdotiũ
iudeoꝝ ad xp̃ianos transtulit. Petro sibi successore dilecto. in quem pontificis
maximi potestatem transfudit. Neq; vlteriꝰ apud iudeos pastoralis ouium cu-
ra ꝑmãsit. dicēte dño ad petꝝ. pasce oues meas. pastor ip̃e bonꝰ ⁊ pōtifex magnꝰ
xp̃c. pastores deinceps ⁊ pōtifices xp̃ianos ñ iudeos eē ꝯstituit. Quis petrꝰ ⁊ alij
plures ex iudeis ñ amplꝰ iudei. summũ pōtificium acceperūt. atq; in hũc modũ

iudaica cessauit vnctio ⁊ translatum est sacerdotiū. Quo facto ⁊ lex ipsa trāslata
est. dicente ap'lo. qꝛ translato sacerdotio. necesse est vt legis etiam translatio fiat.
Deꝰ igit̄ q̄ multifariam multisq̄ȝ modis olim p̄ribꝰ in ꝓphis locutꝰ fuerit. nouis-
sime p filium suū quem ꝯstituit heredē vniuersoꝝ. p quem fecit ⁊ secula. allocutꝰ
hoies nouam legem edidit. ⁊ noua dedit p̄cepta qbꝰ huatꝭ vitam merent̄ eternā
In tpe igit̄ qd in altissimo trinitatꝭ ꝯsilio ab et̄no fuerat diffinitū. regnante apd
hebreos herode. imꝑante apud rōnos augusto. q̄escente mūdo ⁊ aduentū dn̄i mi
rabili ⁊ inaudita p̄oribꝰ seculis pace honorāte. Missus est gabriel angelus de ce
lo. q̄ marie felicē ꝯceptōez ⁊ sacratissimū ꝑtum annūciaret. ſ3 an̄ p̄cursor natꝰ est
iohes. q̄ pniaȝ p̄dicaret ⁊ viam dn̄o p̄pararet. ꝯcepit ꝟgo de spū vt p̄dixerat ange-
lus ⁊ s̄uata dignitate ꝟginitatꝭ. filiū simul ⁊ dn̄m pepit. Natus est xp̄c ⁊ saluator
viij. k'las ianuarias. ⁊ in ipis k'lis circūcisus est. ⁊ iuxta vocem euangelicam ihus
appellatꝰ. qꝛ salutem attulit humano generi. Plurima de infantia saluatoris scri
pta sunt. nec dubiū est q̄n ois etas signis ⁊ miraculis plena fuerit. ſ3 eccl'ie nr̄e g̃-
uitas ⁊ acre iudiciū ea tm̄ recipit q̄ certa sūt. apocripha p̄termittit. Duodecimꝰ
saluatoris annꝰ mēoriaȝ hȝ. qꝛ templū ingressus cū legis doctoribꝰ disputauit. ⁊
aliq̄ ex ꝑte splendorē sue dignitatꝭ ondit. ſ3 circa tricesimuȝ annū fulgor ille plenꝰ
emicuit. tūc em̄ baptizatꝰ est a. iohe. ⁊ iohē ipse baptizauit. ⁊ p̄rna vox audita ē.
Hic est filiꝰ meꝰ dilectꝰ in q̄ mihi ꝯplacui. Conuertit aquaȝ in vinū ⁊ in innume-
rabilibꝰ choruscauit miracul'. Elegit sibi discipulos q̄s vocamꝰ ap'los. ⁊ circūiens
regionem ⁊ mētes hoim ⁊ corꝑa sanauit egrotātium. ⁊ faciēs ip̄e q̄ docebat toto
trienio p̄dicauit euāgelium p iudeaȝ ⁊ vicinasꝭ ꝓuicias htissima vox eiꝰ intonuit
Que vita hoim eē deberet ondit. ⁊ p̄cepta tū vetera innouauit. tū noua p̄oribus
vtiliora instituit. abdita ⁊ obscura q̄ erant in veteri lege multa reuelauit. ⁊ absco
sos ꝓphaꝝ apuit sensus. ⁊ q̄ de se p̄dicta fuerāt palā exposuit. mysteriū scē trini
tatꝭ ondit. ⁊ vnitatē i trinitate mōstrauit. docēs tū p̄reȝ. tū filiū. tū spm̄sctm̄ diuinis
honoribꝰ ꝓseq̄ndum. ⁊ hos tres vnū eē deū. Predixit nō mō mortē suaȝ. verūeti
am genꝰ mortꝭ. ⁊ ꝙ tercia die resurgeret. ⁊ ꝙ ascēsurꝰ in celum redíturꝰ eēt in fine
seculi iudicare viuos ⁊ mortuos. Comp̄hensus est sicut ip̄e voluit. ⁊ traditꝰ pila-
to p̄sidi q̄ eum neci daret. testes in eū citati sunt nec ē inuenta mortꝭ cā. qꝛ pctm̄ n̄
fecit. nec reptꝰ est dolus in ore eius. maximū crimē obiecerūt. qꝛ filium dei se fecit.
⁊ regē dixit. ⁊ ꝓpt veritatē occisus ē. crucifixꝰ atȝ sepultꝰ. ⁊ iuxta ꝟbum suum re-
surrexit a mortuis. Et. xl. diebꝰ cū discipulis ꝯmoratꝰ. cū eos ꝯfirmasset ⁊ corro-
borasset atȝ in orbē ire iussisset euāgeliū dissemiaturos. Tandē vidētibꝰ illis ele
uatꝰ est ⁊ nubes suscepit eū ab oculis eoꝝ. Ascendit ad celū ⁊ sedet ad dexterā dei
p̄ris. ⁊ inde vēturꝰ est iudicare viuos ⁊ mortuos. ⁊ redditurꝰ vnicuiq̄ȝ ſm opa sua
Interea spūssanctꝰ ab eo missus oia suggerit eccl'ie q̄ nccia sunt ad vitam et̄naȝ. ſ3
nos xp̄iani firmit̄ credimꝰ. Hec est fides nr̄a quam cūctꝭ gentibꝰ p̄dicamꝰ. ⁊ im-
ꝑtiri oibꝰ cupimꝰ. ſ3 ab ap'lis ⁊ eoꝝ successoribꝰ p fideles manꝰ imutilata ⁊ incor-
rupta ad nos vsq̄ȝ delata sunt. Hec vos thurci ⁊ saraceni magna ex ꝑte negatis.
etsi em̄ xp̄m ex ꝟgine natū ⁊ sctm̄ viꝝ. ⁊ dei flatū. ⁊ ꝓphaȝ magnū. ⁊ mirabilium
oꝑm effectorē. ⁊ adhuc viuētem ꝯfitemini. deū tn̄ ⁊ dei filiū esse inficiamini. nec sibi
nec sanctospūi diuinitatē ꝯceditꝭ. ⁊ trinitatē ꝑsonaꝝ in diuinis respuitis. ⁊ xp̄i mor
tem deridetis. quē trāslatum ⁊ aliū sibi sil'em loco suo infectuȝ arbitramini. nec
eius aduētum in extremo iudicio expectatis. ⁊ alia nō pauca xp̄iane legis reiciti
⁊ plurima creditꝭ q̄ apud nr̄os risu digna vident̄. ⁊ q̄ nō dimittemꝰ intacta. Et q̄
nos credimꝰ nō solū ex noua lege ſ3 ex veteri mutuamur. Vos machometi ⁊ alco
rano eiꝰ fidē tantūmō adhibetis. ⁊ hoiem mortuū sine ꝯteste. sine rōne. sine mira
culis seq̄mini. nos viuo credimꝰ viuit em̄ vr̄o testimonio xp̄c. nos deo p̄stamꝰ au
res. ⁊ signis ⁊ rōibꝰ sacris ducimur testimoniis. Qꝛ si nos audies mōstrabimus
breuit̄ nr̄e legis splēdidaȝ lucē ⁊ tue obscuram caliginē detegemꝰ. ſ3 opꝰ est p̄ūs ⁊
attentꝭ auribꝰ q̄n fidei sublimitas attingit̄ ⁊ magni dei pandunt̄ archana. Sepe

iocis ⁊ inanibꝰ fabulis te pn̄tē adhibuisti ⁊ leuiores audisti narratōes. nō est cur
h̄ grauia ꝯtēnas aut ea nosse recuses. ex q̄bus tua pēdet salus. Non ē aīa nobil̄
cui nō insit veritat̄ amor. nō est homo q̄ nolit saluꝰ fieri. Audi ḡ q̄ generosus es.
audi q̄ te saluari pn̄t. Quid ē int̄ xp̄ianos thurcosq̧ ꝯtrouersie. in q̄ simul ꝯtēdi
mus. que discidij cā. Sane nō aliꝰ discordie fons ē. nisi q2 circa diuinitatē nō eadē
sapimꝰ. de p̄re. de filio. de sp̄usancto ꝯtēdimꝰ. h̄ est p̄cipuū discidium. q̄ sublato fa
cile oīa ꝯtemnent̄. attingemꝰ h̄ ⁊ q̄ sit int̄ nos de diuinitate dissensio latiꝰ exponēꝰ.
Nos in deo tres dicimꝰ ꝑsonas. p̄rem ⁊ filiū ⁊ sp̄m sct̄m. vos vnam tm̄. quam nec
p̄rem nec filiū dicit̄. s̄ deū tm̄ appellatis. ⁊ hūc vnicū eē dicit̄. Creatorem celi ⁊
terre ⁊ oīm que in eis sunt. nulla ē de vnitate ꝯtentō. nō latent nos v̄ba moysi di
centis in exordio legis. audi isrl̄ dn̄s deꝰ tuus vnus ē. Et rursus in lege sc̄ptum ē.
Ego sum dn̄s deꝰ tuus q̄ te eduxi de terra egypti. nō erūt tibi dij alij p̄ter me. Et
rursus ego sum q̄ sum. ⁊ si q̄sierint nomē meum: vade ⁊ dic eis. q̄ est misit me ad
vos. Et in cantico exodi ⁊c. Dn̄s omp̄s nomē eius. que testimonia vnū esse deū
⁊ vnum dn̄m manifeste declarāt. ⁊ vnā ꝑtātem ⁊ vnam nāā. nomē fatemur idē
qd̄ vos. h̄ amicitia ē atq̧ ꝯcordia vob̄ vnus deus ē. Nam deus nature. dn̄s ꝑtātis
nomen ē nobis vnus. dicitis p̄ncipiū oīm rez eē deū. nos idem affirmamꝰ. in q̄
igit̄ dissentimꝰ. multa sunt q̄ de deo alr̄ xp̄iani dicūt. alr̄ saraceni seu thurci. Vos
deum corporeū dicit̄. nos incorporeum. vos fortuita eē que h̄ in terra gerunt̄ ar
bitrami nec curare de his deū. nos gubernare eum q̄ creauit oīa nō dubitamus.
Vos deū p̄rē in diuinitate negatis. nos p̄rem ⁊ filiū cognoscimꝰ. vos sp̄m sct̄m ex
diuina maiestate reijcitis. nos ponimꝰ veneramur. Mittamꝰ alia. h̄ aggrediamur
in q̄ plus ponderis est. nos xp̄m dei filiū dicimꝰ vos negat̄. Cur negat̄. sane q2 nec
vxorem h̄z deus ex q̄ filium ꝓcreare posset. Q2 si vxor fuerit filiosq̧ genuerit. mū
dus q̄ vniꝰ imꝑio regit̄. i plures diuisus dn̄os diu stare n̄ posset. In vnitate ꝯcor
dia est que s̄uat imꝑia. in pluralitate discordia q̄ maxima regna subuertit. S̄ q̄s
tam rudis. tam vecors. tam demēs xp̄ianꝰ ē. q̄ generare deū ex ꝯnubio ⁊ ꝑmixtōe
femine arbitret̄. nō sumus adeo hebetes xp̄iani vt tantū nephas admittamus.
Saracenis suaderi h̄ posset. q̄ deo ⁊ corpus ⁊ caput ⁊ manus ⁊ cetera mēbra ꝯce
dunt. nos deū sp̄m eē asserimꝰ incorporeum imortalē. eternum ⁊ incomp̄hensibi
lem. q̄ dum seip̄m intelligit in mēte sua v̄bum ꝯcipit. qd̄ nos filiū dei esse dicimꝰ.
nec aliud ē in deo seip̄m nosse atq̧ intelligere q̄z deum eē. nihil ē eīm in deo nisi deꝰ
Deus aūt cuiꝰ ē v̄bum noiamꝰ p̄rēm. ⁊ ꝓcessū ipiꝰ v̄bi generatōē filij dicimus.
Nec veritas h̄ de v̄bo dei apud xp̄ianos tm̄ illuxit. Gentiles ph̄i añ xp̄i aduentū
eadem q̄ nos asserimꝰ nōnulli affirmauerūt. si q̄dem platonici in suis libris aptissi
me dixerūt. q2 in p̄ncipio erat v̄bum. ⁊ v̄bum erat apud deum. ⁊ deus erat v̄bum.
h̄ erat in p̄ncipio apud deum. Omnia ꝑ ip̄m facta sunt ⁊ sine ip̄o factum ē nihil.
Et reliq̄ ferme oīa ꝯprobant de v̄bo dei que ioh̄es in euāgelio suo tradit vsq̧ ad
incarnatōē v̄bi quam ignorarūt. q2 nōdum natus erat xp̄c. ⁊ alta legis mysteria
abscōderat deus a sapiētibꝰ huiꝰ seculi. que reuelauit paruulis. Q2 igit̄ platonici
v̄bum dei noiant ⁊ deum eē dicunt. nos filium vocamꝰ ex deo genitū ⁊ deum esse
fatemur. nec ruinam mūdi ex filij generatōē timemꝰ q̄n vnus duntaxat filius est.
p̄r ⁊ filius vnum sunt. vna ꝑtās. vna volūtas. vna maiestas. nec v̄bum ꝯceptum
ab intellectu ꝯcipiente discordat. Obscura h̄ videbunt̄ atsi voles p̄sto erunt q̄
lumen afferant ⁊ aptissima oīa reddant. Et tu sol cm̄ hūc corporeum cernis q̄ no
ctem abiens efficit. rediens h̄ a seipso lucis ꝓducit radios. Hec ꝓductio genera
tio q̄dā ē in sole. ⁊ radij solis filij solis n̄ incōuenient̄ vocant̄. que similitudo q̄uis
multifarie est inepta. Nam solis plurīs sepe vidimꝰ radios. deo vnicꝰ ē filius. i co
tn̄ ꝯuenit. q2 vna ē ⁊ solis ⁊ radioz s̄ba. ⁊ vna ē p̄ris et filij diuinitas atq̧ eēntia. q̄
uis ꝯꝑatio corꝑaliū rez nulla satis cū diuinis eq̄pari pōt. s̄ accipe testimonia. et q̄
rōe nō capis. cede auctī. Vetus testamētū et iudeis ⁊ xp̄ianis et saracenis cōe ē.
Eructauit (inq̄t dauid ex ꝑsona dei) cor meū v̄bū bonū. h̄ ē qd̄ dei filiū dicimus

⁊ vnigenitū pr̄is eterni. nō ex carnali ꝯiugio aut hūano ꝯplexu. ſ ex corde dei.i.
ex itellectu ꝑductū aſſerim⁹. ⁊ rurſus fili⁹ me⁹ es tu. ego hodie genui te. Hodie di
cit. q2 do nec heri p̄terit. nec cras iminet. ſ hodie ſp adeſt cui p̄n̄tia ſūt oia. Iter
an̄ luciferꝝ inq̄t genui te. vt itelligas q2 n̄ loq̄t ꝺ ſalomōe dd. ſ de⁹ pr̄. ꝺ filio deo.
q2 an̄ luciferꝝ nēo fuit. Etem̄ in li. ſapie legi⁹ ſapiam q̄ dei fili⁹ ē dicētē. Nōdū erāt
abiſſi ⁊ ego iā ꝯcept⁹ eram an̄ mōtes ⁊ colles ego parturie bar. Nunq̄ꝫ em̄ pr̄ ſine
filio fuit. nec ſine pr̄e filius ⁊ h̄ eſt qđ i euāgelio inq̄t iohes. In p̄ncipio erat v̄bū
⁊ v̄bum erat apd̄ deū ⁊ ds erat v̄bū. Que myſteria ꝓfunda et alta cū n̄ itelligeret
arri⁹ nec machometes ꝯp̄hēderet. negare maluit di veritatē. q̄ꝫ ſuā igr̄atiā ꝯfite
ri. et ſuas ieptias ip̄rudēter igerere. q̄ꝫ alioꝝ ſapiāꝫ hūilr̄ diſcē. Stulta h̄ ⁊ dānoſa
ꝑtinatia ē. deo ei ⁊ ꝓphis oꝫ credere etſi q̄d ē c⁹rōeꝫ n̄ capim⁹. dēm⁹ cū paulo dicē
O altitudo diuitiaꝝ ſcie ⁊ ſapie di q̄ꝫ incōp̄hēſibilia ſunt iudicia ei⁹ ⁊ iueſtigabiles
vie ei⁹. Fatēt iuriſcōſulti. n̄ oim q̄ a maiorib⁹ ſuis iſtituta ſt̄. rōꝫ reddi poſſe. ⁊ tn̄
legi pendū eē. q2 n̄ ſine cā ꝯdita fuerit. q̄ntomin⁹ arch̄ana di lꝫ agnoſcē. plurime
ſunt occulte cāe ad q̄s nulla potuit curioſitas hoim ꝑuenire. ſic oculi noctue ad
ſolē. ita ⁊ nr̄ intuit⁹ ad ea q̄ ſt dinitat. Nō ē ḡ mirādū ſi neq̄ꝫ generatōꝫ filij neq̄ꝫ
ſpūſſancti ꝓceſſiōꝫ. neq̄ꝫ trinitatē in dinitate itellexit carnal' hō vl' arri⁹ vl' macho
metes. ſ illud i eis dānabile ac deteſtabile fuit. q̄ ſacre ſcptur̄e diniſq̄ꝫ teſtionijs
n̄ acq̄euert. Nā q̄d op⁹ ē argumēt vbi ds ip̄e loq̄t. De pithagoric traditū ē q̄
in diſputādo ſoliti erāt dicere. ip̄e āt erat pithagoras. tanq̄ꝫ ei⁹ aucti n̄ liceret ad-
uerſari. q̄ntomin⁹ do q̄ verax ē. ⁊ ois hō mēdax. ſ negabis h̄ eē dei q̄ aſſerim⁹ te-
ſtimonia. De his poſteri⁹ aſſerem⁹ nūc ꝺ ſpūſctō agēduꝫ ē. cui tua lex dinos ho-
nores abrogat. nō ē hmōi erroris machometes iuētor. arrij ⁊ neſtorij ⁊ macedo-
nij h̄ olim demētia fuit. q̄s ſacra patꝝ ꝯſilia dānauert. ſ coꝝ virus apd̄ egyptios
⁊ arabes aliq̄ꝫdiu latuit. ⁊ poſtremo auctore machomete ⁊ mḡro eius ſergio late
diffuſuꝫ ē. ne mouearij dū vera loq̄mur. caue ne ſeq̄ris cecos. diſce ſpm̄ſan. eē deū
⁊ terciā fore in trinitate ꝑſonā. Diximꝰ pauloan̄ deū patrē dū ſe cognoſcit v̄buꝫ
ꝯcipe ⁊ filiū gignere. nūc qđ ſeq̄t. Adijcim⁹ cognitōi annexā eē appetitiuā q̄ndaꝫ
opatōeꝫ. cui⁹ p̄ncipiū volūtas ē. Int opatōes v̄o q̄s volūtas ꝓducit. ꝓcipua eſt
amare. adhibe h̄ aures ⁊ mētē erige. in do ꝑfectā ⁊ abſolutā fateri cognitōꝫ oꝫ. ⁊
amorē pari mō. c⁹ ꝓceſſus ꝑ appetitiuā opatōꝫ exp̄mit. ſicut ⁊ v̄bi generatō ꝑ in
tellectiuā. ⁊ alia ē opatio q̄ intelligit alia q̄ appetit. Intellectiua ex his ꝯplet q̄ ſt
qdāmmō in ip̄o intelligēte. naꝫ ſicut ſenſibilia i ſenſu. ita itelligibilia in itellectu
dicim⁹ eē. Appetitiua āt ꝯplemētū accipit ſm̄ q̄ndā ordinē vel motū ad eas res
q̄ obijciunt appetitui ⁊ occultū q̄ddaꝫ p̄ncipiū ſui mot⁹ hꝫ. ea v̄o q̄ a p̄ncipio fe-
runt arch̄ano ſpūs nomē accepert. nā ⁊ vētos ſpūs dicim⁹. ⁊ in ſcptur ꝓcellaꝝ
ſpūs appellant. q2 n̄ apparet afflatōis ſpūs initiū. Reſpiratōꝫ ēt ⁊ arteriaꝝ motū
ab intrinſeco ⁊ occulto p̄ncipio manātē vocam⁹ ſpm̄. atꝫ h̄ mō ꝯgruēti q̄dam ſi
militudīe q̄ntū dina hūanis v̄bis iudicari p̄nt. din⁹ ip̄e amor a pr̄e filioq̄ꝫ ꝓcedēs
ſpūs dict⁹ eſt. In nob duplici ex cā ꝓcedit amor. aliq̄n ex corporea. ⁊ mali nā. et
is plerūq̄ꝫ imūdus ē ⁊ mēti noxi⁹. Aliq̄n ex ip̄a ꝓprietate ſpūalis nature. cū bona
itelligibilia ⁊ rōni ꝯueniētia adamam⁹ ⁊ h̄ pur⁹ ē amor ⁊ laudabilis ⁊ aie ſalutarij
In deo corpalis amor ſeu mālis locū nō hꝫ. ſ ille tm̄ repit q̄ ſimplex ē ⁊ nitidiſſi
m⁹ ⁊ puriſſim⁹. quē ſpm̄ ſctm̄ appellam⁹. Nec nos itellectuali ⁊ ſctō amore q̄cq̄ꝫ ꝓ
ſeq̄mur. niſi qđ intellectu ꝯcipim⁹. Conceptio āt vt dixim⁹ q̄ fit intellectu verbū
eſt. atꝫ ita neceſſe ē amorē ex verbo oriri. Amat em̄ de⁹ qđ de ſeip̄o intelligit. i.
v̄bum qđ ꝯcipit. intelligēdo. Verbū āt dei dicim⁹ filium dei. q̄ ⁊ ip̄ſe pr̄eꝫ nouit ⁊
amat. atꝫ ita fit. vt amor ip̄e cui ſanctuſſpūs ē nomē. ex pr̄e filioq̄ꝫ ꝓcedit. fitq̄ꝫ cū
pr̄e ⁊ filio ꝑiter de⁹. Nam ſicut diuinū intelligere eēntie dinitat eſt. ita ⁊ amare.
⁊ ſicut deus ſe ſp intelligit ita ⁊ ſe ſp amat. ⁊ oia amat. ſuam bonitatē dum amat.
Rurſuſq̄ꝫ ſicut dei fili⁹ q̄ eſt v̄bum dei in natura dina ſubſiſtens pr̄i coetnus ꝑfe-
ctus ⁊ vnus de⁹ eſt. ita et ſpūſſanctus de⁹ eſt pr̄i ⁊ filio coeq̄lis ⁊ coeternus. Et q2

oīe qḋ subsistit in natura intelligibili apud nos ꝑsona dr̄. apud grecos ypostas.
ꝯñs est vt tres ꝑsonas in diuinitate ponam⁹. qꝛ tres sunt subsistētes pr̄ et verbū
et spūssanct⁹. Neq3 ꝑsonas dicim⁹ eē ꝑ eēntias diuersas ſ ꝑ solas relatōes disti
ctas. q̄ ex ꝓcessione v̄bi et amoris ꝓueniūt. At3 in hūc modū xpiana religio diui
tus illustrata. distīctas tres ꝑsonas ꝯfitet̄ in diuinis. nō tres deos. sicut machome-
tes falso opinat⁹ ē. ſ prēm et filiū et spm̄sctm̄ esse ab et̄no deum asserimus. nec tñ
ipm̄ prēm q̄ fili⁹ ē. nec filium q̄ pr̄ est. nec spm̄sctm̄ q̄ pr̄ est aut filius. Una est em̄
pr̄is et filij et spūssancti eēntia in q̄ non ē aliud pr̄. aliud fili⁹. aliud spūssanctus.
Quis in ꝑsonis. alium patrē. aliū filiū. alium spm̄sctm̄ diuina docente auctē dicā⁹.
Nec silitudo in his q̄ creata sunt summe deest trinitat⁹. Inuisibilia di (sicut apl's
ait) ꝑ ea q̄ facta sunt intellecta ꝑspiciunt̄. sempit̄na q̄3 virtus eius ac diuinitas. re
lucet q̄ppe in anima nr̄a et q̄dam diuine trinitatis imago. Est em̄ aīa nr̄a sb̄a que-
dam incorporea et rōne p̄dita. et actus q̄dem siue forma organici corporis. q̄ dum
corpus mouet et regit. sui meminit. se intelligit. et se diligit. q̄bus in rebus q̄dam
apparet trinitas. mēorie. intelligētie. et amoris. Tria h̄ ad seipā referunt̄. qꝛ nō ē
amor sine mēoria. nec mēoria sine noticia. Nam q̄s meminit aut amat qḋ nescit
Insepabilia sunt h̄ a semetipsis. et tñ q̄libz eoꝝ et simul oīa vna eēntia sunt. et
vna vita in aīa vna. Differunt qꝛ mēoria nō est intelligētia vel volūtas. nec intel
ligentia voluntas siue amor. Qꝛ si h̄ diligent̄ inspicias. inuenies summe illi⁹ tri-
nitat⁹ at3 vnitat⁹ vestigium et imaginem q̄ndā q̄uis imparē. Quicūq3 em̄ sem-
pit̄nam et incōmutabilē nā3. ꝑ mēoria3 remiscit̄. intuet̄ ꝑ intelligentiam. ample
ctit̄ ꝑ dilectō3. ꝑfecto repit in seipō summe trinitat⁹ imaginem. nō tñ oīno silem
ſ q̄lemcūq3. ita vt in similitudīe magna inueniat̄ dissimilitudo. etsi em̄ hō memi-
nit. intelligit. et diligit. nō tñ mēoria est. nec intelligētia nec dilectō. ſ sunt h̄ in eo
et in vna sb̄a. nō sicut accidētia in subiectis q̄ pn̄t abesse. ſ substantialit̄ existunt
in aīa. et vnus homo est q̄ hz h̄ tria. nō ipse est h̄ tria. in simplici v̄o nā q̄. deus est
q̄uis vn⁹ sit deus. tres tñ ꝑsone sunt vt dictum ē. et ipse deus ē et tres ꝑsone. ſ il
lud satis ad rem nr̄a3 est. qꝛ tria h̄ aliq̄ mō vnum sunt. Repit̄ et sub alijs noībus
et alio mō in nr̄a natura illi⁹ summe et ineffabilis trinitatis imago. Nam mens
et noticia ei⁹. et amor tria q̄dam. mēs em̄ nouit se et amat se. nec amare se pōt ni
si etiam nouerit se. duo q̄dam sunt mēs et noticia ei⁹. Duo ēt sunt mēs et amor
eius. Cū se nouit mēs et se amat. manet trinitas. s. mēs amor et noticia. et h̄ tria
q̄uis distincta inuicē sint. vnū tñ esse dicunt̄. qꝛ in aīa substantial'r existunt. Et ē
ipā mens. q. parens. et noticia ei⁹. q. ꝓles ei⁹ mens em̄ cū se cognoscit noticiā sui
gignit. et est sola parēs sue noticie. Terci⁹ ē amor q̄ de ipā mēte et noticia ꝓcedit
dum mēs cognoscēs se. diligit se. nō em̄ posset se diligere nisi cognosceret. amat
em̄ placitā ꝓlem noticiā suā. et ita amor q̄dam ꝯplexus ē ꝑentis et ꝓlis. nec mi
nor est amor ꝑente et ꝓle. i. mente et noticia. cū tantum se diligat mens. q̄ntū se
nouit et q̄nta est. Considerat h̄ rōnalis homo. et videns tria in vna eēntia ꝯcur
rere. extēdit se ad ꝯtemplatō3 creatoris et intelligit vnitatē in trinitate et trinita
tem in vnitate. Et vnū deum colit. vna3 eēntia3 et vnū p̄ncipiū sicut et pr̄iarche
et ꝓphe at3 apl'i tradidert̄. S3 audiam⁹ tādem ipōs et diuine legis auctēm et testi-
monia in mediū afferam⁹. sine q̄bus oīs est vana argumētatio. deū prē3 oēs sa-
crelr̄e ꝯfitent̄. et dei nomē ꝑ̄nitatē ad oīa refert. etsi filiū dicim⁹. n̄ possum⁹ prē3
negare. de filio adducta sunt testimonia legis. ꝙ et pr̄ ōnsus ē. sicut et saluator ait
Philippe. q̄ videt me. videt et prēm meū. Nūc de. ss. qḋ cepim⁹ ꝓsequendum ē.
In gen. legimus qꝛ spūs dn̄i ferebat̄ sup aquas. Quis tunc dn̄s nisi deus fuit.
Et cuius spūs nisi dei. Et quō dei spūs nisi deus. Deus est quicquid dei est Nec
aliud illi immixtum est. Incompositus est. simplex est et purus deus. In iob scptū
est. Spūs dn̄i fecit me. et spiraculū omnipotētis dei viuificauit me. dei sunt hec
opa non hominis. q̄d facit hoīem nisi deus aut viuificat hoīem nisi deus. Est igit̄
spūs dn̄i. ꝓpter qḋ dictum ē in ps. Spūs dn̄i repleuit orbē terraꝝ. ⁊ hoc qḋ ꝯti-

net omnia.q̄s h̄ spūs nisi de⁹.cui celum sedes est.⁊ terra scabellum pedib⁹ eius.
Et apud poetas deum nāq̄ꝫ ire p omnes terras.tractusq̄ꝫ mariꝫ. celumq̄ꝫ ꝓfundū
traditum est.Et rursus ē ne dei sedes nisi terra.pont⁹ ⁊ aer ⁊ celum ⁊ v̄tus ꝓpter
qḋ recte inq̄t dauid q̄ ibo a spū tuo.ondens nō esse locum in q̄ possit fugere spm̄
dn̄i q̄ est vbiq̄ꝫ.Esse āt vbiq̄ꝫ implere ⁊ ꝯtinere mūdum.soli deo tributū est. De⁹
igit̄ sanctusspūs est.q̄ h̄ p̄agit ⁊ futura p̄noscit ⁊ p̄dicit.sic̄ scriptū est.Rn̄sum ac-
cepit symeon a spū sancto qꝛ nō moreret̄ nisi videret xp̄m dn̄i.Non est cur deum
negem⁹ q̄ dei efficit op̄a.Non igit̄ solus pr̄ deus est.neq̄ꝫ solus filius.s spūssanct⁹
cum p̄re simul ⁊ filio de⁹est.qꝛ nō aduersat̄ rōni trinitas p̄sonaꝝ.in vnitate diui-
nitat̄.quemadmodum sup̄i⁹ ondsum est.Sꝫ iam trinitatem ip̄am ⁊ sacris codici-
bus demōstrem⁹ ⁊ moysen añ omnes audiamus.cui⁹ h̄ sunt v̄ba. In capite libri
quem genesim nr̄i vocant. In p̄ncipio creauit de⁹ celum ⁊ terram. Terra āt erat
inanis ⁊ vacua ⁊ spūs dn̄i ferebat̄ sup̄ aq̄s.tria ꝯmēorat.deum.p̄ncipiū.⁊ spm̄.
Ideo in deo patrem intelligimus.in p̄ncipio filium.in spū domini spm̄sanctum.
Et accipiat̄ h̄ in loco p̄ncipium ꝓ filio.sicut in psalmis de suo filio dicit de⁹. Te-
cum p̄ncipiū in die v̄tut̄ sue in splēdorib⁹ sctōꝝ ex vtero añ luciferꝝ genui te.Atꝫ
ita in exordio nascēt̄ mūdi.trinitas ip̄a in diuis p̄sonis adducit̄.h̄ si placeret.inť-
seri posset de heloym s̄m ieronimū ad marcellum.temptās dyabolus p̄mos pa
rentes.int̄posito s̄pente ⁊ suadēs vt edant de ligno ꝓhibito.eritis inq̄t sicut dij.
sciētes bonum ⁊ malū.qḋ ꝓinde accipiēdum acsi diceret.eritis sicut diue p̄sone
q̄b⁹ ignotum ē nihil.⁊ cum eiecit adam ḋ p̄adiso inq̄t dn̄s.Ecce adam fact⁹ sicut
vn⁹ ex nobis q̄bus nobis pr̄i.s.⁊ filio ⁊ spūsancto.Sꝫ manifesti⁹ eadem trinitas
ondit̄ cum dr̄.Faciam⁹ hoīem ad imaginem ⁊ similitudinē nr̄ām.cū ait faciam⁹
⁊ nr̄āꝫ.plures p̄sonas inducit.cū dicit imaginē vnitatē diuinitat̄ ondit.nec soli-
tari⁹ est cū dicit faciam⁹.neq̄ꝫ alieno a se loq̄t̄ q̄ nr̄āꝫ ait. Duo sunt pluralia v̄ba
faciam⁹ ⁊ nr̄āꝫ:vt videat̄ pr̄ cum filio ⁊ spūsancto miscere s̄monē.qḋ nō sono vo
cis s intellectu q̄ singularia sunt.qꝛ vn⁹ est de⁹.⁊ vna exp̄ssa est diuinitat̄ eēntia.
Dixerat creauit de⁹ celū ⁊ terram.mox subiūgit̄ faciam⁹.⁊ nr̄am.vt pluralitas in
p̄sonis intelligat̄.Idēꝫ ⁊ psalmista canit regi⁹ dum ait.v̄bo dn̄i celi firmati sunt
⁊ spū oris ei⁹ omnis v̄tus eoꝝ.Quid manifesti⁹ dici potuit in ꝯditōe celoꝝ tres
p̄sone ꝯcurrūt.dn̄s.v̄buꝫ ⁊ spūs.dn̄s prēm exp̄mit.in v̄bo filium accepim⁹.spm̄
is quē sctm̄ vocam⁹.Et rursus ꝓpha vt trinitatē p̄sonaꝝ in diuinitate cognoscas.
ter deū ꝓuocat in bn̄dictōe.Bn̄dicat nos inq̄t de⁹ de⁹ nr̄.bn̄dicat nos de⁹:⁊ me-
tuant eum vniuersi fines terre.Trina dei ꝯfessio.trinitatē exp̄mit p̄sonaꝝ.⁊ cum
subdit̄.metuāt eū vniuersi fines terre.vnitas ap̄it̄ diuinitat̄.In ps̄ q̄ꝫ.xliiij.mul-
tum exp̄sse trinitatē innuit.cū dicit filio.sedes tua de⁹ in seculū seculi.⁊ postea sub
dit.ꝓpt̄ea vnxit te de⁹ de⁹ tuus.i.pr̄ ⁊ spūssanct⁹.⁊ cū seq̄t̄.pre p̄ticipib⁹ tuis.my
sterium incarnatōis ap̄it de q̄ suo loco ꝓseq̄mur.Ysaias in visione sua clamantia
introducit seraphin.sanct⁹.sanct⁹.sanct⁹.dn̄s deus sabaoth.ter sanct⁹ ad tres p̄-
sonas refert̄.⁊ semel dn̄s ⁊ semel de⁹ dr̄.qꝛ vn⁹ est dn̄s ⁊ vn⁹ ē de⁹.Et rursus idem
vates ex p̄sona xp̄i loq̄t̄ ⁊ dicit.Dn̄s me⁹ misit me ⁊ spūs ei⁹.dn̄s meus inq̄t.i.pr̄
misit me.s.filiū.⁊ spūs ei⁹ qḋ est sctūsspūs.q̄s h̄ nō intelligit trinitatem:nō latuit
ꝓphas h̄ mysteriū.Possent ⁊ alia plura hm̄ōi testimonia ex veteri testam̄to affer
ri.q̄ trinitatē plane ondūt.plani⁹ tn̄ locut⁹ est i euāgelio dn̄s.q̄ cū in orbē mittēt
discipulos.Eūtes inq̄t docete oēs gētes.⁊ baptizate eos in noie pr̄is ⁊ filij ⁊ spūs
sancti.tres noiauit p̄sonas.In noie dixit nō in noib⁹.vt eēntie vnitatē in p̄sonaꝝ
trinitatē mōstraret.⁊ iohēs euāgelista q̄ de pectore dn̄i veritatem hausit in ep̄la
sua inq̄t.Tres sunt q̄ testimoniū dāt in celo.pr̄.v̄bum.⁊ spūssctūs.⁊ hi tres vnū
sunt.Et ap̄ls paulus.misit inq̄t spm̄ filij sui in corda v̄ra.⁊ alibi.Spūs ei⁹ q̄ susci
tauit ih̄m hitat in nobis.Et iteꝝ ex ip̄so inq̄t ⁊ p̄ ip̄m ⁊ in ip̄o sunt oia.ip̄si honor
⁊ gloria.ex ip̄o dicit ꝓpt̄ prēm.⁊ p̄ ip̄m ꝓpt̄ filium.in ip̄o ꝓpt̄ spm̄sanctum. Non
dicit ex ip̄sis aut p̄ ip̄os siue in ip̄is.nec in ip̄is s ip̄si honor ⁊ gloria inq̄t.vt trini

tatem simul ⁊ vnitatē cognoscerem⁹. Atꝫ his testimonijs ⁊ auctoritatib⁹ illumi
nata est desup xp̄iana religio. Summa eñ fiducia ꝯfitet̃ ⁊ p̄dicat vnum eē deū.
q̄ est cā cāꝝ. ꝑncipium ⁊ finis oīm reꝝ. ⁊ omnis auctor creature ⁊ summū bonū.
⁊ nihilomin⁹ tres ꝑsonas in deo recognoscit. ⁊ trinitatē in vnitate venerat̃. Cui
q̄ aduersat̃. salutꝫ exptem se reddet. ⁊ ambulat in tenebris ⁊ veritas nō est in eo.
Tu vo si sapias de tenebris emerges. ⁊ candida luce ꝑfusus. sacratissimā trinita
tem ⁊ cognoscēdo coles ⁊ colēdo cognosces. nec aduersaberi sacrosancto euāge
lio in q̄ legit̃. Uerbum caro factū est. Negat tu⁹ legifer incarnatōꝫ vbi. nam cur
inq̄t fact⁹ est de⁹ homo ⁊ in ligno crucꝫ passus. q̄ alio mō humanū gen⁹ redimere
poterat. negat tua lex xp̄i necem. ⁊ alium suo loco infectū existimat. nec deūꝫ in-
carnatum cognoscit neqꝫ crucifixum aut mortuū. Nos vtrūqꝫ p̄dicam⁹. q2 factus
est homo de⁹. ⁊ passus ē. ⁊ ꝓpt̃ salutē hois h̄ facta esse testamur. Ait eñ de seipso
dn̄s. venit fili⁹ hois saluare qd̓ ꝑierat. Cōstabat ꝑmi ꝑentis errato omnes hoies
culpa teneri. clausa erat ꝑadisi porta. nec mortalib⁹ patebat in celū adit⁹. Dece
bat summaꝫ dei bonitatē hoiem q̄ ceciderat reꝑare. nec miseꝝ esse ꝑpetuo sine-
re. q̄ ad beatitudinē ꝑfruēdam creat⁹ fuerat. S; obstabat iusticia dei q̄ ꝓ pctō satis
factōꝫ exigebat. dignus erat infinita pena. q̄ maiestatē offenderat infinitam. nec
hō tanti erat vt infinitā posset redimere culpam. stabat hinc dīna iusticia vltōꝫ
petēs. illic dīna bonitas miserēdum eē ꝯtēdens. Audiēda fuit vtraqꝫ vox. q2 vni
uerse vie dn̄i miscdia ⁊ veritas. q̄re etsi poterat de⁹ alit̃ humane imbecillitati cō
sulere. est eñ omp̄s. h̄ tn̄ ꝯueniētissim⁹ fuit modus quem elegit. vt assumpta hu
mana nā. ip̄e penas solueret. Fact⁹ ē de⁹ homo. vt hō fieret de⁹. veritas de terra
orta ē. ⁊ iusticia de celo ꝓspexit. ꝯiūcta est humanitas dīnitati vt accipet d̓ pleni-
tudine bonitatꝫ. q̄ sue defectum suppleret infirmitatꝫ. Fuit h̄ modus saluādi hu-
mani generꝫ dīni bonitati ꝯueniēs. satisfactum est iusticie simul ⁊ miscdie. satisfa-
ctum est amori ⁊ odio. Placuit h̄ dīne potētie. q̄ oēm defectum nr̄m sua ṽtute su
ꝑat. placuit ⁊ sapie. q̄ nihil frustra nihil nō decent̃ ac ꝯueniētissime facit. Et lꝫ ne-
cessitate absoluta q̄ neccium dicim⁹ sine q̄ aliud eē non pōt. incarnatio vbi neces-
saria nō fuit. eo tn̄ mō q̄ necessarium accipit̃ id q̄ ꝯueniētius ⁊ ꝯgruenti⁹ ꝑuenit̃
ad finem. dicere nō pudet. ad reꝑatōꝫ hominis incarnatōꝫ filij dei necessariaꝫ fu
isse. Ego sum de⁹. ego sum dn̄s. ⁊ nō est absqꝫ me saluator. ex ꝑsona xp̄i inq̄t ysai-
as. q2 nō poterat homo saluare seip̄m. Et necessarium fuit vt homo fieret deus.
⁊ de⁹ homo saluaret hoiem ꝓpt̃ qd̓ pulcerrime ⁊ ad ꝓpositū aptissime inq̄t. ex nr̄ꝫ
ꝓfessoribus vnus in hunc modū de mysterio dīne incarnatōis. Suscipit̃ a maie-
state humilitas. a ṽtute infirmitas. ab et̃nitate mortalitas. ⁊ ad dependendum
ꝯditōis nature debitum. nā inuiolabilis ē vnita passibili. deusqꝫ ver⁹ ⁊ homo ve
rus in vnitate temꝑat̃. vt qd̓ nr̄is remedijs ꝯgruebat. vn⁹ atꝫ idem hoim deiqꝫ
mediator. ⁊ mori ex vno ⁊ resurgere posset ex altero. Nisi eñ eēt verus de⁹. non
afferret remedium. nisi eēt ver⁹ homo. nō p̄beret exemplum. Intelligis q̄ꝫ cōue-
nient filius dei. carnem assumpserit vt de⁹. ⁊ mortem obiret vt homo. Sed q̄ris
testimonia antiq̄ legis. nō negabim⁹ p̄sto sunt. ecce inq̄t ysaias. ṽgo ꝯcipiet ⁊ pa
riet filium ⁊ vocabit̃ nomē eius emanuel qd̓ interp̄tat̃ nobiscū deus. Quō no-
biscum deus. nisi q2 ṽbum caro factū est ⁊ hitauit in nobis. Et iteꝝ eiusdē ꝓphe
ṽba sunt. Puer nat⁹ ē nob̄ ⁊ fili⁹ datus est nob̄. cui⁹ impiū sup humeꝝ eius. ⁊ vo
cabit̃ nomē ei⁹ admirabilis. ꝯsiliari⁹. deus fortis. pr̄ futuri seculi. ꝑnceps pacis.
An nō sic mysterium incarnatōis plane ōndit̃. ⁊ q̄ tunc futura erāt tanq̄ꝫ preterita
manifestant̃. Puer inq̄t nat⁹ est nob̄. q2 nat⁹ est in hūana ꝯuitate. ⁊ dat⁹ ē filius.
quēadmodū iohēs ait. q2 sic deus dilexit mūdm vt filiū suū daret vnigenitum. da
tus ē xp̄c ex dīnitate. nat⁹ ex humanitate. nat⁹ ex virgine. cui⁹ impium sup hume
rum eius. qd̓ est impium xp̄i. nisi lignum crucꝫ. in q̄ pependit. mūdū vicit. aereas
ꝑtātes debellauit. ⁊ subacto triūphatoqꝫ dyabolo regnū suum potenter intrauit
Oportuit eñ xp̄m pati. ⁊ sic intrare in gl̓aꝫ suā. vt h̄r in euāgelio luce. Impium

igit̄ sup humeꝝ eius fuit.q꞉ crucem suam suis gestauit humeris.q̄uis eo fatiga-
to.simon cyreneꝰ angariatꝰ sit eam tollere.dr̄ admirabilis ꝓpt̄ signa ꝛ ꝓdigia que
fecit lumē cec̄.auditū surdis.claudis ambulatōꝫ.debilibꝰ fortitudinē ꝛ mortuis
vitaꝫ restituēs.Cōsiliariꝰ appellat̄.ꝓpt̄ euāgelica ꝯsilia q̄ adiecit antique legi.De
us asserit̄.ne putares puꝝ hoīem natum.naꝫ deꝰ humane nature ꝯiūctꝰ est.For
tis.q꞉ spoliauit infernū.ꝛ portas ereas ꝯfregit.ꝛ vectes ferreos dissipauit.pr̄ fu
turi seculi.q꞉ celū apuit electis ꝛ regnū homi ꝑpauit et̄num post hāc vitam in ce
lesti irl̄m. pnceps pacis.q꞉ nato xp̄o clausum ē apud rōnos templuꝫ iani.ꝛ mira
pax est orta.ꝛ glīa in excelsꝭ deo cātauer̄t angeli.ꝛ in t̄ra pax hoībus bone volūta
tis.Vn̄ dicit ꝛ alio loco idem ysaias icarnatōꝫ v̄bi dicēs. Dn̄s em̄ iudex nr̄.dn̄s
lucifer nr̄.dn̄s rex nr̄.ip̄e veniet ꝛ saluabit nos.qđ ꝑide accipiēdum ē.acsi dicat.
carnem accipiet ꝛ mortē ꝓ nobꝭ subibit.Et rursus.vere tu es deꝰ abscōditꝰ.deus
isrl̄.saluator absc̄ōditꝰ inq̄t.q꞉ in carne latuit.saluator isrl̄.q꞉ sua morte nr̄aꝫ mor
tem redemit.Et ne putes tp̄alem esse salutē.saluatōis genꝰ addidit isrl̄.saluatꝰ ē
inq̄t in dn̄o in v̄tute dn̄i.ꝛ subdit salute et̄na quam ꝯsecuti sunt oēs q̄ ex isrl̄ xp̄o
crediderūt.aptissimū testimoniū est ysaie.ſ audi ieremiā sua sunt hꝫ v̄ba.Ecce di
es venient dicit dn̄s.ꝛ suscitabo germē iustum ex semine dauid.ꝛ regnabit rex et
sapiens erit.ꝛ faciet iudiciū ꝛ iusticiam.ꝛ in diebꝰ illis saluabit̄ iuda ꝛ hitabit isrl̄
ꝯfidēt̄.ꝛ hꝫ est nomē qđ vocabūt eum.deꝰ iustꝰ nr̄.Considera v̄ba ꝛ attēde myste-
ria.Suscitabo inq̄t germē iustum.i.xp̄m sc̄m ꝛ iustum.ex semine dauid ſm car-
nem.q꞉ ex ꝓsapia regia ꝛ de sanguine dauid.Maria mr̄ dn̄i nata est.ꝛ regnabit
rex.quō regnabit.sane quēadmodū ipse apud matheum in euangelio dicit.data
est mihi oīs ptās in celo ꝛ in terra.qđ est regem eē.ꝛ sapiens erit ait sapia.s.crea
ta que hoīs est.ꝛ increata que dei est.ꝛ q̄ est an̄ secula.et faciet iudicium discretōis
ꝛ iusticiam discussionis nūc discretōis dum elegit ex mortalibus q̄s vult.ꝛ alios
suo arbitrio dimittit.et in fine seculi iusticiam discussiōis.qn̄ reddet vnicuiqꝫ ſm
opa sua.In diebꝰ illis saluabit̄ iuda.i.q̄cunqꝫ crediderint ꝛ baptizati fuerint sal
ui erunt.ꝛ hitabit isrl̄ ꝯfidenter in statu eccl̄ie triumphantis.ꝛ hoc est nomen qđ
vocabunt eum deꝰ iustus nr̄.vt scias q꞉ xp̄c ex semine dauid natus est. non solum
homo ſ etiam deus est.nec alteri q̄ꝫ xp̄o hꝫ verba conuenire pn̄t.Accedat ꝛ alius
ꝓpha baruch noīe.Quid ille ait.Hic est inq̄t deus nr̄ ꝛ excitabit̄ alius aduersus
eum.Hic adinuenit oēm viam discipline ꝛ tradidit illam iacob puero suo. ꝛ isrl̄
dilecto suo.post hec in terris visus est.ꝛ cum hominibꝰ ꝯuersatus est.docent hec
omnia incarnatōeꝫ verbi ꝛ hominem factum dei filium manifestant. Nunc de
morte audi ꝛ eos ꝯtemnito q̄ xp̄m volunt esse trāslatum et nōdum mortuū. Sꝫ
incredibili clemētia citra diem sup̄mum iudicij cum omnibꝰ angelis inficiendū
putant.O nephandam audaciam ꝛ stulticiam alijs inauditam.dimittimꝰ ange
los q̄꞉ substantia incorporea est ꝛ imortalis.Xp̄m inf̄ectum negant ꝛ aiūt inf̄i
ciendum.ac dauid ex ꝑsona xp̄i.que nō rapui tunc inq̄t exoluebam.q꞉ nō pecca
uit ꝛ penas dedit.et ꝓ alieno delicto mortem subijt.Qđ manifestiꝰ ysaias ōn̄dit
dicens.Vere languores nr̄os ip̄e tulit.et dolores nr̄os ipse portauit.Ipse vulne
ratus est ꝓpt̄ iniq̄tates nr̄as.attritus est ꝓpt̄ scelera nr̄a.disciplina pacis nr̄e sup
eum.et liuore eius sanati sumꝰ.Omnes em̄ nos.q.oues errauimꝰ.ꝛ vnusq̄sqꝫ in
via sua declinauit.ꝛ deus posuit sup eum iniq̄tatem.i.penam ꝓ iniq̄tatibus expi
andis.oim̄ nr̄m.et subdit̄.oblatus est q꞉ ip̄e voluit ꝛ non apuit os.suum.et pau-
lopost.tradidit in mortem animam suam ꝛ cum sceleratis deputatꝰ est.ip̄e mul-
toꝝ pctā tulit ꝛ ꝓ transgressoribus rogauit.Si vidisset ꝓpha passionem xp̄i vix
potuisset aptius loq̄.Nec ieremias tacuit tormenta dn̄i q̄ cum in ligno cruc̄ ita
loquentem inducit.O vos omnes q̄ trāsitis ꝑ viam.attēdite et vi.si est do. sicut
do.meus.Et ip̄e saluator de se ait.Ecce ascendimꝰ ierosolimam ꝛ filius hominis
tradet̄ ꝑncipibus sacerdotum et scribis et ꝯdemnabūt eum morte.ꝛ tradēt eum
gentibus ad illudēdum ꝛ flagellandum et crucifigendum.et tercia die resurget.

Et iteꝝ alibi. Sicut moyses exaltauit serpentem in deserto ita exaltari oportz fi-
lium hoīs. vt omnis q̄ credit in eum nō peat. ſ hēat vitam etnam. Et ne de mor-
te dubites scribit euangelista. Cum accepisset ih̄s acetum dixit ꝯsummatum est.
ꝛ inclinato capite emisit spm̄. ꝓhe xp̄m moritu ꝛ a mortuis surrectuꝝ p̄dixerīt
euangeliste. ꝛ obijsse in cruce ꝛ sepultū resurrexisse tercia die affirmant. certa res
est. nihil ambiguitatis hꝫ veritati omnia ꝯsonant. resurrexit dn̄s. ascendit ad ce
lum ꝛ ventur⁹ est iteꝝ ꝛ faciat iudicium in fine seculi. Tua lex h̄ non recipit. q2 n̄
sapit de xp̄o q̄ sape oportz. Cui⁹ alteꝝ aduētum nō solum euāgelium ſ antiq̄ eti
am vates ōn̄dunt sicut pauloante de ieremia diximꝰ ꝯtestis eius est daniel dicēs
Ecce in nubib⁹ celi q̄si filius hoīs veniebat. ꝛ vsqꝫ ad antiquum dieꝝ p̄uenit. et
seq̄t. ꝛ dedit eis p̄tātem ꝛ honorem et regnum. et omnes p̄pl̄i tribus ꝛ ligue ſuiēt
ei. Quibus v̄bis veri doctores iudicium xp̄i facile inueniūt in fine mundi. Et ip̄e
xp̄c de seip̄o loq̄t. Dico vobis q᷑ vos q̄ secuti estis me in regeneratōe cum sede-
rit filius hominis in sede maiestatꝭ sue. sedebitꝭ et vos iudicantes duodecim tri
bus isrl̄. Et in actibus apl̄oꝝ legimꝰ ꝯstitutum eē xp̄m a deo p̄re viuoꝝ et mortu
oꝝ iudicem. Hec nos de deo sentimꝰ. h̄ et firmit̄ credimus. h̄ salubrit̄ p̄dicamus
eternam vitam p̄mittētes omnib⁹ q̄ xp̄o ꝯcredūt et in trinitatꝭ noīe baptizati opa
faciunt euāgelio digna. Querꝭ que sit ista vita eterna. q̄d agat illic homo. q̄ volu
ptate letet̄. et quam beatitudinē assequat̄. r̄ndem⁹ cum euāgelio ioh̄. Hec est vi-
ta etna vt cognoscant te veꝝ deum et quē misisti ih̄m xp̄m. sūma ibi felicitas erit
videre deū in sua nā. et eius ꝯfrui bonitate gaudiū nr̄e mētis erit. hac satiabimur
hac iplebimur. hinc summa felicitas erit hr̄e deū et deū cognoscere. Videmus em̄
nūc p speculum vt ait apl̄s. tūc facie ad faciem. et in iubilo. teste Job in facie dn̄i
videbimus lumen. et satiabimur cū apparuerit gl̄ia eius. et erimꝰ sibi similes sic
ait ioh̄. Nec oculus vidit inq̄t ysaias nec auris audiuit nec in cor hominis ascen
dit. que p̄misit dn̄s diligētibus se. Et apo. nō esse dignas ꝯpassiones hui⁹ seculi
dicit ad futuram gloriam q̄ reuelabit̄ in nobis. Tua lex in alia vita flumina lactꝭ
et mellis et vini p̄mittit. et cibaria delicata et vxores multas et ꝯcubinas et vir
ginum coitus. et angeloꝝ in turpibus obsequijs misteria. et q̄cq̄d caro deposcit.
bouis h̄ padisus et asini poti⁹ q̄ȝ hominis est. Nam q̄s mortalis est hoīs hn̄s fa
ciem. q̄ p omnem vitam suam corpi ſuiat. q̄s non aliq̄n in mētis secessum abit.
q̄s non pascit intellectum aliq̄n et a sensibus recedit speculādo. An nō est hono-
ris et gl̄ie voluptas multo iocūdior et diuturnior q̄ȝ venerꝭ. An nō dulcior est bn̄
acte vite laus q̄ȝ cibus ipse vel potus. Bibit sapiens atꝫ edit vt viuat. tua lex iō
vitam appetendam homini existimat vt edat et bibat. Sicut in h̄ seculo carne-
us fuit legifer tuus ita et in futuro carni studēdum putauit. neqꝫ curauit satiare
mētē cui omne studiū fuit iplere ventrē. atꝫ in ea re summū bonū eē putauit. q̄d
neqꝫ gētiles ph̄i p̄ter paucos admisissent. int̄ q̄s summa fuit de sūmo bono dis
sensio. Alij in doloris p̄uatōe felicitatē posuert̄. vt diodorus. Alij in honestate vo
luptati ꝯiūcta. vt calypho et sinomachus. alij in scīa vt erilus. alij i sola v̄tute atꝫ
honestate. vt zenō et stoici. alij in bonis animi et corpis et fortune. vt arist̄. et p-
patetici. Soli aristippus et epicurus et eoꝝ scola summū bonū i voluptate loca-
uert̄. atꝫ his tua lex ꝯformis est q̄ fex oīm ph̄oꝝ et fetidū ꝯcenū fuere. nec tn̄ illi i
eo errore fuert̄ vt hāc felicitatē in altero seculo expectarēt q̄bus future vite spes
nulla fuit mōrlem aīaꝫ existimātiū. nr̄i ph̄i summū bonū nec in t̄ra nec in sensu. ſ
in celo et in deo q̄rendū censent. et eo satiandā mētem existimāt. Et nā instituit
nos vt celū aspiciētes eo votis oībus aspiremus. sicut ē illud poeticū. Os hoīm
sublīe dedit celūqꝫ videre iussit. et erectos ad sidera tollere vultus. q̄s nescit finē
his p̄stare que sunt ad finē. oīa h̄ corpea oblectamēta eo repta sūt. vt spes hoīs
ꝯseruari et in suum finē q̄ est deus p hec adduci posset. Quis aut ederet aut bi-
beret aut p̄creandis liberis opam daret. nisi esset in his aliqua delectatio. at hec
non est finis hominis qui ad deum factus est. et nisi ad deum veniat nunq̄ȝ quie-

scit.nec ꝑ carnales delectatões ad deũ ipm ꝑuenit̃.ꝫ q̃nto his magis inmersus est
hõ.tanto ẽ ab ipo ďo r̃motioꝛ.q̃ aliqñ eo beatioꝛ existit.q̃nto angelice ďinceꝗ na
ture magis ac magꝭ adheret.Nec curat carnalia desideria q̃ bonis fruit̃ spũalibꝰ.
sicut ignis ⁊ aq̃ simul esse nõ pñt.sic delicie spiritales carnalibus nõ coherent.tra
hunt ille ad se humanam nãꝫ et totaꝫ in se rapiunt.nec sentire sinũt que caro ap
petit.Gustato spũ desipit omnis caro.vt inq̃t vnus ex nr̃is.Qua lex in ꝑadiso vo
luptates admittit q̃s nec salon nec ligurgus ꝑmisit in terra.Quot feditates ď ci
bo ⁊ potu.⁊ alijs voluptatibus oriunt̃.q̃s in ꝑadiso nephas fuerit noĩare.aut ei
gignerent̃ sine fine homines ⁊ impleret̃ omnia nunq̃ morituri.aut frustra eẽt ꝑ
mixtio marꝭ ⁊ femine sine fructu.que etiaꝫ in h̃ mõdo damnat̃.Dicꝭ q̃d ꝫ feminis
opus est si nõ est coitus.Dicimꝰ ⁊ nos q̃d opus est coitu si nõ est generatio.ꝓpter
voluptatem dices.at h̃ feda voluptas ẽ ⁊ indigna.que ꝑadisum nõ ingredit̃.nã
quõ illic ꝑmissa erit h̃ turpitudo.que h̃ tanq̃ obscena ꝓhibet̃.⁊ tm̃ ꝓpt̃ sobolem
aut euitandi maioris mali cã ꝑmittit̃. Ipocrates diuine vir scientie.venereum
coitum ꝑtem esse q̃ndam morbi tet̃rimi existimabat.quem nr̃i comicralẽ dixert̃.
Quis igit̃ hñs aliq̃d humani pudoris.ac vt v̈bis cuiusdam gẽtilis vtamur.vo
luptatibꝰ istis duabus coeũdi atꝫ comedendi.que homi cũ sue atꝫ asino cões sũt
gratulet̃.nõ sunt h̃ que pia mẽs in celo req̃rat.Dicis iteꝝ nõ erit plena felicitas
in ꝑadiso si aliqd̃ defuerit oblectamenti genus.ꝫ vt existimas cũ varijs rebus ob
lectent̃ homines.saltatõe.venatõe.piscatõe.ludo.lucro.cãtu.cibo.potu.venere.
⁊ alijs q̃pluribus.eadem oĩa in ꝑadiso tuo req̃res ⁊ cum v̈gilio dices. Que gr̃a
curruum armoꝝq̃ fuit viuisq̃ cura.nitẽtes.pascere eq̃s eadem sequit̃ tellure re
postos.Uana h̃ ph̃ia est.quam nulla vnq̃ ciuitas.vñ instituta recepit.nos vt di
ximus mentis gaudia ⁊ spũales delicias q̃rimꝰ.Beatitudo nr̃a quaꝫ expecta
mus in altera vita.est ipsa dei visio q̃ nihil optabilius inueniri põt. Uidebit enĩ
btũs animꝰ.⁊ q̃ s̃t in celo.⁊ q̃ s̃b celo.q̃d erit qd̃ eiꝰ aspectũ fugiat q̃ videbit vidẽ
tem omnia.Que nunc vident̃ obscura de deo.de trinitate.de incarnatõne v̈bi de
ꝓcessione sanctispũs.de sacramẽtis ecclie.de ceteris archanis.tunc apta erunt ⁊
manifesta.nullum deerit oblectamẽtum.nihil req̃ret vltra plenus animus.nam
q̃d pleno opus est.nihil illi deest q̃ nihil cupit.desideria nr̃a implebit optimus ac
maximus deus.in q̃ omnia bona sunt.nec vllum cupiditatibus nr̃is relinquet lo
cum.Erit deus omnia in omnibus q̃ sine fine videbit̃.sine fine amabit̃.sine defa
tigatione laudabit̃.que lingua dicere.vel q̃s intellectus caꝑe sufficit illius suꝑne
ciuitatis q̃nta sint gaudia.angeloꝝ choris interesse.cum beatissimis spiritibꝰ glo
rie ꝯditoris assistere.p̃ntem dei vultum cernere incircũscriptum lumen videre.
nullo mortis metu affici.incorruptõis ꝑpetue munere letari.Neq̃ illic beatitu
do humani corꝑis in epulis erit.aut in vino aut in coitu. Ex redundantia beati
tudinis anime glorificabitur corpus ipsum ⁊ similitudinem eius induet.Fulge
bit tanq̃ sol in conspectu dei.tenuitati eius nulla resistet materia.leuitas ⁊ agi
litas infinita spacia in ictu oculi ꝑmeabit.nihil erit q̃ amplius ledi posset. Inuio
labile erit ⁊ impassibile.more anime.Et ita totus homo exultabit ⁊ dicet cum ꝓ
pheta.cor meum ⁊ caro mea exultauerũt in deum viuum.Nec frustra erit diffe
rentia sexuum aut artus reliq̃ suꝑfluent. resurgent viri ⁊ femine integris mem
bris.⁊ nõ solum in spẽ.ꝫ in ipso indiuiduo humane nature ꝑfectio reintegrabit̃.
nec tñ animales oꝑationes aderunt.nec ꝯmixtio maris ⁊ femine. q꞉ cessabit cã
ꝓpter quam fuerat introducta.Erit enĩ ꝯpleta multitudo hominum a deo p̃fini
ta.nec vllus erit carnalis appetitꝰ.nec pulsabit temptatio inimici.nõ patebit insi
die locus cũ ꝑuentum fuerit ad triumphũ.Pax ibi fiet incõcussa ⁊ q̃es ⁊ summa
ꝯcordia vigebit.Uides int̃ tuam ⁊ nr̃aꝫ beatitudineꝫ q̃ntum intest.nr̃a felicitas
nobiliori hominis ꝑti.i.anime r̃ndet.tua viliori.i.corꝑi.nr̃a mẽtalis est.tua carna
lis.Nostra fulgens ⁊ nitida.tua obscura ⁊ fetida.Nostra cum angelis ipso deo
communis est.tua cum suibus ⁊ alijs pecoribꝰ.Nostram docti omnes laudant

tuam vitupant. Nr̄a celo digna est. tua etiaȝ in terra reꝓbendit. ẜ dices in sacris
etiaȝ codicibꝰ ꝯuiuia repiri. q̄ futura videntꝰ in celesti irl̄m potu ciboqꝫ plena. In
q̄t em̄ ysaias. Faciet dn̄s exercituū oibꝰ ꝑplis in mōte h̄ ꝯuiuiū pinguiū. Et in sa
piētia legimꝰ. Miscuit vinū ⁊ posuit mēsaȝ. Et iteꝝ. venite ⁊ comedite panē me
um ⁊ bibite vinū qđ miscui vob. Et in ecclīastico. Cibauit illū d̄s pane vite ⁊ in-
tellectꝰ. ⁊ aq̄ sapie potauit illū. Et dn̄s apud lucā. Ego inq̄t dispono vobis sicut
disposuit mihi pr̄ meꝰ. vt edatis ⁊ bibatꝭ sup mēsam meā in regno meo. oia h̄ ⁊
his similia sp̄ualem hn̄t intelligētiaȝ. q2 de mēsa ipa sapie nō corꝑalis vel cibꝰ vel
potꝰ assumitꝰ. ẜ mētalis q̄ suauissimꝰ ē ac mūdissimꝰ. ⁊ h̄ est quē nos expectamꝰ in
futuro seculo. Tanto ē igitꝰ nr̄a dignior q̄ȝ tua felicitas. q̄nto nobilior ⁊ diuine bti-
tudini ꝓpinq̄or. ẜ attingamꝰ nōnullas alias tue legis ineptias q̄ tū sacris lr̄is ad
uersantꝰ. tū ph̄icas rōnes excludūt. dicit legifer tuꝰ. ꝙ tetigit eū deꝰ manu sua int
humeros. ⁊ vsqꝫ ad medullā dorsi eiꝰ penetrauit frigꝰ. qđ ꝑinde ē acsi corporeuȝ
eē deū affirmet. q2 tactꝰ nō est nisi ꝑ corpꝰ. nos icorporeū dicimꝰ deū. Ait em̄ ysaias
ex ore dei. Celū ⁊ terrā ego impleb o. qđ nō posset fieri si corporeꝰ eēt. ⁊ ꝓptea dic
in psalmis dauid. Sp̄us dn̄i repleuit orbem terraꝝ. sp̄us inq̄t dn̄i. nō corpꝰ dn̄i.
Et iohes in euangelio. sp̄us est deus. Ph̄i deum puꝝ actū dicunt eē ꝓncipiū oim
reꝝ. nature oino simplicꝭ ⁊ etne. ꝙ si corporeꝰ eēt. esset ꝯpositꝰ ex elemētꝭ aut alia
materia. ⁊ posterior suis ꝑtibꝰ. neqꝫ simplex. neqꝫ purꝰ. neqꝫ origo reꝝ. Et creatu
ras hr̄et seipso excellentiores angelos. s. nobiliora sunt em̄ sp̄ualia q̄ȝ corporea.
qđ est opinari absurdum. ne dicamꝰ asserere. Nec simul stare pōt. vt cā caꝝ sit de
us sicut ph̄i volūt ⁊ recte volunt ⁊ ꝯpositꝰ inueniatꝰ. eēt em̄ ab alio ꝯpositꝰ. ⁊ illū
nos potius diceremꝰ deum q̄ ꝯposuisset. nō est igitꝰ corporeus deꝰ. q2 ꝯpositꝰ nō
est. Nec mouemur. q2 in sacris lr̄is. ⁊ caput ⁊ manus. ⁊ pedes ⁊ oculi. ⁊ digiti. ⁊
cor. ⁊ vterus ⁊ hmōi attribuantꝰ deo. vtitꝰ em̄ sp̄us sanctus q̄ loquitꝰ in sc̄pturis
vocabulis q̄ sunt in vsu ꝑ similitudinē q̄ndam. sicut dicit. Ezechiel ex ꝑsona dei
ego visionē multiplicaui ⁊ in manibꝰ ꝓphaꝝ assimilatꝰ sum eis. ē em̄ naturale ho
mini ꝑ sensibilia ad intelligibilia ꝑuenire. ⁊ omnis nr̄a cognitio a sensu capit ex-
ordium. Atȝ idcirco sp̄ualia nobis in sacris codicibꝰ sub methaphora corꝑaliuȝ
exhibētꝰ. qđqꝫ ita fit. vt etiā rudes aliq̄d capiāt q̄ alioq̄n eēnt diuine sapie minꝰ ido
nei auditores. Dixit ꝓterea tuꝰ machometes. oim pctoꝝ cāȝ esse deū ⁊ exclamās
his v̄bis vtitꝰ. O deꝰ q̄bus vis bonā. q̄bus vis malam viaȝ p̄bes. Nos mortale
pctm̄ auersionē quādam eē dicimꝰ ab vltimo fine. nec possibile censemꝰ deum q̄
vltimꝰ finis ē voluntatem cuipiaȝ a se auertere. eēt em̄ sibipsi ꝯrius. et si deus oia
diligit quecūqꝫ fecit. vt est illud sapie diligis omnia que sunt. ⁊ nihil odisti eoꝝ q̄
fecisti. quō ꝯsentaneū est. vt peccati cā sit ipse deꝰ. Cui dixit in ps̄ dauid. Odisti
omnes q̄ opantꝰ iniq̄tatē. Et in ecclīastico legimꝰ. omne detrimētum erroris odit
deus. ꝯria sunt amor. ⁊ odium. Audi vlteriꝰ intolerabilē tue legis errorem. si no
bis inq̄t aduersa incūbunt incubuerūt ⁊ ceteris. Sūt em̄ iste dies casus atȝ fortu
ne. negat diuinaȝ ꝓuidētiam curare mortalia. Nos de diuina sapia dicimus. ꝙ attin
git a fine vsqꝫ ad finē fortitꝰ ⁊ disponit omnia suauitꝰ. nec summe dei bonitas ꝯue
nit ea negligere que creauit. ꝓptꝰ qđ inq̄t ꝑ matheum dn̄s. omnes capilli capitis
vr̄i numerati sunt. Addit machometes angelos creatos ex flama ignis ⁊ pecca-
re ⁊ mortuos esse. nos cū ꝓpha dicimꝰ. ꝙ deus fecit angelos suos sp̄us. ⁊ creauit
eos ex nihilo. ⁊ ph̄os nobiscū sentientes habemꝰ. q̄ omnes angelos quos vocāt
intelligentias incorporeas esse dixerūt. nec pctm̄ in angelis repiri posse censemꝰ
q̄ deum in essentia videntem omnia vident. ⁊ omnia intelligūt ad suam ꝑfectōȝ
necessaria. nec est in eis ignorātia pcti mr̄. Nec subiectam corruptioni naȝ ange
licam arbitramur. in q̄ non est materia q̄ separi possit a forma. ẜ ipsa forma ꝑ se
subsistit incorruptibilis ⁊ imortalis. Origenis p̄clari excellentis ingenij viri. sic
multa extant p̄clarissima opa. ita ⁊ nonnulli errores peruersissimi reperiuntꝰ. int
quos vnus ille est. ꝙ demones per dei misericordiam liberandos esse aliquando

a penis asserit. Hunc secut⁹ est machometes. q̄ saluādos p alcoranū malos ange
los affirmat. Nos cū ysaia de oībus dānatis siue hoībus siue angelis vnā sniam
hēm⁹. q̄ vmis eoꝝ nō moriet̄. ⁊ ignis eoꝝ nō extinguet̄. Et saluator in euāgelio
damnatꝭ in vltimo iudicio ignē etnū repromittit dyabolo ⁊ angelis eius pparatū
Quid q̄ tuus legifer aīaȝ humanā portōȝ asserit aīe dei. sic nōnulli phi palā tra
diderūt ⁊ manichei secuti sunt. Nos humanam aīaȝ ad ymaginē ⁊ silitudinē dei
factam dicimus. sic sc̄ptum ē in genesi. Faciam⁹ hoīem ad imaginē ⁊ silitudinem
nr̄aȝ. qđ de aīa dictū est nō de corpe. q̄ si aīa hoīs portio eēt dei. eēt vtiq̄ȝ deus. nec
esset homo nō deus. qđ dicere stultissimū est. cū manifestū sit labi hoīs animam
a bonitate in maliciam. a veritate in errorem. a gaudio in tristiciā. a spe in despa
tōem. qđ est a dei sbā penitus alienū. Nec illud veꝝ est. q̄ in vr̄a lege tradit̄. ani-
mas hoīm ex materia pductas esse oēs. Asserunt eēm phi ab extrinseco esse homi
intellectum. s̄ q̄ inatus sit spūs vite iussu dei. Et theologi rōnales animas oēs
ex nihilo creatas dicūt. ⁊ adam cū factaȝ vidisset feiam. h̄ os inq̄t de ossib⁹ meis ⁊
caro de carne mea. nō dixit anima de aīa. Et pp̄ha in ps̄. canit. Qui finxit sigilla-
tim corda eoꝝ. ponit̄ eēm cor p anima q̄r sedes eius in eo est. Et deus sibi aīaꝝ p-
ductōȝ reseruauit pp̄t eaꝝ dignitatem. q̄ p ysaiam ait. oēm flatum ego feci. qđ in
telligit̄ de flatu spūali. q̄ est rōnalis anima. Preterim⁹. q̄ celum ex fumo factum
dicitis. qđ si veꝝ eēt corruptioni subiaceret. Preterim⁹. q̄ solē ⁊ lunam eq̄les ab
initio vtutis ⁊ luminis tuus pp̄ha testat̄. Nos dicim⁹ celū ex nihilo creatū ⁊ duo
luminaria magna fecisse deum ab initio. luminare maius vt p̄esset diei. ⁊ lumina
re minus vt p̄esset nocti. Ad illud trāsim⁹ qđ in vr̄a lege dulcissimū. ⁊ saluberri-
mum eē putatꝭ. Vxores multas ducere. q̄ si deo placuisset. creato homini ab ini
tio nō vnam tm̄ sociaȝ p̄buisset s̄ plurimas. nec dixit deus relinq̄t hō patrē ⁊ ma
trem ⁊ adherebit vxorib⁹ suis. s̄ vxori sue dixit. Nec amicitia int̄ viꝝ ⁊ vxorem
vera eē pōt vbi nō est eq̄litas. cū vir plurib⁹ misceat̄. mulier v̄o vni tm̄ adhereat
cui⁹ ē in alias plures distract⁹ amor. Nec pp̄terea numerus hoīm auget̄. q̄r plures
vni nubāt femine. naȝ totidē viri puati ꝯiugio sine ple decedūt. ⁊ p̄rtim cū mulie
res numero pautiores existant. Iniq̄ insup res vr̄ ⁊ n̄ali aduersa libertati vnius
vrbis ciuiū alios multiplici mr̄imonio vti. alios in solitudine degere. Nec pp̄terea
laudanda ꝯsuetudo. q̄ in veteri lege plerosq̄ȝ sanctos viros pluribus vxorib⁹ fu
isse ꝯiūctos legimus. q̄r nō id ex lege aut ex voluptate fecer̄t. s̄ dīna q̄dam dispē-
satōne. ⁊ ad sobolē pcreandam q̄ cresceret in cultu dei. Tacemus de diuortio qđ
pmittit̄ apud vos ꝯ legē euāgelicā. ⁊ de adulterio ⁊ fornicatōe ⁊ aliis sceleribus
que lȝ antiq̄ lex detestat̄. ⁊ noua prsus abominet̄. apud vos tn̄ ꝯcessa videt̄. Nō
est qđ omnia tue legis errata pcurramus. q̄n neq̄ȝ nobis scribēdi neq̄ȝ tibi legen
di satis ē ocij. Et tu ipse p tuo ingenio multa intelligis adeo stulta eē. vt nulla pos
sent rōne defendi. Tota de deo qđ est h̄ omnia referunt̄. totuȝ in h̄ ꝯsistit. vt xp̄m
ih̄m deum esse credamus. q̄ ꝯcesso necesse est eius legi obedire ⁊ eius v̄bis crede
re. q̄ verax est ⁊ mentiri nō pōt. In eius lege trinitatē. de q̄ supradiximus in vni-
tate dīnitatꝭ ꝯpimus. ⁊ incarnatōȝ v̄bi. ⁊ pcessionem spūs sancti. ⁊ reliq̄ omnia
q̄ retulimus vsq̄ȝ ad extremū iudiciū. Or aūt xp̄c deus sit. iaȝ supra ōn̄sum est ex
veteri lege atȝ pp̄his. Licet etiam ex tua lege monstrare. que pp̄ham ⁊ sctm̄ viꝝ
fuisse xp̄m asserit. Si pp̄ha ⁊ sanctus ḡ verax. si verax ⁊ deus. nam deū seipse te-
status ē dicens. Ego ⁊ pr̄ vnum sumus ⁊ q̄ videt me videt ⁊ patrē. ⁊ si creditꝭ in
deum ⁊ in me credite. ⁊ alia multa hm̄ōi p que diuinitas xp̄i colligit̄. ⁊ eq̄ cum pa
tre ⁊ spūsancto maiestas. Bene est igit̄ vt legem nr̄am amplectaris q̄ verax est
⁊ salutaris a deo data. ⁊ tuaȝ relinquas in q̄ non veritas neq̄ȝ salus. homo illam
tulit. peccatis ⁊ ignorantia plenus. Intellexisti q̄nta adducimus ex veteri lege
testimonia q̄bus deus ōn̄dit̄. ⁊ homo xp̄c ih̄s ⁊ p nr̄a salute supplicio crucis affe
ctus. Audiuisti sacrosancti euangelij attestationes. ⁊ ipsius xp̄i voces q̄s tua lex
sanctū hȝ. Quid igit̄ obstat baptismo. q̄s phibet aquam. q̄d moraris ingredere.

iam tandem salutis iter cum p̄cellentibus viris ꝛ magnis imꝑatoꝛib⁹ ad eternā
salutem sub xp̄o ꝑuenies. Diximus de ꝯstantino seniore ꝛ philippo q̄ rempubli-
cam tenentes in xp̄m credidere. post ꝯstantinum creati cesares idem iter secuti
sunt et in fide nr̄a dormierūt. excepto iuliano apostata q̄ ex monacho cesar fact⁹
transiuit ad ydola. q̄ vitam laxiorem ꝑmittebant. S; ille in bello parthico penas
dedit et sagitta ꝯfossus i incertū missa. coactus ē cadēs dicere. Vicisti galylee. sic
eīn ꝑ ꝯtumeliam vocabat xp̄m. Fuerēt et aliq̄ scismatici et heretici. q̄ etsi xp̄iano
noīe nō tn̄ recta incesserēt via. Imꝑatores xp̄iani nullo errore polluti inuēti sunt
iouinianus. gratianus. iustinianus. valētinianus. iustinus. duo theodosij. archa-
dius honorius. karolus magnus. ludouicus. et plures franci et theutonici. tres
othones. henrici aliq̄t. et nō pauci sub alijs noībus. Preterimus alios reges fa-
ma claros. q̄ vł in gallia vel in hispania vel in anglia vel i alijs ꝓuincijs xp̄ianis
sacris initiati fuerēt. et i dn̄o mortui ad vitā credunt̄ migrasse btā;. cū his nō ē cur
te pudeat xp̄i iugum subire et sub eo regnare. ꝑ quē reges r̄gnāt et legū ꝯditores
iusta decernūt. Multos inuenies reges q̄ te colētē xp̄m honorabūt. etsi eīn aliqn̄
horrebāt reges xp̄i nomen. et ꝓpt̄ ydola xp̄ianos ꝑseq̄bant̄. postea tn̄ ꝓpt̄ xp̄m
ydola deleuerēt. Honesta h̄ societas est cū q̄ te vocam⁹ in viam veritatis et pacis.
illa nihil dignitatꝭ h; cū q̄ te tua lex in deuia rapit. nā p̄ter othomanoꝝ familia;
de q̄ natus es et illustres ꝓgenitores tuos. q̄s est q̄ magnoꝑe laudari int̄ sarace-
nos queat. Celebrat̄ saladinus q̄dam. et aliq̄ pauci nomen hn̄t. q̄ res mēoria di
gnas gessere. At xp̄ianoꝝ excellētissima noīa oēs historias impleuerēt. noti sunt
in syria et in egypto et in asia. godefridus. balduinus. bohamundus. tancredus.
conradus. philippus. et alij admodū multi q̄ ab extremis galliaꝝ et germanie fi-
nibus cū ingentis copijs hierosolima; petiere. iterq; sibi ꝑ medios hostes ferro
pauere. Hos tibi comites damus. cū his te xp̄o iungere cupi⁹. honestiores hi so-
cij sunt q̄ȝ egiptij effeminati. aut ibelles arabes. Tua origo (sic accepim⁹) scythi
ca est. int̄ scythas multos fuisse viros in armis clarꝭ mēorie tradit̄. q̄ vectigalem
asia; pluribus seculis tenuerūt. et egyptios vltra paludes eiecerunt. Non sunt
ꝯparandi aut egiptij aut arabes scythico generi. nō ēst forti et ignauo eq̄ societas.
Mirādum est tantum potuisse suis fascinatōibus arabes. vt audaces et p̄stan-
tes scythas in suam societatem adduxerūt. Quid dicimus societatē. non est h̄ so
cietas. seruitus est qn̄ eoꝝ legi subiectus es. que vtinam lex eēt et nō deceptio ac
p̄stigium. Conformior tibi cum xp̄ianis societas erit. fortibus viris facile amicā
tur fortes. v̄tus v̄tuti placet. Pulcra et stabilia sunt int̄ eq̄les ꝯsortia. si eadem re
ligio est idemq; cultus dei. Age igit̄. accipe xp̄ianos socios accipe fidē et baptis-
mum. q̄ te hic faciet in terris magnum q̄ad vixeris. et post obitum in celo beatū
reddet. Audisti ꝓmissa euangelica. et quō cuncta que diximus veteris legis au-
ctoritate ꝓbant̄. S; times ne te decipiamus. recordaris tui legislatoris q̄ asse-
rit legem et ꝓphas a iudeis. euangelium a xp̄ianis esse corruptum. tantumq; de
veritate vel noui testamenti vel veteris remansisse. q̄ȝtum alkorano ꝯtinet̄. Ex-
ploratum id forsitan arbitraris et veꝝ esse. at; idcirco testimonijs nr̄is non ad-
hibes fidem. nec baptizari audes aut in xp̄m credere. Utina; tam bonus fuisset
tuus legifer q̄ȝ callidus. tam verax q̄ȝ v̄sutus. tam iustus q̄ȝ iniquus. tota est arti-
ficiosa et fraudulēta lex eius. na; q̄ diuinū sibi abesse auxilium nō ignorabat. ad
humanas ꝯfugit astutias. cupiebat legē edere q̄ sibi nomē daret. famamq; etia;
ꝑ flagitia exoptabat. vt nicostratus ille q̄ diane ephesie tēplum incendit. et ani-
aduertēs antiquā et nouā legē. q̄ȝuis honesta eēt. durā tn̄ vulgo videri et ꝓuatu
difficilē. fieri posse existiauit vt inumerabiles ꝓpli i suas traditōes ꝯcederēt. nā gē
tiles q̄ȝuis laxiori lege tenerēt̄ q̄ȝ xp̄iani. ꝯtinētiā tn̄ et modestiā et frugalitatē cō
mēdabāt. ꝛ ꝓhis auscultabāt v̄tutiq; amatorib⁹ neq; sinebāt suos ciues corrūpi vi
cijs aut voluptate marcescē. creuit igr̄ secta saracenoꝝ lnia vicioꝝ. placuit vxo-
res ducē q̄t mallēt. easdēq; dimittē cū displicē cepissent. hr̄e ꝯcubinas q̄ȝplures.

⁊ in omne libidinis genꝰ posse ꝓuolui. indulgere ventri cuncta q̃ vellet ⁊ ori p̃ter vinum. vniuersis imergi voluptatibꝰ. Etsi em̄ aliq̄ ieiunia in lege tua p̄cipiunt. id etiam ad irritādā voluptatē factū ē. Naz saraceni diē ieiunātes. nocte q̄ȝlōga est epulant ⁊ bibūt. nec aliam ob cām vini vsus interdictus est. nisi qꝛ noceret in ardenti terra q̄lis est arabia. ⁊ maior est in frigidis voluptas poculis. Hoc vnum ꝗ machometi inuentū fuit. vt legem ꝓpagaret suam. ea p̄cipiens q̄ grata eēnt auditoribꝰ. ⁊ maxime plebibꝰ q̄ iumentis similes existunt. nec fefellit eum opinio in hac pte. Placuit noua lex ⁊ breui tp̄e ita coaluit. vt in multis ꝓp̄lis. gentibꝰ ac linguis recipet. cui fundamēta in voluptate iacta fuerīt. Verꝝ sicut agricola nō imprudens postq̄ȝ vineam plantauit fossam circūducit ⁊ sepem. ne destruat a feris ita ⁊ machometes suam legē ꝯseruare ac munire statuit. Animaduertit hō sagax duobus modis suum dogma ꝯuelli posse atȝ ꝯfundi. auctē. s. ⁊ rōne. Atȝ aduersus hec duo que poterant inueniri remedia non neglexit. auctoritati apposuit. qđ pauloante retulimus. antiquam. s. ⁊ nouam legem deprauatam eē. nec q̄cq̄ȝ veri restare nisi qđ alkoranus hēt. Rōni arma obiecit. iubens ne q̄spiam de sua lege disputaret. neue rōem quereret. in eum q̄ ꝯ niteret ferro vindicādū eē. atȝ huiusmōi vallo suam legem callidus veterator ꝯmuniuit. ꝗ nō est hic adamantinꝰ murꝰ neq̄ȝ ferreus neq̄ȝ ex viuo lapide. Fragilis materia est creta ⁊ luto munita domus. facile oppugnabit neq̄ȝ resistet telis nr̄is. Facile ruunt edificia in arena fundata. aggrediamur hec telis tue legis munimēta. Corruptōȝ in p̄mis sacrāꝝ lrāꝝ obijcis. hoc ei ꝓbandum fuerat q̄ factum asserit. nobis satis erat negare factum. libet tecum alit agere. ⁊ aptam tui legislatoris calumniam oñdere. Lex iudaica quam moyses ⁊ ꝓphe tradiderunt anteq̄ȝ machometes nasceret pluribꝰ seculis scp̄ta fuit. ⁊ multis in locis ꝓmulgata. ⁊ in alienas trāslata linguas. nec fuit vnus interpres ꝗ plurimi. Rogante ptolomeo philadelpho. lxx. p̄sbri legem interp̄tati sunt ⁊ ꝯsona dixerunt. Aq̄la etiam ⁊ theodosion ⁊ symachus ⁊ alij vetus testamentum traduxerūt. Facta est antiq̄ lex ⁊ greca ⁊ latina multis etatibus anteq̄ȝ tua ꝓmulgaret. Implete sunt omnes bibliothece moysaica ⁊ alioꝝ ꝓphaꝝ traditōe Alexandrie. rome. athenis. carthagine. syracusis. toleti. Lugduni. ⁊ in omnibus locis que insignia eēnt. siue apud grecos siue apud latinos. vetus testamentum ex hebraica veritate traductum. ⁊ habebat ⁊ publice legebat. q̄s ille iudeus tā potens fuit q̄ corrumpe legem vbiq̄ȝ gentium potuit. Nōdum natꝰ erat xp̄c. cuȝ lxx. interp̄tum editio facta est. q̊ tp̄e nulla erat causa corrumpende legis. cū nulla esset cum xp̄ianis nondum natis de lege ꝯtentio. nec ꝓpter alios oportebat legi aliq̄d detrahere. q̄ legem non accepant. nec ꝓpter se q̄ talem accepant ⁊ laudabāt Siqua corruptio interuenit. in ea potuit interuenire que apud hebreos remansit. nō in ea que int latinos ⁊ grecos diuulgata est. ⁊ ꝑ infinitas diffusa ꝓuincias q̄q̄ȝ nec iudaica corrupta est q̄ vsq̄ȝ in hanc diem cum greca ⁊ latina traditione ꝯcordat. difficilis ac pene impossibilis fuisset corruptio in tot manibꝰ. Machometi leue fuit vnum codicem corrumpe ⁊ illum tanq̄ȝ veꝝ his tradere q̄ sibi ab initio crediderunt. q̄ꝑ si multi sunt hodie apud vos codices vniꝰ ꝯtinentie. nō tn̄ idcirco veritas in eis est. Ab vno em̄ q̄ falsus erat. emanantes omnes falsitatem ꝯtinent. qꝛ non defluunt ex amaro fonte dulces riuuli. Querimꝰ ex te magne p̄nceps. si te iudice duo rōnum codices afferant. q̄ꝝ alter ex altero trāscriptus existat ⁊ in eo de q̄ est facta transcriptio. Sempronīꝰ mille debere talenta scriptꝰ est. in exemplari duo milia. cui potiꝰ fidē dabis. an non exemplo magis q̄ȝ exēplato. Hebrei parentes antiq̄ legis existunt. ⁊ apud eos exempla legis hn̄t. apud alios exemplaria. Rursus ex te querimꝰ. q̄tuor inueniunt rationum libri apud q̄tuor negociatores. seium. gaium. titū ⁊ semproniū. In eo quem semproniꝰ ꝓducit. creditor ipse lucij in centū talētis scriptꝰ inuenit. in alijs debitor. cui credes. q̄d rn̄debis. an nō tres libros vni p̄feres. Certe nō dubitabis p̄ferre. Si ita iudicas soluta q̄ō est. Quatuor libri vetꝰ hn̄t testamētū, vnꝰ est hebreoꝝ. alt gentilium. ⁊ tercius

xp̄ianoꝝ. vltimꝰ saracenoꝝ q̄ a ceteris discrepat. Mēdax. n. ē nā reliq̄ cōformes īueniunt̄. Nā ⁊ greci q̄ gētiles erāt an̄ xp̄i aduētū: ⁊ latini an̄ machometē vetꝰte stamētū nō alio mō habuert̄ q̄ȝ nos hodie habemꝰ. Hoc fortasse inficiari posses q2 nō repiūt̄ hodie gētiles q̄ bibliothecas hēant vet̄es. Sȝ interroga iudeos inue- nies vera eē q̄ dicimꝰ: ⁊ adhuc extat ioseph hebreꝰ: q̄ trāslationē antiq̄ legis ī ma nu ptolomei quē noīauimꝰ: gētilis hoīs attestat̄ factā: ex q̄ postea traductiones emanarūt: q̄ vsq̄ȝ in hāc diē pseuerāt ⁊ hebraice v̄itati cōcordāt. Stulta ē igr̄ ma chometꝭ fictio ⁊ turpis inuētio: nec q̄cq̄ hȝ v̄isil̄e: nec tā ꝯfutatiōe q̄ȝ irrisiōe digna ē: qḋ dicimꝰ de veteri testamēto idē lȝ de nouo intueri. qḋ nec ab vno scriptū ē: nec in vna lingua: nec ī vno loco: nec in vno tpe: ⁊ tn̄ vna snīa ē: ⁊ vnica ꝯcordia. Qḋ greci hn̄t: h̄ latini: h̄ hebrei. h̄ syri armeni: h̄ oēs barbari xp̄m colētes: q̄ȝuis here tici aliq̄ ad tuēdos errores suos corrūpe nōnullos codices ausi fuert̄. Quid ages q̄d dices: cui fidē adhibebꝭ: an soli saraceno: an latino: an greco: an hebraico. Mᷝ- to antiq̄or ē xp̄iana lex q̄ȝ saracena. Audita ē ī oī terra euāgelij tuba: sicut scriptū- ē. In oēm terrā exiuit sonꝰ eoꝝ: ⁊ ī fines orbis terre v̄ba eoꝝ. Vulgata ē ⁊ recepta lex xp̄i p totū rōanū impiū. p̄usq̄ȝ tuꝰ legifer ꝓdiret ī lucē. Et idē euāgeliū qḋ nunc habemꝰ oēs gētes suscepe. Nec fuit maioribꝰ nr̄is aut facultas corrūpēdi rē adeo vulgatā aut nccitas cū nō eēt machometes cū q̄ de fide ꝯtēderēt. Corruptio ei ne cessaria fuit q̄ nouā legē edē voluit: veteri ⁊ noue ꝯriā: nec dubiū faciet iustus iu- dex q̄n xp̄iano maior fides adhibēda sit vl̄ xp̄i legi q̄ȝ saraceno. Ip̄e. n. ꝯſuator ē sue legꝭ: ⁊ manet ī traditiōe patrū. Saracenꝰ ab ea recessit ⁊ iuētiōes seq̄t̄ nouas q̄s sui maiores ig̃rauerūt. Euāgelia apḋ nos q̄tuor recepta sūt: q̄ sūma diligētia vigēti studio. ⁊ acri discussiōe: sci patres ī gn̄alibꝰ ꝯciliis nō priꝰ amplexi sūt q̄ȝ eē verissima multꝭ modis recognouerūt: nō ē igit̄ q̄ tuꝰ legifer de corruptiōe sacrarū l̄raꝝ possit obiicē. De ciuitate dn̄i q̄ ē eccl̄ia inq̄t in psal. dd. Fūdauit eā ineternū Nō eēt fūdata ineternū eccl̄ia: si fūdamētū eiꝰ qḋ ē euāgeliū violari aut corrūpi potuisset. Nec veꝝ fuisset qḋ ait ꝓpheta baruth loquēs de lege dei: lex q̄ ineternum. Nec illud staret qḋ dicēt inet̄nū pmanet v̄bū tuū: ⁊ ī seculū seculi v̄itas tua. Nec isaias vera fuisset de xp̄o locutus dicens. Sup soliū dauid ⁊ sup regnū eius sede bit: vt cōfirmet ⁊ corroboret illud in iudicio ⁊ iusticia vsq̄ȝ ī sempiternū. Nos ga brieli angelo credimꝰ q̄ de xp̄o marie virgini sic ait. Dabit illi dn̄s deꝰ sedē dauid patris eius. ⁊ regnabit in domo iacob ineternū. Quomodo regnat xp̄s in domo dauid nisi per fidē. Quomodo per fidē nisi p euāgeliū. Quomodo p euangelium ineternū si corruptū est euangeliū. mendax lingua. falsa calumnia. Ego vobiscuȝ sum inquit dn̄s vsq̄ȝ ad ꝯsūmationē seculi. Et osee ꝓphe verba ad ecclesiā confe runt̄. Sponsabo te mihi in fide vsq̄ȝ in sempiternū. Et ad petrū vicariū suū inq̄t saluator. Tu es petrus ⁊ sup hāc petrā edificabo eccl̄iaȝ meā: ⁊ porte inferi non p̄ualebūt aduersus eā. Et iterū. Rogaui ꝓ te petre vt nō deficiat fides tua. Pre- ualuissent porte inferi ⁊ defecisset fides petri. si falsuȝ esset euāgeliū qḋ sequimur Sed manet fides magni pastoris in ecclesia romana: que nūq̄ȝ inuenta est errasse neq̄ȝ errabit ineternū. Magistra est em̄ ⁊ mater oīm fideliū ⁊ disciplina veritatꝭ. Caue machometes caue magne princeps ne sequaris errorē porphirij siculi: qui tue legi consona dixit. Is ex xp̄iani sinu ad idola trāsiēs: ait se deos cōsuluisse q̄d de xp̄o sentirent: ⁊ illos respōdisse bonū virū fuisse xp̄m. sed peccasse discipulos eius. qui diuinitatē ei attribuerāt quā sibipse nūq̄ȝ erogasset: hoc deoꝝ testimo- niū est idoloꝝ. que tu demonia esse non dubites. An nō intelligis fraudem: an nō vides tui legiferi ⁊ demonū esse vnū argumentū: vnā collusionē: vnā fallaciaȝ. ⁊ xp̄o dyabolū inuidere eiusq̄ȝ glorie ⁊ maiestati detrahere. Cuius cōsilio atq̄ȝ sua- su tua lex edita est: euangelice atq̄ȝ mosayce cōtraria. Dices pari modo xp̄ianaȝ legē mosayce aduersari. Nā que iussit moyses: plurima vetat: ⁊ pmittēs que ille vetuit. Nescis antique legis archana que diu grauida fuit. nouā in vtero gerens ⁊ cū statutū diuino cōsilio tēpus venit eā pepit: Vidit ieremias p spiritū legē hāc

nouã cũ ait. Ecce dies venient dicit dñs: ⁊ feriã domui isrl' ⁊ domui iuda fedus no
uũ. nõ ẜm pactũ qđ pepegi cũ patribꝰ eoꝝ: ẜ hoc erit pactũ qđ feriã cũ domo isrl'
Post dies illos dicit dñs: dabo legẽ meã in visceribꝰ eoꝝ: ⁊ in corde eoꝝ scribam
eã: ⁊ ero eis i deũ. Nouũ fedus inq̃t: q2 baptismꝰ circũcisioni successit: ⁊ legẽ meã
inq̃t scribã in corde eoꝝ. q2 vetus lex in tabulis lapideis scripta fuit. Noua ꝑ cha
ritatẽ i corde hoim radicata: ⁊ ero eis in deũ: q2 noue legis auctor ⁊ ꝓmulgator
xp̃s deꝰ ⁊ hõ est. antiqua ꝑ moysen innotuit tm̃ hebreis: ⁊ adueniẽte ꝑfecto euacua
tũ est impfectũ nec amplꝰ in ꝑpucio nobiscũ deꝰ: ẜ in corde pascit: dicente apl'o.
Licet circũcidamini nil ꝓdest vobis. Nec vlterꝰ cerimonie legis hñt locũ. venit. n.
ille de quo loquit in deut. moyses ꝓpha. De gẽte tua suscitabit te deus. ipm sicut
me audies. Et subdit. Ponã verba mea in ore eius: loquet ꝗ ad eos oia verba q̃
ꝑcepero illi. De xp̃o hec ꝓpha locutus ẽ ex ore dei qđ verũ erat os: in cuiꝰ aduẽtu
legata ⁊ cerimonie defutura erãt: sicut apud matheũ scriptũ est. Lex ⁊ ꝓphe vsq3
ad iohem. Sacra. n. q̃ veteres obseruabãt: annũciatiua erãt venturi xp̃i: q̃ in eius
aduentu cõpleta cessauerũt: ⁊ alia instituta sũt: virtute maiora: veritate meliora:
actu faciliora: numero pauciora. Et sicut sacerdotiũ mutatũ est. sub cuiꝰ admini
stratione lex erat: ita ⁊ legẽ mutari oportuit. Nõ est igit aduersa veteri noua lex
q̃ in ciꝰ ventre cõclusa erat. Et adueniẽte xp̃o ⁊ euãgelij luce clarescẽte patefacta
circũcisioni ⁊ alijs cerimonijs antiq̃tus obseruat: sicut ꝑfinitũ erat finẽ imposuit.
Est aũt xp̃iana lex tãto dignior q̃ꝫ iudaica: quãto nobiliꝰ ẽ oraculũ dei q̃ꝫ hois. Co
gnoscis iã (nisi fallimur) veritatẽ ⁊ maiestatẽ nr̃e legis: nec vtilitatẽ ignoras: in
cipisq3 de tua diffidere ⁊ ardes desiderio disputãdi: velisq3 latiꝰ cũcta discutẽ. Sꝫ
obstat legifer tuꝰ ⁊ inq̃rere verũ ꝓhibet: ⁊ interminat ⁊ clamat: nõ est mea lex q̃
disputationi subijciẽda sit. Caue ne q̃d loq̃ris arma sunt in manu tua: dum mihi
credis multũ impij adeptus es: q̃ nõ audiũt meã vocẽ gladio ꝯterendi sunt. En
sis mee legis dignitatẽ tuet. In arabia ortus eius fuit. ex ꝑuo principio quãtum
creuerit vides. Egyptũ adieci mee legi: ⁊ syriã ⁊ mesopotamiã: ⁊ libyam ⁊ numi
diã ⁊ mauritaniã: ⁊ ꝑtẽ hispanie: ⁊ diuitẽ asiã: ⁊ doctã greciã: ⁊ fortẽ traciã: ⁊ nobi
lẽ macedoniã. Sũt ⁊ alie q̃ꝫ plurime regiões sub impio mee legis. que armis non
verbis q̃site sũt. muliebre est vba vbis reuellere: viri ferro decertant: si nõ fuisset
vera mea lex. nõ dedissent superi impio nr̃o nec nõ dñatiõi nostre tãtos successos
atq3 ꝓsperitates. Amat nos deꝰ ⁊ legis odorẽ sentiẽs gratulat: ⁊ sternit iter vi
ctorijs nr̃is. Scis q̃ꝫ feliciter sepe in hostes pugnasti: ⁊ modo in põto ⁊ sepe i gre
cia. En fili q̃d cogitas: q̃d moliris: tot triũphis sub mea lege illustratꝰ xp̃m seque
ris cuiꝰ cultores strauisti totiẽs: ⁊ interitionẽ vsq3 cecidisti. Caue ne meã linquẽs
legẽ: relinquaris a deo. Credimꝰ his te verbis nõ parũ cõmoueri: ⁊ aliquẽ inesse i
tua mẽte timorẽ. Sꝫ audi q̃ꝫ inanis est timor. Ois q̃ maluz facit inq̃t in euãgelio
veritas odit lucẽ. Fures noctu domos ꝑfodiũt: ⁊ in obscuro adulteri latitãt: nõ
adhibent testes q̃ peccãt: nolũt dep̄hendi mẽdaces. Cum his sentit tuus legifer.
Veret ne disputando sue legis vanitates innotescãt. Veret ne pudenda sua de
tegant: Prohibet disceptari verbis. armis defendi suã legem iubet: nec aliũ iudi
cẽ q̃ꝫ ferrũ deposcit. Multũq3 gloriat de sue legis incremẽto: diximꝰ cur creuerit
plebes voluptas allexit: neq3 inficiamur multas tue gentis victorias partas et
ingẽtia ꝯfecta bella. Et tu ipse in ꝑlijs clarus euasisti. Vicisti hostes nõ paucos ⁊
triũphasti sepe. fuisti tñ etiã aliqñ victus. Parua xp̃ianoꝝ manꝰ tuas ingentes
copias vt ante diximꝰ apud cõfluẽtes sauũ ac danubiũ paucis ante annis dele
uit: nõ milites veterani: nõ duces in bellis ante ꝓbati. nõ viri nobiles armis po
tentes ⁊ equis: sed pauci cruce signati. ex agris collecti: inermes ⁊ nudi: fide tm̃
armati. ferro fulgentes ⁊ auro tuos fuderũt exercitus. Or si victoria veritatẽ leg
ostendit: hoc vno ꝑlio satis admonebare: in quo multi fugerũt paucos: tue victo
rie nihil mirabili habẽt ad quas nũq3 sine grandi tuoꝝ ꝓrogatiua ventũ est. Sed
quid agimꝰ nõ his argumẽtationibus stat recta fides vici fudi hostes imperium

teneo. Si sic licet arguere vera fuit sub alexādro magno tot victorijs illustrato: ⁊
sub eius successorib⁹ religio: q̄ ⁊ in grecia ⁊ in asya ⁊ in syria. ⁊ in egypto ⁊ i libya
⁊ in ꝑside ⁊ in scythia ⁊ in indis regnauere: impio ꝑ arma quesito. Uera ēt rōano
rū fides vsq̄ ad ꝓorē ꝯstātinū: q̄ orbē sibi ferro subiecerīt: ⁊ oēs domuere q̄s adie
re gētes. Scim⁹ tn̄ ⁊ alexandrū ⁊ ei⁹ heredes: rōanos ⁊ q̄ sub eis erāt: iudeis exce
ptis. idola coluisse: alij iouē: alij martē: alij mercuriū: nōnulli solem ⁊ alia sydera:
multi ēt vt egyptij aīalia bruta colebāt: q̄s nescit inq̄t vn⁹ ex poetis volusi bithu-
me: q̄lia demēs egypt⁹ portēta colat. crocodillon adorat. Et qđ stulti⁹ fuit ⁊ alliū
⁊ porros ⁊ cepe int̄ numina posuerīt. Preclare tn̄ egyptioꝝ victorie memorant̄.
sicut de osiridi ꝓditū est q̄ victū pagrauit orbē. ergo ⁊ deos egyptioꝝ recipiem⁹: ⁊ ve
rā eoꝝ religionē fatebimur q̄r vicerūt. Nō: nō sic rō suadet: neq̄ sic iudei sensere:
q̄ victi ab assyrijs ⁊ ab anthiocho ⁊ a romanis ⁊ in ꝟuitutē ducti: nō tn̄ victoruꝫ
leges de his acceperūt: ſ; victi ⁊ angariati ⁊ mille modis oppressi in sua lege māse
rūt. Nec nos xp̄iani cū p̄lio supamur aut alijs calamitatib⁹ affligimur. legē nr̄aꝫ
aut relinq̄mus aut accusam⁹: ſ; arbitramur piū deū. nos tāq̄ filios ꝓpt̄ peccata q̄
cōmittim⁹ verberare. q̄r nō parem⁹ euāgelio: nō seruam⁹ legē nr̄am: neq̄ mane-
mus i traditiōe scōꝝ patrū: ſ; victi fragilitate aberram⁹ ⁊ labimur vt hoies. Ipe
xp̄o lapsos corrigit ⁊ plagis mult̄ nr̄as iniq̄tates emēdat. Cogscim⁹ errata nr̄a: et
ꝯsiderātes q̄ fecim⁹ maiorē eē penā q̄ delictū non ignoram⁹. Si cadim⁹ in bello: si
amittim⁹ regnū: si iugo seruitutꝫ opprimimur dicim⁹ cū daniele ꝓpha. Deū eē i ce
lo q̄ reuelat mysteria: mutat tp̄a: ⁊ trāsfert regna vt vniuersi cogscāt: q̄ dn̄at ex-
celsus in regno hoim: ⁊ cui voluerit dabit illud. Nouim⁹ deū ⁊ iudeos ⁊ xp̄ianos
posse cū velit: ⁊ voluisse aliq̄n: alteri⁹ secte hoib⁹ subijcē ꝓpt̄ offensas ꝓpli: q̄ eū ad
iracūdiā ꝓuocauit: ſ; cōuersi ad eū nō desperam⁹ misericordiā ꝯseq̄. Quis. n. ira-
scit̄ de⁹, vt inq̄t ꝓpha nō tn̄ obliuiscit̄ misereri. Pi⁹ ē et benign⁹ nec deserit clamā
tes ad se. Absit aūt vt ꝓpt̄ victoriā meliorē eē credam⁹ religionē victoꝝ. Sic. n. fa
tēdū eēt. oēs q̄ vicerūt hebreos meli⁹ de deo sensisse q̄ ipi victi: qđ neq̄ tu dicēs
neq̄ tuus legifer q̄ defensionē sue traditiōis i armis collocat ⁊ oē gen⁹ rōcinatio
nis effugit: maximū iniq̄tatis indiciū. Nō sic beat⁹ petrus q̄ donat⁹ a xp̄o dn̄o ce
lestis regni clauib⁹ ⁊ pastor ꝯstitut⁹ gregis xp̄iane. paratū se ait rōnē oib⁹ reddē
de ea q̄ erat in ea fide. nec aliter suos auditores edocuit beatus laurenti⁹ martyr
Mea nox inq̄t obscurū nō hꝫ ſ; oīa i luce clarescūt. Et in euāgelio: nō ꝓbat dn̄s
eū qui lucernā accendit ⁊ sub modio ponit. ſ; sup candelabrū eam esse vult: vt lu-
ceat oibus qui sunt in domo: ⁊ predicari verba sua sup tecta iubet: ⁊ de seipso di-
xit. Ego palā locut⁹ suꝫ mūdo. Deceptores ⁊ pseudo ꝓphete in angulis: p̄dicāt: ⁊
volunt occulta esse q̄ dicūt: at iuramēta taciturnitatꝭ exigūt. Sicut rome accidit
in his qui baccanaria celebrabāt. In occulto eīm deo suo sacrificātes nullū flagi
tiū libidinis omittebāt q̄ si alia nō eēnt aduersus tuā legē iudicia: hoc vnū suffi-
cere potuit: q̄r ꝓhibuit eius lator in disputationē venire. Sciebat non equa esse
neq̄ vera que tradiderat. Uidebat veterē ⁊ nouā legem contra se stare: intueba
tur philosophoꝝ acutissimas rationes sibi aduersas esse nec sperauit in cetu ho
minū aut in scolis virorum excellentiū sua deliramenta posse defendi. Aiaduer-
tit homo sagax ⁊ ingeniosus in malo: gentiles qui deos colebant damnatos esse:
⁊ iam propemodum exterminatos: nec iudeis locum esse quorum lex translata
esset cum sacerdotio ad christianos. Cūq̄ statuisset nouā legem ideimq̄ sibi no-
men daret: sperauit quod modo euenit: iratuꝫ deum christianis. qui sua legis mā
data transgrediebant̄ aduersus transgressores victoriam concessurum atq̄ id-
circo sue legis defensionem in armis collocauit. quam alioquin hominibus gra-
tam propter licentiā voluptatum nō ambigebat: dyaboli hoc fuit inuentū: anti-
quus hāc viam sue nequicie serpens excogitauit: qui cuꝫ vidisset sese procul eijci
ex christiana religione augescente: idola deleri: nec amplius deorum multitudini
locum esse. sed vnum tm̄ deum adorari cum patre ⁊ spiritusancto ihesum christū

heradio impante: machometis spiritū excitauit: eūq; sibi ministrū elegit hoīez va
nū pri⁹ idolatrā: fortuna paupem: mēte supbū: natione arabē: cōsilio vsus quorū
dā iudeoꝝ ⁊ xpianoꝝ puersoꝝ: inter quos fuit sergi⁹ spiritu ambitionis inflatus
legē terciā edidit: ex veteri ⁊ noua cōflatā: multis ineptijs extrinsecus adiectꝭ. Le
ge dixim⁹ qꝛ ipse legē vocat: nos blasphemiā rectius appellabim⁹: rugasti frontez
auertisti oculos: horruisti: turbat⁹ es: subirat⁹ es: dū h ec dicim⁹. At si veritatꝭ ami
cus es: audiēda est veritas. neq; tu⁹ legifer si tibi amicus est veritatē interdicet. q̄
tāto magis amica est: quāto salubrior: ⁊ hoī ab ipsa natura cōueniētior. Audi ve
rū ⁊ disce quō sit appellāda lex. Legē dicūt esse phi qđ rōne pcipit. Et sūt qui nil
aliud legē esse affirmāt q̄ꝫ rectā rōnē a diuino numine ductam. Quicq̄d igit rōni
aduersuz est legis noīe caret. At tuus legifer rōcinari de sua lege ꝓhibet: ⁊ solum
arma illi suffragari vult: nō est igit dicenda lex nisi ex illis quarū cōditores apud
isaiā dn̄s maledicit. Docet nos dauid cognoscere legē dn̄i: dū ea q̄ ꝓpria sūt expo
uit. Attēde ⁊ videbis an machometea lex de celo ⁊ a numine tracta diuio an ali
unde. Lex dn̄i inq̄t ꝓpha imaculata cōuertēs aīas testi. dn̄i fidele sapiētiā pstās
paruulis. Inmaculata ē lex dn̄i: qꝛ mala queq; excludit: neq; libidinē neq; turpi
tudinē vllā admittit. Sic apud eūdē ꝓphetā: eloq̄a dn̄i casta dicunt. Et apđ iob
legit: nō inuenietis in ore meo iniq̄tatē: nec in faucibus meis stulticia psonabit.
Et apl's lex sancta inquit ⁊ mādatū sanctū ⁊ iustū ⁊ bonū. At quō machometea
lex imaculata q̄ stupra ⁊ adulteria ⁊ oēs libidinū maculas ac feditates admittit.
Dices qꝛ ieiunia q̄dā pcepit ⁊ orōnes ⁊ elemosynas: nō dānam⁹ hec: absit vt ea
mala dicam⁹. Inuentorē coꝝ machometē eē negamus absq; machomete scieba
mus hec eē bona. Ieiunauit helias: ieiunauit xpus: orare ⁊ frangere esurienti pa
nē suū ⁊ egenos ⁊ vagos i domū ducē: multo antiq̄us ē q̄ꝫ tue legis inuētū. Mul
ti nos legislatores ad opa pietatis inuitarūt. Verū adulterari: fornicari: seruire
ventri: ⁊ in sceno voluptatū iacē: sol⁹ tu⁹ legifer int bona collocat. Solus macho
metes est q̄ turpia docet ⁊ flagitia pcipit q̄uis hereticoꝝ more vt facili⁹ decipiat
bona simul ⁊ mala ꝯmiscet. At lex q̄ dn̄i dr̄ vt inq̄t ꝓpha aīas cōuertit ad vltimū
finē. At lex machometea nō ꝯuertit ad deū s auertit ab eo. Dicit eñ dn̄s de⁹. Esto
te sci qꝛ ego sanctus suz. Machometes vxores inq̄t ducite ⁊ cōcubinas quot pla
cet: nā ego q̄draginta viroꝝ in meis lūbis vires habeo ⁊ vxorib⁹ atq; ancillis per
misceor plurimis. Quid de testimonio fideli. Cū data ē moysi lex dn̄i in mōte sy
nai. fulgura ⁊ chorusciones apparuerūt ⁊ signa de celo q̄ testimoniū legi pbuerūt
Lex xpi mirabilis admodū mulq̄ cōfirmata est: dicēte ipō. Si opa nō fecissez i eis
q̄ nemo ali⁹ fecit. peccatū. s. infidelitatꝭ nō hrent. Et ꝓpterea de veteri q̄ ꝯuertit ad
suū creatorē ad sūmuz bonū: ⁊ noua lege inq̄t dauid. Testimonia tua credibilia
facta sūt nimis. Et i euāgelio luce circa finē legimus. Illi aūt ꝓfecti pdicauerunt
vbiq; deo cooperante ⁊ sermonē cōfirmāte sequētib⁹ signis. At machometis legē
q̄ signa q̄ miracula ꝓbāt. Audiam⁹ eū. Nō sum missus inq̄t nisi in ꝟtute gladij: ⁊
q̄ nō suscepit meā ꝓphetiā occidat: aut reddat tributū pciū ꝓ infidelitate sua q̄d
h nūq̄d manifeste negat se miraculoꝝ ꝟtute carē. ⁊ ficta falsaq; eē oīa signa demō
strat: q̄ tui legis doctores i populis pdicāt. Nō hz igit tua lex testimoniū nisi i ar
mis: s id nō est fidele: vt añ docuim⁹. Ad vltimū trāseam⁹ ⁊ quō sapiaz pstet par
uulis. i. ꝑplis tua lex aīaduertam⁹. Sapia (vt antiq̄ tradiderūt) diuiaꝝ ⁊ hūana
rū rex sciam ꝯtinet: estq; admodū sapida ⁊ dulcꝭ: dū amorē diuinitatꝭ mētib⁹ no
stris instillat: ꝓpter qđ inq̄t psalmigraph⁹. Q̄ dulcia faucib⁹ meis eloq̄a tua: sup
mel ori meo. Tua lex neq; de deo sapit neq; de celestib⁹: neq; terrena satꝭ itelligit:
q̄ prtat supis cure nō eē. Magna oliz ⁊ florida i alexādria phoꝝ scola fuit: ⁊ mul
ti p syriā ⁊ asyā viri doctissimi claruerūt: q̄rū noīa ad nos vsq; puenerūt. At postq̄ꝫ
lex machometea cursū habuit paucissimi noiant q̄ nature archana pscrutati ex
cellētes euaserint. qꝛ nō pstat paruulis sapiam tu⁹ ꝓpha aut tua lex: cui⁹ fūdamē
tū voluptas est ⁊ tutela gladij: Int nos ꝟo liberaliū artiū studia admodū florēt

Legiꝭ publice philosophia: audiꝭ in scolis theologia. Nullū doctrine genus pre
termittiꝭ: gymnasia lrārum in pluribus italie ciuitatibus clarissima repiunꝭ nec
trāsalpes in hispania in gallia in germania in britānia collegia desunt viroꝝ ex-
cellentiū: q̄ sapientiā prestāt paruulis. Est em̄ ingēs xpianoꝝ cura vt indocti eru
diantꝭ ⁊ veritatē intelligāt in nr̄a lege: que nūqꝫ mētita est: diuinitus cōprehensa
At legifer tuus nō mō mentiꝭ sed leuiter sed indocte sed imprudenter sed insipi
de mentiꝭ: ⁊ sibipsi sepe cōtrariꝰ est: queadmodū suc legis inspector plane intel-
liget. Innumerabiles sunt eius ineptie ⁊ annales fabule ⁊ pueriles nuge: de qui
bus libet hoc loco pauca referre q̄ de ceteris iudiciū p̄beant. Exponēs machome
tes capitulū alchorani qd̄ diciꝭ filioꝝ isrl̄. in hāc sniam loquiꝭ. Sit laus ei q̄ ser-
uū suū ab oratorio qd̄ est helcarata ipā est domus mesche vsqꝫ in oratoriū sancte
domꝰ hierlm̄ nocte vna trāstulit. Circa quā benediximꝰ deū. O vos hoīes audite
⁊ intelligite: cū abīj a vobis venit ad me gabriel sero post psalmodiā vesptinaꝫ q̄
vltima est ⁊ ait. O machometes iubet deus vt se adeas: cui respondi ⁊ vbi eū vi-
sam ⁊ ait gabriel: vbi ipse est: ⁊ iumētū ilico adduxit magnitudine inter asinum et
mulū elherabil vocās humane vocis capacē. Et vna nō ampliꝰ hora iter legi an-
noꝝ q̄nquaginta miliū: ⁊ ait gabriel ascende animal. ⁊ ito ad sanctā domū. ascen
dere volentē fugiebat iumentū ⁊ iussuꝫ est stare. qꝛ machometes ascensurus cēt
nūq̄d accersitus est inq̄t: ⁊ rn̄dente gabriele accersitū esse: nō sinā addidit: nisi pro
me deū roget: obtuli p̄ces deo meo ꝓ iumēto: qd̄ me insidēte suaui gressu incessit:
ponēs vngulā pedis anterioris in orizonte sui visus: ⁊ minori spacio q̄ ictus im
pleꝭ oculi. ad sanctā domū pueni. comes aderat gabriel q̄ duxit me ad domū san
ctā in hierusalē ⁊ vicinā rupem: dixitqꝫ descēde q̄m ex rupe in celū ascēdes: ⁊ col
ligato illic iumēto portauit me humeris suis in celū: ⁊ cū applicuissemꝰ ad celum
mūdi ⁊ ad portā eiꝰ: pulsauit gabriel: ⁊ quesitū ē q̄s esset: ⁊ rn̄dit gabriel ego sum
⁊ iterū querēti quis tecū adest: rn̄dit machometes ⁊ subdidit ianitor. nūq̄d voca
tus. Et ait gabriel vocatus: ⁊ apta est porta ⁊ vidi angelos: ⁊ bis genua flectēs
oraui ꝓ eis. Et accepit me rursus gabriel ⁊ vexit ad secūduꝫ celū: ⁊ fuit distantia
inter celū ⁊ celū: quātū est iter q̄ngētoꝝ annoꝝ: ⁊ sicut in primo celo ita in h̄ celo
pulsatū extitit. ⁊ rn̄sum pari solēnitate ad septimū vsqꝫ celū ꝓcedit: equā celorū
distantiā ponēs. Et ait in septimo celo vidisse se angeloꝝ populū: ⁊ lōgitudinem
angeli cuiusqꝫ instar mūdi fuisse: ⁊ aliquoꝝ mille vicibꝰ extēsiorē. ⁊ inter eos vnū
aliquē inuenisse cui septies centena milia essent capita: ⁊ in quolibet capite toti-
dē ora. Et i q̄libet ore lingue totidē q̄ septingenis mille milibꝰ ideomatibꝰ lauda
bāt deū. Et rursus alterū angelū ōndisse q̄ fleret: ⁊ q̄siuisse cām fletus. ⁊ cū ille di-
xisset culpas eē. oraui ꝓ eo: ⁊ tunc cōmēdabat me gabriel alīj angelo ⁊ ille alīj: do-
nec fui in cōspectu dei: ⁊ tribunali eiꝰ adhesi: tetigitqꝫ me manu sua deꝰ inꝭ hūeros
⁊ frigiditas manꝰ eius puenit vsqꝫ ad medullas dorsi mei. His nugis atqꝫ delira
mētis implet machometes aures populi. Sꝫ audiamꝰ alterā fabulā in libro cui
titulꝰ est de doctrina machometis. duo angeli noiantꝭ arathes ⁊ narathes: quos
ille asserit iussu dei i terrā descēdisse. vt genꝰ humanū regerēt atqꝫ instruerēt tribꝰ
mādatis accepṫ. Primū ne queqꝫ occiderēt. Alterū ne q̄d iniuste decernerēt. Ter-
ciū ne vinū biberēt. Cū aliq̄diu rexissent ⁊ iā ex toto orbe ad eos iudicia deuolue
renꝭ: mulier quedā decenti forma ⁊ oīm pulcerrima aduersus maritū suū cām ha
bēs iudiciū ab eis petīt. atqꝫ vt fauētes haberet iudices. vt apud se prandiū ha-
beant multis p̄cibꝰ inuitat. Nō abnuūt angeli paraꝭ splendidū cōuiuiū. epulas
⁊ pocula mulier ipsa ministrat. apponūꝭ fercula multiplicia ⁊ cū his vinū: qd̄ cuꝫ
angeli recusarēt instāte sepiꝰ muliere. ⁊ multas obīciēte blādicias tandē biberūt
⁊ inebriati vino in hospitā incaluerūt. eiusqꝫ cōcubitū postularūt. spōdet mulier
ea cōditione vt alter eoꝝ ascensuꝫ in celū ōnderet. alter descensuꝫ: placet cōditio
illa. Ut iter didicit mox in celū relictis atqꝫ irrisis angelis quā deus recognitā inꝭ
sydera collocauit. cui lucifer est nomē. Angeli ad iudiciū euocati catenis ferreis

ĩn puteo profundissimo religati sunt vsq; in diem iudicij ꝑmãsuri: cũ elegissent in
hac potiꝰ vita ꝙ̃ in altera plecti. Hec est sapiẽtia machometi quã docet paruulos
hec eius theologia: hec doctrina diuinitꝰ reuelata. Mira hominis audacia ne di
camꝰ stulticiã seu dementiã. Quot sunt in his fabulis deridẽda somnia. Nõ ob-
iurgamꝰ iumẽti verba quãdo ⁊ asinã sacre littere locutã produ͂t: ⁊ gẽtiles bouẽ.
Sed quid est ꝙ vna hora iter quinquaginta milia annoꝝ pergit. metire hec ⁊ di
ligenter cogita: an corpori nõdum glorificato id possit accidere: quo iuit: vbi fuit
q̃d circuiuit: nõ adhuc celũ ascẽderat: quibꝰ in locis tantũ spacij ꝑagrauit: nec iu-
mentũ eũ tulit: quis tulit eũ: vnde venit: quõ venit: nihil hoꝝ dixit: q̃d peccaue-
rat iumẽtũ vt precibꝰ egeret: cui nõ est lex alia nisi nature ⁊ illi paret: q̃d ostiariꝰ in
celo collocatus rogamine machometi egebat: an nõ satis felix erat: fortasse altius
cupiebat ascẽdere: tãꝙ̃ nõ sit illic ꝑfecta oĩm beatitudo: ⁊ regnet adhuc ambitio
Distãtiã celoꝝ ostẽdit: ⁊ sperarũ quãta sit crassitudo demõstrat: quingẽtorũ an-
noꝝ iter ex celo in celũ ponit ⁊ patere spissitudinẽ. Quid hoc: quis credat genti-
liũ fabulis simile somniũ est. Aiunt illi dyonisiodoꝝ quẽdã geometrie scientie no
bilẽ in patria senectã diẽ obijsse: ꝓpinquos funus ei duxisse. ad quos ꝑtinebat he-
reditas hos cõsecuti diebꝰ cũ iusta ꝑagerent: inuenisse in sepulchro eiꝰ eplãm dyo
nisiodori noĩe ad supos scriptã: que diceret eũ a sepulchro ad infimam ꝑuenisse
terram. esseq; illuc vsq; quadraginta milia stadioꝝ. Nec defuerunt geometre (vt
plinius ait) qui interpretarent significare eplam a medio terraruz orbe missam:
quo deorsum a sũmo longissimũ esset spaciũ et ibidẽ pile mediuz ex quo cõsecuta
cõputatio est: que circuitũ terre id est totiꝰ pile ambitum ducenta quinquaginta
quinq; milia stadioꝝ ꝓnũciauit. Sz armonica ratio que cogit reꝝ naturã sibipm
cõgruere eodẽ plinio teste: addit huic mẽsure stadioꝝ septẽ milia. Herastotenes
huiuscemodi rerũ solertissimꝰ indagator: vniuersum terre ambitũ: ducentoꝝ q̃n
quaginta duoꝝ miliũ stadioꝝ prodidit. Hipparchus stadiorũ paulominꝰ vigin-
tiq̃nq; milia adiecit. Reperiunt ⁊ alioꝝ s̃nie admodũ dissone: neq; in hanc vsq;
diẽ mortali cuipiã satis exploratã credimꝰ terre mensuram: cuius neq; septẽtrio
nẽ neq; meridiẽ versus cogniti fines sunt. At tuus legifer maiora cõcepit animo
qui tãꝙ̃ celũ ascẽderit: quingẽtoꝝ annoꝝ itinere distare celum a celo ꝓdidit. q̃m
tãta esset crassitudo sperarũ: hoc idem asserit rabi moyses hebreꝰ genere ph̄s: qui
apud egyptios claruit. At ph̄i quos nostri probant nõ ita sentiũt nec ptolomeus
alexandrinꝰ astronomoꝝ facile pⁱceps de crassitudine lunaris spere cuz tua lege
cõcordat. in qua iter annoꝝ sexagintanouẽ ⁊ aliquoꝝ mẽsium ac dierũ posuit mi
libus passuum vigintiq̃nq; seu stadijs ducẽtis pro qualibet die cõputatis. Alij vo
astronomi qui hec diligẽter indagauerũt: sperã solis plꝰ ꝙ̃ sexcẽtis vicibꝰ sup͂are
lunã tradiderũt: rursusq; martis sperã ꝙ̃uis sole altior est ⁊ longe maiorem habet
ambitũ. spissitudinẽ tñ multis vicibꝰ sup͂ari. Improbũ humane mẽtis ausum: ve
rũ ita subtili argumẽtatione cõprehẽsu vt pudeat aliquos nõ credere: plurimi h̄
incerta respuũt. Tue legislatori fortasse credendũ fuerit: nõ q2 illuc angelo bono
deferẽte ꝯscẽderit. sed q2 cum ꝑuerso ceciderit ꝙ si hac de causa fidẽ expetit credi
mus alioq̃n cũ sacra scriptura dicimꝰ: celũ sursum ⁊ terrã deorsuz ⁊ cor regis in-
scrutabile est. Sed alia ꝑcurramꝰ angelos se vidisse affirmat. eosdẽq; corporeos:
si mũdo maiores angeli sũt: necessariũ est aliquã eoꝝ partem extra munduz esse.
At ph̄i mũdi circũflexu oĩa cõtineri dicũt: neq; quicq̃ exteriꝰ esse. Tuꝰ legifer q̃n
aliquid solito plus adhibit: sopori deditꝰ quicq̃d somniauit ꝓ vero retulit: ⁊ oĩa si
bi licere putauit: quo errore ⁊ angelos corporeos: ⁊ peccare ⁊ egere veniã ⁊ se ro
gasse pro eis dixit. Simili somnolẽtia tactũ se super humeris affirmauit manu dei:
cuiꝰ gelu vsq; dorsi medullas penetrauerit: q̃ oĩa superiꝰ cõfutata sũt. Quis illud
patiẽter audiat ꝙ angeli dei vino inebriati specie mulieris decepti ꝯcubinatũ eius
appetierint. q̃ iter i celũ edocta ad cõspectũ magni dei ꝑuenit ⁊ honorifice acce-
pta int͂ astra locũ obtinuerit, angeli penas dederit. atq; idcirco vinũ homini inter-

dictū ꝙ tāti mali cā fuerit. Cōmemorāt hec tuꝰ legifer: ⁊ tāq̄ ex penu dei recepta
hoībꝰ inculcat. Uide q̄ grauit: q̄ uere: q̄ perite loquit: poetaꝝ figmēta q̄ pueri le
gunt. int archana legis inserit. Pueri nr̄i nō sine risu audiūt: cū rapte in celū feie
referunt: ⁊ i astra cōmutate: q̄ maioꝛ ⁊ minoꝛ vrsa vocāt: pigri circa sarraca boe
te lucētes. Credimꝰ ꝓ tua sapiā te iā puifa cere atq̄ cōtēnere tue leg figmēta. Sꝫ
miraꝛ vehemēter ꝙ indies aliq̄ relicto dogmate xp̄iano ad tuū migrāt: ⁊ asserē
tes iniquā legē nr̄aꝫ: amplexi tuā circūcidunt: ⁊ tuis initiant sacris ⁊ q̄ trinitatē
p̄dicabāt. nūc detestant: ⁊ qui xp̄m cruci affixū colebāt ⁊ laudabāt. nūc derident.
Sūt qui hoc agūt nō dubitamꝰ. Sꝫ quinā hoīes sane aut libidinis serui aut am
bitionis: ⁊ quibꝰ nullus erat locꝰ in nr̄a lege. Spreti a nobis ⁊ eiecti tanq̄ vilia ⁊
inutilia mācipia ad te trāsiuerūt: nec tamē illos inextinguibilis cōsciētie vermis
rodere cessat. Qꝫ si posses eoꝝ introspicē corda: intelligeres ꝓculdubio eos aut
vite future spem nullā habere: aut admodū esse anxios. qꝛ fontē aque viue reliq
rūt xp̄m ihm. ⁊ nesciūt quo pacto redeāt: maiꝰ suū peccatū existimātes q̄ dei mi
sericordiā. Sed quid miraris si ad opes cōsequēdas: ad voluptates exhaurien-
das: nōnulli tue legi sese subijciūt: nō est hoc nouū nec dignū admirationi. Idēꝫ
quoq̄ ⁊ saraceni faciūt qui sepe ad vos migrāt. Illud est mirabile: illud stupen-
dū: illud magnope celebrādū ꝙ tot milia populoꝝ xp̄iano insignita nomine: sub
tuo impio degūt. grauia tributa pendūt: nūc liberis priuant nunc cōiugibꝰ oppri-
munt. durissima seruitute lacerant. vexant mille modis. nec tn̄ xp̄iane legi renū
ciāt. Qꝫ si tuā acciperēt: mitius ferrēt imperiū: fierēt liberi: honores ⁊ opes spe-
rare possent: sed malūt tolerare seruitutꝫ iugū: ⁊ in squalore ac miseria viuere q̄
xp̄m negare. Hoc stupēdū est ⁊ diuinū opus: ⁊ qd̄ te p̄cipue mouere debet nō ꝙ
pauci a nr̄a lege aberrēt: ſꝫ ꝙ tā multi in ea ꝑseuerēt: ⁊ ꝙ tāta sit vel in aduersis cō
stātia miraculū est: facit hoc bonitas legis: ⁊ securitas eterne vite quā nemo sa-
piēs p̄nti postposuit. Quid tu hic dicas: qd̄ cōtra hiscere: aut nutare poteris. Ue
ra est xp̄iana lex: ex vtero recepta mosayce ex ꝓphetis ex diuinis oraculis: deus
auctor eiꝰ est: filiꝰ dei eā tradidit. ex oꝛe dei manifestata est pura est ⁊ nitida ⁊ ima-
culata ⁊ sancta. ꝑfecta ex omni p̄te: nullā habꝫ rugā: nusq̄ deficit: nusq̄ claudicat
in ea q̄ q̄rit inuenit. qui petit accipit. ⁊ pulsanti apit. Ipsa est fons clementie: iu-
sticie culmē. pietat speculū. māsuetudinis ⁊ misericordie plena. ꝓ ea martyres
innumerabiles sūt occisi: senes: iuuenes: pueri: matrone: virgines: vidue: innu-
pte puelle: crudelia carnificū nō expauescere tormēta: sciētes beatos esse mor-
tuos q̄ moriunt in dn̄o. Preterimꝰ signa ⁊ ꝓdigia que certitudinē xp̄iane legis
ostētant. Quis viros cōmemorare queat ex xp̄iano genē diuini ⁊ humani iuris
excellētissimos ꝓfessores. vera mūdi lumina: sciētie fontes q̄ vsq̄ ad mortē in fi
de xp̄i ꝑseuerātes: p̄clara volumina ediderūt. q̄ tāq̄ sydera q̄dā doctrine huma-
nas mētes illustrāt. Et q̄ nā vllo in loco lex ē q̄ alterū habeat augustinū: alterum
hieronymū. alteꝝ ambrosiū. alterū gregoriū. Et ne grecos p̄teream q̄ religio vi
rū vnq̄ habuit q̄ origeni cōpari posset. Quis hic in plerisq̄ locis errauit. Quis
iohāni crisostomo exequabit: q̄s magno basilio. q̄s cyrillo. q̄s eusebio. q̄s grego
rio nazāzeno. Nō sufficiet dies si numerare ꝑgimꝰ illustres nr̄e legis doctores si
ue viuos siue mortuos. Quis nō sint mortui ſꝫ nūc maxime viuūt ⁊ tāq̄ stelle in
firmamēto lucēt. q̄ fidē sacratissime trinitat elucidarūt. Quid dicemꝰ de religio
sis domibꝰ in quibꝰ angelica ducit vita: ⁊ pro peccatoribꝰ assidue effundunt pre
ces dn̄o: nec vnq̄ cessant diuine laudes ac psalmodie. Benedictus mirsiensis
apud nos multoꝝ monachoꝝ doctor ⁊ pater extitit. apud grecos magnꝰ basiliꝰ
secuti sūt bernardus abbas clareuallis. ⁊ bruno qui carthusiam instituit. quoti
die sanctoꝝ viroꝝ apud nos auget numerꝰ: edificant noua monasteria ⁊ sancta
renouant instituta. Quos fructus edidit seraphicus franciscus eximius pauper
tatis amator in vmbra (que pars est italie) natus. Quot eū discipuli secuti sūt.
Quot sub eius regula viri sancti floruerunt. Anthonius pataui iacet miraculis

clarus. Bernardinus senensis in aquila: quē nostra etas quasi alterum paulum predicantē audiuit. Nicolai lyritani extant opera que omnes admirant̄. Dominicus in extremis hispanie natus horis quasi ali⁹ vesper emicuit: qui nouū quendam sanctū ⁊ nitidum viuendi morē suis auditoribus tradidit ⁊ p̄dicatoꝝ instituta regula vniuersum illustrauit orbem. Multi ex discipulis eius clarissimi euaserunt: sed precipua est magni alberti fama. qui nullum doctrine genus ignorasse creditus est. Nec minor eo thomas aquinas fuit in litteris. ⁊ si maior extitit sanctitate. Claruit ⁊ meo seculo sub eadem regula vicentius hispanus. quem noster antecessor inter sanctos xp̄i confessores retulit. Et in ordine diui augustini nicolaus tolentinas pauloante inter celestia relatus sanctoꝝ agmina. Noua indies prole florescit nostra religio ꝙ si non desunt peccatores diuinā prouocantes maiestatē. nō desunt etiā consiliatores viri sancti deo accepti. ⁊ virgines immaculate precibus assiduis diuinā iram auertentes. nec timemus ruinā tantis adiuti patrocinijs. Tu ergo princeps nobilis qui non es rōnis incapax neq̧ ingenij obtusi. collige que diximus ⁊ cōserua in mente tua. ⁊ cōsule tibi ⁊ tue genti. ⁊ noli eē incredulus sed fidelis relinque tenebras ⁊ lucē sequere. intellige quo pede claudicat tua lex: ⁊ quātis scatet erroribus et ꝗ̄ procul a veritate recedit ⁊ ꝙ nō est i ea salus. noue ⁊ antique legis inimica. Intelligis ꝗ̄ solida est euangelica doctrina. ꝗ̄ vera: ꝗ̄ sancta: ꝗ̄ mūda ⁊ immaculata: ⁊ ꝙ ea tm̄ iter in celuz ostendit ⁊ nō alia Intelligis si verba nostra memorie tenes ꝙ trinitas in vnitate ⁊ vnitas in trinitate colēda est: neq̧ altera cōtradicit alteri. Intelligis quonā modo pater sibi filium equalē genuit. ⁊ quomodo a patre ⁊ filio sanctus procedit spiritus qui est charitas ⁊ amor ⁊ simul colendus est ⁊ deus est ⁊ ꝙ filius pro nostra salute incarnatus est. mortē tulit ⁊ spoliato inferno tercia die resurgens. quadraginta dieb⁹ cum discipulis conuersatus ascendit in celum: sedet ad dexteram patris: venturus in fine seculi iudicare viuos ⁊ mortuos. quo facto mali perpetuo penā ignis subibunt. boni eternā beatitudinē cōsequent̄. nō in carnalibus desiderijs aut īm pudicitijs nō in cubilibus. sed in dulcedine mentis ⁊ in charitate christi que superat omnem sensum. Ante omnia vo monstratū est non posse te assequi inter christianos gloriam ⁊ potētatum quem videris optare: maxime apud europeos et occidentales populos: duz tua in secta p̄seueraris. At si velles christianis initiari sacris magnā tibi spem fecimus ⁊ potētie ⁊ glorie. Memento igit̄ verborum nostroꝝ ⁊ accipe fidele cōsilium: sume baptismū christi ⁊ lauacrū spiritussancti. Amplectere sacrosanctū euāgeliū ⁊ illi te totum committe. Sic tuam animam lucrifacies: sic thurcorum populo bene consules. sic tue cogitationes adimpleri poterunt: sic tuū nomē in secula celebrabit̄: sic te omnis grecia: omnis italia: oīs europa demirabit̄. sic latine te littere sic grece sic hebraice sic arabice omnes barbare celebrabunt: sic nulla etas de tuis laudibus cōticescet. sic pacis auctor ⁊ fundator quietis appellaberis. sic te thurci animarū suaruz repertorē ⁊ christiani sue vite cōseruatorem vocabunt: siri: egyptij: libici: arabes: ⁊ quecūq̧ sunt alie gētes extra christi caulas. aut his auditis tuā viam sequent̄. aut tuis ⁊ xp̄ianis armis paruo negocio domabunt̄. Etsi noluerint in nostra lege te sociū habere experientur dominū in sua: nos te iuuabimus ⁊ omniū eoꝝ assistente diuina gratia legitimum principem constituemus. Hec sunt que tibi cum baptismo premia promittunt̄. His te bonis diuina pietas proculdubio cumulabit obsequentē euangelio ꝙ si respueris consilia nostra: peribit tāq̧ fumus gloria tua. ⁊ tu more hominum reuersus in cinerem totus morieris. Christus regnabit ineternū cui est honor ⁊ gloria in secula seculoꝝ. Amen.

Oratio pij pape. ij. habita in ꝯuētu mātuano sexto kalendas octobris. Anno dn̄i. M. cccclix.

Um bellū hodie aduersus impiam thurcoꝝ gentē ꝓ dei honore ac salute
reipublice xp̄iane suasuri simꝰ. Bene est venerabiles in xp̄o fratres ac filij
dilectissimi priusq̄ȝ vos verbis aggrediamur. diuinitatem ipsam cuius in
primis auxiliū expetendū est: paucis in hunc moduȝ affari. Protector nr̄ aspice
deus ⁊ respice in faciē populi tui. Respice sup̄ hāc familiā tuā ꝓ qua dn̄s noster
ih̄s xp̄s nō dubitauit manibꝰ tradi nocētū ⁊ crucis subire tormentū. Miserere
plebis tue: ⁊ ne des hereditatē tuaȝ in p̄ditionē quā prope iā nō instare videmus.
Surrexerūt em̄ iniq̄ ⁊ impij q̄ te nō nouerūt. Venerūt gentes in hereditatē tuaȝ
polluerūt tēplū sanctū tuū: posuerūt hierl̄m pomoꝝ custodiā. Vineā tuā exter-
minauit aper de silua ⁊ singularis ferus depastus est eā. Nos cuius hoc i loco tuo
vt arbitramur ad tuēdā religionē tuā ꝯuenimꝰ: nihil tn̄ possumus nisi ades ⁊ p̄-
sidiū afferes: nihil sine te valet hūana fragilitas: tua ē p̄tās: tuū impiū: tua ois vtꝰ.
Tu fundasti celū ⁊ terrā: mare ⁊ oia que in eis sūt. Idē est tibi velle qd̄ posse. Ni
hil est qd̄ tue valeat resistere volūtati. Adiuua nos in te vno sperātes ⁊ te solum
deū pura mēte colētes. Fac nobiscū signū in bonū ⁊ mitte nobis auxiliū de loco
sancto tuo. Da nobis cor vt faciamꝰ volūtatē tuā. ⁊ in p̄ceptis tuis ambulemus
Scimꝰ qr̄ nō dees tu dn̄e deus opē tuā suppliciter implorātibꝰ: s3 nosipi desumus
nobis. Frigēt pectora nr̄a: ingere calorē: ingere flāmas: vre corda ⁊ renes nr̄os
vt tuo tm̄ igne succēsi: q̄ tibi sūt placita meditemur. ac fedā ⁊ peccatricē thurcoꝝ
gentē (si tua volūtas est) de xp̄ianoꝝ finibꝰ eijciamꝰ. Vos aūt magnanimi ⁊ ge-
nerosi ꝓceres q̄ adestis: ne claudite p̄camur aures: ne diuertite mentē. Aperite
deo interiora vr̄a q̄ mox volentibus vobis in aīas vr̄as illabet̄. ⁊ vos sibi templū
atq̄ȝ habitaculū faciet. Audite nos sua vice loquētes. Verba nr̄a verba dei sunt.
q̄ filij sui ih̄u xp̄i cuius indigni vices in terris gerimꝰ. ip̄e nos fari iubet. ipse in ore
nr̄o verba posuit ip̄e nos bellū suadere in thurcos imp̄at. Nō vos hodie cardi-
nales aut ep̄os aut minoris ordinis sacerdotes sermone nr̄o cōpellabimꝰ quos
cōstat armis ineptos esse ⁊ piaculū ac sacrificiū fuerit: nisi per seipsos in causa fi
dei q̄ sūt ab eis expetenda: hoc est aurū ⁊ oīones sua spōte obtulerint. Vos illu-
stres duces: vos marchiones: vos comites: vos regū ac principū oratores: vos
fortes ⁊ exercitatos in bellis viros verba nr̄a cōmonifaciāt: vos tāgēt: vos req̄-
rent quibꝰ datū est: arma sumere nō vt inter vos dimicet̄. sed vt ecclīam vt reli-
gionē vt fidē xp̄ianā a barbaroꝝ ⁊ infideliū incursibꝰ defendat̄. Potestas em̄ vt
inquit paulꝰ gladiū portat ⁊ vindictā maloꝝ. Laudē vo bonoꝝ videt̄ in quo sta
tu: in quo discrimine sumꝰ: ⁊ quātum a thurc̄ vrgemur: premimur: infestamur:
nō ignorat̄. nisi arma sumētes eoꝝ impetū retūdit̄: haud dubiū quin lex euāge-
lica ⁊ ois nr̄a religio pessundet̄. Audite igit̄ viri fortes atq̄ȝ attētas aures adhibe
te: bellū suasuro qd̄ hodie nobis nimis incūbit. Tria vt nr̄a fert opinio p̄ncipali
ter explicāda ⁊ suadēda sūt. Primū est vt causas iustas atq̄ȝ vrgētes ostēdat ꝓ-
pter quas pugnare oporteat. Scd̄m vt facultates adesse doceat belligerendi ⁊
certā quodā modo victorie spem faciat. Terciū ac postremū vt magna secutu-
ros premia victores patefaciat. In his hodie nobis elaborāduȝ est: atq̄ȝ in his
tota nr̄a cōsumet̄ oratio.. De causis belligerēdi primum dicere oportet que due
sūt p̄cipue et maxime. Prima est vt susceptas iniurias vlciscētes res amissas re
cuperemꝰ. Altera vt futura (que prope imminere videmꝰ) pericula euitemꝰ.
Ostēdamꝰ que nā sunt illa que amisimꝰ quas nobis et deo nostro iniurias intule
rūt thurci. Inflicta xp̄ianitatati vulnera: illatas cōtumelias iniustā notam faci-
le cognoscet̄. si que fuit olim xp̄iana religio et que nūc sit omnino estimabit̄. Co-
gnoscite hoc rogamꝰ et quātum gloriari possit̄ animaduertite. Sacrosanctū euā
gelium quod ablat̄ idolorum spurcitijs saluator noster mundo inseruit nō vnū
dūtaxat terre angulum aut vnā prouinciā sed vniuersum ferme orbē impleuit:
quēadmodū regiꝰ ꝓpheta multis ante seculis de beatis ap̄lis futuris preuiderat

dicẽs. In oẽm terrã exiuit sonus eoꝝ ⁊ in fines orbis terre verba eoꝝ. Per hos
eñ euãgeliũ mũdo innotuit quos ex piscatorib⁹ saluator ipse p̃dicatores effece/
rat dicẽs. Uenite post me faciam vos piscatores hoĩm. Nec vana ꝓmissio fuit.
Piscati eñ sũt apl̃i:non sibipsis:sed xp̃o dño vniuersum ferme orbem. Omnes
reges omnes populi in eoꝝ seu retia seu sagenas inciderũt. Impletũ est eñ illd̃
danielis vaticiniũ dicẽtis. Omnes reges omnes tribus omnes lingue seruiẽt ei.
Uerius xp̃o q̃ꝫ augusto virgilianum istud attribui põt sup̲ garamantos ⁊ indos
proferet imperiũ. Iacet extra sydera tellus:extra anni solisqꝫ vias vbi celifer at/
las:axem humeris torquet stellis ardentib⁹ aptum. Nã circa tẽpora constantini
magni.natum ex maria pueꝝ. Indi simul ⁊ hispani colebãt. Nec septentrio nec
meridies xp̃m ignorabat. Uox romani p̃sulis tãq̃ꝫ ihu xp̃i vicarij maria ⁊ terras
penetrabat. Pax alta p̲ oẽs ⁊ trãq̃lla q̃es xp̃ianos ibat.iacebat pard⁹ cũ agno ⁊
leo cũ vitulo accubabat. Gens sancta/gẽs electa:ꝑpl̃s acq̃sitiõis xp̃iani habebãt
Tributa ex gẽtib⁹ accipiẽs ⁊ in capite ꝑploꝝ positi. Hec fuit oliꝫ o xp̃iani maiorũ
v̄roꝝ gloria:hoc imperiũ:hec autoritas. Nũc quo nos thurci ⁊ saraceni redigerĩt
paucis aĩaduertite docebim⁹. Indi q̃ꝫuis xp̃iani ferunt ⁊ armeni p̲ asiã dispersi ⁊
pariter ethyopes:in multis tñ versant̃ erroꝛib⁹ ⁊ ignorãtes quã nosse debuerant
xp̃i legem:ignorant̃ a dño. Quid reliquũ est:asie atqꝫ affrice xp̃i nomẽ atqꝫ legeꝫ
in pacato ꝑsequit̃ odio. Cepit hec calamitas sub heracleo cesare. Nã cũ aperta
esset omnib⁹ via salutis per xp̃i dei filiũ:qui annis antea circiter sexcentis mortẽ
nostrã moriendo destruxerat:inuidẽs humano generi dyabolus ⁊ nimiũ dolens
xp̃m vbiqꝫ regnare pseudoprophetã excitauit. In arabia machometum nomi/
ne sceleratũ hominẽ qui se dei nũcium ementitus cõtrariã euãgelij legem condi/
dit.de qua paulo suo loco dicemus. Degenerauerat iam apud grecos imperium
⁊ romana virtus sub aliud trãslata celum elanguerat:que res xp̃ianos opes pau
latim euertit. Manserũt tamẽ in asia complures xp̃iani vsqꝫ ad tempora pipini
francorum regis:qui anno ab hinc circiter.de magno nomine apud germanos et
gallos regnauit. Tunc x̃o digressi a scithia thurci:capadociam:põthũ:bithiniã:
troadem:ciliciã:⁊ omnẽ minorem asiam occuparũt.⁊ nostra negligẽtia potẽtes
facti nõ solum veros christianos ex asia pepulerũt.sed transmisso nauibus hel/
lesponto macedoniam:traciam:atticam:boeciam:phoadem:achaiam:acharna
niã:epirum:porniam:⁊ vtrãqꝫ misiam armis inuasere:⁊ in egeo ac ianio mari ci
clades ⁊ alias q̃ꝫplures insulas subijcientes hos xp̃ianis ad orientis terminos
posuere. Ad meridiem barbari ex affrica non solum inferi maris insulas:sed ip̃a
quoqꝫ italie littora classibus infestant. In occidente magnam hithice partẽ quã
granatam vocant mauri occupant:⁊ hispanos agitant reges. Ad septentrionẽ
geledamqꝫ arcton luctuani:polonis cõtermini magna ex parte ritu gentiliuꝫ vi/
uunt. Ueteres hungari ad ortum thanais iacentes.⁊ tartari cum quibus liuonij
pugnãt.christum prorsus ignorant:⁊ vltimi norwegij populi cum semiferis ho/
minibus bellum gerũt. Hi sunt termini vestri o christiani sic circũdati estis:sic in
angulum coartati potẽtissimi quondã dñi ⁊ orbis possessores. En quantum im/
periũ amisistis:quot nobiles vrbes:quot ditissimas prouincias p̲didistis. Int̃
quas etiam iudeam neglexistis:terrã nobilẽ:terrã sanctã:terrã lacte ⁊ melle fluẽ/
tem:terrã in qua primi nostre fidei flores apparuere. Heu pudor:heu dolor:fons
⁊ origo nostre salutis. Syon ad hostes defecit. Templũ illud salomõis fama cla/
rum. In quo dñs totiens p̃dicauit. Bethleem in qua natus est. Iordanem in q̊
baptizatus est:thabor in quo transfiguratus.caluariã in qua crucifixus ipsi⁹ cru
cis possident inimici:sepulchrum dñi gloriosum:lectũqꝫ illum purpureũ crocos
spirantem ⁊ suauissimis fragrantẽ odoribus:in quo propter nos vita nostra ob/
dormiuit in dño.nisi hostes velint inuisere non potestis. At saraceni machome/
tam habẽt in potestate:in qua si vera est fama.falsi prophete cadaueri archa fer
rea cõditum.vi magnetis pẽdet in aere. Uos x̃o infelices ac miserrimi xp̃iani se/

pulchro dei vr̄i ⁊ vrbe clarissima hierosolimā priuati estis. Tacemꝰ alexandriaꝫ
thebas: mēphim: ac oēm egyptū: tacemꝰ anthiochiā in qua primū xp̄ianoꝝ nomē
est auditū. tacemꝰ ephesim ⁊ alias ap̄licas sedes in asia p̄ditas. Tacemꝰ septeꝫ ec-
clesias ad quas iohānes scripsit apocalipsim. Hierosolymā noui ac veteris testa-
mēti matrē in hostiū esse potestate. Satis flere ⁊ dolere nō possumꝰ. p̄ qua recu-
perāda nullus labor euitari deberet: nullū declinari bellū. Nam si pro repetēdis
rebꝰ iustam belli causam veteres putauere. quis vnq̄ꝫ inscius induit arma q̄ꝫ vos
xp̄iani. quibꝰ tot vrbes. tot prouincie sūt erepte. tot adempta regna: tātum abla-
tum imperium. Judei cum federis archam amisissent, p̄ recuperatione nullum
belli periculū vitauere. Greci ob raptam helenā decennale bellum gessere. Car-
thaginēses p̄pter fines paululū ampliandos cruentissima prelia cum cirenēsibꝰ
cōmisere. pro quibus etiā philēni fratres interierūt. Romani sepe socioꝝ causa
sumptis armis in pugnā exiere. Reuoluite hystorias nullū vnq̄ꝫ bellū tot causas
habuit: quot vobis aduersus thurcos occurrūt. Sed quid ad nos vetera dicat
aliquis: tolerauerūt hāc infamiā proaui nostri. cur nos illis meliores sumꝰ: cur
tanta glorie cupiditas vt maioꝝ iniurias nostro sanguine vindicemꝰ. Esto pa-
tres vestri negligētes fuerint: honorēq̄ꝫ suū paruifecerint. An p̄pterea vestrū ne-
gligētis ⁊ duplici notari turpitudine hereditaria. s. vestra patiemini. an potiꝰ ma-
gnificis operibꝰ detersa p̄genitoꝝ infamia gloriosuꝫ nomē acquirere conabimi-
ni. Sed negligamꝰ si sic libet antiquā ignominiā: vetusta dāna. nec nos vrgeat
quod nos pupugit anos. Trāseat omnis asia. omnis affrica. Europā saltē inspi-
ciamus ⁊ nostri t̄pis rōem reddamꝰ. an parū nostra etate nostra culpa perdituꝫ
est. Cōstātinopolim orientalis imperij caput ⁊ totiꝰ grecie columen. non patres
nostri sed nosipsi amisimꝰ. Qui dum torpētes in ocio domi sedemꝰ vsq̄ꝫ danubiū
⁊ sanū thurcoꝝ arma penetrare p̄misimꝰ. Capta est nobilissima vrbs regia cul-
pa nostra. quam pausamas p̄īmꝰ cōdidit. Constātinꝰ magnus instaurauit: ⁊ in
emulationē antique rome amplificauit ⁊ magnificauit. In ea gētis imperator ⁊
ip̄e cōstātinꝰ nomine interēptus est. turba ingēs trucidata. tēpla dei magni pollu-
ta sunt. Inter que nobile opus iustiniani sancte sophie vocatū. tetro machome-
tis ritu fedatū est. Beate virginis matris domini ⁊ alioꝝ sanctoꝝ imagines dele-
te sūt. altaria dirupta reliquie martyrū porcis obiecte. sacerdotes occisi. matro-
ne ⁊ puelle: p̄eq̄ꝫ sacre virgines ad libidinē rapte. Nobiles vrbis int̄ vina ⁊ epu-
las ipsius thurcoꝝ ducis iugulati. Saluatoris nr̄i simulacrū in cruce pendētis in
derisionē atq̄ꝫ cōtēptū p̄cedētibꝰ qui dicerēt. hic est xp̄ianoꝝ deꝰ. in castra delatū.
sputo: luto: atq̄ꝫ omni feditate iactatū. Noua sunt hec ⁊ sub oculis nostris gesta
Hec fiūt ⁊ tn̄ excitari nō possumꝰ. cū vitulis marinis cū druso dormimꝰ: letarguꝫ
patimur qui tot cōtumelijs agitati e somno surgere nō valemꝰ. Heu furias: heu
artes demonū. pugnare potiꝰ int̄ se xp̄iani volūt q̄ꝫ thurcos adordiri. Ciuilia bel-
la magis cupiūt q̄ꝫ externa: ⁊ sepe paruis de causis cruentissima cōmittūt prelia.
Pulsatus modo villicus mō seruꝰ. magnos traxit in arma reges. In thurcos q̄
deū nostrū blasphemāt. ecclesias nostras diruunt. ⁊ omne xp̄ianū nomen p̄dere
satagūt. nemo audet arma sumere. Oēs in arcū prauū dati sumꝰ. declinauimus
omnes. simul inutiles facti sumꝰ nō est qui faciat bonū nō est vsq̄ꝫ ad vnū. Sed
cogitabitis meliꝰ viri prudētes ⁊ fortē induentes animū. recup̄are que sūt amis-
sa: ⁊ acceptas iniurias vindicare conabimini. Hec tantū de priori belli gerēdi cau-
sa sit dictū. Nūc alterā attingamꝰ: hoc est vt futura ⁊ p̄pe iminētia nr̄is ceruicibꝰ
mala euitemꝰ. Possent fortasse aliquo modo tolerare p̄terita si finis maloꝝ eēt.
⁊ nō maiora impedirēt discrimina. Sꝫ q̊ pacto sperare q̄eteꝫ ab ea gēte possumꝰ
q̄ sanguinē nr̄m sitit. Que occupata grecia in hūgariā. i. in viscera nr̄a gladiū ad-
egit. Juuenis ē aduersariꝰ nr̄ etate florida. robusto corp̄e. aīo vasto. tumido cur-
su victoriarū. q̄s sibi nr̄a negligētia pep̄it. vanꝰ est. deceptꝰ est si q̄s arbitrat̄ ado-
lescētē quietuꝝ eē: auro abūdātē: armis assuetū: ⁊ dn̄andi cupiditate inflamatū

Ponite hãc spem nunq̃ ille arma deponet: nisi aut victus aut oim victor extiterit
Proxima illi queq̃ victoria: gradus erit alteriꝰ. donec subactis occidẽtalibꝰ reg i
bus. deleto xp̃i euãgelio. machometicã legẽ vbiq̃ gentiũ inserat: Neq̃ arbitremi
ni longã morã priusq̃ vos adeat. Nã vicine ille gentes tot bellis attrite nisi opẽ
ferẽt amplius carpere nõ audebãt. Soli fideles hũgari ꝑseuerãt. nõ tñ diu stabũt
nisi adiuti. Et hi q̃dẽ muri loco vobis ad oriẽtẽ remãserũt. quo diruto neq̃ theu-
tones neq̃ bohemi neq̃ poloni satis tuti erunt. Nõ asperi montes nõ alta flumi
na iter impediẽt. Nihil erit victa hungaria thurcis inuiũ: nihil insuꝑabile orbis
imperiũ querẽtibꝰ. Per caruos ⁊ foꝝ iulij terrestribꝰ copijs facilis in italiã pate-
bit trãsitus. Naualis exercitus ex vallana quã thurci possidẽt. vniꝰ noctis naui-
gatione brundusiũ patet ⁊ in superiori parte ⁊ in inferiori aperta est thurcis ita-
lia. Utinã mẽdaces ⁊ falsi ꝓphete simꝰ in hac parte. Sed credite nos soliũ recita-
re sibille. Ueniẽt veniẽt thurci nisi obuiã imus ⁊ auferẽt nobis locũ ⁊ gentẽ. Nõ
timẽt hec fortasse hispani ⁊ galli neq̃ theutones qui rhenũ accolũt. neq̃ anglici
occeano circũfusi. Ac prudentes respublice gubernatores: bellũ foris q̃ domi ma
lũt ⁊ remotissimã laudant miliciã. Perniciosa ⁊ funesta sũt q̃ gerimꝰ in nr̃is lari
bus bella. Romanis vrbis domitoribꝰ nulla suscepta calamitas durior q̃ i italia
fuit. Nec illi hanibal feliciꝰ q̃ i affrica vicerũt. Credite nobis ꝓceres credite nob
Nõ est cur ampliꝰ dissimuletĩ: nõ est cur ampliꝰ differatĩ arma sumẽ. Si agros ve-
stros. si focos. si liberos. si vxores si libertatẽ. si fidẽ ipam in qua baptizati ⁊ rena
ti estis retinere cupitis: bellũ nobis credite bellũ geratis oportet. Neq̃ nos bellũ
iniustũ suademꝰ qui eiꝰ locũ tenemꝰ de quo scriptũ est iusticia ⁊ iudiciũ p̃paratio
sedis tue. Nec plura de primo ⁊ principali mẽbro. Audistis viri p̃stantissimi ac
nobilissimi quas ob causas in thurcos pugnare oporteat. Nã ⁊ suscepte iniurie
id exposcũt ⁊ in futurũ xp̃ianoꝝ indẽnitati cõsulendũ est. Nũc q̃d erat ꝫm nostri
ordinis mẽbrũ. i. an possitis hoc bellũ gerere et an victoria speranda sit aĩaduer-
tite. Cũ xp̃ianis nobis sermo est: qui diuitez italiã. nobilẽ galliã. fortẽ hispaniam
bellicosam ac populosam germaniã incolũt. his arma. his equi. his homies. his
pecunie abunde suppetunt. His vires longe maiores q̃ thurcis assunt. Audi-
mus tamẽ nõnullos esse qui thurcos supra modum extollũt. nec superabiles pu
tãt tot p̃lioꝝ victores. Nos magnas esse thurcoꝝ opes fatemur. ꝫ multo mino-
res q̃ fama ferant: neq̃ nostris quouis mõ cõꝑando. Illi eñ etsi oẽs conatꝰ ad-
hibeãt supra tñ ducẽta milia hoim nõ educẽt. Sꝫ quos hoies imbelles atq̃ iner-
mes ex asianis et grecis mixtos nostis quãti faciat asianos. Remus ille virgilia
nus cuiꝰ illa sũt verba. O vere phrigie neq̃ eñ phriges ite ꝑ alta dindima vbi as
suetis biforẽ dat tibia cantũ. Timpana nos buxusq̃ iuuãt berechintea matris
dee. Sinite arma viris et cedite ferro. Greci q̃ꝫ illustres quõdã aie haud quaq̃ vi
gorẽ antiquũ retinẽt. Degenerauerũt ferme oẽs qui thurcis parent neq̃ in ar-
mis neq̃ in l̃ris pristinũ referunt spiritũ. Ceciderũt oĩa cum imperio. Non stant
simul fortia pectora et seruitus qui fortes viri in castris thurcoꝝ militãt ex xp̃ia
nis sunt ad summã quadraginta milia: nigre atq̃ infelices animẽ que vbi vos ar
matos viderint furijs agitate suorum scelerum et vltorẽ deũ ante ora cernentes
ferrũ stringere nõ audebũt. Reliqua turba in prelio nulli est vsui. nisi cede sua fa
tiget hostes. Percurrite gesta maiorum. Asiana bella muliebria putauerũt. Ale-
xander magni alexandri propinquus cũ bellũ gereret in italia. Frater meꝰ inq̃t
in asia cũ feminis pugnat. Mihi aũt cũ viris certamen est. Julius cesar cum de
poticibus gentibus triũphar et que asiam incolunt: in curru suo hec verba iussit
scribi. Ueni vidi vici acsi solo aspectu superandos diceret asianos. Gotfridus et
alij qui secũ in asia militarũt parua sepe manu innumerabiles hostiũ copias de-
leuerũt ac ipsos thurcos tãq̃ pecudes mactauerunt. Sed arbitramini fortasse
meliores hodie thurcos esse: victa grecia q̃ olim fuerint. Ad quales sint pugna
thaurinẽsis oñdit anno ab hinc tercio gesta. Thaurinũ vocauere p̃isci opidũ ad

ꝯfluentes sanū ⁊ danubiū situ̅. Hoc euo nr̄o alij albā alij beldradū vocant, ꝓpter
situm: nō magni momēti castellū. id cūctis viribus suis thurci expugnare adnixi
sunt. Pugnatū est inter diu noctuq̀ꝫ sūma ꝯtentione. Erāt xp̄iani milites q̄ oppi-
dū tuebant̄ pauci cruce signati: nō nobiles aut diuites. nō bellis assueti: n̄ armis
tecti: ſ rudes incōpositi agrestes. Et hi tn̄ thurcos vicere: nō tam ferrū q̄ꝫ fidē ho-
stibus opponētes. Ab his tumidus ille thurcoꝝ imꝑator insuꝑabilis antea credi-
tus ⁊ terror gentiū appellatus in acie victus: ab obsidione deiectus. castris exut⁹
turpē arripere fugā cōpulsus est. Quid iohānis de huniad victorias referamus
Quid georgij albani triūphos cōmemorem⁹: cuius cōspectū nūq̄ꝫ ferre thurco-
rū acie potuere. vnus nobis exēplo sat est. Iohānes vintimili⁹ qui cū trecētis mi-
litib⁹ in epirū ꝓfectus suppetias nepoti ferēs supra decē milia hostiū fudit: strauit
deleuit. Hi sunt hostes vr̄i o xp̄iani. Cū his vobis hoībus pugnandi est qui neq̀ꝫ
ferire neq̀ꝫ feriri nisi i terga nouerūt. Quā q̄ꝫ ⁊ si fortissimi eēnt ⁊ bellacissimi. In
deo tn̄ sperādū erat qui cause sue nequaq̄ꝫ deesset. An nō scriptū ē: i deo faciem⁹
virtutē ⁊ ipē ad nihilū deducet inimicos nr̄os. Orabat moyses in mōte ⁊ popu-
los vincebat in acie. Sol retinuit cursum suū ne victoris iosue retinret cursum.
Madianitaꝝ plenissima ⁊ munitissima castra cū trecētis viris dissipauit gedeō
Ammonitarū numerosū exercitū cū paucꝭ militib⁹ suꝑauit iepte. Suꝑbissimos
philisteos sol⁹ humiliauit sampson. Neci manu femine cū de⁹ voluit victoria de-
fuit. Potētes in armis cananeos exterminauit delbora: sisarā interfecit iahel. Et
holofernē obtrūcauit iudith. Multa sūt huiuscemōi i veteri lege. Nec noua ma-
gnificis caret exēplis cōstātino magno pugnā timēti: signū crucis in celo mōstra-
tū ē: ⁊ vox diuinitus audita q̄ diceret. In h̄ ꝯstātine vince. De theodosio pijssi-
mo imꝑatore illi sunt versus. Omniū dilecte deo cui militat ether. Et ꝯiurati ve-
niūt ad classica vēti. In britania q̄ nūc anglia nūcupat̄ vt autor est beda barba-
roꝝ ingētes copias pauci admodū xp̄iani ⁊ inermes alta voce canentes alleluia
deleuerūt. Nō ē abbreuiata man⁹ dn̄i: q̄ꝫuis elōgata ē a nobis misericordia sua ꝓ-
pter peccata nr̄a: ſ ꝓpiciabilis est dn̄s deus noster ⁊ mult⁹ ad ignoscendū: si redie-
rim⁹ ad eū ⁊ ipē ad nos redibit. Facile ꝑ obediētiā placabim⁹ quē per cōtumaciā
irritauim⁹: q̄ vt primū nos viderit humiliato corde. mox odiū in nos cōceptum
vertet in hostes ⁊ nobis victoriā mittet. Hāc deā esse veteres putauē quā iupit̄
mitteret. Illā ꝯo tāq̄ꝫ regi deoꝝ obtēperantē ad eos ire q̄s iusserit: ⁊ in eoꝝ parte
ꝯsideret. At h̄ verū est sicut ait aug⁹. Nō de illo ioue quē deoꝝ regē ꝓ sua opinio-
ne finxerūt: ſ de illo vero rege seculoꝝ ꝙ mittat nō victoriā que nulla ē substātia
sed angelū suū: ⁊ faciat vincere quē voluerit. Sicut in castris assirioꝝ accidit eze-
chiā regē obsidentib⁹: in quibus angelus dn̄i centū ⁊ octuagintaquīq̀ꝫ milia ho-
minū vna nocte interfecit. Hec victoria id est hic angelus: omnib⁹ proculdubio de
celo mittit̄ q̄ pro cā dei recto ⁊ magnanimo pugnant. Verū cū in eo hoste nobis
pugnādū est qui deo nostro prorsus aduersat̄. libet hoc loco pauca de saracenoꝝ
lege referre: quam thurci sequunt̄: vt confidentius pugnā ineatis. quo fediores
ac magis impios cognoueritis. Sceleratissima est machometea lex que non so-
lum xp̄i diuinitatē respuit. sed innumerabilibus alijs scatet erroib⁹. Nāq̀ꝫ vt pre-
teream deliramenta ⁊ ineptias illas: quibus angelos corporeos de flama ignis
creatos intertinos affirmat: ⁊ origeni consentiens demones aliquādo saluādos
tradit: ⁊ celū de fumo factū ⁊ lunā eque splenduisse cū sole: sed volitantis angelis
gabrielis ala tactam fulgorē amisisse. Quis illud tolerare queat ꝙ mundū cum
democrito sentiēs fortune casuiq̀ꝫ submittit ⁊ diuinā prouidentiā aufert. Quid
ꝙ sacrosanctā trinitatē respuit ⁊ impossibile ait deum habere filiū. Et q̄ꝫuis xp̄m
ex virgine natū cōsentit: iustū ⁊ sanctū hoiem qui cūctas curauerit egritudines.
deū tn̄ esse cū arrio negat. nec ꝓ nobis obijsse censet. sed sublatū a deo in fine secu-
li moriturū ⁊ tn̄ deniq̀ꝫ surrecturū. iudeos aūt aliū sibi silem crucifixisse delirāt. nec
scīspūs dignitati glorieq̀ꝫ ꝯsentit quē creaturā cū nestoreo macedonioq̀ꝫ mentit̄

Et omne fidei meritū auferēs. In sua queqꝫ secta saluari hoīem ꝓhibet. Alioq̄n
recte viuētē nisi a sua lege abierit. Et q꞉ nō ꝯstāt inter se mēdacia. Alio loco nem
nē saluari asserit extra legē a se traditā. In qua beato paulo ꝯtradicēs. Circūcisi
onē seruari p̄cipit. Et vini tm̄ ꝯsuetudinē ꝓhibēs: ceteras voluptates indulget:
stupra ⁊ adulteria cū captiuis ⁊ emptis mulierib⁹ admittit. Uxores plurimas: ⁊
cū his diuortia passim cōcedit. Nec cōcubitus nature aduersos inhibet. Postre
mo hō ⁊ bestialis future vite beatitudinē sola carnis voluptate metit̄. En sapiē/
tem hoīem q̄ se dei ꝓpham audet nominare temerator antiq̄ legis: corruptor no/
ue: ꝯstitutor aiarū: verus ꝓcurator orci. Et prim⁹ sathane satelles: cui⁹ auditores
inferni mācipia sūt: quales thurcos eē nō dubitam⁹: aduersus quos armis cōtē
dere sacrificiū deo fuerit ⁊ acceptissimū spectaculū. Ceterū q꞉ diuinitatē xp̄i vt di
xim⁹ impia saracenoꝝ ⁊ thurcoꝝ secta ꝓrsus excludit: nō ab re fuerit hoc in loco
maiestatē ei⁹ ⁊ gloriā in mediū afferre cūctisqꝫ palā facere xp̄m quē colim⁹ ⁊ cui⁹
cā bellū suadem⁹ verū deū esse sibiqꝫ thura deberi ⁊ diuinos honores. Aggredia/
mur igit̄ hūc articulū. Sp̄ em̄ conādū ē vt veritas magis atqꝫ magis elucescat.
Agemus aūt pingui mineruā nō more ph̄oꝝ quos vix illuminatissime pūt intel/
ligere mētes: vt q̄sq̄s cū ꝓximo suo loquit̄: ita ⁊ nos hodie vobiscū loq̄mur. Cu/
pimus em̄ etiā a piscatorib⁹ intelligi q̄ fidē a piscatorib⁹ accepim⁹. In primis aūt
illud assumim⁹ q̄d oēs ferme cōcedūt. deū. s. vnū eē a quo oīa cōdita sunt ⁊ guber
nant̄ vniuersa. Docēt tm̄ viri sapiētes mūdi machinas ⁊ tātū rerū ordinē: quātū
in mūdo cernim⁹ stare nō posse nisi ⁊ vn⁹ eēt rector oībus impans. Recipim⁹ igr̄
ꝯfessa maioꝝ q̄ mūdialis machine rectorē ⁊ q̄dē vnū esse fatent̄: eūqꝫ deū vocāt
quo nihil mai⁹ nihil meli⁹ aut inueniri aut excogitari queat: hūc nos xp̄m eē luce
clari⁹ ostendem⁹: ad q̄d efficiendū tutissima ⁊ aptissima via ex miraculosis eius
opibus patet. Nā ⁊ ip̄e interrogatus a iudeis an xp̄s eēt. Loquor vobis inquit ⁊
nō creditis mihi opa que ego facio in noīe patris mei ip̄a testimoniū ꝑhibent de
me. Facessant igit̄ dyaleticoꝝ silogismi ⁊ oratoꝝ inductiones. ip̄a nobis xp̄i opa
xp̄i diuinitatē ostendāt: religionisqꝫ nr̄e fidē cōfirmēt facta nō vba. Ponat̄ igit̄
ante oculos nr̄e mentꝭ hō: qui vocat̄ ad nuptias aquā in vinū cōuertat: quocūqꝫ
iter faciat egrotos solo verbo sanitati restituat: mutoꝝ linguas i eloquiū soluat
Claudis gradiēdi facultatē tribuit. Cecis lumē: surdis auditū p̄beat: paralaticoꝝ
mēbra cōsolidet. Respersos elephātie maculis repurget ac nō solū vires imbecil/
lis adijciat: sed ipsos quoqꝫ mortuos in sepulchro quadriduanos tāq̄ somno so
lutos ad vitā reuocat. Secreta ⁊ cogitationes hominū intelligat: futura p̄nūciet
demonia eijciat: sup aquis siccis pedib⁹ ambulet: ventis imperet atqꝫ mari. Po/
stremo volēs iuxta sermonē suū prius habitū: captus a iudeis. Crucifigat̄: inter
ficiat̄: sepeliat̄: ⁊ tercia die resurgēs: tractādū palpandūqꝫ corpus suum discipu/
lis offerat. edat ⁊ bibat cū eis. Et tandē post quadraginta dies videntib⁹ illis in
celum ascendat. Quid hic post tot signa dicemus. An nō interrogatus a discipu
lis iohānis. Tu es qui venturus es an aliū expectam⁹. Interrogatores ip̄os ad
miracula remisit. Certissima quippe diuinitatis argumētatio est miraculoꝝ ostē
sio. Or si nōnulli philosophoꝝ naturā ip̄am deam esse putauerūt: cur nō magis
deus ille credēdus est. qui nature dominiū se habuisse miraculis patefecit. Dicat
fortasse aliquis moysen: eliam: elizeū: ceterosqꝫ ꝓphetas ⁊ ip̄ius xp̄i discipulos: si/
gna ⁊ portēta fecisse ac nature cursum retinuisse: nō tn̄ fuisse deos. Uerū est id q̄/
dem: sed neqꝫ illi deos sese dixerunt. Mentiri em̄ ⁊ miracula facere supra naturā
que xp̄s fecit nulli est datū. Sicut apud iohannē testat̄ cecus a domino liberat⁹
Scimus inquiens q꞉ peccatores hoc est mendaces deus nō audit. Et nicodem⁹
rabi. Scimus inquit quia a deo venisti. Nemo em̄ pōt hec signa facere que tu fa/
cis nisi esset cum eo deus. Ad hec que retulim⁹ ⁊ alia q̄plurima de xp̄o miracu/
la sacrosancta quatuor euāgelia tradūt quatuor vberrimi testes affirmāt. Acce/
dūt ep̄le doctoris gentiū pauli ⁊ actus ap̄loꝝ. Ex quib⁹ palā fit ea signa xp̄m fe/

cisse ꝑ que nature dñs ostẽderet. Fuit igit cũ de⁹ ⁊ ipe verax: neqꝫ eñi mẽdacib⁹
deus cõiungit. Si verax xp̃s igit ⁊ deus: qui de seipso dicit in euãgelio. Ego sum
via veritas ⁊ vita: ⁊ qui videt me videt ⁊ patrẽ ⁊ rursus. Ego ⁊ pater vnũ sum⁹
Et alio loco. Pater clarifica me ea claritate quã habui apud te priusqꝫ mundus
fieret. quibus verbis se deum esse manifestissime testatus est. Qꝫ si q̃s euange-
lio non credit: non videmus cur moysi credat ⁊ alijs antique legis scriptoribus.
Credunt greci herodoto: tucicliди: pollibeo: xenophonti: diodero. Credunt ro-
mani liuio: salustio: trago: cornelio: suetonio. Credunt ⁊ alij suis historicis. Cur
nos nõ credim⁹ nostris. Quãqꝫ illi minime cũ nostris cõpandi sint. illi eñi nulli⁹
autoritate recepti sunt sanctũ euãgeliũ multa patrũ cõsilia prius approbauerunt
qꝫ legendũ ecclesijs traderet. Ad cui⁹ robur etiã martyres accedũt q̃ ꝑ testamen
to dñi sua corpa tradiderunt ⁊ lauerũt stolas suas in sanguine agni. Inter quos
etiã virgũcule magno miraculo nõ expauere supplicia. Accedunt ⁊ sanctissimi do
ctores q̃ cũ eẽnt ꝑspicacissimi nequaqꝫ euãgelio credidissent: nisi verã ei⁹ historiã
cognouissent. Sicut apud grecos dionysius ariopagita: iohẽs crisostomus: gre-
gorius nazãzenus: cirillus athanasius: magnus basilius: ⁊ alij q̃plures. Apud
latinos quatuor doctores fama illustres: gregori⁹: ambrosius: hieronym⁹: augu-
stinus: ⁊ vltra illos ciprianus carthaginẽsis: ysidorus hispalẽsis: hilarius picta-
uieñ. eusebi⁹ versalen. ⁊ pximi euo nr̃o. Thomas aquinas ⁊ albertus magn⁹ na-
tione sueuus: ⁊ alij pene innumerabiles qui fide xp̃i diuinitate nõ more phorũ
qui sibipsis aduersant. Sed omnes vno ore loquunt vt sine deo putanda non sit
tanta vnitas atqꝫ concordia. Cõfert ⁊ multũ romanoꝝ auctoritas qui cũ essent
sapiẽtissimi atqꝫ potẽtissimi quõdã dñi ⁊ orbis possessores collum euãgelio nũqꝫ
submisissent: nisi aut rõnibus victi: aut miraculis tracti. Quis propterea viros
fortes eosdemqꝫ prudentes hispanos: gallos: ac germanos euangeliũ suscepisse
crediderit: nisi magnis rõnib⁹ ꝑsuasos. Sane cũ lex gentiũ mollis eẽt xp̃ianorum
durior: nemo hãc subire voluisset nisi auctorẽ ei⁹ deũ esse didicisset. Sed illđ oẽm
ambiguitatẽ excludit: oẽm titubationẽ auertit: oẽm credendi moram expellit q̃d
multis seculis priusqꝫ xp̃s carnẽ indueret: natiuitas eius ex virgine sanctimonia
vite: miraculoꝝ patratio: legis editio: captiuitas: tormẽtum: perpessio: crucifixio
mors: resurrectio: in celum ascensio: ⁊ reliqua que de ipso legimus: ita in prophe
tis scripta reperiebant: sicut postea gesta sunt. Legite isaiam: hieremiam: danielẽ
ezechielem: dauid: salomonẽ: ⁊ alios ꝓphetas quecũqꝫ de xp̃o iam facta comme-
morant: euãgeliste eadẽ diuino afflati spiritu. Prophete futura predixerũt deũ
⁊ hominem in xp̃o recognoscentes. Nec sibillarum cotemnenda est auctoritas:
que longo tempore ante natiuitatem dominicam vaticinate vt firmianus ⁊ au-
gustinus affirmãt: plura de xp̃i deitate cecinerũt. His coniungit honestissima lex
xp̃i omni ex parte venerabilis ac modesta. Nam quid aliud episcopus docet qꝫ
celestẽ agere mortales in terris vitã. Jubet eñi nos deũ colere festos dies sancti
ficare. proximos quasi nosipsos diligẽ: pauperũ misereri: viduas ⁊ pupillos atqꝫ
oẽs imbecillos protegere. Infirmos ⁊ in carcere clausos visitare: mortuos sepe
lire: castis nedũ manib⁹ sed etiã oculis eẽ adulteria: stupra: fornicationes: iurgia
lites: ebrietates fugere. Primos in cenis accubitus ⁊ omnes mundi pompas:
oẽs blandicias deuitare. Reges ac parentes honorare: magistratib⁹ ac sacerdo-
tibus obedire. Postremo thesauros veros ip̃amqꝫ felicitatẽ non in terra sed in
celo querere. Hec lex xp̃i est. hoc p̃ceptũ hoc testamentũ eius. Cõiungite nũc oĩa
simul. Xp̃s ex virgine natus castissimã vitam ducit signa ⁊ miracula facit. natu-
re imperat: legem perfectissimã edit: que orbis consensu recipit deum se dicit ⁊
hoiẽ: ꝓphete martyres ⁊ doctores sibi astipulant. Quid hec inferũt simul iũcta
nisi verũ eẽ testimoniũ xp̃i de seip̃o. ⁊ ip̃m verũ atqꝫ indubitatũ eẽ deũ. Macho-
metẽ arabicũ. falsum mẽdacẽ: ꝑditum: ac omnino respuendum qui hec negauit.

Uerus igit xp̄s: de⁹ ver⁹: verus de⁹ ⁊ hō xp̄s ih̄s: qui cū patre ⁊ sp̄ūscō in p̄sona
rū trinitate colendus: misertus humani generis primi parentis culpa vt iam pri
mi dāpnati: vt nos redimeret: ex arce celesti ⁊ altissimo dei throno splēdor eterne
glorie. figura substantie dei: moderator orbis: iudex futuri seculi ad nos descēdit
Neq; rapinā arbitratus est se eē equalem deo: sed formā serui accipiens: exinani-
uit seip̄m factus obediēs vsq; ad mortē: mortē autē crucis. Neq; ista sine suppli-
cijs atq; tormētis: sed dorsum suū vt inq̄t isaias posuit ad flagella. Maxillas su
as ad palmas. Genas suas a feditate sputoꝝ nō auertit. Speciosus forma p̄ fi-
lijs hominū: speciē atq; decorē amisit: ductus est tanq̄ ouis ad victimā ⁊ inter la-
trones deputatus est. Diuiserūt sibi vestimēta eius ⁊ super vestem suā miserunt
sortē. In siti sua potatus est aceto ⁊ spineā coronā posuerūt sup̄ caput eius. Nō
fuit dolor sicut dolor suus a planta pedis vsq; ad verticez non erat in eo sanitas
nec tamen eiulatus emisit: sicut agnus corā tondente siluit. O homo o xp̄iane o
qui fidelis videri vis. Et cur ista xp̄m tulisse existimas. Iustus erat ⁊ dolus inuē
tus nō est in ore eius. Cur tot supplicijs subijcit̄ innocēs. Pro te doluit hō. Pec
cata tua ip̄e portauit homo: ⁊ tu suo liuore sanatus es hō. Bonus pastor animā
suā posuit pro ouib⁹ suis: ⁊ mortē tuā morte sua redemit. Et quas tu illi gr̄as red
dis. Quid facis quid cogitas vt gratus inueniaris. Thurci nomen suū blasphe-
mant. altaria sua diruunt: legem suā hereditatē suā perdere conant̄: ⁊ tu domi
iaces in ocio. O reges: o duces: o viri potentes surgite iā tandē ⁊ xp̄i dei vestri re
ligionē ac honorē defendite: quādo nec opes nec vires vobis q̄ thurcꝭ minores
sunt: ⁊ certissimi estis pugnaturis vobis pro lege dn̄i diuinū auxiliū implorātes
minime defuturū. Nec plura de secūdo ⁊ principali articulo. Terciū ⁊ vltimū
modo si placet q̄ breuissime absoluam⁹ hoc est que p̄mia p̄secuturi sint aduersus
hostes fidei pugnaturi. Audite adhibite aures fortissimi milites: magna sūt ⁊ in-
estimabilia bona. que huius honestissimū belli victores adipiscemini. In p̄mis
quecūq; in hoc bello acq̄retis: arma: equos: vestes: argentū: aurum: seruos: ancil
las: agros: vrbes: p̄uincias: regna: iuste ⁊ licite p̄ nostra distributione possidebi-
⁊ vltra hoc clarissimū nomē ⁊ famā eternā cum viris illustrib⁹ cōsequimini. Sūt
hec quidez more gentiū expetenda. Nec maiora quesiuere romani greci barbari
belligerentes. At vobis o proceres premia longe maiora promittunt̄. Nā regni
celestis possessio ⁊ xp̄i hereditas vobis offert̄: ⁊ hec quidem non solū vincentib⁹
verūetiam fortiter occūbentibus. Nā quid p̄decessores nostros vrbanos: euge
nios: innocentios: alexandros atq; alios fecisse cōstat: xp̄ianos oēs cruce signa-
bimus in hanc expeditionē ituros ⁊ pugnaturis p̄ lege dn̄i plenissimā omnium
peccatoꝝ suoꝝ veniam largiemur. ⁊ ap̄licis clauibus paradisi portas aperiem⁹.
Omnibus inquit tator qui patriā iuuerint: auxerint: defenderint: certū est esse in
celo diffinitū locum in quo beati euo sempiterno fruantur. Uerius ⁊ certi⁹ hoc
illis promittitur qui religionem christianā ⁊ orthodoxam fidem tuebunt̄: ⁊ ad-
uersus impios thurcos inuictis animis bellum gerent. Festinemus igit̄ ad hoc
bellum in quo morientes veram inueniemus vitaz. Non hec quā viuimus vita
est: sed potius mors que fugit velut vmbra ⁊ nūq̄ in eodez statu p̄manet. Sicut
lilia ⁊ flores deficim⁹. Leuissima res ē q̄ hoiez extinguit. Bestiole minime nobis in
sidiant̄ ⁊ paruule serpētꝭ morsu ⁊ arance nōnūq̄ ictu perim⁹. Anacres poeta aci
no vue passe ⁊ fabi⁹ senator i haustu lactꝭ vno pilo strāgulat⁹ ē. Nihil fragili⁹ hūa-
na vita q̄ tū icerta tū breuissima cuū nr̄z vt q̄ lōgissimū sit teste dauid i ip̄is septu
agita vl' octuagita finit̄ ānis. Quid āpli⁹ labor ⁊ dolor. At esto nestoreos viuas an
nos ⁊ matusalē ipleas etatē. Quid tibi postq̄ cursus pact⁹ ē. Breue ē q̄cq̄d finit̄
⁊ stulticia ē i his spez ponē q̄ p̄tereūt. O hō moriēdū ē q̄sq̄s es: ⁊ h̄ relinquēda q̄
sūt i terris charissima. Nemo nat⁹ nō morit̄. A morte mortales appellamur. Ne
mo nr̄m nouit an horā victur⁹ sit: ⁊ tū hec terrena diligim⁹ q̄ mox relicturi sum⁹:
q̄n poti⁹ transitoria p̄ p̄petuis cōmutam⁹: ⁊ hoc thurcēse belluz aggredimur per

q̄ꝺ possumus imortales fieri. ⁊ ad illam ciuitatem ihr̄lm ꝑuenire. quam summus rex opifex mira pulcritudine ⁊ artificio inenarrabili molitꝰ est. In q̄ deum ip̄m facie ad faciem videbimꝰ ⁊ ip̄iꝰ bonitate fruemur. in q̄ sanctos intuebimur angelos ⁊ oim̄ spirituū btōꝝ ordines q̄i ꝯciues ⁊ ꝯtubernales hēbimꝰ. in q̄ nihil nos latebit eoꝝ q̄ vbiq̄ꝫ fiunt. Liberatꝰ eñ hac terrena ꝓpage animꝰ. oim̄ rex sciaꝫ n̄ vt sensit plato recuꝑabit. ſ vt arestoteli ⁊ nr̄is placet doctoribꝰ ꝯseq̄r. Illic nihil timebimꝰ nec planete neq̄ꝫ camete nobis formidabiles erūt. q̄s ꝑhorrescāt reges Sedebimꝰ (vt ꝓpha testat̄) in pulcritudine pacis. in tabernacul' fiducie. in reqe opulenta. Inueniemꝰ sabbatum sine vesꝑo. i. reqem sine fine. renouabit̄ vt aq̄la iuuentꝰ nr̄a. q̄ nullo senio. nulla t̄pis longitudine corrumpet̄. saciabimur apparē te glīa saluatoris nr̄i quem sine fine videbimꝰ. sine fine amabimꝰ. sine fatigatōne laudabimꝰ. O igit̄ nobile bellum. o felix p̄mium. o expectabilē pugnam ex q̄ siue vincimꝰ siue vincimur sp̄ reges euadimꝰ. ⁊ cū deo nr̄o triumphātes lucidas paradisi sedes querimꝰ. ꝓ q̄bus ꝯseq̄ndis stephanꝰ ꝓthomartir lapidibus cesus est. Petrus ⁊ andreas in cruce suspensus. paulus securi ꝑcussus. bartholomeꝰ viuēs cute nudatꝰ. Sebastianꝰ sagittis ꝯfossus. laurētiꝰ flamis exustus. ſ nō h̄ ex vob̄ viri fortes supplicia req̄runt̄. minori p̄cio celum ꝓmittit̄. pugnate tm̄ fortibꝰ animis ꝓ lege dn̄i. ⁊ omnia ꝯseq̄mini. de q̄bus scribit paulus. qꝛ nec oculus vidit nec auris audiuit nec in cor hoīs ascendit q̄ ꝓmisit dn̄s diligentibꝰ se. O stulti ⁊ tardi ad credēdum in his q̄ sacre ꝓmittūt lr̄e. digito dei reuelate atq̄ꝫ ꝯscp̄te. o si adessent nūc godefridus. baldeuinꝰ. eustachiꝰ. hugo magnꝰ. boemūdus tancredus ⁊ aliȷ̄ viri fortes. q̄ q̄ndam hierosolimam ꝑ medias thurcoꝝ acies penetrātes armis recuꝑauerūt. nō sinerent ꝑfecto tot nos v̄ba facere. ſ assurgentes vt olim coram vrbano sc̄do p̄decessore nr̄o. deus vult deꝰ vult. alacri voce clamarēt. vos taciti finem orōnis expectatis. nec hortamētis nr̄is moueri videmini. ⁊ fortasse sunt int̄ vos q̄ aiunt. Multa h̄ pontifex loq̄t̄ vt nos mittat in acieꝫ ⁊ corꝑa nr̄a hostibꝰ obiȷ̄ciat gladiȷ̄s. sacerdotum h̄ mos est. alligant aliȷ̄s onera ğuissima que ip̄i digito nolūt attingere. Nolite ita putare filiȷ̄. nemo patꝝ v̄roꝝ mēoria in hac sede sedit q̄ ꝓ fide xp̄i maiora fecerit q̄ꝫ nos iuuātibꝰ vobis. ⁊ dn̄o fauente facturi sumꝰ. venimꝰ huc vt videt̄ nō paꝝ debiles. neq̄ꝫ sine ꝑiculo nr̄i corꝑis. neq̄ꝫ sine damno terraꝝ eccl̄ie. plus defensionem fidei q̄ꝫ patrimoniū beati petri fecimꝰ ⁊ q̄ꝫ valitudinē ⁊ q̄etem nr̄aꝫ. Accreuerūt expense mirū immodū. redditꝰ aūt ap̄p̄me diminuti sunt. neq̄ꝫ ista gloriabūdi referimꝰ. tedet pudetq̄ꝫ nos plura facere nō potuisse. o si q̄ fuerāt iuuenili in corꝑe vires. he nūc adessent. nō iretis sine nobis ad bellum. neq̄ꝫ ꝑiculū sine nobis subiretis. ip̄i añ signa ꝓcederemꝰ. ipsi crucem dn̄i portaremꝰ. ip̄i vexillum xp̄i ꝑfidis hostibꝰ obiȷ̄ceremꝰ beatosq̄ꝫ nosipsos arbitraremur. q̄bus datum eēt ꝓ ih̄u mori. Et nunc si censetis nō recusabimus egrotum corpus fessamq̄ꝫ animam in hanc felicem expeditōꝫ xp̄o deuouere. Per castra. ꝑ acies. ꝑ medios hostes si suadet̄ lectica vehi generosum putabimꝰ. nec magnifica v̄ba ignauo ꝓsequemur animo. ꝯsulite q̄d magis xp̄iane rei ꝯducat. nihil aduersabimur de corꝑe nr̄o. de ꝑsona. de pecunia nr̄a. Vestꝝ iudicium amplectūnur. Metimini vires aplicas. estimate q̄d temꝑalia. q̄d sp̄ualia simul ꝯferant. Et q̄ꝺ vobis videt̄ humeris nostris onus imponite. nihil recusabimus. duos habet ecclesia thesauros. sp̄ualem alteꝝ. materialem alteꝝ. vtrunq̄ꝫ liberalit̄ erogabimus. ⁊ illum q̄ nunq̄ꝫ exhauriri ⁊ hunc q̄ nunq̄ꝫ impleri pōt. Impn̄tiaꝝ tn̄ nihil aliud ex vobis petimꝰ nisi vt bellum ꝯ̄ thurcos gerendum decernatis. de pecuniȷ̄s ꝯq̄rendis. de ducibus eligendis. de classibus instruendis. de sede belli. de t̄pe expeditiōis. postea differemus. Neq̄ꝫ difficilis ꝯsultatio erit. q̄n nec arma nec equi nec naues nec pecunie nec fortissimi milites nec peritissimi duces xp̄ianis desunt. Adsit tm̄ ꝯmunis voluntas huiꝰ honestissimi belli gerendi. Quā vt mentibus vestris inserat ille rogamꝰ. q̄ cum p̄re ⁊ sp̄usancto sine fine regnat ih̄s xp̄c. Amen.

Jus epus seruus seruoꝝ dei. Uniuersis ⁊ singulis xpifidelibus. Salutem ⁊
aplicam benedictōem. Ezechielis pphe magni sententia est. Uenientem
gladium nisi annūciauerit speculator animaꝝ. que pierint sanguinem de
manu eius reqrendum fore. Quod veriti sancte memorie pdecessores nri nico-
laus. v. ⁊ calixtus. iij. ab eo tpe quo thurcoꝝ effrenata rabies ꝯstantinopolim ex-
pugnauit. venturꝝ ad interiora xpianitatis hostilem gladium clamare nō cessa-
uerūt. ꝯmōere xpianos pncipes ac pplos. qnto in piculo eēt nra religio nisi occur
reret hostibus pusqꝫ amplius inualesceret. suasere vt arma sumerent defensionē
catholice fidei subirent. furētibus bestijs obuiam irent. nec sinerent imanem draco
nem machometem fideles deuorare animas. Uidebant ferocem illius animū oc-
cupata ꝯstantinopoli minime qeturꝝ. cuius inexplebilis eēt dominandi cupiditas.
Nec dubium qn orientali subacto impio ad occidentale aspiraret. Annūciata ē
in tempe futuro calamitas. s nō fuit credita. Non fuerunt audite sanctoꝝ pasto
rum voces. vtiles admonitiōes. surda ptransiuit aure xpianus pplus. Hungari
tm̄ sub calixto vigilantes arma sumpserūt. q de tuendo regno soliciti. dum suos
fines obseruant custodiūt nros. Ex ipsis hungaris ac theutonibus ⁊ alijs vicinis
nō pauci qꝫuis magna ex pte paupes ⁊ fm seculum ignobiles. incliti vo in ꝯspe-
ctu dei crucem domini assumpserūt. ⁊ magno in hostes spū prexerunt. quoꝝ po-
tissime ausibus apud albam grecam quam nri belgradum vocant. thurcoꝝ ingen
tes copie pfligate fuerūt. ⁊ machometes ille terribilis ac ferox turpem arripuit
fugam. Nationes alie tanqꝫ nihil ad eos thurcoꝝ facta ptinerent. in suis sedibus
qete manserūt. Nos deinde (sicut dño placuit) qꝫuis indigni tanto munere ca-
lixto successimus q mox in aplatus initio Mantuanū ꝯuentum indiximus. in quo
de ꝯmuni vtilitate. de ꝯmunibus xpianoꝝ ꝯsilijs ageremus. Uenit in mentem qd p
ysaiam scribit. Sup montem excelsum ascende tu q euangelizas syon. exalta in
fortitudine vocem tuam q euangelizas ihrlm. exalta noli timere. Dictum id no
bis putauimus. Satisfecimus (vt arbitramur) pcepto. Affuimus in tempe pfinito
non sine sumptu ⁊ labore graui. Oñdimus fidelibus xpianis vulnera sua. ⁊ que
passi fuerant ⁊ que passuri videbant. nisi seipsos aduersus thurcos defenderent.
Clamauimus quasi tuba exaltauimus vocem nostram. Audiuit omnis ecclesia. s
non exaudiuit verba nra. Non fuit plus ponderis nris qꝫ pdecessoris vocibus.
Frustra conati sumus. Incassum abire labores. Interea qꝫtum creuerunt thur
coꝝ vires difficile dictu est. auditu miserꝝ. A mari pontico vsqꝫ ad amnem sanum
⁊ ab egeo pelago vsqꝫ ad danubium nobilissimas interiacentes pꝛuincias sue
possessionis fecere. Transiuerūt ⁊ ipm danubium walachieqꝫ magnā ptem oc
cupauerūt. Penetrauerunt ⁊ sanum. atqꝫ agros hungarie longe lateqꝫ vastaue-
runt. Hoc anno bosnam inuaserunt vniuersumqꝫ regnum sibi subiecerūt ⁊. insu
lam lesbon. Quanta vo crudelitate in subactis vrbibus ac pꝛuincijs vsi sunt. hor-
ret animus dicere. In ꝯstantinopoli grecoꝝ impator obtruncatus est. ⁊ caput eius
hasta suffixum p castra delatum. Fastianis pncipibus eruti sunt oculi. In lesbon
multitudo puberꝝ palo transfixa. in bosna regem q salutem pactus sese dederat
cum patruo suo machometes ipse humano sanguine insaciabilis sua manu (vt
fert) iugulauit. Quis nobiles viros. qs sacerdotes ꝯmemorauerit ad cedem ra
ptos. senes ac iuuenes i plateis imanissime trucidatos. vbiqꝫ cruor cesoꝝ visus
vbiqꝫ morientium gemitus auditus. nulla reuerentia matronaꝝ. nulla vginum.
Fedum relatu est qꝫtum hoc genus hominum in libidinē sit imersum. Cui om-
nes abominatōes gentium pseudo ppha quē venerant indulsit. Quid de sacro
sanctis ecclesijs dicemus. Templum illud sancte sophie iustiniani opus toto or
be memorabile. Machometi spurcicijs reseruatum est. Reliq sacraria aut diru-

ta sunt aut polluta. Altaria disiecta atꝫ ꝯtrita. imagines sanctoꝝ delete aut luto
fedate. Nulla saluatoris xp̄i aut gloriosissime matris eius statua sine singulari ꝑ
bro dimissa. Simulacrum crucifixi ꝑ derisionem in castra delatum. saxis ⁊ luto pe
titum. ⁊ tandem in sceno relictum. O domine deus venerūt gentes in hereditatē
tuam. polluerūt templum sanctum tuum. posuerūt morticina suoꝝ tuoꝝ escas
volatilibꝰ celi. carnes sanctoꝝ tuoꝝ bestijs terre. Effuderunt sanguinem eoꝝ et
non erat q̄ sepeliret. Quis non pōt ledi tua maiestas. nec tua gloria minui. decet
tm̄ seruos tuos. decet nos miseros xp̄ianos. que tuam velut in ꝯtumeliam fiunt.
totis conatibus auertere atꝫ vlcisci. Non tulit phinees adulterantem zambri. s
zelo incensus domini Madianite scortum ⁊ illum interfecit. Vidit matathias
sacrificantem ydolis hebreum ⁊ doluit. ⁊ ꝯtremuerunt renes eius. ⁊ accensus est
furor eius s̄m iudicium legis. ⁊ insiliens trucidauit eum sup̲ aram. Sꝫ q̄s est ze-
lus nr̄. que cura religionis. Blasphemat̄ sancta trinitas. cōculcat̄ euangelium.
sacra nostra ꝓrsus abijciunt̄. Christianum nomen funditus eradicat̄. ⁊ subtice
mus. Nemo est qui ꝓ communi salute assurgat. Stat mater ecclesia dolens ⁊ ge
mens. ⁊ non est qui consolet̄ eam. Et quid dici de nobis potest infelicibus xp̄ia-
nis nisi ꝓpheticum illud. Facti sumꝰ obprobrium vicinis nostris. subsannatio et
illusio his qui in circuitu nostro sunt. Maiores nostri Hierosolimam ꝑdidere ⁊
omnem asiam ⁊ libiam. Nostro tempe Grecia est amissa ⁊ europe maxima pars
In angulum orbis redacta xp̄ianitas est. Dei ⁊ domini nostri ih̄u xp̄i sepulcrū
nisi saraceni velint videre non possumꝰ. Questus cā nobis illud ostēdunt. Patri
archales sedes veneratu dignissime constantinopolitana anthiocena. Alexan-
drina ⁊ hierosolimitana iugo seruitutis oppresse a saracenis occupāt̄ aut a thur
cis. Non sine dedecore ⁊ ignominia xp̄iani nois romanam ecclia₃ mr̄em omniū
fidelium ac magr̄am. quam beati ap̄li petrꝰ ⁊ paulus suo martirio dedicarūt nūc
nobis eripe machometes interminat̄. ⁊ faciet. nisi tandem excitemur a somno ⁊
conatus eius studemus eludere. Ve nobis xp̄ianis p̄ncipibus. ve nobis. vt q̄d
nati sumus videre ꝯtritionem ꝑp̄li nostri ⁊ ꝯtritionem sacre religionis. Videmꝰ
fr̄es nostros in manus inimicoꝝ rapi. ⁊ diuersis excarnificari supplicijs ⁊ nō mo
uemur. Videmus in dies xp̄ianoꝝ ꝓuincias ab infidelibus inuadi ⁊ non angi-
mur. sed in domo quiescimus. Quot iam regna ab euangelio sunt aliena. q̄ gens
iam non hereditauit terram domini ⁊ non obtinuit spolia eius. Siue orientem
respicimus. siue meridiem. siue in arcton vertimus oculos. omnis ecclesie com-
positio oblata est. Ancillam videmꝰ que fuit libera ⁊ domina gentium. Ecce san
cta nostra ⁊ pulcritudo nostra ⁊ claritas nostra magna ex p̄te desolata. Coinqui
nauerūt eam thurci ⁊ saraceni ⁊ alie fedissime gentes. Quid nobis adhuc viue-
re. nisi cogitamꝰ de tanta infamia surgere. ac pristinum recup̲are decorem. Com-
mouemur vehement̄ dum talia mēte voluimꝰ angimur. cruciamur. Nec animo
possumꝰ esse q̄eto. nisi p̄ncipes xp̄ianos ꝓ tutela sacre religionis aduersus impi
os thurcos arma sumere videamꝰ. Pastoralis officij nr̄i est. quis nescit dominici
gregis cura₃ gerere. q̄ eius loco successimꝰ. cui dictum est a domino. Pasce oues
meas. Oues xp̄i fideles ꝑp̄li sunt. his ꝯsulere nos oportꝫ. has ꝓtegere ⁊ totis cō
suare conatibꝰ. ne lupoꝝ aut aliaꝝ bestiaꝝ morsibꝰ ꝑeant. Sꝫ q̄d agat infelix pa
stor. vbi lupoꝝ innumerabiles turme gregem inuadunt. iussiqꝫ canes insurgere
latrare ac defendere caulas obaudiunt ac diffugiunt Hec imp̄ntiarum conditio
nostra est. Thurci tanq̄ꝫ lupi ⁊ imanes bestie ouile dominicū. i. xp̄ianam plebem
lacerare conant̄ ⁊ lacerāt. Vocamꝰ in auxilium p̄ncipes tanq̄ꝫ custodes xp̄iane
plebis. Aures claudūt. nolūt audire vocem pastoris. Post sua q̄sqꝫ desideria ꝑ-
git. Quid agemus. soli ne lupos. hoc est thurcos aggrediemur. Non sunt vires
nr̄e que tantam vim ferre queant. Nimium creuit thurcoꝝ potentia. Nec pōt
eoꝝ imperium deleri nisi xp̄ianoꝝ magno conatu magnisqꝫ classibus ⁊ exerciti-
bus. Non habet apostolica sedes vnde ista conquirat nisi christiani reges xp̄ia-

nicq ipsi opem offerant. At hoc eis hacten⁹ suadere non potuim⁹. Conuentum
fecim⁹. legatos misim⁹. Omnia temptauim⁹ que visa fuerūt ad excitandos ani-
mos p tempe necessaria. Non pfecimus. Quomō nunc pficiemus. Quid ergo
Negligemus ne fidei defensionem. Minime qdem. Pastor bon⁹ inqt in euange
lio veritas animam suam ponit p ouibus suis. Mercenari⁹ autem z q non est
pastor: cui⁹ non sunt oues ppzie. vidit lupum venientem z dimittit oues z fugit
z lupus rapit z dispgit oues. Admonemur his vbis qdnam agere debeam⁹. Ex
trema omnia temptanda sunt p salute dominici gregis. In grauioribus morbis
grauiora adhibent remedia medici. Idem z nos facere puenit. nō decet pastorē
suas oues relinqre. Occurrere lupis oportz etiam si sit anima p grege ponenda
Pastor bonus imitandus est dñs noster ihs. z optimi pceptoris vestigijs inhe-
rendum. q verbo qd docuit ope adimpleuit. Alios hactenus exhortati sum⁹ de-
fensionem fidei suscipe. atz in bellum ire. missuri legatos z alia facturi que nre fa
cultates sufferre possent. mansuri p necessitatib⁹ ecclesie apud septa ouium que
restant nōdum expugnate. Nunc maiora pmittemus z qn aliter excitare xpia-
noꝝ torpencia corda nō valemus. nosipsos piculis obiectabimus. nrmqz caput
aduersus thurcos offeremus in bellum. z qtum nobis ecclesia romana z patri-
monium beati petri ministrare poterit. tātum p fide catholica ptegenda expo
nemus z pfundemus in hoc itinere. Nec soli pficiscemur in hostes. Clarissimo
genere natus z amabilis deo pnceps. Philippus burgundie dux in hanc expedi
tōem venturꝝ se offert. non sine delecta militum manu z exercitu valido. Potētis
z clari venetoꝝ ducis christoferi mauri ingens z formidanda classis supioribus
mensib⁹ in greciam nauigauit. totamqz fere Peloponnesum vi atz armis eripuit
hosti. Ischumeqz peninsulo q sex milib⁹ passuum int duo maria patet vndecim
(vt aiunt) diebus excitatis. muris ac turribus clausit. memorabile factum z int
pclara veteꝝ opa numerandum. Hec eadem classis (vt pmissuz est) nobis non
deerit. Spondent qz z ceteri ytalie potentatus p sua religione z in pmune bo-
num affectione. pcipua tam sancto digna ope auxilia. Fauente nobis altissimo
maritimum bellum felicit absoluem⁹. qm nō sunt turci pares in pelago venetis.
Ex altera pte in terra pugnabūt. Hūgari genus hoim in bello ferox. z iam thur-
cos vincere didicerūt. Inclitus rex gentis mathias iam coronam z pacem in re-
gno psecut⁹. igentes poterit deriuare atz in plium ducere copias. hec nobis cer-
tissima sunt belli psidia. Cum his ibim⁹. cum his dei plium decertabimus. Erūt
z albani nobiscum z multi p greciam (vt speramus) z als hosti subactas puinci
as a thurcis deficientes. castra nra sequent. Xpiani em sunt oderūtqz machome
tem. Hosti parent coacti metu. q non est diuturn⁹ mgr officij. Et pmum spes li-
bertatis affuerit aduersus insolentes dños cornua erigent. Nec deerūt in asia
metus vt sunt in omni gente atz in omni puincia male pacati homines. z noui-
tatum cupidi q tempus expectant. Non erit facile thurcis tot locis occurrere.
Difficile defendit qd vndiqz a multis oppugnat. Quod siqs innumerabiles ho-
stium copias esse dixerit. nec putauerit in castris fidelibus parem numeꝝ cogi
posse. Rñdem⁹ multum int se distare homies z alios natura imbelles esse. alios
feroces. Virtus spectanda est magis qz numer⁹. Non est in multitudine exercit⁹
victoria belli. De celo fortitudo pcedit. Taz facile deo nro est in paucis vincere
qz in multis. Nostra cā dei est. p lege dei pugnabim⁹. ipse deus pteret hostes an
faciem nram. Audimus susurrare aliquos. Non desunt q murmurantes aiunt.
Quid ages in bello senex egrotus; sacerdos. Non est bellare tuum. nec potes nec
debes ferire gladio. q loco ei⁹ suffectus es cui pcepit dñs vt gladium in vaginaz
mitteret. Reges tuo iussu tenent enses exerere tuum est iusta bella gerentib⁹ be
nedicere. Fatemur nō puenit nobis effundere sanguinem. qn p alios possumus
iusticie fideiqz necessitati subuenire. q si religio in piculo est z absqz nro non pōt
ferro defendi. nō est nobis vetitū qd samueli z helie legit fuisse pmissum. Sz nec

est hoc ꝓpositum nostrum vt gladio pugnemus in bello. Naꝫ quo pacto strinxe
rimꝰ ensem q̄ vix manum ad bn̄dicendum ꝑplin possumꝰ eleuare. Orone pugna-
bimꝰ nō ferro. ꝑcibꝰ adiuuabimꝰ p̄liantes nō brachijs. Erimꝰ in alta puppi aut in
aliq̄ monte ꝓpinquo dum p̄liabit̄ ꝛ nostris bn̄dicemꝰ. hostibꝰ ꝟo maledicemus.
quemadmodum de moyse legit̄ in bello amalechitaꝝ q̄ orante vincebat israbel.
cessante orare succumbebat. Orabimus ꝛ nos sine intermissione ꝑ bellatoribꝰ
nr̄is. hoc p̄stare poterimus. hoc sedulo faciemꝰ. Cor ꝯtritum ꝛ humiliatum non
despiciet dominꝰ. Possemꝰ ꝛ hocipsum domi manentes facere nec minus vale-
rent preces ꝫ non est sola orōnis causa que ꝓpriam sedem relinquere cogit ꝛ in
bellum trahit. Ut alios excitemꝰ ꝑgimus. Exemplo nostro q̄ꝫplurimos inuita-
re studemꝰ. Sequent̄ ꝛ nos venerabiles frēs nostri sancte romane eccl̄ie cardi-
nales. quemadmodū ad hocip̄m q̄ validi sunt spōte se obtulerūt. Sequent̄ ꝛ ep̄i
complures ꝛ alij minoris ordinis sacerdotes ꝛ clerici. non oraturi tm̄. verūetiam
pugnaturi cum res ipsa postulauerit. Exꝑtas q̄ꝫ belloꝝ ꝛ robustissimas militum
cohortes ꝛ fortia pectora iuuenum ex agris eccl̄ie ducemus ad p̄lium. qui nobis
orone pugnātibꝰ ferro pugnent. Ibimꝰ extenso dominice crucis vexillo. Sacra-
tissimum xp̄i corpꝰ p̄cedet ꝛ sanctaꝝ reliq̄aꝝ arcula. Saluatorem in bella vadē-
tem sequemur. Ipsi coherebimꝰ. ip̄i preces assiduas porrigemꝰ. ab ip̄o salutem
implorabimꝰ. Miserebit̄ nostri (vt arbitramur) pijssimus ih̄s. nec populum su
um in hostium manꝰ venire ꝑmittet. cuiꝰ p̄ciosissimus sanguis in ara crucis effu-
sus a maligno nos hoste liberauit. Et q̄s erit xp̄ianoꝝ tamferi. tamlapidei. tam-
ferrei pectoris. q̄ audiens romanum pontificem beati Petri successorem domini
nostri ih̄u xp̄i vicarium. eterne vite clauigeꝝ. patrem ac magistꝝ vniuersoꝝ fi-
delium. cum sacro senatu cardinalium cleriq̄ꝫ multitudine in bellum ꝑ tuenda re
ligione ꝓficiscentem. libens domi remaneat. Et que poterit excusatio quenq̄ꝫ iu
uare. senex. debilis. egrotus in expeditōem ꝑgit. ꝛ tu iuuenis sano ac robusto cor
pore domi delitesces. Summꝰ sacerdos Cardinales ep̄i preliuꝫ petūt. ꝛ tu miles.
tu baro. tu comes. tu marchio. tu dux. tu rex. tu imꝑator in edibꝰ ꝓprijs ociaberꝭ.
Siccine ꝑuerti hominum officia patieris. vt que sunt regum sacerdotes agant. ꝛ
que nobilitati ꝯueniūt subire cleꝝ oporteat. Necessitas ire nos vrget. q2 nō pos
sumꝰ alio pacto ꝑ d̄ine legis defensione xp̄ianoꝝ animos ꝯmonere. Utinam ꝛ h̄
modo ꝯmoneamꝰ. Non ꝑgimus in bello tanq̄ꝫ nostri sit officij. ꝫ q̄m aliter ꝯsule
re fidei non valemꝰ. Nescimus an hoc sufficiens remedium erit. Mandauit do-
minus beato Petro vt titubantes frēs sua ꝯuersione ꝯfirmaret dicens. Ego ro-
gaui ꝓ te Petre vt nō deficiat fides tua. ꝛ tu aliq̄n ꝯuersus ꝯfirma fratres tuos
Quod Petro dictum est. ꝛ nobis dictum intelligimꝰ. Confirmare frēs q̄ titubāt
debemus. Confirmabimꝰ vos fratres ꝛ filios (vt speramus) hac ꝓfectōe nostra
ꝛ ita non p̄ualebūt porte inferi aduersus eccl̄iam dei nobis ꝯmissam. An dene-
gabitis nobis auxilia vestra. ꝛ caput vr̄m. patrem ac magistꝝ in hostes ꝓficiscen
tem. fideles xp̄iani relinquetis. En q̄nta gloria vobis erit crucem domini cum sa
cratissimo corꝑe ih̄u. ip̄umq̄ꝫ romanum p̄sulem sine vestris p̄sidijs in hostem ꝑge
re. Noscite reges ac p̄ncipes officium vr̄m. Idcirco gladium geritis vt ecclesiaꝫ
fidemq̄ꝫ tueamini. atq̄ꝫ vt malos ꝛ iniquos homines debita pena coerceatis. Et
q̄ nam homines peiores q̄ꝫ thurci reꝑiunt̄. q̄ fidem sancte trinitatꝭ abijcientes. ꝛ
saluatorem xp̄m veꝝ deū eē negantes. abominabilem machometꝭ ꝯplexi legem
in omnia scelera ꝓlabunt̄. ꝛ iam maximam orbis ꝑtem suis nephādissimis abu-
sibus fedauerūt. ꝛ legem conant̄ euangelicam dissipare. Aduersus hos gladiuꝫ
dedit vobis diuina maiestas. In hos illum exercere debetis ac diuinam vlcisci cō
tumeliaꝫ. An nō pudet tādiu. tamfedam gētem. tamturpit̄ in xp̄ianos eē grassa-
tam. An bellū nō satꝭ iustū. nō satꝭ neccium eē putatꝭ. aduersus natōes q̄ ꝯuenert̄
disꝑdere vos ꝛ sancta vr̄a. Accingamini iaꝫ tandē. ꝛ q̄m sine nob ire nō voluistꝭ.
ite nobiscum. sumite arma ꝛ scutū ꝛ venite in auxilium nostꝝ. immo ꝟo vr̄m et

vniuerse reipublice xp̄iane. Exemplum de philippo recipite quem nec domestice
delicie (qb⁹ ꝓuincie sue plurimū abundant) nec suoꝝ p̄ces. nec itineris lōgitudo
aut difficultas. aut senect⁹ ipsa ex ꝓposito suscipiēdi ꝯ thurcos belli vsq̄ in hanc
diem deijcere potuerūt. neq̄ fauente dn̄o in futuꝝ deijcient. Imitamini hūc no-
bilissimū p̄ncipem. memētote ꝓfessionis vr̄e quam in baptismate subijstis. Cogi
tate q̄ꝝtum deo tenemini ⁊ q̄ꝝtum ꝓximo. Reddite vicē ꝑ suscept̄ bn̄ficijs. Esto
te grati altissimo q̄ vos creauit ex nihilo. Nec animalia bruta aut lapides. s; ho-
mines rōnales eē voluit. Et cum p̄mi pentis culpa damnati essetis ac mancipia
facti demonū. misit filium suū in similitudinem carnis peccati q̄ morte sua mor-
tem vr̄am deleret. Stupenda ⁊ inextimabilis charitas vt huū redimeret: filio suo
nō pepcit. Dn̄s ih̄s in cruce ꝓ nobis int̄ latrones pependit. Innocens agn⁹ cū
sceleratis deputat⁹ est. Speciosus forma p̄ filijs hoim euerberat⁹. lacerat⁹ ab im-
pijs: deformis apparuit. A planta pedis vsq̄ ad v̄ticem nō erat in eo sanitas. ne-
q̄ spēs. neq̄ decor. Sic placuit patri q̄ ꝓpt̄ pctā nr̄a tradidit illum. Propiciatorē
eū̄ ꝓposuit eum ꝑ fidem in sanguine suo. Iniq̄tates nr̄as ipse portauit. ⁊ liuore
ei⁹ sanati sum⁹. q̄ cum inimici eēm⁹ recōciliati sum⁹ deo ꝑ mortem filij ei⁹. O cru
delis xp̄iane. o ingrate. o ment̄ inops. potes ne ista audire ⁊ nō animo ꝯmoueri.
⁊ nō cupe ꝓ illo mori q̄ ꝓ te mortu⁹ est. De honore illi⁹ agit̄ q̄ te de dyabolica s-
uitute p̄ciosissimo sanguine suo redemit. De xp̄i noīe disceptat̄. de fide catholi-
ca. de baptismo. de ceteris eccl̄ie sacramētis. de sacrosancto euangelio. Aduersus
hec omnia thurci militant. Hec euertere ac ꝓrsus delere conant̄. ⁊ tu nihil ꝯ mo
liris. Quid agis iners. redde te gratum deo. ⁊ cogita q̄nam pacto creatori redē-
ptoriq̄ tuo aliqua ex pte satisfacias. Et q̄m peccator es. redime tuas iniq̄tates
hac tāsancta ⁊ salutifera ꝓfectione. An diuicias bonitatis dn̄i ⁊ paciencie ⁊ lō-
ganimitat̄ eius ꝯtemnis. An ignoras q̄m bonitas dei ad pn̄iam te adduxit. Ca
ue ne s̄m duriciam tuam ⁊ impenitens cor. iram tibi thesaurizes in die ire. ⁊ re-
uelatōis iusti iudicij dei. q̄ reddet vnicuiq̄ s̄m op̄a eius. Conuertere ⁊ agito pe-
nitentiam ab omnib⁹ iniq̄tatib⁹ tuis. ⁊ nō erit tibi ruina. Propterea expectat do-
min⁹ vt misereat̄ tui. ꝓijce p̄uaricationes antiq̄s ⁊ fac tibi cor nouum. ⁊ sp̄m no
uum ⁊ veni. Milita ꝓ domino ne morte moriaris eterna. Cogita de ꝓximis tuis
⁊ fratrib⁹ xp̄ianis. q̄ vel sunt in captiuitate thurcoꝝ dura huitute p̄ssi. vel capti-
uari indies atq̄ in huitutem rapi verent̄. Si homo es. humanitas te trahere de-
bet. vt opē feras homini indigna ferenti. Si xp̄ian⁹: pietas euāgelica q̄ iubemur
ꝓximos tanq̄ nosmetipsos diligere. Considera ꝓximoꝝ tuoꝝ xp̄ifidelium erū-
nas. in quos thurci desciuiunt. Filij e complexu parentum ⁊ infantes ab vberib⁹
matrum eripiunt̄. Violant̄ vxores in conspectu virorum. Senes tanq̄ inutiles
occidunt̄. Iuuenes tanq̄ boues aratro iungunt̄ ⁊ terram vomere vertūt. Mi-
serere fratꝝ tuoꝝ. Affer opem iam dura ferentibus. Quod si nihil hoꝝ te trahit
at saltem de tua salute cogita. Nec te tutum idcirco existimes q2 mansionem for
tasse ꝓcul a thurcis sortitus es. Nemo tam remotus est quin repiri queat. Si vi
cinum dimiseris in piculo q̄ ante te ꝓximus est igni. dimitteris ⁊ ipse similiter a
vicino q̄ retro te habitat. Tales oportet nos esse in alios. quales ergo nos illos
cupim⁹ inuenire. Nolite auxilia galloꝝ sperare theutones. nisi ⁊ vos hūgaris.
Nec vos galli. hyspanoꝝ. nisi theutonicis opem fertis. Qua eñi mensura metie
ritis eadem remetiet̄ ⁊ vobis. Nec ꝓpterea sibi q̄spiam blandiat̄ q̄m p̄ncipa-
tu palleat aut regno. Constātinopolitan⁹ impator ⁊ Trapezuncius ⁊ rex bosne
⁊ rascie domini. ⁊ alij q̄ꝑplures p̄ncipes capti ⁊ crudeliter occisi. q̄d sit expectan-
dum edocent. Nihil tam ꝯrium machometi q̄ nomen regium orientis adeptus
impium ad occidentale festinat. Nouam erigere monarchiam conat̄. vni thur-
coꝝ impio. ⁊ vni mochometce legi cūcta submittere studet. Si potestis talia fer
re p̄ncipes ac ꝓpli xp̄iani manete domi. nec iam de subuertenda formidabili thur
coꝝ potentia cogitare. At si huile iugum horretis. si ꝯtumelias dei ⁊ ꝓximi tole-

rare neq̃tis. si pudet semiuiros asiaticos grecoꝝ gẽtem (qḋ nunq̃ꝫ antea fecerũt)
subegisse. eoq̃ꝫ supbie ꝓrupisse. vt europaꝫ sibi totam breui tp̃e pariturã spent.
Si cor virile vobis est. cor nobile cor altum. cor xp̃ianum. seq̃mini vestigia patrũ
vr̃ũ. seq̃mini castra nr̃a. Venite in auxilium fidei. Venite in auxilium fratꝝ vr̃oꝝ.
Opponite vos muꝝ ꝓ domo dei. Cogitate de vr̃a salute. de vr̃a gl̃ia. nolite ꝑmit-
tere vt sine vr̃is auxilijs ꝓficiscamur in thurcos. Mittite subsidiarias acies. iu-
uate xp̃ianum exercitum. Quãto fortiores ibimꝰ. tanto citius (auxiliante dño)
cum victoria reuertemur. Nec putetis insupabiles thurcos esse. Vinci ⁊ pñt ⁊
sepe victi fuerũt. Quantum valerent arma thurcoꝝ belgradus oñdit. Minor
est thurcoꝝ potentia q̃ꝫ fama ferat. Imbellem atꝫ inermem multitudinẽ ad p̃li
um ducũt. quam tanq̃ꝫ pecudum gregẽ dissipare licebit. Nec ip̃a thurcoꝝ agmi-
na grauioris armature vsum didicere. Raras loricas. rariores toraces induunt
Nec galeas more nr̃o lucentes oñdunt. Raro tegunt corpa ferro. Acinate vtũt
⁊ arcu. Parma se ꝓtegunt ⁊ galeis pilosa q̃dam materia duraq̃ꝫ ꝯtextis. Quod
si latinas inciderint acies. rigentes calibe ferrataſq̃ꝫ hastas ⁊ cathafractos eq̃s
⁊ manu balistaꝝ sagittas. intelligent cũ mulieribꝰ se hactenꝰ pugnasse. nũc cum
viris ẽẽ certandum. Diximꝰ q̃ nobis hactenꝰ ꝓmissa sunt auxilia. ⁊ q̃nta spe vi-
ctorie ꝓcedamꝰ. Quod si vos q̃ꝫ ꝯiunxeritis arma ⁊ auxiliares addideritis tur-
mas. multo alacriores ibimꝰ. Nec dubium quin orientales ingressi ꝓuincias tã
to maiorem ad nos ꝯcursum inueniemꝰ dedentiũ se xp̃ioꝝ. q̃nto validior fuerit
nr̃ exercitus. Si mouebimini vos xp̃iani occidẽtales. ⁊ animaꝝ vr̃aꝝ pastorem
secuti fueritis. mouebunt ⁊ multi ex grecia atꝫ asia xp̃iani. q̃ veꝝ esse xp̃i vicariũ
romanum pontificem non dubitant. Iamdudum nõ fuit in oriente romanꝰ p̃-
sul. Vt p̃mũ innotuerit aduentasse latinam classem. romanũ vehentem p̃sulem.
innumerabiles turme nõ dubitamꝰ ad visendum beati petri successorem. cũ fletu
⁊ lacrimis sacros osculaturi pedes accurrẽt. seq̃ꝫ ⁊ sua ꝑmittẽt ei. Hac spe fre
ti venerabiles fr̃es ac filij dilectissimi. his rõnibꝰ ꝑsuasi. his ꝯsilijs moti. venera-
bilibus fratribꝰ nr̃is cardinalibꝰ hoc ipsum suadentibꝰ corpus nr̃m caniciemq̃ꝫ
nr̃am. ⁊ seniles ac debiles artꝰ huic sancte expeditioni ꝯsecramus. dominoq̃ꝫ cõ-
mendamꝰ. statuentes circa nonas Junias (q̃ ꝓxime instant) anchonaꝫ petere
atꝫ in eiꝰ portu nauem ꝯscendere. ⁊ cum ea classe quam interim nr̃o ⁊ alioꝝ sum-
ptu poterimꝰ instruere. adriaticum ingredi pelagus. ⁊ vlteriꝰ recto itinere ad-
uersus hostes fidei ꝓficisci. Non dubitantes quin philippus burgundie dux ma
ritimis armatꝰ copijs ad idem tempus p̃sto adsit. Venetiq̃ꝫ validaꝫ classem (de
qua dictum est) expeditam in mari habeant. ⁊ tam ille q̃ꝫ isti sese nobis ꝯiũgant.
sub vexillis ecclesie ac viuifice crucis signo aduersus impios thurcos autore do
mino feliciṫ pugnaturi. Cruce signati aũt q̃ suis aut mittentium sumptibꝰ in hac
pia expeditione militaturi sunt. vt nauigia equo p̃cio ad traijciẽdum venetis ha
beant curabimꝰ. Ea propter vos omnes ⁊ singulos cardinales. patriarchas. ar
chiep̃os. ep̃os. abbates ⁊ cuiuscũq̃ꝫ ꝯditionis viros ecclesiasticos. religiosos et
seculares q̃ de sorte dñi effecti estis. Vos q̃ꝫ impatorẽ. reges. duces. marchiones.
comites. ꝯñitates. barones. nobiles. milites. ciues ⁊ alios quoscũq̃ꝫ fideles siue
in vrbibus ꝯmoremini siue in agris. ꝑ viscera misc̃die dñi nostri ih̃u xp̃i. ꝑ passio
nem eiꝰ qua nos redemit. ꝑ iudiciũ extremũ in q̃ stabitis añ tribunal eiꝰ acceptu-
ri vnusq̃ſq̃ꝫ ſm opa sua. Per spem vite eterne quam repromisit dñs diligẽtibꝰ se
obnixe monemꝰ. req̃rimꝰ ⁊ obsecramꝰ. vt q̃ ꝯmode potestis. in hãc sanctam ex-
peditõꝫ nobis auxilia p̃bere nõ differatis. ⁊ in tp̃e p̃dicto ad nos mittatis. Veni
at ꝑ seip̃m q̃ validus est ⁊ ꝯmode põt. Qui vͦ non venit mittat alium aut alios
iuxta vires suaꝝ facultatum. Si neq̃ꝫ alium põt mittere. de bonis sibi a deo colla
tis. q̃ꝫtum ſm ꝯscientiam suam põt ꝑ fideles manꝰ in hanc expeditõem ꝯtribu-
at. aut in cistis reponat que ad hoc opus in singulis dyocesibꝰ ꝯstituent. Nec du
bitet quispiam magna p̃mia ꝯsecuturos a dño eos. q̃ hoc sanctũ opꝰ ⁊ tã neces-

sariuȝ ꝓ suis viribꝰ adiuuerint. Manifestum eni exploratumq̄ est omnibꝰ. q̄ sa
crosanctam religionem fideq̄ orthodoxam adiuuerint. auxerint. defenderint. cer
tum esse in celo diffinitū locum in q̄ beati euo sempitno fruant̄. Credēdum ē sp
sacris veteribusq̄ s̄monibꝰ. post hāc vitam migrādum esse in alterā asserētibꝰ.
Et q̄ pie in hoc seculo vixerūt legemq̄ dn̄i s̄uauerūt in altero vitam beatam sine
fine ꝯsecuturos. alios xͦo miseram infallibile ꝓpheticū illud est qd̄ neq̄ oculus
vidit. nec auris audiuit. nec in cor hōis ascendit q̄ ꝓmisit dn̄s diligentibus se. ⁊ q̄
(Paulo teste) non sunt ꝯdigne passiones huiꝰ seculi ad futuram gloriam q̄ reue
labit̄ in nobis. Iustissimꝰ est retributor dominꝰ. q̄ nec bona sine p̄mio nec mala
sine pena p̄terit. Confidite in deo ⁊ n̄ ꝯfundemini. Date de bonis vestris ei q̄ de-
dit vobis. ⁊ centum accipietis ꝓ vno ⁊ vitam eternam possidebitis. quam vt cer
tius ꝯsequi valeant q̄ nostris exhortatōibꝰ obedientes hoc sanctum opus ⁊ ne-
cessarium iuxta possibilitatem suam adiuuerint. Nos de omnipotētis dei miseri
cordia. ⁊ beatoꝝ Petri ⁊ Pauli aplo͞ꝝ eius auctoritate ꝯfisi. de plenitudine ptā
tis celitꝰ nobis ꝯcesse. omnibꝰ vere penitētibꝰ ⁊ ꝯfessis q̄ in hanc expeditōem no
biscum venerint. aut ꝑ hungariam aut aliam viam ꝯ͞ thurcos arma ꝓtulerint. ⁊
ꝑ annum aut ad minꝰ ꝑ sex mēses si ampliꝰ nō potuerint in bello ꝑseuerauerint.
plenissimam oim̄ pctōꝝ suoꝝ remissionem ⁊ veniam elargimur. ita vt ꝓ satisfa-
tione delictoꝝ ⁊ penaꝝ q̄ fuerant imponende. succedat labor itineris atq̄ militie.
Nec sacerdos aliam pn̄iam ꝯfitētibꝰ iniūgat q̄ vēturi sunt. Volentes eos q̄ (vt
p̄missum est) ad hoc sanctum opꝰ ꝓficiscent̄. omnem grām ⁊ indulgentiaȝ ꝯse-
q̄. quam nr̄i p̄decessores ꝓficiscētibꝰ in subsidium terre sancte ⁊ in anno iubileo
romam petētibꝰ dare ꝯsueuerūt. non dubitātes quin anime illoꝝ q̄s ad hoc bel
lum ꝓficisci bona mente ꝯtigerit. cum beatissimis sanctoꝝ Patꝝ ⁊ angeloꝝ dei
spiritibꝰ post hāc vitam in celestibꝰ sedibꝰ collocent̄. ⁊ ꝯsortes imp̄petuum xp̄i sa
cte et̄na felicitate fruant̄. Quod si forsitan anno nō exacto ipoꝝ aliq̄s post iter ar
reptum in ꝓsecutione tam pij ⁊ tam sancti opis ex hac luce migrare ꝯtigerit. vo-
lumus ⁊ ꝯcedimꝰ. vt tales nihilominꝰ p̄fatam indulgentiam integralit̄ ꝯseq̄nt̄
Similit̄ ⁊ eos q̄ non venientes alium vel alios suis expensis s̄m suaꝝ virium fa
cultatē transmiserint vice sua ad annum aut ad minꝰ ad sex menses in hoc bello
militaturos. ita vt nō solum mittentes indulgentiam ⁊ grām hmōi ꝯsequant̄ s̄
etiam missi. Et vt omnis etas ⁊ sexus ⁊ cuiuscūq̄ ꝓfessionis homines huiꝰ san-
cte indulgētie ꝑticipes esse possint. volumꝰ vt ꝑsone q̄rumcūq̄ monasterioꝝ seu
locoꝝ religiosoꝝ marium siue mulieꝝ cuiuscūq̄ ordinis seu ꝓfessionis existant.
que ꝓ singulis decem suppositis claustri sui vnum bellatorem destinauerint hac
eadem indulgentia ⁊ gratia plenarie gaudeant ⁊ missus ipse gaudeat. Idem cō
cedimꝰ ⁊ indulgemꝰ vniuersis fidelibꝰ q̄ non valentes ꝑ se singuli alium mittere
duo simul tres ve aut q̄tuor aut plures vsq̄ ad decem vnum miserint. q̄ vice eo
rum in bello pugnaturꝰ aut aliud opus vtile facturꝰ intfuerit. volentes vt ⁊ ipse
pariter grē ꝑticeps fiat si ꝑ annum aut ad minꝰ ꝑ sex menses continuauerit. aut
post iter arreptum in via decesserit. Insup̄ q̄ commode venire aut alium ꝑ se vel
cum alio aut alijs mittere nō valens. q̄tum ꝑ hebdomadam cum familia sua ex-
ponere ꝯsueuerit in archa in sua ciuitate vel dyocesi ob hanc causam constituen
da imposuerit. indulgentias hmōi pariter assequat̄. Volumꝰ autem ⁊ apostoli-
ca auctoritate mandamꝰ. vt quicūq̄ huic operi tam sancto se obligauerint. salu-
tare signum viuifice crucis vestibꝰ imprimant. ⁊ in humeris suis illius memori-
am portent. cuius passione ab eterna damnatōne redempti sunt ipm̄ imitantes
cui ob nostram redemptionem crux imposita fuit. cum factus est principatꝰ sup̄
humeꝝ eius. ⁊ q̄ nos admonens ad sectanda vēstigia sua. Qui vult inq̄t venire
post me abneget semetipm̄ ⁊ tollat crucem suam ⁊ sequat̄ me. Ne xͦo hec nostra
ꝓfectio ⁊ ipm̄ ꝓfectionis tempus fideles populos lateat mandamꝰ omnibꝰ ⁊ sin
gulis ꝑ totum orbem metropolitanis in vim eiꝰ quam nobis debent obedientie

vt ipsi primum in ecclesijs eoꝝ cantata missa solenni spiritussancti. ⁊ conuocato
populo has nostras lr̃as publicent. ⁊ in circuitu ecclesiaruꝫ ꝓcessiones faciant.
Deinde copias eaꝝ autenticas suffraganeis suis ꝗ̃totius mittant. illos monen-
tes vt ⁊ hocipsum in suis ecclesijs cum deuotione ⁊ diligentia faciant. Ceteꝝ in
tanto xp̄iane religionis discrimine ꝗ̃tum a thurcis impsentiaꝝ cernit᷑ immine
re. nulli dubium esse debet. quin xp̄iani omnes tam reges ⁊ principes ꝙ̃ alij po-
tentat⁹ ⁊ ꝓuati homines. ad defensionem catholice fidei ⁊ sancte legis euange-
lice iuxta possibilitatem suam cum bonis ⁊ corporib⁹ suis de necessitate salut᷑ vi
riliter assurgere ⁊ indesinent᷑ assistere teneant᷑. Eapropter fideles ipsos ih̄u xp̄i
cultores. vniuersos ⁊ singulos cuiuscū̃qꝫ status, ⁊ conditionis fuerint. siue ponti
ficali siue impatoria vel regali ꝑ̄fulgeant dignitate. haꝝ serie monem⁹ ac requiri-
mus. ⁊ in vim ꝓmissionis facte in sacri susceptiōe baptismi. ⁊ in vim iuramenti
ꝑ̄stiti cum dignitatum suaꝝ infulas susceperūt. ⁊ ꝑ obedientiam nobis debitam.
eis ⁊ eoꝝ singulis mandam⁹. vt hanc sanctam expeditionem ad quam ꝓfecturi
sumus. nō sine maximo corpis nostri dispendio. modis quibus possunt ꝗ̃celerri-
me adiuuare ⁊ ꝓmouere festinent. ab illo cui⁹ causa agit᷑ exuberantia suscepturi
ꝑ̄mia. ⁊ in p̄n̄ti vita ⁊ in futura. Negligentes autem negligent᷑ ⁊ in extremo iudi
cij die minime inter illos inuenient᷑ quib⁹ dicturus est dominus. Venite benedi
cti patris mei ꝑcipite regnum. Nam quo pacto cum xp̄o regnatur⁹ est. qui tem-
porale regnum aut delicias aut voluptates ꝓ xp̄o non vult relinquere. cum di-
cat ipse xp̄c in euangelio. Qui diligit patrem suum ⁊ matrem suam aut vxorem
aut filios plus ꝙ̃ me. non est me dignus. Considerate ista fideles xp̄iani. ⁊ mente
reuoluite diligenter. ne ignorantes ignoremini. ⁊ tandem peniteat nō adiuuisse
in ꝑiculo cōstitutam ih̄u xp̄i religionem ⁊ fidem. Caueant sibi q̄ tales extiterint.
Tu vero quicū̃qꝫ fueris xp̄iane fidelis. q̄ ꝓ tuis facultatib⁹ expeditōem ꝯ thurcos
subeundam adiuueris. Benedict⁹ esto in ciuitate. ⁊ benedict⁹ in agro. benedict⁹
fructus ventris tui. ⁊ fruct⁹ terre tue fructusqꝫ iumentoꝝ tuoꝝ ⁊ armētoꝝ ⁊ gre
gum. benedicta horrea tua ⁊ benedicte reliquie tue. benedict⁹ esto ingrediens ⁊
egrediēs. Det dn̄s inimicos tuos q̄ cōsurgunt aduersus te corruētes in ꝯspectu
tuo. ⁊ mittat domin⁹ benedictōem suꝑ cellaria tua ⁊ suꝑ omnia oꝑa manuum tu
arum ⁊ abūdare te faciat omnib⁹ bonis ⁊ ꝯstituat te in caput ⁊ non in caudam.
Tibi autem q̄ nolens audire verba nostra. nō modo iuuare opus sanctissimum
ad qd̄ anhelamus negligis. verūetiam volentes adiuuare impedis aut deterres.
Non solum nouissima illa tremendi examinis dies coram redemptore tuo cui
omnia dedit pater in man⁹. ad sempiternum supplicium est expectanda. ſ; misera
interim ꝑ omnem vitam timenda calamitas. Justum est em̄ veri dei iudicium.
Juste vltiones sue. Considerat semitas pedum tuoꝝ. nec falli in faciem potest.
Paratam vero bonoꝝ ⁊ maloꝝ operum gerens mercedem nec irremuneratum
qd̄ bene. nec impunitum qd̄ male gesseris esse ꝑmittet. Fidelis autem ꝑpli sui ⁊
sancte ecclesie sue ⁊ legis sue catholicam fidem ꝑturbans. vbicū̃qꝫ eris inuenier᷑
ab eo ⁊ q̄ diuine voces iniq̄s denūciant. erunt tuo capiti horis omnib⁹ trepidan
da. ne videlicet maledict⁹ sis in ciuitate. maledict⁹ in agro ⁊ ne mittat dn̄s suꝑ
te esuriem ⁊ sitim ⁊ increpatōꝫ in omnia tp̄a tua. ne egestate. febre. ⁊ frigore te ꝑ-
cutiat. ne sis sꝑ calūniam sustinens ⁊ oppressus cūctis dieb⁹ ⁊ stupens ad terrorē
eoꝝ q̄ videbunt oculi tui. ne det tibi dn̄s cor pauidum ⁊ deficientes oculos ⁊ ani
mam errore ꝯsumptam ⁊ ne sit tibi vita tua q̄si pendens ante te. ⁊ ne timeas no
cte ac die ⁊ nō credas vite tue. Aduersus vero hāc iram dn̄i dei tui ptās nulla tua.
nomen nullum tuū. nec terrenum ꝓ̄uilegium poterit ꝓ̄ualere. Sagitte ei⁹ acute
penetrant ad intima cordis. ⁊ carbones desolatoꝝ animam nocentem exurūt.
Vos vero infelices pirate ⁊ infelices latrones q̄ vel terra vel mari dyabolo mili-
tantes in xp̄ianos latrocinia exercetis. si eūtes ad hanc sanctam expeditiōem. si
redeuntes ab ea impedire. carpe vel spoliare q̄cunqꝫ pretextu eritis ausi. Vos

inquam cum adiutoribus vestris. cũ fautorib⁹ ac receptorib⁹ anathema estote.
⁊ ab eccl'a xp̃i penitus alieni. Vos q̃z q̃ scienter his venditis aliq̃d emitis ab his
aliq̃d. portum aut loca eis ɔcediti s. cum eis publice vel occulte ɔmunicatis. pa
riter anathema estote. In vos aũt vniuersitates locoꝝ ⁊ ciuitatum mandamus
p̱ eccliaꝝ p̃latos inẽdicti sniam ferri. nolentes vllum p̃uilegium sedis ɔciliorꝝ ve
q̃cunq̃ ṽboꝝ vim habeat. vos ab hac pena defendat. etiamsi de ṽbo ad ṽbum
inseri vel p̱ticulatim illud exp̃mi ⁊ recenseri oporteret. At tu dñe de⁹ q̃ nosti cor-
da hominũ ⁊ renes illoꝝ scrutarĩ. ⁊ nihil ignoras eoꝝ q̃ fiunt. si bene agunt xp̃ia-
ni p̃ncipes p̃uatiq̃ homines. si de tuo honore soliciti sunt. si expeditioni quam ꝓ
tuendo euangelio p̃paramus que p̃stare pñt auxilia nõ denegant. Adiuua eos. di-
rige gressus eoꝝ diesq̃ multiplica. retribue mercedem ꝓ benefactis ɔfua eis re-
gna ⁊ p̃ncipatus. patrimonia ⁊ possessiones auge. ⁊ tãdem ad piguia pascua tua
⁊ diuites mensas accersito. Qz si corde indurato sua poti⁹ q̃ tua querentes. pri-
uatas causas magis q̃ publicas curant. auaricie student. voluptatib⁹ ac delitiis
indulgent. ⁊ nos ad tua bella vadentes nolunt associare aut auxilio iuuare cum
possunt. quin poti⁹ opem ferre volentes impediũt. aut ɔuerte illos dñe ⁊ sana qd̃
infirmum est. aut qd̃ noxium est ne noceat cohibeto. angustias nr̃as aspicis pie
deus de excelso sancto tuo. ⁊ nosti q̃ p̃ter gloriam nois tui ⁊ p̃ter salutem gregis
dominici nil aliud q̃rit vox nr̃a. Memẽto dñe ih̃u xp̃e. qm̃ beato petro ⁊ succes-
sorib⁹ ei⁹ claues regni celoꝝ tradidisti. volẽs quecũq̃ ligarent̃ ab eis in terris li
gata esse in celis. q̃ soluerent̃ soluta. Ecce assum beati petri successor. Impar me
ritis aucte non minor. indign⁹ vicarius tu⁹. Respice ad p̃ces nr̃as ⁊ exaudi nos
de alto solio tuo. Benedicito q̃bus ip̃i bñdicim⁹. ⁊ q̃bus maledixerim⁹ maledi-
cito. Ne memineris iniquitatum nr̃aꝝ antiq̃ꝝ cito anticipent nos misc̃die tue.
Adiuua nos deus salutaris nr̃. ⁊ ꝓpt̃ gloriam nois tui dñe libera nos. ⁊ ꝓpicius
esto peccatis nr̃is ꝓpt̃ nomen tuum. Da felicem cursum ceptis nr̃is. Vltio san-
guinis suoꝝ tuo q̃ effusus est a thurcis introeat in ɔspectu tuo. Aut gemit⁹ ɔpe
ditoꝝ. ⁊ redde inimicis nr̃is septuplum in sinu eoꝝ improperiũ qd̃ exprobrauert̃
tibi. Respice sup̱ ꝓp̃lm tuum benignis oculis. Fac nos ire cum ꝓsp̃itate ad bel-
lum tuum ac reuerti felices. Da nobis victoriaz de tuis hostib⁹. vt tandem recu
p̱ata grecia p̱ totam europaz dignas tibi cantem⁹ laudes. tibiq̃ p̱petuo fuiam⁹
⁊ omnis terra te adoret ⁊ nomini tuo psallat in secula seculoꝝ. Datũ rome apud
sctm̃ Petrum. anno incarnatõis dñice. M. cccclxiiii. xi. kal. nouembris. Pontifi
cat⁹ nostri. Anno sexto.

Oro Enee siluii ad Calixtum papam offerendo obedi- **CCCCXIII.**
enciam imp̱atoris.

Olent pleriq̃ omnes beatissime p̱r maxime pontifex q̃ ad tradẽdam obe
dientiam huic sacrosancte romane sedi mittunt̃. nõ solum p̱sone sedenti
in ea. s̃ ei⁹ etiaz q̃ se mittit amplissimis ṽbis exponere laudes. Idem nũc
⁊ mihi faciẽdum eẽt q̃ cum collega meo p̃stanti ⁊ optimo iurĩ interp̃te io-
hanne hinderbach cesario noie obediẽtiam ad te defero. At cum sim cert⁹ in hac
tui summi p̃sulat⁹ adeptõe. quam diuinit⁹ inspiratã cuncti fatent̃. ɔfluxisse ad te
huc q̃plurimos. tum p̃ncipum. tum ciuitatũ legatos. tui ɔsocios ⁊ dicendi p̱itos
nõ sum nesci⁹ illos tñ tibi ⁊ romane eccl'ie ɔgr̃tulant̃ ⁊ ap̃licum sacꝝ senatũ q̃ de-
legit. ⁊ pietatem tuam. q̃ demandatũ mun⁹ accepit magnifice atq̃ ornatissime cõ
mẽdasse. Per hosce vt arbitror homines. ⁊ veteris ꝓsapie tue alta nobilitas. et
maioꝝ tuoꝝ illustria facta. ac oĩs vite tue cursus. ita in lucem ꝓdiere. vt nemo
in hoc auditorio sit q̃ nesciat q̃ p̃clare sis nat⁹. q̃ scolaris acut⁹ fueris. q̃ disputa
tor subtilis ⁊ vehemens. q̃ doct⁹ doctor ⁊ eminẽs. q̃ prouidus apud reges ɔsilia
ri⁹. q̃ iustus in ingr̃atib⁹ iudex. q̃ cast⁹ in eccl'ia p̃sbr. q̃ sanct⁹ ⁊ amabilis ep̃us. q̃
verax ⁊ incorrupt⁹ cardinalis. Nõ est igit̃ cur tp̃us in exponẽdis feram tuis lau
dibus. Nametsi vita tua in hãc vsq̃ diẽ hm̃oi fuerit. vt vel milies dictitata dele-

ctet non sum tn̄ ego q̄ tuas eximias ac pene diuinas virtutes. equo p̄conio cele-
brare possum. Neqꝫ tu is es q̄ rumusculos q̄res ⁊ inanes aures ppl'i captes. suffi
cit tibi ꝯscientia tua. q̄ non ab hoīe ſ ab ipso rege seculoꝝ iusto iudice q̄ nō fallit
coronā expectat meritoꝝ. Nos igit de tua beatitudine nihil aliud dicemꝰ. nisi qꝛ
tu veluti sydus q̄ddam clarissimū ⁊ saluberrimū e celo missum credimꝰ. sub q̄ be
ati petri nauicula q̄ misere mergit felicit emerget. Consueuit eñ terra hispanie
nobilissima vn̄ tibi origo ē. idustrios sp ⁊ fortissimos viros aplice sedi atqꝫ ipis da
re. queādmodū damasi ⁊ theodosi manifestant. qbꝰ te nullo pacto censemꝰ mi-
norē ⁊ nunc potissime. cū ex vrbis illiꝰ imp̄ialis. Senaꝝ m̄ris mee. lraꝝ cultricis ⁊
ocij. tam acrem defensionem. ⁊ certissimam ꝯseruatoꝫ animaduertimꝰ. De cesa
re vo a q̄ sumꝰ missi dicere nō nihil eoꝝ temeritas vrget. q̄ nesciunt v̄bis extolle
re suos dños nisi dep̄mant alienos. Sꝫ horremꝰ ingredi cū pūo nauigio magnū
mare. neqꝫ eñ nr̄a orō est. q̄ maiestatem tanti p̄ncipis. ꝓ sua dignitate valeat ex
plicare. cum nō vno tm̄. ſ q̄tuor ex fontibꝰ nr̄i friderici laus abunde manat. Ex
rōno imp̄io cui p̄est. Ex natōe germanica. q̄ sibi p̄ ceteris obseq̄t. Ex domo austrie
q̄ se genuit. ⁊ demū ex p̄sona ꝓpria q̄ corpis ⁊ animi dotibꝰ egregie pollet. Si q̄s
igit fridericū nr̄m vt par est. ꝯmendare voluerit. Huic p̄mo vetustas imperij ⁊
amplitudo ⁊ auctoritas ⁊ ptās ⁊ magnificētia ⁊ glīa i mediū deducēda erit. deide
qd sibi velit ingēs daniel statua ꝓpt ferreas tibias ꝯuis imp̄ia ꝯterētes. Quid
grandis ezechielis iportet aq̄la cur assyrioꝝ regna mutet ab ytalia balaam enar
randus ois aq̄le volatꝰ. vt cretensem illū iouem stulte creditū deum. Et theocū
vt troyanos reliq̄s. vt potissime pium eneam. in bellis adiuuaret. vt regibꝰ alba
nis aliq̄n fauerit. vt rōnos reꝝ dños. gētemqꝫ togatā. vt grecos ipatores. vt ger-
manos cesares victores hostiū. ⁊ mūdi deuictores effecerit. Quecūqꝫ eñ de rōno
imp̄io p̄clare dicunt ad rectorē eiꝰ p̄culdubio cū laude redūdant. Nam sic apl'i
petri ⁊ siluestri ⁊ leonis ⁊ alioꝝ pontificum laudabile nomē. te q̄ loco eoꝝ sedes
agit sublimē. ⁊ augusti p̄mi ⁊ ꝯstantini magni. ⁊ karoli victoris. ⁊ alioꝝ cesaꝝ ex
cellens glīa. Fridericū nr̄m q̄ eis successit in altum tollit. Scdo exponēdum erit
q̄ꝫ longa ⁊ lata sit germanica natio. q̄ꝫ religiosa. q̄ꝫ verax. q̄ꝫ iusta. q̄ꝫ p̄missi tenax.
q̄ꝫ p̄plosa. q̄ꝫ diues. q̄nta illic nobilitas. q̄ꝫ fortis ⁊ expta milicia. q̄ntꝰ ecclīaꝝ orna-
tus. q̄nta glīa cleri. q̄nta p̄ncipum magnificētia. q̄ntꝰ splendor vrbiū. q̄ celi facies
que terre vbertas. cū ꝓuinciaꝝ ⁊ ppl'i decus cū p̄ncipe sit ꝯne. Tercio describen-
da succurrit inclita domus austrie ex q̄ hic fridericus ꝓgnatꝰ est. Mat ⁊ ipsa re-
gum ⁊ impatoꝝ. q̄ sepe vngarie sepe bohemie ⁊ aliq̄n polonie reges dedit demō
strāda ⁊ q̄ntus fuerit magnus ille rudolphꝰ impator. q̄ ⁊ bononiā romane ecclie
dono dedit. Et otto karolū potētissimū bohemie regem q̄ austriam ⁊ styriam ro
mano imp̄io surripuerat ancipiti bello victū interemit. Tum duo alberti occurre
rent. duo martis filij. duo fulmina belli. quoꝝ alphonsum de nasaw. vastes impe
rij vsurpantem. apud renum magno p̄lio vicit ⁊ occidit. Alt impios hussitas ec-
clesie nr̄e seua bella mouentes q̄si malleus ꝯtriuit. De pie ladislai loq̄r inclitii re
gis hūgarie ac bohemie. cesaris nr̄i patruo. deniqꝫ admirāda ꝓbata te nihil satis
dici posset. Ponendi an̄ oculos eēnt Ernesti leopardi. Friderici ⁊ alij q̄ꝫ plures
anime ꝯdidissime huiꝰ excelse familie. quaꝝ virtutem admirari magis q̄ recense
re valemus. Postremo qꝛ n̄ imitanti maiores dedecꝰ est patna laus filio. ad fri-
dericum ipm̄ ꝯuertenda erit orō. De mansuetudine sua. de religione. de iusticia.
de prudentia faciendum verbum. exponendum eius iter in terram sanctam. de-
clarandus felix reditus. enarranda paucis ꝯsilia. ꝯmendanda pietatis opa. di-
cendum quo pacto. ad imp̄ium vocatus fuerit. Ad coronam regni germano
apud ciuitatem aquensem. Imp̄ialem in hac vrbe summo cum honore suscepit
vt ꝯiugem nobilissimam ex domo portigalie duxerit. Alphonsi p̄clarissimi regis
neptem. Unde sibi oēs hispanie potentissimos reges affinitate ꝯiūxit. vt neu-
tralitatem ecclīe rōne nocentissimam. ex natōe sua sustulerit. vt obediētiaꝫ ger-

Legite [illegible]
qualis Germa[illegible]
ante [illegible]
[illegible]
qualis [illegible]
effecta [illegible]

manici populi magno labore maiori sumptu atꝫ industria. tuis ꝑdecessoribꝰ euge
nio ⁊ nicolao restituerit. Unde secuta est q̄ nūc fruimur ⁊ quam tantoꝑe ꝯmēda
uimꝰ ecclesiastice societatꝭ vnitas. Cuius eiꝰ rei gloriaꝫ pleriqꝫ in alios detinēt. q̄ꝝ
oꝑa ea fuit. q̄ solet illoꝝ eē q̄ fugatim ab aliis sessumqꝫ termini incipiūt. De his
ḡ ⁊ aliis q̄plurimis rebꝰ cumulatissime putādū illi erit. q̄ Fridericum nr̄m digne
ꝓ meritis laudare decreuerit. Sꝫ non sunt h̄ onera q̄ nr̄is humeris ꝯmitti debe
ant. Satiꝰ est tacere q̄ꝫ maiestatem tanti ꝑncipis reum vt nr̄a elocutione ꝑcurrere.
Pretermittimꝰ igit̄ morem ab aliis s̄uatū ⁊ obmissis h̄ loco tuis ac cesarꝭ nr̄i lau-
dibꝰ. ad ea veniemꝰ q̄ coram te dicere ac agere iussi sumꝰ. Munusqꝫ nr̄m q̄ꝫbre-
uit̄ absoluemꝰ. Sane cū accepisset Fridericꝰ imꝑator. sanctissime atꝫ indelebi
lis mēorie. N. papam. v. ꝑdecessorem tuū ex hac mortali luce migrasse. ꝯplens il
lum dies luxit. Non q̄dem cuiꝰ cā queꝫ ꝓ suis gloriosis oꝑibꝰ ⁊ aī rectitudine in
ꝯcilio beatissimoꝝ spirituū ⁊ in regno dei cū petro ⁊ paulo. iam receptū nō dubi-
tabat. s̄ ꝓpt̄ rēpu. xp̄ianam. cui mortē. N. h̄ tꝑe funestissimam existimabat. timēs
ne ꝓ successoris electōe sacri senatꝰ opiōes in diuersa tendētes. incōsutilem xp̄i
tunicam scinderēt. ⁊ iminēti ceruicibꝰ nr̄is hostili gladio vires addicerēt qđ lꝫ d̄
tanto lumie nō eēt credibile. q̄ꝛ tn̄ acciderāt aliq̄n peiora. n̄ fuit absonū formida
re silla. s̄ queādmodū ex p̄matura ⁊ infausta migratōe tui ꝑdecessorꝭ merorē acce
pit cesar ingētem ita ex tēpestiua ⁊ felici vocatōe tua. summū gaudiū maximamqꝫ
leticiā adeptꝰ ē. Nouit em̄ te cesar cū adhuc in minoribꝰ ageres. ⁊ cū se visitatū in
hac vrbe sue coronatōis adisses q̄ꝫtū intellectu ⁊ doctrina. ⁊ ꝑ̄ptim ciuili sapia q̄
mūdi gubernatrix existit. q̄ꝫtum cū magnitudine ⁊ vite sanctimonia valeres dili
gent̄ expendit. te vnum esse iudicauit. q̄. b. p. locum iurꝭ meriti aliq̄n teneres. qđ
nūc ex ꝯcordi volūtate sacri senatꝰ impletum cognoscit ⁊ gaudet. Ac cū serenissi
ma ꝯthorali sua leonora prudētissima ⁊ sanctissima femina q̄ de tuo pontificatu
maximo incredibilit̄ exultet festos dies agit illos. q̄ꝛ secum serio triumphat q̄ꝛ tu
solus es. q̄ post gregoriū. xi. ꝑ annos. lxxx. ⁊ ampliꝰ sine ꝯpetitore certꝰ ⁊ indubi-
tatꝰ. b. p. successor inueniarꝭ. Eaꝓpt̄ letꝰ de nūcio tue assumptiōis cesar. solicitꝰ ꝓ
debito recognitōis. nos duabꝰ de causis ad te misit. Prima ē vt ꝓ vetusto more
sanctitatem tuam recent̄ assumptā. suo noie veneremur. Secūda vt defendēdaꝫ
ꝯ thurcos catholicam eccl̄iaꝫ tue beatitudini ꝯmēdemꝰ. In ꝑmo negocio nō est
cur imoremur. faciat imꝑator qđ se decet. accipiat tua pietas qđ tibi debet̄. Nos
igit̄ iussione ꝑentes eius nomine. q̄ sacro romano imꝑio ꝑ̄sidet. sanctitatem tuā
domini nostri ih̄u xp̄i locum tenentem in terris ac in graciam ⁊ ducem vniuersa
lis ecclesie. recognoscimus te certum ⁊ indubitatum. b. p. successorem ⁊ pastorē
dominice gregis. Te sanctoꝝ euangelioꝝ veꝝ interp̄tem. Te doctorem saluta-
rem. Te clauigeꝝ eterni regni celestis ꝓfitemur. Tibiqꝫ oēm reuerētiam ⁊ obe-
dientiam exhibemꝰ. quaꝫ romanoꝝ imꝑatores ꝑdecessoribꝰ tuis canonice intrā-
tibꝰ ꝑ̄stare ꝯpti sunt siue iure siue ꝯsuetudine suadētes. q̄ꝛ q̄ꝫtum nobis ꝑmissum
sit p̄nti sacra lr̄a docebit̄. Nūc de scđa nostre ꝯmissionis cā transigere oportet h̄
est de tuendo nomine xp̄iano ꝯ thurcos. non dico teucros. Nunq̄ꝫ ergo hic erro-
ris ꝓlabor. vt genti barbare atꝫ immundissimo nomi eoꝝ attribuam q̄ romani
ip̄si p̄res habent̄. Theucri em̄ idem ⁊ troyani fuerūt. a q̄bus exortum genꝰ meā-
drum ⁊ gens Julia ꝑfecta romanum fuderat imꝑium. Thurci aūt etsi nūc occu
pant loca in q̄bus fuit ylion ⁊ neptune troya. scite tamē ab origine sunt. q̄ regnā
te apud francos pipino in asiam migrauere. Eāqꝫ pedetētim ꝓuinciam sui iurꝭ
fecere. Gens spurcissima ⁊ ignomiosa. fornicaria in cūctis stuproꝝ generibꝰ. tunc
q̄dem ydoloꝝ cultrix. nūc impii machometi sectatrix. Hec hostis pessima nr̄e re-
ligionis. Quō autem debacchati sunt temꝑibꝰ nostris thurci i grecia. ⁊ quo impe-
tu ꝯstantinopolim expugnauerūt. Galathas deleuerint. Rastiam q̄ suꝑior olim
misia dicebat̄ oppresserint. In peloponesum. In euboeam cū exercitu venerūt
cūctisqꝫ ꝑ circuitū xp̄ianis vincula. verbera. neces ꝯminati sunt. nō est ꝓpositi nr̄i

nunc ꝯmemorare. Satis em̄ ⁊ in ratiſpana ⁊ in franckfordia ⁊ in noua ciuitate.
⁊ apłici ⁊ ceſarei ⁊ alioꝝ pͥncipum legati ruinam grecie eccłie nr̄e vulnera defleue
rūt. In h̄ etiam adiutorio nō me fugit ſepe de his reb⁹ oꝛones hitas eē. ⁊ ab illis auditorio
q̄dem diſſertiſſimis viris. q̄bus ſi velim eq̄ri dicendo maniſeſte deſipia. Nunc
v̄o nō v̄bis nec lacrimis. ſ; armis regum ⁊ pploꝝ eſt op⁹. Que aūt hacten⁹ aduer
ſus hanc thurcoꝝ inſolētiam. p tutela fidelis ppli temptauerit impator. optime
nouit tua beatitudo. Nec te latet pmiſſa fuiſſe vngaris ſubſidia q̄ pterierunt. Sꝫ
q̄ iam rōne pturbata ſunt ei⁹ ꝯſilia. ⁊ q̄bus artib⁹ impedita ſit hoc anno in thur-
cos expeditio malo tecum cogites q̄z extra me publice audies. Illud tn̄ non reci
tabo q̄ franckfordeñ. ꝯſilium faciēda decreuit. duab⁹ ꝯditōib⁹ ſubnixa fuiſſe. al-
tera vt certitudo claſſis ytalice. q̄ cū terreſtri exercitu ꝯcurreret ſuo tpe hiet. alte
ra germanoꝝ ꝯtrouerſie q̄ poſſent impedire pactum ď medio tollerent. Primā
ꝯditionem irritam fecit tui pdeceſſoris obit⁹. Secunda ne poſſet impleri ab his
pcuratum eſt. q̄ ex publico malo pprium ꝯmodū querūt. Atq; ita dum xp̄iani cū-
ctant thurciq; pperant religionem nr̄am fundit⁹ delere nitunt q̄ non ꝯtenti vi-
ciſſe greciaꝫ vngarie nobili regno iminent. Vngari v̄o magnanimi ⁊ fideles ppli
annis ſupra .lxx. hūc hoſtem ppeſſi nunc victi nūc victores ſuum ſanguinem tu-
tati ſunt. q̄ cum nos huant. optimates ſuos cum regib⁹ ⁊ pontificib⁹ miſerunt.
Nulla domus in vngaria eſt digno nomine q̄ duob⁹ nouiſſimis bellis ꝯ thurcos
habitis egregium ⁊ fortem aliquē viꝝ nō deplorauerit. hodie v̄o nō eſt hoc regnū
qđ thurcoꝝ impetum ſuſtinere poſſit. Attenuatum atq; externa indiget ope lega
ti ei⁹ ⁊ in franckfordia ⁊ in noua ciuitate cū ceſare ſupos atq; hoies teſtati ſunt. ſi
reliq̄ꝝ xp̄ianoꝝ pſidia ſentiunt ſe iteꝝ atq; iteꝝ belli picula ſubituros. Sin relin-
quant a nobis leges accepturos. q̄s thurci dederint. Neq; em̄ ꝯſilium eoꝝ eſt ſi
ne ſpe victorie. vrbes ⁊ agros igni. vxores ⁊ filias lupanari. ſua ⁊ liberoꝝ capita
hoſtili ferro ꝯmittere. q̄cunq; tandeꝫ mō ad hoſtes vngaria defecit. ſiue ytaliam
ſiue germaniaꝫ pcurrere ac pdari voluerit in vtrancq; terram patenti porta adi-
tum hꝫ. Murus v̄o vngaria eſt ⁊ antemurale fortiſſimū. ſiue clipe⁹ nr̄e religio-
nis. ſub q̄ longe iam em̄ ptecti ſum⁹. At h̄ nunc clipe⁹ nobis ſubtrahit. Murus
v̄o bombardis arietibus ⁊ quatit ⁊ nos de remedio aīa nulla remordet. O ingra
titudinem nr̄aꝫ quam nūc vicem defenſorib⁹ nr̄is reddim⁹ vngaris. O ſtulticiā
ppli xp̄iani. o cecitatem atq; amentiam ab externis inuadimur hoſtib⁹. ⁊ nos in ci
ues arma ꝯuertim⁹. Sꝫ digne patimur p nr̄is iniq̄tatib⁹. Nulla intra nos ꝯcor
dia. nulla obediētia eſt. neq; ſpūali neq; tpali parem⁹ capiti. Iacet ſpreta religio
iuſticie. Nullus honos. fides pene incognita. ſ; rex q̄ſq; ſibi aut pontifex eſſe vi-
det quot capita tot ſnie. Scindit in certum ſtudia in cōtraria vulg⁹. Illic germa
niam mille ꝯturbant lites int gallliam ⁊ angliam vet⁹ odium viret. Hyſpanie re
ges imutat ambitio. ytaliam magno labore pacatam. Nou⁹ iam turbo ꝯcutit.
Noua exurūt apud ſenas incendia. q̄d ſperem⁹ his morib⁹ pcuratores macho-
meti ſum⁹. nam ipi patefacim⁹ hoſti. ⁊ terga nudam⁹ q̄ feriat. q̄d tanta int nos ē
inuidia ⁊ maliuolētie peſt. tantum venenuꝫ tanta rabies vt videre videat ꝯplu
res nr̄e religionis hoies huire thurc malle. q̄z xp̄ianum ferre aliquem pͥncipem.
tot demū ſunt in xp̄iano pplo vectigalia. tot pecuniaꝝ extorſiones. tot rapine tot
pͥncipum ne dictaꝫ tyrānoꝝ nr̄oꝝ in ſubditos ꝯtumelie. vt magnope verear. ne
veniente thurco ⁊ onera relaxanti. Plebes nr̄e libēti aīo celſa ſubmittant. maxi
me v̄o ſi vt eſt callidus hoſtis libertatē de fide fecit. Sꝫ o xp̄ianum pplm̄. o plebē
electam. o vineam dn̄i ſabaoth. o xp̄i hereditatē. o teſtamentū. o regnū dei q̄ nūc
redacta es xp̄iana ſocietas. ex q̄tuor patriarchalib⁹ eccleſijs xp̄iana ſb̄nixa fides
in orbem vniuerſum palmites extendit. maiores nr̄i duas p ignauiam ⁊ ſecordi
am cū iheroſolimitana ſede turpit ꝑdiderunt nos terciam. ⁊ illam q̄dem. q̄ poſt
romaꝫ ſcd̄a fuit. in q̄ tot nobiliſſimi impatores tot ſancti pontifices claruerunt
tot generalia ꝯcilia celebrata. tot ſacri canōes editi. tot ſacratiſſime leges pmul-

gate sunt nō minori damno. maiori tū desidia prsus amisim⁹. Euangelium salua
toris qd in omnem terram intonuit. sola iaȝ audit europa. nec ipā qdem omnis
In occidenti saracenis pmimur. Septentrionis magnam ptem ceca gentilitas
inuasit. ex oriente q̄ grecia ptendit thurci nos pepulere. qpe est nisi vigilam⁹ ni-
si psurgim⁹. Nisi de⁹ adiuuat nisi tua sanctitas vt tempet animose occurrat vt ꝛ
hūc tuum thronum. ꝛ qcqd restat xpiani nois machomet⁹ occupat q̄ iam sine re
sistentia terre dn̄s ac maris esse videt̄. Aduersus hanc pestiferam bestiam ꝛ ad-
uersus hec mala conatus est impator. vt nosti remedia pq̄rere. sunt pcepta. sunt
eius vt añ dixi psilia. nō pposito cadit. neqȝ animo deficit. decept⁹ est nō defatiga
tus. Hac vō successit alia aggredieẗ via. qcunqȝ sibi vt impatori romanoꝝ vt ad
uocato eccl'ie. vt ptectori fidei orthodoxe. vt austrie duci. vt religioso pncipi vt
homini xpiano incumbere videnẗ. pcuranda religione minime postergabit. Sȝ
qm̄ ppulsare thurcos. ꝛ illatam xpiane plebi ptumeliaȝ vlcisci oino opus est om
nium fidelium magnoqȝ sumptu ꝛ magnis virib⁹ indiget. Supplex orat tuā bea
titudinem cesar que xpi vicarium gerit. vt anteq̄ȝ hostis appropinquet magl' vna
secum ad ea intendas aim. p q̄ xpiane potentat⁹ int̄ se pacem tenētes. aduersus
infideles arma puertant. ꝛ pmunem hostem ex europa deturbēt. Quod, licet dif
ficile videaẗ hac infelici tempestate nr̄a in q̄ tantope diuisi sumus nihil est tn̄ qd
diligentis hominis studium nō pficiat. Vigilanti. instanti. vrgenti. p voto cun-
cta succedūt labor improb⁹ omnia vincit. Incidisti beatissime pr̄ in hec luctuosa
ꝛ vt ita dixerim fastidiosa tempora. q̄ fidem catholicam pene pcussam. ꝛ vndiqȝ
laniatam xpianam plebem ondūt. Tu ne cede malis. s̄ p audentior ito. q̄ diffi-
cili⁹ eo pclarius ages. nō est impossibile si mihi credis pstantinopolim. totamqȝ
greciam de manibus thurcoꝝ eripe. si mō his itinerib⁹ incedam⁹. q̄ sunt aptissi-
ma. neqȝ mare neqȝ terra xpiane potētie thurci sunt pares ꝛ homib⁹ ꝛ eq̄s ꝛ na-
uib⁹ ꝛ currib⁹ ꝛ q̄buslibet armis ꝛ rei militaris picia supiores sum⁹ ꝛ auro. Qꝫ si
armeẗ xpianū robur fugient hostes sicut stipula a facie venti. Sarmaciaqȝ nr̄is
relinqnt spolia sine vulnere ꝛ sanguine. Mira res neqȝ facultas nob deest. q̄ pos
sum⁹ thurcos exterminare. neqȝ voluntas. Nam virib⁹ multo q̄ȝ illi pstam⁹. ꝛ ne-
mo est xpiano noīe insignitus q̄ nolit pire thurcos. Quid igiẗ obstat. cur stam⁹.
cur nō exurgim⁹. cur nō defendim⁹ plebem nr̄am. cur nō ppulsam⁹ iniuriam. Sȝ
vnum nobis de istis vnum inq̄rendū est. q̄ habito facile terrebim⁹ ꝛ psternem⁹
hostem. Hoc vnum est ordo sine q̄ nihil est qd valeat rite explicare. Ordine care
m⁹ beatissime pr̄. ꝛ mō at nunc tua inẗest. ꝛ nr̄i cesaris. ꝛ adherere reb⁹ agendis.
Nisi em̄ vos duo luminaria magna. Vos pmi orbis capita. vos sal terre ꝛ mūdi
psules ordinem ponitis q̄ xpiane vires in hoc op⁹ vniant̄. nō est q̄ȝ vel nos spe-
m⁹ vel thurci timeāt xpianum pflari exercitum. Age igiẗ summe pōtifex. fortem
sume animum. erige nobilissimam mētem. laudatissimū illud in omni gente vul-
gatum. qd in assumptōne tua votum emisisti añ oculos sp habeto. Intelligis q̄ȝ
cesar pmittit clarissimum illum aragonie regem potentia ꝛ sapientia incōpabi-
lem in hoc opus valentissimum habes philippo duci burgundie nobilissimo ꝛ pi
issimo maximis reb⁹ pparando. nihil magis cordi est q̄ȝ pugnare in thurcos. Hun-
gari auxilia expectant. belli fortunam sub tuo vexillo iteꝝ experituri in germania
multi sunt pncipes q̄ corpa sua aduersus hos hostes deuouere. Carolus rex frā
coꝝ ꝛ re ꝛ noie xpianissim⁹. suoꝝ pgenitoꝝ vestigia n̄ deseret. q̄ꝝ fortia facta om
nis decantat eccl'ia. ne q̄qȝ fortes vt opinor angloꝝ man⁹ deerunt. Castellanis ꝛ
portigalensib⁹ reꝝ gestaꝝ gloria clarissimis innatum est p fide certare. Volūta-
rij sunt ꝛ pmpti omnes ipsi p xpi fide arma suscipe. s̄ omnes in te oculos dirext
re. omēs ex te modū atqȝ ordinē expectāt. Exurge igiẗ api eccl'ie thezauꝝ. api celi
portas pmitte dignam labore mercedē. Effunde largiẗ spūalia dona in xpi mili-
tes mitte oparios in messē dn̄o ditissimā, metēt. Hoc tuuȝ est opus. h̄ est in q̄ deo
possis ꝛ hoibus pplacere. Scio multos tibi deberi titulos postq̄ȝ celū poiciẗ. s̄

matu xpiashu·

nullius illustrior sacrofago tuo inscribi poterit. q̄ si ꝑdite sub ꝑdecessore tuo cō stantinopolis recuperatorum ⁊ vltor cōis in vrie vociter. Atꝫ vt apte dicam qđ sentio. Hec certissima via est ꝑ quam xp̄iani reges ⁊ fideles cūcte natōes. tibi vt xp̄i vicario ceruices suas libent̄ inflectāt. si defensionem fidei nr̄e fortit̄ ⁊ magnifice suscipias ⁊ queādmodum fouendo ytaliam pacem iuuādo ⁊ sapientissimos legatos designando spē dedisti exterminādum thurcorum sedem ⁊ impiam gētem totꝭ conatib⁹ erect⁹ atꝫ intent⁹ eē videare. Plera𝔮ꝫ alia ad rem hāc ydonea semotꝭ arbitris. cum tue pietati videbit̄ lati⁹ exponem⁹.

Oratio enee coram sanctissimo ⁊ senatu cardinalium impatore coronato p̄nte ⁊ eius noīe ad passagiū inducendū. **CCCCXIIII.**

Moyses vir dei beatissime pr̄ maxime pontifex cum sibi successorem ordinaret iosue filium. Nū diuam vocem ad se dicentem audiuit. ꝑ hoc si qđ agēdum erit. Eleazar sacerdos ꝯsulet dn̄m. ad v̄bum ei⁹ egredit̄ ⁊ ingredit̄ ipse. ⁊ omnes filij israhel cum eo ⁊ cetera multitudo. q̄bus verbis nō populi solum ꝫ reges ⁊ p̄ncipes mouent̄. magnis in rebus summi sacerdotis ꝯsilium q̄rere ⁊ imperium sequi. Quod postmodum ⁊ in nouo testamento ac in tempe gr̄e multis exemplis ⁊ autoritatib⁹ est firmatum. Sicut ⁊ ꝯstantini magni ⁊ theodosij ⁊ iustiniani ⁊ aliorum xp̄ianorum cesarum gesta testant̄. Eam ob cāꝫ cupidus atꝫ auidissim⁹ cesar dn̄⁹ Fridericꝰ roman⁹ impator august⁹ filius tuus obseq̄ntissim⁹. suo tempe aduersus impios machometi cultores generale passagium fieret. atꝫ in illud suum studium suas𝔮ꝫ curas oēs ꝯuertere. te ꝑus magni dei vicarium. xp̄iane plebis sacratum religionis magnū caput ꝑfectum ducē. optimum rectorem veracem mgr̄m. ꝯsulēdum. audiēdum ⁊ seq̄ndum censuit. Cui⁹ ꝓuidentiam nr̄e autoritas mouere ptās implere pōt. q̄d sit agendum. Uenit igit̄ hodie ad te. tuum𝔮ꝫ sacratissimum senatum cesar sup vniuersali passagio. cum tua beatitudine locutur⁹. Coronat⁹ em̄ iam triplici corona. eius𝔮ꝫ regni tua beneficētia rex ꝯfirmat⁹ cui⁹ potentiam daniel ferro ꝯpauit. cui⁹ limites solus claudit occean⁹ cui⁹ fundator romulus. ꝯfirmator iuli⁹. amplificator august⁹. Approbator dn̄s ih̄us fuit. cui⁹ autoritas in terris nisi tue cedit nulli. Cui⁹ officium est ꝑcere subiectis. ⁊ debellare supbos. Quid aliud cogit q̄ passagiū. ꝑ qđ ⁊ xp̄iani fortiores. ⁊ inimici xp̄i. nominis credunt̄ imbecilliores. Princeps inquam sapiens. que sunt digna p̄ncipi cogitabit. Reges apud medos vt herodot⁹ inq̄t apud omnes vt cicero sensit iusticie fruēde cā creati sunt. velut iniuriarum ꝓpulsores. q̄ si platū auscultare volunt ceteris𝔮ꝫ p̄bis recta mouētib⁹ obedire. Procuratōne reipubli. nō ad suam ꝫ ad eorum q̄ sibi ꝯmissi sunt vtilitatem gerere dicunt̄. atꝫ h̄ est q̄ de passagio cesarem ⁊ solicitum ⁊ anxiū fecit. sup q̄ re dictur⁹ eo q̄ mihi sua maiestas impat orōem meam in tres ptes diuidam. In p̄ma dicens q̄d sit passagium qđ querit̄ In sc̄da cur petat̄. In tercia facile ne passagiū fructuosum sit futurum. q̄b⁹ in reb⁹ si longior fuerim cum rerum magnitudini v̄ba compant̄ sic fortasse breuior videbitur. ero tn̄ reuera breuis qm̄ empedocle teste sola breuitas ꝯmendat indoctos. ꝫ iam p̄mum absoluamus. passagij vocabulo nihil aliud designam⁹ qm̄ expeditōꝫ militarē numerosissimam aduersus infideles ꝑ xp̄ianos indictā. quā si ꝯsequūt̄ cruce signati. plenariā pctōrum oim remissiōꝫ merent̄. Appellat̄ q̄ passagiū h̄mone ytalico q̄si trāsit⁹. Nam sicut aues q̄dam gregatim certꝭ anni tp̄ib⁹ de regione in regionem trāseunt. dicūt̄ q̄ꝫ passagiū facere. ⁊ xp̄iani nōnunq̄ sumptꝭ armis turmatim incedētes. atꝫ in hostes fidei ex aplice sedis iussu ꝓsiliētes. ⁊ visi ⁊ dei dicti sunt passagium habuisse. Ne𝔮ꝫ verum passagium videri pōt. nisi multorum fiūt populorum. q̄ migrare magis nouas sedes quesituri q̄ bellaturi videant̄. Sicut cymberorum in ytalia inundatio ac gothorum ⁊ hunorum excursio. habem⁹ q̄d sit passagiū Nūc cur petat̄ exponamus. Tria sunt que cesarem passagij cupidum reddāt. Commiseratio. vtilitas. ate𝔮ꝫ honestas rei. Unde v̄o ꝯmiseratio ꝓdeat. paucis (aduerte) docebo. Quis infirmatur inquit aplus ⁊ ego non infirmor. Qui vidit

afflictos ⁊ non affligit̃.cuius pectus adeo durꝝ est.vt dolentibus non ꝯdoleat.ge
mentibus non ꝯgemat.Tristantibus non ꝯtristet̃.Cesar q̇dem postq̃ discretio
nis attigit annos.cepitq̧ noscere nr̃e fidei sacram.mox religionis induit zelum.
cepitq̧ rebus omnibus diuini cultus augmentum preponere. qđ sibi ⁊ sue natu
re bonitas ⁊ nobilitas sanguinis suadebat.Nam domus austrie ꝑnceps int̃ q̃s
plures ac reges ac impatores floruerunt.tunc sibi ꝓspere succedere sperauerũt.
cum diuino nomini bene ⁊ ꝯstanter famulati fuissent.Quoꝝ vestigia fridericus
secut⁹ defunctis ꝑentib⁹ q̃primum tutelam exiuit.vt locum videret in q̊ nr̃a re-
demptio celebrata est.adhuc adolescens transmare nauigauit.ꝯterit q̧ pelagus
digitis aspexit locum vbi natus saluator nr̃ xp̃c.Ubi positus in ꝑsepio.vbi ꝑn̄ta
tus in templo.vbi baptizat⁹.vbi temptat⁹.vbi p̄dicauit.vbi lazaꝝ suscitauit.vbi
cenauit.vbi capt⁹. vbi derisus.vbi iudicat⁹.vbi crucifixus.vbi sepultus est.⁊ vñ
ascendit in celum.Quid multa dicam osculatus est cesar terram vbi fuerunt pe-
des eius q̇ nos redemit. ẜ q̊ tunc animo fuisse arbitraris cum spurcidos illic sa-
racenos immũdos horridosq̧ dñari videret.sanctissima loca possidentes.q̊d ali-
ud dicere poterat nisi ꝓpheticum illud.Deus venerũt gẽtes in hereditatem tu-
am. Polluerũt templum sanctum tuum posuerũt ih̄r̄l̄m in pomoꝝ custodiam
Et iteꝝ.Quõ sedet sola ciuitas plena ꝓp̄lo facta est vidua domina gentium.ꝑ̊n-
ceps ꝓuinciaꝝ est sub tributo.proch q̃tum vrgebat angebatq̧ cesarem ciuita-
tis h⁹ oppressio.⁊ illoꝝ q̇ sunt trans mare xp̃ianoꝝ ꝯculcatio.Sꝫ q̊d grecia lr̃aꝝ
mater.Inuentrix legum.cultrix moꝝ.⁊ oĩm artium bonaꝝ mg̃ra. quem non mi
seret gentis illi⁹ afflicte oppresse pessundate. cui⁹ impium nõ sub alexandro ma-
cedone solum suisq̧ successoribus. Sꝫ sub atheniensib⁹ thebanis ac lacedemo-
niensibus olim florentissimum.⁊ potentissimum fuit. Nũc vbilibet effeminatis
thurcis ẜuire coacta est.q̊d regnum illud vngarie nobilissimum.terra antiq̄.po-
tens armis.atꝫ vbera plebe.Heu q̃nta passi sunt vngari dieb⁹ nr̃is.q̇ dum nr̃m
ẜuant sanguinem. fudunt suum q̊ꝝ pectora nr̃i sunt muri obligamur recte om-
nes xp̃iani vngarice genti q̇ ꝑ nobis mortificant̃ tota die.⁊ facti sunt sicut ouis
occisionis.Et cum ꝑn̄tem illoꝝ regem pueꝝ pupillum.orphanum.ladislaum no
bilissimum.⁊ regum ⁊ impatoꝝ ꝓlem. q̇ suo regno suisq̧ subditis.auxilium nunc
tam sanctitatem tuã q̃ cesaream.sue p̄ces sue lacrime moueãt.nam illi genti po
stulat auxilium.q̇ toto xp̃iano ꝓp̄lo affert p̄sidium. accidit vt aliaꝝ calamitas ꝓ-
uinciaꝝ massagete ⁊ scitaꝝ q̃plures ꝓp̄li liuoniam vexant. Mauri ṽo paruum
hyspanoꝝ occupant regnũ.siliciam iam miari⁹ in siluas ciprum rethum cretbuꝫ.
siciliãq̧re ⁊ ipi ytalie littora barbaroꝝ sepe classes inuadũt aspnantq̧ xp̃ianos.
O nr̃am maximam negligentiam.o tp̄a.o mores. Dum gentiles fuerũt cesares
ydoloꝝ cultores augebat̃ indies credẽtium numer⁹. Nũc cum xp̃iani sunt reges
impatores duces minuit̃ cultus xp̃i.q̇ totum fere orbem ꝯpleuerat.in angulum
europe deductus est Affricam ⁊ asiam amisim⁹.Europa q̊ꝫ ꝯculcauit cur hoc re
friguit ardor.tepuit charitas.Prochdolor maior est saracenoꝝ ardor in sua ꝑfi-
dia q̃ noster in fide zelus.Cernim⁹ xp̃ianoꝝ iniurias ⁊ tacemus.Opprimit̃ iugu
lat̃ nr̃a religio.⁊ auertim⁹ oculos.ẜ alius ẽ cesaris anim⁹. aliãq̧ arbitrat̃ tuam
esse mẽtem. nam q̇ nõ defendit opp̄ssos.aut amicos. aut patriam deseret qđ ne
tibi neue sibi q̊spiam imputet passagium expedit in q̊ magnam vtilitatem eẽ in-
telligit subuenire laborib⁹.Ungaros liberare.grecos a ẜuitute ꝓpagare.diuinuꝫ
cultum sanctam terram.ex manib⁹ impuroꝝ vendicare. Monstꝝq̧ illud ⁊ ab-
hominabile ydolum machometi exẽminare.Uñ placentes imarcessibilẽ celestis
regni coronã adipiscant̃.En magnaꝫ vtilitatem.ẜ nõ est vera vtilitas honestat̃
Maiores nr̃i iustum bellum gerere honestam rem censebant. Erat aũt belli eq̄-
tas sanctissimi senatus ꝑ iure descripta denũciata q̇ bella indicta iusta putabãt.
In q̊bus q̇ viriliť pugnassent.nõ viuentes solum.ẜ occumbentes q̇ honore di-
gnos gloriososq̧ iudicabãt. Quid ď hoc bello dicem⁹ qđ ñ terren⁹ homo. ẜ di-

nimꝰ impator indicat. In q̄ n̄ impꝑij ſ͂ diuini cultꝰ ꝓpagatio q̄rit. In q̄ fides catholica defendit: ⁊ honor ſaluatoris nr̄i: q̄ cū in forma dei eēt nō rapinā arbitratꝰ ē eē ſe eq̄lē deo ſ͂ formā ſerui accipiēs: ſeipm̄ exinaniuit factꝰ obediēs vſq̄ ad mortē mortē aūt crucis: vt nos de dyabolica ſ͂uitute redimeret: ⁊ tumet aduerſus eos machomet inflat: cornua erigit ⁊ nos q̄eſcimꝰ. An nō arma ꝓ xp̄o ſumemꝰ: q̄ ꝓ nobis ſūpſit hūanitatē. Maxia eēt igratitudo nr̄a: ſi nō ad incertā mortē ꝓ xp̄o iremꝰ q̄ certā ꝓ nobis tulit: ſi nō illi vitā offeremꝰ a q̄ ſuſcepimꝰ. En bellū honeſtiſſimū in quo patris in q̄ dn̄i: in quo magni dei cāz tuemur. In q̄ q̄ vitā tpalē amittit acq̄rit eternā ⁊ famā clari nōis adipiſcit̄ ſempit̄naȝ. Quid plura tm̄ obeſtis: vt nō ſit glorioſuȝ pugnare ꝓ fide vt infame fedūq̄ ſit nō pugnare: qn̄ neceſſitas vrget ſicut iā craſſantibꝰ vndiq̄ in frēs nr̄os ſaracenos: ⁊ nomē xp̄i magna crudelitate atq̄ imanitate ꝑſequētibꝰ. Et tātū de ſecūda ꝑte dictū in qua cur paſſagiū peteret̄ mōſtrādū fuit. Superit nūc de poſſibilitate cōgregādi paſſagium deq̄ ſpe fructus dicere plurimi ſūt beatiſſime pater: qui cū nominari paſſagium audiūt. Ecce vetus ſomnū iniquū: vetus deliramentū: inanes fabulas. Verū vrbanus anteceſſor tuus cū vexaret̄ a paganis orīētalis eccl̄ia. Saraceni q̄ thilum cōculcarēt: motus allexij q̄ cōſtantinopolim tenebat ⁊ alioꝝ xp̄ianoꝝ q̄ ſub tributo thurcoꝝ vitā egebāt ꝑcibꝰ igni ⁊ laborioſo itinere in galliā ꝓfectꝰ maximū exercitū cōgregauit. Atq̄ hoīm tricēta milia vt etto friſingen̄. ſcribit non futilis auctor in greciā aſiā ſyriāq̄ trāſmiſit: q̄bꝰ mille ſaracenoꝝ vires obſiſtere valuerūt qn̄ ⁊ antiochiā expugnauerūt ⁊ hieroſolymā obtinuerūt. Unde adhuc vrbanus q̄ cōuocauit paſſagiū ⁊ gotfridi q̄ induxit illuſtre nomē hr̄. Sȝ penſemꝰ hodie ſpes bona poſſit hr̄i paſſagij: qn̄ nemo ſciēs impoſſibilia tēptat. Neq̄ aggredit̄ q̄ſq̄ qd̄ aſſeq̄ deſperat. Magnū facinꝰ ſpes nutrit. Quid hic rn̄demꝰ duo cōſiderāda ſūt vnū an xp̄iani facile poſſint i paſſagiū trahi. Alteꝝ an inchoato paſſagio ſpes ſit magna vincēdi. Nā q̄uis oim belloꝝ dubiꝰ ſit exitꝰ. Nūq̄ tn̄ cōmittendū ē bellū ſine ſpe q̄dā ⁊ argumēto victorie. Ne (ſicut octauianꝰ ceſar ꝓuerbiū habuit) aureo piſcari hamo videamur. i q̄ maior dāni q̄ȝ lucri rō poſſit hr̄i difficile ſ͂ pmū videt̄ xp̄ianos q̄ int̄ ſe ſūt diſcordes: aptiſq̄ fragrāt odijs in vnaȝ paſſagij ſūmā ducere. Sȝ q̄d multi obſtare putāt paſſagio ſapia ceſaris cōducē indicat: Omninoq̄ ſi pax xp̄ianos haberet: incaſſuȝ q̄etos ꝑncipes atq̄ torpentes populos excitaremꝰ. Neq̄ vtiles bello manꝰ inuenirent̄ timerēt mortes ferrū: neq̄ ſignū neq̄ tubā ferre poſſent. Nūc ṽo excitata bellis ꝑp̄lo vltro ſeſe offerrent: facilꝰ ex bello vocat̄ bellū q̄ȝ ex ocio miles. Bonū ē viro ſicut ꝓpheta teſtat̄ cū portauerit iugū ab adoleſcētia ſua. q̄s xp̄ianoꝝ eſt poſtq̄ȝ pugnare oȝ q̄ n̄ potiꝰ i thurcos q̄ȝ i xp̄ianos ſtringē gladiū velit. Placebit oibꝰ arma i ſaracenos vertē patriā vt q̄etā relinquūt. Et fortaſſe vnica paradi xp̄ianos via ē ꝯuocatio paſſagij. Marciales cm̄ ⁊ feroces europe ꝑp̄li neſciētes q̄eſcē: niſi aduerſus exteros ꝑlient̄: in ſe manꝰ vertūt. Qua rōne ductꝰ oli catho excidi carthaginē diſſuadebat ne pacē hn̄tes i circuitu romāi i ſeſe ruerēt. Sicut ⁊ reges iſrl̄ vict̄ hoſtibꝰ mutuis recidē vulneribꝰ. Iā pacē ſ͂ vt habeāt xp̄iani: bellū i dexterꝭ ē trāſferēdū. Ad quā rē neq̄ germanoꝝ illuſtrꝭ aīmꝰ. Nec cor nobile gallice gēt̄. neq̄ mēs ſublimis hiſpanoꝝ: neq̄ honeſti cupidꝰ italoꝝ deerit ſp̄us. Oēs qd̄ tua iubet ſcītas: ꝯſtanti aīo exequēt̄. Quis dubitat fieri paſſagiū qd̄ romāi pōtificꝭ autoritate decretū ⁊ impatoris mādato fuerit ꝯuocatū: videor vidē rē ꝑfectā. Nec me dubiū hȝ vlluȝ Si tu ṽbū apponis: ceſar adijcit manū. Nā ſi q̄s obedire neglexēit vl̄ tuis iuſſibꝰ vl̄ ceſarꝭ impio ꝯpellet̄. Sȝ dicit fortaſſe q̄ſpiā ꝙ bracciꝰ q̄uis hoſtis eccl̄ie aliqn̄ tn̄ vir ſenſatꝰ frequēti ſ͂mone vſurpare ſolebat: tribꝰ potētiſſime rebꝰ bellū idigē. Et hoꝝ triū vnū eē pecuniā. Ubi ſ͂ corrodemꝰ auꝝ ad tātū ⁊ tālōginquū bellū neceſſariū ſūt: ⁊ modi i ꝓmpto huiꝰ iueniemꝰ argētū q̄s vulgare nō expedit. Illd̄ dicere poſſuȝ. Ciuitates q̄ ob eā cām bellū ſuſcipiūt: vt ſine minis i pace viuūt: libēter paſſagij ꝯtribuāt curas vt pacē nihil inſidiarꝫ hn̄tē ꝯſeq̄ poſſūt: nō erit diffi-

cile cõuocare passagiũ. Nec rursus spes magna victorie deerit. Nouit maiestas imꝑatoria thurcoꝝ assirioꝝ egyptiorũqꝫ gẽtẽ: imbecilles inermes effeminati sũt Neqꝫ aio neqꝫ consilio marciales saumacida erũt spolia sine sudore ⁊ sanguine. Quis trũcatos mitratosqꝫ thurcos: aut brachatos timeat egyptiacos. q̊s rabsaces ad ezechiã regẽ loquẽs bacculo arũdineo cõfracto cõꝑauit. Qꝫ si aliqñ nr̃i exercitꝰ victi ab eis sũt: neqꝫ viribꝰ neqꝫ re militaris peritie: ſ innumerositati hostiuꝫ ascribẽdũ est. Qm̃ si xp̃ianoꝝ copie tot fuerũt vt opprimi tot sarracenoꝝ multitudinẽ nequeãt. ⁊ ꝙ passagij nomẽ exposcit: certa nihilominꝰ in manibꝰ erit victoria sicut prisca exẽpla nos instruũt. Iuuabũt ⁊ diuisiones eoꝝ ⁊ odia q̄ in tartaris hñt assidua certamina. Iuuabit ⁊ gentꝫ illiꝰ desperatio. Nã ⁊ machometũ cui maxime credũt sectã suã in octigentos vsqꝫ annos augẽdã. Exinde diminuẽdã asserũt ꝓphasse q̄ sub eraclio cesare malignari accepit. postqꝫ supputant̃ ãni. xl. ⁊ octigẽti: ⁊ ħ thurcos admodũ territat: xp̃ianos eleuat. Nã etsi falsus ꝓpħa machõetus ẽ: nõ est tñ falsũ vaticiniũ estimãdũ: qꝺ ieremie sacris ꝟmonibꝰ cõsonũ eẽ videmꝰ: dũ q̄nq̄gesimũ ca. libri sui q̄ tuã scitatẽ ac cesarẽ hortatꝰ. Nolite tacẽ sup iniq̄tates eiꝰ qm̃ tẽpus vltionis ẽ dñmodo vicissitudinẽ ip̃e retribuet ei. Possem ad hãc tñ plura deducẽ: ſ neqꝫ doctissimis tuis auribꝰ neqꝫ reuerẽdissimis sapiẽtissimisqꝫ p̄ribꝰ q̄ assidẽt danda sũt verba: satis ẽ nobis absoluisse ea q̄ ꝓmisimus ea q̄ cesaria dignitas dicturũ me voluit. Intelligis xp̃i desideriũ suũ integrũ ꝓpositũ cesaris mentẽ intueris: totũ tñ ⁊ ꝯsilio ⁊ iudicio tuo relinquit̃. Cesar cũ esset hac vice apud tuã btitudinẽ noluit hãc rẽ intactã relinq̄re: q̄ sibi ab ineũte adolescẽtia sp̄ cordi fuit: Alˀs aũt cõciliũ generale petiuisset aut informationẽ decreta aut aliud q̄spiã cesari suscepta ex tua sacra manu imꝑiali corona, nihil antiquiꝰ visum ẽ q̄ꝫ de passagio tecũ agẽ. Qꝺ si fortasse ꝑma frõte arduũ videat̃. Nihil tñ ẽ tã difficile qꝺ q̄redo nõ fiat facile virtus circa difficile opat̃. Asperis in rebꝰ ⁊ virnoscit̃ ⁊ glĩa q̄rit̃. q̄ magno aio ⁊ fortit̃ ⁊ excellent̃qꝫ gerunt̃. Nescio quõ pleniori bucca laudare solemꝰ: clari ⁊ illustres sũt tituli tui beatissime p̄sul q̄ vnionẽ fecerit Iubileũ indulseris cesarẽ coronaueris. Passagij tñ titulꝰ ⁊ dignior ⁊ diuturnior oibus erit. quẽ ne successori relinq̄s: ⁊ cesarea sublimitas suadet ⁊ ois xp̃ianitas orat ⁊ tibi coronato cesare ꝙuis multa incũbãt nihil tñ est de quo vel vtiliꝰ agere: vel gloriosiꝰ q̄ꝫ de passagio.

Gregorius heymburg denunciatur excommunicatus.

Epistola. CCCCXV.

Pius papa. ij. Dilectis filijs burgimagistris ⁊ ꝯsolatui oppidi nuremberg S. ⁊ a. b. Saluator humani generis in hũc veniẽs mũdũ: vt ex mortalibꝰ genitꝰ: dei filios ⁊ sibip̄i in sũmi patris sui regno coheredes efficeret. Vnũ ex oibꝰ fidelibꝰ in eũ credẽtibꝰ regnũ ꝯstituit idqꝫ vnã ip̄iꝰ eccl̃iaꝫ nũcupauit. cuiꝰ ipse caput eẽt ⁊ regnator sempiternꝰ. Visibilẽ ꝟo humanis oculis p̄ntiã sui ꝑ admirabilẽ ad patrẽ oipotentẽ ascensuꝫ: mũdo subtracturus petrũ aplõꝝ p̄ncipeꝫ eiusqꝫ legitimos successores vicarios sibi cũ plenitudine p̄tãtis ad ꝓprie gubernatione eccl̃ie substituit tribuẽs oimodã ꝑ tꝑalẽ successionẽ vicarijs ipsis i terris ac in celis oia ligãdi soluẽdiqꝫ. Precipiẽsqꝫ districte ip̄os audiri: ⁊ in eoꝝ iussionibꝰ ꝑmõstrari. Qꝫ si q̄ trãsgressores veneno imbuti eos nõ audirẽt: hm̃oi oẽs ꝓ exclusis a suo regno eiectisqꝫ a sancta eccl̃ia int̃ ethnicos ⁊ publicanos. cũ ꝑditionis ⁊ mortis filijs voluit cõputari. Cũ eñ nullũ regnũ vtˀ ipius dñi nr̃i ꝟbis didicimus in se diuisum stare possit. quo nã mõ sacrosanctũ stabit eccl̃ie regnuꝫ: si illi qui xp̃i supremi regis vicario parere cõtẽnũt: de regni nõ valeãt sorte depelli. Aduersus hoc inquassabile fundamentũ ⁊ eccl̃ie firmã petrã heresis quedã a paruo tꝑe citra sensum visa suboriri pullulauit: que sub ouiũ vestibꝰ lupos rapaces intrinsecꝰ celãs sub appellationis sp̄e eccl̃ie satagit vnitatẽ cõuellere. Nã si qua xp̃i vnicus vicarius canonibꝰ sacris etiã ⁊ iuriscripto inherẽdo decreuit statuitqꝫ ⁊ ꝟuari vt dignũ est: ꝑcepit calũniatores maliuoli ⁊ ꝑuersi subterfugere iusticiã p̄sumentes

ꝑ ludibria friuolarū appellationū ad futurū cōsiliū: ceu ad id ꝙ nusq̄ꝫ ē. ac supra xp̄i vicariū esse aut reperiri nequit. obedientiā q̄ est de necessitate ecclesie ⁊ salutē vniuersoꝝ improbe declināt ac temere. Hāc igit̄ dyabolico spū ⁊ instructu noui tatē exortā cōsiderātes: in totiꝰ ecclesie catholice nō tm̄ eneruationē ẜ euersionē in mōtuano cōuētu sepe ⁊ multūue discussaꝫ de venerabiliū fratꝝ nr̄oꝝ sancte ro mane ecclesie cardinaliū pluriūq̄ꝫ alioꝝ p̄sulū ⁊ peritoꝝ q̄ aderāt: maturo ꝯsilio ⁊ ꝯsensu illiusmodi appellationes dānauimꝰ. Atq̄ꝫ ita appellātes. Notariosq̄ꝫ ac testes ⁊ adherētes oēs excōicauimꝰ: leseq̄ꝫ maiestatis heresis crimīa ⁊ penes eo ipso illos diffiniuimꝰ incidisse: ꝑut in aplicis lr̄is supinde cōfectis pleniꝰ cōtinet̄ Ceterū his oibus nō obstātibꝰ q̄dē ex patre dyabolo mēdacioꝝ artifice natꝰ gre goriꝰ de heymbur noīe: auaritie ꝯtaminatꝰ illuuie ⁊ supatus ardoribꝰ q̄ est huitus idoloꝝ. De mēse augusti ꝓxie p̄terito a nr̄a solēni declaratoria snīa qua senis ex istētes: impiū sigismūdū ex p̄ncipibꝰ austrie obnotoriū sacrilegiū ꝓpter hostilē ꝑ secutionē in ꝑsonā dilecti filij nr̄i nicolai. tt. S. pe. ad vincula sancte rōane ecclie p̄sbyteri cardinalis ⁊ epi brixineñ. ⁊ rapinā bonoꝝ ecclie illiꝰ ꝑpetratū: iurisscri pti penas declarauimꝰ incurrisse a nobis ad futurū cōciliū improbā nefariā teme rariā seditiosam deniq̄ꝫ appellationē dictauit. Et illiꝰ interpositionis ꝑ dictū sigi smūdū facte: ipse dictator in originali instr̄o florētie ad valuas ecclie affixo testis inscribit̄. Q̄d q̄r loquat̄ ille p̄sūptuosus ⁊ p̄ceps mendax atq̄ꝫ turbulētꝰ temera riꝰ ob istud faciñꝰ excōicatꝰ existit: criminaq̄ꝫ ⁊ penas incidit lese maiestatis atq̄ꝫ heresis adeo vt vltra execrationē honore oī ⁊ bonis iure sit priuatꝰ. Deuotiones vr̄as in dn̄o req̄rētes admonemꝰ: hmōi pestiferū hoiem ꝓ tali excōicato habeat̄ ⁊ priuato a vestrisq̄ꝫ ciuibꝰ oibꝰ haberi mādet̄. Ipmq̄ꝫ nō solū vitet̄: ẜ ꝓcul eñcia tis ab oppido ⁊ dn̄io vr̄o ⁊ bona q̄cūq̄ꝫ hꝫ apud vos tā mobilia q̄ꝫ imobilia fisco vr̄o applicetis ⁊ alia oia faciat̄ q̄ ꝯ hereticos de iure canonico fieri mādant̄. In q̄ vos nobis oñdet̄ exhibebitisq̄ꝫ catholicos sicut plene ꝯfidimꝰ ⁊ deo gratos ciues in talē ꝑniciosuꝫ ecclie xp̄i ꝑsecutorē vos fideles ⁊ sancte romane ecclie obedien tes oñdēdo. Nobisq̄ꝫ in h̄ eo magis deuotiones cōplacebūt: quāto scimꝰ plimuꝫ eē deo charū: ⁊ ecclesie sue parētele ac i primis necessariū ꝙ ꝓfugus iste pestiferq̄ꝫ sacroꝝ cōtēptor ab oī expellat̄ ꝯuersatiōe ⁊ cōsortio xp̄ianoꝝ: facite nobis quid egerit̄ ꝑ lr̄as vr̄as rescribat̄. Datū rome apud sanctū petrū sub anulo piscatoris die. xviij. octobris. M. cccclx. pōtificatꝰ nr̄i anno tercio.

Absoluit wratislauiēseꝫ ⁊ namslauiēseꝫ a iuramēto homagij georio hodibrat regni bohemie noīe p̄stito. **CCCCXVJ.**

Pius eps s̄uꝰ s̄uoꝝ dei venerabilibꝰ fratribꝰ creteñ. ad regnū bolonie ter rasq̄ꝫ slesie ac prussie nūcio ⁊ oratori sedis aplice ⁊ gnezeneñ. archiepis. S. ⁊. a. b. Hodie motu ꝓprio ex iustis ac fidē catholicā ꝯcernētibꝰ causis. Di lectos filios clerū capitaneos cōsules cōitatē wratislauieñ. ⁊ vniuersitatē oppidi Nāpslauij ab homagio prestādo georgio de podibrat ad nr̄m ⁊ sedis aplice bene placitū absolutos fore declaramus: ac eos in nostrā ⁊ apostolice sedis protectio nē suscepimus. mandantes singulis xp̄ifidelibus cuiuscūq̄ꝫ status seu gradus ex istant sub penis ⁊ censurī ecclesiasticis: ne p̄fato georgio ꝯ wradisla. ⁊ nampsla. vi gore dicti homagij auxiliū fauorem ⁊ cōsiliū prestent q̄nimo eis tāq̄ꝫ catholicis ⁊ sancte matri rōane ecclie obediētissimis oī ꝯsilio fauore ac potētia assistāt ꝑut in nr̄is lr̄is desup cōfect̄ pleniꝰ ꝯtinet̄. q̄circa fraternitati vr̄e ꝑ aplica scripta manda mus: q̄tenus vos vł alt̄ vr̄m ⁊ si postq̄ꝫ p̄ntes lr̄e vobis p̄ntate fuerint ꝑ vos vel aliū seu alios ipsas lr̄as ac oia ⁊ singula in illis cōtenta in dicti regni ac aliaꝝ par tiū vicinaꝝ ecclesijs. Dominicis ⁊ festiuis ceterisq̄ꝫ diebus quādo ⁊ quotiēs vo bis videbit̄ solēniter publicetis: ⁊ exponatis seu publicari ⁊ exponi faciatis: vt melius ⁊ clarius intelligatur etiam in vulgari. Et nihilominus quaslibet ꝑsonas quas excōicationis snīam occasiōe cōtrauenīēdi p̄dictis lr̄is nobis incurrisse cō stiterit quotiēs vobis oportunū eē videbit̄. Tādiu dn̄icis festiuisq̄ꝫ dieb̄ꝰ in ec

clesijs cū maior inibi ppłi multitudo ꝯuenerit ad diuina excōicatos publice nūcie-
tis faciatisqꝫ ab alijs nūciari ⁊ ab oibus arti⁹ euitari donec a ꝯtrauenīēdo destite-
rint ⁊ lr̄is p̄dictis obedierint. Ipseqꝫ ꝑsone excōicate ab hmōi excōicationis sen-
tentia: absolutionis beneficiū meruerint obtinere: nō obstātib⁹ oibus illis que in
p̄dictis lr̄is volumus nō obstare. Aut si dictis ꝑsonis vel quibusuis alijs cōiter
vel diuisim a dicta sit sede indultū q̄ interdici suspēdi vel excōicari nō possīt per
lr̄as aplicas nō facientes plenā ⁊ expressā ac de verbo ad verbū de indulto hmōi
ment onē. Cōtradictores ꝑ censurā ecclīasticā appellatione postposita cōpescen-
do. Datū rome ad sanctū petrū. Anno incarnationis dnīce. M.cccclxiiij. quar-
to kl's. aprilis pōtificatus nostri anno quinto.

Refert ḡtes d' munē oblato ⁊ poesiꝫ p̄cōisatā reddit ꝯfertqꝫ de wladislao q̊ iure regnū hūgarie occupauerit. **Epi. CCCCXVIII**

Reuerēdissimo in xp̄o patri dn̄o sbigneo sacrosancte romane ecclie tt. san-
cte prisce presbytero cardinali ac pōtifici cracouiensi dn̄o suo colēdissimo
eneas ep̄s' senensis. S.p.[illegible]. seqꝫ comēdatū facit. Heraldus alfonsi regis
portugalie nicolaus chizastrwstrū tuas mihi expectatissimas lr̄as. cūqꝫ his ad-
uersus hyemis ⁊ aquilonis ferocem spiritum armaturam egregiam reddidit ve-
stem pelliceā mardurinā. In hac regione non solum vtilem verūetiā necessariā
Confiteor magnū munus non tam recipiente q̄ mittente dignū. Referrē tue li-
beralitati gratias: nisi scirem male reddi beneficium verbis quod factis acceptū
est. Sed cū sim ego ex his episcopis quos nostra italia nutrit: quib⁹ ecclesie frau-
dose magis q̄ fructifere sunt: cogor tecū id agere q̄ priuati homines erga reges
factitāt. Nā cū nec equos nec tabulas pictas nec theuromata remittere possint:
animū illis offerūt. Sūme igit' ⁊ tu animū meū q̄uis hunc tibi iam diu dicaueriꝫ
neqꝫ rem modo nouā afferam. Sed quid moror partē beneficij magnā reddidit
qui libenter accepit: ego non modo libenter sed cupide donū tuū admisi: nō tam
q̄ p̄ciosuꝫ est q̄ q̄ a te missum claro ⁊ prestantissimo patre qui me nūq̄ vidisti: ⁊
tn̄ amare dignatus es. Sed hoc misso ad lr̄as trāseo earū qꝫ plurime partes sūt
ꝓ captu meo ad singulas ex ordine respondebo. In capite ep'le tue quoniā diu
ad me nō scripseris veritū te ais: ne tarditatē scribēdi tuā sinistrorsuꝫ acciperem.
Rationēqꝫ reddis cur tamdiu suꝑ epistolis meis ad te olim missis rescribē distu-
leris. Ego ⁊ si mille annos tacuisses. nihil tn̄ de te sinistri cōcepissem: neqꝫ te mihi
mutatū credidissem. Taciturnitatis aliā q̄uis cām q̄ mutationē animi reputas-
sem. Scio eñ te virū cōstantē ⁊ in amicitia solidū. qui neqꝫ more adolescētulorū
modo amas modo odis: neqꝫ cōtra theofrasti p̄cepta postq̄ amaueris de amico
iudicas. Expendis hominē diu anteq̄ recipias: receptū toto admittis pectore ⁊
quasi te alterū colis: neqꝫ si deceptus sis statim abs te homineꝫ repellis: dissuere
inutilē amicitiā quā rūpere soles. Quis ergo ꝯscius mihi sim: nō esse in me vir-
tutē que tuā sustinere amicitiā possit. est in te tn̄ moderatio que illaꝫ facile ruere
non sinit. Huc accedit quoniā litterarū causa inter nos beniuolētia nata est que
licet in me tenues sint. postq̄ tamē amare cepim⁹ nihil illis detractum est: aucte
magis sunt quādo neqꝫ me senem discere pudet. Itaqꝫ persuadeo mihi me tibi
esse: qui ab initio fuerim siue scribas siue taces. Cū silere te video tuas occupatio-
nes accuso: cū scripta tua recipio dilectionē tuā cōmēdo. Cur ego demqꝫ te tacen-
tem arguerim qui sum ipse nimiū erga te tacitus: accipio libens tuā purgationē
vt excusationē meā tu quoqꝫ admittas. Scio q̄ multe sunt dignationi tue pon-
tificales cure: que sunt tibi cū tuo rege negocia. noui te cardinal[e]m esse: ⁊ in polo-
nia post regē primū hominē nulla sine t[e] placita fieri. grauia queqꝫ iudicia tuam
sententiā expetere: neqꝫ belli neqꝫ pacis consilia sine te discuti. pono ante oculos
tuos quātū inter nos fluminū ac terrarū est q̄ periculosa itinera ⁊ obsessa latro-
nibus q̄ pauci ex te ad nos veniāt quibus cōmitti tuto littere queant. Ego meā
cām dum tuā defendo. da mihi ⁊ tu veniā tacenti obsecro: nō inuenio facile ho-

mines qui ad te recte ꝓficiſcant̄:nec audeo cuicūq; ſcripta credere: nec ſuꝫ ocio
ſus vt ſcriberē q̄ frequētiſſime poſſim: nūc ceſaris cōciliū:nunc apoſtolice ſedis
mandata me detinēt:nō ſunt tn̄ tot mea neq; tam ardua negocia q̄ tua:neceſſe ē
ſilentio tuo me parcere:ne ſi te ſcribēdi tardū arguerim:me pigrū oſtendā ꝛ deſi⸗
dē. Cōdonem⁹ igit̄ ꝛ tuā negligentiā cōpenſem⁹:ſi tn̄ aliq̄d eſt qd̓ tibi ad inerciā
valeat imputari:ſit tn̄ ex p̄terito tibi mihiq; venia:neq; i futuꝝ licentiā ꝑ tue ta⸗
citurnitatis cām accipiam⁹:fac qd̓ modo feciſti:furare te regi ꝛ regno:ꝛ reipubli
ce ſubtrahe man⁹. Tunc aliq̄n te p̄ꝛebe:itidē faxim ego:neq; ceſar neq; romanus
p̄ſul:neq; ſi reuixerit genitoꝛ me⁹ ſilui⁹:in me tantū imperiū poſſidebit:vt tibi nō
aliq̄n ſubſeruiā:ſcribā:ꝛ qua poſſum arte litteratoꝛia abſentē me tibi p̄ntez red⸗
dā. Plurima mihi de cōmoditate lr̄arum ꝛ ſcite ꝛ pꝛudētiſſime cōmemoꝛas:ꝛ do
cte ſcribis:ꝛ vere vnicū eſt hoc inter abſentes amicos ſolatiū:ꝯiungit ep̄la quos
terra mariaq; diſiungit. Nuſq; tam ꝓcul amicus abijt vt lr̄arum beneficio adiri
nō poſſit. O maximū ꝛ diuinū lr̄arū donū. qd̓ nō modo lōge recedētes amicos:
ſ; quos aut nūq; vidim⁹ homines ſeu viuētes ſiue moꝛtuos in nr̄m reducit allo⸗
quiū:ꝛ quos carne intueri nō poſſum⁹:mentib⁹ offert cōſpiciēdos. O ſanctos il⸗
los ac memorabiles viros ſiue fenices ſiue alij fuerūt hui⁹ muneris inuētoꝛes q̄
pꝛiſce viros etatis ꝛ intueri poſſum⁹ ꝛ affari. Licet mihi ſi velim nūc alexandrū
nūc dariū cernere poſſum hanibalē. Scipionē ceſarē auguſtū videre: illos mihi
curcius aut atrian⁹ oſtendet hos liuius ſuetoniuſq; mōſtrabit: dat̄ cuiuis docto
platonē. Areſtotelē:ciceronē:ſenecā:tertullianū:cypꝛianū:lactātiū.hieronymū:
gregoꝛiū:auguſtinū:ābꝛoſiū ꝛ ifinitā q̄ poſteritati ſcripſerit̄ turbā audire loquētē
En quāta moꝛtuoꝝ turba nōdū moꝛtua ē:nō vidi ego te vnq̄ coꝛpoꝛeis oculis:
ex amicoꝝ tn̄ lr̄is ſcio q̄ ſtatura:q̄bus oculis: q̄b⁹ manib⁹: quo pede quo capillo
ēs. Ex tuis aūt ep̄lis ad interioꝛa ꝓgredioꝛ ꝛ q̄ neq; pingi neq; fingi poſſūt: inſpi
cio tue mentꝭ impet⁹:oēs ai tui motus annoto. Quid ſperes itelligo.q̄d metuas
video:quare cōgaudeas quaq; triſteris aduerto. Totū te mihi tue lr̄e expꝛimūt
nec minus apud te meaꝝ viriū ee ꝯſidero duz mea ſcripta reuoluis:me int⁹ ꝛ in
cute noſcis. Democrit⁹ actionis vmbꝛā dixit oꝛonē eē:nec aliud ep̄la eſt q̄uis.n.
raro viuāt hoīes vt ſcribūt:ſentiūt tn̄ ita viuēdū eē:nec fieri pōt q̄n aim ſuū ꝓ⸗
dat:is q̄ plīma ſcribit:ꝛ ſic ſepe v̄tutꝭ p̄conia cōmemoꝛet q̄ vicia ſectat̄. Vtamur
igit̄ hac viciſſitudine ſcribēdi:ꝛ quātū negocia ſinūt inuicē ſuauib⁹ ep̄lis colloq̄⸗
mur. Id ꝙ tibi de me ſpōdeo:ꝛ tenebo ſi reddi vicē cognouero. Trāſeo nūc ad vo
lumē ep̄laꝝ meaꝝ qd̓ tua dignatio multꝭ v̄bis ꝛ ꝓbat ꝛ magnifacit:mīme ego mi
hi tātū arrogo quātū tribuis.lōge ego ab illis abſu ʒ q̄b⁹ me cōparas:pareq; fac⸗
ſentio q̄ tenuis ē mihi vena dicendi.q̄ breuis ꝛ inoꝛnata v̄boꝝ ſuppellex:nulli de
me magis q̄ mihi credo:fateoꝛ tn̄ qꝛ nudus ſuꝫ ꝛ aperte loq̄r:nō vtoꝛ phaleris:
veſtē oēm reijcio:nec laboꝛo cū ſcribo q̄m nō attingo res altioꝛes ꝛ mihi nō co⸗
gnitas:trado q̄ didici. facile ſe ceterꝭ intelligēduz p̄bet:q̄ ſeip̄m tenet: p̄bere alteri
lucē neq̄t q̄ ſibi tenebꝛoſus ē:fugio nodoſitatē ꝛ lōgas ſniaꝝ piodos. Si aſſūt ele
gātia v̄ba nō refugio illa ꝯtexē:ſi min⁹ nō q̄ro remoti⁹:p̄ntib⁹ vtoꝛ vt intelligar:
id ſolū mihi ſtudiū eſt.ꝑcipio tn̄ rudē ꝛ incōptū ſ̄monē meū eē neq; dignū q̄ do⸗
ctas aures pulſet. Eapꝛopter cū meas ep̄las ad te mitti petiuiſſes ſubſtiti. Diuq;
dubitaui an tibi ꝓbato ꝛ doctiſſimo viro meas ineptias aperirem:videbat̄ leue
pōdus qd̓ tuas man⁹ incideret:pudebat me multoꝝ erroꝝ neq; adhuc cuipiā fe⸗
cerā copiā. Et q̄uis aliq̄ ep̄le mee vulgo legerent̄:nō ego illas i lucē dederā. ſ; q̄
mecū cōuiuūt familiares nūc has nūc illas furati ex manib⁹ librarioꝝ i volumē
redegerāt ediderātq;:ſodalib⁹ exiſtimātes aliq̄d eē qd̓ nihil erat. Nā qui pꝛeter
cōmētarios in alexandrū grāmaticū ꝛ bꝛunelli poete fabulas ꝛ buridani vulga
riū dyaleticoꝝ ſophiſmata ꝛ troyanā quādā hyſtoꝛiā nihil vnq̄ legiſſent:lucē eē
in tenebꝛis putauerūt. Atq; vt ceci ducatū monoculo p̄bēt ſic rudes iſti pꝛimas
eloquētie partes mihi tradiderunt:q̄ nōdū merui inter ꝓficiētes diſcipulos nu⸗

merari. Tuli hūc honorē ⁊ q̄uis sciebā nō posse durare inanē gloriā: nolui tamē ipm me cōfundere. Impertiebar his qui ad me veniebāt quātum poterā luminis. ⁊ si lactis aperire fontes nō poterā: amicoꝝ tamē sitim pura limpha sedabā nō magna dabā mala: nō ministrabā: nō erāt p̄ciosa que tradebam: at neq̄ dam nosa. Cūq̄ ingenia inuenissem sublimia que haustus capere nobilissimos apta viderent: his vnde biberent scaturigines viuas ostendi. Quintiliani ciceronis ⁊ alioꝝ quos italia sequit vestigāda flumina docēs. Patiebar igit apud nouos eloquētie auditores equo aīo scripta mea reuolui: quibꝰ cōtemptui eē nō poterā At cū tu ea petiuisti q̄ omniū poetarū ⁊ oratorū opa rimatus es qui oēm secularē atq̄ ecclesiasticā sapientiā calles: cui nota sunt quecūq̄: latina lingua maxime admirat: nō videbā quo pacto meas tibi nugas traderē. que rara esse cōfidūt negociatores ea in nūdinas ferūt Oratiū vetuit tali cū voce quirinꝰ post mediam noctē visus cū somnia vera in siluā nō ligna feras insanus. Intelligebā nō sine mei nominis iactura lecturū te opus qđ flagitabas. Verū cū illud semel atq̄ iterū peteres. elegi etiā cū dāno fame mee tue voluntati parere. Misi ad te librum nō vt iudicares qui a meipso censebat insulsus minꝰ ꝺo vt laudares qđ meo iudicio vituperādus erat: sed amico: sed patri: sed domino nolui quicq̄ negare. Existimaui aūt cū primā libri legisses paginā: statim te satietas caperet: dixiq̄ libro cū manumisi: perge audacter: sed scito te nō sine magno discrimine tuo doctas cardinalis aures aditurū. Aut ille igni te dabit. Aut ad formacopulaꝫ mitteris: q̄d eīn aliud meis scriptis augurer: q̄ ille suis qui ait sūt tectura piper cum amamathura crocū: Sed accidit mihi qđ nuper in wienna cuipiā cennensi monacho ordinē diui frācisci ꝓfesso. Is patrui studēs cū accepisset egregios in austria magistros qui oratoriā docerent: cupidus eius artis ad summū ediscende: cuiꝰ prima elemēta teneret insalutatis amicis festinus in austriā migrauit: nō minus auidꝰ peregrinas hauriēdi doctrinas: q̄ ille qui ethyopiā adijt vt gymnosophistas ⁊ famosissimā solis mēsam videret in sabulo. At cū wiennā ingressus gymnasia philosophoꝝ percurrisset: tanti eā scolā fecit: vt qui venerat auditurus mox cathedram ascenderet audiendus: ⁊ quos queritabat magistros hos discipulos informaret: simile mihi euenit. Expectaui cōtemptū: existimationē sum cōsecutꝰ. Credebā vituperari ⁊ accipio laudē: timui odiū: amorē reporto. Quid dicā. Tene ingenij tardioris imperitūq̄ iudicē predicē. qui lippis oculis albū ꝓ nigro recipias dicasq̄ malū bonū ⁊ bonū malū. Stat cōtra epl̄a summa eruditione plena. cuiꝰ an snias graues. an summā exornationē magis demirer hesito. Uniuersas quas libro meo laudes accumulas. vnica epl̄a tua cōplexa est: tue sunt quas mihi virtutes ascribis. Quid ergo est quod meā erexit in laudē: noluisti me ꝯtristari. Inuenisti epistolas quibus me poetā vocitent q̄plures. dixisti intra teipsum. Grande hic homo de se iudiciū facit: qui grande sibi nomē vsurpat. Meministi eorū q̄ flaccus de poetis ait. Ingeniū cui sit: cui mēs diuinior atq̄ hos magna sonaturū des nominis huiꝰ honorē. Sciebas ciceronis verba que in orōne pro licinio archia ponunt dum ait. At qui sic a summis hominibꝰ eruditissimisq̄ accepimus ceterarū rerū studia ⁊ doctrina ⁊ preceptis ⁊ arte cōstare poetā natura ipsa valere: ⁊ mentis viribus excitari: ⁊ quasi diuino quodā spiritu afflari quare suo iure noster ille. Ennius sanctos appellabat poetas quasi deoꝝ aliquo dono aut munē cōmendati nobis esse videant. Cogitasti ergo si mea scripta ꝓ merito reprehenderes: grandē me molestiā habiturū: qui cū sanctis ascribi poetis cuperem: ⁊ inē vetustissimū edoctis genus meipsum collocarim: tua snia nedum poete titulis: s neq̄ mediocris scriptoris nomine dignū me reperirez. nisi opinioni mee faueres Putasti me animo cadere: spem ponere: stilum deinceps scripturāq̄ omnem negligere. Noluisti me vulnere tali cōfodere: prouidisti que amico vtilia credidisti voluisti me scribere: ingeniū exercere: conari indies magis vt si non essem modo quod vellem: fierem aliquādo qui possez. Noluisti deinde meis epl̄is que iā cur-

rere per germaniā ceperant opinionē demere. Ego gratias humanitati tue: que de ſuo iudicio ꝙ̄ de mea fama maluit heſitari. Nomini meo vel cum tuo detrimē to conſulere voluiſti. Uideor videre cōmēdatione tua ingentē meis epiſtolis fa-uorem accedere. Quis enim poſthac illas carpere audeat: quas nouerit tuo teſti monio comprobatas. Ego equidem ꝙ a te modo ſcriptū eſt in capite voluminis collocabo: ne quis mea prius legat ſcripta ꝙ̄ tua nouerit auctoritate legēda. Et ſi eīm apollinis illud reſponſum memorie teneo: quo ſe quēqꝫ noſcere iubet. Gau deo tamen nomē meū quocūqꝫ pacto illuſtrari. Cur non laudari falſo malim ꝙ̄ vero vituperari: potis eſt tua cōmendatio facere vt me ceteri quoqꝫ cōmendet. Non oīa nomen ad verū habēt: multa erecta ſunt ⁊ habent in precio que rectiꝰ vilipenſa iacerent. Multū in omni re fortuna dominat. Hec pro libidine ſua nūc obſcurat mortalia: nūc celebrat. Neqꝫ in poetis ac ceteris ſcriptoribus vim perdidit. Plurimi eius beneficio magis ꝙ̄ propria virtute claruerūt. Nonnulli cū eſſent digni memoria nominis ſempiterna: fortune malignitate depreſſi ne-quaꝙ̄ emergere potuerunt. Quid ſi meis ſcriptis tuo beneficio nō fortuna (que nihil eſt niſi diuina vel prouidentia vel ꝑmiſſio) ſꝫ deus ipſe ſubriſerit: nūqd le-tabor: nūqd gloriabor: ⁊ tuo nomini fatebor me oīa debere ꝙ me reddideris imor talē. Ut enim neꝰ qm̄ in eplīs incidit epicuri: atticꝰ ciceronis: lucillus ſenece: eter-nā memoriā cōſecuti ſunt. Tu qr medius inter ſcripta mea veniſti: mihi mortali tatē eripis: ⁊ quod illi ex alienis acceperunt: hoc tu meis epiſtolis preſtas. Quid ni igit ⁊ amem. te obſeruē. tibi omni officio ſeruire ſtudeā. Sed dixi me tuum ab initio: nō muto ſententiā. Illud me diſcutere ampliꝰ cōuenit quod ſupra de poetis eſt tactū. Neqꝫ eīm idcirco poetā prius ꝙ̄ ſacris ordinibus initiatus eſſē me ap pellaui: quoniā vel mantuano vel peligno vellem videri ſimilis. aut par alteri cupiā veterū: quos vates ⁊ claros ⁊ ſanctos vocāt: mētis diuine participes: ſed ita hoc nomē mihi aſſcripſi. quēadmodū in vna eplārū ſeneca ſuſcipit: qui oībus verſus faciētibꝰ hoc nomē cōmune dicit: ꝙ̄uis abſolute ꝓnūciatū apud grecos homeꝝ: apud latinos virgiliū denotet. Edidimus ⁊ nos aliquādo verſus. ſcripſi mus elegias eglogas ſatiram qꝫ dictauimꝰ: nō tamē poete nomē ꝓpria temerita te ſuſcepimus: nec prius hoc titulo ſumus vſi ꝙ̄ nos fridericus ceſar apud frāck fordiā: viſis quibuſdā epiſtolis noſtris laurea nos donauit. Quēadmodū autē qui iuri aut canonico aut ciuili operā dederūt. poſtꝙ̄ magiſteriū acceperunt cum lrās ad amicos miſſitant. aut decretoꝝ aut legū doctores ſe inſcribūt: ita ⁊ nobis poete nomē aſſumere licitū arbitrati ſumꝰ: ne vel cōceſſū honorē vel cōcedentē cōtēnere videremur: ⁊ nos eīm manū ferule ſubduximꝰ ⁊ lucū nouimꝰ martis ⁊ quas torqueat vmbras eacus: ⁊ quantas iaculet monichus ornos: videbamur noſtro vti iure ſi eius artis titulos aſſumeremus in qua nō paruā etatis partem cōſumpſiſſemus. Sed fuit alia nō minor ratio que me hoc nomine frequētiꝰ vti coegit. Etenim cū veniſſē in auſtriā. in ſecretariū ceſaris aſſūptus: offendi oēs ꝙ periti apud wiennenſes habebant: poeticā veluti rem ꝑniciosam ⁊ abomina-bilē deteſtari. Cepi ergo eos arguere: diſputare ſepe cū eis: oſtēdere poeticā qui recte vterent. His frugiferā eſſe: nomēqꝫ talis doctrine habendū ⁊ honorabile ⁊ ſanctū. Tūqꝫ ne quis me nomē horrere crederet qḋ laudarē: poetā me ſcribere ce pi. Neqꝫ dimiſi titulū illū donec ad eccleſiam veniēs ſacros ordines ſubiui: ⁊ ad ſacerdotiū ꝓmotus ꝙ ſeculi pompā ſaperēt poſtergaui. Habes cur me poetam dixerim ⁊ qḋ de meipſo ſub tali titulo ſenſerim. Nūc qm̄ de poetica admodū perite nō nihil diſputaſti: nō erit ab re qḋ mihi de poetica tenendū videat in me-diū ꝓferre. in cuiꝰ defenſionē ſepe ſcripſi: ſepius aduerſus cōtentioſos ſermones ſerui quos in hac eplā ſuccincte repetā. Omnes qui poetice ſunt infeſti ſi modo aliqua ſunt imbuti doctrina. his argumētationibus in eā vtunt. Plato (ꝙ fuit omnium philoſophorum proculdubio excellentiſſimus) ex ea ciuitate quam fin xit cum mores optimos ⁊ optimum reipublice ſtatum exquireret poetas eduxit

quod minime fecisset si vtiles fuissent: non sunt igiꝛ admittendi poete. Cicero in
tusculanis cū de dolore disputat. Uides ne inquit poete q̄d mali afferāt: lamētā-
tis inducūt fortissimos viros. molliūt animos nostros. ita sunt deinde dulces vt
nō legant modo: sed etiā ediscant. Sed ad malā domesticā disciplinā vitamqꝫ
vmbratilem ⁊ delicatā cū accesserunt: etiā poete neruos omnis virtutis elidunt
Totū hic cōprehendit quod dici cōtra poetas pōt. Pergunt tñ qui verbosiores
sunt atqꝫ amplius aut mansuetiorē musam insectant. Boetius inquit vir sane
peritissimus ⁊ vite sanctioris phiam inducit sibi loquētē. que scenicas meretricu
las ⁊ poeticā ⁊ oratoriā videt appellare: que dolores egrote mentis nō modo vl-
lis remediis nō fouēt: sed dulcibus insup alunt venenis: hoimqꝫ mentes assuefa
ciūt morbo nō liberant. Catho qui fuit romanoꝝ seuerissim⁹: Marco nobiliori
velut probrū obiecit quoniā poetas in prouinciam duxisset: duxerat enim ille in
etholiā enniū. Hieronymus clarū iubar ecclesie verberibus sese cesum ab ange
lo scribit: qm̄ ciceronianus magis q̄ꝫ xpianus esse videret. q̄d si virgilianū aut te
rentianū illū angelus inuenisset. Carpunt ab eo nōnulli epi qui codices euāgeli
cos postponētes lectione poetica se oblectāt. Quo pacto insuper poetas ample
ctemur: quoꝝ scripta nō solū hominuꝫ s; deoꝝ q̄ꝫ ⁊ stupra ⁊ adulteria cōmemo-
rāt potare: amare: scortari: adolescētes instruunt: quis maior ad imitādū q̄ꝫ de⁹
inueniri pōt. aut quis eū coarguat q̄ se dei secutū exempla demōstrat. Iouis ex-
emplo tenerā corrupisse virginē. Terencian⁹ se chereas iactitat. Multū est cum
de⁹ autor habet. Pictura inq̄t ille hec erat. Iouē quo pacto dāne misisse aiūt
quōdā in gremiū imbrē aureū. Egomet q̄ꝫ id spectare cepi: ⁊ q̄ꝛ cōsimileꝫ luserat
iā olim ille ludū impendio magis animus gaudebat mihi deū sese in hoieꝫ cōuer
tisse atqꝫ in alienas tegulas venisse clāculū p impluuiū fucū factū mlieri. At quē
deū qui tēpla sūma sonitu concutit. Ego hoc homuncio nō facereꝫ. Ego illud vo
feci ac iubens. Facessant s; poete qui talia de diis referunt. q̄ sibi turpes indigna
lenones ducerent. Quid agat cū ea legerit imberbis iuuenis. cereus in viciū fle
cti sic natura iubet velocius. ⁊ cicius nos corrūpūt exempla magnis cuꝫ subeant
aios autorib⁹. Nō erit igiꝛ bene instituta ciuitas: q̄ poetis nō occluserit ianuas
Sic mecū sepe cōtendisse aliquos memini. Quib⁹ ego in hūc modū respōdere cō
sueui. Quid vos mihi ciuitatē platonis obiicitis: que nulla vnq̄ in prouincia se-
dem reperit. quid curet ex ea se ciuitate poetarū choros exulare: que neqꝫ in celo
neqꝫ in terra visa est vnq̄ꝫ. At cū poetarū fictiones bicipitis plerūqꝫ parnasi som
nia referāt. nō possuꝫ nō admirari: cur somniatores ex ciuitate somniata plato
deduxerit. Cur ego nō exulare ex ea ciuitate volucrim quā conditor ei⁹ inhabita
re nō possit. Aut equidē suā ciuitatē necesse fuisset. Platonē relinquere: aut secū
introducere poetas. cū fuerit ipse poeta. Cuius apud macrobiū versus nonnulli
referunt. magis petulci q̄ꝫ tanti viri grauitati cōueniāt. Nec cicero illaꝫ ingredi
ciuitatē pmitteret: que poetas repelleret: cū ⁊ ipē tres libros de tēporib⁹ suis car
mine cōscripserit. Sed licet laudet ipse platonē de sua ciuitate poetas excludētē
nō tñ ipse de roma cui se oia debere fateꝛ poetas excludit. Archiaꝫ poetam egre-
gium dñi cū gradius negaret in ciuitate retinendū: quis illum defendit nisi cicero
Extat ei⁹ oratio de q̄ supra memini i q̄ hec verba ponūt. Sic igiꝛ sanctū apd nos
humanissimos hoies s; poete nomē. qd nulla vnq̄ꝫ barbaries violauit: saxa ⁊ so-
litudines voci rñdēt. bestie sepe imanes cātu flectūt atqꝫ ꝯsistūt: nos instituti re
bus optis nō poetarū voce moueamur. Ecce cū ad seriū: cū ad veꝝ vētū ē: nō abi
git ex sua ciuitate poetas cicero s; retinēdos ⁊ admittēdos: ⁊ honorib⁹ cumulan
dos suadet. Quid de boetio dicā. Quis risuꝫ teneat cū dānari a poeta poeticaꝫ
audiat. An nō ipē ē boeti⁹ tā marie poeta: cū poeticas carpit musas: q̄ phiam se
cū versib⁹ agētē ⁊ vtētē fictiōib⁹ introducit. Quot apud eū fabule sūt. Quot me
troꝝ genera. Dū poeticā dānat boeti⁹ filiis illi videt q̄ iurabat nō eē iurādū. Sꝫ
altior boetio mēs fuit q̄ꝫ vt poetarū hostes apphēdāt: vl' hac eplari disputatiōe

possit exponi. Quippe aut legēdi sūt poetaꝝ libri aut ipē toto fugiēdus orbe: cuꝫ
sua cōsolatiōe boetiꝰ apud quē pħia (cū deꝓuidētia disserit) magni dei familiarē
suū appellare lucanū nō vereť: ⁊ illiꝰ inserē mortui sniaꝫ victrix cā deis placuit: ſ
victa cathoni. Nec me cathonis auctoritas frāgit cui nec nobilior auscultauit:
neqꝫ senatꝰ cessit apud quē maxio sꝑ honore poete sūt habiti. Habeo clarissimoꝝ
viroꝝ copiā qs cathoni valeā obiectare. de qbꝰ posteriꝰ dicā. Ad hieronymū trā
sco cuiꝰ optarē q viuūt oēs fieri psiles: sic em̄ ⁊ scimonia vite ⁊ eloquētie copia
oēs valeremꝰ. Scatet h vndiqꝫ poetaꝝ dictꝭ: neqꝫ vl' tractatū ciꝰ referes vl' eplaꝫ
vbi nō tulliana redoleat eloquētia. Sic de ceteꝭ ecclie doctoribꝰ lꝫ iuenire. qꝝ fa-
cūdiā q muta fuisset alioqn illustrauē poete. Sane hieronymꝰ cū secularibꝰ plenꝰ
lrīs eēt: gētilesqꝫ disciplinas qsuis ebibisset: tū se verberibꝰ affectū dixit: ꝑmitto id
oēs agāt cū poetas oēs viderit legerit didicerit: tū secularꝝ studia lraꝝ abiurent.
nil obsto: nil aduersor: neqꝫ ego is suꝫ q pōtifices maxios relictꝭ euāgelioꝝ codici
bus: aut titire tu patule aut arma virūqꝫ canētes laudaueri. Sint nō solū etati.
verūetiā dignitati sua cuiqꝫ studia. Sicut.n. grāmaticā atqꝫ dyaleticā epm didi-
cisse nō discē voluerim sic poetas illi notos optauerīꝫ: noscēdos iā nime suaserī
Sꝫ hieronymi qd sit iudiciū inferiꝰ exponemꝰ. Vltimū qđ isti grauiꝰ putāt illud
affert. qꝛ poetas plurima tradē demōstrāt: qbꝰ nō solide mētes capte delabūť: si-
ue cū deoꝝ mētionē efficiūt: siue cū voluptates ꝯmēdāt. De diis aūt nō esset cur
poetꝭ sit irascendū: tpis illud nō ꝑsonaꝝ est viciū. Etas eoꝝ dei vniꝰ haud plenam
noticiā habuit. Gētiles fuerť q iouē: iunonē: saturnū: martē: ꝓ diis habuē: neqꝫ
id erroris poetas magꝭ qꝫ pħos inuasit. Socrates: plato: arestoteles: zeno: clean
der: dyogenes: aristippꝰ: diis litauē. Quid mirꝝ si poete hos deos collaudant. qs
sua credidit etas: celū incolē. publicꝰ error excusatiōi ē: si nō lꝫ poetas legē qꝛ deo
rū faciūt mētionē: neqꝫ pħos intueri lꝫ qrū scripta deoꝝ noibꝰ sūt referta. ſ quis
hodie tā hebetꝭ ē ingenii: q ꝓpterea ioui sacrificet aut thurificet herculi: qm̄ deos
illos poetaꝝ carmia vocitāt. oēs pueri etiā q nōdū ere lauāť: hoies illos fuisse im
puros atqꝫ nepharios didicē: de qbꝰ sane rectiꝰ poete qꝫ pħi scribūt. Referētes
em̄ turpia illoꝝ facta. māifeste nob ōndūt diuinitatē lōge ab his fuisse delirasseqꝫ
oēs vetes q eis aras dicauē. Qꝛ aūt voluptates approbāt: dolorēqꝫ sūmū eē ma-
lū sentire videť: amores refert: ꝯpotatiōes ꝯmēdāt ⁊ laute fercula mēse magnis
extollūt vocibꝰ. nō est qđ mouē nos debeat. Inducūt poete diuersas ꝑsonas te-
nētesqꝫ legē artꝭ: cauēt ne forte seniles mādēť. Iuueni ꝑtes pueroqꝫ viriles. Aliꝰ
sardanapalli ſmo. Aliꝰ arbatꝭ erat. intererit dauꝰ ne loquať. An audax pithias ca
thoni seueritas gayo cesari clemētia tribueť. Aliꝰ bonis fauebit iratos reget ami
ca ꝯsilia ꝓbebit: peccare timētes amabit. breuioris mēse laudabit dapes: salubrē
iusticiā comēdabit. Aliꝰ ꝟtutis inimicꝰ: cedis auidus: nulli fidus: vētri atqꝫ vene
ri deditus: cōsentanea suis moribꝰ ꝟba ꝓfundet. Oportet em̄ poetā eoꝝ exēplar
intueri quoꝝ ꝑsonas in mediū ꝓfert. atqꝫ illinc viuas deducē voces. Cū ꝟo ex ꝑ
sona sua poeta loquiť: tū qd patrie debeamꝰ: q amicis edocet. quo sit amore pa-
rēs. quo frater amādus ⁊ hospes. qđ sit officiū senatoris: qđ iudicis: qđ ducis in
bella vadentꝭ: mōstrat q laus ⁊ quāta bonis sit viuere paruo. quo virtus quo fe-
rat error indicat: omnes ad sūmū bonū viā parare contendūt. siquis aūt callem
nō rectū aperit: ⁊ aut in voluptate aut in honoribꝰ aut in potētia felicitatē asserit
vestigandā. Nō est qđ miremur qn̄ ⁊ pħoꝝ in hac ipa re multas hereses esse cō-
stat. Eapropter cū vehemēti quodā impetu cōmotus in tusculanis cicero. poe-
tas acrius momordisset. qui fortes viros muliebriter ferre dolorē traderēt: mox
tn̄ sese correxit: ⁊ quasi duriꝰ esset inuectus penitēs ait. Sed quid poetis irasci-
mur. virtutis magistri pħi inuenti sunt qui summū malū dolorēꝫ dicerent. At si
vitare poetas idcirco volumus: quia aut eiulantē herculem aut querentē suas
penas prometheū siue priamū filioꝝ necē: aut andromathei viri obitum deplorā
tem referūt. Vereor ne sacre derogemꝰ hystorie. que dauid sanctū virū ⁊ acceptū

deo: mortem filij impatienter tulisse commemorat. Fili mi absalon inquit ille absa-
lon fili mi. q̄s mihi tribuat vt ego moriar ꝓ te absalon fili mi fili mi absalon. Ni
hil est quod apud poetas neges esse legendū: cuius nō simile sacra volumina cō
tineāt. Mundi principiū paricidio ꝯtaminat. Preuaricātes filij dei diluuio cau
sas prebēt. Sodomā ⁊ gomorrā turpissima libido subuertit. Ebrietatē ⁊ incestā
venerem loth somnolentus ostēdit. Isaac ab vxore decipit: a fratre supplātatur
esau. Rachelis nuptias bis septē annis venat iacob. videbant ꝫ illi pauci dies
pre magnitudine amoris. Vēdit a fratrib' ioseph. Iudas ex nuru filios accepit.
Samson in sinu meretricis obdormit. Filiā iepte sacrificat. Innoxiū effundit
sanguinē athalia. Trāsi iudicū facta: inspice regum. Inuentus iuxta cor dei da-
uid tradimentū adulterium homicidiū ꝫ cōmittit. Sororē viciat amon fratrē
interficit. Absalon regno patrem deijcit ad cōcubinas eius ingredit. Inter con-
cubinas atꝫ vxores corrumpit salomon. lapidibus ruitur nabuth iniquis dum
regē regit iesabel non est quod epistole cōmitti possit quantū sceleris sacra nobis
hystoria manifestat. Legimus tn̄ hanc fructūꝫ de his sugimus: cum malam vi-
tam male finitā: ⁊ bonos bonoꝝ reperimus exitus: nec secus in alijs gentium
hystorijs aut in narrationibus accidit poetarū. Ob quam rem credo abunde ꝓ-
batum esse. non idcirco vitari poetas oportere quoniā turpe sepe cōmemorent.
quādo ⁊ honesta frequentius inculcant. Supererat nunc ad exempla descende-
re virorum illustriū: qui poetas ardenter amarunt ac eoꝝ operibus sunt delecta
ti. Quippe non singularīū modo viroꝝ sed publico ciuitatū consensu cōmenda-
tos poetas accepim'. Orpheum qui fuit ex vetustissimis oeagrū filius. tracem
poetam adeo vetustas coluit. vt imaginem eius in templo pieridū collocauerit
Que sicut arrianus auctor est vsꝫ in alexandri tempus perseuerans. Cum vicis
set illos ille triuallos: subiecisset illirios. thebas dirimisset. athenis pacem dedis-
sset continue sudasse visa est: significans vt aristander diuinator ait. ingentem in
stare laborem poetis qui alexandrini essent. ⁊ alexandri res gestas versibus cō-
missuri. Homerum vt cicero tradit colophonij ciuem suum esse dicunt. hi suum
vendicāt. Smirnij vō suum esse confirmant. itaꝫ etiam delubrū eius in oppido
dedicarunt. Athenienses sacratissimis solonis legibus instituti. adeo poetas in
honore habuerunt: vt non senatum solum: verūetiam belli curam eis crederent
bello eīn quo cum spartanis acerrime dimicatum est: duos duces delegerunt pe
riden spectate virtutis virum. ⁊ sophoclen scriptorem tragediarū: qui diuiso in-
ter se exercitu: ⁊ spartanorum agros vastarunt ⁊ multas asie ciuitates athenien
sium imperio adiecerūt. Quid de spartanis eisdē dicam: qui q̄uis essent duris
lygurgi formati legibus ⁊ moribus asperi. bello tamē cōtra messenios occupati:
cū iuberēt ducē militie ab atheniēsib' petere: hicꝫ tirteū poetā claudū pede misis
se parē poete nō recusarunt. sub quo victi duobus prelijs. victoriā hostib' ꝓcul-
dubio reliquissent. nisi cōposita thirteus carmina exercitui ꝓ cōcione recitasset
in quib' hortamēta virtutis dānoꝝ solatia. belli cōcilia scripserat. Itaꝫ tantum
ardorē militib' iniecit. vt nō de salute sed de sepultura soliciti tesseras insculptas
suis ⁊ patrū noibus dextro brachio illigarēt: vt si oēs aduersum p̄liū cōsūpsisset:
⁊ tēpoꝝ spacio cōfusa corpoꝝ lineamēta essent: ex iudicio tituloꝝ tradi sepulture
possent. Atꝫ sic animatis militib' cōmissa pugna victores tandē lacedemones
euaserint. Vides vt grecie ciuitates apud se natos gaudēt esse poetas. Neclati
ne minus letant suis vatib'. Notū est illud carmē. Mantua virgilio gaudet ve
rona catullo. Corduba lucano ⁊ seneca gloriat orato venusum pacuuio brundu
sium statio burgdegalis. Peligni nasonē memorant. Aquinates iuuenalē biblis
marcialē florētini q̄uis materna voce locutū: tn̄ apud senatū dantē int maria ci
uitatꝭ ꝑconia ducūt. Quippe veteres ēt dijs suis q̄s celū colē putabāt: cure fuisse
poetas affirmāt. Cū lisander lacedemoni' obsideret athenas a libero p̄re ꝑ q̄etē
monit' ꝓhibet: vt delicias suas sepeliri sineret. Iacebat tūc inhūatū corp' sopho

clis tragici: de quo sup͛a mētionē fecim⁹. Quo cōpto lisander inducias dedit: vt
claro poete cōgrue fierēt exequie. Simonides apud hospitē suū in thessalia ce-
nās castoris ac pollucis monitu tricliniū ruinā euasit. Sed ꝑgite regū ac ducum
exempla referam⁹ solon qui leges (vt tactū est) atheniēsib⁹ dedit: vt salaminā
insulā quā megarēses sue ciuitati surripuerāt vēdicaret: ꝓgressus in publicum
etiā cōtra naturā suā poetā se simulans: insolitis sibi versib⁹ cōtra megarenses vt
arma sumerēt suis ciuib⁹ ꝑsuasit themistoclē illū summū athenis virū: cū ex eo q̄
rereť: cuius vocē libentissime audiret: rn̄disse aiūt: eius a quo sua virtus optime
ꝑdicareť: excellētē ꝑfecto poetā significans: in cuius verbis indita virtus sicut
in auro gēma ꝑlucet. Alexander aminte fili⁹ diues habitus: cui ante omnes ioui
delfico statuas aureas misit pindarū. liricū poetā apprime dilexit archela⁹ q̄ ab eo
regnū macedonie accepit. Euripedi tragico ꝯsilioꝝ sūmā credidit: cui⁹ supprema
nō cōtent⁹ ꝓsequi sumptu funeris: ⁊ crines tonsus est: ⁊ merorē quē aīo conce-
ꝑat vultu publicauit. Cū trāsiret in asiam magn⁹ alexander q̄uis multos rerum
suarū scriptores secū haberet: cū tn̄ in sigeo tumulū inspexisset achillis. O fortu-
nate inq̄t adolescēs. q̄ tue virtutꝭ ꝑconē homerū inueneris. Et vere vt ait cicero
nā nisi illi ars illa extitisset. idē tumulus qui corpus ei⁹ cōtexerat. nomē etiam ob
ruisset. Idē q̄ꝫ alexander cū thebas dirueret: pindari de quo supra meminim⁹. ⁊
domū ⁊ stirpē teste arriano ob reuerētiā poetici nois ꝯseruauit. Lisimach⁹ ex suc
cessorib⁹ alexādri philippide poeta comico familiariť vsus est. Cernitis vt greci ꝓ
ceres poeticā venerant. accipite mō latinos african⁹ prior q̄nti ennij statuā im-
poni suo sepulchro iussit. Alter scipio terentiū comicū ex carthaginēsi captiuita-
te redēptū: in triūpho suo quē rome egit: pileatū duxit tāq̄ꝫ libertate donatū lu-
cullus archiā poetā ingentib⁹ honorib⁹ cumulauit. Dictator silla gallos atq̄ꝫ hy
spanos poetas. donis q̄plurib⁹ ꝯsecutus est: nec sedulitatē mali poete indignā
ꝑmio duxit. Metellus pi⁹ etiā cordube natꝭ poetꝭ ac pingue ac ꝑegrinū sonātib⁹
aures accōmodauit. Pōpei⁹ magn⁹ theophanē mitileneū rex suaꝝ sc͛ptorē i cō-
tione militū ciuitate donauit. Nemo ē vt cicero testať. tā musis aduersus q̄ non
mādari vsib⁹ eternū suoꝝ laboꝝ ꝑconiū facile patiať. Itaq̄ꝫ ille gai⁹ mari⁹ q̄uis ma
xim⁹ impator: natura tn̄ ferox ⁊ inurbanis morib⁹ eximie luciū plociū dilexit cui⁹
ingenio putabat ea q̄ gesserat posse celebrari. Juli⁹ aūt cesar nō mō poetas dile-
xit ꝫ in collegio poetarū ascribi voluit. Neq̄ꝫ actio poete succēsuit. q̄uis sibi col
legiū intranti nō assurgeret: cū a latronib⁹ captus donec pecunias cogeret obser
uareť: orationes ac poemata que scribebat teste plutarcho eis legebat. Et q̄ mi-
nus ea vehementꝭ laudassent. fatuos ac barbaros appellabat august⁹ octauian⁹
q̄ benign⁹ q̄ liberalis in varrū: virgiliū: flaccūq̄ꝫ fuerit. nemo q̄ vel primas didice
rat lr̄as nescit. Fuitq̄ꝫ ipse vt trāq̄llus ꝓhibet poematū nō imperitus: delectaba
turq̄ꝫ comedia veteri: ⁊ sepe eā exhibuit publicis spectaculis. Ingenia nāq̄ꝫ secu
li sui oib⁹ modis fouit recitātes. ⁊ benigne ⁊ patienter audiuit. Nec tm̄ carmina
⁊ hystorias: ꝫ etiā orōnes ⁊ dyalogos. Cōponi tn̄ aliq̄d de se nisi ⁊ serio ⁊ a p͛estā
tissimis offendebať. Uespasian⁹ q̄ dirū in saluatore nr̄o cōmissū piaculū expia-
uit: ingenia ⁊ artes vel maxie fouit: prim⁹ e fisco latinis grecisq̄ꝫ rethorib⁹ annua
centena ꝯstituit. p͛estātes poetas necnō ⁊ artifices coemit. Titus quē generis
humani delicias vocauerūt: latine ⁊ grece lingue peritissim⁹: vel morando vel in
fingendis poematib⁹ prompt⁹ ⁊ facilis fuit. Seuerus cesar appianū poetam qui
genera ac naturas ⁊ captionē pisciū versu descripserat. ꝑ singula metra aureo nu
mo donauit: vnde aurea post appiam nuncupata sunt. Gratianus litteris haud
mediocriter institutus. carmen facere: ornate loqui: explicare controuersias re-
thoꝝ solitus erat. Quid nobis tot tantiq̄ꝫ viri greciq̄ꝫ latini: idonei ne videntur
quos cathoni platoniq̄ꝫ opponam⁹. Sed dicitis fortasse ethnicos istos eē nec vo
cē habere que apud ecclesiā audiatur. Transeo ad nostros quos reuellere nemo
possit. Dauid quem tota canit ecclesia: nunquid poete officio fungitur: metro

apud hebreos canens. Salomō q̄ʒ ⁊ aliqui ꝓphaꝝ versuū mēsuris vtentes: poe
tarū locū ⁊ nomen obtinēt. Quid xp̄iani aūt doctor exercitus ⁊ orator invictus
ap̄lus paulus. nūq̄d ad grecū scribēs epymenidis versiculū reddit. Cretenses sꝑ
mēdaces male bestie ventris pigri. In alia q̄ʒ ep̄la meandri senariū ponit. Cor-
rūpunt mores bonos cōfabulationes male. Et apud atheniēses in martis curia
disputās aratū vt hieronymꝰ scribit testē vocat. Quid tertullianꝰ: q̄d cyprianꝰ:
lactātiꝰ firmianꝰ: ambrosiꝰ: augustinꝰ: gregoriꝰ ⁊ ip̄e de q̄ sepe locuti sumꝰ hierony
mus: nulla istoꝝ opuscula leges in quibꝰ nihil poeticū redoleat: q̄uis cyprianuʒ
firmiano narrāte nōnulli momorderint ꝙ aduersus demetrianū scribēs. testimo
nijs vsus sit ꝓphetarū ⁊ ap̄loꝝ: que illi ficta ⁊ cōmēticia esse dicebāt: ⁊ nō potiꝰ phi
losophoꝝ ⁊ poetaꝝ quoꝝ auctoritati vt ethnicus cōtraire nō poterat. Nempe
augustinꝰ de virgilio grauissimū testimoniū p̄bet: dum in primo de ciuitate libro
ꝓpterea inquit eū paruuli legūt: vt videlicet poeta magnus oīmq̄ꝫ p̄clarissimus
atq̄ꝫ optimus. teneris ebibitꝰ annis: nō facile obliuione possit aboleri: ſm id ora-
cij quo semel est imbuta recens seruabit odorē testa diu. Negat clarissimus eccle
sie doctor obliuioni esse dandū virgilium: nūquid ergo ⁊ legendum suadet. Nec
hieronymus ab hoc sensu est alienus: qui necessitatis in pueris esse asserit virgi-
liū tenere in manibus. q̄uis id crimen in episcopis dixerit esse voluptatis. Quis
p̄terea centenas dānare p̄sūpserit: quarū ex altera homeri versibus apud grecos
altera ex virgilij carminibus apud latinos incarnationē saluatoris: p̄dicationē:
signa: mortē: resurrectionē: ⁊ in celū ascensionē poetico more cōscripsit. An non
dignus laude legēdus cunctoꝝ ore dicet᷑. Iuuēcus p̄sbyter qui sub cōstātino ce
sare hystoriā dn̄i saluatoris versibus explicauit: nec timuit euāgelij maiestatē sub
metri mittere leges. Quid de apollinari syro dicā: qui heroicis versibus hebrai-
cā scripsit antiquitatē. vt sozomeni placet ⁊ imitatus meandri comedias euripi
disq̄ꝫ tragedias: ⁊ lyram pindari euāgelicas lectiones poetico scemate conclusit
Quid ni legat᷑ si sit in manibꝰ aduersatus xp̄iane religioni iulianus apostata: cū
peruasisset imperiū: tunc se plurimū nocere putauit: cū lectionē homeri ceteraq̄ꝫ
grecoꝝ studia christiano populo ꝓhibuisset. Cui ⁊ nostri hostes cōcordare vidē
tur. En q̄rudis inepta ne dicā feralis vox illoꝝ est q̄ poetas omnes asserūt eli-
minādos. Exeāt ipsi potius ⁊ qui lr̄as humanitatis abhorrent: fugiant hoīes si
hicq̄ꝫ similibus brutis associent᷑. En q̄d ais dicet q̄spiā diuo hieronymo maledic-
tissimū obiurgare audes virū: speculū xp̄iane religiōis obnubilare ꝯtēdis. Hie
ronymus si nescis quo nemo duriꝰ in poetas inuehit᷑. Demonū cibus est inquit
carmina poetaꝝ: secularis sapia: rethoricoꝝ pōpa verboꝝ: hec sua oēs suauita-
te delectāt: ⁊ dū aures versibꝰ dulci modulatione currētibꝰ capiūt: aīaʒ q̄ʒ pene-
trāt ⁊ pectoris interna deuincūt. Verū vbi cū sūmo studio fuerint ac labore ꝑle-
cta: nihil aliud nisi inanē sonū ⁊ sermonū strepitū suis lectoribꝰ tribuūt: nulla ibi
securitas v̄itatis: nulla iusticie refectio repit᷑. Studiosi eaꝝ i fame ⁊ veri ⁊ v̄tutū
penuria ꝑseuerāt. Nō me latet ad damasum de filio ꝓdigo talia scribē hierony-
mū: ſ lege totā ep̄laʒ: nō subsideo i ꝓhemio. nihil iudico nisi tota lege ꝑspecta ꝓ-
sequor magni v̄ba doctoris. Inuenio illū his v̄bis nō poeticā solū ſ rethoricam
ph̄iam ⁊ oēm secularē sapiam detestari: q̄r plus floris q̄ꝫ fructus habeat nec viaʒ
vite i veritate docet. fallatq̄ꝫ sepe legētē. Nec ego inficias eo si de gētilibꝰ tm̄ poe
tis ac ph̄is verba fiant. q̄s i gnorasse xp̄m ⁊ crucis p̄miū palā est. Sunt tn̄ in illis
cōplurima vite documēta. que nobis turpia dissuadent: ⁊ honesta demōstrant.
vtq̄ꝫ aliquid in mediū ꝓferamꝰ. Quid illis iuuenalis v̄sibꝰ ad v̄tutē suadendam
dici potuerit efficacius. Orandū est vt sit mens sana in corꝑe sano. Forte posce
aīm mortis terrore carētē. Nesciat irasci cupiat nihil ⁊ potiert. Herculis erūnas
credat seuosq̄ꝫ labores. Et venē ⁊ cenis ⁊ pluuia sardanapalli. Et alibi. Esto mi-
les bonꝰ tutor bonꝰ arbit᷑ idē. Integer ambigue si qn̄ citabē testis. Incerteq̄ꝫ rei
falleris: lʒ imperet vt sit. Falsus ⁊ admoto dictet ꝑiuria thauro. sūmū credo ne-

phas aiam ꝑferre pudori: ⁊ ꝓpter vitā viuendi ꝑdere cās ⁊ paulopost. Pone ire
frena modūq; pone ⁊ auaricie miser inopū socioꝝ iteger vite scelerisq; purꝰ inq̄t
oratiꝰ: nō eget in auris iaculis nec arcu nec venenatꝭ guida sagittꝭ fusce pharetra
Quoscūq; ferāt tutū esse bonis viris iter ondit: q̄s iustū illo meliꝰ ꝯscribit. Iustū
ait ⁊ tenacē ꝓpositi virū: nō ciuiū ardor praua iubentū: nō vultꝰ instātis tyranni
mēte quatit solida. Quid virgiliꝰ sibi vult. dū inferna loca describit ⁊ elisios cam
pos: nisi virtutis amorē odiū suadē vicioꝝ. Hic inq̄t apud inferos q̄bꝰ inuisi fra-
tres dū vita manebat: pulsatusue parēs ⁊ fraus inexa clieti: aut q̄ diuitiis solet in
cubuere reperti: nec partē posuere suis: q̄ maxia turba ē quiq; ob adulteriū cesi:
quiq; arma secuti impia. nec veriti dn̄oꝝ fallē dextras ac beatoꝝ sedes. Audi q̄-
bus assignet hic manꝰ aito b patriā pugnādo vulnera passi. q̄q; sacerdotes casti
dū vita manebat. q̄q; pii vates ⁊ phebo digna locuti. Inuētā aut q̄ vitā excolue
re ꝑ artes. Quiq; sui memores alios fecē merēdo. Quid thesēꝰ ille apud tragedū
senecā: nōne sororia bis de inferno refert. qd̄ q̄sq; inq̄t ille fecit patit̄ auctorē scelꝰ
repetit: suoq; ꝑmit̄ exēplo nocēs. Statiꝰ qz malefactis instare suppliciū asserit: ſ
videt hec ait videt ille deū regnator ⁊ ausis sera quidē manet iratū. Deq; inferis
inq̄t stridor ibi ⁊ gemitꝰ penarū atroq; tumultu feruet ager tāq; legisset euāge-
liū: vocēq; saluatoris audisset: mittite illū in tenebras exteriores: ibi erit fletus ⁊
stridor dentiū. Quid postremo sibi lucanꝰ q̄rit dū cathonē hammonis respōsa cō
tēnentē inducit: versusq; illos in eū fudit. Ipse manu sua pila gerens ꝓcedit ha-
neli militis ora pedes mōstrat tolerare laborē nō iubet. nulla vehit̄ ceruice supi-
nus. Carpente sedens somni parcissimꝰ ipse vltimꝰ haustor aque. Cuz tandē fon-
te repto indiga cogat̄ laticis potare iuuētus: stat dū lixa bibat ⁊ paulopost. hunc
ego ꝑ sirtes libiesq; extrema triūphū ducere maluerim q̄ ter capitolia curru scā-
dere. pompeii q̄ frāgere colla. Iugurte nōne apte ⁊ magna voce. O hoies inq̄t
sit vobis cura virtutis. Alacres subite laborē. vincite sitim. famē. somnū. sic itur
ad astra. Quid dicimꝰ noscere ista bonū an malū putamus. Hec ne magnus ille
hieronymus fugienda suadet. Pretereo phoꝝ libros doctrina salutari plenos
quos auide legimꝰ: q̄uis nōnulla veneni semina in se habeāt: nec hieronymus
omni lectione secularis sapiētie abstinēdū precipit: sed docet ille vt ante dictū est
damasuz quo pacto sint seculares philosophi ac poete legendi. Tipus inquit se-
cularis sapie in deuteronomio sub mulieris captiue figura describit̄: de qua diui-
na vox precipit vt israelites si eā habere voluerit vxorē: caluiciū ei faciet: vngues
presecet: pilos auferat. ⁊ cum munda fuerit effecta: tunc transeat in victoris am-
plexus: hec si ꝭm litteras intelligimus nonne ridicula sunt: itaq; ⁊ nos hec facere
solemus quādo ⁊ philosophos legimus. quādo in manus nostras libri veniunt
secularis sapiētie. Si quid in eis inutile reperimꝰ ad nostrū dogma cōuertimus: si
quid vō supfluū de idolis: de amore: de cura seculariū reꝝ: hec radimꝰ his caluiciū
inducimꝰ. Ponit ⁊ hāc similitudinē alio loco hieronymus: ad magnū oratorem
verbis rome scribens. Et adiicit. Quid ergo mirum si ⁊ ego secularē sapientiam
propter eloquii venustatē ⁊ membrorum pulchritudinez de ancilla atq; captiua
israhelitē facere cupio: ⁊ quicquid in ea mortuū est idolatrie voluptatis erroris
libidinuz vel precido vel rado. ⁊ mixtus purissimi cordis corpori vernaculos ex
ea genero dn̄o sabaoth: ⁊ labor meus in familia xp̄i proficit: hec est libera vox ⁊ ex
ꝓposito diui hieronymi sentētia. Interrogatus ille philosophos ne xp̄iani poe-
tasue queant salua cōsciētia legere: nō omnibus legere negat: sed illis negat qui-
bus animus est in eorum lectionibus quiescere. Sequimurq; ⁊ nos hoc iudiciuz
damusq; sancto doctori manus. Nā cū varii multiformes sint poete: non omni-
bus que ab ipsis dicunt̄ adhibendā mentē sentimus: sed cum excellentiū viroꝝ
dicta aut facta cōmemorant: tota mente moueri atq; inflamari debemus: vt ta-
les ipsi simus quales ipsi fuere. Cū vō improboꝝ hominū mētionē incidūt fugi
enda est illorū imitatio: auresq; claudēde nō secus atq; ipsi ferunt ad syrenarum

cantus clausisse. Accõmodatissimus est ad hoc ꝓpositū quē greci mirant̃ magn⁹
basilius sic ille (vt aretinus trāsfert) de poetis iudiciū tulit. Nos igit̃ inquit lau
damus poetas: nō cū scurras aut amātes aut ebrios aut dicaces imitant̃: neq̃
cū diuite mēsa cantuq̃ dissoluto felicitatē diffiniūt mīme vo cū de diis aliquod
dicūt mentionē. Deinde apiū introducēs vt em̄ ex florib⁹ ceteri q̇dā nihil sumūt
inquit p̄ter odorē ⁊ colorē: apes etiā mella sciūt inde excerpe. Ita qui nō solum
festiuitatē sequunt̃ verbor̄: fructū aliquē ex poetis ꝑcipere possunt: ⁊ subiungit
ille em̄ nec pariter oēs flores ademit. nec si quos ademit eos totos assumit ⁊ nos
quoq̃ si sapimus cū id excepcrim⁹ quod veritati amicū consentaneūq̃ sit. cetera
oia transgredien:ur. Neq̃ his cōtētus ꝓsequens adijcit: Et qm̄ ad hanc nostrā
vitā ꝑ virtutē ascendit̃: virtus aūt ipsa multū a poetis: multū ab hystoricis: mul
to etiā a phis laudat̃: cor̄ verbis maxie est inherendū. At quoq̃ basilius ex quo-
dam viro se qui ad vestigandas poetarū mentes acutissimus habebat̃ audiuisse
cū diceret totā homeri poesim laudē esse virtutis: omniaq̃ illius poete huc ten-
dere: nisi si quod interdū incidēs sit. Sic de poetis secularibus magni ⁊ sancti vi
ri diffiniūt. Ecclesiasticos aūt quos plures esse manifestū est: q̃uis hesitatione
legēdos approbāt: venerādūq̃ nomē eor̄ ⁊ dogma suscipiūt: qualis fuit hilarius
hieronymi coetaneus: ⁊ qui dulces hymnos in ecclesia ꝯscripserūt. Nōnulli aūt
nr̄i tpis q̇ vt docti videant̃: quecūq̃ nō didicerūt dānant: digni sunt quibus cū
hieronymo dicamus ne vescentiū dentibus inuideant. edentuli ⁊ oculos caprea
rū talpe contēnent. Traxit me diues ad disputandū materia: ⁊ dum ep̄lam cre-
do scribere tractatum edo sed claudo sermonē de poetis: cetera contra garrulos
sapientie tue nō deerūt: si quis cōtentus his esse noluerit. Nunc ad vltimā trā
seo partē in qua ꝓ rege ladislao facis apologeticū: multa in laudem tanti princi-
pis scribis que dicta sūt aduersus eū. nō minus ornate q̃ caute reuellēs. Cogita
ui ⁊ ego futurū hoc cū librū epistolarū ad te direxi. Neq̃ inutile reputaui aduer
sus scripta mea te dicere. que ipse nō tāq̃ visa sed tāq̃ audita retulissem. Sic.n.
veritas facilius inuenit̃. Tu ergo modo q̃uis ⁊ prudentissime ⁊ fundatissime re
gis causam tuearis: das tamē mihi cām nonnulla vt rememorem. tecūq̃ paulis-
per contendā. non quia te velim impugnare sed q2 magis instrui cupiā. Nā etsi
magni viri fuerūt quibus aures prebui: ⁊ quorū dictis hystoriā struxi: meā plus
tamen tuo nomini tribuo. Tum quia rebus de quibus locutus sum interfuisti.
Tum quia ⁊ nature ⁊ dignitati ⁊ etati tue mentiri alienū est. Sed audis pauca
que me obsistere tuis dictis impellunt: dixi priorib⁹ meis epistolis nobilissimum
adolescentē wladislaum polonie regē suor̄ concilio victū: regnū hungarie occu-
passe: hoc durum ⁊ a vero remotū tua dignatio esse contendit: affertq̃ rationes
que iustū illum hungarie regem possint ostendere: quarū maxima illa est quia de
functo alberto. regina ⁊ vniuersi regni accole wladislaū regē accersiuerint cui⁹
ope ⁊ auspicio catholica fides ⁊ regni populus ab infestatione thurcor̄ defendi
possit: qui tunc hungarie vicini clades q̃plurimas inferebant. Addis ⁊ oratori-
bus qui ob eā cām missi fuerant apertū dictū aperte extitisse: quia regina p̄gnās
ex alberto remansisset: non licere regem exterminiū regnū transire: illosq̃ con fu
tasse. quicquid petitionibus rerū obijceret̃ victis insuper ⁊ decreti copiam quo
regni prelati ⁊ proceres quecūq̃ aduersus coronationē wladislai dici possent in-
ania esse diffiniunt. fateor oia ista ita gesta esse vt scribis neq̃ de tuis dictis adi-
mo quicq̃. Sed audi quid me moueat: dicis albertū hungarie regem fuisse: mor
tēq̃ relicta vxore obijsse: natumq̃ ladislaum eius filiū. addo ego ⁊ coronatū re-
gem priusq̃ q̃ wladislaus eius hungariā ingrederet̃. Quid hic dicemus. Nun-
quid regū filij solū paternū tenere debent. Quis excluso regis filio regnū possi-
dens non dicit̃ occupator. Aut successioni locus est apud hungaros aut electio-
ni: cū rege mortuo filius in promptu est. Si patri succedit filius non video quid
iuris in wladislaū popularis electio transfuderit. Si regē electio facit: attribuo

tue parti victoriā. Mihi tamen qui regni se mores affirmant succedere patribus
apud hungaros in regno filios in iussu populi dicunt:ideqꝫ romanū pontificem
diffiniuisse apostolicis demonstrat apicibus. Neqꝫ menti mee satisfacit quod de
thurcis in mediū proponit:tāqꝫ necesse fuerit pro regni salute. pro xp̄i nomine
tuendo:regē habere qui regeret. Nāqꝫ si hec pmittimus:rarus patri succedet in
dominatu filius. Poterat wladislaus si celo fidei succensus erat:si vicinoꝝ salu
ti cōsulere volebat:si tanta eū charitas mouebat:⁊ hungaris succurrere ⁊ pupil
lo infanti regnū conseruare:ac veluti tutor vicini regis regnū administrare. Sz
vteris tu mecum ea purgatione qua trogus philippum macedonē defendit: cum
regnū nepotis vsurpauisset. Itaqꝫ inquit ille philippus diu nō se regē sed tutorē
pupilli egit. Ac vbi grauiora bella imminebant:seruūqꝫ auxiliū in expectatione
infantis erat cōpulsus a populo regnū suscepit. Melius tamen ligurgus qui cū
fratre suo polibiti spartanoꝝ regi successit:regnūqꝫ sibi mendicare potuisset. Ca
rulo filio eius qui natus posthumus fuit cum ad etatē adultā venisset:regnū sū-
ma fide restituit. Sed pauci sunt quos dominandi non frangit cupiditas. placet
cunctis prouerbiū cesaris. Si violandū ius est:regendi causa violandū est mihi
Non videt aut mater aut populus aut instans belli metus ius infanti auferre
atqꝫ alteri concedere potuisse:nisi tua sapiētia nouis me rationibus instruxerit.
Scio illud quod dicis regnū polonie longe lateqꝫ florentissimum esse neqꝫ viros
illi:neqꝫ opes deesse. Constat inter omnes qui terram circuierunt polonos ⁊ for-
tes homines esse. quibus qui dominatur inter christianos ⁊ clarissimum nomen
habet. abundat diuitijs potentissimis creditur satis illi superqꝫ satis honoris ē:
si quicqꝫ mortale pectus satis existimat. Ac diues asia xersi nō sufficit:greciā im-
perio cupit adiungere. Alexander victo dario babylonia capta:egypto subacta
superatis indis estuat infelix angusto limite mūdi vt gyare clausus scapulis par
uaqꝫ scapha. Hanibalē nō capit africa:addit imperio hispaniā:pireneū transilit
supat alpes:ingredit italiā. nihilqꝫ actū a se putat nisi vexillū in capitolio ponat
Athila rex hunoꝝ totius scithice gentis solus imperiū tenens inuasor germanie:
galliarū populator:vastator italie: inopem miserūqꝫ se iudicat nisi primas mū-
di gentes:romanos vesogatasqꝫ sibi subijciat. Sed quid miramur viros. Condi
trix babylonie semiramis nō cōtēta q̄sitos amro regni terminos tueri ethiopiaz
imperio adiecit:indisqꝫ bellū intulit. Quo p̄ter illā dyonisiū herculē ⁊ alexandrū
armatus intrauit nemo. Insatiabilis est dn̄andi cupiditas. Nulli satis ampla
sua ptās videt. Semp in alieno melior seges agro:vicini formosior cōiunx: pin-
guius apud alios pecus apparet. Nimirū si wladislaus adolescēs:alto sanguine
natus:spiritu fretus. nobili glorie cupidus:hungarie regnū affectauit. Human⁹
est hic morbus adeoqꝫ cōis vt iam vicio detur. Animus paterna hereditate con-
tentus siquis est cui sua placent:inter principes ociosus:paci deditus: nulli mo-
lestus. belli execrator. En inquiunt deses homo est meticulosus. pusilli animi: vē
tris semiqꝫ seruus:monachū esse nō regem oportuit: mulieri nō viro seruimus.
Huiuscemodi sepe voces regū atria implent:inde cōmoti quibus feruet anim⁹
iuuenes iniusta bella suscipiunt. Qr si wladislaus hac re ductus in hūgar ā ve-
nit:secutus est vt philosophi volūt erroneā viam:vt populi sentiūt laudabilem pulchre.
⁊ gloriosaz. dignus qui fortibus vmbris animū meret. Hec placuit ad tua scri-
pta referre:non quia impugnare illa velim:sed vt solutionē eorum a te suscipiaz
que mihi dubia superant. Nā etsi multe sint ⁊ maxime laudes que wladislao re-
gi suisqꝫ p̄latis vel proceribus attribui possint:cupio ⁊ hoc illis ascribere preco-
niū sine controuersia posse ꝙ hungariā nō humano solum sed etiam diuino iure
sibi subegerint. Qd̄ vo presente rege victos ⁊ etiā prostratos a polonis thurcos
astruis: sequor testimoniū tuū. q̄uis iulianus cardinalis sc̄i angeli q̄ tunc in hun
gariā legatū aplicū agebat:suis litteris omnē belli victoriā in iohem trāstulerit.
quē ego ad pōtificem patauiensem scribēs habui testem. Ceteraqꝫ de wladislao

refers. nullo apud me dubio sunt. Cognoui ex omnibus qui eum nouere fuisse illo in adolescente vastū animū: singularē prudentiā: summā liberalitatē: ingeniū ꝑspicax: administrāde iusticie grandē: curā nullā in eo desideratā ex his q̄ regie virtutes appellant̄: ob quā rē optarē si fas eēt: cū tua dignatione in hāc vsqꝫ diez vixisse illū. meliꝰ vt arbitror regno hūgarie melius xp̄iano sanguini successisset. Neqꝫ fortasse memorabilis illa ciuitas bisantina orientalis ecclesie caput: grecie columen: in p̄tātem thurci redacta. cū tāmagna xp̄ianoꝝ clades fuisset q̄ p̄ cōstantinū primū instar romane vrbis amplificata fatali quodā solebat dicere decreto sub vltimo cōstantino deuicta ⁊ spurcitie saracenoꝝ tradita est quā viuo wladislao nec intueri impator audebat. Sed obijt ille vt ais rex clarissimus cū maiori q̄stum credidimꝰ nō polonie solū sed hūgarie ⁊ totius ecclesie dāno. Verūqꝫ illō ostēdit qd̓ ad sororē scribere methodoꝝ anneꝰ seneca tradit: mortale esse mortaliū omne bonū. Vale ⁊ iā nō ep̄laz ſ; librū cuz vacauerit legito. Ex noua ciuitate austrie sexto kal̄. nouēbris. M.ccccliij.

Mittit litteras summo pōtifici p̄sentādas.

Epistola. ccccxviij.

Eneas ep̄s senen̄. iohāni capistrano ordinis minoꝝ ꝓfessori. S.p.d. Nicolaus capellanꝰ meus lr̄as tibi restituet. quas cesar romano pōtifici ac duobꝰ cardinalibꝰ ⁊ magistro henrico senftleben ꝓcuratori suo in romana curia scribit: Ego quoqꝫ eisdem cardinalibꝰ lr̄as dedo quēadmodū frater philippus expostulauit: quarū exemplaria simul recipies. Intelligesqꝫ ⁊ quō ab imperatore ⁊ quō a meipso scriptū sit. tuū erit scripta hec quātotiꝰ ad romanā curiā dirigere: ac curare vt magistro henrico signent̄: qui ea ap̄lice sedi offerat ac responsum exigat: si qua deinceps vel ꝓ dignatione tua vel pro fratribus curare me volueris: quoad facultas fuerit nō deerit voluntas. Vale in xp̄o optime in orationibꝰ tuis meis memor. Ex noua ciuitate.

Significat bohemos rokezanā in archiepiscopū petere.

Epistola. ccccxix.

Iohannes capistranus ordinis minoꝝ professor Enee episcopo senensi. S.p.d. Quando capellanus tuus me cōuenit tandem a me summe rogatus abijt: vt meis precibus ⁊ supplicationibus id ageret: vt tu de die ⁊ tempore recessus hinc ad nos mei me certiorē faceres: expectaui sitiens ⁊ magis prestolor. Fertur enim hic cōuentum ipsum huc ad nos wiennam translatū iri: cuz non videat̄ in ciuitate noua omnes principes cum oratoribus hospitari posse ꝓ cōmodo suo. Ea de re te iterū atqꝫ iterū exoratuz velim: vt dubiū me clarefacias ⁊ quid acturus sim certiorem reddas de principibus qui huc conuenerunt. Etsi mihi persuadeam te non latere: hoc tamen dicam. Cū serenissimo rege ladislao intrauerunt gubernator bohemie ⁊ plures barones de hungaris episcopus varadiensis tm̄: expectant̄ ceteri sed adhuc incertus est eorum aduentus. Erit non alienum vt significem tibi rem detestabilez: ac cuiqꝫ bono viro solo auditu abhorrendam. Queritant nōnulli bohemoꝝ summas preces diuo cesari porrigere: quibus fauorem ⁊ gratiam suam impetrēt: vt ad. S.d.n. litteras summo studio petentes confirmationē nefandi heresiarche rokezane in archiepiscopuz pragen̄. dirigat ⁊ hoc pacto fieri poterit vnio ecclesie: quā iuste bene recte ⁊ sancte procedere intendant. Tu mi pater pro tua singulari equitate ⁊ prudētia iudica. Quid aūt ad hanc rem facturū velit catholica fides cogita: ego indignitatē tacitaz nō equo animo fero. Postremū vt me de his que acturus sim admoneas te oro vehementer. Vale longissimo euo cui me vnice cōmēdo.

Determinat cōgruū tempus veniēdi ad dietā in noua ciuitate celebrandā. Refertqꝫ post nouitates italie obstacula ne contra thurcū cōcludāt.

Epistola. ccccxx.

Carissimo verbi dei p̄dicatori fratri Johanni de capistrano ordinis mino
rum ꝓfessori Eneas ep̄us senen̄. ⁊ ap̄lice sedis legatus indignus. S. p. d.
Dabis mihi veniam pater optime si tue rn̄surus ep̄le non plurali quem-
admodum vsus modernoꝝ bȝ. ſ singulari te numero compellauerim. Sic eni̅ ⁊
Jeronimi ⁊ Augustini ⁊ omnium veteꝝ obseruantia fuit. meo iudicio q̄ȝ nostri
tempis ꝯsuetudo multo melior atȝ ꝯueni̅ētior. Quid eni̅ absurdius aut ineptius
esse pōt. q̄ȝ si vnum allocutur⁹ hominem audite inquam. Maiores certe nostri h
vicium inter barbarismi sp̄es numerassent. ſ mitto hec que te minime fugiunt. ⁊
ad ea venio q̄ tuis in lr̄is ꝯtinent̄. Scripta tua iocūdissima ⁊ acceptissima mihi
fuerunt. q̄ te sospitem ac suo more letum in austriam remeasse nunciarūt atȝ in
vrbem venisse tibi deditissimam flauiam quam nūc wiennam dicim⁹. Scio te il-
lic magno exceptum gaudio. multumq̄ȝ illa in plebe ꝓficere. Est eni̅ wiēna aptis
sim⁹ ager cui ⁊ ꝯmittere semē domini ⁊ multiplicatum sperare nō frustra possis
Quod queris de tuo ad cesarem transitu paucis absoluam. videbit te libēti ani-
mo quouis tempe maiestas imꝑatoria. ac velut ap̄lm xp̄i venerant̄ amplexabit̄
Erit q̄ȝ p̄n̄tia tua diue auguste ad singularem leticiam q̄ q̄m̄ multa de p̄cellenti
doctrina. vitecq̄ȝ tue sanctitate ex auditu didicit. magnoꝑe cupit tuis aliq̄n̄ s̄mo-
nibus interesse. videre ac audire te p̄dicantem ac dulcedinem celestis eloquij de-
gustare. quacūq̄ȝ igit̄ die huc te ꝯtuleris. ⁊ honorifice ⁊ iocunde ac studiosissime
ꝓ beniuolentia cesaris ⁊ auguste desiderio recipieris. Non tn̄ vt mea fert q̄dem
s̄nia sꝑ eque frugifer tuus aduent⁹ erit. Multū est in tpe positū tp̄s seiandi ⁊ tp̄s
colligendi. Venisti in tempe q̄d est omniū primum inq̄t ille. Et apud alium scri-
ptum est. Fati plus etem̄ valet hora benigni q̄ȝ si te veneris ꝯmēdet ep̄la marti.
Fateor ego tuā p̄n̄tiam in has ciuitate ⁊ in hoc tp̄lo sꝑ futuram vtilem. ſ multo
magis ecclesie dei ꝯsules. si ꝯgregato ꝯsilio huc venias. Nam quemadmodum
franckfordie mentes hominum ad tuendam religionem tuis sermonib⁹ erexisti
ita ⁊ in loco si qua tepido ⁊ somnolentia fuerit. te vrgente atȝ increpante pellet̄.
Ego vt animi mei secretum apiam ⁊ aliq̄n̄ dicam manifeste q̄d sentio. non sum
sine magno metu. ne ruant edificia nr̄a q̄ apud franckfordiam erexim⁹. Titubāt
vt video mentes p̄ncipum. torpent reges. languent tp̄li. nauicula piscatoris gr̄a
diorib⁹ elisa ꝓcellis in medio mari pene demergit̄. Flant hinc atȝ illinc ꝯ̄trij venti
scindunt̄ vela. frangit̄ malus. carina dehiscit. nulla remigib⁹ cura. necq̄ȝ mgr̄o spes
salutis esse videt̄. Omnes. q. attoniti tempestati cedim⁹. Opus erit igit̄ s̄mone
tuo. calcari tuo igne tuo excitādi. vrgendi. incendendi sum⁹. nisi ꝯpellimur hn̄fa
cere. nostrapte ingenio nihil est q̄d de republica cogitem⁹. atȝ vtinam vel ꝯpulsi
aliq̄n̄ vigilem⁹. Aderunt h nisi fallor ex alemonia ex bohemia ex hungaria mul-
tiꝑceres. Ex ytalia q̄ȝ atȝ ex ip̄a gallia nōnulli aduētabunt. aget̄ tuende religio-
nis nr̄e negocium. q̄ mediata sunt q̄ ꝯclusa sunt franckfordie in man⁹ recipient̄
Tum que mens p̄ncipes nr̄os habeat intelligem⁹ si feruere videbim⁹ animos.
agem⁹ deo nr̄o gr̄as. q suam nolit ecc̄iam nr̄is dieb⁹ exterminari. Laudabit or̄o
tua fortes ac magnanimos ꝓceres plenosq̄ȝ spei reddet ac bene vadētes in cur-
sum ꝓuocabit. At si vel timidos vel discordes tp̄li nr̄i duces inueneris. tunc tuo
fungeris officio. tūc sine cessatōe clamabis. at. q. tuba exaltabis vocem tuam. ac
cusabis ignauiam. suꝑbiam criminaberis. auariciam detestaberis. He sunt eni̅
tres ꝑniciosissime pestes q̄ religionem nr̄am thurcoꝝ gladio pene subijciunt. q̄ȝ
si humiles. si sollertes. si liberales essem⁹. exercitum facile ꝯgerem⁹. q̄ nedū thur
coꝝ ſ omniū infidelium potis eēt audaciam ꝓterere. ſ alios retinet ambitio ne
cuiusq̄ȝ imꝑio subesse velint. Omnes iasonis morbo laboram⁹. quo vt est apud
arestotelem in politic̄ grauiter ferebat si nō regnaret. q. nesciret p̄uatus esse. Sȝ
ille fortasse guar⁹ imꝑandi fuit. Nos q̄uis domui nr̄e vtiliter p̄esse nesciam⁹. in
alios tn̄ magistratū affectam⁹. alios in delicijs natos in plumis enutritos in vo
luptatibus mersos vecordia domi ꝓstratos hȝ. hi necq̄ȝ famem necq̄ȝ sitim necq̄ȝ

labores vllos pferrẽ pñt. rempublicaꝫ pire malint q̃ ethere turbido domum ex-
eant. neqꝫ si generis humani impedire ruinam possint. id agent si vni⁹ diei ꝓptea
fuerit voluptate carẽdum. Alijs nihil satis est qđ hñt. vnicũ studium est rape. ⁊
ad se cũcta trahere. q̃ mari ac terra vehũt. nihil magnifice nihil splẽdide agitãt.
q̃cq̃d agũt tardi ac morosi sunt. sꝑ ꝯsiderãtes in eo quem numũ expẽdãt. atꝫ h̄
ipm cum q̃relis agũt. ⁊ cũcta maiora q̃ optꝫ se facere existimãt. Tristi⁹ haud ult̃
mõstꝝ (vt nobilissimi poete vbis vtamur) nec seuior vlla pestis ⁊ ira deũ stigijs
sese extulit vndis. v̇ginei volucꝝ vult⁹ fedissima vẽtris ꝓluuies vnceqꝫ man⁹ ⁊
pallida sꝑ ora fame. Sic ille sub arpiaꝝ forma descp̄sit auaros. difficile est cũ his
hoim mõstris imo certe impossibile rẽ xp̄ianoꝝ sospitẽ eẽ. Ruim⁹ atꝫ in p̄cipitiũ
labimur. nisi has bestias. aut occidim⁹ aut nr̄is ex finib⁹ ꝓpulsam⁹. aut pire optꝫ.
aut mutare praue. aut ꝑuerse introductum morem. Tua erit igit̃ h̄ ꝓuincia tuũ
erit cum hisce bestijs ꝯgredi. si q̃s nr̄m ꝯsilium huc aduexerit. ego q̃dem nõ am-
bigo aduẽturas q̃plurimas. Theatrum h̄ in loco futuꝝ ẽ ludos circẽses hẽbim⁹
aiũt ediles nr̄i spectacula magnificẽtissima se edituros. q̃lia neqꝫ iulij cesaris ne
q̃ gnei põpei. neqꝫ posterioꝝ cesaꝝ fuisse tradũt. nescio cuiusmodi erũt h̄. nescio
an ꝓducent̃ hesterni orbis mõstra. an solũmõ q̃ apud nos hñt fere. Nam ⁊ iste
horribiles ac teterrime sunt. pñt iam exaudiri gemit⁹ ireqꝫ leonũ vincla recusan
tum. ⁊ sera sub nocte rudentum. Setigeriqꝫ sues. atꝫ in p̄sepib⁹ vrsi seuire. ac for-
me magnoꝝ vlulare lupoꝝ. q̃s hoim ex facie dea seua potẽtib⁹ herbis induerat
arte in vult⁹ ac terga feraꝝ. Lyt⁹ q̃ꝫ archadũ de⁹ nescio quõ ad nos ꝯuolauit q̃
sui cultores ꝯuertit in lupos fortassis ⁊ bohemia nobis aliquã ex apocalipsi be-
stiaꝫ mittet. q̃ arcum bicornis ambiat. Si fuerit venatio nr̄a vel mediocris mul
ta in casses nr̄os dabit̃ p̄da. implebit̃ arc⁹ feris diuersis nisi acutus oris tui gla-
dius dimicauerit. Nemo est q̃ talib⁹ bestijs obuiam eat. neqꝫ tu hãc pugnam in-
famem duces. q̃r intestabiles velint leges q̃ cum bestijs pugnãt. iam supra. xxx.
annos huiuscemodi bellum geris. nũc italie. nũc gallie. nũc germanie bestias in-
sectaris. ⁊ alias q̃dem occidis alias in humanam redigis formaꝫ. Nam q̃s citie
q̃sue lit⁹ ex hominib⁹ veneno suo feras effecit. has tu⁹ s̄mo ancipiti gladio pene
trabilior ex feris iteꝝ homines reddit. qđ si victrix tua virt⁹ theatꝝ exierit. spes
certissima maioris victorie dabit̃. tũc eñ exercitum aduersus hostes extnos pa
re poterim⁹. cum domestici fuerint sepati. absit auaricia. facescat ignauia. eijciat̃
supbia. nihil est q̃ thurcoꝝ potẽtiam formidem⁹. vincat se q̃sqꝫ. necesse est vt sui
potens suiqꝫ dñs sit q̃ supare alios ꝯtendit. Est igit̃ mea snia si voci mee placet
auscultare. Hucte demum ꝯferas cum p̄ncipes ad diem ꝯstitutam ꝯparuerint.
Eadem q̃ꝫ maiestati cesaree q̃ de re hac ꝯsultam habui mẽs est. medio tp̄e pul-
cerrimam excoles wiẽne vineam. vbi iam torcular erexisti qđ vina in cellaꝫ dñi
purissima exp̄mit. Hec ad q̃situm tuũ q̃uis tua prudẽtia ꝑ sese meli⁹ oĩa noscat.
Nunc de nouitatib⁹ pauca subijciam ytalia nr̄a excepta etruria vniuersa q̃escat
s̄ angulus ille patrie mee turbulẽt⁹ ẽ. dñi de pitiliano q̃ ex familia vrsinoꝝ dicũt̃
rupto federe ꝯ ius fasqꝫ senens̄ agꝝ populati sunt. Comes euersus ei⁹ fidei cui⁹
nominis illis auxilio est. neqꝫ tñ simul iuncti pares senẽsib⁹ esse possent. s̄ hñt oc
culta subsidia. Sunt q̃ clanculum pecuniam summistrant. Veneti mille eq̃tes
misere. q̃ senensium ptes adiuuant. His karolus gonzaga p̄fectus est. Sigismũ
dus dux exercit⁹ seneñ. habet̃. pugnatum est vtrinqꝫ summa vi. p̄ria mea ⁊ igne
delet̃. vicini q̃si ludum respiciũt. Solus roman⁹ pontifex eius litis arbitratorem
se fecit. s̄ hic ꝓpter aduersam valitudinem paꝝ hactenus ꝓfecit. Spero tñ eius
sapientiam hoc incendium p̄us extincturam q̃ vltra serpat. Ianuenses q̃si cla-
rissim⁹ ille rex aragonum ⁊ sicilie sibi fuerit iniuriat⁹. cum grãdi ⁊ admirãda clas-
se in portum vsqꝫ neapolitanum nauigauere. ac veluti incussuri metum. tum re-
gi tum regno se ostenderunt. Et quoniam paꝝ dilectos in terra cathelanos credi-
derunt metus aliquos ꝓceꝝ sperauere. Rex autem alphonsus quem neqꝫ secũ-

da extollere neq̃ aduersa deprimere consueuerunt. forti animo contra restitit vr-
bem ac portum magnifice cõmuniuit. bombardis ac alijs machinis hostes appro
pinquare prohibuit. regni proceres nũc terrẽdo nũc cohortando in fide retinuit. Adeo
q̃ prudenter et accurate cuncta disposuit. ne vel minimus toto regno tumultus ex-
ortus fuerit. Eiecti igitur e spe sua Januenses. relicto rege. gilium paruam insulã
in etrusco mari telamoni oppositam. que regi parebat occupauere. Burgum ca-
stri leonis quod et in tuscia eiusdem regis depredati sunt. Rex interea ipse classem nõ
paruam armauit. qua Januensium triremes insecuta. ex his septem apprehen-
dit atq̃ excussit. Veneti et qui nunc ducatu mediolanensi potitur Franciscus Sfortia vi
cecomes. Florentinorum quoq̃ respublica inter se fedus iniere quod omnibus ytalie
cõmunitatibus volunt esse cõmune. Bursius dux Mutine. vnus etiam ex cõfede-
ratis habetur. Aiunt et ianuenses inscriptos esse. Sunt qui dicunt et romanum põ
tificem cõfederationi cõsentire atq̃ accedere rogatum respondisse. qui pater sit omnium
cõmunis eum non debere filiorum vinculis alligari. Laudasse tamen ytaliam esse vnani
mẽ que eo modo thurcorum conatus facile possit elidere. Alphonsus rex de quo ante
locuti sumus quamuis pacem ytalie cõplexus fuerit. de federe tamen nihil adhuc recepit.
neq̃ puto magnanimum illum regem sapientia et auctoritate preditum. equo ani
mo ferre. nũc pacem nunc colligationes se nescio fieri. sibiq̃ demum quas nequeat
immutare leges offerri. Cognoscit et ipse statum suum. et que sue dignitati cõueni-
ant mente reuoluit. Missi sunt ad eum legati trium potentiarum. cũq̃ his prefectus
est cardinalis sancte crucis apostolice sedis legatus. quem firmanum appellãt. Illius
prudentia aucte ac vite mũditia memorabilis. qui medius inter regem et oratores
eo missos arbitrum cõcordie gerat. Rex ob eã causã caietam se cõtulit atq̃ ibi legatões
audit. nescio quid inde sperem. quia tamen indito illo regi res alte ac magnifice semper cordi
fuerũt. fortasse vt aduersus thurcos bellum gerere possit quod est vnicum eius propo
situm. vnionem ytalie cõplectetur. Veneti pacem cum thurcis habẽt. quam coacti fe
cerũt. ne ciuitates orientis amitterẽt. Id manifestãt leges vtrinq̃ dicte. Quantum ad
christianos pertinet pax honorifice. nequeo meditari quid actura sit illa respu. si de bel
lo gerendo contra thurcos agamus. neq̃ de rauennẽsibus quid dicam scio. Omnes de do-
minio retinẽdo quam de fide seruanda solicitiores existunt. Cedit fides honori numis
honor. quid enim saluis infamia numis inquit ille emat ytalia. Tota christianitas se re-
periat emptorem perebunt omnia thurco. si dabit aurum venalis est nostra religio. Cara-
manus per hos dies ad cesarem nostrum literas dedit. quarum exemplar tue paternitati cum pre-
sentibus edo. videtur ille aduersus thurcos inflamatissimus si christianorum arma cõcurrere
sentiat. vetuste litere sunt et augusto mense signate. multa interea intuenire potuerũt
que principis eius abalienarunt animũ. nihil ille faciet nisi ex cõmodo suo. Nam
quo pacto saracenus cum damno suo christianorum signa sequatur. quando nec christianus cum
periculo christianis assistit. Johannes comes bistricensis. qui nunc gubernat hungariam
vnicus thurcorum metus ac fortissimus nostre religionis gladius. xxxij. milia thurcorum
superioribus diebus apud senderolum cõflixit. Fritzbegũ ducem exercitus vinctum ab-
duxit. cedem magnam fecit. agros hostium vsq̃ ad ipsam zophiam ferro et igne
vastauit. Machometus autem thurcorum imperator hoc accepto vulnere magnum con-
flauit exercitum. iamq̃ intra bulgariã in campo sedet. hinc biduum inde pyro-
tham respiciens eo proposito. vt primo vere regnum hungarie populetur. Nihil si-
bi dubius quin terram ac gentem sibi subijciat. Idem quoq̃ et hungari timent nisi ce-
terorum christianorum manibus adiuuentur. Hec nouissime scripsit iohannes iste cesaree ma-
iestati. tantũ est quod de nouitatibus scribere possum. Cupio te cum fratribus bene
valere. et in orationibus quas diuine pietati dies noctesq̃ porrigis mei memorẽ esse.
M.cccclv.

Corrigit dyalogum cõfectum in qui- **Epistola. ccccxxi.**
busdam punctis.

Aeneas eṗus seneñ. iohi troster. S.p.d. Legimꝰ tuas lr̄as iohes amantiſ
ſime ꝑcurrimꝰ dyalogum tuum oblectati ſumꝰ vehemēter qꝛ te ꝑitum di·
ſertum factūq; cernimꝰ. non tñ tantum nobis arrogamꝰ q̄ntum tribuis.
Neq; eñ quam in te cernimꝰ dicēdi vena ex nr̄o fonte ditata eſt. aliūde tibi co/
pia venit. qꝺ ſi fateri volumꝰ aliqꝺ in te nr̄m fuiſſe magiſterium. illud q̊ꝫ ꝯcedere
oportebit qm̄ ſuꝑati a diſcipulo ſumꝰ. Eſt dyalogꝰ tuꝰ ⁊ terſus ⁊ limatꝰ. aptꝭ ꝯpo
ſitꝰ v̉bis. ſentētiiſq; grauibꝰ refertꝰ. cuiꝰ lectores neceſſe eſt de te grādē iudicium
faciant. creuiſti admodū breui tp̄e. creſceſq; ſi ꝑgis. viꝝ te claꝝ reddes. ornabis
tuam ꝑ̄riaꝫ. nomēq; tibi efficies. qꝺ nō theutones ſolum ſ; galli q̊ꝫ atꝫ ytali cele/
brent. At ne putes q̄ non viderimꝰ a nobis adulantium more digna atꝫ indigna
laudari. ānotauimꝰ q̄dam pauca. q̄ nr̄o iudicio viſa ſunt emēdatōis egētia. ſcis
qꝛ faciliꝰ aliena q̄ꝫ nr̄a vicia cernimꝰ. nihil errare ſapiētis ⁊ ꝑfecti eſt hoīs. errata
cognoſcere vel rudes q̄unt. Audi ḡ q̄ nobis non deteſtāda ſ; nobis meliorāda in
tuis dictis viſa ſunt. In ep̄la q̄ dyalogum añcedit. h̄ annectis v̉ba. de amore q̄d
ſentirem ſcriberem. dixiſſes elegantiꝰ q̄d ſentirem de amore ⁊ ſcriberem. hn̄t eñ
ſentirem ⁊ ſcriberem ꝯcentum. dum ſimul exeūt venuſtum ⁊ inꝯtinuum. Simi
leq; illud eſt qꝺ ais. ex vulcano venereq; natum. Nam ⁊ cicero in eo v̉ſu calum/
niam tulit cū de tp̄ibꝰ ſuis ſcribens illud expꝛ̄ſſit v̉bum. O fortunatam natam me
ꝯſule romam antoni gladios potuit ꝯtemnere ſi ſit. Omnia dixiſſet. inq̄t iuue/
nalis ⁊ ſaluſtiꝰ. O fortunatam natam repetēs atꝫ irridens. Nam inq̄t cicero. fu
giende ſunt huiuſcemodi voces q̄ apud eruditos inſulſe ac ridicule ſonant. Cuꝫ
de porta cornea efficis mentōꝫ ſi futile ſomnium tuū nihil veri hr̄e intelligis. nō
recte locutꝰ es. veris eñ hac porta facilis datꝛ exitꝰ vmbris vt maroni placet. Sꝫ
vera ſomnia exiſtimari maius nihil imitādum ē. Algores niſi fallimur apud ve
teres legimꝰ. nō vt tu ais hybernalia algora. Archiregnum hunoꝝ q̄ꝫ archihu/
noꝝ. potiꝰ dictum videri poterat. hūgaros ꝑ̄terea nūc nō hunos appellare debe
mꝰ. quō eam incolūt terram q̄ olim pānonia dicta eſt. etſi nos aliq̄n aliꝛ̄ diximꝰ
in errore ꝯmuni fuimꝰ. Huni eñ aliq̄n pānoniam tenuere. ſ; illis eliminatꝭ ſub/
intrarūt hūgari ab extremis ſythie ꝑtibꝰ veniētes. quēadmodū in iordano lꝫ in/
tel ligere. Sūt ⁊ hodie vltra tanaim ad paludes meethidas ꝑplꝭ q̄ hūgari dicunꝛ̄
eamq; linguam loquunꝛ̄ quā nr̄i circa budam ⁊ byſtꝝ. nec teucros v̉o vocabulo
noiamꝰ q̄ anno ꝓxime decurſo ꝯſtantinopolim expugnauere. Quis eā regionem
occupēt q̄ q̄ndā teucroꝝ fuit. thurco noīe appellādi ſꝛ̄ ⁊ hi ſchitaꝝ ſoboles hn̄ꝛ̄.
vt ethicꝰ phs in coſmographia ſua ꝯfirmat. ꝓpe eam accerſam accurrā. limatiꝰ
dicēdum fuit ꝓpiꝰ eā accurrā accerſam. niſi hn̄ auſpicar multa nimis inꝛ̄ponis ꝑ.
uſq; adiicias v̉bum illud qꝺ potiſſimum eſt. captāt q̊ facto ⁊ q̄ ſequunꝛ̄. Subne
ctens amoris cām ꝑmitiuaꝫ antecedētem ꝯiūctamq; ꝯmemoras. dyaleticoꝝ hi
termini ſunt. Haud q̄q; oratoꝝ ſiue hyſtoricoꝝ infuriatum ⁊ inamoratuꝫ q̄uis
latine dici poſſe fatemur. meliꝰ tñ furioſum amoroſumq; dixeris. neq; nos latet
v̉gilium furiata mēte cerbeꝝ poſuiſſe. Ex demone niſi ex muliere niſi nō belle di/
ctum videꝛ̄. nō hn̄ ſubiūgis infeſtiuum. qꝺ minꝰ importat orōneꝫ augeri nō dimi
nui optꝫ. Si vos ḡ thoꝝ cum dixeris ꝑus amatam fugiēdam. neccium erat añq;
huc ꝑlaberetꝭ ꝑmittere neceſſitatem. q; ſi forte ꝯpellaretꝭ apud amicam iacere. lucē
admitti ⁊ reliq̄ que nō inſule ꝯſulis. ſuffultros paꝝ latine videretꝭ dicere q̄s ꝓcul
citra poſuiſſe poterꝭ exiſtimari. Suadeo vt ad alias pluresq; aīm adiūgas reme
dium hoc ⁊ ſi naſonis eſt. paꝝ tñ honeſte apponiꝛ̄. ⁊ a te ꝑ̄ſtim ſacerdote. cuiꝰ eſt
nihil ſuadere qꝺ crimini ꝓximū ſit. Inde clericis ꝯiūgatis ꝑmo capl̄o. oratori ſa
tis erat omiſſo capitulo. calixtū atꝫ gregorium aſtipulatores inſeruiſſe inde cleri
cis nō belle dicit orator. ꝑpoſitōes niſi cogat metri neceſſitas vel inuitet ornatꝰ
a ſuis caſibꝰ nō diſiūgimꝰ. Hoc habuimꝰ qꝺ ad tuum dyalogum diceremꝰ. tu ꝑ/
ge atq; vt facis caſtalidas amato ſorores. Et vale optime. Ex noua ciuitate. viij.
ydus iulias. M.cccc.liiij.

Excusat se q paulum vergerium aliter misit q̄ prius statuisset.

Epistola.cccc.xxij.

Meas epus seneñ. Anthonio panormite. S.p.d. Paulum vergerium q arrianum transtulit insignis atq elegantissime vates. cum superioribus diebus ad inclitum Alphonsum sicilie et aragonie regem. vt tu ipse olim rogasti mitterem. iussi eum in tuas manus dari ac per se reddi maiestati regie. tibi q3 ad eam rem lrās misi. cognoui postea recta via librum in ptātem regiam venisse. neq te illum vidisse. q res vt accepi egre te habuit. cum int amicos diceres. Eneas in vno filio duos patres q̄siuit. Ego q̄dem anthoni nimirum si et tibi et regi pro tanto munere fecisse rem gratam putaui. neq enim alius p̄ter me fuit. q arrianum h tpe latinum hr̄et illius manu ꝯscriptum q trāstulit. At nūc cum meus ordo p̄termissus sit. nec regis sentio grām. et te mihi succensere intelligo. Sz q̄d ego ad h. Quis magnifacio tantum regem non tn̄ fame peam arbitror. si eius erga me beneficentiam non experior. scio q2 me odio non h3. si non amor. nō sum solus eius expers beniuolentie. Tu vero etsi nūc subiratus es. cum omnia plene cognoscis. dices me nihil errasse et in tuam me rursus amicitiam suscipies. eius noticie memor q int nos senis fuit. verum q2 non r̄ndisse mihi regem questus est mercator meo noīe apud te. nescio q̄s id fecerit. scito imprudent actum esse. Neq enim ego mihi r̄nderi optaui. q scio q̄nta inest superbia regibus. s ad imperatricis lrās non nihil mea causa r̄nsum petentis exq̄rebam. nihil tn̄ exinde moueor. Ego quecūq accidunt in meliorem recipio ptem. si sit qd querito. deo grās ago. si mitius: existimo me nō recte opinauisse. neq placuisse superis qd nolebam q pro iocūdis optima p̄bent. Ego q̄cunq in me animo fuerit rex ille magnificentissimus. ac nr̄i seculi clarissimum iubar. semp eius nomē in celum tollam et ꝯmendabo gesta eius que p̄scos duces fama claros non mō equare. s superare intellige. Neq mirabor nunq̄ si mei memor neq cultor est. qd ego et statui regio cuius est parua ꝯtemnere. et mihipsi ascribo ꝯscius mee et vilitatis et ignorantie. Sz vale tu etsi q̄d est erga me rubiginis in tua mente. deponito. mea erga te sinceritas minime imminuta est. Cum his mitto tibi sententiam eius oblatōis quam dux burgūdie apud ratispanam fecit. Ex noua ciuitate die. xxix Junij.

Nō vult se in orthographia quēq sequi.

Epistola.cccc.xxiij.

Meas epus seneñ. Nicolao volaterrano prothonotario regio. S.p.d. Nimium mihi credis nicolae amantissime. si meis ex lr̄is q̄s raptim et inconsulte scribo seq̄ndam orthographiam putas. minime ego is sum q sine menda scribam. labor et erro. maxime circa iūcturam lrārum. Nolim auctore me deciparis. etiamsi ex proposito dixerim h atq illud ita scribendū est. querito meliores et q certiora tradāt. De prothonotariatu certum est q2 nō d3 aspirari. nō dico nūc rōem q2 ex tractatu casparini quē nūc trāscribi facio vt ad te mittam. plenius rem intelliges. Vale ex noua ciuitate. iij. kl. maias. M.cccc.liiij.

Cur captus fuerit pedagogus regis hungarie.

Epistola.cccc.xxiiij.

Meas epus seneñ. Dominico cardinali firmano. S.p.d. ceterorum lr̄e q̄bus dietim visitor ad r̄ndendum me q̄dem inuitant. tue autem q̄s nup accepi vehementer vrgent atq compellunt. que propter captiuitatem casparis q pridem illustrissimi regis hungarie pedagogus extitit. estimationem meam in discrimine adductam esse demonstrāt. Nisi enim quo pacto sese res habeāt meis scriptis ostendero. vereor ne de me sinistra que concepta est opinio noxium edat ptum. q me sine culpa et tibi et ceteris sancte romane ecclie cardinalibus dominis meis efficiat odiosum. Accipe igit rem gestam et an sim culpabilis tu iudica. Caspar de quo sermo est humili loco natus. admodum pauper lrās apud wiennam didicit vt est mos patrius mendicādo se nutriēs. emersit nō sine labore. vicit fortunam virtus. vocatus est in cācellariam austrie. Deinde sibi in aulam sumpto cre-

dita est ladislai regis puericia. cum iusiurādum p̄stitisset nihil se ꝯ cesaris aut bo-
norem aut vtilitatem facturꝫ. ⁊ qđ ceteri familiares iurant. auertere qad possit.
q̄uis incōmoda cesareo culmini iminētia ꝓmisisset. suscepta pedagogia fuit cir-
ca puerꝫ diligens. lr̄is ⁊ moribꝰ illū ꝓ captu instituit. Factꝰ igit͛ cesari ⁊ omni cu
rie charꝰ. intrauit ꝯsilium. sedit cum p̄ncipibꝰ. in mēsa regia cibum suscepit. Cū-
q̄ vacasset in austria eccl̄ia vna ex maioribꝰ iurispatronatꝰ. multiq̄ illam baro-
nes magniq̄ nobiles peterēt. p̄latꝰ omnibꝰ caspar. eccl̄iaꝫ munere cesaris ꝯsecu
tꝰ est. q̄uis ⁊ alia p̄us b̄n̄ficia n̄ modici valoris obtinuisset. Erat igit͛ in curia po-
tens caspar. nomēq̄ paruum nō hēbat ⁊ bonitatꝭ ⁊ doctrine. Nec dubium puta
bat͛ q̄n breui ad ep̄alē ascenderet apicem. laudabilis huiusq̄ hoīs vita digna-
q̄ diligi. Sꝫ nescio quō posthac mutatꝰ est. q̄due homini in mēte venerit. vt ma-
iora cupe ⁊ indigna se negocia agitare cepit. Intelligens eñ australes nouāda-
Cũ Eytzingero
rum rex cupidos. occulta cū eytzingero colloquia iniuit q̄ cesari capitalis inimi
cus hēbat͛. Cumq̄ venisset ex hungaria ep̄s argenē noīe paulus multa cū eo ap̄d
grecium de abducēdo rege ladislao clanculuꝫ ꝯtractauit. In noua insup ciuitate
cū barone q̄dam de alto mōte ꝯsiliū hūit emittēdi ad portaꝫ pueri. vbi pati eēnt
q̄ eū eq̄tes abducerēt cūq̄ nihil horꝫ ꝓcessisset lrās puero dictauit q̄s scriberet
australibꝰ mādans eis vt ceptū ꝓpositum ꝯ cesarem retinerēt. inuitūq̄ sese ytali
am petere scirent. In roma q̄ꝫ non nihil tentasse ꝯfessus est. h̄ oia supat q̄ floren
tie aggressus est facinꝰ. Cum cesar ex vrbe rediēs illac trāsitum faceret. expecta-
bant ibi cesarem vngarorꝫ ⁊ australium oratores. int͛ q̄s aug. ep̄s iaurineñ. hmōi
cū caspare apud eccl̄iam sancte crucis colloq̄um habuit. h̄ inq̄t locꝰ est in q̄ nr̄m
regem libertati reddere possumꝰ. Fides publica data est nō cesari tm̄ verūetiaꝫ
ladislao. Suade igit͛ puero cum cesar abire voluerit vsq̄ ad portam eum seq̄t͛.
eo cum venerit velle se diebꝰ aliquot florentie imorari dicat equumq̄ retrouer-
tat. qđ si cesar ad exitum voluerit euꝫ ꝯpellere. p̄sto erimꝰ. vim regi fieri indignū
esse dicemꝰ. Fidem ciuitatis implorabimꝰ. puer ip̄e coactum sese vociferans ad
misc͛diaꝫ ꝓplos ꝯmouebit. p̄us tm̄ apud senatum vrbis dabimꝰ opaꝫ. p̄sto ad por
tam armatos hēat q̄bꝰ cohiberi cesaris violētia possit. Ciuis h̄ est quē bude ne-
gociantē nouimꝰ is se opam senatꝰ impaturꝫ pollicet͛. Tu regis aīm prepa. nos
hanc ꝓuinciam cū magistratibꝰ ciuitatis suscipiemꝰ. Annuit caspar atꝫ ad regē
ꝓfectꝰ ex ꝯdicto cūcta disposuit. fuissetq̄ pactū facinꝰ. nisi apud florentinos plꝰ
q̄eta ꝯcilia q̄ seditiosa valuissent. Nam ciuis ille de q̄ pontifex iaurineñ. fecerat
mentōꝫ. cum de tali negocio ingr͛atum alloq̄ret͛ grauibꝰ v̄bis rep̄hensus atꝫ cor-
reptꝰ. ad ep̄m rediens impeditas cogitatōes exposuit. non tm̄ ꝯq̄euit caspar h̄ re
gem cum bononiam ꝓuenisset in hanc sn̄iam summo pontifici ꝓp̄ria manu ꝑsua-
sit scribere accipi. S. p̄ꝫ aduersus fideles nr̄os q̄ ꝓ mea in austria liberatōe labo
rant. sanctitatem tuaꝫ nōnullos ꝓcessus decreuisse. q̄ res mihi aduersa est. Pre-
cor igit͛ q̄cq̄d ꝯ me actum est reuoces. Id erit eñ officiū tui. cū scriptum sit pupil
lo ⁊ orphano astabis. id nisi feceris. ꝯpelles me maiores iudices appellare. alia
fuerūt ep̄le v̄ba effectꝰ aūt quem refero. Clausa ep̄la est ⁊ signata missa est Augu
stino ep̄o. an v̄o beatissimo pape nicolao reddita sit sua sanctitas nouit. me q̄deꝫ
latet. Hec omnia suspicante non tm̄ sciente cesare hactenꝰ gesta sunt. Cū essemꝰ
Ferrarie, velletq̄ cesar nauigio venetias petere. ꝯsciꝰ erratorꝫ caspar eum adit.
marinas aq̄s nauseam sibi mouere. ac nocentissimas esse iturꝫq̄ terrestri itinere
teruisium si placet cesareo culmini dicit. obtenta licentia ⁊ cum patauiū venisset
receptis vniuersis q̄ secum attulerat. ⁊ q̄ in ytalia coemerat bonis. veronem v̄-
sus iter festinꝰ direxit. vt q̄ ꝑ tridentum ⁊ vallem athesis ad ynum trāsire decre-
uerat. vñ ꝯscensa naui in danubium nauigans wiēnam deniq̄ ꝓueniret. Tenu-
isset ꝓculdubio ꝓpositum nisi tabellariꝰ q̄dam cesaris. ex verona veniens. hunc
se obuium habuisse dixisset. tūc eñ duo post eum eq̄tes cum familia missi sunt. q̄
nō longe a tridento ip̄m ꝯp̄henderunt. vinctumq̄ duxerūt venetias. vbi oīa q̄

ſupra memorata ſunt. ſponte ꝯfeſſus eſt. ſuaq; manu ꝯſcripſit. Ibi primum ca-
ſus hominis ad meā noticiam venit. nam ceſar me vocans cūcta mihi expoſuit
voluitq; meas in manꝰ hoīem dare. q2 ſedis aplice legatiōē in auſtria me noſſet
hr̄e. Indolui certe aduerſam amici fortunam. caſpare multis iam annis amiciſ-
ſime vſus eram rebarq; virum bonum eſſe ⁊ omni beniuolentia dignum. exhor-
rui ꝗ cum intellexi q̄ de ipſo narrabant. multumq; me cū ipſe accuſaui ꝯditōnis
humane defluxum. q̄ nihil certi. nihil fixi h3. caduca ⁊ fluxa omnia ſunt. hodie le-
ti ſumꝰ cras meſti erimꝰ. mō ſublimes mō infimi repimur. Ceſari aūt rn̄di aucto
ritatem mihi nullam apud ytalos eſſe. vtq; misericordit̄ ageret cum p̄ſb̄ro por-
rexi p̄ces. Ductus eſt deinde ad nouam ciuitatem caſpar. h̄ rurſus reqſitus ſum
hoīem ad me recipe. iudiciumq; ſup huiuſcemodi criminibꝰ agitare. Grauis res
mihi viſa eſt. At cum legati auctoritate fungerer. non videbam q̄ pacto ceſaris
petitōē recuſare poſſem. Habita vo deliberatiōe. iudicem me dixi futuꝝ. ſi rite ⁊
iuxta canonicas ſanctiones ꝓcederet̄. Perſonā aūt rei nolui cuſtodiendā aſſu
mere. q̄ nō hr̄ēm locū in q̄ eum oportune recluderem. Placuit ceſari rn̄ſio mea. q̄
neq; ſe plus velle ait. q̄ ſacri canones ordinarent. Adductꝰ eſt aūt ſemel ad p̄n̄-
tiā meā caſpar p̄n̄te notario mareſchallo ⁊ ꝓcopio eq̄te bohemie q̄ vltro ſeſe
peccaſſe ꝯfeſſus vniuerſa q̄ ſupra de ipō ſcripta ſunt ex ordine ꝯfirmauit. ⁊ acce-
ptans me ſibi iudicē deputatum. vt ſui misererer. ſeq; ceſari ꝯmēdarem cū multꝭ
lacrimis flagitauit. Iuſſi eum boni eſſe animi. q2 q̄ntum honeſtas pateret̄ ſaluti
ſue ꝯſulerem. Poſt h̄ recluſus eſt in carcere. nō ſqualido aut tetro ſ; lucido ⁊ ſpa-
cioſo. q̄uis ſecuro ⁊ optime munito. Ibi ⁊ locum ſeceſſus h3 ⁊ plumas in q̄bus
iacet ⁊ breuiariū p qd̄ oret. Cibꝰ ad eum bis in die defert̄. ex his bibit ⁊ comedit
q̄ familie ceſaris apponunt̄. Fateor miſera vita eſt ſ; hāc freq̄nter ſuis delictꝭ ho
mines aſciſcunt. Iudicis in eum nō p̄ncipis habeo ꝑtātem. legē me ſcriptam nō
meū ſeq̄ arbitrium ꝯuenit. Qz ſi libera mihi ꝑtās eēt. cū ſim ego pctōr in ꝯſpectu
dei. dignuſq; graui fulmine. p̄ſtarem me caſpari q̄lem mihi vellem deū eſſe. Nec
difficilis venie reꝑirer. cꝰ dies nocteſq; indigētem me nō ſcio. At mō iudex liga-
tas habeo ad leges manꝰ. neq; ſeuire in caſparem debeo. neq; illum p indulgēti
am impunitum remittere. dum ꝑs eſt q̄ iudicium petit. Facio igit̄ niſi fallor qd̄
mihi incūbit. Eapropter vellēt aliq̄ q̄ ceſari ꝓximiores ſunt ⁊ in ꝯſilio p̄mi caſpa
rem torq̄re vt plura ꝯfiteret̄. Idq; p me ſibi licere depoſcunt. negaui me q̄cq; p
miſſuꝝ niſi qd̄ iudiciariꝰ ordo req̄reret. Sic hō vſq; in hāc diem intactꝰ eſt. q̄uis
ſua culpa cuſtos eius capite plexus ſit. quem ipē ad relaxandum ſeſe induxerat.
Int̄ h̄ habiti ſunt. q̄plurimi tractatꝰ pacis cū auſtralibꝰ. Modo rex ladiſlaꝰ. mō
hungari. mō bohemi liberatōē eiꝰ efflagitarūt. q̄bus homo neq; negatꝰ eſt neq;
ꝯceſſus. mihi dum talia pendent. nō eſt viſum expedire aut officiū mei eſſe ſolici-
tare ꝓceſſum. Taceo igit̄ neq; plus q̄ro q̄ queror. Ceſari tn̄ ſepe vt captiui miſe
reat̄ vbum feci. quem libent̄ extra miſeriam viderem. tum ſui cui exceptis crimī
nibꝰ faueo. tum ꝓpt̄ me vt onꝰ hoc nō leue deponerem. Sic res in hāc vſq; diem
deducte ſunt. ſi ſum culpa dignus acre tuū iudicium excutiat. Male vt arbitror
mecū agunt q̄ mihi in hoc negocio q̄ tuis vel modicū imputant reddūtq; ꝓ bo-
no malum dicentes lucem tenebras ⁊ tenebras lucem. Veritas tn̄ enatabit. nec
me reor falſa calūnia opprimet. Sum mihi ꝯſcius. ⁊ q̄cq̄d reliq̄ ſentiāt. Gaudeo
ꝯſcientia mea h̄ volui ad ſcripta tua dixiſſe. q̄bus me nonulloꝝ vocibꝰ male no
tatum ſcribis. Siq̄s dignationi tue deinceps incuſauerit. hēbis q̄ poſſis ꝓ defen
ſione mea obijcere. ſpero aūt q2 nō cuiq; mihi detrahenti credas. Qz tum vo ad
lr̄as ſacri collegij attinet ego illas diuo ceſari reddidi. ⁊ q̄ viſa ſunt ad rem addē
da vba bis terq; ſubiūxi. maieſtas ſua deliberaturā ſe ait ⁊ ſacro ſancto ſenatui
que meliora cogitauerit rn̄ſuram. Ago tibi ingentes grās q̄ negocia bohemica
me rogante. S. dn̄o noſtro expoſuiſti. Vale ex noua ciuitate die. xij. mēſis nouē-
bꝛis. Anno. M. cccc. liij.

Pogius de scola Epycure factionis. que regnat in theutonia. i. balneo naturali dominoꝝ de baden.

Epistola. ccccxxv.

Pogius florentinꝰ ad leonardum aretinum. S. p. d. Si vales. Ego quoqꝫ
valeo. Per quēdam ꝯtribulum meū ad te scripsi ex ꝯstantia. x. k[a]l[endas] marcias vt opinor ep[isto]lam quādam. quā si recepisti ꝑfecto ad risum te debuiẽ
ꝯmouere. Erat eñ longiuscula iocis referta ⁊ salibꝰ. dicebam multa de l[itte]ris he
braycis q̄bus operam dabam. Plura iocabar in doctorem ip[su]m vt captꝰ eoꝝ est. q̄
ex iudeis xp[ist]iani efficiunt̄. Utrum leuem insulsum atꝫ incōstantem. Literas v[er]o
ad doctrinam vt rudem incultam atꝫ agrestem facecijs q̄busdam leniter ꝑstrin
gebam. veꝝ suspicor eam ep[isto]lam ⁊ item alteram quam leonardo aretino dabaꝫ
vobis redditas non esse. Naꝫ mediusfidiꝰ q̄ tua est diligentia in officio l[itte]rāꝝ. re
scripsisses postmodum aliq̄d ⁊ vel saltem mecum ꝯgratulatꝰ esses. hanc nouam
noue doctrine disciplinam ad quam ꝑdiscēdam me sepiꝰ es hortatus. q̄ etsi vsus
nulliꝰ esse ꝯspiciam ad sapiētie facultates. ꝯfert t[ame]n aliq̄d ad n[ost]ra studia humani
tatis. vel ex hoc maxime q[uod] morem Hieronimi in transferendo cognoui. has v[er]o
l[itte]rās ex his balneis ad te ꝯscripsi ad que cum me ꝯtulissem. incerta re manꝰ cura
ui de cā rem dignaꝫ putaui vt eoꝝ situm atꝫ amenitatem simul ⁊ mores haꝝ gē
tium tibi describerem ⁊ ꝯsuetudinem balneādi. Multaqꝫ dicunt̄ ab antiq̄s. Re
rum scriptoribus de balneis puteolanis ad q̄ vniuersus ꝑplus romanus cā vo
luptatis ꝯfluebat. Sꝫ nequaq̄ꝫ arbitror illa ad hoꝝ iocunditatem accedere po
tuisse. aut cum his n[ost]ris fuisse ꝯpanda. Nam voluptatem puteolanam magis af
ferebat locoꝝ amenitas ⁊ villaꝝ magnificentia q̄ꝫ festiuitas hominū aut balne
oꝝ vsus. hec v[er]o loca cum nullam vel admodum paruam p̄stent animi relaxatō
nem. reliqua omnia immēsam tribuunt iocūditatem. vt ꝑsepe existimem ⁊ vene
rem ex cipro ⁊ q̄cq̄d est vbiqꝫ deliciaꝝ. ad hec balnea ꝯmigrasse. ita diligenter il
lius instituta huant̄. Ad vnguem eius mores ac lasciuiam rep[re]sentant vt q̄ꝫq̄ꝫ nō
legerint heliogabali contionem. t[ame]n ip[s]a natura satis docti satis instituti esse vi de
ant̄. Sꝫ q[uonia]m balnea h[ec] tibi sum descripturꝰ. nolui p̄termittere viam q̄ huc itur ex
ꝯstantia. vt ꝯiecturarẽ possis qua ꝑtē gallie sunt situata. Prima die nauicula ꝑ
renum veniens ad oppidum schaffhusen milibꝰ passuum q̄tuor ⁊ viginti. Cum
deinde ꝓpter ingentē fluminis descēsum ꝑ abruptos mōtes ⁊ ꝯfragosa saxa iter
eēt pedibꝰ ꝯficiēdum. sup[er] renum noīe keyserstul hoc est eoꝝ ligua cesaris sedes
hūc locum opinor ex eius noīe ꝓpt̄ ipsiꝰ oportunitatem. Est eñ colle excelso imi
nens flumine. q̄ dum ꝑ[ar]co ponte galliam ꝯiūgit germanie. quondam romanoꝝ
castra fuisse. hoc in itinere rem vidimꝰ casum ex alto mōtē scopulis infruptū ma
gno fragore ac sonitu ⁊ ipsemet casum suū q̄ri ac lamētari possis existimare. Cū
mihi venit in mētem illud eoꝝ q̄ ferunt̄ de nili descensu tamp̄cipiti. nec miror ac
colas circū vicinos ꝓpt̄ admirabilē ipsiꝰ strepitu ⁊ fragorem surdos putari. cum
tribꝰ v[er]o stadijs ru
buiꝰ fluminis terrores ex eo loco existimari possit instar nili. tribꝰ v[er]o stadijs ru
mor exaudit̄. Opidum est deinde Baden satis opulētum. q[uo]d est balneū alema
noꝝ ligua. situm in ꝯualle mōtibꝰ circum iminētibꝰ penes q̄ddam flumen ingēs
rapidissimi cursus. q[uo]d in renū fluit lōge ab oppido milibꝰ passuum sex. Prope opi
dum stadijs q̄tuor est villa sup[er] flumen pulcerrima in vsum balneoꝝ fabricata.
Area pampla est media ꝑte ville ⁊ circū hospicia magnifica. multaꝝ receptacu
la gentiū. Singule domꝰ sua hn̄t balnea interiꝰ. in q̄bꝰ abluunt̄ hi soli q̄ ad eas
diuertere. balnea eñ publica t[ame]n ꝑuata sunt numero. xxx. publica t[ame]n duo existūt
palam ab vtraqꝫ ꝑte aree. lauacra plebis ⁊ ignobilis vulgi ad q̄ m[uli]eres atꝫ viri pu
eri nupteqꝫ puelle. ⁊ oīm circūfluentium fex descēdit. In his vallis q̄dem intcu
rijs vtpote int̄ pacificos ꝯstructa viros a feminis se iungit. Ridiculum ē videre
vetulas decrepitas simul ⁊ adolescentes nudas in oculos oīm agras ingredi. ve
renda ⁊ nates omnibꝰ ostentātes hominibꝰ. Risi sepiꝰ hoc tamp̄claꝝ spectacu

li genus.mentem reuocans ad florales ludos. ⁊ mecum met istoꝝ simplicitatem
admiratus sum.q̄ neq; ad hoc oculos aduertūt.neq; q̄cq; suspicant̄ aut loquūt̄
mali. At u̾o balnea.que in domib⁹ sunt ꝑuatoꝝ ꝓpolita sunt. ⁊ ipis viris feminis
q; ꝯmunia.tabulata q̄dam eos secernūt. ⁊ in his fenestrelle ꝓplures demisse qui
bus ⁊ vna potare simul colloq̄ ⁊ vtriq; videre atq; attractare queant.vt eoꝝ fre-
q̄ns est ꝯsuetudo. Nec desuꝑ cingunt deambulatoria in q̄bus ꝯspiciendi ꝯfabu-
lādiq; causa homines ꝯsistunt. Naz cuiuslibet visendi.colloquēdi iocūdi ac laxā
di animum gr̄a alioꝝ balnea adire ⁊ ꝑstare.adeo vt cum exeunt. ⁊ ingrediuntur
aquas femine maiori pte corpis nude ꝯspiciant̄ nulle aditus custodie ꝓuāt. nul
la ostia ꝓhibent. Nulla suspicio inhonesti pluribus in locis.idem q̄ viris ⁊ mu-
lierib⁹ quoq; ad balnea ingressus est vt sepissime accedat ⁊ virum seminude fe-
mine. ⁊ feminam viro nudo obuiam ire. Masculi campestribus tm̄⁹ vtunt̄. At u̾o
femine lintheis induunt̄ vestib⁹ cruꝝ pte ten⁹ ab altero latere scissis ita vt neq;
collum.nec pectus.nec brachia.aut lacertos tegant. in ipsis aquis sepe de sim-
bolis edunt ꝯposita mensa desuꝑ aquam natante quibus viros assistere ꝯsueue-
runt. Nos q̄dem ea in domo q̄bus lauabamur semel vocati sumus ad eam con
suetudinem. Eq̄dem simbolum ꝯtuli.interesse nolui. Licet sepe rogat⁹ nō ꝓmot⁹
pudore q̄ ꝓ ignauia habet̄ ac rusticitate. s; insticia ꝑmonis fatuuz q̄dem mihi vi
debat̄ ⁊ hominem ytalum adesse. Preter has multiplices iocūditates est ⁊ alia
non mediocris.pratum est ingens post villam sec⁹ flumen multis arborib⁹ ꝯctū
Eo post cenam ꝯueniūt vndiq; omnes tamuarij ludum faciant. q̄dam choreis
gaudent.cantant q̄daz. plurima pila ludūt.non q̄dem more nr̄o. s; viri ac mulie
res pilaz tintinabulis plenam.alt̄ ad alteram dilectiorem ꝓijciunt.tum ꝯcurrit̄
vndiq; ad illam excipiēdam.q̄ illam accipit potior h̄r. Isq; eam iteꝝ ꝓijcit ad ꝑ-
sonam sibi acceptiorem. Cum illam multi expectant porrectis manibus atq; ipe
modo ad illam simulet se iactuꝝ. Multi ꝑter hos ioci fiunt. q̄s longum eēt recē
sere. Hos aūt retuli vt ex paucis ꝯp̄hendas q̄nta h̄ sit scola epycure factōis. Ac
q̄ ego hunc locum illum esse credo.in q̄ ꝑmum hominē creatum ferunt.quē gau-
dem hebrei vocant. h̄ est ortum voluptatis. Nam si voluptas vitaz beatam effi
cere possit.nō video q̄d huic loco desit.ad ꝑfectam ⁊ omni pte ꝯsummatā volu
ptatem. Or si q̄ virtus aquaꝝ sit q̄ris.tum varia est ⁊ multiplex.tū u̾o illa est ad-
mirabilis.eaꝝ u̾tus ⁊ pene diuina. Nego vlla etiam in orbe terraꝝ balnea ad fe
cunditatem mulieꝝ magis accōmodata. Itaq; cum plures sterilitatꝭ cā accesse
rint mira illaꝝ u̾tute experiunt̄. Seruant eīn diligent̄ ꝑcepta q̄bus adhibent̄ re
media ad eas q̄ ꝯcipe nequnt. Int̄ cetera illud est memoria dignum innumera-
bilis multitudo. Nobilium parit̄ ⁊ ignobilium ducēta mille passuum huc veniē-
tium.nō tam valitudinis cā q̄z voluptatis. Omnes amatores.omnes ꝓci. om-
nes q̄bus in delicijs vita est posita.huc ꝯcurrūt vt fruant̄ reb⁹ ꝯcupitis. Multe
corpoꝝ simulent egritudines.cum animo laborant. ita videbis innumeras for
ma ꝑstantes sine viris sine cognatꝭ.duab⁹ ancillis ⁊ ꝓuo. Aut aliq̄ affini anicula
quam leui⁹ sit fallere q̄z nutrire. Singule aūt q̄ad pn̄t.vestib⁹ auro argēto gem-
misq; veniūt ornate.vt nō ad balnea s; ad celeberrimas nuptias eas diceres ac
cessisse. Hic q̄z u̾gines vestales vel vt recti⁹ loq̄r florales. Hic abbates mōchi
frēs sacerdotes.maioriq; licētia ceteri veniūt. ⁊ simul q̄nq; cum mulierib⁹ lauan
tes ⁊ sertis q̄z comas ornantes.omni religione abiecta.omnib⁹ vna mēs est tri-
sticiam fugere.q̄rere hilaritatē.nihil q̄rere nisi quemadmodum leti viuant.gau-
dijs fruant̄. Non de ꝯmuni diuidendo agit̄ s; de ꝯmunicando diuisa. Mirabili
dictu est in tanta multitudine. Est eīn fere hominū mille in tamuarijs moribus.
turba tam ebria.nullam discordiam oriri.nullam seditionem.nullum dissidium.
nullum murmur.nullum maledictum. Cernūt viri vxores tractari. Cernūt cuz
alienorib⁹ loq̄. ⁊ q̄dem solam cum solo. Nihil his ꝓmouent̄ nihil admirantur.
Omnia bona ac domestica mente fieri cogitant. Itaq; nomen zelotipi qd̄ quasi

omnes maritos nr̄os oppressit. apud istos locum non habet. Incognitum est id
verbum. inauditum. Nesciūt hoc genus morbi. nomen q̄ hec passio appellet̄ nō
hn̄t. nec mirum eius rei nomen apud istos nō esse. cuiꝰ rei cā non subsit. Neq; em̄
q̄sq; est in istis inuentꝰ q̄ zelotipus esset. O mores dissimiles nr̄is q̄ semꝑ omnia
accipimꝰ in deteriores ꝑtes. q̄ vsq; adeo calumnijs delectamur ꝛ obtrectationi
bus. vt si q̄d ꝑ vllam videmꝰ ꝯiecturam. statim ꝓ manifesto crimine attestamur
Inuideo ꝑsepe istoꝝ q̄eti ꝛ nr̄as exequor animi ꝑuersitates. q̄ semꝑ querimꝰ. sꝑ
appetimꝰ. q̄ celum terram maria ꝑuertimꝰ ad pecuniam eruendā. nullo ꝯtenti
questu. nullo lucro saciati. dum futuras expauescimꝰ calamitates. ꝯtinui calami
tatibꝰ anxietatibusq; iactamur. Et ne miseri fiamꝰ nunq̄ miseri esse desistimꝰ. sꝑ
inhiantes opibus. nunq̄ animo nunq; corꝑi indulgemꝰ. At isti ꝑuo ꝯtenti in di
em viuunt quoslibet dies festos agunt non appetentes diuitias. minime futuras
opibꝰ. gaudent suis nō pauent futuris. Si q̄d aduersi euenit bono animo ferūt.
Ita hac sola dictante sn̄ia vixit dum vixit bene. Sed hec omittamꝰ. Neq; em̄ ꝓposi
tum est meū vel hos collaudare vel nos reprehendere. Volo ep̄lam totam iocun-
ditate plenam esse. vt eꝰ voluptatis quam p̄ns in balneis ꝑcepi. Tu q̄q; abunde ꝛ
lr̄is meis porciunculam aliquam ꝯseq̄ris. Vale mi leonarde iocundissime ꝛ cāꝝ
lrāꝝ leonardo aretino (cum amicoꝝ int̄ se ꝯmunia omnia sint) ꝑticipem faci-
to. Nobis meis omnes salutate.

De ꝯdemnatione hieronimi heretici in concilio constantieñ. **Epistola. CCCCXXVj.**

Pogius. S. p. d. Leonardo aretino. Cum pluribꝰ diebꝰ ad balnea fuissem
scripsi ad nicolaum nr̄m ex ipsis balneis ep̄lam quam existimo te lectuꝝ.
Deinde cum ꝯstantiam reuertissem paucis post diebꝰ cepta est causa hie
ronimi quem hereticum ferūt q̄dem publice. Hanc ego tibi recensere institui tū
ꝓpter rei grauitatē. tum maxime ꝓpt̄ eloq̄ntiam hominis ꝛ doctrinam. fateor me
neminem vidisse vnq̄. q̄ in cā dicendi p̄sertim capitali magis accederet ad facun-
diam p̄scoꝝ q̄s tantopere admiramur. Mirum est vidisse q̄bus v̄bis. q̄ facundia
q̄bꝰ argumēt͛. q̄ vultu q̄ ore. q̄ fiducia r̄nderit aduersarijs. Ac demum cām pora
rit vt dolendum sit tā nobile ingeniū. tanq; excellēs ad illa heresis diuertisse stu-
dia si tn̄ vera sunt q̄ sibi obijciunt̄. nō em̄ mea int̄est tantam cām diiudicare. acq̄-
esco eoꝝ sententijs q̄ sapientiores habent̄. Neq; tn̄ existimato me in oratorijs
more. singulatim cām referre. lōgum id eēt ꝛ multoꝝ dieꝝ opꝰ ꝑtingam q̄sdam
locos illustriores q̄bꝰ viri doctrinā possis ꝑspicere. Cū multa in hūc hieronimū
gesta eēnt q̄bꝰ argumēta hereticꝰ atq; ea testibꝰ firmata. tādem placuit vt publi-
ce singul͛ q̄ sibi obijciebant̄ r̄nderet. Ita in ꝯtionem deductꝰ. cum iuberet̄ ad illa
r̄ndere. diutiꝰ recusauerit. asserens se p̄us cām suam agere. q̄ȝ r̄ndere maledictis
aduersarioꝝ. Ita se p̄us ꝓ se dicētem audiēdum eē assencrabat. tū ad emuloꝝ
suoꝝ ꝓbra in eum ꝯgesta deueniēdum. Sed cū h̄ ꝯditio sibi denegaret̄. tum stans in
medio ꝯtionis. Que nam est h̄ iniq̄tas inq̄t. vt cum. cccxl. diebꝰ q̄bus in durissi-
mis carceribꝰ fui. in sordibꝰ. in squalore. in stercore in ꝯpedibꝰ. in reꝝ oim̄ inopia
aduersarios atq; obtrectatores meos. sꝑ audierit͛ me vnam horam audire nolit͛
Hinc est vt dū illis singuloꝝ aures paterēt atq; in tam lōgo tp̄e vobis ꝑsuaserint
me hereticum hostem fidei eccl̄iasticoꝝ ꝑsecutorem. mihi aūt me defendēdi nul
la det̄ facultas. vos me p̄us improbum hoiem iudicaueritis in mentibꝰ v̄ris q̄ȝ
q̄ forem potuerit͛ cognoscere. atq; inq̄t hoies nō dij estis. n̄ ꝑpetui sed mor̄les. labi
errare. falli. decipi. seduci potestis. Hic mūdi lumina. h̄ orbis terraꝝ sapientiores
esse dicunt̄. maxime vos decet elaborare. ne q̄d temere. ne q̄d incōsulte. neue q̄d
p̄ter iusticiam faciat͛. Eq̄dem ego homūcio sum. cuiꝰ de capite agit̄ nec ꝓ me h̄
loq̄r. q̄ mor̄lis existo. Verꝫ indignū mihi vr̄. sapia aliq̄d tot viros aduersum me
statuere p̄ter eq̄tatem. nō tā re q̄ȝ exemplo nocituꝝ. Hec ꝛ multa p̄terea ornate
differens strepitu ꝛ murmure plurimoꝝ. s̄monē eiꝰ int̄pellante. Tandē decretū

est vt primum ad errores q̇ in eum ꝯferebant rn̄deret. Deinde loquendi que vel
let daret facultas. Legebant igit ex pulpito singula capitula accusatōis. Dein
de testimonijs ꝯfirmabant. tuȝ rogabat. an q̇d vellet obijcere incredibile dictu
q̄ȝ callide rn̄derat. q̇bus se tueret argumētis. nihil vnq̄ȝ ꝓtulit indignum bono
viro. vt si id in fide sentiebat. qđ v̄bis ꝓfitebat. Nulla in eum nedum mortis cā
inueniri iusta possit. ẜ nec q̇dem leuissime offensionis omnia eē falsa dicebat. om
nia crimina ꝯficta ab emulis suis. Int cetera cum recitaret illuȝ sedis aplice de-
tractorem. oppugnatorem romani pontificis. Cardinalium hostem. ꝑsecutorem
ꝓlatorum. ꝛ cleri xp̄iane religionis inimicum. Tū surgens q̄rebunda voce. ꝛ ma
nibꝰ porrectis. Quo nūc me v̄tam inq̇t patres ꝯscripti. Quoꝝ auxilium implo
rem. q̇s dep̄cer. q̇s obtester. vos ne. At isti ꝑsecutores mei. v̄ras mentes a mea sa
lute abalienauerūt. cum vniuersoꝝ hostem me esse dixerunt. eoꝝ q̇ me sunt iudi
caturi. Nempe arbitrati sunt si etiam que in me finxerunt. leuia viderent tn̄ vos
v̄ris sententijs oppressuros ꝯmunem oīm hostē atȝ oppugnatorem. q̇lem me isti
falsissime mentiti sunt ita si eoꝝ v̄bis fidem dabit᷑. nihil est q̇ de mea salute span-
dum sit. Multos salibꝰ ꝑstrinxit. multos ledorijs. multos ꝑsepe in re mesta ride
re coegit iocando in illoꝝ obiurgatōes. Cum rogaret q̇d sentiret de sacro. Inq̇t
antea panem. in ꝯsecratōe ꝛ postea veꝝ xp̄i corpꝰ. ꝛ reliq̇ ẜm fidem. Tū q̇dem
aiunt te dixisse post ꝯsecratōȝ remanere panē. Tū ille. apud pistorē inq̇t panis
remanet. Aliꝰ q̇dem ex ordine p̄dicatoꝝ acriꝰ inuehente. Tace inq̇t ypocrita. al
teri ꝑ ꝯsciētiā suam ꝯ̄ se iuranti. Hec inq̇t tutissima est ad fallēdum via. q̇ndā p̄-
cipuū aduersarium nunq̄ȝ nisi canē aut asinum appellauit. Cum v̄o ꝓpt criminū
multitudinē ac pondus. res ea die trāsigi neq̇ret in diē terciū dilata est. Qua die
cū singloꝝ criminū argumēta recitata eēnt. ac subide plurimis testibꝰ affirmaret
Tum surgens ille qm̄ inq̇t aduersarios meos tā diligent audistis. ꝯueniēs est. vt
me q̇ȝ dicentem eq̇s animis audiatis. Data tn̄ lȝ multis ꝑstrepētibꝰ facultas di
cendi. Hic p̄mū adeo exorsus dep̄catꝰ est eam sibi mentē dari. eam sibi dicēdi fa
cultatem q̇ incōmodum ac salutē anime sue v̄teret. Deīde scio inq̇t. R. d. plures
fuisse excellētissimos viros. indigna suis v̄tutibꝰ ꝑpessos. falsis oppressos testibꝰ
iniq̇ssimis. iudicijs ꝯdemnatos. Incipiēs aūt a socrate quem iniuste a suis ꝯdē-
natum retulit. nec cū posset euadere voluisse vt duoꝝ q̇ asꝑima hominibꝰ vide-
rent. metū demeret carcer᷑. s. ꝛ mortis. Tum platonis captiuitatem. anaxagore
fugam. ac zenonis tormenta. multoꝝ p̄terea gentilium iniq̇s dānatōes. Rupilij
exilium Boetij simul ꝛ alioꝝ q̇s ip̄e boetiꝰ refert. indignam mortem ꝯmēorauit
Deinde ad hebreoꝝ exempla trāsijt. Et p̄mū moysen illū liberatorē ꝓpli. legula-
torem. sepissime a suis calūniatū esse dixit. tanq̄ȝ seductor eēt. aut ꝯtemptor ꝓpli.
Ioseph insup a fr̄ibus venditū ob inuidiam. post ob stupri suspitōeȝ in vincula
ꝯiectum recēsuit. Pret hos ysaiam danielem ꝛ ferme ꝓphas omnes tanq̄ȝ ꝯtē-
ptores dei tanq̄ȝ sediciosos iniq̇s circūuentos sentētijs. Hinc etiam susanne iudi
cium. multoꝝ p̄terea q̇ cum viri sanctissimi extitissent. iniustis tn̄ sentētijs ꝑiert
Postea ad iohēm baptistam. Deinde ad saluatorem nr̄m descēdēs. falsis testi-
bus. falsis iudicibꝰ ꝯdemnatos inq̇t omnibꝰ ꝯstare. Deinde stephanum a sacer
dotum collegio interfectum. Aplos aūt omnes morti damnatos. nō tanq̄ȝ bonos
ẜ seditiosos ꝓploꝝ ꝯcitatores. ꝯtemptores deoꝝ. ꝛ maloꝝ opeꝝ effectores. Ini-
quū esse ꝯdemnari iniuste sacerdotem a sacerdote. ꝛ id factū fuisse docuit iniq̇ssi-
me a sacerdotum collegio. Atȝ id exemplo ꝓbauit. Iniq̇ssimū v̄o a sacerdotum
ꝯcilio id etiam accidisse mōstrauit. Hec diserte. ꝛ magna cum oīm expectatione
disseruit. Atȝ cū omne pōdus cause in testibꝰ situm eēt. multis rōnibꝰ docuit nul
lam his testibꝰ fidē adhibēdam. p̄sertim cū nō ex veritate ẜ ex odio ac maliuolētia
ꝛ iuidia dixissent. Tū odij cās ita explicuit. vt haut ꝓcul fuerit a ꝑsuadēdo. Ita
eēm verisimiles. vt excepta fidei cā. pua illis testimonijs fides adhibita eēt. Com
mote erant oīm mētes. ꝛ ad miscd̄iaȝ flectebant. addiderat eēm se spōte ad ꝯcili-

um venisse ad se purgādum. vitam suam ⁊ studia exposuerat. officiꝭ plena ac virtutum. dixerat hunc morem p̄scis doctissimis viris ac sanctissimis fuisse. vt in rebus fidei inuicem sententijs disceptarent. nō ad pessundandam fidem. s ad veritatem reperiendā. Ita augustinum ⁊ hieronimum dissensisse. nec solum diuersa sensisse s etiam ꝯt̄ria. nulla heresis suspitōe. Expectabant aūt omnes vt vel se purgaret retractando obiecta. vel erratoꝝ veniā postularet. At ille nec se errasse asseuerans. nec se retractare alioꝝ falsa crimina velle ōndens. Tandem descēdens in laudatōē iohis hussi dudum ad ignem damnati. virꝝ illū bonum. iustū. sanctū appellans. ⁊ illa morte indignum. se q̄ꝫ paratum q̄duis suppliciū adire forti animo ac ꝯstanti seq̄ꝫ inimicis cedere. ⁊ testib⁹ illis impudent̄ mentientib⁹. q̄ tn̄ aliq̄n coram deo. quem fallere non poterāt esse rōem eoꝝ q̄ dixissent reddituri. Magn⁹ erat circūstantium animi dolor. Cupiebant em̄ virꝝ tam egregium saluari. si bona mens affuisset. Ille aūt in snīa sua p̄seuerās. vltro mortem appetere videbat̄. laudās iohēm hussi. ait em̄ nihil illum aduersus eccliam dei statum sensisse. s aduersus abusus clericoꝝ aduersus sup̄biam. fastum ac pompā p̄latoꝝ. Nā cū eccliaꝝ patrimonia p̄mo deberent̄ paup̄ib⁹ cū hospitib⁹. deinde eccliaꝝ fabricis indignum illi bono viro videri disp̄di illa meretricib⁹ ꝯuiuijs equoꝝ ac canū saguine. cultui vestimētoꝝ ⁊ alijs reb⁹ indignis religioni xp̄i. Hic aūt maximi ingenij fuit. cum int̄rumperet̄ sepi⁹ oro sua varijs rumorib⁹ lacesceret̄q̄ꝫ a nonnullis ei⁹ snīas carpentib⁹ neminem eoꝝ intactū reliq̄t. parit̄q̄ꝫ omnes vlciscēs vel erubescere coegit vel tacere. Surgente murmure silebat. turbam q̄nq̄ꝫ increpans. postea orōnem p̄seq̄bat̄. Orans atꝫ obtestās vt eum loq̄ paterent̄. cū nō ampli⁹ se eēnt audituri. Nunq̄ꝫ ad hos rumores expauit mēte firma atꝫ intrepida. Illud v̄o admirabile mēorie argumētum. cccxl. dieb⁹ fuerat in fundo turris fetide atꝫ obscure cui⁹ asp̄itatē ipsemet quest⁹ est. asserēs se vt bonū ⁊ fortem virum decet. nō p̄ptea ingemiscere q̄ indigno p̄pessus ē. s mirari aduersus se inhumanitatē. q̄ in loco nedū legendi s ne vidēdi q̄dē hūit facultatē. Mitto anxietatem ment̄. q̄ oportuit illum q̄tidie agitari q̄ oēm mēoriā excutere debuisset. Cū tot doctissimos ac sapientissimos viros in testes suaꝝ opinionū allegauerat tot doctores eccliasticos in mediū p̄tulit in snīam suam vt satis sup̄q̄ꝫ satis fuisset. si toto hoc tp̄e summo in ocio summa q̄ete sapientie studijs op̄am dedisset. Vox ei⁹ suauis apta resonans erat. Quadam cū dignitate gestus oratorius. vel ad indignatōē exp̄mēdā vel ad ꝯmouēdam ꝯmiseratōē. quā tn̄ nec postulabat nec ꝯseq̄ cupiebat. Stabat impauidus. intrepidus. mortē nō ꝯtemnens solum s appetens vt alterꝝ cathonem dixisses. O virꝝ dignū memoria hoīm sempit̄na nō laudo siq̄d aduersus instituta eccl̄ie sentiebat. doctrinā admiror plurimaꝝ rerꝝ scientiam eloq̄ntiam dicēdi suauitatē ⁊ argutius r̄ndendi. Sꝫ vereor ne h omnia in pestem suam sibi fuerint a natura ꝯcessa. Datum deinde spacium penitendi biduo. Multi ad illum accessere viri eruditissimi vt ip̄m a sua snīa adimouerent. Inter quos cardinalis florentinus eum adijt vt illum flecteret ad viam rectam. Sꝫ cum p̄tinati⁹ in erroribus p̄seuerabat p̄ ꝯcilium heresi damnat⁹ ⁊ igni ꝯbustus iocunda fronte ⁊ alacri vultu ad exitum suum accessit nō ignem expauit nō tormenti gen⁹ non mortis. nullus vnq̄ꝫ stoycoꝝ fuit tā ꝯstanti animo. tā forti. mortem p̄pessus. q̄ꝫ iste appetisse vr̄. Cū venisset ad locū mort̄ seip̄m exuit vestimētis. Cū p̄cumbens flexis genib⁹ venerat⁹ ē palum. ad quē ligat⁹ fuit. Primū funib⁹ madētib⁹ cū cathena nudus ad palū ꝯstrict⁹ fuit. ligna deinde circūposita pect⁹ ten⁹ nō minuscula. s grossa paleis interiectis. Cū flama adhibita canere cepit ymnum quēdam quem fum⁹ ⁊ ignis vix int̄rupit. Hoc mō vir (p̄ter fidem) egregi⁹ ꝯsumptus est. Vidi hunc exitum. singulos actus p̄speri. siue p̄fidia siue p̄tinacia hoc egerit. certe ex p̄hie schola interitum viri descripsisses. Longā tibi cantilenam narraui ocij causa. Nihil em̄ agens aliquid agere volui ⁊ res tibi narrare paꝝ dissimiles hystorijs p̄scoꝝ. Nā neq̄ꝫ muti⁹ ille tā fidenti aīo pas-

sus est mēbꝝ vri. q̄ȝ iste vniuersum corp⁹. Necȝ socrates tam ꝑ̄pōte venenum bibit. q̄ȝ iste ignem suscepit. Sȝ h̄ satis ꝑce⁹ vobis meis. si longior fui. res tn̄ maiorē narratorē poscebat ꝫ nolui nimis eē loquax. Uale mi iocūdissime leon. Constā. iij. kl. Junij q̄ die h̄ ieronim⁹ heresis penas luit. Uale mecȝ dilige.

De crudeli amoris exitu Guisgardi ꝛ Sigismū-
de Tancredi solernitanoꝝ ꝑ̄ncipis filie. **Epi. CCCCXXVIJ.**

Leonardus arētin⁹ bindactio Ricassolano viro ꝑ̄stantissimo. S. Cum sepi⁹ mecum egisses vt fabulam illam Boccacij de tancredo ꝑ̄ncipe solernitano. eiusqȝ filia Sigismūda vulgari ꝫmone scriptam in latinum ꝯuerterem. recepi me tandem eē facturū. ea maxima suasione induct⁹ q̄ꝛ frāciscum petrarcham viꝝ clarissimum aliam eiusdem libri fabulam marchionis vicȝ mōtis ferrati in latinum ꝯtiffe agnoueram. Recepta igit̄ ea re tp̄a q̄daȝ occupatissima interuenerūt. ꝓ q̄ differre q̄ ꝓmiseram ꝯtigit. Itaqȝ nūc tādem eaȝ fabulam vt voluisti. latinum ꝑ me factum ad te mitto. Et ne mora. Hec dilatioqȝ int̄ꝑposita sine vsuris trāsiret aliam de meo adiūxi fabulam. selaici ꝛ anthiocū filij ꝯrio penitus exitu euētuqȝ ꝯclusam eam vulgari ꝫmone scripsi. vt vnam de vulgo sumerē aliamqȝ ꝓ eo redderem nō min⁹ amenam. Tu igit̄ eas leges ceterisqȝ legēdi copias facies si in eo digne videbimur. q̄ in man⁹ exeant alioꝝ. Uale.

Tancredus fuit ꝑ̄nceps solernitan⁹. vir mitis q̄dem ac benigni ingenij. si nō in senecta man⁹ suas amātium sanguine nō fedasset. Hic toto vite spacio sobolem nō suscepit ꝑ̄ter filiam vnicam. lōgeqȝ meli⁹ secum actum eēt sine ipsam q̄ȝ suscepisset. Filiam vero hāc vt vnica erat sic vnice dilexit eaqȝ eximia charitate affect⁹. Et si multi puelle eius ꝯiugium affectabāt. tn̄qȝ egre diuelli a se patiebat̄ vltra legitimos annos illam domi retinuit. Tandem vero filio campani ducis in m̄rimonio collocata. nō multos post annos marito defuncto. vidua est ad p̄rem reuersa. Erat h̄ formosissima corꝑe atȝ pulcerrima vultu plenaqȝ nature venustatis. Ingenio aūt ꝛ intelligētia maiore q̄ȝ fortasse mulieri ꝯueniret. Moram igit̄ trahens apud patrem. ꝛ vtpote magna mulier. multis delitijs affluens. q̄n̄q̄dem animaduertebat. patrem ꝓpt̄ eximiam suiꝯ dilectōȝ de altero sibi tradēdo ꝯiuge minime cogitātem. ꝛ ꝯ̄ pudorem erat hoc ab eo postulari. Secum ip̄a statuit vt si fieri posset occulte amātem aliquem generosi animi sibipsi ꝯq̄rere. Erat pat̄na dom⁹ plena nobilium ignobiliumqȝ. vt aulē magnoꝝ ꝑ̄ncipum esse ꝯsueuerūt q̄ꝝ multoꝝ pensatis morib⁹ vitaqȝ ꝛ forma. demum ad iuuenem q̄ndam nomie Guisgardum humili natum genere. ꝫ morib⁹ egregium nobilem. sup̄ omnes alios mētem deflexit. eumqȝ freq̄nter intuens. ꝛ indies magis ac magis illum ꝓbans. ardent̄ amare iuuenem cepit. Ipse q̄ȝ nequaq̄ȝ ingenio tardus. deꝑ̄hensa mulieris mēte. ita illi⁹ amore incēsus est. vt cūctis alijs ꝑ̄habitis curis. de illa sola noctesqȝ diesqȝ cogitaret. Per hūc ī modum. sese mutuo amātib⁹ cum nihil magis optaret mulier q̄ȝ in vnum ꝯueniri nec cuiq̄ȝ alteri mētem suam ap̄ire de ea re vellet talem demum viam excogitauit. Iuueni scribit ꝛ q̄d facere illum velit ꝑ lrās monet. Eas vero lrās vano arūdinis baculo īcludit eāqȝ arūdinē q̄si iocās iuueni dat iubēs vt eā ancille sue tradat ꝑ ꝯmodū īstrumētū ignis suscitādi guisgardus aūt arūdine suscepta cogitās nō ab re sibi traditam fuisse domum abiit arūdine q̄ȝ patefacta. lrās reꝑit. q̄bus lectis. ꝛ q̄d illa fieri vellet edoct⁹. incredibili leticia ꝑfus⁹ est. Confestimqȝ dare opam cepit. q̄ ad illam quemadmodum ipsa ōnderet ꝓficisceret̄. Erat iuxta ꝑ̄ncipis edes antiquum antrum. desup̄ foramen. Etem̄ iamdiu ip̄o antro nullus vtebat̄ vepres arbustaqȝ vestierāt. Ex antro adit⁹ erat secret⁹ ad cubiculum. in q̄ tunc tempis mulier degebat. lȝ magno robore postis clausus ꝛ obseratus. Et q̄ꝛ penitus in desuetudinem venerat nemo eius aditus tenebat memoriam. Sȝ amor (cui⁹ oculis nihil absconsum ē) reduxerat hūc in mentem amātis mulieris. que sagaci ꝯsilio ānixa affixa. ne quē ꝯscium facti h̄ret ip̄a (licet ꝑ se) longo conatu ap̄iendi ostij inuenerat facultatē.

Inde ipsa sola antrum descendẽs ac foramem illud vnde lumen infundebat spe
culabat ꝑ eum locum vt ad se veniret Guisgardus scripserat. Altitudinis etiam
mẽsura lr̃is denotata quo ille pato instrumento descendere posset. Guisgardus
igit his omnibꝰ ꝑ mulieris lr̃as cognitis. qua causa exequeret. funem nodis ca-
pistriqꝫ impigre preꝑauerat: ꝑ quem descendere ⁊ ascendere valeret. corioqꝫ in-
dutꝰ. quo a vepribus tutior fieret. nullo penitꝰ comitãte vel ꝯscio nocte insequẽ
ti ad foramen ꝑuenit. ligatoqꝫ funis altero capite. ad arbustum quoddaꝫ in ore
foraminis natum. ꝑ funem sese dimisit in antroqꝫ vt optabat ꝯsistens mulierez
ꝑ̃stolabat. mulier ṽo vbi dies alluxit. neqꝫ ꝑ̃us arciscendi facultas aderat finxe
rat se reqͤtis somni indigere. ac eo ꝑ̃textu comitibꝰ ancillisqꝫ dimissis. Ipsa intꝰ
sola ostium aperuit reꝑtumqꝫ in antro iuuenem cupientissime in ꝯplexum rece-
pit. Ingressiqꝫ subinde mulieris cubiculum inenarrabiles dictu cepert volupta
tes sumptaqꝫ insecutuꝝ tp̃us. quo amores coꝝ secretius foret ingeniosa forma.
Guisgardus in antꝝ reuersus est. Mulier autem obserato ostio ad ancillas iaꝫ
suas. comitesqꝫ regredit. Facta deinde nocte Guisgardus ꝑ funem ascendẽs fo-
ramen ip̃m vnde descenderat egressus. nemine penitꝰ sentiente domum suam re
petijt. Cũqꝫ id iter didicisset freqͣnter eo reuersus cum amante muliere. ipse non
minꝰ amans ꝯgrediebat. Sꝫ fortune tamlonge voluptatis inuidia tristissimũ
tãdem euentum duoꝝ amãtium in luctum amarissimum acerbissimumqꝫ ꝯuer
tit. Consueuerat eñi Tancredus sine vllo comite in cubiculum filie descendere.
ibiqꝫ ſmone aliq̃ instituto. cum ea aliqñ morari ac postmodum abire. Ex hac igr̃
ꝯsuetudine. cum forte die q̃dam ꝑ meridiem in cubiculum filie Tancredus de-
scendisset nemine ibi reꝑto. Propterea Sigismunda (sic eñi filia vocabat) vt
ancille in ortis erat nolens eam ex suis delectatõibꝰ auocare cum fenestre cubicu
li clause. ac pistromata lecti dimissa eẽnt. iuxta lectuꝫ ip̃m in postrema ꝑte super
puluino q̃dam sedit reclinatoqꝫ ad lectum capite ac pistromate añ se tracto so-
porari cepit. Cum ita dormiret Sigismũda ⁊ infausta ꝑ eum diem facto. Guis-
gardum ad se venire fecerat. relictis in orto ancillis. pedetẽtim in cubiculum se
recepit. Clausoqꝫ cubiculo (nec viso p̃re) ostiũ antri reserat. Guisgardoqꝫ intro-
misso suꝑ lectum vt ꝯsueti erãt. ludentes plaudẽtesqꝫ ꝯsistere. His excitatꝰ Tã-
credus. cum vigil factꝰ eẽt. sensit ⁊ vidit omnia q̃ fiebant. Summoqꝫ dolore ꝯci
tus ꝑ̃mum exclamare voluit. postea meliꝰ illi visum est silentio latere. q̃ cautius
ac magis tecto dedecore suo. vt iam ceꝑat animo suppliciũ sumeret. At duo amã
tes securi ꝑtinꝰ. ac nullius insidie gnari cum satis diu voluptatibꝰ ꝑfuncti eẽnt.
tãdem surgentes. Guisgardus q̃dem in antꝝ Sigismũda obserato postea ostio
ad ancillas reuersa est. Tancredus eadem qua venerat solitudine. cubiculo filie
egressus. incredibili dolore suffusus in suum cubiculum abijt. Missisqꝫ ꝑ noctẽ
famulis. q̃ foramen illud custodirẽt. ꝑ qđ Guisgardus exiturꝰ erat corio indutꝰ q̃
ꝯp̃henso ꝑ̃ncipi ꝑñtatꝰ lacrimans Tancredus. sic eum allocutꝰ est. Benignitas
mea Guisgarde quam erga te habui. neq̃q̃ꝫ hoc dedecꝰ ⁊ iniuriam in meis fieri re
bus a te merebat. vt ego sum hodie meis oculis ꝯspicatꝰ. Ad h̃ guisgardus nil
aliud rñdit. q̃ꝫ hec. Princeps inq̃t. multo maior est amoris ꝑtãs q̃ꝫ tua aut mea
Impauit igit Tancredus vt secreto custodiret. Sequenti mox die. ignara oĩm
sigismũda. cum varia ac diuersa Tancredus cogitasset in cubiculũ filie quẽad-
modum ꝯsueuerat post pra̋dium descendit. Remotisqꝫ arbitris lacrimãs ita cũ
illa locutꝰ est. Cum viderem mihi ita sigismũda ⁊ honestatem ⁊ ṽtutem tuam sa-
tis ꝑspectam hr̃e ⁊ cognitã ꝑsuadere animo meo nullus potuisset vnq̃ꝫ iam mõ
ꝯsuasisse ẜ ne cogitasse q̃dem de pudicitia tua alieno viro ꝓstituẽdo. nisi hoc ip̃m
ꝓp̃ijs oculis ꝓspexissem. Itaqꝫ breuissimũ hoc vite spaciũ. qđ senectuti suꝑest
mee in luctu sꝑ ac merore dego. refricante memoriam animo flagicij ꝑ te ꝯmissi.
Atꝫ vtinam postq̃ꝫ ad tantum scelus descensura eras. viꝝ saltem delegisses talez
q̃lis nobilitati tue ꝯgruebat. Sꝫ ex tanta multitudine coꝝ q̃ aulam frequẽtant

nostram. Guisgardum tibi delegisti humili ac sordido genere ꝓcreatum. ⁊ a no⸗
bis ob inopiam parentum suoꝝ ab ipsa adolescentia (q̄si quadam ꝯmiseratione)
nutritum. Quamobrem. q̄ me vertam nescio. vt q̄d ꝯsilij sumam. Nam de guis⸗
gardo q̄dem. q̄ hac nocte meo iussu captus apud me custodit̄. q̄d faciendum sit
ip̄e mecum statui. de te autem incertꝰ sum ꝯsilij nec statuere adhuc potui. quid
agere debeam. cum ex altera p̄te dilectio quam ego maiorem q̄ȝ vllus vnq̄ȝ parens
erga te habui me retrahat. altera vero ex p̄te. Justa indignatio tua. culpa flagici
umq̄ȝ impellat q̄ꝝ alterꝝ vt ignoscam alterꝝ vt soluam adhortant̄. Sȝ p̄usq̄ȝ cer⸗
tum aliq̄d sup̄ te statuam. q̄d de hoc r̄n̄deas audire cupio. His dictis vultuȝ di
misit. Instar pueri lacrimans vapulantis. Sigismūda vero postq̄ȝ Guisgardū
captum ⁊ amores suos patefactos intellexit. incredibili dolore p̄culsa vix a femi
nili ꝑlatu ac vociferatōe sese potuit ꝯtinere. Magnitudine t̄n̄ animi femineam
vincens fragilitatem. Constanti vultu fronteq̄ȝ elata r̄n̄dit. secum ip̄a statuēs e
vita decedere velle. q̄n̄quidem eiꝰ amans Guisgardus vel decessisset. vel certe de
cessurꝰ eēt. Ita nec veniam petere nec placare p̄ris iram p̄rexit. ſ forti inuictoq̄ȝ
animo. vitaȝ despiciēs ad hūc modum locuta est. Tancrede neq̄ȝ negatiua equi
dem. neq̄ȝ dep̄catura sum. q̄m̄ alterꝝ mihi ꝓdesse non potest. alterꝝ nolo vt ꝓsit.
Preterea nulla p̄ enitus in re captare beniuolentiam. aut inclinare mansuetudi
nem tuam ꝯstitui. ſ factum plane ꝯfitendo. verbis efficacibꝰ verissimis rōnibus
purgare famam meam p̄mo. deinde pari magnitudine animi. facta v̄bis ꝯsenta
nea ōn̄dere. Fateor igit̄ amasse Guisgardum ⁊ donec vita suppetet (q̄d erit p̄bre
ue) nunq̄ȝ amare illum desistam q̄netiaȝ si post mortē sensus aliq̄d remanet. tūc
q̄ȝ illū amabo. ſ in eiꝰ amorē nō tā cupiditas muliebrꝭ me impulit. q̄ȝ negligentia
tua. Cogitare ꝑfecto debuisti tancrede. cum tue carne sis. filiam q̄ȝ tuam e carne
genuisse. nō aūt lapideā aut ferreā meminisse etiā debuisti. q̄uis in senecta tu nūc
sis. q̄les ⁊ q̄ȝ violenti sint in iuuenta nature feruores ⁊ impetꝰ. Et lȝ melioribus
annis magnam vite p̄tem in armis militiaq̄ȝ ꝓtrieris. Considerare nihilominꝰ
debeas q̄ȝtum ocia deliciecq̄ȝ nō in iuuenibꝰ mō. ſ etiam in senibꝰ possint. Sum
igit̄ femina vtpote a te genita ⁊ etate iuuenis ⁊ vtraq̄ȝ de cā ꝯcupiscibilis deside⸗
rij plena. Cui q̄dem cupiditati innumerabiles insup̄ flamas addiderūt. ex p̄te q̄⸗
dam nupta dum essem hmōi cupiditatis explēde voluptates. His ego stimulis
noctes diesq̄ȝ vrentibꝰ. cum resistere neq̄rem tandē succubui. Adhibita nihilo⸗
minꝰ diligentia q̄ȝtum fieri humano ꝯsilio potuit. ne infamiaȝ res ista tibi mihi⸗
q̄ȝ afferret. Cui nempe voto pius amor ⁊ fortuna benigne annuerat occultamq̄ȝ
viam mihi ōn̄derat. ꝑ quam latenter ⁊ a carne nullo alio ꝯsilio ad optatū deside
riū ꝑuenirē. Hoc aūt vndecūq̄ȝ tibi indicatū sit. vel vndecūq̄ȝ cognoris eq̄dem
nō inficior verꝝ esse. Guisgardū verꝝ nō fato vt solēt mulieres. ſ cogitate delibera
teq̄ȝ quē amare delegi. sagaciq̄ȝ ꝯsilio introduxi. ⁊ ꝯstāti ꝑseuerātia. fructū amo⸗
ris mei longo t̄p̄e summo cū gaudio suscepi. q̄d a te mihi de ignobilitate illiꝰ obij⸗
cit̄ q̄ minꝰ p̄ctm̄ a me foret. si nobilē aliquē delegissem. In h̄ falsaȝ opinionē vul
gi ꝯsecutꝰ es nec vides te n̄ guisgardū. ſ fortunā accusare. q̄ freq̄nt̄ indignos ad
alta leuat. Dignosq̄ȝ humi dep̄mit atȝ pessundat. Verꝝ vt omittamꝰ h̄ ⁊ p̄ncipia
rerꝝ ꝯtemplemur. Certū est nos oēs hoies ab vno hoīe originem habuisse v̄tꝰ so
la eq̄liter nos natos distinguit ⁊ q̄ꝝ opa extollūt. eos nobiles ⁊ claros reddit. ⁊
q̄ȝuis vulgi opinio ignara q̄dem atȝ indocta alit̄ sentiat veritas t̄n̄ suo demoue⸗
ri loco haud q̄ȝ pōt. Itaq̄ȝ is est vere nobilis existimādus cuiꝰ opa v̄tuosa ꝯspi⸗
ciunt̄ ⁊ q̄ aliter eum appellāt nō illi detrahit quē appellat ſ ip̄m ignorātie stulti⸗
cieq̄ȝ ꝯdemnat. Intueare igit̄ tācrede nobiles tuos. vitamq̄ȝ vniuscuiusq̄ȝ mo⸗
res examina. aliaq̄ȝ ex p̄te guisgardi mores vitāq̄ȝ recense. Certe si iudicare vo⸗
lueris nō dubito q̄n eū nobilissimū fatearis. ꝯ̄ vero nobiles istos tuos longe abest
a nobilitate. Eq̄dē de guisgardi v̄tute atȝ p̄stātia. nulliꝰ vlteriꝰ magꝭ q̄ȝ tuis assen
tōibꝰ ⁊ p̄dicatōibꝰ credidi. q̄s vix q̄ȝ vsq̄ȝ adeo laudatꝰ ē a te vt ille in cūctꝭ opibꝰ

qui ad exercitationem ꝑtinent virtutis nec sane in merito. Nam nisi meum fal-
labat iudicium nulla laus illi tributa est. quam nõ munificentiꝰ etiam quam a te
dictum eẽt adimpleret. Dices ꝙ me mihi hominem ignobilẽ delegisse. Certe fal-
sum dices. Atꝫ si inopem dicis ꝯcedo eq̃dem id cũ dedecore tuo. q̃ viꝝ ꝓstantẽ
familiarem tuũ nullis afficere p̃miis studuisti. Verũtamen inopia generositatẽ
nõ tollit ꝗ̃ꝗ̃ opa impediat. Multi deniqꝫ reges p̃ncipesqꝫ fuere. nati sunt ab ini
tio tenues atꝫ inopes. Multi etiam nũc inopes atꝫ ꝓpriis manibꝰ opꝰ faciẽtes.
vel pastoritiam exercẽtes. Jam ipi ⁊ sui diuitiis habũdarũt. Or aũt extremo lo-
co dixisti ambiguaꝫ tibi de me esse sniaꝫ. nec statuere adhuc potuisse q̃d sit agẽdũ
Pone q̃so hanc ambiguitatẽ. Si in guisgardũ seuire ꝯstituisti ꝟte in me crudeli-
tatem tuam. q̃ delinq̃ndi cã atꝫ p̃ncipiũ fui. eq̃dem nec penam dep̃cor nec formi-
do. addo ⁊ illud. in guisgardum q̃cq̃d a te factum erit etiaꝫ si in me idem nõ feceris
mea tñ manꝰ ipa efficiet. nũc muliebri more lacrimas sparge etiam vno eodẽqꝫ
ictu. illum ⁊ me (si ita meriti videmur) interfice. Sensit magnitudinẽ animi. Tã
credus in filia ꝯcitari nõ tñ estimauit ad extremũ vt ꝟba significabant esse factu
ram. itaqꝫ ab illa digressus. cũ secum ipe statuisset nullo mõ in filiã seuire alieno
sangñe cogitauit amoris incẽdiũ in illa restringere. Precepit ꝙ custodibꝰ q̃ guis-
gardum obſuabãt. vt ꝑ silentiũ nocꝭ sine vllo tumultu iuuenẽ strangulant. corqꝫ
illiꝰ detractũ ad se deferrẽt id cũ fecissent. Tãcredus patera aurea cor illd̃ ipositũ
deferri ad filiã iussit cũ his ꝟbis. Pr̃ tuus h̃ tibi dono mittit. vt ꝯsoleris te de ea re.
quã tu plimũ amas queãdmodũ ⁊ tu cũ ea re quã ipe plimũ amabat ꝯsolata es.
At sigismũdaꝫ firmo parẽdi ꝓposito post p̃ris a se digressuꝫ herbas. radicesqꝫ ve
nenosas distillauerat eãqꝫ distillatõꝫ ſuauerat ad mortis viam si q̃d (vt formi-
dabat) de guisgardo ꝯtigisset. Ad quã postq̃ꝫ patera est delata ⁊ ꝟba desuꝑ dicta
intẽto vultu. r̃cepto dono. patera desuꝑ apta cor asperit. ⁊ ꝟba secũ ipa reuoluit
statim haud ambigua fuit. cor illud eẽ guisgardi. Jtaqꝫ ad famulũ q̃ donũ detu-
lerat ꝯuersa inq̃t. Non aliud ꝓfecto sepulcꝝ q̃ꝫ aureũ tali ꝯueniebat cordi. ⁊ in
h̃ q̃dem decenť factũ est a p̃re his dictꝭ ad motũ cor ad labia osculata ẽ. deinde
subiũxit. Cũctis rebꝰ sꝑ vsqꝫ ad h̃ extremũ vite mee. repi erga me tenerã admo-
dũ p̃ris mei charitatẽ Verũtñ nũc multomagis q̃ꝫ vnq̃ꝫ al's. iõ ad extremas gr̃as
q̃s ꝓ tanto munere sibi debeo ꝓ mei ꝑte illi referes. ꝯuersa post h̃ ad pateram
quam strictis tenebat manibꝰ cor ipm intuẽs sic locuta ẽ. O iocũdissimũ ac sua-
uissimũ hospiciũ voluptatũ meaꝝ. Pereat illiꝰ crudelitas q̃ vt te oculis ꝯspiciã
facit. Nã satis erat mẽte ⁊ aio intueri ꝑegisti cursum tuũ ⁊ quẽ tibi fortuna dedit
⁊ functꝰ es fine. Et ab inimico tuo id sepulcꝝ habuisti. q̃d tua merebať ꝓstantia.
Nec q̃cq̃ꝫ deerat funeri tuo p̃ter lacrimas eiꝰ. quã tu tam ardenť (dum viueres)
dilexisti. q̃s vt asseqũre deus parenti meo posuit in aio. vt te ad me mitteret ⁊ ego
ꝑsoluã eas. lꝫ siccis oculis statuisset mori. His ꝟo solutꝭ vt aia mea ꝯiũgať effici
ar q̃ effi comite mihi iocũdiꝰ eẽ posset iter aut tutiꝰ. ꝑsuadeo eñ mihi aim tuũ. h̃
adesse ⁊ circũ h̃ volitare. loca sue voluptatꝭ ꝯtemplãtẽ. Cũqꝫ adhuc amore mei
teneať ne mihi p̃stolať. ac sine me abire nõ vult. His dictꝭ nõ aliť q̃ꝫ si fons q̃dẽ
in oculis affuisset. nullo clamore edito vt femine solẽt. ꝫ tacite in patera inclina-
ta maximam vim lacrimaꝝ ꝑfudit. Jnnumerabilia sil' oscula mortuo cordi infli
gens. Que aderãt ancille q̃d cordis id eẽt. aut q̃d sibi vellẽt ꝟba illiꝰ ignorabãt
Cõmiseratõꝫ tñ affecte lacrimabãt oẽs. cãꝫ ab ea sciscitantes tam vehemẽtis do
loris ꝯsolabanť certatim vt q̃ꝫq̃ꝫ maxime. Jpsa ꝟo cum satis sibi deplorasse visa
foret. sublato vultu ac siccatis oculis ait. O amãtissimũ mihi cor ꝑsolui eq̃dem
tibi offm̃ meũ. nec aliud restat iam. nisi vt te comitẽ seq̃r. subindeqꝫ acceptũ po-
culum illud mortiferꝝ impauida hausit. Cũ ꝟo potasset lectũ suꝑascẽdit. pateraꝫ
cũ corde manibꝰ tenẽs. amãtisqꝫ cor cordi suo approping̃ntẽ mortẽ iam tacite ꝑ-
stolabať. ꝫ q̃ illam circũstabant mulieres atꝫ ancille q̃ꝫq̃ꝫ nescirẽt q̃d poculi esset.
q̃d biberat. tñ ex actu ipo lamẽtoqꝫ suspicantes rem oẽm ꝓpere ad tancredum

detulerāt. Qui ⁊ ipse formidās. ne qd̄ duriꝰ in seipām filia moliret̄. ꝯfestim in cu
biculum eiꝰ descēdit. ſ tarde qdem ⁊ sero ferre auxilium ⁊ ꝯsolari afflictam cona
tus intellecta mortꝭ necessitate miserabilit̄ seipm̄ ac filiam deplorabat. Cui sigis/
mūda loquēs. ꝯſua inqt tācrede lacrimas tuas. ad casus illos q̄ ꝑ te optati non
sint. nec mihi eas impēde. qz nec desidero illas neqꝫ volo. ⁊ qs vnqꝫ p̄ter te plora
uit. idipm̄ qd̄ fieri corrupit. Sz tn̄ qcqd etiam nūc supest eiꝰ charitatꝭ quā erga
me habuisti extremū hoc munꝰ oro. ꝓcorqꝫ corpus vt meum cū guisgardi corpe
vno atz eodē sepulcro collocet̄. vt postqꝫ tacite ac abscōdite cū eo me viuere no
luisti. mortuā saltē palam atz apte. cū illo (vbi cūqꝫ eum ꝓiecerꝭ) reponas. Ma/
gnitudo doloris atz gemitꝰ p̄cluserat tācredi fauces nec rn̄dere poterat. Sigis/
mūda vo sentiēs finem vite supuenire stringēs ad se guisgardi cor velatꝭ oculis
omnes valere iubēs expirauit. Hūc acerbū habuere guisgardi ⁊ sigismūde amo/
res. Tācredus vo post multos ac miserabiles gemitꝰ. ductꝰ sera pnia. publicꝙ ⁊
doloroso salernitinoꝝ funere in eodē sepulcro ambos sepeliri fecit.

Vindicta illate violentie. quam de se extorsit.

Lucrecia romana speculum pudicitie. .CCCCXXVIIJ.

Ucrecia spurij lucrecij filia ⁊ collatini latini vxor a sexto tarq̄no regis tar
q̄ni filio ꝑ vim cognita ipa ꝯsentiente. solum infamie metu. ne tarqnꝰ sic
minabat̄ sibi occise iugulatū huū ei sociaret. Uocatis ad se pr̄e ⁊ viro eis
rem narrat. vltōz ꝓmitti facit. ⁊ demū se vult occidere vetāt pr̄ ⁊ ꝯiūx eiusmodi
vbis. Noli te afflictare lucrecia satis magnū argumētum dedisti te adultero n̄
ꝯsensisse. tibiqꝫ vim illataz quā penam eiꝰ expectas q̄ vltro qd̄ celare poteras ac
cusas. Hoc adiuuat vita p̄cedens tua. q̄ nō solum in hoim̄ oculis. ſ etiaz in se/
cretis domꝰ penetrabilibꝰ ⁊ frugalitatē pudicitiam coluisti. an recolis mea lucre
cia. cū paucis an̄ diebꝰ vnacū improbo illo adultero. ꝑma facie huc aduenimus
tu int̄ huas lanificio es repta. intea improuisa. incauta. nec viꝝ nec hospitē tunc
expectās. ea dies illa dep̄hensio castitatꝭ tibi victoriam dedit. Regis nurꝰ ⁊ filias
ꝯmessatōibꝰ occupatas inuenimꝰ. tu illis p̄lata es. tibi incorruptibilis glīa pudi/
citie ꝑata est. Nos iniuriam vlciscemur. q̄ mesta violētos ꝯp̄ssus improbi iuue/
nis ꝑtulisti. duz ille mala gaudia ex inuita capiebat. videbis leta meritū regia de
ꝓle suppliciū. Cur coacta p̄hibuisti sibi de libidine nephāda solaciū. tua morte. tuo
qꝫ cruore vis ferocē aim̄ eiꝰ saciare. An tibi nō satꝭ nō crudelitas pr̄is imanitas fi
lioꝝ. iste corruptor tui corꝑis q̄t cedes expleuit in gabios. q̄t ibi intierūt innocē/
tes. si ipm̄ odis. si sibi ex aīo suppliciū exoptas. fac viuas. fac vt te videat in suis
penis exultare. fac ꝙ cum se viderit in visum ⁊ infamē ꝑituꝝ. te cuiꝰ corpꝰ attigit
videat integro fame lumine supesse. Noli lucrecia viduare ꝯiugē. orbare ꝑentē.
⁊ filijs mr̄em auferre. Opta vitam. vt aspicias aliqñ vindictam nō habes vnde
mori velle debeas. pollutū est corpꝰ. ſ integer aniꝰ. nulla sine ꝯsensu culpa ꝯhit̄.
Quis nescit te nō potuisse resistere. nudā. dormiētē. incautā. ⁊ nihil tale verētē.
armato iuueni ad hoicidiū vel adulteriū p̄pato. potuit ille etate florida. ⁊ aucte
regia. quālibet aliam ꝑmulcere. ⁊ secū in illecebras trahere. rigidū vo pectꝰ tuū
mollire nō potuit. Solꝰ ille cū duo tm̄ eētis violētiaz tulit. ⁊ in corpꝰ tuū adulte
rium patrauit atz ꝑfecit. Tu qd̄ muliebris fragilitatꝭ est. iniuriā ꝑtulisti. mētē in/
tra ꝯcubitꝰ violētiā pudicissimā ꝯsuasti. si glīaz q̄ris. nihil hic glīe potes adijcē.
q̄ iuueni amāti ⁊ auide libidinē suā explēti. te nō mulierē carneā. ſ statuam mar
moream p̄buisti. Adde chara lucrecia ꝙ tu nō mortē vllo violēto ꝯsensu. ſ infa/
miā effugē voluisti. Tūc em̄ demū patiaz p̄buisti tyrāno. cū se tibi iugulāde huū
nudū occisuꝝ iuxta corpꝰ tuū miatꝰ ē. te pr̄ te vir culpa absoluūt. noli sola teipaz
illa quā vocas culpa dānare. infamiā morte fugemꝰ. tu famā corrūpis tristiciaz
vite nobis morte illata finimꝰ. Tu vidicte gaudia mortē ꝑpans. n̄ expectas de/
niqꝫ scelus aliqd̄. dū manꝰ nob inijcimꝰ expiamꝰ. tu innocētiaz occupata. morte
corruptura es. Uir pr̄ hrutꝰ ⁊ alij ꝯiūcti q̄ te culpa absoluūt. ne te occidas vetāt

Cur te occidendo iudicium ipsoꝝ damnas. si te occidis culpam tibi qua cares. quāue fugis incurris. Nunq̄ imputabit̄ innocens. q̄ se nocentē supplicio afficit.

Rn̄sio lucrecie anq̄ se ense ꝑfodiat. Nolite me pr̄ sanctissime tu q̄z luce q̄ndā mihi charior ꝯiūx. morti ꝓhibere nisi me occidero. nūq̄ fides erit me potiꝰ infamiā q̄ mortē vitare maluisse. q̄s vnq̄ credat. ꝙ ille me ſuicidio terruerit. meq̄ magis ꝯsociandi ſui ignomiaꝫ suspiciosam timuisse q̄ mortē. nisi moriēdi fortitudine audaciaq̄ ꝓbauero. Restabit me miserā turpissima labes infamie lucreciam potiꝰ adulterā voluisse viuere. q̄ pudicam mori. nōne videtꝰ. ꝙ me nō vite vultꝰ. ſ infamie ꝯſuare. ꝯsulitꝰ qđ ꝑmisistis iniurie. Sāctitate mr̄imoniales thoros facite ꝙ vltro tāti flagicij securos reddat aliaꝝ somnos. si negligentiꝰ h̄ egeritis vagabit̄ effrenis libido. ⁊ nedum viris abn̄tibꝰ. ſ etiaꝫ in maritoꝝ ꝯplexibꝰ rōne mulieres ꝑtuoꝝ iniuria iuuenū ꝯpment̄. Etenī q̄ mulier erit tuta. violata lucrecia. tu āt charissime ꝯiūx. quō poterꝭ ire i meos amplexꝰ. q̄ te n̄ tenere vxorē tuā. ſ scortū tarq̄nij recorderꝭ. ⁊ tu pr̄ sctissime. quō me tuā filiā appellabis. q̄ pudicitiā quā sub optia tua disciplina ab infantia didici. tā infelicit̄ amisi tāq̄ iniuriose corrupi. me miserā videbo ne natos intueri q̄ꝝ ventrē adult̄ oppressit. q̄d si semē infelix infaustū viscaribꝰ inhesit meis. an expectabo donec ex adulterio mr̄ fiam. Noli mihi splēdorē exacte vite an̄ oculos ponere. q̄ si q̄cq̄ sinceꝝ tot ānis īmaculatūq̄ ſuaui infelicissima vna nocte dū accipio n̄ hospitē. ſ hostē amisi. nō est vlteriꝰ mea vita iocūda. sentio ꝙ pudicitie studiū oportunā me fecit iniurie. n̄ formā ſ castitatē meā expugnare voluit nephādus adult̄. si hūc fructū ꝯtinētie tuli. q̄d pollutū stupꝝ ⁊ adulteriū manet. nisi ꝙ n̄ meretrix lupanaribꝰ icludar. ſ passim vbiq̄ diuolās feda ꝓstituor. Heu mihi poterit ne iste animꝰ insons ⁊ sine culpa flagicij vlteriꝰ cū isto corꝑe corrupto ꝑmanere. Nō putatꝰ vllā eē corꝑis corrupti voluptatē. fatebor occultū nephas. ꝑce parens. ꝑceq̄ marite. ⁊ vos dij castaꝝ mentiū indulgete. Nō potui fateor tantā aīo ꝯcipē tristiciam. nec ab illo ꝯplexu mētē adeo r̄uocare. q̄n ſberit male obediētiū mēbroꝝ illecebre. q̄n agnouerim vestigia maritalis flame. illa tristis ⁊ iugta. lꝫ q̄liscūq̄ tn̄ voluptas ferro vlciscēda est. vr̄m aūt erit. si q̄d in vobis romani spūs ⁊ scelus istud vlcisci. extinguat̄ q̄cq̄ hūit aliqđ voluptatꝭ. Nimie sūt vires veneris. nolo ꝙ vnq̄ tāti facinoris imago an̄ oculos vr̄e mētꝭ agat̄. nihil muliere mobiliꝰ egritudine aīq̄ motus nedū mollit. ſ nedū extinguit tp̄us si distulero. forsitā incipiēt flagiciosa placere Dimitte ferro trāsfigam h̄ pectꝰ qđ ille violētꝰ amauit. in q̄ ꝑmū excitamētum libidinis infixis māmillis digitis ꝯtrectauerit suis. Nolite me ad mei misc̄diam excitare. si vite parco. iam adultere parcā. si parcā adultere. iaꝫ parcā adulterio. si parcā adulterio iaꝫ placebit adulteriū. iāq̄ placebit adult̄. Inceptū est in me flagiciū si vite morte ꝓhibeā ne aliq̄n viuet inceptū explere. nunq̄ scelus remanebit vbi incepit. Credāt oēs mei infamiā timuisse nō mortē. qđ testibꝰ ꝓbare n̄ possum. sanguine meo ratū efficiā. I. mi. aīe incorrupte īmaculate testibꝰ innocētie mee. apud minoys ⁊ acharōtꝭ tribunal. ibiq̄ ꝓlē regiam violate pudicitie ⁊ polluti corꝑis accusabis. Tuq̄ terrestre corpꝰ. q: tibi cāꝫ adulterij peꝑisti. effunde aīam effunde cruorē. hoc omen vt hr̄e incipiat suꝑbi regis ⁊ infauste ꝓlis excidium. Tuq̄ vir q̄ndam charissime. tuq̄ pr̄ sanctissime q̄ꝝ ꝯspectū pudore ⁊ infelicitate libent̄ mea effugio vosq̄ amici valete. nulli romane mulieri det̄ in exēplum lucrecia vt sibi ꝑsuadeant impudicis licitam fore vitam.

Commendat frēs beati francisci de obseruātia. **Epi. CCCCXXIX.**

Eneas ep̄us senen̄. Dominico car. firmano. S. p. d. Quis scribente cesare ad negocia fratrum beati Francisci de obseruantia ꝯmendāte modestius fuerit me silere. q: tn̄ ob memoriam diui Bernardini ꝯterranei mei huic familie singulariter afficior. nequeo me comprimere. cogor assistere sancte familie. neq̄ mea patrocinia his negare possum. que nō me solum ſ omnes xpi-

fideles suis orationibus ac pijs operibus adiuuant. vtinam esset in me auxilij co
pia ꝛ aliquid posset patrocinium meum. ꝑfecto nihil his de seruis denegarem.
Nametsi sum ipse peccator ꝛ iniquitate circūdatus. diligo tamen eos quoꝝ vi-
tam castam mundamq̄ video. quia quanto minus est in me virtutis. tanto eos
iuuare attentius debeo. quoꝝ ꝓbitas in aperto est. Ut si nequeam meis actibus
deo placere hoꝝ saltem ↄmendationibus reddar acceptus. sicut em̄ pauidi ac
pusillanimes in ꝑlio seculari milites fortium viroꝝ virtute saluant. ita ꝛ in beati
Petri nauicula prudentes ꝛ animosi naute. vecordes atq̄ ignauos seruiant remi
ges. facit hoc religio beati francisci que apud obseruantes habet. Hec enim ve-
luti lectissima militum manus vndiq̄ xp̄ianoꝝ lustrat exercitum. nūc istam nūc
illam partem tuet. arcet insidias. impetum frangit hostium. semꝑ armata. semꝑ
in vigilia. semꝑ in negocio. nobis vt ocium pariat. Scim⁹ q̄ntum sub Bernardi-
no senensi iaz supne hierusalem curie hec religio ecclesie catholice ꝓfuerit. q̄ntū
q̄ modo sub fratre Johanne capistrano vtilitatis attulerit. ꝛ q̄d hec religio ali-
ud agit. q̄ȝ que iubere nouimus euangelium sentes ac tribulos ex agro dominico
diuellit. semen bonum seminat. zizaniam ꝛ lolium sarculo veritatis p̄cidit. exter
minat auariciam. pellit libidines. fulminat illecebras voluptates. strangulat am
bitiones ꝛ odia fugat. ignauie ac secordie stimulum adigit. ꝛ apiens in ecc̄lia die
bus singulis os suū p̄riam suadet. ꝛ viaz domini in veritate docet. Hec sunt op̄a
fratrum q̄ de obseruantia nuncupant. Nescio cui h̄ non placeant. Credo q̄ non
sunt omnino p̄cisa ab ecc̄lia membra. omnib⁹ hoꝝ gratam esse ↄuersationē. nec
me dubium hꝫ quin sancta sedis ap̄lica his xp̄i militib⁹ afficiat. Nam ꝛ romani
p̄sules q̄ȝplurima huic familie p̄uilegia ↄtulerunt. q̄b⁹ ab infestationib⁹ hostiuꝫ
ꝑseueraret illesa. Sꝫ audio nouissimis dieb⁹ non nihil suggestum beatissimo pa
tri nostro nicolao q̄nto aduersus hm̄ōi sanctam sacramq̄ ↄgregationem. Fert
em̄ sanctitatem suam lr̄ās eugenij p̄decessoris sui. que in fauorem horum de ob-
seruantia fratrum emanauerant. seu reuocasse seu suspendisse. qd̄ minime fecis-
set nisi vt aiunt sinistre de ↄuersationib⁹ hoꝝ fratrum fuisset instructus. Perni-
ciosa res est ligua fallax ꝛ subdola. multumq̄ damni sepe in ↄmuni affert. s; ma-
gna vis veritatis. que ↄ̄ omnium insidias facile ipsam emergit. Uita hoꝝ fratꝝ
in ap̄to est. Non pōt abscondi ciuitas supra montem posita. Est hec familia q̄si
lucerna ardens supra candelabrum. que domum domini hoc est ecclesiam miro
splendore irradiat. Uenit aduersus eam p̄nceps huius mundi. ꝛ nihil hꝫ in illa.
Fundata est dom⁹ supra firmam petram. Nihil est quod in eam valeant aq̄lo-
nes. At q̄uis credit hec celestis impatoris sustentata manu. neq̄ timeat versu-
cias serpentinas. cupit tn̄ eius consilio confoueri. q̄ locum magni dei tenet in ter
ris. Nametsi domus ip̄a dirui siue demergi beati francisci nauicula nequeat. p̄nt
tn̄ ex inq̄linis siue ex nautis nōnulli ꝑiclitari. neq̄ omnino tuta est nisi ap̄lice se-
dis p̄sidio muniat. Meum nihil est de alto iudicio sacri senat⁹ censere. aut de pri
ma sede q̄cq̄ȝ dicere. cui⁹ op̄a iudicare in terris mortalium nemo pōt. non tamē
errare me putauerim si apud dignatōꝫ tuam animi mei secreta aperuerim. ꝛ qd̄
ex vsu crediderim. sapientie tue palam fecerim. Nam ꝛ hoc iurasse memini me
factuꝝ. cum sacris pontificalib⁹ initiarer. Ego vt apte loquar tua dignitate ve-
hement timeo. ne nouitas hec scandalū pariat. si fratres de obseruātia ad ↄuen
tuales migrare ꝑmittant. Hoc em̄ in p̄mis non intelligo licitum esse. Uouete ꝛ
reddite scriptum scim⁹. Fuanda sunt q̄ sane mentis ꝓmittunt puberes. Claudē
da est porta que ducit ad interitum. apienda que monstrat vitaz. Sunt p̄terea
vt fama est supra viginti milia fratrum qui de obseruantia dicunt. Tota christi-
anitas his plena est non est leue tantam offendere multitudinem. incautum est
cum his ↄtendere. Or si dicat multo plures esse ↄuentuales. doctrinamq̄ hoꝝ
ꝑspicatiorem videri. p̄dicatōes quoq̄ in omnib⁹ vrbib⁹ audiri. Nihil moueor.
Parum ꝓdest sermo cui vita contraria est. Neq̄ scientia sine sapientia ꝓficit.

Monasteria ꝯuentualium ꝯminui ac ruere cernimus. Obseruantium augent᷑ ꝛ
florent. his ꝑncipum aures patent. neqꝫ pontifices alij aut alij ꝑlati᷑bis aduer-
sant᷑. Nihil em̄ ab his parochialium iura ledunt᷑. subsidio plebanis n̄ oneri sunt
Conuentuales aūt nūc offertoria recipiunt. nunc de iure sepulcrali ꝯtendunt. ob
q̄s res acceptiores omni ꝑplo sunt obuiātes q̄ꝫ ꝯuētuales. Taceo de vita dispa
ri que ip̄o nomine designat᷑. mihi ꝑfecto nō videt᷑ expediens romanum pontifi-
cem hanc familiam ꝯtristari debere. Et qm̄ tua dignatio veritati fauere ac diuer
tere scandala ꝓ sua virili ꝯsueuit. ꝑsumpsi h̄ tibi scribere. Intelliges ex lr̄is cesa
ris animum. ei⁹ vtile censeo ꝓuideri. Frat᷑ iohes homo dei est. ꝑpli germanie q̄si
ꝓpham eum hn̄t. posset cum vellet eleuato digito magnam turbam facere. sentō
ex his q̄ penes eum sunt egre sibi esse q̄ᵭ de bulla Eugenij fert᷑. s homo sapiens
spem vultu simulat. ꝑmit altum corde dolorem. q̄ꝫuis scio ꝯstantiam ei⁹ imobi-
lem neqꝫ timendum esse q̄ sp̄ ap̄lice sedis dignitatem ac eminētiam ꝑdicauit re-
trocedere liguam. Decet tn̄ summi pontificis ꝓuidentiā his bn̄facere. eosqꝫ ꝯso
lari q̄ de romana eccl'ia sunt benemeriti. q̄lem esse hūc iohem cum suis fratribus
nemo q̄ sapiat inficias ibit. Hec bona venia dixisse voluerim. tua dignatio q̄ li-
bera voce dico in ꝑtem recipiat meliorē. meqꝫ suo more ꝯmēdatum habeat. Ex
noua ciuitate die. xj. Januarij.

Reprehendit scribentem insolito latino. **Epistola. CCCCXXX.**

Neas ep̄us senen̄. Ambrosio spānochie. S. p. d. Cincurellus pape tabel-
lari⁹ tuas lrās ad me detulit. q̄s recti⁹ dixerim lituras. Nescio grece an
hebraice scripsisti. Latine q̄dem minime. nō intellexi vnicum v̄bum. nec
penes me q̄sq̄ꝫ fuit q̄ tuos caracteres cognosceret. ꝑinde est igit᷑ acsi nihil ad me
scripsisses. reſuo penes me scripturam tuā. vt cū rome veniam. tibi reddam ꝛ a
te petam expositoꝫ. Interim non est q̄ᵭ possim rn̄dere nisi mihi glosulas miseris
Vale ꝛ scias me dein ceps latinas lrās non vncinos mercatorios didicisse. Ex ra
tispona die. iij. Maij. Anno. M. cccc. liiij.

Tractatulus de educatōe liberoꝝ ꝑ eneam siluium edi-
tus. ad ladislaum nobilissimū hūgarie ꝛ bohemie regem. **.CCCCXXXI.**

Erenissimo ꝑncipi dn̄o ladislao pānanioꝝ ac bohemie regi ꝛ potent᷑ au
strie duci. dn̄o suo. Eneas ep̄us tergestin⁹. Si quem v̄tuti opam dare. to
tumqꝫ se bonis ꝑbere actib⁹ o ꝑtꝫ. hunc esse te ladislae rex inclite nemo q̄
sapiat inficias ibit. Maximis nāqꝫ regnis ꝛ amplissimis ꝑncipatib⁹ postq̄ꝫ tute
le finieris annos expectaris impatur⁹. q̄bus nisi ꝯsummate prudentie fueris diu
dn̄ari non poteris. Regna v̄tuti parent ꝛ resistūt vicijs. Sicut olim impatoris
ignauiam roma non tulit. sic hodie regis desidiam hungaria detestat᷑. Nulli ma
gis q̄ꝫ regnanti opus est sapia q̄ pacto recte gubernauerit alios. Et quem ꝓpri⁹
subuertit error rex insipiens se ꝑdit ꝛ ꝑplm. Sapienti in meli⁹ omnia cedūt. Per
me inq̄t sapia reges regnāt ꝛ legum ꝯditores iusta decernunt. Tu g̃ dum pueꝝ
agis. ꝛ cum natu grādis fueris. optimis te ꝑceptis imbui sines. Ad q̄s res ꝓuo
care te q̄ꝫ maioꝝ tuoꝝ exempla debebūt. q̄ romano impio cum maxima laude
ꝑfuerūt paterni atꝫ matrni ꝓgenitores. Et q̄ te genuit diue atꝫ indelende memo
rie pr̄ albert⁹. q̄b⁹ degignare fedissimum fuerit. Maioꝝ q̄ regna suscipit. ꝛ vir-
tutes q̄ꝫ suscipiat ꝯsentaneū est. Succedis in nobilitate. cura vt moꝝ simili mō
successor fias. Nobilitas sanctis vestita morib⁹ laudi dat᷑. Nihil est nobile q̄ᵭ vi
ciosum. Quis em̄ generosum dixerit hūc q̄ indign⁹ genere ē. ꝛ ꝑclaro nomine tā
tum insignis. Sane vt animalia muta q̄ꝫuis laudatis orta ꝑentib⁹ nemo gene-
rosa optat nisi fortia. Sic homines appellari nobiles iure nequeūt. nisi v̄tute ꝓ-
pria ꝯmēdati. Miseꝝ est vt iuuenalis ait. aliene incumbere fame. ne collapsa ru

ant subductis tecta columnis. Ad v̾tutem autem capescendam lrāꝝ studia plu
rimum adiumenti p̄bent. Nec cuiq; magna q̄ȝ regi doctrina ꝯgruit. Qđ intelli-
gens romanus imperator francoꝝ regi cui tunc amicitia iunctus erat. ꝑ episto
lam magnopere studebat liberos vti suos literis erudiri curaret. Illiteratum
q3 regem nil aliud q̄ȝ coronatum asinum esse dicebat. Nec ego Romanorum
principes dum respublica floruit illiteratos esse comperi. sed domi atq; militie.
⁊ in senatu ⁊ in exercitu dominatam esse doctrinam. manifestumq; omnibus est
postq̄ȝ excluse sunt litere omnes elanguisse virtutes. Nam ⁊ armate quoq3 mi-
litie infirmata est man⁹. ⁊ ipsi⁹ p̄ncipat⁹ q̄si p̄cisa radix. Socrates q̄dem (vt est
a boetio relatū) fortunatas esse respublicas opinabat̄. si rectores eaꝝ studere sa
piē ie ꝯtigisset. Soli nāq; ꝑfecti sunt hoīes q̄ ciuiles cū ph̄ia ꝑtes querūt immisce
re. sibiq; gemina vendicāt bona. Nam ⁊ eoꝝ vitaz q̄ ꝯmuni s̾uit vtilitati. ⁊ sum
ma cū tranq̄llitate nullis obiecta fluctib⁹: ꝑ sapiē studia v̾sat̄. Principib⁹ igit̄ ⁊
q̄ regnaturi sunt expiundū est totis virib⁹. vt ⁊ publica ꝯficiant̄ negocia ⁊ ph̄ia
vendicet̄. quemadmodū ꝑ tp̄ib⁹ attinere videbit̄. Sic em̄ pericles ciuilia tracta
uit officia. sic archita tarentin⁹. sic dyon syracusan⁹. sic raban⁹ epaminundas. q̄ꝝ
duos (teste plutarco) platonis ꝯstat fuisse discipulos. Preterea nr̄os scipiones
fabios. Catbones. marcellos cesares. q̄bus summa laus summa eruditio fuit.
Ad hoꝝ ḡ te modum cū tp̄us aderit cupim⁹ regnaturꝝ. vt fatigata magnis cala
mitatib⁹ hūgaria. ac seuis erroꝛib⁹ ꝯculcata bohemia. te duce respirent. splēdo-
riq; p̄stino restituant̄. Quod ꝓculdubio ꝯseq̄mur. si spem quam de te p̄bes secu
ta res fuerit. Odorē nāq; bonū de te hausim⁹ sic̄ odoꝛ agri pleni cui dn̄s bn̄dixit.
Magnū est future ꝓbitatis indiciū. q2 nec videre nec audire turpia potes. Ne-
mo tibi nō modest⁹ sodalis placet. Morales historias totis haur[aurib⁹. indi-
esq; fieri melioꝛ p̄ceptoris tui monitu niteris. Sic mihi q̄ te instruit teq; obs̾uat
⁊ amat maxime. vir tum doct⁹ tum ꝓbus de te locut⁹ ē caspar. cui⁹ hortatu libel
lum hūc de te scribere sum⁹ aggressi. Precat⁹ em̄ summo studio nos fuit. vt aliq̄d
scriberem⁹ ad eruditōz institutōemq; tuam. aptum ⁊ ꝯpendiosum. Optauisse-
m⁹ hoc oneris alteri fuisse mādatum. q̄ ⁊ pulcriora ⁊ meliora q̄ȝ nos tradere po
tuisset. Neq; em̄ tu es quem mediocria deceant. neq; nos sum⁹ q̄ sublimia p̄stare
valeam⁹. Sȝ neq; obseq̄um tibi neq; p̄ceptori tuo volūtatem negare debuim⁹.
ne vel maiestati tue vel dilectioni sue videremur aduersi. nūc p̄sertim qn̄ saluato
ris nr̄i natalitia celebram⁹. in q̄b⁹ mos est fidelib⁹ xp̄ianis inuicem munera missi
tare. donandum q̄dem tibi aliq̄d hoc tp̄e fuerit. Sȝ q̄d est qđ elargiri tibi nostra
paup̄tas queat. Non possum⁹ cum piscatore dicere. surge ⁊ ambula. q2 nec hui⁹
meriti sum⁹. nec tu deo fauente h̄ indiges auxilio. Sȝ auꝝ ⁊ argentū nō est mihi
expiri l3 ⁊ dicere. Quid ḡ tibi donare aliud possum⁹. q̄ȝ tui qđ mgr̄i p̄cib⁹ flagita
mur. p̄stant auro atȝ argento v̾tutum p̄cepta. q̄bus si q̄s equos vestimēta lapil
losq; p̄tulerit. is equo aut lapidi q̄ȝ sapienti viro similioꝛ est. Ex his ḡ succinctuȝ
opusculum tue s̾uituti deuoueram qđ tibi nascente dn̄o iuxta rep̄sentatōz eccle
sie tot annis institutū dono darem⁹. Nescio q̄ pacto in manib⁹ creuit op⁹. obscu-
ritatem dum fugim⁹. breues esse desinim⁹. Est tn̄ opi modus. nec fastidienti ꝓlixi
tati nec tenebrose obnoxi⁹ breuitati. Tu paruum mun⁹ ex paup̄e domo benign⁹
suscipe boniq; ꝯsule. paruumq; p̄cio nō vtilitate pensabis. Hoc em̄ libello quē
in ꝑtes q̄tuoꝛ diuisim⁹. q̄ regis pueri. que iuuenis. que viri queq; senis esse studia
dicant̄. vt ex claris auctoꝛib⁹ accepim⁹ tue sublimitati monstram⁹. Speram⁹ em̄
has omnes etates nō ingressuꝝ te modo. verumetiam egressuꝝ. ad quas beate
beneq; dirigendas. qđ defuerit scriptis nr̄is (non q̄ppe id paucum erit) ex alioꝝ
fontibus hauries. Vale.

De pueroꝝ ingenio naturali. Et quomodo natura ipsa ceca est sine disciplina
Rubrica prima.

Omnibus q̄ ad ꝟtutis culmē ducendi sunt pueris.naturā in ꝑmis bonā
ꝛ discipline capacē esse optȝ.Sȝ hāc ꝑstare neqȝ tuū est neqȝ humani stu-
dij soliꝰ dei munꝰ est celesteqȝ bonū. Pauci reꝑiunt q̄bus natura indocil
sit.Sicut eīm aues ad volatum.Quintilianꝰ ait.eq̄ ad cursum ad seuiciā gignūt
sic hoīs est ꝓpria agitatio mētis atȝ solertia. Ebetes ꝟo atȝ indociles nō magis
ꝑm nāz ꝙ̄ ꝓdigiosa corpa ꝛ insignia mōstris edunt.Et ꝙ̄uis alius aliū ꝑstet in-
genio.nemo tn̄ reꝑit q̄ nihil sit studio ꝯsecutꝰ.Sȝ accipimꝰ nāz tibi esse rectā ꝛ
docilem: suꝑest igit vt disciplinā ꝛ exercitatōȝ suscipias.Sicut eīm ceca est sine
disciplina nā:sic sine natura macerata est disciplina.in vtraqȝ paꝝ momēti fue-
rit si subtraxeꝛ exercitiū.Ex hisce tribꝰ absolutio ꝯpat.Accede igit fauēte numine
ꝛ acceptꝭ discipline regulis exercitatōȝ ꝟtutꝭ amplectere.

Qr in duobus ꝑcipue pueris sunt erudiendi.

Duo sunt in pueris erudiēda.corpꝰ ꝛ aīa.de cura corpis ꝑus.Nam in mr̄is
vtero q̄dem formari corpusculū ꝑus:deinde aiāz infundi dicemꝰ.Erudi-
tōnem deinde mentis annectemꝰ.int̄dum mixtim agemꝰ. Quidam fieri
vtrūqȝ simul cēsent ab infantia:ꝛ ꝑmis vt aiūt vnguiculis incipe debere institu-
tōȝ pueri.Sȝ ꝑterita sunt h̄ tpa tibi (vtinā nō ignaue)ad etatē tuam festinādū
est.ad h̄ te pueꝝ hēmꝰ.audi ꝑcepta q̄ damꝰ puero:dum te alloq̄r teqȝ ꝯmoneo.
ꝛ ꝑceptores tuos q̄ tuam curam gerūt oēs alloq̄r.Meminisse nāqȝ illos optȝ
eoꝝ que ad troyanum cesarē plutarchꝰ scribit.q̄ publico ꝟmone discipuloꝝ deli
cta in ꝑceptores refundi ꝯmemorat.depravatū eīm neronis ingeniū.nō defuerūt
q̄ senece ascriberēt.Socrates cū malo inductū bone indolis pueꝝ aspexisset.pe
dagogum eiꝰ ꝑcussisse tradit.Relatum est a babilonio dyogene Leonidā alexā
dri ꝑceptorem q̄busdam illū vicijs imbuisse.q̄ robustum q̄ȝ ꝛ iam maximū regē
ab institutōe pueri sunt ꝓsecuta.Insulsi ḡ atȝ aīo deliri sunt.q̄ filioꝝ suoꝝ curā
q̄busqȝ ꝛ sine vllo delectu ꝯmittūt.Ego illos aut eruditos eē voluerim q̄d ꝑmū
est.aut se nō eruditos scire.Nil eīm peius ē his q̄ paululū aliq̄d vltra ꝑmas lrās
ꝓgressi:falsam sibi(vt q̄ntiliani ꝟbis vtamur)sciē ꝑsuasionē induerūt.Recte
igit philippꝰ macedo alexādro filio suo ꝑma lraꝝ elemēta ab arestotile tradi vo-
luit:summo illiꝰ etatis pho.Nescio q̄s error leonide locū fecit.Recte etiam pe-
leus achillis cure phenicem ꝑfecit vt ei dicendi ꝑit ꝛ agendi ductor foret ꝛ mgr̄.
Oportet aūt ꝑceptoꝝ vitam nullis obnoxiam eē criminibꝰ.irreph̄ensos mores
optimū experimentū vt nec hēant vicia q̄ vetant.Non sint austeritate tristes.nec
ꝯmunitate nimia dissoluti.q̄s nec odire nec ꝯtemnere iure possis.q̄ꝝ ꝟmo pluri
mū de honesto sit.ne ab his vicia discas q̄ postmodū sit opus dediscere.in q̄bus
exuendis magna difficultas est.ꝛ onꝰ dedocēdi grauiꝰ est ꝙ̄ docendi. ꝓpt q̄d Ti-
motheum claꝝ in arte tibiaꝝ duplices ferūt ab his q̄s alius instituisset solitū exi
gere mercedes ꝙ̄ si rudes discipulos accepisset.Tecū certe actum est optime.q̄
tales sortitꝰ es mgr̄os.q̄ꝝ si ꝑcepta tenueꝛ.ꝛ optimi viri possis ꝛ clarissimi regē
asseq̄ famam.Hoꝝ offm̄ est vt sicut coloni suis arbusculis circūponūt sepes.sic
tibi ꝑsona laudabilis vite instituta admonitionesqȝ circūferāt.vn̄ rectissima mo
rum germina pullulāt.honestatꝭ eīm fons atȝ radix est lrīma disciplina.Tecū tn̄
monitꝭ nō plagis agant.Quis eīm cedi discipulos sit receptū.ꝛ Crisippus nō im
probet.Iuuenalisqȝ ꝟba ferant.Metuens ꝟge iam grādis achilles cātabat pa
trijs in mōtibꝰ.Maius tn̄ apud me pōdus hn̄t Quintilianꝰ atȝ plutharcꝰ q̄ ad
honesta pueros studia nō plagis aut ꝟberibus.ꝫ monitꝭ ꝛ rōnibꝰ ducēdos aiūt.
ꝟbera ꝟuos decent nō liberos.Nobilibꝰ pueris ꝛ maxime regū maioꝝ laudes
ac vitupia ꝙ̄ verbera ꝯmoditatem afferūt.Illa ad honesta ꝯcitant.h̄ a turpitu
dine cohibent.In vtrisqȝ tn̄ adhibēdus est modus ne q̄d nimis sit.Pueri nāqȝ
in modicis celebrati laudatōibꝰ intumescūt.nimis aūt affecti iniurijs frangunt
animoqȝ deficiūt.at ex plagis odia surgūt que ad virilē etatem vsqȝ ꝑdurāt.Ad-
discenti aūt nihil magꝭ aduersum est ꝙ̄ ꝑceptores odisse.quos tu si recte facere

voluerís non minus amabis q̄ ipsa studia. ꝛ parentes esse non q̄dem corporis ſ mentis tue iudicabis. multum hoc ꝛ pietas studio ꝓfert. Audi rursus Iuuenalē Dij maioꝝ vmbris tenuē in q̄t ꝛ sine pondere terram. Spirantesq̄ trocos ꝛ in vrna ꝑpetuum ver. Qui p̄ceptorem sancti voluere pentis. Esse loco.

De cura corpoꝝ ꝛ q̄liter nutriendi sunt pueri.

De p̄ceptoribus sat̄ dictum est. Nūc videndū arbitramur quō illi corpi tuo curam p̄bere dn̄t. Quam ꝯsuetudinem puerile corpus accepit. eandē ſuare succedēte tp̄e cupis. Cauendum est igit̄ ne nimis mollit̄ enutriat̄ ne somno plus q̄ satis est. aut q̄eti indulgeat. Mollis educatio quam vocamus indulgentiam. neruos omnes ꝛ ment̄ ꝛ corporis frangit. Uitanda est plumarum mollicies. herere sericum carni nolim. ínt̄dum grosso lino vtendum est. sic fiunt mēbra solidiora. ꝛ laboris magis patia. Cūq̄ sis natura pulcerrim᷒ ꝛ digna sceptro soboles: studendum est vt gestus forme rn̄deant. vt recta sit facies ne labia detorqueas ne linguam sugas. ne vicium ebrietat̄ effingas. ne ſuilem imiteris ꝟnalitatem. ne supin᷒ sit vultus. ne deiecti in terram oculi. ne inclinata vtralibus ceruix. ne inducte rustice man᷒. ne status indecorus. ne sessio irridenda. Cilioꝝ motus apte retinēdus. recta sint brachia. neq̄ in ꝓferendis pedib᷒ rusticia. Nihil p̄ōt placere q̄ō non decet. Nouit hoc Philippus alexandri p̄r. q̄ cum multos q̄s bello cepat venundans. sublata impeditaq̄ tunica sederet nequaq̄ decore ꝛ vnus ex his q̄ venūdabant̄ clamaret. Ignosce mihi philippe. nā a p̄re mihi amicitia tecum est. Vn̄ sibi amicus esset homo infrogat. Et illo ꝓpius accedēte atq̄ submissa voce dicente. parūper inferius clamidem demittito. ita enī inept᷒ sedes istum ait philipp᷒ dimittite. Nam q̄ beniuolus atq̄ amicus eēt latebat. Seruandus est igit̄ in motu omniq̄ statu decor. In q̄ re tam curiosi greci fuerūt. vt gest᷒ legem ꝯscripserunt. quam cironomica vocauerūt. eam socrates ꝓbauit. Plato in p̄te ciuilium actionum posuit. Crisippus in p̄ceptis de educatōe liberoꝝ non omisit. Sunt etiam corporis q̄dam certamina q̄ minime ꝯtemni dn̄t. ſ eius rei p̄ceptores audiendi sunt. vt q̄ntum satis erit in his elabores. q̄ ꝛ apta q̄dam mēbroꝝ ꝯpositio simul ꝛ robustitas acq̄rit̄. Bona enī in puer̄ corporis habitudo bona q̄ȝ senectutis fundamēta iacit. Cūq̄ regem inesse p̄lijs sepius oporteat. militaribus certaminibus exercere pueros ꝯuenit. quem regni gubernacula manēt. Bellum enī educatum in vmbra corporis habitudinē repudiat. Macillētus aūt miles ꝛ bellis assuet᷒ in certaminib᷒. pugiles feroces ꝛ structas p̄lio ꝓpulsat acies. Non ſ ab re fuerit te quem sepe ꝯ thurcos pugnare necēium erit. arcū in puericia tendere. fundam iactare. rotare. sagittam dirigere. Hastam iacere. eq̄s ascēdere. cursitare. saltare. infesse venationib᷒. nācisci nandi piciam. Nihil est turpe discere q̄ō l3 honeste facere. Audi virgilium de pueris ytaloꝝ que referat. Natos ad flamam p̄mū deferimus. seuoq̄ gelu duram᷒ ꝛ vndis. venatu inuigilāt pueri siluasq̄ fatigat flectere eq̄s ludos ꝛ spicula tēdere cornu. Ceteꝝ nec puero ludos ínt̄dixerim q̄ non sunt obsceni. ludere cum eq̄libus pila. queādmodum tibi Iohannes hinderbach vir doctus p̄cepta ꝯscripsit. ꝛ laudo ꝛ ꝓbo. Est trocus. sunt ꝛ alij puериles ludi. q̄ nihil turpitudinis hn̄t. q̄s tibi nonnūq̄ p̄ceptores ꝑmittere dn̄t vt sic laboris remissio fiat. ꝛ alacritas excitet̄. Non est sp̄ l̄ris seriosisq̄ rebus incūbendum: nec imensi labores sunt puer̄ adijciendi sub q̄bus defessi corruant. ꝛ alioq̄n pondere molestiq̄ p̄ssi doctrinam minus māsuete ꝑcipiant. Plāte nanq̄ cum modicis alunt̄ aquis. multis suffocant̄. Nosse opt3 vitam n̄ram in duas p̄tes esse diuisam. in studium ac remissionē. Sic vigilie somnus par bellum estas hyems operosi festiq̄ dies laboris ꝯdimentū est ociū. Itaq̄ nec laborem sumere nimiū. nec ocio nimis indulgere opt3. Hostes enī disciplinaꝝ vt a platone dictū est labores ꝛ somni.

Quali cibo ⁊ potu pueris vti ꝯuenit.

Corpalia pueroꝝ exercitia q̄ regnum expectant q̃lia dn̄t esse. q̃lesq̧ ludi
iam tenes. Nunc de cibo potuq̧ dicamꝰ. Modicus ac tempatꝰ cibus. vt
bieronimꝰ ad rusticum scribit. ⁊ carni ⁊ anime vtilis est. Assit igit̃ rō vt
tales ⁊ tantas assumas escas. q̄bus nec corpus oneret̃. nec libertas anime ꝑgra
uet̃. Et q̄uis cibi refutandi sint q̄ difficult̃ digeri pn̄t ꝓuidendum tn̄ est ne deli-
catis assuetꝰ cibariis ꝯmunia demum fastidias. Non sp est in vrbibus degendū.
Eris nōnunq̧ in castris. in siluis. in desertis locis vbi neccium erit grossiorībꝰ vti
cibis. Sic nutriendus est puer. ne cum tempus expostulet. bouinas carnes ab-
horreat. Adde q̧ bellatori hmōi futuro ꝯuenit porrigere dapes. nō que delicatū
s̄ que robustum corpus efficiant. Si q̄s ꝑterea passulis. amigdalis. confectis ex
succaro cibis. paruis auiculis. hedulis. agniculis leniorībusq̧ semꝑ mensis vtat̃
q̄bus demum mensis releuari restaurariq̧ poterit si cepit egrotare.

De sup̄fluitate in esu quarundam patriaꝝ.

Ttingā nūc aliq̄d qđ multi ex tuis subditꝭ reprobāt. Quis em̄ vel austra
lis est vel hūgarꝰ vel bohemꝰ. q̄ de frugalitate mēsaꝝ libent̃ audiat dispu-
tantem. Quid em̄ est qđ in his regionībꝰ maiorībꝰ offerat̃ ꝑconiis ciba-
rioꝝ luxurie ⁊ laute glīa mēse. Quid est qđ familia mag̃ ꝓbet magisq̧ ꝑdicet. q̄
diuitis cene numerosa fercula. Ille magnificꝰ inq̄unt. ille celebrādus. illi volup-
pe seruierim. cuiꝰ culina semꝑ fomat. semꝑ vncta est. cuiꝰ gule nulla obstant pre
cia. q̄ splendide cenat. ⁊ raris ⁊ longe quesitis vtit̃ ferculis. Cuiꝰ cellaria redun-
dant ferculis patentq̧ omnibꝰ. Sic histriones loqui. sic parasiti scurreq̧ solent.
q̄bus viuendi cura in solo palato ꝯsistit. Et q̄ sardanapalli sequentes ingluui-
em. gruis collum mallēt hr̄e q̄ suum. Sz nihil est optime puer indolis. qđ eque
effugere sapientem oporteat. q̄ viuere ad ostentatōem. populares aures seq̄. nō
aūt veram rōem vsq̧adeo viuendi ducem hr̄e. Spernendi sunt inanes rumuscu
li. fugiendi assentatores. Non est appetenda laus q̄ ore ab insani manat. Clarissi
mꝰ patruelis tuus fridericꝰ cesar. q̄ nunc monarchiaz tenet imperii. tanq̄ sapiēs
tam sobrium se ōn̄dit. non vino non cibo se implet. castigata prandia castigatas
agit cenas. nō curat h̄ q̄d de se bibuli ferant. Sapientum nāq̧ nō ebrioꝝ ꝑconia
venat̃. s̄ ne longiꝰ euagemur. Quid sibi vult tanta ferculoꝝ numerositas. q̄ di-
uersitate carnium atz sapoꝝ delectatōe ꝯuiuas q̄si captiuos tenet. Nōne mor-
bi ex nimia saturitate ꝯcitant̃. Quot sunt q̄ postq̧ gule voluptatem expleuerit.
vomitꝰ cogunt̃ sustinere molestiam. vt qđ turpit̃ ingesserūt turpiꝰ egerant. Affe
rent ministri tui si sapient coraz te nō plurimas epulas. noli ꝑfinire numeꝝ. q̄ te
regunt ⁊ sanitatis ⁊ v̄tutis ⁊ maiestatis ⁊ tp̄is ⁊ loci ꝯsideratōz habeant. Impa
toriam domū iulius cesar nisi solēne ꝯuiuiū fuisset tribꝰ voluit ferculis ꝯtentari.
Cesar augustꝰ in summo fastigii culmine secūdario pane ⁊ pisciculis ꝯtentꝰ iubi-
lus erat. Dicet aliq̄s. q̄d nero. q̄d caligula. q̄d vitellius. Nunq̄d ꝯmessatōes in
modice freq̄ntamꝰ. haud inficiamur. s̄ imitari optimos nō pessimos ⁊ gloriosos
nō illaudatos decet. Rursus adūciat̃ alit̃ in ytalia vbi famem calor extinguit.
aliter in germania vbi frigus comedendi ꝓuocat appetitum regulanda est mēsa
Neq̧ hoc negamꝰ. At nō multum comedere cuiꝰ ardet stomachi rabies. s̄ varia
illum sumere ꝑciosaq̧ ꝓhibemꝰ. Meminisseq̧ te volumꝰ dicti ꝯuiuaꝝ vocabu
li. Non em̄ vt greci. sic ⁊ maiores nr̄i ꝯpotatōes ꝯmessatōesq̧ voluerūt. q̄si vini
cibiq̧ gr̄a ꝯueniat̃. s̄ ꝯuiuia vt simul viuerēt. Socrates multos ꝑterea velle vi
uere dicebat vt ederent ⁊ biberent. se aūt ꝓptea ⁊ edere ⁊ bibere vt viueret. Ad
quem modum q̄cunq̧ se limitauerit is ꝑfecto nō magnos sumptꝰ in cenis hē-
bit. paucis nāq̧ ⁊ minimis rebꝰ natura ꝯtenta est. Arestoteles vir clarus ⁊ incli
tus cum de voluptate gustus atz tactꝰ. i. cibi ⁊ veneris disputaret. ab his ꝑficisce
rent̃ sensibꝰ delectatōes solas hoībꝰ ꝯmunes esse cum bestiis asserebat. Atz idcir
co in pecudum hū ferarumq̧ numero q̄sq̄s eēt his voluptatibꝰ impeditꝰ. Cetere

ex rebus aliis ꝓdeuntes homini tm̄ ꝓprie sunt sicut apud macrobium in saturnalibꝰ Eustachiꝰ affirmat. Quis igit̄ hn̄s aliq̄d humani pudoris voluptatibus his duabꝰ coeundi atꝫ comedēdi gratulet̄. q̄ ꝯmunes sunt cum asino ⁊ sue. Sed de venere adolescentem magis q̄ꝫ puerꝝ ꝯmone facere oportebit. Interim cum censꝝ sumptꝰ rep̄hendimꝰ. Catonis s̄mo venit in mentem. q̄ cū apud romanū ꝑplm̄ in ꝓdigalitatem ⁊ in modicos sumptꝰ inueheret̄. Qꝫ inq̄t difficile est advētrem oꝛoem h̄re q̄ aures nullas hꝫ ⁊c̄.

Ne pueri imoderati sint in bibendo. ⁊ ꝙ turpe est eis vinum appetere.

Erum cum delectatio gustus plerosqꝫ nō minꝰ in potu q̄ꝫ in cibo detineat Cauendum est tibi ne vel multibibꝰ vel optimibibꝰ fias. oēmqꝫ inebꝛiem vitabis. Sit moderata bibitio nō que mentem grauet s̄ q̄ sitim auferat. Multuꝫ succi in pueris est. lacte sunt ⁊ sanguine pleni. raroqꝫ sitim sentiunt. Appetitoꝛ vini puero nihil turpiꝰ est. Usus vini sicut Ualeriꝰ ait. romanis olim feminis ignotus fuit. Quid pueris feremꝰ ne puerꝝ bachari mētes aut vini surgentem ingenij iugulabimꝰ mero. Qꝫuis theutonico moꝛe in vas vino miscere aquam. mihi tn̄ nulla rōne ꝑsuasum fuerit fumosum vinum nisi aq̄ castigatum puerꝝ mensis apponi debere. Relatum est mihi ex bohemis ꝓceribꝰ quēdam fuisse q̄ liberos ab infantia suos atꝫ ab ipis in cunabulis solius. Maluiatici aut reuolij magnis ⁊ crebꝛis haustibus assuefaceret. Sic em̄ aiebat. Postq̄ꝫ viri fuerint multūqꝫ biberint. nulliꝰ vini potentia mentem amittūt. Sic foꝛtasse nutritus fuerat Cirus iunioꝛ q̄ cum lacedemonios vt secum societatem inirent hoꝛtaret̄. Coꝛ sibi dicebat longe grauiꝰ esse q̄ꝫ fratri. Nam ⁊ plus meri q̄ꝫ ille biberet ⁊ meliꝰ ferret. Stulta ⁊ inanis cautio. ne sis aliq̄n ebꝛius semp ebꝛium esse. non ꝑdunt q̄ sic nutriti sunt mētem. cū maxime bibūt. s̄ stultam adherētemqꝫ semꝑ ebꝛietatem ꝯtinuāt. Non ibi memoꝛia est. nō vinoꝝ ingeniū. nō bonaꝝ cupido artium. nō gloꝛie nō honestatꝭ studium. Uerꝝ ne cū istiusmodi beluis ꝯflictari videamur. q̄bus int̄ homines locū dare scelus arbitramur. ad platonem trāseamꝰ ⁊ quam ille diuinus vir de vini potu s̄niam tulerit audiamꝰ. Hic em̄ non passim haurienda vina s̄ modicis ⁊ honestis int̄ bibēdum remissionibus refici integrarīqꝫ animos ad instaurāda sobꝛietatis officia sapient̄ existimauit. nec diffugiendas esse oīno vini potatōes. q2 nullus ꝯtinens ꝓrsus aut tꝑatus satis fidelit̄ videri pōt. cuius vita nō int̄ ꝑicula vicioꝝ ⁊ in medis voluptatum illecebꝛis explorata sint. Nam tui libentie greqꝫ omnes ꝯuiuioꝝ incognite sunt. q̄qꝫ illoꝝ oīno exꝑs sit. si eum foꝛte ad ꝑcipiendas has voluptates aut voluntas tulerit. aut casus indixerit aut necessitas impulerit. mox deliniri ⁊ capi. neqꝫ mentem eius aīmqꝫ ꝯsistere necesse est. Muniēdus est ḡ puer aduersus viniꝗ maliciam. nō fuga sic egyptij faciūt. neqꝫ ingurgitatōe sicut bohemis placuit s̄ animi vigoꝛe ⁊ ꝯstanti p̄ntia. ⁊ vsus moderatōe tꝑatus fiat ⁊ ꝯtinēs. Utimur aūt vino nō nobis vti dominet̄. s̄ vt calefacto simul refectoqꝫ animo si q̄d in eo vel frigide tristicie vel toꝛpentis verecūdie fuerit diluamus. qđ tūc faciamus. cū modicum ⁊ tolerabile vinum sumimꝰ. Sint ḡ ꝯuiuia q̄ te p̄nte fiunt ⁊ in cibo ⁊ potu castigata. suisqꝫ regulis limitata. sobꝛia sine luxuria. nec vel anime vel coꝛꝑis officia ꝓpediāt. Nō sit illic tristicia nec vultꝰ nubili. assit ⁊ aliq̄n risus. Non laudo. Crassum quem semel in vita risisse Cicero scribit. Nam saluatoꝛem nr̄m risisse nunq̄ꝫ. alteriꝰ q̄ꝫ hominis officium fuit. Assit in ꝯuiuio grauitas s̄ leticiam nō excludat. Assint voluptates s̄ lasciuiam nō inducāt. Assit musica oblectamēta s̄ nihil turpitudinis afferant.

De coꝛꝑalibus delitiis ꝯpescendis.

Eterꝝ q2 coꝛpus adhuc tractamꝰ cultum. succincta platonis s̄nia referenda est. His tantū indulgeri coꝛꝑi vult. vt ph̄ie misteriū ꝓstare possit. Qđ dictum prudent̄ putamꝰ. si reipublice curam sub ph̄ie studio volumꝰ ꝯtineri. Nam q̄ coꝛpꝰ optime curāt. aīam ꝟo q̄ eius s̄uitio vti dꝫ negligūt. nihil ab

his differunt. q̄ vt organa ꝑfectissima possint habere omni studio ꝯquirunt. ar/
tem ꝟo cui⁹ grã ꝯparant organa omnino despiciūt. Contra h̄uandum est. Naꝫ
castigare ⁊ ꝯpescere eius impet⁹ velut imanem q̄ndam beluam oporteret. ⁊ ei⁹
aduersus animam temerarios mot⁹ rōnis habena cobibere. Pitagoras cum in
tellexisset ex familiarib⁹ suis q̄ndam, exq̄sitꝭ vt pinguis fieret indulgere cibarijs
Hic inq̄t non cessat molestiorem sibi carcerem struere. Gneus ꝟo Pompei⁹ cui
magno cognitōe fuit. cū aduersa valitudine laboraret. iussit medic⁹ vt turdo ve/
sceret̄. Illum sui frustra q̄siuere: Erat em̄ ꝑter anni tp̄us. Cūqꝫ ex familiarib⁹ q̄/
dam dixisset fore vt apud Lucillum turdi. quem penes annū integꝝ nutrirent̄
inueniri possent. Tū ille q̄uis egrot⁹. ſ inq̄t nisi Lucillus studeret delicijs. viue
re Pompei⁹ nō posset. ac dimisso medico ꝑatu facillimis ac vilib⁹ vsus ē. Illud
solum cibo curandum est. vt necessitas corpi tribuat̄. vt possit ēē laboris patiēs
Itaqꝫ ventri nō ad voluptatem. ſ ad sustentatōꝫ porrigere optꝫ. Nam q̄ cenas
sꝑ atꝫ coq̄s mēte agitāt epulaꝝqꝫ grã terras mariaqꝫ ꝑscrutant̄. miserabili ad/
modum h̄uitute ꝑmunt̄. ⁊ ḡuissima dn̄o tributa pendūt. mihi leui⁹ patientes. q̄
q̄ apud inferos penas dant veluti ignem diuidentes ⁊ cribro aquam ferētes. ac
ꝑfossum vas implere anhelātes sicut basili⁹ ait. Querꝭ tn̄ q̄d de vestitu ceterisqꝫ
corpis cultib⁹ sentiam⁹. absoluam paucꝭ q̄d arbitrer faciendū. Tonderi aut ani
mari vltra q̄ necessitas sit aut miseroꝝ est (testimonio dyogenis) aut iniuriaꝝ
itaqꝫ occupatū esse in corpis ornatu aut leuis est hōis aut oīno vani. aut illi⁹ q̄
ꝓbaꝝ insidiat̄ ꝟginum matronaꝝqꝫ castitati. Obh̄uandum est supuacue molis
ris ne plus corpi tribuas q̄ anime ꝯmodum sit. turpeqꝫ regi fuerit ꝓpt̄ nimiam
corpis curã effeminatū videri. Est aūt adhibēda in omni cultu mūdicia. nō odio
sa nec exq̄sita nimis. ſ agrestēqꝫ fugias ⁊ inhumanam negligētiam. Naꝫ demo/
steni ⁊ hortensio ꝓbro datū est. qꝛ vestitu ⁊ cetero cultu corpis nitido venusto ni
misqꝫ accurato fuisse tradunt̄. Puero tn̄ ⁊ viro regi dignitas h̄n̄da est. Nedum
iactantie rumorem fugit in auaritie labat̄ infamiam. q̄ nihil est in ꝑncipante de
testabilius.

Qꝛ nihil est in terra ꝑciosi⁹ nihil ꝑstantius illuminato intellectu.

Absolutis breuiter his que de corpis cura dicenda sensuim⁹: ad institutōꝫ
mentis festinat orõ. In q̄ re ꝑsuadere volim⁹ nihil esse q̄d homines in ter
ra possideant ꝑciosius intellectu. Cetera q̄dem humane vite bona pusilla
sunt atꝫ indigna. q̄ multꝭ laborib⁹ insectemur. Pulcra nobilitas ſ alienū bonū.
Preciose diuitie. ſ fortune possessio. venusta gloria: ſ inconstans. Forma decēs
ſ caduca ꝑuoqꝫ durans tp̄e. Optanda sanitas ſ ꝯmutationi ꝓrsus obnoxia. cō
cupite vires ſ egritudine aut senectute facile ꝯtabescūt. Nihil ꝑstāti⁹ intellectu
⁊ rōne. Hoc nullus fortune tollet incursus. nulla calūnia distrahet. Cunqꝫ reliq̄
omnia tp̄e minuant̄. sciaꝫ ⁊ rōem senect⁹ auget. Belium singula trahens atꝫ oīa
ferens. solam doctrinam neq̄t eripe. Megaraꝫ cū demetrius captam solo eq̄sset.
Stilphonē ph̄m illic oīm nudū introgauit. an suoꝝ q̄cq̄ amisisset. Cui stilphon
haud eq̄dem inq̄t. bellum em̄ nulla ex ꝟtute spolia ducit. Ac socrates cū Gorgi/
as ꝑcontaret̄. an ꝑsaꝝ regem felicem ēē putaret. Nescio inq̄t q̄ntum ꝟtutꝭ beat
⁊ discipline. Perinde ac hisce nō aūt fortune bonis ꝯsistat beatitudo. Acci ħ di/
ctum est ⁊ mēorie ꝯmendato Ladislae rex olim ditissime q̄uis regna tibi maxia
debent̄: non tn̄ felix dici poterꝭ. nisi ꝟtute ꝑdit⁹ ⁊ aīe magis q̄ fortune bonis ha/
būdauerꝭ. Regna nāqꝫ ⁊ opes nō magis possidentium sunt q̄ cuiuscūqꝫ. ſ vt in se
culari ludo nūc huc transeūt nunc referunt̄ illuc. Sola ꝟtutꝭ ⁊ viuenti ⁊ mortuo
stabilis est ⁊ firma possessio. Jureqꝫ diuitib⁹ solō inq̄t. Et nos nō ꝑmutabim⁹ cū
ꝟtute diuitias. Tibi ḡ cum diuitie affluāt. curandū est ne ꝟtutes desint sine q̄b⁹
nedum regis ſ nec viri nomen q̄sqꝫ meret̄. Sicut hyemi nccīa ꝑ serenitatē ꝑare
ꝯsueuit. ita ⁊ boni ⁊ optimi ad senectutē ꝟtutꝭ viaticū in pueritia vendicare dn̄t.

Quis nouit humane vite variabiles casus. Nihil est sub luna fixum nunc diui-
tes homines sunt nūc paupes. nūc regnant nūc huiūt. nūc sanitate gaudēt nunc
egrotant. Nemo scit mane q̄ vesp vehat. Nemo tamdiuinos hūit fauentes cra-
stinum sibi vt polliceri possit. Ob quā rē Those⁹ vt scriptum apud Eurip ipedē
Cicero refert. sic dicere solit⁹ erat. Nam q̄ audita a docto meminissem viro futu
ras mecū pmētabar miserias. aut mortē acerbam aut exiliū mestam fugam. aut
sp aliquā molē meditabar mali: vt siq̄ iniecta duritas casui foret ne me impatū
cura lacerraret repens. Sz nulla res est q̄ aduersus nouercātl fortune impet⁹ cer
ti⁹ q̄ phia solamē pbeat. Hinc iunior dyonisi⁹ cū eiectus tyrannide z in exilium
act⁹ interrogaret q̄d sibi plato z phia pfuissent. vt eq̄ rn̄dit animo facileq̄z ferrez
fortune mutabilitatē. Siue igit aduerse nobis siue secūde res fuerint. ad phiam
qd est vtutl studium recurrere debem⁹. cui⁹ potissime reges pueniti amatores ex-
istere. Pluria sunt necia regi. q̄ sicut Arestotili placet lex est q̄dam aiata. Ma-
gnum ē regni pondus. q2 nō tm̄ sui curam rex hre dz vt salu⁹ fiat: s ppli q̄z vt cre-
ditam sibi multitudinē recte dirigat p iusticiam in viam salutis z pac⁹. Scriptū
est em̄: rex insipiens dissipabit ppl'm. sapiēs aūt ciuitates ditat. Uere q̄z Uegeti⁹
inq̄t. Nullus est quem oporteat vel plura vel meliora scire q̄ principem. cuius
prudētia dz omnib⁹ pdesse subiectl. Ideoq̄z salomon cū tanti ponderis guitatē
in se sentiret. optionēq̄z habuisset. vt q̄ vellet a dño postularet. Dabis inq̄t huo
tuo cor docile vt iudicare possit ppl'm tuū. z discernere int bonum z malū. Phi
lippus aūt macedo cū alexandr filium suū pmoneret. iubebat eum vt z arestoti
lem obuaret z phie studeret. z adiecit. Ne multa huiuscemodi agas que me pe
nitet egisse.

Qr phie studium sicut omnibus sic z regibus vtile esse dinoscit.

Quemadmodū tibi iā psuasum esse putam⁹ puero q̄ regnatur⁹ sit necessa
rium est phandi studiū. Phia do oim mr̄ artium. quā plato donum. Cice
ro inuentum vocat absq̄z lr̄is haud facile pcipi pōt. Hec te pmū ad diui
num cultū. deinde ad ius hoim qd situm est in generl humani societate tuum ad
modestiam aim erudiet. z ab aio tanq̄ ab oculis caligines remouebit. vt omnia
supa pma media z vltima videas. Quis igit lr̄is insudare noluerit q̄n tant⁹ ex
his fruct⁹ pcipit. in q̄b⁹ est boni ac mali noticia. q̄ nobis pterita referant. pn̄tia
moderent. futura inducant. Sine lr̄is ois etas ceca ē. Nec alieno carere ducatu
pōt illiterat⁹ pnceps. Cūq̄z adulatorib⁹ plene sint regum aule. q̄s vex pncipi di
xerit. An nō pducibile est regem lr̄as nosse. vt in phor libris ipe veritatē sibi vē
dicet. Demetri⁹ q̄ppe valeri⁹ Ptolomeū regem monebat. vt libros de regno im
pioq̄z sibi pparet atq̄z pligeret. Que em̄ amici nō audēt monere reges. Hec in li
bris scripta repiunt.

Quo tpe pueri lr̄is tradi debent.

Anda est igit summo studio lr̄is opa. s quesitū olim fuit. q̄ tpe tradi lr̄is
pueros optz. An septimū annū n placebat theodosio. qm̄ illa pueri etas
z discipline capax z laboris patiēs videret. Idē q̄z pcepit herestbotenes. s ari-
stophones atq̄z crisippus q̄b⁹ z q̄ntilian⁹ assentit. nullū tps cura vacare voluerit.
Fuisset igit ab ipis cunabilis incipiendū vt nutrices etiā nō nihil tibi ptulissent
q̄s si fieri posset sapiētes. Crisippus optauit. ne q̄d ab illis ptagionis hi posset.
deteriora nāq̄z ptinati⁹ herent. z bona facile mutant in peius. Matn⁹ pmo sapi
entia pdit⁹ z elegantia sepe filijs pfuit. vt de cornelia graccor mr̄e pleriq̄z scri-
bunt. cui⁹ eloquētia in filijs redūdabat. Multū interest facūde sint an rudes. pru-
dentes an stulte que pueros nutriūt. siue mr̄es sint siue alie queuis. Sz tu nutri
cis iam euasisti iugum. mr̄em clarissimā z vltra modū eloquētissimā pus ami-
sisti q̄ nouisse potuisti. s omittam⁹ pterita q̄ magis culpari q̄ reformari pn̄t. ad
tps in q̄ nūc es veniam⁹.

Philosophia et virtutis studium

Qualibus precipue instrui debent pueri xpiani.

Redim⁹ te instructũ esse vt xpianũ decet.orões scire dñicam. Salutatõz
beate marie ꝟginis iohis euangelium.simbolum fidei. collectas q̃ȝ plu-
res. Que sint mortis pctã.q̃ spũssancti dona.q̃ magna p̃cepta dei.q̃ opa
miscdie.que deniqȝ saluãde anime ⁊ in celũ referẽde sit via.ꝑsuasum tibi nõ am-
bigim⁹.post hãc vitam repiri aliam.q̃ bonis leta dulcisqȝ.malis amara sit ⁊ mo
lesta.Hoc em̃ nõ sacri solum codices.ꝫ ipse gẽtiles q̃ȝ ondunt lr̃e.Socrates em̃
vt apud ciceronem legim⁹.duplices eẽ vias duosqȝ cursus aiaꝝ a corpe excedẽ-
tium differebat.Nam q̃ humanis vicijs atȝ flagitijs inq̃nauissent ⁊ totis se libi
dinib⁹ dedissent.vel in republica violanda fraudes incepissent.his deuium qͦ-
dam iter esse seclusum a ꝯsilio deoꝝ.q̃ aũt integros se castosqȝ seruassent.eẽntqȝ
in corpib⁹ humanis vitã imitati deoꝝ.his ad illos a q̃b⁹ eẽnt ꝑfecti reditũ facile
patere.Quid nos dicem⁹ q̃b⁹ euãgelia p̃dicata sunt.Et q̃ saluatoris incarnatõz
tot miraculis ꝯfirmataȝ scire magis q̃ȝ credere videri possum⁹. Nos q̃dem si re
cte sapim⁹.hãc humanam vitam nihil eẽ arbitramur.nec bonũ q̃cq̃ȝ existimãdũ
esse censebim⁹ qͦd ad vitam alteram nõ suppeditat vtilitatẽ.Non itaqȝ dignitatẽ
nõ amplitudinẽ maioꝝ.nõ corpis vires.nõ formam.nõ magnitudinẽ. nõ a cũ-
ctis hoib⁹ habitos honores.nõ ipm imperium.nõ q̃cq̃d dici põt in hac vita excel-
lens.ꝫ vltra ꝓcedere spes nr̃e debebũt.⁊ ad alteri⁹ vite p̃patõez cuncta moliri.
Que aũt illa sit vita aut q̃ pacto illa viuat̃.plus negocij eẽt ondere q̃ȝ nos impñ
tia suscepim⁹.Maiores etiam auditores q̃ȝ ipse sis ad ꝑcipiẽdum res ipa req̃rit
Sȝ hoc solũ dixisse sufficiat.si q̃s oẽm post creatos hoies felicitatem mẽte ꝯcipi
at.simulqȝ in vnũ ꝯgerat vniuersum.ꝑuaȝ q̃dem ꝑtem illoꝝ honoꝝ adeq̃re ꝯpe
riet.ꝫ illi⁹ vite bona oĩa humana simul collecta.magis abesse q̃ȝ vmbram ⁊ som
niũ a veris reb⁹. Ad hãc porro vitam sacri ducũt s̄mones ꝑ occulta nos erudiẽ
tes.ad q̃ꝝ ꝓfundũ sensum dũ tibi ꝑ etatem venire nõ lȝ.nõ est ab re vt in alijs do
ctoꝝ tñ viroꝝ libris erudiaris.Est em̃ ⁊ poetis sicut basili⁹ ait actorib⁹ ⁊ scripto
rib⁹ ceterꝭ ⁊ oib⁹ hoib⁹ inherẽdum.vñ nobis ad ingenij exercitatõz aliq̃ sit vtili-
tas accessura.Sic deũ p̃ceterꝭ oẽs colẽdum lr̃e clamitãt.Huic te p̄mũ dabis cõ-
mendabisqȝ.h̄ tu⁹ est auctor.tuus pr̄.tu⁹ dñs.huic oĩa debes.Cũqȝ oẽs hoies dͦ
referre grãs debeant.tu illi maxime regr̃iari ⁊ s̄uire teneris.cui⁹ munere factum
ẽ vt rex nascereris.poteras vnus ex plebe aut vn⁹ ex rure nasci.Sȝ inscrutabile
dei iudicium in sublimi te solio collocauit.Nõ efferri debes.nõ tumescere.nõ su-
ꝑbire:qͦd tibi datum est.alteri dari potuit. Quanto maior es natu tanto debes
te humili⁹ gerere.subijcere collum regi vni.interesse diuinis officijs.Nam cui diui
nus cult⁹ est cordi.facile reliq̃ famulant̃.Primũ querite regnũ dei scp̄tura dicit.⁊
post h̄ omnia adijcient̃ vobis.Romani q̃ȝuis gentiles erant omnia post religio
nem ponenda duxerũt.etiam in q̃bus summe maiestatis ꝯspici dec⁹ voluerũt.nec
dubitauerũt sacris impia s̄uire.ita se humanaꝝ reꝝ futura regimina extĩtia.si di-
uina subessent bñ atȝ ꝯstant̃ fuissent famulata.Quid nos veri dei noticiã hñtes
facere debem⁹.Caue ne tibi religionẽ putes esse subiectaȝ q̃ȝuis maximi p̄ncipis
nomine gaudes.Non dñs ꝫ fili⁹ ecclie.sacerdotis impio in his que dicta sunt dei
subiect⁹ es.Theodosi⁹ cesar q̃ȝuis potẽtissim⁹ eẽt ⁊ romanum gubernaret impiũ
Ambrosio tamen Mediolañ.ecclie p̄sulatum tenenti collum subiecit.imperatã
qȝ penitentiam pegit humiliter.Constantinus autem maximam sacerdotio re-
uerentiam exhibuit.Judicium sup episcopis in concilio niceno ferre non voluit
asserens deos ab hominib⁹ nõ esse iudicandos.Nec miꝝ. Ait em̃ in epistola sua
Clemens.qui beato Petro in apostolatu successit. Omnes p̄ncipes terre ⁊ cũ-
ctos homines sacerdotibus obedire.aut capita submittere debere.Eos aũt a so-
lo dño iudicãdos:q: sui sunt ⁊ nõ alteri⁹. Et quis est qui alterius iudicet s̄uum.
Naȝ si ista non patiuntur homines. nec deus deorum ⁊ dominus dominantium
hec vllatenus patietur.Sic sanctissimus ille presul beatum Petrum eterne vite

claui geꝝ ꝑdicasse ꝯmemorat. Tu ꝗ ꝑsb̄ros q̄ dei ministri sunt honorabis. non
sines opprimi. nō grauari. nō affici q̄buslibet iniurijs. Nec dices inept⁹ sacerdos ē.
indign⁹. inmundus. nihil ad te. iudicē hꝫ. nō erit inultum qđ ꝯmiserit scelus. Tu
dignitatem ⁊ sacramētum venceraberis. nec audies discolos enormesq̄ꝫ iuuenes
q̄ tibi ꝑ adulatōꝫ secus nitunť ꝑsuadere.

Cum q̄bus expedit pueros ꝯuersari.

Eq̄rit hic loc⁹ vt q̄les tibi iuuenes ꝯuiuere ministrareq̄ꝫ pueros iusta rō
ne velim⁹ palam fiat. Et hinc em̄ pōt vtilitas dominiūq̄ꝫ redūdare. Sint
ergo q̄ tibi assistunt morib⁹ instituti. nullum sit in eis vicium. non vtanť
vocibus deprauatis. facile em̄ imitandis turpibus ac prauis omnes sum⁹. Et in
ꝓuerbio dr̄. Si clauo vicinus habitaueris ⁊ ipse nōnunq̄ꝫ claudicabis. Multū
est in teneris ꝯsuescere sicut virgilius ait. Caueant aūt ꝑceptores tui. ne q̄s tibi
adolescens assentator adhereat. Est em̄ pestifeꝝ genus hominum q̄ laudāt que-
cūq̄ꝫ audiūt laudari. ⁊ rursus cum vituꝑante vituꝑant. negant si q̄s negat. ⁊ af
firmant nisi audiunt affirmantem. atꝫ vt polipus ad spēm subiecti soli colorem
mutat. ita ⁊ isti ad voluptatem audientium sniam variant. pati ⁊ aduersus iusti
ciam ⁊ aduersus deum testificari. si placitū esse putarint audiēti. Abigať ex tuis
edib⁹ h̄ pestis. Sint veraces tecum pueri verecūdi. pudici. modesti. cultores ⁊ sa
nitatis. non ficti. non fallaces. non ꝑtinaces. non vinolenti. nō crapulosi. nō in-
iurij. Ex his q̄dam hungaricum q̄daꝫ patrium q̄dam bohemicum. omnes autē
latinum ꝫmonem norint. vicissimq̄ꝫ obloquāť. Sic absq̄ꝫ labore ⁊ q̄si ꝑ ludum h̄
omia ꝑdisces ydiomata. ⁊ alloq̄ tuos subditos ꝑ teipm̄ poteris. Nihil est q̄ suo
ꝑncipi fauorem ꝑplī conciliet q̄ꝫ gr̄a ꝫmonis. Et indignus quodammodo regno
videť. q̄ ꝯquerentes aut aliq̄d expostulantes regnicolas non intelligit. Auo tuo
materno maximi cordis regi tantum ꝓfuit liguas nosse ꝯplures. q̄ntum pr̄i tuo
nocuit ignorasse. Metridatem q̄ regnauit in ponto. q̄s non ꝯmendabit q̄ vigin
ti duab⁹ gentib⁹ q̄b⁹ iꝑauit absq̄ꝫ interp̄te loquebať. Nec ego te plus australib⁹
ꝑplis affectum q̄ꝫ bohemis hungarisq̄ꝫ voluerim. Cui sunt omnes eq̄li studio di
rigendi. indignam rem agit teste platone. q̄ vnam ꝑtem reipublice sic curat. vt
alteram deserat. Que res maxime sepe calamitatis causa ꝑncipib⁹ fuit. Atꝫ rō h̄
potissima est q̄ nobilissimam ytalie ꝓuinciam subtraxit imꝑio. Quia ꝯtenti pa
trio solo reges theuthonici nimisq̄ꝫ suis affecti laribus ytalie regimē neglexerīt.
Regna non min⁹ amor q̄ꝫ ferrum tueť. ꝫ amari q̄ non amat impossibile fuerit.
amoris aūt ꝯciator ligue ꝯmercium. Tibi ꝗ cum ꝑ etatem lꝫ intētum est vt au-
dire ꝑ te subditos intelligere ⁊ affari possis. Contingūt sepi⁹ aliqua. q̄ tibi soli re
ferre subditi velint. nec interp̄ti ꝯfidunt. Princeps insuꝑ q̄ ꝑ alium sꝑ loquiť ni
hil recti magis q̄ꝫ regis nomen mereť. Mulieri vt homer⁹ inq̄t taciturnitas de-
cus affert at non item viro.

Quibus modis ꝫmonis vsus in pueris formari debeat.

Unc q̄r de ꝫmone incidit ꝫmo. Quib⁹ modis in puero ꝫmonis vsus for-
mari debeat dicēdum existimam⁹ vt cum virilem togam induerit. non so
lum loq̄ ꝫ ornate loq̄ prudenťq̄ꝫ valeat. q̄ regi negligendum nemo puta-
uit. maxima nāq̄ꝫ ꝑconia sibi ꝯꝑant. q̄ loquēdo ceteros suꝑant. atꝫ h̄ vna res fuit
q̄ vlixem est q̄uis imbellem pugnaci ꝑfecit aiaci. Achilles nāq̄ꝫ postq̄ꝫ inteꝑpt⁹
est arma nō forte brachium ꝫ florida ligna tulit. Haud igiť recte Ciceronis illud
nōnulli carpūt. Cedant arma toge. Concedant laurea ligue. naꝫ vt idem cicero
dicit. Cum idcirco hoies a bestijs differāt q̄ aliq̄ pnt. q̄ demū laude dign⁹ est. q̄ in
ea re ceteros suꝑāt. in q̄ hoies bestias antecellūt. At vos ligue q̄uis erudite ser-
monē magis q̄ꝫ tarciturni ꝑncipis morē ꝓbam⁹ nō tn̄ impmeditatū pueꝝ loq̄
ꝯmēdam⁹. Qđ em̄ incōsulto ac temerarie dictū factumue fuerit id pulcꝝ ēē ne-
q̄t. Inꝑcogitati ꝫmones nedū pueroꝝ ꝫ viroꝝ q̄ꝫ plurima leuitate atꝫ in curia
reuerti sunt. Considerata vo ꝑmeditatio orōnem vagari nō sinit. Quid dicaꝫ de

pueris. qn̄ illustres oratores. Pericles ꝛ demostenes se alloqui tp̄ꝛm recusarunt q2 imparatos se esse dicebant. Si q̄s ꝟo ex tp̄e sinat dicere. extreme cām garrulitatis instituit. Nolo tibi nimiam puero ꝟmonis patere licentiam. Magne sapientie tempestiuum silentium est. Nōnunq̄ꝫ ꝟmone p̄stanti⁹ plures dixisse q̄ꝫ tacuisse penituit. Q̄d silentio retentum est effert facile. qd̄ semel ediderit. reuocari nullo mō pōt. Nam semel emissum teste flacco volat irreuocabile ꝟbum. Quid ḡ dicem⁹ cum ꝛ silencij ꝛ oꝛonis magna vtilitas sit. tenere te medium volumus. neqꝫ tacere sp̄ neqꝫ loq̄ sp̄. Non exigim⁹ pitbagoreum id q̄nquēnale silentium. neqꝫ tersitis loq̄citatem. linguam dicebant veteres debere non esse liberam nec vagam. ſ vinculis de pectore imo ꝛ de corde aptis moueri ꝛ q̄si gubernari. nam q̄ sunt faciles leues ꝛ importuni locutores. boꝝ oꝛonem bn̄ existimatū est in ore nasci nō in pectore. Ulixem ꝯ bomor⁹ sapienti facundia p̄ditum vocem mittere ait non ex ore ſ ex pectore. Nempe ꝟboꝝ cobercende petulantie vallum positū est dentium. vt loq̄ndi temeritas nō cordis tm̄ custodia cobibeat. ſ ꝛ q̄busdam q̄si excubijs in ore positis sepiat. Cauēdum est ne obijci possit id epicbamij. Cū Loqui nesciret tacere nō potuit. aut salustianum. Loq̄x inq̄t magis q̄ꝫ facūdus. Opus est vt loq̄ndi vires radices agant. tum cū tp̄us aduocarit fandi libertas det. Nimia taciturnitas loquēdi facultatem adimit. Sicut em̄ q̄ longo tp̄e deiecti in vinculis fuerint. si posteri⁹ soluant. ob vinculoꝝ ꝯsuetudinē nequeūt ambulare. ita q̄ ꝟmonē diuti⁹ astrinxerit. si qn̄ loq̄ndū ex improuiso fuerit ꝯmutescūt. Ut aūt recte formare ꝟmonē possis. qd̄ attinet puero nō nihil dicendū est. Formāda est in p̄mis vox ne feminea exilitate frangat. neue similit tremat. aut nimium boet. exp̄ssa sint verba. suisqꝫ l̄ris totis enūcient. nō excitant extreme syllabe nō audiat vox in faucib⁹. atꝫ expedita sit ligua ꝛ os. absoluti⁹ exp̄ssiorqꝫ sermo. Nomina q̄dam p̄ceptores tui ꝟsusqꝫ offerent tibi affectate difficultatis ex plurib⁹ ꝛ asp̄rime coeuntib⁹ int se syllabis ꝯcatbenatos. ꝛ veluti ꝯfragosos q̄ꝫ citissime vt voluas atꝫ p̄uincias. Nam ꝛ demostenes cū lingue tardioris eēt. accept[is] in ore lapillis solus sibi p̄nūciabat oꝛones. q̄bus emissis facillime ac expolite demum in senatu ꝯcionabat.

Quales oꝛones quos ornatus pueri scire dn̄t. ꝛ q̄ turpiloquia caueāt que solent bonos corrumpe mores.

Is postq̄ꝫ p̄ceptis institut⁹ fueris equales tuos oꝛonis ornatu grauitateqꝫ supare ꝯtendas. victor euadas tum in boctum in omni laudabili exercitio. dolebis vinci. vicere gaudebis. Licet em̄ ip̄a viciū sit ambitio. frequenter tamen causa ꝟtutum fuit. ꝛ ille nimiꝝ ꝯmendandus est puer quē laus excitat. q̄ vict⁹ flet. quem gloria iuuat. Absit aūt in omni ꝟmone turpitudo. q̄m actōis vmbra. vt ait democrit⁹ extat oꝛo. Corrumpūt atꝫ bonos mores testante ap̄lo ꝯfabulatōes male. Q̄d ex menādro ſceptū bieronim⁹ astruit. Et q̄m plerūqꝫ ꝟmones q̄ festiuitatē bn̄t. latēt aliq̄d admittūt mali. vt venena melle ꝯmixta bibant. in omni turpiloquio imitādus est vlixes. q̄ ceras affixit aurib⁹. ne sirenaꝝ cant⁹ exaudiret. Assit in colloq̄ndo facilitas. in obuios ꝯpellēdo suauitas. in r̄ndēdo benignitas. Nam graues in collocutōib⁹ mores digna in se odia ꝯbunt. Absit in ꝯtentōib⁹ ꝑtinacia. vincat prudētia. obtineant rōnes. nō solum vincere: ſ forte vinci speciosum est. Tenēda ē euripedis snīa. q̄ duob⁹ colloquētib⁹. cum alter fuerit. eum longe sapiētiorem affirmat q̄ verba frenat. Absit in oīb⁹ ꝟbis iniuria. Nam mētiri seruile viciū est. ꝛ a cūctis mōꝛlib⁹ odio insectandū. Quantoqꝫ dignior est q̄ mētit. tanto scelus est detestabili⁹. Omne em̄ viciū iuuenalis inq̄t tanto p̄stanti⁹ in se crimē bꝫ. q̄nto maior q̄ peccat bꝫ. Sit insup sermo tuus neqꝫ bumilis neqꝫ dep̄ssus nimis neqꝫ tumidus aut arrogās. Que tumet oꝛo inciuil[is] est. q̄ tenuis ē nusq̄ꝫ mouet. quēadmodū corp⁹ nō solū incolume: verūetiā bone babitudinis eē optꝫ. Ita ꝛ oꝛonem nō mō nō egram. ſ etiam robustā eē ꝯuenit Maiora sunt b̄ q̄ possis cape. patebit tn̄ ꝛ bis suū tp̄us. Atꝫ bāc sermonis maꝫ

quam natura ministrat grãmatica dirigit. acuet dyaletica. Rethorica illustrabit ꝑhia ꝯdiet atꝫ ꝑficiet. q̄bus de rebꝰ suo loco diceꝛ.

Ut memoriam puer exerceat.

C cum loquendi facultas cuiꝰ vba ⁊ snie laudenꝛ absq̄ ope mẽorie esse ñ possit. opꝰ est vt mẽoriaꝫ puer exerceat. hoc ingenij signum in pueris ẽ triplicemq̄ virtutem habet. sine labore ꝑcipit fideliter retinet ⁊ facile imitaꝛ. Huic diebꝰ singulis est ꝯmittenduꝫ siue sint versus siue sententie graues ex illustribꝰ auctoribꝰ. Memoria nanq̄ penu scientie diciꝛ ac discipline ⁊ in fabulis musaꝝ mr̃ appellaꝛ. q2 gignit ⁊ nutrit. hanc tu in vtraq̄ ꝑte iuuabis siue natura memor siue obliuiosus fueris. Aut eñ roborabis habũdantiam aut supplebis defectũ ac vsibꝰ ꝑcebis hesiodi. Sic eñ ait Paruula si tẽptes supradixisse pusillis. Idq̄ freq̄uẽ ꝑagas grãdis cumulaꝛ aceruꝰ.

Hic ꝯmendat exercitium grãmatice artis.

Uia vo grãmatica doctrine cuiusuis ostium eẽ dinosciꝛ. ac plus in recessu hꝫ q̄ȝ in fronte. ꝓmittit, despꝑataq̄ videri põt. nisi ab ephebis puerisq̄ ꝑcipiaꝛ. admonere te paucis volumꝰ ne hanc ꝯtemnas artem. q̄si regio culmine minus dignam. Nihil eñ ex grãmatica nocet. nisi qd̄ supuacuum est. Cuiꝰ maximos viros ꝯstat fuisse studiosissimos. Oñdit hoc in eplis ad filium scriptꝭ Marcus tuliꝰ orator. ideq̄ ꝯsul ⁊ patrie tutor Iuliꝰ cesar summꝰ imꝑator. adeo diligẽs huiꝰ artis fuit. vt emẽdatissimos scꝑserit de analogia libros. Augustꝰ q̄ȝ octauianꝰ q̄ȝ ꝑitꝰ grãmatice fuerit in eplis ad ipm cesarem scriptis manifestat. q̄ teste q̄ntiliano emendatiꝰ dici calidum q̄ȝ caldum mauult. nõ q2 id nõ sit latinũ: ſ q2 sit odiosum. Non ḡ pudeat te discere qd̄ maximi orbis ṗncipes magno nãcisci studio curauerũt. Dixeramꝰ supra doctrinam regibꝰ neccĩaꝫ esse. q̄ si paꝝ mihi habes fidei: regius ꝓpha te ꝯmoneat. Et nũc reges intelligite ṗcipit ille. erudimini q̄ iudicatis terram. Quõ erudiri ⁊ disciplinam discere poteris nisi totiꝰ eruditõis initium ⁊ fundamentũ accepis qd̄ est grãmatica. Sꝫ dedisti tu hactenus huic oꝑam arti. nec inuitꝰ ṗceptoris tui monitis auscultasti. non tñ adhuc ꝑfectꝰ grãmaticꝰ euasisti. ꝑgis eñ adhuc discere ꝑfectiꝰ. q̄bꝰ ex rebꝰ decreuimus tibi nõnulla de grãmatica scribere. nõ q2 velimꝰ ipse te grãmaticaꝫ docere: ſ breuiter ipos fontes oñdemꝰ. ex quoꝝ potu veri grãmatici fiunt. ad quos vt tui ṗceptores te ducant tanto magis optamus. quanto id magis tibi conducibilius arbitramur.

Qr grãmatica habet tres ꝑtes principales.

Rammatica sicut q̄ntilianꝰ ait in latinum translata lrãturam designaꝛ. habetq̄ ꝑtes tres recte loquendi scientiam. poeticam ⁊ alioꝝ auctorum enarrationẽ. scribendiq̄ rõeꝫ. Attingamꝰ ex his aliquid quod tibi audire sit vtile ⁊ nobis dicere non indelectabile. Prima ꝑs est recte loquendi sciẽtia. Rectam locutõem hoc ideo accipimꝰ loco. que verbis aptis ⁊ rite ꝯiunctis enũciaꝛ q̄ȝuis als viciosa ⁊ ꝓcax minusq̄ iusta fuerit. Si ḡ grammatice recteq̄ loq̄ volumus. noscendus est verboꝝ vsus. Aliqua nr̃a sunt. aliqua ꝑegrina. aliqua simplicia. aliq̄ ꝯposita. aliqua ꝓpria. aliq̄ translata. aliq̄ vsitata. aliq̄ ficta. atꝫ in his tota vis recte loquendi ꝯsistit. vt his apte ꝯpositeq̄ vtamur. Nostra dicũꝛ omnia que ab ytalicis inuenta sunt. vt amor lectio scriptio. ꝑegrina ex oibꝰ ꝓpe gentibꝰ recepta repiunꝛ. vt a gallis. Reda ab hispanis gurdi q̄ vulgo stolidi reputanꝛ. Ex theutonicis. marchio. Infinita vo ex grecis. vñ romanꝰ ṡmo vt plurimũ vsus est. Et in vbis q̄dem grecis vtẽdum est declinatiõe latina q̄usq̄ patiꝛ decor. vt plato palemo. nõ platon palemonq̄ dicaꝛ. q2 rectus in on latinꝰ exire ñ ꝯsueuit. Non tñ admodum absurde greca quoq̄ declinatio nonnunq̄ recipiꝛ ⁊ ṗsertim in carmine. vt apud Uirgilium. Audiat hoc tantum vel qui venit ecce palemon. Et nobis idem alchimedon duo pocula fecit. Et orphea q̄ẽ in medio

posuit ⁊ phillida amo ante alias. ⁊ aulay in medio libabant pocula bachi. Nec
patiebant antiqui in as greca nomina masculina finiri ꝑ rectum. ideoq apud
plerosq repit. Enea pelea. Anchisa. hermogora at mō viciū eēt nisi peleas ene
as anchises hermogoras diceret. vt iaz latinū declinatio greca vsum obtinuerit
Simplicia vba sunt amo lego. ꝓb⁹ territ⁹ ⁊ his similia. Cōposita vo vt adamo
ꝑlego improb⁹ ꝑterrit⁹. fiūt qz ꝯpositōes aliqñ ex duob⁹. vt ꝑterrit⁹ ex ꝑ ⁊ terri
tus. aliqñ ex trib⁹ vt impterrit⁹. ab in ꝑ ⁊ territ⁹. Putat qz Cicero Capreb ex co
fieri qđ est cape si vis. Et sunt q̄ lupcalia interptent. Ludere ꝑ capꝝ. Iūgunt āt
vba ex duob⁹ latinis integris vt supfui ⁊ subtfui. Quis ex integrl an ꝯposita sint
queri possit. aut ex integro ⁊ corrupto. vt maliuolus. Aut ex corrupto ⁊ integro
vt noctiuag⁹. Aut ex duobus corruptis. vt pedissequ⁹. Aut ex nr̄o ⁊ ꝑegrino vt
biduum. Aut ecōtra vt anticbato. Aut ex duob⁹ ꝑegrinis vt epiredia ⁊ antixp̄c.
Epi greca ꝓpositio est. Rede gallicum vehiculum neq grec⁹ inde neq gallicus
dixit epiredium. Romani suum ex alieno vtroq fecerūt. ꝓpria vo verba illa dicū
tur. que illud ꝑuant ad qđ ꝑmū denominata sunt. vt flumen qđ aqꝝ multitudie
fluit semꝑ. Torrens qđ inundatōe tumescit siccitate deficit. Atz in his cognoscē
dis recteq locādis nō parua diligentia opus est. vt edem ꝓ templo dei. ꝓ domo
mag⁹ⁱ viri. non econtra dicam⁹. Aut laborem ꝓ dolore aut dolorem ꝓ labore
ponam⁹. Translata vo dicunt que alium natura intellectum. alium loco p̄bent
veluti gēma. ꝛm naturam ꝓciosum lapillum significat. ex loco trāslata in locum
significare guttam pōt. quam vitis putata mittere solet. seu pullulātem ꝑmo ve
ris tꝑe ramusculum. Trāffert aūt verbum ex loco in q̄ ꝑmum fuit. in alium in q̄
aut ꝓprium deest aut translatum ꝓ ꝓprio meli⁹ esse videt. Compellitq nos vba
trāsferre aut necessitas. aut vtilitas. Necessitas vt iam de gemma diximus. Nec
eñ nomē aliud habuit rustic⁹. q̄ se monstrantem ꝑmo ramusculum siue guttam
liqris exinde manātem appellaret. Necessitate qz durꝝ hoiem dicim⁹ atz asperꝝ.
qz non habem⁹ ꝓprium qđ dem⁹ his effectib⁹ vocabulum. vtilitas bifariam diui
dit. qz vel significāti⁹ vel ornati⁹ q̄ ꝓpriis trāslatis vtimur. Significāti⁹ dum di
cim⁹ hoiem incensum ira. aut inflamatum cupiditate aut errore lapsum. Iratū
eñ ⁊ cupidum ⁊ errantem ꝓprie licuit ꝫ min⁹ significāter. Ornat⁹ causa multa
infpom trāslata solent. vt lumen orōnis. generl claritatem. ꝯtionum ꝓcellas elo
quentie fulgura. Modic⁹ tñ atz oportunus trāslationis vsus illustrat orōnem.
freqns aūt ⁊ nimius obscurat ⁊ tedio complet. Continu⁹ vo in allegoriā exit atz
enigmata. Nec parum iudicij necessarium est. vt que continua que vel deformis
translatio sic cognoscat. Honesta ꝑfecto mihi atz iocūda diui Augustini trans-
latō videt. dum in ꝫmone innocētum inqt. Qui vo dicunt martyꝝ flores. q̄s in
medio frigore infidelitatis exortos. velut ꝑmas erumpentis ecclie gēmas q̄daz
ꝑsecutōis pruina decoxit Cicero castratam morte. Affricani rempublicā inepte
dici existimauit. Quid si illū audisset q̄ psitacū ait monetare vba. qz voces emu-
lari nr̄as conat. Usitata sunt vba que ꝯmuni terunt vsu. ⁊ his tuti⁹ vti possum⁹
Cicero dicit que ꝑmo dura fuerūt vsu molliri nec tꝑe suo satis audacter vrbanū
dicebant. nec viuo Quintiliano practicā at h̄ hodie trita sunt q̄s antiqꝝ vel scā
dalum vel gehēnaz dixisset. ꝫ ista nobis lectio euāgelica tradidit. Hinc id oratij
verꝝ reddit. Multa renascent q̄ iam cecidere caduntq. que nunc sunt in honore
vocabula si volet vsus. Quez penes arbitrium est ⁊ ius ⁊ norma loqndi. Ficta
vocabula sunt q̄ sibi q̄sq nouit fingit vt apud oratium. inimicat vrbes. h̄ est ini-
micitias facit. Idē qz vbū fingere vr̄ alio loco. volucrisq fati tardauit alas hoc
est distulit. Serui⁹ ait q̄busdam herbis olim sacerdotes amasculari fuisse moris
vt ampli⁹ coire nō possent. vbum est ex masculo fictum. ꝫ nō lz omnib⁹ vba fin-
gere. vba noua. Qđ eñ ait flaccus licuit semꝑq licebit signatum p̄nte nota ꝓdu
cere nomē. vt silue folijs patronos mutant in annos ꝑma cadūt ita vboꝝ vet⁹ i
terit vsus. Et iuuenum ritu florēt mō nata vigētq. ad eos referēdum est. q̄ iam.

orãdo atqꝫ scribẽdo magnū sibi nomẽ fecerūt. Sicut therẽtius qui primū dixit
obsequiū ⁊ beatꝰ inuẽtor messalia atqꝫ mirabiliū excogitator. Augꝰ. Qui medio
cri sunt ingenio nõ inuenire vocabula ſ inuẽtis vti debebūt. In oibus aūt vbis
siue noua sint siue antiq̃ siue nr̃a siue aliena siue ꝓpria siue translata: nullꝰ honor
fuerit nullaqꝫ laus nisi bene rebꝰ accõmodet. Cūqꝫ duo sūt tantūdez significãtia
eo vti p̃stat qꝺ meliꝰ sonat vt faciliꝰ inte. ligat vt beatitudinẽ ꝙ̃ potiꝰ dicas.

De variatione dictionū ⁊ declinatione tẽpoꝝ ⁊ casuum.

Ognita vo natura vboꝝ diminutiones declinationes deriuatiõesqꝫ p̃no
scere oportebit. Memineris scabellū ex scamno: vinū ex villo. ex puo pu
sillū. Ex pinna qꝺ est acutū bipennẽ q̃ securis est vtrimqꝫ habẽs aciem.
At ex recto q̃ bos est fieri bouẽ ⁊ a lauãdo fieri lotū atqꝫ illotū. variant nãqꝫ plu
rimū dictiones ⁊ in casibꝰ ⁊ tpibus ⁊ in numeris ⁊ in modis. vt hec tradita sunt
apud grãmaticos admodū diffuse. Nec p̄positio ꝯiūcta verbis sp̄ eundẽ rema
nere patit sonū vt cadat excidit: calcat exculcat testimonio sūt: fuerūt q̃ pepegi ex
vbo pasciscor descẽdere putauerūt qꝺ mime verū est. Paciscor nãqꝫ p̄terito tp̄e
pactꝰ sum ex se format. nõ pepegi qꝺ q̃ntilianꝰ ab eo affirmat ꝓficisci qꝺ est paco
Inuẽtū est eñi in duodecim tabulis pacūt: cuius est simile cadunt. at hoc ex ca
do sumit: sic ꝙ̃ ⁊ pacūt dixerit ex paco. Cado cecidi p̄teritū hꝫ. paco pepegi. Ad hꝫ
adijciẽda sūt genera ne masculinū dixeris qꝺ femininū sit aut neutrum aut cõe.
Post hec qꝺ maius est ꝯnexiones vboꝝ ⁊ nominū quo pacto fieri debeãt. Sciẽ
dū est vt apte ꝓnomina p̄ticipiaqꝫ locant. nec aduerbia p̄positiones interiectio
nesqꝫ negligant. Cauendūqꝫ totis animi viribus erit. vt in oi verboꝝ ꝓnuncia
tione barbarismi feditas absit.

Barbarismus cõmittit in cõmixtione idiomatū.

Arbarismus q̃dẽ ex multiplici manat fonte. Ex gente vt si latina in ora
tione vocabulū afrum vel hyspanū vel theutonicū misceas. quod non sit
vsu latinum. Ex natura vt si insolenter minaciter ac crudeliter loquaris
barbare nãqꝫ dixisse videberis ex alteratione dictionū vt si detrahas vel addas
vel varias syllabas vel lr̃as aut de loco suo transeuntes. vt tinga placentinus q̃
percula pro gula dicebat. duplicis ab hortensio barbarismi notatus vicio. Hoc
tñ apꝺ scriptores carminū aut veniã sepiꝰ aut laudẽ meret. vt virgiliꝰ. Nec spes
libtat̃ erat nec cura peculi ꝓ peculij. Et alibi. Cingite frõte comas ⁊ pocula por
gite dextri. prorgite tãqꝫ prorigite dixit. Et iuuenalis adijciẽs syllabã de nerone
sic ait. Quales sunt epulas ipsum glutisse patamus induperatorẽ: ꝓ imperatorẽ
metri mensura deposcit. Quedam sunt verba que si proferantur singula viciosa
sunt. iuncta vo sine reprehensione dicuntur. Nam ⁊ dua ⁊ tre ⁊ pondo barbare
sapiunt. Et duapondo ⁊ trepondo recte dici. Quintilianus affirmat. Nec bar
barismus abfuerit si que longa est syllaba breuiter pronunciaueris: aut corre
ptam produxeris quod poetis aliquando ꝑmissum est. vt italiam fato profugus
lauinaqꝫ venit. Virgilius enim italie primam syllabam que breuis est vbiqꝫ pro
ductam facit.

Qualiter ⁊ quãdo cõmittit viciū soleocismi.

Oleocismi quoqꝫ viciū multifariã cõmittimus vt cū suum rei nõ reddit
genus: vt si hunc arborẽ dixeris quod femininū est. Corticẽ tamẽ ⁊ ama
rū possumꝰ ⁊ amaram dicere cum sit vtriusqꝫ virgilius auctor: si verbo vł
participio vel prepositioni nõ reddit suus casus soleocismus adest: si vnū ad te
vocans venite dicas. aut si plures a te dimittens ita loquaris abi: aut si dicenti
quẽ video ita accurris. aut reus eris soleocismi si magnū peculiolū aut grandem
te dixeris equulū possidere. ꝙuis improprie loqueris nõ tñ cõmittis soleocismū.
an ⁊ aut cõiunctiones sunt: si tamen requiras. hic aut ille fuerit in vicium cadis:
Nec minus peccabis si pro illud ne feceris nõ feceris dicas. Quia licet ne ⁊ non
aduerbia sunt: alterū tamẽ negandi alterum vocandi est. In sacra tñ scriptura

repertū est. Nō furtū feceris cū furtū fieri prohibet̃. sed ibi quoqꝫ vt in poetis
multa licenter ꝙ̃ signata magis dicunt̃. Quedaꝫ sunt que singulariter dūtaxat
efferunt̃. quedā pluraliter tm̄. Quedā per paucos casus dici volunt. cōmutata
vo soleocismū habent. Nec em̄ nex mihi instat dicere licet: neqꝫ mortes imminēt
ꝙ̃uis ꝛ hoc aliqñ ꝑmittat̃ si referat̃ ad plures. Nā vnꝰ vnā tm̄ mori mortē pōt.
Nec paterno mani sacra factio dicendū est. sed paternis manibꝰ. Habēt autem
nōnulla soleocismi faciē nec tñ viciosa sunt. vt tragedia thiestes. Ludi floralia ꝛ
megalensia stemata: hec nominant̃ frequētiora quidē apud poetas: ſ oratoribꝰ
quoqꝫ ꝑmissa sūt ꝛ nomina feminina quibꝰ mares vtunt̃ ꝛ neutra quibꝰ femine
vt silla: catilina: iugurta: messalia: galba: dolobella: agrippa: glicerīū: dortiū: phi-
lortiū: custochiū. Nec viciū habent. In quibus omnibꝰ si qꝫis vicio carere vult
quatuor eū noscere oportebit Rationē: vetustatē: auctoritatē: cōsuetudinez de
ratione primū est transigendū ꝛc.

De analogia ꝛ ethimologia.

Ationē que de grāmatica pōt analogia ꝑstat aut ethimologia. Ex his tñ
nō tantū ratio ꝙ̃ exemplū valet: quia cōsuetudini seruiūt: ob quā rem in-
epti sunt qui pertinaciter deriuationibꝰ aut similitudinibus magis herēt
ꝙ̃ cōsuetudini. vt qui audaciter dicere volūt: non audacter: ꝛ conire non coire. ꝛ
frugalis nō frugi: lꝫ oēs oratores aliud sequant̃. Analogia ex latini greco in lati-
nū trāslata ꝓportio nūcupat̃: pōtꝫ dici similiū rō. Huiꝰ vis est vt illud qd dubiū
est. ad aliqd simile referamꝰ de quo nō querit̃ vt incerta certis ꝓhemꝰ vt si quera
mus. finis femininū sit: an masculinū. simile illi sit panis. si dubiū est domu dicen
dū sit an hac domo: similia sint anus manus. Si scire cupias an ferueo. es. sit me
dia syllaba longa vel breui. Erūt illi similia prādeo spondeo pendeo q̃ spōdere
prādere pendē faciūt: mediāqꝫ ꝑductā retinēt. Sꝫ multa est in his deceptio. Re
pertū est apud lucillū feruit aqua ꝛ feruet nūc ad oia vt sit feruio. is. it. Virgilius
quoqꝫ feruere litora late: media correpta dixit. Nos etiā in domo fuimꝰ: nō i do-
mu dicere solemus. Lupus ꝛ lepos nō minꝰ cōformia sunt ꝙ̃ panis ꝛ funis: lepꝰ
tamē epichenū. lupus masculinū est ꝙ̃uis barro lupum femineā dixerit. Enniū
secutus ꝛ fabium pictorem.

De ethimologia que verboꝝ requirit originē.

Thimologia que verboꝝ exquirit originē multā habet eruditionē. Hāc
aliꝗ notitionē appellauerūt. aliꝗ veriloquiū: sed qui vim potius intuiti sūt
originationez vocitaret. Eius exinde marcus telius in se posuit tamen se
esse hominē frugi probare voluit. nō qꝛ esset abstinēs. Nā id quidē mentiri non
poterat. ſ quia vtilis multis id est fructuosus vnde sit dicta frugalitas. Huius
ethimologie quidā nimis studiosi verba paululū declinata varie ꝛ multipliciter
aut correptis: aut productis: aut abiectis: aut detractis: aut mutatis de loco lr̄is
vel syllabis ad suū vsum reducere canant̃. Ita vt in paruis ingeniꝗs a fedissima
vsqꝫ ad ludibria dilabant̃. vt sunt qui hoiem ꝓpterea appellari putāt. quia sit hu
mo natus: tāꝙ̃ primi mortales ante nomē imposuerint terre ꝙ̃ sibi. Licet em̄ ge
nesis testimonio aride nomē deus indiderit: nō tñ humū appellauit ſ humi voca
bulū postea natū ē. Aliꝗ verba quasi ab aere verberato ꝛ stellā quasi luminis stil
lam. Et celibes veluti celites: qꝛ grauissimo vacent onere: ꝛ wiennā quasi bian-
nam dici stultissima ratione iudicāt qꝛ duobus annis iuliꝗ cesaris obsidionē per-
tulerit. Cū viuēte iulio nondū cōdita fuerit: ꝛ in eius initio non wienna: ſ flauia-
nū appellaret̃. Sed cui nō venia dabit̃ qñ teste quintiliano magnus varro dece-
ptus est. Is em̄ agrū ꝓpterea dictū putat qꝛ in eo aliquid agat̃. Et graculos qꝛ
gradatim volant. Quintilianus aūt alterū ex greco duci: alterū ex vocibus suis
denominari cōfirmat. Nec desunt qui ꝓpterea merulā dici censeant. qꝛ sola volat
quasi mera volans. Sed nō est in omnibus originationibꝰ auscultandū nisi fue-
rint ab illustribꝰ oratoribꝰ approbate: vel manifestaꝫ deriuationē presetulerint.

vt consul a cōsulēdo vel adiudicādo. Nā ⁊ hoc cōsulere veteres vocauerūt. Un
de est illud rogat vt boni cōsulas idē bonū iudices. Nec te lateat ethimologiam
vt predictū est seruire cōsuetudini. Hinc triquatrā siciliā nō triquadriā. Et me
ridi⁊ nō medidiē dicimus. vetusta verba maiestas quedā vt ita dixerim religio-
se cōmēdat. Nā que sunt a vetustate repetita: nō solū magnos assertores habēt:
sed etiā afferūt grauitatē orationi nō sine delectatione: cū ⁊ auctoritatē antiqtatꝫ
habeāt. ⁊ qꝛ intermissa sunt gratiā nouitati similiter pariūt. Sed opus est q̄ cre
bra sunt nec manifesta. qꝛ nihil odiosius affectione nec vtiqꝫ ab vltimis ⁊ oblitte-
ratis repetita temporibus. Meminisse oportet fauorini phi. qui vt est dictum
apud agelliū de noctibus adolescenti verboꝝ cupidissimo plerasqꝫ voces nimis
prestas ⁊ ignotissimas in quottidianis cōmunibusqꝫ sermonibꝰ exprimenti. En
nius inquit ⁊ fabricius ⁊ comentanꝰ antiquissimi nostri ⁊ his antiquiores hora
cius. Trigimera ⁊ plane ⁊ dilucide cū suis fabulati sunt. Neqꝫ aruncoꝝ aut sic-
canoꝝ q̄ primi coluisse italiā dicunt quicq̄ꝫ dictasse ꝑegrini reperimꝰ: sed etatꝭ sue
verbis locuti sūt. Tu aūt ꝑinde ac cū matre euandri nūc loquere sermone adhuc
multis annis iam desito vteris. qꝛ scire atqꝫ intelligere neminē vis q̄ dicas. Nō-
ne homo inepte vt qꝺ vis cōsequaris abunde taceres. Sed antiquitatē tibi pla
cere ais ꝙ honesta ⁊ pulchra ⁊ sobria ⁊ casta sit. Viue ꝰ moribus ꝑteritis. Loq̄-
re verbis presentibus. Ad id quoqꝫ a G cesare excellētis ingenij ac prudētie vi-
ro in primo de analogia libro scriptū est. Habe semꝑ in memoria atqꝫ in pectore
vt tāq̄ꝫ scopulū sic fugias inauditū atqꝫ insolens verbū. Adhibenda est igit̃ mo-
deratio ne vel nimia sint vel nimis obscura vel omnino refutata que a vetustate
verba reperiunt̃. Quis eñ nūc nox pro nocte: aut ym pro eū diceret: at hec hn̄t
duodecim tabule sic eñ illic scriptū fuit. Si nox factū furtum fuit: si ym siue oc-
ciderit iure cesus esto.

Quos autores imitari licet ⁊ a quibus est autoritas requirenda.

Utoritas ab oratoribus vel hystoricis peti solet. Nec minꝰ a poetis qn̄
non magis hoc q̄ꝫ illud modulatio metri deposcit. Qualia sunt immo de
stirpe recisum ⁊ aerce quo congessere palumbes. Et silice in nuda ex qui-
bus scimus stirpem masculini generis. Et palūbem ⁊ silicem feminini esse: cum
metrum in mutatione generis nil requisiuerit. Sūmoꝝ aūt in eloquentia viroꝝ
iudicium pro ratione ⁊ velut erret honestus ē magnos duces sequentibꝰ. Sed
hoc quoqꝫ videndū est ne nimiū antiquos imitemur aut nimis obscuros. Nā ⁊
si pōt videri nihil peccare qui vtit̃ his verbis q̄ sūmi autores tradiderūt multū
tn̄ refert nō solū q̄d dixerint aīaduertere. sed etiā quid ꝑsuaserint. Orō preterea
cuius sūma vis est perspicuitas q̄ꝫ viciosa fuerit si egeat interprete. Quis mo
do nocte cōcubia dixerit ⁊ hac noctu filio pendebit eutruria tota q̄uis vtriusqꝫ
sit ennius autor. Quis lucrū ⁊ habundum vt catho'. Quis gladiola sicut messa
la pronunciauerit.

De vsu loquendi ⁊ deriuationibus terminoꝝ.

Uperat igit̃ ꝯsuetudo certissima loquēdi magistra. Cui ⁊ rationes cedūt
⁊ vetustas ⁊ autoritas oīs parere cogit̃. Utēdū ē ꝫmone vt numero cui
publica forma ē. Nā pene ridiculū fuerit. malle ꝫmonē quo locuti sūt ho
mines q̄ꝫ quo loquunt̃. Exposcebat rō vt inuidere te sicut videre tē dicéremꝰ qꝺ
actius in menalippo dixit. Quis non florē librū inuidet meū. Cicero tn̄ dicit hoc
ꝯsuetudine prohiberi iduare. vnde idus dicte sunt. vetusti eutrustoꝝ populi idē
esse aiebant quod diuidere. vnde vidua quasi valde idua. id est diuisa. aut a viro
diuisa. Hodie nemo dixerit iduare q̄uis nobis idus sit iduasqꝫ cōsuetudo dimi
serit. Nec diequinte vel diequinti copulate ꝑ aduerbio quisq̄ꝫ scribere ausus fuit
q̄uis pompeiani versus suffraget̃ autoritas. qui est ex attelliana que mathia in-
scribit̃ dies hic sextus cū nil egi diequarte. moriar fame die pristine. Eodē modo
auctoritate non indoctorū veterum reperitur dictum ꝙ significabat diepristino

idē priore qđ nūc pridie dicit᷑: cōsuetudine magis hoc ꝙ̄ illa probante. Sʒ ē hic quoqꝫ iudiciū necessariū. ne passim vulgus imitemur. Constituēdū est in primis quid sit ipm quod cōsuetudinē appellamus. Nā si ex eo ꝙ plures faciunt nomen accipiat: periculosum dabit p̄ceptū vt quintilianus ait: non orationi modo: sed quod maius est vite. Unde eñ tantū boni in pluribus que recta sunt placeant. Nō in multitudine sed in paucitate sapiētia reperit᷑. Nec eloquētia populi: sed est paucoꝝ. Maximus est eoꝝ numerus qui comas nutriunt ⁊ in gradus frangunt. Et qui perpotant in balneis qui summo studio cenas insectant᷑. qui lucris illicitꝭ qui libidini seruiūt. Pauci q̇ ab his abstinēt: absit vt illos imitemur. istos fugiamꝰ ꝙ̄ multi sunt qui verba latina deprauāt. Pro eo qđ est amare atqꝫ insequi veneris cupiditate: feminas houisare huius terre populus dicit. Sūptus q̇ fiūt ab itinerātibꝰ ceralia vocant. Quādo vēturū queqꝫ significare vult ipe inquit nō veni: sed erit cito venire. Quid igit᷑ sequemur ne istos quia plurimi sunt. ⁊ loquēdi cōsuetudinē ex multitudine recipiemus: fatescat hic error. Non eñ quod viciose ꝙ̄uis multis insiderit ꝓ regula sermonis accipiēdū erit: qꝛ nō vicia sꝫ mores boni cōsuetudinē faciunt. Sicut ergo viuendi consensum bonoꝝ sic ⁊ loquēdi cōsonantiā eruditoꝝ appellari ⁊ imitari cōsuetudinē oportebit. Succincte tibi ⁊ admodū breuiter que sint fontes prime partis grāmatice: nō expressimꝰ sed indicauimꝰ quibus potare te tui poterunt: debebūtqꝫ p̄ceptores prisciani ⁊ alioꝝ qui signate locuti sunt libros aperiētes. Nos interea secunde partis intentio q̄ sit in medium afferamus.

Qꝛ peritiam loquendi nullus assequitur nisi poetas hystoricos ⁊ oratores perlegerit diligenter.

Oncathenate sūt inter se discipline: nec vnāquisqꝫ adipisci pōt nisi lumē alterius cōsequat᷑. Quis enim recte loquēdi peritiam habet nisi poetas viderit hystoricos ⁊ oratores perlegerit. Quod rōnis est quod autoritatis est ac consuetudinis in grāmatica: vnde nisi ab his sumit᷑: vult ergo secūda huius discipline particula non solum prefatos auctores legi atqꝫ intelligi sed oē scriptorūʒ qui diserti fuerint ⁊ probati discuti genus. Nō propter hystorias modo: verūetiā propter verba que frequenter ab autoribus sumunt᷑: ideo cōducibile ⁊ necessariū est: vt ad colligendos preceptores tui nō parum diligētes sint. veteres instituant vt ab homero atqꝫ virgilio lectio incipiet. ꝙ̄uis ad intelligendū eorūʒ virtutes opus esset firmiori iudicio. Sed huic rei supest tempus. Neqꝫ eñ semel legent᷑. Interea vero ⁊ subtilitate heroici carminis animus puerilis assurget: ⁊ ex magnitudine rerū spiritūʒ ducet ⁊ optimis imbuet᷑. quod augustinꝰ q̄ʒ probat in primo qui de ciuitate dei inscribit᷑ libro. Sed tibi non video quomodo greca tradi possit. cuius rei p̄ceptor abest. Dicerem aūt etiā illa tibi addiscenda si facultas adesset. Nam ⁊ ad regnū hungarie melius dirigendū cui greci cōplures subsunt nō parum cōduceret: ⁊ ad latinā orationē multūʒ tibi luminis afferrent littere grece: quas nō pauci latinoꝝ impatores maximi didicerūt. Plus eñ apud me valet magni cathonis auctoritas qui vel senex grecis litteris operaʒ dedit. ꝙ̄ gaymarij qui eas lr̄as turpe putauit discere quarū magistri seruient: sꝫ nobis voluntas adest facultas abest: ideo de latinis dicamꝰ quoꝝ nō tanta inopia est vt cū his efficē latinā oīonē nō possumꝰ ⁊ pleniorē ⁊ ornatiorē.

Quomodo germanie p̄tes poetas despiciūt ⁊ theologiā colunt.

Ocuturo mihi de poetis eorūqꝫ lectiones suasuro. mihi turba illoꝝ insultabit qui videri magisqꝫ esse theologi volūt. Quid tu nobis ex italia poetas adducis inquiunt: sanctosqꝫ germanie mores eneruata poetarū lasciuia corrūpere ꝓperas. Nūqđ obiectū ē vt ꝓbrū a rōanis tuis marco nobiliori ꝙ i etholiam consul poetā enniū duxit. Nūquid tuus cicero quē sequeris quē imitaris in tusculanis questionibus recte poetas edoctos a platone cōmemorat ex ea ciuitate quā finxit: cū optimos mores ⁊ optimum reipublice statum exquireret.

Quid boetius. nūquid poetarū musas scenicas meretriculas appellauit. Quid diuus hieronymus inquit. propterea se verberatū ab angelo dicit. quia litteris incūberet secularibus: Ubi tu procul a nobis atque poetas secū referto. Nec ab his iuriste quidā discrepabāt: quorum doctrina nō in textibus sed in glosis heret: quique nihil ornatius in iure ciuili reperiri censent. Autenticorum libris quibus pauca rñdentes dicimus. Si oēs qui sunt hoīes in germania idē sentiēt: libētius migrabimus: quam cū tanta ignorātia aut cecitate morabimur. Sed sunt etiā his in regionibus viri docti qui poetas et oratores magnopere colūt: nec argumentis mouentur aduersariorum. Licet enim detractores nobilior tulerit nō tamē detrahēti multitudini cessit: imitatusque ipsum est affricanus maior: qui nō contētus poetā dilexisse statuā eiusdē ennij suo et maiorum suorum sepulchro imponi iussit: vt si decertatū de autoritate fuerit. plus ponderis in affricano nobilioreque dixerim quam reliqua populi multitudo possit habere. Nec difficulter auertitur platonis auctoritas que a cicerone refertur. Audi que cicero subiunxit hec eius verba sunt. Sed quid poetis irascimur: virtutis magistri philosophi inuenti sunt: qui summū malū dolorē dicerēt. Atque subinde refert exempla philosophorum quam multa: qui doctrinā introduxerūt perniciosam. Qua ergo rōne poetas excludit plato: eadem philosophos oportuisset expellere. Quid de theologis dixerim. Quis error in fide nō a theologis profectus. Quis arrianam induxit vesaniā. Quis grecos ab ecclesia separauit. Quis bohemos seduxit nisi theologi. Romani quondā omne medicorum genus ex vrbe pepulerūt: quia multa in his facinora sunt repta: postmodū vero castigatis sontibus innocētes receperūt. Quid oratores. Nōne ait cicero ciuitates cōplurimas propter facundiā maiorum hoīm funditus fuisse deletas. Ac sicut nec oratores: nec medici: nec theologi nec philosophi: oēs propter aliquos malos respui debent: similiter nec vniuersi poete propter nōnullorum vicia sunt abhorrendi. Alioquin et ipse plato fuisset ex ciuitate quā formauit eijciendus. Cū et tragedie deditus fuerit et carmina eius apud macrobiū ferantur: ex quibus cōstat ipsum fuisse poetā: nec cicero in ea ciuitate māsisset qui nō solum poetarū maximus cultor fuit: sed libros quoque tres de suis temporibus poetico more carminibusque descripsit. Quod ex boetio videtur obiectū nō tam solutionē quam risum meretur. Quis enim cachinnum retineat: cū dānari poetā a poeta referatur. An nō ē ipse boetius vir poeticus. Nā ipsa philosophia que cū eo loquitur: vt plurimū versibus agit et fictionibus. Quot sūt ibi fabule: quot metrorum genera. Similis illi videtur boetius qui iurabat nō esse iurandū. Sed nō hoc beocio imputamus: magno tuo philosopho tuo poete: isti sentiūt: sed aliā illi fuisse mentē existimamus: de qua nunc dicere longum esset. ad hieronymū venio cuius optarē qui viuunt oēs sequi vestigia. Sic enim eloquētia vitaque sanctimonia cūcti essemus perditi. Quod opus est illum obijcere qui postque gentilia studia perlustratus est oīa: tū demū verberibus affectū se dicit: feci me iudice hoc in negocio sicut in re familiari prouerbiū est florentinorum. Sic illi aiunt. Cum domū vndique oppleueris: tunc vt recte viuas memēto. Si caret hic vndique poetarū dictis: nec versus est vsque eius: qui nō tullianam redoleat eloquentiam quamuis et ciceronē et seculares quosuis codices abnegauerit. Sic de ceteris ecclesie doctoribus dixerim quorum facundiam que muta fuisset alioquin illustrauere poete. Nec mirum cum doctor xpiani exercitus et orator inuictus apostolus paulus poetarū volumina perlegerit quorum versus in epistolis eius inserti reperiuntur. Nam quod ad titum scribit hieronymo teste. Cretenses semper mēdaces male bestie vētris pigri. versiculus est epimenidis poete. Alibi quoque menādri senariū posuit Corrumpūt mores bonos cōfabulationes male. Nec mirū si apud latinum metrū nō seruat ad verbū expressa trāslatio. Cū hec mericus eadē lingua versus in prosa vix cohereat. Latus ad disputandū campus et materia diues. Possent infiniti pene adduci. qui lrās seculares et presertim poetas cōfirmāt legendos. Nempe ciprianus vir eloquētia clarus: et martyrio firmiano narrante mordetur quod aduersus demetrianū scribēs testimonijs vsus sit prophetarum et aplorum que ille ficta et

cōmentaria esse dicebat. Et nō potiꝰ pħoꝝ ⁊ poetarū: quoꝝ autoritati vt ethnicus cōtraire nō poterat. Sꝫ quid opus est alios post paulū citare testes: aut cui fid ē pbebit: qui paulo nō credit. Sequat̄ quisqꝫ si vult errorē suū: nos cū paulo ceterisqꝫ sanctis ⁊ eruditissimis viris poetarū lectionū nedū nō vitabimꝰ: s amplectendā ceteris modis legibusqꝫ suademus.

Qr nō omnibus poetis dictis adbibenda est mens.

On em̄ possim quosqꝫ poetas legi atqꝫ bis berere totos pueroꝝ pcipimꝰ aios. Nā cū pleraqꝫ in bis amatoria viciosaqꝫ sint nō omnibꝰ que ab ipis dicunt̄ adbibēda est mens. Sicut nec theologi nec pħi oēs audiendi sunt Sed cum excellentiū viroꝝ dicta aut facta cōmemorant tūc tota mente moueri ⁊ inflamari lector debet: maximeqꝫ conari: vt ipse talis sit quales illi fuerūt. Cū vo improboꝝ hoim mētio incidit: fugiēda est illoꝝ imitatio. Audi basiliū sanctissimū atqꝫ peritissimū virū. Nos inquit ille laudamꝰ poetas: cū nō iurgiā referūt neqꝫ cū scurras aut amantes aut ebriosos aut dicates imitant̄: neqꝫ cum diuite mensa cantuqꝫ dissoluto felicitatē diffiniūt. Minime vo cū de dijs aliquid dicūt ⁊ maxime cū de illis ita narrant quasi plures sint atqꝫ discordes: ⁊ pauloplus eadem hec dicēda sunt ait de ceteris scriptoribꝰ: ⁊ tūc maxime cū ad voluptatē legūtur. Et iterū: sed tunc potissimū oratores amplectimur: duꝫ aut virtutē extollūt aut vicia efulmināt. In lectionibꝰ igit̄ poetarū ⁊ alioꝝ scriptoꝝ imitari apes decebit. Ut em̄ ex floribus ceteri nihil sumūt preter odorē ⁊ colorē. Apes vo etiam mella sciunt inde excerpere. Ita qui nō solū festiuitatē sequunt̄: verboꝝ aliqueꝫ fructū pcipere possunt. Nec insuper apes oēs pariter flores adeunt. nec siquos adeūt eos totos absoluūt: sed eo ablato qđ operi suo aptum sit: reliquū omne valere sinunt. Nō possumus facere qui diui bieronymi rursus vtamur testimonio vt inde remediū prebere doceamus vnde vulnus fuit inflictū. Hic cū in epistola ad oratorē vrbis scripta nō ignorasse paulū gentiles lr̄as ⁊ vsum poetarū carminibus ostendisset: mox ita subiungit. Legant em̄ in deutronomio dn̄i voce preceptum mulieris captiue: radenduꝫ caput supcilia oēsqꝫ pilos ⁊ vngues corporis amputandos esse: sicqꝫ eā babendā in cōiugio. Moxqꝫ de seipso subijcit. Quid ḡ mirū si ⁊ ego sapientiā secularē ꝓpter eloquij venustatē ⁊ mēbroꝝ pulchritudinē de ancilla atqꝫ captiua israhelitam facere cupio: ⁊ quicquid in ea mortuū est idolatrie: voluptatis: erroris: libidinis: vel presscindo vel rado: babes iam formā legendi poetas ⁊ autores alios. Cum em̄ id ex bis exceperis qđ veritati ꝯsentaneū sit: cetera oīa trāsgredieris: ⁊ velut in rosis legendis sentes vitabis: Ita quantū vtiliter scriptū est accipiēs: reliqua que nocere possint declinabis. principio nāqꝫ cuiusuis discipline que nā illa sit desiderare oportet ⁊ ad finē dirigere. Et quoniā ex bac vita per virtutē ad meliorē pducimur: virtus autē ꝙ multū a poetis multū ab bystoricis multo etiam magis a philophis laudat̄: eorum verbis maxime inberendū est. Nec enim parū babet vtilitatis cōsuetudo quedā ⁊ familiaritas virtutū mentibꝰ pueroꝝ ⁊ animis infusa recentibus: cum valde inberere soleant ⁊ peue indelibiliter: que in tenera etate discunt̄: vnde boratiꝰ. Quo semel imbuta recens seruabit odorem. Testa diu. Sic ex lectione veterū ⁊ nouoꝝ qui scribunt prudenter autoꝝ duplex te autoritas comitat̄. Nā ⁊ vitaꝫ studio virtutū efficies meliorē: ⁊ grāmaticā peritiāqꝫ sermonis optimoꝝ ⁊ ornatissimoꝝ verborū ⁊ sententiarū magnā supellectilē tibi cōparabis.

Qui autores quiue poete pueris sint legendi.

Ed accipe rursus a nobis aliā regulā: ⁊ qui sunt autores tibi legendi duꝫ puer es noscito. Sunt poete: sunt bystorici: sunt pħi. sunt oratores. Naꝫ theologos in aliud tempus reseruamus. Quis ⁊ boꝝ multi sine periculo vt post dicemus tradi puero possunt. qui tñ ⁊ ipsi pħoꝝ nomine cōtinentur. Nihil em̄ est quod ignoratū philosophia ꝑtereat. In poetis legendū qui tibi credendi sint pceptoris iudiciū assit. Inter beroicos virgiliū cūctis preferant: cuiꝰ tanta eloquentia tantaqꝫ est gloria: vt nullius laudibus crescere: nullius vitupe

ratione minui possit. Apud quē dicendi singula genera que quatuor esse putant
breue: copiosum: siccum: ⁊ floridū studiosus lector inueniet. Lucanus gradis au
tor hystorie: ⁊ statius admodū limitatus preteritū iri nō debent. Ouidius vbiqꝫ
tristis vbiqꝫ dulcis est: in plerisqꝫ tamen locis nimiū lasciuus: preclarissimum tñ
opus eius: cui methamorphoseos nomē indidit: ꝓpter fabularū peritiam quas
noscere non parui fructus est: nullo pacto postergandū est. Ceteri qui carmine
scribūt heroico: remotissimi ab his sunt: versificatorꝭqꝫ magis ꝙ poetarū nomi-
ne sunt appellandi claudianū ⁊ qui argonauticum scripsit minime contēnendos
iudicaueris. Sathyri apud nos hodie tm̄ tres inueniunt: horatiꝰ: iuuenalis: per
sius. potest ⁊ marcialis coquus satyrus videri: sed carmen satyre legem preterijt
Horatiꝰ vir fuit multe eloquentie: doctrine virgilio parū minor: vtilis est vbiqꝫ
siue odas siue poetriā siue sermones siue eplās legeris. Sunt tamen in eo q̄daȝ
que tibi nec legere voluerim nec interpretari. Iuuenalis alto ratis ingenio ple-
raqꝫ nimis licenter locutus est. In aliquibus autem satyris tamreligiosum se ꝓ-
buit vt nostre fidei doctoribus in nullo cedere iudicat. Persius nimis obscurus
est: vtilis tamē. Marcialis perniciosus ꝙuis floridus ⁊ ornatus: ita tamen spi-
nis densus est: vt legi rosas absqꝫ pūctione non sinat. Elegiam qui scribunt oēs
puero negari debent. nimiuȝ enim sunt molles Tibullus propercius catullus ⁊
que translata est apud nos sapho. raro naqꝫ nō amatoria scribunt: desertosqꝫ cō
queruntur amores. Amoueant igit. aut ad firmius etatis robur reseruentur.
Comedi plurimum conferre ad eloquentiam possunt: cuȝ per omnes personas
⁊ affectus essent. Ex isto genere tm̄ duos habemus plautum atqꝫ terentiuȝ. Tra
gedie quoqꝫ perutiles sunt: sed latinū hodie preter senecam (qui fuit magni se-
nece nepos) nullum habemus nisi gregoriū corario venetum qui memneterci fa
bulam que apud ouidium habet in tragediā vertit. Cūqꝫ in oratione grauitas
⁊ elegantia requirat. illam in tragedijs hanc in comedijs reperies. Animaduer-
tere tamen preceptorem oportet: dum tibi comedos tragedosqꝫ legit: ne quid vi
cij persuadere videat. Sed personas que loquunt ⁊ effectus qui sequunt consi-
derari ponderariqꝫ iubeat.

Qui oratores legi debent ⁊ ꝙ cicero pre omnibus.

Ratorꝝ qui legi possunt maxima turba est: sed omniū candidissimꝰ est ci-
cero: qui iocundus incipientibus ⁊ apertus est satis. Nec prodesse tm̄ ſ
etiā amari potest. Cuiusqꝫ de officijs libris tibi nedum vtiles verū neces-
sarios arbitror. Scripsit ⁊ ambrosius ad eius imitationē de officijs non despiciē
dum opus quod cū illo legendū aptissime putauerim vt que fidei nostre ex cice-
rone nō consonant ex ambrosio moderamen accipiant. Sunt opera lactantij li
matissima. Nihil hieronymi non expolitū augustini sunt emēdatissimi libri: gre
gorio vti nō inutiliter potes. Nostri temporis leonardi aretini: guarini veronē
sis: pogij florentini: ambrosij monachi camaldulensis volumina tersa sunt. legē-
tibusqꝫ fructifera. Sunt ⁊ hystorici legēdi pueris. Liuius atqꝫ salustius ꝙuis ad
eorum intelligentiā profectu sit opus. Iustinus ⁊ quintus curcius ⁊ quē petrus
paulus transtulit arrianus: in quibus vt nō fabulosa sunt. Alexandri gesta ꝑcur
ri debebunt: quibus adiūgi valerius hystoricus ⁊ phus simul nō indignus. Sue
tonius puero non est cōmittēdus. Ex genesi quoqꝫ ex regū libris: ex machabeis:
ex iudith: esdra: hester: ex euāgelijs: ex actibus aplorum hystorie non sine magno
fructu recipiunt. Hystoria naqꝫ vt dicit cicero est testis tēporꝝ. lux veritatꝭ. magi
stra vite. nuncia vetustatis. vtilissimū ergo est hystoricas cōplures nosse: atqꝫ in
his se exercere. vt aliorꝝ exemplo vel vtilia sequi vel noxia vitare scias. Nō tamē
vsqꝫ ad superuacuū laborē te volumꝰ occupari: ſ receptas aut a claris autoribus
memoratas satis ē hystorias didicisse. Nullo aūt pacto vel bohemorꝝ hystorias
vel hūgarorꝝ atqꝫ his similes si me penes autoritas fuerit tradi puero ꝑmiserim
Sūt enim ab indoctis scripte: multas ineptias cōtinent: multa mendacia: nul-

las sñias:nullos ornatus. Nā ꝙ ait plinius nullus liber est tā malus: ex quo nō
possit aliquid vtilitatis excerpi:ac ꝓpterea scriptoꝝ genera q̄cūꝗ̄uis lectioni ꝑmitte
re videat:non ad pueros referri:s; ad viros iā doctos debet. Pueri nāq; nisi ab
initio rebus optimis imbuant:ingenia deprauant. Nec possunt verū adipisci iu
diciū. Tātūq; de secūda parte grāmatice satis dictū eē putato. Sz tamen pueris
hos autores nō ingeri:simul neq; oēs tibi de necessitate audiēdos nos arbitrari:
⁊ oi curādū studio duxerimꝰ ne cumulatio laborꝫ nimiū odiosas tibi lr̄as reddat.

Qr reges ⁊ principes erudiri debēt in scribēdo.

Erciā grāmatice partē superius in orthograuia dictū est ꝑtineri:doctrina
bene scribendi leuiuscula:res fortasse videbit:si tibi de hac quoq; pte p̄ce
pta tradiderim quasi ridiculū sit. Regē scribēdis se lr̄is occupare: beneq;
scribere ac velociter ac honestus vero negligi soleat. Sz nō est alienū hanc etiam
regi puero tradi ptem:que ad cognitionē ⁊ intelligentiā autoꝝ nō parū luminis
p̄bet. Veteres quidē cesares relatū est cōplures scribendi peritissimos extitisse.
Maximus pōtifex qui nūc romane p̄sidet ecclesie nicolaus quintꝰ ornatissime
scribit. Et antecessoris sui silis virtus fuit eugenij quarti. Nec patruelis tui glo-
riosissimi principis cesaris friderici scriptionē quisq; rep̄henderit: Qr uis eēm ra-
ro principem scribere oporteat:cauēdū tamē est dum scribit:ne muscarū lituras
sed margaritas potius pingere videat. Que res alphonsi maximi ⁊ aliquando
excellentissimi reges laudes nō nihil obnubilat:dum lr̄is que de curia scribunt
suum ꝓprium nomen adijciens serpentes figuret an litteras ignorat. Quod vi-
ciū vt tibi desit.aspice que circa orthographiaz monemus. In tenui labor est vir
gilius ait non gloria.

De forma litterarū seruāda in scribendo.

Rthograuiā in duas diuidimus ptes.altera est vt nitide. altera vt recte
scribas. In primo videndū est vt elemēta in suis caracteribus affingant
vt neq; macra sint neq; corpulenta:vt que rotunda que quadrata q̄ oblō
ga:que retorta sunt:suā formā custodiant. Et hic quoq; duplex modus est: alter
modernus:alter antiquus:vetustatū forma lr̄arum legibilior est mūdior:castior
ac grecis a quibus originē duxit ꝓpinquior. Quēcūq; modū sequi puer voluerit
in eo necessariū est exemplū dari sibi pulcherrimū atq; emēdatissimuz. Optima
nāq; sp̄ ad imitādū ꝓponi debēt. Que si nō possumꝰ attingere:hoc tamē prestāt
ne cū vltimis despiciamur. Prouidendū quoq; nō inutiliter fuerit: vt versus ad
scribendū assumpti sñias habeāt nō ociosas:nec nomina barbara contineāt:sed
honestū aliquid moneāt:ex claris electa poetis ⁊ autoribus fama celebribus vt
sic puer quasi p ludū p̄hari discat ⁊ scribere. In secunda parte q̄ rectam scriptu-
ram intuet plures tradunt regule:noscēde sūt vocales:cōsonātes:mute:liquide
⁊ duplices littere. Cōsideranda sunt verba simplicia quibus signent elementis:
vt cōpositoꝝ simul obseruatio fiat. Sed hoc quoq; multā patit exceptionē:plu-
resq; fiunt ⁊ in declinationibꝰ ⁊ in cōpositionibꝰ nedum litterarū: verūetiā sylla
barum mutationes. Verba v̄o simplicia quibus scribenda sint litteris: vsu ma-
gis q̄ regula discimus. In qua re magnū prebet adiuuamen lectio poetarū. In
quibus mensurari versus breues aut longas syllabas demōstrantes: aut dupli-
cari lr̄as aut detrahi iubent. Hac rōne perdoctū est oppida p littera duplicata
scribi oportere:q2 poete longā eius primam syllabam ponunt:vt est illud virgilij
Tot congesta manu prerupitis oppida saxa. Breuis enim prior syllaba fuisset si
vnū tm̄ p sibi retinuisset vt est oportet. Opportunus aūt q̄cūꝗ̄uis ab eo descēdat du
plicare p voluit:sicut vsus doctoꝝ manifestat. Regule v̄o que de mutatione lit-
teraꝝ tradi solent:compositionē plerūq; respiciunt:que cū prepositionibus fie
ri solet. Expedit ergo nosse quō ad p̄positio cū diuersis dictionibus componat
⁊ aliquādo d mutat in sequentē litteram a qua dictio incipit cui iungit. vt curro
accurro. fero affero. gero aggero. ludo alludo. nuncio annuncio. porto apporto.

rideo arrideo:surgo assurgo.tollo attollo. De ceteris cōpositionibus que cum
dictionibus fiunt ab his lr̄is incipientibus.s.cū ad ꝑpositione cōponant̄. aliq̄n
autē perdit vt aperio ex ad ⁊ perio:agnitus:aspect⁹:ascēdo:asto:ascribo:astruo
qđ vbiq̄ȝ seruandū est.quando dictioni iungit̄ ad que.a.g.n.s.p.s.t.siue qua con
sonante incipit. In ceteris ꝟo immutata d manebit:vt adhibeo:adhereo:aduo
co:adquiro:non vt pleriq̄ȝ volunt acquiro. In quo forsitan hodie cōsuetudo ra
tionē vicerit. Ad ⁊ sum quādo simul cōponunt̄:sunt qui adsum ⁊ qui assum scri
bunt.⁊ tam docti hinc atq̄ȝ inde sunt:vt in vtrāq̄ȝ partem videri possit valere cō
suetudinem. Absum ⁊ apsum:obtimus ⁊ optim⁹:vt quintiliano placet scribi po
test.quia b ⁊ p sonum cognatum habent. Preteritum ꝟo verbi absum ⁊ affui re
peritur scriptū ⁊ abfui:ꝫ hoc rōni magis cōgruit. Ab autē prepositio non cōsue
uit b perdere cum quacūq̄ȝ dictione societ̄:vt abdo:abitio:abero: abripio. Qđ
si b mutatur in consonantē sequentem ex ad potius q̄ȝ ex ab facta copulatio vide
tur. Amitto tamen non abmitto scribere consuctum est:⁊ absporto s interposito
figurat̄ cum sit ex ab ⁊ porto.

Quomodo cōsonantes geminari possunt ⁊ littere mutari.

Sciēdū autē oportet scriptorē nullā cōsonātē geminari posse:si sequat̄ aut ꝓ
cedat cōsona:nisi L fuerit ante R que sequit̄ aut ꝓcedit vt affluo. affrin
go:suffragor:nō dicimus trāssūmo q̄ȝuis ex trās ⁊ sūmo compositum sit.
Possunt tamen tres consonantes inuicē concurrere si nulla geminat̄ vt obsce
nus strutio sextus. Nam.x.duarum consonantiū vim tenet c s simul g s. Ex pre
positio quando dictionibus adiungit̄ ab s incipientibus:non patit̄ s simul con
currere sed abijcit illā.vt exurgo:exigo:exanguis:extinctus. At si cū dictione cō
ponatur ab f incipiēte x mutabit in f vt effugio:effero:effrigo. In ceteris nec mu
tat nec mutat̄:vt excurro:exquiro:expello:extendo:exlex. Nec alia reperit̄ ab
L dictio inchoans que cū ex cōponat̄. E ꝟo prepositio plerisq̄ȝ dictionib⁹ adiun
gitur:ad quas ex cōponi nō pōt:vt si dictionis prior littera d fuerit:vt educo vel
cōsona vt euoca:euacuo:eueho:vel l vt eluo:vel n vt enitor:vel m vt emineo:vl'
r vt eruo:nec geminant̄ quouis modo tales consonātes q̄ȝuis eijcio ꝑ duplex ij
scribat̄.qr secūdū i vocalis est non cōsona:seruatq̄ȝ verbum eijcio ꝑ totā declina
tionē i duplex vnū scȝ consonans ⁊ aliud vocale nisi cum e littera sequit̄:vt eieci.
In prosa quoq̄ȝ verba queuis a iacio veniētia ꝑ duplex ij scribi debent:vt eijcio
obijcio: reijcio:abijcio. In carmine ꝟo aduertēdū est:an longa sit an breuis prior
syllaba:si longa est duplicat̄:si breuis simplex erit. Quisq̄ȝ enim horum verborꝝ
vsus apud virgiliū reperitur. Titire pascentes a flumine reijce capellas. Nec ē
in q̄nto pede proceleumaticus:vt quibusdā visum est ouidius. Quid mihi liuor
edax ignauos obijcis annos. Apud statiū. Pectoraq̄ȝ inuersis obijcit fumancia
muris. Et iterꝝ.fontibus intentos abicit monstratq̄ȝ cruorē. Atq̄ȝ alibi. Abicit
tectorē culmine summo. Coniijcio quoq̄ȝ ꝑ duplex ij scribi. Quintiliano placet:in
⁊ con quā do cōponunt̄ cū dictionib⁹ ab L vel M incipientib⁹ N in sequentem
mutant litteram ⁊ geminant:vt ludo:illudo:colludo:ruo: corruo: iminuto: cō
muto:immitto: est aūt con prepositio inseperabilis que nō inuenitur nisi in com
positione:⁊ quando dictioni sociat̄ que vocalem vel aspirationē habet in prin
cipio:ammittit n vt cohereo:coherceo:cohortor:fallit in hoc verbo comedo: cō
posito ex con ⁊ edo:vbi propter consonantiam meliorem non abijcitur n sed cō
mutatur in m.

Quō varient̄ lr̄e ⁊ derinent̄ dictiones a supinis ⁊ ꝑpositionib⁹

Ab ⁊ ob si dictionib⁹ iuncte fuerint ab.r.p.c.g.f.vel.m.incipientibus in se
quentē consonantē.b.mutari consueuerūt:geminationēq̄ȝ facere vt suc
curro:occurro:succido:occido:succumbo:occumbo:succino:occino: suffi
cio:officio:suggero:summitto:ommutesco:suppono:oppono:surripio. Ab his tn̄ ex
cipiende sunt aufero:aufugio.in quib⁹,b,mutat̄ in.v. Itē abrogo:abrado:abro-

do in quibus manet integra. Sub si verbo quatio adiungat᷑ b. mutat᷑ in. c. fitq̃
sucquatio. Itē omitto nō ommitto vel obmitto scribendū est. Operio ⁊ ei⁹ pas-
siuū opior simplicis p. scriptione ɔtētat᷑. Opperior deponēs ꝑp. duplex reqrit.
Opinor. opinio: opitulor: opulētus vnū p. deposuit. Ob q̃z nōnūq̃ r. sequēte nō
mutat᷑ euphonie cā: vt obruo: obrepo: obripio. Obscur⁹ ex ob ⁊ cura cōfectū nō
mutat b. ſ ꝓpter ɔsonātiā accessit s. Sic ⁊ i obsceno fit ex ob ⁊ ceno ɔposito. Si
ꝟo ob ⁊ sub cū alijs q̃z vt p̄missū ē dictionib⁹ cōponunt᷑. in cōuulsā b. reseruant
lr̄am: vt subdo ⁊ obdo. dis q̃z ⁊ di ꝑpositiones inseꝑabiles in solis cōpositiōib⁹
reꝑiunt᷑. dis quidē cū dictionib⁹. a. b. c. p. f. t. J. cōsonāte vel s. cōponi pōt: vt dis-
cerno ex dis ⁊ cerno: dispono: distrabo: disiungo: dissuo: seruat᷑q̃z sine mutatiōe
s. in verbo diffundo mutat᷑ in f. ⁊ geminat᷑. sicut ⁊ in differo ⁊ diffido. diminuo
q̃z ex dis ⁊ minuo: ſ variat᷑ s. in m. q̄ duplicat᷑. Neq̃z pōt cū hysce verbis sic in-
cipiētib⁹ di cōponi nisi cū minuo: ⁊ tūc simplici. m. scribit᷑ diminuo. Cū ceteris
di sepi⁹ q̃z dis copulat᷑: vt diduco: diluo: dinumero: digradior: diripio. Trās pre
positio cōposita cū dictionib⁹. a. b. d. m. vel. J. cōsonāte principiū hn̄tib⁹ n. ⁊ s.
amittit. vt traduco: trano: trajicio. Inuenit᷑ tamē ⁊ integra. vt trāsmigro ⁊ trans
duco. que videri possūt nō eē cōposita. M. lr̄a neq̃z ante b. neq̃z ante. m. neq̃z añ
p. locari pōt siue cōposita dictio fuerit siue simplex: vt sūma p duplex m. Rom-
bus: pompeius: cōmunis: immunis: combibo: cōputo: imputo. In cōpositis q̃z
p figurā themesim diuisis vt enūq̃z prudēs nūq̃z potēs vsus doctoꝝ h̄z vt. m. po
nat᷑ loco n. Quis videri posset ad suā naturā in ꝑpositione reuersā q̄ dū sepata
est quāq̃z sequēs dictio supradictas in p̄ncipio lr̄as habeat nō mutat᷑: vt i binis
in pōtificio in magistratu. Cōtra ꝟo fit vt. f. c. d. q. s. t. in simplicib⁹ ac cōpositis
dictionib⁹ iuxta se perire nō sumāt. m. vt tonsus: linquo: cācer: mēdax: centū: an-
fract⁹ quēcūq̃z: q̄cūq̃z: tātūdē: idētidē. In grec q̃z dictiōib⁹ q̄ p ph. figurant᷑ idē
seruādū est. S̄z scribi. m. ꝓnūciari n. peritiores volūt pomphilus nimphal. Cir
cū ꝑpositio quādo cōponit᷑ cū dictione a vocali incipiēte: integrā seruat. m. vt
circūeo scribat᷑ ꝓnūciet᷑ circueo. Cū ꝑpositio per. c. n. m. scribi debet. Atsi aduer-
biū tp̄is fuit per. q. u. o. m. vt quintiliano visum est. Verū ⁊ quōdā non condam
scribi. Caiū cneū figurare. Gaiū gneū ꝓnunciare vetusti moris fuit. Et sunt qui
hoc etiā seruāt docti viri ⁊ vetustatis amatores. Ex quo fit vt nō semꝑ vocis ve
rū depositū reddāt lr̄e: ſ alterius altera sonū nōnūq̃z exhibet vt amātiū ⁊ amen-
tiū p. t. scribam⁹: ⁊ sonū c. ꝓferamus. Litium tamē ⁊ vitiū qui sunt litis ⁊ vitis
genitiui plurales non mutant vocem: ne liciū. ꝟ. viciū vicij putent᷑. E cōuerso ꝟm
quintilianū gaiū mulierē significat. sed c. virū. Idem quintilianus quicquid scri
bendū censuit: victorinus quidquid quasi diuisum sit ⁊ repetitum quid. quod cas
parino pergamensi magis placuit. Idcirco non iccirco docti scribūt quasi nil aliō
sit q̃z circa id. Quicq̃z tamen scribit᷑ non quitq̃z ⁊ inde nequicq̃z. Sepe etiam cō-
tingere solet q. c. in. g. mutet᷑: vt in dictionibus numeroꝝ si precesserint n. vt qua
dringenti ac si precedit. n. perseuerat immobilis. c. vt trecenti ducenti. Interpo
nunt᷑ ⁊ aliquando littere vt sonus melior fiat C. vt sicubi ex si ⁊ vbi t. vt idētidē
ex idem ⁊ idem. p. vt emptum quod ab emi venit. b. vt ambio ex particula. m im
perfecta ⁊ eo. s. vt obscurus ab ob ⁊ cura. l. vt obliquus ex ob ⁊ equ⁹. r. vt dirimo
ex di ⁊ emo. v. cōsonans vt bouis ex bos nominatiuo. k. lr̄a inutilis est quintilia
no teste cū in omnibus loco sui. c. sit. Vsus tamen habet vt karolus. kalēde p. k.
nō. c. scribant᷑. Et quoniā orthographia multū cōsuetudini seruit: non est ab illa
recedendū: cū non scribendi solum sed loquēdi quoq̃z atq̃z viuēdi modū: quā bo-
ni docti q̃z viri constituant: magistrā habere cōsuetudinē deceat. Aduerbiū inter
rogandi. cur per c. potest ⁊. q. scribi: sed cum. q. duplex. v. desiderat: vt quur. Gre
ce dictiones que ab. r. principiū sumūt aspirari debent: vt rhetor rhodus rhada-
mancus. Aspirant᷑ quoq̃z rhenus rhodanus. Priscis nāq̃z temporib⁹ tā germa
ni q̃z galli grecis lr̄is vtebant᷑ ⁊ a grecis hec flumina noīa hn̄t.

De aspiratione.

Uia vͦo de aspiratione mētio intercessit: ꝓsequemur latiꝰ hanc ꝑtē. Oia q̄
ab ipso descendūt aspirāda sunt in principio ⁊ ꝑ.y.⁊ v nō p. scribenda: vt
hyperbole hyberboreꝰ hypoteca hypocrita. Simılıt̄ que ab ypos veniūt
aspirationē habent: sed per latinū i. ⁊ p. duplex scribunt̄ vt hippotenthaurꝰ hip-
pomanes hippodamia hippolites. At si hippus in finē cōpositionis cadit aspira-
tionē amittit. cetera seruāt vt philippus quod est a philos ⁊ amor ⁊ hippus equꝰ
quasi amator equoꝝ. Hypo vͦo greca preposítio est que apud nos sub significat
Apud latinos nulla consona aspiratur. Seruius tamē excipit pulcher. Antiqui
quoqꝫ sepulchrū aspirabāt. Incohoa ⁊ inchoo aspiratū inuenit̄: qꝛ papias ex gre
co deriuatū putat. Seruius latinū eē contendit. Mihi ⁊ non michi. Nihil ⁊ nō
nichil scribendū ratio suadet. cum c. nusqꝫ aspiret̄ q̄ꝫ in pulchro ⁊ vt quidam vo-
lunt in inchoo ⁊ sepulchro. Quatuor preterea sunt consonantes que nostro mo-
re in grecis vocabulis aspirant̄ c.p.r.t. vt chremes philosophus rhetor thraso.
Que ab archos veniūt oīa aspirant̄ vt archidyaconꝰ archipresbyter architricli
nus archiepꝫs patriarcha monarcha. Similiter que a cyros veniunt: vt chiromā
cia chiromāticus chiroteca chirologia. Que detorquent̄ ad nos ex grecis dictio
nibus in quibus f. sonare videt̄: ꝑ ph. scribende sunt: vt phebꝰ pheton pharus.
orpheus. Excipit̄ filius ⁊ famaq̄ licet a grecis dilapsa sint ꝑ f. tn̄ scribunt̄. Dicit̄
eñ filiꝰ a philos. i. amator: vel a philos qd̄ est amor ⁊ fere grecū est ⁊ in ꝑma sylla
ba nihil a greco differt: ac prima ꝑsona dicunt illi fero is it. Et fama ex phim gre
co verbo qd̄ est dico: qꝛ ex mltoꝝ dictis siue ſmōibꝰ orit̄ fama. Quecūqꝫ veniūt
ab ether ⁊ ethra ⁊ ethereꝰ aut ab ethus vt ethica ⁊ ethicꝰ: aut ab orthos vt ortho
graphia orthographꝰ. aut a theca vt bibliotheca cyrotheca: aut a theos vt theo
logus theologia: aut a thesis vt sinthesis hippothesis ꝑ.t. scribi ⁊ aspirari debent
Cōtra vͦo que a ꝓtos anticato metaqꝫ veniunt vt ꝓtomartyr ꝓtonotarius anti-
thesis anticato catologꝰ metamorphoseos metaplasmꝰ.

Greca nūqꝫ transit in cōsonantē atqꝫ idcirco decipiūt q̄ yhesus yerusalem
y yheremiāqꝫ scribūt. Quis enim aliena sunt verba: nostro tamē i. ꝓ ō alie-
nū volunt. Inter m. ⁊ n. nulla ratio patit̄ locari p. maleqꝫ a multis scribi
tur columpna: tirampnus: cōtempno authumpnus. Autumnus vͦo scribendū
est p. nō indiget. Sic somniū somnus amnis omnis solēnes summū. Mnesteꝰ
apud virgiliū m. ante n. in principio seruat. At ꝯtempsi ꝯtēptū. prompsi prom-
ptū: dempsi demptum. Carpsi carptū: emi emptū: cōpsi cōptuꝫ p. retinēt. Pessi
mus ꝑ duplex. ss. nō ꝑ. x. scribi dꝫ: cū suplatiua in ximus nulla nisi maximus ⁊ ꝓ-
ximus terminent̄. Moralia siue imitantia verba tam ꝑ. ss. duplicatū vt patrisso
matrisso fratrisso: q̄ꝫ ꝑ z. scribi possunt. Patrizo matrizo fratrizo. Nitor niteris
verbum quādo ad conatū corporis refert̄ per x. nixus. Ad aīaꝫ vͦo relatū nisus
ꝑ vnicū s. ꝓteritū format. At ista tibi de generalioribꝰ orthographie regulis scri-
psisse sufficiat. Quod reliquū est de singulis vocabuloꝝ scriptionibꝰ ex autoribꝰ
frequēti lectione ipse tibi vsus ministrabit.

Qr pueri docendi sunt in rhetorica ⁊ dyaletica.

Inter grāmatice studia solēt ⁊ rhetorice ꝓcepta mōstrari. Nā ⁊ dum legū
tur oratores ⁊ poete: ipsius vis rhetorice pandit̄. Sunt ibi scolares sunt
ornatus: sunt sentētie: vituperant̄: laudant̄qꝫ homines. Assunt iudicia:
suasiones. Nulla rhetorice pars est in poetis atqꝫ hystoricis nō exculta. Sed in
his vsus est. Regule apud oratores tradunt̄ ciceronē potissimū atqꝫ quintilia-
num. Est ⁊ arestotelis rethorica hoc nostro seculo in latinū trāslata admodum
vtilis. In his te exercebis ceteros fugito. q̄ seducere magis q̄ꝫ docere videri pn̄t.
Sicut is qui nuper apud wiennā nouā rhetoricā edidit in qua tametsi plurima
ex cicerone que sunt vera atqꝫ vtilia cōmiscuit: deprauatis tamen exemplis ⁊ ver
bis fecit: vt nec vtilia sint nec vera que docet fugiendus est hic: ⁊ abhorrendi si q̄

ſunt ei ſimiles. Et in fonte fuerit potiꝰ ꝙ̄ in riuo potandū. Erūt ergo tibi nōnul-
la artis rethorice tradēda ꝓcepta. ex probatis ⁊ fama cultis autoribꝰ recepta: vt
ſcias oratoris officiū quod ſit: ⁊ orationis partes inuenire diſponere eloq̄ memo
rari ꝓnunciareq̄ʒ rite poſſis. At q̄ꝛ te nō tam bonū oratorē ꝙ̄ ꝑfectū regem deſi
deramus. nō exigimus a te ciceronis aut demoſtenis eloquentiā. optaremus tn̄
te illa fore ornatū. plurimū nāq̄ʒ tibi ⁊ ſplēdoris ⁊ vtilitatis afferret. Sʒ quoniā
multa ſunt que neceſſario iminent regibus ediſcenda: ne alterū obſit alteri: ſatꝭ
erit regi facundia mediocris. Uerū cuʒ inter ꝓcepta rethorice ſilere dyaletica nō
cōſueuerit. Sunt eñ quodāmodo inter ſe cōuertibiles. Nā ⁊ ambe tuʒ querere
tum rōnem reddere ⁊ defendere ⁊ accuſare conant̄. Nō ab re fuerit regem pue-
rum dyaleticis initiari ꝓceptionibꝰ: atq̄ʒ ita doceri: vt logice quā differendi dili-
gentem rationē. Cicero diffinit cognitis partibus ⁊ diffinire ⁊ partiri ⁊ colligere
ſciat. Colligēdiq̄ʒ facultatē triplici diuerſitate tractari nō ignorat: q̄ꝛ vel veris ac
neceſſarijs vel tantū ꝓbabilibus aut apertiſſime falſis argumentationibꝰ diſpu
tatio decurrit. Nō tn̄ in hac re quoſdā vienne magiſtros imitatione dignos di
xerim. Nimis eñ multū tp̄is in ſophiſticis ⁊ cauilloſis exponūt argumētis: vt
apud eos logice ſtudiū nō vtilitate ſ; morte terminet̄. Ob quā rē nō probat inof-
ficioſi heremū ſupliciū neq̄ʒ ſextū pōpeiū cicero: q̄ nimis magnā nimiſq̄ʒ multā
opationē in geometria poſuerūt. Neq̄ʒ q̄ ſe totos dyaleticis ac iuri ciuili dederit.
Quis eñ artes hm̄oi in veri inueſtigatione verſant̄: earū tn̄ ſtudio a rebus ge-
rendis abduci cōtra officiū eſt. Quia virtutis oīs laus vt ille dicit in actione cō-
ſiſtit. fugienda eſt oīs artis ſupuacua imitatio: q̄ licet nihil mali videat̄ habere.
vacuū tn̄ laborē depoſcit ⁊ ab vtili negocio detrahit. Qualis fuit illius qui teſte
quintiliano grana ciceris ex ſpacio diſtante miſſa in agrū ꝯtinuo ⁊ ſine fruſtra-
tione inſerebat. quē cū ſpectaſſet alexander: donaſſe eū dicit̄ eiuſdeʒ leguminis
modio. qd̄ q̄dē p̄mū fuit illo tp̄e digniſſimū.

An puero regi muſica ſcientia ſit cōmittenda.

Ueri pōt an muſice regi puero ſit doctrina tradēda: cū vel parū vel ni-
hil ad rem publicā gubernandā videat̄ afferre. Neroni ꝓbro dictū eſt ⁊
auguſto: q̄ꝛ muſicā nimis ſtudioſe ſectent̄. Et auguſtus q̄dē correptꝰ abſti
nuit. Nero ꝑamplius inſecutus eſt artē. Cū pſaltem quēdam philippus macedo
inter cenandū vellet emendare: ac depulſandis cordis cū eo differere: ait pſaltes
Iupi id abs te mali rex auertāt. vt hec ꝙ̄ ego meliꝰ teneas ipſe. Cōtra themiſto
cles dux grecie: dum in cōuiuio recuſaſſet lyraʒ: habitus eſt indoctior. Socrates
ꝑhorꝝ fons inſtrui lyra nō verebat̄ in ſenio nāq̄ʒ indoctꝰ a muſis atq̄ʒ a grecis ab
eſſe verbū fuit. Exercitꝰ lacedemoniorꝝ muſicis inſtructus modulationibꝰ victo-
riā reportauit graccus ſuorꝝ tēporꝝ orator ꝓcipuus: cōſonātē ſibi muſicā ꝯſona-
re volebat. Quid dauid: nōne huiꝰ artis peritus fuit: cōcentuq̄ʒ lyre laborāti ſau
li ſubuenire ſolebat. Hāc certe doctrinā ligurgus q̄ʒ cōmēdauit: q̄ꝛ ꝗs leges lace
demonijs duriſſimas dederit. Hinc apd̄ veteres moris fuit i cōuiuijs vt laudes
herorꝝ atq̄ʒ deorꝝ ad cithară cantarēt̄. Quid ioppas ille virgilianꝰ: nōne canit er
rantē lunā ſoliſq̄ʒ labores. Et cicero quibꝰ cōfirmat autor eminētiſſimus muſicū
eſſe: cū diuinarū rerū cognitionē cunctā. Quid nos in tanta rerū varietate dice
mus: cū alij ſuadeāt hāc diſciplinā alij diſſuadeāt. Sʒ certe nō ars deſpicit̄: neq̄ʒ
illius reꝑhendit̄ vſus: ſ; nimius vſus excludendus eſt. Nō eēt huiꝰ diſcipline me
diocris fugienda cognitio. ſi ꝓceptores nō vicioſi repirent̄. Plurimū nāq̄ʒ ſpūs
reficit ⁊ ad tolerātiā laboris: exhilarat mentes nō imoderatus neq̄ʒ laſciuus mu
ſicorꝝ cōcentus. Hinc pitagoricis mos fuit: ⁊ cū irēt cubatū ⁊ cū mane ſurgerent
ſiquid triſticie foret: vt lyra ſuaulter cōcrepāte diluerēt. Artis aūt huius reptorē
alij pitagorā: alij moyſen: alij tubal predicāt. Sed miror ego de pitagora fuiſſe gē
tiliū opinionē: cum nemo poetarū nō orpheū muſice peritiſſimū referat: qui pi-
tagoram non annis ſed ſingulis anteceſſit.

An iuuenib⁹ tradenda sit geometria ⁊ arismetrica.

Sit ⁊ geometria teneris etatibus ostendenda. Nam ⁊ ingenium acuit ⁊
animum ad percipiendū celerem reddit. Hec ⁊ arismetricā secum trahit.
cum sit in numeros ⁊ formas diuisa. Et numerorū quidem noticiā etiam
regibus necessariam nemo negauerit. Itaqꝫ simul geometriā ⁊ arismetricā pue-
rum insectari regē nō dedecet. Qꝫ si quis geometriā duxerit contēnendam: syra-
cusanorū vocibus obrui pōt. qui contra marcellū vrbi machinas admouentem
vni⁹ achimenidis ingenio ⁊ geometrie virib⁹ obsidionē ꝓtrahere longius potue
runt. Est preterea in ea multū eruditionis. multūqꝫ cautionis affert: cū sepi⁹ ea q̄
dyaletice cōcedenda videntᷣ: ars hec minime cōcedat. Naꝫ quis ita ꝓponenti nō
credat: quorū locorū extreme linee eandē mensurā colligūt: eorū spaciū quoqꝫ q̄ ab
his lineis cōtinetᷣ par sit necesse est. At id falsum est. Nā primū refert cui⁹ sit for-
me illius circuitus. Reprehensi quoqꝫ sūt a geometricis vt refert quintiliani hy-
storia: qui magnitudinē insularū satis magnificari nauigationis ambitu credide
rūt. Nā vt queqꝫ forma ꝑfectissima est: ita ⁊ capacissima est. Ideoqꝫ illa circūcur
rens linea si efficit orbē: ampli⁹ spaciū cōplectetᷣ q̄ꝫ si quadratū parib⁹ horis red-
dat. Rursus quadrata triangulis: ⁊ triangula plus spacij equis lateribus q̄ꝫ ineq̄
libus cōtinebūt. In collib⁹ aūt ⁊ vallibus etiā imperito patet plus esse soli q̄ꝫ so-
li celi iugeri mensurā ducentos ⁊ quadraginta lōgitudinis pedes esse dimidio qꝫ
in latitudinē patere notissimū est: ⁊ quis sit circuitus ⁊ quātū campi claudet expe
ditū colligere. Sed tenteni ⁊ actoceni in quāqꝫ partē pedes idē spaciū terminant
sed multo ampli⁹ claudūt. Quelibet vtilia captu sint atqꝫ delectabilia: nimiū tñ
impēdi tp̄is hisce artib⁹ nō suaserim. qꝛ etsi sunt ꝑ illas transeuntib⁹ vtiles: diuti⁹
tamē circa eas noxie fieri possunt.

An puer in astronomia sit instituendus ⁊ rex precipue.

Et astronomie moderata lectio regi puero negari debet: que celos ondit
⁊ archana superū mortalib⁹ pandit. Huius noticia magnis sepe ducib⁹
adiumento decoriqꝫ fuit pericles atheniensis cū solis obscuratione terri-
ti milites essent: meditarentᷣqꝫ fugā: redditis eius rei causis exercituꝫ retinuit ⁊
victor euasit. Gallus quoqꝫ sulpicius cū in exercitu lucij pauli propter lune defe-
ctionē militū animi. velut prodigio diuinitus facto terrerentᷣ: naturali rōne mō
strata: securos reddidit animos. Nec dyon syracusanus cū ad delendā dyonisij
tyrannideꝫ venisset. qꝛ platonis discipulus fuerat ⁊ astronomie perit⁹ tali casu ter
ritus est. Qđ si niceas in syciliā veniens nō eodē cōfisus metu: pulcherrimum
atheniēsiū exercitū perdidisset. Imbuēdus est igitᷣ ⁊ hac doctrina puer sine qua
neqꝫ poete plenius intelligi possunt. Semꝑ aūt cauendū est: ne sic vni iungamur
arti vt reliquas deseramus. Neue naturalibus inherentes studijs ac contempla
tionibus eorū que moralia sunt postponam⁹: ⁊ rebus abducamur agēdis. Que
reret aliquis forsitan quo pacto discenda sunt hec. ⁊ an tradi ⁊ percipi simul pos
sunt. Negabūt aliq̄: quia confundatᷣ animus ⁊ fatigetᷣ tot disciplinis in diuersū
tendētibus. At hi nō satis ꝑspiciēt quātū natura valeat humani ingenij: que ita
est agilis ⁊ velox: vt in omnē (vt ita dixerim) parteꝫ spectat. vt ne quidem possit
agere aliquid vnū tm̄: ꝫ vti plura: nō eodē die modo: quin ⁊ eodē tp̄is momēto.
vim suā impēdit reficit: ac etiā reparat animos varietas ipsa. Quis vo nō obtū
datᷣ si ꝑ totā diē vni⁹ artis vnū magistrū ferat: sed in mutatione recreabitᷣ spūs.
sicut in varietate moderata ciborū reficitᷣ stomachus. Agricole simul arua vine-
ta oleas arbusta colunt: pratis: pecorib⁹: auibus: ⁊ aīalibus curaꝫ accōmodant.
Cur nō pueri diuersas eodem tp̄e non momento dixerim disciplinas ediscant.
quorum ingenia multo dociliora sunt q̄ꝫ iuuenū. Curabunt igitᷣ qui te pueruꝫ re
gunt: per diem diuersos vti magistros audies. Et nunc grāmatice nūc dyaletice
nunc alteri discipline incūbas: nec suū locis suumqꝫ corporis exercitijs tempus
negabunt.

Quid eligendū sit ⁊ quid fugiendū puero. Capitulū vltimū.

Eterū discipulis hmōi q̄uis plurimū intellectꝰ illuminat̄: nō tñ q̄d bone
stū: q̄d turpe: q̄d iustū: q̄d iniustū: q̄d eligendū: q̄due fugiendū sit prorsus
ostendit̄. Obūbrata sunt in poetis ⁊ oratoribꝰ atq̄ hystoricis nō penitus
expssa signa vtutū. Quibꝰ ex rebꝰ altius volādū ⁊ ad phiaꝫ ipam tot affectibus
trāsmigrādū est. de qua fecimꝰ tibi in pncipio mētionē. At hic dicit forsitan ex cō
tubernalibꝰ tuis quispiā. Quid tu agis enea: dū puer artibꝰ insudat: quarū septē
supius meministi. Quid rursus huc remittamur: ꝫ nesciet hic q̄d phi nomē ipor
tet. cuiꝰ ↄstat inuētorē fuisse pitagorā. Nāq̄ vt antea viri boni ⁊ docti sapientes
appellarent̄: fugit hic arrogātiā: phmq̄ se dici hoc est amatorē sapiētie nō sapiē
tē voluit. Hinc amor sapiētie interp̄tata est phia. Sapia vo nō solū artes septē
cōplectit̄ supra memoratas: ꝫ oim diuinarū humanarūq̄ rex ac causarū: quibꝰ
he tres cōtinent̄ sciaꝫ pfitet̄. Ob quā rē nō q̄ septē artes liberales pcurrit aliq̄s
phs appellabit̄. phie tñ ptē adeptus erit. Phi ab initio solis naturalibꝰ causis
intēdebāt. Taletēq̄ milesiū sequebant̄. q̄ primꝰ de illis tradit̄ disputasse. Succes
sit deinde socrates q̄ moralē phiaꝫ euocauit de celo. Ex quo factuꝫ ē vt bifariam
phiam diuideret: ⁊ altera q̄dē naturalis: altera moralis appellaret̄. Supuenien
te vo diui platonis ingenio: terciuꝫ adijcere mēbrū placuit: ⁊ rōnale nuncupat̄.
At nos hucusq̄ de moribꝰ q̄ sūt ex phia recipiēdi parū diximꝰ. Eapropter i calce
libri nō aūt i calce studij: puerū rursus ad moralē phiaꝫ remittimꝰ. Hec em̄ quis
sit erga diuinā maiestatē cultꝰ: quō parētibꝰ: quō natu grādioribꝰ: quō pegrinis
magistratibꝰ: militibꝰ: amicis: vxoribꝰ: ciuibꝰ: rusticis: seruis vtēdū sit: certa rōe
mōstrabit. Hec te rex indite docebit auariciā cōtēnere: que pecunie studiū habet
quā teste salustio nemo sapiēs cōcupiuit vnq̄. Admonebit in mulieribꝰ seruare
modestiā. Caros habere liberos ⁊ ꝓpinquos: minime seuire: venerari seniores:
legibꝰ obtēperare: iracūdiā cōpescere. cōtēnere voluptates: misereri oppressis in
opibꝰ: cōferre dignis p̄mia. ius suū vnicuiq̄ reddē: punire nocētes: ⁊ qđ maximū
est in ꝓsperis fortune successibꝰ te leticia nō sinet effundi. Nec i aduersis casibus
tristicia dep̄mi: viaq̄ p̄stabit q̄ tibi recte viuere possis ⁊ subditꝭ vtiliter imperare
Nec em̄ sūt hec puero claudēda: ꝫ mō librox delectus fiat vt dulces ⁊ apti facū
di limatiq̄ sibi tradant̄: vt supra de plerisq̄ diximꝰ: q̄bꝰ adijci pñt tusculane que
stiones tullij de senectute: de amicitia: ⁊ q̄cq̄d est illiꝰ de moribꝰ scriptū. Vtilis se
neca capiēdus in ep̄lis plurimis: ⁊ in consolatione boetiꝰ. Nec negauerim absq̄
his q̄plura doctox virox reperiri volumina q̄ tuto pueris exhiberi pñt: ꝫ iudi
ciū p̄ceptoris exigo: vt limatos tersosq̄ norit libros: ⁊ i autoritate receptos. Sꝫ
qm̄ hec phie portio quā vocāt ethicā: nullū humane vite tēpus dimittit intactū
ꝫ viuēs ipsa gubernat viros ⁊ senes quāta puero tradēda. q̄bus ex locis recipiē
da sint satis ꝓ pte credimꝰ esse mōstratū. In ceteris libris sicut etates ipe req̄si
uerint: si longiꝰ fabricator maximꝰ orbis ⁊ aīe cōditor deꝰ vitā ꝓduxerit: loquēdū
neruosius erit. nisi post tot insignes quos tibi legendos diximꝰ autores. tacē po
tius q̄ dicere quicq̄ amplius existimauerimꝰ. Tu tñ interim qđ tibi puero con
ducere doctū est. sic te exercere ac discere studere: vt aliarū huiꝰ opusculi partiuꝫ
cupidissimus videare. Vale ex noua ciuitate. Mense februarij. M.cccc.l.

Refert grates ꝓmotori singularis amici sui.

Epistola. ccccxxij.

Eneas ep̄s seneñ. alto ⁊ potēti viro petro de noxeto comiti palatino. S.
p. d. In eo loco ad quē te tua virtus euexit vt primꝰ romani pontificis la
tus stiparis multa abs te acta sunt q̄ me tibi maxiope deuincūt. Nullum
tñ ⁊ ex oibꝰ tuis opibꝰ qđ mihi vel iocūdius vel acceptiꝰ fuerit: q̄ iohis nostri cā
pisij subleuatio: quē diu iacentē humi calcatū. fortune pedibꝰ inopia pressum tua
ope tuoq̄ studio ⁊ ingenti conatu iā erectū ⁊ inter principes ecclie collocatū suis
ꝑis accepi. Fecisti probe qđ bonū virū qđ amicū qđ te decuit. Nā phie discipli

ne imbutus. in omni genere doctrinarū apprime peritꝰ. ingenio ꝑspicaci facūdia
triti. moribꝰ mansuetus amicitie tenax (si verū fateri vel. mꝰ) nimis diu inter in-
fimos habitus est. nā siue hoīs virtutes pensitas: siue obsequia q̄ romane curie
nūc apud hungaros. nūc apud theutonicos pluresq̄ȝ gētes ꝓbuit mēte reuoluas
nō est cur ei quisq̄ȝ ꝑferri debuit. sed habet iā tandē virtutꝭ iā bene mihi serū vide-
ri debet quod nō sit. Quo lōgior miseria fuit: eo dulcior felicitas aduētat. Pauci
sunt qui vitā omnē feliciter agant. Alios prima: alios postrema tp̄a fortunata re
cipiūt. Recte cū his agit̄ q̄bꝰ ps vite posterior leta est. Eos fortuna hostes habȝ
quos ex felicitate in erūnas p̄cipitat: quibus miserrimū est fuisse felices. Ac no-
ster campisius dum iuuenis fuit: dum ferre labores potuit: sudare: algere acriter
pugnauit. Nūc victor factus seniū leuiꝰ feret. Iā securus est. iā tutus ē a tegete
⁊ baculo. Gaudeo illi mihiq̄ȝ: tibi grās ago cuius ⁊ cōsilio ⁊ ope res gesta est. Ni
hil est ꝙ tibi nō debeā. Tuus sum quātus sum. Multa sunt in me tua beneficia
q̄ sepe me iuuisti extulisti maxie. Ac priꝰ mediā mei partē fouebas. Alterā que in
cāpisio viuebat incultā relinq̄bas. Nūc agrū totū excoluisti. Integer totꝰ gau-
deo: diuina tibi pietas benigna sit. teq̄ȝ cū maximo ꝓsule diu beatūq̄ȝ nūq̄ȝ te dese-
rat. terrā tibi viuenti substernat: moriēti celū aperiat. Uale ⁊ me maxio pontifici
facito cōmēdatū: ex noua ciuitate pridie idus maias. M.ccccliij.

CCCCXXXIIJ.

Oratio de laudatissima maria. que ihm humani generis saluatorē genuit:
nec minus claustra pudoris post partū retinuit. ab enea vt fert̄ cōposita. postq̄ȝ
ad summā in terris dignitatē vocatus. digne pius nominatus est: quā antonius
koberger ciuis Nurēbergensis: nō incōpetēter in libri huiꝰ calce poni iussit.

Irgo theutonicis multū celebrata sacellis.
Mater ⁊ ipsa dei mater ⁊ ipsa hominis.
Uirgo latinarum spes ⁊ tutela meorꝫ.
Uirgo quā multo gallia thure colit.
Uirgo nec hispanas paulū laudata ꝑ vrbes.
Cui patet ⁊ celū tota terra patet.
Uirgo que magnū potes exorare tonantē.
Et potes irati celi sistere dei.
Ipse ego peccati seruus scelerisq̄ȝ minister.
Et mandatorꝫ fractor vbiq̄ȝ decem.
Ad te confugio: fateor mortalia septem.
Sepius admisi crimina modo penitet.
Ille licet nulli veniā negat autor olympi.
Et reduci brachia semper tendat amans.
Quis tamen offensi vultū quis iudicis audet.
Intercessore nudus adire sui.
Ergo meos genitrix semper miserata labores.
Nunc etiā nostris casibus affer opem.
Ipse mihi de te natus sine crimine culpas.
Condonat veteres ꝓhibeo⁊q̄ȝ nouas.

Pij. ij. pontificis maximi cui ante summum episcopatum primum quidem
imperiali secretario: tandem ep̄o deinde cardinali senen̄. Eneas siluius nomen
erat: familiares epistole ad diuersos in quadruplici vite eiꝰ statu trāsmisse: Im-
pensis anthonij koberger nuremberge impresse. finiūt. xvj. kl's augusti. Anno sa
lutis christiane ⁊c. M.cccclxxxvj.

AENEÆ
SYLVII
EPISTOLAE